

Μελερι με Njambiyε Jɔnja Mbon

Kako 1999 Edition

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

MATIYO.....	4
MARK.....	34
LUKAS.....	53
JANJ.....	85
ʔOTU ʔE TOMUN.....	109
ROM.....	139
1 KʔRENT.....	154
2 KʔRENT.....	167
GALASI.....	177
EFES.....	183
FILIPI.....	189
KOLOS.....	193
1 TESALONIK.....	197
2 TESALONIK.....	201
1 TIMʔTE.....	203
2 TIMʔTE.....	208
TIT.....	211
FILEMʔNJ.....	213
ʔEBEBERE.....	214
JAK.....	225
1 PIYER.....	229
2 PIYER.....	234
1 JANJ.....	237
2 JANJ.....	241
3 JANJ.....	242
YUDE.....	243
PUNJA MEYASI.....	245

MATIYO

Mekana mete yɔkɔ, yo Matiyo ketɛ yo. Yiŋa dɪnɔ dɪyɛnɛ nde Levi (Mt 9:9; Lk 5:27). Nye Beyuden. A bɔ mɔ boŋna garama. A bɔ ke njoka bejɛke be Yesus kamɔ jɔ yiɓa.

To mekana mete yi Matiyo ketima kɛ tɛdɪya nde, Krist, nye Nyangwe Kumande. Yo jɛki berɛ Beyuden. A ke lɛpɔ ke mɔyɛtɛ nde, Yesus, nye Kumande Beyuden, nye Mɔnɔ Davit, Mɔnɔ Abaraham.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe mɛngabiye yitan jɔ yiɓa:

1. Krist, nye Kumande: Dɪnɔ besanɔmbambɔ bene. Mbey kome bo jama nye kɛ. Kandina jɔngwe dɪyɛnɛ (kumte 1-4).
2. Nye Kumande. A nɔm meyasi nan? Yasi te yi Yesus tɛdɪya ke to kɛki kɛ (kumte 5-7).
3. Nye Kumande, yasi wɛtɛ, bomɔ payma nye (kumte 8-12).
4. Kasi *Kandɔ te yi kwey (kumte 13).
5. Mesay mete yi Kumande Yesus kelma kɛ (kumte 14-23).
6. Kasi njena nɛ ke kɔkɔ ke mɛnɛti (kumte 24-25).
7. Kasi sɔŋ nɛ womiya nɛ (kumte 26-28).

Besanɔmbambɔ be Yesus (Lk 3)

1 Mekana maka ke lɛpɔ kasi Yesus Krist nɛ mɛdɪno mɛ besanɔmbambɔ bene. Nye nday Davit, nday Abaraham. ² Abaraham jama Isak, ɛ Isak ja Yakɔp, ɛ Yakɔp ja Yuda bene bemaŋ. ³ Yuda jama Fares nɛ Jara ke mɔy nyangwe te wan Tamar. Fares jama Esrom, ɛ Esrom ja Aram. ⁴ Aram jama Aminadap, Aminadap jama Nasɔn, ɛ Nasɔn ja Salmɔn. ⁵ Salmɔn jama Bowas ke mɔy nyangwe te wene Rahab, ɛ Bowas ja Yobed ke mɔy nyangwe te wene Rut. Yobed jama Isay, ⁶ Isay jama Davit, ɛ kumande Davit bɔ nya Uri ja nɛ Salomɔn. ⁷ Salomɔn jama Robowam, Robowam jama Abiya, ɛ Abiya ja Asa. ⁸ Asa jama Yosafat, ɛ Yosafat ja Yoram, ɛ Yoram ja Osiyas. ⁹ Osiyas jama Yoyatam, Yoyatam jama Akas, ɛ Akas ja Esekiyas. ¹⁰ Esekiyas jama Manase, Manase jama Amɔn, ɛ Amɔn ja Yosiyas. ¹¹ Yosiyas jama Yekoniyas bene bemaŋ ke ngimɔ te yi bo biyima nɛ Bɔnɔ be Isarayɛl kɛ nɔ ke dɪyɔ bala ke Babilɔn kɛ. ¹² Ke yɔkwɔ dɪyɔ bala ke Babilɔn, ɛ Yekoniyas ja Salatiyɛl, ɛ Salatiyɛl ja Sorobabel. ¹³ Sorobabel njɔ ja Abiyud, Abiyud jama Eliyakim, ɛ Eliyakim ja Asɔr. ¹⁴ Asɔr jama Sadɔk, Sadɔk jama Akim, ɛ Akim ja Eliyud. ¹⁵ Eliyud jama Eliyasar, Eliyasar jama Matan, ɛ Matan ja Yakɔp. ¹⁶ Yakɔp njɔ ja Yosep te njɔnɔ nɛ Mariya. Yo Mariya te ja Yesus te yi bo jeba nde *Krist kɔ. ¹⁷ Dete, kande Abaraham kumɔ Davit bomɔ jadya nɛ ndendi te kumɔ kamɔ jɔ yini. Kande Davit kumɔ ke ngimɔ te yi bo biyima nɛ Bɔnɔ be Isarayɛl kɛ nɔ ke dɪyɔ bala ke Babilɔn kɛ, bomɔ jadya nɛ ndendi te kumɔ kamɔ jɔ yini. Kande ke ngimɔ kena dɪyɔ bala kumɔ ke ngimɔ jariki Krist bomɔ jadya nɛ ndendi te kumɔ kamɔ jɔ yini sendi.

Kasi jariki Yesus (Lk 2)

¹⁸ Jariki Yesus Krist kwanɔnama deke: Yo bɔ kponate nde, nyangwe wene Mariya ta kelɔ gwaki bene Yosep. Ma piŋ te yi bene nye ti pa bokwe to, ɛ Mariya seme nde, a mɛ nɛ mɔy nɛ deti te yi Kimɔ Sisiŋ. ¹⁹ Njɔnɔ wene Yosep bɔ nɛ ngberɔ. A ti kwadye wungwe nye ke mbɔmbu bomɔ na. ɛ nye pɛse nde, a ta tikɔ nye kine nde, bomɔ dɔkwe na. ²⁰ Piŋ te yi nye bɔ ndi ke takina dete kɛ, ɛ wɛtɛ jaki Baba Mbokɔ dɪyɔ ke yene nɛ nje te yi nyenɔ lɛpɔ nye nye nde: «Yosep te mɔnɔ Davit, wɛ ti gwaki wɔ te yi bɔ nyari wɔ Mariya nɛ megwaki na, keto mɔy te yi nye nɔ kɛ, a bɔnɔ nɛ deti te yi Kimɔ Sisiŋ. ²¹ A ta ja mɔnɔ mbam, wɛ ta lo nye nde Yesus, keto yo nye ta jɔngwe botu be kandɔ dɪyɛnɛ ke mɛbeyɔ man.»

²² Meyasi mete hɛnɛ kwanɔnama dete, nɛ lɛpi te yi Baba Mbokɔ kwanɔdɪya ke numbu mɔ punja melɛpi mɛnɛ kɛ si tɔndu. ²³ A lɛpima nde: «Nɛ bɛnɔ, bindi ngɔndu ta tɔke mɔy ja mɔnɔ mbam. Bo ta lo nye nde Emanuwɛl.» Yite nde: Njambiyɛ mɛ sine bo. ²⁴ Ke Yosep ma jemiye kɛ, ɛ nye kele nda yi jaki Baba Mbokɔ lɛpima nye nye kɛ. ɛ nye bɔ nyari wene Mariya. ²⁵ Ko a ti kpoke nye na kumɔ ke ngimɔ te yi Mariya jama nɛ bosa mɔnɔ wene, mɔnɔ mbam. ɛ Yosep lo nye nde Yesus.

Botu be duwɔ meyasi ke nje berɛ

mbɔnɔ Yesus

2 Yesus jadya ke Betelɛhem ke mɛnɛti mɛ Yuda ke ngimɔ te yi Herod bɔ kumande kɛ. Yo bɔ nɛ botu be duwɔ meyasi ke kasi besisɔ. ɛ bo tɛmɛ wule pulɔ kome yesɔ punde kɛ dɪyɔ ke Yerusalem ² diye nde: «Kumande Beyuden te ɛ jadya kɔkɔ te ti pa kɔkɔ kɔ ba wɛ? Keto wuse semma sisɔ wene ke pulɔ kome yesɔ punde

ké, ε wuse nje yí nje kanc nyε.»³ Ke kumande Herod ma wokɔ dete ké, ε lɛpi banε nyε bene botu be Yerusalem hεne. ⁴ E nyε wesidyε bekum be botu be nyena sadaka nyε Njambiyε hεne nε botu be ketina meyasi be kandɔ Isarayel yí diyε bo mbey te yi *Krist yâkanɔwε jadyε kete ké. ⁵ E bo yeŋsa nyε nyε nde: «Ke Betelehem ke meneti me Yuda, keto mɔ punja melepi me Njambiyε ketima nde: ⁶ «Ma wε Betelehem ke meneti me Yuda, ko wε yeti mɔɔ dya ke njoka kpsa medya me meneti me Yuda na, keto kum te ε ta kendo ne kandɔ mbe Isarayel kɔ ta wule ndi ke yɔ.» »

⁷ Dete, ε Herod jeba botu be duwɔ meyasi ne sɔ, ε nyε kombile diyε bo ngbak ngbak ngimɔ te yi sisɔ te punduma nɔ ké. ⁸ Ke kɔŋte, ε nyε tome bo kenje ke Betelehem lɛpɔ nde: «Ne kên, nê wunε dîya yasi kimɔte ke kasi mɔɔ te. Ke wunε si dolɔ nyε, nê wunε njâki nje lɛpɔ nyε mi, né mi ne nguru wombε kê sendi kê kanc nyε.» ⁹ Ke bo ma si lɛngwε metɔ ke yasi te yi kumande lɛpima ké, ε bo kwɔ. Bo sém semɔ, sisɔ te yi bo beŋma ke pulɔ komε yesɔ punde kɔ ke kendo ke mbombu yan. Ke nyε ma kum ndi ke mbey te yi mbɔngɔ mɔɔnsike bɔ kete ké, ε nyε tεmε. ¹⁰ E botu be duwɔ meyasi ma nje semɔ sisɔ ne kɔkɔ ké, ε bo sosa budyate. ¹¹ Bo nyinma tɔ dolɔ mbɔngɔ mɔɔnsike bene nyangwε wene Mariya, ε bo kuse mɛbɔŋ ke meneti kanc mbɔngɔ mɔɔnsike. Bo walma kpsa kimɔ meyasi mete yi bo njɔ nɔ ké nyε nyε. Yo bɔ lɔr nê yinɔ kpsa njɔnju jeti bɔ yinɔ lɔbinda te yi bo kele ne wete mbunɔ nde *mir ké. ¹² Ke kɔŋte, ε Njambiyε lɛpε nyε bo ne nje te yi nyenɔ nde, bo tî yɔkwε ne kɔkɔ kê punje misi nyε Herod na. Ke nyε ma lɛpɔ nyε bo dete ké, ε bo tɔke mbanɔ nje dele yí duwε nɔ kê nɔ dya dyan.

Yosep bene Mariya ke bɔmbɔ ne

mbɔngɔ Yesus kê nɔ ke Ejipt

¹³ Ke botu be duwɔ meyasi ma si kwɔ ké, ε wete jaki Baba Mbokɔ nje punje yotu nyε Yosep ne nje te yi nyenɔ lɛpɔ nyε nyε nde: «Tema, bɔngɔ mbɔngɔ mɔɔnsike bene nyangwε bɔmbɔ nɔ kê nɔ ke Ejipt. Wunε dîy mate kumɔ ke ngimɔ te yi mi ta lɛpɔ nyε wε, keto Herod ta sɔ nje te yi wo mɔɔnsike.» ¹⁴ Dete, ε Yosep tεmε ne tu bɔ mbɔngɔ mɔɔnsike bene nyangwε kwɔ nɔ kê nɔ ke Ejipt. ¹⁵ A dîy mate kumɔ ke ngimɔ te yi Herod gwɔ nɔ ké. Yo kwanɔma dete, né lɛpi te yi Baba Mbokɔ lɛpima ke numbu mɔ punja melepi mεne ké si tondɔ. A lɛpima nde: «Mi jebama mɔnmbε sorje ke Ejipt.»

¹⁶ Ke Herod ma beŋe nde, botu be duwɔ meyasi sebi-la nyε ké, ε njon ne tusiye, ε nyε tome bɔmɔ, né bo kê wo mbɔngɔ bɔɔ bembam hεne kumɔ ke baka be ne sew yiba ke Betelehem nê ke pɔku te yite. A pesima mεsew me bɔɔ bembam bete yi bo yâkanɔwε wo baka beŋgwe ngimɔ te yi botu be duwɔ meyasi semma ne sisɔ nda yi bo lɛpima nyε nyε ké. ¹⁷ Dete, lɛpi te yi Jeremi te mɔ punja melepi me Njambiyε lɛpima ne mbombu ké kelnama gbate. A lɛpima nde: ¹⁸ «Bo woku-

ma mεkemi ke Rama, mεdukwe nê beya nyangwε me-jaba. Rasel ke lelɔ bɔɔ bene, a ti kway nde, mumɔ wêdya temɔ ne na, keto bɔɔ bene yeti se na.»

¹⁹ Ke Herod ma gwe ké, ε wete jaki Baba Mbokɔ punje yotu nyε Yosep ne nje te yi nyenɔ ke Ejipt lɛpɔ nyε nyε nde: ²⁰ «Tema, bɔngɔ mbɔngɔ mɔɔnsike bene nyangwε duwε nɔ ne kɔkɔ kê nɔ ke Isarayel, keto botu bete be kwadya wo nyε baka ma gwe.» ²¹ E Yosep tεmε bɔ mɔɔnsike bene nyangwε yɔkwε nɔ kê nɔ ke Isarayel. ²² Ma ke Yosep ma wokɔ nde, yo Arkelas bɔ diyɔ kumande ke Yuda ke numbu sangwε wene Herod ké, ε nyε gwe wɔ te yi yɔkwε kê mate. Yasi wete, a nja kwɔ kê ke Galile nda yi Baba Mbokɔ njɔ lɛpɔ nyε nyε ke nyenɔ ké. ²³ A kɔ diyɔ ke wete dya nde Nasaret. Yo kelnama dete, né melepi mete yi botu be punja melepi me Njambiyε lɛpima ké si tondɔ. Bo lɛpima nde: «Bo ta jeba nyε nde Mɔ Nasaret.»

Kasi Jan te mɔ tɔpuna bɔmɔ

ke mɔɔku

(Mk 1; Lk 3; Jn 1)

3 Ke ngimɔ te yite Jan te mɔ tɔpuna bɔmɔ ke mɔɔku punduma kandε pelna Kimɔ Tom ke kɔŋgor ke meneti me Yuda. ² A dîkima lɛpɔ nde: «Wunε yênsangwε temɔ, keto *Kandɔ te yi kwey ma wuta.»

³ Jan, nyε mɔ te yi Esayi te mɔ punja melepi me Njambiyε lɛpima kasi ne nde: «Wete mumɔ ke kembidyɔ ke mɔy kɔŋgor nde: Wunε kômbila nje Baba Mbokɔ. Wunε têmbidyɔ menje mεne ne ngberɔ.»

⁴ Jan dîkima lɛŋε ne wete lambɔ te yi bo kelma ne memburu me *samo ké. Medye mεne bɔ bedɔɔ nê mutɔ me jo te yi nyε dîkima dolɔ ke liko ké. Kanda te yi nyε dîkima lɛŋε ke jon ké, bo kél yo ne kotu nyamɔ. ⁵ Botu be Yerusalem nê botu be Yuda nê botu bete be dîkima diyɔ ke pɔku gon Yurdε baka dîkima nje hεne pele yene. ⁶ E bo dîki jaye beya mekele man ke mbombu bɔmɔ, ε Jan dîki tɔpε bo ke mɔɔku ke Yurdε.

⁷ Ke Jan ma beŋe nde, *Befarisε nê *Besadusε budyate ke nje ke yene, na tɔpi bo ke mɔɔku ké, ε nyε lɛpε nyε bo nde: «Wunε mbo yeri, nda lɛpε nyε wunε nde, wunε yakama diyɔ lalε ke ngambi Njambiyε yi nje ké?

⁸ Wunε kêl mekele mete yi tedye nde, wunε ma yeŋsa temɔ. ⁹ Wunε tî boba lɛpɔ ke mɔy temɔ yun nde, wunε benday be Abaraham. Keto mi ke kombile lɛpɔ nyε wunε nde: Njambiyε yakama yeŋsa metari mete yike nde, yo bêki bɔɔnsike nyε Abaraham. ¹⁰ Njεŋ me ne lendε ke njuku jeti, dete jeti hεne ε diyε kinε wumɔ kimɔ membumɔ, bo ta pesɔ nyε bete ke dite. ¹¹ Mi tɔpa mbe wunε ne mɔɔku yí tedye nde, wunε ma yeŋsa temɔ. Yasi wete, mɔ te ε nje ke kɔŋ mbe kɔ ta tɔpε ne wunε ke Kimɔ Sisiŋ nê ke dite, keto a ne deti kwɔ mi. Ko mi ti yaka sɔre menakala ke kol ne na. ¹² A ne jeti ke bɔ yí kutɔ ne nyambi, yí bake njɔɔ te nê kopu te. A ta sorje njɔɔ nyambi kê bakidyε ke ndam. Ma a ta lodye mεkopu mete ke dite te yi ti dîm ké.»

¹³ Ke ngimɔ te yite ε Yesus tεmε ke Galile kê ke yi Jan ke gon Yurdε, né Jan tɔpi nyε ke mɔɔku. ¹⁴ Yasi wete, ε

Jan seŋe kutudya lepo nde: «Yeti gba we yakanŋwe tpe mi ke mawaku na? Nan yi we kpalo nje nde, mi tpa we ke mawaku ké?»¹⁵ E Yesus yensa nye nye nde: «Tiko, né yo pa kelna dete ndana, keto yo kimote nde, wuse tonjukwe meyasi hene te yi ne ngben nda yi Njambiyé kwadye.» E Jan jaye kine pitidyé se yaja nye nye na.¹⁶ Ndi ne tɔpuna ne ke mawaku, e Yesus bende ngindi nedo. Semo semo, dyobo nembiya, e nye beŋe Sisiŋ Njambiyé ke piye nda pepo nje ke yotu ne¹⁷ yaka ne wete men ke wule dyobo lepo nde: «Yako manmbe, soŋ temo mbe, temo mbe hene ke yotu ne.»

Kum beya mekele ke bobé Yesus (Lk 4)

4 Ke kɔŋte, e Kimɔ Sisiŋ kele nde, Yesus kɛn ke kɔŋgor, né *Kum beya mekele kɛ bobi nye.² Yesus kiyama medye yaka meyeso kamoni nɛ metu kamoni. Ke kɔŋte, e nye woke nja.³ E *Mɔ bobuna bomɔ kɔ nje ke keki ne lepo nye nye nde: «Nge be nde, we Mɔko Njambiyé, lepo nye metari maka nde, yo yɛnsaŋwe be mampa.»⁴ Yasi wete, e Yesus yensa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: «Mumɔ ti yaka jɔŋna ndi ne mampa nyepo na, mumɔ yakama jɔŋna ne melepi hene te yi punde ke numbu Njambiyé.»⁵ Ke kɔŋte, e Kum beya mekele kɔ bu nye kɛ nɔ ke Yerusalem, dya te yi Njambiyé tokuma, kwɔ tɛmbidyé nye ke tosiyo mbanjo Njambiyé⁶ lepo nye nye nde: «Nge be nde, we Mɔko Njambiyé, dokɔ piye ke meneti, keto yo ketinate nde: «Njambiyé ta nye numbu nye bejaki bene keto yo, dete bo ta jekidyé bo biye ne we, kamba we me nje dumɔ kol yo ke tari.»⁷ E Yesus lepe nye nye nde: «Yo ketinate nde: «We tɛ boba Baba Mboko te Njambiyé wa na.»⁸ E Kum beya mekele kɔ bu nye sendi, kɛ nɔ ke wete nyangwe dɔŋna keki, tedye nye mekando hene ke to meneti nɛ menyɔŋ mete yi diyé kete ké.⁹ E nye lepe nye nye nde: «Meyasi menɔri hene, mi ta nye we yo, nge we kuse meboŋ ke meneti kano mi.»¹⁰ E Yesus lepe nye nye nde: «*Satan, loŋdo ke keki mbe. Yo ketinate nde: «Kano Baba Mboko te Njambiyé wa, kelɔ mesay nye ndi nye nyepo.»¹¹ Ndana, e Kum beya mekele kɔ tike nye, e bejaki be Njambiyé nje nje kelɔ mesay nye nye.

Yesus ke kande mesay mene

ke Galile

¹² Ke Yesus ma woko nde, bo biyama Jan nye ke jɔbo ké, e nye tɛme kwɔ kɛ ke Galile.¹³ A duwɔ ke Nasaret kɛ diyɔ ke Kapernawum ke goŋ matɔ ke meneti me Sabulon nɛ Neftali.¹⁴ Meyasi kwanama dete yi tonje ne melepi mete yi Esayi te mɔ punja melepi me Njambiyé lepima ké.¹⁵ A lepima nde: «Botu be meneti me Sabulon nɛ Neftali pele pɔku nyangwe matɔ ke nginje Yurdɛ, meneti me Galile te yi botu bete be yeti ke duwe Njambiyé baka,¹⁶ botu baka be diyama ke moy yitil baka beŋma nyangwe mejasi. Botu bete be diyama ke ndiliŋ mbey te yi soŋ baka, mejasi kumma pele yan.»¹⁷ Kande

ke ngimo te yite, e Yesus kande pelna Kimɔ Tom lepo nde: «Wune yɛnsaŋwe temo, keto *Kando te yi kwey ma wuta.»

Yesus ke tɔke bosa bejake bene (Mk 1; Lk 5)

¹⁸ Ke ngimo te yi Yesus ba ke kendo ke goŋ nyangwe matɔ Galile, e nye beŋe bembam yiba, bo pɔndu moy wete, Simɔn te yi bo jeba nde Piyer kɔ bene man wene Andere. Bo ba ke bete bulajama ke matɔ, keto bo ba botu be wona benjanjo.¹⁹ E nye lepe nye bo nde: «Wune beŋwe mi, mi ta kelɔ nde, wune beki botu be dalna bomɔ tedye nje Njambiyé.»²⁰ E bo tɛme ne nget ngbese mebulajama man beŋwe nye.²¹ Yesus njɔ tongidya kɛ mbombo, e nye beŋe sendi banya bembam yiba, bo pɔndu sendi moy wete, Jak te mɔko Sebede bene man wene Jan. Bo ba ke moy landi bene be sangwe wan Sebede ke kombile mebulajama man, e Yesus jeba bo.²² E bo tɛme ne nget ngbese landi nɛ sangwe wan kwɔ beŋwe nye.

²³ Yesus kendima linje meneti me Galile hene, tedye bomɔ melepi me Njambiyé ke mɛmbanjo mewesidya me Beyuden, pele Kimɔ Tom ke kasi *Kando Njambiyé, sidye kwalɔ mekon nɛ kwalɔ mekosu hene ke yotu bomɔ.²⁴ Dinc dyene wumma kumɔ ke ndingele meneti me Siri. Bo dikima bu botu be kon hene nje nɔ ke yene. Yo ba botu bete be ba ke woko yotu kwanate nɛ baka be ba ke sangwa ne meboŋe nɛ kwalɔ mekon wete wete nɛ botu bete be beya mesisiŋ dikima njangwe bo baka. Yo ba ne botu bete be ba ke kɔko ne jaja nɛ botu be kosu. Bo dikima bu bo hene nje nɔ ke yene, e nye dikisi dyé mekon man.²⁵ Nyangwe ngil bomɔ dikima beŋwe nye. Bo dikima wule Galile nɛ ke nyangwe medya kamo nɛ ke Yerusalem nɛ Yuda hene nɛ nginje Yurdɛ.

Tedya yasi te yi Yesus tedya

ke to keki ké

5 Ke Yesus ma beŋe budya ngil bomɔ ké, e nye kwɔ bendɔ keki kwɔ diyɔ metidyé. E bejake bene nje ke keki ne.² E nye bute numbu kande tedya melepi me Njambiyé nye bo lepo nde:³ «Botu bete be duwe ke temo yan nde, bo kine deti baka ne mesosa, keto *Kando te yi kwey, yo yan.⁴ Botu bete be ne ngambi ke temo keto meboŋe baka ne mesosa, keto Njambiyé ta wedyé temo yan.⁵ Botu bete be ne weyna temo baka ne mesosa, keto bo ta namɔ meneti maka.⁶ Botu bete be gwe njɔ nɛ yesidyé kelna ngben mekele baka ne mesosa, keto Njambiyé ta nye bo deti te yi kelɔ dete.⁷ Botu bete be gwe ngwete besɔ baka ne mesosa, keto a ta gwe ngwete yan.⁸ Botu bete be ne temo ne salele baka ne mesosa, keto bo ta beŋe Njambiyé.⁹ Botu bete be kele nde, bomɔ diy ne te baka ne mesosa, keto Njambiyé ta jeba bo nde Bɔko bene.

¹⁰ Botu bete yi bo tedye bo meɓɓe keto ngben mekele baka ne mesosa, keto Kandɔ te yi kwey, yo yan. ¹¹ Ke bomɔ toyɛ wunɛ tedye wunɛ meɓɓe pesɔ ja nyɛ ke numbu yun leɓɔ kwalɔ beya meɓɓe hene ne wunɛ keto mbe, yite wunɛ ne mesosa. ¹² Wunɛ sɔsangwe diyɔ ne mbeskere, keto nyaŋgwe sol ke ladye wunɛ ke dyoɓɔ. Bo tedya ndi sendi nyaŋgwe meɓɓe dete nyɛ bosa botu be punja meɓɓe me Njambiyɛ be kandima nje ne wunɛ baka.

¹³ «Wunɛ kwa te yi meneti maka. Ma ke kwa si lenjɔ, bo ta kelɔ nan yɛ yɔkidye ne som te? Siya yasi te yi bo yakama kelɔ, yo nde, bo lɛn yo ke sɛ, bomɔ mɔ si nate sɔpite. ¹⁴ Wunɛ meyasi te yi meneti maka. Dya te yi bo sumɛ ke to keki kɛ yeti ne deti te yi sɔma na. ¹⁵ Bo ti kwɛnja lambo tiko ke mɔy mbe na, bo bɔn kase ke to tebel, yo mɔ panɔ yɛ nyɛ meyasi nyɛ bomɔ hene be diyɛ ke mɔy tɔ baka. ¹⁶ Dete sendi, wunɛ pɔnkwe meyasi ke misi me bomɔ, nɛ bo beŋ kimɔ mekele mun yɛ lukse ne Saŋgwe wun te ɛ diyɛ ke dyoɓɔ kɔ.»

Yesus ke leɓina ke kasi memɓɓa

¹⁷ «Wunɛ tɛ taka nde, mi njaki nje yaŋgile memɓɓa mete yi Mɔyisi ketima ho yaŋgile tedya yasi te yi botu be punja meɓɓe me Njambiyɛ tedya kɛ na. Mi ti ma njaki yɛ nje yaŋgile na, mi njaki nje kelɔ yasi te yi memɓɓa leɓe kɛ kumɔ njena. ¹⁸ Gbakasi yi mi leɓe nyɛ wunɛ kɛ: Ngimɔ hene te yi dyoɓɔ ti pa yambile, ko gbela mɔmɔ mbulma meketi sikɛ ho gbela mɔmɔ yaŋa ne mbet te yi diyɛ ke memɓɓa kɛ ti yambile kete na kumɔ nde, meyasi hene siki kelna. ¹⁹ Dete, mumɔ hene ɛ ta yaŋgile ko wete mɔmɔ mɓɓa te ɛ ne mbet ke njoka memɓɓa yɛ tedye bomɔ nde, bo kɛl dete, bo ta jeba nyɛ nde njena mumɔ ke *Kandɔ te yi kwey. Ma yɔkɔ ɛ ta beŋgwe memɓɓa mete tedye sendi bomɔ nde, bo kɛl dete kɔ ta be nyaŋgwe ke Kandɔ te yi kwey. ²⁰ Mi ke leɓɔ nyɛ wunɛ nde: Nge wunɛ ti kele ngben mekele laŋsa botu be ketina meyasi nɛ *Befariɛ na, ne ti nyiŋe ke Kandɔ te yi kwey na.

²¹ «Wunɛ duwɔ nde, bo leɓima nyɛ bebaba busu nde: «Kpe, we tɛ woku mumɔ. Mɔ te ɛ wo mumɔ, bo kɛn ne nyɛ ke mɓɓu botu be pesina jɔsi.» ²² Ma ke yembe, mi ke leɓɔ nyɛ wunɛ nde: Nge mumɔ woke ngambi suŋgwe ne maŋ, na saŋgwaŋgwe ne meɓɓe ke meɓɔ me botu be pesina jɔsi. Nge mumɔ yiɛ maŋ leɓɔ nde: «Kwaŋɔ wari,» mɔ te saŋgwaŋgwe ne meɓɓe ke meɓɔ me botu be njena nyaŋgwe jɔsi Beyuden. Nge mumɔ jeba maŋ nde lem, bo bɔn nyɛ bete ke dite te yi ti dɛm kɛ. ²³ Nge be nde, we ke kɛ nyɛ Njambiyɛ sadaka ke mbey nyena sadaka, nge nje ke dyano dyɔ nde, wune mbaŋa mɔn ne lepi, ²⁴ nɔ pɔn pa niŋgwe sadaka yo womete ke mbey nyena sadaka nyɛ Njambiyɛ, yɔkwe ne kɔkɔ, pa kɛ kombile lepi wune mɔn. Ke kɔnɛ, nɔ njaki nje nyɛ sadaka yo nyɛ Njambiyɛ yey. ²⁵ Nge wune mumɔ be ne lepi, saŋɔ nje te yi kombile lepi te nedɔ wune nyɛ piŋɔ te yi wune nyɛ ndi ke nje kɛ. Kelɔ dete, a me nje bu we kɛ nɔ ke mɓɓu mɔ pesina jɔsi, ma mɔ pesina jɔsi me nje bu we kaŋe nyɛ mɔ te ɛ diyɛ ne tɔ jɔkɔ kɔ, ma mɔ te ɛ diyɛ ne tɔ jɔkɔ kɔ nje bu we nyɛ ke jɔbɔ.

²⁶ Gbakasi yi mi leɓe nyɛ we kɛ: We disɔ pundɔ womeri, yite ɔ sima gbo lepi hene ne satak kine bukwe ko mɔmɔ mbulma sisi wete na.

²⁷ «Wunɛ duwɔ nde, bo leɓima nde: «Kpe, we tɛ kel wanja na.» ²⁸ Ma mi ke leɓɔ mbe nyɛ wunɛ nde: Mumɔ hene ɛ beŋe wete nyari bosa nyɛ, mɔ te sima kelɔ wanja bene nyɛ ke mɔy temɔ ne. ²⁹ Nge be nde, misi wɔ ɛ mbam bɔ ke kwadye jatidye we ke beya nje, nɔ dɔka yo li ne naŋ. Keto yo ta jeko be kimɔte ke yo nde, ndi doku yotu yo wete saŋgwaŋgwe, laŋsa nde, ken ne ndiŋgele yotu yo hene ne jem ke dite te yi ti dɛm kɛ. ³⁰ Nge be nde, mbam bɔ wɔ ke kwadye jatidye we ke beya nje, nɔ kila yo li ne naŋ. Keto yo ta jeko be kimɔte ke yo nde, ndi doku yotu yo wete saŋgwaŋgwe, laŋsa nde, ken ne ndiŋgele yotu yo hene ne jem ke dite te yi ti dɛm kɛ.

³¹ Bo leɓima sendi nde: «Nge mumɔ soŋe bɔ ne nyari wene, na nyɛki nyɛ mekana me didya gwaki.» ³² Ma mi ke leɓɔ mbe nyɛ wunɛ nde: Nge mumɔ soŋe bɔ ne nyari kine nde, a jatidye kol ke sɛ na, yite mɔ te ke sesidye nya te ke nje kelna mewanja. Sendi, mɔ te ɛ bu nya te yi njom soŋma bɔ ne nyɛ, mɔ te mɔ kelna wanja.

³³ «Wunɛ duwɔ sendi, bo leɓima nyɛ bebaba busu nde: «Kpe, we tɛ yaŋgila yasi te yi we si kinja kɛ na. Yo nde, tonjukwe meyasi hene te yi we si kinja ke mɓɓu Baba Mbokɔ kɛ.» ³⁴ Ma mi ke leɓɔ mbe nyɛ wunɛ nde: Kpe, wunɛ tɛ kinjaŋgwe yaŋa na ko kaŋe bɔ kenje kwey na. Keto dyoɓɔ, yo siya bekum te yi Njambiyɛ. ³⁵ Ko wunɛ tɛ tenda meneti yɛ kinja ne yaŋa na. Keto meneti, yo yasi te yi nyɛ kase kol kete. Wunɛ tɛ kinjaŋgwe yaŋa ne dɛnɔ Yerusalem na. Keto yo dya te yi Nyaŋgwe Kumande. ³⁶ We tɛ kinjaŋgwe yotu yo na. Keto we ti yaka yaŋsa nyiŋɔ to yo wete ne wete nde, yo bɛki wumnate ho yindinate na. ³⁷ Nge wunɛ leɓe nde: «J,» yo bɔna ndi nde: «J.» Ma nge wunɛ leɓe nde: «Be,» yo bɔna ndi nde: «Be.» Yike yi wunɛ nje dokidye ke to te kɛ wula ke yi *Mɔ beya mekele.

³⁸ «Wunɛ duwɔ, bo leɓima nde: «Nge mumɔ tɔse misi me jakɔɔ, nɛ bo tɔsu sendi yene. Nge mumɔ leke sɔ jakɔɔ, nɛ bo lɛka sendi yene.» ³⁹ Ma mi ke leɓɔ mbe nyɛ wunɛ nde: Wunɛ tɛ pitidya yaŋa nyɛ mɔ te ɛ kele beya yasi ne wunɛ na. Nge mumɔ kpake we ke pokɔ te ɛ mbam bɔ, nɔ yɛnsaŋgwe sendi yɔru nyɛ nyɛ. ⁴⁰ Nge mumɔ beŋgwe we ne lepi, na suku lambɔ te yi we leŋe kɛ, nɔ tiki sendi nde, a bɔn nyaŋgwe lambɔ duku yo.

⁴¹ Nge mumɔ jeliye we nde, ken tikidye nyɛ ke nje yaka kilometa wete, nɔ kɛn wune nyɛ kumɔ kilometa yiba.

⁴² Nge mumɔ jɔmbe yaŋa ke bɔ yo, nɔ nyɛki nyɛ. We tɛ tum kɔn ne mɔ te ɛ ke kwadye jɔmbe yaŋa ke meɓɔ mɔ kɔ na.

⁴³ «Wunɛ duwɔ, bo leɓima nde: «Kwadyikwe mɔ njɔn wɔ, benɔ pendɔ wɔ.» ⁴⁴ Ma ke yembe, mi ke leɓɔ mbe nyɛ wunɛ nde: Wunɛ kwadyikwe bependɔ bun, [diyɛ Njambiyɛ nde, a nyɛki mekombila nyɛ botu bete be kita ne wunɛ baka, kelɔ ngay ne botu bete be bene wunɛ baka], ngweta ne Njambiyɛ keto botu bete be pɔnse wunɛ tedye wunɛ meɓɓe baka. ⁴⁵ Nge wunɛ kele dete, wunɛ ta be bɔkɔ be Saŋgwe wun te ɛ diyɛ ke dyoɓɔ kɔ, keto a pɔnkwe yesɔ nyɛ beya bomɔ, nyɛ sendi kimɔ

ta diyɔ ka kinɛ lɛnjɛ wunɛ lambɔ na? ³¹ Ma dete, nɛ tɪ gwaki kaŋ yaŋa lɛɔ nde: «Hɛ ta dɛ ba ŋgɛ? Hɛ ta hɔbiyɛ ba ŋgɛ? Hɛ ta lɛŋɛ ba ŋgɛ?» na. ³² Yo nde, yo botu betɛ bɛ yeti kɛ duwɛ Njambiyɛ baka sɔ mɛyasi mɛtɛ yinɔri hɛnɛ. Saŋgwɛ wun te ɛ diyɛ kɛ dɔyɔɔ kɔ duwɔ nde, wunɛ yɔkaŋgwɛ bɛ nɛ mɛyasi mɛtɛ kɛ jɔŋgwɛ dɔyɔn. ³³ Wunɛ kɔnda gɔɔɔ *Kandɔ te yi Njambiyɛ nɛ ŋg-bɛŋ mɛkele mɛnɛ, dete a mɔ nje dokidye mɛyasi mɛtɛ yiri hɛnɛ kɛ to te nyɛ wunɛ. ³⁴ Dete, wunɛ tɪ gwaki kaŋ yasi te yi ta kwaŋna nɛmɛnɔ kɛ na. Yesɔ te ɛ nɛmɛnɔ ta gwe kaŋ yotu te yenɛ, kɛto yesɔ hɛnɛ kɛ sobɛ mapi mɛbɔnɛ mɛtɛ yenɛ.

Kasi jɔsuna bɛsɔ nɛ kasi diyana

Njambiyɛ yasi

7 «Wunɛ tɪ jɔsa mumɔ na. Dete, Njambiyɛ tɪ jɔsɛ sendi wunɛ na, ² kɛto Njambiyɛ ta jɔsɛ wunɛ ndi nda yi wunɛ jɔsɛ nɛ bɛsɔ kɛ. A ta nyɛ wunɛ yasi bɛŋgwɛ ndi kiya dɔkɔ mapi te yi wunɛ yeke nɛ yasi nyɛ bɛsɔ kɛ. ³ Ŋgɛ kelɛ yi wɛ bɛŋɛ ndi mbulma dɔyan te yi kɛ misɪ mɛ mɔŋ kinɛ pa wokɔ kelɛŋ kelɛŋ kɔkɔ jɛti te yi kɛ misɪ mɔ kɛ? ⁴ Wɛ ta kelɔ nan yɪ lɛɔ kɔ nyɛ mɔŋ nde: «Maŋmbɛ inja, nɛ mi wumbidye dɔyan sɔŋɛ kɛ misɪ mɔ» piŋɔ te yi kɔkɔ jɛti ndi kɛ misɪ mɔ kɛ? ⁵ Wɛ mɔ likisi! Kanda sɔŋɛ kɔkɔ jɛti te yi kɛ misɪ mɔ kɛ, nɛ wɛ nje bɛŋ yasi nɛ ŋgɛlɛlɛ, nɛ wɛ nje sɔŋ nɛ mbulma dɔyan te yi kɛ misɪ mɛ mɔŋ kɛ. ⁶ Wunɛ tɪ nyɛki bɛmbiyɛ kpasa mɛyasi na, ma bo nje kpalo bɔ dɔyambi sunɔgwɛ nɛ wunɛ nyalo wunɛ nɛ sɛl sɛl. Sendi, wunɛ tɪ beta mɛmbɔtu mun nyɛ bɔnɔ beabem na, ma bo nje natɛ sɔpɛte yo.

⁷ «Wunɛ jɔmbu yasi, dete bo ta nyɛ wunɛ. Wunɛ sɔŋ, dete nɛ ta dolɔ. Wunɛ dɔŋgwɛ numɛy, dete bo ta butɛ nyɛ wunɛ. ⁸ Kɛto bo nyɛki yasi nyɛ mumɔ hɛnɛ ɛ jɔmbɛ kɔ. Mɔ te ɛ sɔ, a kɛ dolɔ. Yɔkɔ ɛ dɔŋgwɛ numɛy, bo kɛ butɛ nyɛ nyɛ. ⁹ Mɔ te nda kɛ njoka yun yakama nyɛ mɔkɔ wɛnɛ kil kusu, ŋgɛ nyɛ diyɛ mampa kɛ bɔ nɛ? ¹⁰ Ho nde, ŋgɛ nyɛ diyɛ nyɛ njanjɔ, 'a mɔ yaka nyɛ nyɛ nyɔŋɛ? ¹¹ Ŋgɛ bɛ nde, ko botu bɛ nyalo nda wunɛ kɛ duwɛ nyɛna bɔnɔ bun kimɔ mɛyasi, 'sunɔgwa nɛ Saŋgwɛ wun te ɛ diyɛ kɛ dɔyɔɔ kɔ? 'A ta diyɔ ka kinɛ nyɛ kimɔ mɛyasi nyɛ botu betɛ bɛ diyɛ nyɛ yo baka?

¹² «Yasi hɛnɛ te yi wunɛ kwadyɛ nde, bomɔ kɛl nyɛ wunɛ, wunɛ kɛl sendi nyɛ bo dete. Nyangwɛ yasi hɛnɛ te yi Mɔyisi kwadya lɛɔ kɛ mɔy mɛmbɔŋga nɛ nyangwɛ yasi hɛnɛ te yi botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kwadya lɛɔ kɛ, yori.

¹³ «Wunɛ nyɪŋa nɛ bolokoko numɛy, kɛto gɔabu gɔabu numɛy nɛ nyangwɛ nje bɔŋ mumɔ kɛ nɔ kɛ nje te yi nyɛ ta yambile ketɛ kɛ. Ma bomɔ budɔyate kɛ tɔkɛ nje te ɛtɛ. ¹⁴ Yasi wɛtɛ, bolokoko numɛy nɛ mɔnɔ nje bɔŋ mumɔ kɛ nɔ kɛ nje te yi jɔŋgwɛ, ma botu betɛ bɛ kwɔ nɛ nje te yitɛ baka ti buyɔ na.

¹⁵ «Wunɛ dɔy nɛ sɔɔ nɛ botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ jɔ bɛ nje kɛ yun nɛ kimɔ tɛri nda bɛsam baka. Yasi wɛtɛ, mɛtemɔ man nda bɛŋgwɛy. ¹⁶ Wunɛ ta duwɛ bo kɛ mɛkele man. 'Bo nɔku ka fiya kɛ lɛlɔ? 'Bo nɔku ka fumbi

kɛ mɛŋgombiya? ¹⁷ Kimɔ jɛti wɔm kimɔ mɛmbumɔ, ma jɛti te ɛ mɛ kɛ beyɔ kɔ wɔm beya mɛmbumɔ. ¹⁸ Kimɔ jɛti ti yaka wumɔ beya mɛmbumɔ na. Sendi, jɛti te ɛ mɛ kɛ beyɔ kɔ ti yaka wumɔ kimɔ mɛmbumɔ na. ¹⁹ Jɛti hɛnɛ ɛ diyɛ kinɛ wumɔ kimɔ mɛmbumɔ, bo kɛ pɛsɔ yo nyɛ kɛ ditɛ. ²⁰ Dete, wunɛ ta duwɛ botu betɛ kɛ mɛkele man.

²¹ «Yeti bomɔ hɛnɛ bɛ jɛba mi nde: «Nyangwɛ Kumande, Nyangwɛ Kumande» baka ta nyɪŋɛ kɛ *Kandɔ te yi kwey na, yasi wɛtɛ, yo ndi baka bɛ kelɛ yasi te yi Saŋmbɛ te ɛ diyɛ kɛ kwey kwadyɛ kɔ kɛ. ²² Komɛ yesɔ te ta dɔɔ kɛ, bomɔ budɔyate ta lɛɔ nyɛ mi nde: «Nyangwɛ Kumande, Nyangwɛ Kumande, 'wusɛ tɪ punjɛ ka mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nyɛ bomɔ nɛ dɪnɔ dɔy na? 'Wusɛ tɪ sɔŋɛ ka beya mɛsisiŋ kɛ yotu bomɔ nɛ dɪnɔ dɔy na? 'Wusɛ tɪ kelɛ sendi budɔy mɛyɛkambiyɛ nɛ dɪnɔ dɔy na?»

²³ Komɛtɛ, mi ta yɛŋsa nyɛ bo nɛ ŋgwɔy nde: «Wunɛ botu bɛ kelɛ beya mɛyasi mɛtɛ yi mɛmbɔŋga bɛnɛ kɛ, wunɛ lɔndu kɛ kɛki mbɛ, ko mi tɪ duwɛ wunɛ nɛ mbɛt wɛtɛ yesɔ na!»

Kanɔ kɛ kasi mɛtɔ yiba

(Lk 6)

²⁴ «Yo nde, mumɔ hɛnɛ ɛ wokɛ yasi te yi mi lɛpɪma ndana, kelɔ nda yi yo tedɔy nyɛ, nyɛ nda mɔ te ɛ nɛ sɔɔ, kɛto a summa tɔ dyɛnɛ kɛ to mbatɔ. ²⁵ Mbiyɔ nɔma, ɛ mɛbɛŋ dɔɔ, ɛ pupɔ kwɔ mɛnda kɛ tɔ, tɔ kinɛ gbunɔgula na, kɛto yo bɔ sumnate kɛ to mbatɔ. ²⁶ Yasi wɛtɛ, mumɔ hɛnɛ ɛ wokɛ yasi te yi mi lɛpɛ kinɛ kelɔ nda yi yo tedɔy nyɛ, nyɛ nda lem mumɔ, kɛto a summa tɔ dyɛnɛ kɛ to mɛsɛy. ²⁷ Mbiyɔ nɔma, ɛ mɛbɛŋ dɔɔ, ɛ pupɔ kwɔ mɛnda kɛ tɔ, ɛ tɔ gbunɔgula balɔ nɛ hugbak.»

²⁸ Kɛ Yesus ma si lɛpɪna detɛ kɛ, ɛ nyangwɛ ŋgil bomɔ ŋgbakima kwalɔ tedɔy yasi te yenɛ, ²⁹ kɛto a dikɪma tedɔy bo mɛyasi nda mɔ te ɛ namɛ, a tɪ bɛ kɛ tedɔy nda yi botu bɛ ketɪna mɛyasi ban na.

Yesus kɛ sidɔy kɔn ndoko

wɛtɛ mbam

(Mk 1; Lk 5)

8 Kɛ Yesus ma si piyɛ wulɛ kɛki kɛ, ɛ nyangwɛ budɔy ŋgil bomɔ bɛŋgwɛ nyɛ. ² Ndana, ɛ wɛtɛ mɔ ndoko nje kɛ kɛki nɛ kusɛ mɛbɔŋ kɛ mbɔmbu wɛnɛ lɛɔ nde: «Nyangwɛ Kumande, ŋgɛ wɛ kwadyɛ, wɛ yakama kelɔ nde, yotu mbɛ bɛki nɛ kpɛlɛŋ.» ³ ɛ Yesus sambilɛ bɔ kpokɛ nɛ nyɛ lɛɔ nde: «Mi kwadya, yotu yo bɛki nɛ kpɛlɛŋ.» ɛ kɔn ndoko siyɛ, ɛ yotu nɛ yɔkwɛ bɛ nɛ kpɛlɛŋ ndi kɛ kiya mbɛy. ⁴ ɛ Yesus nje lɛɔ nyɛ nyɛ nde: «Diyɔ nɛ sɔɔ. Kpɛ, wɛ tɪ yekidɔy mɛyasi mɛtɛ yi kwaŋnama kɛ nyɛ mumɔ na. Yasi wɛtɛ, ken kɛ tedɔy yotu yo nyɛ mɔ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ, nɛ wɛ kɛn kelɔ sadaka nda yi Mɔyisi pɛsɪma kɛ, nɛ bomɔ duwɛ nde, kɔn yo siyɛ.»

Yesus ke sidye sendi yinɔ mekɔn

⁵ Ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke nyinɛ ke Kapernawum kɛ, ε wete nyangwe kum besɔja, mɔ Rom te ε dikima diyo ne besɔja gɔmay kɔ nje ke yene ngweta ne nye lepɔ nde: ⁶ «Nyangwe Kumande, mɔ mesay wombe ke tɔ ke metinengwe ke kɔnɔ ne mekati, yotu ne ke kwa budyate.» ⁷ E Yesus lepe nye nye nde: «Mi ta kɛ jongwe nye.» ⁸ E nyangwe kum besɔja kɔ yerɔsa nde: «Nyangwe Kumande, mi yeti mɔ te yi we yakama nyinɛ ke tɔ dyene na. Beta ndi gbela numbu kenje, nɛ kɔn mɔ mesay wombe siy. ⁹ Keto ko mi, baɔa bomɔ ke diyo ne mi, ma mi ke diyo sendi ne besɔja. Mi yakama lepɔ nye wete sɔja nde: «Ken kaka,» ɔ bɛɔa, a kɔ, lepɔ nye mbaɔa nde: «Inja wonga,» a mɔ nje. Mi yakama lepɔ nye mɔ mesay wombe nde: «Kelɔ yiri,» ɔ bɛɔa, a mɔ kelɔ.» ¹⁰ Ke Yesus ma woko lepi te yi kum besɔja lepima kɛ, ε nye ngbaki-ma lepɔ nye botu bete be bɔ ke bengwe nye baka nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Ko ke kandɔ Isarayel mi ti pa berɛ kwalɔ nyangwe tikina temɔ te yike na. ¹¹ Dete, mi ke kombile lepɔ nye wune nde: «Bomɔ budyate ta wule pulɔ kome yesɔ pundɛ nɛ pulɔ kome yesɔ bale nje diyo dyena bene be Abaraham nɛ Isak nɛ Yakɔp ke *Kandɔ te yi kwey. ¹² Yasi wete, bo ta bete ngbak ngbak bɔnɔ be kandɔ ke sɛ ke yitil, yo womete kome bo ta lelɔ nyambɔ mesy.» ¹³ Ke kɔnɛ, ε Yesus lepe nye nyangwe kum besɔja kɔ nde: «Dukwe, meyasi kɛlnangwe ke yɔ bengwe tikina temɔ te yi we nɔ ke yembe kɛ.» Ndi ke kiya ngimɔ te, ε kɔn mɔ mesay wene siye.

¹⁴ Ke kɔnɛ, ε Yesus nje kwɔ kɛ ke tɔ Piyer dolɔ ki ne Piyer ε nyari metinengwe ke kɔnɔ ne duku. ¹⁵ E Yesus kenje bɔ kpoke ne bɔ mɔ kɔn, ε kɔn duku siye ke yotu ne. E nyari teme kɛ kelɔ mesay nye nye. ¹⁶ Ke bekoko ma dyɔ, ε bomɔ kɛ ne baɔa budya botu bete be bɔ ne beya mesisinɛ ke yotu baka kɛ yi Yesus. A dikima sonɛ beya mesisinɛ ke yotu yan ne lepi te yi pundɛ ke numbu ne kɛ, ε nye sidye mekɔn me bomɔ hene. ¹⁷ Meyasi kel-nama dete yɔ tonje ne melepi mete yi Esayi te mɔ punja melepi me Njambiyɛ lepima kɛ. A lepima nde: «A bonɔma mekɔsu musu sobɛ mekɔn musu.»

Kasi bengwa Yesus

(Lk 9 nɛ 14)

¹⁸ Ke Yesus ma berɛ nyangwe ngil te yi linja nye kɛ, ε nye lepe nye bejeke bene nde, bo sɔbikwe nyangwe mbatɔ kɛ nginje te yɔru. ¹⁹ Wete mɔ tedya membongɔ njɔ ke keki ne lepɔ nye nye nde: «Yekele, mbey hene te yi we ta kɛ kete, mi ta bengwe we.» ²⁰ E Yesus yerɔsa nye nye nde: «Betongɔ ne menjembi man, benɔn sendi ne metɔ man. Yasi wete, *Mɔnɔn mɔnɔ kine mbey te yi nye yakama bokwe to kete na.» ²¹ E wete mɔnɔn te ε bɔ sendi jeke wene kɔ lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, tikɔ mi, nɛ mi pa kɛ pumbu sanɔmbe.» ²² Yasi wete, ε Yesus yerɔsa nye nye nde: «Bengwe mi, tikɔ, nɛ bemunɔ pumbu bemunɔ ban.»

Yesus ke tembidyɛ mbuku

(Mk 4; Lk 8)

²³ Ke kɔn meyasi menɔri, ε Yesus kwɔ bendɔ landi, ε bejeke bene bengwe sendi nye. ²⁴ Semɔ semɔ, ε nyangwe mbuku kwɔ ke to nyangwe matɔ, ε mekumbo memiye landi, yinɔri Yesus ne ke jakɔ. ²⁵ E bejeke kɛ ke keki ne, jeme nye lepɔ nde: «Nyangwe Kumande, jongwe wuse, he ta girɔ ndana.» ²⁶ E nye nje lepɔ nye bo nde: «Wune botu bete be tike temɔ ne mbet ke yi Njambiyɛ baka, wune gwɔki wɔ nge?» Ndana, ε nye nje teme bama ne mbuku bene nyangwe matɔ, ε yasi hene yɔkwe be weynate ne semyek. ²⁷ E sosu yan siye ne hirek, ε bo lepe tandɛ yan nde: «Yɔkɔ ba kwalɔ mɔ te nda yi gba mbuku nɛ nyangwe matɔ wokuna ne nye kɔ?»

Yesus ke sonɛ beya mesisinɛ ke

yotu baɔa bembam yiba

(Mk 5; Lk 8)

²⁸ Ke Yesus ma sabiyɛ nyangwe matɔ kumɔ ke nginje te yɔru ke meneti me botu be Gadara kɛ, ε baɔa bembam yiba be bɔ ne beya mesisinɛ ke yotu baka nje ke yene. Bo pɔndu ke menɔri ke mbey kome bomɔ dikima pumbɔ bemunɔ kɛ. Bo bɔ nda gongɔ njomɔ, dete ko mɔnɔn ti be ke pesa pulɔ mate na. ²⁹ Ndana, ε bo kembidya lepɔ nde: «Mɔnɔn Njambiyɛ, sine wune ne lepi te nda? We sɔn nge ke yotu su? We njɔki, nɛ we nje tedye wuse meɔnɛ pinɔ te yi ngimɔ ti pa yaka kɛ?» ³⁰ Yinɔri nyangwe kuru beabem bɔ ke dyena, bo ti be lɔndunate ne bo na. ³¹ E beya mesisinɛ ngweta ne Yesus lepɔ nde: «Nge we dudye wuse, kenjikwe wuse kɛ ke kuru beabem bari, nɛ wuse kɛ nyinɛ ke yotu yan.» ³² E Yesus lepe nye bo nde: «Wune kɛn.» E bo duwe ke yotu bembam benɔri kɛ nyinɛ ke yotu beabem. E ndingele kuru beabem siliye kombɔ ne beya sokɔ ne bibibi bim-bina ke nyangwe matɔ si gwe. ³³ Botu bete be bɔ ke bakidyɛ beabem baka sedya kambɔ kumɔ dya, yekidyɛ meyasi hene te yi kwanɔna kɛ. Bo jekima lepɔ yasi te yi dyanɔma ke yi botu bete be bɔ ne beya mesisinɛ ke yotu baka. ³⁴ Ndana, ε ndingele dya sutiye kɛ pɛ yi Yesus. Ke bomɔ ma kanɛ misi berɛ ne nye kɛ, ε bo ngweta ne nye nde, a kwɔn lɔndɔ ke meneti man.

Yesus ke kelɔ nde, wete mɔ

jemti kɛndi

(Mk 2; Lk 5)

⁹ Ke kɔn te kɛ, ε Yesus bendɔ landi sabiyɛ nyangwe matɔ ne kɔkɔ kɛ ke ngbak ngbak dya dyene. ² E baɔa bomɔ sobɛ wete mɔ jemti metinengwe ke tanɔ nje nɔ ke yene. Ke Yesus ma berɛ gbate nde, bo tikima temɔ ne nye kɛ, ε nye lepe nye mɔ jemti nde: «Mɔnɔmbe, we ti kambi yanɔ na, mebeyɔ mɔ, mi ke tikɔ yo ne ngwete.» ³ Ndana, ε baɔa botu be ketina meyasi lepe ke mɔy temɔ yan nde: «Mbam kɔ ke gbuto gba ne Njambiyɛ!» ⁴ Yesus duwɔ metake man, ε nye lepe nde: «Keto

ngge yi wune be ne beya metake ke moy metemo mun dete ké? ⁵ Ma nê lèpinate nde: «Mébeyo mo, mi ke tiko yo ne ngwete» nê lèpinate nde: «Tema kendu,» kelna ngge kwà jəwə ke njokate? ⁶ Dete, mi ta tedye wune ndana nde, *Məwə mumə ne deti te yi tiko mébeyo me bomo ne ngwete ke to meneti.» E nye nje ləpə nye mo jemti nde: «Tema, bonjo taŋ yə dukwe ke tɔ dyə.» ⁷ E mo jemti temə duwe kə tɔ dyenə. ⁸ Ke ngil ma beŋe dete ké, e bomo gwe wə budyate lukse Njambiyə, keto a nya bomo deti te yi kelə kwalə meyasi nda yite.

Yesus ke təkə Matiyo (Mk 2; Lk 5)

⁹ Yesus nja tonjidya kə mbombu, e nye beŋe mbanja mbam nde Matiyo ke diyə ke mbey komə bomo diki gbo mənə garama ké. E nye ləpə nye nye nde: «Beŋwe mi.» E nye temə beŋwe nye. ¹⁰ Ke ngimo te yi Yesus bə ke dyena ke tɔ Matiyo benə bejəke benə ké, e banja budya botu be bonja mənə garama nê banja botu be mébeyo nje dyena benə bo. ¹¹ Ke *Befarişə ma beŋe dete ké, e bo ləpə nye bejəke benə nde: «Keto ngge yi masa wun dyena benə botu be bonja mənə garama nê botu be mébeyo ké?» ¹² Yesus wokuma yasi te yi bo ləpima ké, e nye yeŋsa nye bo nde: «Yeti botu bete be ne membundə weynate baka sə ne nje mo nyeti na, yasi wete, yo ndi botu be kənə baka. ¹³ Ma dete, wune kwəŋ, nê wune jəka biye to ləpi ke yi Njambiyə ləpə nde: «Yo gwena ngwete besə yi mi jaye, yeti wona benyamə kelə ne sadaka na.» Yo nde, mi ti njaki nje jeba ngbenj bomo na, mi njaki nje jeba botu be mébeyo.»

¹⁴ Wete yesə bejəke be Jan nja ke yi Yesus ləpə nye nye nde: «Sine *Befarişə ke diki kiyo medye yi kanə ne Njambiyə. Ma keto ngge yi bejəke te bo ti kəl sendi dete ké?» ¹⁵ E Yesus yeŋsa nye bo nde: «Besə be mbam te e kele gwaki kə yakama jaba ka ke ngimo te yi nye ndi kete benə bo ké? Ko na. Ma ngimo ta dyə yi bomo ta soŋe ne nye ke mebo man. Yo ke ngimo te yite yi bo ta kiyo medye yey.

¹⁶ «Mumo ti bonjə pəl jonja lambə nje datə ne lambə te yi ma butə ké na. Keto ngge yo kelna dete, pəl jonja lambə má nyukute njombute, ə beŋə, nyal te má nje dəkə kwə to te. ¹⁷ Sendi, mumo ti sɔpita jonja menjam nye ke boru membe na. Keto ngge yo kelna dete, membe má posiye nyiŋe siri, menjam má si dendila ne meneti. Yasi wete, bo sɔpita jonja menjam nye ke jonja membe. Komete, menjam nê membe tí yambile na.»

Yesus ke womiyə wete mənə ngəndu.

Wete nyari ke kpoke numbu

lambə Yesus (Mk 5; Lk 8)

¹⁸ Yesus bə ndi ke ləpina dete nye bo ké, yaka ne wete kum ke dyə nje kuse mebonjə ke mbombu wene ləpə nye nye nde: «Ngəndu wombe gwə ndana ndana, ko dete,inja kase bo ke yotu ne, na ju.» ¹⁹ E Yesus temə benə be-

jeke benə beŋwe nye. ²⁰ Ndana, e wete nyari yi məkiyo bə ke lekwe nye ke məsew kamə jə yiba kə pesa ne kəŋ Yesus kpoke numbu lambə ne. ²¹ Nya kə kelma dete, keto a dikima ləpə ke moy temə ne nde: «Ngə mi kpoke ndi gbela numbu lambə ne, kən mbe ta siyo.» ²² E Yesus yeŋsa beŋe nyari ləpə nde: «Məmbə, wə tí kambə yaŋa na, tikina temə te yi wə nə ké jonjwa wə.» E kən nyari siye ndi ke kiya mbey.

²³ Yesus dyanjəma ke tɔ kum kə beŋe bomo ke tɔ mbule, dolə sendi ngil ne ho. E nye ləpə nye bo nde: ²⁴ «Wune siki pundo, mənə ngəndu kə tí gwe na, a ke jakə.» Yasi wete, e bo nyete nye. ²⁵ Ke bo ma si punjə bomo ké, e Yesus nyiŋe tɔ kenjə bo biye ne mənə ngəndu ke bo, e nye temə. ²⁶ E kasi te nyanja ke ndiŋgele poku meneti metə hənə.

Yesus ke sidye məkən mə

budya bomo

²⁷ Ke Yesus ma temə komete yi kwə ké, e banja botu bete be ne dibina misi baka yiba kande beŋwa ne kəŋ ne kəŋ kembidya ləpə nde: «Mənə Davit, gwakə ngwete wusu.» ²⁸ Ke Yesus ma nyiŋe tɔ ké, e botu bete be ne dibina misi benjri nje ke kəki ne, e nye diyə bo nde: «Wune ke tiko temə nde, mi yakama kelə yasi te yi wune diyə ké?» E bo yeŋsa nde: «J, Nyangwe Kumande.» ²⁹ Ndana, e Yesus kpoke misi man ləpə nde: «Meyasi kəlnangwe ke yotu yun beŋwe ndi tikina temə te yi wune nə ké.» ³⁰ E misi man butuna. E Yesus kombile ləpə nye bo nde: «Kpe, mumo tí dukwe yasi te yi kwanjama ké na.» ³¹ Ko dete, ke bo ma pundo ndi yan deke ké, e bo lapidye kasi Yesus ke ndiŋgele meneti metə hənə.

³² Ke ngimo te yi bo bə ke kwə ké, e banja bomo nje ne wete mbam e bə ne beya sisiŋ ke yotu kə ke yi Yesus. A ti diki tapita na. ³³ Ke Yesus ma si soŋe beya sisiŋ ke yotu ne ké, e nye kande ndapi. E bomo ngbakima ləpə nde: «Ko njel yasi nda yike tí pa beŋna ne toru ke kando Isarayel na.» ³⁴ Yasi wete, e *Befarişə ləpə nde: «Yo *Kum beya məsisiŋ nye nye deti te yi soŋe ne beya məsisiŋ ke yotu bomo.»

³⁵ Yesus kendima linje nyangwe medya nê mənə medya hənə. A dikima tedye bomo melepə me Njambiyə ke membanjə məwesidya me Beyuden, pele Kimə Tom ke kasi *Kandə Njambiyə, sidye kwalə məkən nê kwalə məkəsu hənə ke yotu bomo. ³⁶ Ke nye ma kanjə misi beŋe budya ngil bomo ké, e nye gwe ngwete yan budyate, keto bo bə ke jaba, yotu ne pute nda besam bete be kinə mo bakidya yan baka. ³⁷ Dete, e Yesus ləpə nye bejəke benə nde: «Budya nyambi ma detə ke ngwan, ma botu be məsay tí buyə na. ³⁸ Dete, wune ngwətanjwe ne sa ngwan nde, a kənjikwe botu be məsay, né bo kə wesidye nyambi ne.»

Yesus ke tomɔ bejeki kamɔ jɔ yiba

kenje kɛ lɛpina Kimɔ Tom

(Mk 6; Lk 9)

10 Kɛ kɔŋte, ε Yesus jeba bejeki bene kamɔ jɔ yiba, nye bo deti te yi soŋe beya mesisiŋ ke yotu bomɔ, sidye kwalɔ mekɔn nɛ kwalɔ mekɔsu hene.

² Medinɔ me botu be tomun be Yesus kamɔ jɔ yiba ke: Bosate Simɔn te yi bo jeba sendi nde Piyer kɔ bene ndɛmbi wene Andere bɔ Jak te mɔkɔ Sebede bene maŋ wene Jaŋ. ³ Yo nɛ Filip nɛ Bartelemi nɛ Tomasi nɛ Matiyo te mɔ boŋna mɔni garama nɛ Jak te mɔkɔ Alfe bɔ Tade. ⁴ Yo sendi nɛ Simɔn te mɔ meneti me Kanan nɛ Yudas te mɔ dyari Iskariyot. Yo nye dyaŋgwe Yesus.

⁵ Yesus tomma botu baka kamɔ jɔ yiba kite bo lɛpɔ nde: «Kpɛ, wunɛ tɪ ken ke yiŋa mekandɔ na. Wunɛ tɪ nyiŋa sendi ke medya me botu be Samari na. ⁶ Wunɛ kpɔl kɛ ke kandɔ Isarayel ke yi besam bete be ma dimbiye baka. ⁷ Wunɛ pɛla kɛ nɔ nye bomɔ nde: «*Kandɔ te yi kwey ma wuta.» ⁸ Wunɛ sidyikwe mekɔn me bomɔ.

Wunɛ kɛl nde, bemuŋ wɔmkwe, kelɔ sendi nde, yotu botu be ndoko bɛki nɛ kpɛlɛŋ. Wunɛ sɔŋa beya mesisiŋ ke yotu bomɔ. Bo nya wunɛ meyasi gbɛlate, dete wunɛ nyɛki sendi nɛ gbɛlate. ⁹ Wunɛ tɪ boŋ ko lɔr ko sumba ko mɔkɔ litɔ mɔni bakidyɛ ke jon dyun na. ¹⁰ Wunɛ tɪ biya ko kobiye kwɔ nɔ ko lambɔ yiba ko nakala ko yiŋa kum jɛti ke bɔ na, keto mɔ mesay yakaŋgwe dye nduku mesay mɛnɛ. ¹¹ Dya hene te yi wunɛ ta dya kete, wunɛ pɔŋ pa diyɛ, simande wete mɔ te ε jaye mesay mun ε yakama bɔ wunɛ kimɔte kɔ kete, nɛ wunɛ yaki ndi ke mbey nɛ kumɔ ke ngimɔ te yi wunɛ ta kwɔ kɛ. ¹² Kome wunɛ ta nyiŋe tɔ te kɛ, nɛ wunɛ nyɛn botu be tɔ lɛpɔ nde, tɛte njaki ke yan. ¹³ Nge bo yaka nɛ tɛte yi wunɛ lɛpima nɔ kɛ, nɛ yo njaki gbate ke yan. Ma nge bo ti yaka nɔ na, nɛ yo yɔkwe kɛ pɛ yun. ¹⁴ Nge be nde, ke yiŋa tɔ ho ke yiŋa dya bomɔ tɪ bɔ wunɛ kimɔte ho wokɔ melepi mun na, nɛ wunɛ pɔndu ke tɔ te ho duwe ke dya te. Nɛ wunɛ kɔtu ngbutu tɔ te ho yi dya te soŋe ke mekol mun yɪ tedye nde, bo kelma beyate. ¹⁵ Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ: Ke yesɔ pesina jɔsi, pesina jɔsi botu be dya te ta detɔ kwɔ yi botu be *Sɔɔm nɛ *Gɔmɔ.

Yesus nde, botu be tomun ta

sangwa nɛ meɔne

¹⁶ «Nɛ bɛŋa, mi ke tomɔ wunɛ kenje nda besam ke njoka beŋgwey. Wunɛ dɪy nɛ sɔsɔ nda bekwɛ, be weyna bomɔ nda bepepɔ. ¹⁷ Wunɛ dɪy nɛ sɔsɔ nɛ bomɔ, keto bo ta bɔ wunɛ kaŋe nye botu be pesina jɔsi. Bo ta njuru wunɛ nɛ njambala ke membanjɔ mewesidyɛ man. ¹⁸ Bo ta bɔ wunɛ kɛ nɔ ke mbɔmbu bekum nɛ ke mbɔmbu bekumande keto mbe, nɛ wunɛ lɛpi yasi te yi wunɛ beŋma nɛ yi wunɛ duwɔ ke kasi mbe kɛ nye bo, lɛpɔ sendi nye botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ baka. ¹⁹ Ma kome bo ta bɔ wunɛ kɛ nɔ ke mbɔmbu yan dete

kɛ, wunɛ tɪ gwaki kaŋ wo yotu nda yi wunɛ ta lɛpina nɔ, ho gwe kaŋ ke yasi te yi wunɛ ta lɛpɔ kɛ na. Keto yasi te yi wunɛ ta lɛpɔ kɛ, yo Kimɔ Sisiŋ ta nye wunɛ yo ke numbu ke kiya mbey. ²⁰ Keto ko yeti wunɛ ta tapita na, yo Sisiŋ te yi Sangwe wun ta tapita nɛ nje yun. ²¹ Maŋ ta dyaŋgwe maŋ wene nye bomɔ, nɛ bo wo nye. Sangwe nɛ mɔkɔ ta kelɔ sendi dete nɛ mɔkɔ wene. Bɔm-besike ta lɔ dyambi sangwe nɛ besangwe ban nɛ benyangwe ban dyaŋgwe bo nye bomɔ, bo ma wo bo. ²² Bomɔ hene ta benɔ wunɛ keto dinɔ dyembe, ma mɔ te ε ta disima kelɔ tiŋ kumɔ ke siyate kɔ ta jɔ. ²³ Nge bo tedye wunɛ meɔne ke wete dya, nɛ wunɛ kambi bɔmbɔ kɛ ke mbaŋa. Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ: Wunɛ tɪ sidye linje medya hene ke ndiŋgele meneti me Isarayel kine nde, *Mɔkɔ mumɔ dyɔn na.

²⁴ «Mɔ te ε jeki yasi kɔ ti kwɔ yekele wene na. Sendi, mɔ mesay tɪ kwɔ masa wene na. ²⁵ Nge bo kele nɛ mɔ te ε jeki yasi kɔ nda yi bo kele nɛ yekele wene, yite kimɔte ke yi jeki te. Sendi, nge bo kele nɛ mɔ mesay nda yi bo kele nɛ masa wene, yite kimɔte ke yi mɔ mesay te mbete. Ma nge bo jeba sɔ tɔ nde *Belsebul, 'bo ta nje lɛpɔ nde nge sangwe nɛ botu be tɔ dyene?

²⁶ Dete, wunɛ tɪ kambi botu bete be kele beya yasi sangwe nɛ wunɛ kɛ na, keto kine yaŋa te yi diyɛ ke sɔ ta diyɔ kine pundɔ puyɛ na. Sendi, kine yaŋa te yi diyɛ sɔdyate ta diyɔ nde, bomɔ tɪ duwe na. ²⁷ Yasi te yi mi lɛpɛ nye wunɛ ke mɔy yitil nɛ tu, wunɛ lɛpi yo ke puyɛ nɛ yesɔ. Yasi te yi bo lakidya lakidyaŋgwe nye wunɛ ke metɔ, wunɛ bɛndi metosiyɔ pele yo nɛ gbololo. ²⁸ Wunɛ tɪ kambi botu bete be yakama wo membundɔ kine be nɛ deti te yi wo sendi sisiŋ na. Yasi wete, wunɛ kpɔl kambɔ yɔkɔ ε yakama girise sisiŋ nɛ membundɔ ke dite te yi ti dɪm kɛ. ²⁹ 'Bo ti dyaŋgwe ka beŋgiri yiba sisi wete na? Ko dete, kine wete nɛ wete ke njoka yan ke balɔ ke meneti yambile kine nde, Sangwe wun dɔkwe na. ³⁰ Ko nyiŋɔ to yun, Njambiyɛ ke duwe buyɔte.

³¹ Dete, wunɛ tɪ kambi yaŋa na. Wunɛ sulnate ke misi me Njambiyɛ kwɔ buɔya beŋgiri. ³² Yo nde, mumɔ hene ε jaye mi ke mbɔmbu bomɔ, mi ta jaye sendi nye ke mbɔmbu Sangmbe te ε diyɛ ke kwey kɔ. ³³ Ma mɔ te ε seŋe mi ke mbɔmbu bomɔ, mi ta seŋe sendi nye ke misi me Sangmbe te ε diyɛ ke kwey kɔ.

³⁴ «Wunɛ tɪ taka nde, mi njaki nje nye tɛte ke meneti maka na. Mi ti njaki nje nye tɛte na, yasi wete, mi njaki nɛ kafa. ³⁵ Keto mi njaki baka njoka mɔkɔ bene sangwe, baka njoka mɔkɔ nyari bene nyaŋgwe, baka sendi njoka nyari bene mbambɔ ε nyari. ³⁶ Sendi, dyambi ta wule ndi ke tɔ mumɔ sangwe nɛ nye. ³⁷ Mɔ kwadyɛ sangwe ho nyaŋgwe kwɔ mi, mɔ te ti yaka be mumɔ wombe na. Sendi, mɔ kwadyɛ mɔkɔ wene ε mbam ho ε nyari kwɔ mi, mɔ te ti yaka be mumɔ wombe na. ³⁸ Nge mumɔ ti sobe kroa nɛ beŋgwe nɛ mi, mɔ te ti yaka be mumɔ wombe na. ³⁹ Mɔ te ε ta bakidyɛ jongwe dyene nɛ ngom ngom kɔ ta dimbidye yo, ma yɔkɔ ε ta dimbidye jongwe dyene keto mbe kɔ ta kpɔl be nɛ yo.

⁴⁰ «Mɔ bɔ wunɛ kimɔte, mɔ te bɔŋ mi. Ma mɔ bɔ mi kimɔte, a bɔŋ Mɔ te ε tomma mi kɔ. ⁴¹ Mɔ bɔ mɔ punja melepi me Njambiyɛ kimɔte, keto a duwɔ nde, nye mɔ

punja mełepi me Njambiyε, mɔ te ta be sendi ne sol te yi botu be punja mełepi me Njambiyε ta be nɔ kε. Sendi, mɔ te ε bu ngbenj mumɔ kimɔte, keto a duwɔ nde, nye ne ngbenj, mɔ te ta be sendi ne sol te yi ngbenj bomɔ ta be nɔ kε. ⁴² Gbakasi yi mi lεpe nye wune kε: Mɔ te ε ta bu ko ndi gbela pelɔ te mɔrɔku nye mbanja mɔnɔsike, keto mɔnɔ te jεke wombε, mɔ te tɔ kɔrɔ sol ne na.»

Jan ke tomɔ bejεke bene

kenje ke yi Yesus
(Lk 7)

11 Ke Yesus ma si lεpɔ meyasi menɔri nye bejεke bene kamɔ jɔ yiba kε, ε nye teme womete kwɔ, na kε tedye bomɔ mełepi me Njambiyε, pele sendi Kimɔ Tom ne ke nyanɔwe medya mete yi meneti mete.

² Jan diyama ke tɔ jɔwɔ wokɔ nda yi bomɔ dikima yekidyε meyasi mete yi *Krist dikima kelɔ kε. ε nye tome banja bejεke bene kε diyε ne nye nde: ³ «We ka mɔ te ε bɔ nde, a njɔki kɔ, ho wuse lɔdya mbanja dele?» ⁴ ε Yesus yeɔsa nye bo nde: «Wune yɔkwε nε wune yekidyε yasi te yi wune wokuma nε yi wune beɔma kε nye Jan. ⁵ Botu bete be ne dibina misi baka me ke beɔe yasi. Botu be ndembil me ke kendɔ lalε ne ngbenj. Baka be ne ndoko baka me ne yotu ne kpelεj. Botu bete be ne dibina metɔ baka me ke wokɔ pε. Bemun ke womiyε. Bo ke lεpɔ sendi Kimɔ Tom nye buka bomɔ. ⁶ Mɔ te ε ta diyɔ kinε jɔsidye kelɔ yija beya yasi keto mbε kɔ ne me-sosa.»

⁷ Ke ngimɔ te yi bejεke be Jan bɔ ke kwɔ kε, ε Yesus kandε lεpina meyasi ke kasi Jan nye ngil bomɔ nde: «Ke yi wune kɔ nɔ ke korɔr kε, wune kεn kε beɔe yasi te nda? 'Wune kεn ka kε beɔe njoy te yi pupɔ wumbidyε kε? ⁸ Ma wune ma kεn kε beɔe yasi te nda gbate? 'Wune kɔ kε beɔe mbanja mumɔ ne kpasa melambɔ ke yotu? Yo nde, botu bete be lεɔe kpasa melambɔ dete baka jɔɔnɔngwe ndi ke ndoko bekumande. ⁹ Ma wune ma kεn gbate kε beɔe nda? 'Wune kεn kε beɔe mɔ punja mełepi me Njambiyε? I, mi ke lεpɔ nye wune nde: Nye mɔ punja mełepi me Njambiyε gbate gbate, ma yasi wete, a kwanɔma yite. ¹⁰ Yo nye yi bo ketima kasi ne ke mekana me Njambiyε nde: 'Beɔa, mi ke kandε tomɔ mɔ tomun wombε ne we, na kε kandi kombile nje tike we.»

¹¹ Gbakasi yi mi lεpe nye wune kε: Kinε mumɔ wete ne wete ε jadya wule ke mɔy nyari kwanɔma Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku na. Ko dete, njena mumɔ ke *Kandɔ te yi kwey kwɔ nye. ¹² Kandε ke ngimɔ te yi Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku kandima ne pelna Kimɔ Tom Njambiyε kumɔ ndana Kandɔ te yi kwey ke sanɔwa ne detina mesunɔwa. Ma yo botu bete be lɔ to gɔwɔ yo ne tij hene baka bu yo. ¹³ Ma botu be punja mełepi me Njambiyε hene nε membonɔga mete yi Mɔyisi ketima kε lεpima kasi Kandɔ te, yite Jan tɔ pa kandε lεpinate yene na. ¹⁴ Nge wune kwadyε wokɔ to yasi te yi mi lεpe kε, yo nde, Jan nye Eli te yi bo dikima lεpɔ nde, a ta nje kɔ. ¹⁵ Mɔ te ε ne metɔ te yɔ wokɔ ne pε, na woku.

¹⁶ «Ma, mi ta yekɔ ba botu be ngimɔ te yɔkɔ ne be nda? Bo nda bɔnɔsike te be diyε ke babal, baka mɔ lεpɔ kenje besɔ nde: ¹⁷ «Wuse tɔɔma mbule nye wune, wune kinε bɔlɔ na. Wuse jembima mejembi me sɔɔɔ nye wune, wune kinε lelɔ na.» ¹⁸ Dete sendi, Jan njɔ. Medye, a ti dyɔki. Menjam, a ti hɔbiya. Ke kɔɔte, bomɔ nde: «A ne beya sisin ke yotu.» ¹⁹ Ndana *Mɔnɔ mumɔ njɔ. Medye, a ke dye. Menjam, a ke hɔbiye. Ke kɔɔte, bomɔ nde: «Ne bεɔa ndi nyanɔwe mɔ medye nε nyanɔwe mɔ hɔbiya menjam te yɔkɔ, sɔ ne botu be bonɔna mɔni garama nε botu be mebeyɔ.» Yasi wete, dyanɔ Njambiyε gbate ne ngbenj. Yo ke beɔa dete ke mekele mete yi dyanɔ te kele kε.»

Yesus ke ndeya

banja bomɔ

²⁰ Ndana, ε Yesus kandε ndeyna botu be medya mete yi nye kelma sulɔ nyanɔwe mekele ke yan baka, keto bo tɔ yeɔsa temɔ na. A lεpima nde: ²¹ «Wune botu be Korasin, meɔnε ta balɔ ke to yun! Wune botu be Betsayda, meɔnε ta balɔ sendi ke to yun! Keto mɔ beki nde, nyanɔwe mekele mete yi kelnama ke medya mun kε ma kεlnɔngwe ke Tir nε Sidɔn, ma botu bete yeɔsama temɔ njombu yanɔ lεɔe mesanduku kutudye mesu me dite ke yotu. ²² Yori yi mi lεpe nye wune nde: Ke yesɔ pesina jɔsi, pesina jɔsi te yun ta lan detɔ kwɔ yi Tir nε Sidɔn. ²³ Ma wune botu be Kapernawum, 'wune tɔka ka nde, bo ta bendidyε wune kumɔ kwey? Ko na, bo ta kpalo pidye wune kumɔ ke dya bemun. Keto mɔ beki nde, nyanɔwe mekele mete yi kelnama ke yun kε ma kεlnɔngwe ke *Sɔdɔm, ma Sɔdɔm ndi kete kumɔ muka. ²⁴ Yori yi mi lεpe nye wune nde: Ke yesɔ pesina jɔsi, pesina jɔsi te yun ta lan detɔ kwɔ yi Sɔdɔm.»

Yesus nde, yo nye nye

bomɔ mewedyε

²⁵ Ndi ke kiya ngimɔ te yite ε Yesus lεpe nde: «Mi ke lukse we Da, Kumande dyobɔ nε meneti, keto we sɔdya meyasi mete ne botu be dyanɔ, sɔdye sendi ne botu be duwɔ yasi kpalo nje punje yo nye gbela bɔnɔsike. ²⁶ I Da, mi ke lukse we, keto we kwadya nde, meyasi kwɔnɔngwe dete. ²⁷ Sanɔmbe nya mi meyasi hene. Mumɔ wete ne wete yeti ke duwe Mɔnɔ na, sɔɔe ndi Da. Sendi, mumɔ wete ne wete yeti ke duwe Da na, sɔɔe ndi *Mɔnɔ nε mɔ te yi Mɔnɔ kwadyε punje yo nye nye kɔ. ²⁸ Wune njɔki ke yembe, wune bomɔ hene be ma si kato ne sobuna ditina memapi, mi ta nye mbε wune mewedyε. ²⁹ Wune jɔya *mapi te yi mi sobidyε wune kε, beɔngwe mi kelɔ yasi te yi mi lεpe nye wune kε, jaye sendi meyasi mete yi mi tedye wune kε, keto mi weyna mumɔ, mi sendi ne kimɔ temɔ. Dete, metemɔ mun ta diyɔ gbate ne te, ³⁰ keto mapi te yi mi sobidyε wune kε kimɔte ke yun. Sendi, yasi te yi mi sobidyε wune kε deke ne hesem.»

Yesus ke lepina ke kasi yeso Saba

(Mk 2; Lk 6)

12 Diyo ké, ε Yesus bene bejেকে bene kwá kè ke moy meṅgwaṅ mete yi bo bema nyambi te yi bo kele ne mampa ké. Yo bā ke yeso *Saba. Bejেকে bā ke gwe nja, ε bo nye bō ke lekina meto mete dye. ² Ke *Befariş ma beṅe dete ké, ε bo lepe nye Yesus nde: «Beṅa ndi, bejেকে bō ke kelb yasi te yi mambonga musu kidye nde, mumo tí kel ke yeso Saba ké.» ³ Yasi wete, ε Yesus yeṅsa nye bo nde: «Yite nde, wune tí pa tōl yasi te yi kumande Davit kelma kome nye gwā nja bene botu bene ké? ⁴ A nyiṅma ke mbanjo Njambiyé, b̄y memampa mete yi diye ke mbanjo Njambiyé ké dye bene botu bene. Yo tí be nde, gbela mumo dyāki na, ko nye Davit ko botu bete be bā ke njōṅ ne baka. Yo bā nde, ndi botu be nyena sadaka nye Njambiyé bepo yākaṅgwe dye yo. ⁵ Yite nde, wune tí tōle ke mambonga mete yi Moyisi ketima ké nde, botu be nyena sadaka nye Njambiyé yeti ke jesō mbonṅa te ε lepe kasi Saba ké na? Bo ke kelb mesay lalé ke moy mbanjo Njambiyé ke yeso Saba. Ma ko dete, Njambiyé yeti ke ndeye bo ke yite na. ⁶ Ma mi ke kobile lepō nye wune nde: Yo ne wete mumo waka ε kwanṅma mbanjo Njambiyé. ⁷ Wune ma dúkwe biye to lepi ke yi mekana me Njambiyé lepe nde: «Mi kwádyikwe gwena ṅgwete besō, yeti nyena sadaka te yi mumo nye mi ké na.» Wune má dukwe lepi te, ma wune yeti ke lepina beyate sunṅwe ne botu bete be tí kele yiṅa beya yasi na. ⁸ Keto yo mi *Mōṅo mumo diye ne yeso Saba.»

Yesus ke sidye jemti wete mbam

ke yeso Saba

(Mk 3)

⁹ Ke kōṅte, ε Yesus teme kwá kè ke mbanjo mewesidya man. ¹⁰ Wete mbam bā womete, bō ne ma jemé be ne fengelen. E baṅa bomō diye Yesus nde: «Mambonga ke jaye ka nde, mumo sídyikwe kōṅ mumo ke yeso *Saba?» Bo díya dete yí tulb ne numbu ne yí lepō nde, a kelma yiṅa beya yasi. ¹¹ E nye yeṅsa nye bo nde: «Nṅe mbaṅa mumo ke njoka yun be ne ndaṅga nya sam wene, ṅṅe sam te balé ke moy bel ke yeso Saba, mō te nda má diyo kiné biye nye sabé kō? ¹² Yite nde, mumo tí kwá ka nya sam meṅga gōmay na? Dete, mambonga ke jaye nde, mumo kâma jakōṅ ke yeso Saba.» ¹³ Ndana, ε nye nje lepō nye mbam kō nde: «Sambila bō.» E nye sambile bō te, ε yo yōkwe be lalé nda bō te yōru. ¹⁴ E *Befariş pundé kè kelb kutu yí s̄a nje nda yi bo yakama wo ne Yesus ké.

¹⁵ Ke nye ma duwe dete ké, ε nye kwá lōndō womete. Nyangwe ṅgil bomō beṅgwa nye, ε nye jōṅgwe botu be kōṅ hene. ¹⁶ Yasi wete, a lepima nye bo nde, kpe, bo tí dyangwe dīnō dyene nye bomō na. ¹⁷ Yo nde, meyasi kélnaṅgwe dete yí tonje ne melepi mete yi mō punja melepi me Njambiyé lepima ké. Njambiyé lepima kwanṅdye ke numbu Esayi nde: ¹⁸ «Ne bēṅa, yōkō mō

mesay wombe yi mi tōkuma kō, mi ke kwadye nye budyate, temō mbe biyima nye. Mi ta nye Sisiṅ mbe ke yotu ne. A ta lepō ṅṅbeṅ mekele mēmbē nye mekandō mete be yeti ke duwe mi baka. ¹⁹ A tí lombidya bene mumō ho bama na. Mumō tí wokō men ne ne boku menje yí kè nō na. ²⁰ A tí leke soṅ te ε ma nimbō kō na, ho dīmō lambo te ε ndi ke biye kō na. A ta kelb dete kumō nde, kelna yasi ne ṅṅbeṅ nām meneti maka. ²¹ Dete, mekandō me botu bete be yeti ke duwe mi baka ta be ne bibina temō ke yene.»

Kasi lepina lepi gbutu sunṅwe

ne Kimō Sisiṅ

(Mk 3; Lk 11)

²² Bo nṅa b̄y wete mbam te ε bā ne wete beya sisiṅ ke yotu kō nje nō ke yi Yesus. A tí be ke beṅe yasi ho tapita na. E Yesus jōṅgwe nye, ε nye kandé ndapi, beṅe sendi yasi. ²³ ṅgil bomō hene ṅgbakimama, ε bo diki lepō nde: «Yōkō yeti gba Mōṅo Davit na?» ²⁴ Ke *Befariş ma wokō kasi te ké, ε bo lepe nde: «Mbam kō sóṅa beya mesisiṅ ke yotu bomō ne gba deti te yi *Belsebul te *Kum beya mesisiṅ.» ²⁵ Yesus duwā metake man, ε nye lepe nye bo nde: «Nṅe kiya kandō wete baka ke bembe l̄y dyambi tandé yan, bo ta yangile kandō te. Sendi, ke kiya botu be yangṅwe dya ho botu be kiya t̄y wete baka ke bembe l̄y dyambi tandé yan, dya te ta tika wele, ho moy t̄y te tí kè mbōmbu na. ²⁶ Ke *Satan yeṅsa yotu kpab d̄udye Satan, 'yite a tí si bake yotu ne na? 'Ma yite kandō dyene ma nje kè mbōmbu nan? ²⁷ Nṅe be nde, mi sóṅa mbe beya mesisiṅ ke yotu bomō ne deti te yi Belsebul, ma botu bun sóṅa yan bo ne deti te yi nda? Dete, yo bo ne ṅguru wan ta jōse wune nēmenō. ²⁸ Ma ṅṅe be gbate nde, mi sóṅa mbe beya mesisiṅ ke yotu bomō ne deti te yi Sisiṅ Njambiyé, yite tédyā nde, *Kandō Njambiyé me ke njoka yun. ²⁹ 'Mumō yakama nyiṅe ka ke t̄y wete ṅgabolo mbam, wenjile meyasi mēne kiné pa kandé biye nye wotō na? Yo nde, ṅṅe nye si kandé wotō nye, a má nje wenjile meyasi me t̄y dyene yey. ³⁰ Nṅe mumō tí be ke kōṅ mbe na, mō te ke l̄y dyambi ne mi. Sendi, ṅṅe mumō tí kwadye wesidye yasi sine nye na, mō te ke wanjo. ³¹ Dete, mi ke lepō nye wune nde: Njambiyé yakama tikō bomō ne ṅgwete ke beya yasi hene te yi bo kele nè ke lepi gbutu hene te yi bo lepe sunṅwe ne nye ké. Ma ndi nde, ṅṅe mumō lepe lepi gbutu sunṅwe ne Kimō Sisiṅ, ko Njambiyé tí tikō mō te ne ṅgwete na. ³² Nṅe mumō lepina beyate sunṅwe ne *Mōṅo mumō, Njambiyé yakama tikō nye ne ṅgwete. Ma ṅṅe mumō lepina beyate sunṅwe ne Kimō Sisiṅ, Njambiyé tí tikō mō te ne ṅgwete, ko ke ṅgimō te yōkō ko ke ṅgimō te yi ta nje ké na.»

Kasi kimō jeti nè beya jeti

³³ «Bo lépi nde: Yōkō kimō jeti, kome nye wume kimō mbumō. Bo lépi sendi nde: Yōkō beya jeti, kome nye wume beya mbumō, keto bo dúkwe jeti wule ke mbumō te yi nye wume ké. ³⁴ Wune mbo yeri, beya bomō nda

wunε, nε ta kelɔ nan yí lεpɔ nε kimɔ mεlεpi? Yo nde, numbu púnjukwε mεyasi mεte yi tonde nε ngberε ke mɔy temɔ mumɔ kέ. ³⁵ Kimɔ mumɔ kél kimɔ mekele wulε ke kimɔ mεyasi mεte yi diyε ke temɔ nε kέ. Ma beya mumɔ kél beya mekele wulε ke beya mεyasi mεte yi diyε ke mɔy temɔ nε kέ. ³⁶ Ma mi ke kombine lεpɔ nye wunε nde: Ke yesɔ pesina jɔsi bomɔ hεnε ta yeŋsa ke mεlεpi mε tum hεnε te yi bo lεpima kέ. ³⁷ Yo nde, wε ta kabɔ ho balɔ lεpi wulε ke yasi te yi wε lεpima kέ.»

Befarisɕ ke diyε yiŋa mεyekambiye (Lk 11)

³⁸ Ndana, ε baŋa botu be tedya membonɔga nε *Befarisɕ bɔ lεpi lεpɔ nde: «Yekele, hε ke kwadyε nde, kelɔ wεte mεyekambiye, né wuse berε.» ³⁹ E nye yeŋsa nye bo nde: «Beya botu be ngimɔ te yɔkɔ be yeti ke woku-na nε Njambiye baka ke diyε wεte mεyekambiye. Ma ko bo tí tedye bo wεte mεyekambiye na, ndi yike yi ma dyán Yonas te mɔ punja mεlεpi mε Njambiye kέ. ⁴⁰ Yo nde, ndi nda yi Yonas kwanɔdya mεyesɔ yitati nε metu yitati ke mɔy nyanɔgwe njanjɔ, dete sendi, *Mɔnɔ mumɔ ta kwanɔdye mεyesɔ yitati nε metu yitati ke mɔy meneti. ⁴¹ Dyobɔ Njambiye ta pesɔ jɔsi kέ, botu be Ninive ta temε ke mbɔmbu botu be ngimɔ te yɔkɔ pesɔ jɔsi yan tedye bo nde, bo balma lεpi, keto bo, botu be Ninive yeŋsama yan temɔ komε Yonas pelma yasi te yi Njambiye lεpima kέ nye bo. Ma ndana waka, mɔ te ε kwanma Yonas kɔ kete. ⁴² Ke yesɔ pesina jɔsi te nya te ε bɔ kumande ke Seba kɔ ta temε ke mbɔmbu botu be ngimɔ te yɔkɔ pesɔ jɔsi yan tedye bo nde, bo balma lεpi, keto a temma nε lɔndunate nε mbj ke njena meneti yí nje wokɔ lεpi te yi bɔ tondunate nε dyanɔ ke numbu Salomɔɔ kέ. Ma ndana waka, mɔ te ε kwanma Salomɔɔ kɔ kete.

⁴³ «Nɔge beya sisinɔ punde duwe ke yotu mumɔ, a kwán wowɔ nε mekonɔgor yí sɔ mbey mewedyá. Ma nɔge nye tí dolε kέ, ⁴⁴ a má lεpɔ nde: «Mi ta yɔkwε nε kɔkɔ kε ke tɔ dyembe komε mi wulma kέ.» A yɔkwε nje dolɔ nde, tɔ mε gbɔngote, bo ma wɔmbile yo nε nɔgesεε si kombine yo. ⁴⁵ Nɔge nye semε dete kέ, a kwɔ kε bɔ sendi baŋa hakambe beya mesisinɔ yitan jɔ yiba be nε deti kwɔ nye baka. ɔ béŋa, benε hεnε bo má dyɔ nyinε tɔ biye dya womete. Dete, tɔri mɔ te má nje bε ndana beyate kwɔ yi mbɔmbu. Yo ta bε sendi dete ke yi beya botu be ngimɔ te yɔkɔ.»

Bemaŋ be Yesus, yo be nda? (Mk 3; Lk 8)

⁴⁶ Piŋɔ te yi Yesus bɔ ndi ke lεpina nye ngil bomɔ kέ, ε nyanɔgwe benε bemaŋ dyɔ diyɔ ke sɔ. Bo kwadya lεpɔ yiŋa yasi nye nye. ⁴⁷ E mbaŋa mumɔ nje lεpɔ nye nye nde: «Berε, nyɔngwε ke sɔ benε bemɔŋ, bo ke kwadyε lεpɔ yaŋa nye wε.» ⁴⁸ E nye yeŋsa nye nye nde: «Nda nyanɔmbε? Be nda bemaŋ bembe?» ⁴⁹ Ke kɔŋte, ε nye sambile bɔ tewɔ nε bejεke benε lεpɔ nde: «Ha, nyanɔmbε nε bemaŋ bembe baka! ⁵⁰ Yo nde, mumɔ hεnε ε kele yasi te yi Saŋmbε te ε diyε ke kwey kɔ kwadyε, mɔ te maŋmbε ho dyɔmbu dyembe ho nyanɔmbε.»

Kanɔ ke kasi mɔ bεna mbeki (Mk 4; Lk 8)

¹³ Ke kiya yesɔ te ε Yesus punde ke tɔ kε diyɔ ke goŋ nyanɔgwe matɔ. ² Nyanɔgwe ngil bomɔ njɔ wesidyá ke keki nε, ε nye benε wεte landi diyɔ kete. Ngil bomɔ hεnε bɔ ke ngindi. ³ A lεpima budya mεyasi nye bo nε nje mekanɔ lεpɔ nde: «Wεte mɔ bεna mbeki kwanɔma ke ngwanɔ yí kε nyanje kwalɔ. ⁴ Ke ngimɔ te yi nye bɔ ke nyanje kwalɔ kέ, ε yiŋa bale ke nje, ε benɔn si nje dye yo. ⁵ Yiŋa balma ke mbey te yi bɔ tande metari kinε budya gbela meneti kete kέ, ε yo lo nedɔ, keto meneti tí bε dimnate na. ⁶ Yasi wεte, ke yesɔ ma panɔ, ε yo si nyɔkɔ sɔsɔ, keto mekanɔgil mεte tí kumε womaŋa na. ⁷ Yiŋa balma ke mbey te yi bɔ nε menɔgombiya kete kέ, ε menɔgombiya jɔ si nganɔgile yo. ⁸ Yiŋa kwalɔ njɔ balɔ ke kimɔ meneti, ε yo wumε membumɔ. Kwalɔ te wεte nya membumɔ gɔmay, ε wεte nye kamɔtan jɔ kamɔ wεte, ε wεte nye nε kamɔtati. ⁹ Mɔ te ε nε metɔ te yí wokɔ pɔ, a wɔku.»

¹⁰ Ndana, ε bejεke benε nje ke keki nε diyε nye nde: «Keto nɔge yi wε lεpina nye bo nε nje mekanɔ kέ?» ¹¹ E nye yeŋsa nye bo nde: «Yo ndi wunε yi Njambiye nya deti te yi duwe mεyasi mεte yi ma béki sɔdyate nε mbɔmbu ke kasi *Kandɔ te yi kwey kέ. Yasi wεte, ke bε bo, a tí nye yan bo deti te yi duwe mεyasi mεte na. ¹² Yo nde, pε mɔ te ε mε nε yasi kɔ, bo ta dokidye sendi yiŋa yasi nye nye, a má bε ke nyenɔgwe. Ma pε yi yɔkɔ ε kinε yaŋa kɔ, bo ta soŋε ko mɔnɔ yasi te yi nye nɔ kέ. ¹³ Yi mi lεpina nye bo nε nje mekanɔ kέ, yo keto bo ke berε yasi kinε duwe yasi te yi bo berε kέ na. Bo ke lεngwε metɔ ke yasi kinε wokɔ ho biye to te na. ¹⁴ Dete, mekele man ke tonje lεpi te yi Esayi te mɔ punja mεlεpi mε Njambiye ma lεpi kέ. A lεpima nde: «Wunε ta wokɔ wokɔ nε metɔ mun, ma ko wunε tí biye to te na. Nε ta berε berε nε misi mun, ma ko nε tí duwe yasi te yi wunε berε kέ na, ¹⁵ keto metemɔ mε botu baka mε nε biŋbili. Bo nε nguru wan ma díbɔ metɔ man nε misi man. Bo kél dete, ma misi man nje berε yasi, ma metɔ man nje wokɔ pɔ, ma temɔ yan nje nembe mεyasi, ma bo nje yeŋsa temɔ, ma mi nje sidye kɔn yan.» ¹⁶ Ma ke yun, wunε nε mesosa, keto misi mun ke berε yasi, metɔ mun ke wokɔ pɔ. ¹⁷ Gbakasi yi mi lεpε nye wunε kέ: Bo-tu be punja mεlεpi mε Njambiye budyate nε budya bo-tu be Njambiye kwadya berε mεyasi mεte yi wunε berε muka kέ, ko dete, bo tí berε na. Bo kwadya wokɔ mεyasi mεte yi wunε woke muka kέ, ko dete, bo tí woke yo na.

¹⁸ «Ma ndana, wunε wɔku to kanɔ mɔ bεna mbeki. ¹⁹ Nɔge mumɔ woke mεlεpi mεte yi lεpε kasi *Kandɔ te yi kwey kinε biye to te na, ɔ béŋa, *Mɔ beya mekele má nje si soŋε mεlεpi mεte yi nyinɔma ke temɔ nε kέ. Nje te yi yiŋa kwalɔ balma kete kέ tédyá njel mɔ te mbete. ²⁰ Mbey te yi bɔ tande metari yi yiŋa kwalɔ balma kete kέ tédyá mɔ te ε woke mεlεpi mε Njambiye jaye yo nedɔ nε mesosa. ²¹ Yasi wεte, a tí pa lo mεgata na. Deti sum-na kol kikwe yeti na. Ma nɔge nye saŋgwa nε yiŋa mεpɔku ho tedye nye yiŋa mεbɔnε keto mεlεpi mε

Njambiyé kɛ́, ɔ́ bɛ́ŋa, a jatidya kol kɛ́ beya nje. ²² Mbey te yi bɛ́ nɛ mɛŋgombiya yi yiŋa kwalɔ balma kɛ́tɛ kɛ́ tɛ́dya mɔ́ te ɛ́ wokɛ́ mɛ́lɛpi mɛ́ Njambiyɛ́. Yasi wɛ́tɛ, kɛ́sa temɔ́ kɛ́ mɛ́yasi mɛ́tɛ yi ŋgimɔ́ te yɔ́kɔ́ nɛ́ kasi kusuku te yi diki sebile temɔ́ bomɔ́ kɛ́ ma si ŋgɛngile mɛ́lɛpi mɛ́tɛ, ɔ́ bɛ́ŋa, mɛ́lɛpi mɛ́ Njambiyɛ́ te yi nyɛ́ wokuma kɛ́ tí kelɔ́ se yaŋa na. ²³ Ma kimɔ́ mɛ́nɛti te yi yiŋa kwalɔ balma kɛ́tɛ kɛ́ tɛ́dya mɔ́ te ɛ́ wokɛ́ mɛ́lɛpi mɛ́ Njambiyɛ́ biye to te kwɔ́ wumɔ́ mɛ́mbumɔ́. Kwalɔ́ mbumɔ́ wɛ́tɛ kɛ́ nyɛ́ mɛ́mbumɔ́ gɔ́may, wɛ́tɛ kɛ́ nyɛ́ nɛ́ kamɔ́tan jɔ́ kamɔ́ wɛ́tɛ, wɛ́tɛ sendi kɛ́ kɛ́ nyɛ́ kamɔ́tati.»

Kanɔ́ kɛ́ kasi beya mbunjo

²⁴ Kɛ́ kɔ́ŋtɛ, ɛ́ Yesus yekidyɛ́ sendi wɛ́tɛ kanɔ́ nyɛ́ bo lɛ́pɔ́ ndɛ: «*Kandɔ́ te yi kwey kɛ́ boŋna nɛ́ wɛ́tɛ mɔ́ te ɛ́ nyanja kimɔ́ kwalɔ́ kɛ́ ŋgwan nɛ́ kɔ́. ²⁵ Ma piŋɔ́ te yi bomɔ́ hɛ́nɛ́ bɔ́ kɛ́ jakɔ́ kɛ́, ɛ́ mɔ́ pendɔ́ wenɛ́ kwɔ́ kɛ́ nyanje sendi kwalɔ́ beya mbunjo kɛ́ njoka kimɔ́ kwalɔ́ te yiri tɔ́kɛ́ kɛ́ndi kwɔ́. ²⁶ Ma kɛ́ nyambi ma lo jɔ́ nyɛ́ mɛ́mbumɔ́ kɛ́, ɛ́ beya mbunjo ŋgbabiyɛ́ sendi nɛ́ kama-ma. ²⁷ Kɛ́ botu be mɛ́say benɛ́ ma bɛ́ŋɛ́ detɛ́ kɛ́, ɛ́ bo nje diyɛ́ masa wan ndɛ: «Nyanŋwɛ́ mbam, 'wɛ́ ti ma bɛ́-ki kwalɔ́ kimɔ́ nyambi kɛ́ ŋgwan yɔ́ na ndɛ? Ma beya mbunjo te yɔ́kɔ́ wúla ba wɛ́?» ²⁸ ɛ́ nyɛ́ yɛ́ŋsa nyɛ́ bo ndɛ: «Yo mbaŋa mɔ́ pendɔ́ wombɛ́ kelɛ́ yasi yinɔ́ri.» ɛ́ bo diyɛ́ nyɛ́ ndɛ: «Wɛ́ kwádyikwɛ́ ndɛ, wusɛ́ kɛ́n kɛ́ sutɛ́ beya mbunjo te soŋɛ́?» ²⁹ ɛ́ nyɛ́ yɛ́ŋsa ndɛ: «Bɛ́. Nɛ́ tíki, kam-bɔ́ wunɛ́ mɛ́ nje sutɛ́ beya mbunjo gbamɔ́ nɛ́ kimɔ́ nyambi. ³⁰ Nɛ́ tíki, né yɔ́ hɛ́nɛ́ jɔ́ kumɔ́ kɛ́ ŋgimɔ́ soŋna nyambi kɛ́ ŋgwan. Komé ŋgimɔ́ te ta yaka kɛ́, mi ta lɛ́pɔ́ nyɛ́ botu be soŋna nyambi ndɛ: Wunɛ́ kánda sutɛ́ beya mbunjo dokɔ́ yɔ́ wotɔ́ kɛ́ lodyɛ́. Ma kɛ́ bɛ́ kimɔ́ nyambi, wunɛ́ ndɛ́m yɔ́ kɛ́ nyɛ́ kɛ́ ndam mbɛ́.» »

Kanɔ́ kɛ́ kasi wɛ́tɛ mɔ́kɔ́ mbumɔ́

nde mutar
(Mk 4; Lk 13)

³¹ Kɛ́ kɔ́ŋtɛ, ɛ́ Yesus yekidyɛ́ sendi wɛ́tɛ kanɔ́ nyɛ́ bo lɛ́pɔ́ ndɛ: «*Kandɔ́ te yi kwey nda wɛ́tɛ kwalɔ́ mɔ́kɔ́ mbumɔ́ ndɛ mutar yi wɛ́tɛ mumɔ́ boŋma kɛ́ bɛ́ kɛ́ ŋgwan nɛ́ kɛ́. ³² Mbumɔ́ te kwɔ́ yɛ́lɔ́ kɛ́ njoka mɛ́kwálɔ́ hɛ́nɛ́ te yi diyɛ́ kɛ́ to mɛ́nɛti. Ma kɛ́ yɔ́ si lo, yɔ́ kpál nje jɔ́ dɔ́kɔ́ kwɔ́ kwalɔ́ mɛ́nyinɔ́ hɛ́nɛ́ nje bɛ́ nyanŋwɛ́ jɛ́ti, ɔ́ bɛ́ŋa, benɔ́n kɛ́ nje sumɔ́ mɛ́tɔ́ man kɛ́ mɛ́bɔ́ mɛ́tɛ jɔ́- na kɛ́tɛ.»

Kanɔ́ kɛ́ kasi ŋgɔ́ kelna mampa

(Lk 13)

³³ Kɛ́ kɔ́ŋtɛ, ɛ́ nyɛ́ yekidyɛ́ sendi wɛ́tɛ kanɔ́ nyɛ́ bo ndɛ: «*Kandɔ́ te yi kwey nda mɔ́kɔ́ ŋgɔ́ kelna mampa yi nyari bɔ́ saŋgwé nɛ́ su farin yaka lonŋa yitati. Mɔ́kɔ́ ŋgɔ́ yinɔ́ri ta kelɔ́ ndɛ, mbɔ́kɔ́ farin yinɔ́ri hɛ́nɛ́ síki wudyɛ́.»

³⁴ Yesus díkima lɛ́pɔ́ mɛ́yasi mɛ́nɔ́ri hɛ́nɛ́ nyɛ́ ŋgil bomɔ́ nɛ́ nje mɛ́kanɔ́. Ko a tí bɛ́ kɛ́ lɛ́pina nyɛ́ bo kine nyɛ́ kanɔ́ na. ³⁵ Yo kwanŋama detɛ́ yí tonje nɛ́ mɛ́lɛpi

mɛ́tɛ yi mɔ́ punja mɛ́lɛpi mɛ́ Njambiyɛ́ lɛ́pima kɛ́. A lɛ́pima ndɛ: «Mi ta butɛ́ numbu lɛ́pina nɛ́ nje mɛ́kanɔ́. Mi ta punje mɛ́yasi mɛ́tɛ yi bɔ́ sɔ́dyate nɛ́ mbɔ́mbu kandɛ́ kɛ́ ŋgimɔ́ te yi mbokɔ́ tí pa kusuna na.»

Yesus kɛ́ gbaso to kanɔ́ kɛ́ kasi

beya mbunjo

³⁶ Ndana, ɛ́ Yesus tike ŋgil kwɔ́ nyinɛ́ tɔ́. ɛ́ bejɛ́kɛ́ benɛ́ nje kɛ́ kɛ́ki nɛ́ lɛ́pɔ́ nyɛ́ nyɛ́ ndɛ: «Lɛ́pɔ́ to kanɔ́ beya mbunjo te yi memiya ŋgwan kɛ́ nyɛ́ wusɛ́.» ³⁷ ɛ́ nyɛ́ yɛ́ŋsa nyɛ́ bo ndɛ: «Mɔ́ te ɛ́ nyanje kimɔ́ kwalɔ́ kɔ́, yɔ́ *Mɔ́kɔ́ Mumɔ́. ³⁸ ŋgwan te yi bo lɛ́pɛ́ nɔ́ kɛ́, yɔ́ tɛ́dya ndinŋɛ́lɛ́ mɛ́nɛti maka. Kimɔ́ kwalɔ́, yɔ́ botu be *Kandɔ́ Njambiyɛ́. Beya mbunjo, yɔ́ botu be *Mɔ́ beya mɛ́kelɛ́. ³⁹ Mɔ́ pendɔ́ te ɛ́ nyanja kwalɔ́ beya mbunjo te kɔ́, yɔ́ *Kum beya mɛ́kelɛ́. ŋgimɔ́ soŋna nyambi kɛ́ ŋgwan tɛ́dya siyna mbokɔ́ te yɔ́kɔ́. Botu be soŋna nyambi kɛ́ ŋgwan, yɔ́ bejaki be Njambiyɛ́. ⁴⁰ Ma mɛ́yasi ta kwanŋa kɛ́ siyna mbokɔ́ te yɔ́kɔ́ ndi nda yi bo sutɛ́ nɛ́ beya mbunjo betɛ́ kɛ́ díte kɛ́. ⁴¹ *Mɔ́kɔ́ mumɔ́ ta tomɔ́ bejaki benɛ́, bo má si kɛ́ kawule bomɔ́ hɛ́nɛ́ te be jatidyɛ́ bɛ́sɔ́ kɛ́ beya nje nɛ́ botu betɛ́ be kelɛ́ mɛ́yasi mɛ́tɛ yi mɛ́m-bonŋa benɛ́ kɛ́ soŋɛ́ kɛ́ Kandɔ́ dyɛ́nɛ́. ⁴² Bo má nje biye bo betɛ́ kɛ́ nyɛ́ŋ nyɛ́ŋ díte, womɛ́tɛ bo ta lelɔ́ nyambɔ́ mɛ́sɔ́. ⁴³ Kɛ́ ŋgimɔ́ te yite mbɔ́mbu botu betɛ́ be nɛ́ ŋg-bɛ́ŋ baka ta panɔ́ nɛ́ pay pay nda misi mɛ́ yɛ́sɔ́ kɛ́ Kandɔ́ Saŋgwé wan. Ma mɔ́ te ɛ́ nɛ́ mɛ́tɔ́ te yi wokɔ́ nɛ́ pɛ́ kɔ́, a wóku.»

Kanɔ́ kɛ́ kasi yiŋa kpasa mɛ́yasi yiba

⁴⁴ «*Kandɔ́ te yi kwey nda yiŋa kpasa yasi te yi bo sɔ́dya kɛ́ mɔ́y mɛ́nɛti kɛ́ wɛ́tɛ ŋgwan. ɛ́ wɛ́tɛ mumɔ́ nje sɔ́mbɔ́ yɔ́. ɛ́ nyɛ́ yɔ́kidyɛ́ sɔ́dyɛ́ yɔ́ nɛ́ kɔ́kɔ́. Mɛ́sosa kwanŋma nyɛ́ kɛ́ temɔ́, ɛ́ru ɛ́ kwɔ́ kɛ́ dyanŋwɛ́ mɛ́yasi mɛ́nɛ́ hɛ́nɛ́ nje bɔ́ mɔ́ni te bɔ́kɔ́ nɛ́ ŋgwan yinɔ́ri.»

⁴⁵ «*Kandɔ́ te yi kwey sendi nda mɔ́ dyanŋwa mɛ́yasi te ɛ́ gɔ́sɛ́ kpasa mɛ́diyamaŋ. ⁴⁶ Kɛ́ nyɛ́ ma kwɛ́dya wɛ́tɛ yi dye budya mɔ́ni kɛ́, ɛ́ nyɛ́ kwɔ́ kɛ́ dyanŋwɛ́ mɛ́yasi mɛ́nɛ́ hɛ́nɛ́ nje bɔ́kɔ́ nɛ́ yɔ́.»

Kanɔ́ kɛ́ kasi bulajama

⁴⁷ «*Kandɔ́ te yi kwey sendi nda bulajama te yi bo bɛ́-tima kɛ́ maŋ, ɛ́ yɔ́ kawule kwalɔ́ benjanjo hɛ́nɛ́. ⁴⁸ Kɛ́ yɔ́ si tondɔ́ kɛ́, bo kɛ́ dalé yɔ́ kɛ́ nɔ́ ŋgindi, bo má nje kwɔ́ díyɔ́ mɛ́tidyɛ́, sawɛ́ kimɔ́ benjanjo nyɛ́ kɛ́ mɛ́mapi, betɛ́ be beya betɛ́. ⁴⁹ Yo ta kwanŋa sendi detɛ́ kɛ́ siyna mbokɔ́ te yɔ́kɔ́. Bejaki be Njambiyɛ́ ta nje baka beya bomɔ́ nɛ́ ŋgbenɔ́ bomɔ́. ⁵⁰ Bo ta biye beya bomɔ́ betɛ́ kɛ́ nyɛ́ŋ nyɛ́ŋ matɔ́ díte. Yo womɛ́tɛ komé bo ta lelɔ́ nyamb-bɔ́ mɛ́sɔ́.»

⁵¹ ɛ́ Yesus nje diyɛ́ bejɛ́kɛ́ benɛ́ ndɛ: «'Nɛ́ wokuma ka to mɛ́lɛpi hɛ́nɛ́ te yi mi lɛ́pima nyɛ́ wunɛ́ kɛ́?» ɛ́ bo yɛ́ŋsa ndɛ: «Í, hɛ́ wokuma.» ⁵² ɛ́ nyɛ́ nje lɛ́pɔ́ nyɛ́ bo ndɛ: «Mɔ́ tɛ́dya mɛ́mbonŋa hɛ́nɛ́ ɛ́ jekima mɛ́yasi mɛ́tɛ yi bɛ́ŋɛ́ *Kandɔ́ te yi kwey kɔ́ nda sa tɔ́ te ɛ́ bɛ́ŋɛ́»

kusuku ne bu jɔnɔ meyasi nɛ menjombu mete ke njokate.»

Botu be Nasaret yeti ke tiko temɔ

ke yi Yesus na (Mk 6; Lk 4)

⁵³ Ke Yesus ma si sidye lepina mekanɔ menɔri dete kɛ, ε nye teme womete kwɔ. ⁵⁴ A kwanɔma kɛ ke ngbak ngbak dya dyene. E nye diki tedye bomɔ meɛpi me Njambiyɛ ke mbanjɔ mewesidya me Beyuden yi bɔ womete kɛ. Botu bete be dikima wokɔ yasi te yi nye tedya kɛ dikima ngbakima lepɔ nde: «Njel dyanɔ te yi mbam kɔ be nɔ nɛ njel deti kelna nyanɔgwe mekele mete yi nye nɔ kɛ wɔla ba nye we? ⁵⁵ Ta ε kɔ na mɔnɔ kapinda? 'Nyanɔgwe wene yeti Mariya na? 'Bemaɔ yeti be Jak nɛ Yosep nɛ Simɔn nɛ Yude na? ⁵⁶ 'Bedyɔmbu bene hene yeti waka sine bo na? Dyanɔ nɛ deti te yike hene wɔla nye we?» ⁵⁷ Ke yan, a bɔ yasi te yi njanɔgwa bo ke temɔ jatidye bo ke beya nje. Yasi wete, ε nye lepe nye bo nde: «Bo lúksa mɔ punja meɛpi me Njambiyɛ ke yiɔna membey, ma bo yɛlkwe nye ndi ke dya dyene nɛ ke mɔy kandɔ dyene.» ⁵⁸ A ti kele yiɔna budya nyanɔgwe mekele womete na, keto bo ti tike temɔ ke yene na.

Kasi sɔɔɔ Janɔ (Mk 6)

14 Ke ngimɔ te yite kumande Herod te ε bɔ kumande ke Galile kɔ wokuma je Yesus. ² E nye lepe nye botu be mesay bene nde: «Yo Janɔ te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔɔkɔ, yo gba nye womiyɛ ke njoka bemun, yori yi nye be nɛ deti te yi kelɔ nyanɔgwe mekele kɛ.» ³ Yo nde, nɛ mbɔmbu Herod tomma bomɔ kɛ biye nɛ Janɔ wotɔ nye nye ke jɔbɔ keto Herodiyas nya Filip te maɔ wene. ⁴ Herod kelma dete, keto Janɔ dikima lepɔ nye nye nde: «Yo ti yaka nde, bonɔɔ Herodiyas nɛ megwaki na.» ⁵ Dete, Herod kwadya wo nye, yasi wete, a gwɔ wɔ ngil, keto bomɔ hene duwɔ nde, Janɔ mɔ punja meɛpi me Njambiyɛ. ⁶ Wete yesɔ bo bɔ ke kelɔ jeso yesɔ jariki kumande Herod. E ngɔndu Herodiyas nje bɔbɔ jeso ke mbɔmbu botu bete be njɔ baka, ε yo biye temɔ Herod. ⁷ E nye lepe kinja nye nye nde, yasi hene te yi nye ta diyɛ ke meɔ mɛnɛ ko nge, a ta nye nye yo. ⁸ Mɔnɔ nyari bengwa yasi te yi nyanɔgwe lepima nye nye kɛ, ε nye lepe nye kumande Herod nde: «Nyekɔ mi to Janɔ te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔɔkɔ gba waka ke mɔy pan.» ⁹ Yo nya kumande ngambi ke temɔ. Ma keto a sima kinja nɛ keto mberɔ misi me botu bete be nye jebama baka, ε nye pese nde, a ta nye nye to Janɔ te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔɔkɔ. ¹⁰ E nye tome bomɔ kenje ke tɔ jɔbɔ kɛ kilɛ nɛ to Janɔ. ¹¹ E bo dya nɔ ke pan kanje nye ngɔndu nyari. E nye nje kanje nye nyanɔgwe. ¹² E bejeke be Janɔ kɛ bu mun nɛ kɛ pumbɔ. E bo nje kwɔ kɛ lepɔ nye Yesus.

Yesus ke nye bomɔ tomay

yitan medye (Mk 6; Lk 9; Jn 6)

¹³ Ke Yesus ma wokɔ kasi sɔɔɔ Janɔ kɛ, ε nye duwe womete kwɔ nɛ landi yɛ kɛ sɔ yiɔna mbey te yi bɔ nɛ senjenje kine bomɔ kete kɛ. Ma ke bomɔ ma duwe dete kɛ, ε bo sutiye ke medya bengwe nye kol nɛ kol nɛ ngindi. ¹⁴ Ke Yesus ma piye ke landi kɛ, a bɛnɔ nyanɔgwe ngil bomɔ kɛ. E nye gwe ngwete yan budyate sidye mekanɔ me botu bete be bɔ ke kɔnɔ ke njoka yan baka.

¹⁵ Ke bekoko ma dya kɛ, ε bejeke bene kɛ ke keki nɛ lepɔ nye nye nde: «Waka konɔɔ, ma ngimɔ ma kwɔ sendi budyate, tikɔ, nɛ bomɔ kwɔ kɛ ke medya kɛ sɔ medye bɔmɔ, nɛ bo dye.» ¹⁶ E Yesus lepe nye bo nde: «'Bo njaki nje kwɔ kɛ we? Ndi gba wune nɛ nguru wun nyɛki bo medye.» ¹⁷ Yasi wete, ε bo nje yensa nye nye nde: «Wuse waka ndi nɛ mampa yitan nɛ benjanjɔ yiɔna.» ¹⁸ E Yesus lepe nde: «Nɛ njaki nɛ yo wonɔga ke yembe.» ¹⁹ Ke kɔnɔ, ε nye lepe nye ngil bomɔ nde, bo dɔy dɔy ke to membunɔ. E nye nje bu mampa yinɔri yitan nɛ benjanjɔ benɔri yiɔna kanje misi kenje kwey nye Njambiyɛ wosoko. Ke kɔnɔ, ε nye nje leke yo kanje nye bejeke bene. E bo bu yo kɛ kabɔ nye ngil bomɔ. ²⁰ E bomɔ hene dyena ditɔ. E bo nje wesidye mebukwe mete yi tonje memakɔ kamɔ jɔ yiɔna. ²¹ Ke njoka botu bete be dyenama baka bambam nɛ bambam kumma nda bomɔ tomay yitan kine tɔbɔ bomari nɛ bɔnɔsike na.

Yesus ke kendɔ ke to duku (Mk 6; Jn 6)

²² Ndana ndana ke kɔnɔ kɛ, ε Yesus lepe nye bejeke bene nde, bo bɛndi landi kandɛ sabiyɛ kɛ nginje te yɔru, na pa tika lepɔ nye ngil bomɔ nde, bo siki duwe. ²³ Ke nye ma si kwanɔdye ngil dete kɛ, ε nye kwɔ kɛ nɛ naɔ bendɔ keki, na kɛ ngweta nɛ Njambiyɛ. Tu yinjama dolɔ nye mate nyepɔ. ²⁴ Yinɔri bejeke me kɛ nɛ landi lonɔndate ke bembe sombu. Bo bɔ ke sanɔgwa nɛ meɔnɛ budyate nɛ mekumbɔ, keto bo ke kɛ, pupɔ ke nje njakɔ ke mbɔmbu yan mata bo. ²⁵ Ke pɔku njenamɛnɔ ε Yesus nye kol ke kendi ke to duku yɛ kɛ nɔ ke yan. ²⁶ Ke bejeke ma bɛnɛ nye ke kendɔ ke to duku dete kɛ, ε bo gwe wɔ lepɔ nde: «Yo ablasa!» E bo gwe wɔ budyate kembidya. ²⁷ Ke Yesus ma bɛnɛ ndi dete kɛ, a ti ndekidye na. E nye bete men kenje bo lepɔ nde: «Nɛ tɔ kambi yanɔ na, yo mi! Nɛ tɔ gwaki wɔ na!» ²⁸ Ke Piyɛ ma wokɔ dete kɛ, ε nye lepe kenje nye nde: «Nyanɔgwe Kumande, nge be nde, yo gba we, jaya nde, mi kɛndi ke to duku kɛ pe yɔ.» ²⁹ E nye lepe nye nye nde: «Inja.» E Piyɛ piye ke landi kandɛ kendi ke to duku yɛ kɛ nɔ ke yene. ³⁰ Ma ke Piyɛ ma bɛnɛ dimbi pupɔ kɛ, ε nye gwe wɔ. A bɛnɛ ma nde, a me ke nyinɛ ke mɔɔkɔ, ε nye kembidya lepɔ nde: «Nyanɔgwe Kumande, jonɔgwe mi.» ³¹ E Yesus samɔbile bɔ nedɔ biye nɛ nye kine ndekidye na lepɔ nye nye nde: «We mɔ te ε ke tiko temɔ nɛ mbet ke yembe kɔ, keto nge yi we nya meso kɛ?» ³² E bo hene yiɔna bende lan-

di, ε pupɔ siye. ³³ Ε bejeki bete be bɔ ke mɔy landi baka nje kuse mɛbɔŋ ke mbɔmbu Yesus lɛpɔ nde: «Wε Mɔɔɔ Njambiyε gbate!»

³⁴ Bo sabiya duku kumɔ ke mɛneti mε Genesaret.

³⁵ Botu be mate duwɔ nde, yo Yesus, ε bo kɛnɛ mɛn ke mɛpɔku mɛte yite hɛnɛ. Ε bo bɔ botu be kɔn hɛnɛ nje nɔ ke yenɛ. ³⁶ Bo ngwetama nɛ nyɛ nde, a jɔya nde, botu bekɔn kpɔka ndi gbela numbu lambɔ nɛ lalɛ. Dete, bomɔ hɛnɛ be kpokuma numbu lambɔ nɛ mɛkɔn man siyma nɛ kpaya.

Befarisɛ nɛ kasi mɛtumbu mɛ

bebaba ban
(Mk 7)

15 Ndana, ε *Befarisɛ nɛ botu be ketina mɛyasi be wulma Yerusalem baka nje ke yi Yesus diyε nyɛ nde: ² «Keto nge yi bejeki bɔ yangile mɛkele mɛte yi wulma nɛ besaŋmbambɔ busu kɛ? Keto bo ti wɛya bɔ komɛ bo kwadyε dyena kɛ na?» ³ Ε Yesus yɛnsa nyɛ bo nde: «Ma wunɛ, keto nge yi wunɛ nje yangile mɔɔɔga te yi Njambiyε kpalɔ nje bɛngwε mɛkele mɛte yun nɛ nguru wun kɛ? ⁴ Ma Njambiyε lɛpima nde: «Jɛsɔ sɔngwε bɛnɛ nyɔngwε.» A lɛpima sendi nde: «Mɔ te ε ta lɛpina beyate nɛ saŋgwε ho nɛ nyaŋgwε, bo wɔku nyɛ.» ⁵ Ma ke yun, wunɛ lɛpi yun nde, nge mɔmɔ lɛpɛ nyɛ saŋgwε ho nyɛ nyaŋgwε nde: «Yasi te yi mi diyma kame nɛ wε kɛ, mi sima si nyɛ Njambiyε yo nɛ sadaka.» ⁶ Womete ke yun, mɔ te yakama dɔyɔ kinɛ kame se saŋgwε ho nyaŋgwε na. Dete, wunɛ ke kpalɔ lɔ lɛpi te yi Njambiyε wulɛ ke mɛkele mɛte yi wunɛ tɛmbidyɔ kandɛ nɛ bɛ-tomba kɛ. ⁷ Wunɛ botu be likisi, lɛpi te yi Esayi te mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyε lɛpima ke kasi yun kɛ bɔ gbakasi. A lɛpima nde: ⁸ «Botu baka kɔn mi ndi ke kondɔ numbu, yasi wɛtɛ, tɛmɔ yan lɔndunate nɛ mbj nɛ mi. ⁹ Kannate yi bo kanɛ nɛ mi kɛ gba gbelate, keto bo tɛdyɔ ndi mɛyasi mɛte yi wulɛ ke pɛsina te yi bomɔ.»

Yasi te yi bekidyε mɔmɔ kɛ
(Mk 7)

¹⁰ Ke kɔŋte, ε Yesus jɛba ngil lɛpɔ nyɛ bomɔ nde: «Wunɛ lɛngwε mɛtɔ yɔ wokɔ lɛpi ke. ¹¹ Yeti yasi te yi nyɛ ke numbu mɔmɔ kɛ kele nde, a bɛki nɛ sɛmbɔ na, yasi wɛtɛ, yo yasi te yi pundɛ ke numbu nɛ kɛ, yo yite kele nde, a bɛki nɛ sɛmbɔ.» ¹² Ndana, ε bejeki bɛnɛ kɛ ke kɛki nɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Wε ke duwε ka nde, lɛpi te yi wε lɛpima kɛ njangwa tɛmɔ *Befarisɛ budyate?» ¹³ Ε nyɛ yɛnsa nyɛ bo nde: «Kwalɔ mbunɔ hɛnɛ te yi Saŋmbɛ te ε diyε ke dyɔbɔ kɔ tɔ bɛ, yo ta sutuna. ¹⁴ Nɛ tɔki bo, bo botu bete be nɛ dɔbina misi baka. Bo ke tɛdyε bɛsɔ botu bete be nɛ dɔbina misi baka nje. Ma nge mɔ dɔbina misi tɛdyε jakɔsɔ mɔ dɔbina misi nje, bo hɛnɛ yɔba ta balɔ ke mɔy belɔ.» ¹⁵ Ε Piyer bɔ lɛpi lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Nɛmba to kanɔ te nyɛ wusɛ.» ¹⁶ Ε Yesus yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Ko wunɛ sendi, wunɛ tɔ pa bɛ ndi nɛ dyanɔ na? ¹⁷ Wunɛ yeti ke wokɔ ka nde, yasi hɛnɛ te

yi nyɛ ke numbu kɛ pɔkwε kɛ ke mɔy mɔmɔ, ke kɔŋte, a mɔ kɛ nyakɔ yo ke mɔɔɔ na? ¹⁸ Ma yasi wɛtɛ, mɛyasi mɛte yi pundɛ ke numbu mɔmɔ kɛ wɔla ke mɔy tɛmɔ. Yo yite kele nde, a bɛki nɛ sɛmbɔ, ¹⁹ keto beya metake hɛnɛ wɔla ndi ke mɔy tɛmɔ mɔmɔ. Yo kasi wona bomɔ. Yo kwalɔ kelna mɛwanja hɛnɛ te yi mɔmɔ yakama kelɔ. Yo kasi mɛgubɔ nɛ kasi pɛsina lɛpi nyɛ mɔmɔ ke numbu nɛ kasi tɔyna bɛsɔ. ²⁰ Yo mɛyasi mɛnɔri kele nde, mɔmɔ bɛki nɛ sɛmbɔ. Ma nge mɔmɔ dyena kinɛ pa wɛyε bɔ, yite ti kɛl nde, mɔmɔ bɛki nɛ sɛmbɔ na.»

Wɛtɛ ngɔndu Kanan nɛ dɔbina tɛmɔ

ke yi Yesus
(Mk 7)

²¹ Yesus tɛmma womɛte kwɔ kɛ mɛneti mɛ Tir nɛ Sidɔn. ²² Yaka nɔ, wɛtɛ nyari ngɔndu Kanan ε dikima dɔyɔ ke mɛneti mɛte kɔ njɔ ke yenɛ kɛmbidyɔ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Nyaŋgwε Kumande, mɔɔɔ Davit, gwakɔ ng-wɛtɛ wombɛ. Beya sisiŋ ke njangwε ngɔndu wombɛ beyate.» ²³ Ko Yesus ti yɛnsa yanja nyɛ nyɛ na. Bejeki njɔ ke kɛki Yesus jeliyε nyɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Lɛpɔ nyɛ nya kɔ nde, a kwɔn, keto a ke diki kɛmbidyɔ bɛngwε nɛ wusɛ.» ²⁴ Ε Yesus yɛnsa nde: «Njambiyε tomma mi njɛsɛ, nɛ mi nje jonɔgwe ndi bɔɔɔ besam be kandɔ Isarayel be ma dɔmbiyε baka.» ²⁵ Ko dɛte, nya kɔ njɔ kuse mɛbɔŋ ke mbɔmbu wɛnɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Nyaŋgwε Kumande, kama mi.» ²⁶ Ε Yesus yɛnsa nde: «Yo yeti kimɔte nde, bo bɔŋ mɛdyε mɛ bɔɔɔsike nje bete nyɛ bɔɔɔ bɛmbiyε na.» ²⁷ Ε nyari lɛpɛ nde: «Yo gbate dɛte, Nyaŋgwε Kumande. Ma ko dɛte, bɔɔɔ bɛmbiyε dɔyɔ ndi lalɛ ke njj tebel yɔ dye mɛmbulma mɛdyε mɛte yi balɛ wulɛ ke tebel bɛmasa ban kɛ.» ²⁸ Ndana, ε Yesus nje lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Nyaŋgwε nyari, tikina tɛmɔ te yi wε nɔ ke yɛmbɛ kɛ gba nyaŋgwɛte budyate. Mɛyasi kɛl-nangwε pɛ yɔ nda yi wε kwadyε kɛ.» Ε mɔɔɔ wɛnɛ bɛ nɛ tɛ ndi ke kiya ngimɔ te.

²⁹ Yesus njɔ kwɔ komɛte kɛndɔ kumɔ ke kɛki nyaŋgwe matɔ Galile. Ε nyɛ kwɔ bɛndɔ kɛki kwɔ dɔyɔ mɛtidyε.

³⁰ Nyaŋgwε ngil bomɔ njɔ ke yenɛ. Bo njɔ nɛ botu be ndɛmbil nɛ botu be dɔbina misi nɛ baka bɛ ti tɔpitangwε nɛ botu be kɔsu nje bɔ sendi banja budyɔ botu be kɔn. Bo njɔ nɛ bo hɛnɛ ke njj mɛkol mɛnɛ, ε nyɛ sidyε mɛkɔn man. ³¹ Ε ngil ngbakima budyate tɔndɔ yɔ bɛnɛ nde, botu bete be tɔ bɛ ke tapita baka mɛ ke tapita, botu be kɔsu mɛ nɛ tɛ, botu be ndɛmbil ke kɛndɔ lalɛ kimɔte, botu bete be nɛ dɔbina misi baka ke bɛŋna. Ε bomɔ lukse Njambiyε te ε kandɔ Isarayel.

Yesus ke nyɛ bomɔ tomay

yini mɛdyε
(Mk 8)

³² Dɔyɔ kɛ, ε Yesus jɛba bejeki bɛnɛ lɛpɔ nyɛ bo nde: «Mi ke gwe ngwɛtɛ ngil botu baka budyate, keto yo mɛ kɛ muka mɛtu yitati yi bo waka ke kɛki mɛbɛ kɛ. Ma yasi te yi bo ta dye yeti. Mi yeti ke kwadyε nde, bo dukwε nɛ

nja na, kambɔ wum mɛ nje badyɛ bo kɛ nje.»³³ Ɛ bejɛkɛ benɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Waka koŋgor, hɛ ta kelɔ ba nan yɪ dolɔ nɛ budya mɛdye mete yi wuse ta nyɛ nɛ njɛl ŋgil nda yikɛ, bo mǎ dye ditɔ?»³⁴ Ɛ Yesus diyɛ bo nde: «Wunɛ nɛ mampa niŋɔ?» Ɛ bo yeŋsa nde: «Yitan jɔ yiba nje bɔ bɔɔ benjanjɔ nɛ mbet.»³⁵ Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bomɔ nde, bo dɪy diyɔ kɛ mɛnɛti.³⁶ Ɛ nyɛ bɔ mampa yinɔri yitan jɔ yiba nɛ benjanjɔ nyɛ Njambiyɛ wosoko nje lekɛ yo nyɛ bejɛkɛ benɛ. Ɛ bo nje bɔ yo kɛ kabɔ nyɛ ŋgil bomɔ.³⁷ Bomɔ hɛnɛ dɪyɛnɛma ditɔ, ɛ bo nje wɛsidyɛ mɛbukwɛ mete tonjɛ mɛmakɔ yitan jɔ yiba.³⁸ Botu betɛ bɛ dɪyɛnɛma baka bɔ bɛmbam nɛ bɛmbam tomay yini kinɛ tɔlɔ bomari nɛ bɔnɔsikɛ na.³⁹ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bomɔ nde, bo sɪki duwɛ. Ɛ nyɛ nje bendɔ landi kɛ pɛ wɛtɛ mbɛy nde Magadaŋ.

Yesus kɛ lɛpina kɛ kasi Bɛfariɛɛ

nɛ Besadusɛ (Mk 8)

16 *Bɛfariɛɛ nɛ *Besadusɛ njɔ kɛ yi Yesus. Yɪ bobɛ nɛ nyɛ, bo diyɛma nyɛ nde, a tɛdya bo wɛtɛ mɛyɛkambiyɛ tɛ yi wulɛ kɛ dɪyɔbɔ kɛ, nɛ bo bɛŋ.² Ɛ Yesus yeŋsa nyɛ bo nde: «Bekoko wunɛ nde: «Yɛsɔ ta panɔ nɛmɛnɔ, ketɔ mɛta mɛ dɪyɔbɔ tenatɛ nɛ ŋgawo.»³ Ma bɛmɛŋmɛnɛ wunɛ nde: «Mbiyɔ ta nɔ muka bɛyate, ketɔ dɪyɔbɔ dɛkɛ nɛ gaŋgayoko, yasi nɛ ndiliŋ.» Wunɛ kɛ duwɛ nɛmbɛ tɛri dɪyɔbɔ, 'ma wunɛ yeti nɛ dɛti tɛ yi nɛmbɛ mɛyasi mɛtɛ yi kwaŋna kɛ mɛŋgimɔ tɛ yikɛ na?⁴ Bɛya botu betɛ bɛ ŋgimɔ tɛ yɔkɔ bɛ yeti kɛ wokuna nɛ Njambiyɛ baka kɛ diyɛ wɛtɛ mɛyɛkambiyɛ. Ma ko bo tɪ tɛdye bo wɛtɛ mɛyɛkambiyɛ na, ndi yikɛ yi ma dɪyɔŋ Yonas kɛ.» Kɛ kɔŋtɛ, ɛ nyɛ tikɛ bo tɔkɛ kɛndi kwɔ.⁵ 'Bo sabiya duku kɛ ŋginjɛ tɛ yɔru. Bejɛkɛ lensama kinɛ kɛ nɛ mampa na.⁶ Diyɔ kɛ, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo nde: «Wunɛ dɪy gba nɛ sɔsɔ nɛ ŋgɔ tɛ yi Bɛfariɛɛ nɛ yi Besadusɛ.»⁷ Ɛ bejɛkɛ diki takina sɔ to tɛ kɛ mɔy mɛtemɔ man lɛpɔ nde: «A lɛpi dɛtɛ, ketɔ wuse tɪ nje nɛ mampa na.»⁸ Yesus duwɔ yasi tɛ yi bɔ kɛ kwaŋna kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nde: «Ketɔ ŋgɛ yi wunɛ takina dɛtɛ kɛ mɔy mɛtemɔ mun lɛpɔ nde, yo ketɔ wunɛ tɪ nje nɛ mampa kɛ? Tikina temɔ tɛ yi wunɛ nɔ kɛ dɛkɛ nɛ mbɛt.⁹ Yite nde, wunɛ tɪ pa biyɛ ndi to mɛyasi kumɔ ndana na? 'Wunɛ yeti kɛ takɛ sɛ mampa yitan tɛ yi mi nya bomɔ tomay yitan dɪy kɛ na? 'Wunɛ yeti kɛ takɛ sɛ buyɔ mɛmakɔ mɛtɛ yi wunɛ njɔ tonjɛ nɛ bukɛ mɛdye mɛtɛ kɛ na? ¹⁰ Kɛ kɔŋtɛ yinɔri, 'mi tɪ bɔ mampa yitan jɔ yiba nyɛ bomɔ tomay yini dye na? 'Wunɛ yeti kɛ takɛ sɛ buyɔ mɛmakɔ mɛtɛ yi wunɛ njɔ tonjɛ nɛ bukɛ mɛdye mɛtɛ yite kɛ na? ¹¹ Njɛ kelɛ yi wunɛ tɪ wɔku nde, mi tɪ lɛpi nɛ kasi mɛdye kɛ? Ma wunɛ dɪy nɛ sɔsɔ nɛ ŋgɔ Bɛfariɛɛ nɛ yi Besadusɛ.»¹² Ndana yɛy, ɛ bo nje biyɛ to tɛ nde, a tɪ lɛpi nde, bo dɪy nɛ sɔsɔ nɛ faŋ ŋgɔ tɛ yi bo bɔ kelɔ nɛ mampa kɛ na. A lɛpi nɛ tɛdya yasi tɛ yi Bɛfariɛɛ nɛ Besadusɛ.

Piyɛr nde, Yesus nyɛ Krist (Mk 8; Lk 9)

¹³ Yesus njɔ kwɔ kumɔ kɛ mɛnɛti mɛ Sesare Filipi. Ɛ nyɛ diyɛ bejɛkɛ benɛ nde: «Bomɔ lɛpi nde, mi *Mɔnɔ mumɔ, mi nda?»¹⁴ Ɛ bo yeŋsa nde: «Baŋa lɛpi nde, wɛ Jan tɛ mɔ tɔpuna bomɔ kɛ mɔrɔku. Baŋa nde, wɛ Eli. Baŋa nde, wɛ Jeremi. Baŋa sendi nde, wɛ wɛtɛ mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nda bari.»¹⁵ Ndana, ɛ nyɛ nje diyɛ bo nde: «Ma kɛ yun, wunɛ lɛpi ba nde, mi nda?»¹⁶ Ɛ Simɔn Piyɛr yeŋsa nde: «Wɛ *Krist tɛ Mɔnɔ Njambiyɛ tɛ ɛ nɛ jon kɔ!»¹⁷ Ɛ Yesus bɔ lɛpi lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Simɔn tɛ mɔnɔ Yonas, wɛ nɛ mɛsosa, ketɔ yasi tɛ yi wɛ lɛpima kɛ. Yeti wɛtɛ mɔ mɛnɛti maka punjɛ yo nyɛ wɛ na, yasi wɛtɛ, yo Saŋmbɛ tɛ ɛ diyɛ kɛ dɪyɔbɔ kɔ punjɛ yo nyɛ wɛ.¹⁸ Ma kɛ yɛmbɛ, mi kɛ lɛpɔ nyɛ wɛ nde: Wɛ Piyɛr! Yite nde mbatɔ. Mi ta kusɔ njɔŋ botu betɛ bɛ tikɛ temɔ kɛ yɛmbɛ baka kɛ to mbatɔ tɛ. Ko sɔŋ nɛ dɛti tɛ yi nyɛ nɔ kɛ tɪ yaka kelɔ yaŋa nɛ yo na.¹⁹ Mi ta nyɛ wɛ mɛnjanjɔ mɛ numɛy tɛ yi *Kandɔ tɛ yi kwey. Yasi hɛnɛ tɛ yi wɛ ta kpo kɛ mɛnɛti maka, yo ta bɛ sendi kponatɛ dɛtɛ kɛ kwey. Sendi, yasi hɛnɛ tɛ yi wɛ ta wunjɛ kɛ mɛnɛti maka, yo ta bɛ sendi wunjinatɛ dɛtɛ kɛ kwey.»²⁰ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo nde, kɛ, ko bo tɪ lɛpi nyɛ wɛtɛ mumɔ nde, nyɛ Krist na.

Yesus kɛ lɛpɔ kasi sɔŋ nɛ

nɛ womiya nɛ (Mk 8; Lk 9)

²¹ Kandɛ kɛ ŋgimɔ tɛ yite, ɛ Yesus kandɛ lɛpinate nyɛ bejɛkɛ benɛ nde, mɛyasi ta kelna dɛkɛ: A yɔkɔŋwɛ kɛ pɛlɛ Yerusalem. Sendi, betomba bɛ dya nɛ bekum bɛ botu nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ botu bɛ ketina mɛyasi ta tɛdye nyɛ mɛbɔnɛ budyate kwɔ wo nyɛ, a mǎ nje womiyɛ kɛ mɛtu yitati.²² Ɛ Piyɛr bɔ nyɛ kɛ nɔ nɛ naŋ kandɛ gayna nɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Njambiyɛ tɪ jayɛ na, Nyangwɛ Kumandɛ! Yaŋa dɛtɛ tɪ dɪy wɛ na!»²³ Yasi wɛtɛ, ɛ Yesus yeŋsa bɛŋɛ Piyɛr lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Satan, lɔndɔ kɛ kekɛ mɛ. Wɛ yasi tɛ yi yakama jatidye mi kɛ bɛya nje, ketɔ mɛtake mɔ yeti wɛtɛ nɛ yi Njambiyɛ na, yo mɛtake mɛtɛ yi bomɔ.»

²⁴ Ndana, ɛ Yesus nje lɛpɔ nyɛ bejɛkɛ benɛ nde: «Njɛ mumɔ kwadyɛ bɛŋgɛ mi, a tɪ bon yotu nɛ nde, yo yaŋa na. A sɔba kroa nɛ bɛŋgɛ mi,²⁵ ketɔ mumɔ hɛnɛ ɛ kwadyɛ kambidya nɛ jonjɛwɛ dɪyɛnɛ nɛ ŋgom ŋgom kɔ ta dimbidye yo. Ma yɔkɔ ɛ ta dimbidye jonjɛwɛ dɪyɛnɛ ketɔ mɛ kɔ ta bɛ nɛ nɛ jonjɛwɛ.²⁶ Ma ŋgɛ mumɔ si namɔ mɛnɛti maka hɛnɛ nje dimbidye jonjɛwɛ dɪyɛnɛ, yo mǎ nje kamɛ nyɛ kɛ ŋgɛ? Ho nde, yo kwalɔ yasi tɛ nda yi mumɔ yakama nyɛ kɛ numbu jonjɛwɛ dɪyɛnɛ kɛ?²⁷ Yo nde, *Mɔnɔ mumɔ ta nje kɛ mɛluksa mɛ Saŋgɛ wɛnɛ benɛ bejaki benɛ. Komɛtɛ, a ta nyɛ mumɔ hɛnɛ sol bɛŋgɛ mɛkele mɛnɛ.²⁸ Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Baŋa bomɔ kɛ njoka yun bɛ diyɛ ndana waka baka tɪ gwe kinɛ pa bɛŋɛ *Mɔnɔ mumɔ kɛ nje bɔ diyɔ kumandɛ nɛ na.»

Yotu Yesus ke senjo ke nyanḡwete

mejasi me Njambiye

(Mk 9; Lk 9)

17 Ya metu yitan jo wete ke koḡte, ε Yesus bu Piyer nê Jak nê Jan te maḡ ne Jak kwā bene bo bepo kè ne naḡ ke wete nyanḡwete keki. ² Kumɔ mate, ε yotu ne senje ke misi man. Mbombu ne bā ke panɔ ne pay pay nda yol misi me yeso. Melambo mene bā wumnate ne mbon mbon nda yol mejasi. ³ Bo sém semɔ, Mɔyisi bene Eli baka ke nye mesimo bene be Yesus. ⁴ Ndana, ε Piyer bu lèpi lèpo nye Yesus nde: «Nyanḡwete Kumande, yo kimɔte nde, wuse dīy waka. Nge we kwadye, mi ta sumɔ mebala yitani waka, wɔ wete, ε Mɔyisi wete, ε Eli wete.» ⁵ Piḡ te yi nye bā ke lèpo ndi dete ké, ε wete wumna kulutu ne ponpon dībidye bo. ε wete men wule ke mɔy kulutu lèpo nde: «Yɔko mɔnmbɛ, sɔḡ temɔ mbɛ, wune wɔkunḡwete ne nye.» ⁶ Ke bejete ma wokɔ men yinɔri ké, ε bo gwe wɔ budyate balɔ buse mbombu ke meneti. ⁷ ε Yesus nje kpoke bo wase lèpo nde: «Nê têma. Nê tī kambi yaḡa na.» ⁸ Ke bo ma kaḡe misi, bo ti beḡe se wete mumɔ na, ndi Yesus nyepɔ.

⁹ Ma ndana, kome bo bā ke piye wule ke to keki ké, ε Yesus kidye lèpo nye bo nde: «Kpe, ne tī yekidya yasi te yi wune beḡema ké nye mumɔ na. Nê disɔ yekidye, yite *Mɔnɔ mumɔ womiya ke njoka bemuḡ.» ¹⁰ Ke koḡte, ε bejete diyè nye nde: «Keto nge yi botu be tedya membonḡa lèpe nde, Eli ta pa kandɛ nje dīḡ ké?» ¹¹ ε Yesus yeḡsa nde: «Yo gbate nde, Eli njāki yī nje kombile meyasi hene tiko ke mbey te. ¹² Ma mi ke lèpo nye wune nde: Eli ma nje, bomɔ kine duwe nye na. Bo kelma yasi te yi bo kwadya kel ké ne nye. Yo dete sendi nde, Mɔnɔ mumɔ ta saḡwa ne mebonɛ ke mebo man.» ¹³ ε bejete nje wokɔ yeḡ ndana nde, a lèpi kasi Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku nye bo.

Yesus ke sonje beya sisin ke yotu

wete mɔnɔ mbam

(Mk 9; Lk 9)

¹⁴ Ke bo ma yɔkwe kumɔ kome ngil bomɔ bā ké, ε wete mbam nje kuse mebonɛ ke mbombu Yesus ¹⁵ lèpo nde: «Nyanḡwete Kumande, gwakɔ ngwete mɔnɔ wombe. A ke kɔnɔ ne jaja saḡwa ne mebonɛ budyate. Yo ke diki bete nye ke dite, yinḡa ke mɔrɔku. ¹⁶ Mi bonḡa nye kè nɔ ke yi bejete bo, ε bo sudye kine sidye kɔn ne na.» ¹⁷ ε Yesus yeḡsa nde: «Wune botu be ti jáya yasi baka, mi ta dīy sine wune kumɔ ndenen? Mi ta gbiso wune kumɔ ndenen? Wune bōḡ nye nje nɔ wonḡa ke yembe.» ¹⁸ Ndana, ε Yesus bama ne beya sisin. ε beya sisin pundɛ duwe ke yotu mɔnɔsike ndi ke kiya ngimɔ te, ε kɔn mɔnɔsike siye ndi ke kiya mbey. ¹⁹ Ndana, ε bejete nje kè keki Yesus diyè nye tandɛ yan nde: «Keto nge yi wuse sudya su sonḡa beya sisin te ké?» ²⁰ ε Yesus yeḡsa nye bo nde: «Yo keto tikina temɔ te yi wune nɔ ké deke ne mbet. Gbakasi yi mi lèpe nye wune ké: Má beki

nde, tikina temɔ te yi wune tike ke yembe ké nyanḡwete nda dokɔ mbumɔ ngwal lalɛ, ma wune yakama lèpo nye keki te yɔko nde: «Jisa waka ké suma kaka.» Ma yaḡa te yi ta ganɔ wune yeti na. ²¹ Ndi nde, njel beya sisin nda enɔru yakama duwe ke yotu mumɔ ndi ne nje menḡweta ne Njambiye nê nje kiya medye.»

²² Wete yeso piḡ te yi Yesus bā ke kwā ke meneti me Galile bene bejete bene ké, ε nye lèpe nye bo nde: «Yo nde, bo ta bu *Mɔnɔ mumɔ kaḡe nye ke mebo bomɔ, ²³ bo má wo nye, a má nje womiye ke metu yitani.» ε lèpi yinɔri kwadye temɔ bejete budyate.

Yesus ke gbo garama

²⁴ Ke Yesus bene bejete bene ma dyā ke Kapernawum ké, ε botu bete be diki bu mɔni garama te yi kombila mbanjo Njambiye baka lèpe nye Piyer nde: «Yite nde, yekete wun ti gbóku garama te yi beḡe kombila mbanjo Njambiye ké na?» ²⁵ ε nye yeḡsa nde: «A gbóku gbokɔ.»

Ke Piyer ma dyā nyinḡe tū ké, ε Yesus kandɛ bu lèpi lèpo nde: «Simɔn, ɔ beḡa nan? Bekum be meneti maka díya metiket nê mɔni garama ke bo be nda? «Bo díya ke bo kɔnɔ be dya ho ke bo bejeḡwete?» ²⁶ ε Piyer yeḡsa nye nye nde: «Bo díya ke bo bejeḡwete.» ε Yesus nje diyè nye nde: «Yite tedya nde, kɔnɔ be dya ti gbóku na, nduku? ²⁷ Ma kambɔ yo me nje nyanḡwete bo jatidye ke beya nje, ken ke nyanḡwete matɔ, nò bêta gey. Bosa njanjo te ε ta biye gey kɔ, nò sūta nye baka numbu ne, ɔ ta dolɔ sule wete. Nò bōḡ gbo ne garama te yembe ne yɔ.»

Nda kwā besɔ?

(Mk 9; Lk 9)

18 Ndana, ke kiya ngimɔ te bejete be Yesus njā ke keki ne diyè nye nde: «Yo nda ba kwā besɔ ke *Kandɔ te yi kwey?» ² ε Yesus jeba wete gbela mɔnɔsike bu nye tembidyè ke bembe yan ³ lèpo nde: «Gbakasi yi mi lèpe nye wune ké: Nge wune ti yeḡsa temɔ kpalo be nda mɔnɔsike, ko wune tī nyinḡe ke Kandɔ te yi kwey na! ⁴ Dete, mumɔ hene ε ta pidye yotu nda mɔnɔsike nda yɔko, mbete ta be nyanḡwete kwā besɔ ke Kandɔ te yi kwey. ⁵ Sendi, mɔ te ε bu mɔnɔsike nda yɔko kimɔte keto mbe, yo mi yi mɔ te bu gba mi kimɔte. ⁶ Ma nge wete mumɔ kele yinḡa yasi te yi yakama jatidye wete mɔnɔsike ke njoka kɔnɔ baka be tike temɔ ke yembe baka ke beya nje, nge bo lèpe ndi nde, bo bōḡ tari kɔkuna yasi kesɛ ke ngin mɔ te kwā bete nye ke maḡ, yite bo jekima kel kimɔ yasi ne nye budyate.

⁷ «O nyanḡwete mebonɛ mete yi ta balɔ ke to botu be meneti maka ké wa! Keto yo nde, meyasi mete yi yakama jatidye mumɔ ke beya nje ké yākanḡwete dyā. Yasi wete, mebonɛ ta balɔ ke to mɔ te ε kele nde, yo dyāḡ kɔ. ⁸ Nge be nde, wete bo yɔ ho wete kol wɔ ke kwadye jatidye we ke beya nje, nò kīla yo lī ne naḡ. Yo ta jeko be kimɔte ke yɔ nde, nyinḡa ndi ne bo wete ho ndi ne kol wete ke dyobɔ, be ne jonḡwete, lanḡsa nde, bo bêta we ke dite te yi jū kpo ne kpo ké ne mebo ho ne mekol mɔ hene yiba ne jem. ⁹ Nge be nde, wete misi yɔ ke kwadye

jatidye we ke beya nje, nɔ dɔka misi te mbete li ne nan. Yo ta jeko be kimote ke yo nde, nyina ndi ne misi wete ke dyobo, be ne jonngwe, lanja nde, bo beta we ke dite te yi ti dim ke ne misi mo hene yiba ne jem. ¹⁰ Wune diy ne sɔsɔ yi yeliye wete mɔnsike ke njoka bɔko baka. Mi ke kobile lepo nye wune dete, keto bejaki bete be bakidye bo baka ke diki nje ke mbombu Saɔmbɛ te e diy ke dyobo ko menjim hene. [¹¹ Yo nde, *Mɔko mumo ma njaki nje sa botu bete be ma dimbiye baka jonngwe bo.]

Kano ke kasi sam te e dimbiya ko (Lk 15)

¹² «Ne beta nan? Nge wete mumo be ne besam go-may, nge wete dimbiye, a kel nan? 'A ti pan pa tikɔ be-sam kamotan jo kamoni jo yitan jo yini te bari ke mbey medye, pa ke sa yoko e dimbiya ko na? ¹³ Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Nge nye kwedya nye, a beki ne mesosa, lanja yike yi nye be ko keto be kamotan jo kamoni jo yitan jo yini te bari be ti dimbiye baka. ¹⁴ Dete sendi, Saɔngwe wun te e diy ke dyobo ko yeti ke jaye nde, wete mumo ke njoka bɔko baka yambila na.

Kasi tikina mumo ne ngwete

¹⁵ «Nge mo ke yina beya yasi sunngwe ne we, nɔ ken dolɔ nye ndi wune yiba ndeye nye ke beya yasi te yi nye kelma ke. Nge nye jaye yo, yite jo jonngwa nye. ¹⁶ Nge nye senje kine jaye na, nɔ boɔ bomɔ yiba ho yitati ke dolɔ ne nye, ne wune nemi lepi te ke mbombu botu baka yiba ho yitati be ta diy ke mbey te baka. ¹⁷ Ma nge nye senje kine jaye sendi yan na, nɔ boɔ lepi te ke tedye njɔ botu bete be ma tikɔ temo ke yembe baka. Ma nge nye senje kine jaye yan na, nɔ beta nye nda mo te e ti pa duwe Njambiyɛ na, beɔ nye nda botu be boɔna moɔn garama. ¹⁸ Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Yasi hene te yi wune ta kpo ke meneti maka, yo ta be sendi kponate dete ke kwey. Sendi, yasi hene te yi wune ta wunje ke meneti maka ta be sendi wunjinete dete ke kwey. ¹⁹ Gbakasi sendi yi mi lepe nye wune ke: Nge bomɔ yiba ke njoka yun saɔngwe metemo ke meneti maka yi diy ko kwalɔ yasi te nda, Saɔmbɛ te e diy ke dyobo ko ta nye bo ya te, ²⁰ keto ke mbey kome bomɔ yiba ho yitati ngbo saɔngwa ne dino dyembe, mi womete ke njoka wan.» ²¹ Ndana, e Piyer teme ke ke keki Yesus diyɛ nye nde: «Nyangwe Kumande, nge maɔmbɛ diki kelɔ yina beya yasi sunngwe ne mi, mi yakama tikɔ nye ne ngwete kumo menja ningo? 'Mi yakama tikɔ nye ne ngwete kumo menja yitan jo yiba?» ²² E Yesus yensa nye nde: «Ja, mi yeti ke lepo nde: Tikɔ ndi nye ne ngwete menja yitan jo yiba na. Mi lepi nde: Tikɔ nye ne ngwete menja kamotan jo kaba menja yitan jo yiba.»

Kano ke kasi wete beya mo mesay

²³ «Yo dete, *Kando te yi kwey nda wete kumande te e kwadya duwe buyo meyasi mene yi ba ke mebo me botu be mesay bene ke. ²⁴ Ndana, pinjo te yi nye ba ke toɔ nembɛ yo dete ke, e bo dyo ne wete mo mesay wene e

ba ne moɔni ne kumo budya bemiliyɔ ko. ²⁵ Mo mesay ko ti be ne moɔni te yi gbo ne pilo te na. E masa wene pese nde, a ta dyanngwe nye ne nyari ne boko bene ne meyasi mene hene yi yokidye ko. ²⁶ Ndana, e mo mesay ko nje balɔ ke nji mekol mene kuse mebo ke mbombu wene lepo nde: «Tiso masa, gbiso mi kumo nde, mi yoko-ida yo hene nye we.» ²⁷ Masa wene gwɔ ngwete wene budyate, e nye tike pilo yinɔri hene lepo nde, a kwɔn.

²⁸ «Ke mo mesay ko ma kwɔ dete ke, e nye ke saɔngwa ne wete mo njɔn wene yi bene nye dikima kelɔ mesay ko. E mo njɔn wene te ba ne pilo ne mil yitan jo yitati. E nye kenje bo biye ne nye sɔsɔ nye ne doɔ ke ngin lepo nde: «Gboko moɔni mbe nye mi.» ²⁹ Ndana, e mo njɔn wene te bale ke nji mekol mene ngweta ne nye lepo nde: «Tiso, gbiso mi kumo nde, mi gboko yo hene nye we.» ³⁰ Yasi wete, ko a ti jaye na. A kwanma bu nye nye ke joko kumo ke ngimo te yi nye gboma ne pilo yinɔri hene. ³¹ Ke botu bete be bene bo dikima kelɔ mesay baka ma beɔ yasi te yi kwanama ke, e yo kwadye bo temo budyate. E bo kwɔ ke yekidye meyasi mete yi kwanama hene ke nye masa wan. ³² Ndana, e masa mo mesay ko jeba nye lepo nye nye nde: «We beya mo mesay! Kwey mi tikama pilo yo hene, keto we ngwetama ne mi. ³³ Nge ba kele yi we ti gwe ngwete mo njɔn wo nda yi mi gwɔ ne ngwete wo sendi ke?» ³⁴ Masa wene wokuma ngambi kanje nye nye besɔja, e bo tedye nye nyangwe mebo kumo nde, a yokidya pilo ne hene nye nye.» ³⁵ E Yesus lepe nde: «Yo dete sendi nda yi Saɔmbɛ te e diy ke dyobo ta kelɔ ne wune, nge wune diy kine tikɔ bemaɔ bun ne ngwete ne temo yun hene ke beya yasi te yi bo kele ne wune ke na.»

Kasi didya gwaki ne kasi diynate ko (Mk 10)

19 Ke Yesus ma si lepina dete ke, e nye teme ke Galile kwɔ toɔkula ke ke meneti me Yuda ke nginje Yurdɛ. ² Nyangwe ngil bomɔ beɔngwa nye, e nye jonngwe botu beko womete sidye mekoɔn man. ³ *Befarisɛ nja ke yene yi nje bobɛ nye. E bo diyɛ nye nde: «'Memboɔga ke nye ka mumo deti nde, a soɔna bo ne nyari wene ke lepi hene te yi yakama kpo ke?» ⁴ E nye yensa nde: «'Yite nde, wune ti pa toɔ melepi maka yi diy ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Ke yi Njambiyɛ kusuma ne meyasi ke kandinete ke, a kusuma mbam kuso nyari?» ⁵ E Njambiyɛ lepe sendi nde: «Dete, mbam ta tikɔ saɔngwe bene nyangwe jonna bene nyari nda koɔ bene jon. 'Bo hene yiba ta kpalɔ nje be ndi mbundɔ wete.» ⁶ Komete, bo yeti se bomɔ yiba na, bo me ndi mbundɔ wete. Ma dete, mumo ti baka yasi te yi Njambiyɛ sima jaɔngwe ke na.» ⁷ E *Befarisɛ nje diyɛ nye nde: «Ma keto nge yi Moysi nya nje nde, mbam yakama keto mekana me didya gwaki nye nyari yi soɔna bo ne nye ke?» ⁸ E Yesus yensa nye bo nde: «Moysi nya wune nje nde, wune soɔna bo ne boma bun, keto metemo mun ne keskere. Yasi wete, yo ti be dete ke yi Njambiyɛ kusuma ne meyasi ke kandinete ke na. ⁹ Ma mi ke lepo nye wune nde: Mbam hene e ta soɔna bo ne nyari wene

kine nde, a jatidya kol ke sɛ na, nge mbam te kwɔ kɛ bu mbanja nyari ne megwaki, yite nye mo kelna wanja.»

¹⁰ E bejeki bene lepe nye nye nde: «Nge be nde, teri mbam dete ke mbombu nyari, yite yo yeti ke kame yanja nde, mumo bon nyari lala na.» ¹¹ E Yesu yensa nye bo nde: «Yeti bomo hene yakama biye to lepi ke na, yo ndi botu bete be Njambiyɛ nye bo deti te yi biye to te baka. ¹² Yo nde, banja bomo jadyikwe nyakote dete, bo ti yaka duwe bomari na. Ke yi banja, yo bomo nje kelɔ nde, bo beki nyakote. Ke yi banja sendi, yo bo ne nguru wan kwadye diyɔ dete kine bu boma na, keto bo ke kwadye kelɔ mesay mete yi benɛ *Kando te yi kwey. Mo te e yakama woko lepi ke jaye yo, na jaya.»

Yesu ke nye bonɔsike mekombila

(Mk 10; Lk 18)

¹³ Diyɔ kɛ, e bomo bu seke seke bonɔsike kɛ na ke yi Yesu, na kase bo ke yotu yan ngweta ne Njambiyɛ ke to yan. Yasi wete, e bejeki bame bo. ¹⁴ E Yesu lepe nye bo nde: «Ne tiki seke seke bonɔsike, ne bo nje ke yembe. Ne ti peti bo na, keto *Kando te yi kwey, yo yi njel botu bete be nda bo baka.» ¹⁵ Ke nye ma si kase mebo ke yotu yan kɛ, e nye nje toke kendi kwɔ.

Wete mo kusuku ke nje ke yi Yesu

(Mk 10; Lk 18)

¹⁶ Ndana, e wete mbam nje ke yi Yesu lepo nye nye nde: «Yekele, mi kel kwalɔ kimɔ yasi te nda, ne mi be ne jongwe te yi kpo ne kpo?» ¹⁷ E Yesu yensa nye nye nde: «Keto nge yi we diyɛ mi diyɛn ke kasi yasi te yi kimote kɛ? Kimɔ mumo ndi gba wete. Nge we kwadye be ne jongwe te yi kpo ne kpo, bakidya membonga me Njambiyɛ.» ¹⁸ E mbam ko diyɛ nye nde: «Membonga te yin?» E Yesu yensa nde: «Kpe, we ti woku mumo. We ti kel wanja. We ti gubu na. We ti pesi lepi nye ke numbu mumo na. ¹⁹ Jeso songwe bene nyongwe. Sendi, kwadyikwe jakɔɔ mumo nda yi we kwadye ne yotu yo kɛ.» ²⁰ E gwanjo ko yensa nye nye nde: «Mi ke bakidye meyasi menɔri hene, bukwa sendi nge yi mi ti pa kelɔ kɛ?» ²¹ E Yesu lepe nye nye nde: «Nge we kwadye be ne njololo, kwango, ken dyangwe meyasi mo hene bu moni te kabɔ nye buka bomo. Dete, we ta be ne kusuku ke dyobo, ke kɔnte, no bengwe mi.» ²² Yasi wete, ke gwanjo ko ma woko dete kɛ, e nye kwɔ ne ngambi ke temo, keto a ba ne budya kusuku.

²³ E Yesu nje lepo nye bejeki bene nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Yo gba sulnate nde, mo kusuku nyina ke *Kando te yi kwey. ²⁴ Mi ke lepo sendi nye wune nde: Yo jawnate nde, nyangwe nyamo nde *samo yakama kwɔ lala nedo ke njembi alula ne nde, mo kusuku nyina ke *Kando Njambiyɛ.» ²⁵ Ke bejeki ma woko lepi yinɔri kɛ, e bo ngbakima budyate lepo nde: «Ma nge be dete, nda yakama ju ko?» ²⁶ E Yesu ngekila benɛ bo lepo nye bo nde: «Ke yi bomo mumo yeti ne deti te yi kelɔ dete na. Ma ke yi Njambiyɛ, a ne deti te yi kelɔ meyasi hene.»

²⁷ Ndana, e Piyer bu lepi lepo nye nye nde: «Wuse ma tiko su meyasi hene bengwe we. Yo ta nje be nan ke

yusu?» ²⁸ E Yesu yensa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Kome *Momo mumo ta nje diyɔ ke siya bekumande ne ke moy meluksa yi nje kobile sendi meyasi hene ne kɔko kɛ, wune botu bete be bengwa mi baka, wune ta diyɔ sendi ke mesiya bekumande kamo jo yiba peso josi mekando me botu Isarayel kamo jo yiba. ²⁹ Mumo hene e ta tiko metu mene, tiko bema ho bedyombu ho sangwe ho nyangwe, tiko nyari ho bono ho ngwan ne keto mbe, mo te ta kpalo be ne meyasi kwɔ yite. A ta be sendi ne jongwe te yi kpo ne kpo.

³⁰ Bosa bomo budyate ta nje be botu be njime. Sendi, botu be njime ta be bosa bomo.»

Kano ke kasi botu be mesay

20 «Yo nde, *Kando te yi kwey nda wete masa mesay e punduma bemejeme ne kpon yi kɛ gɔɔ bomo, ne bo kɛ kel mesay ke ngwan *vinye ne. ² A kombila bene bo nde, a ta gbo bo nda yi bo diki gbo ne mo mesay ke yeso wete kɛ. Ke kɔnte, e nye kwangye bo kenɛ ke mesay ke ngwan ne. ³ Ke yeso ma bendo kumo ke poku hawa yitan jo yini kɛ, e nye punde sendi. A dol banja bomo ke diyɔ ke babal kine yanja te yi bo kele na. ⁴ E nye lepe nye bo nde: «Wune sendi, wune ken kel mesay ke ngwan mbe, mi ta nye wune yasi te yi ta yaka wune.» ⁵ E bo kwɔ kɛ ngwan. Diyɔ kɛ, e masa mesay ko punde sendi ke beme yeso, nje pundo sendi ke poku hawa yitati te yi bekoko. A kelma ndi nda yi nye kelma ne bari kɛ. ⁶ Diyɔ ke poku hawa yitan te yi bekoko kɛ, e nye nje pundo sendi dolɔ banja bomo ndi ke diyɔ womete. E nye lepe nye bo nde: «Nge ba yi wune kwangye ndingele yeso waka kine yanja te yi wune kele kɛ?» ⁷ E bo yensa nye nye nde: «Yo nde, ko mumo ti jeba wuse ne mesay na.» E nye nje lepo nye bo nde: «Wune sendi, wune ken kel mesay ke ngwan mbe.»

⁸ «Ke tu ma yinja kɛ, e nye lepe nye mo te e dikima diyɔ ne botu be mesay hene ko nde: «Jebangwe botu be mesay gbo moni yan nye bo. Kanda gbona yan ne botu bete be mi njɔ jeba njime baka kɛ na ke be bosa bete.» ⁹ Botu bete be nye jebama njime ke hawa yitan te yi bekoko baka njɔ. Bo gboma mumo hene nda yi bo diki gbo ne mo mesay ke yeso wete kɛ. ¹⁰ Ke kɔnte, e botu bete be nye kandima jeba baka nje. Bo takima nde, bo ta biye moni kwɔ bari. Yasi wete, bo gboma sendi bo ndi nda yi bo gbo ne mo mesay ke yeso wete kɛ. ¹¹ Ke bo ma biye moni dete kɛ, e bo lepina beyate songwe ne masa mesay lepo nde: ¹² «Botu bete be we jebama njime baka kelma mesay ndi hawa wete. He wonduma su biriki kelɔ mesay ke banban yeso kande bemejeme kumo bekoko. Ma nge kele yi we nje gbo sendi bo nda wuse kɛ?» ¹³ E masa mesay yensa nye mbanja nde: «So mbe, beya yasi te nda yi mi kelma ne we kɛ? Nduku, 'he kombila nde, mi ta gbo we nda yi bo diki gbo ne mo mesay ke yeso wete kɛ?» ¹⁴ Ma bonjo moni jo, no lɔndu ke keki mbe. Mi kwadye nye yasi nye mo te yi mi jebama njime ko ndi nda jo sendi. ¹⁵ Yite nde, mi yeti ka ne deti te yi kelɔ yasi te yi mi kwadye ne kusuku mbe na? 'Ma temo jo kwaki songwe ne mi, keto mi kimɔ mumo?» ¹⁶ E Yesu nje lepo nde: «Yo sendi dete, botu be njime

ta nje be bosa bomɔ. Sendi, bosa bomɔ ta nje be botu be njime.»

¹⁷ Ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke bendɔ yí kè pe Yerusalem ké, ε nye jeba bejeki bene kamɔ jɔ yiba lepo nye bo tande yan ke nje nde: ¹⁸ «Ne béna, wuse be bendɔ kè pe Yerusalem baka: 'Bo ta bɔ *Mɔnɔ Mumɔ kanɛ nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njam-biye nè botu be ketina meyasi. 'Bo ta pesɔ nde, bo wòku nye. ¹⁹ Ke kɔnɛ, bo má nje bɔ nye kanɛ nye botu bete be yeti ke duwe Njam-biye baka, né bo nyeti nye njuru nye ne njambala nje ngba nye ke kroa, a má nje womiye ke metu yitati.»

Nyangwe ne Jak bene Jan ke diye

Yesus yina yasi

(Mk 10)

²⁰ Ndana ké, ε nyangwe ne bonɔ be Sebede bɔ bo kè nɔ ke yi Yesus, kuse mebon ke meneti yí diye nye yina yasi. ²¹ E Yesus diye nye nde: «We kwadyikwe nge?» E nye yensa nye nde: «Pesɔ nde, bonɔ bembɛ yiba baka diy metidye ke keki yɔ komɛ we ta bɔ diy kumande yɔ ké, wete pul mbam bɔ, wete pul gare yɔ.» ²² E Yesus yensa nde: «Wune yeti ke duwe yasi te yi wune diye ké na. 'Wune yakama hɔbiye ka pel mebonɛ mete yi mi ta hɔbiye ké?» E bo yensa nde: «He yakama hɔbiye.» ²³ E nye yensa nye bo nde: «Yo gbate nde, wune ta hɔbiye pel mebonɛ mete yi mi ta hɔbiye ké. Ma yasi wete, ke kasi diy metidye ke mbam bɔ ho ke gare mbe, yeti mi kabe yo nye bomɔ na. Membey mete wókunangwe ne botu bete be Sanmbɛ sima si kombile yo tike bo baka.» ²⁴ Ke bejeki te bari kamɔ ma woko yasi te yi Jak bene Jan lepima ké, ε temɔ yan kwa sunɔwe ne bo. ²⁵ E Yesus jeba bejeki hene lepo nde: «Wune duwɔ nde, bekum bete be name bomɔ keto meneti baka ke bendɔ to yan bendɔ. Ma be nyangwe bomɔ bete be ke njoka yan baka ke kpalo nate bo nata. ²⁶ Yasi wete ke yun, yo tí kelnangwe dete na. Mɔ te ε kwadye be nyangwete ke njoka yun kɔ yâkangwe kelɔ mesay nye wune. ²⁷ Ma yɔkɔ ε kwadye be bosa mumɔ ke njoka yun kɔ yâkangwe be bala besɔ. ²⁸ Yo dete, *Mɔnɔ mumɔ sendi ne nguru wene ti ma njáki, né bomɔ kel mesay nye nye na. Yasi wete, a njɔ nda mɔ mesay yí nye jonɔwe dyene yí kolɔ ne budya bomɔ.»

Yesus ke bute misi me bambam yiba

(Mk 10; Lk 18)

²⁹ Ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke pundo duwe ke Yeriko bene bejeki bene ké, nyangwe ngil bomɔ bɔ ke bengwe nye. ³⁰ Yinɔri banɔ botu bete be ne díbina misi baka yiba bɔ metidye ke keki nje. Ke bo ma woko nde, Yesus ke kwɔ ké, ε bo kembɛ nde: «Nyangwe Kumande, Mɔnɔ Davit, gwako ngwete wusu!» ³¹ Bo dikima bame bo, né bo díbi numbu. Ko dete, bo njɔ kembɔ kwɔ to te nde: «Nyangwe Kumande, Mɔnɔ Davit, gwako ngwete wusu!» ³² Ndana, ε Yesus teme jeba bo diye bo nde: «Ne kwadyikwe nde, mi kél nge nye wune?» ³³ E bo

yensa nye nde: «Nyangwe Kumande, kelɔ nde, misi musu béngangwe.» ³⁴ Yesus gwɔ ngwete yan kpoke misi man. Ndana ndana, ε bo kande benɔna yasi kwɔ bengwe nye.

Yesus ke dya ke Yerusalem

(Mk 11; Lk 19; Jn 12)

21 Bo kendima wuta ne Yerusalem, kumɔ ke Betfage ke pulɔ *Keki meoliviye. E Yesus tome banɔ bejeki yiba kenje mbombu lepo nye bo nde: ² «Wune kén ke dya te ε ke mbombu wun kɔ. Ne nyina dya deke wune ta dolɔ wete nya tofu tinrate nè mɔnɔ wene. Nè wune wúnja bo nje nye mi. ³ Nge mumɔ lepe yina yanɔ nye wune, nè wune yénsangwe nde: «Nyangwe Kumande ke kwadye bo.» ⁴ Bo béna, ndana ndana a má sonɛ bɔ ne bo.» ⁴ Yo nde, meyasi kwanama dete, né lepi te yi mɔ punja melepi me Njam-biye lepima ké si tónɔdu. A lepima nde: ⁵ «Ne lépi nye Ngɔndu Siyɔnɔ*^{f1} nde: 'Benɔ, kumande wɔ yima pe yɔ. Temɔ ne deke ne te. A bendima nya tofu. A bendima mɔnɔ tofu te yi nyangwe diki sobe memapi kɔ.» ⁶ Bejeki kɔ, ε bo kele nda yi Yesus lepima nye bo ké. ⁷ Bo bonɔma nya tofu nè mɔnɔ te dya kɔ, bɔ melambɔ man jonɔ ke to yan, ε Yesus kwɔ bendɔ bo diyɔ ke to yan. ⁸ Sulɔ botu bete be bɔ ke mɔy ngil baka bonɔma melambɔ man jonɔ ke nje, ε banɔ leke yan mɔnɔ bɔ mejeti bete ke nje. ⁹ Ngil botu bete be bɔ mbombu nè be bɔ ke kɔnɛ ne baka dikima kembɔ nde: «*Hosana Mɔnɔ Davit! Mekombila ne yɔkɔ ε nje ne dinc Baba Mbokɔ kɔ! Njam-biye béki ne meluksa ke kwey!» ¹⁰ Ke Yesus ma nyine ke Yerusalem ké, ε ndingele dya be ne kamtana. 'Bomɔ dikima diye nde: «Yɔkɔ ba nda?» ¹¹ E bomɔ yensa nde: «Yo Yesus te mɔ punja melepi me Njam-biye, nye mɔ Nasaret ke Galile.»

Yesus ke dudye botu be dyanɔwa

meyasi ke mbanɔ Njam-biye

(Mk 11; Lk 19; Jn 2)

¹² Yesus dyanɔma nyine mbanɔ Njam-biye, ε nye dudye bomɔ hene be bɔ ke dyanɔwe nè be bɔ ke bonɔ meyasi womete baka. A tindima metebel me botu be senjina mɔni nè mesolo me botu be dyanɔwa bepepo bete ke meneti ¹³ lepo nye bo nde: «Yo ketinate ke mekana me Njam-biye nde: «Bo ta jeba tɔ dyembe nde tɔ mengweta.» Ma yasi wete, wune ke kpalo yensa yun yo ne gban botu be gubɔ.» ¹⁴ Banɔ botu bete be ne díbina misi baka nè botu be ndembil njɔ ke yi Yesus ke mbanɔ Njam-biye, ε nye sidye mekɔsu man. ¹⁵ Ko dete, ke bekum be botu be nyena sadaka nye Njam-biye nè botu be ketina meyasi ma benɛ mberi meyasi mete yi nye kelma, woko sendi nda yi bonɔsike dikima kembidya ke mɔy mbanɔ Njam-biye nde: «*Hosana Mɔnɔ Davit!» ké, ε temɔ yan kwa. ¹⁶ E bo lepe nye Yesus nde: «We ke woko yasi te yi bo lepe ké?» E nye yensa nde: «Í, mi ke woko. 'Ma yite nde, wune ti pa tɔlɔ melepi maka yi diye ketinate ke mekana me Njam-biye ké na? Yo ketinate nde: «We kelma nde, ko seke seke bonɔsike nè baka be ndi ke dya

beri baka lûksa we.»¹⁷ Ke nye ma si lepo dete ké, ε nye ngbese bo pundo duwe womete ke Yerusalem kwà kè ya ke Betani.

Yesus ke kita ne figiye

(Mk 11)

¹⁸ Misi pupè bemejmenè ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke yɔkwe ne kɔkɔ kè Yerusalem ké, nja bɔ ke kelɔ nye. ¹⁹ Ke nye ma kanje misi, a béjɔa wete njuku *figiye ke keki nje. E nye kwà kè, a sém ndi membɔru ne membɔru ne gbi. E nye lepe nye njuku figiye te nde: «Yɔ siyma bɔne, ko we tí wumɔ se ko mbumɔ wete ne wete mbanja yesɔ na.» Ndana ndana, ε njuku figiye enɔru gwe sɔsɔ ne kawoyo. ²⁰ Ke bejeker ma beje yasi yinɔri ké, ε bo ngbakima lepo nde: «Kelma nan yi njuku figiye kɔ gwà sɔsɔ ndi ndana ndana deke ké?» ²¹ E Yesus yensa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wunε ké: Nge wunε tike gba temɔ ke yi Njambiyε kine meso na, wunε ta kelɔ yasi kwà yike yi mi kelma ndana ne njuku figiye kɔ ké. Ko wunε lépi nye keki te yɔkɔ nde: «Dukwe waka kè balɔ ke maŋ,» yo má kelna dete. ²² Yasi hene te yi wunε ta diye Njambiyε ke meŋgweta mun, tikɔ gba temɔ ke yene, a ta nye wunε yo.»

Deti Yesus wúla ke yi Njambiyε

(Mk 11; Lk 20)

²³ Yesus njà kwà kè ke mbanjɔ Njambiyε. Ke ngimɔ te nye bɔ ke tedye bomɔ melepi me Njambiyε ké, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nè betomba be dya nje ke yene diye nye nde: «Deti te yi we kele ne meyasi mete yike ké wúla we? Sendi, nda nye we deti nde, kelɔ meyasi mete?» ²⁴ E nye yensa nye bo nde: «Mi sendi, mi ndi ne lépi wete yi mi ta diye wunε. Nge wunε yensa nye mi, mi má nje lepo nye wunε mbey kome deti te yi mi kele ne meyasi mete wule ké. ²⁵ Nda tome Jan nde, a njâki tɔpe bomɔ ke mɔrɔku? 'Yo Njambiyε ho yo bomɔ?» Ndana, ε bo kande mediyna tande yan lepo nde: «Nge wuse lepe nde: Yo Njambiyε, yite a ta diye wuse nde: Ma keto nge yi wunε tì tike temɔ ke yasi te yi nye lepima ké? ²⁶ Ma nge wuse nje yensa nde: Yo bomɔ, yite wuse yâkanɔwe kambɔ ngil bomɔ, keto bomɔ hene ke beje nde, Jan mɔ punja melepi me Njambiyε.» ²⁷ Dete, ε bo yensa nye Yesus nde: «Wuse yeti ke duwe na.» E nye nje lepo nye bo nde: «Mi sendi, mi yeti ke lepo yanja nye wunε ke kasi deti te yi mi kele ne meyasi mete ké na.»

Kanɔ ke kasi banja bɔnɔ bembam yiba

²⁸ «Ne ta lepo nde nge ke kanɔ te yi wunε ta woko ndana ké? Mbanja mbam bɔ ne bɔnɔ bembam yiba. E nye lepe nye tomba te nde: «Mɔnmbε, ken kelɔ say ke ngwan mbε muka.» ²⁹ E nye yensa nde: «Kway na.» Diyi ké, ε nye diye ne ngbum take yasi teme kwà kè ngwan. ³⁰ Ndana, ε nye dole ndambi te lepo ndi kiya yasi te yi nye lepima nye yɔru ké nye nye. E nye yensa nde: «I Da, mi ta kè.» Ma yasi wete, a tì nje kè na. ³¹ Ke njoka bɔnɔ baka yiba, nda wokuma men sanɔwe kɔ?» E bo yensa

nde: «Yo tomba te.» E Yesus nje lepo nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wunε ké: Botu be bojna mɔni garama nè boma bete be jɔna ke sap sap jɔngwe baka ta kande nyije ke *Kandɔ Njambiyε tikɔ wunε. ³² Yo ta bejna dete, keto Jan njà ke yun tedye wunε nje te yi ne ngben, ma wunε tì tike temɔ ke yasi te yi nye lepima ké na. Yasi wete, botu be bojna mɔni garama nè boma bete be jɔna ke sap sap jɔngwe baka tikima yan temɔ ke yasi te yi nye lepima ké. Wunε kómbila beje yun meyasi menɔri hene. Ma ne nde, wunε njâki yensa temɔ ke kɔnɔ yí tikɔ temɔ ke yasi te yi nye lepima ké, wuse tì kele dete na.

Kanɔ ke kasi beya botu be

bakidya ngwan

(Mk 12; Lk 20)

³³ «Wunε wôku sendi wete kanɔ. Wete masa mesay sama ngwan *vinyε. E nye kele kakwe litɔ ne yo, timɔ mbey sɔpita mɔmbumɔ, sumɔ sendi donɔbe donɔbe tɔ yí pemna ngwan. E nye nje kanje yo hene nye banja botu be mesay nde, bo bakidya, be sendi ne ngabiyε te yan kete. Ke kɔnɔ, ε nye kwà kè lɔndunate ke yiŋa meneti. ³⁴ Ke ngimɔ te yi mɔmbumɔ ma si detɔ ke ngwan ké ma dya, ε nye tome banja botu be mesay kenje ke yi bari, né bo njese nye yiŋa kwalɔ mɔmbumɔ me ngwan. ³⁵ Yasi wete, ε botu be bɔ ne mesay te bari biye bo mende wete, wo mbanja, lɔ mɔ yitatite ne metari wo. ³⁶ Ke kɔnɔ, ε nye tome sendi banja botu be mesay budyate kwà be mɔmbu. E bo kele ne bo ndi nda yi bo kelma ne bosa bomɔ ké. ³⁷ Yí sidye nɔ, ε nye nje tomɔ mɔnɔ wene kenje lepo nde: «Bo ta kambɔ, keto yo mɔnmbε.» ³⁸ Yasi wete, ke botu baka ma kanje misi beje ne nye ké, ε bo lepe tande yan nde: «Mɔ te ε ta tika ne melikɔ, εkɔ. Ne njâki, he wôku nye, né wuse tika nɔ.» ³⁹ E bo biye nye kè bete ke kɔnɔ ngwan wo. ⁴⁰ Ma ndana, kome sa ngwan ta kè nje ké, a ta kelɔ nan ne botu baka?» ⁴¹ E bo yensa nye Yesus nde: «A ta girise beya botu benɔri ne nyalɔ, nje kanje ngwan nye banja botu be mesay be ta nye nye mɔmbumɔ ke ngimɔ dya.» ⁴² E Yesus nje lepo nye bo nde: «Yite nde, wunε tì pa tɔlɔ lépi ke yi diye ketinate ke mekana me Njambiyε ké na? Yo ketinate nde: «Tari*f1* te yi botu be sumna tɔ seŋma kɔ kpalma nje be sanɔwe kondu. Ma yasi ke, yo mekele me Baba Mbokɔ, yo yasi te yi wuse beje ngbakima.» ⁴³ Dete, mi ke lepo nye wunε nde: Njambiyε ta soŋe *Kandɔ dyene ke mebo mun, a má nje kanje yo nye kandɔ te ε ta kelɔ meyasi ne ngben nda yi nye Njambiyε kwadye ké. [⁴⁴ Nge mumɔ balε ke Tari te, a ta lekwe ne mutu mutu. Sendi, nge Tari te balε ke to mumɔ, yo ta kɔkɔ nye ne mbɔl.]» ⁴⁵ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nè *Befarisɔ wokuma mekanɔ menɔri, ε bo duwe nde, Yesus lépinanɔwe ne bo. ⁴⁶ Bo sanɔma nje te yi biye nye, yasi wete, bo bɔ ke kambɔ ngil bomɔ, keto bomɔ bejema nde, Yesus mɔ punja melepi me Njambiyε.

Kanɔ kɛ kasi nyanɔwɛ dina (Lk 14)

22 Yesus njɔ kɛ sendi mbɔmbu lɛpina nye bomɔ ne nje mɛkanɔ. A lɛpima nde: ² «*Kandɔ te yi kwey kɛ boɔna nɛ wetɛ kumande te ε kelma jeso gwaki mɔnɔ wene ε mbam kɔ. ³ A tomma botu be mesay bene kɛ jeba nɛ botu bete be nye jebama kɛ jeso baka. Yasi wetɛ, botu bete ti kwadyɛ nje na. ⁴ A njɔ basidyɛ tomɔ baɔa botu be mesay lɛɔ nde: «Nɛ kɛn lɛɔ nye botu bete be mi jebama baka nde: Mi sima kombile mɛdyɛ hɛnɛ. Mi woma benday nɛ benyamɔ bete be nɛ mutɔ baka. Mɛyasi mɛ kombilate, bo njâki kɛ jeso.» ⁵ Yasi wetɛ, botu bete yɛliya jeban te tɔkɛ kɛndi yan kwɔ. Yɔkɔ ε tɛmɛ kɛ ngwan nɛ, yɔru ε kwɔ kɛ dyanɔwɛ mɛjerj mɛnɛ. ⁶ Bukwɛ te baka tɛmma biye botu be mesay be kumande tɛdyɛ bo mɛbɔnɛ wo bo. ⁷ Temɔ kumande kwama budyate, ε nye tomɛ besɔja bene si kɛ girise nɛ beya botu be wona bomɔ baka, lodyɛ dya dyan. ⁸ Kumande njɔ lɛɔ nye botu be mesay bene nde: «Mi ma komsa jeso, ma botu bete be mi jebama baka ti yaka nɛ jeso te na. ⁹ Ndana, nɛ kɛn nɛ mɛmanɔ yi kɛ nɔ. Bomɔ hɛnɛ te yi wunɛ ta dolɔ, wunɛ lɛpi nye bo nde, bo njâki kɛ jeso.» ¹⁰ Botu be mesay kɔ nɛ boku menje ngbɔ bomɔ hɛnɛ te yi bo dolma, ko beya bomɔ ko kimɔ bomɔ. E tɔ jeso tonde nɛ bomɔ nɛ ngberj. ¹¹ Kumande njɔ nyinɛ tɔ yɛ nje berj bomɔ, a sɛm mbaɔa mumɔ kɛ njokate kinɛ lambɔ jeso gwaki kɛ yotu na. ¹² E nye diyɛ nye nde: «Sɔ mbɛ, yo kwanɔnama nan yi wɛ nyinɔma waka kinɛ lambɔ jeso gwaki kɛ yotu kɛ?» Mbam diyma nɛ kpinɔgbili kinɛ butɛ numbu na. ¹³ E kumande lɛpɛ nye botu be mesay nde: «Wunɛ biya nye wotɔ mɛkol nɛ mɛbɔ mɛnɛ tɔkɛ nye bete kɛ sɛ kɛ yitil. Yo womete kome nye ta lelɔ nyambɔ mɛsɔ.» ¹⁴ Yo nde, Njambiyɛ jɛbanɔwɛ bomɔ budyate, ma baka be nye tɔkɛ kɛ njokate baka ti buyɔ na.»

Yesus nde, bomɔ gbɔku garama

nye Sesar
(Mk 12; Lk 20)

¹⁵ Ndana, ε *Befarisɛ kwɔ kɛ kelɔ kutu yɛ berj nɛ nje te yi bo yakama dɔngidyɛ nɛ Yesus wulɛ kɛ yasi te yi nye nɛ nguru wene ta lɛɔ kɛ. ¹⁶ Bo tomma bejɛkɛ ban nɛ baɔa botu bete be bɔ kɛ njɔnɔ kumande Herod baka kɛnjɛ kɛ yi Yesus lɛɔ nde: «Yekele, hɛ duwɔ nde, wɛ mɔ gbakasi. Wɛ tɛdyɔ nje Njambiyɛ gbate gbate ko kɛ misi mɛ nda, keto wɛ ti bɔnɔ yɔ mberɛ misi mɛ mumɔ na. ¹⁷ Ma, lɛɔ yasi te yi wɛ take kɛ lɛpi kɛ kɛ: 'Mɛmbonɔa lɛpi ka nde, mumɔ gbɔku garama nye *Sesar ho a tɛ gboku?» ¹⁸ Yasi wetɛ, Yesus duwɔ beya metake man. E nye yeɔsa nde: «Wunɛ botu be likisi, wunɛ bɔba mi keto nge?» ¹⁹ Wunɛ pɔnɔ pa tɛdyɛ mi mɔni te yi bo diki gbo nɛ garama kɛ.» E bo nje nɛ sule wetɛ bɔ kanɛ nye nye. ²⁰ E nye diyɛ bo nde: «Yikɛ yekambiyɛ to nda? Mɛketi mɛte yikɛ tɛdyɔ nda?» ²¹ E bo yeɔsa nye nye nde: «Yo yi Sesar.» E nye nje lɛɔ nye bo nde: «Dete, wunɛ nyɛki

Sesar mɛyasi mɛte yene, nye Njambiyɛ mɛyasi mɛte yene.» ²² Bo wokuma nda yi Yesus yeɔsama kɛ, ε bo ngbakima ngbɛse nye tɔkɛ kɛndi si kwɔ.

Kasi womiya bomɔ
(Mk 12; Lk 20)

²³ Kɛ kiya jeso te *Besadusɛ be lɛpɛ nde, bemunɔ tɛ womiyɛ baka njɔ kɛ yi Yesus lɛɔ nye nye nde: ²⁴ «Yekele, Mɔyisi lɛpima nde: «Nge mbam gwe kinɛ tiko mɔnɔsike na, nɛ maɔ nɛ mbam te bɔnɔ kusɔ, na ja bene nye yɛ kwanɔdyɛ nɛ dinɔ maɔ ε gwɔ kɔ.» ²⁵ Ma yo bɔ nɛ baɔa bɔnɔ bembam yitan jɔ yiba be jadya kɛ mɔy yan, bo jonɔnama kɛ njoka wusu. Tomba te boɔma nyari nje gwe. Nda a ti ja kɛ, ε ndɛmbi te bɔ kusɔ maɔ. ²⁶ Yo njɔ kwanɔna ndi sendi dete nɛ ndɛmbi te nɛ mɔ yitatite kumɔ kɛ mɔ yitan jɔ yibate. ²⁷ Diyɔ kɛ, ε nyari nje gwe sendi kɛ kɔnɔ yan hɛnɛ. ²⁸ Ma kɛ jeso te yi bemunɔ ta womiyɛ nɔ kɛ, kɛ njoka bembam baka yitan jɔ yiba, nya kɔ ta nje bɛ nya nda, keto bo hɛnɛ boɔma nye nɛ mɛg-waki?» ²⁹ E Yesus yeɔsa nye bo nde: «Wunɛ kɛ mɔy mɛjɔsɔ, keto wunɛ kɛ ndekima yasi te yi yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ, ndekima sendi ngunɔgudye Njambiyɛ. ³⁰ Yo nde, kome bemunɔ ta womiyɛ kɛ, mɛg-waki tɛ berjna se na. Yasi wetɛ, bomɔ hɛnɛ ta jonɔna nda yi bejaki be Njambiyɛ jonɔna nɔ kɛ dyobɔ kɛ. ³¹ Ma kɛ kasi womiya bemunɔ, 'yite nde, wunɛ ti pa tɔlɔ ka yasi te yi Njambiyɛ lɛpima nye wunɛ kɛ na? Njambiyɛ lɛpima nde: ³² «Mi mɛ Njambiyɛ te ε Abaraham, Njambiyɛ te ε Isak, Njambiyɛ te ε Yakɔp.» Yo nde, Njambiyɛ yeti Njambiyɛ bemunɔ na, nye Njambiyɛ te ε botu bete be nɛ jonɔ baka.» ³³ Ngil botu bete be lɛngwa mɛtɔ kɛ yasi te yi Yesus dikima lɛɔ kɛ ngbakimama kwalɔ tɛdyɔ yasi te yene.

Kasi mbonɔa te ε kwanɔma besɔ kɔ
(Mk 12)

³⁴ Kɛ *Befarisɛ ma wokɔ nde, a dibima numbu *Besadusɛ kɛ yeɔsa lɛpi te yi nye yeɔsama kɛ, ε bo kwɔ wesidyɔ. ³⁵ Wetɛ kɛ njoka yan bɔ nyanɔwɛ mɔ tɛdyɔ mɛmbonɔa. E nye diyɛ Yesus diyan yɛ lɛbiye nɛ nye. A diyma nye nde: ³⁶ «Yekele, kɛ njoka mɛmbonɔa, yen kwɔ besɔ?» ³⁷ E Yesus yeɔsa nye nye nde: ««Kwadyikwe Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wɔ nɛ temɔ yɔ hɛnɛ, nɛ sisinɔ yɔ hɛnɛ, nɛ dyanɔ dɔ hɛnɛ.» ³⁸ Bosa mbonɔa nɛ nyanɔwɛ mbonɔa te ε kwanɔma besɔ hɛnɛ kɔ, eru. ³⁹ Mbonɔa yibate ε kɛ boɔna nɛ mbete, yo yɔkɔ ε lɛpɛ nde: «Kwadyikwe mɔnɔ nda yi wɛ kwadyɛ nɛ yotu yɔ kɛ.» ⁴⁰ Mɛmbonɔa maka yiba be njuku mɛmbonɔa nɛ njuku mɛlɛpi hɛnɛ te yi botu be punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima kɛ.»

Krist kwanɔma kumande Davit

⁴¹ Nda yi *Befarisɛ wesidyama kɛ, ε Yesus diyɛ bo nde: ⁴² «Nɛ tɔka nde, *Krist nda? Nye mɔnɔ nda?» E bo yeɔsa nye nye nde: «Nye Mɔnɔ Davit.» ⁴³ E Yesus lɛpɛ nye bo nde: «Ma nge nje kelɔ nde, Kimɔ Sisinɔ nyɛki Davit deti te yi jeba nye nde Kumande wene kɛ? Keto

Davit lɛpima nde: ⁴⁴ «Baba Mbokɔ lɛpima nyɛ Kumande wombɛ nde: 'Diyɔ mɛtidyɛ kɛ mbam bɔ mbɛ kumɔ nde, mi siki kawule bɛpendɔ bɔ tiko kɛ nji mɛkol mɔ.» ⁴⁵ Ma nɛ Davit jɛba nyɛ nde Kumande, yite Kumande wɛnɛ ta kpɔlɔ nje bɛ mɔɔnɔ wɛnɛ nan?» ⁴⁶ Ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ ti bɛ nɛ deti te yi yɛnɛsɔ yɛnɛ nyɛ nyɛ na. Kande yɛsɔ te ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ ti bobɛ diyɛ se nyɛ yinɛ diyan na.

Bomɔ dɛy nɛ sɔsɔ nɛ botu

be kɛtina mɛyasi

23 Ndana, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ ngil bomɔ nɛ bejɛkɛ bɛnɛ nde: ² «Botu be kɛtina mɛyasi nɛ *Befarisɛ ndana kɛ mbɛy Mɔyisi yɛ tedye mɛmbɔngɔ mɛ Njam-biyɛ yi Mɔyisi kɛtima kɛ nyɛ bomɔ. ³ Dete, wunɛ kɛl bakidyɛ mɛyasi hɛnɛ te yi bo ta lɛpɔ nyɛ wunɛ kɛ, ma yasi wɛtɛ, nɛ ti jɔnɔnɔngwɛ nda bo na, kɛto bo lɛpi ndi yasi lɛpɔ kɛ numbu kinɛ nje kɛlɔ nda yi bo lɛpima kɛ na. ⁴ Bo kɔnɔ ditina mɛmapi sobidyɛ bomɔ kɛ bɛkɔ. Ma yasi wɛtɛ, bo nɛ nguru wan yeti kɛ sambile nyɛy bɔ wɛtɛ kpokɛ nɛ yo na. ⁵ Bo kɛl mɛkele man hɛnɛ nde, nɛ bomɔ bɛnɛ bo. Dete, bo kɛ dɔkɛwɛ mɔɔnɔ mɛyasi mɛte yi bo diki lɛnɛ yi nɛ mɛmbɔngɔ mɛ Mɔyisi kɛ mɔyɛtɛ kɛ kwɔ yi bɛsɔ, sɛwdyɛ sendi mɛyasi mɛte yi bo nyɛ kɛ numbu mɛlambɔ man kɛ nɛ ndulɛn ndulɛn. ⁶ Bo sɔnɔ kpasa mɛmbɛy kɛ mɛtɔ mɛdina, kwadyɛ diyɔ kɛ bɔsa mɛmbɛy kɛ mɛmbanɔ mɛwɛsidyɛ mɛ Beyudɛn. Bo kwadyikwɛ nde, bomɔ kɛ nyɛnɔ bo kɛ mɛmbɛy kɔmɛ bomɔ diki wɛsidyɛ kɛ, ⁷ kwadyɛ sendi nde, bomɔ kɛ jɛbanɔngwɛ bo nde yekele. ⁸ Ma nɛ wunɛ, wunɛ ti sɔnɔ nde, mumɔ jɛbanɔngwɛ wunɛ nde yekele na, kɛto wunɛ ndi nɛ Yekele wɛtɛ nɛ wɛtɛ. Ma wunɛ hɛnɛ bɛmanɔ nɛ bɛmanɔ. ⁹ Wunɛ ti jɛbanɔngwɛ wɛtɛ mumɔ kɛ to mɛnɛti nde da na, kɛto wunɛ ndi nɛ Da wɛtɛ nɛ wɛtɛ, yo yɔkɔ ɛ diyɛ kɛ kwey kɔ. ¹⁰ Nɛ ti sɔnɔ nde, mumɔ jɛbanɔngwɛ wunɛ nde masa na, kɛto wunɛ ndi nɛ Masa wɛtɛ nɛ wɛtɛ, yo *Krist. ¹¹ Mɔ te ɛ bɛ nyɔngwɛtɛ kɛ njɔka yun kwɔ bɛsɔ kɔ yɔkanɔngwɛ kɛl mɛsɔy nyɛ wunɛ. ¹² Mɔ te ɛ bɛndidyɛ yɔtu kɛnjɛ kwey, Njam-biyɛ ta pidyɛ nyɛ kɛnjɛ nji. Ma yɔkɔ ɛ pidyɛ yɔtu kɛnjɛ nji, Njam-biyɛ ta kpɔlɔ bɛndidyɛ nyɛ kɛnjɛ kwey.»

Yesus kɛ ndɛyɛ botu be kɛtina

mɛyasi nɛ Befarisɛ

(Lk 11)

¹³ «Mɛbɔnɛ ta balɔ kɛ to yun, wunɛ botu be tedya mɛmbɔngɔ nɛ *Befarisɛ, wunɛ botu be likisi, kɛto wunɛ kɛ dɛbɔ numɛy te yi *Kandɔ te yi kwey kɛ mbɔmbu bomɔ. Wunɛ nɛ nguru wun yeti kɛ nyinɛ kɛte na, ma wunɛ yeti kɛ tiko nde, botu betɛ be kwadyɛ nyinɛ kɛte baka nyinɛ na. [¹⁴ Mɛbɔnɛ ta balɔ kɛ to yun, wunɛ botu be tedya mɛmbɔngɔ nɛ Befarisɛ, wunɛ botu be likisi! Kɛto wunɛ kɛ wɛnjilɛ mɛyasi hɛnɛ nɛ mbul kɛ mɛbɔ mɛ bɛkusɔ bomari diki nje kɛl sɛwna mɛngwɛta, nɛ bomɔ bɛnɛ nde, wunɛ kimɔ bomɔ. Dete, Njam-biyɛ ta

jɔsɛ wunɛ dɛtinate tedye wunɛ nyɔngwɛ mɛbɔnɛ kwɔ to te.]

¹⁵ «Mɛbɔnɛ ta balɔ kɛ to yun, wunɛ botu be tedya mɛmbɔngɔ nɛ Befarisɛ, wunɛ botu be likisi! Kɛto wunɛ kɛ bɛndɔ mɛlandi kɛ nɔ kɛ to mɛduku, kɛ mɛkɛndi kɛ to mɛnɛti yɛ sɔ mɔ te ɛ ta yɛnɛsɔ tɛmɔ nyinɛ kɛ misɔn yun. Ma nɛ wunɛ si nyinɛ detɛ kɛ, wunɛ kpɔlɔ nje kɛlɔ nde, a bɛki yɔkɔ ɛ ta kɛ kɛ dɛtɛ te yi ti dɛm kɛ, kɛto wunɛ ta kɛlɔ nde, a kɛl bɛya yasi kwɔ wunɛ mɛnɔngɔ yiba.

¹⁶ «Mɛbɔnɛ ta balɔ kɛ to yun, wunɛ botu be dɛbina misi be kɛndɛ nɛ bomɔ baka! Wunɛ lɛpi nde: «Nɛge mumɔ kinɔ mɛbanɔ Njam-biyɛ, a yakama diyɔ kinɛ tonjɛ yasi te yi nyɛ kpoma kɛ na. Yasi wɛtɛ, nɛge nyɛ kinɔ lɔr te yi diyɛ kɛ mɛbanɔ Njam-biyɛ kɛ, na tɔnjukwɛ yasi te yi nyɛ kpoma kɛ.» ¹⁷ Ma wunɛ bɛlɛm, wunɛ botu betɛ be nɛ dɛbina misi baka, nɛge kwɔ jakɔsɔ, yo lɔr ho yo mɛbanɔ Njam-biyɛ te yi kɛlɛ nde, lɔr te wɔkɔnɔngwɛ ndi nɛ Njam-biyɛ kɛ? ¹⁸ Wunɛ lɛpi sendi nde: «Nɛge mumɔ kinɔ nɛ dɛnɔ mɛbɛy nyɛna sadaka nyɛ Njam-biyɛ kɛ, a yakama diyɔ kinɛ tonjɛ yasi te yi nyɛ kpoma kɛ na. Yasi wɛtɛ, nɛge nyɛ kinɔ sadaka te yi bo njɔ kasɛ kɛ mɛbɛy nyɛna sadaka kɛ, na tɔnjukwɛ yasi te yi nyɛ kpoma kɛ.» ¹⁹ Ma wunɛ botu betɛ be nɛ dɛbina misi baka, nɛge kwɔ jakɔsɔ, yo sadaka te yi bo nje nɔ kɛ, ho yo mɛbɛy nyɛna sadaka te yi kɛlɛ nde, sadaka te wɔkɔnɔngwɛ ndi nɛ Njam-biyɛ kɛ? ²⁰ Mɔ te ɛ kinɔ mɛbɛy nyɛna sadaka nyɛ Njam-biyɛ, a kinɔngwɛ mɛbɛy nyɛna sadaka gbɛsɔ nɛ mɛyasi hɛnɛ te yi diyɛ kɛte kɛ. ²¹ Mɔ te ɛ kinɔ mɛbanɔ Njam-biyɛ, a kinɔngwɛ mɛbanɔ gbɛsɔ nɛ mɔ te ɛ diyɛ kɛte kɔ. ²² Sendi, mɔ te ɛ kinɔ dɛyɔbɔ, a kinɔngwɛ siya bɛkumande te yi Njam-biyɛ gbɛsɔ nɛ mɔ te ɛ kɛ diyɔ kɛte kɔ.

²³ «Mɛbɔnɛ ta balɔ kɛ to yun, wunɛ botu be kɛtina mɛyasi nɛ *Befarisɛ, wunɛ botu be likisi! Kɛto kɛ gbɛla mɛmbunɔ nde *manɔ nɛ *anis nɛ *kimɛ wunɛ kɛ bɔ yasi hɛnɛ kɛ njokate bakɛ kɛ mɛngabiye kamɔ kamɔ, bɔ kwɔlɔ ngabiye te wɛtɛ wɛtɛ nyɛ Njam-biyɛ. Wunɛ kɛ kpɔlɔ tiko kɛlna kpasa mɛyasi mɛte yi diyɛ kɛ mɔy mɛmbɔngɔ nda pɛsina lɛpi nɛ ngbɛn nɛ gwɛna bɛsɔ ngwɛtɛ nɛ tikina tɛmɔ kɛ yi Njam-biyɛ. Ma yo yite yi wunɛ yɔkanɔngwɛ kɛl kinɛ tiko kɛlna bukɛ mɛyasi mɛte yiri na. ²⁴ Wunɛ botu betɛ be nɛ dɛbina misi be kɛndɛ nɛ bomɔ baka, wunɛ kɛ sɛ mɛnɔm sɔnɛ gbɛla mɔɔnɔ dɛyɛngil kɛte kpɔlɔ nje tiko nyɔngwɛ nyamɔ nde *samo kɛte mɛnɔ nyɛ.

²⁵ «Mɛbɔnɛ ta balɔ kɛ to yun, wunɛ botu be kɛtina mɛyasi nɛ *Befarisɛ, wunɛ botu be likisi! Kɛto wunɛ wɛya ndi kɔnɔ pelɔ nɛ kɔnɔ pan, yasi wɛtɛ, mɔy te ton-dunate nɛ mɛyasi mɛ gubɔ nɛ bɛya mɛyasi mɛte yi wunɛ nyɛ tɛmɔ yun kɛte kɛ. ²⁶ Wɛ *Farisɛ te mɔ dɛbina misi pɔnɔ pa wɛyɛ mɔy pelɔ nɛ mɔy pan, nɛ kɔnɔ te nje bɛ pupunate.

²⁷ «Mɛbɔnɛ ta balɔ kɛ to yun, wunɛ botu be kɛtina mɛyasi nɛ *Befarisɛ, wunɛ botu be likisi! Kɛto wunɛ nda mɛbɔnɔngwɛ mɛte yi bo si lɔmbɛ kɔnɔ kɛte kɛ. Kɛ puyɛ, kimɔ yɔnɔ dɛkɛ nɛ ngɛrɛ ngɛrɛ, ma mɔy te ton-dunate nɛ mɛyɛsɔ mɛ bɛmunɔ nɛ kwɔlɔ yasi nyɛ hɛnɛ. ²⁸ Wunɛ ndi sendi dɛtɛ kɛ mɔmbu bomɔ. Dɛkɛ ɔ ba

nde, wunε ne ngber, ma ke mɔy metemɔ mun likisi nε yinɔ beya meyasi mete yi membonɔa bene kε kete ne ngber.

²⁹ «Mεbɔne ta bal ke to yun, wunε botu be ketina meyasi nε *Befariş, wunε botu be likisi! Keto wunε ke wɔmɔ mebonɔɔ me botu be punja melepi me Njambiyε, kerke mebonɔɔ me ngber bomɔ. ³⁰ Ma wunε ke kpab nje lepɔ nde: «He mǎ diy ke ngimɔ te yi besangwe busu bǎ nɔ kete kε, ma wuse ti gbese bɔ sine bo yi wo ne botu be punja melepi me Njambiyε na.» ³¹ Dete, wunε besa bete ke pesɔ lepi yun ne nguru wun jaye nde, wunε bɔnɔ be botu bete be woma botu be punja melepi me Njambiyε baka. ³² Ma ndana, ne kεn mbɔmbu yi tonje ndi yasi te yi besangwe bun kandima kwey kε. ³³ Wunε benyɔne, wunε mbo yer! Wunε ta kelb nan yi kambɔ ne mebɔne mete yi dite te ε ti dīm tedye kε? ³⁴ Dete, mi ke tomɔ botu be punja melepi me Njambiyε nε botu be dyanɔ nε botu be ketina meyasi kenje wunε. Wunε ta wo banɔ, ngba banɔ ke kroa, njurɔ banɔ ne njambala ke membanɔ mewesidya mun. Ne ta tedye bo nyangwe mebɔne ne medya yi kε nɔ. ³⁵ Meyasi ta kwanɔa dete, nε mekiyɔ hene te yi botu bete be ti kele yinɔ beya yasi yi nyanjama ke to meneti maka kε bal ke to yun, kandε ke mekiyɔ me Abel te ngber mumɔ kumɔ ke mekiyɔ me Sakari te mɔnɔ Baraki yi wunε woma ke njoka mbanɔ Njambiyε ne mbey nyena sadaka nye Njambiyε kε. ³⁶ Gbakasi yi mi lepe nye wunε kε: Meyasi mete hene ta bal ke to botu be ngimɔ te yɔkɔ.

³⁷ «Yerusalem, Yerusalem, we ε diki wo botu be punja melepi me Njambiyε, lɔ botu bete be Njambiyε tome njesε ke yɔ baka ne metari wo, mi kwadya wesidye bɔnɔ bɔ nda yi gway kubε gukule ne bɔnɔ bene ke nji mεpapɔ mεne kε! Ko dete, ne ti kwadye na. ³⁸ Ma ndana ne ta tika ne tɔ dyun gborɔgote. ³⁹ Yasi wete, mi ke lepɔ nye wunε nde: Wunε tǐ berɔ se mi na kumɔ kome wunε ta duwe lepɔ nde: «Mekombila ne yɔkɔ ε nje ne dino Baba Mbokɔ kɔ!» »

Kasi mebɔne mete yi ta nje kε

(Mk 13; Lk 21)

24 Ke ngimɔ te yi Yesus bǎ ke pundɔ ke mbanɔ Njambiyε kε, ε bejεke bene kε ke kεki ne lepɔ nde, a sεngila ndi metɔ me mbanɔ Njambiyε. ² Yasi wete, ε nye yerɔa nye bo nde: «Nduku wunε ke berɔ meyasi menɔri hene? Gbakasi yi mi lepe nye wunε kε: Kine tari wete ne wete ta diyɔ waka ke to jakɔɔ kine nde, bo gbɔngula bete ke meneti na.»

³ Ke kɔnte, ε nye kwǎ kε diyɔ metidye ke *Keki meo-liviye. ε bejεke bene nje dolb nye tande yan diye nye nde: «Lepɔ nye wuse, meyasi mete ta kwanɔa ndenen? Yo nge yi ta tedye nde, njena yɔ nε siyna mbokɔ te yɔkɔ ma wuta kε?» ⁴ ε Yesus yerɔa nye bo nde: «Wunε diy ne sɔɔɔ, ma mumɔ me nje sebile wunε. ⁵ Keto budya bomɔ ta nje ne dino dyembe lepɔ nde: «Mi *Krist, mi kɔ!» 'Bo ta sebile budya bomɔ. ⁶ Ne ta wokɔ bomɔ ke lepɔ kasi medyambi, wokɔ ngum ngum te. Wunε tǐ gwaki kan yanɔ na, keto meyasi mete yakanɔ kelna. Ndi nde, yite ti pa be siyna meyasi na. ⁷ Kandɔ wete ta

teme lɔ dyambi ne wete kandɔ. Kumande wete mǎ teme lɔ dyambi ne jakɔɔ. Kolɔ ta kelna ke yinɔ membey, sendi meneti ta ngwanɔa ke yinɔ membey. ⁸ Meyasi menɔri hene ta be ndi gbela ton mebɔne. ⁹ 'Bo ta kanε wunε nye bomɔ, bo mǎ tedye wunε beya nyangwe mebɔne wo wunε. Mekandɔ hene ta benɔ wunε keto dino dyembe. ¹⁰ Dete, yo ta nje jatidye budya bomɔ kenje ke beya nje. Bomɔ ta dyangwina benna tande yan. ¹¹ Budya bomɔ ta nje lepɔ jǎ nde, bo botu be punja melepi me Njambiyε. 'Bo ta jatidye budya bomɔ ke beya nje. ¹² Kelna beya meyasi mete yi membonɔa bene kε ta dɔkɔ dɔkɔ kε nɔ mbɔmbu. Dete, sulb bomɔ tǐ kwadya se budyate kε nɔ mbɔmbu nda yi bo kandima nɔ kε na. ¹³ Ma yɔkɔ ε ta gbisɔ kelb tin kumɔ ke signate kɔ ta jɔ. ¹⁴ 'Bo ta pele Kimɔ Tom te yi lepe kasi *Kandɔ te yi kwey kε ke to mbokɔ hene, nε mekandɔ hene si woku. Ke kɔnte, siyna meyasi mǎ nje dyǎ yey.

¹⁵ «Yo nde, wunε ta berɔ mɔ te yi bo jeba nde *Nyangwe mɔ bekiɔa meyasi ε kele gbutu biye ne mbanɔ Njambiyε kɔ. Daniyel te mɔ punja melepi me Njambiyε lepima kasi ne. A ta nje diyɔ ke mbey te yi ne kiyɔ kε. Ma mɔ te ε tɔle melepi maka kɔ wɔku to te diyɔ ne sɔɔɔ. ¹⁶ Yite nε botu bete be diye ke meneti me Yuda baka sedyikwe kambɔ kε ke to mekeki. ¹⁷ Mɔ te ε ta be ke tosiyɔ kɔ pikwe kine pa nyinε tɔ nde, na kε bɔ yanɔ pundɔ nɔ na. ¹⁸ Sendi, mɔ te ε ta be ke ngwanɔ kɔ tǐ yɔkwe ne kɔkɔ nde, na pa kε bɔ lambɔ ne na. ¹⁹ Ke ngimɔ te yite, boma bete be ta be ne mɔy nε baka be ta be ndi ke nye bɔnɔsike beri baka ta sangwa ne mebɔne.

²⁰ Wunε ngwεtanɔwe ne Njambiyε nde, ngimɔ sokɔ te tǐ dyan ke ngimɔ abekata ho ke wete yesɔ *Saba na. ²¹ Keto ke ngimɔ te yite nyangwe mebɔne ta berɔna. Kandε yi Njambiyε ma kusu ne mbokɔ kumɔ ndana yinɔ nyangwe mebɔne tǐ pa berɔna dete na. Sendi, yinɔ nyangwe mebɔne tǐ berɔna se dete wete yesɔ na. ²² Ti beki nde, Baba Mbokɔ kǎya buyɔ metu mete tikɔ ne ngbet na, ma mumɔ wete ne wete tǐ jɔ na. Yasi wete, a ta kaye yo, keto botu bete be nye sima si tɔke baka. ²³ Ma nge mumɔ lepe nye wunε nde: «Ha *Krist waka ho a wari!» wunε tǐ jaya na. ²⁴ Keto botu bete be lepe jǎ nde, bo Krist nε baka be lepe sendi nde, bo botu be punja melepi me Njambiyε baka ta nje. 'Bo ta kelb nyangwe meyekambiyε, kelb sendi nyangwe meyasi, simande bo yakama jatidye ko botu bete be Njambiyε sima si tɔke baka ke yinɔ beya nje. ²⁵ Ma mi ma lepɔ meyasi hene nye wunε.

Yesus ta kala nje

(Mk 13; Lk 21)

²⁶ «Ma nge bo lepe nye wunε nde: «Ha *Krist kaka ke kongor!» wunε tǐ ken na. Ho nde: «A ke mesɔma ke tonɔari womanɔ!» wunε tǐ jaya na. ²⁷ Yo nde, njena *Mɔnɔ mumɔ ta be nda yi yesi mbiyɔ yesε nɔ ne verum, panɔ kandε kome yesɔ pundε kumɔ kome yesɔ bale kε. ²⁸ Ma ke mbey hene te yi mun yasi diye kete, bedabo wesidyangwe womete.

²⁹ «Nge metu me nyangwe mebɔne menɔri siye ndi deke kε, yesɔ ta dimɔ, ngwende tǐ panɔ se na, besisɔ ta

ketiye ke kwey balo ke meneti. Meyasi mete yi ne ngungudye yi diye ke kwey ké ta ngbokisa budyate. ³⁰ Ke kɔŋte, yasi te yi tedye nde, *Mɔɔɔ mumɔ yima ké ta pundɔ ke dyobɔ, mekandɔ me bomɔ hene ke to meneti ta jaba. Bo ta berɛ Mɔɔɔ mumɔ ke nje ke to mekulutu ke kwey ne nyanɔgwe ngungudye nɛ nyanɔgwe meluksa. ³¹ A ta tomɔ bejaki bene ne nyanɔgwe medɔm-biya kenje ke membey hene kɛ wesidye botu bete be nye sima tɔke baka ke mebokɔ me meneti maka yini ke mbokɔ hene.

Kanɔ ke kasi figiye (Mk 13; Lk 21)

³² «Wune bɔŋ dyanɔ ke yasi te yi *figiye tedye ké. Ke ngimɔ te yi meɔɔ mete me ke boye nɛ ke ngimɔ te yi membɔru mete me ke lo, wune ke duwe nde, ngimɔ mbiyɔ ma wuta. ³³ Dete sendi, kome wune ta berɛ nde, meyasi menɔri hene me ke dyɔ, wune dɔkwe nde, *Mɔɔɔ mumɔ me nedɔ te yi nje, yasi me ke ngin nyinɔ. ³⁴ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Ko botu bete be ne jon ke ngimɔ te yɔkɔ baka tí gwe hene kine nde, meyasi menɔri dyɔŋ na. ³⁵ Dyobɔ nɛ meneti ta si kwɔ yambile, ma ndi melepi mɛmɛ tí yambile ko wete yesɔ na. ³⁶ «Ma ke kasi yesɔ nɛ hawa te yi meyasi mete ta dyɔ kete ké, ko mumɔ wete ne wete yeti ke duwe na, ko bejaki bete be diye ke dyobɔ ko *Mɔɔɔ, ndi Da nyepɔ duwe. ³⁷ Yasi te yi kwanɔnama ke ngimɔ Nɔy ké ta kwanɔna sendi dete ke ngimɔ te yi Mɔɔɔ mumɔ ta nje kete ké. ³⁸ Ke metu mete yi mberɔ ti pa dyɔ na, bomɔ dikima dyena, dye menjam, kelɔ megwaki, kenje bengɔndu ban ke megwaki kumɔ ke yesɔ te yi Nɔy nyinɔma nɔ ke mɔy nyanɔgwe kuka ké. ³⁹ Bomɔ ti be ke take yanɔ na kumɔ nde, nyanɔgwe mberɔ dyanɔma si memiye bo hene. Yo ta kwanɔna sendi dete ke ngimɔ te yi Mɔɔɔ mumɔ ta nje ké. ⁴⁰ Ma ke njoka bambam yiba be ta be ke kelɔ mesay ke ngwanɔ, a ta by wete, tiko wete. ⁴¹ Ke njoka boma yiba be ta ngbɔ kɔkɔ yasi ke tari, a ta by wete, tiko wete. ⁴² Dete, wune pɛm yasi, keto wune yeti ke duwe ngimɔ te yi Nyanɔgwe Kumande wun ta nje kete ké na. ⁴³ Wune dɔkwe gba nde: Sa tɔ má dukwe ngimɔ te yi mɔ gubɔ nje nɔ ne tu ké, ma nye ke pɛmɔ yasi, kambɔ mɔ gubɔ me nje leke tɔ nyinɔ gubɔ meyasi. ⁴⁴ Dete wune sendi, wune kɔmsanɔgwe, keto Mɔɔɔ mumɔ ta nje ke ngimɔ te yi wune ti be ke take nde, a ta nje kete ké.

Kasi kimɔ mɔ mesay nɛ

beya mɔ mesay (Lk 12)

⁴⁵ «Yo mɔ mesay te yen yi bo yakama be ne bibina temɔ ne nye? Yo yɔkɔ ε ne sɔsɔ yi masa wene tembidya nye nde, a diy ne botu be mesay bene yí nye bo medye yaka ne ngimɔ te yi nye pesima ké. ⁴⁶ Mɔ mesay kɔ ne mesosa, nge masa wene yɔkwe dolɔ nye ke kelɔ dete. ⁴⁷ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: A ta nje tembidye nye, na diy ne meyasi mene hene. ⁴⁸ Yasi wete, nge mɔ mesay kɔ be beya mɔ mesay, a ta lepɔ ke mɔy temɔ ne

nde: «Masa wombe tí yɔkwe ndana nedɔ na.» ⁴⁹ ɔ béŋa, nge nye nye bo ke mendina besɔ botu be mesay, diyɔ ndi medye nɛ hɔbiya menjam bene botu be gwena menjam, ⁵⁰ yite wete yesɔ masa wene ta duwe dyɔ ke yesɔ te yi nye ti be ke take nde, a ta dyɔ kete na, ke hawa te yi nye tí duwe na. ⁵¹ A ta tedye nye nyanɔgwe meɔɔne tiko ke nje sɔŋ kelɔ ne nye nda yi bo kele ne botu be likisi ké. Yo womete kome nye ta lelɔ nyambɔ me-sɔ.»

Kanɔ ke kasi banɔ bengɔndu kamɔ

²⁵ «Ma kome *Kandɔ te yi kwey ta nje ké, meyasi ta kwanɔna nda yi yo kwanɔnama nɔ ke kanɔ banɔ bengɔndu kamɔ be borɔma melambo man yí kɛ sanɔgwa ne mbam gwaki. ² Ke njoka yan, yitan ti be ne dyanɔna, ma bari betan bɔ ne dyanɔ. ³ Baka be ti be ne dyanɔ baka borɔma melambo man kine biye yinɔ karasin kwɔ nɔ na. ⁴ Ma baka be bɔ ne dyanɔ baka borɔma melambo man telɔ sendi yinɔ karasin ke mendaki biye kwɔ nɔ. ⁵ Mbam gwaki linjama kine nje nedɔ na, dete ε bo hene si dɔngbɔ kwɔ ne jakɔ. ⁶ Ne bembetu bo wóku kembu: «Wune tɛma dɔ, mbam gwaki dyanɔma. Ne pɔndu kɛ sanɔgwa ne nye.» ⁷ Ndana, ε bo hene jemiye teme kobile melambo man. ⁸ Baka be ti be ne dyanɔ baka njɔ lepɔ nye bari nde: «Ne nyɛki wuse yinɔ mɔɔɔ karasin yun, keto melambo musu ke si dimɔ.» ⁹ ε bari be bɔ ne dyanɔ baka yeŋsa nde: «Ko na, yite tí yaka wuse sine wune hene na. Wune kpɔl kɛ ke mbey dyanɔgwate kɛ bɔmɔ yun mate.» ¹⁰ Pinɔ te yi bo bɔ ke kɛ ke bɔmnate ké, ε mbam gwaki dyɔ. Bari be komsama baka nyinɔma bene be mbam gwaki ke tɔ yesɔ gwaki, ε bo dibɛ numey ne kpikip. ¹¹ Diyɔ te ke kɔŋte ké, ε bengɔndu te bari nje dyɔ yey kembidya lepɔ nde: «Nyanɔgwe mbam, nyanɔgwe mbam, buta numey nye wuse.» ¹² ε mbam nje diyɔ yeŋsa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mi yeti ke duwe wune na.» ¹³ Dete, wune pɛm yasi, keto wune yeti ke duwe yesɔ ko hawa te yi *Mɔɔɔ mumɔ ta dyɔ kete ké na.

Kanɔ ke kasi mesule me lɔr kamɔ (Lk 19)

¹⁴ «Kome *Kandɔ te yi kwey ta nje ké, meyasi ta kwanɔna nda yi yo kwanɔnama ke kasi wete mbam te ε kwadya kɛ lɔndunate ke wete meneti kɔ. Ke ngimɔ kwange ε nye jeba botu be mesay bene kanɔ kusuku ne nye bo. ¹⁵ A kanɔma miliyɔn yitan nye bosa mumɔ, kanɔ miliyɔn yiba nye mɔ yiba, nje kanɔ miliyɔn wete nye mɔ yitati. A nya mumɔ hene bengwe deti ne. Ke kɔŋte, ε nye tɔke kendi kwɔ. ¹⁶ Ndana ndana, mɔ te ε borɔma miliyɔn yitan kɔ kwanɔma si kɛ dɔkwe yo, kwedy a sendi miliyɔn yitan dokidye ke to te yiri. ¹⁷ Mɔ yiba ε borɔma miliyɔn yiba kɔ kelma ndi sendi dete. A dolma miliyɔn yiba dokidye ke to te yiri. ¹⁸ Ma mɔ te ε borɔma ndi miliyɔn wete kɔ kwanɔma kɛ dokile meneti sɔdyɛ mɔni masa wene kete. ¹⁹ Yo kwanɔma budya metu ε masa wan nje yɔkwe. A jebama bo, né bo lepi yasi te yi bo kelma ne mɔni te ké. ²⁰ Mɔ te yi masa wene nya nye miliyɔn yitan kɔ njɔ ne miliyɔn yitan te yi nye

kwedyama dokidye ke to te yiri ké. E nye lepe nde: «Nyangwe mbam, we nya mi miliyon yitan, beña, miliyon yitan yi mi kwedyama dokidye ke to te ké!»²¹ E masa wene lepe nye nye nde: «Kimɔ yanja! We mɔ mesay te yi bo yakama be ne bibina temɔ ne nye, we ne duwe bakidya yasi. We duwɔ bakidye yasi te yi ne mbet, dete mi ta nye we budya meyasi nde, diyɔ nɔ. Mi masa wɔ,inja ke diyɔ ke mɔy mesosa sine we!»²² Mɔ te yi masa wene nya nye miliyon yiba kɔ njɔ sendi lepo nde: «Nyangwe mbam, we nya mi miliyon yiba, beña, miliyon yiba yi mi kwedyama dokidye ke to te ké!»²³ E masa wene lepe nye nye nde: «Kimɔ yanja! We mɔ mesay te yi bo yakama be ne bibina temɔ ne nye. We duwɔ bakidye yasi te yi ne mbet, dete mi ta nye we budya meyasi nde, diyɔ nɔ. Mi masa wɔ,inja diyɔ ke mɔy mesosa sine we!»²⁴ Ndana yey, e mɔ te yi masa wene nya ndi nye miliyon wete kɔ dyɔ nje sendi. E nye lepe nde: «Nyangwe mbam, mi duwɔ nde, we ne nyano budyate. We ndém medye kiné mbeki te yi we pañma be na. We wésidya medye kiné kwalɔ te yi we nyanja ke meneti na.²⁵ Mi gwɔ wɔ, e mi bɔ miliyon wɔ kè sɔdye ke mɔy meneti. Ma beña mɔni yɔ ke, boñgɔ yol!»²⁶ E masa wene yeŋsa nye nye nde: «We beya mɔ mesay, we mɔ dyem! We duwɔ nde, mi ndém medye kiné mbeki te yi mi pañma be na. Mi wésidya medye kiné kwalɔ te yi mi nyanja na.²⁷ Dete, ma we boñma mɔni mbé kè tikɔ ke yi botu be bakidya mɔni, ma mi ta kè bɔ mɔni mbé ke yɔkwe ne liba ke to te.²⁸ Ma wune sũku miliyon te e ke bɔ ne kɔ kanɛ nye mɔ te e ne miliyon kamɔ kɔ.²⁹ Yo nde, bo ta dokidye yasi nye mɔ te e me nɔ kɔ, a má nje be ke nyengwe. Yasi wete, pe yɔkɔ e kiné yanja kɔ, bo ta suku ko mɔnɔ yasi te yi nye nɔ ké.³⁰ Ma pe yi beya mɔ mesay kɔ e dímbidye ngimɔ ne gbelate kɔ, wune bíya nye bete ke sɛ ke yitil. Yo womete komɛ nye ta lelb nyambɔ mesu.»

Kasi njena pesina jɔsi

³¹ «Komɛ *Mɔnɔ mumɔ ta nje ke mɔy meluksa mɛne bene bejaki bene hɛne ké, a ta kwɔ diyɔ metidye ke siya bekumande nè ke diyɔ meluksa mɛne.³² Mekandɔ me botu be meneti maka hɛne ta nje wesidya ke mbɔmbu wene. A ta baka bo nda yi mɔ bakidya betiter baka njoka besam nè begbatabɔ ké.³³ A ta bɔ besam kenje pul mbam bɔ ne, bɔ begbatabɔ kenje pul gare.³⁴ Ndana, nye Kumande má nje lepo nye botu bete be ta be ke mbam bɔ ne baka nde: «Ne njâki, wune botu bete be Sañmbe nya wune mekombila baka. Wune njâki nje namɔ *Kandɔ te yi nye sima kombile tike wune piñɔ te yi mbokɔ tì pa kusuna na.³⁵ Keto mi gwɔ nja, e wune nye mi medye. Mi gwɔ yesidye, e wune nye mi mɔrɔku nde, mi hɔbiya. Mi bɔ jengwe, e wune bɔ mi kimɔte.³⁶ Mi bɔ sɔkere, e wune lenje mi lambɔ. Mi bɔ ke kɔnɔ, e wune nje beñe mi. Mi bɔ ke jɔbɔ, e wune nje lepidye mi.»³⁷ Ma ndana, botu bete be Njambiyɛ pesima nde, bo me ne ngben ke mbɔmbu wene baka má nje diyɛ nye nde: «Nyangwe Kumande, wuse béña ba we we ke gwe nja, e wuse nye we medye? He béña we we ke gwe yesidye, e wuse nye we mɔrɔku nde, hɔbiya?»³⁸ Wuse

béña we we nda jengwe, e wuse bɔ we kimɔte? Ho nde sɔkere, e wuse lenje we lambɔ?»³⁹ Wuse béña we we ke kɔnɔ ho nde ke jɔbɔ, e wuse kè lepidye we?»⁴⁰ Kumande má nje yeŋsa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mengimɔ hɛne te yi wune kelma yiña kimɔ yasi dete ne wete mumɔ ke njoka bemañ bembé baka, ko nde, bo béki bengbanda, wune kél yo ne mi.»⁴¹ Ke kɔnte, a má nje lepo nye botu bete be ke pul gare ne baka nde: «Wune jîsa lɔndɔ ke keki mbé, wune botu bete be Njambiyɛ sima kita ne wune baka. Wune kên ke dite te yi jɔ kpo ne kpo. Njambiyɛ kombila yo yi *Kum beya mekele bene bejaki bene.⁴² Yo keto mi gwɔ nja, wune kiné nye mi medye na. Mi gwɔ yesidye, wune tì nye mi mɔrɔku nde, mi hɔbiya na.⁴³ Mi bɔ jengwe, wune kiné bɔ mi kimɔte na. Mi bɔ sɔkere, wune tì lenje mi lambɔ na. Mi bɔ ke kɔnɔ, be ke jɔbɔ, wune tì nje beñe mi na.»⁴⁴ Ma bo sendi, bo ta diyɛ nde: «Nyangwe Kumande, wuse béña ba we we ke gwe nja, ke gwe yesidye ho jengwe ho sɔkere ho ke kɔnɔ ho ke jɔbɔ, e wuse diyɛ kiné kame we?»⁴⁵ Ndana, a má nje yeŋsa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mengimɔ hɛne te yi wune diyama kiné kel kimɔ yasi dete ne wete mumɔ ke njoka bemañ bembé baka, ko nde, bo béki bengbanda, yo mi yi wune diyama kiné kel yo.»⁴⁶ Dete, beya botu baka ta kè sangwa ne meɔnɔ kpo ne kpo. Ma botu bete be ne ngben baka ta be ne jengwe te yi kpo ne kpo.»

26 Ke kɔnte, ke Yesus ma si lepo tɛdyɛ meyasi menɔri hɛne dete ké, e nye nje lepo nye bejake bene nde: ² «Wune duwɔ nde, bukwɔ ndi metu yiba, né jesɔ *Paska Beyuden kelna. Bo ta biye *Mɔnɔ mumɔ kanɛ nye bomɔ, né bo ngba nye ke kroa.»³ Ndana, e bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nè betomba be dya wesidya ke mbanjɔ Kayif te nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ.⁴ Bo pesima nda yi bo yâkangwe biye ne Yesus ne nje likisi yí wo ne nye.⁵ Yasi wete, bo lepima nde: «Yo tì kelngwe ke bembe jesɔ na, kambɔ bomɔ me nje kelɔ meyasi ne hoya hoya.»

Wete nyari ke kumbɛ lɔbinda ke

to Yesus ke Betani

(Mk 14; Jñ 12)

⁶ Yesus bɔ ke Betani ke tɔ wete mbam nde Simɔn, a bɔ ke kɔnɔ ne ndoko.⁷ Diyɔ ké, e wete nyari nje ke keki Yesus ne wete ndaki tondunate ne yiña lɔbinda te yi dɛ budya mɔni. Bo sama ndaki te ne yiña tari nde albatere. Piñɔ te yi Yesus bɔ ke dyena ké, e nya kɔ nje kumbɛ yo ke to ne.⁸ Ke bejake ma beñe dete ké, e bo woke ngambi lepo nde: «To bekidya lɔbinda te yike ba ne nge?»⁹ Ma bo dyangwa lɔbinda ke yi yaka budya mɔni bɔ yo kame ne botu be ngwete.»¹⁰ Yesus woku-ma yasi te yi bo bɔ ke nyingila ké. E nye lepe nye bo nde: «Wune njângwe nya kɔ keto nge? A kelma kimɔ yasi ne mi.¹¹ Ne béña, metu hɛne wune botu be ngwete ke diyɔ ke kiya mbey, ma ke be mi, mi tì diyɔ mbé sine wune ke kiya mbey metu hɛne na.¹² A kumbuma mutɔ ke yotu mbé ndana. A kelma dete yí ladye ne pumbuna

mbɛ. ¹³ Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Mbɛy hɛnɛ te yi bo ta pɛlɛ Kimɔ Tom kɛ to mɛnɛti hɛnɛ, bo ta yekidyɛ sendi yasi te yi nya kɔ kelma kɛ, nɛ bomɔ taki nɛ nyɛ.» ¹⁴ Ndana kɛ, ɛ Yudas te Iskariyot, nyɛ ɛ bɔ kɛ njoka bejɛkɛ kamɔ jɔ yiba kɔ kwɔ kɛ kɛ yi bekum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ ¹⁵ lɛpɔ nyɛ bo ndɛ: «Nɛ ta nyɛ mi nɛgɛ, nɛ mi dyaŋgwɛ Yesus nyɛ wunɛ?» ɛ bo kaŋɛ sule kamɔtati nyɛ nyɛ. ¹⁶ Ndana, ɛ nyɛ kandɛ saŋna kimɔ ngimɔ te yi nyɛ yakama dyaŋgwɛ nɛ Yesus nyɛ bo.

Yesus kɛ dɛyɛ jɛsɔ Paska

bɛnɛ bejɛkɛ bɛnɛ

(Mk 14; Lk 22; Jn 13)

¹⁷ Bosa yesɔ jɛsɔ dɛyɛna mɛmampa mɛtɛ yi kinɛ nɛgɛ ketɛ kɛ dyaŋma. ɛ bejɛkɛ bɛ Yesus nɛ diyɛ nyɛ ndɛ: «Wɛ kwɔdyikwɛ ndɛ, wusɛ kɛn kombilɛ mbɛy dɛyɛna jɛsɔ *Paska te yɔ wɛ?» ¹⁸ ɛ nyɛ yɛŋsa ndɛ: «Wunɛ kɛn kɛ mɔy dya kɛ yi mumɔ ndɛ kadɛyɛ, nɛ wunɛ lɛpi nyɛ nyɛ ndɛ: «Yekele ndɛ: Ngimɔ mbɛ ma dya. Mi ta kwɔndɛyɛ *Paska sinɛ bejɛkɛ bɛmbɛ kɛ yasi yɔ.» ¹⁹ Bejɛkɛ kelma nda yi Yesus lɛpima nyɛ bo kɛ. ɛ bo kombilɛ mɛdɛyɛ mɛ *Paska.

²⁰ Kɛ bekoko ma dya kɛ, ɛ Yesus kwɔ dɛyɛ bɛnɛ bejɛkɛ bɛnɛ kamɔ jɔ yiba yɛ dɛyɛna. ²¹ Piŋɔ te yi bo bɔ kɛ dɛyɛna kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ ndɛ: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Mbanja mumɔ kɛ njoka yun ta dyaŋgwɛ mi.» ²² Yo nya bo ngambi budɛyɛtɛ kɛ temɔ. ɛ mumɔ hɛnɛ diyɛ nyɛ wɛtɛ wɛtɛ ndɛ: «Nyaŋgwɛ Kumandɛ, yɔ ka mi?» ²³ ɛ Yesus yɛŋsa ndɛ: «Mɔ te yi sinɛ nyɛ bɛtima bɔ kɛ kiya katɔ mɛdɛyɛ wɛtɛ kɔ, yɔ nyɛ ta dyaŋgwɛ mi. ²⁴ *Mɔnɔ mumɔ ta kwɔ gbate nda yi yɔ ketinate kɛ kasi nɛ kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ. Ndi ndɛ, mɛbɔnɛ ta balɔ kɛ to mɔ te ɛ ta dyaŋgwɛ nyɛ kɔ. Bo mɔ diyɛ kinɛ ja mɔ te, ma yɔ gba kimɔtɛ budɛyɛtɛ kɛ yɛnɛ.» ²⁵ Yudas mɔ te ɛ kaŋma nyɛ nyɛ bomɔ kɔ njɔ bɔ sendi lɛpi diyɛ nyɛ ndɛ: «Yekele, yɔ ka mi?» ɛ Yesus yɛŋsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Yo gba wɛ!»

Kasi mɛdɛyɛ mɛ Njambiyɛ

(Mk 14; Lk 22; 1Kt 11)

²⁶ Piŋɔ te yi bo bɔ kɛ dɛyɛna kɛ, ɛ Yesus bɔ mampa. Kɛ nyɛ ma si nyɛ Njambiyɛ wosoko kɛ, ɛ nyɛ lɛkɛ yɔ kaŋɛ nyɛ bejɛkɛ bɛnɛ lɛpɔ ndɛ: «Wunɛ bɔnɛ, nɛ dyâki, yikɛ mɛmbundɔ mɛmbɛ.» ²⁷ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ nyɛ bɔ pelɔ nɛ tena mɛnjam kɛ mɔyɛtɛ. Kɛ nyɛ ma si nyɛ Njambiyɛ wosoko kɛ, ɛ nyɛ kaŋɛ yɔ nyɛ bo lɛpɔ ndɛ: «Wunɛ hɛnɛ hɔbiya yɔ. ²⁸ Ketɔ yikɛ mɛkiyɔ mɛmbɛ, yɔ mɛkiyɔ mɛtɛ yi kele mbon. Mɛkiyɔ mɛtɛ yi nyanjama ketɔ budɛyɛtɛ bomɔ. Yo ta kelɔ ndɛ, Njambiyɛ tiki bomɔ nɛ ngwɛtɛ kɛ mɛbɛyɔ man. ²⁹ Mi kɛ kombilɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ ndɛ: Ko mi tɛ hɔbiyɛ se tena mɛnjam maka na kumɔ kɛ ngimɔ te yi mi ta hɔbiyɛ nɛ wɛtɛ jɔnjatɛ sinɛ wunɛ kɛ *Kandɔ Saŋmbɛ.» ³⁰ Kɛ bo ma si jembina yɛ lukɛ nɛ Njambiyɛ kɛ, ɛ bo kwɔ kɛ kɛ *Keki mɛoliviye.

³¹ Ndana, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo ndɛ: «Yasi te yi mi ta saŋgwa nɔ kɛ tu te yɔkɔ muka kɛ ta njaŋgwɛ wunɛ hɛnɛ kɛ tikina temɔ te yi wunɛ tiki kɛ yɛmbɛ kɛ jatidyɛ wunɛ kɛ beya nɛ. Ketɔ yɔ ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ ndɛ: «Mi ta mukɔ mɔ bakidya besam, besam mɔ si wanja.» ³² Ndi ndɛ, kɔmɛ mi ta womiyɛ kɛ, mi ta kandɛ kumɔ Galilɛ nɛ wunɛ.» ³³ ɛ Piyɛr bɔ lɛpi lɛpɔ ndɛ: «Nɛgɛ bɛ ndɛ, kɛ yi bomɔ hɛnɛ, yasi te yi wɛ ta saŋgwa nɔ kɛ ta njaŋgwɛ bo detɛ kɛ tikina temɔ te yi bo tiki kɛ yɔ kɛ jatidyɛ bo kɛ beya nɛ, ma pɛlɛ yɛmbɛ, ko yɔ tɛ bɛnɛ detɛ wɛtɛ yesɔ na.» ³⁴ ɛ Yesus yɛŋsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wɛ kɛ: Kɛ gba tu te yɔkɔ muka piŋɔ te yi mbam kubɛ tɛ pa kɔkɔ, wɛ ta tonɔ kumɔ mɛnɛga yitati ndɛ, wɛ yeti kɛ duwɛ mi na.» ³⁵ ɛ Piyɛr yɛŋsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Ko ndɛ, sɔŋ te biya mi sinɛ wɛ, ko mi tɛ tonɔ nɛ mbɛt ndɛ, mi yeti kɛ duwɛ wɛ na.» Bejɛkɛ hɛnɛ lɛpima ndi sendi detɛ.

Yesus kɛ ngwɛta nɛ Njambiyɛ

kɛ Getsemannɛ

(Mk 14; Lk 22)

³⁶ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ Yesus kwɔ bɛnɛ bejɛkɛ bɛnɛ kɛ wɛtɛ mbɛy ndɛ Getsemannɛ. ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo ndɛ: «Wunɛ dɛyɛ metidyɛ waka kumɔ kɛ ngimɔ te yi mi ta pa kɛ kaka si kɛ ngwɛta nɛ Njambiyɛ kɛ.» ³⁷ ɛ nyɛ bɔ Piyɛr nɛ bɔnɔ bɛ Sebedɛ yiba kwɔ nɔ. ɛ ngambi kandɛ nyiŋna nɛ kɛ temɔ, temɔ nɛ bɔ nɛ habubu. ³⁸ ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo ndɛ: «Temɔ mbɛ nɛ ngambi nda mi ta gwe. Wunɛ dɛyɛ waka, wunɛ dɛyɛ mɛjɛmsidyɛ sinɛ wunɛ.» ³⁹ ɛ nyɛ nɛ kwɔ kɛ mbɔmbu nɛ mbɛt, ɛ nyɛ balɛ kɛ mɛnɛti kɔtɔ mbɔmbu ngwɛta nɛ Njambiyɛ lɛpɔ ndɛ: «Saŋmbɛ, nɛgɛ yɔ yaka, kelɔ ndɛ, nyaŋgwɛ mapi mɛbɔnɛ mɛtɛ yikɛ dɛkɛ kɛ to mbɛ. Ma yɔ tɛ kelnaŋgwɛ nda yi mi kwɔdyɛ kɛ na, yɔ kɛlnaŋgwɛ nda yi wɛ kwɔdyɛ kɛ.» ⁴⁰ ɛ nyɛ kɛ yɔkwɛ nɛ kɔmɛ bejɛkɛ bɔ kɛ dolɔ bo kɛ jakɔ. ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ Piyɛr ndɛ: «Ko gbela hawa wɛtɛ, wunɛ tɛ wɛliyɛ dɛyɛ mɛjɛmsidyɛ sinɛ wunɛ na. ⁴¹ Wunɛ dɛyɛ mɛjɛmsidyɛ, nɛ wunɛ ngwɛtaŋgwɛ nɛ Njambiyɛ, ma mɛbobilan nɛ laŋsa wunɛ. Temɔ nɛ yesidyɛ kelna kimɔ yasi, ko detɛ, mɛmbundɔ nɛ tekɔ.» ⁴² Kɛ mɛnɛga yibate, ɛ nyɛ jisɛ kwɔ kɛ nɛ naŋ ngwɛta nɛ Njambiyɛ lɛpɔ ndɛ: «Saŋmbɛ, nɛgɛ ti yaka ndɛ, nyaŋgwɛ mapi mɛbɔnɛ mɛtɛ dɛkɛ kɛ to mbɛ kinɛ mi nɛ saŋgwa nɔ na, nɔ kɛlɛ nda yi wɛ kwɔdyɛ.» ⁴³ A kɔ gbɛngbɔ mate nɛ dolɔ sendi bo kɛ jakɔ, ketɔ jakɔ kwɔŋma bo kɛ misi. ⁴⁴ ɛ nyɛ tiki bo kwɔ kɛ nɛ naŋ nɛ kɔkɔ. Kɛ mɛnɛga yitatitɛ ɛ nyɛ ngwɛta nɛ Njambiyɛ lɛpɔ ndi kiya yasi te yi nyɛ kandima lɛpɔ kɛ. ⁴⁵ A kɔ yɔkwɛ mate nɛ dolɔ bejɛkɛ bɛnɛ lɛpɔ nyɛ bo ndɛ: «Wunɛ kɛ kombilɛ ya yun ndana, wɛdɛyɛtɛ yun lalɛ. Nɛ bɛnɛ, ngimɔ dyaŋma yi bo ta bɔ nɛ *Mɔnɔ mumɔ kaŋɛ nyɛ kɛ mɛbɔ mɛ botu bɛ mɛbɛyɔ. ⁴⁶ Nɛ tɛma, hɛ kwɔnɛ. Nɛ bɛnɛ, mɔ te ɛ dyaŋgwɛ mi kɔ yima!»

Bo ke biye Yesus
(Mk 14; Lk 22; Jn 18)

⁴⁷ Piŋɔ te yi nye bɔ ndi ke lepo dete ké, ε Yudas te ε bɔ ke njoka bejeka kamɔ jɔ yiba kɔ dya. A njɔ ne nyanɔwe ngil bomɔ, bo bɔ ne mekafa nɛ metegbe. Yo bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ betomba be dya tome bo. ⁴⁸ Mɔ te ε ta dyanɔwe nye nye bomɔ kɔ nya bo kasiya nde: «Mɔ te yi mi ta nyenɔ nye dulɔ numbu ne kɔ, eru, nɛ wune biya nye.» ⁴⁹ Ndana ndana ké, ε Yudas dya kwɔ kɛ ke keki Yesus lepo nde: «Yekele, he lépi!» ε nye kwɔ dulɔ numbu nɛ. ⁵⁰ ε Yesus lepe nye nye nde: «Sɔ mbe, yasi te yi we njɔ kelɔ ké, kelɔ yo nedɔ!» Ndana, ε botu baka ngbɔ kenje bɔ biye ne Yesus.

⁵¹ ε mbanja mɔ te ε bɔ bene be Yesus kɔ sute kafa kɔtɔ ne mɔ mesay me nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ, pesɔ tɔ ne bete ke meneti. ⁵² ε Yesus lepe nye nye nde: «Yɔkidya kafa yɔ sɔmɔ ke bambi te. Keto bomɔ hene be sute kafa, bo ta sɔmbɔ sɔŋ ndi ne nje kafa. ⁵³ We yeti ke duwe nde, nge mi kwadye, mi yakama diyɛ Saŋmbe ko ndana, a má njese mi nyanɔwe ngil njɔŋ bejaki laŋsa kamɔ jɔ yiba na? ⁵⁴ Ma nge meyasi nje kwanɔna dete, yite yasi te yi diyɛ ketinate ke mekana me Njambiyɛ ké má nje tondɔ ba nan? Keto yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde, meyasi yákanɔwe kelna dete.»

⁵⁵ Ndana, ε Yesus diyɛ ngil botu bete be njɔ biye nye baka nde: «Mi ka mɔ gubɔ, né wune bɔ mekafa nɛ metegbe yí nje biye ne mi? Mi dikima diyɔ metidyɛ me-tu hene ke mbanjɔ Njambiyɛ tedye bomɔ melepi me Njambiyɛ, ma wune ti biye mi na. ⁵⁶ Yo nde, meyasi menɔri hene kwanɔnama dete, né melepi mete yi botu be punja melepi me Njambiyɛ lepima yi diyɛ ketinate ke mekana mene ké si tɔndu.» Ndana, ε bejeka hene si posiye li nye.

Yesus ke mbɔmbu nyanɔwe

ɔsi Beyuden
(Mk 14; Lk 22; Jn 18)

⁵⁷ Botu bete be biyama Yesus baka boŋma nye kɛ nɔ ke yi Kayif te nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ. Yite botu be tedya membonɔa nɛ betomba be dya me ke mewesidya mate. ⁵⁸ Piyer bɔ ke bengwe Yesus nɛ nan kumɔ ke ndoko nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ, ε nye nyinɛ kɛ diyɔ metidyɛ bene botu be mesay, na beŋ nda yi meyasi ta siyɔ nɔ ké.

⁵⁹ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ bomɔ hene be bɔ ke njɔŋ njena nyanɔwe ɔsi Beyuden baka saŋma to lepi te yi bo ta lepo sungwe ne Yesus yí wo ne nye. ⁶⁰ Ma yasi wete, bo saŋma denɔɔ. Ko beko nde, banja bomɔ budyate dikima tɛme nje pesɔ lepi nye nye ke numbu. Diyɔ ké, ε banja yiba punde dya lepo nde: ⁶¹ «Mbam kɔ lepima nde: «Mi yakama si leke mbanjɔ Njambiyɛ te yɔkɔ, nje sumɔ sendi yo ndi ke me-tu yitati.» » ⁶² ε nyanɔwe kum botu be nyena sadaka

nye Njambiyɛ tɛme diyɛ Yesus nde: «We yeti ke yensa ka yanja ke yasi te yi bo lepe sungwe ne we ké na?» ⁶³ ε Yesus diyɛ ne sem. ε nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ lepe nye nye nde: «Mi ke diyɛ we ke mbɔmbu Njambiyɛ te ε ne jon kɔ, nge be nde, we gbate *Krist te Mɔnɔ Njambiyɛ, lepo nye wuse.» ⁶⁴ ε Yesus yensa nye nye nde: «I, we tɔsuma lepi. Mi ke kombile lepo sendi nye wune nde: Kande ndana wune ta beŋe *Mɔnɔ mumɔ metidyɛ ke mbam bɔ Njambiyɛ te ε ne ngunɔgudye hene kɔ. Wune ta beŋe sendi nye ke nje ke to mekulutu ke dyobɔ.» ⁶⁵ Ndana, ε nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nyale melambɔ ke yotu ne lepo nde: «Nge yi bo ta lepo sendi nye wuse ké? Wune wokuma lepi gbutu te yi nye lepima ndana ndana sungwe ne Njambiyɛ ké! ⁶⁶ Ke yun, ne beŋa nan?» ε bo yensa nde: «Yakama nde, bo wɔku nye!» ⁶⁷ Ndana, ε bo kande sana meseri ke misi mene sɔmɔ nye. ε banja kpake nye ke pokɔ ⁶⁸ lepo nde: «Krist, tubɔ mɔ te ε kpakima we kɔ.»

Piyer ke tonɔ nde, a yeti ke

duwe Yesus na
(Mk 14; Lk 22; Jn 18)

⁶⁹ Yinɔri Piyer bɔ metidyɛ ke mɔy ndoko ke sɛ. ε wete nya te ε dikima kelɔ mesay womete kɔ nje ke keki ne lepo nye nye nde: «We sendi, we bɔ wune Yesus te mɔ Nasaret.» ⁷⁰ Yasi wete, ε Piyer tone ke mbɔmbu bomɔ hene lepo nde: «Mi yeti ke duwe yasi te yi we kwadye lepo ké na.» ⁷¹ ε nye tɛme, na kɛ pulɔ numey ndoko. ε wete nya te ε dikima kelɔ sendi mesay womete kɔ beŋe nye lepo nye botu bete be bɔ womete baka nde: «Mbam kɔ bɔ bene be Yesus te mɔ Nasaret.» ⁷² ε Piyer tone wolo kinja lepo nde: «Mi yeti ke duwe mbam te na.» ⁷³ Diyɔ ne mbet ke kɔŋte ké, ε botu bete be bɔ womete baka nje ke keki Piyer lepo nye nye nde: «Gbate, we sendi ke njoka botu bete, keto ndapi yɔ ke tedye dete.» ⁷⁴ Ndana, ε nye kande mekinja me yotu biye kwey biye njj lepo nde: «Ko mi yeti ke duwe mbam te na!» Yaka ne mbam kube ke kɔkɔ. ⁷⁵ Dete, ε Piyer take lepi te yi Yesus ma lépi nde: «We ta tonɔ kumɔ menɔa yitati nde, we yeti ke duwe mi na piŋɔ te yi kube ti pa kɔkɔ ké.» ε Piyer punde kwɔ kɛ lelo beyate.

27 Bemɛŋmene sut ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ betomba be dya kele kutu ne dinɔ Yesus, né bo wo nye. ² Ke bo ma si woto nye ké, ε bo bɔ nye kwɔ nɔ kanɛ nye nye Pilat te nyanɔwe kum dya.

Sɔŋ Yudas

³ Ndana, ke Yudas mɔ te ε boŋma Yesus kanɛ nye bomɔ kɔ ma beŋe nde, bo pesima nde, bo ta wo Yesus ké, ε metake kwɔ nye ke temɔ ke yasi te yi nye kelma ké. ε nye bɔ sule kamɔtati te yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ betomba be dya nya nye ké, na kɛ tikidyɛ nye bo. ⁴ ε nye lepe nye bo nde: «Mi kelma beya yasi yi kanɛ mɔ te ε ti kele yinɔ beya yasi kɔ nye

wunε.» Ε bo yeŋsa nye nye nde: «Yeti kasi su na, yite béŋa wε!»⁵ Ε Yudas betε mɔni ke meneti ke mbanjɔ Njambiyε pundɔ kwɔ kε kesε ηγιη νε. ⁶ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε tɔkuma mɔni te lepɔ nde: «Mεmboŋga musu yeti ke nye wuse deti te yi bɔ mɔni nje gbεsɔ ne yike yi wokuna ne Njambiyε ké na, keto mɔni te yike wúla ke nje mεkiyɔ mε mumɔ.»⁷ Ke bo ma si jaŋɔ yí beŋε yasi te yi bo yakama kelɔ nɔ ké, ε bo bɔ yo bɔmɔ ne wεte ηgwan ke bɔ mɔ wɔmna membe. Bo bɔm yo yí pumbuna bejeŋgwe. ⁸ Yori, kum muka bo jébanjgwe ηgwan te nde Ngwan mεkiyɔ. ⁹⁻¹⁰ Dete, lepi te yi Jeremi te mɔ punja mεlepi mε Njambiyε ma lépi ké sima tondɔ. A lepima nde: «Bo boŋma sule kamɔtati bomɔ ne ηgwan mɔ wɔmna membe nda yi Baba Mbokɔ kombila lepɔ nye mi ké. Kandɔ Isarayel pεsima nde, buyɔ mɔni te yakama ne bɔmna ne.»

Yesus ke jɔsi ke mbɔmbu Pilat (Mk 15; Lk 23; Jn 18)

¹¹ Bo kɔ ne Yesus ke jɔsi ke mbɔmbu Pilat te nyanjgwe kum dya. Ε nye diyε nye mεdiyan lepɔ nde: «Wε kumande Beyuden?» Ε Yesus yeŋsa nye nye nde: «Yo nda yi wε lepε ké.»¹² Yasi wεte, a tì yeŋsa yaŋa ke mεlepi mεte yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε betomba be dya dikima lepɔ sunjgwe ne nye ké na. ¹³ Ε Pilat diyε nye nde: «Wε yeti ke wokɔ mεyasi hεne te yi bo lepε sunjgwe ne wε ké na?»¹⁴ Ko Yesus tì yeŋsa yaŋa nye nye na, ko ne mbet ke yiŋa yasi na. Ε Pilat ηgbakima budyate. ¹⁵ Ke ηgimɔ jesɔ *Paska hεne nyanjgwe kum dikima soŋε bɔ ne mɔ jɔbɔ wεte, yɔkɔ yi ηgil dikima lepɔ nde, a sɔŋa bɔ ne nye kɔ. ¹⁶ Ma bo bɔ ne wεte beya mɔ jɔbɔ ke ηgimɔ te yite nde Barabas. Bomɔ hεne dikima lepɔ kasi ne budyate. ¹⁷ Ε Pilat diyε ηgil botu bete be wesidyama baka nde: «Nε Barabas nε Yesus te yi bo jεba nde *Krist kɔ, wunε kwádyikwe nde, mi sɔŋa bɔ ne nda yɔkidyε nye nye wunε?»¹⁸ Pilat diyama dete, keto a duwɔ nde, yo keto beya temɔ yi bo kaŋma ne Yesus nye ke mεbɔ mεne ké. ¹⁹ Ke ηgimɔ te yi Pilat bɔ mεtidyε ke mbanjɔ jɔsi ke pεsina jɔsi ké, ε nyari wεne kenjε tomun lepɔ nye nye nde: «Wε tì nyeki numbu ke lepi mbam εnɔru na, nye ηgbenj mumɔ. Mi yama beya tɔ muka budyate ke kasi ne.»²⁰ Ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε betomba be dya kite bomɔ nde, bo díya nde, Pilat sɔŋa bɔ ne Barabas kpalɔ wo Yesus. ²¹ Ε nyanjgwe kum Pilat basidyε diyε bo nde: «Ke njoka botu baka yíba, wunε kwádyikwe nde, mi sɔŋa bɔ ne nda yɔkidyε nye wunε?» Ε bo yeŋsa nde: «Soŋa bɔ ne Barabas.»²² Ε Pilat nje diyε bo nde: «Ma mi kél ba nan ne Yesus te yi bo jεba nde Krist kɔ?» Ε bo hεne yeŋsa nde: «Bo ηgbâki nye ke kroa.»²³ Ε nyanjgwe kum Pilat diyε bo nde: «Ma yo kwalɔ beya yasi te nda yi nye kelma ké?» Ε bo kembidyama ndana kwɔ to te lepɔ nde: «Bo ηgbâki nye ke kroa.»²⁴ Pilat beŋma nde, sosu ne siyma, lepi yeti ke weye na, mεyasi ke kpalɔ be ne hoya hoya kwɔ to te. Ε nye bɔ mɔrɔku weye ne mεbɔ ke mbɔmbu ηgil bomɔ hεne lepɔ nde: «Mi yeti mbe ne lepi ke sɔŋ ηgbenj mɔ te yɔkɔ na, yo béŋa wunε.»²⁵ Ε ηgil bomɔ

hεne yeŋsa nde: «Simbo sɔŋ ne bâl ke to su nε ke to bɔbɔ busu.»²⁶ Dete, ε Pilat soŋε bɔ ne Barabas yɔkidyε nye bo. Ke nye ma si nye deti nde, bo njûru Yesus ne njambala ké, ε nye kaŋε nye nye bo, né bo ké ηgba nye ke kroa.

²⁷ Besɔja be nyanjgwe kum Pilat ηgbɔsuma Yesus ké nɔ ke mbanjɔ Pilat ke numey tɔ dyene mate. Ε bo wesidyε ndingele njɔŋ besɔja hεne litɔ nye. ²⁸ Bo sɔruma melambɔ ke yotu ne nje lenje nye wεte kpaɔa tena gambo. ²⁹ Ε bo bɔ yiŋa mεkɔl ne mεsɔru kete jakɔ ne dɔŋgwe te lenje nye ke to. Ε bo bɔ yiŋa kum soŋ nye ke mbam bɔ ne. Ε bo nje kuse mεbɔŋ ke mbɔmbu wene serke nye lepɔ nde: «Kumande Beyuden, hε lépi!»³⁰ Ε bo bɔ kum soŋ yinɔri kwεle ne nye ke to, sa mεseri ke yotu ne. ³¹ Ke bo ma sidyε serka ne dete ké, ε bo sɔre kpaɔa tena gambo yinɔri ke yotu ne nje lenje nye melambɔ mεne ηgbɔsɔ nye kwɔ nɔ, né bo ké ηgba nye ke kroa.

Bo ke bɔ Yesus ké ηgba ke kroa (Mk 15; Lk 23; Jn 19)

³² Ke ηgimɔ te yi bo bɔ ke pundɔ duwε ke mɔy dya ké, ε bo sanjgwa ne wεte mbam nde Simɔn, mɔ Siren. Ε besɔja jeliye nye nde, a sɔba kroa Yesus. ³³ Bo kεndima kumɔ ke mbey te yi bo jεba nde Golgota, yite nde Mbey gbonggo to. ³⁴ Kumɔ mate, ε bo bɔ yiŋa menjam mεte yi bo pulma ne yiŋa pekeke yasi kete nye Yesus nde, a hɔbiya. Ke nye ma bobε ndi deke ké, ε nye seŋε kinε hɔbiye na. ³⁵ Ke bo ma si ηgba nye ke kroa dete ké, ε bo bɔ melambɔ mεne lɔ ke mbari yi kabidyama ne yo. [Mεyasi kwanjnama dete yí tonjε ne mεlepi mεte yi mɔ punja mεlepi mε Njambiyε ma lépi ké. A lepima nde: «Bo kabidyama melambɔ membe. Bo lonjma lambɔ te yi mi dikima lenjε ke njj te yiri ké ke mbari.»]³⁶ Ke kɔŋte, ε bo kwɔ diyɔ mεtidyε pemɔ nye. ³⁷ Yí tedyε ne to sɔŋ ne, bo ketima yiŋa yasi ηgba ke to kroa ne nde: «Yɔkɔ Yesus, kumande Beyuden.»³⁸ Bo ηgbama sendi nyanjgwe botu be gubɔ yíba ke kroa nda Yesus, wεte ke kroa te wene pulɔ mbam bɔ nye, wεte ke wene pulɔ gare. ³⁹ Botu bete be dikima kwɔ kwanjɔ ne nje baka dikima toyε nye kenjε ndingile to soŋε pokɔ⁴⁰ lepɔ nde: «Wε mɔ te ε leke mbanjɔ Njambiyε nje sumɔ ndi ke mεtu yitati kɔ, jonjgwe yotu yɔ ne ηguru wɔ. Njε be nde, wε Mɔnɔ Njambiyε, pikwe ke kroa.»⁴¹ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε botu be ketina mεyasi nε betomba be dya dikima nyetɔ nye sendi lepɔ nde: ⁴² «A dikima jonjgwe baŋa bomɔ, ma a yeti ne deti te yi jonjgwe yotu ne ne ηguru wene na. 'A yeti kumande Isarayel na? Ma a píkwe ηgenjε ndana ke kroa, dete wuse ta tiko temɔ ke yenε.»⁴³ A bɔ ne bibina temɔ hεne ke yi Njambiyε, a dikima lepɔ nde: «Mi Mɔnɔ Njambiyε.» Ma njε be nde, Njambiyε ke kwadyε nye gbate, a jɔŋgwe nye ndana.»⁴⁴ Nyanjgwe botu be gubɔ bete yi bo ηgbama ke kroa benε be Yesus baka bɔ ke toyε sendi nye dete.

⁴⁵ Yitil kelma ke ndingele mεnɔti kande ke bembe yesɔ kumɔ ke hawa yitati te yi bekoko. ⁴⁶ Ke pɔku hawa yitati, ε Yesus kembε detinate lepɔ nde: «Eli, Eli, lama

sabatani?» Yite nde: «Njambiyε wombe, Njambiyε wombe, we lεn mi keto nge?»⁴⁷ Ke banja botu bete be ba womete baka ma wokɔ dete kε, ε bo lεpe nde: «A ke jeba Eli.»⁴⁸ E wete mumɔ ke njoka yan sedye nedɔ kε bu yija yasi nda kusa tɔpe ke yija dyanjina menjam sɔmɔ ke jeti sambile nye nye nde, a hɔbiya.⁴⁹ E banja lεpe nde: «Tikɔ, he pa beɲ, simande Eli ta nje jonɲwe nye.»⁵⁰ Diyo kε, ε Yesu kembe detinate kwɔ kanje sisiɲ ne nye ke meɔ me Njambiyε.⁵¹ E nyangwe lambɔ te yi ba kesate ke mbey te yi ne kiyo ke mbanjo Njambiyε kε nyaliye ke bembe kande kwey kumɔ nji. E meneti ngwanɲgwa, ε metari posiyε,⁵² meɔɔɔɔɔɔ butunama, ε bo- tu be Njambiyε budiyate be ma gwe baka womiyε.⁵³ Bo punduma ke ɔɔɔɔɔɔ. Ke Yesu ma si womiyε kε, ε bo nyiɲε ke Yerusalem, dya te yi Njambiyε tɔkuma. Bomɔ budiyate beɲma bo.⁵⁴ Kum besɔja nε besɔja bete be bene bo ba ke pemɔ Yesu baka beɲma nda yi meneti ngwanɲgwama nɔ, beɲε sendi yasi te yi kwanɲma ma kε. E bo gwe wɔ beyate lεpɔ nde: «Mbam kɔ ba gbate Mɔnɔ Njambiyε!»⁵⁵ Banja boma budiyate ba womete. Bo dikima diyo ne nan beɲε yasi kenje. Bo dikima beɲgwe Yesu kelɔ mesay nye nye kande Galile.⁵⁶ Mariya te ngɔndu Magdala nε Mariya te nyangwe ne Jak bene Yosep nε nyangwe ne ɔnɔ be Sebede ba ke njoka boma benɔri.

Pumbuna Yesu (Mk 15; Lk 23; Jn 19)

⁵⁷ Ke bekoko ma kelɔ, ε wete mɔ Arimate nde Yosep dya. A ba mɔ kusuku, be sendi wete jeke Yesu.⁵⁸ A ka ke yi Pilat kε diyε muɲ Yesu. E Pilat jaye nde, bo bɔn muɲ Yesu nye nye.⁵⁹ E Yosep bu muɲ Yesu ɔɔɔε ke wete wumna ndɔmbɔ ne mɔnɔ mɔnɔ⁶⁰ kwɔ kε niɲgwe ke jonja ɔɔɔɔɔɔ te yi nye Yosep ne nguru wene ma lεpi nde, bo tim nye nye ke wete nyangwe tari kε. Bo ti pa pumbɔ wete mumɔ kete ne mbɔmbu na. E nye nje biɲgile wete nyangwe tari dibo ne numbu te tɔke kendi kwɔ.⁶¹ Mariya te ngɔndu Magdala bene Mariya te yɔru ba womete metidyε ke keki ɔɔɔɔɔɔ.

⁶² Misi pupε, yite nde, ke kɔn mekomsa me yesɔ *Saba, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε *Befarisɔ kε dolɔ Pilat lεpɔ nye nye nde:⁶³ «Sa Mbokɔ, wuse ndi ke take yasi te yi mɔ ja kɔ dikima lεpɔ piɲɔ te yi nye ba ndi ne jon kε. A dikima lεpɔ nde: «Ya metu yitati ke kɔn te mi ta womiyε.»⁶⁴ Dete, pesɔ nde, bo pem ɔɔɔɔɔɔ kumɔ ke metu yitati, kambɔ bejeke bene me ne gubɔ muɲ ne kwɔ nɔ nje kpalo lεpɔ nye bomɔ nde: «A womiya!» Lεpina ja te yite ta nje be yey ngboro kwɔ bosate.»⁶⁵ E Pilat lεpe nye bo nde: «Ta besɔja be pemna yasi baka, ne kwɔn, bo kεn kε pemɔ ɔɔɔɔɔɔ nda yi wune kwadyε.»⁶⁶ E bo nje kwɔ bu yija yasi nda danɲi dakse ke numbu ɔɔɔɔɔɔ yi tedye nde, yo nyangwe kum nye deti te yi kelɔ dete. Bo ɔnɲma sendi besɔja tiko womete yɔ pemna ɔɔɔɔɔɔ.

Womiyε Yesu (Mk 16; Lk 24; Jn 20)

28 Ke kɔn yesɔ *Saba ε Mariya te ngɔndu Magdala bene Mariya te yɔru teme bemenemene ne sut ke bosa yesɔ te ε kande jonja sɔndi yɔ kε beɲε ɔɔɔɔɔɔ.² Semɔ semɔ, ε meneti ngwanɲgwa budiyate, keto wete jaki Baba Mbokɔ piya wule dyobɔ njeɲε tari soɲε ke numbu ɔɔɔɔɔɔ nje kwɔ diyo metidyε ke to te.³ A ba ke panɔ ke misi nda yesi mbiyo, melambɔ mene ba wumnate ne mɔnɔ mɔnɔ.⁴ Besɔja bete be ba ke pemɔ yasi baka gwɔ wɔ ngwanɲgwa tika nda muɲ bomɔ.⁵ Yasi wete, ε jaki lεpe nye bomari nde: «Ke be wune, ne ti gwaki wɔ na. Mi duwɔ nde, wune sɔn Yesu te yi bo ngbama ke kroa kɔ.⁶ A yeti se waka na, a ma womiyε nda yi nye ma lεpi kε. Ne njaki, ne beɲε mbey te yi bo niɲgwa nye kete kε.⁷ Wune kεn nedɔ kε lεpɔ nye bejeke nde: «A ma womiyε ke njoka bemuɲ. A ma kande kwɔ ne wune kε pe Galile. Wune ta beɲε nye mate.» Ma yoke yi mi ma lεpɔ nye wune kε.»

⁸ Boma gwɔ wɔ, ma bo ba ne nyangwe mesosa ke temɔ. Bo kwanɲma jese nedɔ kε keki ɔɔɔɔɔɔ sedye kε lεpɔ tom te nye bejeke bene.⁹ Semɔ semɔ, Yesu ε nje ke mbɔmbu yan ru sanɲgwa ne bo lεpɔ nde: «He lεpi wune!» E bomari kε wuse nye ke mekol kuse meɔnɔ kanɔ nye.¹⁰ E Yesu lεpe nye bo nde: «Ne ti gwaki wɔ na. Ne kεn lεpɔ nye bemaɲ bembe nde, bo kεn pele Galile, bo ta beɲε mi mate.»

¹¹ Piɲɔ te yi bomari ba ndi ke kε kε, ε banja besɔja bete be ba ke bakidyε ɔɔɔɔɔɔ baka pesa kumɔ ke mɔy dya, dolɔ bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε yekidyε meyasi hene te yi kwanɲnama kε nye bo.¹² Ke kɔn te, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε betomba be dya wesidyε kpo ngin kanje budya mɔni nye besɔja baka¹³ lεpɔ nye bo nde: «Wune lεpi nde, bejeke bene njɔ ne tu nje gubɔ nye piɲɔ te yi wune ba ke jakɔ kε.¹⁴ Ma nje nyangwe kum dya woke kasi te, wuse ta wedyε temɔ ne kelɔ nde, wune ti sanɲgwanɲgwe ne menjanɲgwe na.»¹⁵ Besɔja ɔnɲma mɔni te, ε bo kele nda yi bo lεpima nye bo kε. E lεpi ja te yi bo lεpima nye bo nde, bo lεpi dete kε lapidyε ke njoka Beyuden kumɔ ndi muka.

Yesu ke punje yotu nye bejeke bene (Mk 16; Lk 24; Jn 20)

¹⁶ Bejeke kamɔ jo wete temma kε pele Galile ke keki te yi Yesu lεpima nye bo kɔ.¹⁷ Ke bo ma beɲε nye kε, ε bo kuse meɔnɔ kanɔ nye. Ma banja ba ne meso ke temɔ.¹⁸ E Yesu kε ke keki yan lεpɔ nde: «Njambiyε ma nye mi deti te yi namɔ meyasi hene kande ke kwey kumɔ ke meneti.¹⁹ Dete, wune kwɔn, wune kεl nde, mekandɔ hene beki bejeke bembe. Wune kεl dete ne nje tɔpuna yan ke mɔɔku ne dino Da, ne dino *Mɔnɔ, ne yi Kimɔ Sisiɲ.²⁰ Wune kεl nde, bo beki bejeke bembe dete ne nje tedya yan sendi nde, bo bakidyε meyasi hene te yi mi lεpima nye wune kε. Ma wune dɔkwe nde: Mi ndi sine wune metu hene kumɔ ke siyna mbokɔ te yɔkɔ.»

MARK

Mekana mete yɔkɔ, yo Mark kete yo. Yiŋa dɪnɔ dyene nde Jan. Nye mɔ Yerusalem. A kendima budɣate bene Pol bu Barnabas. A nembima meyasi ne kwet kwet ke mɔy mekana mene kwɔ Matiyo bene Lukas. To mekana mete yi nye ketima kɛ tɛdya nde, Krist bɔ mɔ te e kele mesay nye besɔ. A kelma kimɔ mekele budɣate ke jonɣwe ne. Yo yɔkanɣwe tɛdye nde, a bɔ Njambiyɛ.

Wuse yakama baƙe mekana maka ke nyaɣwe menɣabiye yini:

1. Kandina mesay me Yesus ke njoka bomɔ (kumte 1).
2. Mesay mete yi Yesus kelma kɛ (kumte 1-13).
3. Yesus wokunama ne Njambiyɛ kumɔ ke sɔŋ (kumte 14-15).
4. Womiya Yesus nɛ duwɔ ne kɛ pe dyobɔ (kumte 16).

Kasi Jan te mɔ tɔpuna bomɔ

ke mɔɔkɔ

(Mt 3; Lk 3; Jn 1)

1 Kimɔ Tom te yi lepe kasi Yesus Krist te Mɔɔkɔ Njambiyɛ kɛ kandima deke: ²Yo kandima nda yi Esayi te mɔ punja melepi me Njambiyɛ ketima kɛ. A ketima nde: «Beŋa, mi ke kande tomɔ mɔ tomun ne we, na kɛ kandi kombile nje tike we. ³Wete mumɔ ke kembidya ke mɔy konɣor nde: Wune kɔmbila nje Baba Mbokɔ. Wune tɛmbidya menje mene ne ngbeŋ.» ⁴Diyo ke koŋte, e Jan dyɔ nye bɔ ke tɔpuna bomɔ ke mɔɔkɔ ke konɣor, pele ke kasi tɔpuna bomɔ ke mɔɔkɔ nde, bo yɛnsaɣwe temɔ jaye nde, bo tɔpa bo ke mɔɔkɔ, nɛ Njambiyɛ tiki mebeyɔ man ne ngwete. ⁵Botu be Yerusalem nɛ botu be meneti me Yuda hene dikima kɛ ke yene. Bo dikima jaye beya mekele man ke mbombu bomɔ, e nye diki tɔpe bo ke Yurdɛ. ⁶Jan dikima lenje wete lambɔ te yi bo kelma ne memburu me *samo. Kanda te yi nye dikima lenje ke jon kɛ, bo kɛl yo ne kotu nyamɔ. A dikima dye bedɔɔ nɛ mutɔ me jo te yi nye dikima dolɔ ke likɔ kɛ. ⁷A dikima pele leɔ nye bomɔ nde: «Wete mumɔ ke nje ke koŋ mbe. A ne deti kwɔ mi. Mi ti yaka ditima yɛ wunje kol menakala ke kol ne na. ⁸Mi tɔpuma mbe wune ke mɔɔkɔ. Yasi wete, ke be nye, a ta tɔpe wune ke Kimɔ Sisiŋ.»

⁹Ke ngimɔ te yite, Yesus dyanɣma wule Nasaret ke meneti me Galile. E Jan tɔpe nye ke mɔɔkɔ ke Yurdɛ.

¹⁰Ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke bendɔ ndi ngindi deke kɛ, a beŋa dyobɔ ke nembiyɛ, e Kimɔ Sisiŋ piye nje ke yotu ne nda pepɔ. ¹¹E wete men wule dyobɔ leɔ nde: «We Mɔɔkɔ mbe, sɔŋ temɔ mbe, temɔ mbe hene ke yotu yɔ.»

¹²Ndana ndana, e Kimɔ Sisiŋ kaŋe Yesus kenje ke konɣor. ¹³A kwanɣya metu kamɔni mate. Ke metu te yinɔri *Satan bɔ ndi ke bobɛ nye. Yesus jonɣama mate ke njoka benyamɔ be likɔ, e bejaki be Njambiyɛ diki kelɔ mesay nye nye.

¹⁴Ke bo ma si biye Jan nye ke jɔkɔ kɛ, e Yesus kwɔ kɛ ke meneti me Galile pele Kimɔ Tom Njambiyɛ nye bomɔ.

¹⁵A dikima leɔ nde: «Ngimɔ te yi Njambiyɛ pesima kɛ ma dyɔ, *Kandɔ Njambiyɛ ma wuta. Wune yɛnsaɣwe temɔ jaye sendi Kimɔ Tom.»

Yesus ke tɔke bosa bejɛke bene

(Mt 4; Lk 5)

¹⁶Yesus bɔ ke kwɔ ke goŋ nyaɣwe matɔ Galile. A beŋma Simɔn bene Andere, maŋ ne Simɔn ke betɛ bulajama ke nyaɣwe matɔ, keto bo bɔ botu be wona benjanɔ. ¹⁷E nye lepe nye bo nde: «Wune beŋgwe mi, mi ta kelɔ nde, wune kpɔl be botu be dalna bomɔ, tɛdye nje Njambiyɛ.» ¹⁸Ndana ndana, e bo ngbesɛ mebulajama man beŋgwe nye. ¹⁹Yesus tongidyaama kumɔ mbombu ne mbet, e nye beŋe Jak te mɔɔkɔ Sebede bene maŋ wene Jan. Bo bɔ ke mɔy landi ke kombile mebulajama. ²⁰Ndana ndana, e Yesus jeba bo, e bo tike saɣwe wan Sebede ke mɔy landi bene botu be mesay kwɔ beŋgwe nye.

Yesus ke soŋe beya sisiŋ ke

yotu wete mbam

²¹Ke koŋte, e Yesus kwɔ bene bejɛke bene benɔri kɛ ke Kapernawum. Ke yesɔ *Saba ma dyɔ, e nye nyiŋe ke mɔy mbanɔ mewesidya me Beyuden tɛdye bomɔ melepi me Njambiyɛ. ²²Bomɔ ngbakimama kwalɔ tɛdya yasi te yene budɣate, keto a dikima tɛdye bo meyasi ne deti Njambiyɛ. A ti be ke tɛdye nda yi botu be ketina meyasi na. ²³Ke ngimɔ te yite wete mbam te e bɔ ne wete beya sisiŋ ke yotu kɔ bɔ ke mɔy mbanɔ mewesidya man. ²⁴E nye kembidya leɔ nde: «Yo nge, Yesus te mɔ Nasaret, sine wune ne lepi te nda? 'We njáki nje girise wuse? Mi duwɔ we kimɔte, we pupuna mɔ te yi Njambiyɛ tɔkuma njesɛ.» ²⁵E Yesus bama ne beya sisiŋ leɔ nde: «Dibɔ numbu yɔ, pundɔ ke yotu mbam kɔ.» ²⁶E beya sisiŋ jale mbam kɔ beyate kwɔ pundɔ ke yotu ne ne nyaɣwe kɛmbi. ²⁷E sosu bomɔ hene siye ne

hirek, ε bo diki diyna tande yan nde: «Yike ba nge? Yike ba kwalɔɔ jɔnja tedya yasi te nda? A tédya gba yasi ne ngunɔɔgudye. A ke bama ko ne beya mesisiɔ, beya mesisiɔ ke wokuna ne nye.»²⁸ Ndana ndana, ε dɔɔɔ Yesus wume nyanja yaka ne meneti me Galile hene.

Yesus ke sidye yiɔa budya mekon

²⁹ Ke bo ma pundɔ ke mbanjɔ mewesidya me Beyuden ké, ε Yesus kwá bene be Jak nɛ Jan ké ke tɔ Simɔn bene Andere. ³⁰ Yinɔri ki ne Simɔn ε nyari bá metinengwe ne duku. E bo lepe kasi ne nedɔ nye Yesus. ³¹ E nye kɛ ke kɛki nyari kenje bɔ tembidye ne nye. E kɔn duku siye ke yotu ne, ε nye teme kɛ kelɔ mesay nye bo.

³² Ke bekoko ma dya, tu me ke yinja, ε bomɔ bu botu be kɔn hene nɛ botu bete be bá ne beya mesisiɔ ke yotu baka nje nɔ kɛ yi Yesus. ³³ E botu be dya hene ngbɔ wesidya ke numey tɔ. ³⁴ A sidya mboya mekon me budya bomɔ, soɔɔ sendi budya beya mesisiɔ ke yotu bomɔ. A ti be ke jaye nde, beya mesisiɔ lɛpinangwe na, keto beya mesisiɔ duwá nye kimɔte. ³⁵ Yi kɛ nɔ nje-nameno piɔɔ te yi yasi ndi gba ne mbi mbi mbilip ké, ε Yesus teme pundɔ kwá kɛ ke wete mbey te yi bá kine bomɔ kete ké kɛ ngweta ne Njambiyɛ. ³⁶ E Simɔn bene botu bete be bene bo bá baka bengwe nye nedɔ. ³⁷ Ke bo ma dolɔ nye ké, ε bo lepe nye nye nde: «Bomɔ hene ke gɔɔɔ wɛ.» ³⁸ E nye yensa nye bo nde: «He kwáɔn kɛ ke yiɔa membey ke medya mete yi ke mbɔmbu wusu ké, né mi kɛ pel sendi melepi me Njambiyɛ mate, keto mi ma njáki keto te yite.» ³⁹ E nye teme kwá kendɔ ne meneti me Galile hene pele Kimɔ Tom ke mambanjɔ mewesidya me Beyuden, soɔɔ sendi beya mesisiɔ ke yotu bomɔ.

Yesus ke sidye kɔn ndoko

wete mbam

(Mt 8; Lk 5)

⁴⁰ Wete mɔ ndoko njá ke yi Yesus kuse meɔɔɔ ke mbɔmbu wene ngweta ne nye leɔɔ nde: «Nge wɛ kwadye, ɔ yakama kelɔ nde, yotu mbe béki ne kpele kpele.» ⁴¹ E Yesus gwe ngwete wene sambile bɔ kpoke ne nye leɔɔ nde: «Mi kwadya, yotu ɔɔ béki ne kpele kpele.» ⁴² E ndoko siye ke kiya mbey ke yotu ne. E yotu ne be ne kpele kpele. ⁴³ E Yesus ɔɔkidye nye ke kiya mbey kidye nye nde: ⁴⁴ «Kpe, wɛ ti yekidya meyasi mete yi kwanama ké nye mumɔ na. Yasi wete, ken tedye yotu ɔɔ nye mɔ nyena sadaka nye Njambiyɛ, nɛ wɛ ken kelɔ sadaka nda yi Mɔyisi pesima ké, keto yotu ɔɔ me ne kpele kpele, né bomɔ duwe nde, kɔn ɔɔ siyama.» ⁴⁵ Ko beko dete, mbam kɔ kwanama kande pele meyasi mete yi kwanama ké ke membey hene nye bomɔ. Dete, Yesus ti be se ne deti te yi nyiɔɔ ke wete dya ke misi me bomɔ na. A dikima diyɔ ne nan ke membey mete yi bomɔ yeti kete ké. Bomɔ dikima wule membey hene nje ke yene.

Yesus ke kelɔ nde, wete mɔ

jemti kɛndi

(Mt 9; Lk 5)

2 Mɔɔɔ metu kwanama ke kɔɔte, ε Yesus ɔɔkwe wolo ne kɔkɔ kɛ ke Kapernawum. Bomɔ wokuma nde, a ke mɔɔ tɔ. ² E budya bomɔ ngbɔ wesidya komete, ko mɔɔɔ mbey ti be se na ko ke kɛki numey. Yesus bá ke pele melepi me Njambiyɛ nye bo. ³ Ndana, ε baɔa bomɔ yini sobe wete mɔ jemti nje nɔ ke yene. ⁴ Bo ti be ne deti te yi kumɔ ne nye ke mbɔmbu Yesus na, keto nyanngwe ngil bomɔ. Dete, ε bo bendɛ tosiyɔ, toɔɔ yaka ne mbey kome nye bá ké, pidye tan nɛ mɔ jemti metinengwe kete. ⁵ Ke Yesus ma benje gbate nde, bomɔ baka tikima temɔ ne nye ké, ε nye lepe nye mɔ jemti nde: «Mɔnmbɛ, mebeyɔ mɔ, mi ke tikɔ yo ne ngwete.» ⁶ Baɔa botu be ketina meyasi bá metidye womete. E bo diki takina leɔɔ ke mɔɔ metemɔ man nde: ⁷ «Nan yi mbam kɔ leɔɔina deke ké? A ke gbuto gba ne Njambiyɛ. Nda yakama tiko mebeyɔ me mumɔ ne ngwete kɔ? Kine mumɔ na, ndi Njambiyɛ nyepɔ!» ⁸ Yesus duwá metake man ke mɔɔ temɔ ne ke kiya mbey. E nye lepe nye bo nde: «Keto nge yi wune be ne njel metake dete ke mɔɔ metemɔ mun ké? ⁹ Nɛ leɔɔinate nye mɔ jemti nde: «Mebeyɔ mɔ, mi ke tikɔ yo ne ngwete,» nɛ leɔɔinate nde: «Tema, boɔɔɔ tan ɔɔ kendɔ,» kelna nge kwá jɛwɔ ke njokate? ¹⁰ Yasi wete, mi ke kwadye nde, wune dɔkwe nde, *Mɔɔɔ mumɔ ne deti te yi tiko mebeyɔ me bomɔ ne ngwete ke to meneti.» Dete, ε nye lepe nye mɔ jemti nde: ¹¹ «Mi ke leɔɔɔ nye wɛ nde: Tema, boɔɔɔ tan ɔɔ, dukwe kɛ tɔ ɔɔ.» ¹² E nye teme ne nget bu tan ne pundɔ nɔ ke misi me bomɔ hene. E bo hene ngbakima budyate lukse Njambiyɛ leɔɔ nde: «Wuse ti pa benje yike ne toru na!»

Yesus ke tɔke Levi

(Mt 9; Lk 5)

¹³ Ke kɔɔte, ε Yesus ɔɔkwe ne kɔkɔ kɛ pulɔ goɔ nyanngwe matɔ. Bomɔ hene diyma nje ke yene. E nye diki tedye bo melepi me Njambiyɛ. ¹⁴ Ndana ke ngimɔ te yi Yesus bá ke kwá ké, ε nye benje Levi te mɔɔɔ Alfe metidye ke mbey kome bomɔ diki gbo garama ké. E Yesus lepe nye nye nde: «Bengwe mi.» E Levi teme bengwe nye.

¹⁵ Ke ngimɔ te yi Yesus bá ke dyena ke tɔ Levi bene bejɛke bene ké, ε baɔa budya botu be boɔna mɔni garama nɛ baɔa botu be mebeyɔ nje dyena sendi bene bo. Yo nde, budya botu be boɔna mɔni garama nɛ budya botu be mebeyɔ dikima bengwe nye. ¹⁶ Ke botu be ketina meyasi bete be bá ke njɔɔ *Befarisɔ baka ma benje nde, Yesus ke dyena bene botu be boɔna mɔni garama nɛ botu be mebeyɔ ké, ε bo lepe nye bejɛke bene nde: «Keto nge yi nye dyena ke kiya mbey bene botu be boɔna mɔni garama nɛ botu be mebeyɔ ké?» ¹⁷ Ke Yesus ma wokɔ dete ké, ε nye lepe nye bo nde: «Yeti botu bete be ne mambundɔ weynate baka sɔɔ nje mɔ nyeti na, yasi wete, yo ndi botu be kɔne baka. Mi ti

njáki nje jeba ngben bomɔ na, mi njáki nje jeba botu be mebeyɔ.»

¹⁸ Wete yesɔ bejeki be Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔwɔku nɛ *Befarisɛ bɔ ke kiɔ mɛdye. E bomɔ nje diyɛ Yesus nde: «Bejeki be Jan nɛ be Befarisɛ ke diki kiɔ mɛdye. Ma keto nge yi bejeki te bɔ ti kɛl sendi dete kɛ?» ¹⁹ E Yesus yɛnsa nyɛ bo nde: «Nge mumɔ kele gwaki jeba besɔ benɛ ke mekebi mete, 'besɔ ma kiɔ mɛdye pinɔ te yi nyɛ ndi kete benɛ bo kɛ? Ko na, ngimɔ hɛnɛ te yi nyɛ ndi kete benɛ bo, bo yeti nɛ deti te yi kiɔ mɛdye na. ²⁰ Yasi wete, ngimɔ ta dyɔ, ngimɔ te yi bo ta soɲɛ nɛ nyɛ ke meɔ man. Yo ke ngimɔ te yite yi bo ta kiɔ mɛdye yey.

²¹ «Mumɔ ti bɔn pel jɔnja lambɔ nje datɔ ke lambɔ te yi ma butɔ kɛ na. Keto nge yo kelna dete, pel jɔnja te má nyukute njombu te. ɔ bɛna, nyal te má nje dɔkɔ kwɔ to te. ²² Sendi, mumɔ ti sɔpita jɔnja menjam nyɛ ke bɔru mɛmbe na. Keto nge yo kelna dete, menjam ta wudyɛ kelɔ nde, mɛmbe pɔsukwɛ. ɔ bɛna, menjam nɛ mɛmbe ma si yambile gwe nyiɲɛ siri. Yo nde, mumɔ sɔpita menjam nyɛ ke jɔnja mɛmbe.»

Yesus ke lɛpina ke kasi yesɔ Saba

(Mt 12; Lk 6)

²³ Wete yesɔ Yesus bɔ ke kwɔ ke mɔy mɛngwan mete yi bo bɛma nyambi te yi bo kele nɛ mampa kɛ. Yo bɔ ke yesɔ *Saba. E bejeki benɛ nyɛ bɔ ke lekina mɛto mete kwey nɛ kwey kwɔ nɔ. ²⁴ E *Befarisɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Bɛna ndi, keto nge yi bo kele yasi te yi mɛmbɔnga musu kidyɛ nde, mumɔ tɛ kel ke yesɔ Saba kɛ?» ²⁵ E Yesus yɛnsa nyɛ bo nde: «Yite nde, wunɛ ti pa tɔlɔ yasi te yi kumande Davit kelma ke ngimɔ te yi yasi kwanma nyɛ yi nyɛ gwɔ nja benɛ botu benɛ kɛ? ²⁶ Yo nde, a nyiɲma ke mbanjɔ Njambiyɛ ke ngimɔ te yi Abiyatar bɔ nyangwe kum botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ kɛ, bɔ mɛmampa mete yi diyɛ ke mbanjɔ Njambiyɛ kɛ dye, bɔ sendi yiɲa nyɛ botu benɛ. A kelma dete ko bɛkɔ nde, yo ndi botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ bɛpɔ yákanɲwɛ dye yo.» ²⁷ E Yesus nje lɛpɔ nyɛ bo nde: «Njambiyɛ tɛmbidya yesɔ Saba yi kame nɛ mumɔ. A ti kúsu mumɔ keto yesɔ Saba na. ²⁸ Dete, yo mi *Mɔnɔ mumɔ diyɛ ko nɛ yesɔ Saba sendi.»

Yesus ke sidyɛ jɛmti wete mbam

ke yesɔ Saba

(Mt 12)

3 Ke kɔnɛ, e Yesus kwɔ nyiɲɛ wolo ke mbanjɔ mɛwesidya mɛ Beyuden. Wete mbam bɔ womete, bɔ nɛ ma jɛmɛ bɛ nɛ fɛngɛlɛɲ. ² Baɲa bomɔ bɔ ke pɛmɔ Yesus yi bɛnɛ, simande a ta sidyɛ kɔn mumɔ ke yesɔ *Saba, né bo kwɛdya nje te yi lɛpɔ nde, a kelma yiɲa beya yasi. ³ E Yesus lɛpɛ nyɛ mbam te yi bɔ nɛ ma jɛmɛ bɛ nɛ fɛngɛlɛɲ kɔ nde: «Tɛma womɛri ke bembe bomɔ.» ⁴ E Yesus nje diyɛ bo nde: «Mɛmbɔnga mun lɛpi nɛ nge? 'Bo kâma mumɔ ke yesɔ Saba, ho bo kɛl nyalɔ nɛ nyɛ? Nɛ jɔngwa mumɔ nɛ wona nɛ, yasi te nda

yi mumɔ yákanɲwɛ kelɔ ke yesɔ Saba kɛ?» E bo diyɛ nɛ kpingbili kinɛ butɛ numbu na. ⁵ E Yesus woke ngambi kanɛ misi bɛnɛ nɛ bo hɛnɛ kɔla, keto mɛtemɔ man bɔ nɛ keskere. E nyɛ lɛpɛ nyɛ mbam kɔ nde: «Sambila bɔ.» E nyɛ sambile bɔ. E bɔ te yi ma jɛmɛ kɛ yɔkwɛ nje ke mbɛy te. ⁶ E *Befarisɛ punde beke beke benɛ botu bete be bɔ ke njɔnɲ Kumande Herod baka kɛ kelɔ kutu yí sɔ nje te yi bo yakama wo nɛ Yesus.

⁷ Yesus jisima kwɔ benɛ bejeki benɛ kɛ pulɔ nyangwe matɔ. Nyangwe ngil bomɔ bɛngwa nyɛ. 'Bo wúla Galile, ⁸ wulɛ Yerusalem nɛ Yuda hɛnɛ, wulɛ Idume nɛ pɔku te yi Tir nɛ Sidɔn. Nyangwe ngil bomɔ te njɔ ke yi Yesus, keto bo wokuma mɛyasi hɛnɛ te yi nyɛ dikima kelɔ kɛ. ⁹ E nyɛ lɛpɛ nyɛ bejeki benɛ nde, bo bɔn wete mɔnɔ landi bakidyɛ womete ladyɛ nɛ nyɛ, kambɔ nyibi nyibi ngil bomɔ te yikɛ mɛ nje matima nyɛ. ¹⁰ Yo nde, nda yi nyɛ dikima sidyɛ kɔn budya bomɔ dete kɛ, e bomɔ hɛnɛ be bɔ nɛ mboya mɛkɔn baka diki matima nyɛ yí sɔ nje te yi kɔkɛ nyɛ. ¹¹ Ke bɛ beya mɛsisinɲ, ngimɔ hɛnɛ te yi bo dikima kanɛ misi bɛnɛ nyɛ, bo dikima kuse mɛbɔnɲ ke mɔmbu wenɛ kɛmbidya nde: «Wɛ Mɔnɔ Njam-biyɛ!» ¹² Yasi wete, a dikima kidyɛ bo nde, kɛ, bo tɛ kel nde, mumɔ dúkwɛ nyɛ na.

Yesus ke tɔke botu be tomun

kamɔ jɔ yiba

(Lk 6)

¹³ Yesus njɔ kwɔ bendɔ keki jeba botu bete be nyɛ kwadya nde, bo njáki baka. E bo kɛ ke keki nɛ. ¹⁴ E nyɛ tɔke bomɔ kamɔ jɔ yiba be ta diyɔ ke keki nɛ baka, na tom bo sendi kɛnɛ ke pele Kimɔ Tom, ¹⁵ nyɛ sendi bo deti te yi soɲɛ beya mɛsisinɲ ke yotu bomɔ. ¹⁶ Mɛdɔnɔ mɛ bomɔ kamɔ jɔ yiba te be nyɛ tɔkuma baka, yoke: Yo nɛ Simɔn te yi nyɛ loma nyɛ nde Piyɛr kɔ. ¹⁷ Yo nɛ Jak te mɔnɔ Sebede benɛ maɲ wenɛ Jan. Yesus loma bo nde Bowanergɛs, yite nde Bɔnɔ be lum mbiyɔ. ¹⁸ Yo nɛ Andere nɛ Filip nɛ Bartelemi nɛ Matiyo nɛ Tomasi nɛ Jak te mɔnɔ Alfe nɛ Tade bɔ Simɔn te yi bo jeba nde Mɔnɔ kandɔ kɔ, ¹⁹ nje bɔ Yudas Iskariyot, mɔ te e dyangwa Yesus kɔ.

Kasi lɛpina lɛpi gbutu sunɲwɛ

nɛ Kimɔ Sisinɲ

(Mt 12; Lk 11)

²⁰ Diyɔ kɛ, e Yesus nje yɔkwɛ kɛ pɛ tɔ benɛ bejeki benɛ. 'Bo ti bɛ nɛ mɔnɔ ngimɔ te yi dye mɔnɔ yanɲ na, keto nyangwe ngil bomɔ njɔ wesidya wolo komete. ²¹ Ke bemaɲ nɛ Yesus ma wokɔ dete kɛ, e bo kɛ, né bo kɛ bɔ nyɛ kwɔ nɔ, keto bo dikima lɛpɔ tandɛ yan nde: «A ke kɔnɛ nɛ to.» ²² E botu be ketina mɛyasi bete be wulma Yerusalem baka lɛpɛ nde: «A nɛ *Kum beya mɛsisinɲ te yi bo jeba nde *Belsebul kɔ ke yotu. A sóɲa beya mɛsisinɲ ke yotu bomɔ nɛ deti te yi Kum beya mɛsisinɲ.» ²³ Ndana, e Yesus jeba bo lɛpɔ nyɛ bo nɛ nje kanɔ nde: «*Satan nɛ nguru wenɛ yakama dúdyɛ yotu

ne ne nje te yin? ²⁴ Ke kiya botu be kandɔ wete baka ke bembe lɔ dyambi tandɛ yan, kandɔ te tí kè mbɔmbu na. ²⁵ Sendi, ke kiya botu be mɔy tɔ wete baka ke bembe lɔ dyambi tandɛ yan, mɔy tɔ te tí kè mbɔmbu na. ²⁶ Dete, nge Satan lɔ dyambi sunɔwɛ ne yotu ne ne nguru wene baka yotu ne ke bembe, a tí kè mbɔmbu jɔɔna na, yasi wete, a ta yambile. ²⁷ Mumɔ ti yaka nyinɛ ke tɔ wete ngabolo mbam yí wenjile meyasi mɛne kine pa kandɛ biye nye wotɔ nye, na nje wenjile meyasi mɛne na. Yo nde, nge nye si kandɛ wotɔ nye, a má nje wenjile meyasi mɛ tɔ dyene yey.

²⁸ «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Njambiyɛ yakama tikɔ bomɔ ne ngwete ke beya yasi hene te yi bo kele nɛ ke kwalɔ lepi gbuto hene te yi bo yakama leɔ sunɔwɛ ne nye ké. ²⁹ Yasi wete, mumɔ hene e ta leɔ lepi gbuto sunɔwɛ ne Kimɔ Sisiɔ, ko Njambiyɛ tí tikɔ mɔ te ne ngwete wete yesɔ na. Yo nde, mebeyɔ mete ta diyɔ ke to ne kpo ne kpo.» ³⁰ Yesus lépi dete, keto bo dikima leɔ nde, a ne beya sisiɔ ke yotu.

Bemaɔ be Yesus, yo be nda?

(Mt 12; Lk 8)

³¹ Semɔ semɔ, e nyaɔwɛ ne Yesus bene bemaɔ dyɔ diyɔ ke sɛ tomɔ mumɔ, na kè jeba nye. ³² Nyaɔwɛ ngil bomɔ bɔ metidyɛ linje nye. E bo lepe nye nye nde: «Bɛɔ, nyɔɔwɛ ke sɛ bene bemaɔ, bo ke dita wɛ.» ³³ E nye yeɔsa nde: «Nda nyaɔmbe? Be nda bemaɔ bembɛ?» ³⁴ E nye kaɔe misi bɛɔ ne botu bete be bɔ metidyɛ linje nye baka leɔ nde: «Ne bɛɔ, nyaɔmbe nɛ bemaɔ bembɛ, bo baka! ³⁵ Yo nde, mumɔ hene e kele yasi te yi Njambiyɛ kwadyɛ, mɔ te maɔmbe ho dyɔmbu dyembe ho nyaɔmbe.»

Kanɔ ke kasi mɔ bɛna mbeki

(Mt 13; Lk 8)

4 Ke kɔɔte, e Yesus basidyɛ nye numbu ke tedya bomɔ melepi me Njambiyɛ ke goɔ nyaɔwɛ matɔ. Nyaɔwɛ ngil bomɔ njɔ wesidyɛ ke kɛki ne. E nye bende wete landi diyɔ metidyɛ kete ke to duku. Ngil bomɔ hene bɔ ke ngindi ke goɔ. ² A bɔ ke tedye bo budya meyasi ne nje mekanɔ. Ke ngimɔ te yi nye bɔ ke tedye bo meyasi ké, e nye lepe nye bo nde: ³ «Ne léɔwɛ metɔ ke yasi te yi mi ta leɔ ké. Wete mɔ bɛna mbeki kwanɔma kè ngwan yí kè nyanje kwalɔ. ⁴ Ke ngimɔ te yi nye bɔ ke nyanje kwalɔ ké, e yiɔa bale ke nje. E benɔn si nje dye yo. ⁵ Yiɔa balma ke mbey te yi bɔ tandɛ metari kine budya gbela meneti kete na. E yo lo nedɔ, keto meneti tí bɛ dímnate na. ⁶ Yasi wete, ke yesɔ ma panɔ, e yo si nyɔɔ sɔsɔ, keto mekanɔgil mete tí kume womaɔa na. ⁷ Yiɔa balma ke mbey te yi bɔ ne meɔgombiya kete ké. E meɔgombiya jɔ si nganɔgile yo, kwalɔ te kine nye membumɔ na. ⁸ Yiɔa kwalɔ njɔ balɔ ke kimɔ meneti. E yo jɔ dɔkɔ wumɔ membumɔ. Kwalɔ te wete nya membumɔ kamɔtati, e wete nye kamɔtan jɔ kamɔ wete, e wete nye ne gɔmay.» ⁹ Ke kɔɔte, e Yesus lepe nde: «Mɔ te e ne metɔ te yí wokɔ pɛ, a wɔkul!»

¹⁰ Ke nye ma nje tika nyepɔ ké, e botu bete be bɔ ke kɛki ne baka, nɛ bejeke bene kamɔ jɔ yíba diyɛ nye to

kanɔ te. ¹¹ E nye lepe nye bo nde: «Yo ndi wune yi Njambiyɛ nya deti te yi duwe meyasi mete yi ma béki sɔdyate ne mbɔmbu ke kasi *Kandɔ Njambiyɛ ké. Yasi wete, ke yi gbela bomɔ, meyasi hene kwɔn ne nje mekanɔ.

¹² Yo kwɔnnaɔwɛ dete ke yan, né bo bɛɔ yasi sengile kine duwe yasi te yi bo bɛɔ ké na, né bo léɔwɛ metɔ wokɔ kine biye to yasi te yi bo wokɔ ké na. Yo kélanaɔwɛ dete, ma bo nje yeɔsa temɔ, ma Njambiyɛ nje tikɔ bo ne ngwete ke beya mekele man.»

¹³ Yesus njɔ kè mbɔmbu leɔ nye bo nde: «Yite nde, wune yeti ke wokɔ to kanɔ te na? Nge bɛ nde, wune tí wokɔ na, ne ta kelɔ nan yí wokɔ ne to mekanɔ hene?»

¹⁴ Kwalɔ te yi mɔ bɛna mbeki nyanja ké, yo tedya melepi me Njambiyɛ. ¹⁵ Nje te yi yiɔa kwalɔ balma kete ké tédyɔ botu bete be wokɔ melepi me Njambiyɛ. Ke kɔɔte, *Satan njɔ nedɔ nje soɔe melepi mete yi nyinɔma ke temɔ yan ké. ¹⁶ Mbey te yi bɔ tandɛ metari yi yiɔa kwalɔ balma kete ké tédyɔ botu bete be wokɔ melepi me Njambiyɛ, jaye yo nedɔ ne mesosa, ¹⁷ ma bo tí pa lo megata na. Deti sumna kol kikwe yeti na. Nge bo sangwa ne yiɔa meɔkɔ ho tedye bo yiɔa meɔbɔne keto melepi me Njambiyɛ ké, ɔ bɛɔ, bo jatidyɔ kol ke beya nje. ¹⁸ Mbey te yi bɔ ne meɔgombiya yi yiɔa kwalɔ balma kete ké tédyɔ botu bete be wokɔ melepi me Njambiyɛ, ¹⁹ yasi wete, kesa temɔ ke meyasi mete yi ngimɔ te yɔkɔ nɛ kasi kusuku te yi díki sebile temɔ bomɔ ké nɛ yiɔa mewobɔ ma si nyinɛ temɔ yan nganɔgile melepi me Njambiyɛ. ɔ bɛɔ, melepi me Njambiyɛ te yi bo woku-ma ké tí kelɔ se yaɔa na. ²⁰ Ma kimɔ meneti te yi yiɔa kwalɔ balma kete ké tédyɔ botu bete be wokɔ melepi me Njambiyɛ jaye yo kwɔ wumɔ membumɔ. Wete ke nye kamɔtati, mbaɔa ke nye kamɔtan jɔ kamɔ wete, ma wete ke kè nye ne gɔmay.»

Kanɔ ke kasi lambo

(Lk 8 nɛ 11)

²¹ Yesus kɔ sendi mbɔmbu leɔ nye bo nde: «Mumɔ kwɛnja ka lambo nje bɔ mbe busɛ nɔ ho bɔ tikɔ ke nji tanɔ? 'A ti bóɔ kase ke to tebel na? ²² Keto kine yaɔa te yi bɛ sɔdyate yakama diyɔ kine pundɔ puyɛ na. Sendi, kine yaɔa te yi bɛ sɔdyate yakama diyɔ nde, bomɔ tí duwe na. ²³ Mɔ te e ne metɔ te yí wokɔ ne pɛ, na woku!» ²⁴ E Yesus nje leɔ sendi nye bo nde: «Wune díy ne sɔsɔ ke yasi te yi wune wokɔ ké. Njambiyɛ ta nye wune yasi bɛɔwɛ ndi kiya dɔkɔ mapi te yi wune yeke ne yasi kete nye besɔ ké. Ma a ta dokidyɛ yiɔa yasi ke to te nye wune. ²⁵ Yo nde, bo ta dokidyɛ yiɔa yasi nye mɔ te e me nɔ kɔ. Ma pɛ yi yɔkɔ e kine yaɔa kɔ, bo ta soɔe ko mɔnɔ yasi te yi nye nɔ ké.»

Kanɔ ke kasi kwalɔ te yi lo jɔ nyepɔ

²⁶ Yesus njɔ kè sendi mbɔmbu leɔ nde: «*Kandɔ Njambiyɛ kwɔnnaɔwɛ nda yi mumɔ kè nyanje ne kwalɔ ke ngwan ké. ²⁷ Ke kɔɔte, ko a yáki ko a pɛm tu ne yesɔ, kwalɔ ke lo ne dɔkɔ kine nde, nye ne nguru wene dúkwe nda yi yo kwanɔa nɔ ké na. ²⁸ Meneti ne nguru wene ke kelɔ nde, nyambi wúm kandɛ ke lonate kumɔ ke wumnate nje kumɔ ke ngimɔ te yi yo ta si

tandε deto ké. ²⁹ Kε yo si deto dete ké, ɔ béŋa, ndana ndana a nya bo ké mesay, keto ngimɔ soŋna nyambi ké ngwanj sima dya.»

Kano ké kasi wete mɔnɔ mbumɔ

nde mutar (Mt 13; Lk 13)

³⁰ Kε kɔŋte, ε Yesus nje lepɔ sendi nde: «He yakama lepɔ nde, *Kandɔ Njambiyε nda nge? He ta yekidyε ba kwalɔ kano te yen yí yekɔ nɔ? ³¹ Yo nda wete kwalɔ mɔnɔ mbumɔ nde mutar yi bo bu yikile ké meneti ké. Mbumɔ te kwɔ yelɔ ké njoka mekwalɔ hene te yi diyε ké to meneti. ³² Ma yasi wete, ké bo si yikile yo ké meneti ké, yo kpál nje ju dɔkɔ kwɔ kwalɔ menyinj hene, nye nyangwe meɔ mεte. ɔ béŋa, benɔn má nje sumɔ metu man ké meɔ mεte joŋna ké wukume te.» ³³ Yesus dikima kwɔ nε nje budya mekanɔ nda yike deke yí lepɔ nε melepi me Njambiyε nye bomɔ. A dikima nye mekanɔ saman te yi bo yakama biye to te. ³⁴ Yo nde, ko a tí lepina nye bo kinε nye kano kete na. Yasi wete, a dikima nεmbe to meyasi hene nye bejεke bene ké ngimɔ te yi bene bo be bepɔ ké.

Yesus ké tembidyε mbuku (Mt 8; Lk 8)

³⁵ Kε kiya yeso te bekoko ε Yesus lepε nye bejεke bene nde: «Wuse sâbikwe nyangwe matɔ ké nginje te yɔru.» ³⁶ E bo tike ngil bomɔ bu Yesus kwɔ nɔ nedɔ nε landi te yi nye bɔ ké mɔyε kɔ. Yiŋa melandi bɔ sendi ké njɔŋ nε. ³⁷ Ndana ndana, ε wete nyangwe mbuku dya. E mekumbo menda ké landi. E landi kandε dyena mɔɔkɔ. ³⁸ Yinɔri Yesus bɔ nε ké jakɔ ké to filo, ké meta me landi. E bo jemε nye lepɔ nde: «Yekele, he ta giro ndana, 'yo yeti ké kelɔ nε we yaŋa na?» ³⁹ Yesus jemiya bama nε mbuku lepɔ nye nyangwe matɔ nde: «Yo síy dete. We tí wati na.» E mbuku siyε, ε yasi hene yɔkwe be nε te nε semyek. ⁴⁰ E Yesus nje lepɔ nye bo nde: «Kε-to nge yi wunε gwe wɔ dete ké? 'Yite nde, wunε yeti ké tikɔ temɔ nε mi na?» ⁴¹ Bo gwɔ wɔ budyate, sosu nε hirek. E bo díki lepɔ tandε yan nde: «Yɔkɔ ba kwalɔ mɔ te nda yi gba mbuku nε nyangwe matɔ wokuna nε nye kɔ?»

Yesus ké soŋε beya mesisiŋ ké

yotu wete mbam (Mt 8; Lk 8)

5 Bo njɔ sabiyε kumɔ ké nginje nyangwe matɔ ké meneti me botu be Gerasa. ² Yesus piya ké landi yaka nε wete mbam ké wulε ké menɔkɔ kome bo dikima pumbɔ bemuŋ ké. A njɔ sanɔwa nε Yesus. Mbam te bɔ nε wete beya sisiŋ ké yotu. ³ A dikima diyɔ ké menɔkɔ mεte. Ko mumɔ wete nε wete tí be nε deti te yi woto nye na, ko nε mekol me sumba. ⁴ Yo nde, bo dikima nye mepoka ké mekol mεne woto nye nε mekol me sumba. Ko dete, a dikima pamɔ mekol me sumba

leke mepoka nε ese ese. Mumɔ wete nε wete tí be se nε deti te yi kuse nye na. ⁵ A dikima diyɔ tu nε yeso ké menɔkɔ menɔri nε ké to mekeki. A dikima diyɔ ndi kembɔ, ndi tendina yotu nε metari. ⁶ Kε nye ma kanje misi beŋε Yesus ké nje nε nan ké, ε nye sedyε ké kuse meɔnɔ ké mbombu wene ⁷ kembidya lepɔ nε men ké kwey nde: «Yesus te Mɔnɔ Njambiyε te ε kwanjma meyasi hene ké kwey kɔ, sine we nε lepi te nda? Mi ké lepɔ nye we ké mbombu Njambiyε nde, we tí tedya mi meɔnɔ na.» ⁸ A lépi dete, keto Yesus lepima nye nye nde: «Beya sisiŋ, pundɔ duwe ké yotu mbam kɔ.» ⁹ E Yesus diyε nye nde: «Dinɔ dya nde nda?» E nye yenja nde: «Dinɔ dyembe nde Nyangwe ngil, keto wuse nε buyɔ.» ¹⁰ E nye ngweta budyate nε Yesus nde, a tí lonjukwe bo nε pɔku meneti te yite na.

¹¹ Nyangwe kuru beabem bɔ ké dyena womete pulɔ to keki. ¹² E beya mesisiŋ ngweta nε nye lepɔ nde: «Kenjikwe wuse ké kuru beabem bari, né wuse ké nyinj ké yotu yan.» ¹³ E Yesus jaye. E beya mesisiŋ pundε duwe ké yotu mbam ké nyinjε beabem. Ndana, ε kuru beabem siliyε kombɔ nε beya sokɔ nε bibibi ké gwadya ké nyangwe matɔ bebiye mɔɔkɔ si gwe. Buyɔ yan kumma nda tomay yiba. ¹⁴ E botu bete be bɔ ké bakidyε beabem baka sedyε kambɔ kwɔ ké yekidyε kasi te ké nyangwe dya nε ké mɔnɔ medya. E bomɔ sutiye ké beŋε yasi te yi kwanjama ké. ¹⁵ Bo kɔ kumɔ kome Yesus bɔ ké. E bo beŋε mbam te ε bɔ nε beya mesisiŋ nε mbombu ké yotu kɔ ké diyɔ weynate nε melambɔ ké yotu, gba nye mɔ te ε bɔ nε ngil beya mesisiŋ ké yotu kɔ. E bomɔ gwe wɔ budyate. ¹⁶ Botu bete be diyima ké mbey te baka yekidyε meyasi mεte yi bo beŋma ké nye bo. Kandε ké yi mɔ te ε bɔ nε beya mesisiŋ ké yotu kɔ kumɔ ké yi beabem. ¹⁷ Dete, ε botu baka nye numbu ké menɔkɔ nε Yesus nde, a kwɔnɔ lonɔ ké meneti man.

¹⁸ Kε ngimɔ te yi Yesus bɔ ké bendɔ landi ké, ε mbam te ε bɔ nε beya mesisiŋ nε mbombu ké yotu kɔ diyε nye nde, a ké kwadyε kwɔ bene nye. ¹⁹ Yasi wete, Yesus tí jaye na, a lepima nye nye nde: «Dukwe ké tɔ dya sungwe botu bo, nɔ yekidyε meyasi hene te yi Baba Mboko kelma nε we ké nye bo, yekidyε sendi nda yi nye gwɔ nε ngwete wɔ ké.» ²⁰ Ndana, ε mbam kwɔ. E nye kandε pelna yasi hene te yi Yesus kelma ké yotu nε ké ké nyangwe medya kamɔ te yi bɔ ké meneti mεte ké. E bomɔ hene ngbakima.

Yesus ké womiyε wete mɔnɔ ngɔndu.

Wete nyari ké kpoke numbu

Iambo Yesus (Mt 9; Lk 8)

²¹ Yesus kwanjma nε landi yɔkwe nε kɔkɔ kumɔ ké nginje te yɔru. E nyangwe ngil bomɔ nje wesidya ké keki nε. A bɔ ké ngindi ké goŋ nyangwe matɔ. ²² E wete kum mbanj mewesidya me Beyuden dya. Dinɔ dyene nde Yayrus. Kε nye ma kanje misi beŋε Yesus ké, ε nye nje balɔ ké njj mekol mεne ²³ ngweta budyate nε nye

lepɔ nde: «Tiso mɔɔmbɛ, mɔɔɔ nyari ta gwe ndana! In-ja kase mɛbɔ ke yotu nɛ, nɛ kɔn nɛ siy, na ju.»²⁴ E Yesus kwɔ benɛ nyɛ. Nyangwɛ ngil bomɔ bɔ ke bɛngwɛ nyɛ nɛ suk suk matima nyɛ.

²⁵ Yinɔri wɛtɛ nyari bɔ ke njoka ngil, mɛkiyɔ bɔ ke lek-wɛ nyɛ, yo mɛ ke mɛsɛw kamɔ jɔ yiba. ²⁶ A bɛɲma mɛbɔnɛ budyate ke bɛngwa budya botu be nyeti kɛ nɔ. A kwanɔɔya mɛyasi hɛnɛ te yi bɔ nde, a jɔɲɲangwɛ nɔ kɛ, ko wokɔ mɔɔɔ mɛkamna nɛ mbɛt na. Kɔn kpalma ɔkɔ ɔkɔ kɛ nɔ mɔɔmbu. ²⁷ A wokuma bomɔ ke lepɔ kasi Yesus. E nyɛ kwɔ nɛ pulɔ kɔɲ bomɔ nyiɲɛ mɔy ngil kpokɛ lambɔ nɛ. ²⁸ Keto nya kɔ dikima lepɔ ke mɔy temɔ nɛ nde: «Nɲɛ mi kpokɛ ndi gbɛla lambɔ nɛ, kɔn mbɛ ta siy.»²⁹ Ndana ndana, ɛ mɛkiyɔ mɛtɛ yi bɔ ke lek-wɛ nyɛ kɛ pɛsiyɛ ke kiya mbɛy. E nyɛ wokɛ ke mɔy yotu nɛ duwɛ nde, kɔn nɛ siyima. ³⁰ Ndi ke kiya mbɛy sendi Yesus duwɔ nde, yiɲa deti nɛ duwɔ ke yotu nɛ. E nyɛ yɛɲsa ke njoka ngil diyɛ nde: «Nda kpokuma lambɔ mbɛ kɔ?»³¹ E bejɛkɛ benɛ yɛɲsa nyɛ nyɛ nde: «Wɛ ke bɛɲɛ nde, bomɔ ɔkɛ nɛ suk suk ke matima wɛ, ke kɔɲtɛ, wɛ ke kpalɔ diyɛ nde: «Nda kpokɛ mi?» »³² Yesus kɔ mɔɔmbu ngɛkila, na bɛɲ mɔ te ɛ kelma yasi yinɔri kɔ. ³³ Nyari gwɔ wɔ ngwanɲgwa, keto a duwɔ yasi te yi dyanɲma nyɛ kɛ. E nyɛ nɲɛ kuse mɛbɔɲ ke mɔɔmbu Yesus lepɔ yasi hɛnɛ te yi kwanɲnama kɛ nyɛ nyɛ. ³⁴ E Yesus nɲɛ lepɔ nyɛ nyɛ nde: «Mɔɔmbɛ, tikina temɔ te yi wɛ nɔ kɛ jɔɲgwa wɛ. Kwanɲɔ nɛ tɛ, kɔn yɔ siyima nɛ kpaya.»

³⁵ Yesus bɔ ndi ke lepina dete kɛ, yaka nɛ bomɔ ke wulɛ ke tɔ Yayrus te kum mbanjɔ mɛwesidya mɛ Beyudɛn nɲɛ lepɔ nyɛ nyɛ nde: «Wɛ nɲɲngwɛ sendi yekele nɛ ngɛ, ngɔɔndu wɔ tɔ si gwe.»³⁶ Yasi wɛtɛ, Yesus wokuma lepɔ te pupɛ mɛtɔ, ɛ nyɛ lepɛ nyɛ Yayrus te kum mbanjɔ mɛwesidya mɛ Beyudɛn nde: «Wɛ tɔ gwa-ki wɔ yanɲa na, siya te ndi nde, tikɔ temɔ ke yɛmbɛ.»³⁷ Yesus tɔ jayɛ nde, wɛtɛ mumɔ bɛngwɛ nyɛ na, soɲɛ ndi Piyɛr nɛ Jak benɛ marɲ wɛnɛ Jarɲ. ³⁸ E bo kwɔ kumɔ ke tɔ kum mbanjɔ mɛwesidya mɛ Beyudɛn kɔ. E Yesus dolɛ bomɔ nɛ ho, banɲa bɔ ke leɔ kɛmbidya nɛ kpɛ. ³⁹ E Yesus nyiɲɛ tɔ, lepɔ nyɛ bomɔ nde: «Ho te yikɛ yi wunɛ keɛ kɛ, yo keto ngɛ? Keto ngɛ yi wunɛ leɛ ke? Mɔɔɔsikɛ tɔ gwe na, a ke jakɔ.»⁴⁰ E bo nyɛtɛ nyɛ. Dete, ɛ nyɛ punjɛ bo hɛnɛ kɛɲɛ sɛ. E nyɛ bɔ ndi sanɲgwe nɛ mɔɔɔ nɛ nyangwɛ nɛ mɔɔɔ nɛ botu betɛ be nyɛ nɲɔ benɛ bo baka nyiɲɛ nɔ ke mbɛy kome munɲ mɔɔɔsikɛ bɔ kɛ. ⁴¹ E nyɛ biyɛ mɔɔɔsikɛ ke bɔ lepɔ nde: «Talita kumi!» Yite nde: «Mɔɔɔ ngɔɔndu, mi ke lepɔ nyɛ wɛ nde: Tema.»⁴² E mɔɔɔ ngɔɔndu tɛmɛ ndi nɛ ngɛt ke kiya mbɛy nyɛ kol ke kɛndi. A bɔ nɛ mɛsɛw kamɔ jɔ yiba. E bo ngbakima budyate. ⁴³ E Yesus lepɛ nyɛ bo nde, kpɛ, mumɔ tɔ dukwɛ yasi te yi kwanɲnama kɛ na. E nyɛ nɲɛ lepɔ nde, bo nyɛki mɔɔɔsikɛ mɛdyɛ.

Botu be Nasaret yeti ke tiko temɔ

ke yi Yesus na

(Mt 13; Lk 4)

6 Yesus punduma womɛtɛ kwɔ kɛ ke dya dyɛnɛ. E bejɛkɛ benɛ bɛngwɛ nyɛ. ² Ke yesɔ *Saba ma dya kɛ, ɛ nyɛ kandɛ tedya bomɔ mɛlepɛ mɛ Njambiye ke mbanjɔ mɛwesidya mɛ Beyudɛn. Budya botu betɛ be dikima lɛngwɛ mɛtɔ ke yasi te yi nyɛ bɔ ke lepɔ kɛ ngbakimama. E bo dikɛ lepɔ nde: «Mbam te yɔkɔ kwɛdyangwɛ yikɛ wɛ? Njɛl dyanɔ te yikɛ wɔla nyɛ wɛ? Ma deti kelna kwalɔ nyangwɛ mɛkele mɛtɛ yikɛ wɔla ba nyɛ wɛ?»³ A yeti kapinda, mɔɔɔ Mariya na? 'Yeti marɲ nɛ Jak nɛ Yosɛs nɛ Yude nɛ Simɔn na? 'Sinɛ bɛdyɔmbu yeti waka na?» Ma pɛ yan, bo bɛɲma nde, a bɔ yasi te yi jatidya bo kɛɲɛ ke beya nɲɛ. ⁴ Yasi wɛtɛ, ɛ Yesus lepɛ nyɛ bo nde: «Bo tɔ lɔksa mɔ punja mɛlepɛ mɛ Njambiye ke dya dyɛnɛ, ke njoka bejadyɛ benɛ ho ke mɔy kandɔ dyɛnɛ na. Bo lɔksa ndi nyɛ ke yiɲa mɛmbɛy.»⁵ Dete, yo kelma nde, a tɔ kel yiɲa nyangwɛ mɛkele womɛtɛ na. A kasa ndi mɛbɔ ke yotu banɲa botu bɛkɔn nɛ mbɛt sidyɛ mɛkɔn man. ⁶ Yesus ngbakimama keto bo tɔ tike temɔ ke yɛnɛ na. Ke kɔɲtɛ, ɛ nyɛ kwɔ kɛndɔ sanɲgwe mɛdyɛ mɛtɛ yi bɔ ke poku te yite kɛ, tedye bomɔ mɛlepɛ mɛ Njambiye.

Yesus ke tomɔ bejɛkɛ kamɔ jɔ yiba

kɛɲɛ kɛ lepina Kimɔ Tom

(Mt 10; Lk 9)

⁷ Ndana, ɛ Yesus jɛba bejɛkɛ benɛ kamɔ jɔ yiba kandɛ tomna yan yiba yiba. A nya bo deti te yi soɲɛ beya mɛsisɲ ke yotu bomɔ. ⁸ E nyɛ lepɛ nyɛ bo nde, kpɛ, bo tɔ biya yanɲa kwɔ nɔ na, soɲɛ ndi tongolo. Bo tɔ biya ko mɛdyɛ ko kobiyɛ ko mɔɔɔ litɔ mɔni bakidyɛ ke jon na. ⁹ Ndi nde, bo yakama lɛɲɛ mɛnakala, ma mumɔ tɔ dokidya lambɔ yiba ke yotu kwɔ nɔ na. ¹⁰ Ke kɔɲtɛ, ɛ nyɛ lepɛ nyɛ bo nde: «Tɔ hɛnɛ te yi wunɛ ta nyiɲɛ ya te, wunɛ dɔyɛ ndi womɛtɛ kumɔ ke ngimɔ te yi wunɛ ta kwɔ kɛ. ¹¹ Ma ngɛ wunɛ kumɛ ke yiɲa mbɛy nde, bomɔ tɔ bɔ wunɛ kimɔtɛ ho wokɔ mɛlepɛ mun na, nɛ wunɛ kwɔnɲ womɛtɛ. Kome wunɛ ta tɛmɛ yɔ kwɔ kɛ, nɛ wunɛ kɔtu ngbutu te yi ndama ke mɛkol mun kɛ yɔ tedye bo nde, bo kelma beyate.»¹² Bo tɛmma kwɔ yɔ kɛ peɛ mɛlepɛ mɛ Njambiye nyɛ bomɔ nde, bo yɛnsangwɛ temɔ. ¹³ Bo soɲɛma beya mɛsisɲ budyate ke yotu bomɔ, lɔmbɛ mutɔ ke yotu budya botu bɛkɔn yɔ sidyɛ nɛ mɛkɔn man.

Kasi sɔɲ Jarɲ

(Mt 14)

¹⁴ Kumandɛ Herod wokuma kasi Yesus, keto dɔnɔ dyɛnɛ bɔ ke wumɔ budyate ke mɛmbɛy hɛnɛ. Bo dikima lepɔ nde: «Jarɲ te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔɔɔku womiya ke njoka bɛmunɲ, yori yi nyɛ bɛ nɛ deti te yi kelɔ nyangwɛ mɛyɛkambiye te yikɛ kɛ.»¹⁵ Banɲa bomɔ dikima lepɔ nde: «Yo Eli.» Banɲa nde: «Yo ndi wɛtɛ mɔ punja

mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nda botu be punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ hɛnɛ.»¹⁶ Yasi wɛtɛ, kɛ Herod ma wokɔ mɛyasi mɛtɛ yi Yesus dikima kelɔ kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ ndɛ: «Gba Janj te yi mi lɛpima ndɛ, bo pɛsi to nɛ kɔ, yo nyɛ womiyɛ.»¹⁷ Yo ndɛ, Herod nɛ nguru wɛnɛ tomma bomɔ kɛ biyɛ nɛ Janj nyɛ kɛ jɔbɔ kwɔ wotɔ nyɛ. Herod kelma detɛ, kɛ-to nyɛ Herod sukuma Herodiyas te nya maɲ wɛnɛ Filip kɛ mɛbɔ mɛnɛ bɔ nyɛ nɛ mɛgwaki.¹⁸ ɛ Janj dikɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: «Yo ti yaka ndɛ, boɲɔɲɔ nya mɔɲ nɛ mɛgwaki na.»¹⁹ Detɛ, ɛ Herodiyas bakidyɛ ngɔl te kɛ temɔ sunɲ-wɛ nɛ Janj, sɔ nje te yi wo nyɛ. Ma yasi wɛtɛ, a gɔsuma nje te deɲɔɲɔ,²⁰ ketɔ Herod bɔ kɛ kambɔ Janj. A duwɔ ndɛ, Janj bɔ nɛ ngbenj kinɛ mɛjɔɲɔ kɛ yinɲa yasi na. Herod bɔ kɛ kambidya nɛ nyɛ budyate. Mɛngimɔ hɛnɛ te yi nyɛ wokɛ yasi te yi pundɛ kɛ numbu Janj, a dikima diyɔ sosu nɛ ham, ndi ndɛ, a bɔ nɛ mɛsosa yɛ wokɔ mɛyasi mɛtɛ yi Janj dikima lɛpɔ kɛ.

²¹ Wɛtɛ yesɔ ɛ yinɲa kimɔ ngimɔ dyɔ kɛ yi Herodiyas. Yo bɔ kɛ ngimɔ te yi Herod bɔ kɛ kelɔ jɛsɔ yesɔ jariki nɛ kɛ. A kelma nyangwɛ dina jɛba nɛ nyangwɛ bekum bɛnɛ nɛ bekum bɛsɔja nɛ kɛpa bomɔ bɛ mɛnɛti mɛ Galile.²² Diyɔ kɛ, ɛ ngɔndu Herodiyas nyinɲɛ tɔ bɔɲɔ jɛsɔ. ɛ yo biyɛ temɔ Herod nɛ botu betɛ bɛ bɔ kɛ mbɛy mɛdyɛ bɛnɛ bo baka. ɛ kumandɛ Herod lɛpɛ nyɛ ngɔndu nyari ndɛ: «Diya mi yasi hɛnɛ te yi wɛ kwadyɛ, mi ta nyɛ wɛ yo.»²³ Herod kinjama yotu lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: «Yasi hɛnɛ te yi wɛ ta diyɛ, ko nɲɛ, mi ta nyɛ wɛ yo. Ko bɛkɔ ndɛ, mi pɛsi mɛnɛti mɛtɛ yi mi namɛ kɛ kɛ bɛmbɛ bɔ pɛl te wɛtɛ nyɛ wɛ, mi ta kelɔ.»²⁴ Mɔɲɔ nyari pundu-ma kɛ dolɔ nyangwɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: «Mi diyɔ ba nɲɛ?» ɛ nyɛ yɛɲsa ndɛ: «Diya to Janj te mɔ tɔpuna bomɔ kɛ mɔɲɔku.»²⁵ ɛ nyɛ yɔkwɛ beke beke nyinɲɛ tɔ kɛ nɛdɔ kɛ yi kumandɛ Herod lɛpɔ ndɛ: «Mi kwɔdyikwɛ ndɛ: Nyɛkɔ mi to Janj te mɔ tɔpuna bomɔ kɛ mɔɲɔku ndana ndana waka kɛ mɔy pan.»²⁶ Yo nya kumandɛ Herod ngambi budyate, ma ketɔ a sima kinja nɛ ketɔ mberɛ misi mɛ botu betɛ bɛ nyɛ jɛbama baka, a ti kwadyɛ pitidyɛ numbu se na.²⁷ Detɛ, ɛ nyɛ tomɛ wɛtɛ sɔja te ɛ bakidyɛ nyɛ kɔ nɛdɔ lɛpɔ ndɛ, a kwɔn beke beke yɔkwɛ nɛ to Janj te mɔ tɔpuna bomɔ kɛ mɔɲɔku.²⁸ ɛ sɔja kwɔ kumɔ kɛ tɔ jɔbɔ pɛsɔ to Janj nyɛ kɛ mɔy pan dyɔ nɔ kanɲɛ nyɛ ngɔndu nyari. ɛ nyɛ nje kanɲɛ nyɛ nyangwɛ wɛnɛ.²⁹ Kɛ bejɛkɛ bɛ Janj ma wokɔ kasi te kɛ, ɛ bo kɛ bɔ muɲ nɛ kɛ pumbɔ.

Yesus kɛ nyɛ bomɔ tomay

yitan mɛdyɛ
(Mt 14; Lk 9; Jn 6)

³⁰ Botu bɛ tomun bɛ Yesus nɲɔ yɔkwɛ, ɛ bo nje wɛsidya kɛ kekɛ nɛ. Bo yekidya mɛyasi hɛnɛ te yi bo kelma nɛ yi bo tɛdya kɛ nyɛ nyɛ.³¹ ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo ndɛ: «Wunɛ njɔki wonɲa tandɛ yun, nɛ wunɛ kwɔ kɛ kɛ mbɛy te yi kinɛ bomɔ ketɛ kɛ, nɛ wunɛ pa wɛdya nɛ mbɛt.» A lɛpi detɛ, ketɔ bomɔ bɔ kɛ nje duwɛ nɛ gbɛti gbɛti, ngimɔ te yi bo ta dyɛ nɛ mɔɲɔ yanɲa ti bɛ na.³² Detɛ, ɛ bo kwɔ nɛ landi yɛ kɛ kɛ yinɲa mbɛy te yi bɔ nɛ sɛnɲɛnɲɛ kinɛ bomɔ ketɛ kɛ.³³ Ko detɛ, budya bomɔ

semma bo kɛ kwɔ, ɛ bo duwɛ bo. ɛ bomɔ sutiye kɛ mɛdya hɛnɛ pɛsa kol nɛ kol beke beke kandɛ kumɔ nɛ bo kɛ mbɛy te yi bo kɛ ketɛ kɛ.³⁴ Kɛ Yesus ma piyɛ kɛ landi kɛ, a bɛɲa nyangwɛ ngil bomɔ kɛ. ɛ nyɛ gwe nɲ-wɛtɛ yan budyate, ketɔ bo bɔ nda besam betɛ bɛ kinɛ mɔ bakidya yan baka. ɛ nyɛ kandɛ tɛdya yan budya mɛyasi.³⁵ Bekoko sima dyɔ, ngimɔ ma kwɔ budyate, ɛ bejɛkɛ bɛ Yesus kɛ kɛ kekɛ nɛ lɛpɔ ndɛ: «Waka kongor, ngimɔ sima kwɔ sendi budyate.³⁶ Tikɔ, nɛ bo kwɔ kɛ kɛ mɛlundɛ nɛ kɛ mɛdya mɛtɛ yi kɛ pɔku te yi waka kɛ, nɛ bo kɛ bɔm yasi te yi bo yakama dyɛ.»³⁷ ɛ Yesus yɛɲsa nyɛ bo ndɛ: «Ndi gba wunɛ nɛ nguru wun nyɛki bo mɛdyɛ.» ɛ bo nje yɛɲsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Wunɛ bɔn ka ndi mɔni te yi yakama gbo mɔ mɛsay kɛ mɛyɛsɔ mɛsay gɔ-may yiba kɛ kɛ bɔmɔ nɛ mɛdyɛ nje nyɛ bo?»³⁸ ɛ Yesus diyɛ bo ndɛ: «Wunɛ nɛ mampa ninɲɔ? Wunɛ pɔn kɛ bɛɲɛ.» ɛ bo kwɔ kɛ dɛta yɔkwɛ nje lɛpɔ ndɛ: «Yo nɛ mampa yitan nɛ benjanjɔ yiba.»³⁹ ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo ndɛ, bo lɛpi nyɛ bomɔ hɛnɛ ndɛ, bo diyɔ diyɔ nɛ mɛnɲɔn mɛtɛ kɛ to mɛmbunɲɔ.⁴⁰ ɛ bomɔ kwɔ diyɔ nɛ mɛnɲɔn mɛtɛ, banɲa kamɔtan kamɔtan, banɲa gɔmay gɔmay.⁴¹ ɛ nyɛ nje bɔ mampa yinɲɔ yitan nɛ benjanjɔ bɛnɲɔ yiba kanɲɛ misi kenjɛ kwey nyɛ Njambiyɛ wosoko. Kɛ kɔɲtɛ, ɛ nyɛ nje leke yo kanɲɛ nyɛ bejɛkɛ bɛnɛ, nɛ bo kabi nyɛ ngil bomɔ. ɛ nyɛ kabɛ sendi benjanjɔ bɛnɲɔ yiba yaka nɛ bo hɛnɛ.⁴² Bomɔ hɛnɛ dyɛnama ditɔ.⁴³ ɛ bo nje wɛsidya bukwe mampa nɛ bukwe njanjɔ tonjɛ mɛmakɔ kamɔ jɔ yiba.⁴⁴ Kɛ njoka botu betɛ bɛ dyɛnama baka bɛmbam nɛ bɛmbam kumma bomɔ tomay yitan.

Yesus kɛ kendɔ kɛ to duku
(Mt 14; Jn 6)

⁴⁵ Ndana ndana kɛ kɔɲtɛ kɛ, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bejɛkɛ bɛnɛ ndɛ, bo bɛndi landi kandɛ sabiyɛ kɛ nginɲɛ te yɔru kɛ pulɔ Betsayda, na pa tika lɛpɔ nyɛ ngil bomɔ ndɛ, bo sɛki duwɛ.⁴⁶ Kɛ ngil ma si kwɔ kɛ, ɛ nɛ kwɔ bendɔ kekɛ yɛ kɛ ngwɛta nɛ Njambiyɛ.⁴⁷ Tu yinɲama dolɔ bejɛkɛ nɛ landi kɛ bɛmbɛ sombu, ndi Yesus tikama nyɛpɔ kɛ ngindi.⁴⁸ Yesus bɛɲma ndɛ, bejɛkɛ kɛ sanɲwa nɛ mɛbɔnɛ budyate yɛ duku nɛ landi, ketɔ bo kɛ kɛ, pupɔ kɛ nje njakɔ kɛ mbɔmbu yan mata bo. Kɛ pɔku nje-namɛnɔ, ɛ Yesus kandɛ kendɛ kɛ to duku kɛ nɔ pulɔ yan. A diyama kwɔ bo kwanɲɔ.⁴⁹ Kɛ bo ma bɛɲɛ nyɛ kɛ kendɔ kɛ to duku kɛ, ɛ bo take ndɛ, yo ablasa. ɛ bo kandɛ kembɛ.⁵⁰ Bo hɛnɛ bɛɲma nyɛ, ɛ bo gwe wɔ budyate. Ndana, kɛ Yesus ma bɛɲɛ detɛ kɛ, ɛ nyɛ betɛ mɛn kenjɛ bo lɛpɔ ndɛ: «Nɛ tɛ kambi na, yo mi, nɛ tɛ gwaki wɔ na.»⁵¹ A kɔ kɛ dolɔ bo bendɔ landi. ɛ pupɔ siyɛ. ɛ bo ngbakima budyate.⁵² Bo ngbakimama, ketɔ bo ti biyɛ to yasi te yi kwanɲama kɛ mɛyɛkambiyɛ mɛtɛ yi nyɛ kelma yɛ nyɛ nɛ bomɔ mampa kɛ na. Bo ti biyɛ to te na, yo ndɛ, mɛtemɔ man bɔ nɛ keskɛrɛ.

⁵³ Bo sabiya nyangwɛ matɔ kumɔ nginɲɛ te yɔru kɛ mɛnɛti mɛ Genesaret kwɔ bendɔ ngindi.⁵⁴ Ndi nɛ piya te yi bo piya kɛ landi kɛ, ɛ bomɔ duwɛ ndɛ, yo Yesus.⁵⁵ ɛ bo kɛ kɛ pɔku te yinɲɔ hɛnɛ, kandɛ sobuna botu bɛkɔn kɛ mɛtanj kɛ nɔ kɛ mbɛy hɛnɛ te yi bo wokuma ndɛ, a ketɛ kɛ.⁵⁶ Kɛ mbɛy hɛnɛ te yi nyɛ nya kol ketɛ,

ko ke mɔɔɔ mɛdya ko ke nyanɔwɛ mɛdya ko ke melunde, bo dikima bɔ botu be kɔn nje tiko ke membey mete yi bomɔ diki wesidya kete kɛ. E bo diki ngweta ne nye nde, a j̄aya nde, botu bekɔn kp̄oka ndi gbela numbu lambɔ ne lalɛ. Dete, baka hene be kpokuma numbu lambɔ ne, mekɔn man siyima.

Befarisɛ nɛ kasi metumbu me

bebaba ban

(Mt 15)

7 *Befarisɛ nɛ baɲa botu be ketina meyasi be wulma Yerusalem baka nj̄a wesidya ke kɛki Yesus.
² Bo beɲma baɲa bejɛke bene ke dyena ne meɔɔ mete yi kpokuma yiɲa yaɲa te yi nye sembo kɛ. Yite nde, bo ti weye meɔɔ na. ³ Yo nde, Befarisɛ ko Beyuden hene ti dyɛnanɔwɛ kine pa weye meɔɔ kimɔte, beɲgwe mekele mete yi wulma ne besanmbambɔ ban kɛ na. ⁴ Sendi, ke bo yɔkwɛ ke mɔy sɛ, bo yeti ne deti te yi dyena kine pa weya na. Bo sendi ne budya yiɲa mekele mete yi bo bakidye yi wulma ne betomba nda weyna mepɛlɔ nɛ membe nɛ meɔɔlɛ mete yi sumba nɛ metan. ⁵ E Befarisɛ nɛ botu be ketina meyasi diyɛ Yesus nde: «Keto nge yi bejɛke bɔ ti beɲgwe mekele mete yi wulma ne besanmbambɔ busu kɛ? Keto nge yi bo dyena ne meɔɔ mete yi kpokuma yiɲa yasi te yi nye sembo kɛ?» ⁶ E nye yeɲsa nye bo nde: «Wune botu be likisi! Lɛpi te yi Esayi te mɔ punja melɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima ke kasi yun kɛ b̄a gbakasi. Yo nda yi yo ketinate ke mekana mɛ Njambiyɛ nde: «Botu baka k̄an mi ke kondɔ numbu, yasi wete, temɔ yan lɔndunate ne mbj ne mi. ⁷ Kannate yi bo kane ne mi kɛ gba gbɛlate. Bo tɛdȳa ndi meyasi mete yi wulɛ ke pɛsina te yi bomɔ.» ⁸ Wune ke tiko membɔɲga mɛ Njambiyɛ kp̄alɔ bakidye mekele mete yi wulma ne betomba kɛ.» ⁹ A k̄a mbɔmbu lɛpɔ nye bomɔ nde: «Wune ke kombile payɛ membɔɲga mɛ Njambiyɛ, nɛ wune nje bakidye mekele mun yi wune ma w̄ula nɔ kɛ. ¹⁰ Ma Mɔyisi lɛpima nde: «J̄ɛsɔ kɔɲgwe bene nyɔɲgwe.» Sendi: «Yɔkɔ e ta lɛpina beyate ne sanɔwɛ ho ne nyanɔwɛ, bo w̄oku nye.» ¹¹⁻¹² Ma ke yun, wune lɛpi yun nde: «Nge mumɔ lɛpɛ nye sanɔwɛ ho nye nyanɔwɛ nde: Kɔɲban, yite nde: «Yasi te yi mi diyama kame ne we kɛ, mi sima si nye Njambiyɛ yo ne sadaka.» Ke yite, wune lɛpi yun nde, a t̄i kama se sanɔwɛ ho nyanɔwɛ na. ¹³ Dete, wune ke l̄j lɛpi te yi Njambiyɛ wulɛ ke mekele mete yi wune tembidya kandɛ ne betomba kɛ. Ma wune ke kɛ mbɔmbu ȳi kelɔ yiɲa budya kwalɔ mekele nda yite.»

Yasi te yi bekidye mumɔ kɛ

(Mt 15)

¹⁴ Ke kɔɲte, e Yesus jɛba ngil wolo lɛpɔ nye bomɔ nde: «Wune hene lɛɲgwe metɔ ȳi wokɔ lɛpi kɛ. ¹⁵ Kine yaɲa wete ne wete yakama wulɛ sɛ kɛ ke mɔy mumɔ kelɔ nde, a b̄eki ne sembo na. Yasi wete, yo yasi te yi wulɛ ke mɔy mumɔ kɛ yakama kelɔ nde, a b̄eki ne sembo. ¹⁶ Nge mumɔ be ne metɔ te ȳi wokɔ pɛ, na woku.»

¹⁷ Ke nye ma kw̄a nyiɲe t̄y be ndi nye bene bejɛke bene ne nan ne ngil bomɔ kɛ, e bejɛke diyɛ nye mɛdiyan ke kasi kanɔ te. ¹⁸ E nye lɛpɛ nye bo nde: «Yite nde, wune sendi, wune yeti ne dyano na? 'Ne ti woke nde, kine yaɲa wete ne wete yakama wulɛ sɛ kɛ ke mɔy mumɔ kelɔ nde, a b̄eki ne sembo na? ¹⁹ Keto yo ti kɛn ke temɔ ne na, yo kɛn ke mɔy, ke kɔɲte, a m̄a nje kɛ nyako yo ke mboɲ.» Yesus ke kwadyɛ tedye komete nde, mɛdye hene kimɔte. ²⁰ A nj̄a kɛ mbɔmbu lɛpɔ nde: «Yasi te yi punde ke mɔy mumɔ, yo yite keɛ nde, a b̄eki ne sembo, ²¹⁻²² keto beya metake hene w̄ula ke mɔy yotu, ke mɔy temɔ mumɔ, yo kwalɔ kelna mewanja hene te yi mumɔ yakama kelɔ. Yo kasi meɲgubɔ nɛ kasi wona bomɔ. Yo kasi nyena temɔ ke meyasi nɛ kelna beya meyasi. Yo kasi boɲna yasi ne nje mesebila nɛ kasi kelna mekele mɛ memi nɛ kasi beya temɔ nɛ tɔyna besɔ nɛ bendidya yotu nɛ kelna yasi ne yaw yaw. ²³ Beya meyasi menɔri hene w̄ula ke mɔy yotu kelɔ nde, a b̄eki ne sembo.»

Wete ngɔndu Kanan ne bibina temɔ

ke yi Yesus

(Mt 15)

²⁴ Yesus temma ke meneti mɛ Genesaret womete kw̄a kɛ ke meneti mɛ Tir. E nye kw̄a nyiɲe ke mbaɲa t̄y, yasi wete, a ti kwadyɛ nde, bomɔ d̄ukwe na. Ko dete, a ti be ne deti te yi sɔma kine nde, bomɔ d̄ukwe na. ²⁵ Wete nyari b̄a ne ngɔndu wene ne beya sisiɲ ke yotu. Ke nya kɔ ma wokɔ kasi Yesus kɛ, e nye nje balɔ ke njj mekol mene. ²⁶ Nya kɔ ti be ngɔndu Yuden na, a b̄a ngɔndu Fenisi ke meneti mɛ Siri. A ngwetama ne Yesus nde, a d̄udya beya sisiɲ soɲe ke yotu mɔɔ wene. ²⁷ E Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Pa tiko, nɛ b̄okɔsike pa dyena ditɔ, keto yo yeti kimɔte nde, bo b̄on̄ mɛdye mɛ b̄okɔsike nje betɛ nye b̄okɔ bembiyɛ na.» ²⁸ E nyari yeɲsa nye nye nde: «Nyanɔwɛ Kumande, yo gbate dete. Ma yasi wete, b̄okɔ bembiyɛ d̄iȳ ndi lalɛ ke njj tebel ȳi dye membulma mɛdye mete yi balɛ wulɛ ke meɔɔ mɛ b̄okɔsike kɛ.» ²⁹ E Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Keto we yeɲsama kimɔte, dete dukwe, beya sisiɲ ma duwe ke yotu mɔɔ wɔ.» ³⁰ Ke nye ma duwe kumɔ t̄y kɛ, a d̄ol m̄okɔsike metinɛngwe ke tan, beya sisiɲ ma pundo duwe ke yotu ne.

Yesus ke butɛ metɔ mɛ wete mbam

³¹ Yesus nj̄a teme wolo ke meneti mɛ Tir kw̄a ne Sidɔn lanɲa meneti mete yi nyanɔwɛ mɛdya kamɔ diyɛ kete kɛ. E nye kw̄a kumɔ ke nyanɔwɛ matɔ Galile. ³² Bo boɲma wete mbam ne dibina metɔ nje nɔ ke yene. Mbam te ti be ke lɛpina kimɔte na. E bo ngweta ne Yesus nde, a k̄asikwe meɔɔ ke yotu ne. ³³ E Yesus jise ne nye ke ngil bomɔ kɛ ne nan nyinje menyey mene ke metɔ mene sa meseri ke bɔ ne kpoke ne dyem mbam. ³⁴ E Yesus kanɛ misi kenje kwey pidye sosu lɛpɔ nye nye nde: «Efatal!» Yite nde: «Butunanɔwɛ!» ³⁵ Ndana ndana, e metɔ mɛ mbam butuna, e dyem ne wunjiye, e nye kandɛ ndapi ne kpelele. ³⁶ E Yesus lɛpɛ nye bo nde, kpe, bo t̄i yekidya

nye mumo na. Ko beko dete, yo ke ngimo te yi nye gaye bo, yo ke ngimo te yite yi bo pele kasi te ke no mbom-bu. ³⁷ Bo ngbakimama budyate lepo nde: «Yasi hene te yi nye kele ke gba kimote. A ke kelo nde, gba botu bete be ne dibina meto baka woku pe, kelo sendi nde, botu bete be ti be ke tapita baka tapitangwe.»

Yesus ke nye bomo tomay

yini medye

(Mt 15)

8 Ke ngimo te yite nyangwe ngil bomo nja wesidya wolo ke keki Yesus. Yasi wete, bo ti be ne yana te yi bo ta dye na. E Yesus jeba bejeko bene lepo nye bo nde: ² «Mi ke gwe ngwete ngil botu baka budyate, keto yo me ke muka metu yitati yi bo waka ke keki mbe ke. Ma yasi te yi bo ta dye yeti. ³ Nge mi lepe ndana nde, bo dukwe ne nja, wum ta badye bo ke nje, keto bana ke njoka yan wulma ne nan nje no.» ⁴ E bejeko bene pitidye lepo nye nye nde: «Wuse waka ke kongor, he ta kelo nan yi nye ne bomo medye nde, bo dyaki dit?» ⁵ E Yesus diyee bo nde: «Wune ne mampa ningo?» E bo yensa nde: «Yitan jo yiba.» ⁶ E nye lepe nye bomo nde, bo diy diyo ke meneti. E nye bu mampa yitan jo yiba ke, nye Njambiyee wosoko leke yo nye bejeko bene, ne bo ke kabi nye bomo. E bo bu ke kabo nye ngil bomo. ⁷ Bo ba sendi ne bono benjanjo ne mbet. E nye nye Njambiyee wosoko nje lepo nye bejeko bene nde, bo ken kabo yo sendi nye bomo. ⁸ Bom dyenama dit. E bo nje wesidye mebukwe mete tonje memako yitan jo yiba. ⁹ Bo ba nda bomo tomay yini. Ke konge, e Yesus lepe nye bomo nde, bo siki duwe.

Yesus ke lepina ke kasi Befaris

(Mt 15)

¹⁰ Kine kiko ke, e nye bende landi bene bejeko bene kwa ke ke meneti me Dalmanuta. ¹¹ Diyo ke, e *Befaris dyo kande metando bene be Yesus. Yi bobee ne nye, bo diyama nye nde, a tedya bo wete meyekambiyee yi wule ke dyobo, ne bo ben. ¹² E Yesus njime ke temo lepo nde: «Keto nge yi botu be ngimo te yoko diyee wete meyekambiyee ke? Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Ko bo ti ben meyekambiyee wete ne wete na.» ¹³ Ke konge, e nye ngbese bo bendo landi sabiyee ke nginje te yoru. ¹⁴ Bejeko lensama kine bu mampa budyate na. Ma bo ba ndi no wete ke moy landi. ¹⁵ E Yesus kobile lepo nye bo nde: «Wune diy gba ne soko ne ngga te yi *Befaris ne ngga te yi Herod.» ¹⁶ E bejeko diki sa to lepi te tande yan take nde, yo keto bo ti bu mampa budyate na. ¹⁷ Yesus duwa yasi te yi ba ke kwanja ke. E nye lepe nye bo nde: «Keto nge yi wune take nde, mi lepi dete, keto wune ti bu mampa budyate ke? Yite nde, kumo ndana wune ti pa be ne dyano na? Wune ti pa biye to meyasi kumo ndana na? Metemo mun ndi ka ne keskere? ¹⁸ Misi te yi wune no ke, wune yeti ke bena na? Meto mete yi wune no ke, wune yeti ke woko ka pe na? Ma yite nde, wune kine dyonggo yi take ne meyasi na?

¹⁹ Kome mi lekima mampa yitan nye bomo tomay yitan ke, wune nja wesidye mebukwe mete tonje memako ningo?» E bo yensa nye nye nde: «Kamo jo yiba.» ²⁰ «Ma kome mi lekima mampa yitan jo yiba nye bomo tomay yini ke, wune nja wesidye mebukwe mete tonje memako ningo?» E bo yensa nye nye nde: «Yitan jo yiba.» ²¹ E nye nje lepo nye bo nde: «Wune ti pa biye ndi to te na?»

Yesus ke bute misi me wete mbam

²² Bo nja kwa kumo ke Betsayda. E bomo bu wete mo dibina misi nje no ke yi Yesus ngweta ne nye nde, a kpoka nye. ²³ E nye biye mo dibina misi ke bo jise ne nye ke moy dya. Ke konge, e nye sa meseri lombee ke misi me mo dibina misi kase bo ke yotu ne diyee nye nde: «We ke benje yina yasi?» ²⁴ E mo dibina misi ngekila lepo nde: «Mi ke benje bomo. Mi bena bo nda mejeti, yasi wete, bo ke kendo.» ²⁵ Ke konge, e nye basidye kase bo ke misi me mo dibina misi. Ke nye ma benje yasi ne ngon ke, e misi mene butuna, e nye kande bena yasi hene ne ngelele. ²⁶ E Yesus lepe nye nye nde: «We ti yoko se nyije moy dya na, dukwe ke tu dyo.»

Piyer nde, Yesus nye Krist

(Mt 16; Lk 9)

²⁷ Yesus nja kwa bene bejeko bene ke ke poku medya mete yi Sesare te yi Filip. Pijo te yi bo ba ke kendo ke, e nye diyee bo nde: «Bomo lepi nde, mi nda?» ²⁸ E bo yensa nde: «Bana lepi nde, we Jan te mo tɔpuna bomo ke moko. Bana nde, Eli. Bana sendi nde, wete mo punja melepi me Njambiyee nda bari.» ²⁹ E nye nje diyee bo nde: «Ma ke yun, wune lepi ba nde, mi nda?» E Piyer yensa lepo nye nye nde: «We *Krist!» ³⁰ E Yesus lepe nye bo nde, kpe, ko bo ti lepi dete nye wete mumo na.

Yesus ke lepo kasi sone

ne womiya ne

(Mt 16; Lk 9)

³¹ Ndana, e Yesus kande tedya yan meyasi lepo nde: «Yo kponate nde, *Moko mumo sangwanngwe ne mebone budyate. Betomba be dya ne bekum be botu be ketina meyasi nye Njambiyee ne botu be tedya membonga ta senje nye. Yo kponate sendi nde, bo ta wo nye, a ma nje womiyee ke metu yitati.» ³² Yesus ba ke lepo melepi menori ne gbas gbas. E Piyer bu nye ke no ne nan kande gayna ne. ³³ Yasi wete, e nye yensa benje bejeko bene beno ne Piyer lepo nye nye nde: «*Satan, londo ke keki mbe, keto metake mo yeti wete ne yi Njambiyee na, yo metake mete yi bomo!»

³⁴ Ke konge, e nye jeba ngil bomo ne bejeko bene lepo nye bo nde: «Nge mumo kwadye bengwe mi, a ti bon yotu ne nde, yo yana na. A saba kroa ne bengwe mi, ³⁵ keto mumo hene e kwadye kambidya ne jongwe dyene ne ngom ngom ko ta dimbidye yo. Ma yoko e ta dimbidye jongwe dyene keto mbe ne keto Kim Tom ko ta be ne jongwe. ³⁶ Ma nge mumo si namo meneti maka

hene, nje dimbidye jonngwe dyene, yo má nje kame nye nge? ³⁷ Yo kwalb yasi te nda yi mumɔ yakama nye ke numbu jonngwe dyene kɔ? ³⁸ Yo nde, mumɔ hene e ta gwe njɔn jayna mbe nɛ jayna meɛlepi membe ke mbɔmbu botu be muka be tumɛ kɔn nɛ Njambiyɛ jonna ke mebeyɔ baka, *Mɔnɔ mumɔ ta gwe sendi njɔn wene kome nye ta nje ke mɔy meluksa mɛ Sangwe bene pupuna bejaki be Njambiyɛ.»

9 Yesu kɔ mbɔmbu lɛpɔ sendi nye bo nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ: Ke njoka botu bete be diyɛ ndana waka baka, baɲa tí gwe kinɛ pa beɲɛ nda yi *Kandɔ Njambiyɛ ta nje nɔ nɛ nyanngwe ngunngudye kɛ na.»

Yotu Yesu ke senjɔ ke nyanngwe

mejasi mɛ Njambiyɛ

(Mt 17; Lk 9)

² Ya metu yitan jɔ wɛtɛ ke kɔnɛ, e Yesu bu Piyɛ nɛ Jak nɛ Jan kwɔ bene bo beɔ kɛ nɛ nan ke wɛtɛ nyanngwe keki. Kumɔ mate, e yotu nɛ senje ke misi man.

³ Melambɔ mɛnɛ kpalma panɔ nɛ ngɛy ngɛy ngɛy wumɔ nɛ mboɲ mboɲ. Kinɛ mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ ke to mɛnɛti yakama weye lambɔ, yo má wumɔ nda yite na.

⁴ Bo sém semɔ, Eli bene Mɔyisi baka ke nye mesimɔ bene be Yesu. ⁵ E Piyɛ lɛpɛ nye nye nde: «Yekele, yo kimɔte nde, wuse díy waka. He súm meɛbala yitati, wɔ wɛtɛ, e Mɔyisi wɛtɛ, e Eli wɛtɛ.» ⁶ Piyɛ lépi dete, keto a tí be ke duwe yasi te yi nye yâkanngwe lɛpɔ kɛ na, keto wɔ kwanɲa bo. ⁷ Wɛtɛ kulutu njɔ díbidye bo. E wɛtɛ mɛn wulɛ ke mɔy kulutu lɛpɔ nde: «Yɔkɔ mɔnmbɛ, sɔn temɔ mbe, wunɛ wɔkunangwe nɛ nye.» ⁸ Ke bejɛke ma kanɛ misi ngɛkila ke keki yan kɛ, bo tí beɲɛ se wɛtɛ mumɔ na, ndi Yesu nyɛpɔ bene bo.

⁹ Ndana, ke ngimɔ te yi bo bɔ ke piye wulɛ ke to keki kɛ, e Yesu kidye bo nde, kɛ, bo tí yekidyɛ yasi te yi bo beɲma kɛ nye mumɔ na, bo ta disɔ yekidyɛ, yite *Mɔnɔ mumɔ womiya ke njoka bemuɲ. ¹⁰ Bo bakidyɛ lépi yinɔri nɛ gbɔl ke temɔ, e bo díki diyina tandɛ yan nde: «Kasi womiyate ke njoka bemuɲ, yite lépi ba nɛ nge?»

¹¹ E bo diyɛ nye nde: «Keto nge yi botu be ketina meyasi lɛpɛ nde, Eli ta pa kandɛ nje díɲ kɛ?» ¹² E nye yeɲsa nye bo nde: «Yo gbate nde, Eli ta kandɛ nje yí nje kombile meyasi hene tikɔ ke mbey te.» E nye kɛ mbɔmbu lɛpɔ nde: «Ma nan yi yo ketinate ke kasi *Mɔnɔ mumɔ nde, a ta sangwa nɛ meɛnɛ budyate, bomɔ má yeliye nye kɛ? ¹³ Ma mi ke lɛpɔ nye wunɛ nde: Eli ma nje, e bomɔ kele yasi te yi bo kwadya kelɔ kɛ nɛ nye. Bo kelma nda yi yo bɔ ketinate ke kasi nɛ kɛ.»

Yesu ke sɔnɛ beya sisin ke yotu

wɛtɛ mɔnɔ mbam

(Mt 17; Lk 9)

¹⁴ Ke bo ma wuta nɛ bejɛke te bari kɛ, bo dól nde, nyanngwe ngil bomɔ nɛ botu be ketina meyasi sima litɔ bo tikɔ ke bembe. Bene bo bɔ ke nye meso. ¹⁵ Ke ngil

bomɔ ma kanɛ ndi misi deke beɲɛ nɛ Yesu kɛ, e bo ngbakima sutiye kɛ nyɛnɔ nye. ¹⁶ E Yesu diyɛ bo nde: «Wúne bo nyéki meso keto yasi te nda?» ¹⁷ E wɛtɛ mbam te e bɔ ke mɔy ngil kɔ yeɲsa nye nye nde: «Yekele, mi boɲma mɔnmbɛ nje nɔ ke yɔ, a nɛ wɛtɛ beya sisin ke yotu yi kele nde, a tí tapitanngwe na.

¹⁸ Mbey hene te yi nye kwadyɛ dindɔ nye kete, a ke bete nye ke mɛnɛti nɛ weɲ. ɔ béɲa, mɛwuru ke pundɔ nye ke numbu nɛ pukam pukam, a mɛ ke nyambo mesu, yotu ma si detɔ nɛ kanngata. Mi ngwetama nɛ bejɛke bo nde, bo dúɔɔya beya sisin te sɔnɛ ke yotu nɛ. Yasi wɛtɛ, e bo sudye.» ¹⁹ E Yesu yeɲsa lɛpɔ nye bo nde: «Wunɛ botu bete be ti jáya yasi baka, 'mi ta díyɔ sine wunɛ kumɔ ndenɛn? 'Mi ta gbisɔ wunɛ kumɔ ndenɛn? Wunɛ njáki nɛ nye wonɲa ke yembɛ.» ²⁰ E bo bu nye kɛ nɔ. Ke beya sisin ma kanɛ ndi misi deke beɲɛ nɛ Yesu kɛ, e nye jale mɔnɔsike beyate. E nye bale ke mɛnɛti kandɛ meɛɲɲigilɛ, mɛwuru ke pundɔ ke numbu. ²¹ E Yesu diyɛ sangwe na mɔnɔ nde: «Yo kánda ndenɛn?» E nye yeɲsa nde: «Yo ma kiki kandɛ, a ndi nɛ mɔnɔsike. ²² Ke yinɲa meɲɲimɔ yo ke díki bete nye ke díte, yinɲa ke mɔwɔku sɔ ndi nje te yi wo nye wokɔ. Ndi nde, nge be nde, we yakama kelɔ yanɲa, kama wuse, gwakɔ ngwete wusu.»

²³ E Yesu lɛpɛ nye nye nde: «We kpál lɛpɔ nde: «Nge be nde, we yakama kelɔ yanɲa nde,» ma pɛ mɔ te e tike temɔ ke yi Njambiyɛ, meyasi hene yakama kelna.»

²⁴ Ndana, e sangwe nɛ mɔnɔ kembidya nedɔ nde: «Mi ke tikɔ temɔ, ma kama mi, keto yo sulnate nde, mi béki nɛ tikina temɔ.»

²⁵ Ke Yesu ma beɲɛ nde, ngil bomɔ ke sutiye yí nje kɛ, e nye bama nɛ beya sisin lɛpɔ nye nye nde: «We sisin te e kele nde, mumɔ tí tapitanngwe, díbɔ sendi metɔ mɛ mumɔ kɔ, gba mi ke kombile lɛpɔ nye we nde: Pundɔ duwe ke yotu mɔnɔ ke. Kɛ, we tí yɔkwɛ nyinɛ díyɔ se ke yotu nɛ na.» ²⁶ E beya sisin kembidya jale mɔnɔsike beyate pundɔ duwe ke yotu nɛ. E mɔnɔsike ti-ka nɛ lɔnɲkɔnɲ nda muɲte. E sulɔ bomɔ lɛpɛ nde, a gwɔ.

²⁷ Yasi wɛtɛ, e Yesu biye nye ke bo tembidye. E mɔnɔsike teme díyɔ ke tɛri kwey.

²⁸ Ke Yesu ma nje kwɔ nyinɛ tɔ kɛ, e bejɛke bene diyɛ nye tandɛ yan nde: «Keto nge yi wuse sudya su sɔnɲa beya sisin te kɛ?» ²⁹ E Yesu yeɲsa nye bo nde: «Njel sisin nda enɔru yakama duwe ke yotu mumɔ ndi nɛ nje meɲɲweta nɛ Njambiyɛ.»

³⁰ Ke kɔnɛ, e bo teme womete kwɔ nɛ Galile. Yasi wɛtɛ, Yesu tí kwadyɛ nde, bomɔ dúkwɛ mbey nɛ na, ³¹ keto a bɔ ke tedye bejɛke bene meyasi lɛpɔ nye bo nde: «Bo ta bu *Mɔnɔ mumɔ kanɛ nye ke meɛbɔ mɛ bomɔ, bo má wo nye, a má nje womiye ke metu yitati.»

³² Ndi nde, bejɛke tí woke to lépi te na, yasi wɛtɛ, bo gwɔ wɔ diyinate.

Nda kwɔ besɔ?

(Mt 18; Lk 9)

³³ Bo kwanɲa kumɔ ke Kapernawum. Ke Yesu ma kwɔ nyinɛ tɔ kɛ, e nye diyɛ bo nde: «Wunɛ bɔ ke nye meso ke nje keto yasi te nda?» ³⁴ E bo diyɛ nɛ kpinɲbili kinɛ butɛ numbu na, keto bo bɔ ke pitidyɛ numbu ke

nje yí duwe mɔ te ε kwanjma besɔ ke njoka yan kɔ.
³⁵ Ndana, ε Yesus kwɔ diyo metidyε jeba bejεke kamɔ jɔ yiba lepɔ nye bo nde: «Nge mumɔ kwadyε be bosa mumɔ ke njoka besɔ, a bɛki nda njena mumɔ ke njoka yan hene, kelɔ sendi mesay nye bo hene.» ³⁶ E nye bɔ wete gbela mɔnsike tembidyε ke bembe yan kanje nye biye ke bɔ lepɔ nye bo nde: ³⁷ «Mumɔ hene ε bɔ wete mɔnsike nda yɔkɔ kimɔte keto mbe, yo mi yi nye bɔ kimɔte. Ma mɔ te ε bɔ mi kimɔte, yeti ndi mi ne nguru wombe yi nye bɔ na, yo nde, a bɔn Mɔ te ε tomma mi kɔ.»

Wuse tɔ baka njoka bomɔ na

³⁸ Jan lepima nye Yesus nde: «Yekele, wuse bejma wete mbam ke soje beya mesisiɔ ke yotu bomɔ ne dɔnɔ. E wuse gaye nye, keto a yeti ke njɔn su na.» ³⁹ E Yesus lepe nde: «Wune tɔ gaye nye na, keto mumɔ ti yaka kelɔ meyekambiyε ne dɔnɔ dyembe nje yejsa ndi numbu ndana ndana lepina beyate ne mi na. ⁴⁰ Yo nde, nge mumɔ ti lɔ dyambi sunjwe ne wuse, a ke kɔn su. ⁴¹ Ma gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Mumɔ hene ε ta nye wune pelɔ mɔkɔku wete nde, wune hɔbiya, keto wune botu be *Krist, mɔ te tɔ kɔkɔ sol ne na.

⁴² «Ma nge wete mumɔ kele yasi te yi yakama jatidyε wete mɔnsike ke njoka bɔnɔ baka be tike temɔ ke yembe baka ke beya nje, nge bo lepe ndi nde, bo bɔn tari kɔkuna yasi tinɔ ke ngin mɔ te kwɔ betε nye ke maɔ, yite bo jekima kelɔ kimɔ yasi ne nye budyate. ⁴³ Nge be nde, wete bɔ yɔ ke kwadyε jatidyε we ke beya nje, nɔ kɔla bɔ te mbete soje. Yo ta jekɔ be kimɔte ke yɔ nde, nyina ndi ne bɔ wete ke dyobɔ be ne jonjwe, lanja nde, bekɔ ne mɛbɔ hene yiba nje kwɔ kɛ ke dite te yi diyε kpo ne kpo kine dimɔ kɛ. [⁴⁴ Mate bedun bete be dye bo ne fit fit baka yeti ke gwe na, ma dite yeti ke dimɔ sendi na.] ⁴⁵ Nge be nde, wete kol yɔ ke kwadyε jatidyε we ke beya nje, nɔ kɔla kol te mbete soje. Yo ta jekɔ be kimɔte ke yɔ nde, nyina ndi ne kol wete ke dyobɔ be ne jonjwe, lanja nde, bo bɛta we ke dite te yi ti dɔm kɛ ne mekol mɔ hene yiba ne jem. [⁴⁶ Mate bedun bete be dye bo ne fit fit baka yeti ke gwe na, ma dite yeti ke dimɔ sendi na.] ⁴⁷ Nge be nde, wete misi yɔ ke kwadyε jatidyε we ke beya nje, nɔ dɔka misi te mbete soje. Yo ta jekɔ be kimɔte ke yɔ nde, nyina ke *Kandɔ Njambiyε ne misi wete, lanja nde, bo bɛta we ke dite te yi ti dɔm kɛ ne misi mɔ hene yiba ne jem. ⁴⁸ Mate bedun bete be dye bo ne fit fit baka yeti ke gwe na, ma dite yeti ke dimɔ na. ⁴⁹ Dite ta pupudye mumɔ hene ndi nda yi kwa kombile ne medye kɛ. ⁵⁰ Kwa kimɔ yasi, ma ke som kwa si sambiyε, wune ta kelɔ nan yɔ yɔkidyε nɔ? Wune bɛki nda medye mete yi be ne kwa kete jonja ne te tande yun.»

Kasi didya gwaki

(Mt 19)

10 Yesus njɔ tɛme womete kwɔ kɛ ke meneti me Yuda ke nginje Yurdɛ. E nyanjwe ngil bomɔ nje wesiɔ wolo ke keki ne. E nye kandε tedya yan meyasi nda njel wene. ² E *Befarisɔ nje ke yene yɔ nje bobε nye.

E bo diyε nye nde: «Membonga ke nye ka mumɔ deti nde, a sɔnɔ bɔ ne nyari wene?» ³ E nye yejsa nye bo nde: «Mɔyisi pesima ne nge nye wune?» ⁴ E bo lepe nde: «Mɔyisi nya nje nde, mbam yakama keto mekana me didya gwaki nye nyari yɔ soje bɔ ne nye.» ⁵ E Yesus lepe nye bo nde: «Yo keto metemɔ mun ne keskere, yori yi Mɔyisi ketima ne mbonga te dete nye wune kɛ. ⁶ Ma ke yi Njambiyε kusuma ne meyasi ke kandidate kɛ, a kusuma mbam, kusɔ nyari. ⁷ Dete, mbam ta tikɔ sangwe bene nyanjwe jonja bene nyari nda kɔl bene jon. ⁸ Bo hene yiba ta nje be ndi mbundɔ wete. Komete, bo yeti se bomɔ yiba na, bo me ndi mbundɔ wete. ⁹ Ma dete, mumɔ tɔ baka yasi te yi Njambiyε sima janjwe kɛ na.»

¹⁰ Ke bo ma kumɔ ke tɔ kɛ, ε bejεke diyε nye mediyan wolo ke yasi te yi nye lepima ndana kɛ. ¹¹ E nye lepe nye bo nde: «Mbam hene ε ta soje bɔ ne nyari wene kwɔ bɔ mbaɔ, yite nye mbam mewanja ke mbombu bosa nyari. ¹² Ma nge nyari duwe ke bɔ njom kɛ kelɔ gwaki bene wete mbam, yite nye nya mewanja.»

Yesus ke nye bɔnsike mekombila

(Mt 19; Lk 18)

¹³ Diyo kɛ, ε bomɔ bɔ seke seke bɔnsike kɛ nɔ ke yi Yesus, na kpoki bo yɔ nye bo mekombila. Yasi wete, ε bejεke bame bo. ¹⁴ Ke nye ma beje dete kɛ, ε yo kwadyε temɔ ne budyate. E nye lepe nye bo nde: «Ne tɔ ki seke seke bɔnsike, nɛ bo nje ke yembe. Ne tɔ peti bo na, keto *Kandɔ Njambiyε, yo yi njel botu bete be nda bo baka. ¹⁵ Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Nge mumɔ ti jaye *Kandɔ Njambiyε nda yi mɔnsike jaye ne yasi kɛ na, ko a tɔ nyinε kete na.» ¹⁶ Ke kɔnɔ, ε nye kanje bɔnsike sobe ke bɔ kase mɛbɔ ke yotu yan nye bo mekombila.

Wete mɔ kusuku ke nje ke yi Yesus

(Mt 19; Lk 18)

¹⁷ Ndana, ke Yesus ma tɛme nyinε nje kɛ, ε wete mbam sedye nje kuse mɛbɔn ke mbombu wene diyε nye nde: «Kimɔ yekele, mi kɛl nan, nɛ mi be ne jonjwe te yi kpo ne kpo?» ¹⁸ E Yesus diyε nye nde: «We jebanjwe mi nde kimɔ mumɔ keto nge? Keto kine kimɔ mumɔ wete ne wete na, ndi Njambiyε nyepɔ. ¹⁹ We ma duwe membonga me Njambiyε, yo nde: «Kpe, we tɔ woku mumɔ na. We tɔ kel wanja na. We tɔ gubu na. We tɔ pesi lepi nye ke numbu mumɔ na. We tɔ sebila mumɔ bɔ ne yinε yasi ke mɛbɔ mene na. Jesɔ sanjwe bene nyonjwe.» ²⁰ E mbam yejsa nye nye nde: «Yekele, mi ke bakidyε meyasi menɔri hene kandε ne mɔnsike.» ²¹ Yesus bejma nye kwadyε nye lepɔ nye nye nde: «Bukwɔ yasi wete yi we tɔ pa kel kɛ, yo nde, ken dyanjwe meyasi mɔ hene, nɔ bɔn mɔni te kabɔ nye buka bomɔ. Dete, we ta be ne kusuku ke dyobɔ. Ke kɔnɔ, nɔ bɛnjwe mi.» ²² Yasi wete, nge mbam kɔ ma wokɔ melepi menɔri kɛ, ε nye tinε menjgemi ne sibibi kwɔ ne ngambi, keto a bɔ ne budya kusuku.

²³ Ndana, ε Yesus kanje misi ngɛkila lepɔ nye bejεke bene nde: «Yo gba sulnate nde, botu be kusuku nyinε

ke *Kando Njambiyε.»²⁴ Bejεke ηgbakimama lεpi yinɔri budyate. E Yesus basidyε lεpɔ nyε bo nde: «Wunε bɔnɔ, yo gba sulnate nde, botu bete be nyε temɔ yan hεne ke kusuku baka nyiη ke *Kando Njambiyε.»²⁵ Yo sulnate nde, nyanngwε nyamɔ nde *samo yakama kwɔ lalε nedɔ ke njembi alula nε nde, mɔ kusuku nyiηa ke *Kando Njambiyε.»²⁶ E bejεke ηgbakima kwɔ to te lεpɔ tandε yan nde: «Ma ηge bε dete, nda yakama jɔ kɔ?»²⁷ Yesus bεηma bo lεpɔ nde: «Kε yi bomɔ, mumɔ yeti nε deti te yi kelɔ dete na. Ma ke yi Njambiyε, a nε deti te yi kelɔ meyasi hεnε.»

²⁸ E Piyer diyε lεpɔ nyε nyε nde: «Bεηa, wusε ma tikɔ su meyasi hεnε kpalɔ bεηgwe wε.»²⁹ E Yesus yeηsa nde: «Gbakasi yi mi lεpε nyε wunε kε: Mumɔ hεnε te ε ta tikɔ tɔ dyenε, tikɔ bεmaη ho bedyɔmbu ho nyanngwe ho saηgwe ho bɔnɔ ho mεηgwanη mεnε keto mbe nε ke-to Kimɔ Tom, mɔ te ta kpalɔ bε nε meyasi gɔmay ke numbu yasi wetε te yi nyε tikima kε.»³⁰ Kandε ndana mɔ te ta bε nε metɔ gɔmay. A ta bε nε bεmaη gɔmay bɔ bedyɔmbu gɔmay. A ta bε sendi nε benyanngwe gɔmay nε bɔnɔ gɔmay bɔ mεηgwanη gɔmay. A ta bε nε meyasi mεnɔri hεnε ke mɔy nyanngwe mεbɔnε. Ma a ta bε sendi nε jɔηgwe te yi kpo nε kpo ke metu mete yi ta nje kε.³¹ Yo nde, bosa bomɔ budyate ta nje bε botu be njime. Sendi, botu be njime budyate ta nje bε bosa bomɔ.»

³² Bo bɔ ke kendi yί bendɔ kε pε Yerusalem. Yesus bɔ mbɔmbu, bejεke ke kɔη nε. Temɔ yan tī bε nε tε na. Botu bete be bɔ ke bεηgwe nyε baka bɔ ke gwe wɔ budyate. E Yesus kala jεba bejεke bεnε kamɔ jɔ yiba kandε lεpina yasi te yi nyε ta saηgwa nɔ kε nyε bo: ³³ «Nε bεηa, wusε be bendε kε pε Yerusalem baka. Bo ta bɔ *Mɔnɔ Mumɔ nyε bekum be botu be nyεna sadaka nyε Njambiyε nε botu be ketina meyasi. Bo ta pεsɔ nde, bo wɔku nyε. Kε kɔηte, bo mɔ nje bɔ nyε kaηe nyε botu bete be yeti ke duwε Njambiyε baka.»³⁴ Botu bete ta nyεtɔ nyε sa mεsεri ke yotu nε. Bo ta njurɔ nyε nε njambala nje wo nyε, a mɔ nje womiyε ke metu yitati.»

Jak bεnε Jan ke diyε Yesus yiηa yasi

(Mt 20)

³⁵ Jak bεnε Jan te bɔnɔ be Sebede njɔ ke kεki Yesus lεpɔ nyε nyε nde: «Yekele, yasi te yi wusε ta diyε wε kε, hε gɔru nde, kelɔ yo nyε wusε.»³⁶ E Yesus diyε bo nde: «Nε kwɔdyikwε nde, mi kεl ba ηge nyε wunε?»³⁷ E bo lεpε nyε nyε nde: «Kome wε ta bɔ diyɔ meluksa mɔ kε, jaya nde, wusε dīy metidyε ke kεki yɔ, wetε pulɔ mbam bɔ, wetε pulɔ gare yɔ.»³⁸ Yasi wetε, ε Yesus lεpε nyε bo nde: «Wunε yeti ke duwε yasi te yi wunε diyε kε na. 'Wunε yakama hɔbiye ka pelɔ mεbɔnε mete yi mi ta hɔbiye kε? Njel metɔpuna mete yi mi ta saηgwa nɔ kε, 'wunε yakama weliyε yo nde?»³⁹ E bo yeηsa nyε nyε nde: «Wusε yakama weliyε.» E Yesus lεpε nyε bo nde: «Gbate, wunε ta hɔbiye pelɔ mεbɔnε mete yi mi ta hɔbiye kε. Sendi, njel metɔpuna mete yi mi ta saηgwa nɔ kε, wunε ta saηgwa nɔ sendi.»⁴⁰ Ma yasi wetε, ke kasi diyɔ metidyε ke mbam bɔ ho ke gare mbe, yeti mi kabe yo nyε bomɔ na. Membey mete wɔkunangwε nε botu bete be Njambiyε sima si kombile yo tike bo baka.»

⁴¹ Kε bejεke te bari kamɔ ma wokɔ mεlεpi mete yi Jak bεnε Jan lεpima kε, ε temɔ yan kwa sunngwε nε bo.⁴² E Yesus jεba bejεke hεnε lεpɔ nyε bo nde: «Wunε duwɔ nde, botu bete yi bomɔ jεba nde bekum ke to mεneti baka ke kpalɔ bendɔ to yan bendɔ. Ma be nyanngwe botu bete be ke njoka yan baka ke kpalɔ natε bo nata.»⁴³ Yasi wetε ke yun, yo yeti ke kwaηna dete na. Mɔ te ε kwadyε be nyanngwete ke njoka yun kɔ yɔkanngwε kelɔ mesay nyε wunε.⁴⁴ Ma yɔkɔ ε kwadyε be bosa mumɔ ke njoka yun kɔ bεki bala bεsɔ hεnε.⁴⁵ Keto *Mɔnɔ mumɔ sendi nε ηguru wεnε ti ma njaki, nε bomɔ kel mesay nyε nyε na, yasi wetε, a njɔ nda mɔ mesay yί nyε jɔηgwe dyenε yί kolɔ nε budya bomɔ.»

Yesus ke butε misi mε Bartime

(Mt 20; Lk 18)

⁴⁶ Bo kendima kumɔ ke Yeriko. Ke ηgimɔ te yi Yesus bɔ ke pundɔ duwε ke mɔy dya bεnε bejεke bεnε nε nyanngwe ηgil bomɔ kε, wetε mɔ dibina misi nde Bartime, mɔnɔ Time bɔ ke diyɔ ke kεki nje. A dikima jɔmbɔ meyasi ke mεbɔ mε bomɔ.⁴⁷ Nge nyε ma wokɔ nde, yo Yesus te mɔ Nasaret kwɔ kε, ε nyε nyε numbu ke kembɔ lεpɔ nde: «Mɔnɔ Davit Yesus, gwakɔ ηgwete wombe.»

⁴⁸ Baηa bomɔ budyate bamma nyε yί sɔ nje nde, a dibɔ numbu. Ma ko bεkɔ dete, yo ke ηgimɔ te yite yi nyε njɔ kembɔ kwɔ to te nde: «Mɔnɔ Davit, gwakɔ ηgwete wombe.»⁴⁹ Ndana, ε Yesus tεmε lεpɔ nde: «Wunε jεbaηgwe nyε.» E bo jεba mɔ dibina misi lεpɔ nyε nyε nde: «Wε tī kambi yaηa na. Tεma, a ke jεba wε.»⁵⁰ Kε nyε ma wokɔ dete kε, ε nyε bete gambo nε nε vεη lom-biyε kε pε yi Yesus.⁵¹ E Yesus diyε nyε nde: «Wε kwɔdyikwε nde, mi kεl ηge nyε wε?» E nyε yeηsa nyε nyε nde: «Yekele, kelɔ nde, mi bεηηangwε.»⁵² E Yesus lεpε nyε nyε nde: «Kwanɔ, tikina temɔ te yi wε nɔ kε jɔηgwa wε.» Ndana ndana, ε nyε kandε bεηna yasi bεηgwe Yesus kε nɔ.

Yesus ke dyɔ ke Yerusalem

(Mt 21; Lk 19; Jη 12)

11 Bo kendima wuta nε Yerusalem kumɔ ke kεki Betfage nε Betani, ke pulɔ *Keki mεoliviye. E Yesus tome baηa bejεke bεnε yiba kenje mbɔmbu lεpɔ nyε bo nde: ² «Wunε kεn ke dya te ε ke mbɔmbu wun kɔ. Nε nyiηna dya dεke wunε ta dolɔ wetε mɔnɔ tofu tiηnate. Mumɔ wetε nε wetε tī pa didyε meta mεnε wetε yesɔ ke to nε na. Nε wunε wunja nyε nje nɔ.»³ Nge mumɔ diyε wunε nde: «Wunε wunja nyε keto ηge?» Nε wunε yeηsaηgwe nde: «Nyanngwe Kumande ke kwadyε nyε, a ta yɔkidyε nyε nedɔ.»⁴ Bo kɔ, ε bo dolε wetε mɔnɔ tofu tiηnate ke numey ke sɔ yaka nε nje, ε bo wunje nyε.⁵ E baηa botu bete be bɔ womete baka diyε bo nde: «Yiri ηge yi wunε keke kε? Keto ηge yi wunε wunje mɔnɔ tofu enɔru kε?»⁶ E bo yeηsa nda yi Yesus lεpima nyε bo kε. E bo tike bo nde, bo kwɔn nε nyε.⁷ Bo boηma mɔnɔ tofu kumɔ nɔ ke yi Yesus, bɔ melambɔ man jɔnɔ ke to nε. E nyε kwɔ bendɔ mɔnɔ tofu diyɔ ke to nε.⁸ Bomɔ budyate boηma mεlambɔ man jɔnɔ ke nje, ε baηa leke yan mɔnɔ mεbɔ mejeti ke lɔ bete ke nje.

⁹ Botu bete be b̄ mbombu n̄ baka be b̄ ke k̄n̄ Yesus baka dikima kemb̄ nde: «*Hosana, mekombila ne ȳk̄o ε nje ne d̄n̄o Baba Mbok̄!» ¹⁰ Mekombila b̄n̄n̄ngwe ke kand̄ san̄mbamb̄ wusu Davit yi nje k̄! Njambiȳe b̄n̄ki n̄ meluksa ke kwey!» ¹¹ Yesus d̄yan̄ma ke Yerusalem kw̄ nyīn̄e mban̄j̄ Njambiȳe. Ke nye ma si b̄n̄e m̄yasi h̄n̄e te yi b̄ ke k̄ki ne k̄, ε nye kw̄ b̄n̄e bej̄eke b̄n̄e kam̄ j̄o ȳiba k̄ p̄e Betani, keto ngim̄o sima kw̄ budyate.

Yesus ke kita ne figiye (Mt 21)

¹² Misi pup̄e, ke ngim̄o te yi bo b̄ ke pund̄o duwe ke Betani k̄, Yesus b̄ ke wok̄ n̄ja. ¹³ Ke nye ma kan̄e misi b̄n̄e ne w̄te njuku *figiye ne nan̄ ne memb̄ru ne gbi k̄, ε nye k̄, na k̄ b̄n̄, simande yo wumma. Yasi w̄te, ke nye ma wuta ne njuku te k̄, a s̄m̄ ndi memb̄ru ne memb̄ru ne gbi, keto yo t̄i b̄e ngim̄o wumnate na. ¹⁴ Ndana, ε nye l̄p̄e nye njuku figiye en̄ru nde: «Siyama b̄n̄e ne ngb̄t̄ nde, ko mum̄o w̄te ne w̄te t̄i d̄ye se kwal̄o mbum̄o yo w̄te yes̄o na!» Bej̄eke b̄n̄e wokuma l̄pi yin̄ri yi nye l̄p̄ima k̄.

Yesus ke dud̄ye botu be d̄yangwa

m̄yasi ke mban̄j̄ Njambiȳe (Mt 21; Lk 19; Jn 2)

¹⁵ Bo ȳkw̄a ne k̄k̄o d̄ȳa ke Yerusalem. E Yesus nyīn̄e mban̄j̄ Njambiȳe kand̄e dud̄ya botu bete be b̄ ke d̄yangwe n̄ baka be b̄ ke b̄n̄o m̄yasi womete baka. A tindima metebel m̄e botu be sen̄jina m̄n̄i n̄e m̄solo m̄e botu be d̄yangwa bepep̄o bete ke men̄eti. ¹⁶ A t̄i tike nde, mum̄o w̄te ne w̄te s̄b̄a ȳīn̄a yan̄a p̄esa n̄o ne m̄oy mban̄j̄ Njambiȳe na. ¹⁷ A ted̄ya bo m̄l̄pi m̄e Njambiȳe l̄p̄o sendi nde: «Yo yeti gba ketinate ke m̄kana m̄e Njambiȳe nde: «Bo ta jeb̄a t̄ȳ dyembe nde t̄ȳ te yi m̄kand̄o h̄n̄e ta ngb̄o ngweta ne Njambiȳe ke m̄oyte na? Ma yasi w̄te, wun̄e kpalma ȳn̄sa yun yo ne gban̄ botu be gub̄o.»

¹⁸ Ke bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiȳe n̄e botu be ketina m̄yasi ma wok̄o dete k̄, ε bo s̄a nje te yi bo yakama wo ne nye. Ndi nde, bo b̄ ke kamb̄o nye, keto yasi te yi nye dikima ted̄ye k̄ dikima kpoke tem̄o bom̄o h̄n̄e budyate. ¹⁹ Ke bekoko ma d̄ȳa k̄, ε Yesus pund̄e duwe ke m̄oy d̄ya b̄n̄e bej̄eke b̄n̄e.

²⁰ Ke bo ma nje t̄k̄e sendi nje b̄m̄en̄m̄e k̄, bej̄eke s̄m̄ nde, njuku *figiye k̄ ma gwe s̄s̄o ne kawoyo kand̄e ke ton̄ te kum̄o n̄ji. ²¹ E Piyer take yasi te yi kwan̄-nama k̄. E nye l̄p̄e nye Yesus nde: «Yekele, b̄n̄a njuku figiye te yi w̄e ma k̄tan̄gwe ne nye k̄ ma s̄s̄o.» ²² E Yesus nje d̄iȳo l̄p̄o nye bo nde: «Wun̄e t̄iki tem̄o ke yi Njambiȳe. ²³ Gbakasi yi mi l̄p̄e nye wun̄e k̄: Nge mum̄o l̄p̄e nye keki te ȳk̄o nde: «D̄uk̄we waka k̄ bal̄ ke man̄,» yo ta kelna dete, nge nye tike tem̄o nde, yasi h̄n̄e te yi nye l̄p̄ima k̄ ta kelna gbate kin̄e b̄e ne m̄eso ke tem̄o na. ²⁴ Yori yi mi l̄p̄e nye wun̄e nde: Yasi h̄n̄e te yi wun̄e ta diȳe Njambiȳe ke m̄ngweta mun̄, nge wun̄e

tike tem̄o nde, wun̄e m̄e ne ya te, Njambiȳe ta nye wun̄e yo.

²⁵ «Ma ke ngim̄o h̄n̄e te yi wun̄e tem̄e ȳī ngweta ne Njambiȳe, nge b̄e nde, wun̄e ne ȳīn̄a l̄pi sun̄gwe ne w̄te mum̄o, wun̄e t̄iki nye ne ngwete, n̄e San̄gwe wun̄e te ε diȳe ke d̄ȳob̄o k̄ tiki sendi wun̄e ne ngwete ke beya m̄yasi mete yi wun̄e kele k̄. ²⁶ Ma nge wun̄e ti tike b̄s̄o ne ngwete na, san̄gwe wun̄e te ε diȳe ke d̄ȳob̄o k̄ t̄i tiko sendi wun̄e ne ngwete ke beya mekele mun̄ na.»

Deti Yesus w̄la ke yi Njambiȳe (Mt 21; Lk 20)

²⁷ Bo ȳkw̄a wolo k̄ ke Yerusalem. Ke ngim̄o te yi Yesus b̄ ke jombila ke m̄oy mban̄j̄ Njambiȳe k̄, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiȳe n̄e botu be ketina m̄yasi n̄e betomba be d̄ya nje ke yene ²⁸ diȳe nye nde: «Deti te yi w̄e kele ne m̄yasi mete yike k̄ w̄la we? Nda nye w̄e deti nde, kel̄o m̄yasi mete?» ²⁹ E Yesus ȳn̄sa nye bo nde: «Mi sendi, mi ndi ne l̄pi w̄te yi mi ta diȳe wun̄e, n̄e wun̄e ȳn̄san̄gwe nye mi, n̄e mi nje l̄pi mb̄ey te yi deti te yi mi kele ne m̄yasi mete wule kete k̄. ³⁰ Nda tom̄e Jan̄ nde, a n̄j̄aki t̄p̄e bom̄o ke m̄oyku? Yo Njambiȳe ho yo bom̄o? Ma ne ȳn̄san̄gwe nye mi.» ³¹ Ndana, ε bo kand̄e m̄diȳna tand̄e yan̄ l̄p̄o nde: «Nge wuse l̄p̄e nde: Yo Njambiȳe tom̄e nye, yite a ta diȳe nde: Ma keto nge yi wun̄e ti tike tem̄o ke yasi te yi nye l̄p̄ima k̄? ³² Ma nge wuse nje ȳn̄sa nde: Yo bom̄o tom̄e nye, yite...» Bo l̄pi dete, keto bo b̄ ke kamb̄o ngil bom̄o, keto bom̄o h̄n̄e b̄n̄ma nde, Jan̄ gbate m̄o pun̄ja m̄l̄pi m̄e Njambiȳe. ³³ Dete, ε bo ȳn̄sa nye Yesus nde: «Wuse yeti ke duwe na.» E Yesus nje l̄p̄o nye bo nde: «Mi sendi, mi yeti ke l̄p̄o yan̄a nye wun̄e ke kasi deti te yi mi kele ne m̄yasi mete k̄ na.»

Kan̄o ke kasi beya botu be

bakidȳa ngwan̄ (Mt 21; Lk 20)

12 Ke k̄n̄te, ε Yesus kand̄e l̄p̄ina m̄yasi nye bo ne nje m̄kan̄o. E nye l̄p̄e nde: «W̄te mum̄o sama ngwan̄ *vinȳe. E nye kele kakwe lit̄o ne yo, tim̄o mb̄ey s̄p̄ita memb̄um̄o, sum̄o sendi dongbe dongbe t̄ȳ ȳī p̄emna ngwan̄. E nye nje kan̄e yo h̄n̄e nye ban̄a botu be m̄say nde, bo b̄akidȳa, b̄e sendi ne ngabiye te yan̄ kete. Ke k̄n̄te, ε nye kw̄ l̄ndunate k̄ ȳīn̄a men̄eti. ² Ke ngim̄o te yi memb̄um̄o sima det̄o ke ngwan̄ ma d̄ȳa, ε nye tom̄e w̄te m̄o m̄say ken̄je ke yi bari, n̄e bo njese nye ngabiye memb̄um̄o mete yene. ³ Yasi w̄te, botu be m̄say te bari tem̄ma biye nye m̄ende ȳk̄idȳe nye ne gbonḡo bo. ⁴ Ke k̄n̄te, ε nye tom̄e sendi w̄te m̄o m̄say ken̄je bo. E bo m̄ende mbete k̄mb̄e ke to toȳe nye wun̄gwe. ⁵ A n̄j̄a tom̄o sendi mban̄a ke k̄n̄ te ȳru. E bo wo mbete. E nye nje tom̄o sendi ban̄a budyate ken̄je. Bo natima ban̄a tumb̄o wo ban̄a. ⁶ Ndana, ε nye tika ndi ne ndan̄ga m̄n̄o wene, s̄n̄ tem̄o ne. Ȳī sid̄ye n̄o, ε nye nje tom̄o nye ken̄je l̄p̄o nde: «Bo ta kamb̄o, keto yo m̄n̄mb̄e.» ⁷ Yasi w̄te, botu be m̄say baka n̄j̄a l̄p̄o

tandɛ yan nde: «Nɛ bɛɲa, mɔ te ɛ ta tika nɛ melikɔ, ɛkɔ! Nɛ njâki, hɛ wôku nyɛ, né wusɛ tika su nɔ.»⁸ ɛ bo biye nyɛ wo, bɔ muɲ nɛ kɛ lɪ kɛ kɔɲ ngwanɲ.

⁹ «Ma sa ngwanɲ ta nje kelɔ nan? A ta nje girise botu be mesay benɔri nje kanɛ ngwanɲ nyɛ banɲa. ¹⁰ Yite nde, wunɛ tɪ pa tɔlɔ kɛ yi diyɛ ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ na? Yo ketinate nde: «Tari*f1* te yi botu be sumna tɔ sɛɲma kɔ kpalma nje bɛ sangwɛ kondu.

¹¹ Ma yasi kɛ, yo mɛkele mɛ Baba Mbokɔ, yo yasi te yi wusɛ bɛɲɛ ngbakima.»

¹² Kɛ bekum Beyuden ma si wokɔ mɛlɛpi mɛnɔri hɛnɛ kɛ, ɛ bo sɔ nje te yi biye Yesus, keto bo duwɔ nde, a nyɛki kanɔ te sunɲwɛ nɛ bo. Yasi wɛtɛ, bo bɔ kɛ kambɔ ngil bomɔ, dɛte ɛ bo jise kwɔ tiko nyɛ.

Yesus nde, bomɔ gbôku garama

nyɛ Sesar

(Mt 22; Lk 20)

¹³ Bo njɔ tomɔ banɲa *Befarisɛ nɛ banɲa botu betɛ bɛ bɔ kɛ njɔɲ kumandɛ Herod baka kenɛ kɛ yi Yesus, né bo dɔngidyɛ nyɛ wulɛ kɛ lɛpi te yi ta pundɔ kɛ numbu nɛ kɛ. ¹⁴ ɛ bo dyɔ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Yekele, wusɛ duwɔ nde, wɛ mɔ gbakasi ko kɛ misi mɛ nda, keto wɛ ti bɔɲ yɔ mberɪ misi mɛ mumɔ na. Wɛ tédyɔ yɔ nje Njambiyɛ gbate gbate. 'Mɛmbonɲa lépi nde, mumɔ gbôku garama nyɛ *Sesar? 'Hɛ gbôku ho hɛ tɪ gbokɔ?»¹⁵ Yesus duwɔ likisi yan, ɛ nyɛ diyɛ bo nde: «Wunɛ bóba mi keto nɲɛ? Wunɛ bôɲ nɛ sulɛ wɛtɛ nje nɔ, né mi bɛɲ.»¹⁶ ɛ bo nje nɔ bɔ kanɛ nyɛ nyɛ. ɛ nyɛ diyɛ bo nde: «Yikɛ yekambiyɛ to nda? Ketina mɛketi mɛte yikɛ tédyɔ nda?» ɛ bo yeɲsa nyɛ nyɛ nde: «Yo yi Sesar.»¹⁷ ɛ nyɛ nje lɛpɔ nyɛ bo nde: «Wunɛ nyɛki Sesar mɛyasi mɛte yɛnɛ, nyɛ Njambiyɛ mɛyasi mɛte yɛnɛ.» Bo ngbakimama budyate kɛ yasi te yi nyɛ yeɲsama kɛ.

Kasi womiya bomɔ

(Mt 22; Lk 20)

¹⁸ *Besadusɛ lépi yan nde, bemuɲ tɪ womiyɛ na. Bo njɔ sendi kɛ yi Yesus diyɛ nyɛ mɛdiyan lɛpɔ nde:

¹⁹ «Yekele, kɛ njoka mɛmbonɲa musu yi Mɔyisi ketima kɛ, yo ketinate kɛ mɔyɛte nde: «Nɲɛ mumɔ bɛ nɛ maɲ, nɲɛ maɲ wɛnɛ te gwe tikɔ nyari kinɛ ja bɛnɛ nyɛ na, na bôɲ kusɔ te, na ja kwanɲdye nɛ dɪnɔ maɲ ɛ gwɔ kɔ.»

²⁰ Yo bɔ nɛ banɲa bɔnɔ bembam yitan jɔ yiba bɛ jadyɔ kɛ mɔyɛ yan. Tomba te bonɲa nyari gwe kinɛ tikɔ ko mɔnɔsike bɛnɛ nya te na. ²¹ ɛ ɛ kɔɲ te bɔ kɔ gwe kinɛ tikɔ ko mɔnɔsike bɛnɛ nya te na. Yo bɔ ndi sendi dɛte nɛ mɔ yitatite. ²² Yo kwanɲnama ndi dɛte sidyɛ nɛ bo hɛnɛ yitan jɔ yiba nɛ gbukup. Ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛ njoka yan tɪ ja bɛnɛ nya te yɪ kusɔ nɛ kandɔ na. Diyɔ kɛ, ɛ nyari nje gwe sendi kɛ kɔɲ yan hɛnɛ. ²³ Ma kɛ yesɔ te yi bemuɲ ta womiyɛ nɔ kɛ, kɛ njoka bembam baka, nya kɔ ta nje bɛ nya nda, keto bo hɛnɛ yitan jɔ yiba bonɲa nyɛ nɛ mɛgwaki?»²⁴ ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo nde: «Nɛ tɪ bɛɲa nde, mɛjɔnɔ mun wúla, keto wunɛ kɛ ndekima yasi te yi yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ, ndekima

sendi ngunguduyɛ Njambiyɛ na?»²⁵ Yo nde, kome bemuɲ ta womiyɛ kɛ, mɛgwaki tɪ bɛɲa se na. Yasi wɛtɛ, bomɔ hɛnɛ ta jonɲa nda yi bejaki bɛ Njambiyɛ jonɲa nɔ kɛ dyobɔ kɛ. ²⁶ Ma kɛ kasi womiya bemuɲ, yite nde, wunɛ tɪ pa tɔlɔ ka mɛkana mɛte yi Mɔyisi ketima kɛ na? Wunɛ tɪ pa tɔlɔ kɛ mbɛy te yi lɛpɛ kasi mɔnɔ jɛti te ɛ bɔ kɛ biye dɪtɛ kɛ na? Womɛtɛ Njambiyɛ lɛpima nyɛ Mɔyisi nde: «Mi mbɛ Njambiyɛ te ɛ Abaraham, Njambiyɛ te ɛ Isak, Njambiyɛ te ɛ Yakɔp.» Wunɛ tɪ pa tɔlɔ mbɛy te na?²⁷ Yo nde, Njambiyɛ yeti Njambiyɛ bemuɲ na, nyɛ Njambiyɛ te ɛ botu betɛ bɛ nɛ jonɲ baka. Gbate, wunɛ kɛ mɔyɛ mɛjɔnɔ nɛ pitik.»

Kasi mbonɲa te ɛ kwanɲma bɛsɔ kɔ

(Mt 22)

²⁸ Wɛtɛ mɔ ketina mɛyasi bɔ kɛ lɛngwɛ mɛtɔ kɛ meso mɛte yi bo bɔ kɛ nyɛ kɛ. A bɛɲma nde, Yesus yeɲsama kimɔtɛ nyɛ *Besadusɛ. ɛ nyɛ nje kɛ kɛki nɛ diyɛ nyɛ nde: «Kɛ mɛmbonɲa hɛnɛ, yɛn kwɔ bɛsɔ?»²⁹ ɛ Yesus yeɲsa nyɛ nyɛ nde: «Mbonɲa te ɛ kwanɲma bɛsɔ kɔ, yo yɔkɔ ɛ lɛpɛ nde: «Kandɔ Isarayɛl, wokɔ. Siya Baba Mbokɔ, yo ndi Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wusu.

³⁰ Kwadyikwɛ Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wɔ nɛ temɔ yɔ hɛnɛ, nɛ sisiɲ yɔ hɛnɛ, nɛ dyanɔ dyanɔ hɛnɛ, nɛ deti yɔ hɛnɛ.»³¹ Mbonɲa yibate, yo nde: «Kwadyikwɛ mɔɲ nda yi wɛ kwadyɛ nɛ yotu yɔ kɛ.» Kinɛ mbanɲa mbonɲa ɛ kwanɲma mɛmbonɲa maka yiba na.»³² ɛ mɔ ketina mɛyasi nje lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Kimɔ yanɲa, yekele, wɛ lɛpima gba gbakasi yɪ lɛpɔ nde, siya Njambiyɛ yo ndi nyɛ nyɛpɔ, kinɛ mbanɲa se na.»³³ Sendi, nɲɛ mumɔ kwadyɛ Njambiyɛ nɛ temɔ nɛ hɛnɛ, nɛ dyanɔ dyɛnɛ hɛnɛ, nɛ deti nɛ hɛnɛ, kwadyɛ jakɔnɔ mumɔ nda yi nyɛ kwadyɛ nɛ yotu nɛ kɛ, yo yite lanɲsa mɛsadaka hɛnɛ te yi mumɔ yakama nyɛ Njambiyɛ kɛ. Yo yite lanɲsa mɛsadaka mɛ benyamɔ te yi bo lodyɛ lodyukwɛ, ko mɛsadaka mɛte yiri hɛnɛ.»³⁴ Yesus bɛɲma nde, a yeɲsama kimɔtɛ nɛ dyanɔ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Wɛ mɛ nɛdɔ te yi nyiɲɛ kɛ *Kandɔ Njambiyɛ.» Kɛ kɔɲtɛ, ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ tɪ bobɛ diyɛ nyɛ mɛdiyan se na.

³⁵ Yesus bɔ kɛ tedye mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nyɛ bomɔ kɛ mbanɲɔ Njambiyɛ. ɛ nyɛ diyɛ nde: «Keto nɲɛ yi botu bɛ ketina mɛyasi lɛpɛ nde, *Krist nɔnɔ Davit kɛ?»³⁶ Davit nɛ nguru wɛnɛ lɛpima nɛ deti te yi Kimɔ Sisiɲ nde: «Baba Mbokɔ lɛpima nyɛ Kumandɛ wombɛ nde: 'Diyɔ mɛtidyɛ kɛ mbam bɔ mbɛ nde, mi síki kawulɛ bɛpendɔ bɔ tiko kɛ njɪ mekol mɔ.»³⁷ Davit nɛ nguru wɛnɛ kɛ jeba nyɛ nde Kumandɛ. Ma Kumandɛ wɛnɛ ta kpalɔ nje bɛ mɔnɔ wɛnɛ nan?» Nyangwɛ ngil bomɔ bɔ kɛ lɛngwɛ mɛtɔ kɛ yasi te yi nyɛ bɔ kɛ lɛpɔ kɛ nɛ mesosa.

³⁸ Piɲɔ te yi Yesus bɔ kɛ tedye yasi kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bomɔ nde: «Wunɛ dɪy nɛ sɔnɔ nɛ botu bɛ ketina mɛyasi. Bo kwadyikwɛ janɲa nɛ nyangwɛ ndulɛɲ ndulɛɲ mɛgambo kɛ mbɔmbu bomɔ, kwadyɛ sendi nde, bomɔ kɛ nyɛnɔ bo kɛ mbɛy kome bomɔ diki wesidyɔ kɛ. ³⁹ Bo kwadyikwɛ diyɔ kɛ bosa mɛmbɛy kɛ mɛmbanɲɔ mɛwesidyɔ mɛ Beyuden, sɔ sendi kpasa mɛmbɛy kɛ mɛtɔ mɛdina. ⁴⁰ Bo wɛnɲila mɛyasi hɛnɛ nɛ mbul kɛ mɛbɔ mɛ bekusɔ boma, diki nje kelɔ sɛwna mɛngwɛta,

né bomɔ bɛɲ nde, bo kimɔ bomɔ. Njambiyɛ ta jɔsɛ bo tedye bo nyanɲwɛ mɛbɔnɛ kwɔ to te.»

Wɛtɛ buka kusɔ nyari kɛ nyɛ Njambiyɛ

yasi nɛ tɛmɔ nɛ hɛnɛ

(Lk 21)

⁴¹ Yesus diyma metidyɛ yaka nɛ kponɲi nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ. A bɔ kɛ bɛɲɛ nda yi ngil bomɔ bɔ kɛ nyɛ mɔni ketɛ kɛ. Botu bɛ kusuku budyate bɔ kɛ nyɛ budya mɔni ketɛ. ⁴² Wɛtɛ buka kusɔ nyari nɲɔ bɛtɛ limbi sisi yiɓa yi yaka pata wɛtɛ. ⁴³ Yesus jebama bejɛkɛ bɛnɛ lɛpɔ nyɛ bo nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Buka kusɔ nya kɔ nya kwɔ baka hɛnɛ, ⁴⁴ ketɔ bari hɛnɛ nya buyɔ mɛyasi mɛtɛ yi bo bɛ nɔ kwɔ to tɛ kɛ. Yasi wɛtɛ, buka kusɔ nya kɔ nya yasi hɛnɛ tɛ yi bɔ nde, a jɔɲɲanɲwɛ nɔ kɛ diyɔ mɛbukɔ mɛnɛ kɛ.»

Kasi mɛbɔnɛ mɛtɛ yi ta nje kɛ

(Mt 24; Lk 21)

13 Kɛ ngimɔ tɛ yi Yesus bɔ kɛ pundɔ kɛ mbanjɔ Njambiyɛ kɛ, ɛ wɛtɛ jɛkɛ wɛnɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Yekele, bɛɲa ndi mɛri mɛtari mɛtɛ yikɛ wa! Bɛɲa ndi mɛtɔ mɛtɛ yikɛ wa!» ² ɛ Yesus yɛɲsa nyɛ nyɛ nde: «Nduku, wɛ kɛ bɛɲɛ nyanɲwɛ mɛtɔ mɛtɛ yinɔri? Kine tari wɛtɛ nɛ wɛtɛ ta diyɔ waka kɛ to jakɔɔ kine nde, bo gbɔɲgula bɛtɛ kɛ mɛnɛti na!» ³ Kɛ kɔɲtɛ, ɛ nyɛ kwɔ kɛ diyɔ metidyɛ yaka nɛ mbanjɔ Njambiyɛ kɛ *Keki mɛo-liviye. Nɛ Piyɛr nɛ Jak nɛ Jan bɔ Andɛrɛ bɔ ndi bɛnɛ bɛ Yesus bɛpɔ. Bo diyma nyɛ nde: ⁴ «Lɛpɔ nyɛ wusɛ, mɛyasi mɛtɛ ta kwanɲa ndɛnɛn? Yo nɲɛ yi ta tedye nde, mɛyasi mɛtɛ hɛnɛ ta bɛ kɛ kɛlna kumɔ kɛ nje-nate?»

⁵ Ndana, ɛ Yesus kandɛ lɛpi lɛpɔ nyɛ bo nde: «Wunɛ diyɛ nɛ sɔsɔ, ma mumɔ mɛ nje sebile wunɛ. ⁶ Ketɔ bomɔ budyate ta nje nɛ diɲɔ dyɛmbɛ lɛpɔ nde: «Mi *Krist, mi kɔ!» Dɛtɛ, bo ta sebile budya bomɔ. ⁷ Komɛ wunɛ ta wokɔ bomɔ kɛ lɛpɔ kasi mɛdyambi, wokɔ ngum ngum tɛ kɛ, wunɛ tɛ gwaki kaɲ yaɲa na, ketɔ mɛyasi mɛtɛ yɔkanɲwɛ kɛlna. Ndi nde, yite tɛ pa bɛ siyna mɛyasi na. ⁸ Kandɔ wɛtɛ ta tɛmɛ lɔ dyambi nɛ wɛtɛ kandɔ. Kumanɛ wɛtɛ mɔ tɛmɛ lɔ dyambi nɛ jakɔɔ. Mɛnɛti ta ngwanɲwɛ kɛ yinɔ mɛmbɛy. Kolɔ ta kɛlna kɛ to mɛnɛti. Mɛyasi mɛnɔri ta bɛ ndi gbɛla toɲ mɛbɔnɛ. ⁹ Ma wunɛ diyɛ yun nɛ sɔsɔ, ketɔ bo ta bɔ wunɛ kaɲɛ nyɛ botu bɛ pɛsina jɔsi. Bo ta nɲurɔ wunɛ nɛ njambala kɛ mɛmbanɲɔ mɛwesidya mɛ Beyudɛn. Wunɛ ta tɛmɛ kɛ mbɔmbu bekum nɛ kɛ mbɔmbu bekumandɛ jɔsɛ lɛpi kɛ kasi mbɛ. Yo ta kɛlna dɛtɛ, nɛ wunɛ lɛpi mɛyasi mɛtɛ yi wunɛ bɛɲma nɛ yi wunɛ duwɔ kɛ kasi mbɛ kɛ nyɛ bo. ¹⁰ Bosa yasi, yo nde, bo kɔnda pa pɛlɛ Kimɔ Tom nyɛ mɛkandɔ mɛ bomɔ hɛnɛ. ¹¹ Komɛ bo ta bɔ wunɛ kɛ nɔ kɛ mbɔmbu botu bɛ pɛsina jɔsi kɛ, wunɛ tɛ kanda gwe kaɲ wo yotɔ kɛ yasi tɛ yi wunɛ ta lɛpɔ kɛ na. Yasi wɛtɛ, wunɛ lɛpi ndi lɛpi tɛ yi Njambiyɛ ta nyɛ wunɛ kɛ numbu kɛ kiya mɛbɛy kɛ, ketɔ yeti wunɛ ta lɛpina na, yo Kimɔ Sisiɲ. ¹² Maɲ ta dyanɲwɛ maɲ wɛnɛ nyɛ bomɔ, nɛ bo

wo nyɛ. Sangwɛ nɛ mɔnɔ ta kɛlɔ sendi dɛtɛ nɛ mɔnɔ wɛnɛ. Bɔmbɛsike ta lɔ dyambi sunɲwɛ nɛ besanɲwɛ ban nɛ benyanɲwɛ ban dyanɲwɛ bo nyɛ bomɔ, bo mɔ wo bo. ¹³ Bomɔ hɛnɛ ta bɛnɔ wunɛ ketɔ diɲɔ dyɛmbɛ. Ma yɔkɔ ɛ ta gbisɔ kɛlɔ tiɲ kumɔ kɛ siynatɛ kɔ ta jɔ.

¹⁴ «Wunɛ ta bɛɲɛ mɔ tɛ yi bo jɛba nde *Nyanɲwɛ mɔ bɛkidya mɛyasi ɛ kɛlɛ gbutu biyɛ nɛ mbanjɔ Njambiyɛ kɔ kɛ nje diyɔ kɛ mɛbɛy tɛ yi nyɛ tɛ yaka diyɔ ketɛ kɛ. Ma mɔ tɛ ɛ tɔlɛ mɛlɛpi maka kɔ wɔku to tɛ diyɔ nɛ sɔsɔ.» ɛ nyɛ nje lɛpɔ nde: «Komɛ wunɛ ta bɛɲɛ mɛyasi mɛtɛ kɛ kwanɲa dɛtɛ, nɛ botu bɛtɛ bɛ diyɛ kɛ mɛnɛti mɛ Yuda baka sɛdyikwɛ kambɔ kɛ kɛ to mɛkɛki. ¹⁵ Mɔ tɛ ɛ ta bɛ kɛ tosiyɔ kɔ pɛkwɛ kine pa nyinɛ tɔ nde, na kɛ bɔ yaɲa pundɔ nɔ na. ¹⁶ Sendi, mɔ tɛ ɛ ta bɛ kɛ ngwanɲ kɔ tɛ yɔk-wɛ nɛ kɔkɔ nde, na pa kɛ bɔ lambɔ nɛ na. ¹⁷ Boma bɛtɛ bɛ ta bɛ nɛ mɔy nɛ baka bɛ ta bɛ ndi kɛ nyɛ bɔnɔsike bɛri kɛ ngimɔ tɛ yite baka ta sangwa nɛ mɛbɔnɛ.

¹⁸ Wunɛ ngwɛtanɲwɛ nɛ Njambiyɛ nde, mɛyasi mɛtɛ tɛ dyanɲ kɛ ngimɔ abekata na, ¹⁹ ketɔ kɛ ngimɔ tɛ yite, nyanɲwɛ mɛbɔnɛ ta bɛɲna. Kandɛ yi Njambiyɛ ma kɔsu nɛ mbokɔ kumɔ ndana yinɔ nyanɲwɛ mɛbɔnɛ tɛ pa bɛɲna dɛtɛ na. Sendi, yinɔ nyanɲwɛ mɛbɔnɛ tɛ bɛɲna sɛ dɛtɛ wɛtɛ yesɔ na. ²⁰ Ti bɛki nde, Baba Mbokɔ kɔya buyɔ mɛtɔ mɛtɛ tikɔ nɛ ngbet na, ma mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ tɛ jɔ na. Yasi wɛtɛ, a kayma yo, ketɔ botu bɛtɛ bɛ nyɛ sima si tɔkɛ baka.

²¹ «Ma nɲɛ mumɔ lɛpɛ nyɛ wunɛ nde: «Ha *Krist waka ho a wari!» wunɛ tɛ jaya na. ²² Ketɔ botu bɛtɛ bɛ lɛpɛ jɔ nde, bo Krist nɛ baka bɛ lɛpɛ sendi nde, bo botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ baka ta nje. Bo ta kɛlɔ mɛyekambiyɛ, kɛlɔ sendi nyanɲwɛ mɛyasi, bo yakama jatidyɛ ko botu bɛtɛ bɛ Njambiyɛ sima si tɔkɛ baka kɛ yinɔ nje. ²³ Ma wunɛ diyɛ nɛ sɔsɔ, mi ma lɛpɔ mɛyasi hɛnɛ nyɛ wunɛ.

Yesus ta kala nje

(Mt 24; Lk 21)

²⁴ «Ma kɛ kɔɲ mɛtɔ mɛ nyanɲwɛ mɛbɔnɛ mɛnɔri yesɔ ta diɲɔ, ngwendɛ tɛ panɔ sɛ na. ²⁵ Bɛsisiɔ ta ketiyɛ kɛ kwey balɔ kɛ mɛnɛti. Mɛyasi mɛtɛ yi bɛ nɛ ngunɲudye yi diyɛ kɛ kwey kɛ ta ngbɔkisa budyate. ²⁶ Kɛ kɔɲtɛ, bo ta bɛɲɛ *Mɔnɔ mumɔ kɛ nje nɛ mɛkulutu nɛ nyanɲwɛ ngunɲudye nɛ nyanɲwɛ meluksa. ²⁷ A ta tomɔ bejaki bɛnɛ kɛnɲɛ kɛ mɛmbɛy hɛnɛ, kɛ mɛboku mɛ mɛnɛti maka hɛnɛ yini kɛ to mbokɔ. A ta wesidyɛ botu bɛtɛ bɛ nyɛ sima si tɔkɛ baka.

Kanɔ kɛ kasi figiyɛ

(Mt 24; Lk 21)

²⁸ «Wunɛ bɔɲ dyanɔ kɛ yasi tɛ yi *figiyɛ tedye kɛ. Kɛ ngimɔ tɛ yi mɛbɔ mɛtɛ mɛ kɛ bɔyɛ nɛ kɛ ngimɔ tɛ yi mɛmbɔru mɛtɛ mɛ kɛ lo, wunɛ kɛ duwɛ nde, ngimɔ mbiyɔ ma wuta. ²⁹ Dɛtɛ sendi, komɛ wunɛ ta bɛɲɛ nde, mɛyasi mɛtɛ mɛ kɛ dyɔ, wunɛ dɔkwɛ nde, *Mɔnɔ mumɔ mɛ nɛdɔ tɛ yi nje, yasi mɛ kɛ nginɲ nyinɔ.

³⁰ Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Ko botu bɛtɛ bɛ nɛ jɔɲ kɛ ngimɔ tɛ yɔkɔ baka tɛ gwe hɛnɛ kine nde, mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ dyɔɲ na. ³¹ Dyobɔ nɛ mɛnɛti ta si kwɔ

yambile, ma ndi mēlēpi mēmbē tí yambile ko wētē yeso na.

³² «Ma kē kasi yeso nē hawa te yi mēyasi mēte ta dya kete kē, ko mumo wētē nē wētē yeti kē duwē na, ko bejaki bete be diyē kē dyobō baka, ko *Mōno, ndi Da nyepō duwē. ³³ Wunē dīy nē sōso, wunē pēm yasi, keto wunē yeti kē duwē ngimō te yi mēyasi mēte ta dya kete kē na. ³⁴ Yo ta bē nda yi wētē mbam ε temma kwā kē lōndunate kē wētē mēnēti, tikō tū dyenē kanjē mēyasi hēnē nyē botu bē mēsay bēnē. A tēdya mumo hēnē yasi te yi nyē yākanjwē kelō, lēpō nyē mō te ε dikima bakidye numey kō nde, a pēm yasi. ³⁵ Dete, wunē pēm yasi, keto wunē yeti kē duwē ngimō te yi sa tū ta yōkwē kete kē na. A yakama yōkwē ho bekoko ho nē bēmbē tu ho kē ngimō kōku kubē ho bēmēnēnē. ³⁶ Wunē pēm yasi, kambō a mē nje dya nē bēlēm dōngidye wunē kē jakō. ³⁷ Yasi te yi mi lēpē nyē wunē kē, mi lēpi nyē bomō hēnē: Wunē pēm yasi.»

14 Jeso *Paska Bēyudēn nē ngimō jeso dyena mē-mampa te yi kinē ngā kete kē bukwa ndi metu yība, né yo kelna. Bekum bē botu bē nyena sadaka nyē Njambiyē nē botu bē kētina mēyasi saŋma nje te yi bo yakama biye Yesus nē nje likisi yī wo nē nyē. ² Bo saŋma nje te dēte, keto bo dikima lēpō nde: «Yo tí kelnanjwē kē bēmbē jeso na, kambō bomō mē nje kelō mēyasi nē hoyā hoyā.»

Wētē nyari kē kumbē lōbinda kē

to Yesus kē Betani

(Mt 26; Jn 12)

³ Yesus bā kē Betani kē tū wētē mbam nde Simōn, a bā kē kōno nē ndoko. Piŋō te yi bo bā kē dyena kē, ε wētē nyari nyiŋē tū nē wētē ndaki tondunate nē yiŋa lōbinda nde *nar yi dye budya mōni. Bo sama ndaki te nē wētē tari nde albatērē. Lōbinda te bā nē sēngelēŋ, bo tī pulē yo nē yiŋa yasi na. E nya kō leke numbu ndaki kumbē mutō yinōri kē to Yesus. ⁴ Baŋa botu bete bē bā womētē baka wokuma ngambi lēpō tandē yan nde: «To bekidyā lōbinda te yike bā nē nge? ⁵ Ma bo dyanjwā yo budya mōni laŋsa buyō mōni te yi bo gbo nē mō mēsay kē metu mēsay gōmay yitati yī kame nē botu bē ng-wētē.» E bo lēpina beyate sunjwē nē nya kō. ⁶ Yasi wētē, ε Yesus lēpē nde: «Wunē tiki nyē nē sēm. Keto nge yi wunē njanjwē nyē kē? A kelma kimō yasi nē mi. ⁷ Nē bēŋa, wūnē botu bē ngwētē kē dīyō kē kiya mbey metu hēnē. Dete, mēngimō hēnē te yi wunē kwadyē, wunē yakama kelō kimō yasi nē bo. Ma kē bē mi, mi tí dīyō mbē sinē wunē kē kiya mbey metu hēnē na. ⁸ Yasi te yi nyē bā nē dēti te yi kelō, a kelma. A kandima si lōmbē mi lōbinda kē yotu mbē yī lādye nē pumbuna mbē. ⁹ Gbakasi yi mi lēpē nyē wunē kē: Mbey hēnē te yi bo ta pelē Kimō Tom kē to mēnēti hēnē, bo ta yekidyē sendi yasi te yi nya kō kelma kē, né bomō taki nē nyē.»

¹⁰ Yudas te Iskariyot, yōkō ε bā kē njoka bejēkē kamō jō yība kō kwanjma kē kē yi bekum bē botu bē nyena sadaka nyē Njambiyē, na kē dyanjwē Yesus nyē bo.

¹¹ Kē bo ma si wokō yasi te yi nyē lēpima nyē bo kē, ε bo

bē nē mēsosa budyate. E bo kpo nde, bo ta nyē nyē mōni. Ndana, ε Yudas kandē saŋna kimō ngimō te yi nyē yakama dyanjwē nē nyē.

Yesus kē dye jeso Paska

bēnē bejēkē bēnē

(Mt 26; Lk 22; Jn 13)

¹² Bosa yeso jeso dyena mēmampa mēte yi kinē ngā kete kē dyanjma. Yo yeso wona bōno besam nē sadaka yi mēdye mē jeso *Paska Bēyudēn. E bejēkē bē Yesus diyē nyē nde: «Wē kwādyikwē nde, wusē kēn kombile mbey dyena jeso Paska te yō wē?» ¹³ E nyē tomē baŋa bejēkē bēnē yība lēpō nyē bo nde: «Wunē kēn kē nyanjwē dya, wunē ta saŋgwa nē wētē mbam nē mapi mōkōku, nē wunē bēngwē nyē. ¹⁴ Mbey te yi nyē ta nyiŋē kete, wunē lēpi nyē sa tū nde: «Yekele nde: Mbey te yi sinē bejēkē bēmbē ta dye Paska kete kē bā wē?» ¹⁵ A ta tēdye wētē nyanjwē tongari nyē wunē kē tū kwey kē pay to te nē mēyasi hēnē gweyā kombilate kē mōyte. Yo womētē yi wunē ta kombile mēdye mē Paska te yusu.»

¹⁶ Bejēkē kō dya kē mōy dya dolō mēyasi hēnē nda yi Yesus lēpima nyē bo kē. E bo kombile mēdye mē Paska.

¹⁷ Kē bekoko ma dya kē, ε Yesus dya bēnē bejēkē bēnē kamō jō yība. ¹⁸ Piŋō te yi bo bā kē mbey mēdye kē dyena kē, ε nyē lēpē nde: «Gbakasi yi mi lēpē nyē wunē kē: Wētē mumō kē njoka yun ta dyanjwē mi, a waka kē dyena sinē nyē.» ¹⁹ Yo nya bo ngambi budyate kē temō. E mumō hēnē diyē nyē wētē wētē nde: «Yo ka mi?» ²⁰ E nyē yēŋsa nyē bo nde: «Yo wētē mumō kē njoka yun bejēkē kamō jō yība, sinē nyē kē bete bō kē kiya katō mēdye wētē. ²¹ *Mōno mumō ta kwā gbate nda yi yo kētinate kē kasi nē kē mēkana mē Njambiyē kē. Ndi nde, mēbōnē ta balō kē to mō te ε dyanjwē nyē kō. Bo má dīy kinē ja mō te, ma yo gba kimōte budyate kē yēnē.»

Kasi mēdye mē Njambiyē

(Mt 26; Lk 22; 1Kt 11)

²² Piŋō te yi bo bā kē dyena kē, ε Yesus bū mampa. Kē nyē ma si nyē Njambiyē wosoko kē, ε nyē leke yo kanjē nyē bo lēpō nde: «Wunē bōŋ, yike mēmbundō mēmbē.» ²³ Kē kōŋte, ε nyē bū pelō nē tena mēnjam kē mōyte. Kē nyē ma si nyē Njambiyē wosoko kē, ε nyē kanjē yo nyē bo, ε bo hēnē hōbiye. ²⁴ E nyē nje lēpō nyē bo nde: «Yike mēkiyō mēmbē, yo mēkiyō mēte yi kelē mbon, mēkiyō mēte yi kē nyanja keto budya bomō. ²⁵ Gbakasi yi mi lēpē nyē wunē kē: Ko mi tí hōbiye se tena mēnjam maka na kumō kē ngimō te yi mi ta nje hōbiye nē wētē jōn-jate kē *Kandō Njambiyē.» ²⁶ Kē bo ma si jembina yī lukse nē Njambiyē kē, ε bo kwā kē kē *Keki mēoliviye.

²⁷ E Yesus lēpē nyē bo nde: «Yasi te yi mi ta saŋgwa nō kē ta njanjwē wunē hēnē kē tikina temō te yi wunē tike kē yēmbē kē, jatidye wunē kē beya nje. Keto yo kētinate kē mēkana mē Njambiyē nde: «Mi ta mukō mō bakidyā besam, besam má si wanja.» ²⁸ Yasi wētē, komē mi ta womiyē kē, mi ta kandē kumō Galile nē wunē.» ²⁹ E

Piyer lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nɔgɛ bɛ nde, kɛ yi bomɔ hɛnɛ yasi te yi wɛ saɔgwa nɔ kɛ ta nɔɔngwɛ bo dete kɛ tikina temɔ te yi bo tike kɛ yɔ kɛ, jatidye bo kɛ beya nje, ma pɛlɛ yembɛ, ko yo tɪ bɛɔna dete na.»³⁰ E Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wɛ kɛ: Kɛ gba tu te yɔkɔ muka wɛ ta tonɔ kumɔ mɛɔga yitati nde, wɛ yeti kɛ duwɛ mi na piɔɔ te yi kubɛ tɪ pa kɔkɔ kumɔ mɛɔga yiba na.»³¹ Yasi wɛtɛ, ɛ Piyer pitidye kɛ numbu nɛ lɛpɔ nde: «Ko bɛkɔ nde, sɔɔ te bɪya mi sinɛ wɛ, ko mi tɪ tonɔ nɛ mbet nde, mi yeti kɛ duwɛ wɛ na.» Bo hɛnɛ lɛpima ndi dete sendi.

Yesus kɛ ɔgwɛta nɛ Njambiyɛ

kɛ Gɛtsemane

(Mt 26; Lk 22)

³² Kɛ kɔɔte, ɛ bo kwɔ kɛ wɛtɛ mbɛy nde Getsemane. E Yesus lɛpɛ nyɛ bejɛkɛ bɛnɛ nde: «Wunɛ dɪy metidye waka kumɔ kɛ ɔgimɔ te yi mi ta sidye mɛɔgwɛta nɛ Njambiyɛ.»³³ E nyɛ bɪy Piyer nɛ Jak nɛ Jan kwɔ nɔ. E wɔ kande biyna nɛ budɪyate, temɔ nɛ bɔ nɛ habubu.³⁴ E nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Temɔ mbɛ nɛ ɔgambi nda mi ta gwe. Wunɛ dɪy waka, nɛ dɪy mɛjɛmsidye.»³⁵ E nyɛ kwɔ nɛ mbet kɛ mbɔmbu balɔ kɛ mɛnɛti ɔgwɛta nɛ Njambiyɛ, ho ɔgimɔ mɛbɔnɛ mete yite yakama lɔndɔ kɛ kekɪ nɛ.³⁶ A dikima lɛpɔ nde: «*Aba Da, wɛ nɛ deti te yi kelɔ mɛyasi hɛnɛ. Kelɔ nde, nyɔngwɛ mapi mɛbɔnɛ mete yike dɪkwɛ kɛ to mbɛ. Ma yo tɪ kelɔngwɛ nda yi mi kwadye kɛ na, yo kɛlɔngwɛ nda yi wɛ kwadye kɛ.»³⁷ E nyɛ kɛ yɔkwɛ nje komɛ bejɛkɛ bɔ kɛ dolɔ bo kɛ jakɔ. E nyɛ lɛpɛ nyɛ Piyer nde: «Simɔn, wɛ kɛ gba jakɔ. Ko gbɛla hawa wɛtɛ, wɛ tɪ wɛliye dɪyɔ mɛjɛmsidye na.³⁸ Wunɛ dɪy mɛjɛmsidye, nɛ wunɛ ɔgwɛtɔngwɛ nɛ Njambiyɛ, ma mɛbobɪlan mɛ nje lanɔsa wunɛ. Temɔ nɛ yesidye kelna kimɔ yasi, ko dete, mɛmbundɔ nɛ tɛkɔ.»³⁹ E nyɛ jise wolo kwɔ kɛ nɛ nan kɛ ɔgwɛta nɛ Njambiyɛ lɛpɔ ndi kiya mɛlɛpi mete yi nyɛ kandima lɛpɔ kɛ.⁴⁰ A kɔ gbɪngbɔ mate nje dolɔ sendi bo kɛ jakɔ, keto jakɔ kwanɔma bo kɛ misi. Bo tɪ bɛ nɛ yanɔ te yi bo yakama yanɔsa nyɛ nyɛ na.⁴¹ Kɛ kɔɔte, ɛ nyɛ nje kɛ mɛɔga yitatite, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Wunɛ kɔmbɪla ya ndana, wɛdya yun lalɛ. Yakama yɛy, ɔgimɔ dyanɔma. Nɛ bɛɔna, bo ta bɪ *Mɔnɔ mumɔ ndana kanɛ nyɛ kɛ mɛbɔ mɛ botu be mɛbeyɔ.⁴² Nɛ tɛma, hɛ kwɔn. Nɛ bɛɔna, mɔ dyanɔngwɛ mi kɔ yima!»

Bo kɛ biye Yesus

(Mt 26; Lk 22; Jn 18)

⁴³ Yesus bɔ ndi kɛ lɛpɔ dete kɛ, yaka nɛ Yudas te ɛ bɔ kɛ njoka bejɛkɛ kamɔ jɔ yiba kɛ kɛ dya. A njɔ nɛ nyɔngwɛ ɔgil bomɔ. Bo bɔ nɛ mɛkafa nɛ mɛtegbɛ. Yo bɛkum be botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ botu be ketina mɛyasi nɛ betomba be dya tomɛ bo.⁴⁴ Mɔ te ɛ ta dyanɔngwɛ nyɛ kɔ nya bo kasiya nde: «Mɔ te yi mi ta nyɛnɔ nyɛ dulɔ numbu nɛ kɔ, ɛru, nɛ wunɛ bɪya nyɛ kwɔ nɔ pɛmɔ nyɛ kimɔte.»⁴⁵ Yudas dyanɔma kɔpɔ kɔpɔ kɛ kɛ kekɪ Yesus lɛpɔ nde: «Yekele!» kwɔ dulɔ numbu

nɛ.⁴⁶ Dete, ɛ botu baka ɔgbɔ biye Yesus.⁴⁷ E wɛtɛ mɔ te ɛ bɔ womɛte kɔ sutɛ kafa kɔtɔ nɛ mɔ mesay mɛ nyɔngwɛ kum botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ pɛsɔ tɔ nɛ betɛ kɛ mɛnɛti.⁴⁸ E Yesus dɪye botu bɛnɔri nde: «Mi ka mɔ gubɔ, nɛ wunɛ bɪ mɛkafa nɛ mɛtegbɛ yɪ nje biye nɛ mi?»⁴⁹ Mi dikima dɪyɔ metu hɛnɛ kɛ njoka yun tedye bomɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛ mbanjɔ Njambiyɛ, ma wunɛ tɪ biye mi na. Yo nde, mɛyasi kwɔnɔngwɛ deke, nɛ mɛlɛpi mete yi dɪye ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ si tondu.»⁵⁰ Ndana, ɛ bejɛkɛ hɛnɛ si posiye lɪ nyɛ.⁵¹ Wɛtɛ gwanjɔ bɔ kɛ bɛngwɛ Yesus ndi nɛ gbɛla gwey kɛ yotu kinɛ yɪnɔ lambɔ kɛ mɔyɛta na. E bo kwabɛ nyɛ.⁵² Yasi wɛtɛ, ɛ nyɛ wɛkidye gwey tikɔ nɛ bo sɛdye kwɔ sɔkɛɛ.

Yesus kɛ mbɔmbu nyɔngwɛ

jɔsi Bɛyudɛn

(Mt 26; Lk 22; Jn 18)

⁵³ Bo bonɔma Yesus kɛ nɔ kɛ yi nyɔngwɛ kum botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ. Bɛkum be botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ hɛnɛ nɛ betomba be dya nɛ botu be ketina mɛyasi wesidɪyama womɛte.⁵⁴ Piyer bɔ kɛ bɛngwɛ Yesus nɛ nan kumɔ kɛ mɔy ndoko nyɔngwɛ kum botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ. E nyɛ kwɔ dɪyɔ metidye bɛnɛ botu be mesay kwɔ wɛtina dɪte.⁵⁵ Bɛkum be botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ bomɔ hɛnɛ be bɔ kɛ njɔn nyɔngwɛ jɔsi Bɛyudɛn baka saɔma to lɛpi te yi bo ta lɛpɔ sunɔngwɛ nɛ Yesus yɪ wo nɛ nyɛ. Ma yasi wɛtɛ, bo saɔma denɔɔ.⁵⁶ Yo nde, bomɔ budɪyate dikima nje pɛsɔ lɛpi nyɛ nyɛ kɛ numbu. Ma ɔgɪn yan bɔ dele dele.⁵⁷ Banɔ bomɔ temma pɛsɔ lɛpi nyɛ nyɛ kɛ numbu lɛpɔ nde:⁵⁸ «Hɛ wokuma, a kɛ lɛpɔ nde: «Mi ta si leke mbanjɔ Njambiyɛ te yɔkɔ yi bomɔ summa nɛ mɛbɔ kɔ nje sumɔ wɛtɛ ndi kɛ metu yitati. Mbɛte yeti mɛbɔ mɛ bomɔ ta sumɔ na.»⁵⁹ Ko dete, ɔgɪn yan bɔ sendi dele dele kɛ lɛpi te yi bo lɛpɪma kɛ.⁶⁰ E nyɔngwɛ kum botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ tɛmɛ kɛ mbɔmbu bomɔ hɛnɛ dɪye Yesus nde: «Wɛ yeti kɛ yanɔsa ka yanɔsa kɛ yasi te yi botu lɛpɛ sunɔngwɛ nɛ wɛ kɛ na?»⁶¹ E Yesus dɪye ndi nɛ sɛm kinɛ yanɔsa yanɔsa na. E nyɔngwɛ kum botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ basidye dɪye nyɛ lɛpɔ nde: «Wɛ ka *Krist, mɔnɔ Njambiyɛ te ɛ nɛ meluksa kɔ?»⁶² E Yesus yanɔsa nde: «I, yo mi. Wunɛ ta bɛɔnɛ *Mɔnɔ mumɔ metidye kɛ mbam bɔ Njambiyɛ te ɛ nɛ ɔgungudye hɛnɛ kɔ. Wunɛ ta bɛɔnɛ sendi nyɛ kɛ nje kɛ mɔy kulutu kɛ dɪyɔbɔ.»⁶³ Ndana, ɛ nyɔngwɛ kum botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nyalɛ mɛlambɔ kɛ yotu nɛ lɛpɔ nde: «Nɔgɛ yi bo ta lɛpɔ sendi nyɛ wusɛ kɛ?»⁶⁴ Wunɛ wokuma lɛpi gbutu te yi nyɛ lɛpɪma sunɔngwɛ nɛ Njambiyɛ kɛ. Kɛ yun, nɛ bɛɔnanan?» E bo hɛnɛ pɛsɛ nde, yakama nde, bo wɔku nyɛ.⁶⁵ E banɔ kande sana mɛsɛri kɛ yotu nɛ, wotɔ misi mɛnɛ, sɔmɔ nyɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Tubɔ mɔ te ɛ sɔmma wɛ kɔ.» E botu be mesay biye nyɛ kande kpakina nɛ kɛ pokɔ.

Piyer ke tonɔ nde, a yeti ke

duwe Yesus na
(Mt 26; Lk 22; Jn 18)

⁶⁶ Ke ngimɔ te yi Piyer bɔ ndi ke mɔy ndoko ke sɛ kɛ, ε wete nya te ε bɔ ke njoka bomari bete be dikima kelɔ mesay ke tɔ nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ baka nje. ⁶⁷ Ke nye ma beɲe Piyer ke mewetina me dite kɛ, ε nye sengile nye lepɔ nye nye nde: «We sendi, we bɔ wune Yesus te mɔ Nasaret.» ⁶⁸ E Piyer tone lepɔ nde: «Mi yeti ke duwe yaɲa na. Mi yeti ke wokɔ mbe to yasi te yi we kwadye lepɔ kɛ na.» E Piyer jise ke mɔy ndoko kɛ pele numey te. E mbam kubɛ kɔkɛ.

⁶⁹ Ke nya kɔ ma beɲe Piyer wolo kɛ, ε nye kande lepinate sendi nye botu bete be bɔ womete baka nde: «Mbam kɔ ke njoka botu bete.» ⁷⁰ E Piyer basidye tonɔ. Diyɔ ne mbet ke kɔɲ te kɛ, ε botu bete be bɔ womete baka lepɛ nye nye nde: «Gbate, we ke njoka botu bete, keto we mɔ Galile.» ⁷¹ E Piyer kande mekinja me yotu biye kwey biye njj lepɔ nde: «Mi yeti ke duwe mbam te yi wune lepɛ nɔ kɔ na.» ⁷² Yaka ne mbam kubɛ ke kɔkɔ ke menɲa yibate. E Piyer nje take lepi te yi Yesus ma lepi nye nye nde: «We ta tonɔ kumɔ muka menɲa yitati nde, we yeti ke duwe mi na piɲɔ te yi kubɛ ti pa kɔkɔ kumɔ menɲa yiba.» Ke Piyer ma take lepi yinɔri kɛ, ε nye kande dukwe.

Yesus ke jɔsi ke mbɔmbu Pilat
(Mt 27; Lk 23; Jn 18)

15 Bemɛɲmenɛ sut bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ kelma kutu bene betomba be dya nɛ botu be ketina meyasi nɛ bomɔ hene te be diyɛ ke nyangwe jɔsi Beyuden baka. Ke bo ma si wotɔ Yesus kɛ, ε bo bɔ nye kwɔ nɔ kanɛ nye nye Pilat. ² Pilat diyama nye mediyan lepɔ nde: «Wɛ kumande Beyuden nde?» E Yesus yeɲsa nye nye nde: «Yo nda yi we lepɛ kɛ.» ³ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ lepinama budya meyasi sunɲwe ne nye. ⁴ Pilat kɔ mbɔmbu diyɛ nye nde: «We yeti ne yaɲa te yi lepɔ na? We yeti ke wokɔ meyasi hene te yi bo lepɛ sunɲwe ne we kɛ na?» ⁵ E Yesus diyɛ ne sem kinɛ yeɲsa se yaɲa na. E Pilat ngbakima budyate.

⁶ Ke ngimɔ jeso *Paska hene Pilat dikima soɲe bɔ ne mɔ jɔbɔ wete, yɔkɔ yi bomɔ dikima lepɔ nde, a sɔɲa bɔ ne nye kɔ. ⁷ Wete mbam nde Barabas bɔ ke jɔbɔ bene bekumbɔ bene, keto bo woma mumɔ ke ngimɔ te yi bo desa ne to bomɔ sunɲwe ne bekum be dya kɛ. ⁸ Ngil bomɔ sutiya kɛ pe yi Pilat kande diyana ne nde, a nyɛki bo yasi te yi nye diki nye bo kɛ. ⁹ E Pilat nje diyɛ bo nde: «Wune kwadyikwe nde, mi sɔɲa bɔ ne kumande Beyuden yɔkidye nye nye wune?» ¹⁰ Pilat dya dete, keto a duwɔ nde, bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ bɔ ne beya temɔ sunɲwe ne Yesus. ¹¹ Kɔ dete, bo sesidya bomɔ nde, bo lɛpi nye Pilat nde, a sɔɲa bɔ ne Barabas yɔkidye nye bo, tikɔ Yesus. ¹² E Pilat basidye diyɛ bo nde: «Wune kwadyikwe nde, mi kɛl

nan ne yɔkɔ yi wune jeba nde kumande Beyuden kɔ?» ¹³ E bo kembe wolo lepɔ nde: «Ngbakɔ nye ke kroa!» ¹⁴ E Pilat diyɛ bo nde: «Ma yo kwalɔ beya yasi te nda yi nye kelma kɛ?» E bo kembidya ndana kwɔ to te lepɔ nde: «Ngbakɔ nye ke kroa!» ¹⁵ Pilat kwadya wedyɛ temɔ yan kelɔ nda yi bo diyama kɛ. Dete, ε nye soɲe bɔ ne Barabas yɔkidye nye nye bo. Ke nye ma si nye deti nde, bo njuru Yesus ne njambala kɛ, ε nye kanɛ nye nye bo, nɛ bo kɛ ngba nye ke kroa.

¹⁶ Besɔja njɔ ngbɔɔɔ Yesus kɛ nɔ ke mɔy sɛ ndoko ke mbanjɔ Pilat ke numey tɔ dyene. E bo wesidye ndingele njɔɲ besɔja hene. ¹⁷ Bo lenja nye wete kɔɔɔ tena gambo, bɔ yinɲa mekɔl ne mesɔru kete kɛ jakɔ ne dungwe te lenje nye ke to. ¹⁸ E bo kande sombila ne lepɔ nde: «Kumande Beyuden, he lɛpi!» ¹⁹ E bo bɔ kum soɲ kwele ne nye ke to, sa meseri ke yotu ne, kuse meɔɔɔ kɔɔ mbɔmbu ke mbɔmbu wene. ²⁰ Ke bo ma si sidye serka ne dete kɛ, ε bo sɔɔɔ kɔɔɔ tena gambo yinɔri ke yotu ne, nje lenje nye melambɔ mene, ngbɔɔɔ nye kwɔ nɔ, nɛ bo kɛ ngba nye ke kroa.

Bo ke bɔ Yesus kɛ ngba ke kroa
(Mt 27; Lk 23; Jn 19)

²¹ Mbanja mbam nde Simɔn, mɔ Siren, sanɲwe ne Aleksandere nɛ Rufus bɔ ke kwɔ ne nje ne nje wule ngwan. E besɔja jeliye nye nde, a sɔba kroa Yesus. ²² Bo boɲma Yesus kumɔ nɔ ke mbey te yi bo jeba nde Golgota, yite nde Mbey gbɔɲgo to. ²³ Kumɔ mate, ε bo bɔ yinɲa menjam mete yi bo pulma nɛ yinɲa yasi nde *mir kɛ nye nde, a hɔbiya. Yasi wete, a ti hɔbiye na. ²⁴ Ke bo ma si ngba nye ke kroa dete kɛ, ε bo bɔ melambɔ mene lɔ ke mbari yɔ kabidya ne yo, yɔ duwe ne ngabiye te yi mumɔ hene ke njoka yan yakama bɔ kɛ. ²⁵ Bo ngbaki nye ke hawa yitan jɔ yini te yi bemɛɲmenɛ. ²⁶ Yɔ tedye ne to sɔɲ ne, bo ketima yinɲa yasi ngba ke to kroa ne nde: «Yɔkɔ kumande Beyuden.» ²⁷ Bo ngbama sendi nyangwe botu be gubɔ yiba ke kroa nda Yesus, wete ke kroa te wene pul mbam bɔ ne, wete ke wene pul gare. ²⁸ Dete, lepi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Bo tɔlma nye ke njoka botu be beya mekele» kɛ, sima tondɔ.

²⁹ Botu bete be dikima kwɔ kwanɲɔ ne nje baka dikima toyɛ nye kenje ndingile to soɲe pokɔ lepɔ nde: «Hey we! We mɔ te ε leke mbanjɔ Njambiyɛ nje sumɔ ndi ke metu yitati kɔ, ³⁰ jɔngwe yotu yɔ ne nguru wɔ piye ke kroa.» ³¹ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ botu be tedya membonɲa dikima nyeto sendi nye tandɛ yan lepɔ nde: «A dikima jɔngwe banja bomɔ, ma a yeti ne deti te yi jɔngwe yotu ne ne nguru wene na. ³² Ma *Krist te kumande Isarayel pikwe ngenje ndana ke kroa, nɛ wuse beɲ, nɛ wuse tiki temɔ ke yene.» Botu bete yi bo ngbama bo bene be Yesus baka dikima toyɛ sendi nye.

³³ Ke bembe yesɔ ma dya kɛ, ε yitil kele ke ndingele meneti kumɔ ke hawa yitati te yi bekoko. ³⁴ Ke hawa yitati ma dya kɛ, ε Yesus kembe ne men ke kwey lepɔ nde: «Elɔy, Elɔy, lama sabatani?» Yite nde: «Njambiyɛ wombe, Njambiyɛ wombe, we lɛɲ mi keto nge?» ³⁵ Ke

baŋa botu bete be b̄a womete baka ma wokɔ dete k̄é, ɛ bo lɛpɛ nde: «Nɛ w̄oku ndi, a ke jeba Eli.»³⁶ ɛ wete mbam ke njoka yan sedyɛ k̄é b̄u yiŋa yasi nda kusa tɔpɛ ke yiŋa dyanjina menjam sɔmɔ ke jeti sambile nye nye nde, a h̄ɔbiya. ɛ mbam te lɛpɛ nde: «Nɛ t̄iki, hɛ pa bɛŋ, simande Eli ta nje pidyɛ nye soŋɛ ke kroa.»³⁷ ɛ Yesus kembe detinate jeyɛ gwe.³⁸ ɛ nyanŋwɛ lambɔ te yi b̄a kesate ke mbɛy te yi nɛ kiyo ke mbanjɔ Njambiyɛ k̄é nyaliyɛ ke bembe kandɛ kwey kumɔ njj.³⁹ ɛ kum besɔja gɔmay te ɛ b̄a womete ke t̄eri ke mbɔmbu Yesus kɔ ma bɛŋɛ nda yi Yesus jeyma nɔ k̄é, ɛ nye lɛpɛ nde: «Mbam kɔ b̄a gbate Mɔnɔ Njambiyɛ!»⁴⁰ Baŋa boma b̄a sendi womete. Bo dikima diyo nɛ naŋ bɛŋɛ yasi kenjɛ. Mariya te ŋgɔndu Magdala n̄ɛ Mariya te nyanŋwɛ nɛ Yosɛs bɛnɛ Jak te ɛ b̄a mɔnɔsike ke njoka besɔ kɔ, nje b̄u sendi mbanja nyari nde Salome b̄a ke njoka boma bɛnɔri.⁴¹ Bo dikima bɛŋwɛ Yesus kelɔ mesay nye nye ke ŋgimɔ te yi nye b̄a nɔ ke Galile k̄é. Yo b̄a sendi nɛ baŋa budya boma be tɛmma nje Yerusalem bɛnɛ be Yesus baka.

Pumbuna Yesus

(Mt 27; Lk 23; Jn 19)

⁴² Bekoko sima dya, yo b̄a ŋgimɔ te yi bo diki komsa kete yí tedyɛ nde, ŋgimɔ mɛwɛdya mɛte yi yesɔ *Saba ta bɛ ke kandɛ.⁴³ ɛ Yosɛp te mɔ Arimate dya. A b̄a ke njɔŋ nyanŋwɛ jɔsi Beyuden. Bomɔ b̄a ke jesɔ nye. Sendi, nye nɛ ŋguru wenɛ b̄a ke ladiyɛ *Kandɔ Njambiyɛ. ɛ nye tiŋɛ temɔ k̄é ke yi Pilat k̄é diyɛ muŋ Yesus.⁴⁴ ɛ Pilat ŋgbakima yí wokɔ nde, Yesus gwɔ dete nɛ kpɛtɛŋ. ɛ nye jeba kum besɔja kɔ diyɛ nye, simande Yesus ma kíki gwe.⁴⁵ ɛ kum besɔja ma lɛpɔ nye nye nde, Yesus gwɔ gbate k̄é, ɛ nye jayɛ nde, Yosɛp b̄ɔŋ muŋ nɛ.⁴⁶ ɛ Yosɛp bɔmɛ ndɔmbɔ kwɔ pidyɛ muŋ Yesus ke kroa bɔyɛ nɛ ndɔmbɔ k̄é niŋwɛ ke boŋsɔŋ te yi bo timma ke wete nyanŋwɛ tari k̄é. ɛ nye nje biŋgile wete tari díbɔ nɛ numbu te.⁴⁷ Mariya te ŋgɔndu Magdala n̄ɛ Mariya te nyanŋwɛ nɛ Yosɛs bɛŋma mbɛy te yi bo pumbuna nye kete k̄é.

Womiya Yesus

(Mt 28; Lk 24; Jn 20)

16 Ke yesɔ *Saba ma si kwɔ k̄é, ɛ Mariya te ŋgɔndu Magdala n̄ɛ Mariya te nyanŋwɛ nɛ Jak n̄ɛ Salome bɔmɛ yiŋa mɛmutɔ mɛte yi b̄a nɛ kimɔ mɛtul, né bo k̄é nye ke yotu Yesus.² Bɛmɛŋmɛnɛ sut ke bosa yesɔ te ɛ kandɛ jɔnɔ sɔndi, ɛ bo tɛmɛ yí k̄é ke boŋsɔŋ ke ŋgimɔ te yi njanjakwɛ nje nɔ k̄é.³ Bo dikima diyna nde: «Nda ta njeŋɛ tari soŋɛ ke numbu boŋsɔŋ nye wusɛ?»⁴ Ke bo ma kanjɛ misi, bo b̄ɛŋa nde, bo ma njeŋɛ tari yinɔri soŋɛ. Yo nde, yo b̄a nyanŋwɛte budyate.⁵ Ke bo ma ny-

ɛŋɛ ke mɔy boŋsɔŋ, bo b̄ɛŋa mbanja gwanjɔ mɛtidyɛ pulɔ mbam bɔ nɛ wumna gambo ke yotu. ɛ bo gwe wɔ budyate.⁶ ɛ nye lɛpɛ nye bo nde: «Nɛ t̄i gwaki wɔ na. Wunɛ sán Yesus te ɛ Nasaret yi bo ŋgbama ke kroa kɔ. A ma womiyɛ, a yeti se waka na. Nɛ b̄ɛŋa mbɛy te yi bo niŋgwa nye kete k̄é.⁷ Ma wunɛ k̄ɛn k̄é lɛpɔ nye Piyɛr n̄ɛ bejɛke bete bari nde, a ma kandɛ kwɔ nɛ wunɛ k̄é pɛ Galile. Wunɛ ta bɛŋɛ nye mate nda yi nye ma lɛpi nye wunɛ k̄é.»⁸ ɛ bo pundɛ ke boŋsɔŋ sedyɛ kwɔ nɛ mɛŋgwangwa, yo kwanjɛ to yan. Dete, bo ti lɛpɛ yaŋa nye mumɔ na, keto wɔ kwanjɛ bo budyate.

Yesus ke punjɛ yotu nye bejɛke bɛnɛ

(Mt 28; Lk 24; Jn 20)

[⁹ Yesus womiya bɛmɛŋmɛnɛ ke bosa yesɔ te ɛ kandɛ jɔnɔ sɔndi. ɛ nye kandɛ punjɛ yotu nye Mariya te ŋgɔndu Magdala yi nye soŋma beya mesisiŋ yitan jɔ yiba ke yotu nɛ kɔ.¹⁰ ɛ nye kwɔ k̄é yekidyɛ yo nye botu bete be jɔŋnama bɛnɛ be Yesus baka. Bo b̄a ke wo yotu lelɔ.¹¹ A lɛpima nye bo nde, Yesus nɛ jɔŋ, a bɛŋma nye. Ke bo ma wokɔ dete k̄é, bo ti jayɛ na.¹² Ke kɔŋte, ɛ Yesus punjɛ yotu nye baŋa yiba ke njoka yan nɛ yiŋa yotu dɛlɛ ke ŋgimɔ te yi bo b̄a ke k̄é ke yiŋa melunde k̄é.¹³ ɛ bo yɔkwɛ nje yekidyɛ sendi nye bɛnɔŋ ban. Yasi wete, bo ti jayɛ sendi yasi te yi bo lɛpima nye bo k̄é na.¹⁴ Ke kɔŋte yinɔri, ɛ Yesus nje punjɛ sendi yotu nye bejɛke bɛnɛ kamɔ jɔ wete ke ŋgimɔ te yi bo b̄a ke dyena k̄é. A ndeyma bo, keto bo b̄a nɛ meso ke temɔ. Sendi, bo ti tike temɔ ke yasi te yi botu bete be bɛŋma nde, a womiya lɛpima k̄é na.¹⁵ Ke kɔŋte, ɛ nye lɛpɛ nye bo nde: «Wunɛ k̄ɛn ke to mɛnɛti hɛnɛ k̄é pelɛ Kimɔ Tom nye bomɔ hɛnɛ.¹⁶ Mɔ te ɛ ta tiku temɔ ke Kimɔ Tom te, jayɛ nde, bo t̄ɔpa nye ke mɔrɔku, mɔ te ta ju. Ma yɔkwɛ ta diyo kine tiku temɔ ke Kimɔ Tom te na, jɔsi ta balɔ ke to nɛ.¹⁷ Botu bete be ta tiku temɔ ke Kimɔ Tom te baka ta kelɔ kwalɔ mɛyɛkambiyɛ te yikɛ, yo nde, bo ta soŋɛ beya mesisiŋ ke yotu bomɔ nɛ diŋɔ dyembɛ. Bo ta lɛpina nɛ yiŋa mɛnumbu.¹⁸ Bo ta biyɛ sendi bɛnyɔŋɛ lalɛ nɛ bɔ. Ke bo h̄ɔbiyɛ yiŋa yasi te yi nɛ lɔku kete, yo tí kelɔ bo yaŋa na. Bo ta kase mɛbɔ ke yotu botu bɛkɔn, mɛkɔn man má siyo.»

Yesus ke yɔkwɛ k̄é dyɔbɔ

(Lk 24)

¹⁹ Ke Kumande Yesus ma si lɛpina nye bo k̄é, ɛ Njambiyɛ yɔkidyɛ nye kenjɛ dyɔbɔ. ɛ nye kwɔ k̄é diyo ke mbam bɔ Njambiyɛ.²⁰ ɛ bejɛke nje kwɔ k̄é pelɛ Kimɔ Tom ke mɛmbɛy hɛnɛ. Kumande Yesus b̄a ke kɔŋ yan, nye bo deti te yi kelɔ mɛyɛkambiyɛ, né bomɔ duwɛ nde, lɛpi te yi bo lɛpɛ k̄é, gbakasi.]

LUKAS

Mekana mete yɔkɔ, yo Lukas ketɛ yo. A jéki ketɔ yo kenje Teyofil. Yo ndi Lukas ketɛ mekana me «Mesay mete yi Botu be Tomun be Yesus kelma». A kelma mesay budɣate bene Pol (Bt 16:11 yi kɛ nɔ, nje bu Fl 24). A bɔ sendi nyangwe dɔkita (Kl 4:14).

To mekana mete yi nye ketima ké tédyá ne saɗsaɗ nde, Krist ne njololo ke menje hene, nye *Mɔnɔ mumɔ. Lukas ke yekidyɛ jɔngwe Yesus kande ke ngimɔ te yi nye bɔ gwanjɔ ké. A ke lɛpɔ sendi nde, Yesus bɔ ke gwe ngwete bomɔ budɣate.

Wuse yakama bake mekana maka ke nyangwe menɗabiye yitan:

1. To mekana maka (kumte 1).
2. Kasi jariki Yesus. Kasi tɔpuna ne ke mɔɔku. Dinɔ besaɗmbambɔ bene. Kasi te yi *Satan bobila ne nye ké (kumte 1-4).
3. Mesay mete yi Yesus kelma ké (kumte 4-19).
4. Bomɔ ke seɗe Yesus. Kasi sɔɗ ne (kumte 19-23).
5. Womiya Yesus. Jɔnja mesay mete yi nye nya bejɛke bene ké. Duwɔ ne kɛ pe dɣobɔ (kumte 24).

1 Nyangwe mbam Teyofil, budɣa bomɔ nya bɔ ke ketina meyasi mete yi kwanɗama ke njoka wusu ké. ²Bo ketima yo beɗgwe yasi te yi botu bete be beɗma ne misi man wule ke kandinata yekidya nye wuse ké. Botu bete sendi njɔ nje be botu be lɛpina meɗepi me Njambiyɛ. ³Ke mi ma si gɔɔ to te biye kimɔte wule nda yi yo kandima nɔ ké, ε mi sendi beɗe kimɔte nde, mi kéti yo ketɔ ne nje te nye we, ⁴né we duwe nde, meyasi mete yi bo tedya we ké ke nje gbate.

Jaki Njambiyɛ ke nje lɛpɔ

kasi jariki Jan

⁵Ke ngimɔ te yi Herod bɔ kumande ke meneti me Yuda ké, yo bɔ ne wete mɔ nyena sadaka nye Njambiyɛ, dinɔ dɣene nde Sakari. A bɔ ke njɔɗ Abiya. Nyari wene bɔ ke kandɔ *Arɔn. Dinɔ dɣene bɔ nde Elisabet. ⁶Bo hene yíba bɔ ne ngben ke misi me Njambiyɛ. Bo jɔɗna ma bakidyɛ membonɗa nɛ meɗepi me Baba Mbokɔ hene kine mɔnɔ mejɔɔ na. ⁷Bo ti be ne mɔnɔsike na, keto Elisabet bɔ kundu, sendi, bo hene sima jombe.

⁸Wete yesɔ Sakari bɔ ke tonje mesay mene ke mbɔmbu Njambiyɛ, keto yo bɔ ngimɔ mesay mete yi njɔɗ te yene. ⁹A kelma dete nda yi botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ dikima kelɔ ne mesay man ké. Ke ngimɔ te yite, ε bo kele tay ke mbɔmbu Njambiyɛ. ε tay tedye nde, Sakari nyíɗa mbanjɔ Baba Mbokɔ kɛ lodye meyasi mete yi ne kimɔ metul ké. ¹⁰Nyangwe ngil bomɔ bɔ ke ngweta ne Njambiyɛ ke sɛ ke ngimɔ lodya meyasi mete yi bɔ ne kimɔ metul ké. ¹¹Ndana ké, ε wete jaki Baba Mbokɔ punde ke mbɔmbu Sakari. A bɔ ke teri ke pay mbam bɔ ke mbey te yi bo dikɔ lodye meyasi mete yi ne kimɔ metul ké. ¹²Ke Sakari ma beɗe jaki Njambiyɛ ké, ε dyanɔ dɣene dimbiye, ε nye gwe wɔ budɣate. ¹³ε jaki Njambiyɛ lɛpe nye nye nde: «Sakari, we tí gwaki wɔ na,

keto Njambiyɛ jayma menɗweta mɔ. Nyari wɔ Elisabet ta ja mɔnɔ mbam. We ta lo nye nde Jan. ¹⁴We ta be ne nyangwe mesosa keto ne. Sendi, budɣa bomɔ ta sosa kome nye ta jadye ké, ¹⁵keto a ta be nyangwete ke misi me Baba Mbokɔ. A tí dɣe menjam ho nyanna menjam na. A ta be tondunate ne Kimɔ Sisiɗ kande ke mɔɗ nyangwe. ¹⁶A ta yɔkidye botu be kandɔ Isarayel budɣate njese ke yasi Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wan. ¹⁷A ta kwɔ mbɔmbu ne Nyangwe Kumande nda mɔ tomun Njambiyɛ ne sisiɗ nɛ deti nda Eli. A ta yeɗsa metemo me besaɗgwe ne bɔnɔ nde, bo kwádyikwe bɔnɔ ban. A ta kelɔ nde, botu be mbandɔ béki ne dyanɔ nda ngben bomɔ yí kombile ne kimɔ kandɔ tike Baba Mbokɔ.» ¹⁸ε Sakari lɛpe nye jaki Njambiyɛ nde: «Mi ta kelɔ nan yí duwe nɔ nde, meyasi ta kwanɗa dete? Keto mi sima jombe. Sendi, mesew me nyari mbe sima buyɔ.» ¹⁹ε jaki Njambiyɛ yeɗsa nye nye nde: «Yo mi, Gabriyel. Mi díy ke mbɔmbu Njambiyɛ. Njambiyɛ tome mi nde, mi njáki lɛpina nye we, lɛpɔ kimɔ tom te yike nye we. ²⁰Beɗa, numbu yɔ ta be díbinate. We tí tapita se na kumɔ ke ngimɔ te yi meyasi maka ta si kelna, keto we tí jaye meɗepi membe na, meɗepi mete yi ta kelna tondɔ ke ngimɔ te yi yo yákaɗgwe kelna ké.»

²¹Bomɔ bɔ ndi ke ladiye Sakari. Bo bɔ ke ngbakima to te yi nye kike nɔ dete ke mɔɗ mbanjɔ Njambiyɛ ké. ²²Ke nye ma nje pundɔ ké, a tí be ne deti te yi lɛpina nye bo na. ε bo duwe nde, a beɗma yíɗa meyekambiyɛ ke mɔɗ mbanjɔ Njambiyɛ. A dikima pepidyɛ meɓɔ numbu kɔbɔ yí lɛpina nɔ nye bo. ²³Ke metu mesay mete yene ma siyɔ ké, ε nye tɛme duwe kɛ dya dɣene.

²⁴Mɔnɔ metu kwanɗa ke kɔɗte, ε nyari wene Elisabet bu mɔɗ. ε nye sɔma nɔ ngwendɛ yitan. A dikima lɛpɔ nde: ²⁵«Baba Mbokɔ kelma nyangwe ngikwa ne mi. A kanɗa misi beɗe ne mi yí soɗe ne wuɗgwa ke yotu mbe ke misi me bomɔ.»

Njambiyε ke tomɔ jaki wene

kenje ke yi Mariya

²⁶ Ke mɔy Elisabet ma kumɔ ngwende yitan jɔ wete kε, ε Njambiyε tome jaki wene Gabriyel kenje ke Galile ke wete dya nde Nasaret, ²⁷ ke yi wete bindi ngɔndu nde Mariya. Yo bɔ kponate nde, a ta kelɔ gwaki bene wete mbam nde Yosep ke kandɔ Davit. ²⁸ Jaki Njambiyε nyiɔma tɔ Mariya dolɔ nye lepɔ nye nye nde: «Mi ke nyenɔ we, Baba Mbokɔ ke yɔ! A tedya we nyanɔgwe ngikwa ne.» ²⁹ Ke Mariya ma wokɔ dete kε, ε dyanɔ dyene dimbiyε, ε nye gwe wɔ budyate. E nye diyε ke mɔy temɔ ne nde: «To menyen mete yike lεpi ne nge?» ³⁰ E jaki Njambiyε lepε nye nye nde: «Mariya, we tɔ gwaki wɔ na, keto Njambiyε tedya nyanɔgwe ngikwa ne ke yɔ. ³¹ Dukwe nde, we ta bɔ mɔy. We ta ja mɔnɔ mbam, we ta lo nye nde Yesus. ³² A ta be nyanɔgwe ke misi me Njambiyε. Bo ta jeba nye nde Mɔnɔ Njambiyε te ε kwanɔma meyasi hene ke kwey kɔ. Njambiyε te Baba Mbokɔ ta nye nye diyɔ kumande sanɔmbambɔ wene Davit. ³³ A ta namɔ kandɔ tɔ Yakɔp kpo ne kpo. Namnate yene tɔ be ne njena na.»

³⁴ E Mariya lepε nye jaki Njambiyε nde: «Yo yakama kelna nan, keto mi tɔ pa duwe mbe mbam na?» ³⁵ E jaki Njambiyε yensa nye nye nde: «Kimɔ Sisiɔ ta nje pe yɔ. Ngungudye Njambiyε te ε kwanɔma meyasi hene ke kwey kɔ ta buse we nda wukume. Dete, mɔnɔ te yi we ta ja kɔ ta be kiyɔ. Bo ta jeba nye nde Mɔnɔ Njambiyε. ³⁶ Dukwe nde, toru wɔ Elisabet me ne mɔy. A bonɔma mɔy ne jombidyε. Yɔkɔ yi bo dikima jeba nde kundu kɔ me ne mɔy ngwende yitan jɔ wete muka. A ta ja mɔnɔ mbam. ³⁷ Keto kinε yiɔ sulna yasi ke misi me Njambiyε na.» ³⁸ E Mariya lepε nde: «Mi kɔ, mɔ mesay me Baba Mbokɔ, yo kεlnanɔgwe ke yotu mbe nda yi we lepima kε!» E jaki Njambiyε punde kwɔ lɔndɔ ke keki ne.

Mariya kɔ kε beɔ Elisabet

³⁹ Ndi ke metu te yite ε Mariya teme beke beke kε ke wete dya ke meneti me Yuda, ke meneti mete yi ne mekeki kε. ⁴⁰ E nye nyiɔ tɔ Sakari nyenɔ Elisabet. ⁴¹ Ke Elisabet ma wokɔ menyen me Mariya kε, ε mɔnɔ wate budyate ke mɔy ne, ε Kimɔ Sisiɔ tonde ke yotu Elisabet. ⁴² E nye kembidyɔ lepɔ nde: «We ne mekombila ke njoka besɔ boma. Sendi, mɔnɔ te ε ke mɔy yɔ kɔ ne mekombila. ⁴³ Wuy, nge bɔ kele yi nyanɔgwe ne Nyanɔgwe Kumande wombe njɔ ndana ke yasi mbe kε? ⁴⁴ Keto, ke mi ma wokɔ menyen mɔ kε, ε mɔnɔsike wate budyate ne mesosa ke mɔy mbe. ⁴⁵ We ne mesosa, keto we jayma nde, meyasi mete yi Baba Mbokɔ lepima nye we kε ta kelna.» ⁴⁶ E Mariya lepε nde: «Mi ke kanɔ Baba Mbokɔ. ⁴⁷ Sendi, temɔ mbe ne mesosa keto Njambiyε, Mɔ te ε jɔngwe mi kɔ. ⁴⁸ A tedya mi ngikwa ne, mi mɔ mesay wene. Kande ndana kumɔ kpo ne kpo mekandɔ hene te yi ta jadye ke to meneti maka kε ta lepɔ nde, mi ne mesosa. ⁴⁹ Keto Njambiyε te ε ne ngungudye kɔ kelma nyanɔgwe meyasi ke pay te yembe.

Dinɔ dyene kiyɔ. ⁵⁰ Sendi, botu bete be kambε nye baka, a gwaki ngwete yan menɔgimɔ hene. ⁵¹ A tedya bomɔ nde, a ne nyanɔgwe deti. A wanjima botu bete be bɔ ne metake me bendidyɔ yotu ke temɔ yan baka. ⁵² A sonɔma bekumande ke meɔdiyɔ man nje bendidyε gbεla bomɔ. ⁵³ A tonja kimɔ meyasi nye botu bete be gwe nja baka, nje tikɔ botu bete be ne meyasi baka ne gbɔngɔ bɔ. ⁵⁴ A kamma kandɔ Isarayel, botu be mesay bene yɔ take gwena ngwete ne ⁵⁵ sunɔgwe ne Abaraham bene benday bene kpo ne kpo. A kelma dete nda yi nye lepima nye besanɔmbambɔ busu kε.»

⁵⁶ Mariya yama bene Elisabet nda ngwende yitati. E nye nje duwe kε dya dyene.

Kasi jariki Jan

⁵⁷ Ke ngimɔ te yi Elisabet ta ja kete kε ma dya, ε nye ja mɔnɔ mbam. ⁵⁸ Ke benjɔn bene nε bemaɔ ma wokɔ nde, Baba Mbokɔ tedya nye nyanɔgwe ngikwa ne dete kε, ε bo be ne mesosa nda Elisabet. ⁵⁹ Ke mɔnɔsike ma kumɔ metu yitan jɔ yitati kε, ε bomɔ nje ke pesina ne. E bo diy lo nye nde Sakari ne dinɔ sanɔgwe wene. ⁶⁰ Yasi wete, ε nyanɔgwe ne mɔnɔ lepε nde: «Be, dinɔ dyene ta be nde Jan!» ⁶¹ E bo lepε nye nye nde: «Kinε mumɔ wete ne wete ke kandɔ dya ne dinɔ te yite na.» ⁶² Ndana, ε bo pepidyε bɔ diyε ne sanɔgwe ne mɔnɔ nde: «We kwadyikwe lo mɔnɔsike nde nge?» ⁶³ E Sakari jɔmbe yiɔ yasi, na ketina kete. E nye kete kete nde: «Dinɔ mɔnɔsike nde Jan.» E bo hene ngbakima dinɔ te yite. ⁶⁴ Ndana ndana, ε numbu ne butuna. E nye kande ndapi ne kɔkɔ lukse Njambiyε. ⁶⁵ E bomɔ hene be bɔ ke kɔku meneti mete yite baka gwe wɔ. Botu bete be dikima diyɔ ke Yuda, ke meneti mete yi ne mekeki kete kε dikima yekidyε ndi meyasi mete. ⁶⁶ Bomɔ hene be wokuma kasi te baka dikima take yo ke mɔy temɔ. E bo dikɔ diyε nde: «Mɔnɔ te yɔkɔ ta duwe be nan? Deti Baba Mbokɔ bɔ gbate ke yotu ne.»

⁶⁷ Sanɔgwe wene Sakari bɔ tondunate ne Kimɔ Sisiɔ. E nye punje melepi me Njambiyε lepɔ nde:

⁶⁸ «Meluksa ne Baba Mbokɔ, Njambiyε te ε kandɔ Isarayel, keto a takima botu bene kolɔ bo. ⁶⁹ A nya wuse detina mɔ te ε ta jɔngwe wuse kɔ wule ke tɔ mɔ mesay wene Davit. ⁷⁰ A kelma nda yi nye lepima ke numbu pupuna botu be punja melepi mene be metu me njime. ⁷¹ Mɔ te ε ta jɔngwe wuse kome bependɔ busu diyε kε, sonɔ wuse ke meɔ mε botu bete be bene wuse baka. ⁷² Dete, Njambiyε gwɔ ngwete besanɔmbambɔ busu yɔ take sendi ne nyanɔgwe mbon te yi nye kelma kε. ⁷³ A kεl dete beɔngwe mekinja mete yi nye kinjama nye sanɔmbambɔ wusu Abaraham kε. ⁷⁴ A kinjama nde, nge nye si sonɔ wuse ke meɔ mε bependɔ busu, wuse ta kelɔ mesay nye nye kinε wɔ na. ⁷⁵ Wuse ta be ne ngben, bakidyε sendi meyotu musu pupunate ke mbɔmbu wene ke metu me jɔngwe musu hene. ⁷⁶ Mɔnɔsike, nge be we, bo ta jeba we nde Mɔ punja melepi me Njambiyε te ε kwanɔma meyasi hene ke kwey kɔ, keto we ta kande kwɔ mbɔmbu ne Baba Mbokɔ yɔ kombile menje mene. ⁷⁷ We ta tedye bomɔ bene, nε bo duwe nje jɔngwe ne nje te nde, Njambiyε ta tikɔ mebeyɔ man ne ngwete.

⁷⁸ Njambiyε wusu nε ngikwa budyate. Yo dεte yi mεjasi ta wule dyobɔ nje pε yusu ⁷⁹ nje paniye puyε nyε botu bete be diyε kε mɔy yitil nε kε ndiliŋ mbey te yi sɔŋ baka, nε yo kendi nε wuse kε nje te ε nε tε.»

⁸⁰ Mɔnɔsike bɔ kε dɔkɔ. Sendi, dyanɔ bɔ kε nje nyε budyate. A jonɔnama kε mɔy mεkonɔgor kumɔ kε ngimɔ te yi nyε njɔ nje punje nε yotu nyε kandɔ Isarayel kε.

Kasi jariki Yesus
(Mt 1)

2 Kε metu te yite ε *Sesar Ogust nyε mbonɔa nde, bo tɔl bomɔ kε to mεneti mεnε hεnε. ² Yo bɔ bosa tɔlna bomɔ. Yo kεlnanɔgwe kε ngimɔ te yi Kirinus bɔ nyangwe kum kε mεneti mε Siri kε. ³ Mumɔ hεnε kɔ kε ketɔ dɔnɔ dyenε kε ngbak ngbak dya dyenε. ⁴ E Yosep tεmε sendi kε Nasaret kε Galile kwɔ kε kε wεtε dya nde Betelehem kε mεneti mε Yuda. Betelehem bɔ dya kumande Davit. Yosep kɔ mate, ketɔ benε kumande Davit jadyε kε kiya kandɔ wεtε. ⁵ A kɔ kε ketɔ dɔnɔ dyenε benε Mariya, ketɔ yo bɔ kponate nde, benε nyε ta kelɔ gwaki. Kε ngimɔ te yite Mariya bɔ nε mɔy. ⁶ Piŋɔ te yi bo bɔ ndi mate kε, ε ngimɔ te yi Mariya ta ja kete kε dya. ⁷ E nyε ja bosa mɔnɔ wεnε, mɔnɔ mbam. E nyε bɔyε nyε nε melambɔ niŋgwe nyε kε mɔy bokɔ, ketɔ bo ti bε nε mbey kε tɔ bejεŋgwe na.

⁸ Botu be bakidya besam bɔ kε pɔku mεneti mete yite kε bakidye besam ban nε tu kε mɔy lɔ. ⁹ E wεtε jaki Baba Mbokɔ dya kε yan. E nyangwe mεjasi mε Baba Mbokɔ panε kε mbey komε bo diyama kε. E bo gwe wɔ budyate. ¹⁰ E jaki Njambiyε lεpε nyε bo nde: «Nε tɔ gwaki wɔ na, ketɔ mi kε nje lεpɔ kimɔ tom te yi kandɔ Isarayel hεnε ta wokɔ mesosa kete kε nyε wunε. ¹¹ Mɔ te ε ta jonɔgwe wunε kɔ jadya muka kε dya Davit, nyε *Krist, nyε Nyangwe Kumande. ¹² Yasi te yi wunε ta duwe nɔ kε, yo nde: Wunε ta bεŋε jonja mbɔŋgɔ mɔnɔsike bɔynate nε melambɔ. 'Bo niŋgwa nyε kε mɔy bokɔ.» ¹³ 'Bo sεm semɔ, nyangwe ngil bejaki be Njambiyε dyanɔma dolɔ jaki te yɔru. E bo kanε Njambiyε lεpɔ nde: ¹⁴ «Meluksa nε Njambiyε pε kwey! Tete dɔy nε botu bete be Njambiyε kwadyε kε mεneti maka baka!»

¹⁵ Ndana, kε bejaki be Njambiyε ma tikɔ bo duwe kε dyobɔ kε, ε botu be bakidya besam lεpε tandε yan nde: «Wuse kεn pεle Betelehem kε bεŋε yasi te yi kwanɔnama mate kε, yasi te yi Baba Mbokɔ lεpima nyε wuse kε.»

¹⁶ E bo tεmε nedɔ kwɔ. Bo dolma Mariya benε Yosep, dolɔ sendi jonja mbɔŋgɔ mɔnɔsike niŋgwate kε mɔy bokɔ. ¹⁷ Kε bo ma si bεŋε nyε kε, ε bo yekidye mεyasi mete yi bo wokuma kε kasi mɔnɔ te kε nyε bomɔ.

¹⁸ Bomɔ hεnε be wokuma mεyasi mete yi botu be bakidya besam yekidya kε ngbakimama. ¹⁹ Mariya bakidya nε mεyasi mete kε mɔy temɔ nε take gɔsɔ to te. ²⁰ Kε kɔŋte, ε botu be bakidya besam yɔkwε. 'Bo luksa Njambiyε besε sendi nyε, ketɔ mεyasi mete yi bo wokuma nε yi bo bεŋma kε bɔ ndi nda yi jaki Njambiyε lεpima nyε bo kε.

Bo kε bɔ mbɔŋgɔ Yesus kε nɔ kε

mbanjɔ Njambiyε kε Yerusalem

²¹ 'Bo yama metu yitan jɔ yitati kε kɔŋ jariki. E bo pesε mɔnɔsike, ε bo lo nyε nde Yesus, dɔnɔ te yi jaki Njambiyε nya, yite nyangwe nε mɔnɔsike tɔ pa bɔ mɔy nε na.

²² Ndana, kε metu mε nyena sadaka yi pupudya yan kε misi mε Njambiyε ma yaka bεŋgwe mεmbonɔa mε Mɔyisi kε, ε Yosep benε Mariya bɔ mɔnɔsike kε nɔ Yerusalem kε nyε Baba Mbokɔ. ²³ Yo bɔ ketinate dεte kε mεmbonɔa mε Baba Mbokɔ nde: «Bosa mɔnɔ mbam te ε kande jadyε kε mɔy nyangwe kɔ ta bε ε Baba Mbokɔ.»

²⁴ 'Bo kɔ sendi kε nyε sadaka nda yo ketinate kε mεmbonɔa mε Baba Mbokɔ kε: «Bebondo yiba ho sɔŋɔ bepepɔ yiba.»

²⁵ Wεtε mbam bɔ kε Yerusalem, dɔnɔ dyenε nde Simeyɔŋ. A bɔ ngbenɔ mumɔ. A bɔ kε bakidye mεmbonɔa mε Njambiyε, tikɔ temɔ nε kε ngimɔ te yi Njambiyε ta jonɔgwe nε kandɔ Isarayel kε. Kimɔ Sisiŋ bɔ sendi kε nyε. ²⁶ Kimɔ Sisiŋ tɔdya nyε nde, a tɔ gwe kinε pa bεŋε *Krist te ε Baba Mbokɔ ta njese kɔ na. ²⁷ Diyɔ kε, ε Kimɔ Sisiŋ puse nyε kenje kε mbanjɔ Njambiyε. Kε kiya ngimɔ te sangwe nε Yesus benε nyangwe bonɔma nyε yɔ tonje mεyasi mete yi mεmbonɔa dikima diyε kε. ²⁸ E Simeyɔŋ bɔ mɔnɔsike biye kε mεbɔ nyε Njambiyε wosoko lεpɔ nde:

²⁹ «Sa Mbokɔ, ndana tikɔ mɔ mesay wɔ, na kwɔ nε te nda yi wε kpoma kε, ³⁰ ketɔ misi mεmbe ma bεŋε nda yi wε ta jonɔgwe nε bomɔ kε. ³¹ Wε kombila yo dεte, nε mεkandɔ hεnε bεŋ. ³² Wε paniya mεjasi, nε mεkandɔ duwe wε yɔ nyε sendi kandɔ dya Isarayel meluksa.»

³³ Sangwe nε Yesus benε nyangwe wεnε ngbakimama mεyasi mete yi Simeyɔŋ lεpima kε kasi nε kε.

³⁴ Simeyɔŋ nya bo mεkombila. E nyε nje lεpɔ nyε Mariya, nyangwe nε Yesus nde: «Dukwε nde, Njambiyε njesa mɔnɔ kε, nε bomɔ budyate yambile kε njoka kandɔ Isarayel, sendi nε bomɔ budyate jɔ kε njoka yan. A ta nje bε yasi te yi ta tedye nde, bomɔ ta biye mεso nε Njambiyε. ³⁵ Ma nyari, kε yɔ, wε ta sangwa nε mεbɔnε nda yi bo bɔ kafa lɔ nε mumɔ kε temɔ kε. Yo ta kelna dεte, nε metake mete yi diyε kε mɔy temɔ budya bomɔ kε pundu puyε.»

³⁶ Yo bɔ sendi nε wεtε nyari mɔ punja mεlɔpi mε Njambiyε, dɔnɔ dyenε bɔ nde Ana, mɔnɔ Fanuwel kε kandɔ Aser. A ma jombε budyate. Mbam te ε dolma nyε kelɔ gwaki benε nyε kɔ kelma ndi mεsew yitan jɔ yiba benε nyε, ³⁷ ε mbam te gwe, ε nyε tika kusɔ. Ndana a mε nε mεsew kamtan jɔ kamɔtati jɔ yini. A ti bε kε baka nε mbanjɔ Njambiyε na. A dikima kelɔ mesay nyε Njambiyε tu nε yesɔ, kiya mεdye ngweta nε Njambiyε. ³⁸ Kε kiya ngimɔ te yite ε Ana dya. E nyε lukse Baba Mbokɔ, yekidye sendi kasi mɔnɔ kε nyε botu bete be bɔ kε ladyε ngimɔ te yi Njambiyε ta kolɔ nε Yerusalem kε.

³⁹ Kε bo ma si kelɔ mεyasi hεnε te yi mεmbonɔa mε Baba Mbokɔ lεpε kε, ε bo nje duwe kε dya dyan kε Nasaret kε Galile. ⁴⁰ Mɔnɔsike bɔ kε dɔkɔ. A bɔ kε bɔ

deti, be sendi ne dyanɔ budyate. Njambiyɛ nya temɔ ke yotu ne.

Yesus ne mesew kamɔ jɔ yiba

⁴¹ Mesew hene sangwe ne Yesus bene nyanɔngwe diki-ma kɛ Yerusalem ke jeso *Paska Beyuden. ⁴² Ke Yesus ma kumɔ mesew kamɔ jɔ yiba kɛ, ε bene bo kɛ Yerusalem ke jeso Paska beɔngwe membonɔga me jeso. ⁴³ Ke jeso ma siyɔ kɛ, ε sangwe bene nyanɔngwe tɔke nje yɪ duwe. Yasi wete, ε mɔnɔsike tika ke Yerusalem, besangwe kine duwe na. ⁴⁴ Bo takima yan nde, a bɔ ke njɔn kendi. E bo kende ndingele yesɔ wete sidye. Ndana, ε bo kande sarɔna ne ke njoka bejadye ban nɛ besɔ ban. ⁴⁵ Ke bo ma sɔ nye kine dolɔ kɛ, ε bo yɔkwe ne kɔkɔ kɛ ke Yerusalem kɛ sɔ nye mate. ⁴⁶ Ya metu yitati ke kɔnɛ, ε bo kɛ dolɔ nye ke mbanɔ Njambiyɛ. A bɔ ke diyɔ ke njoka nyanɔngwe botu be duwɔ membonɔga leɔngwe metɔ ke meyasi mete yi bo bɔ ke leɔ kɛ, diyɛ sendi bo mediyɔn. ⁴⁷ Bomɔ hene be bɔ ke wokɔ meyasi mete yi nye bɔ ke leɔ nɛ yeɔsa mediyɔn te yi nye diki-ma yeɔsa kɛ kambima dyanɔ dyene. ⁴⁸ Ke sangwe bene nyanɔngwe ma beɔne nye kɛ, ε bo ngbakima budyate. E nyanɔngwe leɔne nye nye nde: «Mɔnmbɛ, nɔge yi we kelma ne wuse deke kɛ? Sine sɔngwe gwɔ kan budyate ke sarɔna yɔ.» ⁴⁹ E nye nje yeɔsa nye bo nde: «Wune bɔ ke sɔ mi keto nɔge? 'Wune ti duwe nde, mi yɔkanɔngwe diyɔ ke tɔ Sarɔmbɛ na?» ⁵⁰ Yasi wete, bo ti woke to yasi te yi nye leɔpima nye bo kɛ na. ⁵¹ Ke kɔnɛ, ε nye siliye bene bo yɔkwe kɛ Nasaret. A bɔ ke jeso besangwe. Nyanɔngwe bɔ ke take meyasi mete hene ke mɔy temɔ ne. ⁵² Yesus bɔ ke dɔkɔ, dyanɔ bɔ ke nje nye sendi. Njambiyɛ nɛ bomɔ nya temɔ ke yotu ne.

Kasi Jan te mɔ tɔpuna bomɔ

ke mɔnɔku
(Mt 3; Mk 1; Jn 1)

3 ¹⁻² Ke ngimɔ te yi Jan te mɔnɔ Sakari bɔ ke mɔy kɔngor kɛ, ε Njambiyɛ leɔpina nye nye. Yo bɔ ke ngimɔ te yi Tiber *Sesar kumma mesew kamɔ jɔ yitan ke diyɔ nyanɔngwe kumande kɛ. Yite Pɔnsi Pilat bɔ nyanɔngwe kum ke meneti me Yuda, Herod bɔ kum ke meneti me Galile. Marɔ wene Filip bɔ kum ke meneti me Iture nɛ Trakɔnit. Lisaniyas bɔ kum ke meneti me Abilen. Ke ngimɔ te yite Hana bene Kayif bɔ bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ.

³ Ndana, ε Jan gɔngila ne meneti me gɔn Yurdɛ hene, pele nye bomɔ nde, bo yeɔsangwe temɔ jaye nde, bo tɔpa bo ke mɔnɔku, nɛ Njambiyɛ tiki bo ne ngwete ke mebeyɔ man. ⁴ Yo kelnama dete beɔngwe yasi te yi bɔ ketinate ke mekana mete yi Esayi te mɔ punja melepi me Njambiyɛ ketima kɛ. A ketima nde: «Wete mɔmɔ ke kembidya ke mɔy kɔngor nde: Wune kɔmbila nje Baba Mbokɔ. Wune tɛmbidya menje mene ne ngben. ⁵ Gbon-go hene bɛki mbasinate. Keki nɛ koru hene bɛki ne tefen. Menje mete yi ne kɔndu kɛ bɛki tɛmbidyate. Yike

yi ne mebe kɛ, bo siki tonje yo. ⁶ Sendi, bomɔ hene ta beɔne nda yi Njambiyɛ ta jɔngwe ne bomɔ kɛ.»

⁷ Dete, bomɔ budyate kwadya nde, Jan tɔpa bo ke mɔnɔku. E bo nje ne ngil ke yasi ne. E nye leɔne nye bo nde: «Wune mbo yeri, nda kele nde, wune tɔka nde, wune yakama diyɔ lale ke ngambi Njambiyɛ yi nje kɛ? ⁸ Yo kimɔte nde, wune kɛl kimɔ mekele nda yi kimɔ jeti wume ne kimɔ membumɔ kɛ yɪ tedye bomɔ nde, wune ma yeɔsa temɔ. Sendi, wune ti lepi nde, wune benday be Abaraham na. Mi ke kombile leɔnɔ nye wune nde: Njambiyɛ yakama yeɔsa metari mete yike, yo mɔ be bɔnɔ be Abaraham. ⁹ Njeɔ me ne lendɛ ke njuku jeti, dete jeti hene ε diyɛ kine wumɔ kimɔ membumɔ, bo ta pesɔ yo bete ke dite.» ¹⁰ E botu bete be wesidyama womete baka diyɛ nye nde: «Wuse kɛl ba nan?» ¹¹ E nye yeɔsa nye bo nde: «Mɔ te ε ne melambɔ yiba kɔ kɔbi wete nye mɔ te ε kine yanɔ kɔ. Mɔ te ε ne medye kɔ kɛl sendi dete.»

¹² Botu be bonɔna mɔni garama njɔ sendi ke yi Jan nde, a tɔpa bo ke mɔnɔku. E bo diyɛ nye nde: «Yekele, wuse kɛl nan?» ¹³ E nye yeɔsa nye bo nde: «Wune ti bonɔ mɔni ke bɔ mɔmɔ kwɔ yike yi bo pesima nde, wune bɔnɔ kɛ na.»

¹⁴ Besɔja diyama sendi nye nde: «A wuse su, wuse kɛl nan?» E nye yeɔsa nye bo nde: «Wune ti bonɔ mɔni ke bɔ mɔmɔ ne ngan ho ne nje te yi gubɔ na, yasi wete, wune dyɔki ndi mɔni ngwendɛ yun.»

¹⁵ Bomɔ bɔ ke ladye yasi te yi ta dyɔ kɛ. E mɔmɔ hene take ke temɔ ne nde, Jan yɔkanɔngwe be *Krist mɔ te ε jɔngwe bomɔ kɔ. ¹⁶ E nye leɔne nye bo hene nde: «Mi, mi tɔpa mbe wune ke mɔnɔku. Yasi wete, wete mɔmɔ ke nje. A ne deti kwɔ mi. Mi ti yaka wunje kɔl menakala mene na. A ta tɔpe wune ke Kimɔ Sisiɔ nɛ ke dite. ¹⁷ A ne jeti ke bɔ yɪ kuto ne nyambi, yɪ baka njɔnɔ te nɛ kopu te. A ta sɔnɛ njɔnɔ te kɛ bakidyɛ ke mɔy ndam ne. Yasi wete, a ta lodye mekopu mete ke dite te yi ti dɪm kɛ.»

¹⁸ Jan dikima nye sendi yinɔ budyɔ meɔngite nye bomɔ. Dete, ε nye leɔne ne Kimɔ Tom Njambiyɛ nye bo. ¹⁹ A ndeyma Herod, keto a bonɔma Herodiyas te nya marɔ wene ne megwaki. E nye ndeye nye sendi, keto beya mekele hene te yi nye dikima kelɔ kɛ. ²⁰ Herod kɔ mbɔmbu kelɔ wete beya mekele dokidyɛ ke to te yiri. A bonɔma Jan dɪbɔ ke tɔ jɔkɔ.

²¹ Ke Jan ma si tɔpe bomɔ hene ke mɔnɔku kɛ, ε nye nje tɔpe sendi Yesus. Ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke ngweta ne Njambiyɛ kɛ, ε dyobɔ nembiyɛ. ²² E Kimɔ Sisiɔ piye ne yotu nda pepɔ nje ke yotu ne. E wete men wule dyobɔ leɔnɔ nde: «We mɔnmbɛ, sɔnɔ temɔ mbe, temɔ mbe hene ke yotu yɔ!»

Besɔnɔmbambɔ be Yesus
(Mt 1)

²³ Yesus kandima mesay mene, yite a me ke mesew kamɔtati. Bomɔ bɔ ke take nde, nye mɔnɔ Yosep. Yosep bɔ kɔnɔ Eli. ²⁴ Eli bɔ kɔnɔ Matat. Matat bɔ kɔnɔ Levi. Levi bɔ kɔnɔ Melki. Melki bɔ kɔnɔ Yanay. Yanay bɔ kɔnɔ Yosep. ²⁵ Yosep bɔ kɔnɔ Matatiyas. Matatiyas bɔ kɔnɔ Amɔs. Amɔs bɔ kɔnɔ Nahum. Nahum bɔ kɔnɔ

Esli. Esli b̄a ƙaƙa Nagay. ²⁶ Nagay b̄a ƙaƙa Mahat. Mahat b̄a ƙaƙa Matatiyas. Matatiyas b̄a ƙaƙa Semey. Semey b̄a ƙaƙa Yosek. Yosek b̄a ƙaƙa Yuda. ²⁷ Yuda b̄a ƙaƙa Yohanan. Yohanan b̄a ƙaƙa Resa. Resa b̄a ƙaƙa Sorobabel. Sorobabel b̄a ƙaƙa Salatiyel. Salatiyel b̄a ƙaƙa Neri. ²⁸ Neri b̄a ƙaƙa Melki. Melki b̄a ƙaƙa Adi. Adi b̄a ƙaƙa Kosam. Kosam b̄a ƙaƙa Elmadan. Elmadan b̄a ƙaƙa Her. ²⁹ Her b̄a ƙaƙa Yesus. Yesus b̄a ƙaƙa Eliyeser. Eliyeser b̄a ƙaƙa Yorim. Yorim b̄a ƙaƙa Matat. Matat b̄a ƙaƙa Levi. ³⁰ Levi b̄a ƙaƙa Simeyɔɔ. Simeyɔɔ b̄a ƙaƙa Yuda. Yuda b̄a ƙaƙa Yosep. Yosep b̄a ƙaƙa Yonam. Yonam b̄a ƙaƙa Eliyakim. ³¹ Eliyakim b̄a ƙaƙa Meleya. Meleya b̄a ƙaƙa Mena. Mena b̄a ƙaƙa Matata. Matata b̄a ƙaƙa Natan. Natan b̄a ƙaƙa Davit. ³² Davit b̄a ƙaƙa Isay. Isay b̄a ƙaƙa Yobed. Yobed b̄a ƙaƙa Bowas. Bowas b̄a ƙaƙa Sala. Sala b̄a ƙaƙa Nasɔɔ. ³³ Nasɔɔ b̄a ƙaƙa Aminadap. Aminadap b̄a ƙaƙa Admin. Admin b̄a ƙaƙa Arni. Arni b̄a ƙaƙa Esrom. Esrom b̄a ƙaƙa Fares. Fares b̄a ƙaƙa Yuda. ³⁴ Yuda b̄a ƙaƙa Yakɔp. Yakɔp b̄a ƙaƙa Isak. Isak b̄a ƙaƙa Abaraham. Abaraham b̄a ƙaƙa Tara. Tara b̄a ƙaƙa Nahɔr. ³⁵ Nahɔr b̄a ƙaƙa Seruk. Seruk b̄a ƙaƙa Rago. Rago b̄a ƙaƙa Falek. Falek b̄a ƙaƙa Eber. Eber b̄a ƙaƙa Sala. ³⁶ Sala b̄a ƙaƙa Kaynam. Kaynam b̄a ƙaƙa Arpakisad. Arpakisad b̄a ƙaƙa Sem. Sem b̄a ƙaƙa Nɔy. Nɔy b̄a ƙaƙa Lamek. ³⁷ Lamek b̄a ƙaƙa Matusala. Matusala b̄a ƙaƙa Enɔk. Enɔk b̄a ƙaƙa Yared. Yared b̄a ƙaƙa Malelel. Malelel b̄a ƙaƙa Kaynam. ³⁸ Kaynam b̄a ƙaƙa Enɔs. Enɔs b̄a ƙaƙa Set. Set b̄a ƙaƙa Adam. Adam b̄a ƙaƙa Njambiyɛ.

Kum beya mekele ke bobɛ Yesus
(Mt 4)

4 Kimɔ Sisiɔ tonduma ke yotu Yesus ke ngimɔ te yi nye yɔkwɔ nɔ ke goɔ Yurdɛ kɛ. E Kimɔ Sisiɔ kende ne nye ke koɔgor. ² Yesus diyma metu kamɔni ke koɔgor mate. E *Kum beya mekele bobɛ nye. Ke metu te yinɔri hene Yesus ti dyena na. Ke metu mete ma si kwɔ kɛ, e nye woke nja. ³ E Kum beya mekele lepe nye nye nde: «Nge be nde, we Mɔɔ Njambiyɛ, leɔɔ nye tari te yɔɔ nde: Yenɔɔngwe be mampa.» ⁴ E Yesus yenɔɔ nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Mum ti yaka jɔɔna ndi ne mampa nyepɔ na.»»
⁵ Ke koɔte, e Kum beya mekele bu nye kɛ nɔ ke wete gere gere mbey tedye nye mekandɔ hene ke to meneti ndi tu wete nda yi mum kibidya nɔ kɛ. ⁶ E Kum beya mekele nje leɔɔ nye nye nde: «Mi ta nye we deti te yi namɔ mekandɔ mete yike hene, be ne meluksa mete, keto bo nya mi deti te yi namɔ yo. Ndana mi yakama bu yo nye mɔ te yi mi kwadye kɔ. ⁷ Dete, nge we kuse meɔɔɔ ke meneti kanɔ mi, mi má nye we yo hene.» ⁸ E Yesus yenɔɔ nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Kanɔ Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wɔ, kelɔ mesay nye ndi nye nyepɔ.»»
⁹ Ke koɔte, e Kum beya mekele kɔ bu nye sendi kɛ nɔ ke Yerusalem, tembidyɛ nye ke tosiyɔ mbanjɔ Njambiyɛ leɔɔ nye nye nde: «Nge be nde, we Mɔɔ Njambiyɛ, dokɔ piye ke meneti, ¹⁰ keto yo ketinate sendi ke

mekana me Njambiyɛ nde: «Njambiyɛ ta leɔɔ nye bejaki bene nde, bo b̄akidya we. ¹¹ Dete, bo ta jekidye bo biye ne we, kambɔ we nje dumɔ kol yɔ ke tari.» ¹² E Yesus yenɔɔ nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «We ti boba Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wɔ na.»»
¹³ Ke nye ma si bobɛ Yesus ne menje mete yinɔri hene dete kɛ, e nye kwɔ lɔndɔ ke keki ne yi ladiye yinɔ menjimɔ.

Botu be Nasaret yeti ke tiko temɔ

ke yi Yesus na
(Mt 13; Mk 6)

¹⁴ Ndana, e Yesus yɔkwɛ kɛ ke Galile ne deti Kimɔ Sisiɔ ke yotu. Bo b̄a ke leɔɔ kasi ne ke pɔku meneti mete yinɔri hene. ¹⁵ A b̄a ke tedye bomɔ meɔpi me Njambiyɛ ke mɔy mɔmbanjɔ mewesidya me Beyuden. E bomɔ hene diki lukse nye.
¹⁶ Ke koɔte, e nye kwɔ kɛ ke Nasaret ke mbey kome nye dokuma kɛ. Ke yesɔ *Saba e nye kwɔ kɛ ke mbanjɔ mewesidya me Beyuden nda njel wene. E nye teme, na tɔl mekana me Njambiyɛ. ¹⁷ E bo bu mekana mete yi Esayi te mɔ punja meɔpi me Njambiyɛ ketima kɛ nye nye. E nye bute mekana tɔl ke mbey te yi b̄a ketinate nde: ¹⁸ «Sisiɔ Baba Mbokɔ ke yotu mbɛ. A tɔkuma mi, né mi lepi Kimɔ Tom nye buka bomɔ, tomɔ mi, né mi lepi nye bebala nde, diyɔ bala yan siyma. Sendi, a tomma mi, né mi lepi nye botu bete be ne díbina misi baka nde, bo b̄ɛɔngwe, tomɔ mi, né mi jɔngwe botu bete yi bo tedye bo meɔɔne baka, ¹⁹ pele nye bomɔ sew te yi Baba Mbokɔ ta jɔngwe bo kete kɛ.» ²⁰ Ke nye ma si tɔl kɛ, e nye díbe mekana yɔkidye nye mɔ te e b̄a ke kelɔ mesay ke mɔy mbanjɔ mewesidya kɔ. Ke koɔte, e nye kwɔ diyɔ. Bomɔ hene be b̄a ke mɔy mbanjɔ baka dikima beɔɔ nye ne ngeɔ. ²¹ Ndana, e Yesus lepe nye bo nde: «Ke yesɔ te yɔkɔ muka, meyasi mete yi wune woku-ma, mi ke tɔl ke mekana me Njambiyɛ kɛ ma kelna gbate.» ²² E bomɔ hene jaye nye. E bo ngebakima kimɔ meɔpi mete yi dikima pundɔ ke numbu ne kɛ. E bomɔ diye nde: «Yɔkɔ yeti mɔɔ Yosep na?» ²³ E Yesus lepe nye bo nde: «Yo gbate, wune ta nye mi kanɔ nde: «Dɔki-ta, sidyikwe kɔn yɔ ne nguru wɔ.» Wune ta leɔɔ sendi nye mi nde: «Wuse wokuma meyasi mete yi we kelma ke Kapernawum kɛ hene. Pa kelɔ sendi kiya meyasi mete waka ke dya dya.»»
²⁴ E nye kɛ mbɔmbu leɔɔ nye bomɔ nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Bo tí jaya mɔ punja meɔpi me Njambiyɛ ke dya dyene na. ²⁵ Mi ke leɔɔ gbate nye wune nde: Bekusɔ boma b̄a ke meneti me Isarayel budiyate ke ngimɔ te yi Eli b̄a ne jɔɔ kɛ. Sew yitani nɛ ngwende yitan jɔ wete kwanɔma kine mbiyɔ ne nɔ na, e nyangwe kolɔ dya ke ndingele meneti me Isarayel hene. ²⁶ Ko dete, Njambiyɛ ti tome Eli kenje ke yasi wete kusɔ ke njoka bekusɔ boma be kandɔ Isarayel na. A kpalma tomɔ Eli kenje ke yasi wete kusɔ nyari ke Sarepta ke meneti me Sidɔn. ²⁷ Sendi, ke ngimɔ te yi Elise te mɔ punja meɔpi me Njambiyɛ b̄a ne jɔɔ kɛ, bomɔ be

ndoko bɔ budyate ke Isarayel. Ko dete, mumɔ wete ne wete ke njoka yan ti nje nde, bo saki kon ne na, ndi wete jengwe nde Naman te mo meneti me Siri nja.»
²⁸ Ke bomɔ hene be bɔ ke mbanjo baka ma woko dete ke, e bo woko ngambi budyate. ²⁹ E bo teme dudyete Yesus ke dya dyan ngbɔɔɔ nye ke ko ke to keki, ne bo ke pusu nye bete kenje gbonjo. Dya dyan te bɔ ke to keki. Bo ka ne nye mate, ne bo ke pusu nye bete kenje gbonjo. ³⁰ Yasi wete, e nye kwɔ ne ngben ngben ke njoka yan kine mumɔ ne biye nye na.

³¹ Ndana, e Yesus siliye ke ke wete dya nde Kapernawum ke Galile. Kumɔ mate, e nye diki tedye bomɔ melepi me Njambiyete ke yeso *Saba. ³² Bomɔ ngbakima ma kwal tedya yasi te yene budyate, keto a dikima lepina ne deti Njambiyete. ³³ Wete mbam bɔ ke mo mbanjo ne beya sisan *Satan ke yotu. E nye kembidya ne men ke kwey nde: ³⁴ «Nge ba Yesus te mo Nasaret, sine wune ne lepi te nda? 'We njaki nje girise wuse? Mi duwa we kimote, we pupuna mo te yi Njambiyete tokuma njesa.» ³⁵ E Yesus bama ne beya sisan lepɔ nde: «Dibo numbu yo pundɔ ke yotu mbam ko.» E beya sisan jale mbam ko bete ke meneti ke misi me bomɔ hene be bɔ womete baka pundɔ kwɔ kine kel yinja beya yan ne nye na. ³⁶ E bomɔ hene ngbakima budyate numbu he han, e bo diki diyna nde: «Kwal lepi te yike nan? Mbam te yoko ke bama ne deti nye beya mesisan, beya mesisan ke pundɔ kwɔ.» ³⁷ E dino Yesus wume njanja yaka ne paku meneti mete yinri hene.

³⁸ Ke konje, e nye pundɔ ke mbanjo mewesidya me Beyuden ke ke tu wete mbam nde Simɔn. Ki ne Simɔn e nyari bɔ ke kon budyate ne duku. E bo ngweta ne Yesus nde, a jingwe nye. ³⁹ E Yesus ditima ke to nyari bama ne kon, e kon siye. Ndana ndana, e nyari ke kel mesay nye bo.

⁴⁰ Ke ngimo te yi tu bɔ ke yinja ke, e bomɔ hene be bɔ ne benjo ban be dikima kon ne mboya mekon hene baka bu bo nje ko ke yi Yesus. E nye kase mebo ke yotu mumɔ hene sidye mekon man. ⁴¹ Beya mesisan punduma sendi ke yotu budya bomɔ. Beya mesisan mete dikima kembidya nde: «We Moɔ Njambiyete!» E Yesus diki bame bo dibo menumbu man, keto beya mesisan duwa nde, Yesus nye *Krist, yoko yi Njambiyete tomma ko.

⁴² Ke misi ma pupo ke, e Yesus duwe ke dya ke wete mbey te yi bɔ kine bomɔ kete ke. E ngil bomɔ kande sanja ne. Ke bo ma dol nye ke, e bo sa nde, a ti kwan se ke ke wete mbey tik bo na. ⁴³ Yasi wete, e nye lepe nye bo nde: «Mi yakanwe ke sendi ke yinja medya ke lepɔ Kimɔ Tom ke kasi *Kando Njambiyete, keto a ma tom mi njesa keto te yite.» ⁴⁴ E nye ke mbombu pele Kimɔ Tom ke mbanjo mewesidya me Beyuden ke Galile.

Yesus ke tke bosa bejete bene

(Mt 4; Mk 1)

5 Wete yeso Yesus bɔ ke gon wete nyangwe matɔ nde Genesaret. E ngil bomɔ be ke sanja mbey ke keki ne, ne bo woku melepi me Njambiyete. ² E nye benje melandi yiba ke gon. Botu be wona benjanjo be piya ke melandi mete baka bɔ ke weye mebulajama man. ³ E

nye kwɔ bendɔ wete landi te. Yo bɔ landi Simɔn. E nye lepe nye Simɔn nde, a pusu landi kenje ne mbet pulɔ sombu. E nye kwɔ diyo metidye ke mo landi ke mbombu tedye bomɔ melepi me Njambiyete.

⁴ Ke nye ma si lepina nye bomɔ ke, e nye lepe nye Simɔn nde: «Bongɔ landi ke ko pulɔ dimo, ne wune beta bulajama ke duku.» ⁵ E Simɔn lepe nye nye nde: «Yekele, wuse benja bone ke ndingele tu ko muka kumo bemenene kine wo yan na. Ko beko dete, mi ta bete bulajama ndana ke duku, keto yo we lepe nde, mi beta.» ⁶ Ke bo ma bete mebulajama ke duku ke, e bo wo benjanjo budyate. E mebulajama kande nyaliyate. ⁷ E bo pepidye bo kenje benjo ban be bɔ ke mo landi te yoru baka nde, bo njaki kame bo. E bo nje, e bo tonje benjanjo ke melandi menri yiba, e yo kande dyena moɔko. ⁸ Ke Simɔn Piyer ma benje dete ke, e nye nje kuse mebo ke mbombu Yesus lepɔ nde: «Nyangwe Kumande, jisa ke keki mbe, keto mi mo mebeyo.» ⁹ Simɔn Piyer lepina nde, keto a gwɔ wɔ. Benjo bene hene gwɔ wɔ sendi dete, keto budya benjanjo bete yi bo woma ke. ¹⁰ Jak bene jan te bone be Sebede, bekumbo be betina bulajama be Simɔn gwɔ sendi wɔ dete. E Yesus lepe nye Simɔn nde: «We ti gwaki wɔ na, kande ndana we ti be se mo wona benjanjo na. We ta nje be mo bonja bomɔ tedye bo nje Njambiyete.» ¹¹ Ndana, e bo nje ngbɔɔ melandi man, tik meyasi hene bengwe Yesus.

Yesus ke sidye kon ndoko

wete mbam

(Mt 8; Mk 1)

¹² Yesus bɔ ke wete dya ke paku meneti mete. Wete mbam bɔ mate ne yotu hene tande ndoko. Ke nye ma kanje misi benje Yesus ke, e mbam nje kuse mebo ke mbombu wene ngweta ne nye lepɔ nde: «Nyangwe Kumande, nge we kwadye, kel nde, yotu mbe beki ne kpeler.» ¹³ E Yesus sambile bo kpoke ne nye lepɔ nde: «Mi kwadya, yotu yo beki ne kpeler.» Ndana ndana, e ndoko siye ke yotu mbam. ¹⁴ Ke konje, e Yesus lepe nye nye nde: «Kpe, we ti yekidya meyasi mete yi kwanama ke nye mumɔ na. Yasi wete, ken ke tedye yotu yo nye mo nyena sadaka nye Njambiyete, no ken kel sadaka, ne we be pupunate ke misi me Njambiyete nda yi Moysi pesima ke, ne bomɔ duwe nde, kon yo siyama.» ¹⁵ Ko beko nde, Yesus lepina nye mbam nde, a ti yekidya na, je ne kpalma ke kendo mbombu. Budya bomɔ dikima nje wesidya ke keki ne, ne bo woku melepi mene, na sidye sendi mekon man. ¹⁶ Yasi wete, Yesus dikima kwɔ ne ke ke mbey mete yi bomɔ yeti kete ke ke ngweta ne Njambiyete.

Yesus ke kelb nde, wete ma

jemti kēndi
(Mt 9; Mk 2)

17 Wete yeso Yesus ba ke tedye bomɔ melɛpi mɛ Njambiyɛ. *Befarisɛ nɛ nyanɔwɛ botu be duwɔ mem-bonɔa ba metidyɛ ke kɛki nɛ. Bo wulma ke Yerusalem, wulɛ sendi ke mɛdya hɛnɛ ke Galile nɛ Yuda. Baba Mbokɔ nya Yesus deti te yi sidyɛ mɛkɔn mɛ bomɔ. 18 Ndana, ɛ baɔa bomɔ sobɛ wete mbam nɛ taɔ dya nɔ. Mbam te ba ma jemti, a ti kēndi na. Bo saɔma nje te yi nyinɛ nɛ nyɛ ke maɔ tɔ nje tikɔ ke mbɔmbu Yesus. 19 Yasi wete, bo ti bɛ nɛ nje kwanɔge na keto ngil. ɛ bo bendɛ nɛ nyɛ ke tosiyɔ kelɔ njɛmbi kete pidyɛ nyɛ nɛ taɔ nɛ hɛnɛ ke njoka bomɔ ke mbɔmbu Yesus. 20 Ke Yesus ma bɛnɛ kwalɔ tikina temɔ te yi botu baka ba nɔ kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ ma jemti nde: «Mbam, mɛbeyɔ ma, mi ke tikɔ yo nɛ ngwetɛ.» 21 ɛ Befarisɛ nɛ botu be ketina meyasi lɛpɛ ke maɔ metemɔ man nde: «Yɔkɔ ba nda ɛ gbute gba nɛ Njambiyɛ kɔ? Nda yakama tikɔ mɛbeyɔ mɛ mumɔ nɛ ngwetɛ kɔ? Kinɛ wete mumɔ na, ndi Njambiyɛ nyɛpɔ.» 22 Yesus duwɔ metake man, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Yike ba kwalɔ metake te nda yi wunɛ bɛ nɔ deke ke temɔ yun kɛ? 23 Nɛ lɛpinate nde: «Mɛbeyɔ ma, mi ke tikɔ yo nɛ ngwetɛ» nɛ lɛpina te nde: «Tɛma, kɛndɔ,» 'kelna nɔge kwɔ jɛwɔ ke njokate? 24 Dete, mi ta tedye wunɛ nde, *Mɔnɔ mumɔ nɛ deti te yi tikɔ mɛbeyɔ mɛ bomɔ nɛ ngwetɛ ke to mɛnɛti.» ɛ nyɛ nje lɛpɔ nyɛ ma jemti nde: «Tɛma, bonɔɔ taɔ yɔ, dukwɛ kɛ tɔ dya.» 25 Ndana ndana, ɛ mbam tɛmɛ nɛ nɔget ke misi mɛ bomɔ hɛnɛ, bɔ taɔ te yi nyɛ ba metinɛngwɛ kete kɛ, duwɛ nɔ kɛ nɔ tɔ nɛ luksa Njambiyɛ ke numbu. 26 ɛ bomɔ hɛnɛ ngbakima lukse Njambiyɛ. Bo gwɔ wɔ budyate. ɛ bo diki lɛpɔ nde: «Kwalɔ meyɛkambiyɛ mete yike nan yi wusɛ bɛnɔma muka kɛ!»

Yesus ke tɔke Levi
(Mt 9; Mk 2)

27 Ke kɔnɛ, ɛ Yesus pundɛ kwɔ. ɛ nyɛ kɛ dolɔ wete ma bonɔa maɔni garama nde Levi ke diyɔ ke mbɛy mesay mɛnɛ. ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Bɛngwɛ mi.» 28 ɛ nyɛ tɛmɛ tikɔ numbu mesay mɛnɛ hɛnɛ bɛngwɛ nyɛ. 29 ɛ Levi ke lɛpɔ budya mɛdye jɛba nɛ bomɔ ke tɔ dyɛnɛ keto Yesus. Bo ba ke dyɛna bɛnɛ baɔa budya botu be bonɔa maɔni garama nɛ baɔa bomɔ sendi. 30 *Befarisɛ nɛ botu be ketina meyasi be ba ke kiya njɔn wete baka wokuma ngambi lɛpɔ nyɛ bejɛke be Yesus nde: «Keto nɔge yi wunɛ dyɛna nɛ yi wunɛ hɔbiyɛ menjam ke mbɛy wete wunɛ botu be bonɔa maɔni garama nɛ botu be mɛbeyɔ kɛ?» 31 ɛ Yesus yɛnsa nyɛ bo nde: «Yeti botu bete be nɛ mɛmbundɔ nɛ tɛ baka sɔ nje ma nyɛti na, yasi wete, yo ndi botu bete be kɔnɛ baka. 32 Mi ti njɔki nje jɛba ngbɛnɔ bomɔ nde, bo yɛnsanɔgwɛ temɔ na. Mi njɔki nje jɛba botu be mɛbeyɔ nde, bo yɛnsanɔgwɛ temɔ.»

33 ɛ *Befarisɛ nɛ botu be ketina meyasi lɛpɛ nyɛ Yesus nde: «Bejɛke bete be Jan nɛ bejɛke bete be *Befarisɛ ke diki kiyɔ mɛdye yaka nɛ mɛnggimɔ. Bo ke diki ngwɛta sendi nɛ Njambiyɛ. Yasi wete, bejɛke bete bo ke dyɛna yan lalɛ, hɔbiyɛ sendi lalɛ.» 34 ɛ Yesus yɛnsa nyɛ bo nde: «Nɔge mumɔ jɛba besɔ bɛnɛ ke mɛkebi mɛ gwaki, wunɛ ma kidyɛ bo mɛdye pinɔ te yi nyɛ ndi kete bɛnɛ bo kɛ? 35 Yasi wete, ngimɔ ta dya yi bomɔ ta sonɛ nɛ nyɛ ke mɛbo man. Yo ke ngimɔ te yite yi bo ta kiyɔ mɛdye yɛy.»

36 ɛ nyɛ nyɛ sendi bo wete kanɔ nde: «Mumɔ ti bonɔ jɔnɔa pɛl lambɔ nje datɔ nɛ njombute na. Keto nɔge yo kelna dete, jɔnɔa lambɔ ta nje bɛ nɛ tɔsu. Sendi, pɛl jɔnɔa lambɔ tɔ bɛnɔa kimɔte ke njombute na. 37 Mumɔ ti sɔpita menjam nyɛ ke bɔru mɛmbe na. Keto jɔnɔa menjam ta wudyɛ kelɔ nde, mɛmbe pɔsukwɛ, menjam ma dendila ke mɛnɛti, mɛmbe ma si yambile gwe nyinɛ siri. 38 Yasi wete, mumɔ sɔpita menjam ke jɔnɔa mɛmbe. 39 Sendi, mumɔ ti jaya njombu menjam, nɔge nyɛ si hɔbiyɛ jɔnjate na. Bo lɛpi kpo nɛ kpo nde: «Jɔnɔa menjam kwɔ nyɔnɔ nɛ njombute.»

Yesus ke lɛpina ke kasi yeso Saba
(Mt 12; Mk 2)

6 Wete yeso Yesus ba ke kwɔ ke maɔ mɛngwanɔ mete yi bo bɛma nyambi te yi bo ke lɛ nɛ mampa kɛ. Yo ba ke yeso *Saba. ɛ bejɛke bɛnɛ leke mɛto mete pate mɛmbumɔ mete dye. 2 ɛ baɔa *Befarisɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Keto nɔge yi wunɛ ke lɛ meyasi mete yi mɛmbonɔa musu kidyɛ nde, mumɔ tɔ kel ke yeso Saba kɛ?» 3 ɛ Yesus yɛnsa nyɛ bo nde: «Wunɛ tɔ pa tɔlɔ yasi te yi kumande Davit kelma kome nyɛ gwɔ nja bɛnɛ bomɔ bɛnɛ kɛ? 4 A nyinɔma ke mbanɔ Njambiyɛ, bɔ mɛmampa mete yi diyɛ kete kɛ dye, bɔ sendi yinɔ nyɛ botu bɛnɛ, ko bɛkɔ nde, yo ba ndi botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ bɛpɔ yɔkanɔgwɛ dye yo.» 5 ɛ nyɛ nje lɛpɔ nyɛ bo nde: «Yo mi, *Mɔnɔ mumɔ diyɛ sendi nɛ yeso Saba.»

6 Wete yeso *Saba sendi Yesus nyinɔma ke mbanɔ mɛwesidya mɛ Beyuden tedye bomɔ melɛpi mɛ Njambiyɛ. Wete mbam ba womɛte, mbam bo nɛ ma jɛmɛ bɛ nɛ fɛngɛlɛnɔ. 7 Botu be ketina meyasi nɛ *Befarisɛ ba ke pɛmɔ Yesus yɔ bɛnɛ, simande a ta sidyɛ kɔn mumɔ ke yeso Saba, nɛ bo kwɛdya nje te yi lɛpɔ nde, a kelma yinɔ beya yasi. 8 Yasi wete, Yesus duwɔ meyasi mete yi bo ba ke take ke maɔ metemɔ man kɛ. ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ ma te yi bo nɛ ma jɛmɛ kɔ nde: «Tɛma, diyɔ womɛri ke bɛmbe bomɔ.» ɛ nyɛ tɛmɛ diyɔ ke tɛri kwey. 9 ɛ Yesus nje lɛpɔ nyɛ bo nde: «Mi ke diyɛ wunɛ nde: Mɛmbonɔa mun lɛpi nɛ nɔge? Bo kama mumɔ ke yeso Saba, ho bo kɛl nyalɔ nɛ nyɛ? Nɛ jɔngwa mumɔ nɛ wona mumɔ, yo yasi te nda yi mumɔ yɔkanɔgwɛ kelɔ ke yeso Saba kɛ?»

10 ɛ nyɛ kanɛ misi ngɛkila bɛnɛ nɛ bo hɛnɛ ke kɛki nɛ. ɛ nyɛ nje lɛpɔ nyɛ mbam te yi bo nɛ ma jɛmɛ kɔ nde: «Sambila bo.» ɛ nyɛ sambile bo. ɛ bo nɛ yi ma jɛmɛ kɛ yɔkwɛ nje ke mbɛy te. 11 Ko bɛkɔ dete, bomɔ baka wokuma beya ngambi. ɛ bo diyɛna yɔ sɔ yasi te yi bo yakama kelɔ nɛ Yesus.

Yesus ke tãke botu be tomun

kamɔ jɔ yiba (Mk 3)

¹² Ke metu te yite ε Yesus tãme kɛ ke wete keki kɛ ngwɛta ne Njambiyɛ. A kwanɔɔya ndingele tu mate yí ngwɛta ne Njambiyɛ. ¹³ Ke misi ma pupɔ kɛ, ε nye jeba bejɛke bene, sawe bomɔ kamɔ jɔ yiba ke njoka yan, nye bo dínɔ nde Botu be tomun. ¹⁴ Yo bɔ ne Simɔn te yi nye loma nde Piyer kɔ bene ndɛmbi wene Andere bɔ Jak nɛ Jan bɔ Filip bene Bartelemi. ¹⁵ Yo bɔ sendi ne Matiyo bene Tomasi bɔ Jak te mɔnɔ Alfe bɔ Simɔn te yi bo dikima jeba nde Mɔnɔ kandɔ kɔ, ¹⁶ bɔ sendi Yude, mɔnɔ Jak nje bɔ Yudas Iskariyot, yɔkɔ ε njɔ dyanɔwe nye kɔ.

Tedya yasi te yi Yesus tedya kɛ

¹⁷ ε Yesus piye bene bo wule keki kɛ ke tɛfen meneti kome ngil bejɛke bene bɔ kɛ. Budya botu bete be wulma ke meneti me Beyuden hene baka nɛ be wulma ke Yerusalem, wule sendi ke Tir nɛ Sidɔn ke gorɔ marɔ baka bɔ womete. ¹⁸ Bo njɔ nje wokɔ meyasi mete yi nye ta lepɔ kɛ, nje sendi ne mekɔn man, na sidye yo. Ko botu bete be beya mesisiɔ dikima njangwe bo baka, a kelma nde, beya mesisiɔ pɔndu ke yotu yan. ¹⁹ Mumɔ hene sanɔma nje te yi kpoke nye, keto yinɔ nyangwe deti dikima wule ke yotu ne sidye mekɔn man hene.

²⁰ Ke kɔnɔte, ε nye kanɔ misi beɔne bejɛke bene lepɔ nde:

«Wune be buka bomɔ ndana, ko beko dete, wune ne mesosa, keto *Kandɔ Njambiyɛ, yo yun.

²¹ Ndana wune ke gwe nja, ko beko dete, wune ne mesosa, keto wune ta be ne ditɔ.

Wune ke leɔ ndana, ko beko dete, wune ne mesosa, keto wune ta nyukuma.

²² Wune ne mesosa kome bomɔ ta benɔ wune dudye wune ke keki yan toyɛ wune lepina beyate ne wune keto mbe *Mɔnɔ mumɔ.

²³ Wune sɔsangwe do ke yesɔ te yite, keto nyangwe sol ke ladye wune ke dyobɔ. Wune dukwe nde, besangwe ban kelma ndi sendi dete ne botu be punja meɔpi me Njambiyɛ.

²⁴ Ma wune botu be kusuku, wune ta sangwa ne meɔne, keto wune ma si dolɔ bɔte te yun.

²⁵ Wune botu be ne ditɔ ndana baka, wune ta sangwa ne meɔne, keto wune ta gwe nja.

Wune botu bete be nyukuma ndana baka, wune ta sangwa ne meɔne, keto wune ta jaba leɔ.

²⁶ Wune ta sangwa ne meɔne, nge bomɔ hene jaye wune, keto besangwe ban dikima jaye sendi beya botu be punja meɔpi me jɔ.

²⁷ «Ma wune botu bete be woke meɔpi mete yi mi lepɛ kɛ, mi ke lepɔ nye wune nde: Wune kwadyikwe bependo bun. Wune kɛl kimɔ yasi ne botu bete be bene wune baka. ²⁸ Wune diya Njambiyɛ nde, a nyɛki mekombila nye botu bete be kita ne wune baka, ngweta sendi ne nye, keto botu bete be dyanɔwe dínɔ dyan baka. ²⁹ Nge

mumɔ nye we banji ke pokɔ te ε wete, nɔ yɛnsangwe sendi yɔru nye nye. Nge mumɔ suke nyangwe lambɔ duku yɔ, nɔ tiki sendi nde, a bɔn lambɔ te yi ke yotu yɔ kɛ. ³⁰ Nge mumɔ jɔmbe yinɔ yasi ke bɔ yɔ, nɔ nyɛki nye. Nge mumɔ nda ne yasi yɔ, we tɔ diya se yo ke bɔ ne na. ³¹ Yasi te yi wune kwadye nde, bomɔ kɛl ne wune, wune kɛl sendi dete ne bo. ³² Nge wune kwadye ndi botu bete be kwadye wune baka, bo ta jaye wune ne nje te yin? Keto ko botu be mebeyɔ kwadyikwe ndi sendi botu bete be kwadye bo baka. ³³ Nge wune keɛ ndi kimɔ yasi ne botu bete be keɛ kimɔ yasi ne wune, bo ta jaye wune ne nje te yin? Keto botu be mebeyɔ kɛl ndi sendi dete. ³⁴ Nge wune nye ndi pilo nye botu bete be wune take nde, bo yakama yɔkidye yo nye wune baka, bo ta jaye wune ne nje te yin? Keto botu be mebeyɔ nyɛki ndi pilo nye botu be mebeyɔ, nɛ bo yɔkidye nye bo yaka ne yan. ³⁵ Ke be wune, wune kwadyikwe bependo bun. Wune kɛl kimɔ yasi ne bomɔ, nye bo pilo soɔne temɔ ke kɔnɔte. Nge wune keɛ dete, bo ta jaye wune budyate. Wune ta be bɔnɔ be Njambiyɛ te ε kwanɔma meyasi hene ke kwey kɔ, keto a kɛl kimɔ yasi ne botu be nyalɔ, kelɔ sendi ne botu bete be ti dukwe ngikwa baka. ³⁶ Wune gwaki ngwete besɔ nda yi Njambiyɛ sangwe wun gwe ne ngwete wun kɛ.

³⁷ «Wune tɔ jɔsa mumɔ na, dete bo tɔ jɔse sendi wune na. Wune tɔ pesi lepi mumɔ na, dete bo tɔ pesɔ sendi lepi yun na. Wune tiki bomɔ ne ngwete ke beya yasi te yi bo keɛ ne wune kɛ, dete Njambiyɛ ta tikɔ sendi wune ne ngwete ke beya yasi te yi wune keɛ kɛ. ³⁸ Wune kabi ne bomɔ, dete Njambiyɛ ta kaɔ ne wune. A ta yeko yasi nye ke mapi yun ne kimɔ nyangwe kɔpu. A ta yeko ngbɔkise dínɔ, kɔpu má tondɔ ne letete wesidyɛ. Dete, Njambiyɛ ta nye wune mekombila beɔngwe ndi kiya dɔkɔ mapi te yi wune yeke ne yasi nye besɔ kɛ.»

³⁹ Yesus kɔ mbombu nye bo wete kanɔ lepɔ nde: «Mɔ dibina misi yakama tedye ka wete mɔ dibina misi nje? Nge be dete, 'bo hene yiba kina bal ke mɔy bel na?

⁴⁰ Mɔ te ε jeke mesay kɔ tɔ kwɔ masa wene na. Yasi wete, nge nye sidye jekinate hene kimɔte, a má nje be nda masa wene.

⁴¹ «Nge keɛ yi we beɔne ndi mbulma dyan te yi ke misi me mɔnɔ kine pa wokɔ kelɛn kelɛn kɔkɔ jɛti te yi ke misi mɔ kɛ? ⁴² We ta kelɔ nan yí lepɔ nɔ nye mɔnɔ nde: «Marɔmbe inja, nɛ mi wumbidyɛ dyan soɔne ke misi mɔ» pinɔ te yi kɔkɔ jɛti ndi ke misi mɔ kɛ? We, mɔ likisi, kanda soɔne kɔkɔ jɛti te yi ke misi mɔ kɛ, nɛ we nje beɔne yasi ne ngelele, nɛ we nje soɔne mbulma dyan te yi ke misi me mɔnɔ kɛ.

⁴³ «Keto kimɔ jɛti ti wúm beya membumɔ na. Dete sendi, jɛti te ε me ke beyɔ kɔ ti wúm kimɔ membumɔ na. ⁴⁴ Wune duwɔ nde, bo dukwe jɛti hene wule ke membumɔ mene. Bo ti nɔku fumbi ke leɔ na. Sendi, bo ti nɔku fiya ke ndj na. ⁴⁵ Kimɔ mumɔ kɛl kimɔ mekele wule ke kimɔ meyasi mete yi diye ke mɔy temɔ ne kɛ. Ma beya mumɔ kɛl beya mekele wule ke beya meyasi mete yi diye ke mɔy temɔ ne kɛ. Yo nde, meɔpi hene te yi mumɔ lepɛ kɛ wula ke mɔy temɔ ne.»

Kanɔ ke kasi metɔ yiba
(Mt 7)

⁴⁶ «Nge kele yi wune jeba mi nde: «Nyangwe Kumande, Nyangwe Kumande,» kine kelɔ yasi te yi mi lepe ké? ⁴⁷ Mi ta pa lepo nye wune kwalɔ mɔ te ε berɔwe mi, ε woke melepi membe kelɔ nda yi mi kwadye. ⁴⁸ Mɔ te ε berɔwe mi, ε woke melepi membe kelɔ nda yi mi kwadye kɔ ke boɔna ne mɔ te ε summa tɔ ke to mbatɔ, timɔ mekondu dimiye. Ke mberɔ ma dya, ε duku de memiye tɔ. E ngungul menda ne dimbi ke tɔ, tɔ kine nɔɔsa na, keto a summa yo jeliye. ⁴⁹ Yasi wete, mɔ te ε woke melepi membe kine kelɔ nda yi yo tedye nye ké ke boɔna ne mɔ te ε summa tɔ ke gbela meneti kine timɔ mekondu dimiye na. Ke mberɔ ma dya, ke duku ma de, ke ngungul ma menda ne dimbi ke tɔ, ε tɔ te gbuɔgula balɔ ne hugbak.»

Yesus ke sidye kɔn wete mɔ mesay

mε wete sɔja

7 Ke Yesus ma si lepo yasi te yi nye kwadya lepo hene ké nye bomɔ, ε nye yɔkwe kɛ ke Kapernawum. ² Wete nyangwe kum besɔja, mɔ Rom bɔ ne wete mɔ mesay wene yi nye dikima kwadye budyate kɔ. Mɔ mesay te bɔ ke kɔkɔ. A bɔ nedɔ ne sɔɔ. ³ Ke nyangwe kum besɔja kɔ ma wokɔ kasi Yesus ké, ε nye tome baɔa betomba Beyuden kenje ke yene nde, a njaki jɔngwe mɔ mesay wene. ⁴ Bo kɔ kumɔ dolɔ Yesus, ε bo ngweta ne nye budyate lepo nde: «Yakama nde, kama mbam te, ⁵ keto a ke kwadye kandɔ dyusu. Sendi, yo nye sume mbanjɔ mewesidya musu.» ⁶ E Yesus kwɔ bene bo. Ke nye ma wuta ne tɔ ké, ε kum besɔja tome besɔ bene kɛ sangwa ne nye lepo nye nye nde: «Nyangwe Kumande, we tɔ njangwe yotu yo na, keto mi yeti mɔ te yi we yakama nyiɔ ke tɔ dyembe na. ⁷ Yo dete yi mi berɔma nde, mi ti yaka wuta ke keki yo na. Ko beko dete, beta ndi gbela numbu kenje, né kɔn mɔ mesay wombe siy. ⁸ Keto ko mi, baɔa bomɔ ke diyo ne mi, ma mi ke diyo sendi ne besɔja. Mi yakama lepo nye wete sɔja nde: «Ken kaka,» ɔ béɔa, a kɔ, lepo nye mbanja nde: «Inja wɔngɔ,» a má nje. Mi yakama lepo nye mɔ mesay wombe nde: «Kelɔ yiri,» ɔ béɔa, a kelma.» ⁹ Ke Yesus ma wokɔ melepi mete yi nyangwe kum besɔja kɔ lepima ké, ε nye jaye nye. E Yesus yeɔsa lepo nye ngil botu bete be bɔ ke berɔwe nye baka nde: «Mi ke lepo nye wune nde: Ko beko ke kandɔ Isarayel, mi ti pa berɔ kwalɔ nyangwe tikina temɔ te yike na.» ¹⁰ Kome botu be tomun yɔkwɔ ke tɔ ké, bo dól nde, yotu mɔ mesay me ne te.

Yesus ke womiye mɔkɔ

wete kusɔ nyari

¹¹ Ke kɔɔte, ε Yesus nje kwɔ kɛ ke wete dya nde Nayin bene bejeki bene ne nyangwe ngil bomɔ. ¹² Ke ngimɔ te yi nye bɔ ke wuta ne numey ndoko te yi linja dya ké,

ε nye sangwa ne bomɔ ke sobe muɔ kɛ pumbɔ. Yo bɔ kiko mɔkɔ mbam wete kusɔ nyari. Botu be dya budyate kɔ njɔɔ wete bene be kusɔ nya kɔ. ¹³ Ke Kumande Yesus ma berɔ kusɔ nya kɔ ké, ε nye gwe ngwete wene lepo nye nye nde: «We tɔ lel na.» ¹⁴ E nye jise kɛ mate kpoke tarɔ te yi bo sobe muɔ kete ké. E botu be sobuna muɔ teme. E nye lepe nde: «Gwanjɔ, mi ke lepo nye we nde: Tema.» ¹⁵ Ndana, ε muɔ teme diyo metidye kande ndapi. E Yesus bɔ nye yɔkidye nye nyangwe. ¹⁶ E bomɔ hene gwe wɔ lukse Njambiye lepo nde: «Nyangwe mɔ punja melepi me Njambiye dyanma ke njoka su.» Sendi: «Njambiye takima bomɔ bene.» ¹⁷ E je yasi te yi Yesus kelma ké sangwa meneti me Yuda ne pɔku meneti mete yite hene.

Jan ke tomɔ bejeki bene

kenje ke yi Yesus
(Mt 11)

¹⁸ Bejeki be Jan yekidya sendi meyasi mete yinɔri hene nye nye. ¹⁹ E nye jeba yiba ke njoka yan tomɔ bo kenje ke yi Kumande Yesus nde, bo diya nye nde: «Yo ka we mɔ te ε bɔ nde, a njaki kɔ, ho wuse lâdya mbanja dele?» ²⁰ Ke botu be tomun ma kɛ dolɔ Yesus ké, ε bo lepe nye nye nde: «Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔɔku tome wuse njese ke yo nde: «Yo ka we mɔ te ε yâkanɔwe nje kɔ, ho wuse lâdya mbanja dele?» » ²¹ Ke kiya ngimɔ te Yesus bɔ ke sidye mekɔn me budya bomɔ, baka be bɔ ne mekɔsu ne be bɔ ne beya mesisiɔ ke yotu. Botu bete be bɔ ne díbina misi baka, a kelma nde, bo béɔnangwe. ²² E nye yeɔsa nye botu bete be Jan tomma baka nde: «Wune kɛn kɛ yekidye meyasi mete yi wune berɔma ne yi wune wokuma ké nye nye. Wune lêpi nye nye nde: Botu bete be ne díbina misi baka me ke berɔ yasi. Botu be ndembil me ke kendɔ ne ngberɔ. Baka be ne ndoko baka me ne yotu ne kpelerɔ. Wune lêpi sendi nye nye nde: Botu bete be bɔ ne díbina metɔ baka me ke wokɔ yasi. Bemuɔ ke womiye. Bo ke lepo Kimɔ Tom nye buka bomɔ.» ²³ E Yesus nje lepo nde: «Mɔ te ε ta diyo kine jɔsidye kelɔ yiɔa beya yasi keto mbe kɔ ne mesosa.» ²⁴ Ke botu bete be Jan tomma baka ma si kwɔ ké, ε Yesus kande lepi ke kasi Jan nye ngil bomɔ. E nye lepe nye bo nde: «Ke yi wune kɔ ke kongor ké, wune kwadya kɛ berɔ yasi te nda? 'Wune kwadya kɛ berɔ njoy te yi pupɔ wumbidye ké? ²⁵ 'Wune kɔ gbate kɛ berɔ nge? 'Wune kɔ kɛ berɔ mbanja mumɔ ne kpasa melambɔ ke yotu? Botu bete be leɔe kpasa melambɔ ne be jɔɔna ke nyem nyem jɔngwe baka díy ke tɔ bekumande. ²⁶ 'Wune kɔ kɛ berɔ nge? 'Wune kɔ kɛ berɔ mɔ punja melepi me Njambiye? I, mi ke lepo nye wune nde: Nye mɔ punja melepi me Njambiye gbate gbate, ma yasi wete, a kwanma yite. ²⁷ Yo nye yi kasi ne ketinate ke mekana me Njambiye nde: «Berɔ, mi ke kande tomɔ mɔ tomun wombe ne we, na kɛ kandi kombile nje tike we.» ²⁸ Mi ke lepo nye wune nde: Kine mumɔ wete ne wete ε jadya wule ke mɔy nyari kwanma Jan na. Ko dete, njena mumɔ ke *Kandɔ Njambiye kwɔ nye.» ²⁹ Botu be boɔna

mɔni garama nɛ botu bete be dikima woko yasi te yi Jan dikima lɛpɔ kɛ tɛdya nde, Njambiyɛ nɛ ngben. ɛ bo jaye nde, a tɔpa bo ke mɔɔku. ³⁰ Yasi wete, *Farisɛ nɛ nyanɔwɛ botu be duwɔ mɛmbɔnga sɛnma nde, Jan tɔ tɔpa bo ke mɔɔku na. Dete, bo tɛdya yan nde, yasi te yi Njambiyɛ kombila ke yan kɛ bɔ gbelate.

³¹ «Mi ta yeko ba botu be ngimɔ te yɔkɔ nɛ be nda? Bo nda be nda? ³² Bo nda bɔnɔsike te be diyɛ ke babal, baka mɔ lɛpɔ kenje besɔ nde: «Wuse tɔnma mbule nye wunɛ, wunɛ kinɛ bɔl na. Wuse jembima mɛjembɛ mɛ sɔnɔ nye wunɛ, wunɛ kinɛ lel na.» ³³ Dete sendi, Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔɔku njɔ. Mɛdye, a ti dyɔki. Menjam, a ti hɔbiya. Ke kɔnɔte, wunɛ nde: «A nɛ beya sɛsinɔ ke yotu.» ³⁴ Ndana *Mɔnɔ mɔmɔ njɔ. Mɛdye, a ke dye. Menjam, a ke hɔbiye. Ke kɔnɔte, wunɛ nde: «Nɛ bɛnɔ ndi nyanɔwɛ mɔ mɛdye nɛ nyanɔwɛ mɔ dyena menjam te yɔkɔ, sɔ nɛ botu be bɔnɔna mɔni garama nɛ botu be beya jɔngwɛ.» ³⁵ Bomɔ hɛnɛ be bɛngwɛ yasi te yi Njambiye kwadyɛ baka ke jaye nde: «Dyanɔ dyenɛ nɛ ngben.»

Wete nyari ke kumbe lɔbinda

ke to Yesus

³⁶ Wete mɔ *Farisɛ jebama Yesus nde, a kɛn dyena ke tɔ dyenɛ. ɛ nye kɛ ke tɔ mɔ Farisɛ te kɛ diyɔ, na dyena. ³⁷ Wete nya mɛbeyɔ bɔ ke dya te. Nɔge nye ma woko nde, Yesus kɔ dyena ke tɔ mɔ Farisɛ kɛ, ɛ nye bɔ wete kpasa ndaki nɛ lɔbinda ke mɔyɛ ³⁸ kɛ diyɔ ke kɔnɔ Yesus yaka nɛ mɛkol mɛnɛ. Nya kɔ bɔ ke lel. ɛ misidyɛ diki balɔ ke mɛkol mɛ Yesus, ɛ nya kɔ diki titɔ yo nɛ nyinɔ to nɛ. A dikima dulɔ sendi mɛkol mɛ Yesus lɔmbɛ lɔbinda yinɔri kete. ³⁹ Ke mɔ Farisɛ te ɛ jebama Yesus kɔ ma bɛnɛ dete kɛ, ɛ nye lɛpɛ ke mɔyɛ temɔ nɛ nde: «Mbam kɔ mɔ bɛki gbate mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ, ma nye ke duwɛ nya te ɛ ke kpokɛ nye kɔ, ma nye ke duwɛ jɔngwɛ nya te, duwɛ nde, nye mɔ mɛbeyɔ.»

⁴⁰ Ndana, ɛ Yesus nje lɛpɔ nye nye nde: «Simɔn, mi ke kwadyɛ lɛpɔ yinɔ yasi nye wɛ.» ɛ nye yɛnsa nde: «Yekele, lɛpɔ.» ⁴¹ ɛ Yesus lɛpɛ nde: «Wete mɔmɔ nya bomɔ yiba pilo. Wete bɔnɔma mil gɔmay yitan. ɛ wete bɔ nɛ mil kamɔtan. ⁴² Nda bo hɛnɛ yiba tɔ bɛ nɛ deti te yi gbo mɔni te nye sa te na, ɛ nye tike bo hɛnɛ yiba nɛ ngwɛte nde, bo tɔ gboku se na. Ke njoka botu baka yiba, yo yɛn ɛ yɔkanɔwɛ kwadyɛ mbam kɔ kwɔ to te kɔ?» ⁴³ ɛ Simɔn yɛnsa nde: «Mi tɔka nde, yo yɔkɔ ɛ bɔ nɛ nyanɔwɛ pilo kɔ.» ɛ Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Wɛ pɛsɛma kimɔte.» ⁴⁴ ɛ Yesus nje yɛnsa bɛnɛ pulɔ nyari lɛpɔ nye Simɔn nde: «Wɛ ke bɛnɛ nya kɔ? Mi nyinɔma tɔ dyɔ, wɛ tɔ nye mi mɔɔku nde, mi wɛya nɛ mɛkol mɛmbɛ na. Yasi wete, ndi nye ma bɔsɛ mɛkol mɛmbɛ nɛ misidyɛ mɛnɛ titɔ yo nɛ nyinɔ to nɛ. ⁴⁵ Wɛ tɔ dule numbu mɛ na, ndi nye, kande yi mi ma nyinɔ nɛ tɔ dyɔ muka, a yeti ke wɛdya dulna mɛkol mɛmbɛ na. ⁴⁶ Wɛ tɔ lɔmbɛ lɔbinda ke to mɛ na, ndi nye lɔmbuma kimɔ lɔbinda ke mɛkol mɛmbɛ. ⁴⁷ Dete, mi ke lɛpɔ nye wɛ nde: «Budyɔ mɛbeyɔ mete yi nye kelma kɛ ma duwɛ ke to nɛ nɛ ngwɛte, keto a kwadyɔ mi budyate. Mɔ te yi bo tike nye nɛ

ngwɛte nɛ mbɛt, a tɛdya sendi mɛkwadyɔ nɛ mbɛt.» ⁴⁸ ɛ Yesus nje lɛpɔ nye nya kɔ nde: «Mɛbeyɔ mɔ ma duwɛ ke to yo nɛ ngwɛte.» ⁴⁹ ɛ botu bete be bɔ ke dye-na bɛnɛ be Yesus baka lɛpɛ ke mɔyɛ mɛtemɔ man nde: «Yɔkɔ nda ɛ sɔnɔ mɛbeyɔ ke to mɔmɔ nɛ ngwɛte kɔ?» ⁵⁰ ɛ Yesus lɛpɛ nye nyari nde: «Tikina temɔ te yi wɛ tike ke yembɛ kɛ jɔngwa wɛ, kwɔngɔ nɛ tɛ.»

8 Ke kɔnɔte, ɛ Yesus kɛ mɛdya mɛdya, kɛ nyanɔwɛ mɛdya nɛ ke mɔnɔ mɛdya yɔ pelɛ Kimɔ Tom tedye bomɔ mɛyasi ke kasi *Kandɔ Njambiyɛ. A bɔ bɛnɛ bejɛke bɛnɛ kamɔ jɔ yiba. ² Baɔna boma be nye sɔnɔma beya mɛsisinɔ ke yotu yan sidye mɛkɔn man baka bɔ sendi bɛnɛ bo. Yo bɔ Mariya te yi bo dikima jeba sendi nde Madalɛna kɔ. Yo nye yi Yesus sɔnɔma beya mɛsisinɔ yitan jɔ yiba ke yotu nɛ kɔ. ³ Yo bɔ sendi nɛ Yuwana te nya Kusa, mɔ te ɛ dikima bakidyɛ tɔ kumande Herod kɔ, bɔ Sosana nje bɔ sendi baɔna boma budyate. Bo hɛnɛ dikima bɔ mɛyasi mete yi bo bɔ nɔ kɛ nje kamɛ nɛ Yesus bɛnɛ bejɛke bɛnɛ.

Kanɔ ke kasi mɔ bɛna mbeki

(Mt 13; Mk 4)

⁴ Bomɔ wulma ke mɛdya hɛnɛ nje ke yi Yesus. Ke bo ma si wesidyɔ dete ke kɛki nɛ kɛ, ɛ nye yekidyɛ wɛte kanɔ nye bo lɛpɔ nde: ⁵ «Wete mɔ bɛna mbeki kwɔnɔma kɛ ngwanɔ yɔ kɛ nyanje kwalɔ. Ke ngimɔ te yi nye bɔ ke nyanje kwalɔ kɛ, ɛ yinɔ balɛ ke nje. ɛ bomɔ kwɔ nate yo. ɛ bɛnɔn si dye yo. ⁶ Yinɔ kwalɔ balma ke to mbatɔ. Ke yo ma diy lo kɛ, ɛ yo si sɔsɔ, keto mɔɔku tɔ bɛ ke njɔ na. ⁷ Yinɔ balma ke mbey te yi bɔ nɛ mɛngombiya kete kɛ. ɛ kwalɔ te jɔ sanɔwɛ nɛ mɛngombiya. ɛ mɛngombiya si nganɔgile yo. ⁸ Yinɔ kwalɔ balma ke kimɔ mɛnɛti. ɛ yite jɔ dɔkɔ wumɔ mɛmbumɔ, kwalɔ te wete nya mɛmbumɔ gɔmay.» Ke Yesus ma si lɛpɔ dete kɛ, ɛ nye nje lɛpɔ nɛ mɛn ke kwey nde: «Mɔ te ɛ nɛ metɔ yɔ woko pɛ, a wɔku.»

⁹ ɛ bejɛke bɛnɛ diyɛ nye to kanɔ te. ¹⁰ ɛ nye yɛnsa nde: «Njambiyɛ nya wunɛ deti te yi duwɛ mɛyasi mete yi bɔ sɔdyate yi bɛnɛ *Kandɔ dyenɛ kɛ. Ke yi baɔna, bo lɛpi yo nye bo nɛ mɛkanɔ, nɛ bo bɛnɔ yasi sɛngile kinɛ duwɛ yasi te yi bo bɛnɛ kɛ na, nɛ bo lɛngwɛ metɔ ke yasi kinɛ biye to te na.

¹¹ «Ma to kanɔ te dɛke: Kwalɔ te yi bo lɛpɛ nɔ kɛ, yo mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ. ¹² Kwalɔ te yi balma ke nje kɛ tɛdya botu bete be woke mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ. Ke kɔnɔte, *Kum beya mɛkele mɔ nje sɔnɔ mɛlɛpi mete ke mɔyɛ mɛtemɔ man, ma bo mɛ nje tikɔ temɔ ke yi Njambiyɛ, bɛ nɛ jɔngwɛ. ¹³ Kwalɔ te yi balma ke mbatɔ kɛ tɛdya botu bete be woke mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ jaye yo nɛ mɛsosa. Yasi wete, bo tɔ pa lo mɛgata na, deti sumna kol kikwɛ yeti na. Nɔge mɛbɔbilan dyɔ bo kɛ, bo tumma kɔnɔ yɔkwɛ nɛ kɔkɔ. ¹⁴ Kwalɔ te yi balma ke mbey te yi nɛ mɛngombiya kɛ tɛdya botu bete be woke mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ jaye yo. Yɔ kɛ mbɔmbu, kesa temɔ ke mɛyasi nɛ kasi kusuku nɛ kasi nyem nyem jɔngwɛ mɔ si nganɔgile bo. ɔ bɛnɔ, mɛkele mete yi bo keke kɛ tɔnɔdu na. ¹⁵ Kwalɔ te yi balma ke kimɔ mɛnɛti kɛ tɛdya botu bete be nɛ pupuna temɔ nɛ kimɔ temɔ be woke

mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ bakidyɛ yo, bɛ nɛ tiŋ yí kelɔ kimɔ mekele.

Kanɔ kɛ kasi lambo
(Lk 11; Mk 4)

¹⁶ «Mumɔ ti kwɛnɔja lambo nje bɔ mbe busɛ nɔ, ho bɔ tiko kɛ nji tan na. A bɔn tiko kɛ to tebel, né botu betɛ be nyinɛ tɔ baka bɛn mejasi mɛtɛ. ¹⁷ Dɛtɛ, kinɛ yanɔ yi diyɛ sɔdyatɛ ta diyɔ kinɛ pundɔ puyɛ na. Sendi, kinɛ yanɔ yi diyɛ sɔdyatɛ ta diyɔ kinɛ pundɔ puyɛ, bomɔ má duwɛ yo na. ¹⁸ Dɛtɛ, wunɛ díy nɛ sɔsɔ budyatɛ kɛ wokuna yasi tɛ yi wunɛ wokɛ kɛ́, kɛto bo ta dokidyɛ yinɔ yasi nyɛ mɔ tɛ ɛ nɔ kɔ. Yɔkɔ ɛ kinɛ yanɔ kɔ, bo ta soŋɛ mɔnɔ yasi tɛ yi nyɛ takɛ ndɛ, a nɔ kɛ́.»

Bemaŋ be Yesus, yo be nda?
(Mt 12; Mk 3)

¹⁹ Nyangwɛ nɛ Yesus nɛ bemaŋ njɔ, né bo bɛn nyɛ. Yasi wɛtɛ, bo ti bɛ nɛ nje tɛ yi kumɔ kɛ kɛki nɛ na kɛto ngil bomɔ. ²⁰ ɛ bomɔ kɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: «Nyɔngwɛ bɛnɛ bemaŋ kɛ sɛ, bo kɛ kwadyɛ bɛnɛ wɛ.» ²¹ Yasi wɛtɛ, ɛ Yesus yɛnɔ ndɛ: «Nyanɔmbɛ nɛ bemaŋ bɛmbɛ, yo baka bɛ wokɛ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kelɔ nda yi yo tɛdyɛ bo kɛ́.»

Yesus kɛ tambidyɛ mbuku
(Mt 8; Mk 4)

²² Wɛtɛ yesɔ ɛ Yesus bɛndɛ landi bɛnɛ bejɛkɛ bɛnɛ. ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo ndɛ: «Wusɛ sâbikwɛ nyangwɛ matɔ kɛ nginɛ tɛ yɔru.» ɛ bo tɛmɛ kwɔ. ²³ Kɛ ngimɔ tɛ yi bo bɔ kɛ sabiyɛ nyangwɛ matɔ kɛ́, ɛ Yesus kwɔ nɛ jakɔ. Ndana, ɛ wɛtɛ mbuku yifila kɛ to nyangwɛ matɔ, ɛ landi kandɛ dyɛna mɔɔkɔ. Bo mɛ kɛ beya díyɔ. ²⁴ ɛ bejɛkɛ kɛ kɛ kɛki nɛ jɛmɛ nyɛ lɛpɔ ndɛ: «Yekele, yekele, wusɛ ta girɔ ndana!» ɛ nyɛ jɛmiyɛ bama nɛ mbuku nɛ mɛkumbɔ. ɛ yo hɛnɛ si wɛyɛ, ɛ yasi nje bɛ nɛ tɛ. ²⁵ ɛ Yesus nje diyɛ bo ndɛ: «Tikina tɛmɔ tɛ yi wunɛ nɔ kɛ ba wɛ?» ɛ bo gwe wɔ ngbakima diyɛna tandɛ yan ndɛ: «Yɔkɔ bɔ kwalɔ mɔ tɛ nda yi gba pupɔ nɛ mɔɔkɔ woku-na nɛ nyɛ kɔ?»

Yesus kɛ soŋɛ beya mɛsisin

kɛ yotu wɛtɛ mbam
(Mt 8; Mk 5)

²⁶ Ndana, ɛ bo ngbɔsɛ landi kɛ mɛnɛti mɛ botu bɛ Gerasa yaka nɛ mɛnɛti mɛ Galilɛ. ²⁷ Kɛ Yesus ma bɛndɔ ngindi kɛ́, ɛ wɛtɛ mbam wulɛ díyɔ nje saŋgwa nɛ nyɛ. Mbam tɛ bɔ nɛ beya mɛsisin kɛ yotu. A dikima díyɔ sɔkɛrɛ njombu yanɔ. Sendi, a ti bɛ kɛ ya kɛ tɔ na. A dikima jɔnɔna kɛ mɛnguku kɛmɛ bo dikima pumbɔ bɛmunɔ kɛ́. ²⁸ Kɛ nyɛ ma bɛnɛ Yesus kɛ́, ɛ nyɛ kɛmbidyɔ dɛtinate balɔ kɛ nji mɛkol mɛnɛ lɛpɔ nɛ mɛn kɛ kwey ndɛ: «Yesus, Mɔnɔ Njambiyɛ tɛ ɛ kwanɔmɛ mɛyasi hɛnɛ kɛ kwey, sinɛ wɛ nɛ lɛpi tɛ nda? Mi kɛ ngwɛta nɛ wɛ ndɛ, wɛ tí pɔnsa mi na.» ²⁹ A lɛpi dɛtɛ, kɛto Yesus lɛpi-ma nyɛ beya sisin ndɛ, a pɔndu dúwɛ kɛ yotu nɛ. Beya

sisin tɛ bɔ kɛ njangwɛ nyɛ njombu yanɔ. Bo dikima bakidyɛ nyɛ wotunate nɛ mɛkol mɛ sumba, nyɛ mɛpɔka kɛ mɛkol mɛnɛ. Ko dɛtɛ, a dikima pamɔ mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ, beya sisin má yɛmbilɛ nyɛ kɛnɛ kɛ mɛkolngɔr. ³⁰ Ndana, ɛ Yesus diyɛ nyɛ ndɛ: «Dinɔ díyɔ ndɛ nda?» ɛ nyɛ yɛnɔ ndɛ: «Dinɔ díyɛmɛ ndɛ Nyangwɛ ngil.» A lɛpi dɛtɛ, kɛto beya mɛsisin budyatɛ nyin-ma kɛ yotu nɛ. ³¹ ɛ beya mɛsisin ngwɛta nɛ Yesus ndɛ, a tí kɛnjikwɛ bo kɛ gboŋgo mɛndɔn na. ³² Beabɛm bɔ womɛtɛ nɛ nyangwɛ kuru tɛ kɛ dyɛna kɛ kɛki. ɛ beya mɛsisin ngwɛta nɛ nyɛ ndɛ, a tíki, né bo kɛ nyin kɛ yotu beabɛm. ɛ Yesus jayɛ. ³³ ɛ beya mɛsisin pundɛ kɛ yotu mbam kɔ kɛ nyinɛ kɛ yotu beabɛm. ɛ kuru beabɛm siliyɛ kombɔ nɛ beya sokɔ nɛ bibibi kɛ gwadya kɛ nyangwɛ matɔ bebiyɛ mɔɔkɔ si gwe.

³⁴ Kɛ botu betɛ bɛ dikima bakidyɛ beabɛm baka ma bɛnɛ yasi tɛ yi kwanɔnama kɛ́, ɛ bo sɛdyɛ kambɔ kwɔ kɛ yekidyɛ kasi tɛ kɛ díyɔ nɛ kɛ mɛlunde. ³⁵ ɛ bomɔ kɛ kɛ bɛnɛ yasi tɛ yi kwanɔnama kɛ́. Bo kɔ kumɔ kɛ kɛki Yesus dolɔ mbam tɛ yi beya mɛsisin punduma kɛ yotu nɛ kɔ kɛ díyɔ nɛ tɛ nɛ mɛlamɔ kɛ yotu kɛ kɛki Yesus. ɛ bo gwe wɔ budyatɛ. ³⁶ ɛ botu betɛ bɛ díyɔmɛ kɛ mbɛy tɛ baka yekidyɛ nyɛ bari nda yi nyɛ soŋma nɛ beya mɛsisin kɛ yotu mbam tɛ kɛ́. ³⁷ Kɛ bo ma si yekidyɛ dɛtɛ kɛ́, ɛ botu bɛ mɛnɛti mɛ Gerasa nɛ botu bɛ pɔku mɛnɛti mɛtɛ yitɛ hɛnɛ lɛpɛ nyɛ Yesus ndɛ, a kwɔnɔ lɔndɔ kɛ mɛnɛti man, kɛto bo gwɔ wɔ budyatɛ. ɛ Yesus nje bɛndɔ landi, na dúwɛ. ³⁸ ɛ mbam tɛ yi beya mɛsisin dúwɔ kɛ yotu nɛ kɔ ngwɛta nɛ Yesus ndɛ, a tíki, né bɛnɛ nyɛ kwɔ. Yasi wɛtɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: ³⁹ «Dukwɛ kɛ tɔ díyɔ kɛ yekidyɛ mɛyasi hɛnɛ tɛ yi Njambiyɛ kelma nɛ wɛ kɛ́.» ɛ nyɛ kwɔ kɛ pelɛ mɛyasi hɛnɛ tɛ yi Yesus kelma nɛ nyɛ kɛ́ nyɛ bomɔ hɛnɛ kɛ mɔy díyɔ.

Yesus kɛ womiyɛ wɛtɛ mɔnɔ ngɔndu.

Wɛtɛ nyari kɛ kpokɛ numbu

lambo Yesus
(Mt 9; Mk 5)

⁴⁰ Kɛ Yesus ma yɔkwɛ kɛ́, ɛ ngil bomɔ nje sosa nyɛ, kɛto bomɔ hɛnɛ bɔ kɛ lɔdyɛ nyɛ. ⁴¹ ɛ wɛtɛ mbam ndɛ Yayrus díyɔ. A bɔ kum mbanɔ mɛwɛsidya mɛ Beyudɛn. ɛ nyɛ nje kusɛ mɛbɔnɔ kɛ mbɔmbu Yesus ngwɛta nɛ nyɛ ndɛ, a kɛn kɛ tɔ díyɛnɛ, ⁴² kɛto mɔnɔ wɛnɛ ɛ nyari bɔ kɛ sɛkɛ. Mɔnɔ tɛ bɔ kikɔ, a mɛ kɛ mɛsɛw kamɔ jɔ yiba. Kɛ ngimɔ tɛ yi Yesus bɔ kɛ kɛ́ kɛ́, bomɔ bɔ nɛ suk suk linjɛ nyɛ.

⁴³ Ase ndɛ, kɛ njoka botu bɛnɔri, wɛtɛ nyari bɔ kɛ kɔnɔ. Mekiɔ bɔ kɛ lekɛ nyɛ mɛ kɛ mɛsɛw kamɔ jɔ yiba. Mɛyasi hɛnɛ tɛ yi bɔ ndɛ, a jɔnɔnyangwɛ nɔ kɛ́ siy-ma kɛ mɛbɔ mɛ botu bɛ nyɛti. Ko mɔ nyɛti wɛtɛ wɛtɛ tí sidyɛ kɔn nɛ na. ⁴⁴ ɛ nyari nje kwɔ pulɔ kɔn Yesus kpokɛ numbu lambo nɛ. ɛ kɔn mekiɔ pesiyɛ ndi kɛ kiya mbɛy. ⁴⁵ ɛ Yesus diyɛ ndɛ: «Yo nda kpokɛ mi?» Nda bomɔ hɛnɛ bɔ kɛ sɛnɛ kɛ́, ɛ Piyɛr bɛnɛ bɛnɔnɔ bɛnɛ lɛpɛ ndɛ: «Yekele, bomɔ nɛ suk suk linjɛ wɛ, kɛ kɔnɛtɛ, wɛ kɛ nje

lepɔ nde: «Yo nda kpoke mi?»⁴⁶ E Yesus yenɔsa nde: «Wete mumɔ kpokuma mi, keto mi wokuma nda yi yiɔa deti mbe duwɔ nɔ ke yotu mbe kɛ.»⁴⁷ Ke nyari ma benɛ nde, a ti yaka sɔma se kɛ, ε nye nje ne menɔgwangwa nje kuse mɛbɔnɔ ke mbɔmbu Yesus lepɔ to te yi nye kpokuma ne nye kɛ ke misi me bomɔ hene. A yekidya nda yi kɔn siyma nɔ ke yotu ne ndi ke kiya mbey kɛ.⁴⁸ E Yesus lepɛ nye nye nde: «Mɔnmbɛ, tikina temɔ te yi we nɔ kɛ jonɔgwa we, kwanɔɔ ne te.»

⁴⁹ A bɔ ndi ke lepɔ dete, yaka ne mumɔ ke wule ke tɔ Yayrus te kum mbanɔ mɛwesidya me Beyuden nje lepɔ nye nye nde: «We tɔ njanɔwe se yekele na, mɔnɔ wɔ ma gwe.»⁵⁰ Ke Yesus ma woko dete kɛ, ε nye lepɛ nye Yayrus nde: «We tɔ gwaki kanɔ yanɔ na, tikɔ ndi yɔ temɔ ne mi, dete mɔnɔ wɔ ta jɔ.»⁵¹ Ke Yesus ma dyɔ ke tɔ kɛ, a ti jaye nde, bene wete mumɔ nyiɔna na, ndi Piyer nɛ Jan nɛ Jak bɔ sanɔwe ne mɔnɔ bene nyanɔwe ne mɔnɔ.⁵² Bomɔ hene bɔ ke lelɔ jaba keto mɔnɔnsike. E Yesus lepɛ nde: «Wune tɔ lel na, keto a tɔ gwe na, a ke jakɔ.»⁵³ E bo nyete nye, keto bo duwɔ gbate nde, mɔnɔnsike ma gwe.⁵⁴ Yasi wete, ε Yesus biye mɔnɔnsike ke bɔ lepɔ ne men ke kwey nde: «Mɔnɔ ngɔndu, tema.»⁵⁵ E sisinɔ ne yɔkwe, ε nye teme ne nɔget. E Yesus lepɛ nde: «Wune nyɛki nye mɛdye.»⁵⁶ Sanɔwe ne mɔnɔ bene nyanɔwe ngbakimama budyate. E Yesus lepɛ nye bo nde: «Wune tɔ yekidya meyasi mete yi kwanɔnama kɛ nye wete mumɔ na.»

Yesus ke tomɔ bejeki kamɔ jɔ yiba

kenɛ kɛ lepina Kimɔ Tom
(Mt 10; Mk 6)

9 Wete yesɔ ε Yesus wesidye bejeki bene kamɔ jɔ yiba, nye bo deti te yi sɔnɛ beya mesisinɔ hene ke yotu bomɔ nɛ deti te yi sidye mekɔn.² Ke kɔnɛ, ε nye tome bo kɛ pele kasi *Kandɔ Njambiyɛ, sidye sendi mekɔn me bomɔ.³ E nye lepɛ nye bo nde: «Wune tɔ biya yanɔ ke bɔ kendɔ nɔ na, ko tonɔgolo ko kobiyɛ ko mampa ko mɔni. Sendi, mumɔ tɔ bonɔ lambɔ yiba na.⁴ Tɔ te yi wune ta nyinɛ ya te, wune dɔy ndi womete kumɔ ke ngimɔ te yi wune ta kwɔ kɛ.⁵ Nɔge bomɔ ti bɔ wune kimɔte na, nɛ wune pɔndu duwe ke dya te, nɛ wune kɔtu ngbutu ke mekol mun yɔ tedye bo nde, bo kelma beyate.»⁶ E bo teme kwɔ kɛ mɛdya mɛdya lepɔ Kimɔ Tom, sidye mekɔn me bomɔ ke membey hene kome bo kɔ kɛ.

⁷ Kumande Herod wokuma meyasi hene te yi bɔ ke kelna kɛ. Temɔ ne bɔ ke dukuma, keto banɔ bomɔ dikima lepɔ nde: «Jan te ε dikima tɔpɛ bomɔ ke mɔnɔku kɔ womiya.»⁸ Banɔ nde: «Yo Eli yɔkwe sendi nje ke meneti.» Banɔ nde: «Yo wete njombu mɔ punja melepi me Njambiyɛ womiyɛ.»⁹ E kumande Herod lepɛ nde: «Mi ma pesɔ nginɔ Jan, yɔkɔ ba nda yi mi woke kasi ne deke kɔ?» E nye sɔ nje te yi benɛ Yesus.

Yesus ke nye bomɔ tomay

yitan mɛdye

(Mt 14; Mk 6; Jn 6)

¹⁰ Ke botu be tomun ma yɔkwe kɛ, ε bo yekidye meyasi hene te yi bo kelma kɛ nye Yesus. E nye bɔ bo bepɔ jise nɔ kɛ ke pulɔ wete dya nde Betsayda.¹¹ Ko dete, bomɔ budyate duwɔ yasi te yi kwanɔnama kɛ, ε bo benɔwe nye. E nye bɔ bo ne mesosa. E nye lepɛ kasi *Kandɔ Njambiyɛ nye bo. A sidya sendi mekɔn me botu bete be nɔ baka.

¹² Nda yesɔ bɔ ke duwe kɛ, ε bejeki kamɔ jɔ yiba kɛ ke keki nye lepɔ nye nye nde: «Tikɔ bomɔ, nɛ bo kwɔ kɛ ke mɛdya nɛ ke melunde mete yi ke pɔku te yi waka nedɔ kɛ kɛ sɔ mbey jakɔ nɛ mɛdye, keto wuse waka ke kɔngor.»¹³ E nye lepɛ nye bo nde: «Wune ne nguru wun, wune nyɛki bo mɛdye.» E bo yenɔsa nde: «Wuse ndi ne mampa yitan nɛ benjanɔ yiba. Wuse yakama nye bo mɛdye, nɔge be nde, wuse ne nguru te yi bɔmɔ mɛdye yi yaka ngil te yike hene.»¹⁴ Bembam ne bembam kumma nda tomay yitan. E Yesus lepɛ nye bejeki bene nde: «Wune lɛpi nye bo nde, bo dɔy ne menɔnɔ, nɔnɔ wete bomɔ kamɔtan.»¹⁵ E bejeki kele dete si didye bomɔ hene.¹⁶ Ndana, ε Yesus bɔ mampa yinɔri yitan nɛ benjanɔ yiba kanɛ misi kenɛ kwey nye Njambiyɛ wosoko. Ke kɔnɛ, ε nye nje leke yo nye bejeki, nɛ bo kɛ kabi nye bomɔ.¹⁷ Bomɔ hene dyenama ditɔ. E bo nje wesidye mɛbukwe mete tonɛ memakɔ kamɔ jɔ yiba.

Piyer nde, Yesus nye Krist

(Mt 16; Mk 8)

¹⁸ Wete yesɔ Yesus bɔ ke ngweta ne Njambiyɛ ke wete mbey. Bejeki bene bɔ womete. E nye diyɛ bo nde: «Bomɔ lɛpi nde, mi nda?»¹⁹ E bo yenɔsa nde: «Banɔ lɛpi nde, we Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔnɔku. Banɔ nde, we Eli. Banɔ sendi nde, we wete njombu mɔ punja melepi me Njambiyɛ ε gwɔ nje womiyɛ kɔ.»²⁰ E Yesus diyɛ bo nde: «Ke yun ne nguru wun, wune lɛpi nde, mi nda?» E Piyer yenɔsa nde: «We *Krist, mɔ te ε jonɔgwe bomɔ ε Njambiyɛ njesa kɔ.»²¹ E Yesus lepɛ nye bo nde, kpe, bo tɔ lɛpi dete nye wete mumɔ na.

Yesus ke lepɔ kasi sɔnɔ ne

nɛ womiya ne

(Mt 16; Mk 8)

²² E nye kɛ mbɔmbu lepɔ nde: «Yo gba nde, *Mɔnɔ mumɔ yakanɔwe sanɔgwa ne mɛbɔnɛ budyate. Betomba be dya nɛ bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ botu be ketina meyasi ta sɛnɛ nye kutudya. Bo ta wo nye, a mɔ nje womiyɛ ke metu yitati.»

²³ Ke kɔnɛ, ε nye lepɛ nye bo hene nde: «Nɔge mumɔ kwadyɛ benɔwe mi, a tɔ bonɔ yotu ne nde, yo yanɔ na. A sɔba kroa ne metu hene benɔwe mi.²⁴ Keto mumɔ hene ε ta kwadyɛ kambidya ne jonɔgwe dyene kɔ ta dimbidye yo. Yasi wete, yɔkɔ ε dimbidye jonɔgwe dyene keto

mbɛ kɔ ta bɛ nɛ jɔŋgwɛ te yi kpo nɛ kpo. ²⁵ Ma nɛgɛ mumɔ si namɔ mɛnɛti maka hɛnɛ, nɛ dɪmbidye jɔŋgwɛ dʏɛnɛ ho bɛkidye yo, yo mǎ nɛ kame nyɛ nɛgɛ? ²⁶ Kɛto nɛgɛ mumɔ gwe nɔŋ jayna mbɛ nɛ jayna mɛlɛpi mɛmbɛ, *Mɔŋ Mumɔ ta gwe sendi nɔŋ wɛnɛ komɛ nyɛ ta nɛ nɛ nyangwɛ mɛluksa mɛnɛ nɛ yi Sangwɛ nɛ yi pupuna bɛjaki bɛ Njambiyɛ. ²⁷ Mi kɛ lɛpɔ gbate nyɛ wunɛ ndɛ: 'Baŋa kɛ njoka botu bɛtɛ bɛ dʏyɛ ndana waka baka tɪ gwe kinɛ pa bɛŋɛ njɛna *Kandɔ Njambiyɛ na.»

Yotu Yesus kɛ sɛnjɔ kɛ nyangwɛ

mɛjasi mɛ Njambiyɛ
(Mt 17; Mk 9)

²⁸ Kɛ Yesus ma si lɛpɔ dɛtɛ, ya nda mɛtu yitan jɔ yitati kɛ, ɛ nyɛ bʏ Piyɛr nɛ Jan nɛ Jak bɛndɔ bɛnɛ bo kɛ kɛ to keki, na kɛ nɛgwɛta nɛ Njambiyɛ. ²⁹ Kɛ nɛgimɔ te yi nyɛ bɔ kɛ nɛgwɛta nɛ Njambiyɛ kɛ, ɛ mbɔmbu nɛ sɛnjɛ. ɛ lambɔ nɛ yɛŋsa bɛ wumnate nɛ mboŋ mboŋ. ³⁰ 'Bo sɛm sɛmɔ, Yesus mɛ kɛ nyɛ mɛsimɔ bɛnɛ bɛmbam yɪba, yo bɔ Mɔyisi bɛnɛ Eli. ³¹ 'Bo punduma kɛ nyangwɛ mɛjasi. Mɔyisi bɛnɛ Eli bɔ kɛ lɛpɔ nda yi Yesus ta kɛ nɔ Yerusalem kɛ saŋgwa nɛ sɔŋ mate kɛ. ³² Piyɛr bɛnɛ bɛnjɔŋ bɛnɛ bɔ kɛ nyangwɛ jakɔ. Kɛ jakɔ ma pɛsiyɛ kɛ misi man kɛ, ɛ bo bɛŋɛ nyangwɛ mɛjasi, bɛŋɛ Yesus nɛ bɛmbam yɪba bɛ bɔ kɛ keki nɛ baka. ³³ Kɛ nɛgimɔ te yi bɛmbam baka kandima kwanɛgɛ jɛsɛ kɛ keki Yesus kɛ, ɛ Piyɛr lɛpɛ nyɛ Yesus ndɛ: «Yekele, yo kimɔtɛ ndɛ, wusɛ dʏy waka. Wusɛ sɪm mɛbala yitati, wɔ wɛtɛ, ɛ Mɔyisi wɛtɛ, ɛ Eli wɛtɛ.» Piyɛr tɪ bɛ kɛ duwɛ yasi te yi nyɛ bɔ kɛ lɛpɔ kɛ na.

³⁴ Pɪŋɔ te yi nyɛ bɔ ndi kɛ lɛpɔ dɛtɛ kɛ, ɛ wɛtɛ kulutu nɛ dɪbidye bo. 'Bɛjɛkɛ gwɔ wɔ budʏyate kɛ nɛgimɔ te yi bo bɛŋma ndɛ, kulutu kɛ mɛmiyɛ bo kɛ. ³⁵ ɛ wɛtɛ mɛn wulɛ kɛ mɔy kulutu lɛpɔ ndɛ: «Yɔkɔ mɔŋmbɛ yi mi tɔkuma. Wunɛ wɔkunanɛgɛ nɛ nyɛ.» ³⁶ Kɛ nɛgimɔ te yi bo wokuma nɛ mɛn kɛ, yitɛ Yesus tikama ndi nyɛpɔ. 'Bɛjɛkɛ dʏyima numbu kɔkɔ kɛ pɔku mɛtu mɛtɛ yitɛ kinɛ yekidye yasi te yi bo bɛŋma kɛ nyɛ mumɔ na.

Yesus kɛ sɔŋɛ bɛya sisinɛ kɛ yotu

wɛtɛ mɔŋ mbam
(Mt 17; Mk 9)

³⁷ Misi pupɛ ɛ bo piyɛ wulɛ kɛ to keki, ɛ nyangwɛ nɛgɪl nɛ saŋgwa nɛ Yesus. ³⁸ Dʏyɛ kɛ, ɛ wɛtɛ mbam lɛpɛ nɛ mɛn kɛ kwey kɛ mɔy nɛgɪl ndɛ: «Yekele, mi kɛ nɛgwɛta nɛ wɛ: Kanɛ misi bɛŋɛ nɛ gwanjɔ wombɛ, nyɛ kikɔ. ³⁹ Yɪŋa sisinɛ kɛ diki yɛmbilɛ nyɛ. Ndana ndana kɛ, a mɛ kɛ kɛmbidya, sisinɛ tɛ mǎ namɛ nyɛ, ɔ bɛŋa, mɛwuru mɛ kɛ pundɔ kɛ numbu nɛ pum pum. Yo tɪ sɪy nɛdɔ na. Kɛ kɔŋtɛ, yotu nɛ mɛ hɛnɛ katinatɛ. ⁴⁰ Mi nɛgwɛtama nɛ bɛjɛkɛ bɔ ndɛ, bo dʏdya bɛya sisinɛ tɛ sɔŋɛ kɛ yotu nɛ, yasi wɛtɛ, ɛ bo sudʏyɛ.» ⁴¹ ɛ Yesus yɛŋsa lɛpɔ ndɛ: «Wunɛ botu bɛtɛ bɛ tɪ jǎya yasi baka, wunɛ sendi bɛya bomɔ, mi ta dʏyɛ sine wunɛ kumɔ ndɛnɛn? Mi ta gbisɔ

wunɛ kumɔ ndɛnɛn? 'Bɔŋɔ mɔŋ wɔ nɛ nɛ waka.» ⁴² Kɛ nɛgimɔ te yi mɔŋsɪkɛ bɔ kɛ wuta nɛ Yesus kɛ, ɛ bɛya sisinɛ jalɛ nyɛ bɛtɛ kɛ mɛnɛti namɛ nyɛ bɛyate. ɛ Yesus bama nɛ bɛya sisinɛ sidyɛ kɔŋ mɔŋ ɛnɔru kanɛ nyɛ nyɛ saŋgwɛ. ⁴³ ɛ bomɔ hɛnɛ nɛgbakima nyangwɛ dɛti Njambiyɛ. Kɛ nɛgimɔ te yi bomɔ hɛnɛ bɔ ndi kɛ kɛ mbɔmbu yɪ nɛgbakima mɛyasi mɛtɛ yi Yesus dɪkima kelɔ hɛnɛ kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ ndɛ: ⁴⁴ «Wunɛ lɛŋgwɛ mɛtɔ kimɔtɛ kɛ mɛlɛpi mɛtɛ yi mi ta lɛpɔ nyɛ wunɛ ndana kɛ. 'Bo ta bʏ *Mɔŋ mumɔ nyɛ bomɔ.» ⁴⁵ Ko bɛkɔ dɛtɛ, bɛjɛkɛ tɪ wokɛ to lɛpi tɛ na. Yo bɔ sɔdʏyate nɛ bo, ma bo nɛ biyɛ to tɛ. 'Bo gwɔ wɔ dʏyina nɛ lɛpi tɛ.

Nda kwɔ bɛsɔ?
(Lk 22; Mt 18; Mk 9)

⁴⁶ Yɪnɔri yɪŋa mɛtandɔ dyanɛma kɛ njoka yan yɪ duwɛ mɔ tɛ ɛ kwanɛma bɛsɔ kɔ. ⁴⁷ Yesus duwɔ yasi tɛ yi bo bɔ kɛ takɛ kɛ mɔy mɛtemɔ man kɛ, ɛ nyɛ bʏ wɛtɛ gbɛla mɔŋsɪkɛ tɛmbidye kɛ keki nɛ ⁴⁸ lɛpɔ nyɛ bo ndɛ: «Mumɔ hɛnɛ ɛ bʏ mɔŋsɪkɛ nda yɔkɔ kimɔtɛ kɛto mbɛ, a bɔŋ mi kimɔtɛ. Mɔ tɛ ɛ bʏ mi kimɔtɛ, a bɔŋ Mɔ tɛ ɛ tomma mi kɔ. Dɛtɛ, kɛ njoka yun hɛnɛ, yɔkɔ ɛ bʏ yotu nɛ nda njɛna mumɔ, yo nyɛ kwɔ bɛsɔ.»

⁴⁹ ɛ Jan lɛpɛ ndɛ: «Yekele, wusɛ bɛŋma wɛtɛ mbam kɛ sɔŋɛ bɛya mɛsisinɛ kɛ yotu bomɔ nɛ dɪnɔ dʏy, ɛ wusɛ gayɛ nyɛ, kɛto a yeti kɛ njɔŋ su na.» ⁵⁰ ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Wunɛ tɪ gay nyɛ na, kɛto nɛgɛ mumɔ tɪ lʏ dʏambi sunɛgɛ nɛ wunɛ, a kɛ kɔŋ yun.»

⁵¹ Kɛ mɛtu mɛtɛ yi Yesus ta yɔkwɛ kɛ nɔ dʏobɔ kɛ ma si wuta, ɛ nyɛ pɛsɛ kɛ temɔ nɛ ndɛ, a kɛ kɛ Yerusalem. ⁵² ɛ nyɛ tomɛ bomɔ kɛnjɛ mbɔmbu. ɛ bo kwɔ kumɔ kɛ wɛtɛ dya botu bɛ Samari diy kombilɛ mbɛy tɪkɛ nyɛ. ⁵³ Yasi wɛtɛ, bomɔ bɛ dya tɛ tɪ bʏ nyɛ nɛ mɛsosa na, kɛto bo bɛŋma ndɛ, a kɛn kɛ Yerusalem. ⁵⁴ Kɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ Jak bɛnɛ Jan ma bɛŋɛ dɛtɛ kɛ, ɛ bo lɛpɛ ndɛ: «Nyangwɛ Kumandɛ, wɛ kwɔdʏyikwɛ ndɛ, wusɛ lɛpi ndɛ, dʏtɛ pɪkwɛ kɛ kwey nɛ girisɛ bo?» ⁵⁵ ɛ nyɛ yɛŋsa bɛŋɛ bo bame bo lɛpɔ ndɛ: «Wunɛ yeti kɛ duwɛ kwalɔ sisinɛ tɛ yi dʏy kɛ yotu yun kɛ na. ⁵⁶ Kɛto *Mɔŋ mumɔ tɪ ma njǎki ndɛ, nɛ bomɔ yambilɛ na. Yasi wɛtɛ, a njǎki nɛ jɔŋgwɛ bomɔ.» Kɛ kɔŋtɛ, ɛ bo kwɔ kɛ kɛ wɛtɛ dya.

Kasi bɛŋgwa Yesus
(Lk 14; Mt 8)

⁵⁷ Kɛ nɛgimɔ te yi bo bɔ kɛ nɛ kɛ, ɛ wɛtɛ mumɔ lɛpɛ ndɛ: «Mi kɛ kwɔdʏyɛ bɛŋgwe wɛ kɛ mbɛy hɛnɛ komɛ wɛ ta kɛ kɛ.» ⁵⁸ ɛ Yesus yɛŋsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Bɛtɔŋɔ nɛ mɛnjɛmbi man, bɛnɔŋ sendi nɛ mɛtʏ man. Yasi wɛtɛ, *Mɔŋ mumɔ kinɛ mbɛy tɛ yi nyɛ yakama bokwɛ to nɛ ketɛ na.» ⁵⁹ ɛ nyɛ nɛ lɛpɔ nyɛ wɛtɛ mumɔ ndɛ: «'Bɛŋgwɛ mi.» ɛ nyɛ yɛŋsa ndɛ: «Nyangwɛ Kumandɛ, tikɔ, nɛ mi pa kɛ pumbu saŋmbɛ.» ⁶⁰ ɛ Yesus yɛŋsa ndɛ: «Tɪkɔ, nɛ bɛmun pumbu bɛmun ban. Kwanɔ yɔ kɛ pɛlɛ kasi *Kandɔ Njambiyɛ.» ⁶¹ ɛ wɛtɛ nɛ lɛpɔ nɛ ndɛ: «Nyangwɛ Kumandɛ, mi kɛ kwɔdʏyɛ bɛŋgwe wɛ, yasi wɛtɛ, tikɔ, nɛ mi pa kɛ jana nɛ botu bɛmbɛ.» ⁶² ɛ nyɛ yɛŋsa nyɛ nyɛ

nde: «Nge mumɔ nye bo ke putika ngwan nje beɛ njime, mɔ te ti yaka kelɔ yaɲa ke Kando Njambiyɛ na.»

Jesus ke tomɔ bejɛke beɛ kamɔtan jɔ

kaba kenje kɛ lɛpina Kimɔ Tom

10 Ke kɔɲte, ε Kumande Yesus tɔke baɲa bejɛke kamɔtan jɔ kaba tomɔ bo mbɔmbu yiba yiba kenje ke mɛɔya hɛnɛ nɛ mɛmbɛy hɛnɛ kome nye nɛ nguru wɛnɛ kwadya kɛ kɛ. ² E nye lɛpɛ nye bo nde: «Budya nyambi ma detɔ ke ngwan, yasi wɛtɛ, botu be mesay ti buyɔ na. Dete, wunɛ ngwɛtɔngwɛ nɛ sa ngwan nde, a kɛɲjikwɛ botu be mesay, nɛ bo kɛ wesidyɛ nyambi nɛ. ³ Wunɛ kwɔɲ, wunɛ dɔkwɛ nde, mi ke tomɔ wunɛ kenje nda bɔɲɔ besam ke njoka beɲgwey. ⁴ Wunɛ tɔ boɲ ko kobyɛ mɔni na ko gbɛla kobyɛ na ko mɛnakala na. Wunɛ tɔ tɛma ke nje yɔ pa nyɛɲɔ mumɔ na. ⁵ Tɔ hɛnɛ te yi wunɛ ta nyɲɛ ketɛ, wunɛ kɔnda lɛpɔ nde: «Tɛtɛ bɛki nɛ botu be tɔ.» ⁶ Nge wɛtɛ tɛ mumɔ be ke tɔ te, tɛtɛ yi wunɛ lɛpima nɔ kɛ ta diyɔ pɛlɛ nye. Nge yo ti be detɛ na, yo mɔ yɔkwɛ nje ndi ke yun. ⁷ Wunɛ dɔy ndi ke tɔ te. Wunɛ dyɔki, nɛ wunɛ hɔbiya yasi te yi bo ta nye wunɛ kɛ, ketɔ mɔ mesay yɔkɔngwɛ dɛ nduku mesay mɛnɛ. Wunɛ tɔ ken mɛtɔ nɛ mɛtɔ na. ⁸ Nge wunɛ dyɔ ke yɲa dya, nge bomɔ bɔ wunɛ kimɔtɛ, nɛ wunɛ dyɔki yasi te yi bo ta nye wunɛ kɛ. ⁹ Wunɛ sɔdyikwɛ mɛkɔn mɛ botu be dya te, nɛ wunɛ lɛpi nye bo nde: «*Kando Njambiyɛ ma wuta.» ¹⁰ Dya hɛnɛ te yi wunɛ ta kumɔ ketɛ, nge bomɔ ti bɔ wunɛ kimɔtɛ na, nɛ wunɛ kɛndi ke mɛmbɛy hɛnɛ ke mɔy dya lɛpɔ nde: ¹¹ «Wusɛ ke kutɔ ngbutu dya dyun yi kɔ ke mɛkol musu kɛ kenje ke to yun yɔ tɛdɛ wunɛ nde, wunɛ kelma beyate. Yasi wɛtɛ, wunɛ dɔkwɛ nde, Kando Njambiyɛ ma wuta.» ¹² Mi ke lɛpɔ nye wunɛ nde: Kome yesɔ pɛsina jɔsi ta dyɔ kɛ, pɛsina jɔsi dya te ta laɲ detɔ kwɔ yi *Sɔɔɔm.

¹³ «Wunɛ botu be Korasin, mɛbɔnɛ ta balɔ ke to yun! Wunɛ botu be Betsayda, mɛbɔnɛ ta balɔ ke to yun! Ke to mɔ bɛki nde, nyɔngwɛ mɛkele mɛtɛ yi kɛlnama ke mɛɔya mun kɛ ma kɛlnɔngwɛ ke Tir nɛ Sidɔn, ma botu betɛ yeɲsama tɛmɔ njombu yaɲa, lɛɲɛ mɛsanduku kutɔdɛ mɛsu mɛ dɔtɛ ke yotɔ. ¹⁴ Dete, ke yesɔ pɛsina jɔsi, pɛsina jɔsi te yun ta laɲ detɔ kwɔ yi Tir nɛ Sidɔn. ¹⁵ Ma wunɛ botu be Kapɛrnawum, wunɛ tɔka ka nde, bo ta bendidyɛ wunɛ kumɔ ke kwey? Bo ta kpɔlɔ pidɛ wunɛ kumɔ ke dya bemɔɲ!»

¹⁶ E Yesus nje lɛpɔ nye bejɛke beɛ nde: «Mɔ woke mɛn yun, a wɔku mɛn mbɛ. Sendi, yɔkɔ ε sɛɲɛ wunɛ, a sɛɲa mi. Mɔ te ε sɛɲɛ mi, a sɛɲa Mɔ te ε tomma mi kɔ.»

¹⁷ Bejɛke baka kamɔtan jɔ kaba yɔkwɔ nɛ mesosa nje lɛpɔ nde: «Nyɔngwɛ Kumande, ko beya mɛsisɲ ke wokuna nɛ wusɛ ke ngimɔ te yi wusɛ ke lɛpina nye bo nɛ dɔnɔ dɔy kɛ.» ¹⁸ E Yesus lɛpɛ nye bo nde: «Mi bɛɲma *Satan ke wulɛ dyobɔ balɔ ke mɛnɛti nda yesi mbiyɔ. ¹⁹ Wunɛ dɔkwɛ nde, mi ma nye wunɛ deti te yi nate benyɔɲɛ nɛ beɛlɔ bɔ deti te yi laɲsa deti *Mɔ pendɔ wun. Sendi, kinɛ yaɲa yakama kelɔ wunɛ na. ²⁰ Ko bɛkɔ

dete, wunɛ tɔ sosɔngwɛ ketɔ beya mɛsisɲ ke wokuna nɛ wunɛ na. Yasi wɛtɛ, wunɛ sɔsɔngwɛ, ketɔ mɛdɔnɔ mun mɛ ketinate ke dyobɔ.»

²¹ Ke kiya ngimɔ te ε Kimɔ Sisiɲ keɛ nde, Yesus sɔsɔngwɛ budɔyate. E nye lɛpɛ nde: «Mi ke lukse wɛ Da, Kumande dyobɔ nɛ mɛnɛti, ketɔ wɛ sɔdya mɛyasi mɛtɛ nɛ botu be dyanɔ, sɔdɛ sendi nɛ botu be duwɔ yasi, kpɔlɔ nje punjɛ yo nye gbɛla bɔɲɔsike. I Da, mi ke lukse wɛ, ketɔ wɛ kwadɔya nde, mɛyasi kwɔɲngwɛ detɛ. ²² Saɲmbe nya mi mɛyasi hɛnɛ. Mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ yeti ke duwɛ *Mɔɲ na, sɔɲɛ ndi Da. Sendi, mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ yeti ke duwɛ Da na, sɔɲɛ ndi Mɔɲ nɛ mɔ te yi Mɔɲ kwadɛ punjɛ yo nye nye kɔ.» ²³ E Yesus yeɲsa beɲɛ bejɛke lɛpɔ nye bo beɲɔ nde: «Wunɛ nɛ mesosa, ketɔ ndana misi mun ke beɲɛ nyɔngwɛ mɛyasi mɛtɛ yi wunɛ beɲɛ kɛ. ²⁴ Mi ke lɛpɔ gbate nye wunɛ nde, botu be punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nɛ bekumande kwadɔya beɲɛ nyɔngwɛ mɛyasi mɛtɛ yi wunɛ beɲɛ kɛ, ma bo ti beɲɛ yo na. Bo kwadɔya wokɔ nyɔngwɛ mɛyasi mɛtɛ yi wunɛ woke kɛ, ma bo ti woke yo na.»

Kanɔ ke kasi wɛtɛ kimɔ mɔ Samari

²⁵ Ndana, ε wɛtɛ nyɔngwɛ mɔ duwɔ mɛmbɔɲga tɛmɛ diyɛ Yesus diyan yɔ bobɛ nɛ nye. A diyɛma nye nde: «Yekele, mi kɛl nan, nɛ mi be nɛ jɔngwɛ te yi kpo nɛ kpo?» ²⁶ E Yesus yeɲsa nye nye nde: «Yo ketinate nɛ nge ke mɛkana mɛ mɛmbɔɲga te yi Mɔyisi ketima kɛ? Wɛ tɔl nɛ nge ke mɔyɛ?» ²⁷ E nye yeɲsa nde: «Kwadɔyikwɛ Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wɔ nɛ tɛmɔ yo hɛnɛ nɛ sisiɲ yo hɛnɛ nɛ deti yo hɛnɛ nɛ dyanɔ dɔy hɛnɛ, kwadɛ sendi mɔɲ nda yi wɛ kwadɛ nɛ yotɔ yo kɛ.» ²⁸ E Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Wɛ yeɲsama kimɔtɛ, kelɔ detɛ, nɛ wɛ be nɛ jɔngwɛ te yi kpo nɛ kpo.» ²⁹ Yɔ tɛdɛ nde, diyan nɛ nɛ ngben, ε nye nje diyɛ Yesus nde: «Maɲmbe ba nda?»

³⁰ E Yesus kɛ mbɔmbu lɛpɔ nde: «Wɛtɛ mumɔ wulma Yerusalem yɔ kɛ ke Yeriko. Kumɔ ke nje, ε nye saɲgwa nɛ botu be gubɔ. E bo si sukɔ mɛyasi mɛnɛ mɛndɛ nye beyate tikɔ nye ke nje sɔɲ si kwɔ. ³¹ Ke kiya ngimɔ te yite wɛtɛ mɔ nyɛna sadaka nye Njambiyɛ bɔ ke nje sendi ke kiya nje te. Ke nye ma semɔ mbam ɛɲru kɛ, ε nye konjɛ nye kwɔ nɛ naɲ. ³² Wɛtɛ mɔ kando *Levi kelma sendi detɛ. Ke nye ma kɛndɔ kumɔ womɛtɛ semɔ mbam ɛɲru kɛ, ε nye konjɛ nye kwɔ nɛ naɲ. ³³ Wɛtɛ jɛngwɛ, mɔ Samari bɔ ke kɛ kɛndi nɛ. A kɛndima dyɔ ke kɛki mbam ɛɲru. Ke nye ma semɔ nye kɛ, ε ngwɛtɛ nɛ biye nye. ³⁴ E nye jise kɛ ke kɛki nɛ biye nye kumbɛ mutɔ nɛ menjam ke mɛpɛɲ mɛnɛ si wotɔ yo. Ke kɔɲte, ε nye bɔ nye bendidyɛ ke to tofɔ wɛnɛ kwɔ nɛ nye kɛ nɔ ke tɔ bejɛngwɛ bakidyɛ nye. ³⁵ Misi pupɛ ε nye bɔ sule yiba nye mɔ te ε diyɛ nɛ tɔ bejɛngwɛ kɔ lɛpɔ nye nye nde: «Bakidyɛ mbam kɔ kimɔtɛ. Mɔni hɛnɛ te yi wɛ ta kwɔɲdɛ ke to te yike, mi ta yɔkidɛ yo nye wɛ kome mi ta yɔkwɛ kɛ.»

³⁶ E Yesus nje diyɛ nyɔngwɛ mɔ duwɔ mɛmbɔɲga kɔ nde: «Ke njoka botu baka betati, yo nda kelma nda nye maɲ nɛ mbam te yi botu be gubɔ mɛndima kɔ?» ³⁷ E nye yeɲsa nde: «Yo yɔkɔ ε kelma ngikwa nɛ nye kɔ.» E

Yesus nje lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Kwanɔ, nɛ wɛ kɛl sendi dete.»

Marta bene Mariya ke bɔ Yesus

nɛ mesosa

³⁸ Kɛ ngimɔ te yi Yesus bene bejɛke bene bɔ ke kɛndi kɛ, ɛ nyɛ kumɛ ke wɛtɛ dya. ɛ wɛtɛ nyari nde Marta bɔ nyɛ nɛ mesosa ke tɔ dyɛnɛ. ³⁹ Marta bɔ nɛ wɛtɛ maɲ wɛnɛ nde Mariya. Mariya njɔ dɔyɔ mɛtidyɛ ke kɛki mɛkol mɛ Kumande Yesus yɔ wokɔ mɛlɛpi mɛnɛ. ⁴⁰ Yasi wɛtɛ, Marta bɔ nɛ temɔ ke kelna budya mesay. ɛ nyɛ nje ke kɛki Yesus lɛpɔ nde: «Nyanɔwɛ Kumande, 'wɛ bɛɲa kimɔte nde, maɲmbɛ tiki mi nyɛpɔ ke kelna mesay? Lɛpɔ nyɛ nyɛ nde, a kɔma mi.» ⁴¹ ɛ Kumande Yesus yɛɲsa nyɛ nyɛ nde: «Marta, Marta, wɛ ke gwe kaɲ njanɔwɛ yotu keto budya mɛkele! ⁴² Yo ndi nɛ yasi wɛtɛ yi bomɔ yɔkanɔwɛ kelɔ! Mariya tɔkuma kimɔ ngabiye te yi mumɔ ti yaka soɲɛ ke bɔ nɛ na!»

Yesus ke tedye bejɛke bene

**mɛngwɛta
(Mt 6)**

11 Wɛtɛ yesɔ Yesus bɔ ke ngwɛta nɛ Njambiyɛ ke wɛtɛ mbɛy. Kɛ nyɛ ma si ngwɛta kɛ, ɛ wɛtɛ jeke wɛnɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyanɔwɛ Kumande, tedya wusɛ nda yi wusɛ yakama ngwɛta nɛ Njambiyɛ, nda Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔɔku tedya sendi bejɛke bene kɛ.» ² ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo nde: «Nɔgɛ wunɛ ngwɛta nɛ Njambiyɛ, wunɛ lɛpi deke: <Saɲsu, kelɔ nde, bomɔ bɔɲ dɔɲ dɔyɔ kiyɔ. Inja namɔ mbokɔ. ³ Nyɛkɔ wusɛ mɛdyɛ mɛte yi ta yaka nɛ wusɛ ke yesɔ te ɛ muka. ⁴ Tiko wusɛ nɛ ngwɛtɛ ke beya yasi te yi wusɛ kele kɛ, keto wusɛ sendi ke tiko bomɔ hɛnɛ be kele beya yasi nɛ wusɛ. Wɛ tɔ jaya nde, wusɛ sɔɲɔwanɔwɛ nɛ mɛbobilan na.» ⁵ Yesus kɔ mbɔmbu lɛpɔ nyɛ bo nde: «Hɛ pɔɲ bobɛ lɛpɔ nde: Wɛtɛ mumɔ ke njoka yun kɛn nɛ bɛmbɛ tu ke yi sɔ wɛnɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: <Maɲmbɛ, nyɛkɔ mi pilo mampa yitati, ⁶ keto wɛtɛ sɔ mbɛ dyanɲa ke yɛmbɛ wulɛ kɛndi. Yasi te yi mi ta nyɛ nyɛ dɛyɛ yeti.» ⁷ Sɔ mɔ nje dɔyɔ ke mɔy tɔ yɛɲsa nde: <Wɛ tɔ njanɔwɛ mi na, mi ma ndadyɛ numɛy, sinɛ bɔɲɔ bɛmbɛ mɛ ke metinɛngwɛ, mi ti yaka tɛmɛ kɛ nyɛ wɛ mampa na.» ⁸ ɛ Yesus nje lɛpɔ nde: «Mi ke lɛpɔ gbate nyɛ wunɛ nde: Ko a tɔ tɛmɛ bɔ yɔ nyɛ nyɛ, keto nyɛ sɔ wɛnɛ na, a ta tɛmɛ kɛ nyɛ nyɛ yasi hɛnɛ te yi nyɛ kwadyɛ kɛ, keto a jɔmbuma nɛ tinɔ. ⁹ Dete, mi ke lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: Wunɛ jɔmbu yasi, dete bo ta nyɛ wunɛ. Wunɛ sɔɲ, dete wunɛ ta dolɔ. Wunɛ dɔɲɔwɛ numɛy, dete bo ta butɛ nyɛ wunɛ. ¹⁰ Kɛ-to bo nyɛki yasi nyɛ mumɔ hɛnɛ ɛ jɔmbɛ kɔ. Yɔkɔ ɛ sɔ, a ke dolɔ. Yɔkɔ ɛ dɔɲɔwɛ numɛy, bo ke butɛ nyɛ nyɛ. ¹¹ Wɛ saɲɔwɛ nɛ mɔɲɔ, nɔgɛ mɔɲɔ wɔ jɔmbɛ mampa, 'wɛ mɔ nje nyɛ nyɛ kil kusu? Nɔgɛ nyɛ jɔmbɛ njanɔ, 'wɛ

mɔ nje nyɛ nyɛ nyɔɲɛ? ¹² Ho nde, nɔgɛ nyɛ jɔmbɛ kɔ kubɛ, 'wɛ mɔ nje nyɛ nyɛ lel? ¹³ Nɔgɛ bɛ nde, ko botu be nyalɔ nda wunɛ ke duwɛ nyɛna bɔɲɔ bun kimɔ mɛyasi, 'sunɔwɛ nɛ Saɲɔwɛ wun te ɛ dɔyɛ ke dɔyɔbɔ kɔ? 'A ta dɔyɔ ka kinɛ nyɛ Kimɔ Sisiɲ nyɛ botu betɛ be dɔyɛ nyɛ baka?»

Kasi lɛpina lɛpi gbutu sunɔwɛ

**nɛ Kimɔ Sisiɲ
(Mt 12; Mk 3)**

¹⁴ Wɛtɛ yesɔ Yesus bɔ ke soɲɛ wɛtɛ beya sisiɲ ke yotu wɛtɛ mumɔ. Beya sisiɲ te dikima kelɔ nde, mumɔ tɔ tapitanɔwɛ na. Kɛ beya sisiɲ ma si pundɔ duwɛ ke yotu nɛ kɛ, ɛ mbam kɔ kandɛ ndapi. ɛ ngil botu betɛ be bɔ womɛtɛ baka ngbakima. ¹⁵ Ko bɛkɔ dete, baɲa bomɔ ke njoka te njɔ lɛpɔ nde: «A sɔɲa beya mɛsisiɲ nɛ deti te yi *Kum beya mɛsisiɲ te yi bo jɛba nde *Belsebul kɔ.» ¹⁶ Yɔ bobɛ nɛ Yesus, ɛ baɲa bomɔ ke njokate dɔyɛ nyɛ nde, a tɛdya bo wɛtɛ mɛyɛkambiye te yi wulɛ ke dɔyɔbɔ kɛ, nɛ bo bɛɲ. ¹⁷ Yasi wɛtɛ, Yesus duwɔ mɛtake man. ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Nɔgɛ kiya kandɔ wɛtɛ baka ke bɛmbɛ lɔ dɔyambi tandɛ yan, bo ta yanɔgile kandɔ te, yo mɔ girɔ. Sendi, nɔgɛ bomɔ be kiya tɔ wɛtɛ baka ke bɛmbɛ lɔ dɔyambi tandɛ yan, bo mɔ wanja. ¹⁸ Nɔgɛ bɛ nde, *Satan ke lɔ dɔyambi sunɔwɛ nɛ yotu nɛ nɛ nguru wɛnɛ, 'kandɔ dɔyɛnɛ mɔ nje kɛ mbɔmbu nan? Keto wunɛ ke lɛpɔ nde, mi sɔɲa beya mɛsisiɲ nɛ deti Belsebul. ¹⁹ Nɔgɛ bɛ nde, mi sɔɲa mbɛ beya mɛsisiɲ nɛ deti Belsebul, bomɔ bun sɔɲa yan bo nɛ deti te yi nda? Dete, yo bo nɛ nguru wan ta jɔsɛ wunɛ nɛmɛnɔ. ²⁰ Ma nɔgɛ bɛ nde, mi sɔɲa beya mɛsisiɲ nɛ deti Njambiyɛ, yite tɛdya nde, *Kandɔ Njambiyɛ mɛ ke njoka yun. ²¹ Nɔgɛ wɛtɛ ngabolɔ mbam bɛ nɛ mɛkɔ mɛ dɔyambi ke bɔ bakidyɛ nɛ tɔ dyɛnɛ, kusuku nɛ kinɛ kaɲ na. ²² Yasi wɛtɛ, nɔgɛ wɛtɛ mɔ te ɛ nɛ deti kwɔ nyɛ kɔ dɔyɔ namɔ nyɛ, mɔ te mɔ si soɲɛ mɛjɔlɛ mɛ dɔyambi mɛte yi sa tɔ bɔ tiko temɔ ketɛ kɛ hɛnɛ ke mɛbɔ mɛnɛ. Mɔ te mɔ nje kabɔ kusuku sa tɔ yi nyɛ ma namɔ kɛ. ²³ Nɔgɛ mumɔ ti bɛ ke kɔɲ mbɛ na, mɔ te ke lɔ dɔyambi nɛ mi. Sendi, nɔgɛ mumɔ ti kwadyɛ wesidyɛ yasi sinɛ nyɛ na, mɔ te ke wanja. ²⁴ «Nɔgɛ beya sisiɲ pundɛ duwɛ ke yotu mumɔ, a kwɔɲ wowɔ nɛ mɛkonɔɲ yɔ sɔ mbɛy mɛwɛdya. Nɔgɛ nyɛ ti dolɛ kɛ, a mɔ lɛpɔ nde: <Mi ta yɔkɔwɛ nɛ kɔkɔ kɛ ke tɔ dɔyɛmbɛ kome mi wulma kɛ.» ²⁵ A yɔkɔwɛ nje dolɔ nde, bo ma wɔmbilɛ tɔ nɛ nɔgɛsɛsɛ si kombilɛ yo. ²⁶ Nɔgɛ nyɛ semɛ detɛ kɛ, a kwɔ kɛ bɔ sendi baɲa hakambe beya mɛsisiɲ yitan jɔ yiba be nɛ deti kwɔ nyɛ baka. ɔ bɛɲa, bɛnɛ bo hɛnɛ ma dɔyɔ nyɛɲɛ tɔ biyɛ dya womɛtɛ. Dete, tɛri mɔ te mɔ nje bɛ ndana beyate kwɔ yi mbɔmbu.» ²⁷ Yesus bɔ ndi ke lɛpina detɛ kɛ, ɛ wɛtɛ nyari dɔyɛ ke mɔy ngil lɛpɔ nyɛ nyɛ nɛ mɛn ke kwey nde: «Nya te ɛ sobuma wɛ ke mɔy nɛ, nyɛ sendi wɛ bɛri kɔ nɛ mɛ-sosa.» ²⁸ ɛ Yesus yɛɲsa nde: «Bomɔ be woke mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ, bakidyɛ sendi yo baka nɛ mesosa budyate.»

Befarisɛ ke diyɛ yiŋa meyekambiye
(Mt 12)

²⁹ Bomɔ bɔ ke wesidya ne ŋgil ke keki Yesus. E nye bute numbu leɔɔ nde: «Beya botu be ŋgimɔ te yɔkɔ ke diyɛ yiŋa meyekambiye. Yasi wete, bo tɪ tedye bo yiŋa meyekambiye na, ndi yike yi ma dyaŋ Yonas kɛ. ³⁰ Nda yasi te yi kelma Yonas bɔ meyekambiye ke yi botu be Ninive, dete sendi, yasi te yi ta kelɔ *Mɔɔɔ mumɔ kɛ ta be meyekambiye ke yi botu be ŋgimɔ te yɔkɔ. ³¹ Dyobɔ Njambiyɛ ta pɛsɔ jɔsi kɛ, nya te e bɔ kumande ke meneti me njembɔ kɔ ta tɛmɛ ke mbɔmbu botu be ŋgimɔ te yɔkɔ pɛsɔ lepi yan, tedye bo nde, bo balma lepi, keto a tɛmma lɔndunate ke njena meneti nje wokɔ melɛpi me Salomɔŋ te yi bɔ tondunate ne dyaŋ kɛ. Ndana waka, mɔ te e kwanɔma Salomɔŋ kɔ kete. ³² Dyobɔ Njambiyɛ ta pɛsɔ jɔsi kɛ, botu be Ninive ta tɛmɛ ke mbɔmbu botu be ŋgimɔ te yɔkɔ pɛsɔ lepi yan tedye bo nde, bo balma lepi, keto bo, botu be Ninive yɛŋsama yan temɔ komɛ Yonas pelma yasi te yi Njambiyɛ leɔpima nye bo kɛ. Ndana waka, mɔ te e kwanɔma Yonas kɔ kete.»

Kanɔ ke kasi lambo
(Mk 4; Lk 8)

³³ E Yesus kɛ mbɔmbu leɔɔ nde: «Mumɔ ti kwɛnɔja lambo kɛ sɔɔɔye ho kɛ tikɔ ke mɔy mbe na. Yasi wete, bo bɔŋ kase ke to tebel, nɛ bomɔ hɛnɛ be nyiŋɛ tɔ baka bɛŋ mejasi mete. ³⁴ Misi mɔ, yo nda lambo ke yotu yɔ. Piŋɔ te yi misi mɔ bɛŋna kimɔte, yotu yɔ hɛnɛ ke mɔy mejasi. Yasi wete, ke ŋgimɔ te yi misi mɔ ti bɛŋna kimɔte, yotu yɔ ke mɔy yitil. ³⁵ Nɛmba kimɔte, simande meyasi mete yi wɛ keke kɛ, yo yitil. ³⁶ Dete, ŋge yotu yɔ hɛnɛ bɛ ke mɔy mejasi kine yiŋa mbɛy ke yitil na, yite mejasi saŋgwa yotu yɔ hɛnɛ nda yi lambo pane nɔ tikɔ ne wɛ ke mejasi kɛ.»

Yesus ke ndeye Befarisɛ nɛ nyanɔgwe

botu be duwɔ membɔŋga
(Mt 23)

³⁷ Ke ŋgimɔ te yi Yesus bɔ ndi ke leɔpina kɛ, e wete mɔ *Farisɛ jeba nye nde, a kɛn kɛ dyena ke tɔ dyɛnɛ. E Yesus nyiŋɛ tɔ kɛ diyɔ, na dyena. ³⁸ Mɔ Farisɛ ŋgbakimama yɪ bɛŋɛ nde, Yesus ke kwadyɛ dyena kine pa weye bɔ na. ³⁹ E Kumande Yesus leɔɔ nye nye nde: «Wune Befarisɛ, wune wɛya ndi kɔŋ pelɔ nɛ kɔŋ pan, yasi wete, temɔ yun tondunate ne yɛsidye guɔ nɛ beya mekele. ⁴⁰ Wune belem, kiya mɔ te e wɔmma kɔŋ te kɔ, 'yeti ndi nye wɔmɛ mɔy te na? ⁴¹ Yasi wete, wune yɔkanɔgwe kabɔ meyasi mete yi diyɛ ke mɔyɛte kɛ nye buka bomɔ. Komɛte, meyasi mun hɛnɛ ta bɛ pupunate ke mbɔmbu Njambiyɛ.

⁴² «Wune *Befarisɛ, meɔɔnɛ ta balɔ ke to yun! Keto ke gbɛla membunɔ mɛ likɔ nde *manɔ nɛ *ru nɛ kwalɔ yiŋa menyiŋɔ hɛnɛ, wune ke bɔ yasi hɛnɛ ke njokate bake ke menɔgabiye kamɔ kamɔ, bɔ kwalɔ ŋgabiye te

wete wete nye Njambiyɛ. Yasi wete, ke pɛsina jɔsi ne ŋgben nɛ ke kwadya Njambiyɛ, wune ke tikɔ yite. Ma yo yite yi wune yɔkanɔgwe kelɔ kine tikɔ kelna bukwe meyasi mete yiri na.

⁴³ «Wune *Befarisɛ, meɔɔnɛ ta balɔ ke to yun! Keto wune kwadyikwe diyɔ ndi ke bosa metan ke membunɔ mewesidya me Beyuden. Wune kwadyikwe sendi nde, bomɔ kɛ nyɛnɔ wune ke membɛy komɛ bomɔ diki wesidya kɛ. ⁴⁴ Meɔɔnɛ ta balɔ ke to yun! Keto wune nda meɔɔnɔŋ mete yi bɛ sɔɔyate, bomɔ ke kwɔ ke to te kine duwe na.»

⁴⁵ E wete nyanɔgwe mɔ duwɔ membɔŋga e bɔ ke njoka bɛsɔ kɔ leɔɔ nye Yesus nde: «Yekele, yi wɛ leɔɔ dete kɛ, wɛ ke toyɛ sendi wuse.» ⁴⁶ E Yesus yɛŋsa nde: «Wune nyanɔgwe botu be duwɔ membɔŋga, meɔɔnɛ ta balɔ ke to yun! Keto wune ke sobidye bomɔ nyanɔgwe dɪtina memapi, yasi wete, wune ne ŋguru wun yeti ke sambile nyɛy bɔ yun wete kpokɛ ne yo na. ⁴⁷ Meɔɔnɛ ta balɔ ke to yun! Keto wune ke kombile wɔmɔ meɔɔnɔŋ me botu be punja melɛpi me Njambiyɛ, yo besanɔgwe bun wo bo. ⁴⁸ Dete, wune ke tedye nde, besanɔgwe bun ne kalɛ. Sendi, wune ke jaye mekele man. Keto bo, bo woma botu be punja melɛpi me Njambiyɛ, ma yo wune ke nje kombile wɔmɔ meɔɔnɔŋ man. ⁴⁹ Dete, Njambiyɛ te yɔkɔ e duwe meyasi kɔ leɔpima nde: «Mi ta tomɔ botu be punja melɛpi membe nɛ botu be tomun. Bo ta wo baŋa ke njokate, tedye baŋa meɔɔnɛ.» ⁵⁰ Dete, mi ta diyɛ mekiyɔ me botu be punja melɛpi membe hɛnɛ yi nyanjama kɛ ke meɔ mɛ botu be ŋgimɔ te yɔkɔ. Mi ta diyɛ mekiyɔ mete kandɛ ke yesɔ te yi mbokɔ kusunama nɔ, ⁵¹ kandɛ ke mekiyɔ me Abel kumɔ ke mekiyɔ me Sakari te yi bo woma ke njoka mbɛy nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ mbanɔ Njambiyɛ kɔ. Gbate, mi ke kombile leɔɔ nye wune nde: Njambiyɛ ta diyɛ mekiyɔ man ke meɔ mɛ botu be ŋgimɔ te yɔkɔ.

⁵² «Wune nyanɔgwe botu be duwɔ membɔŋga, meɔɔnɛ ta balɔ ke to yun! Keto wune petima nje nde, bomɔ tɪ dukwe meyasi na. Wune ne ŋguru wun tɪ kende ke nje te na, wune kpalma petɔ botu bete be kwadya kendɔ ke nje te baka.»

⁵³ Ke Yesus ma pundɔ ke tɔ mɔ *Farisɛ te kɛ, e Befarisɛ nɛ botu be ketina meyasi kandɛ jeliya ne beyate diyɛ nye budya meɔɔnɔŋ ⁵⁴ yɪ leɔɔɔ ne nye, simande yiŋa beya lepi ta pundɔ ke numbu ne.

12 Ke ŋgimɔ te yite bomɔ wesidyaama betomay betomay nda bo ta natina. E Yesus pa kandɛ leɔpina nye bejɛke bene, a leɔpima nde: «Wune dɪy ne sɔsɔ ne ŋgɔ *Befarisɛ. Ŋgɔ te, yo likisi te yi bo nɔ kɛ. ² Yasi hɛnɛ te yi diyɛ ke sɔ kɛ ta pundɔ puyɛ. Sendi, yasi hɛnɛ te yi diyɛ sɔɔyate, bomɔ ta duwe yo. ³ Yasi hɛnɛ te yi wune ta leɔɔ ke mɔy yitil ne tu, bo ta wokɔ yo ke puyɛ ne yesɔ. Sendi, yasi te yi wune ta lakidya lakidyanɔgwe ke metɔ ke metɔngari, yo ta pelna ke metosiyɔ ne gbololo. ⁴ Wune bɛsɔ bembe, mi lepi nye wune nde: Wune tɪ kambi botu bete be yakama wo membundɔ kine bɛ ne deti te yi nje kelɔ yiŋa yaŋa ke kɔŋte na. ⁵ Mi ta leɔɔ mɔ te yi wune yɔkanɔgwe kambɔ kɔ. Wune kambi mɔ te e ne deti te yi kenje mɔ te yi nye si wo kɔ ke dɪte

te yi ti díim ké. Mi ké kombile lépɔ nye wunɛ nde: Wunɛ kâmbi mɔ te mbete. ⁶ Benɔn nda bengiri, 'bo ti dyángwe ka bo yitan sisi yiba na? Ko dete, Njambiyɛ ké duwɛ bo hɛnɛ. ⁷ Yasi wɛtɛ, ké bɛ wunɛ, ko nyiŋɔ to yun, Njambiyɛ ké duwɛ buyɔtɛ. Wunɛ tí kambi yaŋa na, wunɛ sulate ké misi mɛ Njambiyɛ kwɔ budya bengiri.

⁸ «Mi ké lépɔ nye wunɛ nde: Mumɔ hɛnɛ tɛ ɛ jayɛ mi ké mbɔmbu bomɔ, mi *Mɔnɔ mumɔ ta jayɛ sendi nye ké mbɔmbu bejaki bɛ Njambiyɛ. ⁹ Yasi wɛtɛ, mumɔ hɛnɛ ɛ sɛŋɛ mi ké mbɔmbu bomɔ, mi Mɔnɔ mumɔ ta sɛŋɛ sendi nye ké mbɔmbu bejaki bɛ Njambiyɛ.

¹⁰ «Mumɔ hɛnɛ ɛ lɛpɛ yiŋa beya yasi sunŋwɛ nɛ Mɔnɔ mumɔ, Njambiyɛ ta tikɔ nye nɛ ngwɛtɛ. Yasi wɛtɛ, mumɔ hɛnɛ ɛ lɛpɛ lɛpi gbutu sunŋwɛ nɛ Kimɔ Sisiŋ, ko Njambiyɛ tí tikɔ nye nɛ ngwɛtɛ na.

¹¹ «Komɛ bo ta bɔ wunɛ kɛ nɔ ké mɛmbanjɔ mɛwɛsidya mɛ Beyudɛn, kɛ nɔ ké mbɔmbu botu bɛ pɛsina jɔsi, ho kɛ nɔ kɛ mbɔmbu bɛkum, wunɛ tí gwaki kaŋ ké yasi te yi wunɛ ta yɛŋsa, ho gwe kaŋ ké yasi te yi wunɛ ta lépɔ ké na. ¹² Keto Kimɔ Sisiŋ ta tedye wunɛ yasi te yi wunɛ ta lépɔ ké ké kiya mbɛy.»

Kanɔ wɛtɛ mɔ kusuku ɛ bɔ

kinɛ dyanɔ na

¹³ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ wɛtɛ mumɔ diyɛ ké mɔy ngil lépɔ nye Yesus nde: «Yekele, lépɔ nye maŋmbɛ nde, sinɛ nye kâbidyanŋwɛ kusuku te yi saŋsu tikima nɛ wusɛ ké.»

¹⁴ ɛ Yesus yɛŋsa nye nye nde: «Mbam, nda tike mi mɔ pɛsina jɔsi yun ho mɔ kabina kusuku yun nye wunɛ?»

¹⁵ ɛ Yesus nje lépɔ nye bo nde: «Wunɛ díy nɛ sɔsɔ. Wunɛ tí bɛki nɛ njaŋ sumba na, keto budya kusuku te yi mumɔ yakama bɛ nɔ ké ti yaka nye nye jonŋwɛ na.»

¹⁶ ɛ nye nje yekidyɛ wɛtɛ kanɔ nye bo lépɔ nde: «Wɛtɛ mɔ kusuku woma budya nyambi ké mɛŋgwanɛ mɛnɛ.

¹⁷ ɛ nye takina ké mɔy temɔ nɛ lépɔ nde: «Mi ta kelɔ nan, keto mi yeti se nɛ mbɛy te yi bakidyɛ nyambi mbe kete na.» ¹⁸ ɛ nye lɛpɛ nde: «Ndana mi duwɔ nda yi mi ta kelɔ ké. Mi ta si yanŋile mɛndam mɛmbɛ nje sumɔ menyanŋwɛ mɛtɛ kwɔ yi mbɔmbu. Mi ta wesidyɛ nyambi mbe nɛ kusuku mbe hɛnɛ nye ké mɔyɛ, ¹⁹ má nje lépɔ ké kɔŋtɛ nye temɔ mbɛ nde: Temɔ mbɛ, wɛ nɛ budya kusuku ké kom yi yaka budya mɛsɛw! Wɛdyanŋwɛ, dyenŋwɛ, dyakɔ mɛnjam, nɛ wɛ kɛbi jonŋwɛ dyɔ!» ²⁰ Yasi wɛtɛ, ɛ Njambiyɛ lɛpɛ nye nye nde: «Wɛ lem, ké tu kɔ muka mi ta bɔ sisiŋ yɔ! Ma mɛyasi hɛnɛ te yi wɛ wesidyɛ ké ta wokuna nɛ nda?» ²¹ Yo dete sendi ké yi mumɔ hɛnɛ ɛ wesidyɛ kusuku ndi yɛnɛ nyɛpɔ, yasi wɛtɛ, nye gbelatɛ ké misi mɛ Njambiyɛ.»

²² ɛ Yesus nje lépɔ ké kɔŋtɛ nye bejɛkɛ bɛnɛ nde: «Dete, mi ké lépɔ nye wunɛ nde: Wunɛ tí gwaki kaŋ ké jonŋwɛ dyun ké kasi mɛdyɛ, ho gwe kaŋ yotu yun ké kasi mɛlɛŋwɛ na, ²³ keto jonŋwɛ kwɔ mɛdyɛ, yotu kwɔ mɛlamɔ. ²⁴ Wunɛ bɛŋa benɔn. 'Bo ti bɛki mbeki na, bo yeti ké sɔŋɛ yiŋa nyambi ké ngwanɛ na, bo kinɛ talɔ ho ndam na. Ko bɛkɔ dete, Njambiyɛ ké nye bo mɛdyɛ. Wúnɛ benɔn yeti wɛtɛ na, wunɛ kwɔ bo metu gɔmay ké

misi mɛ Njambiyɛ. ²⁵ Mɔ te nda ké njoka yun yakama sɛwdyɛ metu mɛ jonŋwɛ dyɛnɛ nɛ mbet keto gwɛna kaŋ te yi nye nɔ ké? ²⁶ Nŋɛ bɛ nde, wunɛ yeti nɛ deti te yi kelɔ mɔnɔ yaŋa dete na, 'ma nɛ njáki gwe kaŋ ké mɛyasi mɛtɛ yiri keto nŋɛ? ²⁷ Wunɛ bɛŋa nda yi mɛmbunɔ jɔ nɔ ké. Mɛmbunɔ yeti ké kelɔ yiŋa mɛsay ho sa mɛlamɔ na. Ko bɛkɔ dete, mi ké lépɔ nye wunɛ nde: Ko kumande Salomɔŋ nɛ nyanŋwɛ díyɔ mɛluksa mɛnɛ tí lɛŋɛ yiŋa kpasa kimɔ lambɔ nda njam mɛmbunɔ mɔka wɛtɛ nɛ wɛtɛ na. ²⁸ Ma wunɛ botu betɛ bɛ tikɛ temɔ nɛ mbet ké yi Njambiyɛ baka, nŋɛ Njambiyɛ nye kimɔ njam nye mɛmbunɔ mɛtɛ yi likɔ yi diyɛ ndi muka, nɛmɛnɔ bo boŋma betɛ ké díte ké, 'sunŋwa nɛ wunɛ? 'A ta díyɔ ka kinɛ lɛnɛ wunɛ lambɔ na? ²⁹ Wunɛ tí tiki ndi temɔ ké saŋna yasi te yi wunɛ ta dye ho yasi te yi wunɛ ta hɔbiye na. ³⁰ Keto yo mɛkandɔ mɛ botu betɛ bɛ yeti ké duwɛ Njambiyɛ baka sɔ mɛyasi mɛtɛ yinɔri hɛnɛ. Yasi wɛtɛ, Saŋwɛ wun duwɔ nde, wunɛ yâkanŋwɛ bɛ nɛ mɛyasi mɛtɛ ké jonŋwɛ dyun. ³¹ Wunɛ kânda gɔsɔ *Kandɔ te yi Njambiyɛ, detɛ a má nje dokidyɛ mɛyasi mɛtɛ yiri ké to te nye wunɛ. ³² Wunɛ mɔnɔ kuru besam, wunɛ tí gwaki wɔ na, keto Saŋwɛ wun bɛŋma kimɔtɛ yí kanŋ Kandɔ dyɛnɛ nye wunɛ. ³³ Wunɛ dyânŋwɛ mɛkusuku mun bɔ mɔni te nye buka bomɔ. Wunɛ fûl mɛkobiye mɛ bakidyɛ mɔni yi ti butɔ ké, nɛ wunɛ kôm mɛkusuku mun ké kwey komɛ Njambiyɛ diyɛ ké. Kusuku te tí yambile na. Mate mɔ gubɔ tí wuta ké kɛkɛte na. Benya tí dye yo na, ³⁴ keto ké mbɛy te yi kusuku yun diyɛ kete, temɔ yun ta bɛ sendi womɛtɛ.»

Wusɛ kômсанŋwɛ metu hɛnɛ

³⁵ ɛ Yesus kɛ mbɔmbu lépɔ nde: «Wunɛ kômсанŋwɛ susule mɔy jeliyɛ. Mɛlamɔ mun díy kwenjatɛ. ³⁶ Wunɛ bɛki nda botu bɛ mɛsay betɛ bɛ ladiyɛ masa wan komɛ nye ta yɔkwɛ ké jesɔ gwaki ké. Dete, bo ta butɛ numey nɛdɔ nye nye komɛ nye ta dyɔ dunŋwɛ numey ké. ³⁷ Botu bɛ mɛsay te betɛ nɛ mesosa komɛ masa wan ta yɔkwɛ dolɔ bo ké mɛjemsidyɛ ké. Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ ké: A ta komsa susule mɔy jeliyɛ, a má jɛba bo, né bo nje diy mɛtidyɛ dyɛna. Nye nɛ nguru wɛnɛ ta bɔ mɛdyɛ nɛ mɛyasi hɛnɛ nje tikɔ ké njj mɛkol man. ³⁸ Kɛ nye dyɔ ké bɛmbɛ tu ho ké numbu ngimɔ dolɔ bo ké mɛjemsidyɛ, botu bɛ mɛsay te betɛ nɛ mesosa. ³⁹ Wunɛ dúkwɛ gba nde: Sa tɔ má dukwɛ ngimɔ te yi mɔ gubɔ nje nɔ ké, ma nye ké pɛmɔ yasi, kambɔ mɔ gubɔ mɛ nje leké tɔ nyiŋɛ gubɔ mɛyasi. ⁴⁰ Dete, wunɛ sendi, wunɛ kômсанŋwɛ, keto *Mɔnɔ mumɔ ta nje ké ngimɔ te yi wunɛ tí bɛ ké take nde, a ta nje kete ké na.»

Kasi kimɔ mɔ mɛsay nɛ

bɛya mɔ mɛsay
(Mt 24)

⁴¹ ɛ Piyɛr lɛpɛ nye nye nde: «Nyanŋwɛ Kumande, 'wɛ nyéki kanɔ te yikɛ nye wusɛ, ho wɛ nyéki keto bomɔ hɛnɛ?» ⁴² ɛ Nyanŋwɛ Kumande yɛŋsa nde: «Yo nda kimɔ mɔ bakidyɛ mɛyasi? Yo yɔkɔ ɛ nɛ sɔsɔ yi masa

wene ta tembidye nye nde, a dñy ne botu be mesay bene yi nye bo medye yaka ne ngimɔ te yi nye pesima ké. ⁴³ Mɔ mesay kɔ ne mesosa kome masa wene ta dya dolɔ nye ke kelɔ dete. ⁴⁴ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: A ta nje tembidye nye, na diy ne meyasi mene hene.

⁴⁵ Yasi wete, nge mɔ mesay kɔ lepe ke mɔy temɔ ne nde: «Masa wombe tí yɔkwe ndana nedɔ na,» nge nye nje nye bɔ ke mendina botu be mesay, bembam nè bomari, diyɔ ndi medye, ndi hɔbiya menjam nè gwena menjam, ⁴⁶ yite wete yesɔ masa wene ta duwe dya ke yesɔ te yi nye ti be ke take nde, a ta dya kete na, ke hawa te yi nye tí duwe na. A ta tedye nye nyanɔwe meɔne tikɔ ke nje sɔɔ, kelɔ ne nye nda yi bo kele ne botu bete be ti tiki temɔ ke yi Njambiye baka.

⁴⁷ «Mɔ mesay te yɔkɔ ε ma duwe yasi te yi masa wene kwadye nje diyɔ kinε kombile meyasi, kinε kelɔ sendi nda yi masa wene kwadye, bo ta njurɔ nye budyate.

⁴⁸ Yasi wete, yɔkɔ ε kelma yasi kinε duwe kwadya te yi masa wene, nge be nde, a kelma yasi te yi bo yakanɔwe njurɔ nye kete, bo ta njurɔ nye ne mbet. Bo ta diyε budyε meyasi ke meɔne me mɔ te yi bo nya nye budyε meyasi kɔ. Bo ta diyε kwɔ to te ke meɔne me mɔ te yi bo nya nye budyε meyasi nde, a bakiɔya kɔ.

⁴⁹ «Mi njɔ bete dite ke meneti. Mi ke gɔɔ ne temɔ mbe hene nde, dite biya. ⁵⁰ Yo ne wete metɔpuna te yi mi yakanɔwe sanɔwa kɔ, temɔ mbe ndi ke gwe kan, disɔ wedya, yo má kelna. ⁵¹ 'Wune táka ka nde, mi njáki nje nye tete ke meneti maka? Mi ke leɔɔ nye wune nde: Ko na. Mi njáki baka njoka bomɔ. ⁵² Kande ndana, ke njoka bomɔ yitan be jonna ke kiya tɔ wete, bo ta baka, bomɔ yitani ta lɔ dyambi sunɔwe ne bari yiba. Baka yiba má lɔ sendi dyambi sunɔwe ne bari betati. ⁵³ Sanɔwe ne mɔnɔ ta lɔ dyambi ne mɔnɔ ε mbam. Mɔnɔ ε mbam má lɔ dyambi ne sanɔwe. Nyanɔwe ne mɔnɔ ta lɔ dyambi ne mɔnɔ wene ε nyari. Mɔnɔ nyari má lɔ sendi dyambi ne nyanɔwe. Mbambɔ ε nyari ta lɔ dyambi ne njari ne. Njari má lɔ sendi dyambi ne mbambɔ ε nyari.»

⁵⁴ Yesus kɔ mbombu leɔɔ nye ngil bomɔ nde: «Ke ngimɔ te yi wune beɔe yindi mbiyɔ ke meta me dyobɔ, ndana ndana wune ke leɔɔ nde: «Mbiyɔ ta kɔ,» ɔ beɔa ké, yo kelnama ndi dete. ⁵⁵ Ke ngimɔ te yi wune teme bemeɔmene beɔe dyobɔ ne wanɔ, wune lépi nde: «Jon ta kelɔ muka budyate,» ɔ beɔa ké, yo kelnama ndi dete. ⁵⁶ Wune botu be likisi, wune ke duwe nembε tɔri dyobɔ nè meneti. Ma nan yi wune ti némba meyasi mete yi kwanɔna ke meɔngimɔ te yike ké?

⁵⁷ «Keto nge yi wune ne nguru wun ti némba sendi meyasi yi duwe ne ngben mekele ké? ⁵⁸ Nge wune mumɔ be ne lepi, nge be nde, wune ke kε ke jɔsi, sanɔ nje te yi si kombile lepi te wune nye ke ngimɔ te yi wune nye ndi ke nje ké. Kelɔ dete, kambɔ a me nje bɔ we kε kɔ ke mbombu mɔ pesina jɔsi. Ma mɔ pesina jɔsi me nje bɔ we kanɔ nye mɔ te ε diyε ne tɔ jɔkɔ kɔ, kambɔ mɔ te ε diyε ne tɔ jɔkɔ kɔ me nje bɔ we nye ke jɔkɔ.

⁵⁹ Mi ke leɔɔ nye we nde: We disɔ pundɔ womeri, yite we sima gbo lepi hene ne satak kinε bukwe ko mɔnɔ mbulma sisi wete na.»

13 Ndi ke kiya ngimɔ te banɔ botu bete be bɔ womete baka njɔ yekidyε kasi botu be Galile nye Yesus. Bo leɔima nda yi Pilat woma botu bete, ε mekiyɔ man sanɔwa ne mekiyɔ me benyamɔ bete yi bo woma kelɔ ne sadaka nye Njambiye ké. ² E Yesus lepe nye bo nde: «Wune táka ka nde, bo sanɔwanɔwe ne nyanɔwe meɔne menɔri, keto bo bɔ nyanɔwe botu be mebeyɔ kwɔ bomɔ hene ke meneti me Galile? ³ Mi ke leɔɔ nye wune nde: Yeti dete na. Yasi wete, nge wune ti yeɔsa temɔ na, wune hene ta yambile sendi dete. ⁴ Sendi, bomɔ kamɔ jɔ yitan jɔ yitani yi donɔbe donɔbe tɔ Silby balma si wo ké, 'wune táka ka nde, bo bɔ nyanɔwe botu be mebeyɔ kwɔ bomɔ hene ke Yerusalem? ⁵ Mi ke leɔɔ nye wune nde: Yeti dete na. Yasi wete, nge wune ti yeɔsa temɔ na, wune hene ta yambile sendi dete.»

Kanɔ ke kasi jeta te ε ti wum kɔ

⁶ Ke kɔɔte, ε Yesus nye wete kanɔ nde: «Wete mbam beɔa wete jeta nde *figiye ke ngwan ne. E nye kε beɔe, simande yo wumma, na nɔku. A kɔ kinε dolɔ yanɔ na. ⁷ Ndana, ε nye lepe nye mɔ bakidyε ngwan nde: «Beɔa, kande mesew yitani muka, nge mi nje beɔe, simande figiye kɔ wumma, né mi nɔku tena membumɔ mete, mi ti dól yanɔ na. Dete, pesɔ nye, a ke dye mbey gbelate.» ⁸ E mɔ bakidyε ngwan yeɔsa nye nye nde: «Masa, pa tikɔ sendi nye ke sew kɔ. Kande ndana mi ta timɔ meneti linje njuku te bɔ kimɔ meneti gwadye kete, ⁹ simande ke sew te ε nje kɔ, a yakama wumɔ. Nge ti be dete na, we ta pesɔ nye.»

Yesus ke sidye jemti wete nyari

ke yesɔ Saba

¹⁰ Wete yesɔ Yesus bɔ ke tedye bomɔ melepi me Njambiye ke wete mbanɔ mewesidya me Beyuden ke yesɔ *Saba. ¹¹ Wete nyari bɔ womete ne kɔsu yi wete beya sisiɔ nya nye ké. Kɔsu te me ke mesew kamɔ jɔ yitan jɔ yitani. Nya te bɔ ne ngunderɔ. A ti be ne deti te yi tembidye yotu na. ¹² Ke Yesus ma beɔe nye ké, ε nye jeba nye leɔɔ nye nye nde: «Nyari, kɔn yɔ siyma.» ¹³ E Yesus kase meɔ ke yotu ne, ε nyari tembidye yotu ndana ndana ke kiya mbey kande luksa Njambiye. ¹⁴ Ke mɔ te ε diyε ne mbanɔ mewesidya me Beyuden kɔ ma beɔe dete ké, ε nye woke ngambi budyate, keto Yesus sidya kɔn ke yotu mumɔ ke yesɔ Saba. E nye lepe nye ngil bomɔ nde: «Bomɔ yakanɔwe kelɔ mesay ke metu yitan jɔ wete. Ke metu te yite, wune yakanɔwe nje, né bo sidye mekɔn mun, yeti ke yesɔ Saba na.» ¹⁵ E Nyanɔwe Kumande yeɔsa nye nye nde: «Wune botu be likisi, ke njoka yun hene, 'nda ti wunja nday ho tofu wene, punje kε nye nye mɔkɔku ke yesɔ Saba kɔ? ¹⁶ Ma nya kɔ, nye nday Abaraham. *Satan ma nye nye kɔn ke yotu me muka mesew kamɔ jɔ yitan jɔ yitani. 'Ti yaka nde, mi sídyikwe kɔn ne ke yesɔ Saba na?» ¹⁷ Ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke leɔɔ dete ké, ε njɔn biye botu bete be bɔ ke nye meso ne nye baka. Yasi wete, ngil bomɔ hene bɔ ne

mesosa ke nyanḡwe mekele hene te yi Yesus ba ke kelb ke.

Kano ke kasi wete mako mbumo

nde mutar
(Mt 13; Mk 4)

18 Yesus ka mbombu lepo nde: «*Kando Njambiyē nda nge? Mi ta yeko yo ne nge? 19 Yo nda kwalb wete mako mbumo nde mutar yi wete mumo bonjma ke be ke ngwan ne ke. Yo loma doko be nyanḡwe jeta. E benon nje sumo metu man ke mebo mete jonja kete.»

Kano ke kasi ngā kelna mampa
(Mt 13)

20 E nye ke mbombu lepo nde: «Mi ta yeko sendi *Kando Njambiyē ne nge? 21 Yo nda mako ngā kelna mampa yi nyari bu sanḡwe ne su farin yaka lonja yitati. Mako ngā te ta kelb nde, mako farin yinori hene siki wudye.»

Kano ke kasi bolkoko numey

22 Yesus ka medya medya, ke nyanḡwe medya ne ke mako medya. A dikima tedye bomo melepi me Njambiyē kwā no ke no Yerusalem. 23 E wete mumo diyē nye nde: «Nyanḡwe Kumande, 'yite nde, botu bete be ta be ne jonḡwe te yi kpo ne kpo baka ti buya na?» E nye yensa nye bo nde: 24 «Wune nyēki sosu yun hene yi sa nje te yi nyiḡe ne bolkoko numey. Mi ke kombile lepo nye wune nde: Bombo budyate ta sa nje te yi nyiḡe. Ko beko dete, bo ti nyiḡe na. 25 Kome sa tu ta teme difo numey ke, wune ta tika ke se. Wune ma kande dūḡwa numey lepo nde: «Nyanḡwe Kumande, buta numey nye wuse.» Yasi wete, a ta yensa nye wune nde: «Mi yeti ke duwe mbey kome wune wule nje no ke na.» 26 Komete, wune ma nje kande lepinatē nye nye nde: «We dyenama hobiye menjam sine wune. E we tedye sendi bomo melepi me Njambiyē ke mesḡ musu.» 27 A ma nje yensa nye wune nde: «Mi lépi nye wune nde: Mi yeti ke duwe mbey kome wune wule nje no ke na. Wune bombo hene be kele yasi kotute baka, wune lōndu ke keki mbe.» 28 Kome bo ta bu wune bete ke se ke, wune ta diyō mate beḡe Abaraham ne Isak ne Yakob ne botu be punja melepi me Njambiyē hene ke *Kando Njambiyē. Komete, wune ta lelo pukile mesu. 29 Yasi wete, bombo ta wule pulb kome yeso punde ne pulb kome yeso bale. Bo ta wule ngari, wule njembō nje diyō dyena ke *Kando Njambiyē. 30 Dete, banja botu be njime ta nje be bosa bombo. Sendi, banja bosa bombo ma nje be botu be njime.»

Yesus ke ke Yerusalem

31 Ke kiya ngimo te e banja *Befarisḡ nje ke keki Yesus lepo nye nye nde: «Jisa waka, kwanḡo lōndō, keto kumande Herod ke kwadye wo we.» 32 E nye yensa nye bo nde: «Wune ken lepo nye kwḡ enoro nde: «Mi ke soḡe beya mesisiḡ ke yotu bombo, sidye mekon kande muka

kumo nemeno. Ke metu yitati ma nje sidye mesay membe.» 33 Ko beko dete, mi yanḡwe ke ne kendi mbe mbombu kande muka kumo nemeno nje bu ke kon nemeno, keto bo ti yaka wo mo punja melepi me Njambiyē ke wete mbey na, ndi ke Yerusalem.» 34 E nye ke mbombu lepo nde: «Yerusalem, Yerusalem, we e diki wo botu be punja melepi me Njambiyē, lu botu bete be Njambiyē tome njese ke yo baka ne metari wo! Mi kwadya wesidye kon bo nda yi gway kube gukule ne kon bene ke nji mepapō mene ke. Ko beko dete, wune ti kwadye na. 35 Ndana wune ta tika ne tu dyun gbonḡote. Yasi wete, mi ke lepo nye wune nde: Wune ti beḡe se mi na kumo kome wune ta duwe lepo nde: «Mekom-bila ne yoko e nje ne dino Baba Mboko ko!» »

Yesus ke sidye kon wete mbam

ke yeso Saba

14 Wete yeso *Saba e Yesus nyiḡe ke tu wete kumo *Befarisḡ yi ke dyena. E botu bete be ba womete baka diki pemo nye. 2 Yaka no, wete mbam te e ba ke kon ne ngbelele ko ba womete ke mbombu Yesus. 3 E Yesus diyē nyanḡwe botu be duwa membonḡa ne Befarisḡ nde: «Yo ka kimote nde, mumo sidyikwe kon mumo ke yeso Saba?» 4 E bo diyē ne sem kine yensa yanja na. Ndana, e Yesus sambile bo kpoke ne mbam ko sidye kon ne lepo nye nye nde, a kwān. 5 E Yesus nje lepo nye bo nde: «Ke njoka yun be diyē waka baka, nda yakama beḡe ne misi nde, mako wene ho tabo wene balma ke moy guka ke yeso Saba, a ma diyō kine biye nye sabe beke beke ko?» 6 Bo ti yensa sendi yanja nye nye ke diyan te yite na.

Kano ke kasi mesungwa mediyo

ke bosa membey

7 Ke konḡe, e Yesus beḡe nde, botu bete yi bo jebama nde, bo njāki dyena baka ke sawe bosa membey. E nye nye bo kano nde: 8 «Nḡe mumo kele jeso gwaki jeba we nde: Inja diyō kete, we ti diy ke bosa mbey na, simande bo jebama wete mo te e kwanḡa we ko. 9 We ti diy ke bosa mbey na, kambō ma mo te e jebama wune hene yiba ko me nje lepo nye we nde: «Tema, nye mbam te yoko mbey,» yite njon ta biye we kome we ta teme ke diyō ke mbey te yi njime ke. 10 Yo nde, nḡe mumo jeba we ke jeso, kwanḡo yo ke diyō ke mbey te yi njime, simande kome mo te e jebama we ko ta nje ke, a ta lepo nye we nde: «So mbe, ken diyō mbombu,» yite ta nye we meluksa ke misi me bombo hene be wune bo ta dyena baka. 11 Yo nde: Mumo hene e bendidyē yotu kenje kwey, bo ta pidye nye kenje nji. Yasi wete, yoko e pidye yotu ne kenje nji, bo ta bendidyē nye kenje kwey.»

12 Ke konḡe, e nye lepe nye mo te e jebama nye ko nde: «Nḡe we kele medye yi jeba ne bombo ke bembe yeso ho bekoko, we ti jebanḡwe beso bo ho bemonḡo ho bejadye bo ho botu be kusuku be diyē ke keki yo baka na, kambō bo me nje jeba sendi we wete yeso yi yokidyē kiya

yasi te yi we kelma nye bo ké nye we. ¹³ Yasi wete, nge we kele jeso yí jeba ne bomɔ ne medye, jebaŋgwe buka bomɔ, jeba botu be kɔsu nè botu be ndembil nè botu be dibina misi. ¹⁴ Nge we kele dete, we ta be ne mesosa, keto bo tí be ne yasi te yi bo ta yɔkidye nɔ nye we na. Yo ndi nde, Njambiyɛ ta yɔkidye yo nye we ke yeso te yi ngbenj bomɔ ta womiyɛ nɔ ké.»

Kanɔ ke kasi nyaŋgwe dina
(Mt 22)

¹⁵ Ke wete mɔ te yi bene be Yesus bɔ ke dyena kɔ ma wokɔ melepi mete yi Yesus lepima ké, ε nye lepe nye nye nde: «Mɔ te ε ta dyena ke *Kanɔ Njambiyɛ kɔ ne mesosa.» ¹⁶ E Yesus yeŋsa nye nye nde: «Wete mbam kom-sama budya medye yí jeba ne budya bomɔ. ¹⁷ Ke ngimɔ medye ma dyɔ ké, ε nye tome mɔ mesay wene kè jeba ne botu bete be nye jebama baka yí leɔɔ nye bo nde: «Wune njâki, keto meyasi hene megweyɔ kombilate.» ¹⁸ Yasi wete, mumɔ hene ke njoka yan lepima ndi nda jakɔɔ nde, bo bêŋa nye ne ngwete, keto a ti yaka kè na. Bosa mumɔ lepima nye mɔ mesay nde: «Mi bɔmma yiŋa pel meneti, yo ke diyɛ nde, mi kên kè beŋe yo, dete beŋa mi ne ngwete.» ¹⁹ E wete lepe ne nde: «Mi bɔmma benday kamɔ yi mesay, mi ke kè bobɛ deti yan, dete beŋa mi ne ngwete.» ²⁰ Mbaŋa njɔ leɔɔ ne nde: «Mi bóŋ nyari ndi kwey kwey, dete mi ti yaka kè na.» ²¹ E mɔ mesay kɔ yɔkwe kè yekidye meyasi mete yi kwanama ké nye masa wene. Ndana, ε masa woke ngambi budyate. E nye nje leɔɔ nye mɔ mesay wene nde: «Ken nedɔ ke nyaŋgwe sɛ nè ke boku menje ke mɔy dya, nè we bóŋ buka bomɔ nè botu be kɔsu nè botu bete be ne dibina misi baka nè botu be ndembil nje nɔ.» ²² Mɔ mesay kɔ yɔkwe nje leɔɔ nye masa wene nde: «Mi ma kelɔ nda yi we lepima nye mi ké, yasi wete, membey ndi kete.» ²³ Ndana, ε masa lepe nye mɔ mesay te nde: «Ken ke boku menje, nɔ gɔngilaŋgwe ne mendoko, nɔ kèl nde, bomɔ njâki, né tɔ dyembe tondu.» ²⁴ Yasi wete, mi ke leɔɔ nye wune nde: Ke be bosa botu bete be mi jebama baka, wete ne wete tí kpoke medye membe na.»

Kasi bengwa Yesus
(Lk 8; Mt 8)

²⁵ Nyaŋgwe ngil bomɔ bɔ ke kendɔ bene be Yesus. E nye yeŋsa beŋe bo leɔɔ nde: ²⁶ «Nge mumɔ nje ke yembe, na be jekɛ wombe, a sɔŋa temɔ ke yotu saŋgwe bene nyaŋgwe, soŋe temɔ ke yotu nyari bene bɔnɔ nè ke yotu bemaŋ be bembam nè bedyɔmbu, soŋe sendi temɔ ke jɔŋgwe dyene ne nguru wene. ²⁷ Sendi, nge mumɔ ti sobɛ kroa ne beŋgwe mi na, mɔ te ti yaka be jekɛ wombe na, keto ²⁸ nda ke njoka yun, nge nye kwadyɛ sumɔ donɔbe donɔbe tɔ, a má diyɔ kine pa nembɛ yí duwe yasi te yi nye yakama kwanɔdyɛ, yí beŋe, simande a ne buyɔ sumba yí sidye ne mesay mete kɔ? ²⁹ A ta pa kelɔ dete, ma nje be nde, a kânda mesay kine nje be se ne deti te yi sidye na. Nge nye kele dete, bomɔ hene be ta beŋe baka ta nyeto nye leɔɔ nde: ³⁰ «Mbam te yɔkɔ kandima njumɔ nje sudye.» ³¹ Dete sendi, yo kumande te nda, nge nye kè ke lɔ dyambi ne wete ku-

mande, a má diyɔ kine pa nembɛ yí beŋe, simande a yakama bɔ besɔja tomay kamɔ kè lɔ dyambi ne yɔkɔ ε ne besɔja tomay kaba kɔ? ³² Nge nye beŋe nde, yo ti yaka na, a má tomɔ bomɔ ke ngimɔ te yi yɔru ndi lɔndunate ké kè leɔɔ nye nye nde, bo kèl mbon, né bo diyɔ ne te. ³³ Dete sendi, nge mumɔ hene ke njoka yun ti soŋe temɔ ke meyasi hene te yi nye nɔ ké, mɔ te ti yaka be jekɛ wombe na.

³⁴ «Yo gbate nde, kwa kimɔ yasi. Ko beko dete, nge kwa si lenjɔ, bo ta kelɔ nan nje yɔkidye ne somte? ³⁵ Yo tí kelɔ se nde, meneti ho kundu jɔŋgwe mbeki na. Bo bóŋ yo lɔ ke sɛ. Mɔ te ε ne metɔ te yí wokɔ ne pɛ, a wòku!»

Kanɔ ke kasi sam te ε dimbiya kɔ
(Mt 18)

15 Botu be boŋna mɔni garama hene nè botu be mebeyɔ dikima nje ke kèki Yesus yí nje wokɔ melepi mene. ² *Befariɛ nè botu be ketina meyasi nyiŋgilama leɔɔ nde: «Mbam kɔ ke bɔ botu be mebeyɔ ne mesosa, kwɔ dyena sendi bene bo.»

³ Yasi wete, ε Yesus nye bo kanɔ nde: ⁴ «Ke njoka yun, nge wete mumɔ be ne besam gɔmay, nge wete dimbiye, a kél nan? A ti pán tikɔ besam kamɔtan jɔ kamɔni jɔ yitan jɔ yini te bari ke mbey medye kwɔ kè sɔ yɔkɔ ε dimbiya kɔ kumɔ ke ngimɔ te yi nye dolɛ nye ké na? ⁵ Kome nye si dolɔ nye ké, a ti sóba nye nye ke beko ne ne mesosa na? ⁶ Ke nye yɔkwe kumɔ tɔ, a má jeba besɔ bene nè bembam bete be diyɛ ke kèki ne baka leɔɔ nye bo nde: «Wuse sɔsaŋgwe, keto mi dolma sam wombe ε dimbiya kɔ.» ⁷ Mi ke leɔɔ nye wune nde: Dete sendi, mesosa béki budyate ke dyobɔ, keto mɔ mebeyɔ wete ε yeŋsa temɔ kɔ. Mesosa mete kwɔ yike yi beŋa keto bomɔ kamɔtan jɔ kamɔni jɔ yitan jɔ yini be ne ngbenj be yeti ke diyɛ nde, bo yeŋsaŋgwe temɔ baka.»

Kanɔ ke kasi mɔni te yi dimbiya ké

⁸ «Ho nde, nge wete nyari be ne sule kamɔ, nge wete dimbiye, a kél nan? A kwénja lambo wɔmbile tɔ sɔ kimɔte kumɔ ke ngimɔ te yi nye dolɛ yo ké. ⁹ Kome nye si dolɔ ké, a má jeba besɔ bene nè boma bete be diyɛ ke kèki ne baka leɔɔ nye bo nde: «Wuse sɔsaŋgwe, keto mi dolma sule wombe ε dimbiya kɔ.» ¹⁰ Dete sendi, mi ke leɔɔ nye wune nde: Bejaki be Njambiyɛ wóku mesosa budyate, ndi keto mɔ mebeyɔ wete ε yeŋsa temɔ kɔ.»

Kanɔ ke kasi mɔnɔ te ε nya to ke

sap sap jɔŋgwe kɔ

¹¹ E Yesus lepe sendi nde: «Wete mbam bɔ ne bɔnɔ bembam yíba. ¹² E ndembi te lepe nye saŋgwe nde: «Saŋmbe, nyekɔ mi ngabiye meyasi mete yembe.» E saŋgwe wan kabɛ meyasi mete yi nye bɔ nɔ ké nye bo. ¹³ Mɔnɔ metu kwanma ke kɔŋte ne mbet, ε ndembi te doke meyasi mene hene kwɔ kè lɔndunate ke wete meneti. Kumɔ mate, ε nye si kwanɔdyɛ kusuku ne ke

nyem nyem jɔngwɛ. ¹⁴ Kɛ nyɛ ma si kwanɔdye yo dete kɛ, yaka nɔ, nyanɔgwɛ kolɔ kɛ dya kɛ mɛnɛti mɛte, ɛ yasi hɛnɛ kandɛ banna nɛ. ¹⁵ Ɛ nyɛ kwɔ kɛ diyɛ mɛsay kɛ bɔ wɛtɛ mbam mate. Ɛ mbam tɛ kɛnjɛ nyɛ kɛ bakidya beabem bɛnɛ kɛ mɔy lɔ. ¹⁶ Mɔnɔ mbam kɔ gɔrɔma dye mɛmbumɔ mɛte yi beabem dikima dye kɛ. Ko dete, mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ tɪ nyɛ nyɛ yaɲa na. ¹⁷ Ndana, ɛ nyɛ kandɛ takina yasi lɛpɔ kɛ mɔy temɔ nɛ nde: «Botu be mɛsay be saɲmbɛ hɛnɛ nɛ budya mɛdye kwɔ to tɛ, mi mbɛ waka kɛ gwe nja. ¹⁸ Mi ta tɛmɛ yɔkwɛ kɛ pɛ yi saɲmbɛ. Mi ta lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: Saɲmbɛ, mi ma kelɔ beyate budyate kɛ mbɔmbu Njambiyɛ nɛ kɛ mbɔmbu wɔ. ¹⁹ Wɛ ti yaka jɛba sɛ mi nde mɔnɔ wɔ na. Kelɔ nɛ mi nda yi wɛ kelɛ nɛ wɛtɛ mɔ mɛsay wɔ kɛ.» ²⁰ Kɛ kɔɲtɛ, ɛ nyɛ tɛmɛ yɪ yɔkwɛ kɛ pɛ yi saɲgwɛ.

«A bɔ ndi lɔndunatɛ, ɛ saɲgwɛ bɛɲɛ nyɛ gwe ɲgwɛtɛ wɛnɛ sɛdye kɛ wuse nyɛ kwɔ dulɔ numbu nɛ. ²¹ Ɛ mɔnɔ lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Saɲmbɛ, mi ma kelɔ beyate budyate kɛ mbɔmbu Njambiyɛ nɛ kɛ mbɔmbu wɔ. Wɛ ti yaka jɛba sɛ mi nde mɔnɔ wɔ na.» ²² Ko bɛkɔ dete, saɲgwɛ lɛpɛma nyɛ botu bɛ mɛsay bɛnɛ nde: «Wunɛ ɲjɔki nɛdɔ nɛ lambɔ tɛ ɛ laɲma nyɔɲɔ kwɔ bɛsɔ kɔ nje lɛnjɛ nyɛ. Wunɛ nyɛki bolo kɛ bɔ nɛ, lɛnjɛ sendi nyɛ menakala kɛ mɛkol. ²³ Wunɛ kɛn bɔ mɔnɔ nday tɛ ɛ nɛ mutɔ kɔ nje wo. Wuse dyɛnanɔgwɛ, nɛ wuse sɔsaɲgwɛ, ²⁴ keto mɔnɔ mbɛ kɔ gwɔ, ndana a womiya. A dimbiya, ndana hɛ dolma nyɛ.» Ɛ bo kandɛ jesɔ.

²⁵ «Kɛ ɲgimɔ tɛ yitɛ tomba tɛ bɔ kɛ ɲgwanɔ. Kɛ nyɛ ma yɔkwɛ wuta nɛ tɔ kɛ a wɔku bomɔ kɛ mɛndɛ mɛndumɔ bɔlɔ jesɔ. ²⁶ Ɛ nyɛ jɛba wɛtɛ mɔ mɛsay diyɛ nyɛ nde: «Nɲɛ yi kwanɔna wonɲa kɛ?» ²⁷ Ɛ nyɛ yɛɲsa nyɛ nyɛ nde: «Mɔɲ yɔkwɔ, dete sɔɲgwɛ woma mɔnɔ nday tɛ ɛ nɛ mutɔ kɔ, keto mɔnɔ dyanɲa nɛ tɛ.» ²⁸ Tomba mɔy wokuma ɲgambi kinɛ kwadyɛ nyɲɛ tɔ na. Ɛ saɲgwɛ pundɛ kɛ ɲgwɛta nɛ nyɛ nde, a nyɲɔna tɔ. ²⁹ Ɛ nyɛ nje lɛpɔ nyɛ saɲgwɛ nde: «Pa bɛɲɛ, mi kɛ kelɔ mɛsay nyɛ wɛ waka budya mɛsɛw. Mi tɪ yeliyɛ yɲɔ lɛpi kɛ numbu yɔ wɛtɛ yesɔ na. Ko gbɛla mɔnɔ tabɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ, wɛ tɪ nyɛ mi nde, mi wɔku dye sosa nɔ sinɛ bɛsɔ bɛmbɛ na. ³⁰ Bɛɲa nde, mɔnɔ wɔ ɛ ma sambɔ mɛyasi mɔ bɛnɛ bo-ma dyanɲa kɛ, wɛ kɛ nje wo mɔnɔ nday tɛ ɛ nɛ mutɔ kɔ nyɛ nyɛ dye.» ³¹ Ɛ saɲgwɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Mɔnɔ mbɛ, sinɛ wɛ waka mɛtu hɛnɛ. Mɛyasi hɛnɛ tɛ yi mi nɔ, yo yɔ. ³² Yasi wɛtɛ, yakama nde, wuse sɔsaɲgwɛ kelɔ jesɔ, keto mɔnɔ kɔ gwɔ, ndana a womiya. A dimbiya, ndana hɛ dolma nyɛ.» »

Kanɔ kɛ kasi wɛtɛ beya mɔ

bakidya kusuku

16 Yesus kɔ mbɔmbu lɛpɔ nyɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ nde: «Wɛtɛ mumɔ bɔ nɛ kusuku budyate. A bɔ nɛ mɔ bakidya kusuku nɛ. Ɛ bomɔ nje lɛpɔ nyɛ nyɛ nde, mɔ bakidya kusuku nɛ kɛ sambɔ yo. ² Ɛ nyɛ jɛba nyɛ lɛpɔ nde: «Yo kwalɔ yasi tɛ nda yi mi woke bomɔ lɛpɛ nɛ dɪnɔ dɔy kɛ? Lɛpɔ kasi mɛsay mɛ bakidya kusuku mbɛ yi wɛ kelma kɛ, keto wɛ tɪ kɛ sɛ mbɔmbu yi kelɔ mɛsay mɛte

na.» ³ Ɛ mɔ bakidya kusuku kɔ lɛpɛ kɛ mɔy temɔ nɛ nde: «Mi ta kelɔ nan, keto masa wombɛ kɛ sɔɲɛ mi kɛ mɛsay mɛ bakidya kusuku nɛ. Mi yeti nɛ deti tɛ yi putikɛ mɛnɛti na. Njɔn jɔmbuna yasi kɛ bɔ bomɔ kɛ kelɔ mi.» ⁴ Ɛ nyɛ lɛpɛ nde: «Mi duwɔ nda yi mi ta kelɔ, nɛ bomɔ bɔ nɛ mi kimɔtɛ kɛ mɛtɔ man kɔmɛ bo ta sɔɲɛ mi kɛ mɛsay kɛ.» ⁵ Ndana, ɛ nyɛ jɛba mumɔ hɛnɛ ɛ bɔ nɛ yaɲa bɛnɛ masa wɛnɛ kɔ. Ɛ nyɛ diyɛ bosa mumɔ nde: «Wunɛ masa wombɛ nɛ ɲɲɔ?» ⁶ Ɛ mbɛtɛ yɛɲsa nyɛ nyɛ nde: «Nyanɔgwɛ mɛmbɛ mɛmutɔ gɔmay.» ⁷ Kɛ kɔɲtɛ, ɛ nyɛ diyɛ wɛtɛ sendi nde: «Yɔ ba ɲɲɔ?» Ɛ nyɛ yɛɲsa nde: «Makɔ yombo gɔmay.» Ɛ mɔ bakidya kusuku lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Bɔɲɔ mɛkana mɔ ketɔ nde, yo kamɔtan jɔ kamɔtati.» ⁸ Ɛ masa beya mɔ bakidya kusuku kɔ jaye nyɛ keto jɛɲ tɛ yi nyɛ kelma kɛ.»

Ɛ Yesus kɛ mbɔmbu lɛpɔ nde: «Botu bɛ mɛnɛti baka nɛ jɛɲ kelna mɛkelɛ sunɲwɛ nɛ bɛnjɔɲ ban kwɔ botu bɛtɛ bɛ bɛɲgwɛ mɛyasi mɛ Njambiyɛ baka. ⁹ Mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: Wunɛ bɔɲ gbɛla mɛyasi mɛ mɛnɛti maka biyɛ nɛ sɔ wunɛ bomɔ, yaka nɔ, kɔmɛ mɛyasi mɛte ta banɔ wunɛ kɛ, Njambiyɛ ta bɔ wunɛ tikɔ kɛ mbɛy tɛ yi wunɛ ta dɪyɔ ketɛ kpo nɛ kpo. ¹⁰ Keto mɔ tɛ ɛ duwɛ bakidye mɔnɔ yasi, a yakama duwɛ bakidye sendi nyanɔgwɛ yasi. Yɔkɔ ɛ sɛbile mumɔ kɛ mɔnɔ yasi, a ta sɛbile sendi mumɔ kɛ nyanɔgwɛ yasi. ¹¹ Dɛtɛ, ɲɲɛ bɛ nde, wunɛ tɪ duwɛ bakidya gbɛla mɛyasi mɛ mɛnɛti maka na, nda má nje kanɛ sulna mɛyasi nyɛ wunɛ nde, wunɛ bɔkidya? ¹² Nɲɛ bɛ nde, wunɛ tɪ duwɛ bakidya yasi mumɔ na, nda má nje nyɛ wunɛ yasi tɛ yun kɔ? ¹³ Kiya mɔ mɛsay wɛtɛ ti yaka bɛ nɛ bɛmasa yɪba na. Ho a ta bɛnɔ wɛtɛ, kwadyɛ mbaɲa, ho a ta wokuna nɛ wɛtɛ, yeliyɛ mbaɲa. Wunɛ ti yaka kelɔ mɛsay mɛ Njambiyɛ, bɛɲgwɛ sendi kasi kusuku na.»

¹⁴ *Befarisɛ bɔ kɛ wokɔ mɛlɛpi mɛnɔri hɛnɛ. Ɛ bo yisɛ Yesus, keto bo bɔ nɛ kwadya mɔni budyate. ¹⁵ Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo nde: «Wunɛ nɛ ɲguru wun kɛ bɔ yotɔ yun kɛ misi mɛ bomɔ nde, wunɛ nɛ ɲgberɲ. Yasi wɛtɛ, Njambiyɛ duwɔ yasi tɛ yi kɛ mɔy mɛtemɔ mun kɛ. Wunɛ dɔkwɛ nde, yasi tɛ yi bomɔ lukɛ kɛ, Njambiyɛ bɛɲa yo nda bɔ kɛ misi mɛnɛ. ¹⁶ Mɛmbɔɲa mɛte yi Mɔyisi keti-ma kɛ nɛ mɛlɛpi mɛte yi botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpɛma kɛ dɪyɔma kumɔ kɛ ɲgimɔ tɛ yi Janɔ tɛ mɔ tɔpuna bomɔ kɛ mɔnɔku. Kɛ kɔɲtɛ, kandɛ kɛ ɲgimɔ tɛ yitɛ, bo kɛ lɛpɔ Kimɔ Tom kɛ kasi *Kandɔ Njambiyɛ. Ndana mumɔ hɛnɛ kɛ sunɲa, na nyɲɔ ketɛ nɛ deti hɛnɛ. ¹⁷ Wunɛ dɔkwɛ nde, dɔyɔbɔ nɛ mɛnɛti yakama yambilɛ nɛdɔ. Yasi wɛtɛ, kinɛ mɔnɔ yaɲa nɛ mbɛt yakama duwɛ kɛ mɛmbɔɲa mɛ Njambiyɛ na.

¹⁸ «Mumɔ hɛnɛ ɛ sɔɲɛ bɔ nɛ nyari bɔ mbaɲa, yitɛ nyɛ mɔ kelna wanja. Sendi, mumɔ hɛnɛ ɛ bɔ nya tɛ yi njom sɔɲma bɔ nɛ nyɛ, mɔ tɛ mɔ kelna wanja.»

Kanɔ kɛ kasi wɛtɛ mɔ kusuku bɛnɛ

wɛtɛ buka mumɔ nde Lasar

¹⁹ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ Yesus yekidyɛ wɛtɛ kanɔ nde: «Wɛtɛ mbam bɔ nɛ budya kusuku. A dikima lɛŋɛ kɛpasa mɛlamɔ mɛtɛ yi dɛyɛ budya mɔni. A dikima jɔŋna mɛtu hɛnɛ kɛ nyɛŋgwɛ, komsa budya mɛdɛyɛ jɛba nɛ bomɔ. ²⁰ Yo bɔ sendi nɛ wɛtɛ buka mumɔ nde Lasar. A bɔ mɛtinɛŋgwɛ kɛ numɛy mɔ kusuku kɔ. Yotu Lasar bɔ tandɛ mɛpɛŋ nɛ fata fata. ²¹ A kwadya dɛyɛ mɛmbulma mɛdɛyɛ mɛtɛ yi dikima balɔ wulɛ kɛ tebel mɔ kusuku kɔ kɛ. Ko bɛmbiyɛ dikima nɛ dɛtɔ mɛpɛŋ mɛnɛ. ²² Diyɔ kɛ, buka mɔ kɔ njɔ gwe, ɛ bejaki bɛ Njambiyɛ sobɛ nyɛ kɛ tiki kɛ kɛki Abaraham. Mɔ kusuku kɔ njɔ gwe sendi, ɛ bo pumbɛ nyɛ. ²³ A bɔ kɛ saŋgwa nɛ nyɛŋgwɛ mɛbɔnɛ mɛtɛ kɛ dya bɛmurɔ. Kɛ nyɛ ma kanɛ misi kɛ, a bɛŋa kɛnjɛ lɔndunate Lasar kɛ kɛki Abaraham. ²⁴ ɛ nyɛ kɛmbidyɛ lɛpɔ nde: «Saŋsu Abaraham, gwakɔ ŋgwɛtɛ wombɛ. Tomɔ Lasar, a tɔpa toŋ nyɛy nɛ kɛ mɔɔkɔ nɛ wɛdɛyɛ nɛ dɛyɛm dɛyɛmbɛ, kɛtɔ mi kɛ saŋgwa nɛ nyɛŋgwɛ mɛbɔnɛ kɛ lam dɛtɛ tɛ yikɛ.» ²⁵ ɛ Abaraham yɛŋsa nde: «Mɔnmbɛ, taka kimɔtɛ. Wɛ bɔ nɛ kusuku budyate kɛ jɔŋgwɛ dɔyɔ, ɛ Lasar saŋgwa nɛ mɛbɔnɛ kɛ ŋgimɔ tɛ yitɛ. Ndana Lasar mɛ kɛ kimɔ diyɔ wɔŋga, ma wɛ mɛ yɔ kɛ mɛbɔnɛ. ²⁶ Yiŋa yasi sendi nde: Nyɛŋgwɛ gbɔŋgo ndoŋ kɛ njɔka su sinɛ wunɛ. Dɛtɛ, ŋgɛ bomɔ kwadyɛ tɛmɛ wɔŋga yɛ kɛ wɛri, bo ti yaka kwɔ na. Sendi, ŋgɛ bomɔ kwadyɛ tɛmɛ wɛri nɛ wɔŋga, bo ti yaka sabiyɛ na.» ²⁷ ɛ mɔ kusuku kɔ lɛpɛ nde: «Saŋsu, nda yo dɛtɛ kɛ, mi kɛ ŋgwɛtɛ nɛ wɛ nde: Tomɔ Lasar kɛnjɛ kɛ yi saŋmbɛ, ²⁸ kɛtɔ mi nɛ bɛmanɔ bɛmbɛ yitan, na kɛ lɛpi yasi tɛ yi nyɛ bɛŋma nɛ misi mɛnɛ kɛ kimɔtɛ nyɛ bo, ma bo nɛ nɛ sendi kɛ mbɛy nyɛŋgwɛ mɛbɔnɛ mɛtɛ yikɛ.» ²⁹ ɛ Abaraham yɛŋsa nde: «Mɛmbɔŋga mɛtɛ yi Mɔyisi kɛtɛma kɛ nɛ mɛkana mɛ botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ mɛtɛ, bo bɛŋgwɛ yo.» ³⁰ ɛ mɔ kusuku lɛpɛ nde: «Ko na, Abaraham, saŋsu! Yo nde, ŋgɛ wɛtɛ mumɔ tɛmɛ kɛ njɔka botu bɛtɛ bɛ ma gwe baka kɛ pɛ yan, bo ta yɛŋsa tɛmɔ.» ³¹ ɛ Abaraham nɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Ŋgɛ bo ti wokɛ mɛn Mɔyisi nɛ mɛn botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ na, bo ti yaka jayɛ yiŋa yan na, ko bɛkɔ nde, mumɔ wɔmɔkwɛ kɛ lɛpɔ nyɛ bo.»

17 Kɛ kɔŋtɛ, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bejɛkɛ bɛnɛ nde: «Yo gba nɛ mɛyasi mɛtɛ yi kɛlɛ nde, mumɔ jɛti kɛ beya nɛ. Yasi wɛtɛ, mɛbɔnɛ ta balɔ kɛ to mɔ tɛ ɛ kɛlɛ nde, mɛyasi mɛtɛ dɛyɛŋ kɔ. ² Yo kimɔtɛ kɛ yi mɔ tɛ nde, bo bɔŋ tari kɔkuna yasi tinɔ kɛ ŋgɛŋ nɛ kwɔ bɛtɛ nyɛ kɛ manɔ, laŋsa nde, a kɛlɛ yiŋa yasi tɛ yi yakama jatidyɛ ko mumɔ wɛtɛ kɛ njɔka bɔnɔ baka kɛ beya nɛ. ³ Wunɛ pɛm mɛkɛlɛ mun nɛ ŋguru wun. Ŋgɛ mɔŋ kɛlɛ yiŋa beya yasi sunɔgwɛ nɛ wɛ, nɔ ndɛya nyɛ. Ŋgɛ nyɛ yɛŋsa tɛmɔ kɛ beya yasi tɛ yi nyɛ kelma kɛ, nɔ tiki nyɛ nɛ ŋgwɛtɛ. ⁴ Kɛ ndiŋgɛlɛ yesɔ wɛtɛ, ŋgɛ nyɛ kɛlɛ beya yasi sunɔgwɛ nɛ wɛ mɛŋga yitan jɔ yiba, ŋgɛ nyɛ nɛ sendi mɛŋga yitan jɔ yiba lɛpɔ nyɛ wɛ nde: «Mi yɛŋsama tɛmɔ kɛ beya yasi tɛ yi mi kelma kɛ,» nɔ tiki nyɛ nɛ ŋgwɛtɛ.»

⁵ ɛ botu bɛ tomun bɛ Nyɛŋgwɛ Kumande lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Kɛlɔ nde, wusɛ tiki tɛmɔ nɛ wɛ kwɔ yikɛ.» ⁶ ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Má bɛki nde, tikina tɛmɔ tɛ yi wunɛ tiki kɛ yɛmbɛ kɛ nyɛŋgwɛtɛ nda dɔkɔ mbumɔ ŋgwal lalɛ, ma wunɛ yakama lɛpɔ nyɛ jɛti tɛ yɔkɔ nde: «Sɔtukwɛ kɛ suma kɛ manɔ,» a má wokɔ mɛn yun.

⁷ «Wusɛ pɔŋ pa lɛpɔ nde: Wɛtɛ mumɔ kɛ njɔka yun nɛ mɔ mɛsay wɛnɛ ɛ putikɛ ŋgwanɔ nɛ ho ɛ bakidyɛ bɛtiter. Ŋgɛ nyɛ bɛŋɛ mɔ mɛsay wɛnɛ kɛ yɔkwɛ ŋgwanɔ, ‘a má lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Inja diyɔ nɛdɔ dɛyɛna?» ⁸ A ta lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Jambinɔŋgwɛ nyɛ mi, sɛnjɔ lambɔ, bɔŋgɔ mɛdɛyɛ nɛ nɔ, nɛ mi pa dɛyɛna hɔbɛiyɛ mɛnjam, kɛ kɔŋtɛ, wɛ má nɛ dɛyɛna nɛ hɔbɛiyɛ yɔ yɛy.» ⁹ Wunɛ táka ka nde, a ta nyɛ mɔ mɛsay kɔ wosoko, kɛtɔ a kɛlma yasi tɛ yi nyɛ lɛpɛmɔ nyɛ nyɛ kɛ? ¹⁰ Wunɛ sendi, ŋgɛ wunɛ si kɛlɔ yasi tɛ yi bo lɛpɛmɔ nde, wunɛ kɛlɛ kɛ, nɛ wunɛ njɔki lɛpɔ kɛ kɔŋtɛ nde: «Wusɛ gbɛla botu bɛ mɛsay, hɛ kelma yasi tɛ yi bɔ nde, wusɛ kɛlɛ kɛ.» »

Yesus kɛ sidɛyɛ kɔn ndoko

bomɔ kamɔ

¹¹ Yesus bɔ kɛ kɛ Yerusalem. ɛ nyɛ kwɔ kɛ njɔka mɛnɛti mɛ Samari nɛ Galilɛ. ¹² Kɛ ŋgimɔ tɛ yi nyɛ bɔ kɛ nyiŋɛ kɛ wɛtɛ dya kɛ, ɛ banɔ botu bɛ ndoko kamɔ nɛ saŋgwa nɛ nyɛ. Yasi wɛtɛ, bo tɛmma nɛ nan kɛmbidyɛ ¹³ lɛpɔ nde: «Yesus yekɛlɛ, gwakɔ ŋgwɛtɛ wusu.» ¹⁴ ɛ nyɛ bɛŋɛ bo lɛpɔ nde: «Wunɛ kɛn kɛ tɛdɛyɛ yotu yun nyɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ.» Kɛ ŋgimɔ tɛ yi bo bɔ kɛ kɛ kɛ, ɛ kɔn yan siyɛ. ¹⁵ Kɛ wɛtɛ kɛ njɔka yan ma bɛŋɛ nde, kɔn nɛ siyɛma kɛ, ɛ nyɛ yɔkwɛ nɛ kɔkɔ nɛ luksa Njambiyɛ kɛ numbu nɛ mɛn kɛ kwey. ¹⁶ ɛ nyɛ nɛ kɛsɛ mɛbɔŋ kɛ mbɔmbu Yesus nyɛ nyɛ wosoko. Mɔ tɛ bɔ mɔ Samari. ¹⁷ ɛ Yesus nɛ lɛpɔ nde: «Bo tɛ bɛ bomɔ kamɔ yi kɔn yan siyɛma kɛ na? Bomɔ yitan jɔ yini tɛ bari ba wɛ? ¹⁸ Ŋgɛ kɛlɛ nde, jɛŋgwɛ tɛ yɔkɔ nyɛpɔ yɔkwɛ nɛ kɔkɔ nɛ lukse Njambiyɛ?» ¹⁹ ɛ nyɛ nɛ lɛpɔ nyɛ mɔ Samari kɔ nde: «Tɛma, kwɔŋgɔ, tikina tɛmɔ tɛ yi wɛ nɔ kɛ jɔŋgwa wɛ.»

Ŋgimɔ tɛ yi Njambiyɛ ta nɛ

namɔ nɛ mbokɔ kɛ

²⁰ ɛ *Befariŋɛ diyɛ Yesus nde: «*Kandɔ Njambiyɛ ta dɛyɛ ndɛnɛn?» ɛ nyɛ yɛŋsa nyɛ bo nde: «Kandɔ Njambiyɛ tí dɛyɛ nɛ nɛ tɛ nde, bomɔ bɛŋa na. ²¹ Bo tí lɛpɔ nde: «Kandɔ Njambiyɛ waka ho wari» na. Wunɛ dɔkwɛ nde, Kandɔ Njambiyɛ mɛ kɛ njɔka yun.» ²² ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bejɛkɛ nde: «Yo ta bɛ nɛ ŋgimɔ tɛ yi wunɛ ta kwadyɛ diyɔ ko nɛ mbɛt kɛ yesɔ tɛ yi *Mɔnɔ mumɔ ta nɛ kɛ. Ko bɛkɔ dɛtɛ, wunɛ tí bɛŋɛ yesɔ tɛ na. ²³ Bomɔ ta lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: «Nɛ bɛŋa, nyɛ waka, nyɛ wari!» Wunɛ tí kɛn na. Wunɛ tí sɛdyikwɛ bɛŋgwɛ bo na. ²⁴ Yo nde, njɛna Mɔnɔ mumɔ ta bɛ nda yi yesɔ mbiyɔ yesɛ nɔ nɛ verum, panɔ kandɛ kɛ yesɔ punde kumɔ kɛ yesɔ balɛ kɛ. ²⁵ Yasi wɛtɛ, a yɔkanɔŋgwɛ saŋgwa nɛ mɛbɔnɛ budyate. Botu bɛ ŋgimɔ tɛ yɔkɔ ta sɛŋɛ nyɛ.»

²⁶ Yasi te yi kwanama ke ngimɔ Nɔy ké ta kwanama sendi dete ke ngimɔ te yi Mɔnɔ mumɔ ta nje kete ké. ²⁷ Ke ngimɔ te yite bomɔ dikima dyena, dye menjam, kelɔ megwaki, kenje bengɔndu ban ke megwaki kumɔ ke yesɔ te yi Nɔy nyinma nɔ ke mɔy nyanɔwe kuka, e nyanɔwe mberɔ dyɔ girise bo hene. ²⁸ Yo ta kwanama sendi nda yi yo kwanama nɔ ke ngimɔ Lɔt ké. Bomɔ dikima dyena, dye menjam, bɔmɔ meyasi, dyanɔwe meyasi. Bo dikima be menyambi, sumɔ metɔ. ²⁹ Yasi wete, ke yesɔ te yi Lɔt duwɔ nɔ kɛ *Sɔdɔm ké, e dite nɛ yinɔ lolna metari wule dyobɔ girise bo hene. ³⁰ Yo ta kwanama sendi dete ke yesɔ te yi Mɔnɔ mumɔ ta punje yotu nye bomɔ ké. ³¹ Yesɔ te mɔ te e ta be ke tosiyɔ kɔ tɪ pikwe nde, a me kɛ bɔ meyasi mene ke mɔy tɔ na. Sendi, mɔ te e ta be ke ngwan kɔ tɪ yɔkwe ne kɔkɔ kɛ dya na. ³² Wune tɔka yasi te yi kelnama ne nya Lɔt ké. ³³ Mumɔ hene e ta sɔ nje te yi kambidya ne jɔngwe dyene kɔ ta dimbidye yo. Yasi wete, yɔkɔ e ta dimbidye jɔngwe dyene kɔ ta kpalɔ jɔ. ³⁴ Mi ke lepɔ nye wune nde: Ke ngimɔ te, ke njoka bomɔ yiba be ta ya ne tu ke kiya taɲ wete, a ta bɔ wete, tikɔ wete. ³⁵ Ke njoka boma yiba be ta ngbɔ kɔkɔ yasi ke tari, a ta bɔ wete, tikɔ wete. ³⁶ Ke njoka bambam yiba be ta be ke kelɔ mesay ke ngwan, a ta bɔ wete, tikɔ wete.» ³⁷ E bejeki diye nye nde: «Yo ta kwanama we, Nyanɔwe Kumande?» E Yesus yenɔa nde: «Ke mbey kome muɲ yasi diye ké, bedabo wésidyanɔg-wete.»

Kanɔ ke kasi wete beya mɔ

pesina jɔsi

18 Yesus yekidya wete kanɔ nye bejeki bene yi tedye bo nde, bo yɔkanɔwe ngweta ne Njambiyɛ metu hene kine katɔ na. ² A yekidya nde: «Wete mɔ pesina jɔsi bɔ ke wete dya. A tɪ be ke kambɔ Njambiyɛ na. Sendi, yeti kasi ne ne mumɔ na. ³ Wete kusɔ nyari bɔ ke dya te. A dikima nje menɔngimɔ hene ke yi mɔ pesina jɔsi kɔ lepɔ nye nye nde: «Pesɔ jɔsi ke njoka mbe sine mɔ melepi wombe.» ⁴ Menɔngimɔ kwanama budiyate, mɔ pesina jɔsi tɪ kwadye na. Ke kɔnɔte, e nye nje lepɔ ke mɔy temɔ ne nde: «Mi ke duwe gbate nde, mi yeti ke kambɔ Njambiyɛ na. Sendi, mi yeti ne kasi ne mumɔ na. ⁵ Ko bekɔ dete, mi ta pesɔ lepi kusɔ nya kɔ, keto a ke njanɔgwe mi. Mi ta pesɔ lepi ne, keto a ta potɔ to mbe ne njenate metu hene.» ⁶ E Nyanɔwe Kumande kɛ mbɔmbu lepɔ nde: «Wune wɔku ndi yasi te yi beya mɔ pesina jɔsi kɔ lepima ké. ⁷ Wune tɔka gbate nde, Njambiyɛ ta diyɔ ka kine pesɔ lepi keto botu bete be nye ma tɔke baka yɪ kame ne bo? 'A ta diyɔ ka kine pesɔ lepi keto botu bete be ngweta ne nye tu ne yesɔ baka? 'A ta linja kine pesɔ ka lepi nedɔ keto yan yɪ kame ne bo? ⁸ Mi ke lepɔ nye wune nde: A ta pesɔ lepi nedɔ keto yan yɪ kame ne bo.» Yesus sidya lepɔ nde: Kome *Mɔnɔ mumɔ ta nje ké, 'a ta kwedya ka bomɔ ke tikɔ temɔ ne Njambiyɛ?»

Kanɔ ke kasi bambam yiba be kɔ

ngweta ne Njambiyɛ

⁹ A kɔ mbɔmbu yekidye sendi wete kanɔ, keto botu bete be lepe gba nde, bo ne ngberɔ nje kpalɔ yeliye besɔ baka. ¹⁰ A yekidya nde: «Bambam yiba temma kɛ ke mbanɔ Njambiyɛ yɪ kɛ ngweta ne Njambiyɛ. Wete bɔ mɔ *Farisɛ, wete bɔ mɔ berɔna mɔni garama. ¹¹ Mɔ Farisɛ temma tema lepɔ nye Njambiyɛ ke mɔy temɔ ne nde: «Njambiyɛ wombe, mi ke nye we wosoko, keto mi yeti nda banɔ bomɔ na. Banɔ botu be ngan, banɔ kɔtu bomɔ, banɔ botu be kelna wanja. Wosoko, keto mi yeti nda mɔ berɔna mɔni garama te yɔkɔ na. ¹² Ke mɔy sɔndi wete mi kɪy medye menɔgɔ yiba. Ke meyasi hene te yi mi sɔmbe, mi baka yo ke menɔgabiye kamɔ kamɔ, bɔ ngabiye kwalɔ meyasi mete wete wete nye we Njambiyɛ.» ¹³ Yasi wete, mɔ berɔna mɔni garama kwanama ne kɛ diyɔ ne nan. A tɪ bobɛ kanɔ misi ne mbet kenje kwey na. Yasi wete, a kpoma bɔ ke beti lepɔ nde: «Njambiyɛ wombe, sɔnɔ ngambi yɔ ke to mbe, mi mɔ mebey.» ¹⁴ E Yesus nje lepɔ nde: «Mi ke lepɔ nye wune nde: Mbam kɔ duwɔ kɛ tɔ dyene ne temɔ ne te, keto Njambiyɛ pesima nde, a me ne ngberɔ ke mbɔmbu wene, sɔnɔ mɔ Farisɛ. Keto mɔ te e bendidye yotu kenje kwey, Njambiyɛ ta pidye nye kenje njɪ. Ma yɔkɔ e pidye yotu kenje njɪ, Njambiyɛ ta bendidye nye kenje kwey.»

Yesus ke nye bɔnɔsike mekombila

(Mt 19; Mk 10)

¹⁵ Bomɔ berɔna seke seke bɔnɔsike kɛ nɔ ke yi Yesus, na kpoki bo, yɪ nye bo mekombila. Yasi wete, ke bejeki ma berɔ dete ké, e bo bama ne botu bete. ¹⁶ E Yesus lepe nde, bo bɔnɔ bɔnɔsike kɛ nɔ. E nye nje lepɔ nde: «Ne tiki, né bɔnɔsike nje ke yembe. Ne tɪ peti bo na, keto *Kandɔ Njambiyɛ wɔkunɔngwe ne botu bete be nda bɔnɔsike baka. ¹⁷ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nɔge mumɔ tɪ jaye Kandɔ Njambiyɛ nda mɔnɔsike na, a tɪ nyinɔ kete na.»

Wete mɔ kusuku ke nje ke yi Yesus

(Mt 19; Mk 10)

¹⁸ Wete yesɔ wete kum Beyuden diyama Yesus nde: «Kimɔ yekele, mi kɛl nan, né mi be ne jɔngwe te yi kpo ne kpo?» ¹⁹ E nye yenɔa nye nye nde: «Keto nge yi we jeba mi nde kimɔ mumɔ ké? Keto kine kimɔ mumɔ wete ne wete na, ndi Njambiyɛ nyepɔ. ²⁰ We ma duwe memberɔngɔ me Njambiyɛ, yo nde: «Kpe, we tɪ kel wanja na. We tɪ woku mumɔ na. We tɪ gubu na. We tɪ pesi lepi nye ke numbu mumɔ na. Jesɔ sɔngwe bene nyɔngwe.» ²¹ E mbam yenɔa nde: «Mi ke bakidye meyasi menɔri hene kandɛ ne mɔnɔsike.» ²² Ke Yesus ma wokɔ dete ké, e nye lepe nye nye nde: «Bukwɔ yasi wete yi we tɪ pa kel ké, yo nde: Ken dyanɔngwe meyasi mɔ hene, nɔ bɔnɔ mɔni te kabɔ nye buka bomɔ. Dete, we ta be ne kusuku ke dyobɔ. Ke kɔnɔte, nɔ bɛngwe mi.» ²³ Ke mbam kɔ ma wokɔ dete ké, e nye woke ngambi budiyate, keto a bɔ ne

budya kusuku. ²⁴ Ke Yesus ma beŋe dete ké, ε nye lepe nde: «Yo gba sulnate ke yi botu be kusuku nde, bo nyiŋa ke *Kandɔ Njambiyε. ²⁵ Yo jεwnate nde, nyaŋgwe nyamɔ nda *samo yakama kwɔ lale nedɔ ke njembi alula nε nde, mɔ kusuku nyiŋa ke Kandɔ Njambiyε.» ²⁶ Botu bete be bɔ ke woko yasi te yi Yesus bɔ ke lepo ké nɔ diye nde: «Ma nge be dete, nda yakama ju ko?» ²⁷ E Yesus yeŋsa nde: «Yasi te yi bomɔ yeti ne deti te yi kelɔ, Njambiyε ne deti te yi kelɔ yo.»

²⁸ E Piye lepe nye nye nde: «Beŋa, wuse ma tikɔ su meyasi musu hene beŋgwe we.» ²⁹ E nye lepe nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nge mumɔ tike tu dyene, tikɔ nyari ho bemaŋ ho saŋgwe bene nyaŋgwe, tikɔ bɔko keto *Kandɔ Njambiyε, ³⁰ mɔ te ta be ne meyasi mete yinɔri ke ngimɔ te yɔko kwɔ yi mbombu. A ta be sendi ne jɔngwe te yi kpo ne kpo ke metu mete yi ta nje ké.» ³¹ Ke kɔŋte, ε nye jeba bejεke bene kamɔ ju yiba lepo nye bo nde: «Ne bεŋa, wuse be bendε kε pe Yerusalem baka: Meyasi hene te yi botu be punja melepi me Njambiyε ketima ke kasi *Mɔko mumɔ ké ta kelna gbate. ³² Bo ta bu nye kanje nye botu bete be yeti ke duwe Njambiyε baka. Bo ta nyeto nye, tɔye nye, sa meseri ke yotu ne, ³³ njuro nye ne njambala. Ke kɔŋte, bo má wo nye, a má nje womiyε ke metu yitati.» ³⁴ Yasi wete, bejεke ti woko yaŋa ke yasi te yi Yesus lepima ké na. To te bɔ sɔdyate ne bo, bo ti biye to lepi te na.

Yesus ke bute misi me wete mbam
(Mt 20; Mk 10)

³⁵ Yesus bɔ ke wuta ne Yeriko. Ke ngimɔ te yite wete mɔ dibina misi bɔ ke diyo ke keki nje. A dikima jombɔ meyasi ke mebo me bomɔ. ³⁶ Ke nye ma woko ngil bomɔ ke kwɔ ké, ε nye diye to te. ³⁷ E bo lepe nye nye nde: «Yo Yesus te, mɔ dya Nasaret kwɔ.» ³⁸ Ke nye ma woko dete ké, ε nye kembe nde: «Yesus, mɔko Davit, gwako ngwete wombe.» ³⁹ E botu bete be bɔ mbombu baka bame nye lepo nye nye nde, a dɔbi numbu. Ko beko dete, a njɔ kembɔ kwɔ to te nde: «Mɔko Davit, gwako ngwete wombe.» ⁴⁰ E Yesus tεme lepo nde, bo bɔn nye ké nɔ. Ke mɔ dibina misi ma wuta ne nye ké, ε nye diye nye nde: ⁴¹ «We kwádɔyikwe nde, mi kεl nge nye we?» E nye yeŋsa nde: «Nyaŋgwe Kumande, kelɔ nde, mi bεŋnaŋgwe.» ⁴² E Yesus lepe nye nye nde: «Beŋnaŋgwe, tikina temɔ te yi we nɔ ké jɔngwa we.» ⁴³ Ndana ndana, ε nye kandε beŋna yasi beŋgwe Yesus ne luksa Njambiyε ke numbu. Ke bomɔ hene be bɔ womete baka ma beŋe yasi te yi kwanama ké, ε bo lukse Njambiyε.

Yesus bene Sase

19 Yesus kendima dyɔ ke Yeriko. A bɔ ke kwɔ nje ne nje. ² Wete mbam nde Sase bɔ ke dya te. A bɔ kum botu be boŋna mɔni garama. A bɔ sendi mɔ kusuku. ³ A saŋma nje te yi beŋe mɔ te yi bo jeba nde Yesus ko. Yasi wete, a ti be ne deti te yi beŋe nye na keto ngil bomɔ, keto Sase bɔ mɔ botu. ⁴ E nye nje sedyε kwɔ kε mbombu kε bendɔ wete jeti nde sikomɔr, na beŋ Yesus, keto Yesus yakanŋwe kwɔ womete. ⁵ Ke Yesus ma kumɔ womete ké, ε nye kanje misi beŋe Sase lepo

nye nye nde: «Pikwe nedɔ, keto muka mi yakanŋwe ya ke tu dyɔ.» ⁶ E Sase piye beke beke bu Yesus ne mesosa. ⁷ Bomɔ hene be beŋma meyasi mete baka nyaŋgilama lepo nde: «A kɔ ya ke yasi mɔ mebeyɔ.» ⁸ Yasi wete, ε Sase tεme ke mbombu Kumande Yesus lepo nye nye nde: «Nyaŋgwe Kumande, woko. Mi ta baka kusuku mbe ke bembe, bu ngabiyε te wete nye buka bomɔ. Sendi, nge be nde, mi sebila mumɔ, bu ne yaŋa ke bo ne, mi ta yokidye yo meŋga yini nye nye.» ⁹ E Yesus nje yeŋsa nye nye nde: «Botu be tu dyɔ me ne jɔngwe muka, keto we sendi nday Abaraham, ¹⁰ keto *Mɔko mumɔ njaki nje sɔ botu bete be ma dimbiye baka jɔngwe bo.»

Kanɔ ke kasi mesule me lɔr kamɔ
(Mt 25)

¹¹ Ke ngimɔ te yi bomɔ bɔ ke woko yasi te yi Yesus bɔ ke lepo ké, ε nye kε mbombu yekidye wete kanɔ nye bo. Yesus bɔ ke wuta ne Yerusalem. E bomɔ take nde, *Kandɔ Njambiyε ta dyɔ ndana ndana. ¹² A yekidya kanɔ te nde: «Wete mbam jadya ke yina kandɔ beku-mande. E nye kwɔ kε lɔndunate ke wete meneti ke boŋna diyo kumande. Ke nye si bu diyo kumande, a má nje yokwe. ¹³ Ke ngimɔ kwanŋe ε nye jeba baŋa botu be mesay bene kamɔ, nye bo sule lɔr kamɔ lepo nye bo nde: «Wune dɔkwe yo kumɔ ke ngimɔ te yi mi ta yokwe ké.» ¹⁴ Botu be dya dyene dikima benɔ nye. E bo tome bomɔ kenje ke koŋ ne kε lepo nye nyaŋgwe kumande dya te nde: «Wuse yeti ke kwadyε nde, mbam ko dɔy ne wuse na.»

¹⁵ «Ndana, ke nye ma yokwe ke boŋna diyo Kumande ké, ε nye lepe nde, bo jεbaŋgwe botu be mesay bete be nye nya bo mɔni baka. A kwadya duwe nda yi mumɔ hene dɔkwa ne yene ké. ¹⁶ E bosa mumɔ dyɔ lepo nde: «Kumande, sule lɔr wɔ punja sule lɔr kamɔ.» ¹⁷ E nye lepe nye nye nde: «Kimɔ yaŋa, we mɔ mesay te yi bo yakama be ne bibina temɔ ne nye. Nda yi we duwɔ bakidye yasi te yi ne mbet, mi ke nye we medya kamɔ nde, diyo ko.» ¹⁸ E mumɔ yibate nje lepo nde: «Kumande, sule lɔr wɔ punja sule lɔr yitan.» ¹⁹ E Kumande lepe nye nye nde: «We sendi, diyo ne medya yitan.» ²⁰ E mumɔ yitatite nje lepo nde: «Kumande, sule lɔr wɔ ko. Mi bɔyima yo ne kum lambɔ sɔdyε. ²¹ Mi gwɔ wɔ yɔ, keto we ne nyano budyate. We bɔn yasi kine yaŋa te yi we paŋma komɔ na. We ndém medye kine mbeki te yi we paŋma be na.» ²² E Kumande lepe nye nye nde: «We beya mɔ mesay. Mi ta pesɔ lepi yo beŋgwe melepi mete yi punduma ke numbu yo ké. We duwɔ nde, mi ne nyano budyate. Mi bɔn yasi kine yaŋa te yi mi paŋma komɔ na. Mi ndém medye kine mbeki te yi mi paŋma be na. ²³ Nge kele yi we ti bu mɔni mbe kε tikɔ ke mbey dɔkwa te ké? Nge yi we ti kele dete, simande ke yokwe mbe, mi ta sɔmbɔ liba ke to te ké?» ²⁴ E Kumande lepe nye botu bete be bɔ womete baka nde: «Wune sɔku sule lɔr te yi ke bo ne ké kanje nye mɔ te ε ne sule lɔr kamɔ ko.» ²⁵ E bo lepe nye nye nde: «Kumande, mbete ne sule lɔr kamɔ.» ²⁶ E nye lepe nde: «Mi ke lepo nye wune nde: Bo ta dokidye yasi nye mɔ te ε me nɔ ko. Yasi wete, pe yoko ε kine yaŋa ko, bo ta sukɔ ko mɔko yasi te yi nye nɔ ké. ²⁷ Ke be botu

bete be bene mi baka, wune bôn bo nje nɔ, keto bo ti kwadye nde, mi dɔy ne bo na. Wune njâki ne bo waka nje pesɔ menɔɔ man ke mbombu wombɛ.» »

Yesus ke dya ke Yerusalem
(Mt 21; Mk 11; Jn 12)

²⁸ Ke Yesus ma si lepina dete ké, ε nye by to njɔɔ ken-di yi ké nɔ Yerusalem. ²⁹ Ke nye ma wuta ne Betfage nɛ Betani ke keki *Keki meoliviye ké, ε nye tome baɔa be-jeke bene yiba ³⁰ lepɔ nye bo nde: «Wune kɛn ke dya te ε ke mbombu wun kɔ. Kome wune ta nyiɔe ke mɔy dya ké, wune ta dolɔ mɔɔɔ tofɔ tinɔate. Mumɔ wete ne wete ti pa didye meta mene wete yesɔ ke to ne na. Nɛ wune wɔnja nye nje nɔ. ³¹ Nge mumɔ diyɛ wune nde: «Wune wɔnja nye keto nge?» nɛ wune yɛnsaɔngwe nde: «Nyangwe Kumande ke kwadye kelɔ yiɔa yasi ne nye.» »

³² Bejeke bete be nye tomma baka kɔ kwedya meyasi nda yi nye lepima nye bo ké. ³³ Ke ngimɔ te yi bo bɔ ke wunje mɔɔɔ tofɔ ké, ε besa bete diyɛ bo nde: «Wune wɔnja nye keto nge?» ³⁴ E bo yeɔsa nde: «Nyangwe Kumande ke kwadye kelɔ yiɔa yasi ne nye.» ³⁵ E bo by mɔɔɔ tofɔ kɛ nɔ ke yi Yesus, by melambɔ man jonɔ ke to ne, nje bendidye nye ke to te. ³⁶ Ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke kwɔ ké, ε bomɔ be ke jonɔ melambɔ man ke nje, na kendi ke to te. ³⁷ Ke nye ma wuta ne Yerusalem ke piya *Keki meoliviye ké, ε mesosa kwɔ ngil bejeke hene. E bo lukse Njambiyɛ ne men ke kwey keto nyangwe mekele hene te yi bo dikima beɔe ké. ³⁸ E bo lepe nde: «Mekombila ne Kumande te ε nje ne dɔɔɔ Baba Mbokɔ kɔ! Tete bɛɔɔnyangwe ke dyobɔ nɛ meluksa bɛɔɔnyangwe ke kwey!»

³⁹ E baɔa *Befarisɔ be bɔ ke mɔy ngil yinɔri baka lepe nye Yesus nde: «Yekele, gayɔ bejeke bɔ.» ⁴⁰ E nye yeɔsa nde: «Mi ke lepɔ nye wune nde: Nge bo dibe numbu, metari ta kpalɔ lepina ne men ke kwey.»

⁴¹ Ke Yesus ma kumɔ ke keki Yerusalem kanje misi beɔe ne dya ké, ε nye kande dukwe ⁴² lepɔ nde: «Yerusalem, we má dukwe yɔ meyasi mete yi nye we tete ke yesɔ te yɔkɔ muka, ma yo gba kimɔte. Yasi wete, yo sɔdyate ndana ke misi mɔ. ⁴³ Keto ngimɔ ta dya, bependɔ bɔ ta sumɔ ndoko litɔ we. Bo ta seɔɔɔ we membey hene. ⁴⁴ Bo ta yangile we wune bɔɔɔ bete ke meneti. Bo tí tikɔ tari wete dokidyate ke to jakɔɔ na. Yo ta kelna dete, keto we ti duwe ngimɔ te yi Njambiyɛ njɔ beɔe we ké na.»

Yesus ke dudye botu be dyaɔgwa

meyasi ke mbanjɔ Njambiyɛ
(Mt 21; Mk 11; Jn 2)

⁴⁵ E nye kwɔ nyiɔe mbanjɔ Njambiyɛ kande dudya botu bete be bɔ ke dyaɔgwe meyasi womete baka ⁴⁶ lepɔ nye bo nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Tɔ dyembe ta be tɔ meɔgweta.» Yasi wete, wune ma yeɔsa yo ne gbaɔ botu be gubɔ.»

⁴⁷ A dikima tedye bomɔ melepi me Njambiyɛ metu hene ke mbanjɔ Njambiyɛ. Bekum be botu be nyena

sadaka nye Njambiyɛ nɛ botu be ketina meyasi nɛ nyangwe botu be kandɔ Isarayel saɔma nje te yi wo nye. ⁴⁸ Yasi wete, bo ti duwe nda yi bo yakama kelɔ ké na, keto bomɔ hene nya temɔ yan ke wokuna melepi mene.

Deti Yesus wɔla ke yi Njambiyɛ
(Mt 21; Mk 11)

20 Wete yesɔ Yesus bɔ ke tedye melepi me Njambiyɛ lepɔ Kimɔ Tom nye bomɔ ke mbanjɔ Njambiyɛ. Semɔ semɔ, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ botu be ketina meyasi nɛ betomba be dya dya ² diyɛ nye nde: «Deti te yi we kele ne meyasi mete yike ké wɔla we? Lepɔ nye wuse. Nda nye we deti nde, kelɔ meyasi mete?» ³ E nye yeɔsa nye bo nde: «Mi sendi, mi ndi ne lepi wete yi mi ta diyɛ wune: ⁴ Nda tome Jaɔ nde, a njâki tɔpe bomɔ ke mɔɔɔku? Yo Njambiyɛ ho yo bomɔ? Wune yɛnsaɔngwe nye mi.» ⁵ E bo kande mediyana tande yan lepɔ nde: «Nge wuse lepe nde: Yo Njambiyɛ tome nye, a ta diyɛ wuse nde: «Ma keto nge yi wune ti tike temɔ ke yasi te yi nye lepima ké?» ⁶ Ma nge wuse nje yeɔsa nde: Yo bomɔ tome nye, yite bomɔ hene ta lɔ wuse ne metari wo, keto bo ke kombile duwe nde, Jaɔ bɔ mɔ punja melepi me Njambiyɛ.» ⁷ E bo yeɔsa nde: «Wuse yeti ke duwe Mɔ te ε tomma nye nde, a njâki tɔpa bomɔ ke mɔɔɔku kɔ na.» ⁸ E nye yeɔsa nye bo nde: «Mi sendi, mi yeti ke lepɔ yaɔa nye wune ke kasi deti te yi mi kele ne meyasi mete ké na.»

Kanɔ ke kasi beya botu be

bakidya ngwan
(Mt 21; Mk 12)

⁹ Ke kɔɔte, ε nye nye wete kanɔ nye bomɔ nde: «Wete mbam sama ngwan *vinyɛ. E nye kanje yo nye baɔa botu be mesay nde, bo bakidya. Ke kɔɔte, ε nye nje kwɔ ké lɔndunate ke yiɔa meneti ké ya budya metu. ¹⁰ Ke membumbɔ ma si detɔ ke ngwan, ε nye tome wete mɔ mesay kenje ke yi bari, né bo njese nye ngabiye membumbɔ mete yene. Yasi wete, ε botu bete mende mɔ to-mun yɔkidye nye ne gbongɔ bɔ. ¹¹ E nye basidye tomɔ wete mɔ mesay. E botu be bakidya ngwan mende nye toyɛ nye wunɔgwe, yɔkidye nye ne gbongɔ bɔ. ¹² Ke meɔga yitatite, ε nye tome sendi wete mɔ mesay. E bo dudye nye yɔkidye ne mepeɔ ke yotu. ¹³ Ndana, ε sa ngwan lepe nde: «Mi ta kelɔ nan? Mi ta tomɔ mɔnmbɛ, sɔɔ temɔ mbe, ta be, bo ta kambɔ nye.» ¹⁴ Ko beko dete, ke botu be bakidya ngwan ma beɔe nye ké, ε bo sangwe ngiɔ lepɔ nde: «Yo nye ta tika ne melikɔ me sangwe. Wuse wɔku nye, né wuse tika nɔ.» ¹⁵ E bo by nye ké bete ke kɔɔ ngwan wo.»

Ndana, ε Yesus diyɛ nde: «Sa ngwan ta kelɔ nan ne bo? ¹⁶ A ta nje girise bo hene kanje ngwan nye baɔa.» Ke bomɔ ma wokɔ melepi menɔri ké, ε bo lepe nde: «Yaɔa tí kelnaɔngwe dete na.» ¹⁷ Yasi wete, ε Yesus kanje misi beɔe ne bo lepɔ nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Tari*f1* te yi botu be sumna njumɔ

senma ko kpalma nje be sanngwe kondu, ma to lepi te nde nge? ¹⁸ Nge mumo nje dumo mbombu ne kete, a ta balo nyanngwe lekwe ne mutu mutu. Sendi, nge kondu te bale ke to mumo, yo ta pako nye ne mbol.» ¹⁹ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyè nè botu be ketina meyasi sanma nje te yi biye nye ndi ke kiya ngimo te yite. Yasi wete, bo kambima bomo. Bo duwa nde, Yesus nyeki kano te sunngwe ne bo.

Yesus nde, bomo gboku garama

nye Sesar
(Mt 22; Mk 12)

²⁰ Ndana, e bo kande sanma menje tomo bomo yi pemna ne. Botu bete dikima kelo membale nda kimo bomo, simande bo ta woko yina koto lepi ke numbu ne, ne bo biy nye, nye botu be pesina josi, ne bo nje kwanngwe nye kenje nyanngwe kum te e diyè ne meneti man ko. ²¹ E botu bete lepe nye Yesus nde: «Yekele, wuse duwa nde, we ke lepina tedye sendi yasi ne ngberè kine nembè njoka bomo na. Yasi wete, we tedya yo nje Njambiyè gbate gbate. ²² He gboku ka garama nye *Sesar, ho he ti gboku na?» ²³ Yesus duwa likisi yan. E nye lepe nye bo nde: ²⁴ «Wune tedya mi sule wete. Yekambiyè nè meketi mete yi kete ke tedya nda?» E bo yensa nde: «Yo yi Sesar.» ²⁵ E nye lepe nye bo nde: «Dete, wune nyeki Sesar meyasi mete yene, nye Njambiyè meyasi mete yene.» ²⁶ Ma bo ti yaka biye nye nde, a lepima yina koto lepi ke mbombu bomo na. Yasi wete, bo ngbakimama nda yi Yesus yensama no nye bo ke, e bo dibè numbu.

Kasi womiya bomo
(Mt 22; Mk 12)

²⁷ Baña bomo ke njoka *Besadusè ka ke yi Yesus. Besadusè lepi nde, mumo ti womiyè na. E bo lepe nye Yesus nde: ²⁸ «Yekele, Moyisi ketima ke membonnga nde: «Nge mumo be ne man, nge man wene te gwe tiko nyari kine ja bene na, na bon kuso te, na ja kwanngwe ne dino man e gwa ko.» ²⁹ Ma yo ba ne bono bambam yitan jo yiba ke moy yan. Tomba moy bonma nyari. E nye gwe tiko nya te kine ja bene nye na. ³⁰ E e kante nje bu kuso. E nye gwe sendi tiko nye kine ja bene nye na. ³¹ E mo yitatite nje bu sendi nya te. Yo kelnama dete ne bo yitan jo yiba hene. Bo gwa kine tiko monosike wete na. ³² Diyo ke, e nyari nje gwe sendi. ³³ Ma kome bemun ta womiyè ke, nya ko ta nje be nya nda ke njoka yan, keto bo hene yitan jo yiba bonma nye ne megwaki?» ³⁴ E Yesus yensa nye bo nde: «Bembam nè boma bete be ndi ndana ke meneti baka ke kel megwaki. ³⁵ Yasi wete, botu bete be Njambiyè benma kimote nde, bo ta womiyè ke njoka bemun be ne jongwe ke mboko te yi ta nje ke ti kel megwaki se na. ³⁶ Bo ti gwe se na, keto bo ta be nda bejaki be Njambiyè. Bo ta be bono be Njambiyè, keto bo ma womiyè ke njoka bemun. ³⁷ Moyisi tedya nde, bomo ta womiyè ke mbey te yi nye lepima kasi mono jete te e ba ke biye dite ko kome nye jeba Ba-

ba Mboko nde: «Njambiyè te e Abaraham, Njambiyè te e Isak, Njambiyè te e Yakob.» ³⁸ Njambiyè yeti Njambiyè bemun na, nye Njambiyè te e botu bete be ne jon baka. Ke yene, botu bete be ma gwe baka hene ne jon.» ³⁹ E baña ke njoka botu be ketina meyasi jaye lepo nde: «Yekele, we lepima kimote.» ⁴⁰ Ke kante, bo kine bobè diyè se nye yina diyan na.

⁴¹ E Yesus nje lepo nye bo nde: «Bomo lepi nde, *Krist mono Davit nan? ⁴² Keto Davit ne nguru wene ke lepo ke moy mekana me Besom nde: «Baba Mboko lepima nye Nyanngwe Kumande wombe nde: «Diyo metidye ke mbam bo mbe ⁴³ kumo nde, mi siki kawule bependo bo tiko ke nji mekol mo.» ⁴⁴ Davit jebama Krist nde Nyanngwe Kumande, ma Krist ta kpalò nje be mono wene nan?»

⁴⁵ Ke ngimo te yi bomo hene ba ke woko melèpi mete yi Yesus ba ke lepo ke, e nye lepe nye bejake bene nde: ⁴⁶ «Wune diyè ne koso ne botu be ketina meyasi. Bo kwadyikwe jaña ne nyanngwe ndulèj ndulèj megambo ke mbombu bomo, kwadyè sendi nde, bomo ke nyeno bo ke membey kome bomo diki wesidya ke. Bo kwadyikwe diyè ke bosa membey ke mambanj mewe-sidya me Beyuden, sa sendi kpa membey ke metu medina. ⁴⁷ Bo wenjila meyasi hene ne mbul ke mebo me bekuso boma, diki nje kel sewna menngweta, ne bomo ben nde, bo kimo bomo. Njambiyè ta jose bo tedye bo nyanngwe mebono kwa to te.»

Wete buka kuso nyari ke nye Njambiyè

yasi ne temo ne hene
(Mk 12)

21 Yesus kanma misi benè nda yi botu be kusuku ba ke nye meyasi ne sadaka nye Njambiyè ke moy kpongi nyena sadaka ke. ² E nye benè wete buka kuso nyari ke bete limbi sisi yiba kete. ³ E nye lepe nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Buka kuso nya ko nya kwa bari hene, ⁴ keto bari hene nya buyo meyasi mete yi bo be no kwa to te ke. Yasi wete, buka kuso nya ko nya yasi hene te yi ba nde, a jonnangwe no ke diyè mebuco mene ke.»

Kasi mebono mete yi ta nje ke
(Mt 24; Mk 13)

⁵ Diyo ke, e baña bomo lepe kasi mbanjo Njambiyè. Bo ba ke lepo nda yo ba kimote ne kimo metari nè meyasi mete yi bomo nya Njambiyè ne sadaka ke. E Yesus lepe nde: ⁶ «Ke metu mete yi nje ke meyasi menori hene yi wune benè ke kine tari wete ne wete ta diyè waka ke to jakoso kine nde, bo gbungula bete ke meneti na.»

⁷ E bo diyè nye nde: «Yekele, meyasi mete ta kelna ndenen? Yo nge ta tedye nde, meyasi mete ta be ke kelna ke?»

⁸ E nye yensa nde: «Wune diyè ne koso, ma bo nje sebile wune, keto bomo budiyate ta nje ne dino dyembe lepo nde: «Mi *Krist, mi ko! Ngimo yakama.» Wune ti benngwe bo na. ⁹ Kome wune ta woko kasi medyambi,

wokɔ sendi nde, bomɔ ke desɛ to sunɔwɛ nɛ bekum be dya, wunɛ tɪ gwaki kaɲ yaɲa na, keto mɛyasi mɛtɛ kãnda si kelna. Yasi wɛtɛ, yitɛ tɪ tedya nde, siyna mbokɔ ta dya ndana ndana na.»¹⁰ E nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Kandɔ wɛtɛ ta tɛmɛ lɔ dyambi nɛ wɛtɛ kandɔ. Kumandɛ wɛtɛ mǎ tɛmɛ lɔ dyambi nɛ jakɔɔ. ¹¹ Mɛnɛtɪ ta ngwanɔwɛ budyatɛ. Bɛya mɛkɔn nɛ mɛkolɔ ta dya sendi kɛ budya mɛmbɛy. Nyangwɛ mɛkelɛ mɛtɛ yi nyɛ wɔ nɛ nyangwɛ mɛyɛkambiye ta kelna wulɛ kwey. ¹² Yasi wɛtɛ, kɛ ngimɔ te yi mɛyasi mɛnɔri tɪ pa kelna kɛ, bo ta biye wunɛ tedye wunɛ nyangwɛ mɛbɔnɛ. Bo ta kaɲ wunɛ tɛmbidyɛ kɛ jɔsi kɛ mɛmbanjɔ mɛwesidya mɛ Bɛyudɛn, nyɛ wunɛ kɛ jɔbɔ. Bo ta kɛ nɛ wunɛ kɛ mbɔmbu bekumandɛ nɛ kɛ mbɔmbu bekum keto dɪnɔ dyɛmbɛ. ¹³ Mɛyasi mɛtɛ yi wunɛ ta sanɔwɛ nɔ kɛ ta kelɔ nde, wunɛ lɛpi mɛyasi mɛtɛ yi wunɛ bɛɲma nɛ yi wunɛ duwɔ kɛ kasi mɛ kɛ. ¹⁴ Dɛtɛ, wunɛ bãkidya kimɔtɛ kɛ dyanɔ dyan nde, wunɛ tɪ kanda kudye tɛmɔ kɛ yasi tɛ yi wunɛ ta yɛɲsa kɛ na. ¹⁵ Keto mi ta tedye wunɛ mɛlɛpi mɛtɛ yi wunɛ ta lɛpɔ kɛ, nyɛ sendi wunɛ dyanɔ tɛ yi ta kelɔ nde, bɛpendɔ bun tɪ sumɔ kol, ho yɛɲsa yaɲa na. ¹⁶ Ko besanɔwɛ bun nɛ benyanɔwɛ bun, ko bɛmanɔ bun ko bɛjadye bun nɛ besɔ bun ta dyanɔwɛ wunɛ. Bo ta wo banɔ budyatɛ kɛ njoka yun. ¹⁷ Bo hɛnɛ ta bɛnɔ wunɛ keto dɪnɔ dyɛmbɛ. ¹⁸ Ko bɛkɔ dɛtɛ, nyɲɔ to yun wɛtɛ nɛ wɛtɛ tɪ dɪmbiye na. ¹⁹ Wunɛ ta jɔngwɛ mɛsisɪɲ mun, nɔgɛ wunɛ disima.

²⁰ «Kɛ ngimɔ te yi wunɛ ta bɛɲɛ nde, mɛnɔɲɔ besɔja ma litɔ Yerusalem sanɔwɛ kɛ, wunɛ dũkwɛ nde, Yerusalem ta bɛ kɛ yanggila. ²¹ Kɛ ngimɔ te yitɛ botu bɛtɛ bɛ ta bɛ kɛ mɛnɛtɪ mɛ Yuda baka sɛdyikwɛ kambɔ kɛ kɛ to mɛkɛki. Baka bɛ ta bɛ kɛ Yerusalem baka pũndu si kwã. Botu bɛtɛ bɛ ta bɛ kɛ mɛlundɛ baka tɪ nyɲa mɔy dya na. ²² Keto yo ta bɛ ngimɔ te yi Njambiyɛ ta ndeyɛ bomɔ bɛnɛ tedye bo mɛbɔnɛ. A ta kelɔ dɛtɛ, nɛ mɛyasi hɛnɛ tɛ yi bã ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ si tũndu. ²³ Boma bɛtɛ bɛ ta bɛ nɛ mɔy nɛ baka bɛ ta nyɛ bɔnɔsikɛ bɛri kɛ ngimɔ te yitɛ baka ta sanɔwɛ nɛ mɛbɔnɛ, keto nyangwɛ mɛbɔnɛ ta dya kɛ dya. Njambiyɛ ta punɲɛ ngambi nɛ sunɔwɛ nɛ ndiɲgɛlɛ kandɔ kɛ hɛnɛ. ²⁴ Bo ta wo bo nɛ kafa, biye bo nɛ bala kɛ nɔ kɛ mɛkandɔ hɛnɛ. Botu bɛtɛ bɛ yeti kɛ duwɛ Njambiyɛ baka ta sɔpɪtɛ Yerusalem nɛ mɛkol kumɔ komɛ ngimɔ tɛ yan ta siyɔ kɛ.

Yesus ta kala nje
(Mt 24; Mk 13)

²⁵ «Yɲa mɛyasi mɛtɛ yi tedye nde, yaɲa ta dya kɛ ta bɛɲna kɛ yesɔ, bɛɲna kɛ ngwendɛ nɛ besisɔ. Mɛkandɔ hɛnɛ kɛ to mɛnɛtɪ ta gwe wɔ budyatɛ. Bo ta dɪyɔ tɛmɔ kɛ ngɲɲ kɛ nyangwɛ mɛduɲ mɛ maɲ nɛ mɛduɲ mɛ nyangwɛ mɛkumbɔ. ²⁶ Bomɔ ta gwe wɔ ngwanɔwɛ balɔ kɛ takina yasi tɛ yi ta dya kɛ mɛnɛtɪ kɛ. Keto mɛyasi mɛtɛ yi nɛ ngunɔgudye yi dɪyɛ kɛ kwey kɛ ta ngbɔkisa budyatɛ. ²⁷ Kɛ kɔɲtɛ, bo ta bɛɲɛ *Mɔnɔ mɔmɔ kɛ nɛ nɛ kulutu nɛ nyangwɛ ngunɔgudye nɛ nyangwɛ mɛluksa. ²⁸ Komɛ mɛyasi mɛnɔri ta kandɛ dyanɔnɛtɛ kɛ,

nɛ wunɛ tɛmbidyɛ yotɔ kaɲɛ to, keto Njambiyɛ ta bɛ kɛ jɔngwɛ wunɛ.»

Kanɔ kɛ kasi figiyɛ
(Mt 24; Mk 13)

²⁹ E Yesus yekidyɛ wɛtɛ kanɔ nyɛ bo nde: «Wunɛ bɛɲa *figiyɛ ko mɛjɛtɪ hɛnɛ. ³⁰ Kɛ ngimɔ tɛ yi jɔnɔja mɛmbɔru mɛ kɛ pundɔ kɛ mɛbɔ mɛtɛ, wunɛ nɛ nguru wun kɛ duwɛ nde, ngimɔ mbiyɔ ma wuta. ³¹ Dɛtɛ sendi, komɛ wunɛ ta bɛɲɛ nde, mɛyasi mɛtɛ mɛ kɛ dya, wunɛ dũkwɛ nde, *Kandɔ Njambiyɛ ma wuta. ³² Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Ko botu bɛtɛ bɛ nɛ jɔɲ kɛ ngimɔ tɛ yɔkɔ baka tɪ gwe hɛnɛ kinɛ nde, mɛyasi mɛnɔri dyanɔ na. ³³ Dyobɔ nɛ mɛnɛtɪ ta si kwã yambile, ma ndi mɛlɛpi mɛmbɛ tɪ yambile wɛtɛ yesɔ na.

Wusɛ kɔmsanɔwɛ mɛtu hɛnɛ

³⁴ «Wunɛ dɪy nɛ sɔsɔ nɛ mɛkelɛ mun, ma tɛmɔ yun mɛ nɛ tɛkɔ keto dyɛna mɛdyɛ nɛ gwɛna mɛnɔm kwã to tɛ. Wunɛ dɪy sendi nɛ sɔsɔ, ma tɛmɔ yun mɛ nɛ tɛkɔ keto mɛtakɛ kɛ kasi mɛyasi mɛtɛ yi wunɛ ta jɔɲna nɔ kɛ. Wunɛ dɪy nɛ sɔsɔ, kambɔ yesɔ tɛ mɛ nɛ ngbakɛ wunɛ ngbaka. ³⁵ Keto yesɔ tɛ ta dya ngbakɛ bomɔ hɛnɛ bɛ dɪyɛ kɛ to mɛnɛtɪ, nda yi bo bɛtɛ nɛ bulajama kɛ duku, bɛnɔnɔ mǎ nɛ ngbakima, yo mǎ kawulɛ bo. ³⁶ Dɛtɛ, wunɛ tɪ yaki na. Wunɛ ngwɛtanɔwɛ nɛ Njambiyɛ mɛngimɔ hɛnɛ, nɛ wunɛ bɛ nɛ dɛtɪ tɛ yi dɪyɔ kɛ mɛyasi mɛtɛ yi ta dya kɛ, nɛ wunɛ nɛ tɛm kɛ mbɔmbu *Mɔnɔ mɔmɔ.»

³⁷ Yesus dikima tedye bomɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nɛ yesɔ kɛ mɔy mbanɔ Njambiyɛ. Yasi wɛtɛ, nɛ tu a dikima kwã kɛ dɪyɔ kɛ *Keki mɛoliviye. ³⁸ Bomɔ hɛnɛ dikima kɛ bɛmɛɲmɛnɛ nɛ sut kɛ mbanɔ Njambiyɛ kɛ wokɔ mɛlɛpi mɛnɛ.

22 Ngimɔ jɛsɔ dyɛna mɛmampa mɛtɛ yi kinɛ ngã kɛtɛ kɛ bã kɛ wuta. Bo jɛbanɔwɛ jɛsɔ tɛ nde *Paska Bɛyudɛn. ² Ndana, ɛ bekum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ botu bɛ ketina mɛyasi sã nɛ nda yi bo yakama wo nɛ Yesus kɛ, keto bo bã kɛ kambɔ bomɔ.

³ Ndana, ɛ *Satan nyɲɛ tɛmɔ Yuda tɛ yi bo dikima jɛba sendi nde Iskariyot kɔ. A bã kɛ njoka bɛjɛkɛ bɛ Yesus kamɔ jɔ yiba. ⁴ Yudas kwanɔma kɛ kombilɛ ngɲɲ bɛnɛ bekum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ bekum bɛ botu bɛ bakidyɛ mbanɔ Njambiyɛ yɲ bɛɲɛ nda yi nyɛ yakama dyanɔwɛ nɛ Yesus nyɛ bo kɛ. ⁵ Bomɔ baka wokuma mɛsosa budyatɛ. E bo pɛsɛ nde, bo ta nyɛ nyɛ mɔni. ⁶ E Yudas jayɛ. E nyɛ kandɛ sanɔna kimɔ ngimɔ tɛ yi nyɛ ta dyanɔwɛ nɛ Yesus kinɛ nde, bomɔ dũkwɛ na.

Yesus kɛ dɪyɛ jɛsɔ Paska

bɛnɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ
(Mt 26; Mk 14; Jɲ 13)

⁷ Yesɔ dyɛna mɛmampa mɛtɛ yi kinɛ ngã kɛtɛ kɛ dyanɔma. Yo bã ngimɔ wona bɔnɔ bɛsam nɛ sadaka yi

mɛdye mɛ jesu *Paska Beyuden. ⁸ E Yesus tome Piyer bene Jar lepɔ nde: «Wune kɛn kombile mɛdye mɛ Paska te yusu, nɛ wuse dye.» ⁹ E bo diyɛ nye nde: «We kwadyikwe nde, wuse kɛn kombile ba yo we?» ¹⁰ E nye yɛnsa nye bo nde: «Kome wune ta kumɔ ke mɔy dya kɛ, wune ta saɔgwa nɛ wete mbam nɛ mapi mɔɔku. Wune bɛngwe nye kumɔ ke tɔ te yi nye ta nyiɛ kete kɛ. ¹¹ Nɛ wune lɛpi nye sa tɔ nde: «Yekele ke diyɛ we nde: Mbey te yi sine bejɛke bembɛ ta dye Paska kete kɛ ba we?» ¹² A ta tedye wete nyaɔgwe toɔgari nye wune ke tɔ kwey ke pay to te nɛ mɛyasi hɛnɛ gweyɔ kombilate ke mɔyɛ. Yo womete yi wune ta kombile mɛdye mɛ Paska.» ¹³ Bo kɔ, ɛ bo dolɛ mɛyasi hɛnɛ nda yi Yesus lɛpima nye bo kɛ. E bo kombile mɛdye mɛ Paska.

Kasi mɛdye mɛ Njambiyɛ
(Mt 26; Mk 14; 1Kt 11)

¹⁴ Ke ngimɔ dyena mɛdye mɛ Paska ma dya kɛ, ɛ nye kɛ diyɔ bene botu be tomun bene yɛ dyena. ¹⁵ E nye lɛpɛ nye bo nde: «Mi kwadya dye Paska te yɔkɔ nɛ temɔ mbɛ hɛnɛ sine wune ke ngimɔ te yi mi ti pa saɔgwa nɛ mɛbɔnɛ kɛ. ¹⁶ Keto mi ke kombile lepɔ nye wune nde: Mi ti dye se yo na kumɔ ke ngimɔ te yi Njambiyɛ ta si tedye to dyena mɛdye mete ke *Kandɔ dyenɛ.» ¹⁷ E nye bɔ pelɔ nɛ tena menjam ke mɔyɛ, nye Njambiyɛ wosoko lepɔ nde: «Wune bɔnɔ yo kabidya, ¹⁸ keto mi ke kombile lepɔ nye wune nde: Ko mi ti hɔbiye se tena menjam maka na kumɔ nde, *Kandɔ Njambiyɛ dyɔnɛ.» ¹⁹ Ke kɔnɛ, ɛ nye bɔ mampa. Ke nye ma si nye Njambiyɛ wosoko kɛ, ɛ nye leke yo nye bo lepɔ nde: «Yike membundɔ membɛ. Yo ke nyena keto yun. Wune kɛ kelɔ deke dye take nɛ mi.» ²⁰ Ke mɛdye ma siyɔ kɛ, ɛ nye bɔ sendi pelɔ tena menjam nye bo nda yi nye kelma nɛ mampa kɛ. E nye lɛpɛ nde: «Pelɔ tena menjam te yike, yo jɔnɔ mbon te yi ke kelna nɛ mekiyɔ membɛ yi ke nyanɔa keto yun kɛ. ²¹ Yasi wete, wune dɔkwe nde: Mɔ te ɛ ta dyaɔgwe mi kɔ waka ke mɛdye sine nye. ²² *Mɔnɔ mumɔ ta kwɔ gbate nda yi Njambiyɛ pɛsima kɛ. Yasi wete, mɛbɔnɛ ta balɔ ke to mɔ te ɛ ta dyaɔgwe nye kɔ.» ²³ Ndana, ɛ bo kandɛ mɛdiyina tandɛ yan ke kasi mɔ te ɛ yakama kelɔ kwalɔ mekele mete yite ke njoka yan kɔ.

Nda kwɔ besɔ?
(Lk 9; Mt 18; Mk 9)

²⁴ E metandɔ dya sendi ke njoka bejɛke, keto bo kwadya duwe mɔ te ɛ kwanɔma besɔ ke njoka yan kɔ. ²⁵ E Yesus lɛpɛ nye bo nde: «Bekumande be meneti ke diyɔ nɛ bomɔ. Sendi, botu bete be name besɔ baka, bo jɛbaɔgwe bo nde kimɔ bomɔ. ²⁶ Yasi wete ke yun, kine yanɔa dete na. Tomba ke njoka yun yaɔkaɔgwe be nda jɔkidya. Mɔ te ɛ diyɛ nɛ besɔ kɔ yaɔkaɔgwe be nda mɔnɔ mesay. ²⁷ Nda kwɔ jakɔɔ? Yo mɔ te ɛ diyɛ ke mbey mɛdye ladiye kɔ, ho yɔkɔ ɛ bɔ mɛdye nje nye jakɔɔ kɔ? Yeti yɔkɔ ɛ diyɛ ke mbey mɛdye ladiye kɔ kwɔ jakɔɔ na? Yasi wete, mi mbe nda mɔnɔ mesay ke njoka yun. ²⁸ Wune diyama kpo nɛ kpo ke kɔnɔ mbe ke ngimɔ te yi mi saɔgwama nɛ mɛbɔnɛ kɛ. ²⁹ Dete, nda Saɔmbɛ nya mi

deti nde, mi nɔm *Kandɔ dyenɛ kɛ, mi sendi ke nye wune deti te yi namɔ yo. ³⁰ Dete, nɛ wune diyɔ dyena, hɔbiye ke mbey kome mi dyena ke Kandɔ dyembɛ kɛ, nɛ wune diyɔ ke nyaɔgwe membey pɛsɔ jɔsi mekandɔ kamɔ jɔ yiba be kandɔ Isarayɛl.»

³¹ E Yesus lɛpɛ nye Simɔn nde: «Simɔn, Simɔn, wokɔ kimɔte. *Satan diyama, na pepi wune nda yi bo pepɛ nɛ lesi yɛ baka nɛ njɔkɔ te nɛ kopu te kɛ. ³² Yasi wete, mi ngwetama nɛ Njambiyɛ keto yɔ, ma we mɛ nje diyɔ kine tikɔ se temɔ nɛ mi na. Yasi wete, kome we ta nje yɛnsa nɛ kɔkɔ jaye mi kɛ, nɔ nyɛki bɛmɔnɔ deti.» ³³ E Piyer lɛpɛ nye nye nde: «Nyaɔgwe Kumande, ko kɛna jɔkɔ ko sɔnɔ, mi gba nedɔ te yi kɛ sine we.» ³⁴ E Yesus lɛpɛ nde: «Piyer, mi ke kombile lepɔ nye we nde: We ta tonɔ muka kumɔ mɛnɔa yitati nde, we yeti ke duwe mi na, mbam kube mɔ nje kɔkɔ.» ³⁵ E nye kɛ mbɔmbu lepɔ nye bo nde: «Ke ngimɔ te yi mi tommɔ nɛ wune kine kom mɔnɔ kine kobiye kine menakala kɛ, 'ɛ yanɔ banɛ wune?» E bo yɛnsa nde: «Ko yanɔ ti banɛ wuse na.» ³⁶ E nye lɛpɛ nye bo nde: «Ndana yey, mɔ te ɛ nɛ kom mɔnɔ, a bɔnɔ. Mɔ te ɛ nɛ kobiye, a bɔnɔ. Ma yɔkɔ ɛ kine kafa kɔ dyaɔgwe lambɔ nɛ bɔnɔ nɔ. ³⁷ Keto mi ke kombile lepɔ nye wune nde: Mɛlepi mete yi bɔ ketinate ke mekana mɛ Njambiyɛ ke kasi mbɛ kɛ ta kelna gbate. Yo bɔ ketinate nde: «Bo boɔnɔa nye nda mɔ mɛbeyɔ.» Yasi te yi yo ketinate ke kasi mbɛ kɛ ta be ke si kelna.» ³⁸ E bejɛke lɛpɛ nde: «Nyaɔgwe Kumande, mekafa yiba kɛ.» E nye lɛpɛ nye bo nde: «Yakama dete.»

Yesus ke ngweta nɛ Njambiyɛ

ke Getsemane
(Mt 26; Mk 14)

³⁹ Ke kɔnɛ, ɛ Yesus pundɛ kɛ ke *Keki mɛoliviye nda njɛl wene. E bejɛke bene berɔgwe nye. ⁴⁰ Ke nye ma kumɔ mate kɛ, ɛ nye lɛpɛ nye bejɛke bene nde: «Wune ngwɛtaɔgwe nɛ Njambiyɛ, ma wune mɛ nje balɔ kome *Satan ta bobɛ wune kɛ.» ⁴¹ Ke kɔnɛ, ɛ nye jise ke keki yan kɛ nɛ naɔ nɛ mbɛt yaka lɔndɔ betina kusu. E nye kuse mɛbɔnɔ ke meneti ngweta nɛ Njambiyɛ lepɔ nde: ⁴² «Da, nge we kwadyɛ, kelɔ nde, nyaɔgwe mapi mɛbɔnɛ mete yike dɔkwe ke to mbe. Ma, yo ti kelnaɔgwe nda yi mi kwadyɛ kɛ na, yo kɛlnaɔgwe nda yi we kwadyɛ kɛ.» ⁴³ Ndana, ɛ wete jaki Njambiyɛ wule dyaɔbɔ nje nye nye deti. ⁴⁴ Dodo sɔnɔ biyama Yesus. E nye ngweta nɛ Njambiyɛ nɛ tinɔ, biriki punduma ke yotu nɛ balɔ ke meneti nda yi mekiyɔ dɔdya nɔ kɛ. ⁴⁵ Ke nye ma si ngweta kɛ, ɛ nye temɛ kɛ kome bejɛke diyama kɛ. A dolma bo ke jakɔ, keto metake kwanɔma bo. ⁴⁶ E nye lɛpɛ nye bo nde: «Wune yaɔki keto nge? Wune tɛma ngweta nɛ Njambiyɛ, ma mɛbobilan nje laɔsa wune.»

Bo ke biye Yesus
(Mt 26; Mk 14; Jn 18)

⁴⁷ Yesus bɔ ndi ke lɛpina dete kɛ, yaka nɔ, ngil ke dya. Yudas te ɛ bɔ ke njoka bejɛke bene kamɔ jɔ yiba kɔ be to njɔnɔ te. E nye kɛ ke keki Yesus, na dul numbu nɛ. ⁴⁸ E

Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Yudas, 'wɛ kɛ dʏangwɛ ka *Mɔɔɔ mumɔ nɛ nje dulna numbu nɛ?»

⁴⁹ Kɛ botu betɛ bɛ bɔ kɛ njɔɔ Yesus baka ma bɛɛ yasi te yi kɛ kwadyɛ kelna kɛ, ɛ bo lɛpɛ nde: «Nyangwɛ Kumande, 'wusɛ kɔtu bo nɛ mɛkafa?» ⁵⁰ ɛ wɛtɛ kɛ njoka yan kɔtɛ mɔ mesay mɛ nyangwɛ kum botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ pɛsɔ tɔ nɛ ɛ mbam bɔ betɛ kɛ mɛnɛti. ⁵¹ Yasi wɛtɛ, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo nde: «Wunɛ tɪki, yo dʏy dete.» ɛ nyɛ kpokɛ tɔ mbam te jɔngwɛ nyɛ. ⁵² ɛ Yesus nje lɛpɔ nyɛ bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ bɛkum bɛ botu bɛ bakidya mbanjɔ Njambiyɛ nɛ betomba bɛ dya bɛ njɔ kɛ biyna nɛ baka nde: «Wunɛ njɔ nɛ mɛkafa nɛ mɛtegbe yɪ nje biye nɛ mi nda yi bo bɛngwɛ nɛ mɔ gubɔ kɛ. ⁵³ Mi dikima dʏyɔ mɛtu hɛnɛ sinɛ wunɛ kɛ mbanjɔ Njambiyɛ, wunɛ tɪ biye mi na. Yo ndi nde, ɛngimɔ yun dyanma, bʏ sendi ɛngimɔ te yi *Satan.»

Piyɛr kɛ tonɔ nde, a yeti kɛ

duwɛ Yesus na
(Mt 26; Mk 14; Jn 18)

⁵⁴ Kɛ bo ma si biye Yesus kɛ, ɛ bo bʏ nyɛ kɛ nɔ kɛ tʏ nyangwɛ kum botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ. Piyɛr dikima bɛngwɛ bo nɛ nan. ⁵⁵ Bo jɔngwa dɪtɛ kɛ bɛmbɛ sɔ dʏyɔ kɛ kɛkite. ɛ Piyɛr nje dʏyɔ sendi kɛ njoka yan. ⁵⁶ Wɛtɛ nya te ɛ dikima kelɔ mesay kɛ tʏ kɔ bɛɛma nyɛ kɛ dʏyɔ kɛ kɛki dɪtɛ. ɛ nyɛ sɛngilɛ nyɛ lɛpɔ nde: «Mbam kɔ bɔ sendi bɛnɛ nyɛ!» ⁵⁷ Yasi wɛtɛ, ɛ Piyɛr tonɛ lɛpɔ nde: «Nyari, mi yeti kɛ duwɛ nyɛ na!» ⁵⁸ Dʏyɔ nɛ mbɛt kɛ kɔɔtɛ kɛ, ɛ wɛtɛ mbam bɛɛɛ nyɛ lɛpɔ nde: «Wɛ sendi kɛ njoka botu betɛ.» ɛ Piyɛr lɛpɛ nde: «Mbam, mi yeti kɛ mɔyɛ na!» ⁵⁹ Dʏyɔ nda hawa wɛtɛ kɛ kɔɔtɛ kɛ, ɛ wɛtɛ mbam nje basidye lɛpɔ sendi nde: «Gbate, mbam kɔ bɔ sendi bɛnɛ nyɛ, kɛto nyɛ sendi mɔ Galilɛ!» ⁶⁰ ɛ Piyɛr yɛɛsa nde: «Mbam, mi yeti kɛ duwɛ yasi te yi wɛ kwadyɛ lɛpɔ kɛ na!» Piyɛr bɔ ndi kɛ lɛpɔ detɛ kɛ, ɛ mbam kubɛ kɔkɛ. ⁶¹ ɛ Kumande Yesus yɛɛsa bɛɛɛ Piyɛr nɛ ɛngɔɔ. ɛ Piyɛr nje takɛ lɛpi te yi Kumande Yesus ma lɛpi nyɛ nyɛ nde: «Wɛ ta tonɔ muka kumɔ mɛɛngɔ yitati nde, wɛ yeti kɛ duwɛ mi na, mbam kubɛ mɔ nje kɔkɔ.» ⁶² ɛ Piyɛr pundɛ kɛ lɛlɔ budyate.

⁶³ Bɛmbam betɛ bɛ bɔ kɛ bakidye Yesus baka dikima nyɛtɔ nyɛ, mɛndɛ sendi nyɛ. ⁶⁴ Bo wotuma misi mɛnɛ nje lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Tubɔ mɔ te ɛ mɛndima wɛ kɔ.» ⁶⁵ Bo kɔ sendi mbɔmbu yɪ lɛpɔ sendi yɪɔ budya mɛlɛpi mɛ gbutu sɔngwɛ nɛ nyɛ budyate.

Yesus kɛ mbɔmbu nyangwɛ

jɔsi Bɛyudɛn
(Mt 26; Mk 14; Jn 18)

⁶⁶ Kɛ misi ma pupɔ kɛ, ɛ njɔɔ betomba bɛ dya wɛsidya bɛnɛ bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ botu bɛ tɛdya mɛmbɔngɔ. ɛ bo tomɛ bomɔ kɛ bʏ nɛ nyɛ nje nɔ kɛ mbɛy nyangwɛ jɔsi yan. ⁶⁷ ɛ bo lɛpɛ nde: «Nɔgɛ bɛ nde, wɛ *Krist, lɛpɔ nyɛ wusɛ.» ɛ Yesus

yɛɛsa nyɛ bo nde: «Nɔgɛ mi lɛpɛ nyɛ wunɛ, wunɛ tɪ jayɛ na. ⁶⁸ Sendi, ɛngɛ mi dʏyɛ wunɛ mɛdiyan, wunɛ tɪ yɛɛsa nyɛ mi na. ⁶⁹ Kandɛ ndana *Mɔɔɔ mumɔ ta dʏyɔ kɛ mbam bɔ Njambiyɛ te ɛ nɛ ɛngɔngudye hɛnɛ kɔ.»

⁷⁰ Ndana, ɛ bo hɛnɛ lɛpɛ nde: «Yɪtɛ nde, wɛ Mɔɔɔ Njambiyɛ?» ɛ nyɛ yɛɛsa nyɛ bo nde: «Yo nda yi wunɛ lɛpɛ kɛ, mi Mɔɔɔ Njambiyɛ.» ⁷¹ ɛ bo nje lɛpɔ nde: «Nɔgɛ yi bo ta lɛpɔ sendi nyɛ wusɛ kɛ? Wusɛ ma wokɔ nda yi nyɛ lɛpɪma nɛ numbu nɛ kɛ.»

Yesus kɛ jɔsi kɛ mbɔmbu Pilat

nɛ kɛ mbɔmbu Herod
(Mt 27; Mk 15; Jn 18)

23 Kɛ kɔɔtɛ, ɛ nyangwɛ bomɔ baka hɛnɛ tɛmɛ nɛ gam bʏ Yesus kɛ nɔ kɛ yi Pilat. ² ɛ bo kandɛ lɛpɔ mɛyasi sɔngwɛ nɛ nyɛ nde: «Wusɛ dolma mbam kɔ kɛ tɛdye detina to nyɛ botu bɛ kandɔ dʏyusu. A kɛ kidye bomɔ nde, bo tɪ gboku garama nyɛ *Sesar na. A kɛ lɛpɔ sendi nde, nyɛ *Krist, nyɛ kumande.» ³ ɛ Pilat dʏyɛ nyɛ nde: «Wɛ kumande Bɛyudɛn?» ɛ Yesus yɛɛsa nyɛ nyɛ nde: «Yo nda yi wɛ lɛpɛ kɛ.» ⁴ ɛ Pilat nje lɛpɔ nyɛ bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ ɛngilɔ bomɔ nde: «Mi yeti kɛ bɛɛɛ mɛ yɪɔ mɛjɔsɔ kɛ yotu mbam kɔ na.» ⁵ Ko bɛkɔ detɛ, bo kɔ ndi mbɔmbu lɛpɔ nɛ deti kwɔ to te nde: «A kɛ dɛsɛ to bomɔ nɛ tɛdya yasi nɛ kandɛ kɛ Galilɛ nɛ Yuda hɛnɛ nje kumɔ nɔ ndana waka.»

⁶ Kɛ Pilat ma wokɔ kasi Galilɛ kɛ, ɛ nyɛ dʏyɛ nde: «Mbam kɔ mɔ Galilɛ?» ⁷ Kɛ nyɛ ma wokɔ nde, Yesus wɔkɔnyangwɛ nɛ Herod kɛ, ɛ nyɛ kwanɔdye nyɛ kɛnjɛ nyɛ, kɛto Herod bɔ sendi kɛ Yerusalem kɛ pɔku mɛtu mɛtɛ yitɛ.

⁸ Kɛ kumande Herod ma bɛɛɛ Yesus kɛ, ɛ nyɛ sosa budyate, kɛto a bɔ nɛ yɛsidye bɛɛɛna nɛ njombu yaɔa, kɛto mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ dikima wokɔ kɛ kasi nɛ kɛ. Herod bɔ kɛ takɛ sendi nde, Yesus ta kelɔ yɪɔa mɛyɛkambiyɛ kɛ misi mɛnɛ. ⁹ ɛ nyɛ dʏyɛ Yesus budya mɛdiyan. Ko detɛ, a tɪ yɛɛsa yaɔa nyɛ nyɛ na. ¹⁰ Bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ botu bɛ ketina mɛyasi bɔ sendi te, diki pɛsɔ bɛya mɛlɛpi nyɛ kɛ numbu nɛ nɛ ɛngɔɔ. ¹¹ Herod bɛnɛ bɛsɔja bɛnɛ yɛliya nyɛ wungwɛ nyɛ. Bo lɛnja nyɛ kpasa lambɔ. Kɛ kɔɔtɛ, ɛ Herod yɔkidye nyɛ kɛnjɛ Pilat. ¹² Kɛ kiya yɛsɔ te ɛ Pilat bɛnɛ Herod biye mɛsɔ. Nɛ mbɔmbu, bo bɔ nɛ pɛndɔ.

¹³ Ndana, ɛ Pilat wɛsidye bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ bomɔ bɛ kandɔ Bɛyudɛn nɛ bɛkum ban hɛnɛ lɛpɔ nyɛ bo nde: ¹⁴ «Wunɛ bɔɛma mbam kɔ nje nɔ kɛ yɛmbɛ nde, a kɛ dɛsɛ to bomɔ. Ndana ndana mi diyma nyɛ mɛdiyan kɛ misi mun. Yasi wɛtɛ, mi tɪ bɛɛɛ mɛjɔsɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛ yotu nɛ nda yi wunɛ lɛpɪma kɛ na. ¹⁵ Herod sendi tɪ bɛɛɛ mɛjɔsɔ kɛ yotu nɛ na, yori yi nyɛ yɔkidya sendi nyɛ njɛsɛ wusɛ kɛ. Detɛ, mbam kɔ tɪ kelɛ yɪɔa yaɔa yi yakama nde, a sɔmbu sɔɔ ketɔ te na.» ¹⁶ ɛ Pilat lɛpɛ nde: «Yɪ bɔ detɛ kɛ, mi ta lɛpɔ nde, bo njɔru nyɛ, mɔ nje sɔɔɛ bɔ nɛ nyɛ.» ¹⁷ Yo bɔ tumbu kɛ yan nde, kɛ ɛngimɔ jɛsɔ *Paska yan hɛnɛ Pilat sɔɔɛna bɔ nɛ mɔ jɔbɔ wɛtɛ. ¹⁸ ɛ bo hɛnɛ ɛngbɔ kɛmbɔ

ndi tu wete nde: «Mbam kɔ gwâki, nɔ sɔŋa bɔ ne Barabas yɔkidye nye wuse.»¹⁹ Bo nyéki Barabas ke jɔbɔ, keto a desa to bomɔ sunɔwe ne bekum be dya nɛ keto wona mumɔ.²⁰ E Pilat basidye lepina nye bomɔ, keto a kwadya soŋe bɔ ne Yesus.²¹ Ko beko dete, bo kɔ mbɔmbu kembɔ nde: «Ngbako nye ke kroa. Ngbako nye ke kroa.»²² E Pilat lepe nye bo ke menɔga yitatite nde: «Ma yo kwalɔ beya yasi te nda yi nye kelma ké? Mi ti beŋe yiŋa mejɔkɔ ke yotu ne yi yakama nde, a sɔmbu sɔŋ keto te na. Mi ta lepɔ nde, bo njũru nye, má nje soŋe bɔ ne nye.»²³ Ko dete, bo kɔ ndi mbɔmbu ne beya mekembu lepɔ nde, bo ngbâki Yesus ke kroa. E mekembu man lanɔsa.²⁴ E Pilat lepe nde, yasi te yi bo diyma ké ta kelna.²⁵ E nye nje soŋe bɔ ne yɔkɔ yi bo nya nye ke jɔbɔ keto desa to bomɔ sunɔwe ne bekum be dya nɛ keto wona mumɔ kɔ. Yo nye yi bo bɔ ke kwadye. E nye nje kanɔ Yesus nye bo, né bo kel ne nye nda yi bo kwadya ké.

Bo ke by Yesus kɛ ngba ke kroa
(Mt 27; Mk 15; Jn 19)

²⁶ Ke ngimɔ te yi bo bɔ ke by Yesus kwɔ nɔ ké, e bo sanɔwa ne wete mbam nde Simɔn, mɔ Siren ke yɔkwe ngwanɔ. E bo biye nye sobidye nye kroa nde, a kɛndi nɔ ke kɔŋ Yesus.²⁷ Nyanɔwe ngil botu be dya nɛ baŋa bomari bɔ ke beŋwe Yesus. Boma bete bɔ ke jaba wo yotu keto nɛ.²⁸ E Yesus yeŋsa beŋe bomari lepɔ nye bo nde: «Wune boma be Yerusalem, wune tí lel keto mbe na, yasi wete, wune lél keto yun nɛ keto bɔnɔ bun.»²⁹ Keto wune dúkwe nde, metu ta dyɔ yi bomɔ ta lepɔ nde: «Bekundu nɛ bomari bete be tí ja yí nye ne bɔnɔsike beri wete yesɔ baka ne mesosa.»³⁰ Ke ngimɔ te yite bomɔ ta lepɔ nye mekeki nde: «Wune bál ke to su.»³¹ Bo ta lepɔ sendi nye mekoru nde: «Wune mbâsi wuse.»³¹ Ma nge bo kele dete ne bɔsuna jeti, yo má nje be nan ne sɔsuna jeti?»

³² Ke ngimɔ te yi bo boŋma Yesus kwɔ nɔ ké, e bo by sendi botu be kelna nyanɔwe beya mekele yiɔba, né bo kɛ wo bo nda Yesus.

³³ Ke bo ma kumɔ ke mbey te yi bo jeba nde Gboŋgo to ké, e bo ngba Yesus womete ke kroa, ngba sendi botu be nyanɔwe beya mekele baka yiɔba, wete ke kroa te wene pulɔ mbam bɔ Yesus, wete ke wene pulɔ gare nɛ.³⁴ E Yesus lepe nde: «Da, tikɔ bo ne ngwete, keto bo yeti ke duwe yasi te yi bo kele ké na.» Bo boŋma melambɔ mene lɔ ke mbari yí kabidya ne yo.³⁵ Bomɔ bɔ womete díki beŋe. Bekum díkima nyetɔ nye lepɔ nde: «A díkima jɔngwe baŋa bomɔ. Ma ndana, a jɔngwe yotu ne ne nguru wene, nge be nde, nye *Krist te yi Njambye tɔkuma kɔ.»³⁶ Besɔja díkima nyetɔ nye sendi. Bo kɔ ke keki ne jekidye dyanjina menjam nye nye³⁷ lepɔ nde: «Nge be nde, we kumande Beyuden, jɔngwe yotu yo ne nguru wɔ.»³⁸ Bo ketima yiŋa yasi ngba ke to kroa ne nde: «Yɔkɔ kumande Beyuden.»

³⁹ Ke njoka botu be kelna nyanɔwe beya mekele yi bo ngbama ke kroa baka, wete toyma Yesus lepɔ nye nye nde: «We yeti *Krist na? Jɔngwe yotu yo ne nguru wɔ, nɛ we jɔngwe sendi wuse.»⁴⁰ E yoru ndeye nye lepɔ

nde: «Yo nge, we ti kámbi Njambye na? Mbam kɔ ke sanɔwa ne kiya mendeya nɛ meɔbɔne nda wuse.»⁴¹ Nɛ we nɛ mi, yusu yakama ne wuse beŋwe nyanɔwe beya mekele musu. Ke be mbam te yɔkɔ, a tí kele ne beya yaŋa na.»⁴² E nye nje lepɔ nde: «Yesus, nɔ táká mi komɛ we ta nje namɔ mbokɔ ké.»⁴³ E Yesus lepe nye nye nde: «Gbakasi yi mi lepe nye we ké: Muka sine we ta díyɔ ke *Paradis!»

⁴⁴ Yo bɔ ke pɔku bembe yesɔ, e yitil kele ke to meneti hene kumɔ ke hawa yitati te yi bekoko.⁴⁵ E misi me yesɔ díbidya. E nyanɔwe lambɔ te yi bɔ kesate ke mbey te yi ne kiyo ke mbanjɔ Njambye ké nyaliye ke bembe.⁴⁶ E Yesus kembe lepɔ ne men ke kwey nde: «Da, mi ke yɔkidye Sisiŋ mbe nye ke meɔbɔ mɔ!» Ke nye ma si lepɔ dete ké, e nye jeyɛ gwe.⁴⁷ Ke kum besɔja te e bɔ womete kɔ ma beŋe yasi te yi kwanɔna ké, e nye lukse Njambye lepɔ nde: «Mbam kɔ bɔ gbate ngbenɔ mumɔ!»⁴⁸ Bomɔ njɔ ne ngil yí nje beŋe yasi te yi kwanɔna ké. Ke bo ma si beŋe mekele menɔri ké, e bo hene kpo bɔ ke beti jaba duwe nɔ.⁴⁹ Benjɔŋ be Yesus hene nɛ boma bete be beŋwa nye kande Galile baka diyma ne nan beŋe meyasi mete yi bɔ ke kwanɔna ké.

Pumbuna Yesus
(Mt 27; Mk 15; Jn 19)

⁵⁰ Wete mbam nde Yosep bɔ ke njɔŋ nyanɔwe jɔsi Beyuden. A bɔ kimɔ mumɔ, be sendi ne ngbenɔ.⁵¹ A bɔ mɔ Arimate ke meneti me Beyuden. Sendi, a bɔ ke ladye *Kandɔ Njambye. A tí nye numbu ne ke melepi nɛ ke meyasi mete yi benjɔŋ bene pesima ke kasi Yesus ké na.⁵² E nye kɛ ke yi Pilat kɛ diye muŋ Yesus.⁵³ E Pilat jaye. E Yosep pidye muŋ Yesus ke kroa bɔye ne ndɔmbɔ by kɛ niŋwe ke mɔy boŋsɔŋ te yi bo timma ke nyanɔwe tari ké. Bo tí pumbe wete mumɔ kete ne mbɔmbu na.⁵⁴ Yo bɔ yesɔ te yi bo díki komsa kete ké, sendi bukwa ndi kɔnɔ ngimɔ ne mbet, né *Saba kandi.⁵⁵ Boma bete be beŋwa Yesus wule Galile baka kɔ tikidye Yosep ke mbey boŋsɔŋ. Bo beŋma boŋsɔŋ beŋe sendi nda yi bo niŋwa ne muŋ Yesus kete ké.⁵⁶ Bo yɔkwɔ mate kɛ kombile yiŋa memuto mete yi bɔ ne kimɔ metul nɛ melɔbinda. Ke yesɔ Saba ma dyɔ, e bo wedya beŋwe memboŋga man.

Womiya Yesus
(Mt 28; Mk 16; Jn 20)

24 Misi pupɛ ke bosa yesɔ te e kande jɔnja sɔndi, e boma baka teme bemenene ne sut, by memuto mete yi bo kombila ké kɛ nɔ ke boŋsɔŋ.² Bo kɔ dolɔ nde, bo ma njeŋe tari te yi bo díbima ne numbu boŋsɔŋ ké soŋe.³ E bo nyiŋe ke mɔyɛ kine beŋe muŋ Kumande Yesus na.⁴ Ke ngimɔ te yi bo bɔ ndi ke ngbakima yasi te yi kwanɔna ké, bo sém semɔ, bambam yiɔba ke keki yan ne wumna melambɔ ne mboŋ mboŋ.⁵ E boma gwe wɔ budyate sɔkwe memboŋmbu beŋe meneti. E bambam benɔri lepe nye bo nde: «Nge kele yi wune sɔ mɔ te e ne jɔŋ ke mbey bemuŋ ké?»⁶ Yesus yeti se waka na, a womiya. Wune táká yasi te yi nye lepima nye wune ke ngimɔ te yi nye bɔ nɔ ke Galile

ké. ⁷ A lèpima nde: «Yo kponate nde, bo ta dyanḡwe *Mwɔ́ mwɔ́ nyɛ botu be mɛbeyɔ́. Bo ta ngba nyɛ ke kroa, a má nje womiyɛ ke metu yitati.» ⁸ Ndana, ɛ bo ma nje take mɛlɛpi mete yi Yesus lèpima ké.

⁹ ɛ bo yɔkwɛ ke boṅsɔŋ kɛ yekidyɛ mɛyasi mete yi kwanḡnama hɛnɛ ké nyɛ bejɛke kamɔ jɔ wɛtɛ nɛ bari hɛnɛ. ¹⁰ Boma betɛ be yekidyɛ mɛyasi mete nyɛ botu be tomun be Yesus baka bɔ́ Mariya, ngɔndu Magdala nɛ Yuwana nɛ Mariya te nyanḡwɛ nɛ Jak nje bɔ́ boma betɛ be bɛnɛ bo kɔ́ baka. ¹¹ Botu be tomun be Yesus ti jaye mɛyasi mete yi boma yekidyɛ nyɛ bo ké na. Bo boṅma yo nda kanɔ́. ¹² Ko detɛ, ɛ Piyɛr sɛdyɛ kwɔ́ kɛ ke boṅsɔŋ. A butumama, ɛ nyɛ bɛɲɛ ndi mɛndɔ́mbɔ́ kɛ mɛnɛti. Kɛ kɔŋtɛ, ɛ nyɛ ngbakima yasi te yi kwanḡnama ké budyate kwɔ́ nɔ́ kɛ tɔ́ dyɛnɛ.

Yesus ke punje yotu nyɛ bejɛke yiba

ke nje Emayus

(Mt 28; Mk 16; Jn 20)

¹³ Kɛ kiyɛ yesɔ́ te bejɛke be Yesus yiba tɛmma yí kɛ ke wɛtɛ dya nde Emayus, lɔ́ndɔ́ te kilomɛta kamɔ jɔ wɛtɛ nɛ Yerusalem. ¹⁴ Bo bɔ́ kɛ nyɛ mɛsimɔ́ kɛ kasi mɛyasi mete yi kwanḡnama hɛnɛ ké. ¹⁵ Kɛ ngimɔ́ te yi bo bɔ́ kɛ nyɛ mɛsimɔ́ biyɛ nɛ meso detɛ ké, ɛ Yesus nje dolɔ́ bo tɔ́kɛ kendi bɛnɛ bo. ¹⁶ Ko detɛ, yiṅa yaṅa díbima misi man, ma bo mɛ nje duwɛ nyɛ. ¹⁷ ɛ nyɛ diyɛ bo nde: «Yo mɛsimɔ́ mɛ nḡge yi wunɛ nyɛ kɛndɔ́ nɔ́ kɛ?» ɛ bo tɛmɛ nɛ tiṅna mɛngɛmbi. ¹⁸ Kɛ njoka yan yiba, ɛ wɛtɛ nde Kleyopas yeṅsa nyɛ nyɛ nde: «Gba siya mɔ́ te ɛ diyɛ ke Yerusalem kinɛ duwɛ mɛyasi mete yi kwanḡnama ke metu mete yikɛ ké ndi gba wɛ nyɛpɔ́?» ¹⁹ ɛ Yesus diyɛ bo nde: «Yo nḡge yi kwanḡnama kɛ?» ɛ bo yeṅsa nyɛ nyɛ nde: «Yo kasi Yesus te mɔ́ Nasarɛt. A bɔ́ detina mɔ́ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ ke mɛkele nɛ ke mɛlɛpi ke mbɔ́mbu Njambiyɛ nɛ ke mbɔ́mbu bomɔ́ hɛnɛ.

²⁰ Bekum be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ bekum busu boṅma nyɛ nyɛ bekum be Rom be diyɛ nɛ dya baka, né bo wo nyɛ. ɛ bo ngba nyɛ ke kroa. ²¹ Wusɛ bɔ́ nɛ bíbina temɔ́ nde, yo nyɛ ta soṅɛ kandɔ́ Isarayɛl ke beya díyɔ́. Yasi wɛtɛ, nɛ takinate yinɔ́ri hɛnɛ, yo mɛ kɛ muka metu yitati yi mɛyasi mete kwanḡnama nɔ́ ké. ²² Kɛ kimɔ́ lɛpinate baṅa boma ke njoka su njɔ́ leke temɔ́ su. Bo tɛmma muka bɛmɛɲmɛnɛ nɛ sut kɛ ke boṅsɔŋ. ²³ Yasi wɛtɛ, bo ti dolɛ muṅ nɛ na. Bo yɔkwɔ́ nje yekidyɛ nyɛ wusɛ nde, bejaki be Njambiyɛ punja yotu nyɛ bo. ɛ bejaki lɛpɛ nyɛ bo nde, a nɛ joṅ. ²⁴ Kɛ kɔŋtɛ, baṅa benjɔŋ busu njɔ́ kɛ sendi ke boṅsɔŋ. ɛ bo bɛɲɛ mɛyasi ndi nda yi bomari yekidyɛ kɛ. Ndi nyɛ, bo ti bɛɲɛ nyɛ na.»

²⁵ Ndana, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo nde: «Wunɛ botu betɛ be kinɛ dyanɔ́ baka, wunɛ yeti ke tikɔ́ temɔ́ ke mɛyasi mete yi botu be punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lèpima ké nɛdɔ́ na. ²⁶ Yo ti bɛ nde, *Krist sɔ́ngwanḡwɛ nɛ mɛbɔ́nɛ detɛ, na nje bɛ nɛ meluksa mɛnɛ na?» ²⁷ ɛ nyɛ nje nɛmbɛ kasi joṅḡwɛ dyɛnɛ ke mɔ́y mɛkana mɛ Njambiyɛ hɛnɛ kandɛ ke mɛkana mete yi Mɔ́yisi ketima ké kɛ nɔ́ ke mɛkana mɛ botu be punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ hɛnɛ.

²⁸ Kɛ bo ma wuta nɛ dya te yi bejɛke bɔ́ kɛ kɛ kɛtɛ ké, ɛ nyɛ kele nda a kɛ kwɔ́ lɔ́ bo. ²⁹ Yasi wɛtɛ, ɛ bejɛke jeliyɛ nyɛ lɛpɔ́ nde: «Yakɔ́ sinɛ wunɛ, keto bekoko ma dya, yesɔ́ ma balɔ́.» ɛ nyɛ nyiṅɛ tɔ́, na kɛ ya bɛnɛ bo. ³⁰ Kɛ nyɛ ma kwɔ́ díyɔ́ bɛnɛ bo ke mbɛy mɛdyɛ ké, ɛ nyɛ bɔ́ mampa nyɛ Njambiyɛ wosoko leke nje bɔ́ nyɛ bo.

³¹ Ndana, ɛ misi man butuna, ɛ bo nje duwɛ nyɛ. Yasi wɛtɛ, ɛ nyɛ dímbiyɛ ke misi man. ³² ɛ bo lɛpɛ tandɛ yan nde: «Lɛpi te yi nyɛ díkima lɛpɔ́ nyɛ wusɛ ke nje nɛ nɛmbina mɛlɛpi mete yi yo ketinate ke mɛkana mɛ Njambiyɛ te yi nyɛ díkima nɛmbɛ ké ti lɔ́ wusɛ ke temɔ́ na?»

³³ ɛ bo tɛmɛ ndi ke kiyɛ ngimɔ́ te yɔkwɛ kɛ Yerusalem dolɔ́ bejɛke kamɔ jɔ wɛtɛ nɛ benjɔŋ ban ke mbɛy wɛtɛ ³⁴ kɛ lɛpɔ́ nde: «Kumande Yesus womiya gbate. A punja yotu nyɛ Simɔ́n.» ³⁵ ɛ bejɛke baka yiba nje yekidyɛ sendi yasi te yi kwanḡnama nɛ bo ke nje ké. Bo yekidyɛ nda yi bo njɔ́ duwɛ nɛ nyɛ ke ngimɔ́ te yi nyɛ lekima nɛ mampa ké.

³⁶ Kɛ ngimɔ́ te yi bo bɔ́ ndi ke yekidyɛ detɛ ké, bo sém semɔ́, Yesus dyanḡma ke njoka yan lɛpɔ́ nyɛ bo nde: «Wunɛ díy nɛ tel!» ³⁷ ɛ bo gwe wɔ́ ngwanḡwa take nde, bo bɛṅa ablasa. ³⁸ Yasi wɛtɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Kɛto nḡge yi wunɛ gwe wɔ́ ké? Keto nḡge yi wunɛ bɛ sendi nɛ njɛl metake te yite ke mɔ́y mɛtemɔ́ mun ké?» ³⁹ Wunɛ bɛṅa mɛbɔ́ mɛmbɛ nɛ mɛkol mɛmbɛ. Yo mi gbate gbate. Wunɛ bɔ́bila yotu mbɛ, né wunɛ bɛṅa kimɔ́tɛ, keto ablasa yeti nɛ mɛmbundɔ́ nɛ mɛyesɔ́ nda yi mi tɛmɛ nɔ́ ke mbɔ́mbu wun ké na.» ⁴⁰ ɛ nyɛ lɛpɛ detɛ tɛdyɛ nɛ bo mɛbɔ́ nɛ mɛkol mɛnɛ. ⁴¹ Bo ti jaye nɛdɔ́ na, keto mesosa kwanḡma bo. Nda bo kɔ́ ndi mbɔ́mbu yi ngbakima ké, ɛ nyɛ diyɛ bo nde: «Wunɛ nɛ yiṅa yasi waka yi mumɔ́ yakama dya?» ⁴² ɛ bo bɔ́ bumbuna njanɔ́ nɛ papi jo wɛtɛ nyɛ nyɛ. ⁴³ ɛ nyɛ bɔ́ yo dya ke misi man.

⁴⁴ ɛ nyɛ nje lɛpɔ́ nyɛ bo nde: «Kɛ ngimɔ́ te yi mi bɔ́ nɔ́ sinɛ wunɛ ké, mi díkima lɛpɔ́ nyɛ wunɛ nde: Mɛyasi hɛnɛ te yi bɔ́ ketinate ke kasi mbɛ ke mɔ́y mɛkana mɛ mɛmbɔ́ngɔ́ te yi Mɔ́yisi ketima nɛ ke mɔ́y mɛkana mɛ botu be punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nɛ ke mɔ́y mɛkana mɛ Besom ké ta kelna gbate.» ⁴⁵ Ndana, ɛ nyɛ butɛ dyanɔ́ dyan, né bo woku nɛ to mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ. ⁴⁶ ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Yo ketinate nde, *Krist ta sanḡwa nɛ mɛbɔ́nɛ gwe nje womiyɛ ke njoka bɛmuṅ ke metu yitati. ⁴⁷ Bo ta pelɛ nyɛ mɛkandɔ́ hɛnɛ nɛ díncɔ́ dyɛnɛ nde, bo yɛṅsanḡwɛ mɛtemɔ́ jaye mɛbeyɔ́ man, né Njambiyɛ tiki bo nɛ ngwɛtɛ. Bo ta pelɛ kandɛ ke Yerusalem. ⁴⁸ Wunɛ ta yekidyɛ mɛyasi mete yi wunɛ bɛṅma ké. ⁴⁹ Wunɛ dúkwɛ nde, mi ta njɛsɛ wunɛ Kimɔ́ Sisij te yi Sanḡmbɛ kpoma ké nɛ nguru wombɛ. Wunɛ díy ke mɔ́y dya kumɔ́ ke ngimɔ́ te yi wunɛ ta bɔ́ nɛ nyanḡwɛ deti te ké. Yo ta wulɛ ke dyobɔ́ nje ke yotu yun.»

Yesus ke yɔkwɛ kɛ díyobɔ́

(Mk 16)

⁵⁰ ɛ nyɛ bɔ́ bo kɛ nɔ́ pulɔ́ Betani. ɛ nyɛ kanɛ mɛbɔ́ kenjɛ kwey nyɛ bo mɛkombila. ⁵¹ Kɛ ngimɔ́ te yi nyɛ bɔ́

ndi ke nye bo mekombila dete ké, e nye baka ne bo. E Njambiyé yókidyé nye kenje dyobó. ⁵² Ke bo ma si kanó nye ké, e bo yókwe ké Yerusalem ne nyaṅgwe mesosa.

⁵³ Bo diyma metu hene ke mbanjo Njambiyé yí lukse Njambiyé.

JAN

Mekana mete yɔkɔ, yo Jan kete yo. Ke njoka bejeka be Yesus, yo nye Yesus jekima kwadye (Jn 20:2). Dinc sangwe ba nde Sebede. Jan kelma mesay bene Piyer (Bt 3). A ketima sendi yina mekana yitani (1/2/3 Jan), bu sendi mekana me Punja meyasi.

To mekana mete yi nye ketima ke tedia nde, *Krist nye Njambiyɛ. Jeko kwa kwanjo a keti yo, ne bomɔ tiki temɔ nde, Yesus nye Krist, Mɔnɔ Njambiyɛ, ne bo be ne jongwe keto dinc dyene (Jn 20:21). Ke moy mekana mene Jan ke tedia teri Yesus: Nye Mɔnɔ Njambiyɛ. Njambiyɛ tomma nye njese ke meneti maka. E nye diki lepo ndi yasi te yi Njambiyɛ dikima lepo nye nye nde, a lepi ke.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanjwe menjambiyɛ yitan jo yiba:

1. Yesus Mɔnɔ Njambiyɛ, nye yi bo jeba nde Lepi ko ba kete kpo ne kpo. A nja jadye ne membundɔ nda bomɔ hene (kumte 1).
2. Jan te mo tɔpuna bomɔ ke mɔnɔku ke lepo yasi te yi nye duwa ne ngbak ngbak ke kasi Yesus (kumte 1).
3. Yesus Mɔnɔ Njambiyɛ ke tedia ngungudye ne ke mesay mene ke misi me bomɔ (kumte 1-12).
4. Yesus Mɔnɔ Njambiyɛ ke tedia mekwadya ke mesay mene (kumte 13-17).
5. Yesus Mɔnɔ Njambiyɛ nya yotu ne ne sadaka (kumte 18-19).
6. Yesus Mɔnɔ Njambiyɛ ke punje yotu ne tedia ke koj womiya ne (kumte 20).
7. Yesus Mɔnɔ Njambiyɛ te e womiya ko njuku jongwe (kumte 21).

Kasi Mo te yi bo jeba nde Lepi ko

1 Pijɔ te yi Njambiyɛ ti pa kusɔ mboko na, yoko yi bo jeba nde Lepi*^{f1}* ko ba kete. A ba bene Njambiyɛ. Lepi te ndi Njambiyɛ. ²Yoko yi bo jeba nde Lepi ko ba bene Njambiyɛ pijɔ te yi Njambiyɛ ti pa kusɔ mboko na. ³Yoko yi bo jeba nde Lepi ko kuse meyasi hene. Ke meyasi mete yi diyɛ ke, kinɛ nye na, ko ma yaja wete ne wete ti kusuna na. ⁴A ba njuku jongwe, e jongwe te be mejasi mete yi bomɔ. ⁵Ma mejasi mete ke panɔ ke moy yitil. Yasi wete, yitil ti jaye mejasi na.

⁶Njambiyɛ tomma wete mbam njese. Dinc dyene ba nde Jan. ⁷A nja, na nje pel yasi te yi nye berma ne yi nye duwa ke kasi mejasi maka, ne bomɔ hene kwa ne nje yasi te yi nye pele ke yi tiko ne temɔ ke mejasi mete. ⁸Ndi nde, gba nye ne nguru wene ti be mejasi mete na. Yasi wete, a njaki, na nje lepi yasi te yi nye berma ne yi nye duwa ke kasi mejasi mete. ⁹Mejasi mete ba gbate kpasa mejasi mete yi nje ke to meneti paniye puye nye mumɔ hene.

¹⁰Yoko yi bo jeba nde Lepi ko ba ke to meneti. Sendi, Njambiyɛ kwanjo ne nye yi kusɔ ne meneti. Yasi wete, botu be meneti maka ti duwe nye na. ¹¹A ka ke dya dyene. Ko dete, bemaɔ ti jaye nye na. ¹²Yasi wete, bomɔ hene be jayma nye tiko temɔ ne nye, a kelma nde, bo njaki nje be bonɔ be Njambiyɛ. ¹³Botu bete ti njaki nje be bonɔ be Njambiyɛ ne nje te yi membundɔ nda yi nyari ja ne mɔnɔsike ho nda yi mbam kwadye be ne bonɔsike ke na. Yasi wete, yo nde, yo Njambiyɛ nye bo jɔnja jongwe.

¹⁴Yoko yi bo jeba nde Lepi ko nja yensa be gba mumɔ ne membundɔ. E nye diyɛ ke njoka su. A ba tondunate

ne ngikwa ne gbakasi. E wuse berje nyanjwe mekele mene, nyanjwe mekele mete yi Da nya Kiko Mɔnɔ wene deti te yi kelɔ. ¹⁵Jan lepima yasi te yi nye duwa ke kasi ne, e nye kembidya lepo nde: «Yo nye yi mi dikima lepo nde: «Yoko e ta nje ke koj mbe ko kwa mi, keto nye kete kpo ne kpo. Yasi wete, mi njaki nje mbe njime.»

¹⁶Wuse hene berma kwab kimɔ meyasi hene te yi yo tondunate ke moy temɔ ne ke. ¹⁷Njambiyɛ kwanjo ne Moyisi yi nye ne wuse membonga mene. Yasi wete, yi tedia ngikwa ne gbakasi nye bomɔ, a nja kwa ne Yesus Krist. ¹⁸Ko mumɔ wete ne wete ti berje Njambiyɛ wete yesɔ, soje ndi Kiko Mɔnɔ Njambiyɛ, nye e diyɛ bene Sangwe nda ko bene jon ko, yo ndi nye kelma nde, bomɔ dukwe nye.

Kasi Jan te mo tɔpuna bomɔ

ke mɔnɔku

(Mt 3; Mk 1; Lk 3)

¹⁹Wete yesɔ baɔa bekum Beyuden be Yerusalem tomma baɔa botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ ne baɔa botu be kandɔ *Levi ke diyɛ Jan nde: «We, we nda?» E Jan lepe yasi te yi nye duwa ke. ²⁰E nye yensa ne sansaɔ kinɛ sadye yaja na lepo nde: «Mi yeti mbe *Krist na.» ²¹E bo nje diyɛ nye nde: «We ba nda, we Eli?» E nye lepe nde: «Ko na, mi yeti Eli na.» E bo ke mbombu diyɛ nye nde: «We mo punja melɛpi me Njambiyɛ te yi bo dikima lepo nde, a ta nje ko?» E nye yensa nde: «Be.» ²²E bo nje diyɛ nye ndana nde: «We ba nda? Lepo nye wuse, keto wuse yakanjwe ke lepo nye botu bete be tomma wuse baka. Ndana, we ne nguru wo lepi nde, we nda?» ²³E Jan lepe nde: «Mi mbe mo te

yɔkɔ yi Esayi te mɔ punja meɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima nde: «Wetɛ mumɔ kɛ kɛmbidya kɛ mɔy konɔor nde: Wunɛ tɛmbidya nje Baba Mbokɔ nɛ ngben.»²⁴ Botu betɛ yi bo tommɔ baka bɔ kɛ njɔn *Befarisɛ.²⁵ E bo diyɛ Jan nde: «Nɔgɛ bɛ nde, wɛ yeti *Krist ho Eli ho mɔ punja meɛpi mɛ Njambiyɛ, ma ketɔ nɔgɛ yi wɛ nje tɔpɛ bomɔ kɛ mɔɔkɔ kɛ?»²⁶ E Jan yɛnsa nyɛ bo nde: «Mi tɔpa mɛ bomɔ kɛ mɔɔkɔ. Yasi wetɛ, yo nɛ wetɛ mumɔ kɛ njokɔ yun yi wunɛ yeti kɛ duwɛ na.²⁷ Mɔ te ta nje kɛ kɔn mɛ. Yasi wetɛ, mi ti yaka wunɔ kɔl menakala kɛ kol nɛ na.»²⁸ Mɛyasi mɛtɛ kwɔnɔngwɛ kɛ wetɛ mbɛy nde Betani kɛ nginɔ Yurdɛ, kɛ mbɛy te yi Jan dikima tɔpɛ bomɔ kɛ mɔɔkɔ kɛ.

Jan kɛ lɛpina kɛ kasi Yesus

²⁹ Misi pupɛ Jan bɛnɔ Yesus kɛ nje kɛ yɛnɛ. E nyɛ lɛpɛ nde: «Nɛ bɛnɔ *Mɔnɔ Sam Njambiyɛ ɛ sonɔ mɛbɛyɔ mɛ botu bɛ mɛnɛti maka kɔ!³⁰ Yo nyɛ yi mi dikima lɛpɔ mɛ kasi nɛ nde: «Kɛ kɔn mɛ, wetɛ mumɔ ta nje, nyɛ kwɔ mi, ketɔ nyɛ ketɛ kpo nɛ kpo. Yasi wetɛ, mi njɔki nje mɛ njimɛ.»³¹ Kɛ yɛmbɛ, mi ti bɛ kɛ duwɛ tɛri nɛ na. Yasi wetɛ, mi njɔ kɛ mɛsay mɛ tɔpuna bomɔ kɛ mɔɔkɔ, nɛ botu bɛ kandɔ Isarayɛl duwɛ nɛ nyɛ.»³² E Jan kɛ mbɔmbu lɛpɔ nɛ sanɔnɔ nde: «Mi bɛnɔ Kimɔ Sisiɔ nɛ misi mɛmbɛ kɛ piyɛ wulɛ dyɔbɔ nda pepɔ nje diyɔ kɛ yotɔ nɛ.³³ Kɛ yɛmbɛ, mi ti bɛ mɛ kɛ duwɛ tɛri nɛ na. Yasi wetɛ, yɔkɔ ɛ tommɔ mi nde, mi njɔki tɔpɛ bomɔ kɛ mɔɔkɔ kɔ lɛpima nyɛ mi nde: «Mɔ te yi wɛ ta bɛnɔ Kimɔ Sisiɔ kɛ piyɛ nje diyɔ kɛ yotɔ nɛ kɔ, yo nyɛ ta tɔpɛ bomɔ kɛ Kimɔ Sisiɔ.»³⁴ Mi bɛnɔ mɛ nyɛ nɛ gba misi mɛmbɛ, ɛ mi lɛpɛ nde: Yɔkɔ Mɔnɔ Njambiyɛ!»

Yesus kɛ tɔkɛ bosa bejɛkɛ bɛnɛ

(Mt 4; Mk 1; Lk 5)

³⁵ Ya tu wetɛ kɛ kɔnɔ, ɛ Jan bɛ ndi kɛ kiya mbɛy te yi nyɛ dikima kɛ ketɛ kɛ bɛnɛ bɔnɔ bejɛkɛ bɛnɛ yiba.³⁶ Ndana, kɛ nyɛ ma kanɔ misi bɛnɔ Yesus kɛ kwɔ kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nde: «Nɛ bɛnɔ, *Mɔnɔ Sam Njambiyɛ kɔ!»³⁷ Bejɛkɛ bɛnɛ bɛnɔri yiba wokuma yasi te yi nyɛ lɛpima kɛ, ɛ bo tɛmɛ bɛngwɛ Yesus.³⁸ Kɛ Yesus ma yɛnsa kɛ, a bɛnɔ, bo kɛ bɛngwɛ nyɛ. E nyɛ diyɛ bo nde: «Wunɛ sɔnɔ nɔgɛ?» E bo yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Rabi,» yite nde yekele, «wɛ diyɔ diyɔ wɛ?»³⁹ E nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Wunɛ njɔki bɛnɔ.» Dɛtɛ, ɛ bo kɛ kɛ bɛnɔ mbɛy nɛ. E bo kwɔnɔ dɛ bukɛ yɛsɔ te bɛnɛ bɛ Yesus. Yo bɔ kɛ pɔku ngimɔ yini te yi bekoko.

⁴⁰ Kɛ njokɔ bejɛkɛ baka yiba bɛ wokuma yasi te yi Jan lɛpima, ɛ bo tɛmɛ bɛngwɛ Yesus baka, Andere te maɔ nɛ Simɔn Piyɛr bɔ kɛ njokɛ.⁴¹ Kɛ kɔnɔ, ɛ Andere kwɔ nɛdɔ kɛ dolɔ maɔ wɛnɛ Simɔn lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Wuse bɛnɔ Mɛsi,» yite nde *Krist.⁴² E nyɛ bɔ Simɔn kɛ nɔ kɛ yi Yesus. E Yesus kanɔ misi bɛnɔ Simɔn lɛpɔ nde: «Dinɔ dyɔ nde Simɔn, dinɔ sɔngwɛ nde Jan. Bo ta jɛba wɛ nde Sefas, yo Piyɛr, yite nde tari.»

⁴³ Misi pupɛ ɛ Yesus pɛsɛ nde, a kɛ kwɔ kɛ Galilɛ. E nyɛ sanɔgwa nɛ wetɛ mbam nde Filip. E nyɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Bɛngwɛ mi.»⁴⁴ Filip bɔ mɔ dya Betsayda, dya bɛ Andere bɛnɛ Piyɛr.⁴⁵ Kɛ kɔnɔ, ɛ Filip kwɔ sanɔgwa bɛnɛ

Nataniyɛl. E nyɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Wuse bɛnɔ mɔ te yi Mɔyisi ketima yasi kɛ kasi nɛ kɛ mɛkana mɛ mɛmbɔngɔ mɛ Njambiyɛ te yi nyɛ ketima kɛ. Botu bɛ punja meɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima sendi kasi nɛ. Mɔ te, yo Yesus te mɔnɔ Yɔsɛp, dya dyɛnɛ kɛ Nasarɛt.»⁴⁶ E Nataniyɛl yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Kimɔ yasi te nda yaka-ma wulɛ kɛ Nasarɛt kɔ?» E Filip nje yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Inja nje bɛnɔ.»

⁴⁷ Yesus bɛnɔ Nataniyɛl kɛ kɛ yɛnɛ. E nyɛ lɛpɛ kɛ kasi nɛ nde: «Yɔkɔ gba mɔnɔ kandɔ Isarayɛl nɛ yotɔ. Ko mɔnɔ yekambiyɛ te yi sebila mumɔ yeti kɛ yotɔ nɛ na.»⁴⁸ E Nataniyɛl diyɛ nyɛ nde: «Wɛ dukwɛ mi wɛ?» E Yesus yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Piɔn te yi Filip ti pa jɛba wɛ na, kɛ ngimɔ te yi wɛ bɔ kɛ njɔ *figiyɛ kɛ, mi bɛnɔ wɛ.»⁴⁹ E Nataniyɛl yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Yekele, wɛ Mɔnɔ Njambiyɛ, wɛ Kumandɛ Isarayɛl.»⁵⁰ E Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Yo ketɔ mi lɛpima nyɛ wɛ nde, mi bɛnɔ wɛ kɛ njɔ *figiyɛ, yori yi wɛ tiki nɛ tɛmɔ ndana nɛ mi kɛ? Ma wɛ ta bɛnɔ yinɔ nyɔngwɛ mɛkele kwɔ yike.»⁵¹ E Yesus kɛ mbɔmbu lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Wunɛ ta bɛnɔ dyɔbɔ nyɛsɛ, bɛnɔ bejɛkɛ bɛ Njambiyɛ kɛ kɛ kwey piyɛ yaka nɛ to *Mɔnɔ mumɔ.»

Yesus kɛ yɛnsa mɔɔkɔ nɛ menjam

kɛ Kana

2 Ya metɔ yiba kɛ kɔnɔ, ɛ yo bɛ nɛ yinɔ jɛsɔ gwaki kɛ Kana kɛ Galilɛ. Nyɔngwɛ nɛ Yesus bɔ ketɛ.² Bo jɛbama sendi Yesus bɛnɛ bejɛkɛ bɛnɛ kɛ jɛsɔ gwaki te.³ Diyɔ kɛ, ɛ menjam siyɛ kɛ mbɛy jɛsɔ. E nyɔngwɛ nɛ Yesus nje lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Menjam siyɛ.»⁴ E Yesus yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Nyari, sine wɛ nɛ lɛpi te nda? Ngimɔ te yɛmbɛ ti pa dyɔ na.»⁵ E nyɔngwɛ lɛpɛ nyɛ botu bɛ mɛsay nde: «Yasi hɛnɛ te yi nyɛ ta lɛpɔ nyɛ wunɛ, nɛ wunɛ kɛl yo.»⁶ Yinɔri nyɔngwɛ mɛmbɛ yitan jɔ wetɛ yi bo kelma nɛ tari kɛ bɔ womɛtɛ. Mɛmbɛ mɛtɛ dikima bɛ nɛ mɔɔkɔ te yi Beyudɛn dikima kitɔ nɛ yotɔ nda yi mɛmbɔngɔ mɛ misɔn yan dikima tedye kɛ. Mɛbɛ te wetɛ yakama bɔ mɛndaki nda gɔmay wetɛ nɛ numbu te.⁷ Ndana, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ botu bɛ mɛsay nde: «Wunɛ tɔya mɔɔkɔ tonjɛ mɛmbɛ mɛnɔri.» E bo taye mɔɔkɔ tonjɛ mɛmbɛ nɛ lɛtɛtɛ.⁸ E nyɛ nje lɛpɔ nyɛ bo nde: «Wunɛ tɔya yo ndana nɛ mbɛt kɛ nyɛ mɔ te ɛ diyɛ nɛ kabina mɛdyɛ kɔ.» E bo taye kɛ nyɛ nyɛ.⁹ E nyɛ bɔbɛ mɔɔkɔ mɛnɔri yi ma lingwɛ menjam kɛ, ma a ti duwɛ nɛ mbɛy te yi menjam mɛtɛ wulma nje nɔ kɛ na. Yasi wetɛ, botu bɛ mɛsay, bo botu betɛ bɛ tayma mɔɔkɔ baka duwɔ to te kimɔtɛ. Ndana, ɛ nyɛ kwɔ kɛ jɛba mbam te ɛ kelma gwaki kɔ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde:¹⁰ «Kɛ kabina menjam hɛnɛ, bo kɔnda kabɔ kimɔ menjam nyɛ bomɔ. Kɛ kɔnɔ, bo mɔ nje nyɛ bo yike yi ti kumɔ nyɔnɔ kɛ njimɛ, kɛ misi man mɛ kɛ linja. Ma yasi wetɛ, wɛ bakidya yo kimɔ menjam yɛ ladiyɛ nɛ ngimɔ te yɔkɔ.»

¹¹ Kɛ njokɔ mɛyɛkambiyɛ hɛnɛ te yi Yesus kelma kɛ, a kɔnda nɛ yɔkɔ yi nyɛ kelma ndana kɛ Kana kɛ Galilɛ kɔ. Dɛtɛ, a tedya nyɔngwɛ deti nɛ, ɛ bejɛkɛ bɛnɛ tiki tɛmɔ kɛ yɛnɛ.¹² Kɛ kɔnɔ, ɛ Yesus seliyɛ kɛ kɛ Kapernawum

benε nyanḡwε nε bemaḡ nε bejeke benε. Bo kwanḡdya ndi mɔɔ metu nε mbet mate.

Yesus ke dudye botu be dyanḡwa

meyasi ke mbanj Njambiyε

(Mt 21; Mk 11; Lk 19)

¹³ Ke ḡgimɔ te yite jeso *Paska Beyuden bɔ ke wuta. E Yesus kwɔ kε ke Yerusalem. ¹⁴ Ke nye ma dya ke mbanj Njambiyε kε, a dɔl bomɔ ke dyanḡwε meyasi, be dyanḡwε benday, be dyanḡwε besam nε be dyanḡwε bepepɔ. A dolma sendi botu be senjina mɔni ke diyɔ.

¹⁵ Ndana, ε nye bɔ mekɔl bɔye kelɔ nε njambala dudye bo hene punje womete benε besam ban nε benday ban. E nye si wanjɔ mɔni me botu be senjina mɔni tindɔ metebel betε ke meneti. ¹⁶ E nye lεpe nye botu be dyanḡwa bepepɔ nde: «Wunε lɔndu nε meyasi mete yike waka. Wunε tɔ yensanḡwε tɔ Sanmbε nε tɔ mejer na.» ¹⁷ Ndana, ε bejeke benε nje take lεpi te yi yo ketinate ke mɔy mekana me Njambiyε kε. Yo ketinate nde: «Mi kwadya tɔ dya nε temɔ mbe hene. Yo ta kelɔ nde, mi sɔmbu sɔɲ keto te.»

¹⁸ Ke baḡa bekum Beyuden ma beḡe dete kε, ε bo diyε nye nde: «Yo kwalɔ meyekambiyε te nda yi wε ta kelɔ yɔ tedye nε wuse nde, bo nya wε deti te yi kelɔ meyasi mete yi wε kele kε?» ¹⁹ E Yesus yensa nye bo nde: «Wunε yāḡgila mbanj Njambiyε te yike, ndi ke metu yitati mi ta si sumɔ yo nε kɔkɔ.» ²⁰ E bekum Beyuden nje lεpɔ nde: «Sumna mbanj Njambiyε te yike boḡma wuse pɔke mesew kamɔni jɔ yitan jɔ wete. Wε lεpi gba nde, wε ta nje sumɔ yo ndi ke metu yitati nde?» ²¹ Yasi wete, Yesus ti lεpi kasi mbanj Njambiyε na, a lεpi nε yotu nε nε ḡguru wenε. ²² Ndana, ke ḡgimɔ te yi Yesus ma nje womiyε ke njoka bemuḡ kε, ε bejeke benε take lεpi ke yi nye dikima lεpɔ kε. E bo tike temɔ ke meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε kε, tiko temɔ sendi ke lεpi te yike yi Yesus lεpima kε.

²³ Ke ḡgimɔ te yinɔri yi Yesus bɔ ke Yerusalem ke jeso *Paska Beyuden kε, ε budya bomɔ tike temɔ nε nye, ke-to bo beḡma meyekambiyε mete yi nye dikima kelɔ kε. ²⁴ Yasi wete, Yesus ti tike temɔ ke yan na, keto a bɔ ke duwe bo hene kandε nyiḡɔ to kumɔ nyey kol. ²⁵ Ke yene, yo ti be nde, wete mumɔ pāḡ pa lεpɔ yiḡa yaḡa te yi mɔ te duwɔ ke kasi wete mumɔ nye nye na. Keto nye nε ḡguru wenε duwɔ yasi te yi diyε ke mɔy temɔ mumɔ kε.

Yesus benε Nikɔdem

3 Wete mbam bɔ ke njɔḡ *Befarisḡ nde Nikɔdem. A bɔ sendi wete kum ke njoka Beyuden. ² E nye kε wete yesɔ nε tu ke yi Yesus lεpɔ nye nye nde: «Yekele, wuse duwɔ nde, wε nyanḡwε mɔ tedya membonḡa me Njambiyε. Njambiyε tomma wε njese, keto mumɔ wete nε wete ti yaka kelɔ kwalɔ meyekambiyε mete yi wε kele kε, ḡḡe Njambiyε ti be ke yene na.» ³ E Yesus yensa nye nye nde: «Gbakasi yi mi lεpe nye wε kε: ḡḡe mumɔ ti jadyε nε kɔkɔ na, a ti yaka beḡe *Kandɔ Njambiyε na.»

⁴ E Nikɔdem nje diyε nye nde: «ḡḡe mumɔ si jombe, a yakama kelɔ nan yɔ jadyε nε nε kɔkɔ? A yakama yɔkwe sendi nyiḡe mɔy nyanḡwε nje jadyε nε kɔkɔ?» ⁵ E Yesus yensa nye nde: «Gbakasi yi mi lεpe nye wε kε: ḡḡe mumɔ ti jadyε nε kɔkɔ nε nje te yi mɔɔkɔ, jadyε sendi nε nje te yi Kimɔ Sisiḡ na, a ti yaka nyiḡe ke Kandɔ Njambiyε na. ⁶ Yasi te yi wule ke yi mumɔ nε nje te yi membundɔ bεḡnanḡwε bɔne ndi nde, yo wula ke yi mɔ membundɔ. Yasi wete, yasi te yi wule ke yi Kimɔ Sisiḡ bεḡnanḡwε bɔne, ndi nde, yo wula ke yi Kimɔ Sisiḡ.

⁷ Wε tɔ ḡḡbakimanḡwε lεpi te yi mi lεpima nye wε nde: «Wunε yākanḡwε jadyε nε kɔkɔ kε» na. ⁸ Pupɔ kwāḡ ke mbey hene te yi nye kwadyε kwɔ kete kε. Wε ke wokɔ nda yi yo muḡgula nɔ kε. Ma yasi wete, wε yeti ke duwe mbey te yi yo wulma kete nε mbey te yi yo kε kete kε na. Yo kwāḡnanḡwε ndi sendi dete ke yi mumɔ hene ε jadyε nε nje te yi Kimɔ Sisiḡ kɔ.» ⁹ E Nikɔdem nje diyɔ diyε nye nde: «Yo yakama kwanḡna nan?» ¹⁰ E Yesus yensa nye nye nde: «Gba wε nyanḡwε mɔ tedya membonḡa me Njambiyε ke kandɔ Isarayel, wε ke ndekima meyasi menɔri? ¹¹ Gbakasi yi mi lεpe nye wε kε: Wuse lεpi yasi te yi wuse duwɔ, yekidyε yasi te yi wuse beḡma. Ko dete, ko wunε yeti ke jaye tiko temɔ ke melepi mete yi wuse nje lεpɔ ke meyasi mete kε na. ¹² Mi lεpinama ke meyasi mete yi kwanḡna ke to meneti waka ke nye wunε, ma wunε ti jaye tiko temɔ kete na. Ndana, ḡḡe be nde, mi lεpinanḡwε ke meyasi mete yi beḡe kasi dyaɔbɔ kε nye wunε, ḡḡe ta nje kelɔ nde, wunε jāya tiko temɔ ke melepi mete? ¹³ Kine mumɔ wete nε wete ε bendima ke dyaɔbɔ na, soḡe ndi yɔkɔ ε piya wule dyaɔbɔ kɔ. [Mɔ te, yo *Mɔɔɔ mumɔ ε diyε ke dyaɔbɔ kɔ.] ¹⁴ Ke ḡgimɔ te yi Mɔyisi bɔ nɔ ke koḡḡor kε, ε nye bɔ yekambiyε nyɔḡe nye ke jeti tembidye ke kwey. Yo ndi dete sendi yi bo yākanḡwε kelɔ nε Mɔɔɔ mumɔ tembidye ke kwey. ¹⁵ Yo yākanḡwε kelna dete, né mumɔ hene ε tike temɔ nε nye kɔ be nε joḡḡwε te yi kpo nε kpo. ¹⁶ Yo nde, Njambiyε jekima kwadyε botu be meneti maka, ε nye nye nε Kikɔ Mɔɔɔ wenε. Dete, mumɔ hene ε ta tiko temɔ nε nye, a tɔ gwe yambile na. Yasi wete, a ta be nε joḡḡwε te yi kpo nε kpo. ¹⁷ Keto, Njambiyε ti ma njésikwe Mɔɔɔ wenε ke meneti maka, na nje jɔse bomɔ na. Yasi wete, a tomma nye njese nde, na kwɔ nε nje nε joḡḡwε nε bo. ¹⁸ Mɔ te ε tike temɔ nε nye, Njambiyε yeti ke jɔse nye na. Ma yasi wete, yɔkɔ ε diyε kine tiko temɔ nε nye, Njambiyε ma jɔse nye, keto a ti tike temɔ ke yi Kikɔ Mɔɔɔ Njambiyε na. ¹⁹ To jɔsi te yo nde, mejasi njɔ ke to meneti. E bomɔ yɔkwe kwadyε yitil seḡe mejasi, keto bo kwádyikwe kelɔ ndi beya mekele. ²⁰ Yo nde, mumɔ hene ε kele ndi beya mekele ke benɔ mejasi. A ti njáki ke puye na, kambɔ mekele mene nje pundɔ puye. ²¹ Yasi wete, mumɔ hene ε wokuna nε Njambiyε kelɔ meyasi nε ḡḡbeḡ, mɔ te njáki ke puye, né bomɔ beḡ gbate nde, a kél meyasi nda yi Njambiyε kwadyε kε.»

Jan ke basidyε lεpina ke kasi Yesus

²² Ndana, ke kɔḡ meyasi menɔri, ε Yesus teme kwɔ benε bejeke benε kε ke meneti me Yuda. E nye kwanḡdye budya metu mate benε bo dikɔ tɔpe bomɔ ke

mawaku. ²³ Ke ngimo te yite Jan ba sendi ke diki tpe bomu ke mawaku ke wete mbey nde Enon ke keki Salim. Jan dikima ke mate, keto mawaku ba budyate mate. Dete, bomu dikima ke, e nye diki tpe bo ke mawaku. ²⁴ Yo kwanama dete, keto ke ngimo te yite bo ti pa nye Jan ke joku na.

²⁵ Ndana, e wete ma Beyuden be ne metando bene banja bejeki be Jan ke kasi mewaye mesembu te yi membonga man tediye ke. ²⁶ E bo teme ke dolu Jan lep nyeye nde: «Yekele benja, ma te yi wune nye ba ke nginje Yurde yi we dikima lep kasi ne nye bomu ko me ne ke tpe bomu ndana ke mawaku. Ma bomu hene ke si lekwe ke pe yene.» ²⁷ E Jan yensa nde: «Nge Njambiyete ti nye mumu deti na, a ti yaka kelu yaja na. ²⁸ Wune ne nguru wun yakama lep yasi te yi mi lepima ke. Wune wokuma nda yi mi lepima nde: Mi yeti mbe *Krist na. Yasi wete, Njambiyete kandima tomu mi nde, mi kwah mbambu ne nye.» ²⁹ E Jan ke sendi mbambu lep nde: «Nya gwaki wokunangwe ne mbam gwaki. Ma so ne mbam gwaki diy ne diy ke keki so wene yi lengwe meto ke yasi te yi nye lepe ke. A ne mesosa budyate kome nye woke men mbam gwaki ke. Njena nyangwe mesosa yi mi ko ndana ke, yo kwal mesosa te yite.» ³⁰ E Jan ke mbambu lep nde: «Mekele mene duku doko ke ko mbambu, ne yembe yoke sine sina.»

Yesus wula kwey nje ko

³¹ «Yoko e wule kwey nje ko ko kwaba bomu hene. Ma meneti maka ndi ma meneti, a lepi ndi sendi yasi te yi benje meneti. Yoko e wule dyoko nje ko ko kwaba bomu hene. ³² Meyasi mete yi nye benja ne yi nye wokuma, yo yite yi nye lepe nye bomu. Ma ko mumu wete ne wete yeti ke jaye tiko temo ke melepi mete yi nye lepe ke na. ³³ Mumu hene e ma jaye tiko temo ke melepi mete yi nye lepe ke ma pesu gbate nde, Njambiyete nye yoko e lepe gbakasi. ³⁴ Yo nde, yoko yi Njambiyete tomu ko lepi ndi melepi me Njambiyete, keto Njambiyete tonja Sisiye ne ke yotu ne ndi tu wete. ³⁵ Sangwe ke kwadye Moko, e nye nye nye deti te yi namu meyasi hene. ³⁶ Ma te e tike temo ne Moko, ma te ne jongwe te yi kpo ne kpo. Ma yoko e kele mbandu kine tiko temo ne Moko, ma te ti be ne jongwe te na. Yasi wete, ngambi Njambiyete ta diy ndi ke to ne, bone kete.»

Yesus ke lep melepi me Njambiyete

nye wete nyari ke Samari

4 Yesus duwa nde, *Befarisu wokuma nde, a ma bu bomu budyate kenje ke kon ne kwaba Jan, woko sendi nde, a ke tpe bomu budyate ke mawaku kwaba nye. ² Ke yinori hene, ko Yesus ti tpe mumu ne bo ne ke mawaku na, yo ba bejeki bene. ³ Ndana, ke Yesus ma duwe dete ke, e nye duwe ke Yuda yoke ne koko ke Galile. ⁴ Yi yoke ke ko Galile, e nye pesu nde, a yakangwe kwaba ne Samari.

⁵ Ndana, e nye kwaba kumu ke keki wete dya nde Sikar ke Samari. Dya te ba ke keki pel meneti mete yi Yakop

ma nyeki moko wene Yosep ne liko ke metu me mbambu ke. ⁶ Nge Yakop ba womete. Nda yotu Yesus ba katinante ne kendi ke, e nye kwaba diy metidyete ke keki nge. Yo ba ke poko bembe yeso.

⁷ Yaka ko, wete nya Samari ke nje taye mawaku. E Yesus lepe nye nye nde: «Nyeko mi mawaku, ne mi hobiye.» ⁸ Yinori bejeki bene ma ke ke moy dya ke bomu medye. ⁹ E nya Samari ko nje diy lep nye nye nde: «Gba we ma Beyuden njaki diy mi ngondu Samari mawaku ne nje te yin?» Nya ko lepi dete, keto Beyuden bene botu be Samari ba nda nja mbo bene dite. ¹⁰ E Yesus yensa nye nye nde: «We ma dukwe yasi te yi Njambiyete nye ke, duwe sendi ma te e lepe nye nye nde: «Nyeko mi mawaku, ne mi hobiye ko,» ma yo gba we jombe mawaku ke bo ne. Ma nye nya we mawaku mete yi kele nde, mumu beki ne jongwe ke.» ¹¹ E nyari lepe nye nye nde: «Nyangwe mbam, mapi te yi we ta taye ne mawaku yeti. Sendi, mbey taina mawaku ne hebebe. Ma we ta nje bu ba mawaku mete yi kele nde, bomu beki ne jongwe ke we? ¹² Sangbambu wusu Yakop tikima wuse ne nge ke. Nye ne nguru wene ne moko bene ne betiter bene hobiya ndi mawaku me nge ko. Ma ndana, 'we taka gba nde, we kwaba nye?» ¹³ E Yesus yensa nye nye nde: «Mumu hene e hobiye mawaku mete yike ta ke mbambu gwe yesidyete. ¹⁴ Yasi wete, ma te e ta hobiye mawaku mete yi mi ta nye nye ke ti gwe se yesidyete wete yeso na. Yo nde, mawaku mete yi mi ta nye nye ke ta nje be ke yotu ne nda nge te yi sokula ke, kelu nde, a beki ne jongwe te yi kpo ne kpo.» ¹⁵ E nyari yensa nye nye nde: «Nyangwe mbam, nyeko mi mawaku mete yite, ma mi nje ke mbambu gwe yesidyete yi kala nje sendi waka nje taye mawaku.» ¹⁶ E Yesus nje lep nye nye nde: «Ken jeba ngon, na yoke nje sendi waka.» ¹⁷ E nyari yensa nde: «Mi yeti ne mbam na.» ¹⁸ E Yesus lepe nye nye nde: «Yi we lepe ke, gbakasi. We yeti ne mbam gbate na, keto ke jongwe dyo, we ma be ne bambam kumu yitan. Mbam te yi wune nye jona ndana ko, yeti ngon na. Yasi te yi we lepima ke, yo gbakasi.» ¹⁹ Ndana, e nyari yensa nye nye nde: «Nyangwe mbam, mi ke benje nde, we wete ma punja melepi me Njambiyete. ²⁰ Besangbambu busu dikima kano Njambiyete ke gba keki te yoko. Yasi wete, wune Beyuden kpal lep yun nde, mumu hene yakangwe kano Njambiyete ndi ke Yerusalem.» ²¹ E Yesus yensa nye nye nde: «Nyari, jaya yasi te yi mi lepe nye we ke kimote. Ngimo ke nje yi wune ti kano se Sangwe Njambiyete ko ke keki te yoko ko ke Yerusalem na. ²² Wune botu be Samari yeti ke duwe yasi te yi wune kane ke na. Ma wuse kan su yasi te yi wuse ke duwe. Keto nje jongwe wula ke yi Beyuden nje ko. ²³ Yasi wete, ngimo ke nje, yo ma si dya, ngimo te yi gba kpa botu bete be kane Sangwe Njambiyete ta kano nye ne nje te yi sisiye ne gbakasi. Keto sangwe Njambiyete san kwal botu bete be kane nye ne nje te yite. ²⁴ Njambiyete, nye Sisiye. Dete, bomu be kane nye, bo yakangwe kano nye ne nje te yi sisiye ne gbakasi.» ²⁵ E nyari yensa nye nye nde: «Mi duwa nde, Mesi, yite nde *Krist ta nje. Kome nye ta nje ke, a ta nembu to meyasi hene nye

wuse.»²⁶ E Yesus lepe nye nye nde: «Gba mi ko, mo te yi we lepe kasi ne ko, gba mi e lepina nye we ko!»

²⁷ Yaka ko, bejeko bene ke yoko. E bo ngbakima yi beje nde, Yesus ke lepina bene nyari. Ko dete, mumo wete ne wete ti bute numbu lepo nde: «We diya ba nye nge?» ho nde: «Yo lepi te nda yi wune nye lepe ke?»

²⁸ Ndana, e nyari tike mapi tayna moko womete kwa ke ke mo dya lepo nye bomo nde: ²⁹ «Wune njaki beje ndi wete mbam. A lepima meyasi hene te yi mi kelma ke jongwe dyembe ke nye mi. 'Mbam te yeti *Krist na?»

³⁰ Ndana, e bo punde duwe ke mo dya ke kome Yesus ba ke.

³¹ Ke ngimo te yite bejeko ba ke ngweta ne Yesus lepo nde: «Yekele, pa dyena wa.» ³² Yasi wete, e nye yensa nye bo nde: «Mi ne medye te yi dye, ma wune yeti ke duwe medye mete na.» ³³ E bejeko lepe tande yan nde: «Yite nde, wete mumo ma njese nye yina medye?»

³⁴ E Yesus nje lepo nye bo nde: «Medye membe, yo nde, mi kel yasi te yi Mo te e tomma mi ko kwadye, tonje sendi mesay mene. ³⁵ Wune ti lepi lepo nde: «Bukwa ndi ngwendeyini, ne bo kandi sojna nyambi ke ngwan na?» Ne lèngwe meto, mi ke lepo nye wune nde: Wune kana misi beje ne mengwan. Nyambi ma deto, ngimo sojnate ma yaka. ³⁶ Mo te e soje nyambi ko ke dolo nduku mesay mene ke bo masa mesay. A sojna nyambi te yi ma deto ke, ne yo diy kpo ne kpo. Dete, ne mo te e be beko ko be ne kiya mesosa bene yoko e soje soja ko.

³⁷ Lepi te yi bo lepe nda kano nde: «Mo te e be beko ko dele, ma yoko e soje soja ko dele» ke, lepi te gbakasi.

³⁸ Ke be mi, mi tomma wune ke soje nyambi kine pa beje bone ne mesay ne mbombu na. Baña bejema bone ne mesay, e wune nje ke yun mbombu ne mesay man.»

³⁹ Ke njoka botu be Samari, budyate tikima temo ke yi Yesus, keto lepi te yi nyari lepima ke. A lepima nye bo nde: «Mbam te lepima meyasi hene te yi mi kelma ke jongwe dyembe ke nye mi.» ⁴⁰ Ke botu be Samari ma ke dolo Yesus ke, e bo ngweta ne nye nde, a kwandya moko metu bene bo ke dya dyan. E nye kwandye metu yiba bene bo. ⁴¹ E baña budya botu be Samari nje tiko sendi temo ke yene, keto lepi te yi nye lepima ke. ⁴² E bo lepe nye nyari nde: «Wuse ti tiki temo ndana ke yene, keto yasi te yi we yekidya nye wuse ke na, yo keto wuse wokuma yasi te yi nye lepima ke ne meto musu, duwe sendi nde, yo gba nye Mo te e jongwe botu be meneti maka.»

⁴³ Ke koje metu menori yiba, e Yesus teme kwa ke Galile. ⁴⁴ A kwandye ke mate, keto nye ne nguru wene dikima lepo nde, bo ti jaya mo punja melepi ke ngbak ngbak dya dyene na. ⁴⁵ Ndana, ke nye ma dyo ke Galile ke, e botu be Galile bu nye kimote, keto bo bejema meyasi hene te yi nye kelma ke Yerusalem ke ngimo jeso *Paska Beyuden ke, keto bo sendi ka ke jeso.

Yesus ke sidye kon wete moko

nyangwe soja

⁴⁶ E Yesus teme yoko ne koko ke Kana ke Galile ke mbey te yi nye ma yensangwe moko ne menjam ke. Wete nyangwe soja kumande dya ba ke Kapernawum. Moko wene, moko mbam ba ke koko. ⁴⁷ Ke nyangwe soja ko ma woko nde, Yesus wulma Yuda dyo ke Galile ke, e nye teme ke beje nye ngweta ne nye nde, a ken ke jongwe moko wene, keto a ba nedo ne soje. ⁴⁸ E Yesus nje lepo nye nye nde: «Ke yun, ke wune ti pa beje meyekambiyè ne nyangwe mekele na, wune ti tiko temo ne mi na.» ⁴⁹ E nyangwe soja ko yensa nde: «Nyangwe mbam, pa kumo nedo ke tu mbe ke ngimo te yi moko-mbe ndi ke soso ke.» ⁵⁰ E Yesus lepe nye nye nde: «Kwango, moko wa ma ju.» Mbam ko tikima temo ke lepi te yi Yesus lepima nye nye ke. E nye tiko nje kwa.

⁵¹ Ndana, ke ngimo te yi nye ba ke nje ke duwe ke, e botu be mesay bene nje sangwa ne nye lepo nye nye nde, moko wene ma ju. ⁵² E nye nje diyè bo hawa te yi moko-sike kandima wokuna jewna yotu kete ke. E bo lepe nye nye nde: «Lolna yotu siy kwey ne yeso ke hawa wete.» ⁵³ E sangwe ne moko duwe nde, yo ke kiya ngimo te yite yi Yesus lepima nye nye nde: «Moko wa ma ju» ke. E nye tiko temo ke yi Yesus, nye ne nguru wene ne botu be tu dyene hene. ⁵⁴ Meyekambiyè yibate yi Yesus kelma ke Galile ke, yo yoko yi nye kelma ndana ke yoko Yuda ke.

Yesus ke kelo nde, wete mo

jemti kèndi

5 Ke kote, e yo be ne wete jeso Beyuden. E Yesus kwa ke Yerusalem. ² Yina mbey moko nda nyangwe mato ba ke Yerusalem ke keki numey te yi besam dikima kwa kete nyine ko ke mo dya ke. Bo dikima jeba nyangwe mato te ke numbu Hebere nde Betesda. Yo ba ne membey womete yitan yi bomo dikima kendo ho wedyo kete ke. ³ Budya botu beko ba metinengwe ke membey menori. Yo ba ne botu be dibina misi ne botu be ndembil ne botu bete be meko ho be mekol man ma jeme be ne fengelen baka. [Bo dikima diyò womete yi ladiye ngimo te yi moko kande ne watinete ke. ⁴ Keto wete jaki Njambiyè dikima piye yaka ne mengimo ke nyangwe mato yinori nje wase moko. Dete, bosa mumo te e piye duku ke ngimo te yi yo ndungwe watinete ke, kon mo te siyama, ko yo beki kwal kon te nda.]

⁵ Wete mo jemti ba ke njokate womete me ke mesew kamotati jo yitan jo yitati yi nye balma ne kon te ke. ⁶ Yesus bejema nye ke metinengwe, duwe sendi nde, mbam ko ma kwandye budya mesew ke teri te yinori. E nye nje diyè nye nde: «We ke kwadye nde, kon yo siy?»

⁷ E mo jemti yensa nye nye nde: «Nyangwe mbam, mi kine mo te e ta bu mi pidye ke nyangwe mato ke ngimo te yi moko wete ke na. Ke ngimo te yi mi ndi ke ke ke, wete mumo ma kande piye ne mi.» ⁸ E Yesus lepe nye

nye nde: «Tema, bonḡo taḡ yɔ, kendo.»⁹ Ndana ndana, ε kɔn siye, ε nye bɔ taḡ ne kande kendi. Yo bɔ yesɔ *Saba. ¹⁰ E Beyuden lepe nye mbam te yi Yesus sidya kɔn ne kɔ nde: «Muka, yo yesɔ Saba. Membonḡa me Njambiyε yeti ke nye we deti te yi bɔ taḡ yɔ kwɔ nɔ na.»¹¹ E nye yeḡsa nye bo nde: «Mɔ te ε sidya kɔn mbe kɔ lepima nye mi nde: «Bonḡo taḡ yɔ, kendo.»»¹² E bo nje diyε nye nde: «Yo mɔ te nda lepe nye we nde: «Bonḡo taḡ yɔ, kendo?»»¹³ Yasi wete, mbam kɔ tɔ duwe mɔ te ε sidya kɔn ne kɔ na, yo nde, Yesus kwanḡa jise womete, keto ḡgil bɔ womete.

¹⁴ Diyɔ kε, ε bene Yesus kε saḡwa ke mbanjɔ Njambiyε. E Yesus lepe nye nye nde: «Beḡa, kɔn yɔ siyma. Ma we tɔ basidya kelɔ se beya yasi na, we me nje saḡwa ne meɔne kwɔ yike yi we saḡwama nɔ kε.»¹⁵ Ndana, ε mbam kwɔ kε lepɔ nye bekum Beyuden nde, yo Yesus sidye kɔn ne. ¹⁶ Dete, ε bo kande saḡna Yesus ne melepi, keto a kelma mekele mete ke yesɔ *Saba. ¹⁷ Yasi wete, ε Yesus yeḡsa nye bo nde: «Saḡmbe ndi ke kelɔ mesay kumɔ ke ḡgimɔ te yɔ kɔ ndana. Mi sendi ke kelɔ mesay.»¹⁸ Ke bekum Beyuden ma wokɔ dete kε, ε bo ke mbombu yɔ sɔ menje hene te yi wo nye wokɔ. Bo saḡma menje mete ndana kwɔ yi mbombu, yeti ndi keto a tɔ jese yesɔ Saba na, yo keto a lepima sendi nde, Njambiyε gba saḡwe wene, bene nye ndi wete.

Da ke nye Mɔnɔ deti te yɔ kelɔ

meyasi nda nye

¹⁹ E Yesus kε mbombu lepɔ nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune kε: Nḡe *Mɔnɔ tɔ pa beḡe yasi ne Da na, a tɔ yaka kelɔ yasi nda yi nye kwadyε kε na. Keto yasi te yi Da kele, yo ndi yite sendi yi Mɔnɔ kele.»²⁰ Keto Da ke kwadyε Mɔnɔ. A ke tedye Mɔnɔ meyasi hene te yi nye ne ḡguru wene kele kε. A ta kε mbombu tedye nye nyaḡwe mekele kwɔ yike, nε gba wune ḡgbakima. ²¹ Nda Da ke womiyε bemuḡ kelɔ nde, bo bεki ne jonḡ, dete Mɔnɔ ke kelɔ sendi nde, mumɔ hene te yi nye kwadyε nye nye jonḡwe, a ke nye nye yo. ²² Yo sendi nde, Da yeti ne say pesina jsi mumɔ na. Yasi wete, a bonḡa mesay mete hene nye Mɔnɔ. ²³ Da kelma dete, nε bomɔ hene lukse Mɔnɔ nda yi bo lukse ne nye kε. Mɔ te ε tɔ lukse Mɔnɔ na, mɔ te yeti ke lukse sendi Da, mɔ te ε tomma nye kɔ na. ²⁴ Gbakasi yi mi lepe nye wune kε: Mɔ te ε woke yasi te yi mi lepe tikɔ temɔ ke yi Mɔ te ε tomma mi kɔ, mɔ te ne jonḡwe te yi kpo ne kpo, a tɔ saḡwa ne jsi na. Yasi wete, a duwɔ ke sɔḡ kε ke jonḡwe.

²⁵ «Gbakasi yi mi lepe nye wune kε: Nḡimɔ me ke wuta, yo ma si dya, ḡgimɔ te yi bemuḡ ta wokɔ ne men Mɔnɔ Njambiyε. Botu bete be ta wokɔ men ne baka ta ju. ²⁶ Keto nda Da njuku jonḡwe kε, dete a kelma sendi nde, Mɔnɔ bεki njuku jonḡwe. ²⁷ A nya sendi nye deti te yi jɔse bomɔ, keto nye *Mɔnɔ mumɔ. ²⁸ Lepi te yi mi lepe kε tɔ kel nde, wune ḡgbakimaḡwe na, keto ḡgimɔ me ke wuta yi bomɔ hene be ke mɔy mebonḡɔḡ ndana baka ta wokɔ men Mɔnɔ mumɔ. ²⁹ Baka be kelma kimɔ

mekele ke jonḡwe dyan baka ta womiyε yɔ be ne jonḡwe te yi kpo ne kpo. Ma baka be kelma beya mekele ke jonḡwe dyan baka ta womiyε saḡwa ne jsi. ³⁰ Mi tɔ yaka kelɔ mbe yaḡa nda yi mi kwadyε kε na. Mi jɔsa lepi beḡwe yasi te yi mi woke ke numbu Da kε. Sendi, mi pεsi lepi ne ḡgberɔ, keto mi tɔ sɔḡ, nε mi kel yasi te yi mi kwadyε kε na. Yasi wete, mi sɔḡ, nε mi kel yasi te yi Mɔ te ε tomma mi kɔ kwadyε kε.»

Meyasi yini te yi tedye deti Yesus kε

³¹ E Yesus kε mbombu lepɔ nde: «Ke gba mi ne ḡguru wombe lepe yasi te yi mi duwɔ ke kasi mbe, yite mumɔ tɔ yaka jaye nde, mi lepɔ gbakasi na. ³² Yo wete mumɔ dele ke lepɔ yasi te yi nye duwɔ ke kasi mbe. Mi duwɔ nde, yasi te yi nye lepe ke kasi mbe kε, gbakasi. ³³ Gba wune tomma bomɔ kenje ke yi Janḡ, ε nye lepe gbakasi. ³⁴ Yasi wete ke yembe, yo yeti ke diyε nde, wete mumɔ pɔḡ lepɔ yinḡ yaḡa te yi nye duwɔ ke kasi mbe na. Ndi nde, yasi te yi mi lepima kε, mi lepɔ, nε wune be ne jonḡwe. ³⁵ Janḡ diyima nda lambo te yi ju nye meyasi kε. E gba wune be ne nyaḡwe mesosa yaka mɔnɔ ḡgimɔ ke mɔy mejasi mene.»

³⁶ «Yasi wete, mi mbe ne yasi te yi ke tedye mi nye bomɔ kwɔ yi Janḡ tedya kε. Yasi te yi tedye yo kε, yo mekele mete yi Da nya mi nde, mi tɔnjukwe kε. Gba mekele mete yi mi kele kε ke tedye gbate nde, yo Da tome mi.»

³⁷ «Da, Mɔ te ε tomma mi kɔ lepima gbakasi ke kasi mbe ne ḡguru wene. Ko wune tɔ woke men ne wete yesɔ ho beḡe mbombu ne na. ³⁸ Ma wune yeti ke bakidyε melepi mene ke mɔy metemɔ mun na. Keto wune yeti ke tikɔ yun temɔ ne mɔ te yi nye tomma kɔ na.»

³⁹ «Wune nεmba mekana me Njambiyε, keto wune ke tikɔ temɔ nde, wune ta dolɔ nje jonḡwe te yi kpo ne kpo ke mɔy te. Yo gbate nde, mekana mete ke lepɔ gbakasi ke kasi mbe. ⁴⁰ Ko beko dete, wune yeti ke kwadyε beḡwe mi, nε wune be ne jonḡwe na. ⁴¹ Mi yeti ke sɔḡ nde, bomɔ lɔksa mi na. ⁴² Ndi nde, mi duwɔ wune kande nyinḡ to kumɔ nyey kol. Wune yeti ke kwadyε Njambiyε ke mɔy metemɔ mun na. ⁴³ Mi njɔ mbe ne dɔnɔ Saḡmbe nde, yo nye tome mi, ko wune yeti ke jaye mi na. Ma ḡḡe wete mumɔ nje ne gba dɔnɔ te wene ne ḡguru wene nje lepɔ meyasi nye wune kε, wune ta jaye nye. ⁴⁴ Nda yi wune kwadyε ndi nde, yɔkɔ lɔksa jakɔsɔ kine sɔḡ nde, Njambiyε nyepɔ lɔksa wune kε, 'wune ta tikɔ temɔ ne mi nan? ⁴⁵ Wune tɔ taka nde, mi ta pesɔ lepi nye ke numbu yun ke mbombu Da na. Mɔ te ε ta kelɔ dete kɔ, yo ndi Mɔyisi nyepɔ, nye yi wune be ne bibina temɔ ne nye kɔ. ⁴⁶ Keto wune mɔ tiki temɔ gbate ne Mɔyisi, ma wune ta tikɔ sendi temɔ ne mi, keto a ketima meyasi ke kasi mbe. ⁴⁷ Ma ḡḡe wune tɔ tike temɔ ke meyasi mete yi Mɔyisi ketima kε, wune ma nje tikɔ temɔ ke melepi mete yi mi lepe kε ne nje te yin?»

Yesus ke nye bomɔ tomay

yitan mɛɖye

(Mt 14; Mk 6; Lk 9)

6 Ke kɔŋte, ε Yesus kwɔ kɛ ke ŋginje nyaŋgwe matɔ te yi bo jeba nde Matɔ te yi Galile ho nde Matɔ te yi Tiberiyad kɔ. ² E nyaŋgwe ŋgil bomɔ beŋgwe nye, ke-to bo dikima beŋe meyekambiyɛ mete yi nye dikima kelɔ ke yotu botu be kɔn kɛ. ³ E Yesus bende keki kwɔ diyo metidyɛ bene bejɛke bene. ⁴ Jesɔ *Paska Beyuden bɔ ke wuta.

⁵ Ke Yesus ma kaŋe misi beŋe nde, nyaŋgwe ŋgil ke nje ke yene kɛ, ε nye lɛpe nye Filip nde: «He ta bɔmɔ ba mɛɖye we, nɛ bomɔ te baka dye?» ⁶ Yesus lɛpi yinɔri, na pa woku ne yasi te yi Filip ta yeŋsa kɛ. Keto nye ne ŋguru wene ma duwe yasi te yi nye ta kelɔ kɛ. ⁷ E Filip yeŋsa nye nye nde: «Ko mɔni te yi yakama gbo mɔ mesay ke meyesɔ gɔmay yiba ti yaka bɔmɔ mɛɖye yi yaka nde, mumɔ hene bɛki ne mɔnɔ mbulma yasi te yi dye na.» ⁸ E wete jɛke Yesus nde Andere te maŋ ne Simɔn Piyer lɛpe nye nye nde: ⁹ «Wete mɔnɔ mbam waka ne memampa yitan bɔ benjanjɔ yiba. Ma yite yakama kelɔ nge ke nyaŋgwe ŋgil te yike?» ¹⁰ E Yesus lɛpe nde: «Wune lɛpi nye bomɔ nde, bo diyo metidyɛ.» Pɔku te yi womete bɔ tandɛ membunjɔ. E bomɔ diyɛ metidyɛ. Bembam ne bembam kumma nda bomɔ tomay yitan. ¹¹ Ndana, ε Yesus bɔ memampa. Ke nye ma si nye Njambiyɛ wosoko kɛ, ε nye bɔ yo kabɔ nye botu bete be bɔ womete baka, ε nye kele sendi dete ne benjanjɔ. Mumɔ hene boŋma nda yi nye kwadya kɛ. ¹² Ke bomɔ ma si dyena ditɔ kɛ, ε Yesus lɛpe nye bejɛke bene nde: «Wune siki wesidyɛ meɔbukwe mete, ma yaŋa nje sambiyɛ ne gbelate.» ¹³ Ke memampa menɔri yitan yi bomɔ dya kɛ, bo njɔ wesidyɛ meɔbukwe mete tonje memakɔ kamɔ jɔ yiba.

¹⁴ Ke bomɔ ma beŋe meyekambiyɛ mete yite yi Yesus kelma kɛ, ε bo diki lɛpɔ nde: «Mbam kɔ gbate mɔ punja melɛpi me Njambiyɛ ε bɔ nde, a ta nje ke to meneti kɔ.» ¹⁵ Ke Yesus ma duwe nde, bomɔ ke kwadyɛ nje bɔ nye kɛ tembidyɛ kumande ne deti kɛ, ε nye yɔkwe ne kɔkɔ kɛ ke to keki ndi nye nyɛpɔ.

Yesus ke kɛndɔ ke to duku

(Mt 14; Mk 6)

¹⁶ Ke bekoko ma dyɔ kɛ, ε bejɛke be Yesus seliyɛ kɛ ke goŋ nyaŋgwe matɔ. ¹⁷ E bo bende wete landi yɔ sabiyɛ nɔ kɛ nɔ pulɔ Kapernawum. Yinɔri tu ma kelɔ. Sendi, Yesus tɔ pa yɔkwe nje dolɔ bo na. ¹⁸ Nyaŋgwe pupɔ bɔ ke kwɔ, ε mekumbɔ kele ke duku budyate. ¹⁹ Bo dukuma landi kɛndɔ kumɔ nda kilometa yitan ne yitan jɔ wete. Bo bɛŋa Yesus ke kɛndɔ ke to duku kɛ nɔ pulɔ landi. E bo gwe wɔ budyate. ²⁰ Yasi wete, ε nye lɛpe nye bo nde: «Yo mi, wune tɔ gwaki wɔ na.» ²¹ Ndana, ε bo ne mesosa yɔ nyinje nye ke landi, yaka ne landi ke teme ke mbey te yi bo kwadya kɛ kete kɛ.

Yesus kpasa mampa te yi nye

mumɔ jonɔwe

²² Misi pupɛ ŋgil botu bete be tikama ke ŋginje duku baka njɔ take duwe nde, landi bɔ ndi wete kwey mate. Bo duwɔ sendi nde, Yesus tɔ nyinje landi bene bejɛke bene na. Yo nde, bejɛke kwanma ndi bo beɔpɔ. ²³ Yasi wete, ndana yinɔ melandi njɔ dyɔ wule ke Tiberiyad ke keki mbey te yi bo ma dyɔki mampa, yite Kumande Yesus paŋma pa nye Njambiyɛ wosoko kɛ. ²⁴ Ke ŋgil ma beŋe nde, ko Yesus ko bejɛke bene tɔ be womete kɛ, ε bo bende melandi menɔri kwɔ kɛ ke Kapernawum kɛ sɔ nye mate. ²⁵ Ke bo ma dolɔ nye mate ke ŋginje duku kɛ, ε bo lɛpe nye nye nde: «Yekele, ɔ njɔki ba wonɔa ndenen?» ²⁶ E Yesus yeŋsa nye bo nde: «Yo gba gbakasi yi mi lɛpe nye wune kɛ: Wune ti sɔŋ mi, keto meyekambiyɛ mete yi wune beŋma kɛ na. Yasi wete, wune sɔŋ mi, keto wune dya mampa ditɔ. ²⁷ Wune tɔ kel mesay ke-to mɛɖye mete yi ta beyɔ gwe ne ŋgbɔt kɛ na. Yasi wete, wune kɛl mesay keto mɛɖye mete yi ta diyo kelɔ nde, wune bɛki ne jonɔwe te yi kpo ne kpo. Mɛɖye mete, yo *Mɔnɔ mumɔ ta nye wune yo, keto yo ndi gba nye yi Njambiyɛ tɔkuma.» ²⁸ Ndana, ε bo nje diyɛ nye nde: «Yo yasi te nda yi wuse yakaŋgwe kelɔ, nɛ wuse kel mekele mete yi Njambiyɛ kwadyɛ kɛ?» ²⁹ E nye yeŋsa nye bo nde: «Yasi te yi Njambiyɛ kwadyɛ nde, wune kɛl kɛ, yo nde, wune tiki temɔ ke yi mɔ te yi nye tomma kɔ.» ³⁰ E bo nje lɛpɔ nye nye nde: «Kwalɔ meyekambiyɛ te nda yi we kele yi wuse ta beŋe tikɔ ne temɔ ke yo kɛ? Yo mesay te nda we kele kɛ? ³¹ Besaŋmbambɔ busu dya *man ke koŋgor nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «A nya bo mɛɖye mete yi wule ke dyobɔ kɛ nde, bo dyɔki.» ³² E Yesus lɛpe nye bo nde: «Gbakasi yi mi lɛpe nye wune kɛ: Mɔyisi tɔ nye wune mɛɖye mete yi wule ke dyobɔ kɛ na. Yasi wete, yo Saŋmbɛ ke nye wune gba mɛɖye mete yi wule ke dyobɔ kɛ. ³³ Keto mɛɖye mete yi Njambiyɛ nye kɛ, yo yɔkɔ ε piyɛ wule dyobɔ nje nye botu be meneti maka jonɔwe te yi kpo ne kpo kɔ.» ³⁴ E bo nje lɛpɔ nye nye nde: «Nyaŋgwe mbam, nyekɔ wuse mɛɖye mete yite metu hene.» ³⁵ «Mi mbe mɛɖye mete yi nye mumɔ jonɔwe. Mɔ te ε nje ke yembe, mɔ te tɔ gwe nja wete yesɔ na. Sendi, yɔkɔ ε tike temɔ ne mi, mɔ te tɔ gwe yesidyɛ wete yesɔ na. ³⁶ Yasi wete, mi ma lɛpɔ nye wune, ma ko beko nde, wune beŋma mi, wune yeti ke tikɔ temɔ ne mi na. ³⁷ Bomɔ hene be Da nye mi, bo ta nje ke yembe. Ko mi tɔ seŋe mɔ te ε nje ke yembe kɔ na, ³⁸ keto mi ti pikwe wule dyobɔ, nɛ mi nje kel yasi te yi mi kwadyɛ kɛ na. Yasi wete, mi njɔki nje kelɔ yasi te yi Mɔ te ε tomma mi kɔ kwadyɛ kɛ. ³⁹ Yo nde, Mɔ te ε tomma mi njese kɔ kwadyikwe nde, ke njoka bomɔ hene te yi nye nya mi baka, mi tɔ dimbidya mumɔ wete ne wete na. Yasi wete, mi wɔmkwe bo hene ke njena yesɔ siyna mbokɔ. ⁴⁰ Keto yasi te yi Saŋmbɛ kwadyɛ kɛ, yo nde, mumɔ hene ε kaŋe misi beŋe ne mi Mɔnɔ tikɔ temɔ ne mi, mɔ te bɛki

ne jɔngwɛ te yi kpo nɛ kpo. Ma mi ta womiyɛ mbɛ nyɛ kɛ njɛna yɛsɔ siyna mbokɔ.»

⁴¹ Dete, ɛ Beyuden nyɛngila nɛ nyɛ, kɛto a lɛpima nde: «Mi mbɛ mɛdyɛ mɛtɛ yi piya wulɛ dɔɔbɔ.» ⁴² ɛ bo diki lɛpɔ nde: «Yɔkɔ yeti gba Yesus te mɔkɔ Yosɛp na? 'Wusɛ yeti kɛ duwɛ saɔngwɛ bɛnɛ nyɛngwɛ na? Ma nɛgɛ ba yi nyɛ nɛ lɛpɔ nde, a pɔkwɛ wulɛ dɔɔbɔ nɛ nɔ kɛ?» ⁴³ ɛ Yesus nɛ yɛnsa nyɛ bo nde: «Wunɛ tiki mɛnyɛngila. ⁴⁴ Mumɔ ti yaka nɛ kɛ yɛmbɛ kinɛ nde, Da, Mɔ te ɛ tommɔ mi kɔ dɔla nyɛ na. Ma mi ta womiyɛ mbɛ mɔ te kɛ njɛna yɛsɔ siyna mbokɔ. ⁴⁵ Yo kɛtinate kɛ mɛkana mɛ botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nde: «Njambiyɛ ta tɛdyɛ bo hɛnɛ mɛyasi.» Mumɔ hɛnɛ ɛ lɛngwa mɛtɔ kɛ yasi te yi Da lɛpima bakidyɛ yo, mɔ te kɛ nɛ kɛ yɛmbɛ. ⁴⁶ Yeti nde, wɛtɛ mumɔ bɛɛma Da wɛtɛ yɛsɔ na, sɔɛ nɛ ndi yɔkɔ ɛ wulma pɛ yi Njambiyɛ nɛ nɔ kɔ. Yo ndi nyɛ bɛɛma Da. ⁴⁷ Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Mɔ te ɛ tikɛ temɔ nɛ mi, mɔ te nɛ jɔngwɛ te yi kpo nɛ kpo. ⁴⁸ Mi mbɛ mɛdyɛ mɛtɛ yi nyɛ mumɔ jɔngwɛ. ⁴⁹ Besaɔmbambɔ bun dya *man kɛ kɔngɔr. Ko bɛkɔ dɛtɛ, bo gwɔ. ⁵⁰ Mɛdyɛ mɛtɛ yi piya wulɛ dɔɔbɔ kɛ kɛl nde, mɔ te ɛ dɛ yo, a tɔ gwe na. ⁵¹ Mi mbɛ mɛdyɛ mɛtɛ yi keɛ nde, mumɔ bɛki nɛ jɔngwɛ yi piya wulɛ dɔɔbɔ kɛ. Nɛgɛ mumɔ dɛ mɛdyɛ mɛtɛ, a ta bɛ nɛ jɔngwɛ kpo nɛ kpo. Yo nde, mɛdyɛ mɛtɛ yi mi ta nyɛ nyɛ kɛ, yo mɛmbundɔ mɛmbɛ. Mi ta nyɛ yo, nɛ botu bɛ mɛnɛti maka bɛ nɛ jɔngwɛ.»

⁵² Dete, ɛ Beyuden kandɛ nyɛna meso tandɛ yan lɛpɔ nde: «Mbam kɔ yakama nyɛ wusɛ mɛmbundɔ mɛnɛ nde, wusɛ dɔyaki nɛ nɛ te yin?» ⁵³ ɛ Yesus nɛ lɛpɔ nyɛ bo nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Nɛgɛ wunɛ ti dɛ mɛmbundɔ mɛ *Mɔkɔ mumɔ, hɔbiyɛ sendi mɛkiyɔ mɛnɛ na, wunɛ yeti nɛ jɔngwɛ kɛ yɔtu yun na. ⁵⁴ Mɔ te ɛ dɛ mɛmbundɔ mɛmbɛ, hɔbiyɛ sendi mɛkiyɔ mɛmbɛ, mɔ te nɛ jɔngwɛ te yi kpo nɛ kpo. Mi ta womiyɛ nyɛ kɛ njɛna yɛsɔ siyna mbokɔ. ⁵⁵ Yo nde, mɛmbundɔ mɛmbɛ gbate kpasa mɛdyɛ. Mɛkiyɔ mɛmbɛ sendi gbate kpasa yasi te yi sidɛ yɛsidɛ. ⁵⁶ Mɔ te ɛ dɛ mɛmbundɔ mɛmbɛ, hɔbiyɛ sendi mɛkiyɔ mɛmbɛ, mɔ te kɛ temɔ mbɛ, mi sendi kɛ temɔ nɛ. ⁵⁷ Da te ɛ keɛ nde, mumɔ bɛki nɛ jɔngwɛ kɔ tommɔ mi. Mi jɔɔngwɛ jakimɛ nyɛ. Dete sendi, mɔ te ɛ dɛ mi, mɔ te ta jɔɔna sendi jakimɛ mi. ⁵⁸ Mɛdyɛ mɛtɛ yi piya wulɛ dɔɔbɔ kɛ, yori. Yo yeti nda *man te yi besaɔmbambɔ bun dya, ko bɛkɔ dɛtɛ, ɛ bo dɛ ndi gwe kɛ na. Yasi wɛtɛ, mɔ te ɛ ta dɛ mɛdyɛ te yikɛ kɔ ta dɔyɔ kpo nɛ kpo.» ⁵⁹ Yesus lɛpi mɛlɛpi maka kɛ ngimɔ te yi nyɛ bɔ kɛ tɛdyɛ bomɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛ mbanjɔ mɛwesidɛya mɛ Beyuden kɛ Kapɛrnawum kɛ.

Yesus lɛpi mɛlɛpi mɛtɛ yi nyɛ

bomɔ jɔngwɛ

⁶⁰ Kɛ bo ma si wokɔ mɛlɛpi mɛtɛ yi nyɛ lɛpima kɛ, ɛ baɔa bejɛkɛ bɛnɛ budɛyate lɛpɛ kɛ kɔntɛ nde: «Lɛpi te yikɛ nɛ dɔtɔ budɛyate. Nda yakama biyɛ to te kɔ?» ⁶¹ Yesus duwɔ kɛ mɔy temɔ nɛ nde, bejɛkɛ bɛnɛ kɛ nyɛngila kɛto lɛpi te yi nyɛ lɛpima kɛ. ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo

nde: «'Lɛpi kɛ kɛ njɛngwɛ wunɛ? ⁶² Ma yo ta nɛ bɛ ba nan, nɛgɛ wunɛ bɛɛɛ *Mɔkɔ mumɔ kɛ bendɔ yɔkwɛ kɛ kɛ mbɛy te yi nyɛ paɔma dɔyɔ kɛtɛ kɛ? ⁶³ Yo Kimɔ Sisiɔ nyɛ mumɔ jɔngwɛ. Mɛmbundɔ yeti nɛ deti te yi kelɔ yiɔa kimɔ yasi na. Mɛlɛpi mɛtɛ yi mi lɛpima mbɛ nyɛ wunɛ kɛ, yo mɛlɛpi mɛtɛ yi nyɛ mumɔ Sisiɔ Njambiyɛ, nyɛ sendi nyɛ jɔngwɛ. ⁶⁴ Yasi wɛtɛ, baɔa waka kɛ njoka yun yeti kɛ tikɔ temɔ nɛ mi na.» Yesus lɛpi detɛ, kɛto a ma duwɛ botu bɛtɛ bɛ tɔ tikɛ temɔ nɛ nyɛ baka njombu yaɔa, duwɛ sendi mɔ te ɛ ta dɛyɛngwɛ nyɛ kɔ. ⁶⁵ ɛ nyɛ kɛ mbɔmbu lɛpɔ nde: «Yori yi mi lɛpima nyɛ wunɛ nde, mumɔ ti yaka nɛ kɛ yɛmbɛ, nɛgɛ Da ti nyɛ nyɛ deti na.» ⁶⁶ Kandɛ kɛ ngimɔ te yitɛ ɛ baɔa bejɛkɛ bɛnɛ budɛyate duwɛ kɛ njɔɔ nɛ kinɛ kɛndɔ sɛ bɛnɛ bo na. ⁶⁷ ɛ Yesus nɛ dɔyɔ lɛpɔ nyɛ bejɛkɛ tɛ bari kamɔ jɔ yiba nde: «'Wunɛ sendi, wunɛ kɛ kwadɛ kwɔ?» ⁶⁸ ɛ Simɔn Piyer yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Nyɛngwɛ Kumandɛ, hɛ ta nɛ kwɔ kɛ pɛ yi nda? Yo wɛ bɛ nɛ mɛlɛpi mɛtɛ yi nyɛ mumɔ jɔngwɛ te yi kpo nɛ kpo. ⁶⁹ Ma wusɛ kɛ tikɔ su temɔ kɛ yo, duwɛ sendi nde, wɛ pupuna mɔ te yi Njambiyɛ tɔkuma njɛsɛ.» ⁷⁰ ɛ Yesus yɛnsa nyɛ bo nde: «'Wunɛ baka kamɔ jɔ yiba, yeti gba mi tɔkɛ wunɛ na? Ma wɛtɛ mumɔ kɛ njoka yun nɛ *Satan.» ⁷¹ Yasi yinɔri, a lɛpi nɛ Yudas te mɔkɔ Simɔn Iskariyot, kɛto yo gba nyɛ mɔ te ɛ ta dɛyɛngwɛ nyɛ kɔ. A bɔ kɛ njoka bejɛkɛ kamɔ jɔ yiba.

Bemaɔ bɛ Yesus yeti kɛ tikɔ temɔ

nɛ nyɛ na

7 Kɛ kɔɔ mɛyasi mɛnɔri ɛ Yesus kwɔ kɛ mɛdyɛ nɛ mɛdyɛ kɛ Galilɛ. A tɔ kwadɛ kɛ kɛ mɛdyɛ mɛtɛ yi Yuda na, kɛto bekum Beyuden dikima sɔ nɛ te yi wo nyɛ. ² Yinɔri jɛsɔ Beyuden yi bo dikima sumɔ mɛbala ya kɛtɛ kɛ bɔ kɛ wuta. ³ ɛ bemaɔ nɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Wɛ tɔ dɔyɔ se waka na, kwɛngɔ kɛ kɛ Yuda, nɛ bejɛkɛ bɔ bɛɛ sendi nyɛngwɛ mɛkele mɛtɛ yi wɛ keɛ kɛ. ⁴ Kɛto nɛgɛ mumɔ kwadɛ nde, bomɔ dɔkwɛ nyɛ, a ti kɛl yasi sɔdyate na. Ma nda wɛ kɛ kelɔ nyɛngwɛ mɛkele dɛtɛ kɛ, punjukwɛ yɔtu yɔ nɛ nguru wɔ kɛ misi mɛ bomɔ.» ⁵ Ko bemaɔ nɛ Yesus sendi tɔ bɛ kɛ tikɔ temɔ nɛ nyɛ na. ⁶ ɛ nyɛ nɛ lɛpɔ nyɛ bo nde: «Ngimɔ te yɛmbɛ tɔ pa dɔyɔ na. Yasi wɛtɛ kɛ yun, ngimɔ hɛnɛ kimɔtɛ. ⁷ Botu bɛ mɛnɛti maka ti yaka bɛnɔ wunɛ na. Yasi wɛtɛ, bo bɛn mi, kɛto mi kɛ bɛɛ mɛkele man lɛpɔ nde, yo beyate. ⁸ Wunɛ kwɔn yun kɛ jɛsɔ te. Kɛ bɛ mi, mi yeti kɛ kɛ mbɛ na, kɛto ngimɔ te yɛmbɛ tɔ pa yaka na.» ⁹ Kɛ nyɛ ma si lɛpɔ dɛtɛ nyɛ bo kɛ, ɛ nyɛ kwɔ dɔyɔ ndi kɛ Galilɛ.

Mɛtandɔ kɛ njoka Yesus

bɛnɛ Beyuden

¹⁰ Ndana, kɛ bemaɔ ma si kwɔ kɛ jɛsɔ kɛ, ɛ nyɛ temɛ mbɔmbila kwɔ kɛ sendi mate kinɛ punjɛ yɔtu na. ¹¹ Bekum Beyuden dikima sɔ nyɛ kɛ jɛsɔ lɛpɔ nde: «A wɛ?» ¹² Bomɔ dikima lɛpɔ kasi nɛ budɛyate nɛ hiɔhiɔ kɛ njoka ngil. Baɔa dikima lɛpɔ nde: «Mbam te kimɔ mumɔ!» Baɔa nde: «Jɔ, a kɛ sebiɛ bomɔ kɛnjɛ kɛ beya

nje.»¹³ Yasi wetε, ko mumɔ wetε ne wetε tì be ke lepɔ kasi ne ne gbas gbas ke misi me bomɔ na, keto bo ðiki-ma kambɔ bekum Beyuden.

¹⁴ Ndana, ke metu me jeso ma kumɔ ke bembe ké, ε Yesus kwà kè ke mbanjɔ Njambiyε kandε tedya bomɔ melepɔ me Njambiyε. ¹⁵ E Beyuden ngbakima lepɔ nde: «Mbam kɔ tì kele yiŋa nyanŋwe sukul na. Ma a njáki nje be ne duwà mekana mete yike wule nɔ we?» ¹⁶ E Yesus nje yeŋsa nye bo nde: «Yasi te yi mi tedye ké ti wúla ke dyanɔ dyembe ne nguru wombe na, yasi wetε, yo wúla ke yi Njambiyε, nye Mɔ te ε tomma mi kɔ. ¹⁷ Nge mumɔ jaye nde, a ta kelɔ yasi te yi Njambiyε kwadyε, mɔ te ta duwe, ho yasi te yi mi tedye ké wúla ke yi Njambiyε, ho yo wúla ke dyanɔ dyembe. ¹⁸ Mɔ te ε lepε yasi te yi wule ke dyanɔ dyene kɔ sánj nde, bomɔ lúksa nye. Yasi wetε, yɔkɔ ε kele yasi sà nde, bomɔ lúksa mɔ te ε tomma nye kɔ ke lepɔ gbakasi. Sendi, a yeti mɔ kɔtu mekele na. ¹⁹ Mɔyisi tì nye wunε membonŋa me Njambiyε na? Ma ko mumɔ wetε ne wetε ke njoka yun yeti ke jonŋa beŋgwe membonŋa mete na. Keto nge yi wunε sà nje te, né wunε wo mi ké?» ²⁰ E botu bete be bɔ womete ne ngil te baka yeŋsa nde: «We ne beya sisiŋ ke yotu. Mɔ te nda ke sà nje te yi wo we kɔ?» ²¹ E Yesus yeŋsa nye bo nde: «Mi kelma ndi nyanŋwe mekele wetε, ma wunε hene ke ngbakima. ²² Mɔyisi nya wunε mbonŋa nde, wunε pési bɔnɔ bambam hene. Yasi yinɔri tì kanda ke yi Mɔyisi na, yo wúla ne besanmbambɔ bete. Yo keto mbonŋa te yite yi Mɔyisi nya ké, ko ke yesɔ *Saba wunε ke pesɔ bɔnɔ bambam. ²³ Wunε ke pesɔ bɔnɔ bambam ko ke yesɔ Saba, kambɔ wunε me nje jɔsidye mbonŋa te yi Mɔyisi nya ké. Nge wunε kele dete, keto nge yi wunε nje wokɔ ngambi ne mi, keto mi sidya kon ndingele mumɔ ke yesɔ Saba ké? ²⁴ Wunε tì pesi jɔsi beŋgwe mberɔ misi me mumɔ na, yasi wetε, wunε pési jɔsi ne ngben.»

²⁵ E baŋa bomɔ be Yerusalem ðiki lepɔ nde: «Yeti mbam kɔ yi bomɔ sà nje te yi wo nye kɔ na? ²⁶ Ne bɛŋa ndi, a ke lepina ke misi me bomɔ ne gbas gbas, ko dete, bo yeti ke lepɔ yaŋa nye nye na. Yite nde, bekum ma duwe gbate nde, nye *Krist? ²⁷ Yasi wetε, ke mbam te yɔkɔ, wuse duwà su mbey te yi nye wulma kete nje nɔ ké. Ndi nde, kome Krist ta nje ké, ko mumɔ tì duwe mbey te yi nye wulma kete nje nɔ ké na.»

²⁸ Yesus bɔ ke tedye bomɔ melepɔ me Njambiyε ke mbanjɔ Njambiyε. E nye lepε ne men ke kwey nde: «Wunε lépi gba nde, wunε duwà mi, duwe sendi mbey te yi mi wulma kete nje nɔ ké? Ndi nde, mi tì njáki ne deti te yembe na. Mɔ te ε tomma mi kɔ, nye mɔ te yi bomɔ yákanŋwe tiko temɔ ne nye, ma wunε yeti ke duwe nye na. ²⁹ Ndi mi ke duwe mbe nye, keto mi wúla pe yene nje nɔ. Yo nye tome mi.» ³⁰ E bo sà nje te yi biye nye, ko beko dete, mumɔ wetε ne wetε tì kenje bɔ kpoke ne nye na, keto ngimɔ ne tì pa dyà na. ³¹ Bomɔ budyate ke njoka ngil tikima temɔ ke yene. E bo ðiki lepɔ nde: «Kome *Krist ta nje ké, a ta kelɔ ka meyekambiyε kwà yike yi mbam kɔ kelma ké?» ³² *Befarisŋ wokuma meyasi menɔri yi bomɔ ðikima nyingila ke njoka ngil ke kasi Yesus ké. E bekum be botu be nyena sadaka nye

Njambiyε nè Befarisŋ tome botu be bakidya mbanjɔ Njambiyε, né bo kè biy nye.

³³ E Yesus lepε nde: «Mi ndi ne mɔnɔ ngimɔ te yi kwandye sine wunε, ke kɔŋte, mi má yɔkwe kè pe yi Mɔ te ε tomma mi kɔ. ³⁴ Wunε ta sà mi, ko wunε tì dolɔ mi na. Sendi, wunε tì kumɔ yun ke mbey te yi mi ta diyɔ mbe kete na.» ³⁵ E Beyuden nje lepɔ tandε yan nde: «Yite nde, a ta kè ba we yi wuse ta diyɔ kinε dolɔ nye ké? Yite nde, a ta kè ke yi Beyuden bete yi bo wanjima bo be diyε ke njoka Begrek baka? A ta kè mate kè tedye Begrek melepɔ me Njambiyε?» ³⁶ Yiŋa nde: «Wunε ta sà mi, ko wunε tì dolɔ mi na, sendi, wunε tì kumɔ ke mbey te yi mi diyε mbe kete na, a kwádyikwe lepɔ komete nde nge?»

³⁷ Yesɔ siyna jeso bɔ nyanŋwe yesɔ jeso kwà bosa meyesɔ mete yiri hene. Yesɔ te ε Yesus teme lepɔ ne men ke kwey nde: «Mɔ te ε gwe yesidyε, a njáki ke yembe nje hɔbiye yasi te yi ta sidye yesidyε ne ké. ³⁸ Mekana me Njambiyε ke lepɔ nde: «Mɔ te ε tike temɔ ne mi, nyanŋwe meɔduko mete yi nye jonŋwe ta sokula wule ke mɔy ne.» ³⁹ Yinɔri Yesus lépi ne kasi Kimɔ Sisiŋ te yi botu bete be tike temɔ ne nye ta be nɔ ké. Yo nde, ke ngimɔ te yite Njambiyε tì pa njese Kimɔ Sisiŋ na, keto a tì pa yɔkidye Yesus kenje dyobɔ ke mbey meluksa mene na.

Bekum Beyuden yeti ke jaye nde,

Yesus nye Krist na

⁴⁰ Ke baŋa botu bete be bɔ ke njoka ngil baka ma wokɔ melepɔ mete ké, ε bo lepε nde: «Mbam kɔ gbate mɔ punja melepɔ me Njambiyε te yi bo ðikima lepɔ nɔ kɔ.» ⁴¹ Baŋa ðikima lepɔ nde: «Yɔkɔ gba *Krist.» Baŋa nde: «Yo Krist ta wule Galile nje nɔ? ⁴² Mekana me Njambiyε tì lépi nde, Krist ta wule ke kandɔ kumande Davit ke dyà Betelehem kome Davit ðikima diyɔ ké na?» ⁴³ E ngil baka ke bembe keto Yesus. ⁴⁴ Baŋa diyama kè biye nye. Yasi wetε, ko mumɔ wetε ne wetε tì kpoke nye na. ⁴⁵ Ndana, ε botu be bakidya mbanjɔ Njambiyε yɔkwe kè dolɔ bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nè Befarisŋ. E bo diyε botu be bakidya mbanjɔ Njambiyε nde: «Nge kele yi wunε tì nje ne nye ké?» ⁴⁶ E bo yeŋsa nde: «Ko mumɔ wetε ne wetε yeti ke duwe lépi nda mbam te na.» ⁴⁷ E Befarisŋ nje yeŋsa nde: «Yite nde, wunε sendi, wunε jayma nde, a sɛbila wunε? ⁴⁸ Wunε wokuma wetε yesɔ nde, wetε kum wusu ho Befarisŋ tikima temɔ ne nye nde?» ⁴⁹ E bo kè mbɔmbu lepɔ nde: «Ndi nde, gba botu baka yeti ke duwe membonŋa me Njambiyε na. Njambiyε ma kita ne bo.» ⁵⁰ Wetε mbam nde Nikɔdem ε kà kè beŋe Yesus wetε dyobɔ ne tu kɔ bɔ ke njoka Befarisŋ. E nye lepε nye bo nde: ⁵¹ «Yite nde, membonŋa musu lépi nde, bo tédya mumɔ meɔnε kinε pa wokɔ men mɔ te yi duwe ne mejɔɔ mete yi nye kelma ké na?» ⁵² E bo lepε nye nde: «Ma yite nde, we sendi, we mɔ Galile? Nemba kimɔte, we ta beŋe nde, ko wetε mɔ punja melepɔ me

Njambiyε tì wulε wεtε yesɔ kε Galile na.» [53 Kε kɔŋte, ε mumɔ hεnε tɔkε nje duwε kε tɔ dyenε.

Kasi nya te ε kelma wanja kɔ

8 Ε Yesus kwɔ nε kε *Keki mεoliviyε.
 2 Bemenmenε sut, ε nyε yɔkwε kε sendi kε mbanjɔ Njambiyε. Ε ngil bomɔ hεnε kε ke yenε. Ε nyε kwɔ diyɔ metidyε kandε tedya bomɔ mεlεpi mε Njambiyε.
 3 Ndana, ε botu be ketina mεyasi nε Befarisɔ bɔ wεtε nya te yi bo dolma nyε ke kelɔ wanja kɔ kε nɔ ke yi Yesus. Ε bo bɔ nyε tεmbidyε kε mbɔmbu bomɔ kwɔ lεpɔ nyε Yesus nde: 4 «Yekele, wusε dɔŋgidya nya kɔ ke gba kelna wanja. 5 Kε mεmbonɔga mεte yi Mɔyisi ketima kε, a pεsima nde, wusε lɔŋ njel nyari nda yɔkɔ nε mεtari wo. Ma ke yɔ, wε lεpi yɔ nε nɔge?» 6 Bo lεpi yinɔri yi lεbiyε nε nyε, nε bo lεpi nde, a lεpinama beyate. Yasi wεtε, ε Yesus butuma ketina kε ngbutu nε nyεy bɔ.
 7 Nda yi bo kɔ ndi mbɔmbu yί diyε nyε mεdiyan kε, ε nyε tεmε lεpɔ nyε bo nde: «Mɔ te ε duwɔ ke njoka yun nde, a tì pa kelɔ yinɔ beya yasi wεtε yesɔ kɔ kɔnda betε tari lɔ nε nya kɔ.» 8 Kε kɔŋte, ε nyε butuma sendi nε kɔkɔ ketina kε ngbutu. 9 Kε bo ma wokɔ dεte kε, ε bo pundε wεtε wεtε kwɔ kandε nε betomba betε kε nɔ. Ε Yesus tika nyεpɔ benε nyari kε mbɔmbu wεnε.
 10 Ndana, ε Yesus tεmε lεpɔ nyε nyari nde: «Nyari, botu betε be lεpinama nε wε baka mε wε? 'Ko mumɔ wεtε nε wεtε tì tedye wε mεbɔnε na?» 11 Ε nyε yeŋsa nde: «Ko na, nyanɔgwε mbam.» Ε Yesus lεpε nyε nyε nde: «Mi sendi, mi yeti kε tedye wε mεbɔnε na. Kwannɔ, yasi wεtε, wε tì basidyε kelɔ se beya yasi na.»

Yesus nde, nyε mεyasi

12 Ε Yesus nje basidyε lεpina nyε ngil bomɔ lεpɔ nde: «Mi mbe mεyasi mεte yi paniyε puyε nyε botu be mεnεti maka. Mɔ te ε benɔgwε mi, mɔ te tì kεndɔ kε mɔy yitil na, yasi wεtε, a ta bε nε mεyasi mεte yi tedye mumɔ nda yi nyε yɔkannɔwε jonna nɔ kε.» 13 Ε *Befarisɔ lεpε nyε nyε nde: «Wε kε lεpɔ yasi te yi wε duwɔ kε kasi yɔ kε nε nguru wɔ. Nɔge bε dεte, yasi te yi wε lεpε kε gba jɔ.» 14 Ε nyε yeŋsa nyε bo nde: «Ko gba mi lεpi yasi te yi mi duwɔ kε kasi mbe nε nguru wombε, yasi te yi mi lεpε kε, gbakasi, keto mi duwɔ mbey te yi mi wulma kete nε mbey te yi mi kε kete kε. Yasi wεtε, wunε yeti kε duwε yun mbey te yi mi wulma kete nε mbey te yi mi kε kete kε na. 15 Wunε pεsi yun jɔsi nε nje te yi bomɔ. Yasi wεtε, mi yeti kε pεsɔ mbe jɔsi wεtε mumɔ na.
 16 Nɔge bε nde, gba mi pεsi jɔsi, pεsina jɔsi mbe kε nje, keto mi yeti nyεpɔ na, mi sinε Da, Mɔ te ε tommα mi kɔ.
 17 'Yo yeti ketinate kε gba mεkana mε mεmbonɔga mun nde, nɔge bomɔ yiba nje lεpɔ ndi kiya yasi kε yasi te yi bo bεŋma nε yi bo wokuma kε, lεpi te gbakasi na?
 18 Gba mi nε nguru wombε kε lεpɔ yasi te yi mi duwɔ kε kasi mbe. Sendi, Da, Mɔ te ε tommα mi kɔ kε lεpɔ yasi te yi nyε duwɔ kε kasi mbe kε.» 19 Ε bo nje diyε nyε nde: «Sɔŋgwε wε?» Ε nyε yeŋsa nde: «Ko mi ko Saŋmbe, wunε yeti kε duwε mbanɔ na. Wunε mα dukwε mi gbate, ma wunε duwɔ sendi Saŋmbe.» 20 A lεpi mεyasi

mεnɔri kε mbanjɔ Njambiyε kε ngimɔ te yi nyε bɔ kε tedye bomɔ mεlεpi mε Njambiyε kε mbey te yi bomɔ diki nyε mεyasi nε sadaka nyε Njambiyε kε. Ko mumɔ wεtε nε wεtε tì nyε bɔ kε yotu nε na, keto ngimɔ nε tì pa dyɔ na.

21 Ε nyε nje lεpɔ sendi nyε bo nde: «Mi kε kwɔ mbe, wunε ta sɔ mi, wunε ta gwe ndi kε mɔy mεbeyɔ mun. Kε mbey te yi mi kε mbe kete kε, wunε ti yaka kε yun mate na.» 22 Ε Beyuden diki lεpɔ tandε yan nde: «Yinɔ nde: «Kε mbey te yi mi kε mbe kete kε, wunε ti yaka kε yun mate na,» 'yite nde, a ta wo yotu nε nε nguru wεnε?» 23 Ε Yesus yeŋsa nyε bo nde: «Wunε wɔla yun kε mεnεti waka, ma mi mbe mɔ kwey. Wunε botu be mεnεti maka, mi yeti mbe mɔ mεnεti maka na. 24 Yori yi mi lεpima nyε wunε nde, wunε ta gwe ndi kε mɔy mεbeyɔ mun kε. Keto nɔge wunε ti tike temɔ nde, yo gba mi mɔ te yi mi lεpε nɔ kɔ na, wunε ta gwe ndi kε mɔy mεbeyɔ mun.» 25 Ε bo nje diyε nyε nde: «Wε yɔ ba nda?» Ε Yesus yeŋsa nyε bo nde: «Ma mi lεpi sendi nde nɔge, 'yo yeti yasi te yi mi diki lεpɔ nyε wunε mεtu hεnε kε na? 26 Mi nε budya mεyasi mεte yi mi yakama lεpɔ kε kasi yun, pεsɔ sendi mεlεpi mεte yi bεŋε wunε. Yasi wεtε, Mɔ te ε tommα mi njεsε kɔ, yo Mɔ te ε lεpε ndi gbakasi. Mεyasi mεte yi mi wokuma kε numbu nε kε, yo ndi yite yi mi lεpε mbe nyε botu be mεnεti maka.» 27 Bomɔ tì bε kε duwε nde, a lεpi kasi Da nyε bo na.
 28 Dεte, ε Yesus lεpε nyε bo nde: «Kome wunε ta si nɔgbα *Mɔnɔ mumɔ kε jεti tεmbidyε kε kwey kε, yo komεte yi wunε ta nje duwε sendi nde, yo gba mi mɔ te yi mi lεpε nɔ kɔ. Wunε mα nje duwε yey nde, mi ti kεl yanɔ nε dyanɔ te yembε na, yasi wεtε, mi lεpi mεyasi mεte yi Da tedya mi kε. 29 Mi sinε mɔ te ε njesa mi kɔ. A tì tike mi nyεpɔ na, keto mi kε kelɔ yasi te yi nyε nyε mεsosa kε mεtu hεnε.» 30 Kε Yesus ma lεpɔ dεte kε, ε bomɔ budyate tike temɔ nε nyε.

31 Ndana, ε nyε lεpε nyε Beyuden betε be tikima temɔ nε nyε baka nde: «Nɔge wunε kε mbɔmbu tikɔ temɔ kε mεlεpi mεmbe mεtu hεnε, yite wunε gba bejεkε bεmbe. 32 Dεte, wunε ta duwε lεpi te yi lεpε gbakasi. Lεpi te mα kelɔ nde, wunε dɔkwε kε diyɔ bala.» 33 Ε bo yeŋsa nyε nyε nde: «Wusε benday be Abaraham, ko wusε tì pa diyɔ bala mumɔ wεtε yesɔ na. Keto nan yi wε nje lεpɔ nde, wusε ta duwε kε gba diyɔ bala nje diyɔ nε yotu su nε nguru wusu kε?» 34 Ε nyε yeŋsa nyε bo nde: «Gbakasi yi mi lεpε nyε wunε kε: Mumɔ hεnε ε jonna kε mεbeyɔ, nyε bala mεbeyɔ. 35 Yo nde, bala ti dıy kpo nε kpo kε mɔy kandɔ na, yasi wεtε, yo mɔnɔ kandɔ diyε kpo nε kpo kε mɔy kandɔ. 36 Nɔge bε nde, mi *Mɔnɔ mumɔ sɔŋa wunε kε diyɔ bala, yite wunε ta duwε gbate kε diyɔ bala nje diyɔ nε yotu yun nε nguru wun. 37 Mi duwɔ nde, wunε benday be Abaraham, ko bεkɔ dεte, wunε kε sɔ nje te yi wo mi, keto mεlεpi mεmbe yeti kε nyinε kε mɔy mεtemɔ mun na. 38 Mi lεpi mbe yasi te yi mi bεŋma kε yi Saŋmbe kε. Wunε kεl ndi sendi yun mεyasi mεte yi wunε wokuma nε saŋgwε te wun kε.» 39 Ε bo yeŋsa lεpɔ nyε nyε nde: «Abaraham saŋmbambɔ wusu.» Ε Yesus lεpε nyε bo nde: «Wunε mα bεki benday be Abaraham, ma wunε kε kelɔ mεyasi

nda nye. ⁴⁰ Ma ndana, gba mi mɔ te ε lepima gbakasi nye wune ke meyasi mete yi mi wokuma ke numbu Njambiyε kε, wune ke sɔ nje te yi wo mi. Yinɔri Abaraham ti kele dete na. ⁴¹ Wune ke kelɔ mekele me sangwe wun.» E bo lepe nye nye nde: «Wuse yeti bɔnɔ be wanja na. Wuse ndi ne sangwe wete, yo Njambiyε.» ⁴² E nye yensa nye bo nde: «Njambiyε mɔ beki sangwe wun, ma wune ke kwadye mi, keto mi wula ke yene nje nɔ, mi njɔ jakime nye, mi ti nje ne deti te yembe na, yo nde, yo nye tome mi. ⁴³ Nge ba nje kelɔ yi wune ti woku yun lepi te yi mi lepe kε? Yo keto wune yeti ne deti te yi lengwe metɔ wokɔ na. ⁴⁴ Gba sangwe wun *Kum beya mekele. Ma wune ke kwadye kelɔ meyasi mete yi sangwe wun be ne mesosa kete kε. Nye mɔ wona bomɔ kande njombu yanja. A yeti ne kasi ne gbakasi na, keto gbakasi yeti ke nye na. Kome nye kele jɔ kε, a lεpi ndi yasi te yi punde ndi ke mɔy temɔ ne, keto nye mɔ jɔ, yo nye bosa mɔ jɔ. ⁴⁵ Yasi wete, ke be mi, wune yeti ke tiko temɔ ne mi na, keto mi lεpi yasi te yi be gbakasi. ⁴⁶ Nda ke njoka yun yakama tedye nde, mi kelma yinja beya yasi kɔ? Ma nge be nde, yasi te yi mi lepe kε gbakasi, keto nge yi wune ti tiki temɔ ne mi kε? ⁴⁷ Mɔ te ε be mɔ Njambiyε, mɔ te ke biye to melepi me Njambiyε, yo nde, yi wune ti biya yun to te kε, keto wune yeti yun botu be Njambiyε na.» ⁴⁸ E Beyuden yensa nye nye nde: «Yi wuse lepima nde, we gba *Mɔ Samari, we sendi ne beya sisin ke yotu kε, 'wuse kelma jɔ?» ⁴⁹ E nye yensa nde: «Ko mi yeti mbe ne beya sisin ke yotu na, yo nde, mi luksa Sanmbε, ma wune ke kpalo nje yeliye yun mi. ⁵⁰ Yasi wete, ke be mi, mi ti san nde, bomɔ luksa mi na. Yo ne wete mumɔ te ε sɔ nde, bomɔ luksa mi, yo nye ke pesɔ jɔsi bomɔ. ⁵¹ Gbakasi yi mi lepe nye wune kε: Nge mumɔ bakidye melepi membe, ko a ti gwe na.» ⁵² E Beyuden nje lepo nye nye nde: «He duwɔ ndana yey nde, we ne beya sisin ke yotu. Abaraham gwɔ, botu be punja melepi me Njambiyε ma gwe sendi, ma nge nje kelɔ yi we lepe nde: «Nge mumɔ bakidye melepi membe, ko a ti gwe» kε? ⁵³ We taka nde, we kwɔ sanmbambo wusu Abaraham ε gwɔ kɔ nde? Botu be punja melepi me Njambiyε ma gwe sendi, we taka yɔ nde, we ba nda?» ⁵⁴ E nye yensa nde: «Nge gba mi ne nguru wombe lukse yotu mbe, luksa yotu te yite gbelate. Yo Sanmbε te yi wune lepe nde, nye Njambiyε wun kɔ, yo nye ke lukse mi. ⁵⁵ Yasi wete, wune yeti ke duwe nye na. Ke be mi, mi ke duwe nye. Nge mi lepe nde, mi yeti ke duwe nye na, yite mi me mɔ jɔ nda wune. Yo nde, mi duwɔ nye, bakidye sendi melepi mene. ⁵⁶ Sanmbambo wun Abaraham dikima take nde, a ta berje ngimɔ te yi mi ta nje kete kε, ε nye woke mesosa budyate. Kumɔ kε, ε nye berje ngimɔ te gbate, ε nye sosa.» ⁵⁷ E Beyuden lepe nye nye nde: «We ti pa kumɔ gbela mesew kamɔtan na, 'we nde, we berjma Abaraham nde?» ⁵⁸ E Yesu yensa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune kε: Pinɔ te yi bo ti pa ja Abaraham na, mi me mbe kete.» ⁵⁹ Ndana, ε bo tɔke metari, nε bo lɔ ne nye. Yasi wete, ε nye sɔma kwɔ pundo ke mbanjɔ Njambiyε.

Yesu ke bute misi me wete mbam

9 Ndana, ke ngimɔ te yi Yesu bɔ ke tɔke nje kwɔ nɔ kε, ε nye berje wete mbam te ε jadya ndi ne dibina misi kɔ. ² E bejεke bene diyε nye nde: «Yekele, keto nge yi mbam kɔ jadya ne dibina misi kε? Yo keto yinja beya mekele mene ne nguru wene ho keto yinja beya mekele me sangwe bene nyangwe?» ³ E Yesu yensa nde: «Yeti nde, nye ho sangwe bene nyangwe kelma yinja beya mekele na. Yo nde, a jadyikwe ne dibina misi, nε Njambiyε punje nyangwe mekele mene ke yotu ne. ⁴ Ke ngimɔ te yi yesɔ ndi kete kε, wuse yankangwe kelɔ mesay me mɔ te ε tomma mi kɔ. Tu me ke nje, ngimɔ te yi mumɔ ti yaka kelɔ se mesay na. ⁵ Pinɔ te yi mi ndi ke meneti maka, mi mbe mejasi te yi paniye puyε nye botu be meneti.» ⁶ Ke nye ma si lepo dete kε, ε nye sa meseri ke meneti bulɔ yo ne meseri lombε ke misi me mɔ dibina misi ⁷ lepo nye nye nde: «Kendo ke weye misi mɔ ke Silby.» To Silby nde Mɔ te yi bo tomma nye kɔ. E nye teme kwɔ kε weye misi. A yɔkwɔ mate, a me ke berje yasi ne ngelele. ⁸ Ndana, ε botu bete be dikima diyɔ wete bene mbam kɔ nε botu bete be dikima berje nye ke jɔmbɔ meyasi baka lepe nde: «Yeti gba mbam kɔ ε dikima diyɔ metidye diki jɔmbɔ meyasi kɔ na?» ⁹ E banja diki lepo nde: «Yo nye.» Banja nde: «Jɔ, bene nye bɔnangwe bɔnangwe.» E nye ne nguru wene lepe nde: «Yo gba mi kɔ.» ¹⁰ E bo nje diyε nye nde: «Yo kwanama nan yi misi mɔ butunama nɔ kε?» ¹¹ E nye yensa nde: «Wete mbam nde Yesu bulma meneti lombε ke misi membe nje lepo nye mi nde: «Ken ke Silby kε weye misi mɔ.» Mi kɔ. Ke mi ma si weye misi membe kε, ε mi kande berjma yasi.» ¹² E bo diyε nye nde: «Mbam te we?» E nye yensa nde: «Mi ti duwe na.»

¹³ Ndana, ε bo bɔ mɔ te ε bɔ mbombu ne dibina misi kɔ kε nɔ ke yi *Befarisɔ. ¹⁴ Yasi yinɔri Yesu bul meneti bute ne misi me mbam kɔ ke yesɔ *Saba. ¹⁵ Yori yi Befarisɔ diyama sendi mbam kɔ yasi te yi kwanama yi kelɔ nde, a bɔnangwe ndana kε. E nye lepe nye bo nde: «A lombuma mesɔkɔ ke misi membe, ε mi kwɔ kε weye misi, ma ndana mi ke berje yasi.» ¹⁶ E banja Befarisɔ diki lepo nde: «Yeti Njambiyε njese nye na, keto a yeti ke jesɔ mbonja te ε lepe kasi Saba kε na.» Banja dikima lepo yan nde: «Mɔ mebeyɔ yakama kelɔ ka kwalɔ meyekambiyε mete yike yi nye kelma kε?» E bo baka ke bembe.

¹⁷ E bo nje kwɔ sendi wolo diyε mɔ te ε bɔ mbombu ne dibina misi kɔ nde: «We lεpi yɔ ne nge ke kasi mbam te? We lεpi ne nge ke say te yi nye kelma bute ne misi mɔ kε?» E nye yensa nde: «Nye mɔ punja melepi me Njambiyε.» ¹⁸ Ko bekum Beyuden ti kwadye jaye nde, mbam kɔ bɔ mbombu ne dibina misi, jaye sendi nde, a njaki nje berjma ndana na. Dete, ε bo jeba sangwe bene nyangwe. ¹⁹ E *Befarisɔ diyε bo nde: «Yɔkɔ mɔnɔ wun yi wune lepe nde, a jadya ne dibina misi kɔ? Yo kwanama nan yi nye me ke berje yasi ndana kε?» ²⁰ E bo yensa nde: «Wuse ke duwe nde, yɔkɔ mɔnɔ wusu, duwe sendi nde, a jadya ne dibina misi. ²¹ Ndi nde, yi lepo ne yasi te yi kwanama nde, a bɔnangwe ndana nε mɔ te ε bu-

tuma misi mēne kɔ, wuse yeti ke duwe yaŋa kete na. A me mumɔ, wune dīya ndi nye, nye ne nguru wene ta yeŋsa nye wune.»²² Saŋgwe bene nyaŋgwe yeŋsaŋgwe dete, keto bo bɔ ke kambɔ bekum Beyuden, keto bekum Beyuden ma nye ngiŋ nde, nge mumɔ jaye ke mbombu bomɔ nde, Yesus nye *Krist, ko mɔ te tí nate se mbanjɔ mēwesidya man wete yesɔ na.²³ Yo keto te yite yi saŋgwe bene nyaŋgwe lepima nde: «A me mumɔ, wune dīya ndi nye» ké.

²⁴ Dete, ε *Befarisɛ basidye jeba mbam kɔ lepɔ nye nye nde: «Lepɔ gbakasi nye wuse ke mbombu Njam-biyε. He duwɔ nde, mbam te mɔ mēbeyɔ.»²⁵ E nye nje yeŋsa nde: «Nge be nde, nye mɔ mēbeyɔ, mi yeti ke duwe na, siya yasi te yi mi duwɔ, yo nde, mi tí be ke beŋe yasi ne mbombu na, ma ndana mi me ke beŋe yasi.»²⁶ E bo diye nye nde: «A kelma yasi te nda ke yotu yɔ? A kelma nan bute ne misi mɔ?»²⁷ E nye yeŋsa nye bo nde: «Mi ma si lepɔ yasi te yi kwaŋnama ké nye wune, ma wune tí kwadye wokɔ na. 'Wune kwadyikwe nde, mi kâlāngwe yekidye sendi nye wune keto nge? 'Wune sendi ke kwadye nje be bejeki bene?»²⁸ E bo toyε nye lepɔ nde: «Yo gba we be jeki wene, ke be wuse, wuse su bejeki be Mɔyisi.²⁹ Wuse duwɔ su nde, Njam-biyε lepina ma nye Mɔyisi. Ma ke be mbam te yɔkɔ, ho a wúla we nje nɔ, wuse yeti ke duwe na.»³⁰ E mbam te ε bɔ mbombu ne díbina misi kɔ yeŋsa nye bo nde: «Yo gba yasi te yi ngbakima yí wokɔ nde, ho a wúla we nje nɔ, wune yeti ke duwe na, ma yo nye bute misi mēmbε.³¹ Wuse duwɔ nde, Njam-biyε ti jáya mēngweta me botu mēbeyɔ na. Yasi wete, a jáya mēngweta me mɔ te ε kanε nye tu ne yesɔ, kelɔ yasi te yi nye Njam-biyε kwadye ké.³² Kandε ne betomba mumɔ wete ne wete tí pa wokɔ wete yesɔ nde, wete mumɔ butuma misi me mɔ te ε jadya ne díbina misi kɔ na.³³ Má beki nde, yeti Njam-biyε tome mbam te njese na, ma nye tí kele yaŋa na.»³⁴ E bo yeŋsa lepɔ nye nye nde: «Kandε yi bo ma jáki ne we kumɔ ndana we ke mɔy mēbeyɔ ne pitik, yasi te nda yi we ta tedye wuse ké?» E bo dúdyε nye punje kenje sɛ.

³⁵ Yesus wokuma nde, bo dúdyε mbam te ε bɔ mbombu ne díbina misi kɔ. E Yesus saŋgwa ne nye kwɔ diye nye nde: «'We ke tikɔ temɔ ke yi *Mɔkɔ mumɔ?»³⁶ E nye yeŋsa nde: «Nyaŋgwe mbam, Mɔkɔ mumɔ te mbete ba nda? Lepɔ, né mi tiki temɔ ne nye.»³⁷ E Yesus lepε nye nye nde: «We ma beŋe nye, yo gba nye ε ke lepina ndana nye we kɔ.»³⁸ E mbam lepε nde: «Nyaŋgwe mbam, mi ke tikɔ temɔ ne nye.» E nye kwɔ kuse mēbɔŋ ke mbombu Yesus kanɔ nye.

³⁹ E Yesus nje lepɔ nde: «Mi njɔ ke mēneti maka, né jɔsi be kete, né botu bete be yeti ke beŋe yasi baka beŋ yasi, né botu bete be ke beŋe yasi baka nje be ne díbina misi.»⁴⁰ Ke baŋa *Befarisɛ bete be bɔ bene be Yesus baka ma wokɔ dete ké, ε bo diye nye nde: «'Yite nde, wuse sendi, misi musu díbinate?»⁴¹ E Yesus yeŋsa nye bo nde: «Misi mun má beki díbinate, ma wune yeti ne mēbeyɔ na. Yasi wete, wune ke lepɔ ndana nde: «Wuse ke beŋe yasi kimɔte,» dete mēbeyɔ mun ta diyɔ bɔne ke to yun.»

Kasi kimɔ mɔ bakidya besam

10 Yesus njɔ ke mbombu lepɔ nde: «Gbakasi yi mi lepε nye wune ké: «Mɔ te ε diye kine kwɔ ne numey kakwe besam yí nyiŋe nɔ ke mɔy te na, nge nye kpɔlɔ kwɔ ne wete nje dεε, mɔ te mɔ gubɔ, nye nyaŋgwe mɔ kelna beya mekele.² Yo nde, mɔ te ε kwɔ ne numey nyiŋe nɔ ke mɔy kakwe, mɔ te mɔ bakidya besam.³ Sanjele te ε diye ke numey kakwe kɔ búta numey nye nye, we béŋa ké, besam ke wokɔ men ne. A má jeba bo wete wete ne díno dyan ngbɔɔ bo pundɔ nɔ.⁴ Nge nye si punje besam bene hene dete ké, a ma kwɔ mbombu, bo ke kɔŋ ne, keto bo ke duwe men ne.⁵ Yasi wete, ko bo yeti ne deti te yi beŋgwe gbela mumɔ na, bo ta kambɔ nye lɔndɔ kè ne nan, keto bo yeti ke duwe men gbela bomɔ na.»⁶ Yesus lepina ma ne nje kanɔ dete nye bo, yasi wete, bo tí biye to yasi te yi nye lepima nye bo ké na.

⁷ E Yesus nje lepɔ sendi nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepε nye wune ké: Mi mbe numey te yi besam kwɔ kete yí nyiŋe nɔ ke mɔy kakwe ké.⁸ Bomɔ hene be kandima nje ne mi baka botu be gubɔ, bo botu be nyaŋgwe kelna beya mekele. Yasi wete, besam tí længwe metɔ ke men yan na.⁹ Mi mbe numey, nge mumɔ nyiŋe ne nje te wombε, a ta jɔ. A ta nyiŋe pundɔ dolɔ mēdyε te yi dye.¹⁰ Siya yasi te yi mɔ gubɔ nje kelɔ, yo ndi gubuna yasi, ndi wonate nè girisate. Mi njɔ mbe, né besam be ne jɔngwe, né bo jɔŋna ke mɔy nyεngwe.¹¹ Mi mbe kimɔ mɔ bakidya besam. Kimɔ mɔ bakidya besam nyéki jɔngwe dyene keto besam bene.¹² Yasi wete, mɔ te ε nje bakidye besam keto mɔni kɔ yeti gba mɔ bakidya besam na, keto besam yeti besam bene na. Nge nye beŋe ngwey ke nje, we béŋa, a tikima besam sedye kwɔ, ngwey má dyɔ biye baŋa, bari ma si wanja kwɔ.¹³ Mɔ te ε nje bakidye besam keto mɔni kɔ sédyikwe kwɔ, keto yo ndi keto mɔni yi nye bakidye besam, yeti kasi ne ne bo na.¹⁴ Mi mbe kimɔ mɔ bakidya besam. Mi ke duwe besam bembε, besam bembε ke duwe sendi mi.¹⁵ Yo sendi dete nda yi Da ke duwe mi, mi sendi ke duwe nye. Mi ke nye jɔngwe dyembe keto besam bembε.¹⁶ Mi ne baŋa besam bembε be yeti ke mɔy kakwe te yike na. Mi yâkangwe ngbɔɔ sendi bo nje nɔ. 'Bo ta wokɔ men mbe, bo má nje be ndi kuru besam wete nè mɔ bakidya yan wete.¹⁷ Da kwadyikwe mi, yo keto mi ke nye jɔngwe dyembe yí ladye bɔ sendi yo ne kɔkɔ.¹⁸ Kine mumɔ wete ne wete ε yakama pesɔ jɔngwe dyembe na. Yasi wete, yo mi ne nguru wombε ke nye jɔngwe dyembe. Mi ne deti te yi nye jɔngwe dyembe, mi sendi ne deti te yi bɔ yo ne kɔkɔ. Yo Saŋmbe lepε nde, mi kèl dete.»¹⁹ E mēlepi mēnri kele nde, 'Beyuden bâkangwe sendi wolo ke bembε.²⁰ E budya bomɔ ke njokate lepε nde: «A ne beya sisiŋ ke yotu, a ke kɔkɔ ne boku. Keto nge yi wune længwe metɔ ke yasi te yi nye lepε ké?»²¹ E baŋa lepε yan nde: «Mɔ te ε ne beya sisiŋ ke yotu kɔ ti lépinangwe deke na. 'Beya sisiŋ ne deti te yi kelɔ nde, mɔ díbina misi béŋnanangwe nde?»

²² Bo bɔ ke kelɔ jesɔ yí take ne yesɔ te yi bo kanma ne mbanjɔ Njam-biyε te ε Yerusalem nye Njam-biyε ké. Yo

bà ke ngimɔ abekata. ²³ Yesus bà ke yombila ke mɔy mbanjɔ Njambiyɛ ke mbɛy te yi bo dikima jeba nde Nje Salomɔn kɛ. ²⁴ Ndana, ε Beyuden nje litɔ nyɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Wɛ kwɔdyikwɛ nde, wuse dɔy nɛ meso ke temɔ kumɔ ke ngimɔ te yin? Nge bɛ nde, yo wɛ *Krist, lɛpɔ nɛ sanɔn nyɛ wuse.» ²⁵ ε Yesus yeɔsa nyɛ bo nde: «Mi ma si lɛpɔ nyɛ wunɛ, ma wunɛ yeti ke tiko temɔ ke mɛlepi mɛte na. Mɛkele mɛte yi Saɔmbɛ nyɛ mi deti nde, mi kɛl kɛ ke tedye mi nyɛ wunɛ. ²⁶ Yasi wɛtɛ, wunɛ yeti ke tiko yun temɔ ke yembɛ na, keto wunɛ yeti ke njoka besam bembɛ na. ²⁷ Besam bembɛ ke wokɔ mɛn mbɛ, mi ke duwɛ mbɛ bo, bo ke beɔgwe sendi mi. ²⁸ Mi ke nyɛ mbɛ bo joɔgwe te yi kpo nɛ kpo, ko bo tɔ gwe yambile na. Sendi, ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ tɔ sukɔ bo ke mɛbɔ mɛmbɛ na. ²⁹ Saɔmbɛ, mɔ te ε nya mi bo kɔ kwɔ bomɔ hɛnɛ, ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ yeti nɛ deti te yi sukɔ bo ke mɛbɔ mɛ Da na. ³⁰ Sine Da ndi kiya yasi wɛtɛ.»

³¹ Ndana, ε Beyuden tɔke sendi mɛtari wolo, nɛ bo lɔ nɛ nyɛ wo. ³² ε Yesus yeɔsa nyɛ bo nde: «Mi kelma budya kimɔ mɛkele mɛte yi Da lɛpima nde, mi kɛl kɛ ke misi mun, ma ke njoka mɛkele mɛte, wunɛ kwɔdyikwɛ lɔ mi nɛ mɛtari wo keto mɛkele te yeɔ?» ³³ ε bo yeɔsa nyɛ nyɛ nde: «Wuse ti kwɔdyikwɛ lɔ wɛ nɛ mɛtari wo keto wɛtɛ kimɔ mɛkele na, yasi wɛtɛ, wuse kwɔdyikwɛ lɔ wɛ nɛ mɛtari wo, keto wɛ ke gbuto nɛ Njambiyɛ, keto gbɛla wɛ mumɔ ke kpalo lɛpɔ nde, wɛ Njambiyɛ!» ³⁴ ε Yesus yeɔsa nyɛ bo nde: «Yo yeti gba ketinate ke mɛkana mɛ mɛboɔga mun nde: «Njambiyɛ lɛpima nde: Wunɛ benjambiyɛ na?» ³⁵ Wuse duwɔ nde, mumɔ ti yaka soɔye yasi te yi yo ma bɛ ketinate ke mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ na. Ma nge Njambiyɛ jeba botu betɛ be mɛlepi mɛnɛ lɛpinama nyɛ bo baka nde benjambiyɛ, ³⁶ keto nge yi wunɛ nje lɛpɔ gba nɛ mi mɔ te ε Da tɔku-ma tomɔ njɛsɛ ke mɛnɛti maka kɔ nde, mi ke gbuto nɛ nyɛ, keto mi lɛpima nde, mi Mɔnɔ wɛnɛ kɛ? ³⁷ Nge mi dɔyɛ kinɛ kelɔ mɛkele mɛ Saɔmbɛ na, komɛte, wunɛ tɔ tiki temɔ nɛ mi na. ³⁸ Yasi wɛtɛ, nge bɛ nde, mi ke kelɔ mɛkele mɛ Saɔmbɛ, ko bekɔ nde, wunɛ tɔ tike temɔ nɛ mi na, wunɛ yɛkidɔya tiko temɔ ke mɛkele mɛte yi mi kele kɛ, nɛ wunɛ duwɛ kimɔte kɛ nɔ mbɔmbu nde, Da ke yembɛ, mi sendi ke yeɔ.»

³⁹ Ndana, ε bo kala sɔ nje te yi biye nyɛ, yasi wɛtɛ, ε nyɛ bɔla kwɔ. ⁴⁰ ε nyɛ duwɛ nɛ kɔkɔ kɛ ke nginje Yurdɔ, ke mbɛy te yi Jan ma kɔnda tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku kete kɛ. ε nyɛ kwɔ dɔyɛ mate. ⁴¹ ε bomɔ budyate nje ke yeɔ. ε bo diki lɛpɔ nde: «Jan tɔ kele ko mɛyekambiyɛ wɛtɛ nɛ wɛtɛ na, yasi wɛtɛ, yasi hɛnɛ te yi nyɛ lɛpima ke kasi mbam kɔ kɛ, gbakasi.» ⁴² ε bomɔ budyate tike temɔ ke yi Yesus ke mbɛy yinɔri.

Yesus ke womiyɛ Lasar

11 Wɛtɛ mbam nde Lasar balma nɛ kɔn. A bà mɔ Betani, dya Mariya bɛnɛ maɔ wɛnɛ Marta. ² Yo bà Mariya te ε lɔmbuma lɔbinda ke mɛkol mɛ Kumande Yesus titɔ yo nɛ nyinɔ to nɛ kɔ. Yo dɔyɛmbu dɔyɛnɛ Lasar kɔnɛ. ³ ε bedɔyɛmbu bɛnɛ baka yiba tomɛ mumɔ kɛ lɛpɔ nyɛ Yesus nde: «Nyɔngwe Kumande

bɛnɛ, sɔnɛ temɔ wɔ ke kɔnɛ.» ⁴ Kɛ Yesus ma wokɔ detɛ kɛ, ε nyɛ lɛpɛ nde: «Kɔn te yeti kɔn sɔnɛ na, yasi wɛtɛ, yo kɔn te yi Njambiyɛ ta tedye nyɔngwe deti meluksa mɛnɛ, nɛ Mɔnɔ wɛnɛ bɛ nɛ meluksa ke kɔn te.»

⁵ Temɔ Yesus bà ke yotu Marta bɛnɛ maɔ by dɔyɛmbu dyan Lasar. ⁶ Kɛ nyɛ ma si wokɔ kasi kɔn Lasar kɛ, ε nyɛ nje kwanɔdye sendi mɛtu yiba ndi ke mbɛy te komɛ nyɛ bà kɛ. ⁷ Kɛ kɔnɛ, ε nyɛ lɛpɛ nyɛ bejɛke bɛnɛ nde: «Wuse yɔkwɛ nɛ kɔkɔ kɛ Yuda.» ⁸ ε bejɛke lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Yekele, kɔnɛ tɔ pa kiko na, Beyuden kwadya lɔ wɛ nɛ mɛtari wo, ma ndana 'wɛ ke kwadyɛ yɔkwɛ nɛ kɔkɔ kɛ sendi mate nde?» ⁹ ε nyɛ yeɔsa nde: «Yesɔ wɛtɛ yeti nɛ hawa kamɔ jɔ yiba na? Nge mumɔ kɛndɛ nɛ yesɔ, a yeti ke bomiyɛ baki na, keto a ke bɛnɛ mɛjasi mɛ yesɔ. ¹⁰ Ma yasi wɛtɛ, nge mumɔ kɛndɛ nɛ tu, a ke bomiyɛ baki, keto a kinɛ mɛjasi ke yotu nɛ na.» ¹¹ Kɛ nyɛ ma si lɛpɔ detɛ kɛ, ε nyɛ nje lɛpɔ nyɛ bo nde: «Sɔ wusu Lasar ke jakɔ, yasi wɛtɛ, mi ta kɛ jɛmɛ nyɛ.» ¹² ε bejɛke lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyɔngwe Kumande, nge bɛ nde, a ke jakɔ, yotu nɛ ta ngbanjɔ lalɛ.» ¹³ Yasi yinɔri Yesus lɛpi nɛ kasi sɔnɛ Lasar. Yasi wɛtɛ, ke yan, bo takima yan nde, a lɛpi nɛ gbɛla jakɔ. ¹⁴ Detɛ, ε Yesus nje lɛpɔ nɛ gbas gbas nyɛ bo nde: «Lasar ma gwe. ¹⁵ Ma nge mi bɛnɛ wunɛ deke kɛ, mi nɛ mesosa, keto mi tɔ bɛ ke mbɛy te na. Detɛ, wunɛ ta nje tiko temɔ nɛ mi. Yasi wɛtɛ, hɛ kɛn mate.» ¹⁶ Ndana, ε Tomasi te yi bo dikima jeba sendi nde Bɛadan kɔ lɛpɛ nyɛ njɔnɛ nde: «Wuse sendi, hɛ kɛn mate, nɛ sine bɛ Nyɔngwe Kumande kɛ gwe mate.»

¹⁷ Kɛ Yesus ma dɔyɛ kɛ, a njaki dolɔ nde, yo mɛ mɛtu yini yi bo pumbuma nɛ Lasar kɛ. ¹⁸ Betani bà ke kɛki Yerusalem, njokate tɔ kumɛ kilomɛta yitati na. ¹⁹ Detɛ, ε Beyuden budyate nje bɛnɛ Marta bɛnɛ Mariya ke sɔnɛ dɔyɛmbu dyan yɔ nyɛ bo mɛngite.

²⁰ Ndana, ke Marta ma wokɔ nde, Yesus ke nje kɛ, ε nyɛ kwɔ kɛ sangwa nɛ nyɛ, ε Mariya dɔyɛ nɛ ke tɔ. ²¹ ε Marta lɛpɛ nyɛ Yesus nde: «Nyɔngwe Kumande, wɛ mɔ bekɔ waka, ma dɔyɛmbu dɔyɛmbɛ tɔ gwe na. ²² Yasi wɛtɛ, mi duwɔ nde, ko ndana yasi hɛnɛ te yi wɛ ta dɔyɛ Njambiyɛ, a ta nyɛ wɛ yo.» ²³ ε Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Dɔyɛmbu dɔyɛ ta womiyɛ.» ²⁴ ε Marta yeɔsa nyɛ nyɛ nde: «Mi duwɔ nde, a ta womiyɛ komɛ bɛmɔn ta womiyɛ nɔ ke njena yesɔ siyna mbokɔ kɛ.» ²⁵ ε Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Mi mbɛ mɔ womiya bɛmɔn, mi sendi joɔgwe. Mɔ te ε tike temɔ nɛ mi, mɔ te ta jɔ, ko bekɔ nde, a gwaki. ²⁶ Sendi, mumɔ hɛnɛ ε joɔna tiko temɔ nɛ mi, ko mɔ te tɔ gwe na. 'Wɛ ke tiko temɔ ke lɛpi te nde?» ²⁷ ε Marta yeɔsa nyɛ nyɛ nde: «I, Nyɔngwe Kumande. Mi ma tiko temɔ nde, wɛ *Krist, Mɔnɔ Njambiyɛ, yɔkwɔ yi bà nde, a yɔkɔngwe nje ke mɛnɛti maka kɔ.»

²⁸ Kɛ nyɛ ma si lɛpɔ detɛ kɛ, ε nyɛ kwɔ mbɔmbila kɛ lɛpɔ nyɛ maɔ wɛnɛ Mariya nde: «Yekele ma dɔyɛ, a ke jeba wɛ.» ²⁹ Kɛ Mariya ma wokɔ ndi detɛ kɛ, ε nyɛ temɛ nɛ nget kwɔ kɛ pɛ yi Yesus. ³⁰ Yinɔri Yesus tɔ pa nyinɛ mɔy dya na, a bà ndi ke mbɛy te yi Marta kɔ sangwa nɛ nyɛ kɛ. ³¹ Ndana, ke Beyuden betɛ bɛ bà bɛnɛ bɛ Mariya ke tɔ ke nyɛna nyɛ mɛngite baka ma bɛnɛ nde,

a temma ne nget pundɔ ké, ε bo beɲgwe nye, take nde, a kén ke boɲsɔɲ kè leɔ.

³² Ke Mariya ma kumɔ ke mbey te yi Yesus bɔ kete, kanje misi beɲe ne nye ké, ε nye bale ke mekol mene leɔ nye nye nde: «Nyangwe Kumande, we má beki waka, ma dyombu dyembe ti gwe na.» ³³ Ke Yesus ma beɲe Mariya ke leɔ, beɲe Beyuden bete be njɔ bene be Mariya ke leɔ sendi ké, ε ngambi sɔɲ kwɔ nye, ε metak-ina nje nye ke temɔ. ³⁴ E nye diyε bo nde: «Wune púm-bu nye we?» E bo yeɲsa nye nye nde: «Nyangwe Kumande,inja beɲe.»

³⁵ E Yesus lele. ³⁶ E Beyuden diyε leɔ nde: «Ne béɲa ndi, a bɔ ke kwadyε nye budyate.» ³⁷ E baɲa ke njokate lepe yan nde: «'Gba mbam kɔ ε butuma misi me mɔ díbina misi kɔ, ma nye ti yaka kelɔ nde, Lasar ti gwáki na?»

³⁸ E ngambi sɔɲ basidyε kwɔ Yesus, ε nye kwɔ kè ke boɲsɔɲ. Boɲsɔɲ te bɔ nguku tari, bo boɲma wete tari díbɔ ne numbu te. ³⁹ E Yesus lepe nde: «Wune njéɲa tari sɔɲe.» E Marta te dyombu ne Lasar te ε gwɔ kɔ lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, a me ke numbu ndana, keto yo me metu yini yi bo pumbuma ne nye ké.» ⁴⁰ E Yesus lepe nye nye nde: «'Mi ti lepe nye we nde, nge we tike temɔ ke lepi te yi mi lepe ké, we ta beɲe nyangwe deti meluksa me Njambiyε na?» ⁴¹ Ndana ké, ε bo njeɲe tari sɔɲe. E Yesus kanje misi kenje kwey leɔ nde: «Da, mi ke nye we wosoko, keto we ma woko meɲgweta membe. ⁴² Yo nde, mi duwɔ mbe nde, we ke woko meɲgweta membe kpo ne kpo. Yasi wete, mi lépi yike keto ngil te yike yi ma wesidyε ke keki mbe ké, né bo tiki temɔ nde, yo we tome mi njesε.» ⁴³ Ke nye ma si leɔ dete ké, ε nye kembidyε leɔ ne men ke kwey nde: «Lasar, pundɔ.» ⁴⁴ E mɔ te ε bɔ ndana munte kɔ punde, meɔ nɛ mekol boɲnate ne melambo, to nɛ mbɔmbu bɔ sendi boɲnate ne wete pel kandɔ. E Yesus lepe nye bomɔ nde: «Wune sɔɲa meyasi menɔri ke yotu ne, tiko nye, na kwɔ.»

Nyangwe botu be misɔɲ Beyuden ke

sangwe ngin sangwe ne Yesus

⁴⁵ Beyuden budyate be njɔ ke yi Mariya baka beɲma yasi te yi Yesus kelma ké, ε bo tike temɔ ke yene. ⁴⁶ Yasi wete, baɲa ke njokate kwanma kè dolɔ *Befarisɛ yekidye yasi te yi Yesus kelma ké nye bo. ⁴⁷ Ndana, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nɛ Befarisɛ wesidyε botu bete be bɔ ke njoɲ botu be nyangwe jɔsi Beyuden baka leɔ nde: «He ta kelɔ yike nan, keto mbam kɔ ke kelɔ budya meyekambiyε?» ⁴⁸ Ma nge wuse beɲe ne misi nde, a kén mbɔmbu yí kelɔ mekele mete, bomɔ hene ta tiko temɔ ke yene, we béɲa, botu bete be diyε ne meneti me Rom baka ta nje yangile mbanjɔ Njambiyε su ne kandɔ dyusu.»

⁴⁹ Ndana, ε wete ke njoka yan nde Kayif ε bɔ nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε ke sew te ete kɔ lepe nye bo nde: «Ko gba wune kine dyɔɲgɔ na!

⁵⁰ 'Wune yeti ke duwe nde, yo kimɔte pe yun nde,

mumɔ wete gwáki ke numbu kandɔ, lanɲa nde, bo gírisa ndingele kandɔ na?» ⁵¹ Yinɔri yi Kayif lepima ké, yo ti wúla ke dyanɔ dyene ne nguru wene na. Yo nde, a lépi keto a bɔ nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε ke sew te ete, ε nye punje lepi te yi wulma ke numbu Njambiyε yi bɔ nde, yo ta kelna ké. E nye kande si leɔ nde, Yesus yákanɲwe gwe keto kandɔ dyan Beyuden. ⁵² Ma yo tí be ndi keto kandɔ Beyuden beɔ na, yasi wete, yo ta be sendi yí sangwe boɲɔ be Njam-biyε be diyε membey ne membey, né bo nje be ndi njɔɲ wete. ⁵³ Kande yesɔ te, ε bo nye ngin yí sɔɲ ne nje te yi bo yakama wo ne Yesus. ⁵⁴ Dete, Yesus ti yombila punje se yotu ke njoka Beyuden na. Yasi wete, a njɔ duwe komete kwɔ kè ke pɔku meneti mete yi kè keki koɲgor ké, ke wete dya nde Efrayim. E nye kwɔ diyɔ mate bene bejeke bene.

⁵⁵ Jesɔ *Paska Beyuden bɔ ke wuta, ε budya bomɔ teme ke medya yí kè pe Yerusalem, yite jesɔ ti pa kande na. Bo kandima kwɔ, né bo pa kè weya sembo beɲgwe memboɲga me misɔɲ yan. ⁵⁶ E bo díki sɔɲ Yesus, díki leɔ diyana tande yan ke mbanjɔ Njambiyε nde: «Ne béɲa nan? Ne táka gba nde, a ta nje ke jesɔ wa?»

⁵⁷ Yinɔri bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nɛ *Befarisɛ ma leɔ nye bomɔ nde, nge wete mumɔ duwe mbey te yi Yesus diyε kete ké, nɛ nye kén leɔ, né bo kè biy nye.

Mariya ke lɔmbe lɔbinda ke

mekol me Yesus

(Mt 26; Mk 14)

12 Piɲɔ te yi jesɔ *Paska bukwɔ metu yitan jɔ wete, ε Yesus kwɔ kè ke Betani, ke dya te komε Lasar te yi nye joɲgwa ke njoka bemuɲ kɔ díkima diyɔ ké. ² Kumɔ mate, ε bo kele medye jeba ne nye. Marta bɔ ne mesay me kabina medye nye bomɔ. Lasar bɔ sendi ke njoka botu bete yi bo bɔ ke mbey medye bene be Yesus baka. ³ Diyɔ ké, ε Mariya bu wete ndaki ne yiɲa lɔbinda te yi dye budya mɔni yaka lita ke bembe. Yo bɔ ne seɲgeleɲ, bo tí pa pule yo ne yiɲa yasi na. E nye bu nje lɔmbe ke mekol me Yesus kwɔ titɔ yo ne nyiɲɔ to ne. E tul te si ngangile ndingele tɔ. ⁴ E Yudas Iskariyot te wete jeke Yesus, yɔkɔ ε ta dyanɲwe nye kɔ lepe nde: ⁵ «Keto nge yi bo tí dyanɲwe lɔbinda te yike yi yaka buyɔ mɔni te yi bo gbo ne mɔ mesay ke metu mesay gɔ-may yitati yí kame ne botu be ngwete ké?» ⁶ Yinɔri yi Yudas lepima ké, yo yeti keto a ne kasi ne botu be ngwete na. A lépi dete, keto nye mɔ gubɔ. Yo nye díki bakidyε kpongi mɔni. A díkima nye bo ke yasi te yi bo díkima komɔ ke mɔyte ké. ⁷ E Yesus nje leɔ nde: «Pa tiko nye ne sem. Tiko, na bakidyε yo ladiye ne yesɔ te yi bo ta nye ne mi ke boɲsɔɲ ké. ⁸ Yo nde, wúne botu be ngwete ke diyɔ metu hene ke kiya mbey. Ke be mi, mi tí diyɔ mbe sine wune ke kiya mbey metu hene na.»

⁹ Beyuden budyate wokuma nde, Yesus womete ke Betani. E bo kè, yeti ndi keto Yesus nyepɔ na, yasi wete, bo kɔ sendi, né bo kè beɲ Lasar te yi Yesus joɲgwa ke njoka bemuɲ kɔ. ¹⁰ Ndana, ε bekum be botu be nyena

sadaka nye Njambiyɛ nye nginɛ nde, bo ta wo sendi Lasar, ¹¹ keto nyaŋgwe mekele mete yi kelnama ke yotu ne kɛ ke kelɔ nde, budya 'Beyuden tũm kɔŋ ndana ne bo tikɔ temɔ ke yi Yesus.

Yesus ke dya ke Yerusalem (Mt 21; Mk 11; Lk 19)

¹² Misi pupɛ nyaŋgwe ngil bete be njɔ ke jesɔ *Paska baka wokuma nde, Yesus ke nje ke Yerusalem. ¹³ E bo pesɛ mbɔru mebanja yɛ kɛ sosa ne nye. E bo diki kembidya nde: «*Hosana! Baba Mbokɔ nyɛki mekombila nye yɔkɔ e nje ne dinɔ dyene nje namɔ kandɔ Isarayel kɔ!» ¹⁴ Yesus dolma wete mɔkɔ tofu, e nye bende nye diyɔ te beŋgwe yasi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ kɛ. ¹⁵ Yo ketinate nde: «Ngɔndu Siyɔŋ,*f1* we tɛ kambi yaŋa na. Beŋa kumande wɔ bendima mɔkɔ tofu yɛ nje kɔ.» ¹⁶ Ke ngimɔ te yinɔri bejɛke be Yesus ti woke to meyasi mete yi bɔ ke kwanja kɛ na. Yasi wete, ke Yesus ma nje yɔkwe ke dyobɔ bu meluksa mene kɛ, e bo nje take duwe nde, yasi te yi mekana me Njambiyɛ dikima lepɔ kɔ kɛ bɔ ke kasi ne. Bo njɔ duwe sendi nde, gba meyasi mete yi bo kelma kɛ, bo kelma yo keto ne. ¹⁷ Ke ngimɔ te yi Yesus jebama ne Lasar jɔŋgwe ke njoka bemuŋ punje ke boŋsɔŋ kɛ, budya bomɔ bɔ kete. E bo diki yekidye yasi te yi bo beŋma kɛ. ¹⁸ Yo keto te yite yi ngil bomɔ kɔ kɛ sosa nye kɛ. Bo wokuma kasi meyekambiyɛ menɔri yi nye kelma kɛ. ¹⁹ Ndana, e *Befarisɛ lepe tande yan nde: «Ne bɛŋa, yasi te yi wune yakama kelɔ sendi ndana yeti se na. Bomɔ hene ma lekwe kɛ ke kɔŋ ne.»

Banja Begrek ke kwadyɛ lepina

bene be Yesus

²⁰ Banja Begrek bɔ ke njoka botu bete be kɔ ke Yerusalem yɛ kɛ kanɔ Njambiyɛ ke jesɔ *Paska baka. ²¹ E bo kɛ ke yi Filip te mɔ Betsayda ke Galile. E bo ngweta ne nye lepɔ nde: «Nyaŋgwe mbam, wuse ke kwadyɛ beŋe Yesus.» ²² E Filip kɛ lepɔ nye Andere, e bo hene yiba nje kwɔ kɛ lepɔ nye Yesus.

²³ E Yesus yeŋsa nye bo nde: «Ngimɔ ma dya, ngimɔ te yi Njambiyɛ ta punje ne meluksa me *Mɔkɔ mumɔ yey. ²⁴ Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Nge mbumɔ mbusa ti pa kɛ ke meneti pa gwe na, yo ta bɔne ndi wete. Ma yasi wete, nge yo pa gwe, yo ta nje wumɔ budya membumɔ. ²⁵ Mɔ te e kwadyɛ kambidya ne jɔŋgwe dyene ne ngom ngom kɔ ta dimbidye yo. Ma yɔkɔ e diyɛ kine kambidya ne jɔŋgwe dyene ne nguru wene kɔ ta be ne jɔŋgwe te yi kpo ne kpo. ²⁶ Mumɔ hene e kwadyɛ kelɔ mesay nye mi, mɔ te yɔkaŋgwe beŋgwe mi. Ke mbey te yi mi diyɛ kete, mɔ mesay wombe ta diyɔ sendi kete. Nge mumɔ kele mesay nye mi, Da ta lukse nye.

²⁷ «Ndana temɔ mbe deke ne habubu, mi duwɔ nde, mi ta lepɔ ne nge? 'Mi lépi ka nde: Da jɔŋgwe mi ke yasi te yi kwadyɛ dya mi ndana kɛ? Ko na, keto yo keto te yite yi mi njɔ kɔ ke meneti maka. ²⁸ Da, kelɔ nde, bomɔ

lũksa dinɔ dyɔ.» Ndana, e bo woke yinɛ men ke wule dyobɔ lepɔ nde: «Mi ma kelɔ nde, bomɔ lũksa dinɔ dyembe. Mi ta basidye kelɔ nde, bo lũksa sendi yo.» ²⁹ Ngil botu bete be bɔ womete wokɔ men yinɔri baka lepima nde: «Mbiyɔ lumma.» Banja nde: «Wete jaki Njambiyɛ lepina nye nye.» ³⁰ E Yesus yeŋsa nde: «Men te yi lepina wule dyobɔ kɛ ti lépinangwe keto mbe na, yo lépinangwe keto yun. ³¹ Ngimɔ te yi Njambiyɛ ta pesɔ ne jɔsi botu be meneti maka kɛ ma dya. Ndana Njambiyɛ ta dudye *Kum meneti maka soŋe. ³² Pe yembe, ke bo si ngba mi ke jɛti tembidyɛ ke kwey, mi ta dule bomɔ hene njese ke yembe.» ³³ Yesus lépi yinɔri yɛ tedye ne kwalɔ kɔŋ te yi nye ta saŋgwa kɔ kɛ. ³⁴ E ngil bomɔ yeŋsa nye nye nde: «Wuse wokuma su ke mekana me membonja me Njambiyɛ nde, *Krista ta diyɔ kpo ne kpo. Ma nan yi we nje lepɔ yo nde, bo yɔkaŋgwe ngba *Mɔkɔ mumɔ ke jɛti tembidyɛ ke kwey kɛ? Mɔkɔ mumɔ te ete ba nda?» ³⁵ E Yesus nje lepɔ nye bo nde: «Mejasi ndi ke njoka yun yi yaka mɔkɔ ngimɔ. Pinɔ te yi yo ndi ke panɔ dete kɛ, wune kɛndi ke puye te, kambɔ yitil me nje ngbake wune. Yo nde, mɔ te e kende ke mɔy yitil kɔ kɛndi tukute. ³⁶ Ke ngimɔ te yi meyasi ndi ke panɔ ke njoka yun kɛ, wune tiki temɔ ke mejasi mete, né wune be botu be mejasi.» Ke Yesus ma si lepɔ meyasi menɔri kɛ, e nye kwɔ duwe womete kɛ mbɔmbu yan kɛ sɔma.

³⁷ Ko bekɔ nde, a kelma budya meyekambiyɛ dete ke misi me bomɔ, bo ti tike temɔ ne nye na. ³⁸ Yo kwanja ma dete, né melepi mete yi Esayi te mɔ punja melepi me Njambiyɛ lepima kɛ si tondu. A lepima nde: «Baba Mbokɔ, ma nda tikima temɔ ke yasi te yi wuse lepima kɛ? Sendi, 'Baba Mbokɔ tédyɔ nda deti ne?» ³⁹ Ko, ma bo ti yaka tikɔ temɔ na, keto lepi te yi Esayi lepima sendi kɛ. A lepima nde: ⁴⁰ «Njambiyɛ ma díbɔ misi man, dese metemɔ man, kambɔ bo me nje beŋe meyasi, bo me nje be ne dyanɔ, bo me nje yeŋsa temɔ, ma nye nje sidye kɔn yan.» ⁴¹ Esayi njáki lepɔ meyasi menɔri ke kasi Yesus, keto a beŋma meluksa mene. ⁴² Ko bekɔ dete, banja Beyuden budyate tikima temɔ ke yi Yesus. Yasi wete, bo ti jaye punje yo ke misi me bomɔ na, kambɔ *Befarisɛ me nje lepɔ nde, bo tɛ nata se mbanjɔ mewe-sidyɔ na. ⁴³ Bekum Beyuden baka kelma dete, keto bo kwadyɔ nde, bomɔ lũksa bo kwɔ meluksa mete yi Njambiyɛ yakama lukse ne bo kɛ.

⁴⁴ Ndana, e Yesus lepe ne men ke kwey nde: «Mɔ te e tike temɔ ne mi, mɔ te ti tiki temɔ ne mi na, yo nde, a tiki temɔ ne Mɔ te e tomma mi njese kɔ. ⁴⁵ Sendi, mɔ te e beŋe mi, mɔ te beŋma Mɔ te e tomma mi kɔ. ⁴⁶ Mi njɔ mbe ke meneti maka yɛ paniye puye nda yi mejasi pane kɛ. Dete, mɔ te e tike temɔ ne mi, mɔ te tí diyɔ ke mɔy yitil na. ⁴⁷ Nge mumɔ woke melepi membe pupɛ metɔ, yeti mi jɔse nye na, keto mi ti njáki nje jɔse botu be meneti maka na, yo nde, mi njáki nje jɔŋgwe bo. ⁴⁸ Mɔ te e seŋe mi pupɛ metɔ ke melepi membe, mɔ te ne mɔ te e ta jɔse nye. Gba lepi te yi mi lepima kɛ ta pesɔ jɔsi ne ke njena yesɔ siyna mbokɔ. ⁴⁹ Yo nde, mi ti lepina ne deti te yembe na. Yasi wete, Da, nye Mɔ te e tomma mi ne nguru wene kɔ lepima nye mi meyasi

mete yi mi yâkanḡwe lɛpɔ nè meyasi mete yi mi yâkanḡwe tɛdye kɛ. ⁵⁰ Ma mi duwɔ nde, yasi te yi nye lɛpɛ kɛ kɛl nde, mumɔ bɛki nɛ jonḡwe te yi kpo nɛ kpo. Dete, meyasi mete yi mi lɛpɛ mbe kɛ, mi lépi beḡḡwe numbu Da.»

Yesus ke weye mekol me

bejɛke bene

13 Misi pupɛ yo bɔ nde, bo ta kelɔ jɛsɔ *Paska. Yesus duwɔ nde, ḡḡimɔ nɛ ma dya, ḡḡimɔ te yi nye ta duwe nɔ ke menɛti maka kɛ pɛ yi Da. A bɔ ke kwadyɛ botu bene be bɔ ke menɛti maka baka metu hɛnɛ. A kwadya bo kumɔ ke njena metu menɛ ke menɛti.

² Yesus bɔ ke dya bene bejɛke bene bekoko. Yinɔri *Kum beya mekele ma nye beya metake ke temɔ Yudas te mɔnɔ Simɔn Iskariyot nde, a dyangwe Yesus. ³ Yesus duwɔ nde, Da ma nye nye deti te yi namɔ meyasi hɛnɛ. A duwɔ sendi nde, a wɔla ke yi Njambiyɛ nje nɔ, a ta yɔkwe kɛ pɛ yɛnɛ. ⁴ E nye temɛ ke mbɛy mɛdye sonje nyangwe lambɔ te yi bɔ ke yotu nɛ kɛ tikɔ nɛ nan. E nye bɔ yinɔ kum lambɔ wotɔ ke jon. ⁵ Ndana, e nye bɔ mɔɔkɔ kumbɛ ke wɛtɛ pan nye bɔ ke weyna mekol me bejɛke bene nje titɔ nɛ kum lambɔ te yi bɔ ke jon nɛ kɛ. ⁶ E nye nje kumɔ ke yi Simɔn Piyɛr. E Simɔn Piyɛr lɛpɛ nye nye nde: «Nyangwe Kumande, yo gba wɛ ke kwadyɛ weye mekol mɛmbɛ?» ⁷ E Yesus yɛnsa nye nye nde: «Wɛ yeti ke biye to yasi te yi mi kelɛ ndana kɛ na, yasi wɛtɛ, wɛ ta nje biye yo wɛtɛ yɛsɔ.» ⁸ E Piyɛr lɛpɛ nye nye nde: «Ko wɛ tɔ weye mekol mɛmbɛ wɛtɛ yɛsɔ na.» E Yesus yɛnsa nye nye nde: «Nḡɛ mi ti weye mekol mɔ na, nam siyɛma sinɛ wɛ.» ⁹ E Simɔn Piyɛr lɛpɛ nye nye nde: «Nyangwe Kumande, wɛ tɔ weya ndi mekol siyɛ na, weya sendi mɛbɔ nɛ to.» ¹⁰ E Yesus nje lɛpɔ nye nye nde: «Nḡɛ mumɔ si weya nɛ yotu hɛnɛ, siya yasi te yi nye yâkanḡwe kelɔ ke kɔnɛ, yo ndi weyna gbɛla mekol, keto yotu nɛ mɛ pupunate. Ma wunɛ mɛ yun pupunate. Yasi wɛtɛ, yeti wunɛ hɛnɛ na.» ¹¹ Yo nde, Yesus duwɔ mɔ te e ta dyangwe nye kɔ, yori yi nye lɛpi-ma nde: «Wunɛ hɛnɛ yeti pupunate» kɛ.

¹² Ndana, ke Yesus ma si weye mekol man kɛ, e nye tɔkɛ lambɔ nɛ lɛnɛ nje kwɔ dya ke mbɛy mɛdye lɛpɔ nye bo nde: «Wunɛ biyɛma to yasi te yi mi kelɛ ndana nɛ wunɛ kɛ?» ¹³ Yi wunɛ jɛba mi nde yekele ho nde kumande kɛ, yo gbakasi, mi gbate yekele nɛ kumande. ¹⁴ Ma ḡḡɛ bɛ nde, mi kumande, mi yekele weyɛma mekol mun, wunɛ sendi, wunɛ yâkanḡwe weye mekol mun tandɛ yun. ¹⁵ Yo nde, mi tɛdya wunɛ nda yi wunɛ yâkanḡwe kelɔ kɛ, nɛ wunɛ kel sendi nda yi mi kelɛma nɛ wunɛ kɛ. ¹⁶ Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ: Kine wɛtɛ mɔ mɛsɔy e kwanɔma masa wɛnɛ na. Sendi, kine wɛtɛ mɔ te yi bo tomɛ nye tomɔ kwanɔma mɔ te e tom-ma nye kɔ na. ¹⁷ Nda wunɛ ma duwe detɛ kɛ, ḡḡɛ wunɛ kelɛ detɛ, wunɛ ta bɛ nɛ mɛsɔsa.

¹⁸ «Mi ti lépi nɛ wunɛ hɛnɛ na, mi duwɔ gba botu betɛ be mi tɔkɛma baka. Yasi wɛtɛ, mɛlɛpi mɛtɛ yi yo keti-

nate ke mekana mɛ Njambiyɛ kɛ yâkanḡwe si tondɔ. Yo ketinate nde: «Mɔ te yi sinɛ nye dya ndi wɛtɛ kɔ bon-ma dyambi sunḡwe nɛ mi.» ¹⁹ Ma yoke yi mi kandɛ lɛpɔ ndana nye wunɛ ke ḡḡimɔ te yi beya yasi ti pa dya kɛ. Simande ke ḡḡimɔ te yi yo ta dya kɛ, nɛ wunɛ tiki temɔ nde, yo mi mɔ te yi mi dikima lɛpɔ nɔ kɔ. ²⁰ Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ: Mɔ te e bɔ mumɔ hɛnɛ te yi mi tomɛ kɔ kimɔtɛ, mɔ te bɔnɔ mi. Sendi, mɔ te e bɔ mi kimɔtɛ, mɔ te bɔnɔ Mɔ te e tomma mi kɔ.»

Yesus nde, Yudas ta dyangwe nye

(Mt 26; Mk 14; Lk 22)

²¹ Kɛ Yesus ma si lɛpɔ detɛ kɛ, temɔ nɛ tɔ bɛ nɛ tɛ ke kɔnɛ na, e nye lɛpɛ nɛ sanɔanɔ nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ: Wɛtɛ mumɔ ke njoka yun ta dyangwe mi.» ²² E lɛpi banɛ bejɛke, e bo bɛnɔna tandɛ yan nɛ hɛlɛ hɛlɛ hɛlɛ kine duwe mɔ te yi nye lɛpɛ nɔ kɔ na. ²³ Yinɔri wɛtɛ jɛkɛ te yi Yesus dikima kwadyɛ budya te kɔ bɔ metidye ke mbɛy mɛdye ke kɛki Yesus. ²⁴ E Simɔn Piyɛr yesidye misi nye nye nde, a dya Yesus, na lɛpi mɔ te yi nye lɛpɛ nɔ kɔ. ²⁵ E jɛkɛ te lɛnḡwe yotu kenje pulɔ Yesus diyɛ nye nde: «Nyangwe Kumande, wɛ lépi yasi ke nɛ nda?» ²⁶ E Yesus yɛnsa nde: «Mɔ te yi mi ta bɔ mampa tɔpɛ ke mbe njay kanɛ nye nye kɔ, mɔ te ru.» E nye bɔ mampa tɔpɛ ke mbe njay kanɛ nye Yudas te mɔnɔ Simɔn Iskariyot. ²⁷ Kɛ Yesus ma kanɛ ndi yo nye nye deke kɛ, e *Satan nyinɛ temɔ Yudas. E Yesus nje diyɔ lɛpɔ nye nye nde: «Yasi te yi wɛ take kelɔ kɛ, kelɔ yo nɛdɔ.» ²⁸ Ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ ke njoka botu betɛ be bɔ ke mbɛy mɛdye baka tɔ biye to lɛpi te yi nye lɛpima nye Yudas kɛ na. ²⁹ Yo nde, banɔ takima nde, nda yo Yudas bakidye kponḡi mɔni kɛ, Yesus lépi yari nye nye nde, a bɔm meyasi mete yi yo ta kame bo ke jɛsɔ kɛ, ho nde, a nyêki yinɔ yasi nye botu be ḡḡwɛtɛ. ³⁰ Kɛ Yudas ma kenje ndi bɔ biye nɛ mampa yinɔri kɛ, e nye pundɛ nɛ put kwɔ. Yo bɔ nɛ tu.

Yesus nde, bejɛke bene kwadyangwe

³¹ Kɛ Yudas ma si pundɔ kwɔ kɛ, e Yesus lɛpɛ nde: «Ndana Njambiyɛ ma punje meluksa mɛ *Mɔnɔ mumɔ. Sendi, Njambiyɛ ma punje meluksa mɛnɛ nɛ ḡḡuru wɛnɛ nɛ nje Mɔnɔ. ³² Nḡɛ bɛ nde, Njambiyɛ ma punje meluksa mɛnɛ nɛ ḡḡuru wɛnɛ nɛ nje Mɔnɔ, a ta punje meluksa mɛ Mɔnɔ ke yotu nɛ, Njambiyɛ nɛ ḡḡuru wɛnɛ. Nḡimɔ te yi nye ta punje nɛ meluksa mɛ Mɔnɔ kɛ buk-wɔ nɛ mbɛt. ³³ Wunɛ bɔnɔ, mi ndi nɛ mɔnɔ ḡḡimɔ nɛ mbɛt yɔ kwanɔdye sinɛ wunɛ. Wunɛ ta sɔ mi. Mi lɛpima nye Beyuden nde, wunɛ yeti nɛ deti te yi kɛ ke mbɛy te yi mi kɛ kɛtɛ kɛ na. Yo ndi kiya mɛlɛpi mɛtɛ yi mi lɛpɛ sendi ndana nye gba wunɛ kɛ. ³⁴ Mi ke nye wunɛ jonja mbonḡa, yo nde: Wunɛ kwadyangwe tandɛ yun nda yi mi kwadya nɛ wunɛ kɛ. Wunɛ sendi, wunɛ kwadyangwe detɛ. ³⁵ Nḡɛ wunɛ kwadya tandɛ yun, bomɔ ta duwe nde, wunɛ bejɛke bɛmbɛ.»

³⁶ E Simɔn Piyɛr lɛpɛ nye nye nde: «Nyangwe Kumande, yite nde, wɛ kɛn wɛ?» E Yesus yɛnsa nye nye nde: «Wɛ yeti nɛ deti te yi beḡḡwe mi ke mbɛy te yi mi kɛ kɛtɛ ndana kɛ na, yasi wɛtɛ, wɛ ta disɔ beḡḡwe mi ke

yiŋa meŋgimɔ.»³⁷ E Piyer lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyangwɛ Kumande, nge ta sunɔ nde, mi tɪ beŋgwɛ wɛ ndana kɛ? Mi nɛdɔ te yi nyɛ jonɔgwɛ dyembɛ keto yɔ.»³⁸ E Yesus yeŋsa nde: «Wɛ lɛpi gba nde, wɛ nɛdɔ te yi nyɛ jonɔgwɛ dyɔ keto mbɛ nde? Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wɛ kɛ: Wɛ ta tonɔ kumɔ meŋga yitati nde, wɛ yeti kɛ duwɛ mi na, mbam kubɛ mɔ nje kɔkɔ njime.»

Yesus nde, nyɛ nje te yi kumɔ nɔ

kɛ yi Da

14 E Yesus kɛ mbɔmbu lɛpɔ nyɛ bejɛkɛ nde: «Tɛmɔ yun tɪ kudɔyukwɛ na. Wunɛ kɛn mbɔmbu yɪ tikɔ tɛmɔ kɛ yi Njambiyɛ, tikɔ sendi tɛmɔ nɛ mi.² Mɛmbɛy budɔyate kɛ tɔ Saŋmbɛ. Yo mɔ diy kinɛ bɛ dɛtɛ na, 'ma mi tɪ lɛpɛ nyɛ wunɛ nde: Mi kɛ kɛ kombilɛ mbɛy tɪkɛ wunɛ na? ³ Nge mi si kɛ kombilɛ mbɛy tɪkɛ wunɛ, mi ta yɔkwɛ nɛ kɔkɔ nje bɔ wunɛ, nɛ wunɛ diy sendi kɛ mbɛy te yi mi diyɛ ketɛ kɛ. ⁴ Wunɛ duwɔ mbɛy te yi mi kɛ mbɛ ketɛ kɛ, wunɛ duwɔ nje te.»⁵ E Tomasi lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyangwɛ Kumande, wusɛ yeti kɛ duwɛ mbɛy te yi wɛ kɛ ketɛ kɛ na. Ma hɛ ta kelɔ nan yɪ duwɛ nɛ nje te?»⁶ E Yesus yeŋsa nyɛ nyɛ nde: «Mi mbɛ nje, mi gbakasi, mi sendi jonɔgwɛ. Kinɛ mumɔ ɛ yakama kumɔ kɛ yi Da kinɛ kwɔ nɛ mi na. ⁷ Wunɛ mɔ dukwɛ mi gbate, ma wunɛ ta duwɛ sendi Saŋmbɛ. Kandɛ ndana wunɛ ma duwɛ nyɛ, wunɛ sima bɛɛ nyɛ sendi.»

⁸ E Filip lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyangwɛ Kumande, tɛdɔyɔ wusɛ Da, yitɛ ma yaka wusɛ.»⁹ E Yesus yeŋsa nyɛ nyɛ nde: «Wuy Filip, budɔyɔ nyangwɛ mɛtu mɛtɛ yi mi sima kwɔndɔyɛ sinɛ wunɛ kɛ, 'kumɔ ndana wɛ tɪ pa duwɛ mi na? Mɔ te ɛ bɛɛma mi, mɔ te sima bɛɛ Da. Ma nan yi wɛ nje lɛpɔ ndana nde: «Tɛdɔyɔ wusɛ Da» kɛ? ¹⁰ Wɛ yeti kɛ tikɔ tɛmɔ nde, mi mbɛ pɛ yi Da, ma nyɛ sendi pɛ yɛmbɛ na? Mɛlɛpi mɛtɛ yi mi lɛpɛ mbɛ nyɛ wunɛ kɛ, mi tɪ lɛpi nɛ dɛtɛ te yɛmbɛ na. Yo nde, Da, nyɛ ɛ diyɛ kɛ yɛmbɛ kɔ kɛ punjɛ nyangwɛ mɛkɛlɛ mɛnɛ. ¹¹ Wunɛ tɪki tɛmɔ kɛ lɛpi te yi mi lɛpɛ nde: Mi pɛ yi Da, Da sendi pɛ yɛmbɛ kɛ. Nge wunɛ tɪ tɪkɛ tɛmɔ nɛ mi kɛ lɛpi te yitɛ na, wunɛ yɛkidɔyɔ tikɔ tɛmɔ keto mɛkɛlɛ mɛtɛ yikɛ yi mi kelɛ kɛ. ¹² Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Mɔ te ɛ tɪkɛ tɛmɔ nɛ mi, mɔ te ta kelɔ sendi kwalɔ mɛkɛlɛ mɛtɛ yi mi kelɛ kɛ. A ta kelɔ nyangwɛ mɛkɛlɛ kwɔ yikɛ, keto mi kɛ kwɔ mbɛ kɛ pɛ yi Da. ¹³ Ma yasi hɛnɛ te yi wunɛ ta diyɛ nɛ dɪnɔ dyembɛ, mi ta kelɔ yo, nɛ Da bɛ nɛ mɛluksa nɛ nje Mɔnɔ wɛnɛ. ¹⁴ Nge wunɛ diyɛ yaŋa nɛ dɪnɔ dyembɛ, gba mi ta kelɔ yasi te.»

Yesus nde, a ta tomɔ Kimɔ Sisɪŋ

njesɛ bomɔ bɛnɛ

¹⁵ «Nge wunɛ kwɔdɔyɛ mi, wunɛ ta bakidɔyɛ mɛmbɔngɔ mɛmbɛ. ¹⁶ Ma mi ta ngwɛta mbɛ nɛ Da, a ta nyɛ wunɛ wɛtɛ *Mɔ mɛkamna te ɛ ta diyɔ wunɛ bo kpo nɛ kpo. ¹⁷ Mɔ mɛkamna te, yo Sisɪŋ te ɛ gbakasi. Botu bɛ mɛnɛtɪ maka yeti nɛ dɛtɛ te yi jayɛ nyɛ na, keto bo yeti kɛ bɛɛ nyɛ na. Sendi, bo yeti kɛ duwɛ nyɛ na. Yasi

wɛtɛ, wunɛ kɛ duwɛ yun nyɛ, keto a kɛ diyɔ wunɛ bo, bɛ sendi pɛ yun. ¹⁸ Mi tɪ tikɔ wunɛ nda bɔnɔ benyuru na. Mi ta yɔkwɛ nje kɛ yun. ¹⁹ Bukwɔ ndi mɔnɔ ngimɔ nɛ mbɛt, botu bɛ mɛnɛtɪ maka tɪ bɛɛ se mi na. Yasi wɛtɛ, ndi wunɛ ta bɛɛ yun mi, keto mi mbɛ nɛ jonɔ, dɛtɛ wunɛ sendi ta bɛ yun nɛ jonɔ. ²⁰ Yesɔ te wunɛ ta duwɛ nde, mi mbɛ kɛ yi Saŋmbɛ, wunɛ yun pɛ mi, mi pɛ wunɛ. ²¹ Mumɔ hɛnɛ ɛ jayɛ mɛmbɔngɔ mɛmbɛ bakidɔyɛ yo, yo mɔ te ɛ kɛ kwɔdɔyɛ mi. Mumɔ hɛnɛ ɛ kwɔdɔyɛ mi, Saŋmbɛ ta kwɔdɔyɛ nyɛ. Mi sendi ta kwɔdɔyɛ mɔ te punjɛ yotɔ nyɛ nyɛ.»²² E Yudas, yeti Yudas te Iskariyot na lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyangwɛ Kumande, nan yi wɛ ta punjɛ ndi yotɔ nyɛ wusɛ kinɛ punjɛ nyɛ botu bɛ mɛnɛtɪ maka kɛ?»²³ E Yesus yeŋsa nyɛ nyɛ nde: «Nge mumɔ kwɔdɔyɛ mi, mɔ te ta bakidɔyɛ mɛlɛpi mɛmbɛ, Saŋmbɛ ta kwɔdɔyɛ nyɛ. Sinɛ Saŋmbɛ ta kɛ kɛ yɛnɛ biyɛ dɔyɛ kɛ yɛnɛ. ²⁴ Nge mumɔ tɪ kwɔdɔyɛ mi na, mɔ te tɪ yaka bakidɔyɛ mɛlɛpi mɛmbɛ na. Yo nde, mɛlɛpi mɛtɛ yi wunɛ wokɛ yi punjɛ kɛ numbu mbɛ kɛ tɪ wɔla kɛ yɛmbɛ nɛ nguru wombɛ na, yasi wɛtɛ, yo wɔla kɛ yi Da, nyɛ mɔ te ɛ tomma mi kɔ.

²⁵ «Mi lɛpi mɛyasi maka ndana nyɛ wunɛ kɛ ngimɔ te yi mi ndi ketɛ sinɛ wunɛ kɛ. ²⁶ Yo nde, *Mɔ mɛkamna te ɛ Da ta tomɔ nɛ dɪnɔ dyembɛ kɔ ta tɛdɔyɛ wunɛ mɛyasi hɛnɛ. A ta kelɔ sendi nde, wunɛ tɔka mɛyasi hɛnɛ te yi mi lɛpɛma nyɛ wunɛ kɛ. Mɔ mɛkamna te, yo Kimɔ Sisɪŋ.

²⁷ «Gba tɛtɛ yi mi tɪkɛ nɛ wunɛ kɛ! Mi kɛ nyɛ wunɛ tɛtɛ yɛmbɛ. Mi yeti kɛ nyɛ wunɛ yo nda yi botu bɛ mɛnɛtɪ maka nyɛ kɛ na. Tɛmɔ yun tɪ kudɔyukwɛ na, wunɛ tɪ gwaki wɔ yaŋa na. ²⁸ Wunɛ ma wokɔ yasi te yi mi lɛpɛma nyɛ wunɛ kɛ. Mi lɛpɛma nde: «Mi kɛ kwɔ, ma mi ta yɔkwɛ sendi nje kɛ yun.» Mɔ bɛki nde, wunɛ kɛ kwɔdɔyɛ mi gbate, ma wunɛ nɛ mɛsɔsa yɪ wokɔ nde, mi kɛ kwɔ kɛ pɛ yi Da, keto Da kwɔ mi. ²⁹ Ma yokɛ yi mi kandɛ lɛpɔ ndana nyɛ wunɛ piŋɔ te yi yo tɪ pa kelna kɛ. Simande kɛ ngimɔ te yi yo ta kelna kɛ, nɛ wunɛ tɪki tɛmɔ kɛ yɛmbɛ. ³⁰ Mi tɪ lɛpɛna se budɔyate sinɛ wunɛ na, keto *Kum mɛnɛtɪ maka kɛ nje. A yeti nɛ dɛtɛ te yi kelɔ yiŋa yaŋa nɛ mi na. ³¹ Yo nde, mɛyasi ta kwɔnɔ dɛtɛ, nɛ botu bɛ mɛnɛtɪ maka duwɛ gbate nde, mi kɛ kwɔdɔyɛ Da, nɛ bo duwɛ sendi nde, mi kɛl mɛyasi bɛngwɛ lɛpi te yi Da lɛpɛma nyɛ mi kɛ. Nɛ tɛma, hɛ jɪsa waka kwɔ.»

Kasi njuku jɛtɪ

15 «Mi mbɛ kpasa njuku *vinyɛ. Ma Saŋmbɛ, mɔ kombilɛtɛ. ² Bɔ jɛtɪ hɛnɛ ɛ diyɛ kɛ mi kinɛ wumɔ mɛmbumɔ, Saŋmbɛ kɛ pɛsɔ yo sɔŋɛ. Ndi nde, a kɛ kombilɛ sɔŋɛ beya mɔnɔ mɛbɔ mɛ jɛtɪ mɛtɛ yi lo kɛ bɔ jɛtɪ te ɛ wumɛ mɛmbumɔ kɔ, nɛ yo wum kwɔ yitɛ. ³ Wunɛ mɛ yun pupunatɛ keto mɛlɛpi mɛtɛ yi mi lɛpɛma nyɛ wunɛ kɛ. ⁴ Wunɛ dɔyɛ mɛtu hɛnɛ pɛ mi nda yi mi diyɛ mɛtu hɛnɛ pɛ yun kɛ. Nge bɔ jɛtɪ tɪ diyɛ saŋgwatɛ nɛ njuku te na, a tɪ yaka diyɔ nyɛpɔ wumɔ mbumɔ na. Yo sendi dɛtɛ nɛ wunɛ. Nge wunɛ tɪ diyɛ mɛtu hɛnɛ pɛ mi, wunɛ tɪ yaka wumɔ mɛmbumɔ na. ⁵ Mi mbɛ njuku jɛtɪ, wunɛ yun mɛbɔ mɛtɛ. Mumɔ te ɛ diyɛ mɛtu hɛnɛ pɛ mi, mi sendi pɛ nyɛ, mɔ te kɛ wumɔ budɔyɔ mɛmbumɔ, keto kinɛ mi, wunɛ tɪ yaka kelɔ yaŋa na. ⁶ Nge

mumɔ ti diye metu hene pe mi na, bo ke bu nye bete ne veɲ nda yi bo bete ne bo jeta kɛ, ɔ bɛɲa, yo ma si sɔsɔ, bo má nje bu yo bete ke dite si lodye. ⁷ Nge wune diye metu hene pe mi, sendi, nge melepi membe diye metu hene pe yun, komete, wune díya yasi hene te yi wune kwadye, wune ta be ne yo. ⁸ Nge wune wume budya membumɔ, wune ta tedye nde, wune bejeki bembɛ. Dete, meluksa me Saɲmbe ke pundɔ ke puyɛ.

⁹ «Mi kwadya wune nda yi Da kwadya ne mi kɛ. Wune kɛn mbɔmbu yí díyɔ saɲgwate ne mi ke mɔy mekwadya membe. ¹⁰ Nge wune bakidye membonɲa membe, wune ta kɛ mbɔmbu yí díyɔ metu hene pe mi ke mɔy mekwadya membe nda yi mi bakidya ne membonɲa me Saɲmbe yí díyɔ nɔ metu hene pe yene ke mɔy mekwadya mene kɛ. ¹¹ Mi lépi meyasi menɔri nye wune, né wune be ne mesosa mete yi mi nɔ kɛ, né mesosa tondu ke temɔ yun.

¹² «Mbonɲa te yi mi nye wune kɛ, yo nde: Wune kwádyangwe tandɛ yun nda yi mi kwadya ne wune kɛ. ¹³ Njɛna nyaɲgwe mekwadya mete yi mumɔ yakama tedye, yo komɛ nye nye joɲgwe dyene keto besɔ bene. ¹⁴ Nge wune kele yasi te yi mi lepe nye wune kɛ, yite wune besɔ bembɛ. ¹⁵ Mi yeti ke jeba se wune nde botu be mesay na, keto mɔɲ mesay ti dúkwe yasi te yi masa wene kele kɛ na. Mi ke jeba wune ndana nde besɔ bembɛ, keto mi ma tedye wune meyasi hene te yi Saɲmbe lepima nye mi kɛ. ¹⁶ Yeti wune tɔke mi na, yo mi tɔke wune tomɔ wune, né wune kɛ wum membumɔ, né membumɔ mun kiki. Dete, yasi hene te yi wune ta diye Da ne díɲɔ dyembe, a ta nye wune yo. ¹⁷ Yasi hene te yi mi kombile leɲɔ nye wune, yo nde: Wune kwádyangwe.»

Botu be meneti maka ke benɔ Yesus

nɛ botu bene hene

¹⁸ «Nge be nde, botu be meneti maka ke benɔ wune, wune dúkwe nde, bo kandima benɔ mi ne wune. ¹⁹ Wune má beki saɲgwate wune botu be meneti maka, ma botu be meneti maka ta kwadye wune, keto wúne bo ndi ne mekele wete. Yasi wete, wune yeti saɲgwate wúne botu be meneti maka na. Mi tɔkuma wune soɲe ke njoka yan. Yo keto te yite yi botu be meneti maka bene ne wune kɛ. ²⁰ Wune tâka lepi te yi mi lepima mbe nye wune kɛ. Mi lepima nye wune nde: «Kine wete mɔ mesay ε kwaɲma masa wene na.» Nge be nde, bo tedya mi nyaɲgwe meɲɔne, bo ta tedye sendi wune meɲɔne dete. Nge be nde, bo bakidya melepi membe, bo ta bakidye sendi melepi mun. ²¹ Yo nde, bo ta kelb meyasi menɔri hene ne wune keto díɲɔ dyembe, keto bo yeti ke duwe Mɔ te ε tomma mi njese kɔ na. ²² Mi má diy kine nje, díyɔ sendi kine lepina nye bo na, ma mebeyɔ yeti ke to yan na. Ma ndana mi ma si nje lepina nye bo. Dete, bo yeti se ne gbela mɔɲɔ yaɲa te yi bo yakama jɔse ke kasi mebeyɔ man na. ²³ Mɔ te ε bene mi, mɔ te benma sendi Saɲmbe. ²⁴ Mi má diy kine kelb yiɲa mekele mete yi mumɔ wete ne wete ti kele ne toru, ma

mebeyɔ yeti ke to yan na. Ma ndana bo beɲma nyaɲgwe mekele mete yi mi kelma kɛ, ko beko dete, bo ke benɔ mi sine Saɲmbe hene. ²⁵ Yo nde, meyasi mete kɛl-nyaɲgwe dete yí tonje ne meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me membonɲa man kɛ. Yo ketinate nde: «Bo benma mi kine to te na.»

²⁶ «*Mɔ mekamna wun ta nje. Mi ta njese nye wule pe yi Da. Yo Sisiɲ te ε gbakasi, Sisiɲ te ε pundɛ wule ke yi Da. Ke ngimɔ te yi nye ta nje kɛ, a ta leɲɔ yasi te yi nye duwɔ ke kasi mbe kɛ nye wune. ²⁷ Ma wune ta leɲɔ sendi yasi te yi wune duwɔ nɛ yi wune beɲma ke kasi mbe kɛ, keto sine wune ke joɲna wete njombu yaɲa.»

Mesay mete yi Kimɔ Sisiɲ ta kelb kɛ

16 «Meyasi maka yi mi lepima nye wune kɛ, mi lépi, kambɔ wune me nje díyɔ kine tikɔ se temɔ ne mi na. ² Bo ta kidye wune nde, wune tí nata se membanɲɔ mewesidya man wete yesɔ na. Gba ngimɔ ta díyɔ yi bo ta wo wune, take nde, yite yi bo kele kɛ, bo ke kanɔ Njambiye. ³ Bo ta kelb meyasi menɔri, keto bo tí duwe ko Da ko mi na. ⁴ Yo nde, mi lépi meyasi maka nye wune, simande komɛ ngimɔ te ta díyɔ kɛ, né wune nje taki duwe nde, mi ma kandɛ leɲɔ nye wune. Yasi wete, mi tí lepe meyasi mete nye wune ke ngimɔ te yi mi kandima ne tedya yun meyasi kɛ na, keto mi bɔ ndi sine wune.

⁵ «Ma ndana mi ke yɔkwe kɛ pe yi Mɔ te ε tomma mi njese kɔ. Ma ko mumɔ wete ne wete ke njoka yun yeti ke diye mbey te yi mi kɛ kete kɛ na. ⁶ Yasi wete, temɔ yun ma tondɔ ne ngambi keto lepi te yi mi lepima nye wune kɛ. ⁷ Yo nde, yo gba gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Yo ta be kimɔte pe yun nde, mi kwâɲ, keto nge mi diye kine kwɔ na, *Mɔ mekamna tí nje pe yun na. Yasi wete, nge mi kwɔ, mi ta tomɔ nye njese wune. ⁸ Ma komɛ nye ta nje kɛ, a ta tedye botu be meneti maka ne saɲsaɲ nde, ke kasi mebeyɔ, metake man kɔtute. Ke kasi ngberɲ mekele nɛ ke kasi pesina jɔsi te yi Njambiye, metake man sendi kɔtute. ⁹ A ta tedye bo nde, metake man kɔtute ke kasi mebeyɔ, keto bo yeti ke tikɔ temɔ ne mi na. ¹⁰ Sendi, metake man kɔtute ke kasi ngberɲ mekele, keto mi ke yɔkwe kɛ pe yi Da. Dete, wune tí beɲe se mi na. ¹¹ A ta tedye sendi bo nde, metake man kɔtute ke kasi pesina jɔsi te yi Njambiye, keto Njambiye sima pesɔ jɔsi *Kum meneti maka.

¹² «Mi ndi ne budya meyasi mete yi mi yakama leɲɔ nye wune, yasi wete, wune ti yaka wokɔ meyasi mete ndana na. ¹³ Komɛ Sisiɲ te ε gbakasi ta nje kɛ, a ta tedye wune yasi hene te yi be gbakasi kɛ. Yo nde, a tí lepina ne deti te yene ne nguru wene na, yasi wete, a ta leɲɔ yasi hene te yi nye wokuma ke numbu Da kɛ. A ta nje pele meyasi mete yi ta kwaɲna kɛ nye wune. ¹⁴ Yo nye ta punje meluksa membe, keto a ta bu lepi ke numbu mbe nje pele nye wune. ¹⁵ Yasi hene te yi Da nɔ, yo yembɛ. Yo keto te yite yi mi lepima nde: A ta bu lepi ke numbu mbe nje pele nye wune kɛ.

¹⁶ «Bukwɔ ndi mɔɲɔ ngimɔ ne mbet, wune tí beɲe se mi na. Díyɔ ke kɔɲte sendi ne mbet, wune má nje beɲe sendi mi ne kɔkɔ.» ¹⁷ Ndana, ε baɲa bejeki bene lepe

tandɛ yan nde: «A kwádyikwɛ lɛpɔ nɛ nɔgɛ nyɛ wusɛ? Yɪŋa nde: «Bukwá ndi mɔ́nɔ́ nɔgimɔ́ nɛ mbɛt, wunɛ tɪ́ bɛɲɛ sɛ mi na. Dɪyɔ́ kɛ kɔ́ŋtɛ sendi nɛ mbɛt, wunɛ má nɛ bɛɲɛ sendi mi nɛ kɔ́kɔ́,» yɪŋa sendi nde: «Kɛto mi kɛ yɔ́kwɛ kɛ pɛ yi Da,» a kwádyikwɛ lɛpɔ nɛ nɔgɛ nyɛ wusɛ?»¹⁸ ɛ bo kɛ mbɔ́mbu lɛpɔ́ nde: «Yɪŋa nde: «Bukwá ndi mɔ́nɔ́ nɔgimɔ́ nɛ mbɛt,» to lɛpi tɛ yi nyɛ lɛpɛ dɛtɛ kɛ nɛ nɔgɛ? Wusɛ yeti kɛ biyɛ su to tɛ na.»¹⁹ Yesus duwá nde, bo kwadya diyɛ nyɛ yɪŋa yasi. ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Wunɛ kɛ diyɛna tandɛ yun kɛ lɛpi tɛ yi mi lɛpima nde: «Bukwá ndi mɔ́nɔ́ nɔgimɔ́ nɛ mbɛt, wunɛ tɪ́ bɛɲɛ sɛ mi, dɪyɔ́ kɛ kɔ́ŋtɛ sendi nɛ mbɛt, wunɛ má nɛ bɛɲɛ sendi mi nɛ kɔ́kɔ́ kɛ.» 'Wunɛ díyɛnɔ́ŋwɛ kɛto tɛ yitɛ?»²⁰ Ma gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Wunɛ ta lɛlɔ́ gbate jaba, botu bɛ mɛnɛti maka ta bɛ nɛ mɛsosa. Wunɛ ta kpabɔ bɛ nɛ nɔgambi, yasi wɛtɛ, nɔgambi yun ta nɛ yɛŋsa bɛ mɛsosa.²¹ Kɛ nɔgimɔ́ tɛ yi nyari kɛ wa nɛ mɪ́ kɛ, tɛmɔ́ nɛ dɛkɛ nɛ habubu, kɛto nɔgimɔ́ mɛbɔ́nɛ mɛtɛ yɛnɛ dɛyɛnɔ́ma. Yasi wɛtɛ, nɔgɛ nyɛ si punjɛ mɔ́nɔ́sɪkɛ kɛ puyɛ, a yeti kɛ takɛ sɛ mɛbɔ́nɛ mɛtɛ yitɛ na, kɛto mɛsosa mɛtɛ yi nyɛ mɛ nɔ́ kɛ, kɛto a jama mumɔ́ nɛsɛ kɛ mɛnɛti.²² Wunɛ sendi ndana dɛtɛ, mɛtɛmɔ́ mun nɛ nɔgambi. Ndi nde, mi ta basidyɛ bɛɲɛ wunɛ nɛ kɔ́kɔ́, komɛtɛ, wunɛ ta bɛ nɛ mɛsosa. Kinɛ mumɔ́ wɛtɛ nɛ wɛtɛ ta sɔ́ŋɛ mɛsosa mɛtɛ kɛ tɛmɔ́ yun na.²³ Komɛ yɛsɔ́ tɛ ta dɪyá kɛ, wunɛ tɪ́ diyɛ mi mɛdiyan na. Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Nɔgɛ wunɛ diyɛ Da yɪŋa yasi nɛ dɪnɔ́ dɛyɛmbɛ, a ta nyɛ wunɛ yo.²⁴ Kumɔ́ ndana wunɛ tɪ́ pa diyɛ yɪŋa yɛŋa nɛ dɪnɔ́ dɛyɛmbɛ na. Wunɛ díyɛ, nɛ ta bɛ nɛ ya tɛ. Dɛtɛ, mɛsosa mɛtɛ yi wunɛ bɛ nɔ́ kɛ ta tɔ́ndɔ́ tɛmɔ́ yun nɛ nɔgɛɲɛ.

²⁵ «Mi lɛpima mɛyasi mɛtɛ nyɛ wunɛ nɛ nɛ nɛ mɛkanɔ́. Nɔgimɔ́ kɛ nɛ, nɔgimɔ́ tɛ yi mi tɪ́ lɛpina sɛ nyɛ wunɛ nɛ nɛ nɛ mɛkanɔ́ na. Yasi wɛtɛ, mi ta kɔ́mbilɛ lɛpɔ́ kasi Da nɛ gbas gbas nyɛ wunɛ.²⁶ Komɛ yɛsɔ́ tɛ ta dɪyá kɛ, wunɛ ta diyɛ Da yasi nɛ dɪnɔ́ dɛyɛmbɛ. Mi yeti kɛ lɛpɔ́ nyɛ wunɛ nde, mi ta diyɛ Da yɪŋa yɛŋa kɛ numbu yun na.²⁷ Yo nde, Da nɛ nɔguru wɛnɛ kɛ kwadyɛ wunɛ, kɛto wunɛ kwadya mi tikɔ́ tɛmɔ́ nde, mi wúla kɛ yi Nɔgambiye nɛ nɔ́.²⁸ Mi wúla kɛ yi Da nɛ nɔ́ kɛ mɛnɛti maka. Ma ndana mi kɛ duwɛ kɛ mɛnɛti maka yɔ́kwɛ kɛ pɛ yi Da.»²⁹ ɛ bejɛkɛ bɛnɛ nɛ lɛpɔ́ nyɛ nyɛ nde: «Bɛŋa, ndana wɛ kɛ lɛpina nɛ gbas gbas kinɛ lɛpina sɛ nɛ nɛ nɛ mɛkanɔ́ na.³⁰ Ndana wusɛ duwá nde, wɛ kɛ duwɛ mɛyasi hɛnɛ. Wɛ kɛ kandɛ si duwɛ yasi tɛ yi mumɔ́ kɛ kwadyɛ diyɛ wɛ kinɛ nde, wɛtɛ mumɔ́ pãŋ pa diyɛ wɛ yɪŋa mɛdiyan na. Dɛtɛ, wusɛ kɛ tikɔ́ tɛmɔ́ nde, wɛ wúla kɛ yi Nɔgambiye nɛ nɔ́.»³¹ ɛ nyɛ yɛŋsa nyɛ bo nde: «'Yo ndana yi wunɛ nɛ tikɔ́ tɛmɔ́ nɛ mi yɛy?»³² Nɛ bɛŋa, nɔgimɔ́ kɛ nɛ, yo ma dɪyá, nɔgimɔ́ tɛ yi wunɛ ta wanja wɛtɛ wɛtɛ, mumɔ́ hɛnɛ kɛ tɔ́kɛ nɛ tɪ́ dɛyɛnɛ tikɔ́ mi nyɛpɔ́. Ko bɛkɔ́ dɛtɛ, mi yeti nyɛpɔ́ na, kɛto Da pɛ mi.³³ Mi lɛpi mɛyasi maka hɛnɛ nyɛ wunɛ, nɛ wunɛ bɛ nɛ tɛ, kɛto wunɛ mɛ sɔ́ŋgwatɛ nɛ mi. Wunɛ ta sɔ́ŋgwa nɛ mɛbɔ́nɛ kɛ to mɛnɛti maka. Yasi wɛtɛ, wunɛ tɪ́ kambi yɛŋa na, kɛto mi ma laŋsa mɛbɛ dɛti mɛnɛti maka.»

Yesus kɛ nɔgwɛta nɛ Nɔgambiye

kɛto botu bɛnɛ

17 Kɛ Yesus ma si lɛpɔ́ mɛlɛpi mɛnɔ́ri kɛ, ɛ nyɛ kanjɛ misi kɛnjɛ kwey lɛpɔ́ nde: «Da, nɔgimɔ́ ma dɪyá, punjukwɛ meluksa mɛ Mɔ́nɔ́ wɔ́, nɛ Mɔ́nɔ́ wɔ́ punjɛ meluksa mɔ́,² kɛto wɛ nya nyɛ dɛti tɛ yi namɔ́ bomɔ́ hɛnɛ, na kel nde, bomɔ́ hɛnɛ tɛ yi wɛ nya nyɛ baka bɛ nɛ jɔ́ŋgwɛ tɛ yi kpo nɛ kpo.³ Jɔ́ŋgwɛ tɛ yi kpo nɛ kpo, yo nde, bo dúkwɛ wɛ, wɛ siya kpasa Nɔgambiye tɛ ɛ kɛtɛ gbate, duwɛ sendi Yesus Krist, yɔ́kɔ́ yi wɛ tomma kɔ́.⁴ Mi punja meluksa mɔ́ kɛ mɛnɛti maka, sidyɛ sendi mɛsay mɛtɛ yi wɛ nya mi nde, mi kɛl kɛ.⁵ Ma Da, ndana punjukwɛ meluksa mɛmbɛ kɛ kɛki yɔ́. Punjukwɛ meluksa mɛtɛ yi mi bɔ́ nɔ́ kɛ kɛki yɔ́ yitɛ mbokɔ́ tɪ́ pa kusuna kɛ.

⁶ «Mi kelma nde, botu bɛtɛ bɛ wɛ sɔ́ŋma kɛ njoka botu bɛ mɛnɛti nyɛ mi baka dúkwɛ dɪnɔ́ dɪyá. Bo bɔ́ botu bɔ́, ɛ wɛ kanjɛ bo nyɛ mi, ɛ bo bakidyɛ mɛlɛpi mɔ́.⁷ Ma ndana bo ma duwɛ nde, mɛyasi hɛnɛ tɛ yi wɛ nya mi kɛ wúla gbate kɛ yɔ́,⁸ kɛto mɛlɛpi mɛtɛ yi wɛ tɛdɪyá mi kɛ, mi kwanjɔ́ya yo nyɛ bo, ɛ bo tikɛ tɛmɔ́ kɛtɛ. Bo duwá gbate nde, mi wúla pɛ yɔ́ nɛ nɔ́, ɛ bo tikɛ tɛmɔ́ nde, yo gba wɛ tomɛ mi nɛsɛ.⁹ Mi nɔgwɛtɛnɔ́ŋwɛ nɛ wɛ kɛto yan, yeti kɛto botu bɛ mɛnɛti maka na. Mi nɔgwɛtɛnɔ́ŋwɛ nɛ wɛ ndi kɛto botu bɛtɛ yi wɛ nya mi baka, kɛto bo wókunɔ́ŋwɛ nɛ wɛ.¹⁰ Mɛyasi hɛnɛ tɛ yi mi nɔ́, yo yɔ́. Sendi, mɛyasi hɛnɛ tɛ yi wɛ nɔ́, yo yɛmbɛ. Botu bɛtɛ bɛ wɛ nya mi baka kɛ punjɛ meluksa mɛmbɛ.¹¹ Mi yeti sɛ kɛ mɛnɛti maka na, ndi bo kɛ tika kɛ mɛnɛti maka. Ma mi kɛ yɔ́kwɛ mɛbɛ kɛ pɛ yɔ́. Da, wɛ kiyɔ́, bakidyɛ bo nɛ dɛti tɛ yi wulɛ kɛ dɪnɔ́ dɪyá yi wɛ nya mi kɛ, nɛ bo bɛ ndi yasi wɛtɛ nda sinɛ wɛ.¹² Kɛ nɔgimɔ́ tɛ yi mi bɔ́ sinɛ bo kɛ, mi bakidyɛ bo nɛ dɛti tɛ yi wulɛ kɛ dɪnɔ́ dɪyá yi wɛ nya mi kɛ. Mi bakidyɛ bo nda mbumɔ́ misi mɛmbɛ. Ko wɛtɛ kɛ njoka yan tɪ́ yambilɛ na, sɔ́ŋɛ ndi yɔ́kɔ́ yi bɔ́ kpɔ́nɔ́tɛ kɛ yɛnɛ nde, a ta yambilɛ kɔ́. Yo kɛlnɔ́ŋwɛ dɛtɛ, nɛ mɛyasi mɛtɛ yi bɔ́ kɛtɪnɔ́tɛ kɛ mɛkana mɛ Nɔgambiye kɛ si tɔ́ndu.¹³ Ma ndana mi kɛ yɔ́kwɛ kɛ pɛ yɔ́. Mi lɛpi mɛyasi maka kɛ nɔgimɔ́ tɛ yi mi ndi kɛ mɛnɛti maka kɛ, nɛ mɛsosa tɔ́ndu kɛ tɛmɔ́ yan nda yi mi nɔ́ kɛ.¹⁴ Mi kwanjɔ́ya mɛbɛ lɛpi yɔ́ nyɛ bo, ɛ botu bɛ mɛnɛti maka bɛnɛ bo, kɛto bɛnɛ botu bɛ mɛnɛti maka yeti sɔ́ŋgwatɛ na nda yi mi sendi yeti sɔ́ŋgwatɛ sinɛ botu bɛ mɛnɛti maka kɛ.¹⁵ Mi ti nɔgwɛtɛnɔ́ŋwɛ nɛ wɛ nde, sɔ́ŋa bo kɛ mɛnɛti maka na. Yo nde, bakidyɛ bo, kambɔ́ nɛ *Mɔ́ beya mɛkɛlɛ.¹⁶ Bɛnɛ botu bɛ mɛnɛti maka yeti sɔ́ŋgwatɛ nda yi mi yeti sendi sɔ́ŋgwatɛ sinɛ botu bɛ mɛnɛti maka kɛ.¹⁷ Kelɔ́ nde, bo bɛkɪ́ botu bɔ́ nɛ nɛ nɛ mɛlɛpi mɔ́ yi bɛ gbakasi. Gba mɛlɛpi mɔ́ ndi gbakasi.¹⁸ Mi kɛ tomɔ́ bo kɛnjɛ kɛ mɛnɛti maka nda yi wɛ tomma nɛ mi nɛsɛ kɛ mɛnɛti kɛ.¹⁹ Yo kɛ gba to yan yi mi nɛ nɔguru wombɛ kɛ kanjɛ yotɔ́ mɛbɛ nyɛ wɛ, nɛ bo sendi kanjɛ yotɔ́ man gbate nyɛ wɛ.

²⁰ «Yo nde, mi ti nɔgwɛtɛnɔ́ŋwɛ nɛ wɛ ndi kɛto yan bɛpɔ́ na. Yasi wɛtɛ, mi nɔgwɛtɛnɔ́ŋwɛ sendi nɛ wɛ, kɛto botu

bete be ta tikɔ temɔ nɛ mi ketɔ lɛpi te yi bo ta lɛpɔ kɛ. ²¹ Mi ngwɛtɔngwɛ nɛ wɛ, nɛ bo hɛnɛ bɛ ndi yasi wɛtɛ nda yi wɛ Da diyɛ nɔ pɛ yembɛ, mi sendi pɛ yɔ kɛ. Mi ngwɛtɔngwɛ, nɛ bo sendi bɛ saɔgwate sinɛ bo, nɛ botu be mɛnɛti maka jay nde, yo wɛ tomɛ mi njɛsɛ. ²² Mi kelma sendi nde, bo bɛki nɛ kiya mɛluksa mɛte yi wɛ kelma nde, mi bɛki nɔ kɛ, nɛ bo bɛ ndi yasi wɛtɛ nda yi sinɛ wɛ diyɛ nɔ kɛ. ²³ Mi pɛ yan, wɛ pɛ mi, nɛ bo bɛ saɔgwate ndi wɛtɛ. Dete, botu be mɛnɛti maka ta duwɛ gbate nde, wɛ tomɛ mi njɛsɛ, nɛ bo duwɛ sendi nde, wɛ kɛ kwadyɛ botu bete nda yi wɛ kwadyɛ nɛ mi kɛ. ²⁴ Da, mi kwadyikwɛ gba nde, mi diy gba sinɛ botu bete be wɛ kaɔma nyɛ mi baka kɛ mbɛy te yi mi diyɛ kete kɛ. Mi kwadyikwɛ dete, nɛ bo bɛɲ mɛluksa mɛte yi wɛ nya mi kɛ. Wɛ nya mi mɛluksa mɛte, ketɔ wɛ kwadya mi yite mbokɔ tɪ pa kusuna na. ²⁵ Da, wɛ yɔkɔ ɛ keɛ yasi nɛ ngbɛɲ, yo nde, ko botu be mɛnɛti maka tɪ duwɛ wɛ na, ndi mi duwɔ wɛ, ɛ baka duwɛ nde, yo wɛ tomɛ mi. ²⁶ Mi tɛdya bo dɪnɔ dɪɔ. Mi ta kɛ mbɔmbu yɪ tedye bo, nɛ mɛkwadya mɛte yi wɛ kwadya nɛ mi kɛ bɛ sendi pɛ yan, nɛ mi nɛ nguru wombɛ bɛ pɛ yan.»

Bo kɛ biye Yesus
(Mt 26; Mk 14; Lk 22)

18 Kɛ Yesus ma si lɛpina dete kɛ, ɛ nyɛ pundɛ kwɔ bɛnɛ bejɛkɛ bɛnɛ kɛ ke nginje mɔnɔ soy te yi Sedrɔɲ. Wɛtɛ ngwanɲ bɔ womɛte, ɛ Yesus kwɔ nyinje mɔy ngwanɲ bɛnɛ bejɛkɛ bɛnɛ. ² Yudas, mɔ te ɛ ta dyaɔngwɛ nyɛ kɔ duwɔ sendi mbɛy yinɔri, ketɔ Yesus bɛnɛ bejɛkɛ bɛnɛ dikima kɛ wesidya mate. ³ ɛ Yudas bɪ njɔɲ besɔja nɛ botu be bakidya mbanjɔ Njambiyɛ dya nɔ. Yo be bekum be botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ *Befarisɔ tomɛ bo. Bo kɔ nɛ melambo nɛ menyan nɛ mejɔlɛ mɛ dyambi. ⁴ Yesus ma duwɛ yasi hɛnɛ te yi yɔkɔngwɛ dya nyɛ kɛ. ɛ nyɛ kɛ kɛ mbɔmbu yan diyɛ bo nde: «Wunɛ sɔɲ nda?» ⁵ ɛ bo yeɲsa nyɛ nyɛ nde: «Wuse sɔɲ Yesus te mɔ Nasaret.» ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Yo mi.» Yinɔri Yudas mɔ te ɛ ta dyaɔngwɛ nyɛ kɔ bɔ bɛnɛ botu bɛnɔri. ⁶ Kɛ Yesus ma lɛpɔ nyɛ bo nde: «Yo mi» kɛ, ɛ bo yɔkwɛ nɛ kɔɲ balɔ kɛ mɛnɛti nɛ mbelele. ⁷ ɛ Yesus basidye diyɛ bo nde: «Wunɛ sɔɲ nda?» ɛ bo lɛpɛ nde: «Wuse sɔɲ Yesus te mɔ Nasaret.» ⁸ ɛ nyɛ yeɲsa nde: «Mi tɪ si lɛpɔ nyɛ wunɛ nde, yo mi na? Nge bɛ nde, wunɛ sɔɲ mi, wunɛ tiki botu bete baka, nɛ bo kwɔ.» ⁹ A lɛpi dete, nɛ lɛpi te yi nyɛ ma lɛpi kɛ si tondu. A ma lɛpi nde: «Kɛ njoka botu bete yi wɛ nya mi baka, mi tɪ keɛ nde, wɛtɛ nɛ wɛtɛ yɔmbila na.»

¹⁰ Simɔn Piyɛr bɔ nɛ kafa. ɛ nyɛ sute yo kɔtɔ nɛ mɔ mɛsay mɛ nyɔngwɛ kum botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ pɛsɔ tɔ nɛ ɛ mbam bɔ betɛ kɛ mɛnɛti. Dɪnɔ mɔ mɛsay te bɔ nde Malkus. ¹¹ ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ Piyɛr nde: «Yɔkidya kafa yɔ sɔmɔ kɛ bambi te. Wɛ tɔka ka nde, mi diy kine hɔbiye pelɔ mɛbɔnɛ te yi Da nya mi nde, mi hɔbiya kɛ?»

¹² Ndana, ɛ besɔja nɛ nyɔngwɛ kum besɔja nɛ Beyudɛn bete be dikima bakidye mbanjɔ Njambiyɛ baka nje biye Yesus wotɔ nyɛ. ¹³ ɛ bo bɪ nyɛ pa kɛ nɔ kɛ yi Hana te ki nɛ Kayif. A bɔ nyɔngwɛ kum botu be nyɛna

sadaka nyɛ Njambiyɛ kɛ sew te ete. ¹⁴ Yo Kayif te ɛ nya Beyudɛn ngitɛ lɛpɔ nde: «Yo kimɔte nde, mumɔ wɛtɛ gwɔki kɛ numbu kandɔ.»

Piyɛr kɛ tonɔ nde, a yeti kɛ

duwɛ Yesus na
(Mt 26; Mk 14; Lk 22)

¹⁵ Simɔn Piyɛr bɛnɛ wɛtɛ jɛkɛ bɔ kɛ bɛngwɛ Yesus. Nyɔngwɛ kum botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ duwɔ jɛkɛ te kimɔte. ɛ jɛkɛ te nyinje kɛ tɪ nyɔngwɛ kum botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ bɛnɛ Yesus. ¹⁶ Yasi wɛtɛ, ɛ Piyɛr tika kɛ numɛy ndoko. ɛ jɛkɛ te ɛ nyɔngwɛ kum botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ duwɔ kɔ pundɛ kɛ lɛpina nyɛ nya te ɛ bɔ sana mate ɛ bɔ kɛ bakidye numɛy kɔ. ɛ jɛkɛ te nyinje Piyɛr kɛ mɔy ndoko. ¹⁷ ɛ nya te nje diyɔ lɛpɔ nyɛ Piyɛr nde: «Wɛ yeti sendi gba wɛtɛ jɛkɛ mbam kɔ na?» ɛ Piyɛr lɛpɛ nde: «Ko na.» ¹⁸ Duku bɔ kɛ kwɔ, ɛ botu be mɛsay bɛnɛ botu be bakidya mbanjɔ Njambiyɛ jɔngwɛ dɪtɛ nɛ mɛma mɛ dɪtɛ kwɔ wetina. ɛ Piyɛr kwɔ sendi diyɔ kɛ njoka yan wetina dɪtɛ bɛnɛ bo.

¹⁹ Ndana, ɛ nyɔngwɛ kum botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ kandɛ diyina Yesus mɛdiyan kɛ kasi bejɛkɛ bɛnɛ nɛ kɛ kasi yasi te yi nyɛ dikima tedye bomɔ kɛ. ²⁰ ɛ nyɛ yeɲsa nyɛ nyɛ nde: «Mi dikima lɛpina nɛ gbas gbas nyɛ bomɔ kɛ puyɛ. Mi dikima tedye bomɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kpo nɛ kpo kɛ mbanjɔ mɛwesidya nɛ kɛ mbanjɔ Njambiyɛ kɛ mbɛy te yi Beyudɛn hɛnɛ diki wesidya kɛ. Mi tɪ lɛpɛ yinɔ yaɲa sɔdyate na. ²¹ Ketɔ nge yi wɛ diyɛ mi mɛdiyan kɛ? Diya botu bete be wokuma mi kɛ lɛpina baka, nɛ bo lɛpi yasi te yi mi lɛpima nyɛ bo kɛ. Botu bete duwɔ yasi te yi mi lɛpima kɛ kimɔte.» ²² Kɛ Yesus ma lɛpɔ dete kɛ, ɛ wɛtɛ mɔ bakidya mbanjɔ Njambiyɛ te ɛ bɔ kɛ kekɪ nɛ kɔ nyɛ nyɛ banji kɛ pokɔ lɛpɔ nde: «Yo dete yi wɛ yeɲsa nyɛ nyɔngwɛ kum botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ?» ²³ ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nge bɛ nde, mi lɛpinama beyate, tedya yasi te yi mi lɛpima beyate kɛ. Ma nge bɛ nde, mi lɛpinama kimɔte, wɛ njɔki nyɛ mi banji kɛ pokɔ ketɔ nge?» ²⁴ ɛ Hana nje kwanɲye Yesus ndi wotunate kenje Kayif te nyɔngwɛ kum botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ.

²⁵ Kɛ ngimɔ te yinɔri Simɔn Piyɛr bɔ ndi womɛte kɛ wetina dɪtɛ. ɛ bo lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Gba wɛ sendi yeti wɛtɛ jɛkɛ wɛnɛ na?» ɛ nyɛ tonɛ lɛpɔ nde: «Ko na.» ²⁶ ɛ wɛtɛ mɔ mɛsay mɛ nyɔngwɛ kum botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ ɛ bɔ nɛ jadyɛ bɛnɛ mbam te ɛ Piyɛr pɛsima tɔ nɛ kɔ lɛpɛ nde: «Mi tɪ bɛɲɛ gba wɛ wunɛ nyɛ kɛ ngwanɲ na?» ²⁷ ɛ Piyɛr tonɛ sendi, yaka nɛ mbam kubɛ kɛ kɔkɔ.

Yesus kɛ jɔsi kɛ mbɔmbu Pilat
(Mt 27; Mk 15; Lk 23)

²⁸ Kɛ kɔɲte, ɛ bo bɪ Yesus wulɛ nɔ kɛ yi Kayif kɛ nɔ kɛ tɪ Pilat te nyɔngwɛ kum. Yinɔri yo bɔ bɛmɛɲmɛnɛ nɛ sut. Bo nɛ nguru wan tɪ nyinje mɔy tɪ na, kambɔ yo mɛ nje bɛ yasi sɛmbɔ kɛ yan, bo mɛ nje diyɔ kine dye

mɛdye mɛ jɛsɔ *Paska yan na. ²⁹ E Pilat pundɛ kɛ dolɔ bo mate lɛpɔ nde: «Yo kwalɔ beya yasi te nda yi wunɛ lɛpɛ nde, mbam kɔ kelma kɛ?» ³⁰ E bo yeŋsa nye nye nde: «A má diy kinɛ bɛ nyangwɛ mɔ kelna beya mekele na, ma wusɛ ti bɔ nye kanɛ nye wɛ na.» ³¹ E Pilat lɛpɛ nye bo nde: «Wunɛ nɛ nguru wun bɔŋ nye kɛ pesɔ lɛpi nɛ bɛngwɛ mɛmbɔŋga mun.» E Beyudɛn yeŋsa nye nye nde: «Mɛmbɔŋga musu yeti kɛ nye wusɛ deti nde, wusɛ wɔku mumɔ na.» ³² Bo lɛpinama dete, né lɛpi te yi Yesus lɛpima kɛ kasi kwalɔ sɔŋ te yi nye yâkanɔwɛ sangwa nɔ kɛ si tondu.

³³ Ndana, ɛ Pilat yɔkwɛ nɛ kɔkɔ nyiŋɛ tɔ jɛba Yesus diyɛ nye nde: «Yo wɛ, kumandɛ Beyudɛn?» ³⁴ E nye yeŋsa nye nye nde: «Yo wɛ nɛ nguru wɔ lɛpɛ dete, ho nde, baŋa bomɔ lɛpɛ dete nye wɛ kɛ kasi mbɛ?» ³⁵ E Pilat yeŋsa nye nye nde: «Wɛ bɛŋma nde, mi Beyudɛn? Yo botu bɛ kandɔ yɔ nɛ bekum bɛ botu bɛ nyena sadaka nye Njambiyɛ bɔ wɛ kanɛ nye mi. Wɛ kelma yasi te nda?» ³⁶ E Yesus yeŋsa nde: «*Kandɔ dyembɛ ti wúla kɛ mɛnɛti maka na. Kandɔ dyembɛ má wula kɛ mɛnɛti maka, ma botu bɛ mɛsay bembɛ loŋma dyambi keto mbɛ, kambɔ bomɔ mɛ nje bɔ mi nye kɛ mɔy mɛbɔ mɛ Beyudɛn. Yasi wɛtɛ, Kandɔ te yembɛ ti wúla kɛ mɛnɛti maka na.» ³⁷ E Pilat diyɛ nye nde: «Wɛ gbate kumandɛ?» E Yesus yeŋsa nde: «Yo nda yi wɛ lɛpɛ kɛ, mi kumandɛ. Mi jadya, mi njá kɛ mɛnɛti maka yí nje tedye bomɔ mɛyasi kɛ kasi gbakasi. Mumɔ hɛnɛ ɛ bɛngwɛ lɛpi te yi bɛ gbakasi kɛ wokɔ yasi te yi mi lɛpɛ kɛ.» ³⁸ E Pilat diyɛ nye nde: «Gbakasi, yo nge?» Kɛ Pilat ma si lɛpɔ dete kɛ, ɛ nye basidyɛ pundɔ kɛ dolɔ Beyudɛn lɛpɔ nye bo nde: «Mi tì dolɛ mbɛ yiŋa mɛjɔsɔ kɛ yotu mbam kɔ yi yakama kelɔ nde, a sɔmbu mɛbɔnɛ keto te na. ³⁹ Yasi wɛtɛ, yo mɛ kɛ mɛkiyɔ mun nde, kɛ jɛsɔ *Paska yun hɛnɛ, mi kɛ soŋa bɔ nɛ wɛtɛ mɔ jɔbɔ yɔkidye nye nye wunɛ. "Dete, wunɛ kwádyikwɛ nde, mi sɔŋa bɔ nɛ kumandɛ Beyudɛn yɔkidye nye nye wunɛ?» ⁴⁰ E bo kala kɛmbidyɛ lɛpɔ nde: «Bɛ, yeti nye na! Hɛ kwádyikwɛ su Barabas.» Barabas bɔ nyangwɛ mɔ beya mekele.

19 Ndana, ɛ Pilat nye besɔja deti nde, bo bɔŋ Yesus kɛ njurɔ nye nɛ njambala. ² E bo bɔ yiŋa mɛkɔl nɛ mɛsɔru ketɛ, jakɔ nɛ dɔngwɛ te lenjɛ nye kɛ to, bɔ sendi wɛtɛ kɛpasa tena nyangwɛ gambo nye nye kɛ yotu. ³ E bo diki nje kɛ keki nɛ lɛpɔ nde: «Kumandɛ Beyudɛn, hɛ lɛpi!» E bo diki nye nye banji kɛ pokɔ.

⁴ E Pilat kala pundɔ lɛpɔ nye Beyudɛn nde: «Ndana mi kɛ bɔ nye punjɛ njɛsɛ sɛ, né wunɛ duwɛ nde, mi tì dolɛ mbɛ yiŋa mɛjɔsɔ kɛ yotu nɛ yi yakama kelɔ nde, a sɔmbu mɛbɔnɛ keto te na.» ⁵ E Yesus pundɛ nɛ dɔngwɛ mɛsɔru kɛ to nɛ tena kɛpasa nyangwɛ gambo kɛ yotu. E Pilat lɛpɛ nye bo nde: «Ma mbam te kɔ!»

⁶ Kɛ bekum bɛ botu bɛ nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ botu bɛ bakidyɛ mbanjɔ Njambiyɛ ma kanɛ misi bɛŋɛ nɛ Yesus kɛ, ɛ bo kɛmbidyɛ lɛpɔ nde: «Ngbakɔ nye kɛ kroa! Ngbakɔ nye kɛ kroa!» E Pilat lɛpɛ nye bo nde: «Wunɛ nɛ nguru wun bɔŋ nye kɛ ngba kɛ kroa, kɛ-to mi tì dolɛ mbɛ yiŋa yanɛ kɛ yotu nɛ yi yakama kelɔ nde, a sɔmbu mɛbɔnɛ keto te na.» ⁷ E Beyudɛn yeŋsa nye nye nde: «Wusɛ nɛ wɛtɛ mɔŋga, mɔŋga te kɛ

tedye nde, a yâkanɔwɛ gwe, keto a bɔŋma yotu nɛ nde, nye Mɔnɔ Njambiyɛ.»

⁸ Kɛ Pilat ma wokɔ detɛ kɛ, ɛ nye gwe wɔ kwá to te. ⁹ E nye yɔkwɛ nɛ kɔkɔ nyiŋɛ tɔ diyɛ Yesus nde: «Wɛ wúla wɛ nje nɔ?» Ko Yesus kinɛ yeŋsa yanɛ nye nye na. ¹⁰ E Pilat lɛpɛ nye nye nde: «Wɛ díy kinɛ yeŋsa kɛ numbu mbɛ? Wɛ yeti kɛ duwɛ nde, mi nɛ deti te yi soŋɛ bɔ nɛ wɛ, mi sendi nɛ deti te yi lɛpɔ nde, bo ngbâki wɛ kɛ kroa na?» ¹¹ E Yesus yeŋsa nye nye nde: «Nge Njambiyɛ ti nye wɛ deti wulɛ kɛ kwey na, wɛ ti yaka kelɔ yanɛ nɛ mi na, detɛ mɔ te ɛ dyanɔwɛ mi nye wɛ kɔ kelma beya yasi kwá wɛ.» ¹² Kandɛ kɛ ngimɔ te yite, ɛ Pilat sɔ nje te yi soŋɛ bɔ nɛ nye. Yasi wɛtɛ, ɛ Beyudɛn diki kɛmbidyɛ nde: «Nge wɛ soŋɛ bɔ nɛ mbam kɔ, yite wɛ yeti sɔ nɛ *Sesar na! Mumɔ hɛnɛ ɛ lɛpɛ nde, nye kumandɛ, mɔ te kɛ lɔ dyambi sunɔwɛ nɛ Sesar.» ¹³ Kɛ Pilat ma wokɔ mɛlɛpi mɛnɔri kɛ, ɛ nye bɔ Yesus punjɛ kenjɛ sɛ kwá díy metidyɛ kɛ mbɛy pɛsina jɔsi. Bo kombila mbɛy te nɛ mɛtari. Bo jébanɔwɛ mbɛy te kɛ numbu Heberɛ nde Gabata. ¹⁴ Yinɔri yo bɔ ngimɔ kombila mɛyasi mɛ jɛsɔ *Paska Beyudɛn. Yo bɔ kɛ pɔku bembɛ yesɔ. E Pilat lɛpɛ nye Beyudɛn nde: «Kumandɛ wun ru!» ¹⁵ Yasi wɛtɛ, ɛ bo kɛmbidyɛ nde: «Soŋa dyan kɛ misi mɛnɛ! Soŋa dyan kɛ misi mɛnɛ! Ngbakɔ nye kɛ kroa!» E Pilat lɛpɛ nye bo nde: «Mi ngbâki kumandɛ wun kɛ kroa?» E bekum bɛ botu bɛ nyena sadaka nye Njambiyɛ yeŋsa nde: «Wusɛ kinɛ wɛtɛ kumandɛ na, ndi Sesar!»

Bo kɛ bɔ Yesus kɛ ngba kɛ kroa

(Mt 27; Mk 15; Lk 23)

¹⁶ Ndana, ɛ Pilat kanɛ Yesus nye bo, né bo kɛ ngba nye kɛ kroa. E bo bɔ nye kwá nɔ. ¹⁷ E Yesus nɛ nguru wenɛ sobɛ kroa nɛ yí kwá nɔ duwɛ kɛ mɔy dya kumɔ nɔ kɛ wɛtɛ mbɛy nde Gbɔŋgo to, bo jébanɔwɛ kɛ numbu Heberɛ nde Golgota. ¹⁸ Kumɔ mate, ɛ bo ngba nye kɛ kroa, ngba sendi baŋa bomɔ yiba kɛ mɛkroa mɛte yan. Wɛtɛ kɛ kroa te wenɛ pulɔ kaka, wɛtɛ pulɔ kaka, tiko Yesus kɛ bembɛ. ¹⁹ Pilat lɛpima nde, bo kɛti yiŋa yasi ngba kɛ to kroa Yesus. E bo kɛtɛ nde: «Yesus te mɔ Nasarɛt, kumandɛ Beyudɛn.» ²⁰ Beyudɛn budiyatɛ tɔlma yasi yinɔri, keto mbɛy te yi bo ngbama Yesus kɛ kroa ketɛ kɛ bɔ kɛ keki dya. Sendi, bo ketima yo kɛ menumbu yitati: Kɛ numbu Heberɛ, kɛ numbu Latɛ nɛ kɛ numbu Grek. ²¹ E bekum bɛ botu bɛ nyena sadaka bɛ Beyudɛn lɛpɛ nye Pilat nde: «Wɛ tì keti nde: «Kumandɛ Beyudɛn» na, yasi wɛtɛ, kɛpɔl keto nde: «Nye nɛ nguru wenɛ lɛpima nde: Mi kumandɛ Beyudɛn.» » ²² E Pilat yeŋsa nde: «Yasi te yi mi ma keto siyama ndi detɛ.»

²³ Kɛ besɔja ma si ngba Yesus kɛ kroa kɛ, ɛ bo bɔ mɛlambɔ mɛnɛ kabɔ kɛ mɛngabiye yini yaka nɛ bo, bɔ sendi lambɔ te yi nye dikima lɛŋɛ kɛ njj mɛlambɔ mɛte yiri kɛ. Lambɔ te mbɛtɛ tì bɛ nɛ nje fulnate na kandɛ kwey kumɔ njj. ²⁴ E bo lɛpɛ tandɛ yan nde: «Wusɛ tì nyal yo nyalɔ na, yasi wɛtɛ, wusɛ lɔŋ loŋgɔ kɛ mbari yí duwɛ nɛ mɔ te ɛ ta namɔ yo kɔ.» Yo kelnama detɛ, né mɛlɛpi mɛte yi bɔ ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ si tondu. Yo ketinate nde: «Bo kabidyama mɛlambɔ mɛmbɛ, lɔ sendi lambɔ te yi mi dikima lɛŋɛ kɛ njj

melambo mete yiri ké ke mbari.» Yasi te yi besɔja kelma, yori.

²⁵ Yinɔri nɛ nyanɔwɛ nɛ Yesus nɛ maɲ nɛ nyanɔwɛ nɛ Mariya te nya Kolopas bɔ Mariya te ngɔndu Magdala bɔ womete ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke kroa ké. ²⁶ Ke Yesus ma beɲe nyanɔwɛ wene, beɲe sendi jekɛ te yi nye dikima kwadye budyate kɔ womete ké, ε nye lɛpɛ nye nyanɔwɛ nde: «Nyari, beɲa mɔɔ wɔ kɔ!» ²⁷ E nye nje lɛpɔ nye jekɛ te nde: «Beɲa, nyɔɲɔwɛ kɔ!» Kande ke ngimɔ te yite ε jekɛ kɔ bɔ nyanɔwɛ nɛ Yesus kɛ nɔ ke tɔ dyɛ.

²⁸ Ke kɔɲte, nda yi Yesus duwɔ nde, meyasi hɛnɛ ma si kelna ké, ε nye lɛpɛ nde: «Yesidyɛ mɔɔku ke kelɔ mi.» A lépi dɛte, né meyasi mete yi bɔ ketinate ke mekana me Njambiyɛ ké si tondu. ²⁹ Wete mapi bɔ womete nɛ yiɲa dyanjina menjam kete nɛ lɛtɛtɛ. E besɔja bɔ yiɲa yasi nda kusa sɔmɔ ke wete jeti te yi bo jeba nde *yisɔp, tɔpɛ ke dyanjina menjam menɔri kanje kenje ke numbu nɛ. ³⁰ Ke nye ma si dye dyanjina menjam menɔri ké, ε nye lɛpɛ nde: «Meyasi hɛnɛ sima si kelna.» E nye sɔkwe to yɔkidye Sisiɲ nɛ nye ke meɔ mɛ Njambiyɛ.

³¹ Yo bɔ yesɔ kombila meyasi mɛ jeso *Paska Beyuden. Dete, bekum Beyuden ti kwadye nde, botu bete yi bo ngbama ke kroa baka dɔy ndi ke kroa kumɔ yesɔ *Saba na, keto yesɔ Saba te mbete bɔ nyanɔwɛ yesɔ jeso. E bekum Beyuden kɛ ke diyɛ Pilat nde, bo síki leke mekol mɛ botu bete yi bo ngbama ke kroa baka pidye bo soɲɛ. ³² Ndana, ε besɔja dɔy leke mekol mɛ bosa mumɔ, kwɔ leke sendi mekol mɛ mɔ te yɔru, bo hɛnɛ yiba yi bo ngbama ke kroa nda Yesus baka. ³³ Ke besɔja ma kumɔ ke yi Yesus ké, bo dól nde, a sima gwe. Dete, bo kinɛ leke se mekol mɛnɛ na. ³⁴ Yasi wete, ε wete sɔja bɔ kɔ dumɔ nɛ nye ke mbanjɔ. Ke nye ma dumɔ ndi nye dɛte ké, ε mekiyɔ nɛ mɔɔku punde. ³⁵ Mɔ te ε beɲma meyasi mete kɔ yekidyɛ yo. Yasi te yi nye yekidyɛ ké, gbakasi. A duwɔ nde, yasi te yi nye lɛpɛ ké, yo gbate, né wunɛ tiki sendi temɔ ke lɛpi te. ³⁶ Yo nde, meyasi kwanama dɛte, né lɛpi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ ké si tondu. Yo ketinate nde: «Ko bo ti leke yesɔ nɛ wete nɛ wete na.» ³⁷ Yo sendi ketinate ke wete mbey ke mɔy mekana me Njambiyɛ nde: «Bo ta kanje misi beɲe nɛ mɔ te yi bo ma lón nye nɛ kɔ nɛ misi man.»

Pumbuna Yesus

(Mt 27; Mk 15; Lk 23)

³⁸ Ke kɔɲte, ε Yosep te mɔ dya Arimate kɛ diyɛ muɲ Yesus ke meɔ mɛ Pilat. Yosep bɔ ke beɲgwe meɛpi me Yesus, yasi wete, a bɔ ke beɲgwe yo sɔdyate kambɔ bekum Beyuden. Ke nye ma diyɛ muɲ Yesus dɛte ké, ε Pilat jaye. E nye kwɔ kɛ bɔ muɲ Yesus.

³⁹ E Nikɔdem te ε ma kén wete yesɔ nɛ tu kɛ beɲe Yesus kɔ nje sendi nɛ yiɲa kimɔ mutɔ te yi bo kelma nɛ yiɲa membanjɔ nde *mir nɛ *alowɛs ké. Dito yasi yinɔri kumma nda kilo kamɔtati. ⁴⁰ E bembam baka yiba bɔ muɲ Yesus bɔye nɛ mendɔmbɔ sarɲgwe nɛ kimɔ mutɔ menɔri nda yi Beyuden dikima kobile nɛ bemuɲ ban yí pumbɔ nɛ bo ké. ⁴¹ Wete ngwan bɔ ke mbey te yi bo

ngbama Yesus ke kroa ké. Wete jɔɲja boɲsɔɲ bɔ ke ngwan te, bo ti pumbe wete mumɔ kete wete yesɔ na. ⁴² E bo pumbe Yesus womete, keto yo bɔ ngimɔ te yi diki komsa jeso *Paska yan ké. Sendi, boɲsɔɲ te bɔ womete nedɔ.

Womiya Yesus

(Mt 28; Mk 16; Lk 24)

20 Ke bosa yesɔ te ε kande jɔɲja sɔndi ma dɔy, ε Mariya te ngɔndu Magdala temɛ bemeɲmɛnɛ nɛ sut kɛ ke boɲsɔɲ, yite yasi ndi nɛ mbimbi mbilip. A dolma nde, bo ma soɲɛ tari te yi bɔ ke numbu boɲsɔɲ ké. ² E nye sedye kɛ ke yi Simɔɲ Piyer, kɛ sendi ke yi jekɛ te ε Yesus dikima kwadye budyate kɔ lɛpɔ nye bo nde: «Bo ma soɲɛ muɲ Nyangwe Kumande ke boɲsɔɲ. Wuse yeti ke duwe mbey te yi bo kɔ tikɔ nye kete ké na.»

³ E Piyer temɛ pundɔ bene jekɛ te yɔru yí kɛ ke boɲsɔɲ. ⁴ Bo hɛnɛ yiba bɔ ke sedye, yasi wete, jekɛ te yɔru njɔ sedye kwɔ Piyer, ε nye kande kumɔ nɛ ke boɲsɔɲ. ⁵ Ke nye ma butuma ké, ε nye beɲe melambo ke meneti ke mɔy boɲsɔɲ. Yasi wete, a ti nyiɲe kɛ mate na. ⁶ Simɔɲ Piyer bɔ ke beɲgwe nye kɔɲ nɛ kɔɲ. E nye dɔy nyiɲe nɛ ke boɲsɔɲ, ε nye beɲe melambo ke meneti, ⁷ beɲe sendi kum kandɔ te yi bo bɔyɛma nɛ to nɛ ké. Yasi wete, kum kandɔ te yite ti be ke kiya mbey wete nɛ mendɔmbɔ mete yiri na. Yo njɔ be nɛ bɔynate ke mbey te wene dɛle. ⁸ Ndana ké, ε jekɛ te ε kandima dɔy kɔ nje nyiɲe sendi ke boɲsɔɲ. E nye beɲe tikɔ temɔ ke meɛpi mɛ Kumande Yesus. ⁹ Yo nde, kumɔ ke ngimɔ te yite bejɛke ti be ke biye to meɛpi mete yi bɔ ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde, Yesus yákanɲgwe womiyɛ ke njoka bemuɲ ké na. ¹⁰ Ndana, ε bejɛke baka yiba nje yɔkwe kɛ ke mbey te yi bo dikima dɔy kete ké.

¹¹ Yinɔri Mariya bɔ nɛ ke kɛki boɲsɔɲ ke puyɛ ke leɔ. E nye kwɔ butuma ndi nɛ dukwe ke numbu yi beɲe nɛ mɔy boɲsɔɲ. ¹² E nye beɲe bejaki Njambiyɛ yiba metidyɛ nɛ wumna melambo ke yotu ke mbey kome bo niɲgwa muɲ Yesus ké. Wete bɔ metidyɛ pulɔ to, wete pulɔ mekol. ¹³ E bo diyɛ nye nde: «Nyari, wɛ léɛ nge?» E nye yeɲsa nye bo nde: «Bo soɲma muɲ Nyangwe Kumande wombe, ma mi yeti ke duwe mbey te yi bo kɔ tikɔ nye kete ké na.» ¹⁴ Ke nye ma lɛpɔ dɛte ké, ε nye nje yeɲsa beɲe pulɔ kɔɲ nɛ. A beɲa Yesus temnate, yasi wete, a ti duwe nde, yo nye na. ¹⁵ E Yesus diyɛ nye nde: «Nyari, wɛ léɛ nge? Wɛ sáɲ nda?» Mariya takima nde, yo mɔ bakidyɛ ngwan, ε nye lɛpɛ nye nye nde: «Nyangwe mbam, nge be nde, yo wɛ bɔ nye kwɔ nɔ, tedya mi mbey te yi wɛ tikima nye kete ké, né mi kɛ bɔ nye.» ¹⁶ E Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Mariya!» E Mariya yeɲsa beɲe pulɔ kɔɲ nɛ lɛpɔ nye nye ke numbu Hebere nde: «Rabuni!» Yite nde yekele. ¹⁷ E Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Wɛ tí kpoka mi na, keto mi ti pa bendɔ kɛ pɛ yi Sarɲmbe na. Yasi wete, ken dolɔ benjɔɲ bembɛ lɛpɔ nye bo nde: Mi ke bendɔ kɛ pɛ yi Sarɲmbe te Sarɲgwe wun sendi, kɛ pɛ yi Njambiyɛ wombe te Njambiyɛ wun sendi.» ¹⁸ E Mariya te ngɔndu Magdala kwɔ kɛ lɛpɔ nye bejɛke

nde: «Mi beɲma Nyangwe Kumande.» E nye lɛpɛ mɛyasi mɛtɛ yi Kumande Yesus lɛpima kɛ nye bo.

Yesus kɛ punjɛ yotu nye bejɛkɛ bɛnɛ
(Mt 28; Mk 16; Lk 24)

¹⁹ Kɛ kiya yesɔ tɛ bekoko, kɛ bosa yesɔ tɛ ɛ kande jɔn-ja sɔndi bejɛkɛ bɛ kɛ mbɛy wɛtɛ kɛ tɔ. Bo ndadya mɛnumɛy, keto bo bɔ kɛ kambɔ bekum Beyuden. Bo sɛm sɛmɔ nde, Yesus dyanɲa tɛmɛ kɛ njoka yan lɛpɔ nye bo nde: «Wunɛ dɔy nɛ tɛ!» ²⁰ Kɛ nye ma si lɛpɔ dete kɛ, ɛ nye tedye bo mɛbɔ mɛnɛ nɛ mbanjɔ nɛ. E bejɛkɛ sosa budyate kɛ ngimɔ tɛ yi bo beɲma Kumande Yesus kɛ. ²¹ E nye basidyɛ lɛpɔ nye bo nde: «Wunɛ dɔy nɛ tɛ! Mi kɛ tomɔ sendi wunɛ nda yi Da tommɔ nɛ mi kɛ.» ²² Kɛ nye ma si lɛpɔ dete kɛ, ɛ nye wumbidyɛ bo lɛpɔ nde: «Kimɔ Sisiɲ kɛn kɛ yotu yun. ²³ Mumɔ hɛnɛ tɛ yi wunɛ ta tikɔ mɛbeyɔ mɛnɛ nɛ ngwɛtɛ, yo kɛ duwɛ kɛ to nɛ. Ma yɔkɔ yi wunɛ tɛ tikɔ mɛbeyɔ mɛnɛ nɛ ngwɛtɛ na, yo ta bɔnɛ ndi kɛ to nɛ.»

Yesus kɛ lɛpina bɛnɛ Tomasi

²⁴ Yinɔri kɛ ngimɔ tɛ yi Yesus njɔ punjɛ nɛ yotu nye bejɛkɛ bɛnɛ kɛ, wɛtɛ jɛkɛ wɛnɛ ɛ bɔ kɛ njoka bejɛkɛ bɛnɛ kamɔ jɔ yiba kɔ tɛ bɛ bɛnɛ bɛsɔ na. Yo bɔ Tomasi tɛ yi bo jɛba sendi nde Beadan kɔ. ²⁵ E bejɛkɛ tɛ bari nje lɛpɔ nye nye nde: «Wusɛ beɲma Nyangwe Kumande.» Yasi wɛtɛ, ɛ nye lɛpɛ nye bo nde: «Nɲɛ mi tɛ pa bɛnɛ mbɛy mɛpɔndi kɛ mɛbɔ mɛnɛ, nye nyɛy bɔ mbɛ kɛ mbɛy mɛpɔndi, nye sendi bɔ mbɛ kɛ mbanjɔ nɛ na, ko mi tɛ jaye nde, a womiya na.»

²⁶ Ya mɛtu yitan jɔ yitati kɛ kɔnɛtɛ, ɛ bejɛkɛ kala wɛsidya kɛ mbɛy wɛtɛ kɛ mɔy tɔ. Tomasi bɔ bɛnɛ bo, mɛnumɛy bɔ sendi ndadyate. Bo sɛm sɛmɔ, Yesus dyanɲa tɛmɛ kɛ njoka yan lɛpɔ nde: «Wunɛ dɔy nɛ tɛ!» ²⁷ Kɛ kɔnɛtɛ, ɛ nye diyɛ lɛpɔ nye Tomasi nde: «Sambila nyɛy bɔ yɔ waka, nɔ bɛnɛ mɛbɔ mɛmbɛ. Sambila sendi bɔ yɔ bobile nɛ mbanjɔ mbɛ. Ma wɛ tɛ kɛn mbɔmbu yɛ sɛnɛ na, yasi wɛtɛ, jaya.» ²⁸ E Tomasi yɛnsa nye nye nde: «Wɛ Kumande wombɛ, wɛ Njambiyɛ wombɛ!» ²⁹ E Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Wɛ tiki tɛmɔ ndana, keto wɛ beɲma mi. Mɛsosa nɛ botu betɛ bɛ tiki tɛmɔ kinɛ pa bɛnɛ baka.»

³⁰ Yesus kelma sendi yinɲa budya mɛyɛkambiyɛ kɛ misi mɛ bejɛkɛ bɛnɛ, ndi nde, bo tɛ ketɛ yo hɛnɛ kɛ mɛkana maka na. ³¹ Yo nde, bo kɛti mɛyasi mɛtɛ yikɛ, nɛ wunɛ tiki tɛmɔ nde, Yesus, nye *Krist, Mɔnɔ Njambiyɛ. Yaka nɔ, nɲɛ wunɛ tiki tɛmɔ dete, wunɛ ta bɛ nɛ jɔngwɛ keto dɔnɔ dyɛnɛ.

Yesus kɛ punjɛ yotu nye baɲa bejɛkɛ

bɛnɛ yitan jɔ yiba

21 Kɛ kɔnɛ mɛyasi mɛnɔri, ɛ Yesus basidyɛ punjɛ yotu nye bejɛkɛ bɛnɛ kɛ goɲ nyangwɛ matɔ tɛ yi bo jɛba nde Matɔ tɛ yi Tiberiyad*f1* kɔ. Punja yotu tɛ yi nye punja kɛ kwanɲama dekɛ: ² Bejɛkɛ betɛ bɔ kɛ mbɛy wɛtɛ. Yo bɔ nɛ Simɔn Piyɛr nɛ Tomasi tɛ yi bo

jɛba nde Beadan kɔ bɔ Nataniyel tɛ mɔ Kana kɛ Galile bɔ bɔnɔ bɛ Sebede nje bɔ sendi baɲa bejɛkɛ bɛnɛ yiba. ³ Simɔn Piyɛr lɛpima nye bo nde: «Mi kɛ kɛ betɛ bulajama.» E bo lɛpɛ nye nye nde: «Sine wunɛ ta kɛ.» E bo tɛmɛ pundɔ kwɔ bendɔ landi. Bo kwanɲa ndingɛle tu kinɛ wo ko gbɛla mɔnɔ yanɲa na.

⁴ Kɛ ngimɔ tɛ yi mɛyasi nje nɔ nɛ bɛy bɛy kɛ, ɛ Yesus dyɔ tɛmɛ kɛ ngindi. Yasi wɛtɛ, bo tɛ duwɛ nde, yo nye na. ⁵ Ndana, ɛ Yesus diyɛ bo nde: «Wunɛ bɔnɔ, 'wunɛ nɛ mɔnɔ yanɲa tɛ yi wunɛ yakama dye?» E bo yɛnsa nye nye nde: «Ko na.» ⁶ E nye lɛpɛ nye bo nde: «Wunɛ bɛta bulajama yaka nɛ landi pulɔ mbam bɔ, wunɛ ta dolɔ yanɲa.» Dete, ɛ bo betɛ bulajama kɛ duku. Ndana, bo tɛ bɛ nɛ deti tɛ yi dɛlɛ yo na, keto budya benjanjɔ betɛ yi yo kawula kɛ. ⁷ E jɛkɛ tɛ yi Yesus dikima kwadyɛ budyate kɔ lɛpɛ nye Piyɛr nde: «Yo Nyangwɛ Kumande.» Kɛ Simɔn Piyɛr ma wokɔ dete kɛ, ɛ nye tɔkɛ lambɔ nɛ lɛnɛ, keto a tɛ bɛ nɛ lambɔ kɛ yotu na. E nye kwɔ beta kɛ duku. ⁸ Ndana, ɛ bejɛkɛ tɛ bari bɔ landi nje nɔ yɛ nje dɛlɛ bulajama nɛ benjanjɔ ketɛ nɛ ngbɛn kɛ nɔ ngindi, keto bo tɛ bɛ lɔndunɛ nɛ ngindi na. Lɔndɔ tɛ nɛ ngindi yakama kumɔ nda mɛta gɔmay.

⁹ Kɛ bo ma kumɔ kɛ ngindi, bo bɛnɛ njanjɔ nɛ mampa kasate kɛ to dɛtɛ. Dɛtɛ tɛ bɔ tandɛ mɛma nɛ nyɛn nyɛn. ¹⁰ E Yesus lɛpɛ nye bo nde: «Wunɛ bɔnɔ baɲa benjanjɔ betɛ yi wunɛ woma ndana kɛ nje nɔ.» ¹¹ E Simɔn Piyɛr bɛndɛ landi kɛ dɛlɛ bulajama kɛ nɔ ngindi. Nyangwɛ benjanjɔ gɔmay jɔ kamɔtan jɔ yitati bɔ ketɛ nɛ ngbɛn, ko dete, bulajama tɛ nyaliyɛ na. ¹² E Yesus lɛpɛ nye bo nde: «Wunɛ njâki dyɛna.» Ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛ njoka bejɛkɛ tɛ bobɛ diyɛ nye nde: «Wɛ ba nda?» Ko mumɔ tɛ diyɛ dete na, keto bo duwɔ nde, yo Nyangwɛ Kumande. ¹³ Ndana, ɛ Yesus kɛ tɔkɛ mampa kanɛ nye bo, kelɔ sendi dete nɛ njanjɔ. ¹⁴ Yo bɔ mɛnɲa yitatite yi nye punjɛ nɛ yotu nye bejɛkɛ bɛnɛ kɛ kɔnɛ womiya nɛ kɛ.

Yesus kɛ lɛpina bɛnɛ Piyɛr

¹⁵ Kɛ bo ma si dyɛna kɛ, ɛ Yesus diyɛ Simɔn Piyɛr nde: «Simɔn tɛ mɔnɔ Jan, wɛ kɛ kwadyɛ mi gbate kwɔ yi baka kwadyɛ nɛ mi kɛ?» E nye yɛnsa nye nye nde: «I, Nyangwɛ Kumande. Wɛ duwɔ nde, mi kɛ kwadyɛ wɛ.» E nye lɛpɛ nye nye nde: «Dalɔ bɔnɔ besam bɛmbɛ.» ¹⁶ E Yesus basidyɛ diyɛ nye kɛ mɛnɲa yibate nde: «Simɔn tɛ mɔnɔ Jan, wɛ kɛ kwadyɛ mi gbate?» E nye yɛnsa nye nye nde: «I, Nyangwɛ Kumande. Gba wɛ duwɔ nde, mi kɛ kwadyɛ wɛ.» E nye lɛpɛ nye nye nde: «Bakidyɛ bɔnɔ besam bɛmbɛ.» ¹⁷ Kɛ mɛnɲa yitatite, ɛ Yesus diyɛ nye nde: «Simɔn tɛ mɔnɔ Jan, wɛ kɛ kwadyɛ mi?» E yo kwadyɛ tɛmɔ Piyɛr, keto a diyɛma nye kumɔ mɛnɲa yitati nde: «Wɛ kɛ kwadyɛ mi?» E Piyɛr lɛpɛ nye nye nde: «Nyangwɛ Kumande, gba wɛ kɛ duwɛ mɛyasi hɛnɛ, wɛ ma duwɛ nde, mi kɛ kwadyɛ wɛ.» E Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Bakidyɛ bɔnɔ besam bɛmbɛ. ¹⁸ Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wɛ kɛ: Kɛ ngimɔ tɛ yi wɛ bɔ ndi gwanjɔ, wɛ nɛ nguru wɔ dikima nye kanda kɛ jon yɔ, ɛ wɛ diki kɛ kɛ mbɛy hɛnɛ tɛ yi wɛ kwadya kɛ. Ma kome wɛ ta si jombe kɛ, wɛ ta kanɛ mɛbɔ kɛnɲɛ kwey, wɛtɛ mumɔ mɔ nje

lenje we kanda, kè ne we ke mbey te yi we yeti ke gɔɔ na.»¹⁹ Yesus lépi yinɔri yí tedye ne kwalɔ sɔɔ te yi Piyer ta saɔgwa nɔ yí nye ne Njambiyé luksa ké. Ke nye ma si léɔɔ dete ké, e nye lépe nye Piyer nde: «Benɔwe mi.»

²⁰ Ke Piyer ma yeɔsa, a béɔa jeké te e Yesus bɔ ke kwadye budyate kɔ kè nje ke kɔɔ ne. Yo jeké te e ma lenɔwe yotu wete yesɔ kenje pulɔ Yesus ke mbey medye diyé nye nde: «Nyanɔwe Kumande, yo nda e ta dyanɔwe we kɔ?»²¹ Ke Piyer ma kanje misi benje nye ké, e nye lépe nye Yesus nde: «Nyanɔwe Kumande, nɔwe be yɔkɔ, nɔwe ta dya nye ké?»²² E Yesus yeɔsa nye nye nde: «Nɔwe mi kwadye nde, a díy kumɔ ke ngimɔ te yi mi ta kala

nje ké, yo béɔa we ke nɔwe? Ke be we, benɔwe mi.»²³ E lépi yinɔri nyanja ke metɔ me benɔɔ ban nde: «Jeké te tí gwe na.» Yasi wete, Yesus tí lépe nye Piyer nde: «Jeké te tí gwe na,» a lépima nde: «Nɔwe mi kwadye nde, a díy kumɔ ke ngimɔ te yi mi ta kala nje ké, yo béɔa we ke nɔwe?»

²⁴ Yo jeké te ke yekidyé meyasi mete yi nye benɔma ké. Yo nye keté sendi yo. Wuse ke duwe nde, meyasi mete yi nye yekidyé ké, gbakasi.²⁵ Yesus kelma yinɔ budya meyasi sendi. Bo má keti meyasi menɔri hene wete wete, mi táka nde, ma mbey ta saɔna ke to mbokɔ yí tikɔ mekana mete yi bo yakama ketɔ ké.

BOTU BE TOMUN

Mekana mete yɔkɔ, yo ndi sendi Lukas ketɛ yo. Kɛ bosa mekana mete yi nye ketima kɛ, a yekidya nda yi Yesus kelma nɛ mesay kumɔ kɛ yesɔ te yi nye duwɔ nɔ kɛ nɔ dyobɔ kɛ.

Mekana mete kɛ tedye sendi wuse nda yi bosa menjɔɔ mɛ botu bete be tike temɔ kɛ yi Yesus Krist kandima nɔ kɛ. Yo kɛ lɛpɔ sendi nda yi Kimɔ Sisiɔ njɔ nɔ kɛ yotu bosa bejɛkɛ be Yesus kɛ yesɔ Paɔtekot, lɛpɔ sendi nda yi bo kandima nɛ pelna Kimɔ Tom nye botu bete be yeti Beyuden baka.

Wuse yakama bɛkɛ mekana maka kɛ nyaɔgwe menɔgabiye yitan jɔ yitati:

1. Bejɛkɛ be Yesus kɛ lɛdye njena Kimɔ Sisiɔ (kumte 1).
2. Kandɛ kɛ yesɔ te yi Kimɔ Sisiɔ njɔ nɔ kɛ yotu bejɛkɛ kɛ kumɔ kɛ yesɔ te yi Sol yeɔsama nɛ temɔ kɛ (kumte 2-8).
3. Kandɛ kɛ yesɔ te yi Sol yeɔsama nɛ temɔ kɛ kumɔ kɛ bosa kendi te yi nye kɔ pele nɛ Kimɔ Tom kɛ (kumte 9-12).
4. Kasi bosa kendi pelna Kimɔ Tom te yi Sol kɔ pele kɛ (kumte 13-14).
5. Nyaɔgwe mewesidya mete yi kwanama kɛ Yerusalem kɛ (kumte 15).
6. Kasi kendi yibate (kumte 15-18).
7. Kasi kendi yitatite (kumte 18-21).
8. Kasi kendi yinite temɛ kɛ Yerusalem kɛ nɔ Rom (kumte 21-28).

Yesus kɛ yɔkwɛ kɛ dyobɔ

1 Mbam Teyofil, kɛ bosa mekana mete yi mi ketima kɛ, mi yekidya meyasi hɛnɛ te yi Yesus kelma nɛ yi nye tedya bomɔ kɛ. Mi yekidya yo kandɛ kɛ kandinatɛ ² kumɔ kɛ yesɔ te yi Njambiyɛ yɔkidya nɛ nye kenjɛ dyobɔ kɛ. Piɔɔ te yi nye ti pa bendɔ kɛ dyobɔ, ɛ nye kele nde, Kimɔ Sisiɔ nyɛki membonɔa nye botu bete be nye tɔkuma nde, botu be tomun bɛnɛ baka. ³ A saɔgwama nɛ mɛbɔnɛ gwe. Kɛ kɔɔte, ɛ nye nje punjɛ yotu nye bo, gba nye nɛ nguru wenɛ nɛ jɔɔ. A tedya nye bo nde, yo gbakasi nɛ menjɛ budyate. Dete, a punja yotu nye bo kɛ metu kamɔni. ɛ nye dikɛ lɛpɔ meyasi nye bo kɛ kasi *Kandɔ Njambiyɛ.

⁴ Wɛte yesɔ kɛ bɛnɛ bo ma diyɔ kɛ kiya mbɛy kɛ, ɛ nye lɛpɛ nye bo nde: «Kpɛ, wunɛ ti dukwɛ kɛ Yerusalem kɛ womaɔa na. Yasi wɛte, wunɛ diyɛ lɛdye yasi te yi Saɔmbe kpoma kɛ, yasi te yi mi lɛpɛma nye wunɛ kɛ. ⁵ Keto Jaɔ tɔpuma bomɔ kɛ mɔɔku, yasi wɛte, kɛ yun, bukwa ndi mɔɔɔ metu nɛ mbɛt Njambiyɛ ta tɔpɛ wunɛ kɛ Kimɔ Sisiɔ.» ⁶ Ndana, ɛ botu be tomun be wesidyama baka diyɛ nye nde: «Nyaɔgwe Kumande, yo kɛ ngimɔ te yɔkɔ yi wɛ kɛ nje tembidye kandɔ Isarayɛl, na nam menɛti menɛ nɛ kɔkɔ?» ⁷ ɛ Yesus yeɔsa nye bo nde: «Yeti wunɛ yɔkɔgwe duwɛ menɔgimɔ nɛ metu mete na, keto yo Saɔmbe pɛsɛ yo nɛ nguru wenɛ. ⁸ Yasi wɛte, wunɛ ta bɔ deti komɛ Kimɔ Sisiɔ ta nje kɛ yotu yun kɛ. Wunɛ ta be botu bete be ta lɛpɔ gbakasi kɛ meyasi mete yi mi kelma kɛ. Wunɛ ta lɛpɔ kasi mbɛ kɛ Yerusalem, kɛ Yuda hɛnɛ, kɛ Samari, kɛ kumɔ kɛ njena menɛti.»

⁹ Kɛ Yesus ma si lɛpɛna dete kɛ, ɛ Njambiyɛ yɔkidye nye kenjɛ dyobɔ kɛ misi man. ɛ kulutu kwɔ petɔ nye, bo

kɛnɛ bɛnɛ nye se na. ¹⁰ Piɔɔ te yi bo bɔ ndi kɛ sɛngile dyobɔ yite Yesus ndi kɛ kwɔ nɛ kɛ, bo sɛm semɔ, bɛmbam yiba dyaɔma nɛ wumna melambɔ kɛ yotu temɛ kɛ kɛki yan ¹¹ lɛpɔ nye bo nde: «Wunɛ botu be Galile, keto nje yi wunɛ diyɛ ndi womɛri yi sɛngile dyobɔ kɛ? Yesus te yɔkɔ yi Njambiyɛ sɔɔma kɛ njoka yun kenjɛ dyobɔ kɛ ta basidye nje ndi nda yi wunɛ bɛnɛma nɛ nye kɛ kwɔ kɛ.»

Matiyas kɛ bɔ mbɛy Yudas

¹² Ndana, ɛ botu be tomun be Yesus nje yɔkwɛ mate kɛ *Keki mɛoliviye kɛ Yerusalem. Keki te bɔ kɛ kɛki Yerusalem, lɔndɔ te yakama kumɔ kilomɛta wɛte. ¹³ Kɛ bo ma dyɔ kɛ Yerusalem kɛ, ɛ bo bendɛ kɛ kɛ wɛte toɔgari kɛ tɔ kwey kɛ njenatɛ komɛ bo dikɛma wesidya kɛ. Yo bɔ Piyɛr nɛ Jaɔ nɛ Jak bɛnɛ Andere nɛ Filip nɛ Tomasi nɛ Bartelemi bɛnɛ Matiyo bɔ Jak te mɔɔɔ Alfe nɛ Simɔn te yi bo jɛba nde Mɔɔɔ kandɔ kɛ, nje bɔ Yude, mɔɔɔ Jak. ¹⁴ Bo hɛnɛ bɔ ndi ngiɔ wɛte, dikɛ wesidya yi ngwɛta bɛnɛ baɔa boma. Mariya te nyaɔgwe nɛ Yesus nɛ bemaɔ nɛ Yesus bɔ sendi kɛ njokate.

¹⁵ Kɛ wɛte yesɔ mewesidya man botu bete be ma tiko temɔ kɛ yi Kumande Yesus Krist baka wesidyama kumɔ nda bomɔ gɔmay jɔ kaba. ɛ Piyɛr temɛ kɛ njoka yan lɛpɔ nye bo nde: ¹⁶ «Wunɛ njɔɔ, yo bɔ nde, yasi te yi Kimɔ Sisiɔ kandima lɛpɔ nɛ mbɔmbu kɛ kasi Yudas kɛ kɛlnaɔgwe. Kimɔ Sisiɔ kandima lɛpɔ yo kɛ mekana mɛ Njambiyɛ kɛ numbu Kumande Davit. Yo Yudas te kendɛ nɛ njɔɔ botu bete be biyama Yesus baka. ¹⁷ Yudas bɔ wɛte mɔ njɔɔ su, a bɔ nɛ ngabiye kɛ mesay musu.

¹⁸ Mbam kɛ bonɔma mɔni te yi bo nya nye keto beya kɛtu mekele menɛ kɛ mɔɔ nɛ ngwaɔ. ɛ nye nje balɔ nɛ

ngij. E moy ne bunde nyaliye ke bembe, e menja mene hene si nyengwe ke puye. ¹⁹ Botu be Yerusalem hene wokuma kasi te, e bo lo ngwanj te ke numbu yan nde Hakeldama, yite nde Ngwanj mekiyo. ²⁰ Yo ketinate ke mekana me Njambiyé ke mekana me Besom nde: «Tũ ne bêki wete. Mumɔ tĩ diy sendi kete na.» Yo ketinate sendi nde: «Nè wete mumɔ bõh numbu mesay mene.» ²¹ Dete, yo kimɔte nde, wete mumɔ njâki nje nyije ke njõh su. Mɔ te yâkanjwe be ke njoka botu bete be sine bo dikima kendo baka. A yâkanjwe be mɔ te yi sine bo dikima kendo ke metu hene te yi Kumande Yesus jõh-nama nɔ sine bo ké. ²² Mɔ te yâkanjwe be yɔkɔ e jõh-nama sine bo kande ke ngimɔ te yi Jan tɔpuma ne Yesus ke mɔɔku kumɔ ke yesɔ te yi nye duwɔ nɔ ke njoka su ke dyobɔ ké. Wete mumɔ ke njoka botu bete njâki nyije ke njõh su, na be sendi mɔ te e ta lepo gbakasi ke kasi womiya Kumande Yesus.» ²³ E bo tembidiye bembam yiba: Yosep te yi bo jeba nde Barsabas yi bo loma sendi nye yija dinc nde Yustus kɔ, nje bũ Matiyas. ²⁴ Ndana, e bo ngweta ne Njambiyé lepo nde: «Nyangwe Kumande, we yɔkɔ e duwe metemɔ me bomɔ hene, tedya wuse mɔ te yi we tɔkuma ke njoka bomɔ baka yiba, ²⁵ na bũ mbey Yudas ke mesay nè ke lepina Kimɔ Tom te yi nye tikima kè ke mbey te yi yakama ne nye ké.» ²⁶ Ke kõhnte, e bo kele tay. E tay tedye Matiyas. E bo nyinje nye ke njõh botu be tomun bete bari kamɔ jɔ wete.

Piya Kimɔ Sisiŋ ke yesɔ Panjekot

2 Ke yesɔ Panjekot botu bete be ma tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus *Krist baka bɔ hene ke mbey wete. ² Semɔ semɔ, e yija medun wule dyobɔ, yo bɔ nda medun me nyangwe pupɔ, e yo tonde ke moy tũ hene kome bo bɔ metidyé ké. ³ E bo berje yija meyasi nda melam me dite. E yo bakina wete wete kè diyɔ ke yotu yan yaka ne bo hene. ⁴ E bo hene tonde ne Kimɔ Sisiŋ, kande lepina yija menumbu berjwe yasi te yi Kimɔ Sisiŋ nya bo deti te yi lepo ké. ⁵ Ke pɔku metu te yite Beyuden bete be dikima kano Njambiyé baka dikima diyɔ ke Yerusalem. Bo wulma ke mekandɔ hene ke to meneti nje biye dya womete. ⁶ Ke medun menɔri ma kelna ké, e bomɔ nje wesidya ne ngil. Bo bɔ ne yekere, keto mumɔ hene wokuma yasi te yi bejeki bɔ ke lepo ké ke numbu dya dyene. ⁷ Yo kwanjma bomɔ hene, e bo ngbakima diki diyina nde: «Bembam bete be lepina hene baka, yeti botu be Galile na? ⁸ Nge nje kelɔ nde, mumɔ hene ke njoka su wõku yasi te yi bo lepe ké ke numbu dya dyene, ke ngbak ngbak menumbu musu? ⁹ Ke njoka su, botu be Partes kete, botu be Medi nè Elam kete. Botu be Mesopotami, botu be Yuda nè Kapadɔs kete. Botu be Põh nè botu be Asi kete. ¹⁰ Botu be Friji nè Pamfili nè Ejipt nè botu be Siren ke meneti me Libi kete. Botu be wulma Rom nje biye dya waka baka kete sendi. Ke njoka yan, yo ne ngbak ngbak Beyuden nè botu bete be njɔ nyije misõn Beyuden nyija baka. ¹¹ Botu be Kret nè botu be Arabi kete sendi. Nge nje kelɔ nde, mumɔ hene woku nda yi bo ke lepo nyangwe mekele mete yi Njambiyé kelma ké ke numbu dya dyene?» ¹² Bomɔ hene bɔ numbu ne hanj

kiné duwe yasi te yi bo yakama lepo ké na. E bo diki lepo tande yan nde: «Yike ba nge?» ¹³ Ko dete, banja dikima nyetɔ bo lepo nde: «Bo ma gwe kimɔ mɔm mɔm menjam kimɔ gwenate.»

Piyer ke lepina nye ngil bomɔ

¹⁴ Ndana, e Piyer teme bene bejeki te bari kamɔ jɔ wete lepo ne men ke kwey nye ngil bomɔ nde: «Wune Beyuden nè wune bomɔ hene be diyé ke Yerusalem baka, wune lêngwe metɔ kimɔte ke yasi te yi mi ta lepo ké, ¹⁵ keto botu baka yeti ke gwe menjam nda yi wune take ké na, keto yo ndi ngimɔ yitan jɔ yini te yi bemenmene. ¹⁶ Yasi wete, yasi te yi Juwel te mɔ punja melepi me Njambiyé lepima ké ke berina ndana. A lepima nde: ¹⁷ «Njambiyé ke lepo nde: Ke metu mete yi mbokɔ ta be ke siyo ké, mi Njambiyé ta nye Sisiŋ mbe ke yotu mumɔ hene. Bõnɔ bun be bembam nè be bomari ta punje melepi membe. Begwanjɔ bun ta berje nyangwe meyasi, benjombu bun sendi ta berje nyangwe menyenɔ. ¹⁸ Gbate, ke metu mete yite mi ta nye Sisiŋ mbe ke yotu bembam nè ke yotu boma bete be kele mesay membe baka. Dete, bo ta punje melepi membe. ¹⁹ Mi ta punje nyangwe meyasi ke dyobɔ ke kwey, tedye sendi meyekambiyé ke to meneti. Yo nde, wune ta berje mekiyo, berje dite, berje yidyé nè tibay nda kulutu. ²⁰ Tu ta yinja ne yesɔ, ngwendé ta yensa be tenate nda mekiyo. Meyasi mete ta kelna yite nyangwe *Yesɔ Baba Mbokɔ tĩ pa dyɔ na. Yesɔ te ta be nyangwe kpekum. ²¹ Yo ta be nde, mumɔ hene e ta jeba dinc Baba Mbokɔ, mɔ te ta jũ.» ²² «Wune botu be kandɔ Isarayel, wune wõku yasi te yi mi ta lepo ndana nye wune ké. Yesus te e Nasaret, yo mɔ te yi Njambiyé tedya wune nde, yo nye name meyasi hene. A tedya yo ke misi mun ne nje kelna nyangwe mekele, ne nje kelna yija nyangwe meyasi nè kelna meyekambiyé mete yi Njambiyé nya nye deti te yi kelɔ ke njoka yun nda yi wune ne nguru wun duwɔ ké. ²³ Bo dyangwa mbam kɔ nye wune berjwe yasi te yi Njambiyé pesima ké, berjwe sendi nda yi Njambiyé ma si kobile njombu yanja ké. Wune bonjma nye nye botu be mebeyɔ, e bo ngba nye ke kroa, dete wune wo nye. ²⁴ Njambiyé njɔ womiyé nye jõhngwe nye sonje ke nyangwe mebõne mete yi sõh, keto sõh tĩ be ne deti te yi biye nye nda nɔ na. ²⁵ Yo dete yi Davit lepima kasi ne nde: «Mi dikima berje Baba Mbokɔ metu hene ke mbõmbu wombé, keto a ke mbam bɔ mbe, kambɔ mi nje ngwanjwa. ²⁶ Dete, temɔ mbe ne mesosa, melepi mete yi punde ke numbu mbe ké ke tedye nde, mi ne nyangwe mesosa. Sendi, mi ta wedya be ne bibina temɔ ke yɔ Njambiyé, ²⁷ keto we tí tikɔ sisiŋ mbe ke dya bemun na. We tí jaye nde, mumɔ wɔ bõku na. ²⁸ We ma tedye mi menje mete yi be ne jõhngwe. Kome mi ta berje we ké, mi ta be ne nyangwe mesosa.» ²⁹ «Wune njõh, wune tĩki, né mi pa lepi kasi sanjmbambɔ wusu Davit ne ngbak ngbak nye wune. Davit gwɔ, e bo pumbe nye. Ma kumɔ muka bonjõh ne ndi ke njoka su. ³⁰ Yasi wete, Davit bɔ mɔ punja melepi me Njambiyé. A duwɔ sendi nde, Njambiyé kpoma kinja nye nye nde,

ke njoka benday bene, nye Njambiyɛ ta tembidyɛ wɛtɛ ke njokate ɛ ta bɔ diyɔ kumande ke mbɛy nɛ. ³¹ Davit kikima bɛɛ kasi womiya *Krist. ɛ nye kande lɛpɔ nde: «Njambiyɛ tɪ lɪ Krist ke dya bemun na, a tɪ bɔ na.» ³² Wusɛ hɛnɛ bɛɛma duwɛ nde, yo Yesus te yi Njambiyɛ womiya kɔ. ³³ Njambiyɛ bendidya nye tikɔ ke mbam bɔ nɛ. ɛ sangwɛ nye nye Kimɔ Sisiɲ te yi nye kpoma kɛ. Yo Kimɔ Sisiɲ te yi nye nya ke yotu su kɛ, yo yo keɛ nde, wunɛ bɛɛna nɛ wunɛ wɔku mɛyasi mɛtɛ yikɛ. ³⁴ Yeti Davit keɛ mekele mɛtɛ na, keto Davit tɪ bendɛ kɛ dy-ɔbɔ na, yasi wɛtɛ, nye nɛ nguru wɛnɛ ke lɛpɔ nde: «Ba-ba Mbokɔ lɛpɪma nye Kumande wombɛ nde: Diyɔ mɛtidyɛ ke mbam bɔ mbɛ, ³⁵ kumɔ nde, mi sɪki kawule bɛpendɔ bɔ tikɔ ke nɪj mɛkol mɔ.» ³⁶ Dɛtɛ, kandɔ Isarayɛl hɛnɛ dɔkwɛ nde, yo gbate nde, Yesus te yi wunɛ ngbama ke kroa kɔ, yo nye yi Njambiyɛ nɲɔ tembidyɛ nde, nye Nyangwɛ Kumande, nye Krist.»

Jongwɛ botu bete be tikima temɔ ke

yi Kumande Yesus Krist baka

³⁷ Ke bomɔ ma si wokɔ mɛlɛpi mɛnɔri kɛ, ɛ yo lɔ bo ke temɔ budyate, ɛ bo diyɛ Piyɛr bɛnɛ botu be tomun te bari nde: «Wunɛ nɲɔɲ, wusɛ kɛl ba nan?» ³⁸ ɛ Piyɛr yɛnsa nye bo nde: «Wunɛ yɛnsangwɛ temɔ, nɛ mumɔ hɛnɛ jɔya nde, bo tɔpa nye ke mɔɔku nɛ dɪnɔ Yesus Krist, nɛ Njambiyɛ tiki mɛbeyɔ mun nɛ ngwɛtɛ. Dɛtɛ, Njambiyɛ ta nye wunɛ Kimɔ Sisiɲ nɛ gbelate. ³⁹ Keto yasi te yi Njambiyɛ kpoma kɛ, yo keto yun nɛ bɔɔ bun nɛ keto bomɔ hɛnɛ be nɛ nan, budya bomɔ hɛnɛ be Ba-ba Mbokɔ te Njambiyɛ wusu ta jɛba kɛnɲɛ ke yɛnɛ baka.» ⁴⁰ Piyɛr kɔ mbɔmbu lɛpɔ yɪɲɔ budya mɛlɛpi nye bo yɪ kite nɛ bo. A dikima lɛpɔ nye bo nde: «Wunɛ jɔngwɛ yotu yun. Dɛtɛ, wunɛ bɔkangwɛ nɛ botu be ngimɔ te yɔkɔ be keɛ beya mekele baka.»

⁴¹ Bo tɔpuma botu bete be jayma mɛlɛpi mɛ Piyɛr baka ke mɔɔku. Yesɔ te ɛ Njambiyɛ keɛ nde, bomɔ nda tomay yitati nyɪɲa ke nɲɔɲ botu bete be ma tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus Krist baka.

⁴² Bo bɛngwa yasi te yi botu be tomun be Yesus dikima tedye bo kɛ metu hɛnɛ. Bo dikima jɔɲna nda beman, dyena wɛtɛ, bɛ sendi sangwate ke mɛngwɛta. ⁴³ ɛ bomɔ hɛnɛ gwe wɔ yan. Botu be tomun be Yesus dikima kelɔ budya nyangwɛ mɛyasi nɛ budya mɛyekambiyɛ. ⁴⁴ Bomɔ hɛnɛ be ma tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus Krist baka bɔ ke diyɔ mbɛy wɛtɛ. Bo dikima ngbɔ mɛyasi man hɛnɛ bakidyɛ wɛtɛ. ⁴⁵ Bo dikima dyangwɛ mɛkusuku man nɛ mɛyasi man nɛ kabidya mɔni te bo hɛnɛ. Bo dikima nye mumɔ hɛnɛ mɛyasi bɛngwɛ mɛyasi mɛtɛ yi banɛ nye kɛ. ⁴⁶ Bo dikima wesidyɛ metu hɛnɛ nɛ mɛngimɔ hɛnɛ ke mbanɲɔ Njambiyɛ, ngbɔ dye-na ke mɔy mɛtɔ man nɛ mɛsosa nɛ kimɔ temɔ. ⁴⁷ Bo dikima lukse Njambiyɛ, ɛ bomɔ hɛnɛ tɔndɛ bo. Kumande Yesus dikima dokidyɛ botu bete be ma yɛnsa temɔ jaye nye baka ke nɲɔɲ yan metu hɛnɛ.

Piyɛr bɛnɛ Jan ke kelb nde,

wɛtɛ mɔ jemti kɛndi

3 Wɛtɛ bekoko Piyɛr bɛnɛ Jan bɔ ke kɛ ke mbanɲɔ Njambiyɛ ke ngimɔ mɛngwɛta te yi hawa yitati.

² Wɛtɛ mɔ jemti bɔ ke kɛki numɛy mbanɲɔ Njambiyɛ. Bo dikima jɛba numɛy te nde Nyɔɲɔ. Kande yi bo ma jɔki nɛ mbam te, a tɪ kɛndɛ wɛtɛ yesɔ na. Bo dikima sobɛ nye metu hɛnɛ kɛ tikɔ ke kɛki numɛy, na diki jɔmbu yasi ke mɛbɔ mɛ botu betɛ be dikima nyɪɲɛ ke mbanɲɔ Njambiyɛ baka. ³ Ke nye ma bɛɛ nde, Piyɛr bɛnɛ Jan ke kwadyɛ nyɪɲɛ mbanɲɔ Njambiyɛ kɛ, ɛ nye jɔmbɛ yasi ke mɛbɔ man. ⁴ ɛ bo bɛɛ nye nɛ ngonɲ. ɛ Piyɛr lɛpɛ nye nye nde: «Bɛɛna wusɛ.» ⁵ ɛ nye tike misi ke yotu yan take nde, bo ta nye nye yanɲa. ⁶ Yasi wɛtɛ, ɛ Piyɛr lɛpɛ nye nye nde: «Nɛ mɔni nɛ lɔr, mi yeti nɔ na, yasi te yi mi nɔ kɛ, mi ke nye wɛ yo: Ke dɪnɔ Yesus Krist te ɛ Nasaret tɛma, kɛndɔ.» ⁷ ɛ Piyɛr kɛnɲɛ bɔ biye nɛ nye ke mbam bɔ tembidyɛ. Ndana ndana, ɛ mɛkol mɛnɛ nɛ mɛmbɔngɔɔ mɛnɛ si ngbi. ⁸ ɛ nye dɔ ndi ngɔ wɛtɛ tɛmɛ kande kendi nyɪɲɛ nɔ bɛnɛ bo ke mbanɲɔ Njambiyɛ ndi nɛ mɛdɔ nɛ luksa Njambiyɛ. ⁹ Bomɔ hɛnɛ bɛɛma nye ke kɛndɔ, bɛɛ sendi nye ke lukse Njambiyɛ. ¹⁰ Bo bɛɛma duwɛ nde, yo nye ɛ dikima diyɔ jɔmbɔ mɛyasi ke numɛy mbanɲɔ Njambiyɛ te yi bo dikima jɛba nde Nyɔɲɔ kɔ. Yo kwangma bomɔ, ɛ bo ngbakima budyate ke yasi te yi kelnama ke yotu mbam kɔ kɛ. ¹¹ A tɪ kwadyɛ jise ke kɛki Piyɛr bɛnɛ Jan na. Bomɔ ngbakimama budyate, ɛ bo sɛdyɛ kɛ komɛ be Piyɛr bɔ ke mbɛy komɛ bomɔ dikima kɛndɔ ketɛ ke mbanɲɔ Njambiyɛ kɛ. Bo dikima jɛba mbɛy te nde Nɲɛ Salomɔɲ.

¹² Ke Piyɛr ma bɛɛ dɛtɛ kɛ, ɛ nye lɛpɛ nye bomɔ nde: «Wunɛ botu be kandɔ Isarayɛl, keto ngɛ yi wunɛ ngbakima yasi te yi kelnama ke yotu mbam kɔ kɛ? Keto ngɛ yi wunɛ bɛɛ wusɛ nɛ ngonɲ dɛtɛ kɛ? Wunɛ tɔka ka nde, yo wusɛ keɛ nde, mbam kɔ kɛndi nɛ dɛtɛ te yusu, ho nde, a kɛndi, keto wusɛ ke kanɔ Njambiyɛ budyate?»

¹³ Yo Njambiyɛ te ɛ bɛsɔngbambɔ busu Abaraham, Isak nɛ Yakɔp, Njambiyɛ te yi bo bɔ kanɔ kɔ nye mɔ mɛsay wɛnɛ Yesus luksa, Yesus te yi wunɛ bɔngma nye nye bekum, sɛɲɛ nye ke mbɔmbu yan kutudya kɔ, ko bɛkɔ nde, Pilat kwadya sɔɲɛ bɔ nɛ nye. ¹⁴ Wunɛ sɛɲma Mɔ te yi Njambiyɛ tɔkuma, ngbɛɲ mɔ kɔ, kpabɔ diyɛ nde, bo sɔɲa bɔ nɛ mɔ wona bomɔ. ¹⁵ Wunɛ woma Kumande te ɛ nye jɔngwɛ kɔ. Ko dɛtɛ, Njambiyɛ womiya nye ke njoka bemun. Wusɛ hɛnɛ bɛɛma duwɛ dɛtɛ. ¹⁶ Yo dɛtɛ te yi diyɛ ke dɪnɔ dyɛnɛ kɛ tembidyɛ mbam kɔ yi wunɛ bɛɛ nɛ yi wunɛ duwɔ kɔ keto tikina temɔ ke dɪnɔ te. Yo tikina temɔ ke yi Yesus te keɛ nde, kɔsu mbam kɔ sɪy nda yi wunɛ bɛɛma kɛ.

¹⁷ «Wunɛ nɲɔɲ, ndana mi duwɔ nde, wunɛ bekum bun kelma dɛtɛ nɛ tum. ¹⁸ Yo nde, Njambiyɛ kelma dɛtɛ yɪ tonɲɛ nɛ mɛlɛpi mɛtɛ yi nye kikima lɛpɔ ke numbu botu be punja mɛlɛpi mɛnɛ hɛnɛ nde, *Krist wɛnɛ ta sangwɛ nɛ mɛbɔnɛ. ¹⁹ Dɛtɛ, wunɛ jɔya mɛbeyɔ mun, nɛ wunɛ yɛnsangwɛ temɔ, nɛ Njambiyɛ sɔɲ mɛbeyɔ mun, ²⁰ nɛ

Baba Mbokɔ njese kimɔ te ngimɔ. Dete, a ta njese sendi *Krist, yite nde Yesus, mɔ te yi nye kpoma nde, a ta tomɔ kɔ. ²¹ Ke ngimɔ te yɔkɔ ndana Yesus Krist ta diyo ke dyobɔ kumɔ ke ngimɔ te yi meyasi hene ta si kombila nda yi Njambiyɛ kikima lɛpɔ kɛ. Njambiyɛ lɛpima yo ke numbu pupuna botu be punja meɛpi mɛnɛ be diyama ke metu mɛ njime baka. ²² Mɔyisi lɛpima nde: «Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wun ta tembidyɛ wɛtɛ mumɔ ke njoka bemaŋ bun. A ta be mɔ punja meɛpi mɛnɛ nda mi. Wunɛ ta wokuna nɛ nye ke meyasi hene te yi nye ta lɛpɔ nye wunɛ kɛ. ²³ Yasi wɛtɛ, mumɔ hene ɛ ta diyo kine wokuna nɛ mɔ punja meɛpi mɛ Njambiyɛ te kɔ, bo ta wo mɔ te soŋɛ ke *Kandɔ Njambiyɛ.» ²⁴ Botu be punja meɛpi mɛ Njambiyɛ hene, kandɛ ke Samiyɛl kumɔ ke baka be njɔ nje ke kɔŋ nɛ baka, bo hene tapitama lɛpɔ kasi metu mɛtɛ. ²⁵ Wunɛ bɔkɔ be botu be punja meɛpi mɛ Njambiyɛ, wunɛ jadya ke mɔy mbon te yi Njambiyɛ kelma bene besaŋmbambɔ busu kɛ. Njambiyɛ lɛpima nye Abaraham nde: «Mekandɔ mɛ bomɔ hene ke to meneti ta be nɛ mekombila keto benday bɔ.» ²⁶ Yo diŋ keto yun yi Njambiyɛ tɔkuma mɔ mesay wɛnɛ. A tomma nye njese, na nje nye wunɛ mekombila yɛ kelɔ nde, mumɔ hene tiki beya mekele mɛnɛ.»

Piyer bene Jan ke mbɔmbu

nyangwe jɔsi Beyuden

4 Piŋɔ te yi Piyer bene Jan bɔ ndi ke lɛpina nye bomɔ kɛ, ɛ botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ kum besɔja te ɛ diyɛ nɛ botu bete be bakidyɛ mbanjɔ Njambiyɛ baka nɛ *Besadusɛ nje dolɔ bo. ² Bo bɔ nɛ ngambi sunɔwɛ nɛ Piyer bene Jan, keto bo dikima lɛpɔ nye bomɔ nde, bemunɔ ta womiyɛ, keto Yesus womiya sendi ke njoka bemunɔ. ³ ɛ bo biye bo yadyɛ ke tɔ jɔbɔ kumɔ misi pupɛ, keto bo biya bo bekoko. ⁴ Ko bekɔ dete, ke njoka botu bete be wokuma meɛpi mɛtɛ yi Piyer bene Jan lɛpima kɛ, budyate tikima temɔ ke yi Kumande Yesus. Botu bete be tikima temɔ dete baka kumma nda bembam tomay yitan.

⁵ Ke kiya misi pupɛ te, ɛ bekum nɛ betomba be dya nɛ botu be ketina meyasi wesidyɛ ke Yerusalem. ⁶ Hana te nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ bɔ ke njokate. Kayif nɛ Jan nɛ Aleksanderɛ nɛ bomɔ hene be bɔ nɛ jadyɛ bene bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ baka bɔ sendi kete. ⁷ ɛ bo bɔ Piyer bene Jan tembidyɛ ke mbɔmbu yan diyɛ bo nde: «Yo nda nye wunɛ deti, ho yo ke diŋɔ nda yi wunɛ sidya nɛ kɔsu mbam kɔ kɛ?» ⁸ Kimɔ Sisiŋ bɔ tondunate ke yotu Piyer, ɛ nye lɛpɛ nye bo nde: «Wunɛ bekum nɛ wunɛ betomba be kandɔ Isarayɛl, ⁹ wunɛ ke diyɛ wuse mediyɛn ndana keto kimɔ mekele mɛtɛ yi kelnama ke yotu mɔ te ɛ ma kɔkɔ kɔ. Wunɛ ke diyɛ nde, wuse lɛpi nda yi kɔsu nɛ siyma nɔ kɛ. ¹⁰ Wunɛ hene nɛ kandɔ Isarayɛl hene, wunɛ dɔkwe nde, wunɛ bɛŋa mbam kɔ ndana nɛ kimɔ yotu nɛ hene ke mbɔmbu yun keto diŋɔ Yesus Krist te ɛ Nasaret. Yo Yesus te yi wunɛ ngbama ke kroa, ɛ Njambiyɛ nje womiyɛ nye soŋɛ ke njoka be-

munɔ kɔ, yo nye kele nde, wunɛ bɛŋa mbam kɔ ndana deke. ¹¹ Yesus nye Tari*f1* te yi wunɛ botu be sumna njumɔ seŋma. Yo tari te nje be saŋgwe kondɔ ndana. ¹² Kine wɛtɛ mumɔ yakama nye bomɔ jonɔwɛ na, keto kine wɛtɛ diŋɔ yi Njambiyɛ nya ke njoka bomɔ yi yakama nye wuse jonɔwɛ na.»

¹³ Bo ngbakimama budyate, keto bo bɛŋma nde, Piyer bene Jan ke nye temɔ yan hene ke yasi te yi bo lɛpɛ kɛ, duwɛ sendi nde, bo ti be botu be duwɔ mekana na. Bo duwɔ bo, keto Piyer bene Jan jonɔnama bene be Yesus. ¹⁴ Bomɔ baka bɛŋma mɔ kɔsu te yi Piyer bene Jan jonɔgwa kɔ ke kɛki yan. Dete, bo ti be se nɛ yanɔ te yi lɛpɔ na. ¹⁵ Bo njɔ lɛpɔ nye bo nde, bo pɔndu ke mbanjɔ jɔsi. ɛ bo nje tika nembɛ lɛpɔ tandɛ yan nde: ¹⁶ «He ta kelɔ nan nɛ botu baka? Keto yo yeti ke sɔ na, bomɔ hene ke Yerusalem duwɔ nde, bo kelma wɛtɛ meyekambiyɛ yi bɔ kpekum. Sendi, wuse yeti nɛ deti te yi biye meso na. ¹⁷ Ko bekɔ dete, yɛ kelɔ nde, kasi te tɛ nyanjanɔwɛ ke metɔ mɛ bomɔ, wuse kidyikwe bo nɛ menje hene nde, bo tɛ lɛpi kasi Yesus te nye wɛtɛ mumɔ na.» ¹⁸ ɛ bo jeba Piyer bene Jan lɛpɔ kimɔte nye bo nde, kpe, bo tɛ buta se numbu lɛpɔ ho tedye yiŋa yasi nye bomɔ ke kasi Yesus na. ¹⁹ Ko bekɔ dete, ɛ Piyer bene Jan lɛpɛ nye bo nde: «Wunɛ nɛ nguru wun pɛsi, nge be nde, yo nɛ ngbenɔ ke misi mɛ Njambiyɛ nde, bomɔ wɔkunangwe nɛ wunɛ ho bo wɔkunangwe nɛ Njambiyɛ. ²⁰ Yasi wɛtɛ, wuse tɛ yaka diyo kine lɛpɔ yasi te yi wuse bɛŋma nɛ yi wuse wokuma kɛ na.» ²¹ ɛ bo basidyɛ ngaliye misi nye Piyer bene Jan. Ke kɔŋte, ɛ bo nje soŋɛ bɔ nɛ bo. Bo ti be nɛ nje te yi pɔnse bo na, keto bo bɔ ke kambɔ bomɔ, keto bomɔ bɔ ke lukse Njambiyɛ ke yasi te yi kwanɔnama kɛ. ²² Mesew mɛ mbam te yi Njambiyɛ kelma meyekambiyɛ te yinɔri ke yotu nɛ sidyɛ kɔsu nɛ kɔ kwanɔma mesew kamɔni.

²³ Ke bo ma soŋɛ bɔ nɛ bo kɛ, ɛ bo kwɔ kɛ ke yasi benjɔŋ ban. ɛ bo yekidyɛ yasi te yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ betomba be dya lɛpima nye bo kɛ. ²⁴ Ke benjɔŋ ban ma woko yasi te yi be Piyer yekidyɛ nye bo kɛ, ɛ bo hene kanɛ men ngwɛta nɛ Njambiyɛ lɛpɔ nde: «Sa Mbokɔ, yo wɛ kuse dyobɔ nɛ meneti nɛ maŋ nɛ meyasi hene te yi diyɛ kete kɛ. ²⁵ Yo wɛ lɛpɛ nɛ nje Kimɔ Sisiŋ ke numbu saŋmbambɔ wusu, mɔ mesay wɔ Davit nde: «Nge kele yi botu bete be yeti ke duwɛ Njambiyɛ kele yasi ndana nda ngongɔ njomɔ kɛ? Nge kele nde, mekandɔ mɛ botu bete be yeti ke duwɛ Njambiyɛ baka bɛki nɛ beya metake deke?»

²⁶ Bekumande bete be name meneti baka ma komsa dyambi. Bekum sendi ma saŋgwe ngiŋ sunɔwɛ nɛ Baba Mbokɔ bene *Krist wɛnɛ.» ²⁷ Keto nɛ Herod nɛ Pɔnsi Pilat nɛ yiŋa mekandɔ bɔ sendi mekandɔ mɛ botu be Isarayɛl ma saŋgwe ngiŋ ke dyari ke sunɔwɛ nɛ kimɔ mɔ mesay wɔ Yesus te yi wɛ tɔkuma kɔ. ²⁸ Bo kelma dete yɛ tonje nɛ meyasi hene te yi wɛ kikima si kpo nɛ deti yɔ nda yi wɛ kwadya nde, yo kɛlnangwe dete kɛ. ²⁹ Yori Baba Mbokɔ, bɛŋa nda yi bo beliyɛ misi sunɔwɛ nɛ wuse kɛ. Kelɔ nde, wuse botu be mesay bɔ lɛpi meɛpi mɔ kine wɔ na. ³⁰ Dete, buta bɔ yɔ, nɛ mekɔn mɛ bomɔ siy, nɛ meyekambiyɛ nɛ nyangwe meyasi kelna

ne dinc kimɔ mɔ mesay wɔ Yesus.»³¹ Ke bo ma sidye menɔweta ne Njambiyɛ kɛ, ɛ mbey te yi bo wesidyama kete kɛ ngwanɔwa. ɛ Kimɔ Sisiɲ tondɛ ke yotu yan. ɛ bo kande lɛpina mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kine wɔ na.

Jongwe bosa bekriten

³² Bomɔ hɛnɛ be ma tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus Krist baka bɔ ndi temɔ wete ne metake wete. Mumɔ wete ne wete ke njoka yan ti lɛpɛ nde, meyasi mene wɔkunangwe ndi ne nye na. Yasi wete, yasi hɛnɛ bɔ yi bomɔ hɛnɛ ke njoka yan. ³³ Botu be tomun be Yesus dikima lɛpɔ kasi womiya Kumande Yesus ne nyangwe deti. Njambiyɛ nya bo hɛnɛ nyangwe mɛkombila. ³⁴ Mumɔ wete ne wete ti be ne ngwete ke njoka yan na. Botu bete be bɔ ne menɔwan ho ne metɔ baka dikima dyanɔwe yo, bu mɔni te ³⁵ nje jokwe ke nji mekol mɛ botu be tomun be Yesus. ɛ bo diki nje kabɔ nye bomɔ hɛnɛ. Bo nya mumɔ hɛnɛ benɔwe yasi te yi banɛ nye kɛ. ³⁶ Yo bɔ ne wete mbam nde Yosep, mɔ kandɔ *Levi, bo jaki nye ke Siprɛ. Botu be tomun be Yesus loma nye nde Barnabas, yite nde Mɔ nyena menɔgite. ³⁷ A bɔ ne ngwan, ɛ nye dyanɔwe yo bu mɔni te nje jokwe ke mekol mɛ botu be tomun be Yesus.

Kasi Ananiyas benɛ nyari wene Safira

5 Yasi wete, wete mbam nde Ananiyas benɛ nyari wene Safira dyanɔwa pel meneti man. ² ɛ nye wokuna benɛ nyari baka sumba bakidye ngabiye te wete. ɛ nye nje bu bukwe te kɛ jokwe ke mekol mɛ botu be tomun be Yesus. ³ ɛ Piyer diyɛ nye nde: «Ananiyas, nge kele nde, *Satan si nganɔgile temɔ yɔ yɛ kelɔ nde, kelɔ jɔ nye Kimɔ Sisiɲ, yɛ kelɔ sendi nde, bakidya yina ngabiye mɔni ngwan te yi we dyanɔwa kɛ? ⁴ We mɔ diy kine dyanɔwe ngwan te, 'ma yo yeti ndi ngwan yɔ na? 'Ke kɔn dyanɔwate, mɔni te yeti ndi yɔ na? Nge kele yi we bɔ ne kwalɔ metake mete yike ke temɔ yɔ kɛ? We ti kɛl jɔ nye bomɔ na, yasi wete, we kɛl jɔ nye Njambiyɛ.» ⁵ Ke Ananiyas ma wokɔ mɛlɛpi menɔri kɛ, ɛ nye bale ne pet sanjan kwɔ gwe. ɛ bomɔ hɛnɛ be bɔ womete baka gwe wɔ budyate. ⁶ ɛ begwanjɔ nje bɔye nye ne lambɔ gbanɔwe nye kɛ pumbu.

⁷ Diyɔ nda hawa yitati ke kɔnte kɛ, ɛ nyari nyinɛ tɔ kine duwe yasi te yi kwanɔna kɛ na. ⁸ ɛ Piyer diyɛ nye nde: «Lɛpɔ nye mi, ngwan te yi wune dyanɔwa kɛ, buyɔ mɔni te hɛnɛ kɛ?» ɛ nye yeɲsa nde: «I, siya te ri.» ⁹ ɛ Piyer lɛpɛ nye nye nde: «'Wune njonɔ siki kpo ngin yɛ bobɛ ne Sisiɲ Baba Mbokɔ keto nge? Dukwe nde: Botu bete be boɲma njonɔ kɛ pumbu baka ke numɛy, bo ta gbanɔwe sendi we kwɔ na.» ¹⁰ ɛ Safira bale ne pet sanjan ndi nga wete ke mekol mɛ Piyer kwɔ gwe. Begwanjɔ nyinɔma tɔ dolɔ nde, a gwɔ, ɛ bo gbanɔwe nye kwɔ na kɛ pumbɔ ke keki njom. ¹¹ Njonɔ bomɔ hɛnɛ be tikima temɔ ke yi Kumande Yesus nɛ bomɔ hɛnɛ be wokuma meyasi menɔri baka gwɔ wɔ budyate.

Botu be tomun be Yesus ke kelɔ

nyangwe meyekambiyɛ

¹² Botu be tomun be Yesus dikima kelɔ budyɔ meyekambiyɛ nɛ budyɔ nyangwe meyasi ke njoka bomɔ. Bo dikima wesidyɔ bo hɛnɛ ke wete mbey nde Nje Salomɔn ke mɔy mbanjɔ Njambiyɛ. ¹³ Gbɛla mumɔ wete ne wete ti bobɛ nyinɛ ke njonɔ yan na, ko beko dete, bomɔ bɔ ke tɔndɔ bo budyate. ¹⁴ Bomɔ budyate bɔ ke tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus. Yo bɔ bembam nɛ bo-mari. Njambiyɛ bɔ ke dokidye bomɔ ke njonɔ yan. ¹⁵ Dete, bomɔ dikima bu botu be kɔn kɛ na ke keki menje ninɔwe bo ke metan nɛ ke mɛdele, simande wukume yotu Piyer ta kɛ ke yotu banɔ ke ngimɔ te yi nye ta kwɔ kɛ. ¹⁶ Banɔ bomɔ budyate njɔ sendi wule ke mɛdya mete yi bɔ ke keki Yerusalem kɛ. Bo njɔ ne botu be kɔn nɛ botu bete be beya mesisiɲ dikima njangwe bo baka. ɛ mekɔn man hɛnɛ siye.

Bo ke basidye tedye botu be tomun

be Yesus mɛbɔne

¹⁷ Ndana, ɛ beya temɔ kwɔ nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ bomɔ hɛnɛ be bɔ benɛ bo baka. Bo bɔ ke njonɔ *Besadusɛ. ¹⁸ Bo biyima botu be tomun be Yesus kenje ke nyangwe tɔ jɔbɔ. ¹⁹ Ko beko dete, wete jaki Baba Mbokɔ njɔ ne tu bute menumɛy mɛ tɔ jɔbɔ punje bo lɛpɔ nye bo nde: ²⁰ «Ne kwɔn kɛ ke mbanjɔ Njambiyɛ kɛ lɛpɔ mɛlɛpi hɛnɛ ke kasi jongwe te yi kpo ne kpo te yike nye bomɔ.» ²¹ Ke bo ma wokɔ dete kɛ, ɛ bo kwɔ bemenɔmɛnɛ ne sut nyinɛ ke mbanjɔ Njambiyɛ. Ke kɔnte, ɛ nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ dya benɛ botu benɛ, jeba botu be nyangwe jɔsi Beyuden nɛ betomba be mɛmbanjɔ mɛwesidyɔ Beyuden hɛnɛ ke kandɔ Isarayel. ɛ bo tome bomɔ kɛ jeba ne botu be tomun be Yesus ke tɔ jɔbɔ nje na.

²² Besɔja bete yi bo tomma baka kɔ kumɔ ke tɔ jɔbɔ kine dolɔ bo na. ɛ bo yɔkwe nje lɛpɔ nde: ²³ «Wuse dolma numɛy tɔ jɔbɔ kimɔ ndadyate. Botu be bakidya tɔ jɔbɔ bɔ sendi ke numɛy. Yasi wete, ke wuse ma bute numɛy, wuse ti dolɔ mumɔ wete ne wete ke mɔyte na.» ²⁴ Ke kum besɔja be botu be bakidya mbanjɔ Njambiyɛ nɛ bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ ma wokɔ dete kɛ, ɛ sosu yan siye. Bo ti duwe nda yi bo yakama kɛ ne lɛpi te mbɔmbu na. ²⁵ Diyɔ kɛ, ɛ wete mumɔ nje lɛpɔ nye bo nde: «Wune dɔkwe nde, bembam bete be wune nya ke jɔbɔ baka mɛ ke mbanjɔ Njambiyɛ ke lɛpina nye bomɔ.»

²⁶ Ndana, ɛ kum besɔja be botu be bakidya mbanjɔ Njambiyɛ bu besɔja kɛ bu ne botu be tomun be Yesus nje na. Besɔja bɔ ke gwe kan yotu yan nde, bomɔ mɛ nje lɔ bo ne metari wo. Dete, ɛ bo bu botu be tomun be Yesus ne te nje na. Bo boɲma bo ne te nje na, keto besɔja bɔ ke kambɔ nde, bomɔ mɛ nje lɔ bo ne metari wo. ²⁷ Bo boɲma bo dya na ke mbɔmbu botu be nyangwe jɔsi Beyuden. ɛ nyangwe kum botu be nyena

sadaka nye Njambiyɛ lɛpɛ nye bo nde: ²⁸ «Wuse tɪ kidyɛ wunɛ nde, wunɛ tɪ boba lɛpɔ kasi mbam ɛnɔru nye bomɔ na? Ndana wunɛ ma si lapidyɛ mɛlɛpi mɛtɛ yi wunɛ tɛdyɛ kɛ kɛ Yerusalem. Sendi, wunɛ kɛ kwadyɛ kelɔ nde, simbo sɔŋ nɛ bɔl kɛ to su.»

²⁹ Ɛ Piyɛr bɛnɛ botu be tomun be Yesus yɛnsa nde: «Nɛ Njambiyɛ nɛ bomɔ, wuse yɔkɔŋwɛ wokuna nɛ Njambiyɛ. ³⁰ Njambiyɛ tɛ ɛ besaŋmbambɔ busu dikima kanɔ kɔ womiya Yesus tɛ yi wunɛ nɔgbama kɛ kroa wo kɔ. ³¹ Njambiyɛ bɛndidyɛ nye tikɔ kɛ mbam bɔ nɛ, tɛmbidyɛ nye Nyangwɛ Kumande, tɛmbidyɛ sendi nye mɔ tɛ ɛ ta jɔŋgwe bomɔ kɔ. A ta kelɔ nde, botu be kando Isarayɛl yɛnsaŋgwe tɛmɔ, nɛ Njambiyɛ tiki mɛbeyɔ man nɛ nɔgwɛtɛ. ³² Wuse kɛ lɛpɔ su sinɛ be Kimɔ Sisiŋ tɛ yi Njambiyɛ nya botu betɛ be wokuna nɛ nye baka nde, mɛyasi mɛtɛ gbakasi.» ³³ Kɛ botu betɛ be bɔ kɛ nyangwɛ jɔsi tɛ ma wokɔ mɛlɛpi mɛnɔri kɛ, ɛ boku nyiŋɛ to yan. Bo kwadyɛ wo botu be tomun be Yesus.

³⁴ Yasi wɛtɛ, ɛ wɛtɛ mbam nde Gamaliyɛl ɛ bɔ kɛ njoka botu be nyangwɛ jɔsi tɛ kɔ tɛmɛ. A bɔ kɛ njɔŋ *Befarisɛ. A bɔ sendi nyangwɛ mɔ duwɔ mɛmbɔŋga. Bomɔ hɛnɛ dikima jɛsɔ nye. Ɛ nye lɛpɛ nde, bo pɔŋ pa punjɛ botu be tomun be Yesus nɛ mbɛt kɛnjɛ sɛ. ³⁵ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ nye nje lɛpɔ nye botu be nyangwɛ jɔsi nde: «Wunɛ botu be kando Isarayɛl, wunɛ dɪy nɛ sɔsɔ kɛ yasi tɛ yi wunɛ ta kelɔ nɛ bomɔ baka kɛ. ³⁶ Keto mɛtu mɛtɛ tɪ pa kiko na yi wɛtɛ mbam nde Tɛdas dyaŋma nɔ kɛ. A dikima lɛpɔ nde, nye mbɛndɔ, ɛ bomɔ nda gɔmay yini jangwɛ kol nɛ nye. Baŋa bomɔ njɔ wo Tɛdas, ɛ bomɔ hɛnɛ be jangwa kol nɛ nye baka si posiye, ɛ kasi yan yambile. ³⁷ Kɛ kɔŋ Tɛdas, ɛ Yude dya kɛ nɔgimɔ tɔlna bomɔ. A bɔ mɔ Galile, a dɔlma bomɔ budyate nyinje kɛ njɔŋ nɛ. Ɛ bo wo nye sendi, ɛ bomɔ hɛnɛ tɛ be jangwa kol nɛ nye baka si posiye. ³⁸ Yori yi mi lɛpɛ ndana nye wunɛ nde, wunɛ tɪ kel se yaŋa nɛ botu baka na, wunɛ tiki bo, nɛ bo kwɔ. Keto nɔgɛ bɛ nde, yasi tɛ yi bo kwadyɛ kelɔ nɛ mɛkele mɛtɛ yi bo kelɛ kɛ wɔla kɛ dyaŋɔ bomɔ, yo ta yambile. ³⁹ Yasi wɛtɛ, nɔgɛ bɛ nde, yo mɛkele mɛ Njambiyɛ, wunɛ yeti nɛ deti tɛ yi yaŋgile yo na. Wunɛ dɪy nɛ sɔsɔ, ma wunɛ mɛ nje lɔ dyaŋbi sungwɛ nɛ Njambiyɛ.» ⁴⁰ Ɛ bo jayɛ lɛpi Gamaliyɛl. Ɛ bo jɛba botu be tomun be Yesus nje nɔ. Ɛ bo kwɔ njurɔ bo kidyɛ bo nde, bo tɪ lɛpi se dɪnɔ Yesus na. Kɛ kɔŋtɛ, ɛ bo nje sɔŋɛ bɔ nɛ bo. ⁴¹ Botu be tomun be Yesus yɔkwɔ kɛ nyangwɛ jɔsi Beyudɛn nɛ mɛsosa, keto Njambiyɛ bɛŋma nde, bo yakama saŋgwa nɛ mɛbɔnɛ keto dɪnɔ Yesus Krist. ⁴² Bo kɔ mbɔmbu tɛdyɛ bomɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ mɛtu hɛnɛ kɛ mɔy mbanjɔ Njambiyɛ nɛ kɛ mɔy mɛtɔ, lɛpɔ sendi Kimɔ Tom *Krist, yite nde Yesus.

Kandina mɛsay mɛ bediyakɛrɛ

6 Kɛ nɔgimɔ tɛ yite botu betɛ be bɛŋgwe mɛlɛpi mɛ Yesus baka bɔ kɛ buyɔ kɛ nɔ mbɔmbu. Ɛ Beyudɛn betɛ be bɔ kɛ njokate be bɔ kɛ lɛpɔ numbu Grɛk baka lɛpina beyate nɛ *Behebere tɛ bɔnɔ be dya, keto bekusɔ boma betɛ be bɔ kɛ njɔŋ tɛ yan baka. Bo lɛpinama detɛ kɛ kasi mɛsay mɛ kabina mɛyasi mɛtɛ yi bo dikima kelɔ mɛtu hɛnɛ kɛ. Keto Beyudɛn tɛ bɔnɔ be

dya tɪ bɛ kɛ takɛ bekusɔ bomari tɛ ban na. ² Ɛ botu be tomun be Yesus kamɔ jɔ yiba wesidyɛ botu betɛ be bɛŋgwe mɛlɛpi mɛ Yesus hɛnɛ baka lɛpɔ nye bo nde: «Yo tɪ yaka nde, wuse tiki lɛpina Kimɔ Tom Njambiyɛ kpɔlɔ nje kelɔ mɛsay mɛ kabina mɛdyɛ na. ³ Wunɛ njɔŋ, detɛ wunɛ tɔka bɛmbam yitan jɔ yiba kɛ njoka yun. Bo bɛki botu betɛ be bomɔ kɛ jayɛ bo, bɛ tondunatɛ nɛ Kimɔ Sisiŋ, bɛ sendi botu be dyaŋɔ, nɛ wuse kaŋ mɛsay mɛtɛ yite nye bo. ⁴ Detɛ, wuse ta kɛ su mbɔmbu yɪ nɔgwɛta nɛ Njambiyɛ, yɪ lɛpɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nye bomɔ mɛŋgimɔ hɛnɛ.» ⁵ Ɛ bomɔ hɛnɛ jayɛ lɛpi tɛ. Ɛ bo tɔkɛ Iɛn. A bɔ kɛ tikɔ tɛmɔ nɛ hɛnɛ kɛ yi Njambiyɛ, bɛ sendi tondunatɛ nɛ Kimɔ Sisiŋ. Ɛ bo tɔkɛ sendi Filip nɛ Prokɔr nɛ Nikanɔr nɛ Timɔŋ, tɔkɛ sendi Parmenas nɛ Nikola tɛ mɔ dya Anɔiyos. Nikola tikima mɛkele mɛ dya dyaŋɛ, nyiŋɛ misɔn Beyudɛn. ⁶ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ bo nje bɔ bo tɛdyɛ botu be tomun be Yesus. Ɛ bo nɔgwɛta nɛ Njambiyɛ kase mɛbɔ kɛ yotu yan. ⁷ Mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɔ kɛndɔ mbɔmbu. Botu betɛ be bɛŋgwe mɛlɛpi mɛ Yesus Krist baka bɔ kɛ buyɔ budyate kɛ Yerusalem. Ɛ baŋa budya botu be nyɛna sadaka nye Njambiyɛ jayɛ tikɔ tɛmɔ yan kɛ yi Yesus.

Bo kɛ biye Iɛn

⁸ Njambiyɛ nya Iɛn tɛmɔ nɔgikwa, nye sendi nye deti budyate. A dikima kelɔ nyangwɛ mɛyasi nɛ nyangwɛ mɛkele kɛ misi mɛ bomɔ. ⁹ Ndana, ɛ baŋa bomɔ kande nyɛna mɛso nɛ nye. Yo bɔ baŋa botu be mbanjɔ mɛwesidyɛ tɛ yi bo jɛba nde botu be ma duwɛ kɛ dya bala baka. Yo bɔ Beyudɛn betɛ be Siren nɛ be Aleksanɔdiri. Baŋa botu betɛ be nya sendi mɛso nɛ Iɛn baka bɔ Beyudɛn be Silisi nɛ be Asi. ¹⁰ Ko bekɔ detɛ, bo tɪ bɛ nɛ deti tɛ yi sumɔ kol kɛ mbɔmbu wɛnɛ na, keto a bɔ kɛ lɛpina nɛ dyaŋɔ tɛ yi Kimɔ Sisiŋ nya nye kɛ. ¹¹ Ndana, ɛ bo nye bomɔ mɔni nɛ sɔ. Ɛ botu betɛ lɛpɛ nde: «Wuse wokuma mbam kɔ kɛ lɛpɔ lɛpi gbutu sungwɛ nɛ Mɔyisi nɛ Njambiyɛ.» ¹² Ɛ bo nye dɪtɛ kɛ lɛpi tɛ kɛ mɛtɔ mɛ bomɔ nɛ kɛ mɛtɔ mɛ betomba be dya nɛ botu be ketina mɛyasi. Ɛ bo tɛmɛ kɛ kɔmɛ Iɛn bɔ kɛ biye nye kɛ nɔ kɛ nyangwɛ jɔsi Beyudɛn. ¹³ Ɛ bo kɛ nɛ bomɔ, nɛ bo kɛ pɛsi lɛpi nye kɛ numbu nɛ. Ɛ botu betɛ lɛpɛ nde: «Mɛtu hɛnɛ mbam kɔ kɛ lɛpina beyate sungwɛ nɛ mbanjɔ Njambiyɛ tɛ yikɛ, mbɛy tɛ yi nɛ kiyo kɛ. A kɛ lɛpina sendi beyate sungwɛ nɛ mɛmbɔŋga mɛ Njambiyɛ tɛ yi Mɔyisi tɛdyɛ kɛ. ¹⁴ Wuse wokuma nye kɛ lɛpɔ nde, Yesus tɛ mɔ dya Nasarɛt kɔ ta yaŋgile mbanjɔ Njambiyɛ tɛ yikɛ, sɛnjɔ sendi mɛyasi mɛtɛ yi Mɔyisi tɛdyɛ wuse kɛ.»

¹⁵ Bomɔ hɛnɛ be bɔ kɛ nyangwɛ jɔsi Beyudɛn baka bɔ kɛ bɛŋɛ Iɛn nɛ nɔgɔŋ. Ɛ bo bɛŋɛ nde, mbɔmbu nɛ kɛ bɔŋna nɛ mbɔmbu wɛtɛ jaki Njambiyɛ.

Iɛn kɛ gbasɔ kɛ mbɔmbu nyangwɛ jɔsi

Beyudɛn nde, yo bo wo Yesus

7 Ndana, ɛ nyangwɛ kum botu be nyɛna sadaka nye Njambiyɛ diyɛ Iɛn nde: «Mɛyasi kwaŋnama

gbate dete?»² E nye yensa nde: «Wune njɔn nɛ wune besaŋgwe bembɛ, wune wɔku yasi te yi mi ta lepɔ kɛ. Njambiyɛ te yi bomɔ yākaŋgwe lukse nye kɔ punja yotu nye saŋmbambɔ wusu Abaraham kɛ ŋgimɔ te yi nye bɔ ndi kɛ Mesopotami kɛ, yite a ti pa kɛ diyɔ kɛ Karaŋ na. E Njambiyɛ lepɛ nye nye nde: ³ «Tikɔ kando dɔyɔ nɛ meneti mɔ kwɔ kɛ kɛ meneti mete yi mi ta tedye we kɛ.»⁴ Ndana, ε Abaraham tike meneti mɛ Bekalde kɛ diyɔ kɛ Karaŋ. Kɛ kɔŋ sɔŋ saŋgwe wene, ε Njambiyɛ sɔŋe nye womete, njese kɛ meneti mete yike yi wune diyɛ kete ndana kɛ.⁵ Njambiyɛ ti nye Abaraham yiŋa yaŋa kɛ meneti mete na, ko mɔkɔ pɛl meneti nɛ mbet yi yakama yaka ko gbela bara kol nɛ na. Ko bɛkɔ dete, Njambiyɛ kpoma nye nye nde, a ta nye nye meneti, sendi, benday bene ta namɔ yo diyɔ kete kɛ kɔŋ nɛ. Yasi wete, Abaraham ti bɛ nɛ mɔkɔsike kɛ ŋgimɔ te yite na.⁶ Njambiyɛ lepima sendi nye nye nde: «Benday bɔ ta kɛ diyɔ kɛ dya tombɔ. Betombɔ ta bɔ bo nda bebala, tedye bo nyaŋgwe mɛbɔnɛ kɛ mesew gɔmay yini,⁷ yasi wete, mi ta jɔse kando te ε ta biye bo nɛ bala kɔ. Kɛ kɔŋte, bo má yɔkwe mate nje kelɔ mesay nye mi kɛ mbey te yike.»⁸ Ndana, ε Njambiyɛ kele mbon bene Abaraham. Mbon te ta bɛŋna kɛ pɛsina bɔkɔ bembam. Dete, kɛ Abaraham ma ja mɔkɔ wene Isak ya metu yitan jɔ yitani kɛ, ε nye pɛse nye. Kɛ Isak ma ja mɔkɔ wene Yakɔp kɛ, ε nye pɛse nye. Yakɔp njɔ ja bɔkɔ bembam kamɔ jɔ yiba, ε nye pɛse bo. Yo bo kamɔ jɔ yiba nje ja budya mɛkando mete yike hɛnɛ.

⁹ «E besaŋmbambɔ busu benɔri bɔ beya temɔ suŋgwe nɛ Yosep kwɔ dyaŋgwe nye. E botu bete bɛ bɔmma nye baka kwɔ nɛ nye kɛ dyaŋgwe kɛ Ejipt nda bala.¹⁰ Ko bɛkɔ dete, Njambiyɛ diyma pɛ yene jɔŋgwe nye sɔŋe kɛ beya meyasi hɛnɛ te yi bo kelma nɛ nye kɛ. Njambiyɛ nya nye dyaŋ yɛ kelɔ nɛ mesay kɛ keki Farawɔŋ, kumande Ejipt. A kelma sendi nde, Farawɔŋ kwɔdyikwe Yosep. E Farawɔŋ tembidiye nye nde, a diy nɛ meneti mɛ Ejipt, diyɔ sendi nɛ tɔ dyene hɛnɛ.¹¹ Diyɔ kɛ, ε kolɔ dya kɛ Ejipt nɛ kɛ Kanan hɛnɛ. Yo bɔ nyaŋgwe kemiye, dete besaŋmbambɔ busu ti bɛ se nɛ mɛdyɛ na.¹² Kɛ Yakɔp ma wokɔ nde, mɛdyɛ kɛ Ejipt kɛ, ε nye tomɛ besaŋmbambɔ busu kenje mate. Yo bɔ bosa ken-di.¹³ Kɛ mɛŋga yibate, ε Yosep punje yotu nye bemaŋ bene. Ndana, ε Farawɔŋ duwe kando dyene.¹⁴ Kɛ kɔŋte, ε Yosep kenje tom nde, saŋgwe wene Yakɔp njâki nɛ bejadye bene hɛnɛ. Bomɔ hɛnɛ bɔ kamɔtan jɔ kaba jɔ yitan.¹⁵⁻¹⁶ E Yakɔp kwɔ kɛ kɛ Ejipt. Diyɔ kɛ, ε saŋmbambɔ wusu Yakɔp nje gwe. E bo bɔ muŋ nɛ kɛ pumbɔ kɛ Sisem kɛ bɔŋsɔŋ te yi Abaraham bɔmma nɛ mɔni kɛ mɛbɔ mɛ bɔkɔ bɛ Emɔr kɛ Sisem kɛ. Diyɔ sendi kɛ, ε bukwe besaŋmbambɔ busu si gwe. Bo dikima bɔ bo kɛ pumbɔ ndi kɛ kiya mbey te.

¹⁷ «Kɛ ŋgimɔ te yi meyasi mete yi Njambiyɛ kpoma nye Abaraham nde, yo ta kelna kɛ ma bɛ kɛ wuta, ε botu bɛ kando dyusu nyebe kwɔ to te kɛ Ejipt¹⁸ kumɔ kɛ metu mete yi wete kumande te ε ti duwe Yosep nɛ mbɔmbu kɛ bɔŋma mbey.¹⁹ Kumande te sebila botu busu tedye besaŋmbambɔ busu mɛbɔnɛ kelɔ sendi nde, bo lɛŋ mbɔŋgɔ bɔkɔsike, nɛ bo si gwe.²⁰ Kɛ ŋgimɔ

te yite ε bo ja Mɔyisi. A bɔ nɛ nyɔŋɔ budyate kɛ misi mɛ Njambiyɛ. Bo bakidya nye nye nye bɛri kumɔ ŋgwende yitani kɛ tɔ saŋgwe.²¹ Kɛ kɔŋte, ε bo sɔŋe nye kɛ mɔy tɔ kɛ tikɔ kɛ wete mbey. E ŋgɔndu Farawɔŋ kɛ sɔmbɔ nye bɔ nye kɛ dɔkwe nda mɔkɔ wene.²² Dete, bo tedya Mɔyisi meyasi hɛnɛ te yi botu bɛ Ejipt duwɔ kɛ. E nye bɛ detina mumɔ kɛ melepi nɛ kɛ mekele mɛnɛ.

²³ «A diyma kumɔ mesew kamɔni. Wete yesɔ ε nye pɛse kɛ temɔ nɛ nde, a ta pa kɛ bɛŋe bemaŋ bene, botu bɛ kando Isarayel.²⁴ E nye kɛ kumɔ dolɔ nde, wete mɔ Ejipt kɛ tedye wete maŋ wene, mɔ kando Isarayel mɛbɔnɛ. E Mɔyisi kama keto nɛ wo mɔ Ejipt kundo kɔ.²⁵ Mɔyisi takima nde, bemaŋ bene ta duwe nde, Njambiyɛ ta kwɔ nɛ nye yɛ jɔŋgwe nɛ bo. Ko bɛkɔ dete, bo ti duwe na.²⁶ Misi pupɛ ε nye kɛ dolɔ bemaŋ kɛ dɔŋɔ tandɛ yan. Yɛ jaŋgwe nɛ njoka yan, ε nye suŋe bo lepɔ nde: «Wune njɔn, wune bemaŋ nɛ bemaŋ, ŋge nje kelɔ nde, wune dɔŋɔ tandɛ yun?»²⁷ Ko bɛkɔ dete, yɔkɔ ε bɔ kɛ tedye jakɔsɔ mɛbɔnɛ kɛ pusuma Mɔyisi lepɔ nye nye nde: «Nda tembidiye we kum nde, diyɔ pɛsɔ melepi musu?»²⁸ We kɛ kwadyɛ wo mi nda yi we woma nɛ mɔ Ejipt kwey kɛ?»²⁹ Kɛ Mɔyisi ma wokɔ dete kɛ, ε nye bɔmbɛ kɛ diyɔ kɛ tombɔ kɛ wete meneti nde Madiyan. A diyma mate ja bɔkɔ bembam yiba.

³⁰ «Ya mesew kamɔni kɛ kɔŋte, wete yesɔ ε wete jaki Njambiyɛ punje yotu nye nye kɛ kɔŋgor kɛ keki keki te yi bo jeba nde Sinayi kɔ. Jaki Njambiyɛ te bɔ kɛ mɔy lam dite yi bɔ kɛ biye kɛ mbaŋa mɔkɔ jɛti kɛ.³¹ Kɛ Mɔyisi ma bɛŋe dete kɛ, ε nye ŋgbakima yasi te. E nye tudya kɛ mbɔmbu seŋgile kimɔte. Yasi wete, ε Baba Mbokɔ lepɛ nde:³² «Mi Njambiyɛ te ε besaŋmbambɔ bɔ, Njambiyɛ te ε Abaraham, ε Isak nɛ ε Yakɔp.» Ndana, ε Mɔyisi gwe wɔ kwɔ nɛ mɛŋgwangwa. A ti bɛ se nɛ deti te yi kaŋe misi seŋgile nɔ na.³³ E Baba Mbokɔ lepɛ nye nye nde: «Sɔra menakala kɛ mɛkol mɔ, keto mbey te yi we temɛ kete kɛ, yo kiyo.³⁴ Mi kaŋma misi bɛŋe nɛ mɛbɔnɛ mɛ botu bembɛ kɛ Ejipt. Mi wokuma njim yan, yori yi mi piya nje jɔŋgwe bo sɔŋe kɛ mɛbɔ man kɛ. Dete, inja, ndana mi ta tomɔ we kenje kɛ Ejipt.»

³⁵ «Yo Mɔyisi te yi Bɔkɔ bɛ Isarayel seŋma lepɔ nye nye nde: «Nda tembidiye we kum nde, diyɔ pɛsɔ melepi musu kɔ?» Yo ndi kiya Mɔyisi te yi Njambiyɛ njɔ tomɔ nɛ deti jaki wene te yi Mɔyisi bɛŋma kɛ mɔkɔ jɛti kɔ. Njambiyɛ tomɔ nye nde, a kɛndi nɛ bo nda kum wan jɔŋgwe bo.³⁶ Yo Mɔyisi te kele nyaŋgwe meyasi nɛ nyaŋgwe meyekambiyɛ, sɔŋe nɛ bo kɛ Ejipt. Yo nye kele sendi nyaŋgwe mekele nɛ nyaŋgwe meyekambiyɛ kɛ Tena maŋ, kelɔ sendi kɛ mɔy kɔŋgor kɛ mesew kamɔni.³⁷ Yo ndi nye lepɛ nye kando Isarayel nde: «Njambiyɛ ta tembidiye wete mumɔ kɛ njoka bemaŋ bun. A ta bɛ mɔ punja melepi mɛnɛ nda mi.»³⁸ Yo nye Mɔyisi te ε bɔ kɛ njoka ŋgil Bɔkɔ bɛ Isarayel kome bo bɔ kɛ kɔŋgor kɛ. A bɔ bene besaŋmbambɔ busu nɛ jaki Njambiyɛ te ε lepinama nye nye kɛ keki Sinayi kɔ. Mɔyisi bɔŋma melepi mete yi diyɛ kpo nɛ kpo kɛ, na nje kwaŋdyɛ nye wuse.³⁹ Ko bɛkɔ dete, besaŋmbambɔ busu ti kwadyɛ wokɔ mɛn nɛ na. Bo kinma nye, ε bo yɔkidye metemɔ man take Ejipt.⁴⁰ E bo nje lepɔ nye *Arɔn nde: «Kelɔ

baŋa benjambiyε be ta diyo ne wuse, keto ndana Mɔyisi te ε soŋma wuse ke Ejipt ko, wuse yeti ke duwe yasi te yi dyaŋma nye ké na.»⁴¹ Dete, ε bo tuyε yekambiyε mɔɔɔ nday, ε bo kele sadaka nye yasi yinɔri yi bo tike temɔ kete ké. ε bo sosa ke yasi te yi bo kelma ne mebo man ké.⁴² Ndana, ε Njambiyε soŋe misi ke yotu yan tikɔ bo kelɔ nde, bo pɔŋ kelɔ mesay nye budya meyasi hene te yi diye ke kwey ké. Yo kelnama dete beŋgwe yasi te yi yo ketinate ke mekana me botu be punja melepi me Njambiyε ké. Yo ketinate nde: «Wune botu be kandɔ Isarayel, ke mesew kamɔni te yi wune kwanɔɔya ke mɔy koŋgor ké, 'wune kilma ka yiŋa ngin benyamɔ nye mi ne sadaka?»⁴³ Ma wune kpalma sobe tu te yi bo kelma ne lambɔ yí bakidye ne njambiyε te yi bo jeba nde Mɔɔɔ ko kendɔ ko, sobe sendi yekambiyε sisɔ nde njambiyε wun yi wune jeba nde Refan ko. Wune kelma yekambiyε meyasi menɔri kanɔ yo. Dete, mi ta kwanɔɔye wune kenje lɔndunate ke mbey meboɔne ke koŋ Babilɔn.»

⁴⁴ «Ke ngimɔ te yi besanɔmbambɔ busu baɔ ko ke mɔy koŋgor ké, bo baɔ ne tu te yi bo kelma ne lambɔ ké. Mekana me mbon te yi Njambiyε kelma ké baɔ ke mɔyte. Bo kelma tu te beŋgwe yekambiyε te yi Njambiyε tedia Mɔyisi nde, a kél dete ké.⁴⁵ Ke koŋte, ε besanɔgwe busu bu tu te. ε Yosua kendε ne bo kumɔ ke meneti mete yi Njambiyε dudya besa bete ke mbɔmbu yan ké. Tu te diyma kumɔ ke ngimɔ Davit.⁴⁶ Njambiyε jayma nye. ε Davit ngweta ne Njambiyε nde, a ta sumɔ tu nye Njambiyε te ε Yakɔp.⁴⁷ Yasi wete, yo Salomɔn nje sumɔ tu te nye Njambiyε.⁴⁸ Ko beko dete, Njambiyε te ε kwanɔɔya meyasi hene ke kwey ti jɔŋnanɔgwe ke metu mete yi mumɔ sumε ne bo ké na. Mɔ punja melepi me Njambiyε ke lepo nde: «Baba Mbokɔ nde:⁴⁹ Mi diy ke dyobo, mekol membe ke nate meneti. Yo kwalɔ tu te yen yi wune yakama sumɔ nye mi ko? Yo kwalɔ mbey te yen yi mi yakama diyo kete ké?»⁵⁰ 'Yeti mi kuse meyasi menɔri hene na?» »

⁵¹ ε Iten nje kɛ mbɔmbu lepo nde: «Wune ne mbandɔ, wune yeti ke jaye melepi me Njambiyε na! Wune ti woku pɛ na! Metu hene wune yeti ke kwadye woko yasi te yi Kimɔ Sisiŋ lepe ké na, wune ndi nda besanɔmbambɔ bun!»⁵² Yo mɔ punja melepi me Njambiyε te nda yi besanɔmbambɔ bun ti tedia nye meboɔne ko? Besanɔmbambɔ bun woma botu be punja melepi me Njambiyε be kandima lepo njombu yaŋa nde, wete mɔ te ε ne ngberɔ ko ta nje. Ndana, yo wune nje dyanɔgwe ngberɔ mɔ ko wo nye.⁵³ Njambiyε kwanɔɔya membongga mene nye wune ke numbu bejaki bene. Ko beko dete, wune ti bakidye yo na!»

Bo ke wo Iten

⁵⁴ Ke botu bete be baɔ ke nyangwe jsi Beyuden baka ma woko dete ké, ε boku nyiŋe to yan. ε bo nyambe mesu ne ngambi sunɔgwe ne Iten.⁵⁵ Yasi wete, Kimɔ Sisiŋ baɔ tondunate ke yotu ne. ε nye kanje misi beŋe dyobo, beŋe nyangwe meluksa me Njambiyε, beŋe sendi Yesus temnate ke mbam bo Njambiyε.⁵⁶ Ndana, ε nye lepe nde: «Wune pɔŋ ladye, mi ke beŋe dyobo nyase ke

misi membe, beŋe sendi *Mɔɔɔ mumɔ temnate ke mbam bo Njambiyε.»⁵⁷ Ke bo ma woko dete ké, ε bo kembidya beyate díbo meto. ε bo hene ngbo sedye ke ke yotu Iten.⁵⁸ ε bo nambe nye jise ne nye ke mɔy dya ké lu nye ne metari wo. Botu bete be baɔ ke mekele menɔri baka sɔruma melambɔ man kɛ jokwe nye wete gwanɔ nde Sol.⁵⁹ Ke ngimɔ te yi bo baɔ ke lu Iten ne metari ké, ε nye ngweta ne Njambiyε lepo nde: «Kumande Yesus, bongɔ sisiŋ mbe!»⁶⁰ Ke koŋte, ε nye kuse meboɔn ke meneti lepo ne men ke kwey nde: «Nyangwe Kumande, beŋa botu baka ne ngwete ke beya yasi te yi ke yi bo kele ké!» Ke nye ma si lepo dete ké, ε koŋ bu nye.

8 Sol sendi jayma nde, bo woku Iten. Ke kiya yeso te ε bo kande tedia beya nyangwe meboɔne nye njɔn botu bete be ma tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus ke Yerusalem baka. ε bo hene si wanja, kɛ ke poku meneti me Yuda ne Samari. Ndi botu be tomun be Yesus bepo tikama ke Yerusalem.² Botu bete be dikima kanɔ Njambiyε baka boŋma muŋ Iten kɛ pumbɔ. ε bo lele nye budyate.³ Sol ka ndi ne mbɔmbu yí wanɔ njɔn botu bete be ma tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus baka. A dikima nyiŋe ke mɔy metu dale bembam ne bomari kɛ nye ke jɔbo.

Filip ke kɛ lepo Kimɔ Tom ke Samari

⁴ Botu bete yi bo wanjima baka ka membey ne membey yí lepo Kimɔ Tom Njambiyε nye bomɔ.⁵ ε Filip kɛ ke wete dya ke meneti me Samari pele kasi *Krist mate nye bomɔ.⁶ Ngil bomɔ hene dikima leŋgwe meto woko yasi te yi nye dikima lepo ké. Bo dikima beŋe nyangwe mekele mete yi nye dikima kelɔ ké,⁷ keto beya mesisiŋ dikima pundɔ duwe ne beya kambi ke yotu budya bomɔ. Filip sidya sendi mekosu ne mendembil me budya bomɔ.⁸ ε bomɔ be Samari sosa budyate.

⁹ Wete mɔ kelna meyasi me kifi nde Simɔn baɔ njombu yaŋa ke Samari. Bomɔ dikima kambɔ nye ke mɔy dya, ε nye diki bu yotu ne nde, nye kwa besɔ.¹⁰ Kande boɔsike kumɔ betomba, bomɔ hene dikima leŋgwe meto ke yasi te yi nye dikima lepo ké. Bo dikima lepo nde: «Mbam ko ngunɔgudye Njambiyε. Bo jébanɔgwe yo nde Nyangwe deti.»¹¹ Bomɔ dikima leŋgwe meto ke yasi te yi nye dikima lepo ké, keto bo kikima diki ngbakima mekele me kifi mene.¹² Yasi wete, ke bomɔ ma jaye Kimɔ Tom te yi Filip dikima lepo ke kasi *Kandɔ Njambiyε ne ke kasi diɔn Yesus Krist ké, ε bo tɔpe bo ke mɔɔɔku. Yo baɔ bembam ne bomari.¹³ Simɔn te ne nguru wene jayma sendi Kimɔ Tom, ε bo tɔpe nye ke mɔɔɔku. A ti duwe se ke keki Filip na. A dikima beŋe nyangwe meyasi ne nyangwe mekele mete yi Filip dikima kelɔ ké, ε nye diki ngbakima budyate.

¹⁴ Ke botu be tomun be Yesus be baɔ ke Yerusalem baka ma woko nde, botu be Samari jayma melepi me Njambiyε ké, ε bo tome Piyer bene Jan kenje mate.¹⁵ Ke bo ma dyɔ ke Samari ké, ε bo ngweta ne Njambiyε keto botu bete be jayma diɔn Yesus Krist mate baka, ne Kimɔ Sisiŋ nyiŋ ke yotu yan,¹⁶ keto ke ngimɔ te yite, Kimɔ Sisiŋ ti pa piye nje ke yotu mumɔ wete ne wete ke

njoka yan na. Ke yi bo tɔpuma ne bo ke mɔɔku kɛ, bo tɔpuma bo ndi ne dɔɔ Kumande Yesus. ¹⁷ Ndana, ε Piyer bene Jan nje kase meɔ ke yotu yan, ε Kimɔ Sisiɔ nyiɔ yey ke yotu yan.

¹⁸ Ke Simɔn ma beɔe nde, Kimɔ Sisiɔ nyiɔma ke yotu botu bete ke ngimɔ te yi botu be tomun be Yesus kasa meɔ ke yotu yan kɛ, ε nye bɔ mɔni nye Piyer bene Jan leɔ nye bo nde: ¹⁹ «Wune nyɛki sendi mi kiya deti te, dete nge mi kase meɔ ke yotu mumɔ, nɛ Kimɔ Sisiɔ nyiɔ ke yotu mɔ te sendi.» ²⁰ E Piyer lepe nye nye nde: «Mɔni yɔ yambila ne we hene, keto we ke take nde, yasi te yi Njambiyɛ nye ne gbɛlate kɛ, we ta bɔmɔ yɔ bɔmɔ ne mɔni! ²¹ We kine mɔmɔ ngabiye ho mɔmɔ yanja ke yasi te yike na, keto temɔ yɔ yeti ne ngben ke misi me Njambiyɛ na! ²² Dete, yɛnsangwe temɔ, tikɔ beya dyanɔ te yi we nɔ kɛ, nɔ ngwɛtangwe ne Baba Mbokɔ, sɛmɔnde a ta tikɔ we ne ngwɛte ke beya metake mete yi dyanɔma ke temɔ yɔ kɛ. ²³ Keto mi ke beɔe nde, we ke beya nje ne pitik. Sendi, we ma tɔta ke kɔtu mekele kumɔ ke ngiɔ.» ²⁴ E Simɔn nje diyɔ leɔ nye bo nde: «Wune ngwɛtangwe ne Baba Mbokɔ keto mbe, mi me nje sangwa ne yasi te yi wune leɔma kɛ.»

²⁵ Ke Piyer bene Jan ma si leɔ yasi te yi bo duwɔ gbate ke kasi Kumande Yesus, leɔ sendi meɔpi mene kɛ, ε bo nje yɔkwe kɛ Yerusalem. 'Bo leɔma Kimɔ Tom ke meɔya mete yi wokuna ne Samari kɛ yɔkwe nɔ.

Filip bene nyangwe mɔ mesay

me kumande Etiyopi

²⁶ Diyɔ kɛ, ε wete jaki Baba Mbokɔ nje leɔ nye Filip nde: «Tema kwɔ kɛ pulɔ njembɔ ke nje te yi piye wule Yerusalem kɛ nɔ Gasa kɛ. Nje te ke mɔy gbalɔ.» ²⁷ E nye teme kwɔ. E nye kɛ sangwa ne wete mbam, mɔ Etiyopi. A bɔ nyakɔte. A bɔ sendi nyangwe mɔ mesay me wete nyari nde Kandas ε bɔ kumande ke Etiyopi kɔ. Mbam kɔ ε dikima diyɔ ne kpasa meyasi me nya kɔ wɔla Yerusalem kɛ kanɔ Njambiyɛ. ²⁸ A bɔ metidyɛ ke mɔy matuwa ne ke tɔlɔ mekana mete yi Esayi te mɔ punja meɔpi me Njambiyɛ ketima kɛ. ²⁹ E Kimɔ Sisiɔ lepe nye Filip nde: «Ken ke keki matuwa yinɔri.» ³⁰ E Filip seɔye kumɔ ke keki matuwa. A wɔku mbam kɔ ke tɔlɔ mekana mete yi Esayi te mɔ punja meɔpi me Njambiyɛ ketima kɛ. E nye diye nye nde: «We ke wokɔ to yasi te yi we tɔle kɛ?» ³¹ E nye yeɔsa nde: «Nge mumɔ ti lepe to te nye mi na, mi ta kelɔ nan yi wokɔ nɔ?» E nye lepe nye Filip nde, a bɛndi matuwa kɛ diyɔ ke keki ne. ³² Mbey te yi mbam kɔ bɔ ke tɔlɔ ke mekana me Njambiyɛ kɛ lepi nde: «Bo boɔma nye kwɔ nɔ nda sam te yi bo bɔ nye kɛ kile ngiɔ ne. A bɔ sendi nda mɔmɔ sam te ε diye kine kembɔ ke meɔ mɛ mɔ te ε peɔe memburu mene kɔ. A ti bute numbu na. ³³ Bo wungwa nye peɔo lepi ne kɔtute. Yo mɔ te nda ta leɔ kasi ne wete yesɔ, jeba wete mumɔ nde nday wene kɔ? Keto bo peɔima jongwe dyene ne deti ke to meneti.» ³⁴ E nyangwe mɔ mesay kɔ diye Filip nde: «Mɔ punja meɔpi me Njambiyɛ lepi kasi nda? Mi ke ngweta ne we nde, leɔ nye mi. A lepi ne yotu ne ho

a lepi ne wete mumɔ?» ³⁵ Ndana, ε Filip bɔ lepi leɔ Kimɔ Tom ke kasi Yesus nye nye. A leɔma yo kande ke mekana mete yi mbam tɔlma ke mekana me Njambiyɛ kɛ.

³⁶ Bo kendima ndi dete kɛ nɔ mbombu, ε bo kume ke wete mbey te yi bɔ ne mɔɔku kete kɛ. E nyangwe mɔ mesay kɔ lepe nye Filip nde: «Ma mɔɔku ke, nge yi nyangwe ndana nde, we ti tɔpa mi ke mɔɔku kɛ?» [³⁷ E Filip lepe nye nye nde: «Nge we tike temɔ yɔ hene ke yi Kumande Yesus Krist, bo yakama tɔpe we ke mɔɔku.» E mbam yeɔsa nde: «Mi ke jaye nde, Yesus Krist Mɔmɔ Njambiyɛ.»] ³⁸ Ndana, ε nye lepe nde, bo tɛmbidya matuwa. E Filip bene nyangwe mɔ mesay kɔ piye bo hene yiba kɛ ke mɔɔku. E Filip tɔpe nye ke mɔɔku. ³⁹ Ke bo ma duwe ke duku bendɔ ngindi kɛ, ε Sisiɔ Baba Mbokɔ soɔe Filip, ε nye dimbiye ke misi me nyangwe mɔ mesay kɔ. Ko beko dete, nyangwe mɔ mesay kɔ kɔ ne kendi ne mbombu ne mesosa. ⁴⁰ Ke be Filip, bo njɔ semɔ nye ke Asot. A njɔ teme mate leɔ Kimɔ Tom kwɔ nɔ ke meɔya hene te yi nye kwangma kete kɛ kumɔ Sesare.

Sol ke yeɔsa temɔ jaye

Kumande Yesus

(Bt 22 nɛ 26)

9 Sol kɔ ndi ne mbombu yi lɔ dyambi ne botu bete be beɔgwe meɔpi me Yesus Krist baka. A kwadya si wo bo. Dete, ε nye teme kɛ ke yi nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ ² kɛ diye mekana ke bo ne, na nye botu bete be diye ne membanɔ mewesidya me Beyuden ke Damas baka. A kelma dete, ta be, a ta dolɔ baɔa bomɔ, ko mbam ko nyari be ke beɔgwe nje Kumande Yesus mate, na biy bo wotɔ yɔkwe nɔ kɛ nɔ Yerusalem.

³ Ke nye ma teme kwɔ kendɔ wuta ne Damas kɛ, semɔ semɔ, yiɔ nyangwe meɔasi wulma kwey panɔ ke mbey te yi nye bɔ kete kɛ. ⁴ E nye bale ke meneti. E nye woke wete men ke leɔ nye nye nde: «Sol, Sol, we tɛɔya mi meɔne keto nge?» ⁵ E nye diye nde: «Nyangwe Kumande, yo we nda?» E men lepe nde: «Yo mi Yesus yi we tɛɔye nye meɔne kɔ. ⁶ Yasi wete tema, nyiɔ ke mɔy dya. 'Bo ta leɔ yasi te yi we yɔkangwe kelɔ kɛ mate.» ⁷ Botu bete be bɔ ke njɔn kendi bene be Sol baka teme numbu kɔbɔ. 'Bo bɔ ke wokɔ men kine beɔe mumɔ na. ⁸ Diyɔ kɛ, ε nye teme ke meneti. Ma ko beko nde, misi mene bɔ butunate, a ti be se ke beɔe yanja na. 'Bo biyɔma nye biya ke bo kɛ nɔ Damas. ⁹ A kelma metu yitati kine beɔna, kine dyena, kine hoɔbiye yanja na.

¹⁰ Wete mɔ te ε beɔgwe meɔpi me Yesus Krist nde Ananiyas kɔ bɔ ke Damas. E Kumande Yesus leɔma nye nye ne nje te yi nyenɔ jeba nye nde: «Ananiyas!» E nye yeɔsa nde: «Mi kɔ, Nyangwe Kumande!» ¹¹ E nye lepe nye nye nde: «Tema, kwangɔ kɛ ke nje te yi bo jeba nde Nje te yi ne ngben kɔ. Ken ke tɔ Yude kɛ diye wete mbam nde Sol, mɔ Tars, a ndana ke ngweta. ¹² A beɔma nda nyenɔ nde, wete mbam nde Ananiyas ke nyiɔ tɔ nje kase meɔ ke yotu ne, na beɔna ne kɔkɔ.» ¹³ E

Ananiyas yerŋsa nde: «Nyanŋwe Kumande, bomɔ budyate kelma mesimo me mbam enɔru nye mi. 'Bo yekidya beya mekele hene te yi nye kelma ne bomɔ bo ke Yerusalem ke. ¹⁴ Yike yi nye njɔ wonŋa ke, bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nya nye deti nde, a bɔya bomɔ hene be sombile dɔno dɔno baka woto bo.» ¹⁵ Yasi wete, e Kumande Yesus lɛpe nye nye nde: «Kendo, keto mi tokuma gba mbam te. Mi ta bu nye nda jole mesay membe. A ta lɛpo kasi mbe nye mekando me botu bete be yeti Beyuden baka, lɛpo nye beku-mande, lɛpo sendi nye kando Isarayel. ¹⁶ Mi ta tedye sendi nye meyasi hene te yi nye yakanŋwe sanŋwa ne meɔne kete keto dɔno dyembe ke.»

¹⁷ Ndana, e Ananiyas kwɔ kumɔ nyiŋe tu dolɔ Sol kase meɔo ke yotu ne lɛpo nde: «Sol manmbe, Kumande Yesus te e punja yotu nye we ke nje ke ngimo te yi we ba ke nje wonŋa ke tome mi njese. A tomma ni njese ke yo, no beŋna ne kɔkɔ, no be sendi tonunate ne Kimɔ Sisiŋ.» ¹⁸ Ndana ndana, e yiŋa yasi duwe ke misi me Sol balɔ ke meneti nda mepay njanjo, e nye kande beŋna yasi ne kɔkɔ. Sol temma, e bo tɔpe nye ke mɔkɔku. ¹⁹ Ke kɔŋte, e nye dyena, e deti nje nye ke yotu. E nye ya mɔno metu bene botu bete be beŋwe meɛpi me Yesus Krist ke Damas baka. ²⁰ Kine kiko ke, e nye kande kenate ke membanjo mewesidya me Beyuden ke Damas, pele kasi Yesus nde, nye Mɔno Njambiyɛ. ²¹ Bomɔ hene be dikima woko yasi te yi Sol ba ke lɛpo ke ba numbu ne han. E bo diki lɛpo nde: «Yeti gba mbam ko e dikima tedye meɔne nye botu bete be sombile dɔno Yesus te ke Yerusalem ko na? A ti njaki wonŋa, na nje biy bo woto ke ko ke yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ na?» ²² Yasi wete, Sol ba ke lɛpo Kimɔ Tom ndana ne deti kwɔ yi mɔmbu, tedye gbate nye bomɔ nde, Yesus nye *Krist, yoko e Njambiyɛ tokuma. Beyuden bete be dikima diyo ke Damas baka ti duwe se yasi te yi bo yakama lɛpo ke na.

²³ Yo kwanŋama dete yaka budya metu, e Beyuden sa nje te yi bo ta wo ne nye. ²⁴ E nye woko kasi te. 'Bo diki-ma pemɔ menumey me dya tu ne yeso yi sa nje te yi wo nye. ²⁵ Dete, e bejeko bene bu nye wete yeso ne tu nye ke mɔny nyanŋwe ndoko kwanŋdye ke to nyanŋwe ndoko te yi dikima lito dya ke pidye ke kɔŋte.

²⁶ Ke nye ma kwɔ dya ke Yerusalem ke, e nye kwadye nyiŋe ke njɔ botu bete be beŋwe meɛpi me Yesus Krist baka. E bo hene gwe wɔ, keto bo ti be ke tiko temo nde, a me mo te e ke beŋwe meɛpi me Yesus Krist gbate na. ²⁷ E Barnabas nje bu nye ke ko ke yi botu be tomun be Yesus. E nye yekidyɛ nda yi Sol beŋma ne Kumande Yesus ke kena Damas, yekidyɛ sendi nda yi Kumande Yesus lɛpinama ko nye Sol ke. E nye lɛpe sendi nda yi Sol lɛpima Kimɔ Tom ke dɔno Yesus ke misi me bomɔ ke Damas ke. ²⁸ Ndana, e Sol kande kendi bene bo ke membey hene te yi bo dikima ke kete ke Yerusalem ke. E nye diki lɛpo Kimɔ Tom ke misi me bomɔ ke dɔno Nyanŋwe Kumande kine wɔ na. ²⁹ A dikima lɛpina sendi nye Beyuden bete be dikima lɛpo yan numbu Grek baka. Bene bo dikima nye meso, e bo sa nje te yi wo nye. ³⁰ Ke benjɔ bene ma woko kasi te ke, e

bo bu nye ke tikidyɛ ke Sesare. E bo kwanŋdye nye kenje Tars.

³¹ Njɔ botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus ke Yuda, ke Galile ne ke Samari baka ba hene ne te. 'Bo ba ke bu dyanɔ ke meɛpi me Njambiyɛ ke ko mɔmbu, bakidyɛ sendi meɛpi me Kumande Yesus. Kimɔ Sisiŋ dikima kelɔ nde, bo bu buyo ke ko mɔmbu.

Piyɛr ke sidye kɔsu wete

mbam nde Ene

³² Piyɛr dikima ke beŋe botu be Njambiyɛ ke membey hene. E nye ke sendi ke beŋe baka be ba ke Lida baka. ³³ E nye dolo wete mbam nde Ene mate. Mbam te ma kelɔ mesew yitan jo yitati metinɛŋwe ke tan, keto a ma kɔkɔ. ³⁴ E Piyɛr lɛpe nye nye nde: «Ene, Yesus Krist ke sidye kɔsu yo. Tema, kombila tan yo.» Ndana ndana, e nye teme. ³⁵ Bomɔ hene be dikima diyo ke Lida ne ke Sarɔn baka beŋma mbam ko, e bo yerŋsa temo tiko ke yi Kumande Yesus.

Piyɛr ke womiyɛ Dɔrkas

³⁶ Yo ba ne wete nyari e dikima beŋwe meɛpi me Yesus Krist ke Yope. Dɔno dyene nde Tabita, ke numbu Grek nde Dɔrkas, yite nde mburu. Nya te ba ne ngikwa budyate. A dikima nye buka bomɔ meyasi. ³⁷ Ke ngimo te yinɔri, e nye bale ne kon kwɔ gwe. Ke bo ma si weye nye ke, e bo ngebe nye ke tiko ke wete tongari ke tu kwey ke njenate. ³⁸ Lida ba ke keki Yope. Botu bete be beŋwe meɛpi me Yesus Krist ke Yope baka wokuma nde, Piyɛr ke Lida, e bo tome bomɔ yiba kenje ke yene ngweta ne nye nde: «Tiso, pa nje nedo ke yusu.» ³⁹ E nye teme kwɔ bene bo. Ke nye ma dya ke, e bo bu nye ke ko ke tongari te ke kwey. E bekuso bomari hene nje lito nye ne dukwe ke numbu, tedye sendi nye budya seke seke melambo ne nyanŋwe melambo mete yi Dɔrkas dikima kelɔ ke ngimo te yi nye ba ne jon ke. ⁴⁰ Ke kɔŋte, e Piyɛr punje bomɔ hene. E nye kuse meɔno ke meneti ngweta ne Njambiyɛ yerŋsa beŋe mun lɛpo nde: «Tabita, tema.» E mun bute misi. Ke nye ma beŋe Piyɛr ke, e nye kwɔ diyo. ⁴¹ E Piyɛr kenje bo biye ne nye tembidyɛ. E Piyɛr jeba botu be Njambiyɛ ne bekuso bomari bete be ba ke njoka yan baka, kanŋe nye ndana ne jon nye bo. ⁴² Bomɔ be Yope hene wokuma kasi te, e budya bomɔ tike temo ke yi Kumande Yesus. ⁴³ Piyɛr njɔ ya budya metu ke Yope ke yi wete mbam nde Simɔn, mo kombila mekotu.

Piyɛr bene Kɔrney

10 Wete mbam nde Kɔrney ba ke Sesare. A ba kum besɔja gomay ke wete njɔ besɔja be botu be Rom yi bo dikima jeba nde Njɔ te yi Itali ke. ² Kɔrney ba ke kanɔ Njambiyɛ ke jonŋwe dyene, bakidyɛ membonŋa mene bene botu be tu dyene hene. A dikima kame buka bomɔ be kando Beyuden nye bo meyasi

budyate. A dikima ngweta sendi ne Njambiyé metu hene.

³ Wete bekoko ke hawa yitati, e yanja dyá nye nda nyenɔ. A beɲma wete jaki Njambiyé ne lonɔ lonɔ ke nyiɲe tɔ dyene jeba nde: «Kórney!» ⁴ E nye beɲe jaki Njambiyé ne ngon, e wɔ ne biye nye budyate. E nye nje leɔ nye jaki Njambiyé nde: «Nan ba Baba?» E jaki yeɲsa nye nye nde: «Njambiyé jayma meɲgweta mɔ, jaye sendi we ke mekamna mete yi we kele ne buka bomɔ ké. A yeti ke leɲsa yo na. ⁵ Ndana, tomɔ bomɔ kenje ké Yope ké jeba ne wete mbam nde Simɔn, yiɲa diɲɔ dyene sendi nde Piyer. ⁶ A yáki ke yasi wete mbam nde Simɔn, mɔ kombila mekotu, tɔ dyene ke keki maɲ.»

⁷ Ke jaki Njambiyé te e lepima yasi nye nye kɔ ma kwá ké, e Kórney jeba baɲa botu be mesay bene yiba ne wete soja te e dikima kanɔ Njambiyé kɔ. Soja te ba ke njoka besɔja bete be dikima kelɔ mesay nye nye tu ne yesɔ baka. ⁸ Ke Kórney ma si yekidyé meyasi mete yi kwanɲama hene nye bo ké, e nye nje tomɔ bo kenje Yope.

⁹ Misi pupé te bo kendima wuta ne Yope. Ke ngimɔ te yite Piyer bendima tosiyɔ tɔ ke pɔku bembé yesɔ yí ké ngweta ne Njambiyé. ¹⁰ Nja ba ke kelɔ nye, e nye kwadyé dyena. Ke ngimɔ te yi bo ba ke kelɔ meɲdyé nye nye ké, e yanja dyá nye nda nyenɔ. ¹¹ A beɲma dyobɔ me nyase, yiɲa yasi ke piye nje meneti nda nyangwe gwey. Yo ba ke piye nda bo biyama meɔoku mete yini. ¹² Kwalo benyamɔ hene be diyé ke to meneti ne benyamɔ bete be ne mekol yini ne baka be kende dulma ne moy ne benɔn be je ke kwey, bo hene ba ke moyte. ¹³ E Piyer woke wete men ke leɔ nye nye nde: «Piyer, tema, woko benyamɔ benɔri dye.» ¹⁴ Yasi wete, e nye yeɲsa nde: «Ko na, Nyangwe Kumande, keto ko mi ti dye yiɲa yasi te yi ne sembo kete wete yesɔ ho dye yiɲa yasi te yi mumɔ ti yaka dye na.» ¹⁵ Ke meɲga yibate, e men lepe nye nye nde: «Yasi te yi Njambiyé ma pupudye ké, we ti njaki seɲe nde, yo yasi te yi ne sembo na.» ¹⁶ Yo kelna ma dete kumɔ meɲga yitati. Ke kɔɲte, e yasi yinɔri yɔk-we nedɔ ké dyobɔ.

¹⁷ Ke ngimɔ te yi Piyer ba ndi ne yekere ke sɔ to yasi te yi nye beɲma nda nyenɔ ké, yaka nɔ, botu bete be Kórney tomma baka ke dyá ke numey tɔ. Bo saɲma tɔ Simɔn de dolɔ. ¹⁸ E bo diyé ne men ke kwey nde: «Piyer te yi bo jeba sendi nde Simɔn kɔ yáki waka?»

¹⁹ Ke ngimɔ te yi Piyer ba ndi ke sɔ to yasi te yi nye beɲma nda nyenɔ ké, e Kimɔ Sisiɲ lepe nye nye nde: «Beɲa, bembam yitati ke diyé we. ²⁰ Tema, pikwe, nɔ kwâɲ wúne bo kine pa simta yanja na, keto mi tome bo.» ²¹ Ndana, e Piyer piye ké dolɔ bembam baka leɔ nye bo nde: «Mɔ te yi wune diyé kɔ, yo mi. To kendi yun ne nge?» ²² E bo yeɲsa nde: «Yo Kórney te kum besɔja tome wuse. Mbam te ke kendo ne ngberɲe ke jongwe dyene, bakidyé membonga me Njambiyé. Sendi, Beyuden hene ke jesɔ nye. Wete jaki Njambiyé njá leɔ nye nye nde, a jébaɲgwe we ke tɔ dyene, na woku yasi te yi we ta leɔ nye nye ké.» ²³ E Piyer nyinje bo ke tɔ, nye sendi bo mbey jakɔ. Misi pupé e nye nyiɲe nje kwá

bene bo. Baɲa bomɔ ke njoka benɔɲɔ ban be Yope ká tikidyé nye.

²⁴ Misi pupé te e wete e bo kende dyá ke Sesare. Kórney bene bemaɲ bene ne kimɔ besɔ bene te yi nye jebama baka ba ke ladye bo. ²⁵ Ke Piyer ma wuta ne tɔ, na nyiɲ ké, e Kórney ké saɲgwa ne nye butuma kuse meɔɔɲe ke meneti ke mbɔmbu wene nyenɔ ne nye.

²⁶ Yasi wete, e Piyer biye nye tembidye leɔ nye nye nde: «Tema, keto mi ndi sendi mumɔ nda we.» ²⁷ E Piyer lepina bene Kórney nyiɲe ne tɔ dolɔ nde, budya bomɔ ma si wesidya. ²⁸ E Piyer lepe nye bo nde: «Wune duwá nde, yo mbonɲa ke yi Beyuden nde, mɔɔɔ Beyuden tí nyiɲa tɔ mɔ te e ti Yuden kɔ na. Bene nye tí kendi na. Ko beko dete, Njambiyé tedya mi nde, mi tí beɲa wete mumɔ nda mɔ te e ne sembo na, ho seɲe mumɔ nde, sine nye ti yaka jonɲa na. ²⁹ Dete, wune jebama mi, mi njá kine pa simta yanja na. Ndana mi ke kwadyé duwe to te yi wune jebama ne mi ké.»

³⁰ E Kórney lepe nde: «Yo me muka metu yitati ndi ke kiya ngimɔ te yike, mi ba ke tɔ dyembé ke kelɔ meɲgweta ke hawa yitati te yi bekoko. Mi sém semɔ, wete mbam temnate ke mbɔmbu wombe ne melambɔ wumnate ne mbon mbon. E nye lepe nye mi nde: ³¹ «Kórney, Njambiyé jayma meɲgweta mɔ. Sendi, a yeti ke leɲsa meyasi mete yi we nye buka bomɔ ké na, ³² dete, tomɔ bomɔ kenje Yope ké jeba ne Simɔn te yi bo jeba sendi nde Piyer kɔ nje nɔ. A yáki ke tɔ Simɔn te mɔ kombila mekotu, tɔ dyene ke keki maɲ.» ³³ E mi tome bomɔ nedɔ ké jeba ne we, we kelma kimɔte yí nje. Ndana wuse hene waka ke mbɔmbu Njambiyé yí wokɔ meyasi hene te yi nye lepima nye we nde, leɔ nye wuse ké.»

Piyer ke lepina ke tɔ Kórney

³⁴ E Piyer nje bɔ lepi leɔ nde: «Mi ke kobile duwe gbate ndana nde, bomɔ hene ndi wete ke misi me Njambiyé. ³⁵ Yo nde, ke moy mekandɔ hene, mɔ te e kané Njambiyé, kendo sendi ne ngberɲe ke jongwe dyene, Njambiyé ke kwadyé nye. ³⁶ Njambiyé lepima yiɲa yasi kenje kandɔ Isarayel. A lepima Kimɔ Tom kenje bo nde: Wuse yakama be ne te keto Yesus Krist, keto nye Kumande bomɔ hene. ³⁷ Wune duwá yasi te yi kwanɲama ke Galile ne yi njá nje kwanɲa ke Yuda hene ké. Yo njáki nje kelna, yite Jan ma pele kasi tɔpuna bomɔ ke mɔɔku. ³⁸ Wune duwá nda yi Njambiyé nya ne Yesus te e Nasaret Kimɔ Sisiɲ, nye sendi nye deti ké. A dikima ké membey membey kame bomɔ, jongwe sendi bomɔ hene be *Kum beya mekele name baka, keto Njambiyé ba ke nye. ³⁹ Wuse gba botu bete be ba ke mbey te, beɲe meyasi hene te yi nye kelma ke Yerusalem ne ke meɲdyá mete yiri ke meneti me Beyuden ké ne misi musu. Bo ngbama nye ke kroa wo nye. ⁴⁰ Yo nye yi Njambiyé womiya ke metu yitati kelɔ nde, bomɔ beɲa nye. ⁴¹ Yasi wete, Njambiyé ti nye bomɔ hene deti nde, bo beɲa nye na. A nya ndi botu bete be nye Njambiyé ne nguru wene kikima tɔke baka. Yo wuse botu bete be sine be Yesus dyenama hɔbiye wete ke kɔɲ te yi nye womiya nɔ ke njoka bemuɲ ké. ⁴² E Yesus kobile leɔ nye wuse nde, wuse péla nye bomɔ,

lepɔ gbate gbate nye bo nde, yo nye yi Njambiyɛ tɛm-bidya nde, a ta pɛsɔ jɔsi bomɔ hɛnɛ, ko be ma gwe ko be ndi nɛ jɔŋ. ⁴³ Botu be punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ hɛnɛ kɛ lepɔ kasi nɛ nde, mumɔ hɛnɛ ɛ ta tikɔ temɔ nɛ nye, Njambiyɛ ta tikɔ mɛbeyɔ mɛ mɔ te nɛ ŋgwɛtɛ ketɔ dɪnɔ dyenɛ.»

Bekriten bete be yeti Beyudɛn baka

kɛ bɔy sendi Kimɔ Sisiŋ

⁴⁴ Kɛ ŋgimɔ te yi Piyɛr bɔy ndi kɛ lɛpina dɛtɛ kɛ, ɛ Kimɔ Sisiŋ piyɛ nje kɛ yotu bomɔ hɛnɛ be bɔy kɛ wokɔ Kimɔ Tom te yi nye bɔy kɛ lepɔ kɛ. ⁴⁵ A Beyudɛn bete be nɔy bɛnɛ be Piyɛr hɛnɛ be ma tikɔ temɔ kɛ yi Kumandɛ Yesus Krist baka ŋgbakimama yɪ bɛŋɛ nde, Njambiyɛ kɛ nye Kimɔ Sisiŋ nye yɪŋa mɛkandɔ sendi. ⁴⁶ Yo nde, bo wokuma bo kɛ lɛpina nɛ yɪŋa mɛnumbu lukse Njambiyɛ. ⁴⁷ ɛ Piyɛr lɛpɛ nde: «Botu baka ma bɔy sendi Kimɔ Sisiŋ nda wusɛ, 'bomɔ yakama sɛŋɛ nde, bo tɪ tɔpa bo kɛ mɔɔkɔ?» ⁴⁸ ɛ Piyɛr nye deti nde, bo tɔpa bo kɛ mɔɔkɔ nɛ dɪnɔ Yesus Krist. Kɛ kɔŋtɛ, ɛ bo ŋgwɛtɛ nɛ Piyɛr nde, bɛnɛ bo pɔŋ pa ya mɔɔnɔ mɛtu.

Piyɛr kɛ yekidye mɛyasi mɛtɛ

yi kwanɔnama kɛ

11 Botu be tomun be Yesus nɛ botu bete be ma tikɔ temɔ kɛ yɛnɛ kɛ Yuda baka wokuma nde, yɪŋa mɛkandɔ jayma sendi mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ. ² Kɛ Piyɛr ma yɔkwɛ dyɔ kɛ Yerusalem kɛ, ɛ Beyudɛn bete be ma tikɔ temɔ kɛ yi Kumandɛ Yesus Krist baka ndeyɛ nye ³ lepɔ nde: «Wɛ kɔ kɛ yi botu bete be tɪ pɛsina baka kwɔ dyɛna wɪnɛ bo.»

⁴ ɛ Piyɛr nye numbu yekidye mɛyasi mɛtɛ yi kwanɔnama kɛ nɛ kwɛt kwɛt nye bo. ⁵ A yekidya lepɔ nye bo nde: «Mi bɔy kɛ Yopɛ. Kɛ ŋgimɔ te yi mi bɔy kɛ ŋgwɛtɛ nɛ Njambiyɛ kɛ, ɛ dyanɔ dyɛmbɛ dimbiyɛ, ɛ yanɔ dyɔ mi nda nyɛnɔ. ɛ mi bɛŋɛ yɪŋa yasi nda nyangwɛ gwɛy kɛ piyɛ wulɛ dyobɔ nda bo biyama mɛboku mɛtɛ yini. ɛ yo nje tɛmɛ kɛ mbɔmbu wombɛ. ⁶ ɛ mi bɛŋɛ nyangwɛ gwɛy yɪnɔri nɛ ŋgoŋ sɛŋgile yo. ɛ mi bɛŋɛ benyamɔ betɛ be nɛ mɛkol yini be diyɛ kɛ to mɛnɛti nɛ baka be diyɛ kɛ mɔy likɔ nɛ baka be kɛndɛ dulma nɛ mɔy nɛ bɛnɔn betɛ be jɛ kɛ kwey, bo hɛnɛ bɔy kɛ mɔyɛ. ⁷ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ mi wokɛ wɛtɛ mɛn kɛ lepɔ nye mi nde: «Piyɛr, tɛma, wokɔ benyamɔ bɛnɔri dyɛ.» ⁸ Yasi wɛtɛ, ɛ mi yɛŋsa nde: «Ko na, Nyangwɛ Kumandɛ! Ketɔ ko yɪŋa yasi te yi nɛ sɛmbɔ ho yi nɛ mɛmi tɪ pa kɛ wɛtɛ yesɔ kɛ numbu mɛ na.» ⁹ Kɛ mɛŋga yibate, ɛ mɛn wulɛ dyobɔ lepɔ nde: «Yasi te yi Njambiyɛ ma pɛsɔ nde, yo mɛ pupunate, wɛ tɪ njaki bɔy yo nda yasi te yi nɛ sɛmbɔ na!» ¹⁰ Yo kɛlnama dɛtɛ kumɔ mɛŋga yitati. Kɛ kɔŋtɛ, ɛ yasi yɪnɔri hɛnɛ yɔkwɛ kɛ dyobɔ. ¹¹ Yaka nɔ, bomɔ yitati kɛ dyɔ kɛ numɛy tɔ kɛ mi bɔy ya kɛ. 'Bo tomma bo wulɛ Sesare njɛsɛ kɛ yɛmbɛ. ¹² ɛ Kimɔ Sisiŋ lɛpɛ nye mi nde, mi kwɔŋ sinɛ bo kinɛ pa simta na. 'Bɛmanɔ busu yitan jɔ wɛtɛ baka kɔ tikidye mi, ɛ wusɛ dyɔ nyiŋɛ tɔ Kɔrney.

¹³ ɛ Kɔrney yekidye nda yi nye bɛŋma nɛ wɛtɛ jaki Njambiyɛ tɛmnate kɛ mɔy tɔ dyɛnɛ kɛ nye wusɛ, yekidye sendi nda yi jaki Njambiyɛ te lɛpima nye nye nde: «Tomɔ bomɔ kɛnɛ kɛ Yopɛ kɛ jɛba nɛ wɛtɛ mbam nde Simɔn, yɪŋa dɪnɔ dyɛnɛ nde Piyɛr. ¹⁴ A ta lepɔ mɛyasi mɛtɛ yi ta jɔŋgwɛ wɛ wɪnɛ botu be tɔ dyɔ hɛnɛ kɛ nye wɛ.» ¹⁵ ɛ Piyɛr kɛ mbɔmbu lepɔ nde: «Kɛ mi ma nye numbu kɛ lɛpi kɛ, ɛ Kimɔ Sisiŋ piyɛ nje kɛ yotu botu betɛ be bɔy kɛ tɔ baka, ndi nda yi Kimɔ Sisiŋ piya nɔ mbɔmbu nje kɛ yotu su bɛjɛkɛ be Yesus kɛ. ¹⁶ ɛ mi take lɛpi te yi Kumandɛ Yesus lɛpima nde: «Jan tɔpuma bomɔ kɛ mɔɔkɔ, kɛ bɛ wunɛ, Njambiyɛ ta tɔpɛ wunɛ kɛ Kimɔ Sisiŋ.» ¹⁷ Piyɛr kɔ sendi mbɔmbu lepɔ nde: «Njambiyɛ nya botu betɛ ndi kiya Kimɔ Sisiŋ te yi nye nya wusɛ kɛ ŋgimɔ te yi wusɛ tikima nɛ temɔ kɛ yi Kumandɛ Yesus Krist kɛ. 'Dɛtɛ, mi mɔ te nda, nɛ mi lɔ dyambi nɛ Njambiyɛ?»

¹⁸ Kɛ botu be tomun be Yesus nɛ botu betɛ be ma tikɔ temɔ kɛ yɛnɛ kɛ Yuda baka ma si wokɔ dɛtɛ kɛ, ɛ mɛtemɔ man si wɛyɛ. ɛ bo lukse Njambiyɛ lepɔ nde: «Njambiyɛ jayma gbate nde, yɪŋa mɛkandɔ yɛŋsɔŋgwɛ sendi temɔ, nɛ bo bɛ nɛ jɔŋgwɛ.»

Kandina jɛban dɪnɔ Kritɛn

¹⁹ Botu betɛ be wanjama ketɔ nyangwɛ mɛbɔnɛ mɛtɛ yi bo tɛdya bo ketɔ Itɛn kɛ kɔ kumɔ Fenisi, kumɔ Siprɛ nɛ Anɔiyos. 'Bo dikima lepɔ Kimɔ Tom nye ndi Beyudɛn bɛpɔ. ²⁰ Ko dɛtɛ, banɔ bomɔ kɛ njoka yan be bɔy botu be Siprɛ nɛ botu be Siren baka kɔ kumɔ kɛ Anɔiyos. ɛ bo lɛpɛ Kimɔ Tom kɛ kasi Kumandɛ Yesus nye 'Bɛgrek. ²¹ 'Deti te yi Baba Mbokɔ diyama kɛ yotu yan, ɛ bomɔ budya tɛ yɛŋsa temɔ tikɔ kɛ yi Kumandɛ Yesus. ²² Njɔŋ botu betɛ be ma tikɔ temɔ kɛ yi Kumandɛ Yesus kɛ Yerusalem baka wokuma kasi tɛ. ɛ bo tomɛ Barnabas kɛnɛ kɛ Anɔiyos. ²³ Kɛ Barnabas ma dyɔ mate bɛŋɛ nda yi Njambiyɛ tɛdya nɛ ŋgikwa nɛ kɛ, ɛ nye sosa kite bo hɛnɛ nde, bo kɛn mbɔmbu wokuna nɛ Nyangwɛ Kumandɛ nɛ temɔ yan hɛnɛ. ²⁴ Barnabas bɔy mɔ ŋgikwa. Kimɔ Sisiŋ bɔy tondunate kɛ yotu nɛ. A bɔy sendi kɛ tikɔ temɔ kɛ yi Njambiyɛ. 'Dɛtɛ, ɛ bomɔ budya tɛ nyiŋɛ kɛ njɔŋ botu betɛ be ma tikɔ temɔ kɛ yi Kumandɛ Yesus baka. ²⁵ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ nye nje kwɔ kɛ kɛ Tars kɛ gɔɔ Sol. ²⁶ Kɛ nye ma si dolɔ nye kɛ, ɛ nye bɔy nye kɛ nɔ Anɔiyos. 'Bo kwanɔdya sɛw wɛtɛ nɛ yim mate. Kɛ sɛw wɛtɛ tɛ, bo dikima wesidya bɛnɛ njɔŋ botu betɛ be tikima temɔ kɛ yi Kumandɛ Yesus kɛ Anɔiyos baka. ɛ bo dikɪ tɛdye mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nye budya bomɔ. Yo kɛ Anɔiyos yi bo kandima jɛban botu betɛ be bɛŋgwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist baka nde Kritɛn.

²⁷ Kɛ ŋgimɔ te yite botu be punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ tɛmma Yerusalem kɛ kɛ Anɔiyos. ²⁸ ɛ wɛtɛ kɛ njoka yan, dɪnɔ dyɛnɛ nde Agabus tɛmɛ. Kimɔ Sisiŋ lɛpinama nye nye, ɛ nye pelɛ nde, nyangwɛ kolɔ ta dyɔ kɛ to mɛnɛti hɛnɛ. ɛ yo dyɔ gbate kɛ ŋgimɔ te yi Kolod bɔy nyangwɛ kumandɛ kɛ to mɛnɛti kɛ. ²⁹ ɛ botu betɛ be bɛŋgwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist baka pɛsɛ nde, bo ta tomɛ mɛyasi yɪ kame nɛ bɛnɔŋ ban be kɛ Yuda baka. Mumɔ hɛnɛ nya bɛŋgwɛ deti te yɛnɛ. ³⁰ ɛ bo tomɛ yo nɛ

Barnabas bene Sol kè nye betomba mbanjo Njambye ke Yerusalem baka.

Bo woma Jak, nye sendi Piyer ke jɔɔ

12 Ke pɔku metu te yite ε kumande Herod nye ɔ ke tedya meɔɔne nye baɔa bomɔ ke njoka njɔ botu bete be ma tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus baka. ² A nya deti nde, bo wɔku Jak te maɔ ne Jan ne kafa. ³ Ke nye ma beɔe nde, mekele mete kimɔte ke misi me Beyuden kɛ, ε nye nye sendi deti nde, bo bɔya Piyer. Yo bɔ ke ngimɔ jeso dyena memampa mete yi kine ngɔ kete kɛ. ⁴ Ke bo ma si biye nye dete kɛ, ε Herod kwanɔye nye kenje ke tɔ jɔɔ leɔɔ nde, njɔɔ besɔja yini diki pemɔ Piyer. Njɔɔ besɔja wete bɔ ne besɔja yini. Herod kwadya jɔse Piyer ke misi me bomɔ hene ke kɔ jeso *Paska Beyuden.

Njambye ke punje Piyer ke jɔɔ

⁵ Dete, bo bɔ ke pemɔ Piyer ke tɔ jɔɔ. Yasi wete, njɔɔ botu bete be ma tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus baka dikima ngweta ne Njambye budyate keto ne. ⁶ Ke tu te yi bɔ nde, misi pupɛ te Herod ta jɔse Piyer kete kɛ, Piyer bɔ wotunate ne mekɔl sumba yiba. A yama ke njoka besɔja yiba. Besanjele bɔ sendi ke pem ke numey tɔ jɔɔ. ⁷ Semɔ semɔ, ε wete jaki Baba Mbokɔ dyɔ, ε meyasi pane ke mɔy tɔ jɔɔ. E nye kpoke Piyer ke mbanjo jeme nye leɔɔ nde: «Tema nedɔ.» E mekɔl me sumba te yi bo wotuma ne meɔ meɔne kɛ si sɔriye balɔ ke meneti. ⁸ Ke kɔɔte, ε jaki te leɔɔ nye nye nde: «Susula kanda yɔ, leɔa menakala mɔ.» E Piyer si kelɔ dete. E jaki nje leɔɔ sendi nye nye nde: «Pɛtɔ yotu yɔ ne lambɔ duku yɔ, nɔ bɛngwe mi.» ⁹ Ndana, ε Piyer punde, bengwe nye. A ti be ke duwe nde, yasi te yi jaki bɔ ke kelɔ kɛ bɔ gbakasi na, a takima nde, yo nyenɔ. ¹⁰ Bo kendima kwɔ bosa njɔɔ botu be pemna yasi, kendɔ kwɔ sendi be kɔɔte. E bo nje kendɔ kumɔ ke numey te yi bo kelma ne sumba kɔ. We kwɔn numey te mbete nje punde sɔ. Ke bo ma kumɔ womete kɛ, ε numey butuna ne nguru wene ke mbɔmbu yan, ε bo punde bɔ wete nyangwe nje. Ndana ndana, ε jaki dimbiye ke misi mene. ¹¹ Diyo kɛ, ε dyano dyene yɔkwɛ, ε nye leɔɔ nde: «Mi ke beɔe ndana nde, yo gbakasi nde, Baba Mbokɔ tomma jaki wene nde, a njɔki jɔngwe mi soɔe ke meɔ me Herod nɛ ke beya meyasi hene te yi Beyuden kwadya kelɔ ne mi kɛ.» ¹² Ke dyano dyene ma si yɔkwɛ kɛ, ε nye kwɔ tɔke nje tɔ Mariya te nyangwe ne Jan te yi bo jeba sendi nde Mark kɔ. Baɔa benjoɔ busu budyate bɔ womete ke mewesidya ke ngweta ne Njambye. ¹³ E Piyer dyɔ dɔngwe nyangwe numey, ε wete nyari nde Roda ε diki ma kelɔ mesay womete kɔ kɛ leɔngwe tɔ. ¹⁴ E nye woke men wete mumɔ duwe nde, yo men Piyer, ε mesosa kwɔ nye. E nye yɔkwɛ ne sokɔ kine bute numey na. E nye kwɔ kɛ leɔɔ nde, Piyer ke numey tɔ. ¹⁵ E bo leɔɔ nye nye nde: «We ke kɔɔ ka ne to?» Ko bekɔ dete, ε nye kombile leɔɔ nye bo nde, yo gbakasi. E bo leɔɔ nde: «Yo yɔkangwe be sisin ne.» ¹⁶ Ko dete, Piyer kɔ ndi mbɔmbu yi dɔngwe numey. Bo njɔ bute numey, ε bo ngbakima

yi beɔe nye. ¹⁷ E nye pɛpidye bo nye bo nde, bo dɔy ne sem. E nye yekidyɛ nda yi Baba Mbokɔ punja ne nye ke tɔ jɔɔ kɛ. E nye nje leɔɔ nde: «Wune kɛn kɛ yekidyɛ dete nye Jak, yekidyɛ sendi dete nye bemaɔ busu bari.» Ke kɔɔte, ε nye punde kwɔ kɛ ke wete mbey.

¹⁸ Ke misi ma pupɔ, ε lepi bane besɔja yi duwe ne mbey te yi Piyer kɔ te kɛ. ¹⁹ E Herod leɔɔ nde, bo sɔn nye. Yasi wete, bo sɔn nye kine dolɔ na. E Herod bengwe botu be pemna botu be jɔɔ ne lepi te. Ke kɔɔte, ε nye pese nde, bo bɔn bo kɛ wo. E nye nje teme kwɔ kɛ ke Yuda kɛ kwanɔye budya metu ke Sesare.

Sɔn Herod

²⁰ Herod bɔ ne nyangwe ngambi sunɔwe ne botu be Tir nɛ Sidɔn. E botu baka sanɔwe men teme kɛ beɔe nye, yite bo sima kombile ngin bene be wete mbam nde Blat te ajiya kumande Herod. Bo kɔ kɛ beɔe Herod, nɛ bene bo kel mbon, nɛ bo diy ne te, keto meyasi man hene dikima wule ke meneti me kumande Herod. ²¹ Ke yesɔ te yi bo kpoma nde, bo ta sanɔwa kete kɛ ma dyɔ, ε Herod leɔe nyangwe lambɔ beku-mande diyo nɔ ke mbanjo lepina nye bomɔ. ²² E bo leɔe ne men ke kwey nde: «Yike yeti men mumɔ na, yike men wete njambye!» ²³ E wete jaki Baba Mbokɔ dibe numbu ne ke kiya mbey, keto a tikima Njambye lukse yotu ne. E bekon nyinɔ nye ke yotu hene wo nye. ²⁴ Ndana melepi me Njambye kɔ ndi kendɔ mbɔmbu. ²⁵ Ke Barnabas bene Sol ma si sidye mesay man ke Yerusalem kɛ, ε bo bɔ Jan te yi bo jeba nde Mark kɔ yɔkwɛ nɔ kɛ Anɔiyos.

Kimɔ Sisin ke tɔke Pol bene Barnabas

kenje ke lepina Kimɔ Tom

13 Botu be punja melepi me Njambye nɛ nyangwe botu bete be tikima temɔ ke yi Kumande Yesus ke Anɔiyos baka. Yo bɔ nɛ Barnabas nɛ Simeyɔn te yi bo dikima jeba nde Nijer kɔ. Yo bɔ sendi nɛ Likiyus, mɔ Siren nɛ Manahen te yi bo dɔkwa nye bene Herod kɔ nje bɔ Sol. ² Wete yesɔ te yi bo bɔ ke kanɔ Baba Mbokɔ kiyo medye kɛ, ε Kimɔ Sisin leɔe nde: «Ndana wune tɔka Barnabas bene Sol soɔe ke njoka yun, nɛ bo kel mesay mete yi mi kpoma nde, bo ta kelɔ kɛ.» ³ Ke kiyna medye nɛ meɔngweta ma siyo kɛ, ε bo kase meɔ ke yotu Barnabas bene Sol. Ke kɔɔte, ε bo tike bo nde, bo kwɔn. ⁴ Kimɔ Sisin tomma Barnabas bene Sol, ε bo kwɔ kumɔ ke Selesi. Bo njɔ teme womete nyinɔ kuka kumɔ ke wete kiringira nde Sipre. ⁵ Ke bo ma kumɔ ke Salami kɛ, ε bo leɔe melepi me Njambye nye bomɔ ke membanjo mewesidya me Beyuden. Jan te yi bo jeba nde Mark kɔ dikima kame bo. ⁶ Bo njɔ sabiye kiringira hene kumɔ ke Pafos. Kumɔ mate, ε bo dole wete mɔ kelna meyasi me kifi, a bɔ mɔ Beyuden, dino dyene nde Baryesus. A bɔ mɔ punja melepi me jɔ. ⁷ A bɔ ke jɔnna bene Sergus Polos te kum kiringira. Sergus Polos bɔ ne dyano. A tomma bomɔ kɛ

jeba ne Barnabas bene Sol, keto a kwadya wokɔ melepi me Njambiyɛ. ⁸ Yasi wete, Elimas te mɔ kelna meyasi me kifi kɔ dikima petɔ Barnabas bene Sol, ma kum kiringira me nje tikɔ temɔ ke yasi te yi bo ta lepɔ nye nye kɛ. Elimas, yo dɪnɔ Baryesus ke numbu Grɛk. ⁹ Ndana, ɛ Kimɔ Sisiŋ tonde ne ngben ke yotu Sol te yi bo jeba sendi nde Pol kɔ. ɛ nye beŋe Elimas te mɔ kelna meyasi me kifi kɔ ne ngon ¹⁰ lepɔ nde: «We mɔ mesebila nɛ beya mekele hene! We mɔnɔ *Kum beya mekele, we ke lɔ dyambi ne meyasi hene te yi be ne ngben! 'We ta ndulɔ yangila yasi te yi Baba Mbokɔ si kpo kɛ ndenen? ¹¹ Beŋa ndana, Baba Mbokɔ ta tedye we meɔne, misi mɔ ta dibina. We ti beŋe se mejasi me yesɔ na kumɔ ke yiŋa ngimɔ.» Ndana ndana, ɛ misi mene dibina ne kpikip, ɛ nye kande bobila yasi, sɔ mɔ te ɛ ta biye nye ke bɔ tedye nye nje. ¹² Ke kum kiringira ma beŋe meyasi mete yi kwanama kɛ, ɛ nye tike temɔ ke yi Kumande Yesus, keto yasi te yi bo lepima nye nye ke kasi Kumande Yesus kɛ lonɔma nye ke temɔ.

¹³ Pol bene benjɔn bene nyinɔma kuka ke Pafos kwɔ kumɔ ke Pergɛ ke Pamfili. Kumɔ mate, ɛ Jan lɔ bo yɔkwe ne kɔkɔ kɛ Yerusalem. ¹⁴ Pol bene Barnabas njɔ teme ke Pergɛ kumɔ ke Antiyos ke Pisidi. Ke yesɔ *Saba ma dyɔ kɛ, ɛ bo nyinɛ ke mbanjɔ mewesidya me Beyuden kwɔ diyɔ metidyɛ. ¹⁵ Ke tɔlna mekana me membonɔga me Njambiyɛ nɛ tɔlna mekana me botu be punja melepi me Njambiyɛ ma siyɔ kɛ, ɛ botu bete be diyɛ ne mbanjɔ mewesidya baka tomɛ bomɔ kenje ke yi Pol bene Barnabas kɛ lepɔ nye bo nde: «Wune njɔn, nge be nde, wune ne yiŋa yasi te yi wune ke kwadyɛ lepɔ nye bomɔ yɪ nye ne bo menɔgite, wune lɛpi.»

¹⁶ Ndana, ɛ Pol teme kanɛ bɔ nye bomɔ lepɔ nde: «Wune botu be kando Isarayel nɛ wune botu bete be kambɛ sendi Njambiyɛ baka, wune lɛngwe metɔ! ¹⁷ Njambiyɛ te ɛ kando Isarayel tɔkuma besanɔmbambɔ busu. ɛ nye kele nde, bo nyɛbi budyate ke ngimɔ te yi bo bɔ nɔ ke menɛti me Ejipt kɛ. ɛ nye sonɛ bo ke Ejipt ne nyangwe deti ne. ¹⁸ A disimama bo ke mesew nda kamɔni ke mɔy konɔgor. ¹⁹ ɛ nye girise mekando yitan jɔ yiba ke menɛti me Kanan nje bɔ menɛti man nye kando dyene Isarayel nde, bo nɔm. Meyasi menɔri hene kwanama ke mesew gɔmay yini jɔ kamɔtan. ²⁰ Ke kɔnɛ, ɛ nye tembidye botu be pesina jɔsi ke njoka yan nye bo kumɔ ke ngimɔ Samiyel te mɔ punja melepi me Njambiyɛ. ²¹ Diyɔ ke kɔnɛ kɛ, ɛ besanɔmbambɔ busu kwadyɛ be ne kumande te ɛ ta diyɔ ne bo. ɛ Njambiyɛ tembidye Sayul te mɔnɔ Kis, mɔ kando Benjamɛ nye bo. ɛ nye diyɛ ne bo yaka mesew kamɔni. ²² Ke Njambiyɛ ma sonɛ Sayul kɛ, ɛ nye nje tembidye Davit nde, a bɛki kumande wan. Njambiyɛ lepima ke kasi Davit nde: «Mi Njambiyɛ tɔkuma Davit te mɔnɔ Isay, temɔ mbe biyima nye. A ta kelɔ meyasi hene te yi mi kwadyɛ kɛ.» ²³ Yo ke kando Davit yi Njambiyɛ nya Isarayel Mɔ te ɛ ta jɔngwe bo nda yi nye kpoma kɛ. Mɔ te, yo Yesus. ²⁴ Pinɔ te yi Yesus ti pa nje na, Jan dikima pele kasi tɔpuna bomɔ ke mɔwɔku nye kando Isarayel hene nde, bo yɛnsangwe temɔ, nɛ bo tɔpi bo ke mɔwɔku. ²⁵ Ke ngimɔ te yi mesay me Jan bɔ ke kɛ ke signate kɛ, a dikima lepɔ nye bomɔ

nde: «Wune tɔka nde, mi nda? Mi yeti mɔ te yi wune ladiye kɔ na. Wune dɔkwɛ nde, a ta nje ke kɔnɔ mbe. Mi ti yaka wunje kɔl menakala ke kɔl ne na.» ²⁶ Wune njɔn, wune benday be Abaraham nɛ wune botu bete be yeti Beyuden baka, Kimɔ Tom te yi Njambiyɛ njesa nde, a ta jɔngwe bomɔ kɛ, a njɛsikwe tom te keto su. ²⁷ Keto, botu be Yerusalem nɛ bekum ban ti duwe nde, Yesus bɔ mɔ te ɛ ta jɔngwe bo na. Bo ti be sendi ke wokɔ to melepi mete yi bomɔ dikima tɔl ke mekana me botu be punja melepi me Njambiyɛ metu hene ke yesɔ *Saba kɛ na. Bo pesima nde, Yesus sɔngwangwe ne meɔne. Dete, bo kelma yasi te yi melepi mete lepima kɛ. ²⁸ Ko bɛkɔ nde, bo ti be ne to lepɛ te yi wo ne nye, bo lepima nye Pilat nde, a wɔku nye. ²⁹ Ke bo ma si kelɔ yasi hene te yi bɔ ketinate ke mekana me Njambiyɛ ke kasi ne kɛ, ɛ bo pidye mun ne ke kroa bɔ kɛ pumbɔ. ³⁰ Ko dete, Njambiyɛ womiya nye sonɛ ke njoka bemun. ³¹ Botu bete be wulma Galile bene be Yesus nje ke Yerusalem baka beŋma nye metu budyate ke kɔnɔ womiya ne. Botu bete be bɔ kete beŋe meyasi mete yi kwanama kɛ ke lepɔ yo ndana ne ngbak ngbak nye botu be kando Isarayel. ³² Wuse ne nguru wusu ke nje lepɔ Kimɔ Tom te nye wune nde, yasi te yi Njambiyɛ kpoma nye besanɔmbambɔ busu kɛ, ³³ a ma si tonje yo nye wuse benday ban ke ngimɔ te yi nye womiya ne Yesus nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ ke Besom yiba nde: «We mɔnɔmbe, kande ndana mi me sɔngwe.» ³⁴ Njambiyɛ kandima si lepɔ nde, a ta womiyɛ Yesus sonɛ ke njoka bemun, dete ko a ti bɔ na. Njambiyɛ lepima kasi te nde: «Mi ta nye wune kpasa mekombila mete yi mi kpoma nye Davit kɛ. Bomɔ bɛki ne bibina temɔ nde, mekombila mete ta beŋna gbate.» ³⁵ Njambiyɛ ke lepɔ sendi ke wete mbey ke mɔy mekana mene nde: «We ti jaye nde, mun kimɔ mɔ mesay wɔ bɔku ke mɔy menɛti na.» ³⁶ Yasi wete, ke Davit ma si kelɔ mesay ke ngimɔ te yene beŋgwe yasi te yi Njambiyɛ kombila kɛ, ɛ nye nje gwe. ɛ bo pumbɛ nye nda yi bo pumbuma sendi ne besanɔmbambɔ kɛ. ɛ mun ne bɔ ke mɔy menɛti. ³⁷ Ndi nde, yɔkɔ yi Njambiyɛ womiya nye kɔ ti bɔ ne na. ³⁸ Dete, wune njɔn, wune dɔkwɛ nde, yo ke dɪnɔ dyene yi bo lepe nye wune nde, Njambiyɛ ta tikɔ mebeyɔ mun ne ngwete. ³⁹ Yo sendi ke dɪnɔ dyene, mumɔ te ɛ tike temɔ ne nye, Njambiyɛ ke pesɔ nde, mɔ te me ne ngben ke mɔmbu wene. Yo yasi te yi membonɔga mete yi Mɔyisi ketima ti be ne deti te yi kelɔ na. ⁴⁰ Dete, wune dɪy ne sɔsɔ, ma wune me nje sangwa ne meyasi mete yi botu be punja melepi me Njambiyɛ lepima kɛ. Bo lepima nde: ⁴¹ «Wune botu be yeliya, wune bɛŋa, wune ngbaki-mangwe budyate kwɔ yambile, keto mi ta kelɔ yiŋa mekele ke ngimɔ te yun, ko bo lɛpi yo nye wune, wune ti jaye na.» »

⁴² Ke Pol bene Barnabas ma pundɔ ke mɔy mbanjɔ mewesidya kɛ, ɛ bomɔ ngweta ne bo nde, bo kɔlangwe nje ke yesɔ *Saba te ɛ kɔnɛ, nje lepina sendi ke kiya to lepɛ te. ⁴³ Ke mewesidya ma siyɔ kɛ, ɛ budya Beyuden nɛ banɔ gbela bomɔ budyate be njɔ nyinɛ misɔn Beyuden baka beŋgwe Pol bene Barnabas. ɛ Pol bene

Barnabas nye mesimo bene bo kite bo nde, bo kên mbombu tikɔ temɔ nde, Njambiyɛ ne ngikwa.

⁴⁴ Kɛ yesɔ Saba te ɛ kɔŋte ma dya kɛ, ɛ sulɔ botu be Anŋiyos wesidya nje wokɔ meɛpi me Njambiyɛ. ⁴⁵ Kɛ Beyuden ma beŋe nyangwe ngil dete kɛ, ɛ bo kele beya temɔ, biye meso ne Pol kɛ yasi te yi nye dikima leɔ kɛ toyɛ sendi nye. ⁴⁶ ɛ Pol bene Barnabas leɛ misi ne misi nye bo nde: «Yo bɔ nde, wuse kanda leɔ meɛpi me Njambiyɛ nye wune. Yasi wete, nda yi wune seŋma yo, pesɔ sendi jɔsi yun ne nguru wun nde, wune ti yaka be ne jɔngwe te yi kpo ne kpo na, ndana wuse kɛ tumɔ kɔŋ ne wune kɛ yi botu bete be yeti Beyuden baka, ⁴⁷ keto Baba Mbokɔ leɛpima nye wuse nde: «Mi tembidiya we nda mejasi kɛ mekandɔ me botu bete be yeti kɛ duwe Njambiyɛ baka, nɛ we jɔngwe bomɔ kumɔ kɛ nje-na meneti.» ⁴⁸ Kɛ botu bete be yeti Beyuden baka ma wokɔ meɛpi menɔri kɛ, ɛ bo be ne mesosa leɔ nde, meɛpi me Baba Mbokɔ kimɔte budyate. Bomɔ hene te yi Njambiyɛ kpoma nde, bo ta be ne jɔngwe te yi kpo ne kpo baka yensama temɔ tikɔ kɛ yi Kumande Yesus. ⁴⁹ Kimɔ Tom Kumande Yesus ka kendo mbombu kɛ meneti mete hene. ⁵⁰ Yasi wete, ɛ Beyuden dese to bo-ma bete be bɔ ne kusuku be dikima beŋgwe meɛpi me Njambiyɛ baka nɛ nyangwe botu be dya sungwe ne Pol bene Barnabas. ɛ bo tedye bo meɔɔne dudye bo kɛ dya dyan. ⁵¹ ɛ Pol bene Barnabas kute mekol man soŋe ngbutu dya te yi tedye bo nde, bo yeti ne mesosa ne bo na. ɛ bo nje kwɔ kɛ ke Ikɔn. ⁵² Yasi wete, jɔnja botu bete be nja beŋgwe meɛpi me Yesus Krist kɛ Anŋiyos baka bɔ yan ne nyangwe mesosa. Sendi, Kimɔ Sisiŋ bɔ tondunate kɛ yotu yan.

Pol bene Barnabas kɛ leɔ

Kimɔ Tom kɛ Ikɔn

14 Pol bene Barnabas dyanma kɛ Ikɔn, ɛ meyasi kwanɔna nda yi yo kwanɔnama kɛ meɔya mete yiri kɛ. ɛ bo hene yiba nyiŋe kɛ mbanjɔ mewesidya me Beyuden leɛpina nye bomɔ. ɛ leɛpi yan kele nde, budya Beyuden nɛ budya Begrek tiŋi temɔ kɛ yi Kumande Yesus. ² Yasi wete, ɛ Beyuden bete be seŋma kine tikɔ temɔ kɛ yi Kumande Yesus baka dese to botu bete be yeti Beyuden baka kelɔ nde, bo beki ne beya metake sungwe ne njɔŋ botu bete be tikima temɔ kɛ yi Kumande Yesus baka. ³ Dete, ɛ Pol bene Barnabas kwanɔdye budya metu kɛ Ikɔn. Bo dikima leɛpina kine gwe wɔ bomɔ na, tikɔ temɔ kɛ yi Kumande Yesus. Kumande Yesus dikima nye bo deti te yi kelɔ meyekambiyɛ nɛ nyangwe meyasi yɛ tedye nde, Kimɔ Tom te yi bo leɛ kɛ kasi ngikwa ne kɛ, gbakasi. ⁴ ɛ botu be dya baka kɛ meŋgabiye yiba, banja kɛ kɔŋ Beyuden, banja kɛ kɔŋ botu be tomun be Yesus. ⁵ Botu bete be yeti Beyuden baka nɛ Beyuden ne nguru wan bene bekum ban komsama, nɛ bo kɛ tedye Pol bene Barnabas meɔɔne, lɔ bo sendi ne metari wo. ⁶ Kɛ Pol bene Barnabas ma wokɔ kasi te kɛ, ɛ bo mbombila kwɔ kɛ diyo kɛ

Lister nɛ Derbe nɛ kɛ pɔku te yite kɛ Likawoni. ⁷ Kumɔ mate, ɛ bo leɛ kɛ Kimɔ Tom nye bomɔ.

Pol bene Barnabas kɛ Lister

⁸ Wete mɔ kɔsu bɔ kɛ Lister, mekol mene ma jeme. Bo jama ndi nye dete, a ti kende ko wete yesɔ na. ⁹ Mbam kɔ bɔ kɛ wokɔ yasi te yi Pol bɔ kɛ leɔ kɛ. ɛ Pol beŋe nye ne ngon duwe nde, mbam te bɔ kɛ tikɔ temɔ nde, kɔsu ne yakama siyo. ¹⁰ ɛ Pol leɛ ne men kɛ kwey nye nye nde: «Tɛma, diyo kɛ kwey ne ngberɛ ne mekol mɔ.» ɛ mbam do tɛme kendo. ¹¹ Kɛ ngil botu bete be bɔ womete baka ma beŋe yasi te yi Pol kelma kɛ, ɛ bo leɛ ne men kɛ kwey ne numbu Likawoni nde: «Banja benjambiyɛ ma yeŋsa yotu nda bomɔ nje nɔ kɛ yusu.» ¹² Bo lo-ma Barnabas nde Seyus,*f1* nje lo Pol nde Her-mes,*f1* keto yo ndi nye dikima leɛpina kɛ njoka yan yiba. ¹³ Mbanjɔ mbanja njambiyɛ te yi bo jeba nde Seyus kɔ bɔ kɛ numbu dya. ɛ mɔ te ɛ bɔ ne mesay me nyena sadaka nye njambiyɛ te kɔ kwɔ kɛ by bembam nday nje nɔ. Bo jakima njam mejeti lenje bembam benday bete. ɛ nye by bo kɛ nɔ kɛ menumeɛ me ndoko te yi lite dya kɛ. A kwadya wo bo kelɔ ne sadaka nye Pol bene Barnabas. Ngil bomɔ bɔ sendi ne yesidye kelnate dete. ¹⁴ Kɛ Barnabas bene Pol te botu be tomun be Yesus ma wokɔ kasi te kɛ, ɛ bo nyale melambɔ kɛ yotu sedye nedɔ kɛ ke mɔy ngil bomɔ kembidiya leɔ nde: ¹⁵ «Wune njɔŋ, keto nge yi wune kele meyasi mete yinɔri kɛ? Wuse ndi gbela bomɔ sendi nda wune. Wuse njaki nje leɔ Kimɔ Tom Yesus nye wune yɛ kite wune nde, wune yeŋsangwe temɔ tikɔ lem benjambiyɛ bete kanɔ Njambiyɛ te ɛ ne jɔŋ kɔ. Yo nye kuse dyobɔ nɛ meneti nɛ maŋ nɛ meyasi hene te yi diye kɛ mɔy te kɛ. ¹⁶ Njom-bu yanja kɛ metu me njime Njambiyɛ te tikima mekandɔ me bomɔ hene nde, bo kɛl meyasi nda yi bo kwadye. ¹⁷ Ko beko dete, meŋgimɔ hene, a ti sɔɔye yotu na. A ka mbombu tedye gbate nde, a ne ngikwa, keto a kɛ nɔɔye mbiyo njese wune wule dyobɔ, nye wune nyambi yaka ne meŋgimɔ. A kɛ nye wune nyengwe, tonje mesosa kɛ temɔ yun.» ¹⁸ Ko beko nde, Pol bene Barnabas leɛpina dete, bo wɔnduma biriki yɛ petɔ ne bomɔ nde, bo ti kel sadaka nye bo na.

¹⁹ Ndana, ɛ Beyuden tɛme wule Anŋiyos ne Ikɔn leɛpina nye ngil bomɔ. ɛ bomɔ yeŋsa diyo kɛ kɔŋ yan lɔ Pol ne metari, nɛ bo wo nye. Kɛ kɔŋte, ɛ bo dale nye soŋe kɛ mɔy dya take nde, a ma gwe. ²⁰ Yasi wete, kɛ botu bete be beŋgwe meɛpi me Kumande Yesus Krist baka ma wesidya litɔ nye kɛ, ɛ nye tɛme yɔkwe nyiŋe sendi kɛ mɔy dya. Misi pupɛ ɛ bene Barnabas tɛme kwɔ kɛ ke Derbe.

Pol bene Barnabas kɛ yɔkwe

kɛ Anŋiyos kɛ Siri

²¹ Bo leɛpima Kimɔ Tom mate kelɔ nde, budya bomɔ beki botu bete be beŋgwe meɛpi me Yesus Krist. Kɛ kɔŋte, ɛ bo nje yɔkwe ne kɔkɔ kɛ kɛ Lister nɛ Ikɔn nɛ Anŋiyos. ²² Bo ka mbombu nye deti nye botu bete be

benḡwε mεlεpi mε Yesus Krist baka, kite bo nde, bo kēl tinḡ te yi tiko temɔ ke yene. 'Bo lεpima sendi nye bo nde: «Yi nyiḡe nɔ ke *Kandɔ Njambiyε, wuse ta pa sanḡwa ne budya mεbɔne.»

²³ Bo dikima nye banja bomɔ diyɔ betomba mbanjɔ Njambiyε ke njoka menjɔḡ mε bomɔ hene be tikima temɔ ke yi Kumande Yesus baka. Ke kɔḡ tembidya yan, bo dikima kiyɔ mεdyε ngweta ne Njambiyε nje diyε Kumande mɔ te ε botu bete tikima temɔ ke yene kɔ nde, a bākidyā bo. ²⁴ Pol bene Barnabas njā kwā ne Pisidi kumɔ ke Pamfili. ²⁵ Bo kā mbɔmbu lεpɔ Kimɔ Tom ke Pεrḡe nje kwā kumɔ Atali. ²⁶ Bo njā temε womete nyiḡe kuka kendɔ kumɔ Aḡtiyos, ke mbey kome bomɔ kandi-ma si diyε Njambiyε keto yan nde, a nyēki bo mεkombi-la ke mesay mete yi bo siyma si tonje ndana ké.

²⁷ Ke bo ma dya ke Aḡtiyos ké, ε bo jeba njɔḡ botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka, yekidyε meyasi hene te yi Njambiyε nya bo deti nde, bo kēl ké. 'Bo yekidyā sendi nda yi Njambiyε butuma nje nye yiḡa mεkandɔ, né bo sendi tiki temɔ ke yi Kumande Yesus. ²⁸ 'Bo yama mɔɔ metu womete ke Aḡtiyos bene botu bete be benḡwε mεlεpi mε Yesus Krist baka.

Yasi te yi njɔḡ bekriten be

Yerusalem pesima ké

15 'Banja bomɔ wulma Yuda kē ke Aḡtiyos kē tedye yiḡa yasi dele nye botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka. 'Bo lεpima nye bo nde: «Nḡe wune ti pesina benḡwε mbonḡa te yi Mɔyisi nya ké, wune ti yaka be ne jonḡwε na.» ² E Pol bene Barnabas nye meso beyate bene bo lombidyā keto te. E botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka pese nde, nē Pol nē Barnabas nē banja benjɔḡ ban ta kē ke Yerusalem kē berḡe botu be tomun be Yesus nē betomba mbanjɔ Njambiyε, né bo nembu lεpi te. ³ Ke kɔḡte, ε botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka kē tikidyε bo ke nje, ε bo kē ne kendi yan mbɔmbu kwā ne Fenisi nē Samari yekidyε nda yi botu bete be yeti 'Beyuden yeḡsama temɔ ké. E botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus ke madyā mete baka woke nyangwε mesosa. ⁴ Ke bo ma dya ke Yerusalem ké, ε njɔḡ botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka nē botu be tomun be Yesus nē betomba mbanjɔ Njambiyε by bo ne mesosa. E bo yekidyε meyasi hene te yi Njambiyε nya bo deti nde, bo kēl ké. ⁵ Ko bεkɔ dete, ε banja bomɔ ke njoka botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus be bā ke njɔḡ *Befarisḡ baka temε lεpɔ nde: «Bo pēsi botu bete be yeti 'Beyuden be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka, lεpɔ sendi nye bo nde, bo bēḡwε mεmbonḡa mete yi Mɔyisi ketima ké.»

⁶ E botu be tomun be Yesus nē betomba mbanjɔ Njambiyε nembu lεpi te. ⁷ E bo lεpina biye meso budya-te. Ke kɔḡte, ε Piyer temε lεpɔ nye bo nde: «Wune njɔḡ, wune duwā nde, Njambiyε kikima tɔke mi ke njoka yun, né mi lεpi Kimɔ Tom nye botu bete be yeti 'Beyuden ba-

ka, né bo tiki temɔ ke yi Kumande Yesus. ⁸ Njambiyε te ε duwε metemɔ mε bomɔ kimɔte kɔ tedya nde, a jayma bo, nye bo Kimɔ Sisiḡ nda yi nye nya wuse sendi ké.

⁹ Njambiyε tì nembu njoka su sine bo na. A pupudya metemɔ man, keto bo tikima temɔ ke yi Kumande Yesus. ¹⁰ Keto nḡe yi wune kwadyε bobile Njambiyε ndana yí sobidyε nyangwε mapi nye botu bete be benḡwε mεlεpi mε Yesus Krist baka? Mapi te, sine besanḡmbambɔ busu sudya yo. ¹¹ Yasi wete, wuse ke tiko temɔ nde, wuse ta be ne jonḡwε, keto Kumande Yesus ne ngikwa. 'Bo sendi ta be ne jonḡwε keto te.»

¹² Ndana, ε bomɔ hene be wesidyama baka diyε ne sem yí wokɔ nda yi Barnabas bene Pol bā ke yekidyε kasi meyekambiyε nē nyangwε meyasi hene te yi Njambiyε nya bo deti nde, bo kēl ke njoka botu bete be yeti 'Beyuden baka.

¹³ Ke bo ma si lεpina ké, ε Jak by lεpi lεpɔ nde: «Wune njɔḡ, wune lēḡwε metɔ ke yasi te yi mi ta lεpɔ ké.

¹⁴ Simɔn yekidyā nda yi Njambiyε kikima tedye ngikwa nye yiḡa mεkandɔ yí tɔke banja bomɔ ke njoka yan be ta be botu bene. ¹⁵ Mekele mete ke yaka ne mεlεpi mete yi botu be punja mεlεpi mε Njambiyε lεpima ké. Keto yo ketinate ke mεkana mε Njambiyε nde: ¹⁶ «Baba Mbokɔ ke lεpɔ nde: Ke kɔḡte, mi ta yɔkwε ne kɔkɔ nje. Mi ta tembidye mɔy tɔ Davit yi ma balɔ ké. Mi ta tembidye bɔru yasi te. ¹⁷ 'Dete, bukwe bomɔ te baka hene nē mεkandɔ hene te yi mi kwadyε nde, bo bēki botu bembu baka ta sɔ nje Baba Mbokɔ. ¹⁸ Baba Mbokɔ te ε kiki-ma tedye meyasi mete kɔ lεpe dete.»

¹⁹ «Ke yembe, mi ke kobile berḡe nde, wuse tì njanḡwε botu bete be yeti 'Beyuden be yeḡsa temɔ tiko ke yi Njambiyε baka na. ²⁰ Yasi wete, wuse kēti mεkana kenje bo nde, bo tì boba dye menjay mete yi bo kelma ne sadaka nye banja benjambiyε na, keto yo ke kelɔ nde, mumɔ bēki ne sembo. Diyɔ mbam bene nyari tì ber-nanḡwε kinε nde, bo bēki ke gwaki na. 'Bo tì dyaki nyamɔ te ε gwe gbɔḡḡi ho dye mekiyɔ mε nyamɔ na. ²¹ Keto kandε ne betomba ke madyā hene bomɔ ke pele yo wule ke mεkana mε mεmbonḡa mete yi Mɔyisi keti-ma ké. 'Bo ke tɔlɔ sendi yo yesɔ *Saba hene ke mεm-banjɔ mewesidyā mε 'Beyuden.»

²² Ndana, ε botu be tomun be Yesus nē betomba mbanjɔ Njambiyε nē njɔḡ botu te be tikima temɔ ke yi Kumande Yesus baka berḡe kimɔte yí tɔke banja bomɔ ke njoka yan, tomɔ bo bene be Pol ne Barnabas kenje Aḡtiyos. 'Bo tɔkuma Yude te yi bo jeba nde Barsabas kɔ, tɔke sendi Silas. 'Bo hene yiba bā nda betokondo ke njoka te bari. ²³ E bo by mεkana nye bo. 'Bo ketima ke mɔy mεkana mete nde: «Wune bemanḡ busu be yiḡa mεkandɔ be diyε ke Aḡtiyos, ke Siri nē ke Silisi baka, wuse botu be tomun be Yesus nē betomba mbanjɔ Njambiyε nē bemanḡ busu, wuse ke nyenɔ wune.

²⁴ Wuse wokuma nde, banja bomɔ ke njoka su temma wonḡa kē njanḡwε wune ne mεlεpi man, kelɔ nde, temɔ yun kúdyukwe. Wuse tì lεpe yiḡa yan dete nye bo na. ²⁵ Wuse hene bā ngiḡ wete, ε wuse berḡe kimɔte yí tɔke banja bomɔ ke njoka su, tomɔ bo kenje wune bene benjɔḡ busu Pol nē Barnabas, sɔḡ temɔ su.

²⁶ Bomɔ baka yiba bɔ nedɔ te yi dyanɔwɛ jɔngwɛ dyan keto dɪnɔ Kumande wusu Yesus Krist. ²⁷ Yo dete yi wuse ke tomɔ Yude bene Silas, nɛ bo kɛ lɛpi kiya mɛlɛpi mɛte nɛ numbu yan nyɛ wunɛ. ²⁸ Keto Kimɔ Sisiɔ nɛ wuse sendi bɛɲma nde, yo yeti kimɔte nde, wuse sɔbidya wunɛ yiɲa dɪtina mɛmapi te yi tɪ kame wunɛ kɛ na. Yasi wɛtɛ, wunɛ bɔkidya ndi nde, ²⁹ wunɛ tɪ boba dye mɛn-jay mɛte yi bo kelma nɛ sadaka nyɛ baɲa benjambiye kɛ na. Wunɛ tɪ dyaki mɛkiyɔ mɛ nyamɔ ho dye nyamɔ te ɛ gwe gbɔɲgi kɔ na. Diyɔ mbam bene nyari tɪ bɛn-naɲgwe kinɛ nde, bo bɛki ke gwaki na. Yo kimɔte nde, wunɛ tɪ kel mɛyasi mɛte na. Hɛ saɲgwa!»

³⁰ Ndana, ɛ botu bete yi bo tɔkuma baka jana nɛ njɔɲ botu bete be ma tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus baka tɔke kɛndi kɛ Anɲiyos. Kumɔ mate, ɛ bo wesidyɛ bomɔ nyɛ bo mɛkana. ³¹ Kɛ bo ma si tɔɔ mɛkana mɛte kɛ, ɛ bomɔ bɛ nɛ mesosa keto kimɔ mɛlɛpi mɛte yi bo lɛpima nyɛ bo ke mɔyɛ kɛ. ³² Yude bene Silas bɔ sendi botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiye. ɛ bo lɛpina budyate kite bo nyɛ bo deti. ³³ Bo yama mɔnɔ mɛtu mate, ɛ benjɔɲ ban be mate jana nɛ bo lɛpɔ nde, bo kɛn nɛ tɛ. ɛ bo yɔkwe sunɔwɛ botu bete be tomma bo baka. [³⁴ Yasi wɛtɛ, ɛ Silas pɛsɛ nde, a ta tika nɛ mate.] ³⁵ ɛ Pol bene Barnabas tika ke Anɲiyos. Bo dɪkima tedye bomɔ mɛlɛpi mɛ Njambiye, lɛpɔ sendi Kimɔ Tom Kumande Yesus bene baɲa budya bomɔ.

Pol bene Barnabas ke baka

³⁶ Mɔnɔ mɛtu kwanɲma ke kɔɲte, ɛ Pol lɛpɛ nyɛ Barnabas nde: «Wuse yɔkwe nɛ kɔkɔ kɛ bɛɲɛ jɔngwɛ benjɔɲ busu ke mɛdya hɛnɛ te yi wuse lɛpima Kimɔ Tom Kumande Yesus kɛte kɛ.» ³⁷ Barnabas kwadya nde, bo bɔɲ Jan te yi bo jeba sendi nde Mark kɔ kɛ nɔ. ³⁸ Yasi wɛtɛ, Pol tɪ jaye nde, bene bo kɛn na, keto Jan ma lɛɲ bo ke mɛnɛti mɛ Pamfili kinɛ kɛ kame bo ke mesay man na. ³⁹ Yo njɔ kwɔ nɛ nyangwɛ melombɔ, ɛ bo baka. ɛ Barnabas bɔ Mark nyɲɛ nɛ kuka kwɔ kɛ Siprɛ. ⁴⁰ ɛ Pol tɔke nɛ Silas.

Kɛ benjɔɲ ban ma si diyɛ Kumande Yesus nde, a nyɛki Pol mɛkombila kɛ, ɛ nyɛ kwɔ bene Silas. ⁴¹ Bo kwanɲma nɛ Siri, kwɔ sendi nɛ Silisi yɪ nyɛ deti nyɛ njɔɲ botu bete be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka.

Timɔte ke nyɲɛ njɔɲ Pol bene Silas

16 Pol njɔ kwɔ sendi kɛ ke Derbɛ tɔngidya kumɔ Lister. Wɛtɛ mɔ te ɛ bɛngwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist kɔ bɔ mate, dɪnɔ dyɛnɛ nde Timɔte. Nyangwɛ wɛnɛ bɔ ngɔndu Beyuden, a bɔ ke bɛngwɛ Kimɔ Tom Yesus. Saɲgwe wɛnɛ bɔ mɔ Begrek. ² Njɔɲ botu bete be tikima temɔ ke yi Yesus Krist ke Lister nɛ ke Ikɔn baka bɔ ke jaye jɔngwɛ Timɔte. ³ Pol kwadya kwɔ bene nyɛ, dete ɛ nyɛ bɔ nyɛ pɛsɔ, keto Beyuden bete be bɔ ke pɔku te yite baka duwɔ hɛnɛ nde, saɲgwe nɛ Timɔte bɔ mɔ Begrek. ⁴ Kɛ mɛdya mɛte yi bo kwanɲma kɛte kɛ, bo dɪkima pelɛ nyɛ botu bete be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka nde, bo bɔkidya mɛmbɔɲga mɛte yi botu be tomun be Yesus nɛ betomba mbanjɔ Njambiye

be diyɛ ke Yerusalem nya kɛ. ⁵ Ndana mɛnɔɲ mɛ botu bete be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka bɔ ke tikɔ temɔ nɛ ngbik ke yɛnɛ. Bomɔ bɔ ke buyɔ mɛtu hɛnɛ ke njɔɲ yan.

Kimɔ Sisiɔ ke tomɔ Pol kɛnɛ

ke Maseduwan

⁶ Bo njɔ kwɔ nɛ Friji, kwɔ sendi nɛ Galasi, keto Kimɔ Sisiɔ tedya bo nde, bo tɪ lɛpi Kimɔ Tom ke Asi na. ⁷ Kɛ bo ma kumɔ ke kɛki Misi kɛ, ɛ bo diy kɛ ke Bitini. Yasi wɛtɛ, ɛ Sisiɔ Yesus sɛɲɛ nde, bo tɪ kɛn na. ⁸ Dete, ɛ bo nje kwɔ nɛ Misi kumɔ ke Turuwas. ⁹ Nɛ tu ɛ Pol bɛɲɛ nda nyɛnɔ nde, wɛtɛ mɔ Maseduwan punduma ke to nɛ ngwɛta nɛ nyɛ lɛpɔ nde: «Inja ke Maseduwan nje kame wuse.» ¹⁰ Kɛ kɔɲ nyɛnɔ Pol yinɔri, ɛ wuse*f1* sɔ nje te yi kɛ nedɔ ke Maseduwan, keto wuse duwɔ nde, yo Njambiye jeba wuse nde, wuse kɛn lɛpɔ Kimɔ Tom mate.

Lidiya ke tikɔ temɔ ke yi

Kumande Yesus

¹¹ Dete, ɛ wuse nyɲɛ kuka ke Turuwas bɔ nje nɛ ng-bɛɲ yɪ kɛ ke Samɔtras. Misi pupɛ ɛ wuse kumɛ ke Neyapolis. ¹² Kɛ kɔɲte, ɛ wuse nje kwɔ mate kumɔ ke wɛtɛ dya nde Filipi. Mɛdya hɛnɛ ke mɛnɛti mɛ Maseduwan wɔkunangwɛ nɛ Filipi. Botu be dya te wɪla Rom nje nɔ. Wuse yama mɔnɔ mɛtu womɛte. ¹³ Kɛ yesɔ *Saba ma dyɔ, ɛ wuse duwɛ ke mɔy dya kɛ ke goɲ wɛtɛ duku, keto wuse bɔ ke take nde, yiɲa mbɛy kome bomɔ dɪki ngwɛta nɛ Njambiye kɛ yɔkanɔwɛ bɛ mate. Kumɔ mate, ɛ wuse kwɔ diyɔ mɛtidye. ɛ wuse lɛpina nyɛ bo-ma bete be wesidyama womɛte baka.

¹⁴ Wɛtɛ nyari nde Lidiya, ngɔndu Tiyatir bɔ ke njokate. A bɔ mɔ dyanɔwɛ kɛpasa to tena melambɔ. A dɪkima kanɔ sendi Njambiye. A dɪkima lɛngwɛ tɔ ke lɛpi te yi wuse bɔ ke lɛpɔ kɛ. Baba Mbokɔ kelma mesay ke temɔ nɛ, na woku yasi te yi Pol dɪkima lɛpɔ kɛ kimɔte.

¹⁵ Wuse tɔpuma nyɛ ke mɔkɔku bene botu be tɔ dyɛnɛ. Kɛ kɔɲte, ɛ nyɛ ngwɛta nɛ wuse lɛpɔ nde: «Nɔgɛ bɛ nde, wunɛ bɛɲma gbate nde, mi ke tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus, wunɛ nyɲɔ tɔ dyɛmbɛ diyɔ te.» ɛ nyɛ jeliye wuse nde, wuse jɔya.

Pol bene Silas ke jɔbɔ ke Filipi

¹⁶ Wɛtɛ yesɔ wuse bɔ ke kɛ ke mbɛy kome bomɔ dɪki-ma wesidyama ngwɛta nɛ Njambiye kɛ. ɛ wuse saɲgwa nɛ wɛtɛ nyari ke nje. Nya te bɔ bala. A bɔ nɛ wɛtɛ beya sisiɔ ke yotu yi dɪkima tedye nyɛ mɛyasi mɛte yi ta kwanɲna kɛ. Dete, botu bete be dɪkima diyɔ nɛ nyɛ baka dɪkima sɔmbɔ budya mɔni. ¹⁷ Nya kɔ kandima bɛngwa su sinɛ be Pol dɪki lɛpɔ nɛ mɛn ke kwey nde: «Botu baka, yo botu be mesay be Njambiye te ɛ kwanɲma mɛyasi hɛnɛ ke kwey kɔ. Bo ke tedye wunɛ nje te yi Njambiye yakama jɔngwɛ nɛ wunɛ kɛ.» ¹⁸ A kelma dete budya

metu. E Pol woke ngambi budyate. E nye yeŋsa beŋe njime lepo nye beya sisiŋ te nde: «Ne dīno Yesus Krist, mi ke lepo nye we nde: Pundo duwe ke yotu nya ko.» E beya sisiŋ punde ke yotu ne ndi ke kiya ngimo te.

¹⁹ Ke botu bete be ba ne nya ko ma beŋe nde, bibina temo te yi bo ba ko ke nje sambuna moni yan ma dibina ke, e bo biye Pol bene Silas kpatile bo kumo ko ke bembe se ke misi me bekum. ²⁰ E bo bu bo ke ko ke yi botu be pesina melepi lepo nde: «Botu baka Beyuden, bo ke potu dya dyusu. ²¹ Bo ke tedye sendi mekele mete yi membonga musu kidye ke. Wuse yeti ne deti te yi jaye yo ho beŋgwe yo na, keto wuse su botu be Rom.» ²² E ngil botu bete be wesidyama womete baka nje yeŋsa lu dyambi ne Pol bene Silas. E botu be pesina melepi lepe nde, bo siki sora mekand ko yotu yan, nye sendi bomo deti nde, bo njuru bo ne njambala. ²³ Ke bo ma si njuru bo budyate dete ke, e bo nje bu bo kenje ko tu joko. E bo lepe nye mo bakidya bejoko nde, a pem ko kimote. ²⁴ Ke mo bakidya bejoko ma woko dete ke, e nye bu bo ke diko ke wete moko tongari ke njena tu joko nye mepoka ke mekol man.

Mo bakidya bejoko ke yeŋsa temo

tiko ke yi Kumande Yesus

²⁵ Yi ke ko bembe tu Pol bene Silas dikima ngweta ne Njambiyi jembina yi lukse ne nye. Botu be joko te bari dikima lengwe meto woko. ²⁶ Semo semo, e meneti ngwangwa budyate. E tu joko ngbokisa ne dimbi kumo njj. E menumeŋ me tu joko hene si butuna ndi nga wete. E meyasi mete yi bo wotuma ne bejoko hene ke si pamiye. ²⁷ Ke mo bakidya bejoko ma jemiye beŋe menumeŋ nyase ke, e nye sute kafa ne, na wo ne yotu ne, keto a takima nde, bejoko ma bomo. ²⁸ Yasi wete, e Pol lepe ne men ke kwey nde: «We ti woku yotu na, wuse hene waka.» ²⁹ E mo bakidya bejoko diye dite, e nye nyiŋe beke beke ke mo tu balo ne meŋgwangwa ke mekol me Pol bene Silas. ³⁰ E nye bu bo ke ko se diye bo nde: «Wune bebaba, mi kel nan, ne mi be ne jongwe te yi kpo ne kpo?» ³¹ E bo yeŋsa nde: «Tiko temo ke yi Kumande Yesus, dete we ta be ne jongwe kande we ne nguru wo kumo botu be tu dyo.» ³² E bo lepe kasi Kumande Yesus nye nye bene bomo hene be ba ke mo tu dyene baka. ³³ E nye bu bo weye mepen man ndi ke kiya ngimo te ne tu. Ndana ndana, e bo tpe mo bakidya bejoko ko bene botu be tu dyene hene ke moko. ³⁴ Ke kote, e nye bu Pol bene Silas ke ko ke tu dyene ke nye bo medye. A ba ne mesosa budyate bene botu be tu dyene hene, keto a tikima temo ke yi Njambiyi.

Botu be pesina josi ke soŋe bo ne

Pol bene Silas

³⁵ Ke misi ma pupo ke, e botu be pesina melepi tome botu be mesay ban lepo kenje mo bakidya bejoko nde, a soŋa bo ne Pol bene Silas. ³⁶ E nye nje lepo tom te nye Pol nde: «Botu be pesina melepi njesa men nde, mi

soŋa bo ne wune. Dete, ndana wune pundo kwā ne te.»

³⁷ Yasi wete, e Pol lepe nye botu be tomun bete nde: «Wuse me ne diyo botu be Rom, ko beko dete, bo nya deti nde, bo njuru wuse ne njambala ke misi me bomo kine pa duwe to lepi na, kwandye wuse kenje ke joko. Ndana bo ke kwadye punje wuse ke so. Ko yan ti kelna dete na. Bo ne nguru wan njaki soŋe bo ne wuse.»

³⁸ Botu bete yi bo tomma baka yoko ke lepo dete nye botu be pesina melepi. Ke bo ma woko nde, Pol bene Silas me ne diyo botu be Rom ke, e bo gwe wo budyate, ³⁹ e bo teme ke ngweta ne bo. E bo punje bo soŋe bo ne bo, ngweta sendi ne bo nde, bo kwān jise ke mo dya. ⁴⁰ Ke Pol bene Silas ma pundo ke tu joko ke, e bo kwā ke ke yi Lidiya. Bo beŋma bejoko ban mate. E Pol bene Silas kite bo. Ke kote, e bo nje kwā.

Pol bene Silas ke Tesalonik ne Bere

17 Pol bene Silas kwanma ne Anfipolis, kwā sendi ne Apoloni nje kumo ke Tesalonik. Beyuden ba ne mbanjo mewesidya mate. ² E Pol nyiŋe ke mbanjo mewesidya ke meyeso me *Saba yitati nda yi nye dikima kelo ke. Bene bomo lepinama ke meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me Njambiyi ke, ³ nembete tedye nye bo nde, yo ba ndi nde, *Krist yākanwe sangwa ne mebono gwe nje womiye ke njoka bemuŋ. E nye ke mbombo lepo nye bo nde: «Yesus te yi mi lepe kasi ne nye wune ko nye Krist.» ⁴ Baŋa bomo ke njoka te yeŋsama temo jaye yasi te yi Pol lepima ke, e bo nyiŋe ke njoko ne bene Silas. Begrek budyate be dikima kano Njambiyi baka ne budya kpaŋa boma kelma sendi dete.

⁵ Yasi wete, e Beyuden kele beya temo, e bo jeba baŋa botu be beya to be ba ke woko kine misi mesay baka, wesidye bo kande njangwa yasi ke mo dya. E bo dyo ne tululu ke tu Jasoŋ, sa Pol bene Silas, ne bo bu bo ke ko ke mbombo bomo. ⁶ Nda bo ti dolo bo ke, e bo nje kpatile Jasoŋ bene baŋa botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka ke ko ke mbombo nyangwe bomo be dya lepo ne men ke kwey nde: «Botu baka ma si potu mboko ke hene. ⁷ Bo dyanma sendi waka, e Jasoŋ jaye nde, bo diyo ke tu dyene. Bomoko baka hene yeti ke beŋgwe membonga me *Sesar na, bo kpāl lepo yan nde, wete kumande kete nde Yesus.» ⁸ Ke nyangwe bomo be dya ne ngil hene ma woko dete ke, e boku nyiŋe to yan. ⁹ Jasoŋ bene botu te bari be tikima temo ke yi Yesus Krist baka paŋma pa nye moni yi gbo ne lepi, e bo nje soŋe bo ne bo yey. ¹⁰ Ke tu ma dyo ke, e botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka kwandye Pol bene Silas beke beke kenje Bere. Ke bo ma kumo mate ke, e bo kwā nyiŋe ke mbanjo mewesidya me Beyuden.

¹¹ Beyuden te be Bere ba ne kimo temo kwā be Tesalonik. Bo wokuma jaye Kimoko Tom nedo ne temo yan hene. Bo dikima nembete yasi te yi ba ketinate ke mekana me Njambiyi ke metu hene yi beŋe, simande melepi mete yi bo dikima lepo nye bo ke ba ne ngben. ¹² Bomoko budyate ke njoka yan tikima temo ke yi Kumande Yesus. Ke njoka Begrek sendi, baŋa budya kpaŋa boma ne budya bembam kelma sendi dete.

¹³ Yasi wete, ke Beyuden te be Tesalonik ma wokɔ nde, Pol ke lepo sendi melepi me Njambiyɛ ke Bere kɛ, ε bo nje njanɔwɛ yasi dese to bomɔ. ¹⁴ Dete, ε botu bete be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka kwanɔye Pol nedɔ kenje pulɔ marɔ. Silas bene Timote nɔ tika yan ke Bere mate. ¹⁵ Botu bete be kɔ tikidyɛ Pol baka bonma nye kumɔ nɔ ke Aten. ε bo nje yɔkwɛ ne kɔkɔ kɛ Bere ne to-mun te yi Pol kenja Silas bene Timote nde, bo kɛn dolɔ nye nedɔ.

Pol ke Aten

¹⁶ Ke ngimɔ te yi Pol bɔ ke Aten ke laɔya Silas bene Timote kɛ, temɔ ne ti be ne te na, keto dya te bɔ ton-dunate ne ngberɔ ne baɔa benjambiye bete yi bo tuyama kɛ. ¹⁷ Dete, ε Pol dikɛ leɔpina ke mbanjɔ mewesidyɛ bene Beyuden nɛ botu bete be bɔ kanɔ Njambiyɛ baka. A dikɛma leɔpina sendi metu hene bene botu bete be nye dikɛma sangwa bene bo ke babal baka. ¹⁸ Baɔa nyanɔwɛ botu be duwɔ meyasi be bɔ ke njɔɔ baɔa bomɔ nde Bepikuri nɛ ke njɔɔ baɔa nde Bestoyisiyɛ baka nɔ leɔpina sendi bene be Pol. ε baɔa ke njoka yan lepe nde: «Budya ndambu ndambu lepi te yi mbam kɔ lepe kɛ, to te ne nge?» Ke baɔa ma wokɔ nda Pol bɔ ke lepo kasi Yesus, lepo sendi nde, bemuɔ ta womiyɛ kɛ, ε bo lepe nde: «Deke nda a ke lepo kasi baɔa benjambiye dele.» ¹⁹ Ndana, ε bo bu nye kɛ nɔ ke wete mbey nde Aropagi ke mbombu betomba be dya. ε bo lepe nye nye nde: «Wuse ke kwadyɛ duwe jɔnɔa tɛdya yasi te yi we tɛdye bomɔ ndana kɛ. ²⁰ Keto meyasi mete yi we lepe kɛ, wuse kete nda tu. Wuse ke kwadyɛ biye to te.» ²¹ Ngbak ngbak bomɔ be Aten nɛ bejɛngwɛ bete be dikɛma diyɔ ke Aten baka dikɛma kwanɔye ndi ngimɔ yan ke leɔpina jɔnɔa meyasi nɛ ke wokuna jɔnɔa metom.

²² Ndana, ε Pol tɛmɛ ke mbombu betomba be dya lepo nde: «Wune botu be Aten, ke meyasi hene mi ke berɛ nde, wune nya temɔ yun hene ke kanna meyasi. ²³ Keto ke mi ma kendɔ ke dya dyun sengile membey nɛ meyasi mete yi wune kanɛ kɛ, ε mi berɛ wete mbey nye-na sadaka, bo ketima kete nde: «Mbey te yike, yo yi njambiyɛ te yi bomɔ ti pa duwe kɔ.» Njambiyɛ te yi wune kanɛ kinɛ duwe nye kɔ, yo Njambiyɛ te ete yi mi lepe kasi ne ndana nye wune kɔ. ²⁴ Yo Njambiyɛ te kuse mbokɔ nɛ meyasi hene te yi diyɛ kete kɛ. Nye Kumande te ε name dyobɔ nɛ meneti. A ti jɔnɔanɔwɛ ke memb-anjɔ mete yi bomɔ sumɛ ne bɔ kɛ na. ²⁵ Sendi, kinɛ yiɔa yaɔa te yi bomɔ yakama kelɔ nye nye na, keto kinɛ yiɔa yaɔa mbet ne mbet ke banɔ nye na. Yo nye kele nde, bomɔ hene bɛki ne jɔnɔ. Yo nye nye bo sosu, nye bo meyasi hene. ²⁶ A kusuma mekandɔ me bomɔ hene wule ndi ke mumɔ wete, nye bo mbey ke to meneti maka hene. A nya menɔgimɔ nye bo, nye sendi bo njena me meneti mete yi bo ta diyɛ kete. ²⁷ Njambiyɛ kelma dete, nɛ bomɔ sɔ nye, nɛ bo bobile dete, ta be yari, bo ta duwe nye. Ko dete, a ke kekɛ mumɔ hene, ²⁸ keto yo nye kele nde, wuse bɛki ne jɔnɔ, wuse kɛndi, be bomɔ. Baɔa bomɔ be kete mekana ke njoka yun baka dikɛma lepo nde: «Wuse sendi bɔnɔ bene.» ²⁹ Dete, nge wuse duwe nde, wuse bɔnɔ be Njambiyɛ, wuse ti taka nde, a ke

bonna ne lɔr ho ne sumba ho ne tari te yi bomɔ kwake benɔwɛ metake mete yan kɛ na. ³⁰ Ndana Njambiyɛ yeti ke benɔwɛ se ngimɔ te yi bomɔ diyama kinɛ duwe meyasi kɛ na. A ke pele ndana nye bomɔ hene ke membey hene nde, bo yɛnsanɔwɛ temɔ tikɔ beya mekele man, ³¹ keto a pesima yesɔ te yi mɔ te yi nye tembidyɛ kɔ ta pesɔ melepi me botu be meneti maka hene ne ngberɔ. A tɛdya gbate nye bo hene nde, yo mɔ te, keto a womiya nye sonɛ ke njoka bemuɔ.»

³² Ke bomɔ ma wokɔ kasi womiya bemuɔ kɛ, ε baɔa nyete. ε baɔa lepe yan nde: «We ta nje kala lepo sendi lepi te nye wuse ke yiɔa ngimɔ.» ³³ Dete, ε Pol kwɔ tikɔ bo. ³⁴ Ko bekɔ dete, baɔa bomɔ ke njoka yan nyinɔma njɔnɔ ne, tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus. Yo bɔ Denis te wete mɔ pesina melepi ke Aropagi bu wete nyari nde Damaris nɛ baɔa sendi.

Pol ke lepo Kimɔ Tom ke Kɔrɛnt

18 Ke Pol ma si leɔpina ke mbombu betomba ke Aropagi kɛ, ε nye nje tɛmɛ womete ke Aten kwɔ kɛ ke Kɔrɛnt. ² Kumɔ mate, ε nye dole wete mbam nde Akilas, mɔ Beyuden. Bo jɔki nye ke Pɔnɔ. Akilas bene nyari wene Pirusil dyanɔma wule Itali kɔkɔ te ti pa kiko na, keto nyanɔwɛ kumande te yi bo jeba nde Kolod kɔ nya mbonɔa nde, Beyuden hene dukwe ke Rom. ε Pol bu yotu nye Akilas bene nyari. ³ Nda Pol bɔ ne kiya misi mesay bene bo kɛ, ε nye kɛ diyɔ ke yan kelɔ ne mesay mete. Bo dikɛma kelɔ metu ne to melambɔ. ⁴ Ke yesɔ *Saba hene Pol dikɛma leɔpina ne sanɔanɔ nye bomɔ ke mbanjɔ mewesidyɛ, sɔ nje nde, Beyuden nɛ Begrek jɔya lepi te yi nye dikɛma lepo kɛ. ⁵ Ke Silas bene Timote ma dya wule Maseduwan kɛ, ε Pol nye sosu ne hene ke leɔpina Kimɔ Tom, tɛdye Beyuden nde, Yesus gbate *Krist, yɔkɔ yi Njambiyɛ tɔkuma. ⁶ Nda Beyuden bɔ ke lu dyambi ne nye toyɛ nye kɛ, ε Pol kute melambɔ mene lepo nde: «Simbo sɔnɔ yun bɔl ke to yun, yo bɛnɔa wune, yite ti bɛnɔa se mi na. Mi ke tumɔ kɔnɔ ndana ne wune kɛ ke yiɔa mekandɔ.» ⁷ ε nye punde womete kɛ ke tu wete mbam nde Titus Yustus. Titus bɔ ke kanɔ Njambiyɛ, tu dyene bɔ ke kekɛ mbanjɔ mewesidyɛ me Beyuden. ⁸ Wete mbam nde Kiripus ε bɔ diyɔ ne mbanjɔ mewesidyɛ kɔ tikɛma temɔ ke yi Kumande Yesus bene botu be tu dyene hene. Sendi, baɔa bomɔ be Kɔrɛnt budyate be wokuma yasi te yi Pol leɔpina kɛ, tikɛma sendi temɔ ke yi Kumande Yesus. ε bo tɔpe bo ke mɔrɔku. ⁹ Ne tu ε Kumande Yesus lepe nye Pol ne nje te yi nyenɔ nde: «We ti kambi yaɔa na, ken mbombu yi lepo. We ti dibɛ numbu na, ¹⁰ keto mi ke kɔnɔ yɔ. Kinɛ mumɔ wete ne wete ta kpoke we na, keto mi ne bomɔ budyate ke mɔy dya kɛ.» ¹¹ Pol kwanɔya sew wete nɛ ngwendɛ yitan jɔ wete ke Kɔrɛnt tɛdye bomɔ melepi me Njambiyɛ.

¹² Ndana, ε Beyuden sangwɛ nginɔ sunɔwɛ ne nye. ε bo bu nye kɛ nɔ ke mbombu botu be pesina jɔsi. Yo bɔ ke ngimɔ te yi botu be Rom tembidyɛ Galiyɔnɔ kum ke Akay kɛ. ¹³ ε bo lepe nde: «Mbam kɔ ke kelɔ nde, bomɔ kɔnɔ Njambiyɛ kinɛ benɔwɛ membɔnɔa na.» ¹⁴ Ke Pol ma diy butɛ numbu kɛ, ε Galiyɔnɔ lepe nye Beyuden nde: «Wune Beyuden, yo mɔ bekɛ yiɔa mejɔsɔ dele ho

yiŋa nyanŋwe beya mekele, ma mi ne deti te yi leŋgwe meto ke melepi mete. ¹⁵ Ma nda yo melombɔ ke gbela melepi keto medino nɛ kasi membɔŋga mun kɛ, yite bɛŋa wunɛ. Mi yeti ke kwadye pesɔ mbɛ melepi mete yite na.» ¹⁶ E nye dudye bo ke mbɛy pesina jɔsi. ¹⁷ Ndana, e bo hɛnɛ ŋgbɔ biye Sositen te kum mbanjɔ mewesidya me Beyuden, mɛndɛ nye womete ke mbɔm-bu botu be pesina jɔsi, Galiyɔŋ kinɛ butɛ numbu na.

Pol ke yɔkwɛ ne kɔkɔ kɛ

ke Anŋiyos ke Siri

¹⁸ Ke kɔŋte, e Pol nje kwanŋdye sendi budya metu ke Kɔrɛŋt. E nye nje jana ne benjɔŋ ban be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka nyiŋɛ kuka benɛ Akilas nɛ Pirisil yɛ kɛ ke Siri, yite a ma si kɛ to ne ne kpon ke Kenkɛre yɛ tedye nde, a kinjama yaŋa. ¹⁹ Ke bo ma dya ke Efes kɛ, e Pol tike benjɔŋ be kɛndi ne womete. E nye kwɔ nyiŋɛ mbanjɔ mewesidya me Beyuden leŋpina benɛ bo. ²⁰ Bo ŋgwetama ne nye nde, a pɔŋ pa ya maŋɔ metu benɛ bo. Yasi wetɛ, a ti jaye na. ²¹ Ke kɔŋte, e nye jana ne bo leŋɔ nde: «Nge Njambiyɛ jaye, mi ta basidye nje.» E nye temɛ nyiŋɛ kuka ke Efes womete kwɔ. ²² Ke nye ma kumɔ ke Sesare kɛ, e nye piye ke kuka kɛ nyɛnɔ njɔŋ botu bete be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka. Ke kɔŋte, e nye seliye kɛ Anŋiyos.

²³ Ke nye ma si kwanŋdye maŋɔ metu mate kɛ, e nye tɔkɛ nje kwɔ ne mɛnɛti me Galasi nɛ Friji nye botu bete be benŋgwe melepi me Yesus Krist baka deti ke temɔ.

Apolos ke leŋɔ Kimɔ Tom

ke Efes nɛ Kɔrɛŋt

²⁴ Yo bɔ ne wetɛ ma Beyuden nde Apolos. Bo jɔki nye ke Aleksanŋdiri. Apolos bɔ ne jɛŋ ndapi. A bɔ sendi ke duwe mekana me Njambiyɛ budyate. E nye temɛ wetɛ yesɔ kɛ ke Efes. ²⁵ Bo tedya nye nje Baba Mbokɔ ke jonŋgwe dyɛnɛ. A dikima nye temɔ ne hɛnɛ ke yasi te yi nye kele kɛ. A dikima leŋɔ tedye kasi Yesus nye bomɔ ne nje te. Yasi wetɛ, a bɔ ke duwe ndi kwalɔ tɔpuna bomɔ ke maŋɔku te yi Jan dikima kelɔ kɛ. ²⁶ E nye leŋpina ke mbanjɔ mewesidya me Beyuden kinɛ wɔ na. Ke Akilas benɛ Pirisil ma wokɔ nye ke leŋpina kɛ, e bo bu nye kɛ tedye nje Njambiyɛ kpasa tedyate. ²⁷ Ke kɔŋte, e Apolos kwadye kɛ ke Akay. E benjɔŋ benɛ jaye ketɔ mekana kenje botu bete be benŋgwe melepi me Yesus Krist ke Akay baka nde, bo bɔŋ nye kimɔte. Ke nye ma kumɔ mate kɛ, e nye kame botu bete be Njambiyɛ tedya bo ŋgikwa nde, bo jɔya Yesus Krist baka budyate. ²⁸ A kamma bo, keto a dikima leŋɔ ne saŋsaŋ nye Beyuden ke misi me bomɔ nde, bo ke maŋ mejɔkɔ. A tedya bo nde, Yesus nye *Krist benŋgwe yasi te yi bɔ ketinate ke mekana me Njambiyɛ kɛ.

Pol ke leŋɔ Kimɔ Tom ke Efes

¹⁹ Ke ŋgimɔ te yi Apolos bɔ ke Kɔrɛŋt kɛ, e Pol tɔkɛ nje kwɔ ne membɛy mete yi bɔ ne nyanŋgwe mekeki kɛ kumɔ Efes, dolɔ baŋa bomɔ be benŋgwe melepi me Yesus Krist baka mate. ² E nye diyɛ bo nde: «Ke ŋgimɔ te yi wunɛ tikima ne temɔ ke yi Yesus Krist kɛ, Kimɔ Sisiŋ njɔ ke yotu yun?» E bo yeŋsa nye nye nde: «Ko na, wuse ti woke su kasi Kimɔ Sisiŋ te na.» ³ E nye nje diyɛ bo nde: «Yo kwalɔ tɔpuna bomɔ ke maŋɔku te yen yi bo tɔpuma ne wunɛ kɛ?» E bo yeŋsa nde: «Yo bɔ kwalɔ te yi Jan dikima kelɔ kɛ.» ⁴ E nye leŋpɛ nde: «Yo tɔpuna botu bete be dikima yeŋsa temɔ yi Jan dikima kelɔ kɛ. Jan dikima leŋɔ nye bomɔ nde: «Wunɛ tiki temɔ ke ma te e ta nje ke kɔŋ mbɛ kɔ, ma te yo Yesus.» ⁵ Ke bo ma si wokɔ melepi menɔri kɛ, e bo tɔpɛ bo ke maŋɔku ne dino Kumande Yesus. ⁶ Ke Pol ma kase mebo ke yotu yan kɛ, e Kimɔ Sisiŋ nje ke yotu yan. E bo leŋpina ne yiŋa menumbu punje melepi me Njambiyɛ. ⁷ Bo bɔ hɛnɛ nda bomɔ kamɔ jɔ yiba.

⁸ Ke menŋgwɛnde yitati Pol dikima nyiŋɛ ke mbanjɔ mewesidya me Beyuden leŋpina nye bomɔ kinɛ wɔ na. A dikima leŋpina nye bo ke kasi kandɔ Njambiyɛ nde, bo benŋgwe yasi te yi nye dikima leŋɔ kɛ. ⁹ Ko bekɔ dete, baŋa kelma daŋna metɔ kinɛ kwadye jaye na. Bo dikima leŋpina beyate nye ŋgil bomɔ ke kasi nje jonŋgwe te yi Kumande Yesus tedya kɛ. E Pol tike bo soŋɛ botu bete be benŋgwe melepi me Yesus Krist baka ke njoka yan. A dikima leŋpina nye bo metu hɛnɛ ke mbɛy kome Tiranus dikima tedye bomɔ yasi kɛ. ¹⁰ Yo kwanŋnama dete yaka mesew yiba. E bomɔ hɛnɛ be dikima diyo ke Asi baka woke Kimɔ Tom Kumande Yesus. Yo bɔ Beyuden nɛ Begrek.

¹¹ Njambiyɛ dikima kwɔ ne Pol yɛ kelɔ ne nyanŋgwe mekele mete yi bomɔ ti pa berɛ ne toru na. ¹² E yo kele nde, bomɔ bɔŋ melambɔ ne maŋɔ pel mekandɔ mete yi kpokuma yotu Pol kɛ maŋɔ ne botu bekɔn, e mekɔn diki siyo, e beya mesisiŋ diki duwe ke yotu bomɔ.

¹³ Baŋa Beyuden bete be dikima kɛndɔ medya ne medya diki kelɔ ŋgɔ soŋɛ ne beya mesisiŋ ke yotu bomɔ baka bobuma kelɔ mesay ke yotu botu bete ne dino Kumande Yesus. E bo leŋpɛ nye beya mesisiŋ nde: «Mi ke leŋɔ nye wunɛ ne dino Yesus te yi Pol pele kasi ne kɔ nde: Wunɛ pɔndu duwe ke yotu ma te yɔkɔ.»

¹⁴ Bɔnɔ be Seva, bɔnɔ bembam yitan jɔ yiba kelma dete. Seva bɔ wetɛ nyanŋgwe kum botu be nyɛna sadaka nye Njambiyɛ, a bɔ Beyuden. ¹⁵ Ke bo ma kelɔ dete kɛ, e beya sisiŋ yeŋsa nde: «Mi duwɔ Yesus, duwe sendi Pol, ma wunɛ yun be nda?» ¹⁶ E mbam te e bɔ ne beya sisiŋ kɔ nje biye bo nate bo tumbɔ hɛnɛ. E bo sedye pundɔ ke tɔ sɔkɛrɛ ne mɛpɛŋ ke yotu. ¹⁷ Bomɔ hɛnɛ be dikima diyo ke Efes, ko Beyuden ko Begrek wokuma yasi te yi kwanŋnama kɛ. E bo hɛnɛ gwe wɔ lukse dino Kumande Yesus budyate. ¹⁸ Bomɔ budyate be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka njɔ jaye mebeyo man, leŋɔ sendi beya meyasi mete yi bo kelma kɛ ke misi me bomɔ. ¹⁹ Baŋa bomɔ be dikima kelɔ mekele me kifi baka njɔ ne mekana mete nje lodyɛ ke misi me

bomɔ hɛnɛ. Bomɔ bɛŋma nde, mɔni mɛkana mɛte kumma nda miliyɔŋ kamɔtan. ²⁰ Dete, Kimɔ Tom Kumande Yesus bɔ kɛ kɛ mbɔmbu nɛ nyanɔŋwɛ deti.

Nyanɔŋwɛ mɛnɔŋwɛ

kɛ kelna kɛ Efɛs

²¹ Kɛ kɔŋ mɛyasi mɛnɔri, ɛ Pol pɛsɛ kɛ temɔ nde, a ta kwɔ nɛ Maseduwan kwɔ nɛ Akay kumɔ kɛ Yerusalem. ɛ nyɛ lɛpɛ nde: «Nɔŋɛ mi si kɛ mate, mi yɔkɔŋwɛ kumɔ sendi kɛ Rom.» ²² ɛ nyɛ tomɛ bomɔ yiba be dikima kame nyɛ kɛ mɛsay baka kɛnjɛ kɛ Maseduwan, yo bɔ Timɔtɛ bɛnɛ Erast. ɛ nyɛ nɛ ŋguru wenɛ tika kwanɔdye sendi yinɔ mɔnɔ metu kɛ Asi.

²³ Kɛ metu mɛte yite ɛ yinɔ nyanɔŋwɛ mɛnɔŋwɛ kelna keto kasi nje jɔŋwɛ te yi Kumande Yesus tɛdya kɛ. ²⁴ Wɛtɛ mbam nde Demiturus, mɔ tuyna mɛyasi nɛ sumba dikima tuyɔ yekambiye mbanjɔ wɛtɛ njambiyɛ nde Artemis. Dete, botu be mɛsay bɛnɛ dikima bɛ nɛ budya mɔni. ²⁵ ɛ nyɛ jɛba botu be mɛsay bɛnɛ wesidyɛ bo bɛnɛ baŋa botu betɛ be dikima kelɔ kiya mɛsay mɛte baka lɛpɔ nyɛ bo nde: «Wunɛ nɔŋɔ, wunɛ duwɔ nde, wusɛ jɔŋnɔŋwɛ kimɔtɛ keto mbɛlɔ te yikɛ.

²⁶ Ndana wunɛ kɛ bɛnjɛ wokɔ sendi nde, Pol te yɔkɔ ma si kelɔ nde, budya bomɔ bɛŋwɛ yasi te yi nyɛ lɛpɛ kɛ. Yeti ndi waka kɛ Efɛs na, ko kɛ pɔku mɛnɛti mɛ Asi hɛnɛ, a ma si nyɛ bo yinɔ mɛŋgite lɛpɔ nde, benjambiye betɛ be bomɔ kwakɛ nɛ mɛbɔ man baka yeti gba benjambiye na. ²⁷ Lɛpi te yakama kelɔ nde, mɛsay musu gwɔki mɛsɛŋgɛ, kelɔ sendi nde, bomɔ bɛsila mbanjɔ Artemis te nyanɔŋwɛ njambiyɛ wusu ɛ nyari kɔ. Yo yakama kelɔ sendi nde, mɛluksa mɛ nyanɔŋwɛ njambiyɛ wusu kɔ yi bomɔ be Asi nɛ botu be mɛnɛti hɛnɛ kanɛ kɔ sɔy.» ²⁸ Nɔŋɛ bomɔ ma wokɔ mɛlɛpi mɛnɔri kɛ, ɛ bo wokɛ ŋgambi budyate. ɛ bo kɛmbidyɛ lɛpɔ nde: «Artemis te ɛ botu be Efɛs nyanɔŋwɛtɛ!» ²⁹ Ndana, ɛ bomɔ hɛnɛ bɛ nɛ kamtana kɛ dya, ɛ bo ŋgbɔ sɛdye nambe Gayus bɛnɛ Aristark kɛ nɔ kɛ mbɛy kome botu be dya dikima wesidyɛ kɛ. Gayus bɛnɛ Aristark bɔ botu be Maseduwan, bo bɔ kɛ nɔŋɔ kɛndi Pol. ³⁰ Pol kwadya punjɛ yotu kɛ ŋgil bomɔ, ɛ botu betɛ be bɛŋwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist baka sunjɛ nyɛ. ³¹ Baŋa nyanɔŋwɛ botu betɛ be diyɛ nɛ mɛnɛti mɛ Asi be bɔ besɔ be Pol baka tomma mumɔ kɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde, a tɔ boba kɛ kɛ mbɛy kome bomɔ dikɛ wesidyɛ kɛ na. ³² Bomɔ dikima lɛpɔ mɛyasi dɛlɛ dɛlɛ, keto mɛnɔŋwɛ kwanjama to te. Dete, sulɔ bomɔ ti bɛ kɛ duwɛ to mɛwesidyɛ man na. ³³ Ndana, ɛ bo dale wɛtɛ mbam nde Aleksandɛrɛ sonjɛ kɛ mɔy ŋgil. Beyudɛn dikima pusɔ nyɛ kɛnjɛ mbɔmbu. ɛ nyɛ pɛpidye bɔ nyɛ ŋgil bomɔ nde, bo dɔy nɛ sɛm. A kwadya lɛpina yɔ nɛmbɛ nɛ to yasi te yi kwanjama kɛ. ³⁴ Yasi wɛtɛ, kɛ bomɔ ma duwɛ nde, nyɛ Beyudɛn kɛ, ɛ bomɔ hɛnɛ ŋgbɔ kɛmbidyɛ nde: «Artemis te ɛ botu be Efɛs nyanɔŋwɛtɛ!» Bo dikima kɛmbidyɛ detɛ kumɔ nda hawa yiba.

³⁵ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ mɔ te ɛ dikima keto mɛyasi kɔ nje wɛdye mɛtemɔ man lɛpɔ nde: «Wunɛ botu be Efɛs, yo nda kɛ

ndekima nde, yo Efɛs bakidyɛ mbanjɔ nyanɔŋwɛ njambiyɛ te Artemis kɔ? Yo nda kɛ ndekima sendi nde, yo Efɛs bakidyɛ yasi te yi wulma dyɔbɔ balɔ kɛ? ³⁶ Bomɔ hɛnɛ ma duwɛ yo, detɛ wunɛ wɛdya mɛtemɔ wo nyamɔ nɛ pi. ³⁷ Keto wunɛ bɔŋma botu baka nje nɔ, yasi wɛtɛ, bo ti kpoke yinɔ yanɔ kɛ mɔy mɛmbanjɔ mɛ benjambiye busu na, ho lɛpɔ yinɔ lɛpi gbutu sunjɛ nɛ njambiyɛ wusu ɛ nyari kɔ na. ³⁸ Nɔŋɛ bɛ nde, Demiturus nɛ botu be mɛsay bɛnɛ nɛ mɛlɛpi sunjɛ nɛ wɛtɛ mumɔ, mbɛy pɛsina mɛlɛpi nɛ botu be pɛsina mɛlɛpi ketɛ, bo kɛn putuna mate. ³⁹ Nɔŋɛ bɛ nde, wunɛ nɛ yinɔ mɛlɛpi sendi, bo ta kombile yo kɛ mbɔmbu botu betɛ be diyɛ nɛ mɛsay mɛte baka. ⁴⁰ Wusɛ dɔy nɛ sɔsɔ kɛ yasi te yi kelnama muka kɛ, ma bo mɛ nje ndeyɛ wusɛ lɛpɔ nde, wusɛ desa to bomɔ sunjɛ nɛ bekum be dya. Kɛto kinɛ to lɛpi wɛtɛ nɛ wɛtɛ yi wusɛ yakama pilɛ keto mɛwesidyɛ mɛte yikɛ na.» ⁴¹ Kɛ nyɛ ma si lɛpɔ detɛ kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bomɔ nde, bo sɔki duwɛ.

Pol kɛ lɛpɔ Kimɔ Tom kɛ Maseduwan

nɛ kɛ mɛnɛti mɛ Begrɛk

20 Kɛ nyanɔŋwɛ mɛnɔŋwɛ mɛnɔri ma si siyɔ kɛ, ɛ Pol wesidyɛ botu betɛ be bɛŋwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist baka kite bo nyɛ bo deti kɛ temɔ. Kɛ kɔŋtɛ, ɛ nyɛ jana nɛ bo kwɔ kɛ Maseduwan. ² A kɛndima kɛ Maseduwan nyɛ budya mɛŋgite nyɛ botu betɛ be bɛŋwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist baka. Kɛ kɔŋtɛ, ɛ bo nje kwɔ kumɔ kɛ mɛnɛti mɛ Begrɛk. ³ Pol yama ŋgwɛndɛ yitati mate. Kɛ ŋgimɔ te yi nyɛ kwadya bɔ kuka yɔ kɛ nɔ Siri kɛ, ɛ nyɛ wokɛ nde, Beyudɛn ma lɛbiye nyɛ. Ndana, ɛ nyɛ pɛsɛ nde, a ta yɔkwɛ nɛ kɔkɔ nje kwɔ nɛ Maseduwan. ⁴ Sopatɛr te mɔnɔ Pirus te mɔ Bere kɔ kɛ tikidyɛ nyɛ, nje bɔ Aristark bɛnɛ Sekundus te botu be Tesalonik nɛ Gayus mɔ Derbɛ nɛ Timɔtɛ nje bɔ sendi Tisik nɛ Torofim te botu be Asi. ⁵ Botu baka kwanjama mbɔmbu kɛ ladiye wusɛ kɛ Turuwas. ⁶ Wusɛ njɔ temɛ su bɔ kuka kɛ Filipi kɛ kɔŋ jɛsɔ dyena mɛmampa te yi kinɛ ŋgɔ ketɛ kɛ. Hɛ yama metu yitan kɛ nje, ɛ wusɛ nje kumɔ kɛ Turuwas dolɔ bo, ɛ wusɛ nje ya metu yitan jɔ yiba womɛte.

Pol kɛ womiyɛ Etis

⁷ Kɛ yɛsɔ sɔndi ma dyɔ kɛ, ɛ wusɛ wesidyɛ yɔ dye mɛdye mɛ Njambiyɛ. Misi pupɛ Pol bɔ nɛ kɛndi. Dete, ɛ nyɛ lɛpina nyɛ botu betɛ be wesidyama baka. A lɛpina nɛ ndɛngɛlɛŋ kumɔ bɛmbɛ tu. ⁸ Mɛlambo bɔ budyate kɛ mbɛy kome wusɛ wesidyama kɛ wɛtɛ tongari kɛ tɔ kwey kɛ njenate. ⁹ Wɛtɛ mɔnɔ gwanjɔ nde Etis bɔ mɛtidye kɛ wunda. ɛ nyɛ kwɔ nɛ nyanɔŋwɛ jakɔ kɛ ŋgimɔ te yi Pol bɔ ndi kɛ lɛpina kɛ nɔ mbɔmbu kɛ. ɛ nyɛ ketiyɛ mate kɛ tongari yitatite kɛ kwey balɔ kɛ mɛnɛti, keto jakɔ kwanjama nyɛ kɛ misi. Kɛ bo ma kɛ kanjɛ nyɛ kɛ, bo dɔl, a ma gwe. ¹⁰ ɛ Pol piyɛ butuma kɛ to nɛ wusɛ nyɛ lɛpɔ nde: «Wunɛ tɔ gwaki kanjɛ yanɔ na, keto sosu nɛ ndi ketɛ.» ¹¹ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ Pol nje bɛndɔ yɔkwɛ kɛ mate. ɛ nyɛ leke mampa kwɔ dye, lɛpina sendi

kikwe kumɔ njenamɛnɔ. Ke kɔŋte, ε nye nje tɔke kendi kwɔ. ¹² Bo boŋma mɔnɔ gwanjɔ kɔ nɛ jɔŋ nje nɔ. E temɔ bomɔ hɛnɛ wɛyɛ nɛ fɛm.

Pol ke tɛmɛ Turuwas kɛ Mile

¹³ E wusɛ kwɔ su mbɔmbu nɛ kuka kumɔ Asos. Yo mate yi wusɛ yɔkɔŋwɛ bɔ Pol, keto nye nɛ nguru wɛnɛ pɛsima nde, a ta kwɔ nɛ nɛ ngindi nɛ kol. ¹⁴ Ke nye ma nje dolɔ wusɛ ke Asos kɛ, ε wusɛ nje nyinje nye ke kuka kumɔ nɔ Mitilɛn. ¹⁵ E wusɛ nje tɛmɛ womɛte kwɔ. Misi pupɛ, ε wusɛ kumɛ ke kɛki wɛtɛ kiringira nde Kiyɔs. Ya tu wɛtɛ ke kɔŋte, ε wusɛ kumɛ ke wɛtɛ kiringira nde Samɔs. Misi pupɛ te, ε wusɛ kumɛ ke Mile. ¹⁶ Keto Pol pɛsima nde, a ta kwɔ ke Efɛs kinɛ tɛmɛ na. A pɛsima dɛte, kambɔ a mɛ nje dɪmbidyɛ ngimɔ ke Asi, keto a bɔ ke kwadyɛ kwɔ beke beke, simande yesɔ Panɛtekot yakama dolɔ nye ke Yerusalem.

Pol ke lɛpina nye betomba be mbanjɔ

mawesidyɛ te yi Efɛs

¹⁷ Ke ngimɔ te yi Pol bɔ nɔ ke Mile kɛ, ε nye tomɛ bomɔ kenjɛ ke Efɛs kɛ jɛba nɛ betomba mbanjɔ Njambiyɛ. ¹⁸ Ke bo ma dya dolɔ nye kɛ, ε Pol lɛpɛ nye bo nde: «Wunɛ nɛ nguru wun ke duwɛ nda yi mi jɔŋnama nɔ sinɛ wunɛ kandɛ ke yesɔ te yi mi dyanma nɔ ke Asi kɛ. ¹⁹ Mi kelma mesay mɛ Nyangwɛ Kumande kinɛ bendidyɛ yotu yɔ lɛpɔ nde, mi yanɔ na. Mi kelma mesay nɛ misidyɛ ke misi ke mɔy mɛbɔnɛ mɛte yi Beyuden dikima kelɔ nɛ mi ke ngimɔ te yi bo dikima ngɔmbile nɛ mi kɛ. ²⁰ Wunɛ ke duwɛ sendi nde, mi lɛpima mɛyasi hɛnɛ te yi yakama kamɛ wunɛ ke jɔŋgwɛ kinɛ sɔdyɛ yanɔ na. Mi lɛpima mɛyasi hɛnɛ, tɛdyɛ sendi wunɛ mɛyasi ke misi mɛ bomɔ nɛ ke mɔy mɛtɔ mun. ²¹ Mi pelma nye Beyuden, pelɛ sendi nye Begrɛk nde, bo yɛnsangwɛ temɔ jayɛ Njambiyɛ, tikɔ sendi temɔ ke yi Kumande wusu Yesus. ²² Nɛ bɛŋa, ndana Kimɔ Sisiŋ ke jeliyɛ mi nde, mi kɛn ke Yerusalem. Mi yeti ke duwɛ yasi te yi ta dya mi mate kɛ na. ²³ Yasi wɛtɛ, ke mɛdya hɛnɛ te yi mi kwɔ te, Kimɔ Sisiŋ ke kandɛ tɛdyɛ mi nde, mɛpoka nɛ nyangwɛ mɛbɔnɛ ke lɛdyɛ mi. ²⁴ Ko beko dɛte, mi yeti ke kambidyɛ nɛ jɔŋgwɛ dyɛmɛbɛ nda yo yiŋa sulna yasi na. Siya yasi te yɛmɛbɛ ndi nde, mi kɔm ke njena yasi te yi mi yɔkɔŋwɛ kelɔ kɛ, sidyɛ mesay te yi Kumande Yesus nya mi kɛ. Mesay mɛte, yo lɛpina Kimɔ Tom nde, Njambiyɛ nɛ ngikwa. ²⁵ Mi kwanma bɛŋɛ wunɛ hɛnɛ pelɛ mɛyasi nye wunɛ ke kasi *Kandɔ Njambiyɛ. Ma ndana, mi duwɔ nde, wunɛ tɔ bɛŋɛ se mbɔmbu mɛ na. ²⁶ Yori yi mi kombile lɛpɔ nye wunɛ ndana nde, ke njoka yun hɛnɛ, ngɛ wɛtɛ mumɔ nje yambile, yite ti bɛŋa se mi na. ²⁷ Keto mi ma si lɛpɔ mɛyasi hɛnɛ te yi Njambiyɛ sima si kombile kɛ nye wunɛ, mi tɔ sɔdyɛ yiŋa yanɔ ketɛ na. ²⁸ Wunɛ kɔmbila bakidyɛ mɛyotu mun, bakidyɛ sendi ngil bomɔ hɛnɛ be Kimɔ Sisiŋ nya wunɛ mesay mɛ bakidyɛ yan baka. Wunɛ bakidyɛ njɔŋ botu betɛ be tikima temɔ ke yi Njambiyɛ baka kimɔte. Njambiyɛ kolma njɔŋ botu betɛ

nɛ mɛkiyɔ mɛ mɔnɔ wɛnɛ. ²⁹ Mi duwɔ nde, bɛŋgwɛ ta nyinje ke njoka yun ke kɔŋ mɛbɛ. Bo tɔ tikɔ ngil nɛ tɛ na. ³⁰ Sendi, ke njoka yun nɛ nguru wun bɔŋa bomɔ ta tɛmɛ lɛpɔ mɛlɛpi mɛ jɔ yɔ dule nɛ botu betɛ be bɛŋgwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist baka nyinje ke njɔŋ yan. ³¹ Dɛte, wunɛ pɛm yasi. Wunɛ tɔka nda yi mi dikima nye wunɛ hɛnɛ mɛŋgite tu nɛ yesɔ nɛ misidyɛ ke misi ke mɛsɛw yitɛti kɛ. ³² Ndana, mi ke diyɛ Njambiyɛ nde, a bakidyɛ wunɛ nda yi Kimɔ Tom nɛ lɛpɛ nde, a nɛ ngikwa kɛ. Yo nye yakama nye wunɛ deti, nye sendi wunɛ mɛyasi mɛte yi nye kpoma nye bomɔ bɛnɛ hɛnɛ be nye tɔkuma baka. ³³ Mi tɔ bosa mɔni ho lɔr ho melambɔ mɛ wɛtɛ mumɔ na. ³⁴ Wunɛ nɛ nguru wun ke duwɛ nde, mi kelma mesay nɛ mɛbɔ mɛmɛbɛ yɔ jɔŋna nɔ, jɔŋgwɛ sendi botu betɛ be mi bɔ sinɛ bo baka. ³⁵ Mi tɛdya wunɛ ke mɛyasi hɛnɛ nde, wunɛ kɛl mɛsɛw dɛte yɔ kamɛ nɛ botu be kɔɔ take mɛlɛpi mɛte yi Kumande Yesus nɛ nguru wunɛ lɛpima nde: «Nɛ mɔ te ε nye mumɔ yasi, nɛ yɔkɔ ε bɔ boŋɔ kɔ, yɔkɔ ε nye kɔ ta bɔ mɛkɔmbila.» »

³⁶ Ke Pol ma si lɛpina dɛte kɛ, ε nye kusɛ mɛbɔŋ ke mɛnɛti ngwɛta nɛ Njambiyɛ bɛnɛ bo hɛnɛ. ³⁷ E bomɔ hɛnɛ lele budyate wusɛ nye dulɔ numbu nɛ. ³⁸ Bo bɔ nɛ budyɛ mɛtake ke lɛpi te yi nye lɛpima nde, bo tɔ bɛŋɛ se mbɔmbu nɛ kɛ. Ke kɔŋte, ε bo kɛ tikidyɛ nye ke mbɛy bendina kuka.

Pol ke yɔkwɛ kɛ Yerusalem

21 Ke kɔŋte, ε wusɛ nje tikɔ bo nyinje kuka tɔke nje nɛ ngbɛŋ kumɔ ke Kos. Misi pupɛ, ε wusɛ kumɛ ke Rod. E wusɛ nje kwɔ womɛte kumɔ ke Patara. ² Wusɛ dolma wɛtɛ kuka mate ke kɛ Fenisi, ε wusɛ nyinje yo kwɔ. ³ Ke wusɛ ma kumɔ ke kɛki Siprɛ kɛ, ε wusɛ tike yo pulɔ gare tɔke nje Siri kendɔ ngbɔɔ kuka ke Tir, keto yo bɔ nde, bo sɔŋa mɛmapi womɛte. ⁴ Wusɛ dolma botu betɛ be bɛŋgwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist baka mate, ε sinɛ bo ya mɛtu yitan jɔ yiba. E Kimɔ Sisiŋ kelɛ nde, bo lɛpi nye Pol nde, a tɔ bobɔ bendɔ kɛ pɛ Yerusalem na. ⁵ Ke mɛtu mɛte ma si kwɔ kɛ, ε wusɛ tɛmɛ tɔke nje kwɔ. E bo hɛnɛ kɛ tikidyɛ wusɛ ke njena dya bɛnɛ boma ban nɛ bɔnɔ ban. Kumɔ ke gɔŋ maŋ, ε wusɛ kusɛ mɛbɔŋ ke mɛnɛti ngwɛta nɛ Njambiyɛ. ⁶ Ke kɔŋte, ε wusɛ jana nɛ bo nyinje kuka, ε bo yɔkwɛ kɛ dya. ⁷ Wusɛ tɛmma Tir kwɔ duku nɛ duku kumɔ ke Tolemayis. Wusɛ piya womɛte nyɛnɔ bɛnjɔŋ busu ya tu wɛtɛ sinɛ bo. ⁸ Misi pupɛ ε wusɛ kwɔ kumɔ Sesare nyinje tɔ Filip dolɔ mbɛy womɛte. Filip bɔ mɔ lɛpina Kimɔ Tom. A bɔ sendi ke njoka bɛmbam yitan jɔ yiba betɛ yi bo tɔkuma ke Yerusalem baka. ⁹ A bɔ nɛ bɔnɔ boma yini, bo bɔ bindite. Bo dikima punjɛ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ. ¹⁰ Wusɛ kwanɔdya mɔnɔ mɛtu womɛte. E wɛtɛ mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nde Agabus dya wulɛ Yuda. ¹¹ E nye nyinje tɔ dolɔ wusɛ bɔ kanda Pol wɔtɔ nɛ mɛkol nɛ mɛbɔ mɛnɛ nɛ nguru wunɛ lɛpɔ nde: «Kimɔ Sisiŋ ke lɛpɔ nde: Beyuden ta wɔtɔ sa kanda ke dɛke ke Yerusalem kanjɛ nye nye botu betɛ be yeti Beyuden baka.» ¹² Ke wusɛ ma wokɔ dɛte kɛ, ε sinɛ botu betɛ be bɔ womɛte baka ngwɛta nɛ Pol nde, a tɔ kɛn Yerusalem na. ¹³ Yasi wɛtɛ, ε nye lɛpɛ nde: «Wunɛ lɛl ngɛ? Wunɛ

tékwe yotu mbe, keto yasi te nda? Ke yembe, bo ta be ke woto mi, yeti ndi yite siye na, mi ta be ke sangwa ne sɔɔ ke Yerusalem keto dɔɔ Kumande Yesus.»¹⁴ Nda yi nye ti kwadye wokɔ ké, ε wuse wedyā kwā leɔɔ nde: «Nyangwe Kumande kél nda yi nye kwadye.»¹⁵ Ke kɔɔte, ke wuse ma si kwanɔɔye mɔɔɔ metu womete ké, ε wuse kobile meyasi musu tɔke kendi yí kè Yerusalem.¹⁶ Baɔa botu bete be bengwe melepi me Yesus Krist ke Sesare baka ká tikidyē wuse. 'Bo boɔma wuse kè tedye mbey jakɔ ke yasi wete mbam nde Nasɔn, mɔ Sipre. Yo me njombu yanɔ yi nye bengwe ne melepi me Yesus Krist ké.

¹⁷ Ke wuse ma dya ke Yerusalem ké, ε benjɔɔ busu bu wuse ne mesosa.¹⁸ Misi pupé ε sine be Pol ké ke yi Jak. ε betomba mbanjɔ Njambiyé nje sendi womete.¹⁹ Ke Pol ma si nyenɔ bo ké, ε nye yekidyē tandé meyasi hene te yi Njambiyé kelma ke yiɔa mekandɔ ke mesay mete yi nye nya nye ké.²⁰ Ke bo ma si wokɔ meyasi mete yi Pol yekidyā ké, ε bo lukse Njambiyé. ε bo nje leɔɔ nye nye nde: «Maɔ wusu, beɔa nde, Beyuden betomay betomay ma tikɔ temɔ ke yi Yesus Krist. Bo hene ke nye sosu ke bengwa memboɔga me Mɔyisi.²¹ 'Bo wokuma nde, we ke tedye 'Beyuden hene be diyē ke tombɔ ke njoka yiɔa mekandɔ baka nde, bo lēɔ memboɔga me Mɔyisi, bo tí pesi bɔɔɔ ban be bambam na, bo tí bengwe sendi metumbu musu na.²² He ta kelɔ nan? 'Bo ta wokɔ nde, we dyanɔma, yite kiné meso na.²³ Dete, kelɔ yasi te yi wuse ta leɔɔ nye we ké. Wuse waka ne bambam yini be kinjama yotu yan baka.²⁴ 'Boɔɔ bo, weya sembo wúne bo, nè we nyēki bo yasi te yi bo diyē bo ké, né bo kɔ me to man. Dete, bomɔ hene ta duwe nde, yasi te yi bo wokuma ke kasi yɔ ké, yo ja. Kelɔ dete, né bo duwe nde, we sendi ke kendɔ ne ngberɔ bengwe memboɔga me Mɔyisi.²⁵ Yasi wete, ke kasi botu bete be yeti 'Beyuden be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka, wuse pesima, ε wuse keté mekana kenje bo nde, bo tí kpoka dye njay te yi bo kele ne sadaka nye baɔa benjambiyé ké na. 'Bo tí dyaki mekiyɔ me nyamɔ na, ho dye nyamɔ te ε gwe gbɔɔgi kɔ na. Sendi, diyɔ mbam bene nyari tí berɔngwe kiné gwaki ke njoka te na.»

²⁶ Ndana, ε Pol bu bambam baka yini kwā nɔ. Misi pupé ε nye weya sembo nda bo sendi. ε bene bo nyinje ke mbanjɔ Njambiyé. ε nye lepe yesɔ te yi meweya mesembo ta siyɔ kete ké, yo sendi yesɔ te yi mumɔ hene ke njoka yan ta nye sadaka te yene ké.

Bo ke biye Pol ke mbanjɔ Njambiyé

²⁷ Ndana, metu yitan jɔ yiba te bukwā ne mbet, né yo siy, ε 'Beyuden bete be wulma Asi baka seme Pol ke mɔy mbanjɔ Njambiyé. ε bo sesidyé ngil bomɔ hene, ε bo kembidyā ké biye ne Pol leɔɔ nde:²⁸ «Wune botu be Isarayel, ne njâki dɔ. Mɔ te ε leɔɔna beyate ne kandɔ su nye bomɔ hene kè nɔ kɔ, ekɔ. A ke leɔɔna beyate sunɔwe ne memboɔga me Mɔyisi, leɔɔna sendi beyate yí wunɔwe ne mbey te yike. A ká mbɔmbu nyinje 'Begrék ke mbanjɔ Njambiyé yí wunɔwe ne mbey te yike yi ne kiyɔ ké.»²⁹ 'Bo lépi dete, keto ne mbɔmbu bo berɔma To-

rofim te mɔ Efes bene Pol ke mɔy sɔ, ε bo take nde, Pol boɔma nye kè nɔ ke mbanjɔ Njambiyé.

³⁰ ε ndingele dya hene be ne kamtana. ε bomɔ sedye ké wesidyā ke mbey wete. ε bo biye Pol kpatile nye punje ke mɔy mbanjɔ Njambiyé kwā díbɔ menumey nedɔ ke kɔɔte.³¹ Nda bo bā ke sá nje te yi wo nye ké, ε nyangwe kum besɔja ε dikima diyɔ ne besɔja tomay kɔ woke nde, menjangwe ke mɔy Yerusalem hene.

³² Ndana ndana, ε nye bu besɔja nè bekum besɔja bete be bā diyɔ ne besɔja gɔmay gɔmay baka kè nɔ ne sokɔ. Ke bomɔ ma berɔ nyangwe kum besɔja nè besɔja ké, ε bo ndule mendina Pol.³³ Ndana, ε nyangwe kum besɔja ké ke keki Pol biye nye leɔɔ nde, bo wotu nye ne kol sumba yiba. Ke kɔɔte, ε nye diyē nde, Pol mɔ dya te yen, a kél say te nda, a kelma nge?³⁴ 'Botu bete be wesidyā baka dikima kembidyā leɔɔ meyasi dele dele. Nyangwe kum besɔja tí be ne deti te yi biye to lepi na keto budya meɔun. 'Dete, ε nye lepe nde, bo bɔɔ Pol kè nɔ ke nyangwe tɔ besɔja.³⁵ Ke Pol ma kumɔ ke mbey kome bomɔ bendé nyinje ne nyangwe tɔ besɔja ké, ε besɔja sobe nye keto temɔ bomɔ bā ne jonjɔɔ,³⁶ sendi, keto ngil dikima bengwe bo. 'Bomɔ dikima kembidyā leɔɔ nde: «Soɔa wuse dyan ke misi.»

Pol ke yensa lepi te yene

nye ngil bomɔ

³⁷ Ke ngimɔ te yi bo bā ke nyinje Pol ke mɔy nyangwe tɔ besɔja ké, ε Pol lepe nye nyangwe kum besɔja nde: «'Mi yakama leɔɔ yiɔa yasi nye we?» ε nyangwe kum besɔja lepe nye nye nde: «Ase, 'we ne duwe leɔɔna numbu Grek?³⁸ 'We yeti mɔ Ejipt kɔ ε desa to bomɔ ke metu te yike, bu botu be wona bomɔ tomay yini nyinje ne likɔ kɔ na?»³⁹ ε Pol yensa nde: «Mi 'Beyuden, gwanjɔ Tars ke Silisi. Dya dyembe nyangwe dya. Mi ke ngweta ne we nde: Tikɔ, né mi leɔɔna nye bomɔ.»⁴⁰ ε nyangwe kum besɔja jaye. ε Pol teme ke gere gere mbey nyinɔna tɔ pepidyē bɔ nye bomɔ nde, bo dɔy ne sem. ε bomɔ diyē ne gbilik. ε Pol bu lepi ne numbu Hebere leɔɔ nde:

22 «Wune njɔɔ, wune besangwe bembe, wune lēngwe metɔ ke yasi te yi mi ta leɔɔ ndana nye wune ké, né wune duwe nde, mi tí kele yiɔa beya yanɔ na.»

² Ke bo ma wokɔ nde, a ke leɔɔna nye bo ne numbu Hebere ké, ε bo kè mbɔmbu diyɔ ne gbilik ko wati na.

³ ε nye lepe nde: «Mi 'Beyuden, bo jáki mi ke Tars ke Silisi, yasi wete, mi dɔku waka ke Yerusalem. ε mi jeke yasi ke njj mekol me Gamaliyel. ε nye tedye mi meyasi bengwe ndi memboɔga me besanɔmbambɔ busu. Mi kwadya kelɔ mesay nye Njambiyé ne temɔ mbe hene ndi nda wune hene muka.⁴ Mi tedya botu bete be bengwe nje Kumande Yesus baka nyangwe meɔɔne wo bo woto bambam nè bomari nyinje bo ke jɔɔɔ.⁵ Nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyé nè njɔɔ betomba hene yakama jaye ke numbu mbe. 'Bo sendi, bo nya mi mekana, né mi kenje bemaɔ busu be Damas yí kè biye bomɔ, né mi wotu bo yɔkwe nje nɔ Yerusalem nje tedye bo meɔɔne.»

Pol ke yekidyē nda yi nyē yeŋsama

ne temo ké

(Bt 9 nē 26)

⁶ «Dete, wete yeso ε mi tōke nje kwā. Ke ngimō te yi mi bā ke wuta ne Damas ké, semō semō, ke pōku bembey yeso ε yiŋa nyangwe mejasi wule kwey panō ke mbey te yi mi bā kete ké. ⁷ E mi bale ke meneti, ε mi woke yiŋa men ke lepō nyē mi nde: «Sol, Sol, wē tēdya mi mebonē keto nge?» ⁸ E mi diyē nde: «Nyangwe Kumande, yo wē nda?» E men lepē nde: «Yo mi Yesus te ε Nasaret. Yo mi mō te yi wē tedye nyē mebonē kō.» ⁹ Botu bete be sine bo bā baka beŋma mejasi kimōte, ko dete, bo tī woke men mō te ε bā ke lepina kō na. Ndana, ε mi lepē nde: «Mi kēl ba nan, Nyangwe Kumande?» ¹⁰ E Kumande Yesus lepē nyē mi nde: «Tema, ken ke Damas, bo ta lepō yasi hene te yi Njambiyē ma pēsō nde, kelō ké mate nyē wē.» ¹¹ Nda yi mi tī be ke beŋna se keto ngungudye mejasi mete ké, ε botu bete be sine bo bā baka nje biye mi ke bō kumō nō Damas.

¹² «Yo bā ne wete mbam mate nde Ananias, a dikima kanō Njambiyē nda yi membonga musu tedye ké. Beyuden hene be dikima diyō ke Damas baka dikima jaye nyē. ¹³ E nyē nje tēme dolō mi lepō nyē mi nde: «Sol manmbe, beŋnangwe ne kōkō.» Ndana ndana, ε misi membe butuna, ε mi beŋe nyē. ¹⁴ E nyē lepē nde: «Njambiyē te ε besanmbambō busu tōkuma wē, né wē duwe yasi te yi nyē kwadye ké, né wē beŋ mō mesay wene ε ne ngberē kō, wokō sendi yasi te yi nyē ta lepō ké. ¹⁵ Keto wē ta lepō gbakasi ke kasi ne ke mbombu bomō hene yī lepō yasi te yi wē beŋma nē yi wē wokuma ké. ¹⁶ Wē lādya sendi nge ndana? Tema, jaya nde, bo tōpa wē ke mōrōku, né Njambiyē soŋ mebeyō mō ne dīnō Nyangwe Kumande.» »

¹⁷ E Pol kē mbombu lepō nde: «E mi nje yōkwē nje Yerusalem. Mi bā ke ngweta ke mbanjō Njambiyē, ε yaŋa dyā mi nda nyenō. ¹⁸ Yo nde, mi beŋma Kumande Yesus, ε nyē lepē nyē mi nde: «Jewō, jisa ke Yerusalem ndana ndana, keto bo tī jaye yasi te yi wē ta lepō ke kasi mbe ké na.» ¹⁹ E mi yeŋsa nde: «Nyangwe Kumande, bo ne nguru wan ke duwe nde, mi dikima kē ke membanjō mewesidya me Beyuden, kelō nde, bo nyīnja botu bete be tikima temō ke yō baka ke jōkō, njurō sendi bo ne ngbasi. ²⁰ Mi bā sendi kete kome bo woma ne Iten ké. A dikima lepō meyasi mete yi nyē duwā ne ngbak ngbak ke kasi yō. Mi jayma yasi te yi bo kelma ne nyē ké. Yo mi bakidyē melambō me botu bete be woma nyē baka.» ²¹ E Kumande Yesus lepē nyē mi nde: «Tema kwā, keto mi ta tomō wē kenje lōndunate ke yi yiŋa mekandō.» »

²² Bomō leŋgwa metō ke yasi te yi Pol lepima ké kumō komete, ε bo kembidya lepō nde: «Kwalō mumō te yōkō tī diy ke to meneti na! Yo yeti kimōte nde, a dīy ne jōŋ na!» ²³ Bo kembidyama sōre melambō man bete, wuke ngbutu nyanje kenje kwey. ²⁴ E nyangwe kum besōja lepē nde, bo nyīnja Pol ke mōy nyangwe tū besōja, njurō nyē ne njambala, na pil ne to lepī, né nyē nje duwe to te yi bomō kembidya sunḡwe ne Pol ké. ²⁵ Ke

bo ma wotō nyē, né bo njuru ké, ε Pol lepē nyē kum besōja te ε dikima diyō ne besōja gōmay ε bā womete kō nde: «"Bo nya wunē deti te yi njurō mō te ε me mō Rom kō kinē pa jōse nyē na?"» ²⁶ Ke kum besōja te ma wokō dete ké, ε nyē kwā kē lepō nyē nyangwe kum besōja nde: «Wē ta kelō nan? Mbam kō me mō Rom.» ²⁷ E nyangwe kum besōja nje dolō Pol diyē nyē nde: «Lepō nyē mi, wē me mō Rom?» E Pol jaye nde: «I.» ²⁸ E nyangwe kum besōja lepē nde: «Mi kwandya budya mōni yī bōmō ne diyō mō Rom.» E Pol lepē nde: «Mi jadya mbe ne diyō te.» ²⁹ Ndana ndana, ε botu bete be diyama njurō nyē nde, na pil to lepī baka si jise. Ke nyangwe kum besōja ma duwe nde, Pol mō Rom ké, ε nyē gwe wō, keto a lepima nde, bo wōtu nyē.

Pol ke mbombu nyangwe

josi 'Beyuden

³⁰ Nyangwe kum besōja kwadya duwe to lepī te yi Beyuden by sunḡwe ne Pol ké. Dete, misi pupē ε nyē lepē nde, bo wūnja mekōl mete yi bo wotuma ne nyē ké soŋe. E nyē lepē nyē bekum be botu be nyena sadaka nyē Njambiyē nē bomō hene be bā ke nyangwe jōsi Beyuden baka nde, bo wēsidyangwe. E nyē lepē nde, bo bōŋ Pol nje tembidyē ke mbombu yan.

23 E Pol kanē misi beŋe ne botu be nyangwe jōsi Beyuden ne ngōŋ lepō nde: «Wunē njōŋ, kumō ndana, ke jōŋgwe dyembe temō mbe ne te kinē yaŋa ke njangwe mi ke njoka mbe sine Njambiyē na.» ² E Ananias te nyangwe kum botu be nyena sadaka nyē Njambiyē lepē nde, bo mēnda Pol ke numbu. ³ E Pol lepē nyē nyē nde: «Njambiyē ta mēnde sendi wē. Wē nda gunḡu te yi bo nya konō kete ké. Wē womeri ke diyō nde, né wē jōse mi beŋgwe membonga. Yasi wete, wē ke yangile membonga. Wē ke lepō nde, bo mēnda mi.» ⁴ E botu bete be bā womete baka lepē nyē Pol nde: «Wē ke toyē nyangwe kum botu be nyena sadaka nyē Njambiyē, mō te ε Njambiyē tembidyā kō.» ⁵ E nyē yeŋsa nde: «Wunē njōŋ, mi tī duwe nde, yo nyangwe kum botu be nyena sadaka nyē Njambiyē na. Keto yo ketinate ke mekana me Njambiyē nde: «Wē tī lepīnangwe beyate ne kum dya dya na.» »

⁶ Nda Pol duwā nde, ke njoka botu bete be bā womete baka yo bā ne menjōŋ yiba, *Besadusē nē *Befarisē, ε nyē lepē ne men ke kwey ke nyangwe jōsi Beyuden nde: «Wunē njōŋ, mi ke njōŋ Befarisē. Botu bete be jama mi baka ke njōŋ Befarisē. Mi ndana ke jōsi keto lepī te yi bomō be ne bibina temō kete nde, bomō ta womiyē ké.» ⁷ Ke nyē ma lepō dete ké, ε metandō dyā ke njoka Befarisē bene Besadusē, ε bo baka. ⁸ Besadusē lépi yan nde, bemuŋ tī womiyē na, sendi, kinē bejaki na kinē yiŋa nde sisiŋ na. Befarisē ke jaye yan nde, bemuŋ ta womiyē, bejaki kete, sendi sisiŋ kete. ⁹ E nyangwe metandō be kete. E baŋa botu be ketina meyasi be bā ke njōŋ Befarisē baka tēme seŋe kutudya nde: «Wuse yeti ke beŋe yiŋa mejōsō ke yotu mbam kō na, simande yiŋa sisiŋ ho wete jaki Njambiyē lepīnama

nye nye ba.» ¹⁰ Metando njā dōko kwā to te. E nyanḡwe kum besōja gwe wō nde, bo ta nyalo Pol ndana. E nye lēpe nye besōja nde, bo kēn kē bụ Pol soṅe ke njoka bomō kē ne nye ke nyanḡwe tū besōja.

¹¹ Ne tu e Kumande Yesus punde ke to Pol lēpo nye nye nde: «We tī kambi yaṅa na, nda we lēpima yasi te yi we duwā gbate ke kasi mbē ke Yerusalem kē, we yākanḡwe lēpo sendi dete ke Rom.»

Beyuden ke kinja yotu yan nde,

bo ta wo Pol

¹² Misi pupē bemenemene e banja Beyuden sanḡwe ḡḡiḡ pēsō kinja lēpo nde, bo dīso dyena hōbiye yaṅa kome bo wo Pol. ¹³ Buyō botu bete be nya kutu te baka kwanḡma bomō kamōni. ¹⁴ Bo kwanḡma kē dolō bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyē nē betomba lēpo nye bo nde: «Wuse pēsima kinja dumna gbate gbate nde, wuse disō dyena kome wuse wo Pol.

¹⁵ Ndana, nē wunē nē botu be nyanḡwe jōsi Beyuden, wunē kēn kē lēpo nye nyanḡwe kum besōja nde, a kwāḡdya Pol njese wunē. Wunē kēl nda wunē ke kwadye nembē lēpi ne kimōte. Dete, wuse ta komsa yī wo nye, yite a ti pa wuta ne wunē na.»

¹⁶ Ta ne Pol e mbam wokuma kasi kutu te. E nye kwā kē ke nyanḡwe tū besōja kē lēpo nye Pol. ¹⁷ E Pol jeba wete kum besōja e dikima diyo ne besōja ḡomay ko lēpo nye nye nde: «Boṅḡo mōkoḡ gwanjō ko kē ko ke yi nyanḡwe kum wun, keto a ne yiṅa yasi te yi nye ke kwadye lēpo nye nye.» ¹⁸ E kum besōja ko bụ mōkoḡ gwanjō ko kē ko ke yi nyanḡwe kum wan lēpo nye nye nde: «Pol te e diye ke jōko ko jebama mi, ḡḡweta ne mi nde, mi bōḡ mōkoḡ gwanjō ko nje ko ke yo nde, a ne yiṅa yasi te yi nye ta lēpo nye we.» ¹⁹ E nyanḡwe kum besōja biye mōkoḡ gwanjō ke bo kē ko ne naḡ diye nye nde: «Yo yasi te nda yi we kwadye lēpo nye mi kē?» ²⁰ E nye yerṅsa nde: «Beyuden ma sanḡwe ḡḡiḡ nde, bo ta nje ḡḡweta ne we nde: «Boṅḡo Pol nemēno kē ko ke nyanḡwe jōsi.» Dete, bo kelma likisi nde, bo ta lēpo nye we nde: «Boṅḡo nye kē ko», nē bo kē nēmbi lēpi ne kimōte. ²¹ We tī woku yasi te yi bo ta lēpo kē na, keto botu bete be ma lēbiye nye baka kwanḡma bomō kamōni. Bo ma pēsō kinja dumna nde, bo disō dyena ho hōbiye yaṅa kome bo wo Pol. Ndana bo ma komsa, bo lādya ndi nde, jaya.» ²² E nyanḡwe kum besōja nje lēpo nye mōkoḡ gwanjō ko nde, a dūkwē. E nye lēpe nye nye nde, kpe, a tī yekidya nye wete mumō nde, a njā lēpo yiṅa yaṅa dete nye nye na.

Bo ke kwanḡdye Pol kenje ke yi

nyanḡwe kum Felis

²³ Ke kōḡte, e nyanḡwe kum besōja jeba bekum besōja yiḡa lēpo nye bo nde: «Wunē jēbanḡwe besōja ḡomay yiḡa lēpo nye bo nde, bo kōmsanḡwe. Wunē jēbanḡwe sendi bomō kamōtan jō kaba be kende ke to beyanḡa, bụ sendi bomō ḡomay yiḡa be biye mekō baka. Ke

ḡḡimō yitan jō yini te yi tu, wunē hēne ke kwā kē Sesare.» ²⁴ E nye lēpe sendi nde, bo bōḡ benyamō bete be ta sobe Pol baka, nē bo boḡ nye ne te kumō ko ke yi Felis te nyanḡwe kum.

²⁵ E nyanḡwe kum besōja kete mēkana kenje nyanḡwe kum Felis nde: ²⁶ «Mi ke lukse nyanḡwe kum Felis. Yo mi Kolod Lisiyas nyene we. ²⁷ Beyuden biyima mbam ko, nē bo wo nye, e mi kē ne besōja kē jōḡḡwe nye soṅe ke mebo man. Mi wokuma nde, a ne diyo mō Rom. ²⁸ Mi kwadya duwe to lēpi te yi bo lēpina beyate ne nye kete kē. Dete, e mi bụ nye kē ko ke nyanḡwe jōsi yan. ²⁹ Mi beḡma nde, bo lēpinanḡwe ne nye ke kasi meyasi mete yi beḡe mēbonḡa man. Ko beko dete, a ti kele yiṅa nyanḡwe beya yasi te yi yakama nde, a sōmbu soḡ ho a nyīṅa jōko kete na. ³⁰ Mi wokuma nde, Beyuden ke kwadye kelō beya yasi ne nye. Dete, mi ke kwanḡdye nye nedō kenje we. Mi lēpima nye botu bete be lēpina ne nye baka nde, bo bōḡ lēpi te kē ko ke yo. He sangwa!»

³¹ Ndana, e besōja bụ Pol ne tu kwā ko kumō ko kē Antipatris nda yi bo lēpima nye bo kē. ³² Misi pupē e besōja bete be bā kendō ne mekol baka yōkwē sunḡwe nyanḡwe tū besōja. E bari be bā ke to beyanḡa baka toḡgidya ne Pol. ³³ Ke bo ma dya ke Sesare kē, e bo bụ mēkana nye nyanḡwe kum, kanje sendi Pol nye nye. ³⁴ Ke nye ma si tōko mēkana kē, e nye diye nde, Pol mō dya te yen? Ke nye ma si duwe nde, nye mō Silisi kē, ³⁵ e nye lēpe nye nye nde: «Mi ta wokō men yo kumō njena kome botu bete be lēpina ne we baka ta dya kē.» E nye lēpe nde, bo bōḡ Pol kē bakidye ke tū kumande Herod.

Pol ke jōse lēpi ne ke mbōmbu Felis

te nyanḡwe kum

24 Ya metu yitan ke kōḡte kē, e Ananiyas te nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyē dya bene betomba nē wete mō duwā lēpi nde Tertul. E bo sōmse Pol ke yi nyanḡwe kum.

² E bo kē jeba nye nje ko. E Tertul nye numbu ke lēpi lēpo nde: «Nyanḡwe mumō Felis, wuse ke jōḡna ndana ne piyem jakime we. Meyasi ma senjō kimōte ndana ke dya jakime kimō dyanō dya. ³ Wuse ke jaye mekele mete ke meyasi hēne nē ke membey hēne. Wuse ke nye we wosoko budyate. ⁴ Mi yeti ke kwadye kē mbōmbu ne nḡḡ nḡḡ yī dīmbidye ne ḡḡimō yo na. Mi ke ḡḡweta ne we nde, ḡḡe we jaye, lēḡḡwe metō ke mōkoḡ lēpi te yi wuse ta lēpo kē. ⁵ Wuse beḡma nde, mbam ko gba ḡḡ-boro. A ke dese to bomō ke njoka Beyuden hēne ke to meneti. Nye kum njōḡ botu bete bo jeba nde Benasarḡ baka. ⁶ A diyima bobē wunḡwe mbanjō Njambiyē, e wuse biye nye. Wuse kwadya jōse lēpi ne beḡḡwe mēmbonḡa musu. ⁷ Yasi wete, nyanḡwe kum besōja Lisiyas njā dya sukō nye ke mebo musu ne ḡḡanḡ ⁸ lēpo nde, botu bete be lēpina ne mbam ko baka njāki ke yasi yo. We ne ḡḡuru wō ta wokō meyasi hēne te yi wuse lēpe ke kasi ne kē kimōte, kome we ta diye nye mediyan kē.» ⁹ E Beyuden diye ke kōḡ ne lēpo nde, yo gbate dete.

¹⁰ Ke kɔŋte, ε nyanɔwε kum pɛpidye bɔ nyε Pol nde, a lɛpinaɔwε. E nyε bɔ lɛpi lɛpɔ nde: «Mi duwɔ nde, yo mε ke budya mεsew ndana, yo wε diyε mɔ pɛsina jɔsi mε botu be kandɔ kɛ. Dete, mi nε bibina temɔ yɔ bɔ lɛpi pile yembε. ¹¹ Nɔgε wε diyε bomɔ, wε ta wokɔ nde, yo ti pa kwɔ metu kamɔ jɔ yɔba yi mi temma nɔ kɛ Yerusalem ke kanna Njambiyε kɛ na. ¹² Bo ti dole mi ke mbanjɔ Njambiyε ke nyε meso sinε wete mumɔ ho sesidye ngil bomɔ ke mɛmbanjɔ mɛwesidya mε Beyuden ho ke mɔy dya nde, bo njɔngwε yasi na. ¹³ Bo yeti nε deti te yi tedye yɔɔa yaɔa te yi bo lɛpina nε mi ndana keto te na. ¹⁴ Yasi wete, yasi te yi mi ke jayε ke mbɔmbu yɔ, yo nde, mi ke kelɔ mesay nyε Njambiyε te ε besanɔmbambɔ bembε kanε nyε kɔ. Mi ke kelɔ mesay mete beɔngwε tedya yasi te yi bo lɛpε nde, yite yeti ke nje kɛ. Mi ke tikɔ temɔ ke mɛyasi hεnε te yi yo ketinate ke mεkana mε mɛmbonɔa mete yi Mɔyisi ketima kɛ nɛ ke mεkana mε botu be punja mɛlɛpi mε Njambiyε. ¹⁵ Mi nε bibina temɔ ke yi Njambiyε nda bo nε nguru wan bε sendi nε bibina temɔ ke yenε kɛ. Yo nde, botu bete be ma gwe baka ta womiyε, ko ngbenɔ bomɔ ko beya bomɔ. ¹⁶ Yori yi mi sendi sɔ metu hεnε nde, yaɔa tɔ njɔngwε mi ke temɔ ke njoka mbe sinε Njambiyε nɛ ke njoka mbe sinε bomɔ na. ¹⁷ Mi kwanɔdya budya mεsew nε nan. E mi nje, nε mi nje nyε mɛyasi nyε kandɔ dyembε yɔ kame nε bomɔ, kelɔ sendi sadaka nyε Njambiyε. ¹⁸ Yo ke ngimɔ kelna mɛyasi mɛnɔri yi bo dolma mi ke mɔy mbanjɔ Njambiyε, yite mi ma weya sembɔ. Yɔɔa ngil bomɔ ho yɔɔa njɔngwa yasi ti bε na. ¹⁹ Yo nde, banja Beyuden bete be wulma Asi baka mɔ beki kete waka, ma yo bo yakama temε ke mbɔmbu yɔ, lɛpina sunɔwε nε mi, mɔ beki nde, bo nε yɔɔa yaɔa sunɔwε nε mi. ²⁰ Nda kinε yaɔa dete kɛ, botu baka lɛpi mɛjɔɔa mete yi bo dolma ke yotu mbe komε mi jɔsuma lɛpi mbe ke mbɔmbu botu be nyanɔwε jɔsi Beyuden kɛ. ²¹ Simande yo ndi keto lɛpi te yi mi lɛpima nε mɛn ke kwey nyε bo nde: «Yo ke kasi womiya bemun yi wunε lɛpina nε mi muka kɛ.» Simande ndi yite.»

²² Felis bɔ ke duwε yasi te yi bo dikima tedye ke kasi Kumande Yesus kɛ kimɔte. Dete, ε nyε yɔkidye bo lɛpɔ nde: «Mi ta nje nembε lɛpi yun komε nyanɔwε kum besɔja Lisiyas ta dyɔ kɛ.» ²³ E nyanɔwε kum Felis lɛpε nyε kum besɔja te ε dikima diyɔ nε besɔja gɔmay kɔ nde, a bɔn Pol kɛ bakidyε. A tɔ njɔngwε nyε na, a tiki sendi nde, besɔ be Pol kɔma nyε nε mɛyasi.

²⁴ Mɔnɔ metu kwanɔma ke kɔŋte, ε Felis nje benε nyari wenε Durusil, ngɔndu Beyuden. E Felis tomε mumɔ kɛ jeba nε Pol. E nyε lɛngwε metɔ ke yasi te yi Pol bɔ ke lɛpɔ ke kasi tikina temɔ ke yi Krist Yesus kɛ. ²⁵ Yasi wete, Pol njɔ kɛ mbɔmbu tedye nda yi bomɔ yakama jɔɔna nɔ nε ngben kɛ, tedye nde, bomɔ tɔ nyeki sosu ke yɔɔa mɛyasi na, tedye sendi nda yi Njambiyε ta pɛsɔ nε jɔsi bomɔ wete yesɔ kɛ. Ke Felis ma wokɔ dete kɛ, ε nyε gwe wɔ lɛpɔ nyε Pol nde: «Wε yakama pa kwɔ ndana. Wete yesɔ komε mi ta bε nε ngimɔ kɛ, mi ta basidyε jeba wε.» ²⁶ A bɔ take nde, Pol ta nyε nyε mɔni. Dete, a dikima tomɔ bomɔ nε kpik kpik kɛ jeba nε nyε lɛpina benε nyε.

²⁷ Ya mεsew yɔba ke kɔŋte kɛ, ε Pɔrsiyus Festus bɔ mbey Felis. Felis kwadya nde, Beyuden jɔya nyε. Dete, ε nyε tike Pol ke jɔbɔ.

Pol ke mbɔmbu nyanɔwε kum Festus

25 Nyanɔwε kum Festus dyanɔma ke Sesare ya mεtu yitati ke kɔŋte, ε nyε kwɔ bendɔ kɛ Yerusalem. ² Kumɔ mate, ε bekum be botu be nyena sadaka nyε Njambiyε nɛ nyanɔwε bomɔ ke njoka Beyuden sɔmse Pol nyε nyε lɛpɔ to sɔmsi yan. ³ E bo ngweta nε nyε lɛpɔ nde, tiso, a kwɔndya Pol kenje Yerusalem. Bo kombila nde, bo ta sɔma ke nje ladye wo nyε. ⁴ E Festus yenja nde: «Pol ke jɔbɔ ke Sesare, mi nε nguru wombe mε nedɔ te yi yɔkwε kɛ mate. ⁵ Botu bete be yakama lɛpina ke njoka yun baka yɔkɔngwε kwɔ sinε bo kɛ Sesare. Nɔgε bε nde, yɔɔa mɛjɔɔa ke yotu mbam te, bo mɔ lɛpɔ.»

⁶ Festus kwanɔdya ndi metu yitan jɔ yitati ho kamɔ benε bo, ε nyε yɔkwε kɛ Sesare. Misi pupε ε nyε kwɔ diyɔ ke mbey pɛsina jɔsi, ε nyε lɛpε nde, bo bɔn Pol kɛ nɔ. ⁷ Ke Pol ma dyɔ kɛ, ε Beyuden bete be wulma Yerusalem baka nje linje nyε pɛsɔ budya nyanɔwε beya mɛlɛpi nyε ke numbu nε. Bo nε nguru wan ti bε nε deti te yi tedye nde, yasi te yi bo lɛpε kɛ, gbakasi na. ⁸ Ndana, ε Pol bɔ lɛpi yɔ jɔse yenε. E nyε lɛpε nde: «Mi ti kele yɔɔa beya yasi sunɔwε nε mɛmbonɔa mε Beyuden ho sunɔwε nε mbanjɔ Njambiyε ho sunɔwε nε *Sesar na.»

⁹ Festus kwadya nde, Beyuden jɔya nyε, dete ε nyε diyε Pol nde: «Wε jayma nde, wε ta kɛ ke Yerusalem kɛ jɔse lɛpi yɔ mate ke mbɔmbu wombe?» ¹⁰ E Pol yenja nde: «Mi waka ke mbey pɛsina jɔsi te yi Sesar. Bo yɔkɔngwε pɛsɔ jɔsi mbe womete. Mi ti kele yɔɔa yasi kɔtute sunɔwε nε Beyuden na, wε nε nguru wɔ ke kombile duwε dete. ¹¹ Nɔgε bε nde, mi nε mɛjɔɔa, ho nde, mi kelma yɔɔa nyanɔwε beya yasi te yi mi yɔkɔngwε sɔmbɔ sɔɔa kete, mi yeti ke sɛnε sɔɔa na. Yasi wete, nɔgε bε nde, mɛyasi mete yi bo lɛpε sunɔwε nε mi kɛ, yo jɔ, yite mumɔ tɔ yaka bɔ mi nyε bo na. Mi ke bɔ lɛpi ke kɛ nɔ ke mbɔmbu Sesar.» ¹² Ndana, ke Festus ma si kelɔ kutu benε botu be pɛsina jɔsi kɛ, ε nyε yenja nde: «Wε lɛpima nde, wε ta kɛ nε lɛpi yɔ ke mbɔmbu Sesar, dete wε ta kɛ ke mbɔmbu wenε.»

Pol ke mbɔmbu kumande Agiripa

¹³ Mɔnɔ metu kwanɔma ke kɔŋte, ε kumande Agiripa temε benε Berenis dyɔ ke Sesare nje bεnε Festus. ¹⁴ Bo yama budya metu womete. E Festus lɛpε kasi Pol nyε kumande Agiripa nde: «Felis tikima wete mbam waka ke jɔbɔ. ¹⁵ Ke ngimɔ te yi mi kɔ nɔ ke Yerusalem kɛ, ε bekum be botu be nyena sadaka nyε Njambiyε nɛ bεtomba Beyuden sɔmse nyε lɛpɔ nyε mi nde, mi tɛdyε nyε nyanɔwε mɛbɔnε. ¹⁶ E mi yenja nyε bo nde: Ke yi botu be Rom, nɔgε mumɔ sɔmse jakɔɔa, bo yeti nε deti te yi kandε tedye mɔ te yi bo sɔmsa kɔ mɛbɔnε kinε nyε nε pa jɔse benε mɔ te ε sɔmsa nyε kɔ na. ¹⁷ Bo temma nje waka, mi ti dimbidye ngimɔ na. Misi pupε ε mi kɛ ke mbanjɔ jɔsi, ε mi lɛpε nde, bo bɔn mbam te nje nɔ.

¹⁸ E botu bete be sɔmsa nye baka tɛmɛ lɛpina. Mi takima mbe nde, bo ta lɛpɔ yɪŋa beya nyanɔgwe lɛpi sunɔgwe ne nye. Yasi wetɛ, mi ti woke mbe yɪŋa beya lɛpi na. ¹⁹ Bo dikima nye meso ke kasi misɔn yan 'Beyuden, ke kasi wetɛ mbam nde Yesus e ma gwe kɔ. Ko dete, Pol ke kombile lɛpɔ nde, a ne jonɔ. ²⁰ E yasi kwɔ mi. Mi ti duwe nda yi mi yakama kelɔ yɪ biye ne to lɛpi te na. E mi diyɛ Pol, simande a jayma kenate ke Yerusalem kɛ jɔse lɛpi ne mate. ²¹ Yasi wetɛ, e nye lɛpɛ nde, bo pa bakidyɛ nye ke tɔ jɔbɔ yɪ ladyɛ ne yasi te yi nyanɔgwe kumande ta pɛsɔ kɛ. Dete, e mi lɛpɛ nde, bo bɔkidyɛ nye ke jɔbɔ kumɔ ke ngimɔ te yi mi ta kwanɔdye ne nye kenje Sesar kɛ.» ²² E Agiripa lɛpɛ nye Festus nde: «Mi ne nguru wombe ke kwadyɛ wokɔ sendi yasi te yi mbam te ta lɛpɔ kɛ.» E nye lɛpɛ nde: «Nɛmɛnɔ wɛ ta wokɔ mɛn nɛ.»

²³ Misi pupɛ e Agiripa bene Berenis nje ne yi nyanɔgwe bomɔ nyɪŋɛ nɔ ke mbanjɔ jɔsi. Bo njɔ bene be nyanɔgwe bekum besɔja nɛ nyanɔgwe bomɔ be dya. E Festus lɛpɛ nde, bo bɔŋ Pol kɛ nɔ. ²⁴ Ke kɔŋte, e nye lɛpɛ nde: «Kumande Agiripa nɛ wunɛ hɛnɛ be diyɛ ndana waka sine wunɛ baka, mbam kɔ yi wunɛ bɛŋɛ kɔ, nyanɔgwe ngil 'Beyuden hɛnɛ sɔmsa nye ke yasi mbe. Ko ke Yerusalem ko waka, bomɔ lɛpima ne mɛn ke kwey nde, a ti jonnanɔgwe se kɛ nɔ mbɔmbu na. ²⁵ Yasi wetɛ, ke yembe, mi bɛŋma nde, a ti kele yɪŋa yanɔ yi yakama nde, a sɔmbu sɔŋ kete na. Nye ne nguru wɛnɛ lɛpima sendi nde, a ta bɔ lɛpi ne kɛ nɔ ke mbɔmbu nyanɔgwe kumande. Dete, e mi pɛsɛ nde, mi ta kwanɔdye nye. ²⁶ Yasi wetɛ, mi yeti ke duwe yasi te yi mi yakama ketɔ kenje nyanɔgwe kumande ke kasi ne kɛ na. Yori yi mi bɔŋma nye nje nɔ ke mbɔmbu wun, jekɛ kwɔ kwanɔ ke mbɔmbu yɔ, kumande Agiripa, simande mi ta duwe yasi te yi mi yɔkanɔgwe ketɔ, ke wunɛ si nɛmbɛ lɛpi ne. ²⁷ Keto mi ke bɛŋɛ nde, yo yasi mɛndɛya yi kwanɔdye mɔ jɔbɔ kenje womaŋa kinɛ punje to lɛpi te yi bo lɛpina ne nye kete kɛ na.»

26 E Agiripa lɛpɛ nye Pol nde: «Wɛ yakama lɛpina jɔse yɔ.» Ndana, e Pol kaŋɛ bɔ jɔse yɛnɛ lɛpɔ nde: ² «Kumande Agiripa, mi ke bɛŋɛ nde, mi ne kimɔ mbɔmbu yɪ nje ke mbɔmbu yɔ ke yesɔ te yɔkɔ muka nje jɔse lɛpi mbe ke mɛyasi hɛnɛ te yi 'Beyuden lɛpina ne mi kete kɛ. ³ Mi ke bɛŋɛ nde, mi ne kimɔ mbɔmbu, keto wɛ ke duwe mɛkele nɛ mɛyasi hɛnɛ te yi 'Beyuden diki nye meso kete kɛ. ⁴ 'Beyuden hɛnɛ duwɔ jonɔgwe dɛyɛmbe kande ne mɔɔnsikɛ, keto mi dɔku ke Yerusalem ke mɔy kandɔ dɛyɛmbe. ⁵ Bo duwɔ mi njombu yanɔ. Ke bo kwadyɛ, bo yakama lɛpɔ gbakasi nde, mi jonnama ke njɔŋ *Befarisɔ, njɔŋ te yi jekɛ tikɔ misi ke mɛlɛpi mɛ misɔn su 'Beyuden. ⁶ Ndana bo ke bɔ mi tɛmbidyɛ ke jɔsi, keto mi ne bibina temɔ ke yasi te yi Njambiyɛ kpoma nye besanɔmbambɔ busu kɛ. ⁷ Ko mɛkandɔ musu kamɔ jɔ yɪba yi kele mɛsay nye Njambiyɛ tu nɛ yesɔ ne tin kɛ ne bibina temɔ ke yasi te yi Njambiyɛ kpoma nye besanɔmbambɔ busu kɛ. Kumande, yo bibina temɔ te yi mi nɔ kɛ kele nde, 'Beyuden lɛpinanɔgwe ne mi. ⁸ Nge ba, keto nge yi wunɛ take nde, mumɔ ti yaka be ne bibina temɔ nde, Njambiyɛ yakama womiyɛ bemuŋ kɛ?

⁹ Ko mi sendi, mi takima nde, mi yɔkanɔgwe sɔ mɛnje hɛnɛ te yi lɔ dɛyambi sunɔgwe ne dɪnɔ Yesus te e Nasaret. ¹⁰ Mi kelma dete ke Yerusalem. E mi biye bomɔ budyate be tikima temɔ ke yɛnɛ baka, dɪbɔ bo ke tɔ jɔbɔ. Bekum be botu be nyɛna sadaka nye Njambiyɛ nya mi deti te yi kelɔ dete. Ke ngimɔ te yi bo dikima wo ne botu bete kɛ, mi dikima jaye sendi nda besɔ.

¹¹ Mɛngimɔ budyate mi dikima tedye bo mɛbɔnɛ ke mɛmbanɔ mɛwesidyɛ mɛ 'Beyuden hɛnɛ jeliye bo nde, bo lɛpi lɛpi gbutu sunɔgwe ne Kumande Yesus. Jonjon temɔ te yi mi bɔ nɔ sunɔgwe ne bo kɛ dikima kelɔ nde, mi kɛn ke yɪŋa mɛdya ke tombɔ kɛ tedye bo mɛbɔnɛ mate.»

Pol ke yekidyɛ nda yi nye yɛŋsama

ne temɔ kɛ

(Bt 9 nɛ 22)

¹² «Yo dete, wetɛ yesɔ e mi tɛmɛ, nɛ mi kɛ ke Damas yɪ kɛ kelɔ mesay mɛte. Bekum be botu be nyɛna sadaka nye Njambiyɛ nya mi deti tomɔ mi kenje mate. ¹³ Kumande, wusɛ bɔ ke kendi ke pɔku bɛmbe yesɔ, e mi bɛŋɛ yɪŋa mɛjasi ke wulɛ kwey panɔ ke mbɛy te yi sine bɛnjɔŋ be kendi bɛmbe bɔ kete kɛ. Mɛjasi mɛte kwanɔma yi pan yesɔ. ¹⁴ E wusɛ hɛnɛ balɛ ke mɛnɛti. E mi woke wetɛ mɛn ke lɛpɔ nye mi ne numbu Hebere nde: <Sol, Sol, wɛ tɛdya mi mɛbɔnɛ keto nge? Yo ta be beyate ke yɔ, nge wɛ kele dɔ mɛtɔ sumɔ kol nda yanɔga te yeti ke kwadyɛ sedye kɔ!> ¹⁵ E mi yɛŋsa nde: <Nyanɔgwe Kumande, yo wɛ nda?> E Kumande Yesus yɛŋsa nde: <Yo mi Yesus, mɔ te yi wɛ tedye nye mɛbɔnɛ kɔ!

¹⁶ Ndana tɛma, dɪyɔ ke teri kwey, keto mi punja yotu nye wɛ, nɛ wɛ be mɔ mesay wombe, nɛ wɛ lɛpi nda yi wɛ bɛŋma ne mi kɛ, lɛpɔ sendi mɛyasi mɛte yi mi ta punje nye wɛ kɛ. ¹⁷ Mi ta jonɔgwe wɛ sɔŋɛ ke mɛbɔ mɛ botu be kandɔ 'Beyuden nɛ ke mɛbɔ mɛ mɛkandɔ mɛ botu bete be yeti 'Beyuden baka. Mi ke tomɔ wɛ kenje ke mɛkandɔ mɛte, ¹⁸ nɛ wɛ buti misi man, nɛ bo duwe ke yitil kɛ ke mɛjasi, nɛ bo duwe ke namna te yi *Satan kɛ ke yi Njambiyɛ. Dete, nge bo tike temɔ ne mi, Njambiyɛ ta tikɔ bo ne ngwɛte ke mɛbeyɔ man, nɛ bo be ne mbɛy ke njoka botu bete be Njambiyɛ ma tɔke baka.»

¹⁹ E Pol kɛ sendi mbɔmbu lɛpɔ nde: «Kumande Agiripa, dete mi ti kele dɔ mɛtɔ ke yasi te yi mi bɛŋma wulɛ dɛyɔbɔ kɛ na. ²⁰ Ndana, e mi kande pelnate nye botu be Damas, ke kɔŋte, nye botu be Yerusalem nɛ botu be Yuda hɛnɛ nje kumɔ ke yi botu bete be yeti 'Beyuden baka. Mi pelma nde, bo yɛŋsanɔgwe temɔ yɔkwɛ nje ke yi Njambiyɛ kelɔ mɛkele mɛte yi tedye nde, bo ma yɛŋsa temɔ. ²¹ To te yi 'Beyuden biyɛma ne mi ke mɔy mbanjɔ Njambiyɛ sɔ nje te yi wo mi kɛ, yori. ²² Yasi wetɛ, yo Njambiyɛ kame mi nde, mi bɛki ne jon kumɔ ke yesɔ te yɔkɔ muka yɪ lɛpɔ mɛyasi nye nyanɔgwe bomɔ, lɛpɔ sendi nye gbɛla bomɔ. Mi yeti ke lɛpɔ yɪŋa yasi dɛlɛ na. Mi bɛngwe ndi mɛyasi mɛte yi botu be punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nɛ mɔyisi lɛpima nde, yo ta kelna kɛ. ²³ Yo nde, *Krist ta sanɔgwa ne mɛbɔnɛ. A ta be bosa mɔ te e ta womiyɛ ke njoka bemuŋ. A ta lɛpɔ Kimɔ

Tom ke kasi mejasi nye Beyuden, nye sendi botu bete be yeti Beyuden baka.»

Pol ke kite Agiripa nde, a tiki temo

ke yi Kumande Yesus

²⁴ Ke ngimo te yi Pol ba ke jise lepi ne dete ke, e Festus lepe ne men ke kwey nde: «Pol, 'we ke kono ne to? Nyangwe duwa yasi yo ke ke nye we buku!» ²⁵ E Pol yerisa nde: «Nyangwe mumo, mi yeti ke kono ne buku na. Yasi te yi mi lepe ke, yo gbakasi, yo sendi ke nje. ²⁶ Keto kumande ke duwe meyasi mete hene, mi ke lepo nye nye kine sadye yaha na, keto mi duwa nde, a yeti ke ndekima yaha ke moyte na. Meyasi mete ti kwanja sendi sadyate na. ²⁷ Kumande Agiripa, 'we ke tiko temo ke yasi te yi botu be punja melepi me Njambiyepima ke? Mi duwa nde, we ke tiko temo kete.» ²⁸ E Agiripa lepe nye Pol nde: «Gba yike ti kiko na, we ta be ke kelo nde, mi beki Kriten!» ²⁹ E Pol yerisa nde: «Ko yo kel-nangwe ko yo ti kelna ndana, Njambiyepima jaha nde, ti beki ndi we nyepo na, yasi wete, wune bomo hene te be woke yasi te yi mi lepe ke yeso te yoko muka ke! Njambiyepima jaha nde, wune beki nda mi kine sangwa ne mebono nda yi mi diyepo na ndana ke joko ke na!» ³⁰ Ndana, e kumande teme. E nyangwe kum bene Berenis bu bomo te bari hene be bene bo ba baka teme sendi. ³¹ E bo diki lepo tande yan kwa no nde: «Mbam ko ti kele yaha yaha yi yakama nde, a sombu sora ho a kendo joko keto te na.» ³² E Agiripa lepe nye Festus nde: «A ma diyepo kine bu lepi ne ke no ke yi *Sesar na, ma wuse ta sora bo ne nye.»

'Bo ke kwanje Pol kenje ke Rom

27 Ke bo ma peso nde, wuse nyina kuka ke no Itali ke, e bo bu Pol bene baha bejoko nye wete kum besoja nde Yuliyus. Yuliyus bene besoja bene ba ke wete nyangwe njora besoja te yi bo loma ne dino kumande Ogust ke. ² Wuse bendima wete kuka te yi wete dya nde Adramit. Yo ba nde, kuka te yakanje kwa duku ne duku gongila meneti me Asi. Sine be wete mbam nde Aristark kwa, a ba mo Tesalonik ke Maseduwan.

³ Misi pupu e wuse kume ke Sidon. Yuliyus ba ne kimo temo sangwe ne Pol. E nye tike Pol nde, a ken beje beso bene, simande a ta dol mekamna. ⁴ E wuse nje nyine sendi kuka womete kwa ne keki Sipre, keto pupo dikima nje ke mbombo wusu njangwe wuse. ⁵ Ke wuse ma si sabiyepima nyangwe duku te e kwa ke keki Silisi ne Pamfili ke, e wuse dya ke Mira ke Lisi. ⁶ Kumo womete, e kum besoja dolo wete kuka te yi Aleksandiri, yo ba ke ke ke Itali. E nye nyinje wuse kete.

⁷ Wuse kendima budya metu teteki. Wuse wonduma biriki yi kumo no ke keki Nid. Wuse ti ke se mbombo pul mate na keto pupo. E wuse gongila ne wete kiringira nde Kret yi ke no Salmone. ⁸ Wuse berema bone yi gongila ne kiringira, he kwanja kumo ke wete mbey nde Kim mebono ke keki wete dya nde Lase.

⁹ Metu kwanja budyate. Dukuna kuka njaba be ne wa, keto yo ba ke beya ngimo, yite ngimo kiyna medye Beyuden ma siyo. ¹⁰ Dete, e Pol kande lepo nye bomo nde: «Wune njora, mi ke beje nde, kendi ke ta be beyate. Meyasi ta beyo sanga budyate. Yo ti be ndi kuka ne meyasi nyepo na. Ko wuse sendi, he yakama sangwa ne sora.» ¹¹ Ko dete, kum besoja ba ne bibina temo ke yi mo dukuna kuka bene sa kuka kine lengwe meto ke melepi me Pol na. ¹² Bora te ti be kimo mbey tikina kuka kete ke ngimo abekata na. Yori yi sul bomo lepima nde, nje yo yaka, bo kwanja womete yi sa nje te yi kumo ke wete bora nde Fenis ndi ke Kret, ne bo kwanje ngimo abekata womete. Bora te ne nje kwanje yiba: Pul njembu pay gare, bu pul ngari pay gare sendi. ¹³ Wete moko pupo njaba kwa wule pul nje njembu, e bo take nde, yasi te yi bo lepima ke yakama ndana yey. E bo sora yasi te yi kele nde, kuka tema ke beme sombu ke. E bo kwa ne duku gora ne gora ke keki Kret.

Nyangwe pupo ke kwa ke mar

¹⁴ Yasi wete, kine kiko ke, e wete beya nyangwe pupo dya wule pul kiringira. Bo jeba pupo te nde Eraklor. ¹⁵ E pupo menda ke kuka, deti te yi kendo ke no mbombo ti be se na. E wuse tike dukuna kuka kande mewowo ke no. ¹⁶ Ke wuse ma kumo ke keki wete moko kiringira nde Koloda ke, e wuse wande biriki yi sute ne moko landi. ¹⁷ Ke botu bete be kele mesay ke kuka baka ma si bendidye moko landi ke to kuka ke, e bo nje bu mekol mete yi yakama suko kuka ke kanje no. Bo gwa wa nde, kuka me nje ke nda ke wete mbey nde Sirit yi ba ne mesay kete ke. Dete, e bo pidye meyasi mete yi kele nde, kuka kendo teteki ke. Yasi wete ndana, e pupo bu wuse ne kuka wowo no. ¹⁸ Nyangwe pupo yinori ka mbombo njangwe wuse budyate. Misi pupu, e bo nye bo ke sora memapi mete yi ba ke moy kuka ke bete ke duku. ¹⁹ Ya tu wete ke kora, e bo ne nguru wan bete mesumba mesay me kuka ke duku. ²⁰ Budya metu kwanja, wuse ti beje misi me yeso ho besiso na. Nyangwe pupo ba ke kwa budyate. Dete, wuse ti take se nde, wuse ta ju na.

²¹ Njombu yaha, bomo ti dyena se na. E Pol kwa teme ke beme bomo lepo nde: «Wune njora, ma wune woku ma men mbe, diyepo ke Kret kine kwa na. Wune ma woku men mbe dete, ma wuse ti sangwa ne beya yasi te yike na, ma meyasi ti beye na. ²² Ndana, ko beko dete, mi ke kobile lepo nye wune nde, wune wedyepima metemo mun, keto mumo wete ne wete ke njoka yun ti gwe na, ndi kuka ta yabile. ²³ Mi lepi dete, keto muka ne tu wete jaki Njambiyepima punja yotu nye mi nje lepina nye mi. Njambiyepima te e diyepo ne mi ko, yoko yi mi kele mesay nye nye ko, jaki wene njaba lepo nye mi nde: ²⁴ «Pol, we ti gwa-ki wa yaha na. Yo gbate nde, we ta teme ke mbombo *Sesar jise lepi yo. Dukwe nde, Njambiyepima ta jangwe bomo hene te yi we kende wune bo ke kuka baka keto yo.» ²⁵ Wune njora, dete wune wedyepima metemo mun, keto mi ke tiko temo ke yi Njambiyepima nde, meyasi ta kwanja nda yi nye lepima nye mi ke. ²⁶ Yasi wete, yo gbate nde, pupo ta bu wuse ke bete ke gora wete kiringira.»

²⁷ Metu kamɔ jɔ yitati kwanɔma, ke tu kamɔ jɔ yinite, wuse bɔ ndi ke wowɔ kɛ wari kɛ wari ke wete nyanɔgwe duku nde Adiriya. Ne bembe tu botu bete be dikima kelɔ mesay ke kuka baka takima nde, wuse me ke wuta ne yiɔa meneti. ²⁸ E bo bete yiɔa yasi ke duku yi beɔe ne dimɔ te. E bo beɔe nde, dimɔ te kumma nda meta kamɔtati jɔ yitan jɔ yiba. Kumɔ ne mbet mbɔmbu, e bo bete sendi dolɔ nda meta kaba jɔ yitan jɔ yitani. ²⁹ Bo gwɔ kaɔ nde, kuka nje dɔmɔ yiɔa metari. E bo pidye meyasi yini te yi bɔ ke nɔanɔa kuka yi kele nde, kuka tɛma ke kiya mbey kɛ. Bo pidya yo ke duku, e bo gɔre nde, misi pɔpu nedɔ.

³⁰ Botu bete be dikima kelɔ mesay ke kuka baka saɔma nje te yi kwɔ lɔ yo. E bo bɔ mɔnɔ landi bete ke duku, kelɔ memɔle nde, bo ke kɛ pidye meyasi mete yi kele nde, kuka tɛma ke kiya mbey kɛ. Meyasi mete bɔ ke dyoy kuka. ³¹ E Pol lepe nye kum besɔja, leɔ sendi nye besɔja nde: «Nge bomɔ baka ti diyɛ ke mɔy kuka na, wune ti jɔ na.» ³² Ndana, e besɔja pesɛ mekɔl mete yi dikima biye mɔnɔ landi kɛ tiku yo nde, yo kwɔnɔ.

³³ Yite misi ti pa pupɔ na, e Pol kombile leɔ nye bomɔ hene nde, bo dyɛnanɔgwe. E nye lepe nde: «Yo me muka metu kamɔ jɔ yini yi wune diyɛ nja kine dyena, ladye ndi nde, pupɔ pɔnɔ weye kɛ. ³⁴ Ndana mi ke ngweta ne wune nde, wune dyɛnanɔgwe keto jɔngwe dyun. Keto ko gbela nyinɔ to mumɔ wete ne wete ke njoka yun ti saɔna na.»

³⁵ Ke nye ma si leɔ dete kɛ, e nye bɔ mampa nye Njambiyɛ wosoko ke misi me bomɔ hene nje leke yo kande dyenate. ³⁶ E bo hene bɔ deti kwɔ dyena sendi. ³⁷ Wuse bɔ hene bomɔ gɔmay yiba jɔ kamɔtan jɔ kaba jɔ yitan jɔ wete ke mɔy kuka. ³⁸ Ke bomɔ ma si dyena yaka kɛ, e bo soɔe mapi medye te yi bɔ ke mɔy kuka kɛ bete ke maɔ kaye ne ditɔ te.

³⁹ Ke misi ma pupɔ kɛ, botu bete be dikima kelɔ mesay ke kuka baka ti duwe meneti mete na. Yasi wete, bo beɔma wete bakwe ne mesay kete. E bo pesɛ nde, bo ta beɔe, simande bo yakama kelɔ nde, kuka kɛn kɛ nda mate. ⁴⁰ E bo pesɛ mekɔl me meyasi mete yi kele nde, kuka tɛma ke kiya mbey kɛ tiku meyasi mete ke mɔy duku, wunje nyanɔgwe meyasi mete yi yensa dyoy kuka tedye nje kɛ. E bo kaɔe lambɔ te yi kele nde, pupɔ bɔnɔ kuka kwɔ nɔ kɛ kenje kwey. Ndana, e bo bɔ nje ngindi. ⁴¹ Yasi wete, e bo kɛ saɔgwa ne yiɔa kundu mesay ke sombu. E yo kele nde, kuka ndaki womete. Dyoy kuka kɔkila meneti kwɔ nda, e mekumbɔ menda ke nɔanɔa te, e yo kande posiyate, keto mekumbɔ bɔ detinate. ⁴² Besɔja kombila nde, bo ta si wo beɔbɔ, ma mumɔ nje mɔkɔ kwɔ bɔmbɔ. ⁴³ Yasi wete, kum besɔja kwadya jɔngwe Pol. Dete, e nye pete besɔja nde, bo ti kel yasi te yi bo kpoma kɛ na. E nye lepe nde, botu bete be duwe mɔku baka kanda balɔ ke duku mɔkɔ bendɔ ngindi, ⁴⁴ nɛ bukwe te bari bɛndi mebam ho mepel me kuka. Dete, e bomɔ hene bende ngindi ne te.

Pol ke sidye kɔn bomɔ ke Malta

28 Ke wuse ma si bendɔ ngindi ne te kɛ, e bo lepe nye wuse nde, dinɔ kiringira te nde Malta. ² Botu

bete be dikima diyɔ ke kiringira te baka tedya nde, bo ke kwadye wuse, e bo bɔ wuse kimɔte budyate. Bo jɔngwa dite kwɔ jeba wuse hene nde, wuse kɛn wetina, keto mbiyɔ bɔ ke nɔ. Sendi, duku bɔ ke kwɔ budyate.

³ Pol kenja bɔ wuke ne mekaki nye ke dite, e yeri punde kete keto jɔn dite, kwete nye ke bɔ nda te. ⁴ Ke botu be kiringira baka ma beɔe nyɔne ne kepeleɔ ke bɔ ne kɛ, e bo lepe tande yan nde: «Mbam kɔ gbakasi mɔ wona bomɔ, keto ko beko nde, a jɔnɔma ke duku, Njambiyɛ te yi bo jeba nde Njambiyɛ me kundɔkɔ kɔ ti jaye nde, a kɛn ne jɔngwe dyene mbɔmbu na.» ⁵ E Pol ngbanje nyɔne bete ke dite kine wokɔ mɔnɔ kwana yanɔ na.

⁶ Botu baka takima nde, bo ta beɔe nye ke ngalɔ ho balɔ gwe ne kutukulu. Ko dete, bo ladya ke kɔnɔe denɔ kine beɔe yiɔa beya yasi ke dyɔ ke yotu ne na. E bo senje men leɔ nde, Pol wete njambiyɛ.

⁷ Dinɔ nyanɔgwe mumɔ te e bɔ diyɔ ne kiringira te kɔ bɔ nde Publiyus, meneti mene bɔ ke kekite womete. A tedya nde, a ke kwadye wuse, kwɔ bɔ wuse kimɔte nye wuse mbey jakɔ ke metu yitani bakidye wuse kimɔte budyate. ⁸ Saɔgwe wene bɔ metinɔngwe ke kɔnɔ. Yotu ne bɔ ke lolɔ budyate. Sendi, a bɔ ke wende ne melɔku. E Pol kɛ ke beɔe nye ngweta ne Njambiyɛ kase mebo ke yotu ne, e kɔn ne siye. ⁹ Ke kɔnɔe yinɔri, e botu be kɔn hene be bɔ ke kiringira baka nje sendi ke yi Pol. E nye sidye mekɔn man. ¹⁰ Bo bɔ ne jese budyate sungwe ne wuse. E bo nye wuse meyasi mete yi yakama kame wuse kɛ ke ngimɔ kwanɔe su.

Pol ke dyɔ ke Rom

¹¹ Wuse kwanɔya ngwende yitani womete, e wuse nje kwɔ ne wete kuka te yi wokuna ne Aleksanɔdiri kɛ. Bo kwakima dyoy kuka te ne yekambiyɛ wete njambiyɛ nde Diyoskur. Kuka te kwanɔya ngimɔ abekata womete. ¹² Wuse kwanɔma kumɔ ke Sirakus, e wuse ya metu yitani womete. ¹³ Wuse temma womete kwɔ ne duku goɔ ne goɔ kumɔ ke Regiyɔnɔ. Misi pupɛ e pupɔ wule pulɔ nje njembɔ kwɔ. E wuse kele ndi metu yiba ke nje kumɔ ke Pusolɛs. ¹⁴ Ke wuse ma kumɔ womete kɛ, e wuse dɔle baɔa benjɔnɔ busu. E bo ngweta ne wuse nde, wuse yaki metu yitan jɔ yiba sine bo. Yo dete yi wuse kɔ Rom. ¹⁵ Benjɔnɔ busu be diyɛ ke Rom baka wokuma nde, wuse ke nje. E bo teme nje saɔgwa ne wuse ke mbey lumɔ te yi bo jeba nde Apiyus kɛ nɛ ke mbey te yi bo jeba nde Metɔ yitani yi bejɔngwe kɛ. Ke Pol ma beɔe bo kɛ, e nye nye Njambiyɛ wosoko, e nye bɔ deti. ¹⁶ Ke wuse ma dyɔ ke Rom kɛ, e bo tike Pol nde, a yaki ke mbey te yene nyepɔ, tiku wete sɔja nde, a kɛ pemɔ nye.

Pol ke leɔ Kimɔ Tom ke Rom

¹⁷ Ya metu yitani, e Pol jeba betomba Beyuden. Ke bo ma si wesidya kɛ, e nye bɔ lepi leɔ nde: «Wune nɔnɔ, gba mi ti kele yiɔa yanɔ sungwe ne kandɔ dyusu ho leɔpina beyate ne mekele me besanɔmbambɔ busu na. Ko beko dete, bo boɔma mi nye ke jɔbɔ ke Yerusalem nje kaɔe mi nye botu be Rom. ¹⁸ Ke botu be Rom ma si

diyε mi mēdiyan kέ, ε bo diy sonje bo nε mi, keto bo ti dole yiηa mejɔɔ ke pulɔ mbe yi yakama kelɔ nde, mi sɔmbu sɔη keto te na. ¹⁹ Ko bεkɔ dete, 'Beyuden serjma, ε mi beηe nde, mi yâkanjwε by lēpi te kè nɔ ke mbɔmbu *Sesar. Mi yeti nε metake te yi lēpina beyate nε kandɔ dyembe na. ²⁰ Yo keto lēpi ke yi mi kwadya beηe wunε, né mi lēpi nyε wunε. Mi wotunate ndana nε kɔl sumba te yike jakimε ndi kiya yasi te yi kandɔ Isarayel be nε bibina temɔ kete kέ.» ²¹ E bo lēpe nyε nyε nde: «Wuse ti biye yiηa mēkana wule Yuda ke kasi yɔ na. Sendi, ke njoka bemaη busu, wetε mumɔ ti pa nje yekidyε ho lēpɔ yiηa beya yasi nε dinc dyɔ na. ²² Yasi wetε, wuse ke kwadyε wokɔ yasi te yi wε take kέ ke numbu yɔ nε ηguru wɔ, keto wuse ke duwε nde, bomɔ ke lɔ dyambi sunjwε nε njɔη botu bete ke mēmbey hεnε.»

²³ Ndana, ε bo pεsε yesɔ te yi bo ta sanjwa kete kέ nyε Pol. Ke yesɔ te ma dyɔ kέ, ε bomɔ budyate nje dolɔ nyε ke tɔ te yi nyε dikima ya kete kέ. E nyε lēpina ke yasi te yi nyε duwɔ ke kasi *Kandɔ Njambiyε kέ nyε bo, nεmbe sendi to te. E nyε kè mbɔmbu lēpina nyε bo, sɔ nje nde, bo jâya mēyasi mēte yi bo woke ke kasi Yesus kέ. A lēpinama beηjwε mēyasi mēte yi yo ketinate ke mēkana mē mēmbonja mēte yi Mɔyisi ketima kέ nε ke mēkana mē botu be punja mēlēpi mē Njambiyε kandε

bemēηmēnε kumɔ bekoko. ²⁴ Baηa jayma mēlēpi mēte yi nyε bɔ ke lēpɔ kέ, ma baηa ti jayε na. ²⁵ Bo ti nje be ηgiη wetε na, dete ε bo si wanja, yite Pol ma lēpɔ ndi lēpi wetε nyε bo nde: «Kimɔ Sisiη bɔ nε kale yí lēpina kwanjyε ke numbu Esayi te mɔ punja mēlēpi mē Njambiyε nyε besaηmbambɔ bun nde: ²⁶ «Ken ke yi botu baka lēpɔ nde: Wunε ta wokɔ wokɔ nε mēto mun, ma ko wunε tí biye to te na. Nε ta beηe beηa nε misi mun, ma ko wunε tí duwε yasi te yi wunε beηe kέ na, ²⁷ keto mētemɔ mē botu baka mē nε biηbili. 'Bo nε ηguru wan ma dibo mēto man nε misi man. 'Bo kelma dete, ma misi man nje beηe yasi, ma mēto man nje wokɔ pɛ, ma temɔ yan nje nεmbe mēyasi, ma bo nje yeηsa temɔ, ma mi nje sidyε kɔn yan.» ²⁸ Dete, wunε dūkwe nde, kasi jonjwε te yike yi Njambiyε nyε ndana kέ, a njēsikwe yo keto botu bete be yeti 'Beyuden baka, yo bo ta biye to te.» [²⁹ Ke Pol ma lēpɔ dete kέ, ε 'Beyuden nyε beya mēso tandε yan kwɔ nɔ.]

³⁰ Pol kwanjya sew yiba nε yim ke wetε tɔ te yi nyε dikima gbo gbokɔ dɔyɔ te kέ. A dikima by bomɔ hεnε be dikima nje beηe nyε baka nε mēsoa, ³¹ pele mēyasi nyε bo ke kasi *Kandɔ Njambiyε, tedye sendi bo mēyasi ke kasi Kumande Yesus Krist kinε mɔnɔ wɔ, kinε mɔnɔ mēnjanjwε na.

ROM

Mekana mete yɔkɔ, yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist kete yo.

Pol ke leɔ ke mɔy mekana mete nde, Kimɔ Tom Njambiyɛ bɛɲa bomɔ hene ke to meneti. Njambiyɛ yeti ke baka njoka bomɔ na. Nye Njambiyɛ Beyuden ko botu bete be yeti Beyuden baka. Pol ke tedye sendi nde, bomɔ hene botu be mebeyɔ. Njambiyɛ pɛsi nde, mumɔ me ne ngberɛ ke mbombu wene wule ndi ke tikina temɔ te yi mɔ te tike ke yi Yesus kɛ. Pol ke kɛ mbombu yɛ tedye teri mumɔ te ε jadye ne kɔkɔ kɔ.

Wuse yakama baka mekana maka ke menɔgabiye yitan jɔ wete:

1. Bomɔ hene jɔsidya ke mbombu Njambiyɛ (kumte 1-3).
2. Njambiyɛ pɛsi nde, mumɔ me ne ngberɛ ke mbombu wene wule ke tikina temɔ te yi nye nɔ ke yi Yesus Krist kɛ (kumte 3-5).
3. Nge mumɔ be sangwate bene Krist ke sɔɲ nɛ ke womiya ne, Njambiyɛ ke pupudye mɔ te (kumte 6-8).
4. Kasi keskere temɔ te yi kandɔ Isarayel (kumte 9-11).
5. Jongwe bekriten: Kelɔ meyasi yi nye Njambiyɛ luksa (kumte 12-15).
6. Mekwadya me bekriten bɛɲnanɔgwe ne nje te yin? (kumte 15-16).

1 Yo mi Pol, bala Yesus Krist, Njambiyɛ jebama mi, nɛ mi be mɔ tomun, tɔke mi nde, mi bɛki wene, nɛ mi lepi Kimɔ Tom ne. ² A kpoma Kimɔ Tom te ke metu te yi mbombu ne nje botu be punja melepi mene nda yi bo ketima ke pupuna mekana mene kɛ. ³ Kimɔ Tom te lepi kasi Mɔnɔ wene, Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. Ke teri te yi mumɔ, nye nday Davit, ⁴ ma ke yi Sisiɲ, Njambiyɛ tedya nde, nye Mɔnɔ wene ke misi me bomɔ hene kome nye womiya nye ke njoka bemuɲ, tonje sendi nye ne ngungudye kɛ. ⁵ A kwanɔma ne nye yɛ kelɔ ngikwa ne wuse, kenje wuse nda botu tomun ke mekandɔ hene, nɛ bo jay Kimɔ Tom, tikɔ temɔ ke yi Yesus Krist, nɛ dɪnɔ dyene bu luksa. ⁶ Wune sendi ke njoka botu bete. Njambiyɛ jebama wune, nɛ wune wokuna ne Yesus Krist. ⁷ Mi kɛti mekana maka kenje wune botu be Njambiyɛ hene be diyɛ ke Rom baka. Njambiyɛ ke kwadye wune ne temɔ ne hene. A jebama wune, nɛ wune be botu bene. Njambiyɛ Sangwe wusu nɛ Kumande Yesus Krist kɛl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Temɔ Pol ke yotu bekriten be Rom

⁸ Mi ke kandɛ pa nye Njambiyɛ wombe wosoko keto yun hene ne dɪnɔ Yesus Krist, keto bo ke yekidyɛ nda yi wune tike ne temɔ ke yi Njambiyɛ ke to meneti hene. ⁹ Mi ke kelɔ Njambiyɛ mesay ne temɔ mbe hene, pele Kimɔ Tom te yi bɛɲɛ Mɔnɔ wene kɛ kɛ nɔ. Njambiyɛ wombe ke duwe nde, yasi te yi mi lepe kɛ, gbakasi, yo nde, mi ke take wune menɔgimɔ hene kome mi ngweta ne nye kɛ. ¹⁰ Menɔgimɔ hene kome mi ngweta ne Njambiyɛ kɛ, mi dɪya nye nde, nge nye kwadye, a mɔ bute nje yey nye mi, nɛ mi kɛ bɛɲ wune. ¹¹ Temɔ mbe deke ne pɛpɛɛ nde, mi kɛn bɛɲɛ wune, nɛ mi kwanɔdye yɛɲa yasi te yi Kimɔ Sisiɲ nya mi kɛ nye wune, nɛ wune be ne deti ne ngbingim. ¹² Ma yo nde, mi jɛki kɛ pɛ yun, nɛ

wuse sangwa, baka ke nye besɔ deti, baka ke nye sendi besɔ deti. Yo ta wule ndi ke kiya tikina temɔ te yi wuse hene tike ke yi Njambiyɛ kɛ.

¹³ Wune njɔɲ, mi dikima pɛsɔ nde, mi ta kɛ bɛɲɛ wune wete yesɔ. Mi yeti ke kwadye nde, wune ndɛkimangwe yo na. Ma yasi wete, kumɔ ndana yɛɲa meyasi ke diki petɔ mi. Mi kwadya kɛ pɛ yun, nɛ mesay membe wum membumɔ ke njoka yun nda yi yo wume nɔ sendi ke njoka yɛɲa mekandɔ kɛ. ¹⁴ Yo nde, mi yɔkanɔgwe kɛ leɔ Kimɔ Tom nye botu bete be yeti Beyuden baka, kɛ leɔ sendi nye botu bete be yeti ke duwe jongwe baka. Mi yɔkanɔgwe kɛ leɔ nye botu be duwɔ yasi, kɛ leɔ sendi nye botu bete be yeti ke duwe yaɲa baka. ¹⁵ Yo dete, temɔ mbe deke ne pɛpɛɛ nde, mi kɛn kɛ leɔ Kimɔ Tom te nye wune botu bete be diyɛ sendi ke Rom baka. ¹⁶ Mi yeti ne njɔn leɔpina Kimɔ Tom na, keto yo ngungudye te yi Njambiyɛ jongwe ne botu bete be tike temɔ kete baka, Beyuden dɪɲ nje bu botu bete be yeti Beyuden baka. ¹⁷ Kimɔ Tom te ke tedye nda yi Njambiyɛ kele nde, mumɔ bɛki ne ngberɛ ke mbombu wene kɛ. Mumɔ bɛki ne ngberɛ ke mbombu Njambiyɛ ndi ne nje tikina temɔ ke yene. Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Mɔ te yi Njambiyɛ si pɛsɔ nde, a me ne ngberɛ ke mbombu wene kɔ ta jɔ ndi ne nje tikina temɔ te yi nye tike ke yene kɛ.»

Bomɔ hene ne mejɔsɔ ke

mbombu Njambiyɛ

¹⁸ Njambiyɛ ke tedye ngambi ne wule ke dyobɔ sungwe ne bomɔ hene te be paye nye, kelɔ kwalɔ kɔtu mekele hene yɛ mbasɔ ne gbakasi baka. ¹⁹ Njambiyɛ kelma dete, keto bomɔ yakama duwe nde, a kete, keto meyasi mete yi tedye dete kɛ ke bɛɲna ne lonɔ lonɔ ke misi man, keto a sima tedye bo yo. ²⁰ Gbate, mumɔ

ti yaka beɲe Njambiyɛ nɛ misi na. Ma ko dete, bomɔ kɛ kaɲɛ misi beɲe nɛ meyasi mete yi nyɛ kusuma kɛ ngimɔ te yi nyɛ kusuma nɛ mbokɔ kɛ. Bo kɛ beɲe nɛ nje te yite nde, a nɛ nguɲgudye te yi diyɛ kpo nɛ kpo, beɲe sendi nde, nyɛ kete gbate. Dete, kinɛ mumɔ wete nɛ wete yakama lɛpɔ nde, a kinɛ meɲɔsɔ na, ²¹ keto bo ma duwe dukwe nde, Njambiyɛ kete, ɛ bo yɔkwɛ diyɔ kinɛ sombile nyɛ nda yi bo yâkaɲgwe kelɔ nɛ Njambiyɛ kɛ na. Bo ti nyɛ nyɛ wosoko na. Metakɛ man kpalma nje kɛ ndi kɛ lem meyasi. Dyanɔ kpalma nje duwe kɛ metemɔ man, ɛ yitil nje namɔ yo nɛ pitik. ²² Bo dikima duɲgwe beti take nde, bo botu be dyanɔ, ase nde, bo kpalma nje bɛ belem. ²³ Nɛ nde, bo sômbila meluksa mɛ Njambiyɛ te ɛ ti gwáki kɔ, bo kpalma tikɔ yite nɛ nyek kpalɔ kelɔ yekambiyɛ mumɔ te ɛ gwe kɔ kanɔ yo. Bo kelma yekambiyɛ benɔn nɛ yi gbɛla benyamɔ nɛ yi benyamɔ bete be dulma dulmaɲgwe baka kanɔ sendi yo.

²⁴ Yo keto te yite yi Njambiyɛ kinma nɛ bo kelɔ nde, bo nyêki bɔ kɛ kelna mekele mɛ memi beɲgwe beya mewobɔ mɛ temɔ yan, né bo nɛ nguru wan wuɲgwe yotu yan. ²⁵ Bo kpalma tikɔ gbakasi te yi Njambiyɛ punja nyɛ mumɔ kɛ, nyɛ bɔ kɛ ja. Bo kpalma kanɔ kelɔ mesay nyɛ meyasi mete yi nyɛ kusuma kɛ, tikɔ nyɛ, mɔ te ɛ kusuma yo kɔ. Ma yo nyɛ yi bomɔ yâkaɲgwe lukse kpo nɛ kpo, *amen.

²⁶ Yo keto te yite yi Njambiyɛ kinma bo kelɔ nde, bo bêki nɛ beya mewobɔ mete yi wuɲgwe nɛ yotu yan. Yori nɛ nde, boma díy benɛ bembam nda yi Njambiyɛ kombila kɛ, boma nɛ boma mɛ kpalɔ diyɔ tandɛ yan. ²⁷ Dete sendi, bembam tikima díyɔ mbam benɛ nyari nda yi Njambiyɛ kombila kɛ, ɛ kongwe nyiɲɛ bo yotu, bembam nɛ bembam mɛ kpalɔ diyɔ tandɛ yan kelɔ yasi te yi nyɛ njɔn tandɛ yan bembam. Bo saɲgwama nɛ pɔnsi kɛ yotu yan yi yakama nɛ bo beɲgwe yasi te yi bo kelma yí jatidyɛ kol kɛ beya nje.

²⁸ Ma nda yi bo ti kwadyɛ duwe Njambiyɛ kɛ, ɛ Njambiyɛ kinɛ bo kelɔ nde, dyanɔ dyan bêki kɔtute yí kelɔ nɛ yasi te yi mumɔ ti yaka kelɔ na. ²⁹ Temɔ yan tondunate nɛ kwalɔ kɔtu mekele hɛnɛ nɛ kwalɔ beya yasi hɛnɛ. Yo sendi tondunate nɛ kwalɔ nyɛna temɔ hɛnɛ kɛ meyasi mɛ menɛti nje by kwalɔ likisi hɛnɛ. Bo nɛ nyangwe temɔ budyate. Metakɛ mete yi wona bomɔ sima tondɔ sendi kɛ temɔ yan. Dyanɔ te yi metandɔ nɛ yi mesebila nɛ yi sɔsɔ sima tondɔ sendi dete kɛ temɔ yan. Bo botu be sɔkwa numbu, ³⁰ botu be kutu nɛ botu be payɛ Njambiyɛ. Bo botu be janji nɛ botu be mbenɔ. Bo botu be bendidyɛ yotu nɛ gbɛlate. Bo sendi be mbendɔ be kusuna jonja beya medyanɔ yí kelɔ nɛ beya yasi. Bo bɔnɔ be mbandɔ sunɲgwe nɛ besaɲgwe ban nɛ benyangwe ban. ³¹ Bo kinɛ dyanɔ na. Bo ti tónjukwe meyasi mete yi bo si kpo kɛ na. Bo kinɛ mekwadya kɛ temɔ na, bo ti gwáki ngwete besɔ na. ³² Bo kɛ duwe dukwe nde, botu bete be kele njɛl mekele nda yite baka yâkaɲgwe saɲgwa nɛ sɔɲ. Ko dete, bo kɛ kɛ mbɔmbu yí kelɔ njɛl mekele nda yite. Ma yeti ndi nde, bo kɛ kelɔ mekele mete na, yasi wete, bo kɛ tongidyɛ jaye sendi botu bete be kele beya mekele mete baka.

Kasi pesina jɔsi

2 Ma dete, wɛ mɔ te ɛ jɔse besɔ kɔ, ko wɛ bêki nda, wɛ ti yaka lɛpɔ nde, wɛ kinɛ meɲɔsɔ na, keto wɛ kɛ jɔse besɔ, kpalɔ nje kelɔ ndi kiya meyasi mete yi bo kele kɛ. Dete, wɛ nɛ nguru wɔ kɛ kelɔ nde, lɛpi bâl kɛ to yo. ² Ma wuse kɛ duwe nde, Njambiyɛ jɔsa botu bete be kele dete baka nɛ to te nɛ ngben. ³ Wɛ mɔ te ɛ jɔse botu bete be kele dete, kpalɔ kelɔ ndi nda bo kɔ, 'wɛ táká ka nde, wɛ ta diyɔ kɛ jɔsi Njambiyɛ? ⁴ Yite nde, 'wɛ yélk-wɛ Njambiyɛ keto nyangwe ngikwa te yi nyɛ kele nɛ wɛ kɛ? 'Wɛ yélkwe sendi nyɛ, keto a kɛ gbisɔ wɛ? 'Wɛ yélk-wɛ ka nyɛ, keto a ti pónsa wɛ nedɔ na? 'Wɛ yeti kɛ duwe nde, Njambiyɛ kél ngikwa nɛ wɛ dete, né wɛ yeɲsa temɔ na? ⁵ Ma temɔ yo nɛ keskere, yo ti yaka senjɔ na, dete wɛ kɛ kelɔ nde, Njambiyɛ wòku ngambi nɛ wɛ kwɔ to te kumɔ kɛ yesɔ te yi njɔn nɛ ta tusiyɛ kɛ. Yo ta bɛ yesɔ te yi nyɛ ta tedye nde, a jɔsa yasi nɛ ngben. ⁶ Njambiyɛ ta nyɛ mumɔ hɛnɛ sol beɲgwe mekele mɛnɛ. ⁷ Baɲa bomɔ kɛ kelɔ tiɲ te yi kelɔ kimɔ yasi, sɔ nje te yi bɛ nɛ meluksa mɛ Njambiyɛ. Bo sáɲ sendi nde, Njambiyɛ tɔndu bo, nyɛ bo jonɲgwe te yi kinɛ njena na. A ta nyɛ bo jonɲgwe te yi kpo nɛ kpo. ⁸ Ma yasi wete, kɛ yi botu bete be lɔ dɔyambi nɛ nyɛ benɔ gbakasi kutudya kpalɔ beɲgwe kɔtu mekele baka, Njambiyɛ ta tedye kwana temɔ nɛ nyangwe ngambi nɛ sunɲgwe nɛ bo. ⁹ A ta tedye nyangwe mɛbɔnɛ nyɛ mumɔ hɛnɛ ɛ kele beya yasi kɔ, mɔ te ta gwe wɔ ngwanɲgwa. Yo ta bɛ díɲ Beyuden nje by botu bete be yeti Beyuden baka. ¹⁰ Ma yasi wete, a ta lukse tɔndɔ nyɛ tete nyɛ mumɔ hɛnɛ ɛ kele kimɔ yasi kɔ. Yo ta bɛ díɲ Beyuden nje by botu bete be yeti Beyuden baka, ¹¹ keto Njambiyɛ yeti kɛ gwe mberɛ misi mumɔ na. ¹² Bomɔ hɛnɛ be kele beya yasi kinɛ pa duwe membonɲa mɛ Njambiyɛ te yi Mɔyisi ketima kɛ ta gwe yambile, keto beya yasi te yi bo kelma kɛ, yeti keto bo ti duwe membonɲa mete na. Yasi wete, bomɔ hɛnɛ te be si duwe membonɲa mete nje kelɔ beya yasi baka, Njambiyɛ ta jɔse bo beɲgwe membonɲa mete. ¹³ Yo nde, Njambiyɛ ti pési nde, mumɔ mɛ nɛ ngben kɛ mbɔmbu wɛnɛ, nɲɛ nyɛ si wokɔ ndi membonɲa wokɔ na. Yasi wete, yo mɔ te ɛ woke kelɔ yasi te yi membonɲa lɛpɛ kɛ, yo mbete yi Njambiyɛ ta pesɔ nde, a mɛ nɛ ngben kɛ mbɔmbu wɛnɛ. ¹⁴ Botu bete be yeti Beyuden baka yeti kɛ duwe membonɲa mete yi Mɔyisi ketima kɛ na. Ma nɲɛ bo nɛ nguru wan díki kelɔ meyasi mete yi membonɲa lɛpɛ kɛ, yo tédyá komete nde, temɔ yan kɛ díki tedye bo nde, bo kél dete, ko bɛkɔ nde, bo yeti kɛ duwe membonɲa mete na. ¹⁵ Nɲɛ bo kele dete, bo kɛ tedye nde, Njambiyɛ nya dyanɔ meyasi mete yi membonɲa diyɛ nde, mumɔ kél kɛ mɔy metemɔ man. Temɔ yan kɛ tedye dete, sendi metakɛ man kɛ díki ndeyɛ bo ho tɔndɔ bo beɲgwe yasi te yi bo kele kɛ. ¹⁶ Meyasi mete yi diyɛ muka sɔdyate kɛ jonɲgwe bomɔ kɛ ta pundɔ puyɛ kɛ yesɔ te yi Njambiyɛ ta kwɔ nɛ Krist Yesus yí jɔse nɛ bo kɛ. Kimɔ Tom te yi mi pelɛ kɛ kɛ lɛpɔ dete.

Kasi teri Beyuden

¹⁷ Ma we ke lepo nde, we Beyuden, we ne bibina temo nde, yanja ti kelo we na, keto we ke duwe membonga me Njambiyé. We ke dungwe beti nde, Njambiyé, nye kpasa Njambiyé wo. ¹⁸ Ma nduku, 'we ke duwe yasi te yi Njambiyé kwadye ké? We ke kobile duwe sendi nem-bina fan kimɔ yasi te yi we yâkanɔwe kelo ké, keto membonga tédyá we yo. ¹⁹ Ke yo, we lépi nde, we mo te e ngɔɔse botu bete be ne dibina misi baka, we mo te e paniye puyé nye baka be ke mo yitil baka. ²⁰ We lépi sendi nde, we mo tédyá yasi nye botu bete be kine dyanɔ baka, lepo nde, we mo tédyá yasi nye botu bete be nda benɔbanda baka. We lépi déte, keto we ke duwe membonga, duwe meyasi hene ne gbakasi te yi diyé ke mo y membonga mete ké. ²¹ We mo te e tedye besɔ yasi ko, ma nge ba yi we ti tédyá sendi yotu yo yasi te ké? We mo te e pele nde, mumɔ ti gubu ko, ma nge ba yi we nje gubɔ sendi ké? ²² We mo te e pele nde, mumɔ ti kel wanja ko, ma nge ba yi we nje kelɔ sendi wanja ké? We mo te e bene banja benjambiyé ko, ma nge ba yi we nje nyihe membanjo man by meyasi mete yi wokuna ne bo ké? ²³ We mo te e dungwe beti keto duwɔ membonga me Njambiyé ko, ma we ke kpalo wungwe dino Njambiyé, keto we ke yangile membonga mene. ²⁴ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: «Botu bete be yeti Beyuden baka ke lepo lepi gbutu sungwe ne Njambiyé keto yun.»

²⁵ Ma nge we kele meyasi mete yi membonga lepe ké, yite pesina yotu yo yi bambam yi bo pesima ké ta kame we. Yasi wete, nge we nje yangile membonga, komete, yo me nda bo ti pese we na. ²⁶ Ma nge mo te yi bo ti pese nye ko kele meyasi mete yi membonga lepe ké, 'wune táka ka nde, Njambiyé ti yaka jaye nye nda mo te yi bo sima pesɔ ko na? ²⁷ We, moɔɔ Beyuden ke duwe membonga mete yi Moysi ketima ké kumɔ njena. Bo pesima sendi we, ma we ke kpalo yangile membonga mete. Ma nge mo kandɔ te yi bo ti pési bo baka kpalo kelɔ yasi te yi membonga mete lepe ké, 'we táka nde, a ti pesɔ josi yo na? ²⁸ Yeti yasi te yi mumɔ beɔe beɔa ke misi ké tedye nde, mo te fan moɔɔ Beyuden na. Sendi, yeti yasi te yi mumɔ beɔe beɔa ke yotu mumɔ ké tedye nde, yite fan pesina mbam na. ²⁹ Ma bo dúkwe fan moɔɔ Beyuden ke yasi te yi wule ke mo y temo ne ké. Fan pesina mbam, yo mesay mete yi Kimɔ Sisiɔ kele ke temo mumɔ ké, yeti membonga mete yi mumɔ kete keto ké kele mesay mete na. Yo njel fan moɔɔ Beyuden te mbete be ne meluksa. Meluksa mete yite wúla ke yi Njambiyé, yeti ke yi bomɔ na.

3 'Ma dete, mo Beyuden kwán mo te e yeti Beyuden ko ke nge? 'Sendi, mepesina mete yi Beyuden kele ké kama bo ke nge? ² Ma meyasi menɔri hene yiba kpasa meyasi ke menje hene ke yan. Bosa yasi, yo nde, Njambiyé bonma melepi mene kanɔ nye bo. ³ He ta lepo ba ndana ne nge? Nge be nde, banja ke njoka yan ti tike temo ke melepi mete yi Njambiyé lepima ké, 'Njambiyé má diyɔ kine tonje meyasi mete yi nye sima kpo ké? ⁴ Ko mbet na. Bomɔ hene dúkwe nde, Njambiyé lépi ndi

gbakasi, ma mumɔ hene lépi ndi ja. Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: «Bomɔ dúkwe nde, we Njambiyé, we lépi ndi gbakasi ke meyasi mete yi we lepe ké. Sendi, nge wune bomɔ teme ke josi, we ta kabɔ lepi.»

⁵ Ma kotu mekele mete yi wuse kele ké ke tedye nde, Njambiyé ne ngberɔ. Ma dete, he yakama lepo ne nge? 'He kina lépi nde, Njambiyé kél meyasi kotute komɔ nye punje ngambi ne tedye wuse meɔne ké na? Ma mi ke lepina dete nda yi bomɔ yakama lepina ké. ⁶ Yasi wete, ko yo yeti dete na. 'Ma nge Njambiyé kele kotu mekele, a má nje kelɔ nan yí pesɔ ne josi botu be meneti maka?

⁷ Sendi, ja te yi mi kele ké ke kpalo kelɔ nde, Njambiyé tédyá ne sanɔan kwá to te nde, nye ne ngberɔ. Yo ke kelɔ nde, meluksa mene púndu puyé. 'Ma dete, a ta jɔse mi nde, mi mo mebeyo keto nge? ⁸ Nge be nde, meyasi kélɔnɔwe dete, 'yite he kina lepi nde: «He kél beya meyasi, né kimɔ meyasi nje pundu kete na?» Banja bomɔ ke díki pesɔ lepi nye ke numbu su nde, wuse ke díki lepo njel melepi mete yite. Lepi ta balɔ ke to yan, bo má sanɔwa ne meɔne mete yi yakama ne bo ké.

Bomɔ hene kelma mebeyo

⁹ He ta nje lepo ba ndana nde nge? 'Wuse Beyuden kwá ka besɔ bomɔ? Ko na, keto he sima si tedye nde, ko Beyuden ko botu bete be yeti Beyuden baka, mebeyo ke namɔ bo hene. ¹⁰ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: «Kine mumɔ wete ne wete e kele yasi ne ngberɔ na, ko wete. ¹¹ Kine mo te e ne dyanɔ na. Kine mo te e sa nje te yi duwe Njambiyé na. ¹² Bo hene sima jatɔ ke beya nje. Ko bo yeti ne deti te yi kelɔ yina yan na. Kine wete ne wete ke njoka yan ke kelɔ kimɔ yasi na, ko wete. ¹³ Ngɔngɔe yan ke bonna ne bonɔɔɔ te yi diyé nyase ké. Medyem man, yo yí sebila bomɔ. Mada benyɔne ke nji medyem man. ¹⁴ Numbu yan tonduma ne mekita ne melepi mete yi lu mumɔ ke temo nda sɔru kubu. ¹⁵ Bo nedɔ te yi ké punje mekiyo. ¹⁶ Bo ke bekidyé bomɔ tikɔ bo ke meɔne ke mbey hene te yi bo kwá kete. ¹⁷ Bo yeti ke duwe nje te yi nye mumɔ tete ké na. ¹⁸ Kambina Njambiyé yeti ne mbet ke dyanɔ dyan na.» ¹⁹ He duwɔ nde, yasi hene te yi membonga lepe ké, yo lépi ndi nye botu bete yi membonga mete njá keto yan baka, né bomɔ hene dibi numbu, né botu be meneti maka hene duwe nde, bo ne mejɔɔ ke mbombu Njambiyé, ²⁰ keto Njambiyé ti pési nde, mumɔ me ne ngberɔ ke mbombu wene, keto kelna meyasi mete yi membonga lepe ké na. Keto siya yasi te yi membonga kele, yo ndi tédyá mumɔ mebeyo mene.

Nje te yi Njambiyé jongwe

ne mumɔ ké

²¹ Ma ndana Njambiyé ke tedye wuse nda yi nye pese nde, mumɔ yakama be ne ngberɔ ke mbombu wene kine kwá ne nje membonga na. Membonga mete yi Moysi ketima ké ne botu be punja melepi me Njambiyé njá lepo sendi dete. ²² E nde, Njambiyé pési nde, mumɔ

mε ne ngben ke mbombu wene ne nje tikina temo ke yi Yesus Krist. Njambiyε kεl dete ne bomo hene te be tike temo ke yi Yesus baka, keto a yeti ke nembe njoka bomo na. ²³ Yo nde, bomo hene kelma mebeyo, ε Njambiyε soje meluksa mene ke yotu yan. ²⁴ Ma Njambiyε ne ngikwa, dete a pesima nde, bo me ndana ne ngben ke mbombu wene ne gbelate. A kelma dete ne nje mekolna mete yi Krist Yesus njε nje kolε ne bo kε. ²⁵⁻²⁶ Njambiyε tokuma Yesus yi nye ne sadaka, na gwe punje mekiyo mene yi soje ne ngambi Njambiyε ke mebeyo mete yi bomo kelma kε. Njambiyε sōja ngambi ne dete ke yi botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka, nε bo be ne te. A kwadya tedye ne nje te yite nde, nye ne ngben, keto a gbisimama kine tedye bomo mebōne ke beya meyasi mete yi bo kelma mbombu kε na. Ma ke ngimo te yoko ndana, a ke tedye bomo nde, nye ne ngben. A ke kwadye diyō ndi ne ngben, peso sendi nde, baka hene be tike temo ke yi Yesus baka me ne ngben ke mbombu wene.

²⁷ Ma to yasi te yi mumo ta bendidye ne yotu kete kε ba we? Kine yaŋa wete ne wete na. Keto nge? 'Keto kelna yiŋa kimō mekele? Ko na. Yasi wete, yo ndi keto tikina temo ke yi Yesus, yeti keto kelna meyasi mete yi membonga lεpe kε na. ²⁸ Keto wuse ke take gbate nde, Njambiyε pεsi nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo ke yi Yesus, yeti keto kelna yasi te yi membonga lεpe kε na. ²⁹ Yite nde, Njambiyε ndi Njambiyε Beyuden siye? 'Nye yeti sendi Njambiyε te yi yiŋa mekandō na? I gbate, nye Njambiyε te yi yiŋa mekandō sendi, ³⁰ keto Njambiyε ndi wete ne wete. Yo ndi nye nyepo sendi ta peso nde nε botu bete be pesina nε baka be ti pεsinangwe baka ta be ne ngben ke mbombu wene ne nje tikina temo ke yi Yesus Krist. ³¹ Yike yi wuse lεpe kε, 'wuse lεpi ka nde, wuse lεn membonga me Njambiyε keto tikina temo ke yi Yesus? Jε, yeti dete na! Wuse ke kpalε lεpo nde, membonga ne kpa misi mesay mete yi nye kele kε.

Kasi tikina temo te yi Abaraham

4 Ma he ta lεpo nde nge ke kasi saŋmbambo wusu Abaraham? A kwedyama ba yasi te nda ke teri te yi mumo? ² Njambiyε mε pesi nde, Abaraham me ne ngben ke mbombu wene wule ke yiŋa mekele mete yi nye kelma kε, ma nye yakama bendidye yotu. Ma ke mbombu Njambiyε, yiŋa yasi te yi nye yakama bendidye yotu keto te yeti na. ³ Mekana me Njambiyε lεpi nde nge? Yo lεpi nde: 'Abaraham tikima temo ke yi Njambiyε, ε Njambiyε lεpe ke yite nde, a me ne ngben ke mbombu wene.' ⁴ Yo nde, nge mumo kele mesay, a yakanŋwe be ne sol ke mesay mete. Ke yite, bo ti nyeki nye yo nyeko ne gbelate na. Yo yasi te yi bo yakanŋwe nye nye. ⁵ Ma nge mumo ti kele yiŋa mesay dete na, nge nye kpalε tiko temo ke yi Njambiyε, nye ε pesε nde, mo mebeyo yakama be ne ngben ke mbombu wene ko, komete, Njambiyε mε lεpo nde, mo te me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yite. ⁶ Yo dete sendi yi Davit ke lεpo nde, mo te ε Njambiyε lεpe nde, a me ne ngben ke mbombu wene kine pa diyε nde, a pān pa

kelo yiŋa kimō mekele ko ne mesosa. ⁷ Davit ke lεpo nde: 'Botu bete be Njambiyε tikima mejoso man ne ngwete soje mebeyo man baka ne mesosa. ⁸ Mo te ε Baba Mboko yeti ke lεpo se kasi mebeyo mene ko ne mesosa.'

⁹ 'Mesosa mete bεŋa ka ndi botu bete be pesina baka? 'Ho yo bεŋa sendi botu bete be ti pεsinangwe baka? Keto ke yi Abaraham, he kasima nde, Njambiyε lεpima nde, a me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yi nye tikima ke yene kε. ¹⁰ Ke yi Njambiyε lεpima nde, Abaraham me ne ngben ke mbombu wene kε, 'yite a ma pesina ho a ti pa pesina na? Ke ngimo te yite a bε ndi dete, ko a ti pa pesina na. ¹¹ Ke kōte yey, ε Njambiyε lεpe nye nye nde, a pεsinangwe yi tedye nde, nye Njambiyε pesima nde, a me ne ngben ke mbombu wene. A pesima nde, Abaraham me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yi nye tikima ke yene kε, yite a ti pa pesina na. 'Dete, Abaraham njε nje be sangwe ne bomo hene be tike temo ke yi Njambiyε, ko botu bete be ti pεsinangwe baka. Dete, Njambiyε ta lεpo nde, bo me ne ngben ke mbombu wene. ¹² Abaraham sendi sangwe ne botu bete be pesina baka, yeti keto gbela mepesina mete yi bεŋa ndi ke yotu kε na, nye sangwe ne baka be tike sendi temo ke yi Njambiyε kε ko mbombu nda yi nye kelma ke ngimo te yi nye ti pa pesina kε.

¹³ Ma Njambiyε kpoma nye Abaraham nde, a ta kaŋe meneti maka nye nye bene benday bene. Yi Njambiyε kpoma dete kε, yeti keto Abaraham kelma yiŋa yasi te yi membonga mene lεpe kε na. Yo nde, a lεpima nde, Abaraham me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yi nye tikima ke yene kε. ¹⁴ Mε beki ndi nde, meyasi mete yi Njambiyε bakidye tike botu bene kε bεŋa ndi botu bete be kele yasi te yi membonga lεpe kε, ma tikina temo te yi bomo tike ke yi Njambiyε kε gbelate. Sendi, ma yasi te yi Njambiyε kpoma kε ti kelna se na. ¹⁵ Ma membonga kεl nde, Njambiyε wōku ngambi sangwe ne bomo, keto bo yeti ke bεngwe yo na. Nge be nde, membonga yeti na, yite kasi yaŋgila te yeti sendi na. ¹⁶ Dete, yasi te yi Njambiyε bakidye tike botu bene kε, a kpoko yo nye botu bete be tike temo ke yene baka, na nye bo yo ne gbelate, nε benday be Abaraham hene be ko, yeti ndi keto baka yi membonga njε ndi keto yan bepō na, yo sendi keto baka be tike ndi temo ke yene nda yi Abaraham te sangwe wusu hene kelma kε. ¹⁷ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: 'Mi tembidya we, nε we be sangwe ne budya mekandō.' Abaraham, nye sangwe wusu ke mbombu Njambiyε te yi nye tikima temo ke yene ko. Njambiyε te, nye Njambiyε te ε kele nde, bemuŋ yōkwe be ne jōn ko. Yo nye kuse sendi meyasi mete yi ti be kwey kete kε. ¹⁸ Abaraham tikima temo ke yi Njambiyε, be ne bibina temo ke yasi te yi mumo ti yaka be se ne bibina temo nde, yo yakama kelna kε. 'Dete, ε nye nje be sangwe ne budya mekandō nda yi Njambiyε ma lεpi nye nye kε. Njambiyε lεpima nye nye nde: 'Benday bo ta be budyate nda besisō be dyobo.' ¹⁹ Ke ngimo te yite mesew me Abaraham me kε nda gōmay. A bεŋma nde, yotu ne ma dugbo, bεŋe sendi dete ke yi Sara nde, ngimo jariki

sima kwà. Ma ko dete, Abaraham ti tɛke ke tikina temo te yi nye tikima ke yi Njambiyɛ kɛ na. ²⁰ Yasi wɛtɛ, a kà mbɔmbu yí tikɔ temo ke yi Njambiyɛ kine nye meso ke yasi te yi Njambiyɛ kpoma nye nye kɛ na. Njambiyɛ nya nye deti ke tikina temo te yi nye tikima ke yene kɛ, ɛ nye lukse Njambiyɛ. ²¹ A duwà gbate nde, Njambiyɛ ne deti te yi tonje yasi te yi nye si kpo kɛ. ²² Yo keto Abaraham tikima temo dete, ɛ Njambiyɛ lɛpɛ nde, a mɛ ne ngben ke mbɔmbu wene. ²³ Yo ketinate ke mekana mɛ Njambiyɛ nde: «Njambiyɛ lɛpima nde, a mɛ ne ngben ke mbɔmbu wene.» Yi bo ketima dete kɛ, yo yeti ndi keto Abaraham nyɛɔ na, ²⁴ yo sendi keto su, wuse botu bete be tike temo ke yi Njambiyɛ te ɛ womiya Nyangwe Kumande wusu Yesu sɔɔɛ ke njoka bemuɔ kɔ. Njambiyɛ ta lɛɔ sendi nde, wuse mɛ ne ngben ke mbɔmbu wene. ²⁵ A kaɔma nye nye bomɔ nde, bo wòku nye keto beya mekele musu. ɛ nye nje womiyɛ nye, né wuse nje be ne ngben ke mbɔmbu wene.

Wuse mɛ ne tɛ sine be Njambiyɛ

5 Dete, Njambiyɛ pesima nde, wuse mɛ ne ngben ke mbɔmbu wene keto tikina temo te yi wuse tike ke yene kɛ. Ma dete, wuse mɛ ndana ne tɛ sine be Njambiyɛ ne nje Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist. ² Yo nye bute nje nye wuse by wuse kɛ na ke yi Njambiyɛ, na kel kimɔ yasi ne wuse, keto wuse ke tikɔ temo ke yi Yesu. Wuse mɛ diyɔ ndana ne ngbingim ke moy ngikwa te yi Njambiyɛ kele ne wuse kɛ. Wuse ke sosa, keto wuse ne bibina temo nde, wuse ta be sendi ne meluksa mɛ Njambiyɛ. ³ Wuse ti sósangwe ndi keto te yite nyɛɔ na. Yasi wɛtɛ, ko ke moy meɔne wuse ke sosa sendi, keto he duwà nde, meɔne ke kame wuse, né wuse be ne tinj te yi gbiso meyasi. ⁴ Kelna tinj ke kame wuse, né wuse sum kol ke mebobilan. Ma sumna kol ke mebobilan ke kame wuse, né wuse be ne bibina temo ke yi Njambiyɛ. ⁵ Yo nde, nge wuse be ne bibina temo dete ke yi Njambiyɛ, wuse tí biye sɔɔɔ mewuru na, keto a sima si tonje mekwadya mɛne ke moy metemo musu ne nje Kimɔ Sisiɔ te yi nye nya wuse kɛ.

⁶ Yo nde, mbɔmbu ke ngimɔ te yi wuse ti be ne deti te yi kelɔ yina kimɔ yasi, *Krist njà nje gwe keto su botu be mebeyɔ ke ngimɔ te yi Njambiyɛ pesima kɛ. ⁷ Ko nde, mumɔ jòɔnangwe ne ngben ke meneti, yo sulnate nde, wɛtɛ mumɔ jáya sɔɔɔ keto ne. Ma nge mumɔ be ne kpeskere, wɛtɛ mumɔ yakama jaye sɔɔɔ yari keto ne. ⁸ Ma Njambiyɛ ke tedye ne nye wuse nde, a kwadya wuse, keto Krist njà gwe keto su pinj te yi wuse bɔ ndi botu be mebeyɔ kɛ. ⁹ Ma nge be nde, ne nje mekiyɔ mɛne Njambiyɛ pesima nde, wuse mɛ ne ngben ke mbɔmbu wene, 'sunɔwa ne jɔngwa su? 'A ta diyɔ kine jɔngwe ka wuse kambɔ ne ngambi Njambiyɛ na? ¹⁰ Yo nde, mbɔmbu wuse bɔ bependɔ be Njambiyɛ. Ma ndana Njambiyɛ njà jangwe njoka ne sine bo ne nje sɔɔɔ Mɔɔɔ wene. Ma nge be nde, Njambiyɛ njà jangwe njoka su dete, 'sunɔwa ne jɔngwa su? 'A kina jɔngwe gba wuse sendi keto Mɔɔɔ wene ne jɔɔ na? ¹¹ Ma yeti ndi meyasi mete yite siye na. Yasi wɛtɛ, wuse ndana ne me-

sosa ne Njambiyɛ, keto a kwanma ne nje Kumande wusu Yesu Krist yí jangwe ne njoka ne sine bo.

Njoka Adam nè Yesu Krist

¹² Dete, nda yi mebeyɔ nyinma ke to meneti ne nje mumɔ wɛtɛ, nda mebeyɔ kelma nde, mumɔ sɔmbu sɔɔɔ, dete sɔɔɔ njà nje nyanja ne bomɔ hɛne, keto bo hɛne kelma mebeyɔ... ¹³ Yo nde, mebeyɔ bɔ ke to meneti pinj te yi Njambiyɛ ti pa nye Moyisi membonɔa na. Ma ke ngimɔ te yi membonɔa mete ti be kete kɛ, Njambiyɛ ti ba mebeyɔ mɛ bomɔ na. ¹⁴ Ko dete, kandɛ ke ngimɔ Adam kumɔ ke Moyisi sɔɔɔ namma bomɔ, ko nde, bomɔ hɛne ti kele beya yasi yangile mbonɔa nda yi Adam kelma kɛ na. Jɔngwe Adam ke kandɛ tedye wuse kwab mbaɔa mɔ te ɛ ta duwe nje kɔ. ¹⁵ Yasi wɛtɛ, yangila mbonɔa te yi Adam kelma kɛ nè ngikwa te yi Njambiyɛ kelma ne wuse kɛ yeti wɛtɛ na. Yo gbate nde, ndi keto yangila mbonɔa wɛtɛ yi mumɔ wɛtɛ kelma kɛ, bomɔ budyate njà sɔmbu sɔɔɔ kete. Ma yasi wɛtɛ, ngikwa te yi Njambiyɛ njà nje kelɔ ne bomɔ kɛ njà kwà to te hɛne. A nya sendi bomɔ mekombila ne gbelate kwà to te ne nje mumɔ wɛtɛ, Yesu Krist. ¹⁶ Ma beya yasi te yi mumɔ kelma kɛ nè kimɔ yasi te yi Njambiyɛ njà nye wuse ne gbelate kɛ ke kelɔ mesay dele dele, keto Njambiyɛ jɔsumaya yangila mbonɔa wɛtɛ te yi mumɔ wɛtɛ kelma kɛ, ɛ nye pese nde, lɛpi balma keto bomɔ hɛne. Ma kimɔ yasi te yi Njambiyɛ njà nye wuse ne gbelate ke kɔɔ budyate yangila membonɔa mɛne kɛ kpalma kelɔ nde, a pɛsi nde, wuse mɛ ne ngben ke mbɔmbu wene. ¹⁷ Nge be nde, yangila membonɔa mete yi mumɔ wɛtɛ ne wɛtɛ yangila kɛ kelma nde, sɔɔɔ nàm bomɔ hɛne, 'sunɔwa ne jɔngwe te yi botu bete be Njambiyɛ kele nyangwe ngikwa ne bo, pesɔ nde, bo mɛ ne ngben ke mbɔmbu wene ta be na kɛ? 'Bo kina jɔ, namɔ sendi yasi ndi keto mumɔ wɛtɛ ne wɛtɛ, Yesu Krist na?

¹⁸ Dete, nda ndi mumɔ wɛtɛ yangila membonɔa, ɛ Njambiyɛ pese nde, yo bomɔ hɛne balɛ lɛpi kɛ, dete sendi, keto ndi mumɔ wɛtɛ kelma yasi te yi ne ngben, Njambiyɛ ke pesɔ nde, bomɔ hɛne mɛ ne ngben ke mbɔmbu wene. Pesinate dete ke nye bo jɔngwe. ¹⁹ Ma ndi keto mumɔ wɛtɛ ti wokuna ne Njambiyɛ, ɛ bomɔ budyate nje be botu be mebeyɔ ke mbɔmbu wene, dete sendi, keto mumɔ wɛtɛ wokunama ne nye, a ta pesɔ nde, bomɔ budyate mɛ ne ngben ke mbɔmbu wene.

²⁰ Ma membonɔa njà dyà, né mebeyɔ nyɛbi. Ma kome mebeyɔ nyɛbe kɛ, ngikwa te yi Njambiyɛ kpalma nje kwà to te. ²¹ Dete, nda yi mebeyɔ namma bomɔ ne nje te yi sɔɔɔ kɛ, dete sendi, ngikwa te yi Njambiyɛ ke namɔ wuse ne nje te yi nye pese nde, wuse mɛ ne ngben ke mbɔmbu wene kɛ, né wuse be ne jɔngwe te yi kpo ne kpo ne nje Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist.

Sine be Yesus Krist gwā

nje womiye sendi

6 Ma he ta nje lepɔ ba ndana nde nge? 'He ta kè ka mbɔmbu jɔɔna ke mɔy mebeyɔ, né Njambiyɛ kel ngikwa ne wuse kwā to te? ² Ko mbet na. Wuse sima gwe duwe ke deti te yi mebeyɔ bā nɔ kwey ké. 'Ma he ta nje yɔkwɛ jɔɔna ne kɔkɔ ke mɔy mebeyɔ keto nge?

³ Wune ke ndekima ka nde, wuse hene te yi bo tɔpuma ke mɔɔkɔ yí saɔgwɛ wuse sine be Krist Yesus baka, bo ti tɔpa ka wuse yí saɔgwɛ wuse sine be Yesus ke sɔɔ ne na? ⁴ Dete, wuse gwā, ε bo pumbɛ wuse sine be Krist ne nje tɔpuna su ke mɔɔkɔ, né wuse nje jɔɔna ndana ne jɔɔna jɔɔgwɛ nda yi Da womiya sendi ne *Krist ke njoka bemuɔ ne ngungudye meluksa mene ké. ⁵ Ma sine be Krist me sendi saɔgwate wete ke sɔɔ te yi nye gwā ké. Dete sendi, sine be Krist ta be saɔgwate wete ke womiya te yi nye womiya ké. ⁶ Wuse duwā nde, ke yi Krist gwā nɔ ke kroa ké, Njambiyɛ ngbama sendi njombu jɔɔgwɛ dyusu ke kroa bene be Krist, na sɔɔ deti kelna mebeyɔ te yi diyɛ ke yotu su ké, ma wuse me nje kè mbɔmbu yí diyɛ bala mebeyɔ. ⁷ Keto nge mumɔ si gwe, bene mebeyɔ yeti se ne yaɔa na. ⁸ Ma nda yi sine be Krist sima gwe ké, wuse ke tikɔ temɔ nde, sine be Krist ta jɔ sendi. ⁹ He ke duwe sendi nde, Njambiyɛ womiya nye sɔɔ ke njoka bemuɔ, a tí kala gwe se na. Sɔɔ yeti ne yiɔa deti se ke yotu ne na, ¹⁰ keto a gwā ndi tu wete ne sat. A gwā yí sɔɔ mebeyɔ me bomɔ. Ma ke jɔɔgwɛ te yi nye jɔɔna ndana ké, a jɔɔnangwe yí lukse Njambiyɛ. ¹¹ Dete, wune sendi, wune bɔɔ meyotu mun nda wune sima gwe duwe ke deti te yi mebeyɔ bā nɔ kwey ké. Ma ndana, wune bɔɔ meyotu mun nde, wune ne jɔɔ yí lukse Njambiyɛ, keto wune be Krist Yesus me saɔgwate.

¹² Nda yo dete ké, wune tí jaya nde, mebeyɔ kèn mbɔmbu yí namɔ meyotu mun yi ta si gwe ké, né wune kel beya mewobɔ mete yi yotu diyɛ ké na. ¹³ Wune tí bɔɔ se medoku meyotu mun nda mejɔɔɔ nye mebeyɔ yí kelɔ ne kɔtu mekele na. Yasi wete, wune kpāl kanɛ meyotu mun nye Njambiyɛ nda botu bete be gwā nje jɔ baka. Wune bɔɔ medoku meyotu mun nda mejɔɔɔ nye Njambiyɛ yí kelɔ ne ngben mekele. ¹⁴ Ma mebeyɔ yeti se ne yiɔa deti ke yotu yun na, keto yeti membɔɔga mete yi Mɔyisi ketima ké name wune na. Yasi wete, yo ngikwa te yi Njambiyɛ kele ne wune ké name wune.

¹⁵ Ma nge ba? 'He ta kelɔ ka beya mekele, keto yeti membɔɔga name wuse na? 'He ta kelɔ ka dete, keto yo ngikwa te yi Njambiyɛ kele ne wuse ké name wuse? Ko mbet na. ¹⁶ Wune yeti ke duwe ka nde, nge we bɔ yotu nye mumɔ nde, we ta wokuna ne nye, we me bala mɔ te yi we wokuna ne nye kɔ na? Yo nde, we yakama be bala mebeyɔ yí kè ne mumɔ ke sɔɔ ho be bala Njambiyɛ yí kelɔ meyasi ne ngben ke mbɔmbu wene. ¹⁷ Yasi wete, wosoko ne Njambiyɛ, keto kwey wune bā bebala be mebeyɔ, ma ndana wune kpalma beɔgwɛ njel tedya melepi me Njambiyɛ te yi bo tedya wune ké ne temɔ

yun hene. ¹⁸ Njambiyɛ sima sɔɔ wune ke diyɛ bala mebeyɔ kpalo nje kelɔ nde, wune njâki nje be bebala be kelna ngben mekele. ¹⁹ Mi ke lepina dete nda yi bomɔ yakama lepina ké, keto wune ne meteko yí woko yasi nedɔ. Wune bɔɔma medoku meyotu mun kwey nda bebala yí kelɔ ne mekele me memi, yí kelɔ sendi ne yasi te yi membɔɔga bene ké. Wune kelma dete yí kelɔ ne kwalɔ meyasi hene te yi membɔɔga bene gbate ké. Ma dete ndana, wune kpāl bɔ medoku meyotu mun nda bebala yí kelna ngben mekele, né wune jɔɔna pupunate ke mbɔmbu Njambiyɛ. ²⁰ Ma komɛ wune bā kwey bebala be mebeyɔ ké, wune ti be bebala be kelna ngben mekele na. ²¹ Kimɔ yasi te nda yi wune njā be nɔ ke kelna beya mekele mete yite ké? Ndi njɔn njā nje tika ne wune muka ke kelna mekele mete, keto yí sidye nɔ, mekele mete kél nde, mumɔ sɔmbu sɔɔ. ²² Ma ndana, Njambiyɛ sima sɔɔ wune ke diyɛ bala mebeyɔ. Wune me ndana bebala bene. Kimɔ yasi te yi wune nje be nɔ ke yite ké, yo nde, Njambiyɛ kelma nde, wune jɔɔnangwe pupunate ke mbɔmbu wene. Dete, yí sidye nɔ, yo ta kelɔ nde, wune bēki ne jɔɔgwɛ te yi kpo ne kpo. ²³ Ma sol te yi mebeyɔ nye mumɔ ké, yo sɔɔ. Ma yasi wete, yasi te yi Njambiyɛ nye mumɔ ne gbelate ké, yo jɔɔgwɛ te yi kpo ne kpo, keto sine be Nyangwe Kumande wusu Krist Yesus me saɔgwate.

Kasi diyɛ bala membɔɔga

7 Wune njɔɔ, mi lepinaɔgwɛ nye botu bete be ke duwe yasi te yi bo jeba nde membɔɔga baka. 'Wune ke ndekima ka nde, membɔɔga béki ne deti ke yotu mumɔ ndi ke ngimɔ te yi nye ndi ne jɔɔ ké? ² Yo dete yi membɔɔga kidye nde, nge nyari be ne mbam piɔɔ te yi njom ndi ne jɔɔ, nya te tí tiki nye kè womaɔa na. Ma yasi wete, nge njom gwe, membɔɔga mete yeti se ne deti te yi kidye nye nde, a tí ken ke bɔ wete mbam na. ³ Dete, nge nye tike njom kè gwa mbaɔa mbam piɔɔ te yi njom ndi ne jɔɔ, yite bo ta lepɔ nde, nye nya mewanja. Ma yasi wete, nge njom gwe, yite nyari duwā ke mɔy membɔɔga mete. Dete, nge nye kè gwa mbaɔa mbam, bo tí lepɔ nde, nye nya mewanja na. ⁴ Wune njɔɔ, dete wune sendi, wune bɔɔ meyotu mun nda wune sima gwe duwe ke deti te yi membɔɔga bā nɔ ké ne nje sɔɔ *Krist, né wune nje wokuna ne mbaɔa mumɔ. Wune wókunangwe ndana ne mɔ te yi Njambiyɛ womiya sɔɔ ke njoka bemuɔ kɔ, né wuse nje kel kimɔ mekele yí lukse ne Njambiyɛ. ⁵ Ma ke ngimɔ te yi wuse dikima beɔgwɛ beya meyasi mete yi mumɔ gɔɔ ké, beya mewobɔ dikima kelɔ mesay ke meyotu musu yí kelɔ meyasi mete yi ta kelɔ nde, wuse sɔmbu sɔɔ. Beya meyasi menɔri, yo membɔɔga diki sesidye wuse nde, wuse kél yo. ⁶ Ma ndana, wuse yeti se bala membɔɔga na, keto wuse sima gwe duwe ke deti te yi membɔɔga mete dikima ndadye wuse nda bebala ké. Wuse me kelɔ mesay ndana nye Njambiyɛ ne jɔɔna bɔ mesay te yi Kimɔ Sisiɔ nye wuse deti te yi kelɔ ké, yeti se beɔgwɛ njombu bɔ mesay te yi membɔɔga mete yi bo ketima tedye ké na.

Membongga nè kasi mebeyo

⁷ Ma he ta nje lepo ba ndana nde nge? 'Membongga me Njambiyè ka beya yasi? Ko mbet na. Yasi wete, membongga kpalma tedye mi yasi te yi bo jeba nde mebeyo ké. Yo nde, membongga má diy kinè lepo nde: <Kpe, we tí gɔru yasi na,> ma mi tí duwe yasi te yi bo jeba nde beya gɔruna yasi ké na. ⁸ Ma mebeyo kwanjma ne nje membongga yí sɔmbɔ ne kimɔ nje te yi nye ne kwalɔ beya gɔruna meyasi hene ke temɔ mbe. Yo nde, kinè membongga na, ma mebeyo mun yasi. ⁹ Ke yembe, ke ngimɔ te yi mi diyma kinè pa duwe membongga ké, mi jonnama lalè kinè take yanja na. Yasi wete, komè mi ma nje duwe yasi te yi membongga lepe ké, ε mebeyo nje ju, ¹⁰ ε mi gwe mbe. Dete, yasi te yi membongga lepe yi ba nde, mumɔ bêki ne jonngwe ké kpalma kelɔ nde, mi sɔmbu sɔɔ, ¹¹ keto mebeyo kwanjma ne nje membongga yí sebile ne mi, ε mebeyo kwà ne nje te yite yí wo ne mi. ¹² Ma dete, membongga wúla ke yi Njambiyè. Yasi hene te yi membongga lepe wete wete ké wúla sendi ke yene. Yo ne ngberɔ, yo sendi kimote. ¹³ Ma yite ka nde, kimɔ yasi ke njà kelɔ nde, mi kpâl sangwa ne sɔɔ? Ko mbet na. Yasi wete, yo mebeyo kwà ne nje kimɔ yasi ke yí kelɔ nde, mi gwâki, né mebeyo gbasi yotu ne nde, nye gbate mebeyo. Kimɔ yasi ke yi membongga lepe ké punja nde, mebeyo kpakole.

¹⁴ Wuse ke kobile duwe nde, membongga wúla ke Sisiɔ Njambiyè. Ma ke be mi, mi mbe mɔ te ε bengwe beya mawobɔ mete yi mumɔ be nɔ ké. Mi mbe bala mebeyo, ¹⁵ keto yasi te yi mi kele ké, mi yeti ke biye to te na. Ko mi tí kél yasi te yi mi kwadye ké na, mi kpâl kelɔ yasi te yi mi bene ké. ¹⁶ Ma nda mi ke kpalɔ kelɔ beya yasi te yi mi yeti ke kwadye ké, temɔ mbe ke ndeye mi. Mi ke jaye komete nde, membongga kimɔ yasi. ¹⁷ Ma dete, beya yasi te yi mi kele ké, yeti mi ne nguru wombe kele na, yo mebeyo mete yi diyè ke yotu mbe ké. ¹⁸ Mi duwà nde, kinè kimɔ yasi wete ne wete ke yotu mbe na, yite nde, kumɔ ke mɔy membundɔ mɛmbɛ. Mi ne hel te yi kelɔ kimɔ yasi, ko dete, deti te yi kelɔ nɔ yeti na. ¹⁹ Kimɔ yasi te yi mi kwadye, né mi kel ké, mi yeti ke kelɔ yo na. Ma, beya yasi te yi mi bene ké, yo yite yi mi kpale kelɔ. ²⁰ Ma nge mi kele yasi te yi mi yeti ke kwadye ké, komete, yeti se mi ne nguru wombe kele na, yo mebeyo mete yi diyè ke yotu mbe ké. ²¹ Mi ke berɛ ndana nde, yo ne wete mbongga yi ke kpalɔ namɔ mi, yo nde, piɔɔ te yi mi kwadye kelɔ kimɔ yasi, yo ndi beya yasi kpale kwà mbɔmbu. ²² Yo nde, ke temɔ mbe, mi ke jaye membongga me Njambiyè ne nyanngwe mesosa, ²³ yasi wete, ke medoku me yotu mbe, mi ke kpalɔ berɛ wete mbongga dele yi kele mesay kete. Mbongga te mbete ke lɔ dyambi ne mbongga te yɔru yi dyano dyembe jaye kɔ. Yo kél sendi nde, mi diɔ ndi bala kelna mebeyo te yi diyè ke medoku me yotu mbe ké. ²⁴ O ngwete ne mi wa! Nda ta jonngwe mi ke yotu te yike yi bu mi ké nɔ ke sɔɔ ké? ²⁵ Wosoko ne Njambiyè, keto Yesus Krist te Nyanngwe Kumande wusu!... Ma ke kimɔ metake mete yi wule ke dyano dyembe ndana ké, mi bala mem-

bongga me Njambiyè. Yasi wete, ke pay te yi membundɔ, mi bala kelna mebeyo.

Wuse jɔɔnanngwe ne Sisiɔ

te yi Njambiyè

⁸ Dete ndana, ko lepi tí balɔ ke to botu bete be diyè sangwate bene be Krist Yesus na, ² keto deti te yi Sisiɔ yi nye kpasa jonngwe nye botu bete be be sangwate bene be Krist Yesus baka ma soɔe mi ke deti te yi kelna mebeyo nè yi sɔɔ. ³ Yo nde, membongga me Njambiyè tí be ne deti te yi kelɔ dete na, keto meteko mete yi mumɔ nɔ ké kelma nde, membongga tí beki ne deti te yi kame nye na. Dete, yasi te yi membongga tí be ne deti te yi kelɔ, Njambiyè kpalma nje kelɔ yo yí njesè ngbak ngbak Mɔnɔ wene keto mebeyo me bomɔ. A njesa nye ne teri te yi membundɔ nda wuse botu be mebeyo yí pesɔ ne jɔsi mebeyo mete yi diyè ke yotu mumɔ ké, ⁴ né wuse kel gba ngberɔ mekele mete yi membongga mene lepe nde, he kél ké. Wuse botu bete be jonna ndana bengwe yasi te yi Kimɔ Sisiɔ kwadye ké yakama kelɔ dete, keto wuse tí jɔɔnanngwe se bengwe yasi te yi wuse ne nguru wusu kwadye ké na.

⁵ Yo nde, mɔ te ε jonna bengwe yasi te yi nye ne nguru wene kwadye ké nyéki temɔ ke yasi te yi bomɔ kwadye ké. Yasi wete, mɔ te ε jonna bengwe yasi te yi Kimɔ Sisiɔ kwadye ké nyéki temɔ ke yasi te yi Kimɔ Sisiɔ kwadye ké. ⁶ Nyena temɔ ke yasi te yi mumɔ ne nguru wene kwadye ké kél nde, a sɔngwanngwe ne sɔɔ. Ma yasi wete, nyena temɔ ke yasi te yi Kimɔ Sisiɔ kwadye ké nyéki mumɔ kpasa jonngwe, kelɔ nde, a jɔɔnanngwe ne te. ⁷ Yo nde, mɔ te ε nye temɔ ke meyasi mete yi mumɔ ne nguru wene kwadye ké, mɔ te pendɔ Njambiyè, keto a ke seɔe kinè kelɔ yasi te yi membongga me Njambiyè lepe ké na. Ko a tí yaka kelɔ yo na. ⁸ Njambiyè tí yaka be ne mesosa ne mɔ te ε jonna metu hene bengwe yasi te yi nye ne nguru wene kwadye ké na. ⁹ Ma ke yun, wune tí jɔɔnanngwe se bengwe yasi te yi wune ne nguru wun kwadye ké na. Yasi wete, wune me jonna ndana bengwe yasi te yi Kimɔ Sisiɔ kwadye ké, keto Sisiɔ Njambiyè ke diyè pe wune. Ma nge Sisiɔ *Krist tí diyè ke yotu mumɔ na, ko mɔ te yeti mɔ te wene na. ¹⁰ Ma nge Krist diyè pe yun, Sisiɔ ne ke kelɔ nde, wune bêki ne jonngwe, keto Njambiyè pesima nde, wune me ne ngberɔ ke mbɔmbu wene. Wune ne jonngwe te, ko beko nde, yotu te yi wune nɔ ké yâkanngwe sangwa ne sɔɔ keto mebeyo. ¹¹ Sendi, nge be nde, Sisiɔ te ε womiya Yesus soɔe ke njoka bemun kɔ ke diyè ke yotu yun gbate, yite nye Njambiyè te ε womiya Krist soɔe ke njoka bemun kɔ ta kelɔ sendi nde, meyotu mun yi sangwa ne sɔɔ ké, bêki ne jon. A ta kelɔ yo ne deti Sisiɔ ne yi diyè pe wune ké. ¹² Wune njɔɔ, nda yo dete ké, wuse me ne pilo ke to, yo nde, wuse tí jonnanngwe se bengwe yasi te yi wuse ne nguru wusu kwadye ké na. ¹³ Nge wune jonna bengwe yasi te yi wune ne nguru wun kwadye ké, yite wune ta sangwa ne sɔɔ. Yasi wete, nge wune si gwesè beya meyasi mete yi wune diki kelɔ ké ne deti te yi Kimɔ

Sisiŋ, yite wune ta ju. ¹⁴ Keto bomɔ hene be Sisiŋ Njambiyɛ kende ne bo baka bɔnɔ be Njambiyɛ. ¹⁵ Yo nde, Sisiŋ te yi Njambiyɛ nya wune kɛ yeti ke kelɔ nde, wune dɪy bebala, nɛ wune nje dɪy ne wɔ ke yotu na. Yasi wete, Sisiŋ te yi nye nya wune kɛ ke kpalo kelɔ nde, wune bɛki bɔnɔ bene. Sisiŋ te ke nye wuse deti te yi lepɔ kembidya ke mɔy menɔweta musu nde: «*Aba Da!» ¹⁶ Kimɔ Sisiŋ te ne nguru wene ke kobile jaye lepɔ ne sanɔan nye sisiŋ su nde, wuse me gbate bɔnɔ be Njambiyɛ. ¹⁷ Ma nda wuse me bɔnɔ be Njambiyɛ kɛ, wuse ta be sendi ne kimɔ meyasi mete yi nye sima kobile tike wuse kɛ. Sine be Krist ta be ne ngabiye ke meyasi mete, keto sine bo hene ke sangwa ne mebɔne, nɛ wuse be sendi ne meluksa sine bo.

Kasi meluksa mete yi wuse

ta be nɔ kɛ

¹⁸ Mi ke take gba nde, mebɔne mete yi wuse sangwa nɔ muka kɛ deke ne mbet ke misi, ko he ti yaka yeko yo ne nyanɔwe meluksa mete yi Njambiyɛ ta nye wuse kɛ na. ¹⁹ Meyasi hene te yi Njambiyɛ kusuma kɛ ke ladiye ne temɔ ne bak bak ngimɔ te yi nye ta tedye ne meluksa me bɔnɔ bene ke puyɛ kɛ. ²⁰ Yo nde, Njambiyɛ kelma nde, meyasi hene te yi nye kusuma kɛ kpɔl nje be nda tumbul meyasi. Meyasi mete ne nguru wan ti kwadye nje be dete na. Yo Njambiyɛ pese nde, yo njɔki nje be dete. ²¹ Ma ko dete, Njambiyɛ ba ne bibina temɔ nde, wete yesɔ a ta soɔe meyasi mete yi nye kusuma kɛ ke dɪyɔ bala te yi yo diki bɔ kɛ nje nye yo meluksa bene bɔnɔ bene. ²² Ma wuse ke duwe nde, kande yesɔ te yi Njambiyɛ ma kusu ne meyasi kumɔ muka meyasi hene te yi nye kusuma kɛ ke njimɔ ngwenjila nda yi nyari wa ne mɔ kɛ. ²³ Yo sendi nde, yeti ndi meyasi mete nyepɔ njime dete na. Yasi wete, wuse botu bete be nye kandi-ma pa nye wuse Sisiŋ ne nda tɔmna baka ke njimɔ sendi dete ke mɔy metemɔ musu yi ladiye ne ngimɔ te yi nye ta punje tedye gbate nde, wuse me bɔnɔ bene, kolɔ meyotu musu soɔe ke mɔy mebɔne. ²⁴ Yo nde, Njambiyɛ sima jonɔwe wuse. Yasi wete, kumɔ ndana wuse ndi ke ladiye ne bibina temɔ nde, he ta beɔe yo gbate wete yesɔ. Nge mumɔ si beɔe yasi te yi nye ba ne bibina temɔ kete kɛ, nge sendi yi nye ta ladiye kɛ? A ti si beɔe yo. 'Ma, mumɔ ta kɛ ka sendi mbɔmbu yi ladiye beɔe yasi te yi nye sima beɔe kɛ? ²⁵ Ma nge be nde, wuse ne bibina temɔ ke yasi te yi wuse ti pa beɔe kɛ, yite wuse ke kelɔ tiŋ te yi ladiye beɔe yo.

²⁶ Dete sendi, Kimɔ Sisiŋ ke kame wuse ke meteko musu, keto wuse yeti ke duwe nda yi wuse yankɔwe ngweta kimɔte ne Njambiyɛ kɛ na. Yasi wete, Kimɔ Sisiŋ ke ngweta ne Njambiyɛ ke numbu su ne njim yasi te yi wuse ti yaka pile na. ²⁷ Njambiyɛ, mɔ te e nembɛ yasi te yi dɪye ke mɔy temɔ mumɔ kɔ ke duwe yasi te yi Kimɔ Sisiŋ kwadye lepɔ kɛ, keto Kimɔ Sisiŋ ke ngweta keto botu be Njambiyɛ beɔwe yasi te yi Njambiyɛ kwadye kɛ.

²⁸ Wuse duwɔ nde, ke yi botu bete be kwadye Njambiyɛ baka, meyasi hene te yi dɪyɔ bo, Njambiyɛ jaya nde, yo dɪyɔ bo, nɛ bo sɔmbu menyɔnɔ kete. Botu benɔri, yo baka be nye jebama beɔwe yasi te yi nye sima pesɔ kɛ. ²⁹ Yo nde, Njambiyɛ sima pesɔ nde, botu bete be nye kikima si tɔke baka ta be nda Mɔnɔ wene, na be tomba mɔy ke njoka budya njɔnɔ ne. ³⁰ Ma botu baka be nye pesima nde, a ta kelɔ ne bo dete baka, a jebama sendi bo. 'Bo botu bete be nye jebama baka, a pesima nde, bo me ne ngben ke mbɔmbu wene. 'Bo botu bete be nye pesima nde, bo me ne ngben ke mbɔmbu wene baka. A nya sendi bo meluksa.

³¹ Ma nda yo dete kɛ, he ta nje lepɔ ba ne nge? Nda Njambiyɛ ke kɔnɔ su kɛ, nda yakama lu dɪyambi ne wuse kɔ? ³² Gba nye ne nguru wene ti kama ne ngbak ngbak Mɔnɔ wene na. Yasi wete, a kanɔa nye njese nde, bo wɔku nye keto su hene. Ma nda yo ba dete kɛ, 'ne tɔka ka nde, a ta dɪyɔ kine nye ka sendi wuse meyasi hene ne gbelate nda yi nye nya ne wuse Mɔnɔ wene kɛ? ³³ Nda yakama sɔmse botu bete be Njambiyɛ sima tɔke baka? Ko na, keto yo nye, Njambiyɛ pese nde, bo me ne ngben ke mbɔmbu wene. ³⁴ Nda ta pesɔ lepi badiye ke to yan kɔ? *Krist [Jesus], nye ne nguru wene gwɔ, jeko kwɔ kwangɔ a womiya. A ke mbam bɔ Njambiyɛ, yo nye ngweta sendi ne nye keto su. ³⁵ Ma dete, nda yakama baka njoka su sine be Krist nde, a ti kwadyikwe se wuse kɔ? 'Yo mebɔne yakama baka njoka su? 'Yo mepɔku ho nyanɔwe mebɔne mete yi bomɔ yakama tedye wuse kɛ? 'Yo dɪyɔ nja ho mebuko? 'Yo yina beya yasi te yi yakama mɔndɔ wuse kɛ ho pesina ngin su ne kafa? Ko na. ³⁶ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Kande bemenene kumɔ bekoko sine be sɔnɔ kol wete keto yɔ. 'Bo beɔa wuse nda besam bete yi bo bu kɛ pesɔ ngin yan baka.» ³⁷ Ma yasi wete, ke yinɔri hene wuse ke lanɔa kwɔ to te jakime mɔ te e kwadya wuse kɔ. ³⁸⁻³⁹ Keto mi ke duwe gbate nde, kine yaɔa wete ne wete yakama baka njoka su sine be Njambiyɛ nde, a ti kwadyikwe se wuse na. Ko sɔnɔ ko jonɔwe, ko bejaki be Njambiyɛ ko beya meyasi mete yi be ne nyanɔwe deti, ko meyasi mete yi yakama dɪyɔ ndana ho yi yakama dɪyɔ nemanɔ, ko meyasi mete yi ne ngungudye, ko meyasi mete yi dɪye ke kwey ho yi dɪye ke nji, kine yaɔa wete ne wete te yi Njambiyɛ kusuma yakama baka njoka su sine be Njambiyɛ nde, a ti kwadyikwe se wuse na. A tedya wuse mekwadya mete ne nje Nyanɔwe Kumande wusu Krist Yesu.

Njambiyɛ tɔkuma kandɔ Isarayel

9 Yasi te yi mi ta lepɔ ndana kɛ, gbakasi, keto mi sangwate sine *Krist, ko mi ti kɛl ja na. Temɔ mbe ke lepɔ nye mi nde, yasi te yi mi lepɛ kɛ, gbakasi, Kimɔ Sisiŋ ke tedye dete nye temɔ mbe. ² Yo nde: Mi ne nyanɔwe ngambi ke temɔ, sendi, mi ke kɔla ke mɔy temɔ mbe kine njena na. ³ Mɔ beki nde, Njambiyɛ kitanɔwe ne mi, baka mi ne Krist kpalo jonɔwe bemanɔ bembɛ, botu bete be sine bo kandɔ wete baka, ma mi yakama jaye. ⁴ 'Bo botu be kandɔ Isarayel. Njambiyɛ tɔkuma bo nde, bo njɔki nje be bɔnɔ bene. A tedya bo

meluksa mēne, kelɔ budya mbon benɛ bo. A nya bo membonɔga mēne, tedye bo nda yi bo yâkanɔwe kelɔ mesay nye nye ké, kpo sendi kimɔ meyasi mete yi nye ta kelɔ nye bo ké. ⁵ Njambiyɛ kwadya nde, Abaraham benɛ ɓɔɓɔ benɛ bēki besanɔmbambɔ ban. Krist sendi nday wan, a njā jadye ke kandɔ dyan. Krist lanɔsa meyasi hene, nye Njambiyɛ. He lûksa nye kpo ne kpo, *amen.

⁶ Mi ti lépi nde, Njambiyɛ ti tonje yasi te yi nye kpoma ké na, yo nde, ke kandɔ Isarayel yeti bo hene be ngbak ngbak kandɔ Isarayel te yi Njambiyɛ tɔkuma ké na. ⁷ Ma ko benday be Abaraham, yeti bo hene nje be ngbak ngbak ɓɔɓɔ benɛ na, keto Njambiyɛ kpalma nje leɔɔ nye nye nde: «Ngbak ngbak benday ɓɔ, yo baka be ta wule ke mekiyo me Isak.» ⁸ Njambiyɛ ke kwadye leɔɔ komete nde, yeti benday be Abaraham hene te be jadye ke meneti maka be ɓɔɓɔ be Njambiyɛ na. Yasi wete, yo ndi baka be jadye bengwe yasi te yi nye kpo ké, yo bete be nye lepe nde, bo ɓɔɓɔ benɛ. ⁹ Ma Njambiyɛ leɔɔ kpo nye Abaraham nde: «Mi ta basidye nje ndi ke kiya ngimɔ te yɔkɔ, ke ngimɔ te, Sara ta ja mɔɔ mbam.» ¹⁰ Yo nde, yo ti berɔna ndi ke yi Sara nyepɔ na, yo berɔnama sendi dete ke yi Rebeka. A tɔkuma mɔy ja beadan. Bo hene yiba wúla ndi ke yi sanɔmbambɔ wusu Isak nyepɔ. ¹¹⁻¹² Yo nde, Njambiyɛ jébanɔwe mɔ te yi nye kwadye jeba kɔ. A ti kél yasi bengwe yija kimɔ mekele me mumɔ na. Yasi wete, a kél meyasi bengwe yasi te yi nye si kpo ké, tɔke mɔ te yi nye kwadye tɔke kɔ. Yo dete yi nye leɔɔ nye Rebeka nde: «Tomba te ta wokuna ne ndambi te.» Njambiyɛ lépi yasi yinɔri, yite ɓɔɓɔ bete ti pa jadye na. Yite téɔya nde, bo ti pa kelɔ yija kimɔ yasi ho beya yasi na. ¹³ Yo sendi nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde, Njambiyɛ leɔɔ nde: «Temɔ mbe biyma Yakɔp, tiko Eso.»

¹⁴ Ma he yakama nje leɔɔ ba ndana nde nge? 'He yakama leɔɔ ka nde, Njambiyɛ kél meyasi kotute? Ko mbet na, ¹⁵ keto a leɔɔ nye Mɔyisi nde: «Mi gwáki ngwete mɔ te yi mi kwadye gwe ngwete wene kɔ, kelɔ ngikwa ne mɔ te yi mi kwadye kelɔ ngikwa ne nye kɔ.»

¹⁶ Dete, Njambiyɛ ti tóka mumɔ, keto mɔ te ke kwadye yija yaɔa, ho keto a ke wɔndɔ biriki ke yija yasi na. Yasi wete, a tóka mumɔ ndi keto a ke kwadye gwe ngwete wene. ¹⁷ Ma, yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde, Njambiyɛ leɔɔ nye Farawɔɔ nde: «Mi tembidya we kum ne gba to te. To te nde, mi ta kwɔ ne nje keskere temɔ yɔ yí tedye ne ngunɔɔɔ mbe, kelɔ sendi nde, dɔɔɔ dyembe wúm sanɔwe meneti maka hene.»

¹⁸ Dete, Njambiyɛ gwáki ngwete mɔ te yi nye kwadye gwe ngwete wene kɔ, danɔwe metɔ me mɔ te yi nye kwadye danɔwe metɔ mēne kɔ.

¹⁹ Ndana, we yakama leɔɔ yari nde: «Nge be dete, Njambiyɛ ta nje ndeye sendi mumɔ keto nge? Keto nda yakama diyɔ kine kelɔ yasi te yi nye si pesɔ ké?» ²⁰ Ma mumɔ, we yɔ ba nda, né we bobi pitidye yasi ke numbu Njambiyɛ? 'Mbe yakama leɔɔ ka nye mɔ te e wɔmma nye kɔ nde: «Keto nge yi we wɔmma mi deke ké?» ²¹ 'Mɔ wɔmma mbe yeti ne deti te yi kelɔ yasi hene te yi temɔ ne kwadye ne yekɔ na? 'A ti yaka bu kiya mbɔɔ yekɔ

kelɔ ne kpasa nge nge donɔ ho kelɔ ne gbela mbe na? ²² Ma yo béɔa we ke nge, nge be nde, Njambiyɛ kwadya tedye ngambi ne nē ngunɔɔɔ ne, kpalɔ gbiso botu bete be ɓɔ nde, bo ta sanɔwa ne ngambi ne kwɔ yambile baka? ²³ Ma nge be nde, Njambiyɛ kelma dete, a kwadya tedye sendi nde, a ne meluksa kwɔ to te. A ke kwadye kabidya meluksa mete benɛ botu bete be nye gwɔ ngwete wan baka. A kikima si kobile bo, né bo be ne meluksa mēne. ²⁴ Yo wuse hene, botu bete be nye jebama baka, yeti ndi ke njoka Beyuden bepɔ na, yasi wete, a jebama sendi kumɔ ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka. ²⁵ Yo nda yi nye leɔɔ ke mekana me Ose nde: «Kandɔ te yi mi ti jeba kwey nde kandɔ dyembe be ké, mi ta nje jeba yo nde kandɔ dyembe. Sendi, kandɔ te yi temɔ mbe ti biye kwey, mi ta nje jeba yo nde sɔɔ temɔ mbe. ²⁶ Ko ke mbey te yi bomɔ dikima leɔɔ nye bo nde: 'Bo yeti kandɔ dyembe ké, bo ta nje jeba bo nde: 'Bɔɓɔ be Njambiyɛ te e ne jɔɔ kɔ.» ²⁷ Ke be Esayi, a ke kembidya leɔɔ ke kasi kandɔ Isarayel nde: «Ko nde, 'Bɔɓɔ be Isarayel má beki budyate nda mesay me man, ma Njambiyɛ ta jɔɔwe ndi banɔ ke njokate, ²⁸ keto Baba Mbokɔ ta tonje meyasi hene te yi nye leɔɔ ma ké ke to meneti kine bukwe yaɔa na. A ta kelɔ yo kine kikɔ na.» ²⁹ Esayi leɔɔ sendi ne mbɔmbu nde: «Baba Mbokɔ te *Sabawot kɔ má diy kine jɔɔwe banɔ benday busu na, ma wuse me nda *Sɔɔɔm, ma wuse ma girɔ muka nda *Gɔɔɔ.»

³⁰ Ma he yakama nje leɔɔ ba ndana nde nge? Yo nde, botu bete be ti be ke duwe Njambiyɛ baka ti nye sosu yan yí sɔ nde, Njambiyɛ pési nde, bo me ne ngberɔ ke mbɔmbu wene na. Ko dete, a pesima nde, bo me ne ngberɔ ke mbɔmbu wene, keto bo tikima temɔ ke yene. ³¹ Yasi wete, ke be botu be kandɔ Isarayel, bo nya yan sosu yí sɔ nje bengwa membonɔga me Njambiyɛ, na pesi nde, bo me ne ngberɔ ke mbɔmbu wene. Ko dete, bo ti kume ke yasi te yi membonɔga diyɛ ké na. ³² Ma keto nge yi bo ti kume ke yasi te yi membonɔga diyɛ ké? Yo keto bo dikima take yan nde, Njambiyɛ ta pesɔ nde, bo me ne ngberɔ ke mbɔmbu wene ne nje kelna kimɔ mekele. 'Bo ti take nde, bo yâkanɔwe kwɔ ne nje tikina temɔ ke yene na. Dete, bo bomiya baki ke Tari*^{f1}* te yi badye mumɔ ké. ³³ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Berɔ, mi ke kase Tari te yi bomɔ bomiyɛ baki kete ké ke *Siyɔɔ, Mbatɔ te yi ta badye bomɔ. Mɔ te e tike temɔ ke yi Mbatɔ te, a tí sanɔwa ne njɔɔ na.»

10 Wune njɔɔ, yasi te yi mi gɔre ne temɔ mbe hene ké, yo nde, 'Bɔɓɔ be Isarayel njâki ke yi Njambiyɛ, na jɔɔwe bo. Mi ke ngweta budyate ne Njambiyɛ ke to te, ² keto mi duwɔ teri yan. Mi ke leɔɔ ke kasi yan nde, bo ke nye sosu yan hene ke kelna Njambiyɛ mesay. Yasi wete, bo yeti ke duwe njɔmbɔ kelna mesay mete na. ³ Yo keto bo yeti ke duwe nje te yi Njambiyɛ kwɔ nɔ yí pesɔ nɔ nde, mumɔ me ne ngberɔ ke mbɔmbu wene ké na. 'Bo kpalma nye sosu yí sɔ nje te yi kusɔ nje te wan dele. Dete, bo ti kwadye kwɔ ne nje te yi Njambiyɛ kwɔ nɔ kɔ na. ⁴ Yo nde, nda yi *Krist sima nje ké, membonɔga mete yi Mɔyisi ketima ké yeti se ne deti te yi kelɔ

nde, mumɔ njâki be ne ngberɛ ke mbɔmbu Njambiyɛ na. Dete ndana, mumɔ hene ε tike temɔ ke yi Krist, Njambiyɛ ke pesɔ nde, a me ne ngberɛ ke mbɔmbu wene.

⁵ Ma mɔ te ε kwadyɛ be ne ngberɛ ke mbɔmbu Njambiyɛ keto beɲgwa membonɲa kɔ, Mɔyisi ketima nde: «Mɔ te ε kele meyasi mete yi membonɲa lepe kɛ ta ju ne nje te yite.» ⁶ Mɔ te ε kwadyɛ be ne ngberɛ ke mbɔmbu Njambiyɛ keto tikina temɔ ke yene kɛ, yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «We tɪ lepi ke mɔy temɔ yo nde: Nda ta bendɔ kɛ pele dyobɔ kɔ?» Yite tɛdya nde, yɪ kɛ bu *Krist piye nɔ. ⁷ We tɪ lepi sendi nde: «Nda ta piye kumɔ ke dya bemuɲ kɔ?» Yite tɛdya nde, yɪ kɛ bu Krist pundɔ nɔ ke njoka bemuɲ. ⁸ Ma yasi wete, mekana me Njambiyɛ lépi ba nde nge ke kasi te? Yo lépi nde: «Melepi me Njambiyɛ me ke mbɔmbu wɔ, yo ke tonɲ dyem dyɔ, yo sendi ke mɔy temɔ yo.» Lépi te, yo kasi tikina temɔ ke yi Njambiyɛ te yi wuse pele kɛ. ⁹ Yo nde, nge we punje lepo ne gbas gbas ne numbu yo nde, Krist nye Nyangwe Kumande, nge we jaye ke temɔ yo nde, Njambiyɛ womiya nye sonje ke njoka bemuɲ, yite Njambiyɛ ta jonɲwe we. ¹⁰ Keto, yo ne nje tikina temɔ te yi wule ndi ke mɔy temɔ mumɔ kɛ kele nde, Njambiyɛ pɛsi nde, a me ne ngberɛ ke mbɔmbu wene. Sendi, yo ne nje jayna Njambiyɛ ne gbas gbas yi pundɛ ke numbu mumɔ kɛ kele nde, Njambiyɛ jonɲwe nye. ¹¹ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Mɔ te ε tike temɔ ke yene, a tɪ sangwa ne njɔn na.» ¹² Yo nde, Njambiyɛ yeti ke nembɛ nde, yɔkɔ Beyuden ho yɔkɔ yeti Beyuden na. Bo hene ndi ne kiyi Kumande wete ε nye budya kimɔ meyasi nye bomɔ hene be jeba nye baka. ¹³ Keto, yo nda yi yo ketinate sendi ke mekana me Njambiyɛ nde: «Mumɔ hene ε ta jeba dɪnɔ Baba Mbokɔ, mɔ te ta ju.»

Kasi pelna Kimɔ Tom

ke mbokɔ hene

¹⁴ Ma bo ta kelɔ ba nan yɪ jeba ne nye kine pa tiko temɔ ke yene? Bo ta kelɔ nan yɪ tiko temɔ ke yene kine pa wokɔ kasi ne? Bo ta kelɔ sendi nan yɪ wokɔ ne kasi ne kine mumɔ ne pa pele nye bo? ¹⁵ Ma botu be pelnate ta wule ba we kine Njambiyɛ ne pa tomɔ bo kenje? Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «O mberɪ yanɲa yɪ beɲɛ bomɔ ke kɛ lepo kimɔ metomun!» ¹⁶ Yasi wete, bo hene tɪ tike temɔ ke Kimɔ Tom te na. Ma Esayi ne nguru wene kombila lepo nde: «Baba Mbokɔ, nda tikima temɔ ke yasi te yi wuse lepima kɛ?» ¹⁷ Dete, mumɔ tiki temɔ ke tom, keto a paɲma wokɔ. Nge mumɔ woke kasi *Krist, yo keto bo paɲma lepo nye nye. ¹⁸ Yasi wete, mi ke kpalɔ diyɛ nde: «Bo tɪ woke ka Kimɔ Tom te? Ja, bo kombila wokɔ, keto yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Men botu be pelma tom te sangwa meneti maka hene. Lépi te yi punduma ke numbu yan kɛ kɔ kumɔ ke njena meneti.» ¹⁹ Yasi wete, mi ke kɛ sendi mbɔmbu yɪ diyɛ nde: «Botu be kandɔ Isarayel tɪ biye ka to te kimɔte? Ma Mɔyisi ba bosa mumɔ

yɪ lepo nde, Njambiyɛ lepima nde: «Mi ta kelɔ nde, wune bɛki ne nyangwe temɔ sunɲwe ne botu bete be yeti yɪɲa kɔpa kandɔ baka. Mi ta kelɔ nde, temɔ yun kwâki sunɲwe ne botu bete be kine dyanɔ baka.» ²⁰ Esayi tinɲma gba temɔ yɪ lepo nde, Njambiyɛ lepima nde: «Botu bete be tɪ be ke sɔ mi baka dolma mi. Mi punja yotu nye botu bete be tɪ be kwey ke diyɛ mi yanɲa baka.» ²¹ Ma ke kasi botu be kandɔ Isarayel, ε nde: «Mi jekidya bo menɲimɔ hene kenje botu be daɲna metɔ, yasi wete, bo seɲma yasi te yi mi dikima lepo kɛ.»

Njambiyɛ tɪ payɛ kandɔ Isarayel na

11 Ma mi ke diyɛ nde: Yite ka nde, Njambiyɛ payma botu be kandɔ te yi nye tɔkuma kɛ? Ko mbet na. Keto mi ne nguru wombe mɔnɔ kandɔ Isarayel. Mi nday Abaraham, mi mbo Beɲjamɛ. ² Ko Njambiyɛ tɪ payɛ botu bene be nye kikima si tɔke baka na. 'Nduku, wune ke duwe mbey te yi lepe kasi Eli ke mekana me Njambiyɛ kome nye sɔmsa botu be kandɔ Isarayel nye Njambiyɛ kɛ? ³ A lepima nye nye nde: «Baba Mbokɔ, bo sima wo botu be punja melepi mɔ, yanɲile membey mete yi bo diki nye we sadaka kete kɛ. Mi tikama ndana ndi mi nyepɔ, ma bo ke kwadyɛ wo sendi mi.» ⁴ Ma yasi wete, Njambiyɛ yeɲsama nde nge nye nye? A yeɲsama nde: «Mi bakidya bomɔ tomay yitan ju yɪba nde, bete bembɛ. Bo tɪ kuse meɔnɲ ke mbɔmbu *Bal kanɔ nye na.» ⁵ Yo sendi ndana dete ke ngimɔ te yɔkɔ. Njambiyɛ tɔkuma sendi baɲa bomɔ ke njoka Bɔnɔ be Isarayel, keto a ne ngikwa. ⁶ A tɔkuma bo, keto a ne ngikwa, yeti keto kimɔ mekele man na. A má tɔka bo keto kimɔ mekele man, yite, ma ngikwa te yi nye kele kɛ yeti se ngikwa na.

⁷ Ma he ta nje lepo ba ndana nde nge? Yo nde, botu be kandɔ Isarayel tɪ dole yasi te yi bo nya sosu ke sanɲate kɛ na. Yasi wete, ndi botu bete be Njambiyɛ tɔkuma ke njoka yan baka dolma ya te. Ke be bari, bo njɔ nje be ne daɲna metɔ. ⁸ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Njambiyɛ kelma nde, dyanɔ dyan bɛki ne yeɲgelen, kelɔ sendi nde, bo tɪ beɲnanɲwe se na, bo tɪ woku se peɲ na kumɔ muka.» ⁹ Davit lepima sendi nde: «Medye mete yi bo dye kɛ kpâl nje be nda pɔndɔ, yo bɛki nda liki pele yan, né bo bâl, né Njambiyɛ pɔnse bo beɲgwe yasi te yi bo yâkanɲwe sangwa nɔ kɛ. ¹⁰ Misi man dɪbinangwe, ma bo me nje beɲna. Bo sângwanɲwe ne meɔne menɲimɔ hene, mbanɲ ne hak kine mewedyɔ na.» ¹¹ Ma mi ke diyɛ nde: Ke yi botu be kandɔ Isarayel bomiya ne baki kɛ, bo bomiya, né bo bal ndi pɔke ne tɔmbombɔ? Ko mbet na. Yasi wete, beya yasi te yi bo kelma kɛ kpalma kelɔ nde, Njambiyɛ jonɲwe yɪɲa mekandɔ, né botu be kandɔ Isarayel nje gɔru be ke jonɲa kimɔ teri te yi botu bete be yeti botu be kandɔ Isarayel njɔ be kete kɛ. ¹² Ma nge be nde, beya yasi te yi bo kelma kɛ kpalma kelɔ nde, Njambiyɛ nyêki budya mekombila nye bomɔ hene ke to mbokɔ, nge be sendi nde, mbekɔ te yi bo balma kɛ kelma nde, a nyêki budya mekombila nye yɪɲa mekandɔ, 'yite, mekombila mete kina nje be kpekum kome Njam-

biye ta tembidiye botu be kando Isarayel hene, kwã jongwe bo ké na?

Kasi tãri botu bete be yeti botu

be kando Isarayel baka

¹³ Ndana, mi ke kwadye tapita nye wune, wune botu bete be yeti botu be kando Isarayel baka. Gba mi mo tomun Njambiyẽ. A tomma mi kenje ke gba yun, botu bete be yeti botu be kando Isarayel baka. Dete, mi ne mesosa ke mesay mete yi mi kele ké. ¹⁴ Mi ne mesosa yi kelɔ mesay mete, simande yo ta kelɔ nde, baŋa bomɔ ke njoka botu be kando dyembe ta gɔɔ be ke jɔnja kimɔ tãri te yi bari, né Njambiyẽ jongwe bo. ¹⁵ Ma nge be nde, Njambiyẽ paŋma paye botu be kando Isarayel tiko ne naŋ yi jaŋgwe njoka ne bene botu be meneti maka, 'yite yɔkidya te yi Njambiyẽ ta yɔkidye bo ne kɔkɔ njese ke mbey yan ké kina nje be kpekum na? 'Yo kina be nda yi mumɔ si gwe nje ju ké na?

¹⁶ Ma nge bo pese mampa bu bosa kum te kaŋe nye Njambiyẽ, yite nde, bukwe te yiri hene me wokuna ne nye sendi. Nge bo kaŋe njuku jeti nye Njambiyẽ, yite nde, mebo mete me wokuna ne nye sendi. ¹⁷ Bo pesima yiŋa mebo me *oliviye te yi bo be beko kɔ soŋe. E bo nje ké bu we, we bo oliviye te e lo tuku tuku kɔ nje dakse ke mbey yan, né we nje be ne kimɔ njɔnju te yi wule ke njuku oliviye te yi bo be beko kɔ. ¹⁸ Nda yi yo dete ké, we ti bendidya yotu dɔŋgwe beti ke mbɔmbu mebo me oliviye te yiri yi bo pesima ké na. Ma nge be nde, we ke bendidye yotu, kanda duwe nde, yeti we sobe njuku jeti na. Yasi wete, yo njuku jeti sobe we. ¹⁹ We yakama diyẽ nde: «Njambiyẽ ti ma pési mebo mete yiri soŋe, na nje bu mi dakse ke mbey te na?» ²⁰ I, yo gbate dete. Ma a pesima bo soŋe, keto bo ti tike temɔ ke yene na. Ke be we, Njambiyẽ nya we mbey te, keto we ke tiko temɔ ke yene. Dete, we ti beki ne metake mete yi bendidya yotu na. Yasi wete, kpalo kambɔ Njambiyẽ. ²¹ Keto nda yi Njambiyẽ ti tike ngbak ngbak mebo me jeti te ké, 'yo we yi nye ta nje tiko? ²² Ma dukwe nde, Njambiyẽ ne ngikwa, a sendi ne nyano ke yasi te yi nye si pesɔ ké. A tedya nde, a ne nyano ke yasi te yi nye si pesɔ ké sungwe ne botu bete be kelma beya yasi baka. Yasi wete, a ne ngikwa sungwe ne we, nge we ké ndi mbɔmbu jɔŋna yaka nɔ nde, a kãl ngikwa ne we. Ma nge ti be dete na, a ta pesɔ sendi we soŋe. ²³ Ke yi botu be kando Isarayel sendi, nge bo yɔkwe ne kɔkɔ tiko temɔ ke yi Njambiyẽ, yite a ta yɔkidye bo, keto a ne deti te yi yɔkidye bo ne kɔkɔ njese ke mbey yan. ²⁴ Ke be we, bo pesima we soŋe ke ngbak ngbak mbey yo ke njuku oliviye te e lo tuku tuku kɔ. 'Bo nja bu we ké dakse ke njuku oliviye te yi bo be beko kɔ, yite yeti ngbak ngbak mbey yo na. Nge be nde, tãri yo dete, 'sungwa ne Beyuden bo be wulma ke njuku oliviye te yi bo be beko kɔ? 'Yan kina be jewnate budyate nde, Njambiyẽ yɔkidya bo dakse ke ngbak ngbak mbey yan ke njuku oliviye yan na?

Njambiyẽ ta jongwe botu

be kando Isarayel

²⁵ Ma wune njɔŋ, mi yeti ke kwadye nde, wune ndãki-manŋgwe nyaŋgwe yasi ke yi Njambiyẽ sɔɔɔya mbɔmbu ké na. Wune dũkwe yo, ma wune me nje take nde, wune ne dyanɔ. Yo nde, baŋa bomɔ ke njoka botu be kando Isarayel nja kelɔ dɔ metɔ sungwe ne Njambiyẽ. 'Bo ta kelɔ dɔ metɔ dete ké nɔ mbɔmbu kumɔ ndi ke ngimɔ te yi bomɔ hene be Njambiyẽ tɔkuma be yeti ke kando Isarayel ta tiko temɔ ke yene. ²⁶ Dete, Njambiyẽ ta nje jongwe ndingele kando Isarayel nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyẽ nde: «Mɔ te e ta jongwe bomɔ kɔ ta wule *Siyɔŋ nje nɔ. A ta soŋe mebeyɔ me benday be Yakɔp.» ²⁷ Yo ketinate sendi ke mekana me Njambiyẽ nde: «Beŋa, mbon te yi mi ta kelɔ sine bo ké, yo nde, mi ta si soŋe mebeyɔ man.»

²⁸ Nge wuse sambile misi beŋe nda yi botu be kando Isarayel seŋma ne Kimɔ Tom ké, wuse má lepɔ nde, bo bependɔ be Njambiyẽ. Ma yo kãlnaŋgwe dete yi jongwe ne wune. Yasi wete, nge wuse nje kpalo sambile misi yi beŋe nda yi Njambiyẽ tɔkuma ne bo ké, wuse má lepɔ komete nde, Njambiyẽ ndi ke kwadye bo ne temɔ ne hene, keto a kpoma dete nye besaŋmbambo ban Abaraham nè bɔnɔ bene. ²⁹ Keto nge Njambiyẽ si nye mumɔ mekombila ne gbelate ho nge nye si jeba mumɔ, na be mumɔ wene, ko a ti yɔkidye se numbu ke kɔŋte na. ³⁰ Wune botu bete be yeti botu be kando Isarayel baka, wune ne nguru wun ti wokuna kwey ne Njambiyẽ na. Ma ndana, Njambiyẽ kpalma nje gwe ngwete wun, keto botu be kando Isarayel ti wokuna ne nye na. ³¹ Yo ndi sendi dete ndana, botu be kando Isarayel yeti ke wokuna ne Njambiyẽ na. Ma Njambiyẽ ke kpalo gwe ngwete wun, na nje gwe ngwete wan yey nda yi nye gwã ne ngwete wun sendi ké. ³² Dete, Njambiyẽ kelma nde, bomɔ hene bãki bala daŋna metɔ, na nje gwe bo hene ngwete.

³³ O nyaŋgwe ngikwa ne Njambiyẽ wa! O nyaŋgwe dyanɔ ne nye wa! O nyaŋgwe duwã yasi sendi ne nye wa! 'Mumɔ yakama duwe ka meyasi mete yi nye pese ke temɔ ne ké? 'Mumɔ yakama biye ka to meyasi mete yi nye kele ké? ³⁴ Gbate, yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyẽ nde: «Nda ke duwe dyanɔ Baba Mbokɔ kɔ? Nda ba mo meŋgite wene wete yesɔ kɔ? ³⁵ Nda e kandima nye nye yiŋa yasi, na nje yɔkidye sendi nye mo te kɔ?» ³⁶ Yo nde, meyasi hene wula pele yene. Yo nye kele nde, yasi hene dɔy ndi ke mbey te wene. Yo nye name meyasi hene. Bomɔ lũksa nye kpo ne kpo, *amen.

Jongwe mo Njambiyẽ

12 Wune njɔŋ, nda yi Njambiyẽ gwã ngwete wusu dete ké, mi ke kobile ngweta ne wune nde: Ndana, wune kãŋa yotu yun nè jongwe dyan hene nye Njambiyẽ nda sadaka, né yo wokuna ndi ne nye, na be ne mesosa kete. Kpasa kelna mesay nye Njambiyẽ te yi

wunε yâkanḡwε kelɔ, yo yite. ²Wunε tî bekidyangwε ne jonḡwε botu be ḡgimɔ te yɔkɔ na. Yasi wetε, wunε tîki nde, Njambiyε sênji dyanɔ dyan yí nyε wunε jonja temɔ, né wunε duwε nembε yasi te yi Njambiyε kwadyε, yite nde, kimɔ yasi, yasi te yi nyε nyε mesosa, yasi te yi ndi pɔke ne njololo ke mbɔmbu wenε.

³Ma keto ḡgikwa te yi Njambiyε kelma ne mi ké, mi ke lepɔ nyε mumɔ hene ke njoka yun nde: Mumɔ tî beki ne metake mete yí bendidyε yotu kwɔ yike yi nyε yâkanḡwε be nɔ ké na. Yasi wetε, mumɔ hene bêki ne metake mete yí pidyε yotu ne, beḡḡwε ndi tɛri ne, beḡḡwε tikina temɔ te yi Njambiyε nya nyε ké. ⁴Yo sendi dete nde, yotu mumɔ ndi wetε. Yasi wetε, yo ne budya medoku, ma misi mesay man dele dele. ⁵Dete sendi, wusε ne buyɔ, yasi wetε, wusε hene ḡgbɔku be ndi mumɔ wetε, keto wusε hene sanḡwate sinε be *Krist. Yo nde, baka sanḡwate bene besɔ nda yi medoku me yotu be sendi sanḡwate ké. ⁶Ma Njambiyε nyêki wusε meyasi dele dele nda yi nyε kwadyε beḡḡwε ḡgikwa te yi nyε kelε ne mumɔ hene ke njoka su ké. Dete, ḡḡε be nde, Njambiyε nya mumɔ deti te yi punja melepi mene, yo kimɔte nde, a kél yo beḡḡwε tikina temɔ te yi Njambiyε nya nyε ké. ⁷Nḡε be nde, Njambiyε nya mumɔ deti te yi kamna besɔ, yo kimɔte nde, a kél yo nda yi nyε yâkanḡwε kelɔ ké. Nḡε be nde, a nya mumɔ deti te yi tedye besɔ yasi, yo kimɔte nde, a nyêki sosu ne kete. ⁸Nḡε be nde, Njambiyε nya mumɔ dyanɔ te yi nyena besɔ deti ke temɔ, yo kimɔte nde, a kél yo. Nḡε be nde, a nya mumɔ temɔ te yi kelna ḡgay, yo kimɔte nde, a kél yo ne kimɔ temɔ. Ma ḡḡε be nde, a nya mumɔ deti te yi díyɔ ne besɔ, yo kimɔte nde, a nyêki sosu ne kete. Nḡε be nde, a nya mumɔ temɔ te yi gwena besɔ ḡḡwetε, yo kimɔte nde, a kâma bo ne mesosa.

⁹Mekwadya mun tî beki ne likisi ke mɔyite na. Wunε bèn mebeyɔ nyε bɔ ke dite. Wunε nyêki sosu yun hene ke kelna kimɔ yasi. ¹⁰Wunε kwâdyangwε tandε yun nda bemaḡ. Wunε nyêki sosu te yi jesina tandε yun.

¹¹Wunε nyêki sosu ke mesay tikɔ dyem. Wunε kél mesay nyε Nyangwε Kumande ne temɔ yun hene.

¹²Wunε bêki ne mesosa, keto wunε ne bibina temɔ ke yasi te yi Njambiyε sima kpo nyε wunε ké. Wunε ḡbîsi sendi mebɔne. Wunε kél tir, nyε sosu ke mḡḡweta kè nɔ mbɔmbu. ¹³Wunε kâma botu be Njambiyε ke meyasi mete yi bane bo ké. Wunε sâḡ nje te yi bɔ be-jerḡwε ne mesosa ke membey mun. ¹⁴Wunε díya Njambiyε nde, a nyêki mekombila nyε botu bete be tedye wunε nyangwε mebɔne baka. A nyêki bo mekombila. A tî kitangwε ne bo na. ¹⁵Wunε sôsangwε wúne botu bete be ke mɔy mesosa baka. Sendi, wunε lél wúne botu bete be ke lelɔ baka. ¹⁶Metake mun bêki ndi wetε tandε yun. Wunε tî nyeki temɔ ke nyangwε meyasi na. Yasi wetε, wunε kpâl nyε temɔ ke mɔnɔ meyasi. Mumɔ tî taka ne ḡguru wenε nde, a ne dyanɔ na.

¹⁷Nḡε mumɔ kele beya yasi ne wε, wε tî yɔkidya sendi nyε nyε na. Wunε sâḡ nje te yi kelɔ kimɔ yasi te yi bomɔ hene ta jaye. ¹⁸Nḡε yo yaka, má beki tandε te yun, ma wunε sâḡ nje te yi jonja ne te wúne bomɔ hene.

¹⁹Wunε njɔḡ, wunε sɔḡ temɔ mbε, yo kimɔte nde, wunε ne ḡguru wun tî kundu beya yasi te yi bomɔ kele ne wunε ké na. Yasi wetε, wunε tîki, né Njambiyε woku ḡgambi sunḡwε ne bo. Keto nyε Baba Mbokɔ ke lepɔ ke mɔy mekana mene nde: «Mekundɔkɔ, yo yembε. Yo mi yɔkidye ndi beya yasi te yi bomɔ kele ké nyε ndi bo.

²⁰Yasi wetε, ḡḡε mɔ pendɔ wɔ gwe nja, nyekɔ gba nyε medye. Nḡε nyε gwe yesidyε, nò nyêki nyε mɔnɔku. Keto ḡḡε wε kele dete, yo ta sana nyε budyate ke temɔ.»

²¹We tî jaya nde, mebeyɔ nâm wε na, yasi wetε, kpâl kelɔ kimɔ yasi yi namɔ ne mebeyɔ.

Kasi jesina bekum

13 Mumɔ hene yâkanḡwε tekwe to sunḡwε ne bekum. Keto mumɔ wetε ne wetε ti yaka be kum kinε nde, yo wúla ke yi Njambiyε na. Keto bekum hene, yo Njambiyε tembidyε bo. ²Dete, ḡḡε mumɔ lɔ dyambi sunḡwε ne bekum, mɔ te ke sumɔ kol sunḡwε ne yasi te yi Njambiyε sima tembidyε ké. Botu bete be kele dete baka ta kelɔ nde, jɔsi bâl ke to yan ne ḡguru wan. ³Nḡε mumɔ jonja ne ḡḡben, a tí gwe wɔ botu bete be kende ne díya baka na. Ma ḡḡε mumɔ jonja kɔtute, a má gwe wɔ yan. Nḡε wε kwadyε nde, wɔ bekum tî biya wε na, kelɔ kimɔ yasi, né bo jay wε. ⁴Keto bo gba botu be mesay be Njambiyε yí kame wε, né wε jonja ne ḡḡben. Ma, ḡḡε wε jonja kɔtute, nò gwâki wɔ yan, keto yeti gbelate yi Njambiyε kanma ne kafa nyε bo ké na. Bo botu be mesay be Njambiyε, bo ke tedye nda yi Njambiyε kunde ne beya yasi ké, tedye sendi ḡgambi ne sunḡwε ne botu bete be kele kɔtu mekele baka. ⁵Dete, mumɔ hene yâkanḡwε tekwe to sunḡwε ne bekum, yeti ndi keto kambina ḡgambi Njambiyε nyepɔ na, yo keto wunε duwɔ ke mɔy temɔ yun nde, tekwa to dete, yo kimɔte. ⁶Yo sendi keto te yite yi wunε gbo ne garama, keto botu bete be kele say borɔnate baka, yo Njambiyε tembidyε bo, né bo tonje say te kimɔte. ⁷Wunε ḡbɔku meyasi mete nyε mumɔ hene te yi wunε yâkanḡwε gbo nyε nyε kɔ, gbo garama nyε mɔ te yi wunε yâkanḡwε gbo nyε nyε kɔ, gbo mɔni gbona lumɔ nyε mɔ te yi wunε yâkanḡwε gbo nyε nyε kɔ. Wunε kâmbi mɔ te yi wunε yâkanḡwε kambɔ kɔ, sombile mɔ te yi wunε yâkanḡwε sombile kɔ.

Mekwadya, yo njuku membongga

⁸Wunε tî diy ne pilo mumɔ na. Siya pilo te yi wunε yâkanḡwε be nɔ, yo ndi nde, wunε kwâdyangwε tandε yun kè nɔ mbɔmbu. Keto mɔ te ε kwadyε jakɔɔ, mɔ te sima tonje membongga me Njambiyε hene yi Mɔyisi keti-ma ké. ⁹Ma membongga me Njambiyε lépi nde: «Kpε, wε tî kel wanja na. We tî woku mumɔ na. We tî gubu na. We tî ḡɔru yasi mumɔ na.» Ke membongga menɔri nè yinɔ membongga hene, njuku te yo ndi ke mbongga wetε nde: «Kwadyikwe mɔḡ nda yi wε kwadyε ne yotu yɔ ké.»

¹⁰Ko mekwadya ti kél beya yasi ne jakɔɔ na. Mekwadya kél nde, mumɔ tɔnjukwe membongga mete yiri hene. ¹¹Wunε sâḡ nje te yi kelɔ dete, lanɔsa lanɔsangwε, keto wunε ke duwε ḡgimɔ te yi wusε díyε kete ndana

ké. Yo ndana ngimɔ te yi wunɛ yâkanɔwɛ jemiye kɛ jakɔ yey, keto ngimɔ te yi Njambiyɛ ta jonɔwɛ nɛ wusɛ sidyɛ nɔ kɛ sima wuta. Yo ti lɔndɔ se nda kandɛ kɛ ngimɔ te yi wusɛ kandima nɛ tikina temɔ kɛ yi Kumandɛ Yesus kɛ na. ¹² Tu ma kikɔ, misi ta bɛ kɛ pupɔ, dete wusɛ tiki mekele mete yi wusɛ dikima kelɔ kɛ yitil kɛ kpalɔ nje bɔ mejɔlɛ mɛ dyambi yi wusɛ ta lɔ nɛ dyambi kɛ puyɛ. ¹³ Wusɛ jɔnɔnɔwɛ nɛ ngbenɔ nda yi mumɔ yâkanɔwɛ jonɔna nɔ kelɔ yasi kɛ puyɛ nɛ yesɔ kɛ. Wusɛ tɪ dyenɔnɔwɛ kwɔ to te ho gwe mɛnjam beya gwenate na. Wusɛ tɪ jonɔnɔwɛ nɛ sap sap kelɔ mekele mɛ mɛmi na. Wusɛ tɪ kusu mɛtandɔ kɛ njoka bomɔ ho bɛ nɛ nyanɔwɛ temɔ na. ¹⁴ Wunɛ tɪ kel mɛyasi mɛnɔri na. Yasi wetɛ, wunɛ jâya nde, Kumandɛ Yesus bɛki nda mejɔlɛ mɛ dyambi mete yi wunɛ lɛnɛ kɛ. Wunɛ tɪ nyeki sosu kɛ mɛtake mete yi mumɔ bɛ nɔ yɪ tonjɛ nɛ beya mɛwobɔ mɛnɛ kɛ na.

Kasi botu be deti nɛ botu be tɛkɛ

14 Kɛ yi mɔ te ɛ tɪ pa tikɔ temɔ nɛ ngbik kɛ yi Njambiyɛ kɔ, wunɛ bɔnɔ nyɛ kimɔtɛ kɛ njoka yun kine nyɛ mɛso wunɛ bo kɛ mɛyasi mete yi nyɛ nɛ nguru wɛnɛ take nde, yo nɛ ngbenɔ kɛ na. ² Yɔkɔ nɛ bibina temɔ nde, a yakama dye nɛ mɛyasi hɛnɛ lalɛ. Ma yɔru ɛ tɪ pa tikɔ nɛ temɔ nɛ ngbik kɛ yi Njambiyɛ kɔ nde, a ta dye ndi nɛ gbela mɛnyinjɔ. ³ Kpɛ, mɔ te ɛ dye mɛyasi hɛnɛ kɔ tɪ yɛlkwɛ mɔ te ɛ tɪ dyáki kɔ na. Ma yɔru ɛ tɪ dyáki mɛyasi mete yite kɔ tɪ lɛpinɔnɔwɛ beyate nɛ yɔru na, keto Njambiyɛ sima bɔ sendi nyɛ kimɔtɛ kɛ mbɔmbu wɛnɛ. ⁴ Wɛ yɔ ba nda, né wɛ lɛpina beyate nɛ mɔ mɛsay mɛ besa betɛ? Njɛ nyɛ keke mɛsay kimɔtɛ ho beyate, yo bɛnɔ ndi masa wɛnɛ. Ma a ta kelɔ mɛsay kimɔtɛ, keto Nyɔnɔwɛ Kumandɛ yakama nyɛ nyɛ deti te yi kelɔ detɛ. ⁵ Yɔkɔ táka nɛ nde, yinɔ mɛyesɔ kwɔ banɔ. Ma yɔru nde, mɛyesɔ hɛnɛ ndi wetɛ. Ma mumɔ hɛnɛ dɪy nɛ ngbik kɛ mɛtake mɛnɛ nɛ nguru wɛnɛ. ⁶ Mɔ te ɛ take nde, yinɔ mɛyesɔ kwɔ besɔ kɔ táka detɛ yɪ lukse nɛ Nyɔnɔwɛ Kumandɛ. Mɔ te ɛ dye mɛyasi hɛnɛ kɔ dyáki lalɛ yɪ lukse sendi nɛ Nyɔnɔwɛ Kumandɛ, keto a kɛ nyɛ Njambiyɛ wosoko kɛ yasi te yi nyɛ dye kɛ. Ma yɔkɔ ɛ tɪ dyáki yinɔ mɛyasi kɔ kíy yɪ lukse nɛ Nyɔnɔwɛ Kumandɛ sendi, keto a kɛ nyɛ Njambiyɛ wosoko kɛ yasi te yi nyɛ kiyɛ kɛ. ⁷ Yo nde, kine mumɔ wetɛ nɛ wetɛ kɛ njoka su kɛ jonɔna, keto nyɛ nɛ nguru wɛnɛ diyɛ nɛ yotu nɛ na. Sendi, kine mumɔ wetɛ nɛ wetɛ kɛ njoka su kɛ gwe, keto nyɛ nɛ nguru wɛnɛ diyɛ nɛ yotu nɛ na. ⁸ Keto ko nde, wusɛ bɛki nɛ jonɔ, wusɛ bɛki nɛ jonɔ yɪ lukse nɛ Nyɔnɔwɛ Kumandɛ. Sendi, ko nde, wusɛ gwáki, wusɛ gwáki yɪ lukse nɛ nyɛ. Ma detɛ, ko nde, wusɛ bɛki nɛ jonɔ ko nde, wusɛ gwáki, wusɛ wókunɔnɔwɛ ndi nɛ Nyɔnɔwɛ Kumandɛ. ⁹ Yo keto te yite yi *Krist gwɔ nje womiyɛ, na nje bɛ kumandɛ botu betɛ be ma gwe nɛ baka bɛ ndi nɛ jonɔ baka. ¹⁰ Ma wɛ njáki nje lɛpina yɔ beyate nɛ mɔnɔ keto njɛ? Ho nde, 'yɔru njáki nje yeliyɛ ba mɔnɔ keto njɛ? Yo nde, wusɛ hɛnɛ ta tɛmɛ yɪ yɛnsa lɛpi kɛ mbɔmbu Njambiyɛ kɛ nyɛ ta jɔse wusɛ kɛ. ¹¹ Yo nda yi yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ nde: «Mi Baba Mbokɔ, mi gbate nɛ jonɔ. Mi kɛ kombile lɛpɔ

nde: 'Bomɔ hɛnɛ ta kusɛ mɛbɔnɔ kɛ mbɔmbu wombɛ. Mumɔ hɛnɛ ta lɛpɔ nɛ numbu nɛ nde, mi Njambiyɛ.»

¹² Dete, mumɔ hɛnɛ kɛ njoka su ta pile yasi te yi nyɛ kelma kɛ jonɔwɛ dyɛnɛ kɛ nɛ nguru wɛnɛ nyɛ Njambiyɛ.

¹³ Ma nda yo detɛ kɛ, baka tɪ lɛpinɔnɔwɛ se beyate nɛ besɔ na. Yasi wetɛ, wusɛ kpál pɛsɔ nde, wusɛ tɪ kel se yinɔ yasi te yi yakama badyɛ benjɔnɔ busu ho jatidyɛ bo kɛ beya nje na. ¹⁴ Sine Kumandɛ Yesus sanɔwate, detɛ mi kɛ kombile duwɛ gbate gbate nde, yo kine yanɔ wetɛ nɛ wetɛ yi nɛ sembɔ ketɛ na. Yo nde, yinɔ yasi njáki nje bɛ nɛ sembɔ, njɛ mumɔ nɛ nguru wɛnɛ take nde, ya te nɛ sembɔ. ¹⁵ Ma njɛ yinɔ mɛdyɛ te yi wɛ dye kɛ njanɔwɛ temɔ mɔnɔ, komɛtɛ, wɛ yeti se kɛ jonɔna benjɔwɛ yasi te yi mɛkwadya tedye kɛ na. Diyɔ nɛ sɔsɔ kɛ yasi te yi wɛ dye yɔ lalɛ kɛ. Wɛ tɪ kpal kelɔ nde, mɔ te yɔkɔ yi *Krist gwɔ keto nɛ kɔ yâmbila keto te na. ¹⁶ Ma yasi te yi wɛ bɛnjɛ yɔ nde kimɔtɛ kɛ tɪ kpal kelɔ nde, bomɔ tâpitɔnɔwɛ beyate keto te na. ¹⁷ Keto *Kandɔ Njambiyɛ tɪ bɛnɔ kasi mɛdyɛ nɛ kasi hɔbɔiya yinɔ yasi na. Yasi wetɛ, yo bɛnɔ mɛsay maka yi Kimɔ Sisiɔ kelɛ kɛ jonɔwɛ mumɔ kɛ. Yite nde, kelna ngbenɔ mekele, jonɔna nɛ tɛ wunɛ besɔ nɛ diyɔ nɛ mesosa. ¹⁸ Mɔ te ɛ keke mɛsay nyɛ Krist detɛ nɛ temɔ nɛ hɛnɛ kɔ kɛ kelɔ nde, Njambiyɛ bɛki nɛ mesosa nɛ nyɛ, kelɔ sendi nde, bomɔ jâya nyɛ. ¹⁹ Dete, hɛ nyêki sosu yɪ sɔ nje te yi jonɔna nɛ tɛ tandɛ su, sɔ sendi nje te nde, baka kâma besɔ, né wusɛ dɔku dɔku kɛ nje Njambiyɛ kɛ nɔ mbɔmbu. ²⁰ Kɛ kasi mɛdyɛ, wɛ tɪ bekidya mɛsay mete yi Njambiyɛ keke kɛ temɔ mumɔ kɛ, keto yasi te yi wɛ dye kɛ na. Yo gbate nde, mɛyasi hɛnɛ pupunatɛ kine sembɔ ketɛ na. Yasi wetɛ, yo beyate nde, mumɔ dyáki yinɔ yasi te yi yakama jatidyɛ jakɔsɔ kɛ beya nje. ²¹ Gba kimɔ yasi, yo nde, wɛ tɪ kel ko yinɔ yasi wetɛ nɛ wetɛ yi yakama jatidyɛ mɔnɔ kɛ beya nje na, ko dyɛna yinɔ mɛnjam ko hɔbɔiya mɛnjam ko kelna yinɔ yasi dɛlɛ. ²² Kɛ yɔ, wɛ kɛ duwɛ yɔ nde, kɛ yite, wɛ kɛ kelɔ yasi nɛ ngbenɔ kɛ mbɔmbu Njambiyɛ, ma bakidya ndi yo yite detɛ kɛ nɔ mbɔmbu kɛ njoka yɔ wunɛ nyɛ. Yɔkɔ yi temɔ nɛ yeti kɛ ndeyɛ nyɛ kɛ ngimɔ te yi nyɛ keke yasi te yi nyɛ sima pɛsɔ kɛ nɛ gba mesosa. ²³ Yasi wetɛ, mɔ te ɛ dye yinɔ yasi nje bɛ nɛ mɛso kɛ temɔ kɛ yasi te yi nyɛ dye kɛ balma lɛpi kɛ mbɔmbu Njambiyɛ, keto a kine bibina temɔ kɛ yasi te yi nyɛ keke kɛ na. Ma ko mumɔ kɛl yasi te nda, njɛ nyɛ tɪ bɛ nɛ bibina temɔ kɛ yasi te yi nyɛ keke kɛ, yite a kelma mɛbeyɔ.

15 Ma wusɛ bɛ mɛ su nɛ ngbingim kɛ nje Njambiyɛ baka, wusɛ yâkanɔwɛ gbisɔ botu betɛ be tɪ pa bɛ detɛ baka, kame bo kɛ mɛtɛkɔ man. Wusɛ tɪ sanɔ ndi yasi te yi nyɛ wusɛ bepɔ mesosa na. ² Mumɔ hɛnɛ kɛ njoka su kɛl yasi te yi nyɛ jakɔsɔ mesosa yɪ kame nɛ nyɛ, na dɔku dɔku kɛ nje Njambiyɛ kɛ nɔ mbɔmbu, ³ keto *Krist tɪ sɔ nje te yi kelɔ yasi te yi nyɛ nyɛ nɛ nguru wɛnɛ mesosa na. Yasi wetɛ, a kelma nda yi yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ kasi nɛ nde: «Mɛndoy mete yi bomɔ toyma nɛ wɛ Njambiyɛ kɛ kpalma balɔ kɛ to mɛ.» ⁴ Yo nde, mɛyasi hɛnɛ te yi bo kandima keto kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ, bo kɛti yo yɪ tedye nɛ wusɛ

meyasi, né wuse be ne bibina temo ke yi Njambiyé. Bibina temo te ta wule ke kelna tiŋ nê ke nyena deti ke temo te yi mekana me Njambiyé nye wuse ké. ⁵ Njambiyé nyéki bomo deti te yi be ne tiŋ ke meyasi. A ke nye sendi bo deti ke temo. Njambiyé te e kele dete ko kél nde, metake mun bêki ndi wete yí jorŋa no sendi wete tande yun nda yi Krist Yesus tedya wuse ké. ⁶ Yo kél-ŋangwe dete, né wune hene be ndi temo wete, be ndi ŋiŋ wete yí lukse ne Njambiyé te saŋgwe ne Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. ⁷ Dete, baka bôŋ beso kimote nda yi Krist boŋma sendi ne wune kimote ké. Wune kél dete, né bomo beŋ besé Njambiyé.

⁸ Mi ke kobile lepɔ nde: *Krist njá be mo mesay me Beyuden, kando botu bete be pesina baka. A kelma dete yí tedye nde, Njambiyé lépi ndi gbakasi ke yasi te yi nye si kpo ké. A njá nje be mo mesay wan dete, na tonje nê meyasi mete yi Njambiyé kpoma nye besaŋmbambo ban ké. ⁹ Ma a njá sendi, né botu bete be yeti Beyuden baka lukse Njambiyé, keto a gwá ŋgwete yan. Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: «Dete, mi ta lukse we sine mekando me botu be meneti maka. Mi ta jembina yí sombile ne dɔno dya.» ¹⁰ Yo sendi ketinate ke yiŋa mbey nde: «Wune sôsaŋgwe, wune mekando me botu be meneti maka hene. Wune sôsaŋgwe wune botu be kando dyene.» ¹¹ Yo ketinate sendi womaŋa ke mekana me Njambiyé nde: «Wune mekando me botu be meneti maka hene, wune lúksa Baba Mboko. Bomo ke njoka mekando hene lúksa nye.» ¹² Esayi te mo punja meŋepi me Njambiyé ke lepɔ sendi nde: «Wete nday Isay ta dya. Yo nye ta teme diyɔ ne mekando me meneti maka. Bo ta be ne bibina temo ne nye.» ¹³ Njambiyé te e kele nde, bomo bêki ne bibina temo ne nye ko kél nde, temo yun tɔndu ne mesosa ne sot. A kél sendi nde, temo yun dɔy ne te ke meyasi hene, keto wune ke tiko temo ke yene. A kél dete ne deti te yi Kimɔ Sisiŋ, né wune be ne bibina temo ke yene kwá to te.

¹⁴ Wune njɔŋ, ke pay te yun, mi ne ŋguru wombé ke kobile duwe nde, temo yun tondunate ne metake mete yí kelɔ kimɔ yasi. Sendi, wune ke duwe meyasi me Njambiyé kumo njena, dete baka yakama nye beso meŋgite. ¹⁵ Ma ke yiŋa membey, mi ketima lepina ne gbas gbas nye wune kine sɔdye yaŋa na. Mi kelma dete yí gba ne dyanɔ dyan, né wune taki meyasi mete yi wune sima si duwe ké. Mi ketima dete keto ŋgikwa te yi Njambiyé kelma ne mi ké. ¹⁶ A kelma nde, mi bêki mo mesay me Krist Yesus ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka. Mi ke kelɔ mesay nda mo nyena sadaka nye Njambiyé ke lepina Kimɔ Tom ne yi mi lepé ké, né botu bete be yeti Beyuden baka nje be nda sadaka te yi nye Njambiyé mesosa yi yakama ne nye ne deti Kimɔ Sisiŋ. ¹⁷ Ma dete, mi yakama be ne mesosa ke mesay mete yi mi kele nye Njambiyé ké, keto sine Krist Yesus saŋgwate. ¹⁸ Yo nde, ŋge mi bobé lepɔ yiŋa yasi, yo ndi yike yi *Krist kwanma ne mi yí kelɔ nde, botu bete be yeti Beyuden baka kél ndi yasi te yi Njambiyé lepé ké. A kelma yo ne nje meŋepi mete yi mi dikima lepɔ, ne nje meyasi mete yi mi dikima kelɔ ké. ¹⁹ A kelma sendi yo

ne nje ŋgunɔdyé ne yi nye punja ne nje kelna meyekambiyé, bu kelna nyangwe meyasi ne nje te yi Sisiŋ [Njambiyé]. Dete, mi pelma Kimɔ Tom budyate ke kasi Krist nye bomo hene, ke membey hene kande Yerusalem kè no pay Iliri. ²⁰ Ma siya yasi te yi mi jeke gɔɔ, yo nde, mi lépi Kimɔ Tom ke mbey kome mumo ti pa lepɔ dɔno Krist wete yeso ké, ma mi nje bendidye tɔ ke gwá mekol me tɔ te yi wete mumo sima tembidyé ké. ²¹ Yasi wete, mi kpalma gɔɔ nde, yo bêki nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: «Botu bete yi bo ti lepé kasi ne wete yeso nye bo baka ta duwe nye. Botu bete be ti woke kasi ne wete yeso baka ta woko biye to meyasi.»

²² Yo yite pete mi nde, meŋga budyate mi tí kum kè beŋe wune na. ²³ Ma ndana, mi ma sidye mesay ke meneti mete yi wonŋa. Meseu sima buyo, temo mbe ndi ne pepere nde, mi kên beŋe wune. ²⁴ Mi ne bibina temo nde, mi ta beŋe wune kome mi ta kè ke Espanye ké. Mi ta kwanɔdyé moŋo ŋgimo mesosa sine wune, né temo mbe pa wey biran. Wune ta kame mi yí kè tikidyé mi ke kendi te. ²⁵ Ma ndana, mi ta pa kè kame botu be Njambiyé be diyé ke Yerusalem baka. ²⁶ Keto bekriten bete be diyé ke meneti me Maseduwan nê Akay baka beŋma kimote nde, bo ndém moŋi yí kame ne buka bomo ke njoka botu be Njambiyé be diyé ke Yerusalem baka. ²⁷ Bekriten bete ne ŋguru wan kwadyé kelɔ dete saŋgwe ne bari. Yo nde, bo yákaŋgwe kame gba bo dete, keto Beyuden bete be me bekriten baka kamma botu bete be yeti Beyuden baka ne nje meyasi mete yi Kimɔ Sisiŋ nye mumo ké. Dete, yakama sendi nde, botu bete be yeti Beyuden baka nyéki bo meyasi mete yi yakama kame bo ke jorŋgwe dyan. ²⁸ ŋge mi sidye mekele menɔri si kè tikidyé meyasi hene te yi bo ndem- ma ké, ma nje pesa ne weri kè no Espanye. ²⁹ Mi duwá nde, *Krist ta tonje mekombila ke kendi te yi mi ta kè weri ké.

³⁰ Wune njɔŋ, wuse ke tiko temo ke yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. Sendi, Kimɔ Sisiŋ ke kelɔ nde, wuse kwádyangwe tande su. Dete, mi ke kobile ŋgweta ne wune nde, sine wune bêki saŋgwate yí ŋgweta ne Njambiyé ne temo su hene keto mbe, ³¹ ma mi nje saŋgwa ne meboŋe ke mebo me botu bete be ti pa tiko temo ke yi Kumande Yesus ke Yuda baka. Wune ŋgwé-taŋgwe dete, né botu be Njambiyé be diyé ke Yerusalem baka jay meyasi mete yi mi ta kè tikidyé, yí kame ne bo ké. ³² Dete, ŋge Njambiyé jaye, mi ta dya weri ne mesosa, komete, mi má pa wedyá ne te sine wune. ³³ Njambiyé te e nye tete ko dɔy pepé wune hene, *amen.

Pol ke nyeno benjɔŋ bene be Rom

16 Mi ke kaŋe dɔmbu dɔusu Febe nye wune. A ke kelɔ mesay me diyakere ke njɔŋ botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus ke Kenkere baka. ² Mi lépi dete, né wune bu nye kimote, keto wuse hene saŋgwate sine be Nyangwe Kumande wusu. Wune bôŋ nye dete nda yi botu be Njambiyé yákaŋgwe kelɔ tande yan ké. Wune kâma nye meŋgimo hene ke meyasi hene te yi ta

kwá nyé ké. Wuné kél sendi dete, keto a kamma bomɔ budyate, bɔ mi né nguru wombe sendi. ³ Wuné nyên mi Pirisil bene njonɔ wene Akilas. Sine bo ngbɔ kelɔ mesay nyé Krist Yesus. ⁴ Bo diyima sɔɔ yí jonɔgwe né mi. Yeti ndi mi nyepɔ ké nyé bo wosoko na, yasi wete, menjonɔ mé botu hene be tike temɔ ké yi Kumande Yesus be yeti Beyuden baka ké nyé sendi bo wosoko dete. ⁵ Wuné nyên sendi njɔɔ botu bete be tike temɔ ké yi Kumande Yesus be diki wesidya kanɔ Njambiyé ké tɔ dyan baka. Mi ké nyenɔ Epenet, sɔɔ temɔ mbe. Yo nyé be bosa mɔ te é kandima tikɔ temɔ ké yi Krist ké Asi. ⁶ Wuné nyên Mariya, a wɔnduma biriki keto yun. ⁷ Wuné nyên mi Anderonikus bene Yuniyas, sine bo kandɔ wete. Sine bo diyima sendi ké jɔɔ. 'Bo ké jaye bo budyate ké njoka botu be tomun be Nyangwe Kumande wusu. Yo bo kandé tikɔ temɔ ké yi Krist né mi. ⁸ Mi ké nyenɔ Ampilyatus, sɔɔ temɔ mbe, wuse sangwate sine be Nyangwe Kumande. ⁹ Wuné nyên mi Urubɛ, sine bo ngbɔ kelɔ mesay nyé Krist. Wuné nyên sendi mi Stakis, sɔɔ temɔ mbe. ¹⁰ Mi ké nyenɔ Apeles, a tedya gbate nde, a tikima temɔ né ngbik ké yi Krist. Mi ké nyenɔ sendi botu be tɔ be Aristobul. ¹¹ Wuné nyên mi Herodiyɔɔ, sine nyé kandɔ wete. Wuné nyên sendi botu be tɔ Narisis. Bo sangwate bene be Nyangwe Kumande. ¹² Mi ké nyenɔ bedyambu busu Tirifen bene Tirifos. Bo ké wɔndɔ biriki yí kelɔ né mesay mé Nyangwe Kumande. Mi ké nyenɔ sendi dyambu dyusu Persis, sɔɔ temɔ su, a jekima wɔndɔ biriki yí kelɔ sendi né mesay mé Nyangwe Kumande. ¹³ Mi ké nyenɔ Rufus, nyé kɔɔ mɔ te é bengwe Nyangwe Kumande. Mi ké nyenɔ nyangwe wene, a mé nda nyangwe sendi. ¹⁴ Wuné nyên mi Asinkirit né Filegɔɔ, nyenɔ sendi Hermas né Patrobas bɔ Hermas. Wuné nyên sendi benjonɔ busu be jonɔna bene bo baka. ¹⁵ Mi ké nyenɔ Filoklɔɔs né Yuliya, nyenɔ sendi Nere bene dyambu dyene. Mi ké nyenɔ Olimpas bɔ botu be Njambiyé hene be jonɔna bene bo baka. ¹⁶ Wuné nyênnyangwe tandé yun wusa nda botu be Njambiyé. Menjonɔ mé botu hene be tike temɔ ké yi Krist baka ké nyenɔ wuné.

¹⁷ Wuné njɔɔ, mi ké kombile ngweta né wuné nde: Wuné dɔy né sɔɔ né botu bete be lɔ dyambi né yasi te

yi benjonɔ busu tedya wuné ké kasi *Krist ké. 'Bo ké kelɔ nde, bomɔ bakanɔgwe, jatidye sendi bo ké beya nje. Wuné lɔndu ké kéki yan. ¹⁸ Wuné dɔy né sɔɔ né bo, keto njel bomɔ nda bete ti kél mesay nyé Krist te Nyangwe Kumande wusu na. Yasi wete, bo kpál sɔɔ ndi nje mɔy yan. 'Bo ké punje kimɔ lɛpi ké kondɔ numbu, mbɔmbile bomɔ yí sebile né botu bete be yeti ké duwe njoka beya yasi baka. ¹⁹ Ké be wuné, bomɔ hene sima duwe nde, wuné ké wokuna ké men Nyangwe Kumande wusu, dete mi né mesosa né wuné. Ké nje te yi kelna kimɔ yasi, mi gɔru nde, wuné bɛki né dyanɔ te yi kelɔ yo. Ma ké nje te yi kelna beya yasi, wuné tɔ nyeki bɔ kete na, wuné kɔnju yo. ²⁰ Njambiyé te é nyé tete kɔ ta be ké pɔɔ *Satan ké njɔ mekol mun. Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kél ngikwa né wuné. ²¹ Timɔte, mɔ te yi sine nyé kele say kɔ ké nyenɔ wuné. Likiyus né Yasɔɔ bɔ Sosipater ké nyenɔ sendi wuné. Sine bete ké kiya kandɔ wete. ²² Mi, Tertiyus ké nyenɔ wuné, wuse sangwate sine be Nyangwe Kumande. Mi mɔ meketi mé Pol, yo mi kete mekana maka. A dikima lɛpɔ, mi ké keto. ²³ Gayus, mɔ te yi mi Pol ya ké tɔ dyene kɔ ké nyenɔ wuné. Botu bete be ma tikɔ temɔ ké yi Kumande Yesus baka ké diki wesidya sendi ké tɔ dyene kanɔ Njambiyé. Erast te nyangwe banmasa te é bakidye mɔni ké dya waka kɔ ké nyenɔ wuné. Wusu maɔ Kwartus ké nyenɔ sendi wuné. [²⁴ Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kél ngikwa né wuné.]

²⁵ Wuse sɔmbila Njambiyé. A yakama nyé wuné deti. A kél yo né nje Kimɔ Tom te yi mi pelé ké kasi Yesus Krist ké. Kimɔ Tom te ké punje yasi te yi Njambiyé ma sɔdyukwe mbɔmbu kandé ké kandina mbokɔ mesew mesew ké. ²⁶ Ma ndana, yasi te yi botu be punja melɛpi mé Njambiyé ketima ké njɔ punje yasi ké yi bɔ sɔdyate mbɔmbu ké. Dete, bo njɔ bɔ Kimɔ Tom te ké lɛpɔ nyé mekandɔ mé bomɔ hene, né bo duwe yo. 'Bo kelma dete bengwe yasi te yi Njambiyé te é diyé kɔ né kɔ kɔ pesima ké. Meyasi kwanama dete, né bomɔ tiki temɔ ké yi Njambiyé, wokuna sendi né nyé. ²⁷ Siya Mɔ te é né kɔɔ dyanɔ, yo ndi Njambiyé nyepɔ. Luksa bɛki né nyé kɔ né kɔ né nje Yesus Krist, *amen.

1 KŌREŊT

Yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist kete mekana mete yɔko kenje bekriten bete be diye ke Kŏreŋt baka, yite a ke Efes. Kŏreŋt bɔ nyangwe dya ke meneti Begrek. Yo bɔ ne sumba budyate. Nyangwe mesukul me nembina meyasi bɔ sendi kete. Bomɔ dikima kanɔ meyasi tuku tuku tiko Njambiyɛ. Bomɔ budyate dikima jonna ke nyem nyem jonngwe nɛ ke sap sap jonngwe. Yo nde, bekriten be Kŏreŋt kandima keto mekana kenje Pol ke kasi megwaki nɛ ke kasi menjay mete yi bo si kelb ne sadaka nye banja benjambiyɛ kɛ. Pol wokuma sendi kasi mebaka nɛ kasi mewanja mete yi dikima kwanja ke njoka yan kɛ. E nye kola budyate keto mekana maka yɔ kite ne bo, nembɛ sendi kasi womiya bemuŋ nye bo.

Wuse yakama bake mekana maka ke nyangwe menjabiyɛ yitan jɔ yitani:

1. Kasi mebaka ke njoka bekriten be Kŏreŋt (kumte 1-4).
2. Gbasina beya sap sap jonngwe te yi kwanjama ke njoka bekriten be Kŏreŋt (kumte 5-6).
3. Tembidiya yotu pupunate ke mbombu Njambiyɛ nɛ kasi gwaki (kumte 6-7).
4. Kasi menjay mete yi bo si kelb ne sadaka nye yɔja meyasi kɛ. Kriten yeti se bala na, ko dete, a jŏhnanngwe nan? (kumte 8-11).
5. Meyasi yakanngwe kwanja ne nje te ke njɔŋ bekriten. Kasi medye me Njambiyɛ (kumte 11).
6. Kimɔ meyasi mete yi Kimɔ Sisiŋ nye kɛ nɛ mesay mete yi wuse yakanngwe kelb nɔ kɛ (kumte 12-14).
7. Kasi womiya bemuŋ (kumte 15).
8. Kasi ndemna meyasi yɔ kame ne besɔ (kumte 16).

1 Yo mi Pol, mi yi Njambiyɛ jebama nda yi nye kwadya nde, mi bɛki mɔ tomun Krist Yesus, yo mi sine maŋ wusu Sositen ² kete mekana maka kenje wune njɔŋ botu bete be tike temɔ ke yi Njambiyɛ ke Kŏreŋt baka. Wuse kɛti kenje wune botu bete be Njambiyɛ tɔkuma, be diye sanngwate ne Yesus Krist, wune be Njambiyɛ jebama, nɛ wune be ndi bene baka. Wuse kɛti sendi kenje bomɔ hene be diye ke membey hene, bomɔ bete be tubɛ dɔnɔ Nyangwe Kumande wusu Krist Yesus te Nyangwe Kumande wan nɛ wusu sendi. ³ Njambiyɛ sanngwe wusu nɛ Kumande Yesus Krist kɛl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

⁴ Mi ke nye Njambiyɛ wombe wosoko menjimɔ hene ke kasi yun, keto ngikwa te yi nye kelma ne wune ke diyɔ te yi wune diye sanngwate wune be Krist Yesus kɛ.

⁵ Yo nde, Njambiyɛ tonja wune ne mekombila ke meyasi hene ke melɛpi te yi wune lɛpe nɛ ke nje duwɔ yasi hene, keto wune be Yesus Krist sanngwate. ⁶ Yo nde, Njambiyɛ tonja wune ne meyasi mete, keto wune jayma ne temɔ yun hene nde, lɛpi te yi bo wokuma nje lɛpɔ nye wune ke kasi Krist kɛ, gbakasi. ⁷ Dete, ke diyɔ te yi wune diye kete ndana yɔ ladye ne ngimɔ te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist ta punje ne yotu kɛ, Njambiyɛ nya wune meyasi hene te yi Kimɔ Sisiŋ nye mumɔ kɛ. ⁸ Yo ndi nye ta kelb sendi nde, wune dɔy ne ngbingim kumɔ ke yesɔ siyna mbokɔ, nɛ wune be kine mɔkɔ beya yanja te yi bo yakama lɛpina ne wune kete ke *Yesɔ Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist na.

⁹ Njambiyɛ te ε jebama wune, nɛ wune diy sanngwate wune be Mɔnɔ wene, Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kɔ tɔnjukwe meyasi mete yi nye si lɛpɔ kɛ.

Kasi mebaka ke njoka

bekriten be Kŏreŋt

¹⁰ Wune njɔŋ, mi ke ngweta ne wune ke dɔnɔ Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist nde, lɛpi yun hene bɛki ndi wete. Mebaka tɔ berhanngwe ke njoka yun na, yasi wete, wune bɛki gba sanngwate, diyɔ temɔ wete, be sendi ne metake wete. ¹¹ Wune njɔŋ, mi lɛpi dete, keto mi wokuma kasi yun ke numbu botu be tɔ Kolowe nde, yo ne metandɔ ke njoka yun. ¹² Ma yasi te yi mi kwadyɛ lɛpɔ kɛ, yo nde, ke njoka yun banja nde: «Mi wɔkunangwe mbe ne Pol.» Banja nde: «Mi wɔkunangwe mbe ne Apolos.» Banja yan nde: «Mi wɔkunangwe mbe ne Sefas.» Banja sendi nde: «Mi wɔkunangwe mbe ne *Krist.»

¹³ Yite nde, Krist bakima ka yotu ne baka? 'Yo ka Pol yi bo ngbama ke kroa keto yun? Ho nde, ke yi bo tɔpuma ne wune ke mɔkɔku kɛ, 'bo tɔpuma ka wune ne dɔnɔ Pol? ¹⁴ Mi ke nye Njambiyɛ wosoko, keto ke njoka yun mi tɔ tɔpe wete mumɔ ke mɔkɔku na, soŋɛ ndi Kiripus nɛ Gayus. ¹⁵ Dete, mumɔ wete ne wete ti yaka lɛpɔ nde, bo tɔpuma wune ke mɔkɔku ne dɔnɔ dyembe na. ¹⁶ Mi tɔpuma sendi botu be mɔy tɔ Stefanas ke mɔkɔku. Ke kɔŋte, mi yeti ke duwe, ho mi tɔpuma sendi wete mumɔ ke mɔkɔku na. ¹⁷ Yo nde, Krist tɔ tome mi yɔ tɔpuna bomɔ ke mɔkɔku na. Yasi wete, a tomma mi, nɛ mi nje lɛpi Kimɔ Tom. A tɔ tome mi, nɛ mi nje lɛpi ne nje jɛŋ ndapi te yi bomɔ na, kambɔ lɛpina kasi sɔŋ te yi Krist gwɔ nɔ ke kroa kɛ me nje gwe ne gbelate.

Kasi dyanɔ te yi bomɔ nɛ dyanɔ

te yi Njambiye

¹⁸ Yo nde, botu bete be ta yambile baka wóku yan lɛpina kasi sɔŋ *Krist ke kroa nda abalmba. Ma ke yusu, wuse be ma jɔ baka, kasi sɔŋ Krist ke kroa ne ŋgungudye Njambiye. ¹⁹ Yo nde, yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: «Mi ta yangile dyanɔ te yi botu be dyanɔ be nɔ ké, sɔŋe duwɔ yasi te yi botu be duwɔ yasi be nɔ ké.» ²⁰ Ma ndana, nda ba ne dyanɔ kɔ? Ma nda ba mɔ ketina meyasi kɔ? Ma mɔ jɛŋ duwɔ lɛpi te yi ŋgimɔ te yɔkɔ ba nda? 'Njambiye ti kele ka nde, dyanɔ te yi botu be meneti maka kpâl be yasi abalmba na? ²¹ Yo nde, ke meyasi mete yi Njambiye kusuma yí tedye nde, a ne dyanɔ ké, botu be meneti maka ne dyanɔ te yan ti be ne deti te yi duwe Njambiye ne nje meyasi mete na. Yo dete yi Njambiye beŋma kimɔte yí jɔŋgwe botu bete be tike temɔ ke yene baka ne nje pelna Kimɔ Tom te yi wuse lɛpe ké. Kimɔ Tom te, bomɔ béŋa yan nde abalmba. ²² Beyuden ke diyɛ meyekambiyɛ, né bo beŋ, ma Begrek ke sɔŋ yan duwɔ yasi. ²³ Yasi wete, ke be wuse, wuse péla su kasi Krist te yi bo ŋgbama ke kroa kɔ. Ke yi Beyuden, yo yasi te yi yakama jatidye bo ke beya nje, ma ke yi botu bete be yeti Beyuden baka, yo yasi abalmba ke yan. ²⁴ Yasi wete, ke yi baka be Njambiye jebama baka, ko Beyuden ko Begrek, ke yan, Krist ke punje ŋgungudye Njambiye ne dyanɔ dyene, ²⁵ keto yasi te yi Njambiye kele yi bomɔ beŋe nde abalmba ké, yo yasi te yi laŋsa dyanɔ bomɔ. Sendi, yasi te yi Njambiye kele yi bomɔ beŋe nde, yo kine deti ké, yo yasi te yi be ne deti laŋsa deti bomɔ.

²⁶ Ma wune njɔŋ, wune sâmbila misi beŋe ne teri yun, wune botu bete be Njambiye jebama baka. Ke njoka yun kine budya bomɔ kete ne dyanɔ te yi wule ke yi botu be meneti maka na. Kine budya ŋgabolo bomɔ ho budya bomɔ be wulma ke mɔy tɔ nyangwe bomɔ na. ²⁷ Yo nde, Njambiye sawma meyasi me meneti maka yi bomɔ beŋe nde abalmba ké yí wuŋgwe ne botu be dyanɔ. A sawma meyasi mete yi bomɔ beŋe nde, yo kine deti ké yí wuŋgwe ne detina meyasi. ²⁸ A sawma meyasi me meneti maka yi bomɔ beŋe nde, yo yeti yaŋa nɛ yike yi bomɔ yeliye ké. Yo meyasi mete yi bomɔ paye ké. A kpalma bɔ yite yí kelɔ nde, meyasi mete yi bomɔ beŋe nde, yo ne deti ké tî beki se ne deti na. ²⁹ A kelma dete, ma mumɔ me nje bendidye yotu ne ke mbombu wene. ³⁰ Ma yo Njambiye kele nde, wúne be Krist Yesu bêki saŋgwate. A kelma nde, Yesu Krist bêki dyanɔ dyusu. A kwanma ne nye yí kelɔ nde, wuse bêki ne ŋgben, be pupunate ke mbombu wene, kwɔ sendi ne nye yí kolɔ ne wuse ke mebeyɔ musu. ³¹ Dete, mekana me Njambiye ke lɛpɔ nde: «Mɔ te ε kwadye lukse yotu, a lûksa yotu ndi ke yasi te yi Nyangwe Kumande kelma ké.»

Pol ke kɛ mbombu yí lɛpina

ke kasi dyanɔ Njambiye

2 Ma wune njɔŋ, ke yembe, ke yi mi kɔ nɔ pe yun ké, mi tî lɛpina ne yina nyangwe jɛŋ duwɔ ndapi ho ne yina nyangwe dyanɔ yí kwandye ne yasi te yi Njambiye ma sɔdyukwe ne mbombu ké nye wune na, ² keto mi pesima nde, mi yeti ke kwadye duwe yina yaŋa dele ke njoka yun na, siya yasi te yi mi kwadye duwe, yo ndi Yesu Krist, laŋsa laŋsangwe kasi ŋgbana ne ke kroa. ³ Ma dete, ke yi mi jɔŋnama nɔ ne ŋguru wombe ke njoka yun ké, mi bɔ nda tekina mumɔ. Mi gwɔ wɔ ŋgwangwa. ⁴ Ke yi mi tedya nɛ ke yi mi pelma ne mɛlɛpi me Njambiye ké, mi tî sɔŋ nje te yi dalɛ bomɔ ne jɛŋ ndapi te yi wule ke dyanɔ bomɔ ké na. Yasi wete, mi lɛpinama tedye nde, Kimɔ Sisiŋ ne ŋgungudye, ⁵ kambɔ tikina temɔ te yi wune tike ke yi *Krist ké me nje wule ne nje dyanɔ bomɔ, né yo wul ndi keto deti Njambiye. ⁶ Yo nde, wuse ke tedye kasi dyanɔ nye botu bete be me betomba ke nje te yi Sisiŋ baka. Yasi wete, yeti dyanɔ te yi wule ke yi botu be meneti maka ho ke yi bekum be meneti maka be ta si kwɔ nɛmenɔ baka na. ⁷ Wuse tedya dyanɔ Njambiye yi mumɔ yeti ne deti te yi biye to te ké. Yo dyanɔ te yi nye ma sɔdyukwe ne mbombu yi nye ma kiki tembidyɛ, yite mbokɔ tî pa kusuna na. A kelma dete, né wuse be ne ŋgabiye ke meluksa mɛne. ⁸ Kine kum wete ne wete ke njoka bekum be meneti maka duwɔ dyanɔ te na. Yo nde, bo má dukwe dyanɔ te, ma bo tî ŋgba Nyangwe Kumande te ε ne meluksa hɛne kɔ ke kroa na. ⁹ Yasi wete, yo kelnama nda yi yo ketinate ke mekana mɛne nde: «Yasi te yi misi tî beŋe ne toru nɛ yi mɛtɔ tî woke ne toru, yasi te yi temɔ mumɔ tî take wete yesɔ, yo yasi te yi Njambiye kombila pe yi botu bete be kwadye nye baka.» ¹⁰ Yo ndi wuse yi Njambiye punja yo nye wuse ne nje Sisiŋ ne. Yo nde, Kimɔ Sisiŋ Njambiye ke nɛmbe duwe meyasi hɛne, ko meyasi mete yi diyɛ sɔdyate ne gbɔl ke mɔy temɔ Njambiye ké. ¹¹ Ma mɔ te nda ke duwe yasi te yi diyɛ ke temɔ jakɔɔ mumɔ kɔ? 'Yeti ndi sisiŋ mumɔ ne ŋguru wene ke duwe yasi te yi diyɛ ke mɔy temɔ ne ké na? Dete sendi, kine mumɔ wete ne wete ke duwe meyasi mete yi diyɛ ke mɔy temɔ Njambiye na, sɔŋe ndi Sisiŋ Njambiye nyepɔ. ¹² Ke be wuse, wuse tî bɔ su sisiŋ te yi wule ke yi botu be meneti maka na. Yasi wete, wuse boŋma su Sisiŋ te yi wule ke yi Njambiye, né wuse duwe meyasi mete yi Njambiye nye wuse ne gbelate ké. ¹³ Ma wuse tî lépi yo ne dyanɔ te yi botu be meneti maka tedye ké na. Yasi wete, wuse lépi su yo ne dyanɔ te yi Kimɔ Sisiŋ tedye ké. Dete, wuse ke tedye meyasi mete yi Sisiŋ Njambiye nye botu bete be ne Sisiŋ te baka. ¹⁴ Yo nde, mɔ meneti maka ti yaka jaye meyasi mete yi wule ke Sisiŋ Njambiye na, keto ke yene, yo abalmba. Sendi, a yeti ne deti te yi nɛmbe duwe meyasi mete na, keto mumɔ dúkwe yo ne nje deti te yi Sisiŋ. ¹⁵ Ma mɔ te ε me ne Sisiŋ Njambiye kɔ yakama duwe meyasi hɛne. Yasi wete, kine mumɔ wete ne wete yakama duwe teri

jonḡwe mɔ te na. ¹⁶ Ma yo ketinate nde: «Nda ke duwe dyanɔ Baba Mbokɔ kɔ? Nda yakama kite nye kɔ?» Ma wuse su ne takina yasi te yi *Krist.

Kasi kelna mesay me Njambiyɛ

3 Wune njɔɔ, ke be mi, ke yi mi lɛpinama nɔ nye wune kɛ, mi ti yaka lɛpina nda mi lɛpinanḡwe nye botu bete be me ne Sisiɔ Njambiyɛ ke yotu na. Mi lɛpinama nda mi lɛpinanḡwe nye botu bete be beḡwe mɛwobɔ me mɛmbundɔ baka. Ke jonḡwe te yi wune jonḡna nɔ wune be *Krist kɛ, mi lɛpinama nye wune nda mi lɛpinanḡwe nye gbela bɔnɔsike. ² Mi nya wune mɔɔkɔ mɛberi, nɛ wune dye. Mi ti nye wune detina mɛdye na, keto ke ngimɔ te yite, ma wune ti yaka dye yo na. Ma ko kumɔ ndana wune ti yaka dye yo na, keto wune ndi botu bete be ke beḡwe mɛwobɔ me mɛmbundɔ. ³ Nḡe be nde, nyanḡwe temɔ nɛ metandɔ ke beḡna ke njoka yun nda yi yo beḡna kɛ, 'yite ti tɛdya nde, wune ndi botu bete be beḡwe mɛwobɔ me mɛmbundɔ na? 'Yo ti tɛdya nde, wune ke jonḡna beḡwe yasi te yi bomɔ tedye kɛ na? ⁴ Ma ke ngimɔ te yi yɔkɔ lɛpe nde: «Mi wókunanḡwe mbe ne Pol,» yɔru nde: «Mi wókunanḡwe mbe ne Apolos,» 'yite ti tɛdya nde, wune ke jonḡna nda gbela bomɔ na? ⁵ Ma Apolos ba nda? Pol ba ne nda? Wuse hene yiba ndi gbela botu be mesay be Njambiyɛ. Njambiyɛ kwanma ne wuse yí kelɔ nde, wune tiki temɔ ke yene. Mumɔ hene ke njoka su ke tonje say te yi Nyanḡwe Kumande nya nye nde, a kɛl kɛ. ⁶ Mi bɔ mbe mɔ benate, Apolos mɔ nyanja mɔɔku kete. Ma yo Njambiyɛ kele nde, yo jɔɔ. ⁷ Dete, mɔ te ε be nɛ mɔ te ε nyanje mɔɔku kete kɔ, bo hene yiba gbelate. Ma mɔ te ε be ne njuku mesay mete hene kɔ, yo Njambiyɛ, nye mɔ te ε kele nde, yo jɔɔ kɔ. ⁸ Mɔ te ε be beko nɛ mɔ te ε nyanje mɔɔku nyanja kete kɔ ndi wete. Mumɔ hene ta be ne nduku mesay mene beḡwe misi mesay mene. ⁹ Wuse ke kelɔ mesay sine be Njambiyɛ. Wune ngwan Njambiyɛ, wune sendi tɔ te yi Njambiyɛ sume kɛ. ¹⁰ Mi ma tembidyɛ mekol me tɔ nda kpasa mɔ sumna njumɔ beḡwe say te yi Njambiyɛ tomma mi ne ngikwa ne nde, mi njaki kelɔ kɛ. Ma ndana, mbanja ke kɛ mbombu ne say bendidyate. Yasi wete, mumɔ hene dɔy ne sɔsɔ ke kwalɔ bɔ mesay mete yi nye bendidyɛ ne tɔ kete kɛ. ¹¹ Mekol me tɔ te yi sima tembidyɛ kɛ, yo Yesus Krist. Dete, kine wete mumɔ ε yakama nje tembidyɛ sendi wete mekol me tɔ dele na. ¹² Ma banja ta bendidyɛ tɔ kete ne lɔr, banja ne bɔj sumba, banja ne kpasa metari, yi banja ne mejeti, yi banja ne menjoy ho ne mbɔru ngon. ¹³ Yasi wete, bɔ mesay me mumɔ hene ta pundɔ puyɛ ke nyanḡwe yesɔ. Yesɔ te dite ta gbasɔ bɔ mesay me mumɔ hene yí tedye ne deti te. ¹⁴ Ke tɔ te yi mumɔ njɔ bendidyɛ ke gweyɔ mekol me tɔ te yi sima tembidyɛ kɛ sume kol ke dite, mɔ te ta be ne nduku mesay mene. ¹⁵ Yasi wete, ke tɔ te yi mumɔ njɔ bendidyɛ kete kɛ si lolɔ, mɔ te ta kɔɔ nduku mesay mene. Ndi nde, nye ne nguru wene ta jɔ, ma yo ta be nda yi mumɔ diyɛ nɔ ke dite kɛ. ¹⁶ 'Yite nde, wune yeti ke duwe nde, wune mbanjɔ Njambiyɛ na? 'Wune yeti ke duwe ka nde, Sisiɔ Njambiyɛ ke jonḡna ke yotu yun na?

¹⁷ Nḡe mumɔ bekidye mbanjɔ Njambiyɛ, Njambiyɛ ta bekidye sendi mɔ te, keto mbanjɔ Njambiyɛ tumbu, yo wókunanḡwe ndi ne nye, ma mbanjɔ te, yo wune.

¹⁸ Mumɔ tɔ sebila yotu ne ne nguru wene na. Nḡe wete mumɔ ke njoka yun take nde, a ne dyanɔ nda yi botu be meneti maka take kɛ, a kpâl be nda lem ke misi me botu be meneti maka, na nje be ne kpasa dyanɔ. ¹⁹ Keto, yasi te yi botu be meneti maka take nde, yo yasi dyanɔ kɛ, yo ne yasi abalmba ke misi me Njambiyɛ. Yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Njambiyɛ ke kpalo kelɔ nde, botu be dyanɔ bêbikwe ke mekele me likisi man.» ²⁰ Yo sendi ketinate ke yinɔ mbey ke mekana me Njambiyɛ nde: «Baba Mbokɔ ke duwe meyasi mete yi botu be dyanɔ take kɛ. A duwɔ nde, yo hene gbelate.»

²¹ Dete, mumɔ tɔ susula yotu ke mekele mete yi bomɔ yakama kelɔ kɛ na. Mumɔ tɔ kel dete na, keto meyasi hene wókunanḡwe ne wune. ²² Yo nde, ko Pol ko Apolos ko Sefas, ko meyasi hene te yi diyɛ ke mbokɔ, ko jonḡwe ko sɔɔ ko meyasi mete yi kete ndana ko meyasi mete yi ta nje ke metu mete yi mbombu, ²³ meyasi mete hene wókunanḡwe ne wune, ma wune wókunanḡwe yun ne *Krist, Krist wókunanḡwe ne Njambiyɛ.

Tɛri botu be tomun be Yesus

4 Dete, mumɔ hene yakanḡwe bɔ wuse nda botu be mesay be *Krist, nda baka be Njambiyɛ nya bo say bakidyɛ meyasi mene yi nye ma sɔdyukwe ne mbombu kɛ. ² Ma yasi te yi bo diyɛ mumɔ hene ε be ne say bakidyɛ meyasi, yo nde, a nyêki temɔ ne ke mesay mene. ³ Ma ke yembe, ko wune ko botu be meneti maka jɔsa mi, yo yeti ke kelɔ mi mɔnɔ yanɔ ne mbet na. Ko mi ne nguru wombe yeti ke jɔse yotu mbe na. ⁴ Yo nde, mi yeti ke duwe yinɔ beya yasi te yi mi kelma kɛ na. Ko beko dete, yite yeti ke tedye nde, mi kine mejɔsɔ na. Ma mɔ te ε jɔse mi kɔ, yo ndi Nyanḡwe Kumande nyepɔ. ⁵ Dete, wune tɔ yan jɔse yinɔ yasi pinɔ te yi ngimɔ tɔ pa dyɔ na. Wune lâdya kumɔ ke ngimɔ te yi Nyanḡwe Kumande ta nje kɛ. Yo nye ta punje meyasi mete yi diyɛ sɔdyate ke yitil kɛ ke puyɛ. A ta gbasɔ metake mete yi mumɔ be nɔ ke mɔy temɔ ne kɛ. Yo ke ngimɔ te yite yey yi Njambiyɛ ta bese mumɔ hene beḡwe bɔ mesay mene. ⁶ Wune njɔɔ, yike hene yi mi lɛpima ke kasi mbe nɛ ke kasi Apolos kɛ, mi lɛpi yí kame ne wune, nɛ wune beḡwe jonḡwe dyusu yí jekɛ ne kelna meyasi mete yi wuse lɛpe nɔ kɛ. Ma mumɔ tɔ kel yinɔ yasi lanja yike yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ kɛ na. Wune tɔ susula yotu keto wete mumɔ yí kpalo yeliye ne mbanja na. ⁷ Keto nda lɛpe nye we nde, we kwɔ mbanja mumɔ? Yasi hene te yi we be nɔ kɛ, 'yeti Njambiyɛ nye we na? Ma nḡe be nde, Njambiyɛ nye we meyasi mete, keto nḡe yi we nje susule yotu nda bo tɔ nye we nyekɔ kɛ? ⁸ Mɔy yun me ne ditɔ. Wune me ne kusuku. Wune me bekum tikɔ wuse. Mi kwadyikwe nde, wune bêki biran bekum, nɛ wuse nam sine wune. ⁹ Keto mi ke beḡe nde, Njambiyɛ kelma nde, wuse botu be tomun bene kpâl be njena bomɔ ke njoka besɔ. A kelma nde, wuse kpâl be nda botu bete yi bo lɔ ke gbegbe wo ke mbombu bomɔ hene. Yo nde, ke to mbokɔ hene, ke mbombu be-

jaki nè ke mbombu botu be meneti maka, wuse kpalma nje be su nda yasi te yi bomɔ ngbɔ kindɔ. ¹⁰ Wuse su belem keto Krist, ma wune yun ne dyanɔ, keto wune be Krist sangwate. Wuse su ne tekɔ, ma wune yun ne detɔ. 'Bo ke lukse yan wune, ma wuse ke kpalɔ sangwa su ne yeliya. ¹¹ Ko kumɔ ndana wuse ke gwe nja, gwe yesidye, gwe diyɔ sɔkere. 'Bo ke mende wuse, wuse ke jɔɔna kwey ne kwey. ¹² Wuse ke wɔndɔ biriki kel mesay ne meɔɔ musu. 'Bo ke kita ne wuse, ma wuse ke kpalɔ nje ngweta su ne Njambiyɛ nde, a nyɛki bo mekombila. 'Bo ke tedye wuse nyangwe meɔɔne, ma wuse ke kpalɔ disima. ¹³ Ko kumɔ ndana bo ke lepina beyate ne wuse, ma wuse ke kpalɔ lepina su ne kimɔ temɔ nye bo. Wuse me su nda dyan te yi bo wɔmbile ke to meneti kɛ lɛ ke kundu kɛ. Wuse me su sendi nda sara mbaya ke misi me bomɔ hene. ¹⁴ Mi ti kɛti meyasi maka kenje wune yi nye ne wune njɔn na. Yo yi kite ne wune nda bɔɔ bembɛ, sɔɔ temɔ mbɛ. ¹⁵ Keto ko beyekele nda betomay betomay mɔ njaki nje tedye kasi Krist nye wune, wune kine budya besangwe ke njokate na. Keto yo mi be sangwe wun ke jɔɔngwe te yi wune be Krist Yesu diye sangwate kɛ. Mi bɛki sangwe wun ke ngimɔ te yi mi boɔma ne Kimɔ Tom nje lepɔ nye wune kɛ. ¹⁶ 'Dete, mi ke ngweta ne wune nde, wune kɛl meyasi nda mi. ¹⁷ Yo yite kele nde, mi tɔm mɔnmbɛ Timɔte kenje wune. Nye sɔɔ temɔ mbɛ. Sendi, a nya sosu ne hene ke yi Nyangwe Kumande. A ta kelɔ nde, wune tɔka meyasi mete yi mi lepima nye wune ke jɔɔngwe te yi mi jɔɔna nɔ sine Krist kɛ. Yo yite yi mi tedye ke membey hene nye menjɔɔ me botu bete be ma tiku temɔ ke yi Kumande Yesu baka.

¹⁸ Baɔa bomɔ ke njoka yun sosama, susule yotu take nde, mi ti nje berɛ se wune na. ¹⁹ Yasi wete, nge Nyangwe Kumande jaye, mi ta nje berɛ wune nedɔ. Yo komete yey yi mi ta berɛ, simande bo gbate ne deti, yeti ndi lepinate ne numbu na. ²⁰ Keto *Kandɔ Njambiyɛ, yo yeti ke gbela lepi te yi numbu na, yasi wete, yo ke deti kelna mekele. ²¹ Nɛ nde, mi njɔki ne ngbasi nɛ nde, mi njɔki ne mekwadya nɛ te lepi, wune kwadyikwe nde, mi njɔki ne nge?

Kasi mekele me memi ke njoka

bekriten be Kɔrent

5 Bomɔ ke diki lepɔ ke membey hene nde, kelna mewanja ke kwanɔa budyate ke njoka yun. Ko ke njoka botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ baka, yo yeti ke berɔna dete na. Yo me nde, mumɔ ke jɔɔna bene nya sangwe wene. ² Ma wune ke kpalɔ susule yotu ke yite. Ma yo bɛki nde, wune kpɔl kɔla kpandɔ mɔ te ε kelma mekele mete kɔ sɔɔ ke njoka yun. ³ Ke be mi, ko bɛkɔ nde, sine wune yeti ke kiya mbey na, wuse sangwate ke pay te yi Sisiɔ. Ke yembe, sima si pesɔ jɔsi mɔ te ε kelma beya mekele mete kɔ, deke nda mi weri sine wune. ⁴ Komɛ wune ta wesidya ke kiya mbey ne dɛnɔ Nyangwe Kumande wusu Yesu, sine wune ta be sangwate ke pay te yi sisiɔ, ngungudye te yi Nyangwe Kumande

wusu Yesu ta be ke mbey te. ⁵ Komete, ne wune kin mɔ te nye ke meɔɔ me *Satan, na bekidye membundɔ mene, dete Njambiyɛ ta jɔɔngwe sisiɔ ne ke *Yesu Nyangwe Kumande. ⁶ Ma susula yotu te yi wune susule kɛ, kine to te na. 'Wune yeti ke duwe nde, ko mɔɔ ngɔ ne mbet ke kelɔ nde, mbɔɔ mampa hene wɔdyukwe na? ⁷ Wune me gbate jɔɔna mbɔɔ yasi, keto *Krist te *Mɔɔ Sam Paska te yusu sima nyena ne sadaka. 'Dete, wune sɔɔna njombu ngɔ, lɛ ne nan, nɛ wune nje be jɔɔna mbɔɔ yasi. ⁸ 'Dete, wuse tɛ kel jesu *Paska te ne njombu ngɔ ho ne ngɔ te yi tedye beya dyanɔ ho kɔtu dyanɔ na. Yasi wete, wuse kɛl yo ne memampa mete yi kine ngɔ kete kɛ, yite nde, ne pupuna temɔ nɛ gbakasi.

⁹ Ke mɔy mekana mete yi mi ketima kenje wune kɛ, mi lepima nde, wune tɛ kel kumbɔ wune botu be kelna mewanja na. ¹⁰ Ke kasi botu be kelna mewanja bete yi mi lepɛ nɔ baka nɛ ke kasi botu bete be nye temɔ ke meyasi, bɔ kasi botu be ngangila yasi nɛ baka be kane yiɔna meyasi tiku Njambiyɛ baka, mi ti lepi ne gbela botu be meneti maka na. Keto mɔ bɛki nde, mi lepi ne bo, ma yite diya nde, wune tɛ diy se ke meneti maka na. ¹¹ Ma yasi te yi mi kwadye lepɔ nye wune kɛ, yo nde, nge mumɔ lepɛ nde, nye manɔ wun nje kpalɔ nye bɔ ke kelna mewanja ho kpalɔ be ne njanɔ sumba ho jekɔ nye temɔ ke kanna yiɔna meyasi tiku Njambiyɛ, nge nye diki lepina beyate ne besɔ ho be mɔ gwena menjam ho mɔ ngangila yasi, wune tɛ kel kumbɔ ko dyena ne mbet wune njel bomɔ nda bete na. ¹² Ma yo berɔna mi ke nge yi mi ta jɔse ne gbela bomɔ? 'Yeti benjɔɔ bun yi wune yɔkangwe jɔse na? ¹³ Yo nde, ke yi gbela bomɔ, yo Njambiyɛ jɔse bo. Wune kpɔndi mɔ beya mekele sɔɔ ke njoka yun.

Kasi jɔsi ke njoka bekriten

6 Nge wete mumɔ ke njoka yun be ne lepi sangwe ne manɔ, nge kele yi nye mine misi bɔ lepi te kɛ nɔ ke yi botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ kine bɔ yo kɛ nɔ ke yi botu be Njambiyɛ kɛ? ² 'Wune yeti ke duwe nde, yo botu be Njambiyɛ ta jɔse botu be meneti maka na? Nge be nde, yo wune ta jɔse botu be meneti maka, 'sangwa ne gbela mɔɔ melepi? 'Wune ti yaka jɔse yite na? ³ 'Wune yeti ke duwe nde, wuse ta jɔse bejaki na? Nge be dete, 'sangwa ne melepi mete yi berɛ gbela meyasi me meneti maka? ⁴ Ma nge kele nde, ke njel melepi dete dyɔ ke njoka yun, wune ke lɛ njɔɔ botu bete be ma tiku temɔ ke yi Kumande Yesu kpalɔ kanɛ yo nye gbela bomɔ nde, bo jɔsa kɛ. ⁵ Mi lepi dete, nɛ njɔɔ biy wune. 'Yite nde, ke njoka yun kine mumɔ wete ne wete ε ne dyanɔ ε yakama kombile lepi ke njoka njɔɔ ne na? ⁶ 'Yo me nde, manɔ bɔnɔ manɔ kɛ nɔ ke yi botu bete be yeti ke tiku temɔ ke yi Njambiyɛ baka? ⁷ Gbate, yi ke yi wune me ke bɔ melepi mun kɛ nɔ ke mbombu bomɔ kɛ ke tedye nde, wune ma kɔɔ nje. Nge mumɔ kele yiɔna kɔtu mekele sangwe ne wune, keto nge yi wune ti kwɔnɔ lalɛ diyɔ ne sem kɛ? Keto nge yi wune ti tiki lalɛ nde, bo wɔmbila meyasi hene ne mbul ke meɔɔ mun kɛ? ⁸ Yasi wete, yo wune ke kelɔ kɔtu mekele sangwe ne baɔa bomɔ, wɔmbile meyasi hene ke meɔɔ me bomɔ.

Ma mekele mençri, wune kél hene sungwe ne bençri bun. ⁹ Yite nde, wune yeti ke duwe nde, botu bete be kele yasi kótute sungwe ne besò baka tí be ne mbey ke *Kandò Njambiyè na? Mumò tí sebila yotu ne na. Ko bembam bete be kine bomari be kele mewanja baka, ko bomari bete be yeti ke megwaki be kele mewanja baka, ko botu bete be kanè yija meyasi tikò Njambiyè baka, ko botu bete be ke megwaki be kele mewanja baka, ko bembam bete be ne òteri bomari baka, ko bembam bete be diye bene besò bembam nda yi mbam diye nò bene nyari ké, ¹⁰ ko botu be gubò, ko botu bete be nye temò ke meyasi, ko botu be gwena menjam, ko botu bete be lepina beyate ne besò baka, ko botu be ngangila yasi, botu bete hene tí be ne mbey ke Kandò Njambiyè na. ¹¹ Ma banja ke njoka yun bà kweye dete. Yasi wete, Njambiyè njà weye mebeyò mun tãke wune pupudye wune pesò nde, wune me ne ngbenj ke mbòm-bu wene. Yo kelna dete ne òinò Kumande Yesus Krist nè deti te yi Sisij Njambiyè wusu.

¹² Mi yakama kelò yasi hene te yi mi kwadye, yasi wete, yasi hene ti yaka kame mi na. Mi yakama kelò yasi hene te yi mi kwadye, yasi wete, ke yembe, mi tí jaye nde, yanja bìya mi ne bala na. ¹³ Medye njáki, né yo ké ke mçy. Ma mçy díy yí medye, yasi wete, Njambiyè ta kelò nde, bo hene yiba tí beki se na. Ndi nde, yotu ti díy yí kelna mewanja na. Yotu díy yí Nyangwe Kumande, ma Nyangwe Kumande diye ne yotu mumò. ¹⁴ Njambiyè te ε womiya Nyangwe Kumande kò ta womiyè sendi wuse ne ngungudye ne. ¹⁵ Wune yeti ke duwe ka nde, meyotu mun, yo medoku me yotu *Krist na? 'Mi ta nje bÿ medoku me yotu Krist, né yo nje be medoku me nya mewanja? Ko na. ¹⁶ Wune yeti ke duwe ka sendi nde, nge mumò niingwe nya mewanja, bene nye me ndi gba ne kiya yotu wete na? Yo dete yi mekana me Njambiyè ke lepò nde: «Bo hene yiba ta kpab nje be ndi mbundò wete.» ¹⁷ Ma mç te ε diye sangwate ne Nyangwe Kumande, mç te ne kiya takina yasi wete bene nye. ¹⁸ Wune kâmbi kelna wanja. Kwab beya yasi hene te yi mumò yakama kelò, yo yeti ke kpoke membundò mene na, yasi wete, mç te ε kele wanja, a kél beki dye ne gba membundò mene. ¹⁹ Wune yeti ke duwe ka nde, meyotu mun, yo mbanjo Kimò Sisij te yi Njambiyè nye wune yí jona ke yotu yun ké na? Yeti wune diye ne meyotu mun na. ²⁰ Keto Njambiyè kolma wune ne sulna yasi, dete wune bàkidya meyotu mun yí lukse ne Njambiyè.

Kasi megwaki

7 Ndana, ke meyasi mete yi wune ketima diye ne mi ké, kimçte nde, mumò tí kpoka nyari na. ² Ma yí kambò ne kelna wanja ne pam pam, yo díya nde, mumò hene bêki ne nya te wene nè nyari hene bêki ne njonç te wene. ³ Mbam yâkançwe tonje meyasi hene te yi mbam yâkançwe kelò nye nyari wene ké. Nè nyari kél sendi dete sungwe ne njom. ⁴ Yeti nyari name yotu ne ne nguru wene na, yasi wete, yo njom. Sendi, yeti mbam name yotu ne ne nguru wene na, yasi wete, yo nyari. ⁵ Ke njoka mbam bene nyari, mbanja tí kin jakçò

ke tarj na. Ndi nde, wune yakama díy kine sangwa ke tarj, nge be nde, wune sima nye ngin te yi kelò dete kumò ke ngimò te yi wune pesima, né wune pa nye sosu ke mençweta ne Njambiyè. Ke kçnte, nè wune njáki nje sangwa ne kòkò, kambò *Satan me nje sebile wune, keto wune ti yaka disima díy dete ké nò mbòm-bu na. ⁶ Yike yi mi lepe ké, mi lépi lepò yí kite ne wune, yeti ne nje te yi deti na. ⁷ Mi góru nde, bomò hene díy nda mi, yo nde, Njambiyè nya yasi dele dele yaka ne mumò hene, yòkò ne yike, ma yçru ne yiri.

⁸ Ke yi botu bete be kine bomari ho be kine bembam baka nè bekusò, mi ke lepò nye bo nde, yo kimçte nde, bo díy nda mi. ⁹ Yasi wete, nge bo beje nde, bo ti yaka gbisima díy dete na nè bo kél megwaki, keto gwaki kimçte lanja nde, mumò díy nda mbiye meduyò.

¹⁰⁻¹¹ Ma ke yi bembam bete be me ne bomari nè bomari bete be me ke megwaki baka, mi ke kombile lepò nye bo nde: Nyari tí dukwe ke bò njom na. Nge nye duwe ke bò njom, a tí ken se ke bò wete mbam na, yasi wete, a yòkwe ne kòkò nje dolò njom kobile gwaki yan. Sendi, mbam tí soja bò ne nyari na. Ma yeti mi lepe na, yo gba Nyangwe Kumande lepe dete.

¹² Ndana, yo mi ke lepò ne nguru wombe, yeti Nyangwe Kumande na. Mi ke lepò nde, ke yi bençri busu bari, nge mbanja be ne nyari kumò ndana nde, nya te ti pa tikò temò ke yi Kumande Yesus na, ma nge nya te pese nde, a ta ké mbòm-bu jona bene nye, a tí soja bò ne nye na. ¹³ Nge be sendi nde, yo nyari be ne mbam, kumò ndana nde, mbam te ti pa tikò temò ke yi Kumande Yesus na, ma nge mbam te pese nde, a ta ké mbòm-bu jona bene nye, nya te tí kin njom na. ¹⁴ Yo nde, nge mbam ti pa tikò temò ke yi Kumande Yesus na, Njambiyè ke pupudye nye keto nyari. Sendi, nge be nde, nyari ti pa tikò temò ke yi Kumande Yesus na, Njambiyè ke pupudye nye keto njom, keto nge yo ti kelna dete na, yite bònò bete yi wune ta ja baka ta be nda yasi memi, ndi nde, ndana bo me pupunate. ¹⁵ Yasi wete, ke yòkò ε ti pa tikò temò ke yi Kumande Yesus kò pese nde, a ke kwà, na kwân. Komete, mç njonç wun te ε tikama kò, ko mbam ko nyari tí díy mekomò ke yite na. Njambiyè jebama wuse, né wuse jona ne te. ¹⁶ Nyari, 'yo ka we ta jongwe njonç? Ma mbam, 'yo ka we ta jongwe nyari wà? We duwà ne nge?

¹⁷ Siya te ndi nde, mumò hene jònangwe ke òteri te yi Nyangwe Kumande pesima ké, ke òteri te yi Njambiyè dolma nye kete ke ngimò te yi nye jebama ne nye ké. Yo yasi te yi mi kobile lepò nye mençri me bomò hene be sima tikò temò ke yi Kumande Yesus. ¹⁸ Nge be nde, Njambiyè jebama mbam, yite bo sima pesò nye, a díy ndi ke òteri te yite. Ma nge be nde, a jebama nye, yite bo ti pa pesò nye na, a tí njangwe yotu yí ké sà bomò nde, bo njáki nje pesò nye na. ¹⁹ Ko bo pési mumò ko bo ti pese nye, yinçri hene gbelate. Ma yasi te yi be njukute ke meyasi mençri hene, yo bengwa membonga me Njambiyè. ²⁰ Mumò hene díy ndi ke òteri te yi Njambiyè dolma nye kete ke ngimò te yi nye jebama ne nye ké. ²¹ Nge be nde, we bà ke díy bala ke ngimò te yi Njambiyè jebama ne we ké, we tí njangwe yotu yò na. Yasi

wete, nge we kwadya nje te yi duwe ke diyo bala te, we ti ndekidya na. ²² Keto bala hene te yi Nyanngwe Kumande jeba, a sonjma mbete ke teri diyo bala. Yo sendi nde, mumo hene te yi Nyanngwe Kumande jeba piyo te yi nye yeti bala, mo te ke kpalo nje be bala *Krist.

²³ Njambiyɛ kolma wune ne sulna yasi. Wune ti kpal nje diyo bala bomo na. ²⁴ Ma wune njon, mumo hene dɛy ndana ke keki Njambiyɛ benngwe ndi teri te yi Njambiyɛ dolma nye kete ke ngimo te yi nye jebama ne nye ke.

Kasi beko nɛ bekuso bomari

²⁵ Ma ndana, ke yi bembam bete be ti pa duwe boma nɛ ke yi bindi bomari, Nyanngwe Kumande ti nye mi yiya mbonja te yi lepo ke kasi yan na. Yasi wete, mi ta lepo yembe nda yi Nyanngwe Kumande tedya ngikwa ne pe yembe nde, bomo nyɛki temo ke yasi te yi mi lepe ke.

²⁶ Pe yan, mi beɲa kimote nde, mbam ti bon nyari na, a dɛy ko keto menjanngwe mete yi dya ndana ke. ²⁷ Nge be nde, we me ne nyari, we ti san nde, wune wɔnjanngwe se na. Nge be nde, we ti pa be ne nyari na, we ti san nje te yi be no na. ²⁸ Yo nde, nge we bu nyari, we ti kele yiya beya yaɲa na. Sendi, nge nya te e ndi bindi te ko ke megwaki, a ti kele yiya beya yaɲa na. Yasi wete, mi lepi yike keto meɔne mete yi botu bete be kele megwaki ta sanngwa no ke jonngwe dyan ke. Ma mi yeti ke kwadye nde, wune sanngwanngwe ne meɔne mete na.

²⁹ Ma wune njon, yasi te yi mi kwadye lepo ke, yo nde, ngimo me kumte. Kande ndana baka be ne boma baka dɛy nda bo kine boma na. ³⁰ Botu bete be ke lel baka dɛy nda bo yeti ke lel na. Botu bete be ke sosa baka dɛy nda bo yeti ke sosa na. Baka be diki bomo meyasi baka sonja temo ne sap ke meyasi mete. ³¹ Ma botu bete be jonna ne meyasi me meneti maka baka dɛy nda bo ti jonnanngwe ne yo na, keto yasi hene te yi beɲa ke meneti maka ke ke kwɔ kwanjo. ³² Mi lepi dete, keto mi goru nde, wune ti gwaki kan yaɲa na. Mo te e kine nyari ko ke nye dyan dylene hene ke mesay me Nyanngwe Kumande, take yasi te yi nye yanngwe kelo, ne Nyanngwe Kumande be ne mesosa ne nye. ³³ Ma mo te e me ne nyari ko ke nye dyan dylene hene ke meyasi me meneti maka, take yasi te yi nye yanngwe kelo, ne nyari be ne mesosa ne nye, ³⁴ yite, metake me mbam me yiba. Nya te e yeti ke gwaki ko ho nya te e ndi bindi te ko ke nye dyan dylene hene ke mesay me Nyanngwe Kumande, ne yotu ne ne metake mene hene be pupunate. Ma yoko e me ke gwaki ko ke nye dyan dylene hene ke meyasi me meneti maka, take yasi te yi nye yanngwe kelo, ne njom be ne mesosa ne nye. ³⁵ Mi lepi lepi ke yi kame ne wune, yeti bonja kol nye ke nginj yun na. Yo nde, mi lepi yasi te yi ta be kimote pe yun yi ta kelo nde, wune dɛy gba sanngwate wune be Nyanngwe Kumande kine yaɲa te yi yakama nje kobe sendi wune sonje na.

³⁶ Nge mumo beɲe nde, yo beyate, keto ngondu wene ma jeko diyo bindi te, nge nye kwadye kenje nye ke gwaki, na kel nda yi nye kwadye, a ti kele beya yaɲa ke yite na. ³⁷ Ma ndi nde, mo te e pese nde, a ta bakidye ngondu wene bindi te ko ke kelo kimote, nge be nde, a pesima dete ndi nga wete ne sat kine be yi mal na.

Nge be nde, yo wula ke kwadya te yene, ke moy temo ne, yite kimote. ³⁸ Dete, mo te e kenje mo ko ke gwaki ko ke kelo kimote, ma yoko e bakidye nye bindi te kine kenje nye ke gwaki ko ke kelo kimote kwɔ yoru. ³⁹ Nyari ta diyo sanngwate bene njom piyo te yi mbam ndi ne jon ke. Yasi wete, nge son bu mbam, nyari yakama ke ke bo mbam te yi nye goruma. Ndi nde, mbam te beki mo te e sima tik temo ke yi Kumande Yesus. ⁴⁰ Ma ke yembe, mi beɲa nde, nge nye bon dete kine ke se ke bo wete mbam na, a ta jonna ne te. Mi taka nde, mi sendi, mi gba ne Sisiy Njambiyɛ.

Kasi menjay mete yi bo si kelo ne

sadaka nye baɲa benjambiyɛ

8 Ndana, ke kasi menjay mete yi bo si bu kelo ne sadaka nye baɲa benjambiyɛ ke, wuse duwa nde, wuse hene botu be duwa yasi. Duwa yasi ke kelo nde, mumo bendidya yotu, ma mekwadya kel nde, wuse doko doko ke tikina temo te yi wuse tike ke yi Njambiyɛ ke. ² Nge wete mumo take nde, a ke duwe yaɲa, a dukwe nde, a ti pa duwe kpasa duwate na. ³ Yasi wete, nge mumo kwadye Njambiyɛ, komete, Njambiyɛ duwa nye. ⁴ Dete, ke kasi dyena menjay mete yi bo bu kelo ne sadaka nye baɲa benjambiyɛ ke, wuse ke duwe nde, yasi hene te yi mumo kane ke to mboko tik Njambiyɛ ke, gbelate. Yo nde, kpasa Njambiyɛ ndi wete ne wete kine mbaɲa se na. ⁵ Nge be nde, yo ne yiya meyasi mete yi diye ke kwey ne ke meneti yi bo jeba nde benjambiyɛ nda yi yo gbate ne budya benjambiyɛ ne budya bekumande ke, ⁶ pe yusu, he duwa nde, Njambiyɛ ndi wete ne wete. Yo Da te e kusuma meyasi hene ko. Wuse jonnanngwe wokuna ne nye. Sendi, wuse ndi ne Nyanngwe Kumande wete ne wete, yo Yesus Krist te yi Njambiyɛ kwanja ne nye yi kusɔ ne meyasi hene ko. Njambiyɛ kwanja sendi ne nye yi kusɔ ne wuse. ⁷ Yasi wete, yeti bomo hene duwe meyasi menori na. Baɲa bomo sima yila ne kasi kanna yiya meyasi tik Njambiyɛ. Yo me nde, nge bo dye menjay mete yi bo kele ne sadaka nye yiya meyasi ke, ke temo yan deke nda bo kelma yiya yasi te yi nye sembo, keto temo yan tekinate. ⁸ Ma yo kine wete kwalo medye yi kele nde, Njambiyɛ jaya wuse na. Ko he dyaki, yo yeti ke kame wuse yaɲa ke mbombu wene na. Ko he ti dye, yo yeti ke sonje sendi wuse yaɲa na. ⁹ Yasi wete, wune dɛy ne soso, kambon teri te yi wune sima tke ke me nje jatidye tekina bomo ke beya nje. ¹⁰ Yo nde, nge mo te e ne tekina temo ko beɲe gba we, we mo te e ma duwe meyasi mete ko ke diyo dyena ke mbanjo kome bomo kane baɲa benjambiyɛ ke, 'yo ti nye mo te deti te yi dye menjay mete yi bo kele ne sadaka nye baɲa benjambiyɛ ke na? ¹¹ Nge be dete, mo te e ne tekina temo ko, moji yi *Krist gwɔ keto ne ko ta yabile, keto duwa yasi te yi we no ke meyasi mete ke. ¹² Ma beya yasi te yi wune kelma dete yi kombe ne temo benjon bun yi ndi tekinate ke, wune kel yo ne Krist. ¹³ Dete, nge be nde, yiya medye mete yi mi dye ke yakama jatidye man mbe ke beya nje, ko mi ti

dye se yo wete yeso na, kambɔ yo mɛ nje jatidye nye ke beya nje.

Mɔ tomun Krist nɛ nduku

mesay mɛnɛ

9 'Yeti ka mi diyɛ nɛ yotu mbɛ na? 'Mi yeti ka mɔ tomun Yesus na? 'Mi ti bɛnɛ ka Nyangwɛ Kumande wusu Yesus nɛ misi mɛmbɛ na? Yasi te yi tedye mesay mɛte yi mi kelma nye Nyangwɛ Kumande kɛ, 'yeti wunɛ na? ² Nge bɛ nde, baɲa bomɔ ke lepɔ nde, mi yeti mɔ tomun wɛnɛ na, ke yun biran, mi mɔ tomun wɛnɛ. Keto yasi te yi tedye nde, mi ke kelɔ mesay mɛ mɔ tomun kɛ, yo wunɛ, keto wunɛ bɛ Nyangwɛ Kumande saɲgwate. ³ To te yi mi sumɛ kol yeɲsa lepi nye botu bete bɛ lepina beyate nɛ mi baka, yo nde: ⁴ 'Wuse ti yaka dye ho hɔbiye yaɲa ke mesay mɛte yi wuse kele kɛ na? ⁵ 'Wuse ti yaka bɔ sendi wete nya te ε ma yeɲsa temɔ jaye Njambiyɛ nɛ mɛgwaki kɛ nɔ ke mɛmbɛy hɛnɛ nda yi baɲa botu bɛ tomun bɛ Nyangwɛ Kumande nɛ bɛman bɛnɛ nɛ Sefas kele kɛ na? ⁶ 'Yite nde, ndi sinɛ Barnabas bɛpɔ yâkanɲwɛ kelɔ mesay ndi nɛ mɛbɔ musu? ⁷ Yo sɔja te nda ε kɛ dyambi, a má nje gbo yotu nɛ nɛ nguru wɛnɛ kɔ? Mɔ te nda ε bɛ nyambi, a má diyɔ kinɛ dye nduku mesay mɛnɛ kɔ? Nda dalɛ benday, a má diyɔ kinɛ dye mɔɔkɔ mɛbɛri mɛ benday bete kɔ? ⁸ 'Yasi te yi mi lepɛ kɛ yeti ke kelna ka dete ke jɔngwɛ bomɔ na? 'Ko mɛmbɔɲga mɛ Njambiyɛ ti lépi sendi dete na? ⁹ Yo ketinate ke mɛmbɔɲga mɛte yi Mɔyisi ketima kɛ nde: «Wɛ tí kanja numbu nday piɲɔ te yi nye ke kelɔ mesay mɛ natina nyambi yí baka nɛ kopu te nɛ njɔɔ te ke na.» Lepi ke yi Njambiyɛ lepɛ kɛ, 'a lépi ka keto benday? ¹⁰ 'Yeti keto su yi nye lepɛ dete kɛ na? Gbakasi, bo kɛti yasi ke keto su nde, yɔkɔ ε putike ngwan kɔ bɛki nɛ bibina temɔ nde, a ta bɛ nɛ yaɲa kete. Sendi, yɔkɔ ε kute yiɲa nyambi kɔ bɛki nɛ bibina temɔ nde, a ta bɛ nɛ ngabiye kete sendi. ¹¹ Nge bɛ nde, wuse nyanja meyasi mɛte yi Kimɔ Sisiɲ nye mumɔ kɛ ke mɛtemɔ mun, 'yo má nje bɛ gba sulnate pɛ yun nde, wuse bɔɲ gbela meyasi mɛte yi kame mumɔ ke jɔngwɛ te yi mɛmbundɔ kɛ ke mɛbɔ mun? ¹² Nge bɛ muka nde, baɲa bomɔ yakama bɔ meyasi mɛte ke mɛbɔ mun, 'sunɲwa nɛ wuse? Ko yinɔri, wuse ti nye misi kete na, wuse kpalma saɲgwa nɛ mɛbɔnɛ ke meyasi hɛnɛ, kambɔ hɛ mɛ nje kelɔ yiɲa yaɲa te yi yakama petɔ Kimɔ Tom *Krist. ¹³ Wunɛ duwɔ nde, botu bete bɛ kele mesay ke mbanɔ Njambiyɛ baka kwédyanɲwɛ mɛdye ke meyasi mɛte yi wulɛ ke mbanɔ Njambiyɛ kɛ. Sendi, botu bete bɛ bɛ nɛ mesay mɛ wona benyamɔ yí kelɔ nɛ sadaka nye Njambiyɛ baka nɛ ngabiye te yan ke mɔyɛ. ¹⁴ Dete sendi, Nyangwɛ Kumande pɛsima nde, botu bete bɛ bɛ nɛ mesay mɛ lepina Kimɔ Tom baka jɔɲnanɲwɛ nɛ nje lepina Kimɔ Tom. ¹⁵ Ko dete, ke yembɛ, mi ti nye misi ke meyasi mɛnɔri na. Yikɛ yi mi kete kɛ, mi ti kɛti yí diyɛ nɛ yiɲa yaɲa na. Kimɔte nde, mi gwâki, laɲsa nde, wete mumɔ sɔɲa mesosa mɛte yi lepina Kimɔ Tom te yi mi lepɛ nɛ gbelate kɛ nye mi ke temɔ kɛ.

¹⁶ Yo nde, lepina Kimɔ Tom te yi mi lepɛ kɛ yeti yasi te yi luksa yotu mbɛ na, yo say te yi Njambiyɛ pɛsima nde, mi kɛl. Keto nge mi diyɛ kinɛ lepɔ Kimɔ Tom te na, mɛbɔnɛ ta balɔ ke to mbɛ. ¹⁷ Má bɛki nde, yo mi tɔke mesay mɛte nɛ nguru wombɛ, ma mi yakama dye nduku mesay mɛte. Ma nda yo Njambiyɛ pɛsɛ nde, mi kɛl say te kɛ, yo mapi te yi nye sobidya mi kɛ. ¹⁸ 'Ma dete, nduku mesay mɛmbɛ ta wulɛ ba we? Yo ndi nde, lepina Kimɔ Tom te yi mi lepɛ kɛ, mi lépi yo nɛ gbelate nye bomɔ kinɛ diyɛ yaɲa na kinɛ bɛngwɛ yasi te yi bo yâkanɲwɛ nye mi ke lepina Kimɔ Tom te na.

¹⁹ Mi yeti bala mumɔ na, ko dete, mi kpalma nje nye diyɔ bala ke yotu mbɛ keto bomɔ hɛnɛ yí dalɛ nɛ budya bomɔ. ²⁰ Mi jɔɲnama sinɛ Beyuden nda mɔɔɔ Beyuden yí dalɛ nɛ bo. Ke yi bomɔ hɛnɛ bɛ jɔɲna ke mɔy mɛmbɔɲga mɛte yi Mɔyisi ketima kɛ, sinɛ bo jɔɲnama sendi dete yí dalɛ nɛ bo, ko bɛkɔ nde, mi yeti bala mɛmbɔɲga mɛte na. ²¹ Mi jɔɲnama sinɛ botu bete bɛ yeti ke bɛngwɛ mɛmbɔɲga mɛte baka nda mɛmbɔɲga mɛte yeti na yí dalɛ nɛ bo. Yeti nde, mi yeti ke bɛngwɛ mɛmbɔɲga mɛ Njambiyɛ na, yo nde, mi ke bɛngwɛ mɛmbɔɲga te yi *Krist nɛ jɔngwɛ dyembɛ hɛnɛ. ²² Mi jɔɲnama nda tekina mumɔ sinɛ botu bete bɛ nɛ tekɔ baka yí dalɛ nɛ bo. Mi leɲma yotu mbɛ nye bomɔ hɛnɛ yí sɔ nje te yi jɔngwɛ nɛ baɲa ke njokate. ²³ Mi kɛl meyasi mɛnɔri hɛnɛ keto lepina Kimɔ Tom, né mi bɛ nɛ ngabiye ke mɔyɛ.

²⁴ 'Ma wunɛ yeti ke duwɛ ka gbate nde, nge bomɔ kandɛ adingbakere, yo bo hɛnɛ sɛdye, ko dete, ndi mumɔ wete ke laɲsa bɛ nɛ dasi na? Ma dete, wunɛ sɛdyikwɛ saman te yi laɲsa. ²⁵ Bomɔ hɛnɛ bɛ komsa yiɲa adingbakere baka kíy budya meyasi yí sunɲwa nɛ dasi yasi te yi ta beyɔ nɛmɛnɔ, ma pɛ yusu, yo yí sunɲwa nɛ dasi yasi te yi tí beyɔ wete yeso na. ²⁶ Yori mi ti sɛdyikwɛ mbɛ tukute na. Mi lón dyambi nɛ dimbi, yeti nɛ kpaf kpaf na. ²⁷ Mi ke sikite tedye yotu mbɛ mɛbɔnɛ tiko nda bala, kambɔ Njambiyɛ mɛ nje lɔ mi nɛmɛnɔ, mi mɔ te ε sima peɛ Kimɔ Tom te yi jɔngwɛ nɛ baɲa bomɔ kɔ.

Kasi jɔngwɛ botu bɛ kandɔ

Isarayɛl ke koɲgor

10 Wunɛ njɔɲ, mi yeti ke kwadyɛ nde, wunɛ ndêki-manɲwɛ meyasi maka na. Yo nde: 'Besanɲwɛ busu hɛnɛ bɛngwa kulutu kɛndɔ nɔ. Bo hɛnɛ sabiya sendi Tena maɲ. ² Njambiyɛ tɔpuma bo hɛnɛ ke kulutu nɛ ke Tena maɲ yí saɲgwe bo bɛnɛ bɛ Mɔyisi. ³ Bo hɛnɛ dya sendi kiya mɛdye mɛte yi wulma ke yi Sisiɲ Njambiyɛ, ⁴ hɔbiye sendi kiya mɔɔkɔ mɛte yi wulma ke yɛnɛ kɛ. 'Bo hɔbiya mɔɔkɔ mɛte yi punduma ke tari te yi Njambiyɛ yi dikima bɛngwɛ bo kɛ. Tari te bɔ *Krist. ⁵ Yasi wete, ke njoka yan, Njambiyɛ ti jaye sulɔ bomɔ na, yori yi bo girma nɔ ke mɔy koɲgor kɛ. ⁶ Meyasi mɛte kwâɲnanɲwɛ dete yí kite nɛ wuse, ma wuse nje bɛ nɛ beya mɛwobɔ nda bo. ⁷ Kpɛ, nɛ tí tiki Njambiyɛ, kpalɔ kanɔ yiɲa meyasi nda yi baɲa ke njoka yan kelma kɛ

na. Meyasi kwanjama nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé ké. Yo ketinate nde: «É ndingele kandó kwá díyo metidyé, dyena, hóbíye menjam, kande jesó.»⁸ Kpé, hé tí nyéki bó ké kelna mewanja nda yi banja ke njoka yan kelma, é bomó tomay kaba jó yitati sómbe sój ké kiya yesó ké na.⁹ Kpé, hé tí boba Baba Mbokó nda yi banja ke njoka yan kelma, é benyóñe girise né bó ké na.¹⁰ Kpé, né tí nyingilangwe né Njambiyé nda yi banja ke njoka yan kelma, é jaki Njambiyé te é girise bomó kó wo bó ké na.¹¹ Meyasi mete dyanma pé bó yí kite né besó. Bó ketima yo yí nambé né metó musu, wusé be kumma ké ngimó te yí mbokó ké siyó ké.¹² Dete, mó te é take nde, a ké teri kó díy né sóso, a mé nje baló.¹³ Wuné tí pa sangwa weté yesó né yíña mebobilan mete yí kwá to mumó na. Njambiyé te é tonje meyasi mete yí nyé si kpo kó tí jayé nde, wuné sãñg-wangwe né mebobilan lanja to yun na. Yo nde, nge nge mebobilan dyá pé wuné, a ta kobile menje mete yí wuné yakama lanja né yo yí bé né deti te yí disima.

¹⁴ Dete, wuné njón, sój temó mbé, wuné kãmbi kanna yíña meyasi tikó Njambiyé.¹⁵ Mi lépinangwe nyé wuné nda yí mumó lépina nó nyé botu bete be né dyanó baka. Yasi te yí mi lépé ké, wuné né nguru wun jóna yo.¹⁶ Péló tena menjam mete yí wusé nyé Njambiyé wosoko kete ké yeti ké sangwe ka wusé né mekiyó mé *Krist na? Mampa te yí wusé leké ké yeti ké sangwe ka wusé né yotu Krist na? ¹⁷ Nda mampa ndi weté ké, dete ko nde, wusé menyanji, wusé héné ndi yotu mumó weté, keto wusé ngbóku dye ndi mampa weté.¹⁸ Wuné pãñ beñe botu be kandó Isarayél ké mekele man. Yeti ndi botu bete be dye menjam mete yí bó nyé Njambiyé né sadaka baka bé sangwate bené be Njambiyé te é díye né mbey nyena sadaka te kó na? ¹⁹ Yite yí mi lépé ké, 'mi kwádyikwe lépó nde nge? 'Mi kwádyikwe lépó ka nde, menjam mete yí bó kele né sadaka nyé banja benjambiyé ké ka kpasa yasi? 'Ho nde, benjambiyé bete yí bó kele sadaka nyé bó baka ka kpasa benjambiyé? ²⁰ Kó na. Yasi te yí mi lépé ké, mi lépi nde: Menjam mete yí botu bete be yeti ké duwe Njambiyé bý keló né sadaka ké, bó tí nyéki sadaka te nyé Njambiyé na, bó nyéki nyé beya mesisiñ. Ma mi yeti ké jayé nde, wuné béki sangwate né beya mesisiñ na.²¹ Wuné tí yaka hóbíye peló tena menjam te yí Nyangwe Kumande, nje kwá hóbíye sendi peló tena menjam te yí beya mesisiñ na. Wuné tí yaka díyo dyena ké bém médyé mete yí Nyangwe Kumande, nje kwá sendi díyo dyena ké bém médyé mete yí beya mesisiñ na.²² 'Hé kél ka dete yí dake né ngambi Baba Mbokó? 'Hé táka ka nde, wusé kwá detó né nyé?

²³ Mumó yakama keló yasi héné te yí nyé kwadyé, yasi weté, yeti yasi héné kame mumó na. Mumó yakama keló yasi héné te yí nyé kwadyé, yasi weté, yeti yasi héné nyé mumó deti na.²⁴ Mumó tí sanj ndi menyóñó mete yéne na, yasi weté, a sãñ menyóñó mete yí jakóso.

²⁵ Wuné dyáki njay héné te yí bó dyanngwe ké lumó kine bé né yíña beya metake ké temó yun na,²⁶ keto meneti maka, yo yí Baba Mbokó né meyasi héné te yí díye kete.²⁷ Nge mó te é tí mó Njambiyé kó jeba wuné né médyé, nge wuné ké, wuné dyáki yasi héné te yí nyé ta punje

nyé wuné kine bé né yíña beya metake ké temó yun na.²⁸ Ndi nde, nge mumó lépé nyé wuné nde: «Béña, bó bonjama njay te yike keló né sadaka nyé yíña meyasi, komete kpé, né tí dyaki yo na, kambó mekele mete mé nje njangwe temó mó te é sima si lépó dete nyé wuné kó.²⁹ Yike yí mi lépé ké, mi tí lépi ké nje metake mete yun na, mi lépi né metake mé mó te yóru. 'Ma mi ta díyo kine keló mbé yíña yasi keto metake mé weté mumó keto nge? ³⁰ Nge mi nyé Njambiyé wosoko ké médyé mete yí mi dye ké, 'bo ta nje tapita beyate né mi ké yasi te yí mi nyé Njambiyé wosoko kete ké keto nge?

³¹ Dete, ko wuné dyáki nge ko wuné hóbíya nge ko wuné kél yasi te nda, wuné yãkangwe keló meyasi héné yí lukse né Njambiyé.³² Wuné tí kel yasi te yí yakama jatidyé weté mumó ké beya nje na, ko Beyuden ko botu bete be yeti Beyuden ko njón botu bete be tike temó ké yí Njambiyé baka.³³ Yo dete nda yí mi sendi sã nje te yí keló yasi te yí mumó héné kwadyé ké meyasi héné te yí mi kele ké. Mi tí sãñ menyóñó mete yembé na, yasi weté, mi sãñ yí buyó bomó, né bó jó.

11 Wuné kél meyasi nda mi, nda yí mi né nguru wombé bengwe sendi yí Krist ké.

Kasi teri nyari ké mbanj Njambiyé

² Mi ké besé wuné, keto wuné ké take mi ké meyasi héné, bakidyé sendi meyasi mete yí mi tedya wuné bengwe ndi yasi te yí mi lépima nyé wuné ké.³ Yasi weté, mi kwádyikwe nde, wuné dúkwe nde, ké yí mbam héné, yo *Krist díye né nyé. Ké yí nyari, yo mbam díye né nyé. Ma ké yí Krist, yo Njambiyé díye né nyé.⁴ Mbam héné é ngweta né Njambiyé ho punje melepí mé Njambiyé né guka ké to ké yeliye yókó é díye né nyé kó.⁵ Ma ké yí bomari, nyari héné é ngweta né Njambiyé ho punje melepí mé Njambiyé kine petó to né angesa na ké yeliye yókó é díye né nyé kó. Keto yo ndi kiya yasi weté nda yí nyari bé né kponj ké.⁶ Nge nyari tí peté to né angesa na, na síki pesó sendi nyinj to. Ma nda pesina nyinj to né díynate né kponj yasi njón ké yí nyari ké, a pèti to né angesa.⁷ Ma ndi mbam tí peti to né na, keto Njambiyé kusuma mbam bonja né nyé. Meluksa mete yí Njambiyé bé nó ké ké beñna ké yotu mbam. Ma meluksa mete yí mbam ké beñna ké yotu nyari.⁸ Yo nde, Njambiyé tí bý nyari yí kusó né mbam na, yasi weté, a bóñ mbam nje kusó né nyari.⁹ Sendi, Njambiyé tí kuse mbam keto nyari na, yo nde, a kúsu nyari keto mbam.¹⁰ Dete, yí kambó né bejaki be Njambiyé, nyari yãkangwe bé né yíña yasi yí petó né to né, yí tedye nde, mbanja mumó díye né nyé.¹¹ Kó beko dete, ké yí botu bete be díye sangwate bené be Nyangwe Kumande baka, yo nde, mbam tí yaka keló yanja nyepó kine nyari wéné, ho nyari tí yaka keló yanja nyepó kine njom na.¹² Keto nda yí Njambiyé bonjama mbam kwey kusó né nyari, yo muka sendi dete nde, yo nyari ja mbam, ma yasi héné wúla pé yí Njambiyé.¹³ Wuné né nguru wun pèsi lépi ké: 'Yo ka kimóte nde, nyari ngwétangwe né Njambiyé kine angesa ké to? ¹⁴ Nge wusé sambile misi beñe nda yí Njambiyé kusuma né meyasi ké, 'wuné né nguru wun yeti ké beñe nde, yo yasi njón nde, mbam

bêki ne sewna nyiŋ to ne gbusak na? ¹⁵ Ma yo yasi meluksa pe yi nyari nde, a bêki ne sewna nyiŋ to dete, keto Njambiyè nya nye yo yí peto ne to nda aŋgesa. ¹⁶ Pe yusu, nge mumo kwadye biye meso, ko wuse ko yiŋa menjŋ me botu bete be sima tikɔ sendi temo ke yi Njambiyè baka, wuse yeti su ke njel mekele te wene mete yite na.

Kasi teri mumo ke dyena medye

mè Njambiyè
(Mt 26; Mk 14; Lk 22)

¹⁷ Ma ke meyasi mete yi mi ta lepɔ ndana ké, ko kine yaŋa te yi mi ke besè wune kete na. Yo nde, mewesidyà mete yi wune wesidyà ké yeti ke nye wune yaŋa na, yasi wete, yo ke kpalo bekidyè wune bekidyà. ¹⁸ Bosa yasi te yi mi woke ké, yo nde, kome wune ngbo wesidyà ké, mebaka ke dya ke njoka yun. Mi ke jaye nde, yiŋa mebaka bêŋnaŋgwe dete ke njoka yun, ¹⁹ yí duwe ne kpasa botu bete be kè mbombu diyɔ ne ngbingim bakà. ²⁰ Yo ke berŋa gbate nde, kome wune wesidyà ké, wune ti wésidyangwe yí dyena medye mè Njambiyè na. ²¹ Keto kome wune kandè medye ké, mumo hene kánda suŋna ndi nje medye te yi nye njà nɔ ké. We béŋa, baŋa ke tika ne nja, baŋa ke gwe yan menjam. ²² Yite nde, wune yeti ne metu kome wune yakama dyena ho hɔbiye yiŋa yaŋa na? 'Yo ka nde, wune ke kwadye yeliye njŋ botu bete be tike temo ke yi Njambiyè, wuŋgwe sendi botu bete be kine yaŋa baka? 'Wune kwadyikwe nde, mi lêpi ne nge nye wune? 'Mi bêsikwe ka wune ke yite? Ko na.

²³ Ke yembe, yasi te yi Nyangwe Kumande tedya mi ké, yo yite yi mi kwandya nye wune. Yo nde: Ne tu ke ngimo te yi bo dyaŋgwa ne nye ké, ε nye bu mampa. ²⁴ Ke nye ma si nye Njambiyè wosoko ké, ε nye leke yo lepɔ nde: 'Yike membundɔ membe yi mi nye keto yun ké. Wune kê kelɔ deke yi take ne mi.' ²⁵ Ke bo ma si dye-na ké, ε nye bu sendi pelɔ tena menjam nye bo nda yi nye kelma ne mampa ké lepɔ nde: 'Pelɔ tena menjam te yike, yo jŋja mbon te yi ke kelna ne mekiyɔ membe. Wune kê kelɔ deke menjimɔ hene hɔbiye yo yí take ne mi.' ²⁶ Yo nde, menjimɔ hene te yi wune dye mampa ké, hɔbiye pelɔ tena menjam maka, yo lepina kasi sɔŋ Nyangwe Kumande yi wune lepɔ ri kumɔ ke ngimo te yi nye ta nje. ²⁷ Dete, mumo hene ε ta dye mampa ke ho hɔbiye pelɔ tena menjam maka kine jese na, jɔsi ta balɔ ke to ne, keto a yeliya yotu nè mekiyɔ mè Nyangwe Kumande. ²⁸ Dete, mumo hene pàŋ pa nembè temo ne, a má nje dye mampa ke, hɔbiye sendi pelɔ tena menjam maka. ²⁹ Keto nge mumo dye mampa ke, hɔbiye pelɔ tena menjam maka kine duwe njombɔte ne yotu Nyangwe Kumande na, mɔ te dyáki hɔbiye yí ðale ne jɔsi betè ke to ne. ³⁰ Yo keto te yite yi botu be kɔsu nè botu bekɔn tɔnde nɔ ke njoka yun. Yo ndi keto te sendi yi baŋa budyate sima gwe ke njoka yun. ³¹ Má beki nde, wuse ne nguru wusu ke pa kandè nembè teri su, ma wuse yeti ke saŋgwa ne jɔsi na. ³² Yo nde, Nyangwe Kumande jɔsa wuse tedye wuse mebɔne, kambɔ he me

nje balɔ jɔsi saŋgwa ne pɔnsi sine botu be meneti maka. ³³ Wune njŋ, dete nge wune wesidyà yí dyena, baka ládyà besɔ. ³⁴ Nge mumo gwe nja, a dyènaŋgwe ke tu dyene, kambɔ wune me nje diki wesidyà yí ðale ne jɔsi betè ke to yun. Mi ta kobile bukwe meŋepi mete yiri kome mi ta nje ké.

Kimɔ meyasi mete yi

Kimɔ Sisiŋ nye ké

¹² Wune njŋ, mi yeti ke kwadye nde, wune ndêki-maŋgwe yaŋa ke kasi kimɔ meyasi mete yi Kimɔ Sisiŋ nye mumo ké na. ² Wune ke duwe nde, ke ngimo te yi wune ba kine duwe Njambiyè ké, wune dikima jaye nde, bo bôŋ wune tumbila nɔ ke nje meyasi mete yi bomɔ tike temo kete kine nde, wune nêmba yaŋa na. ³ Yori yi mi lepɔ nye wune nde: Ko mumo wete ne wete ti yaka lepina ne deti te yi Sisiŋ Njambiyè kpalo nje kita ne Yesus na. Sendi, mumo ti yaka lepɔ nde: 'Yesus, nye Nyangwe Kumande,' nge Kimɔ Sisiŋ ti nye nye deti te yi lepɔ dete na. ⁴ Kimɔ Sisiŋ nyéki bomɔ meyasi deŋe deŋe, ko dete, yo hene wúla ndi ke kiya Sisiŋ wete. ⁵ Yo ne misi mesay deŋe deŋe, ko dete, yo hene wókunaŋgwe ndi ne Nyangwe Kumande wete. ⁶ Bɔ mesay deŋe deŋe, ko dete, yo ndi kiya Njambiyè wete nye jŋ kelna yasi hene yaka ne mumo hene. ⁷ Kimɔ Sisiŋ kél mesay ke yotu mumo hene yí kame ne bomɔ hene. ⁸ Kimɔ Sisiŋ nyéki baŋa dyano te yi tapita nɔ, ma kiya Sisiŋ te má nye baŋa deti te yi duwe meŋepi mè Njambiyè. ⁹ Ke yi baŋa, kiya Kimɔ Sisiŋ te kél nde, bo tíki temo ne ngbik ke yi Njambiyè. Ma kiya Sisiŋ te kél sendi nde, baŋa bêki ne deti te yi sidye mekɔn me bomɔ. ¹⁰ Kimɔ Sisiŋ te nyéki baŋa deti te yi kelɔ nyaŋgwe mekele, a má nye sendi baŋa deti te yi punja meŋepi mè Njambiyè, nye baŋa deti te yi nembè mesisiŋ. Ke yi baŋa, a nyéki bo deti te yi duwe yiŋa menumbu deŋe, nye baŋa deti te yi kwandye meŋepi mete ke menumbu mete yi bomɔ woke ké. ¹¹ Yo ndi kiya Kimɔ Sisiŋ wete kele mesay menɔri hene yi nye mumo hene ngabiye te yene bengwe yasi te yi nye Kimɔ Sisiŋ kwadye ké.

Kasi medoku me yotu

¹² Mumo ndi ne yotu wete ne budya medoku, nda medoku me yotu hene saŋgwe kelɔ ndi yotu mumo wete. *Krist nye sendi dete. ¹³ Yo nde, wuse hene, ko 'Beyuden ko baka be yeti 'Beyuden baka, ko bala ko baka be yeti bebala baka, bo tɔpuma wuse ne deti te yi kiya Kimɔ Sisiŋ, né wuse nje be ndi kiya yotu mumo wete. Wuse boŋma sendi kiya Kimɔ Sisiŋ te. ¹⁴ Yotu mumo yeti ndi ne doku wete na, yo ne medoku budyate. ¹⁵ Nge kol lepɔ nde: 'Nda mi yeti bɔ ké, mi yeti ngabiye yotu na,' nge kol lepɔ dete, 'yo ta kelɔ ka nde, a ti béki gba ngabiye yotu?' ¹⁶ Ma nge tɔ lepɔ nde: 'Nda mi yeti misi ké, mi yeti ngabiye yotu na,' nge tɔ lepɔ dete, yo ta kelɔ ka nde, a ti béki gba ngabiye yotu?' ¹⁷ Yotu má beki hene tandè misi ne misi, 'ma mumo wóku pɛ ne nge? Yo má beki tandè tɔ ne tɔ, 'ma mumo

númsa yasi ne nge? ¹⁸ Yo nde, Njambiye tembidiya doku yotu hene ke yotu mumo nda yi nye Njambiye kwadye. ¹⁹ Doku yotu hene ma beki ndi yasi wete, 'ma yotu mumo ba we? ²⁰ Yo nde, yotu ndi wete ne medoku mete budiyate. ²¹ Misi ti yaka lepoko nye bo nde: 'Yeti kasi mbe ne we na.' Ko to ti yaka lepoko sendi nye kol nde: 'Yeti kasi mbe ne we na.' ²² Ko na, yo nde, yiya doku me yotu te yi wuse beje nde, yo ti yaka kelo nyangwe yasi ke, ne gba mesay mete yene yi kelo. ²³ Ma yike yi wuse besile, yo yite yi wuse jeké kobile. Wuse jeki nye misi ke medoku me yotu te yi wuse gwe njon te ke. ²⁴ Ma yike yi ne nyokho ké ti diya se nde, wuse nyeki misi kete na. Njambiye kombila ndingele yotu mumo, né mumo jeki nye misi ke medoku me yotu te yi ti kumo nyokho ké. ²⁵ A kelma dete, né ndingele yotu be ndi yasi wete kine mebaka na, né medoku me yotu hene ngbo kelo yasi yi kamna no. ²⁶ Nge doku yotu wete kone, yo medoku me yotu hene kone. Nge bo lukse doku yotu wete, yo medoku me yotu hene be ke moy mesosa. ²⁷ Dete sendi, wune hene ngbo kelo ndingele yotu Krist, ma mumo hene ke njoka yun doku te. ²⁸ Njambiye tembidiya bomo dele dele ke moy njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus baka. Bosa bomo, yo botu be tomun be Yesus. Ke kante, botu be punja melepi me Njambiye. Yitaitite, botu be tedya bomo melepi me Njambiye. Ke kante benri hene, yo sendi ne botu bete be ne deti te yi kelo nyangwe mekele ne botu bete be ne deti te yi sidye mekon. Yo sendi ne botu be kamna bomo ne botu bete be diye ne beso, nje bu botu bete be ne jeh te yi lepina ne yiya menumbu dele. ²⁹ Ne beja nan? 'Bo ka hene botu be tomun be Yesus? 'Bo hene ka botu be punja melepi me Njambiye? 'Bo ka hene botu be tedya bomo melepi me Njambiye? 'Bo hene be ka ne deti te yi kelo nyangwe mekele? ³⁰ 'Yo bo hene be ne deti te yi sidye mekon? 'Bo hene be ne jeh te yi lepina ne yiya menumbu dele? 'Yo ka bo hene be ne jeh te yi kwanjya melepi mete ke menumbu mete yi bomo woke ké? ³¹ Dete, wune nyeki sosu yun ke gosuna meyasi mete yi kwanjma meyasi hene ke njoka meyasi mete yi Kimi Sisiy nye mumo ké.

Kasi mekwadya

Ma ndana, mi ta tedye wune kpara kimu nje te e kwanjma menje hene.

13 Ko nde, mi lepi menumbu me bomo wete wete, lepoko numbu bejaki, nge mi yeti ne mekwadya ke temo na, yite mi nda mbonja ho bongwe te yi dunjwa ne ngwen ngwen ké. ² Ko mi beki ne deti te yi punja melepi me Njambiye, be ne deti te yi duwe meyasi hene te yi diye sodiyate, be sendi ne duwa ndingele meyasi hene, ko mi tiki gba temo ke yi Njambiye saman te yi mune mekeki ke bete womanja, nge mi yeti ne mekwadya ke temo na, mi gbelate. ³ Ko mi kwandya kusuku mbe hene yi dal ne buka bomo, ko mi kana yotu mbe nye bomo nde, bo lodjukwe, nge mi yeti ne temo mekwadya na, yite ti kame mi yanja na. ⁴ Mekwadya kel nde, mumo gbi si beso kame beso. Yo kel nde, mumo ti goru yasi jakoso na. Yo kel sendi nde, mumo ti

susula yotu ho beso yotu na. ⁵ Mekwadya ti kel yasi te yi wungwe mumo na. Yo ti kel nde, mumo gosu ndi menyokho mete yene na. Mekwadya kel nde, mumo ti woku ngambi na, yo ti nyeki ngoko ke temo mumo na. ⁶ Mekwadya ti kel nde, mumo sosangwe kome mumo kele kotu mekele na, yasi wete, yo kel nde, mumo sosangwe kome nye kele ngben mekele. ⁷ Mekwadya kel nde, mumo tiki yasi hene te yi bo kele ne nye ke ne ngwete. Yo kel nde, mumo tiki temo ke yasi hene, be ne bibina temo ke yasi hene, disima sendi yasi hene. ⁸ Mekwadya ti siy na, ma punja melepi me Njambiye ta be ne njena. Lepina yiya menumbu ta siy wete yeso. Duwa yasi ta siy sendi. ⁹ Duwa yasi te yi wuse no ké, yo deke ne mbet. Sendi, punja melepi me Njambiye te yi wuse punje ké, he ti punjukwe yo hene na. ¹⁰ Ndi nde, kome kpara yasi ta dyo ké, yike yi ti yaka ké ta siy. ¹¹ Ke ngimo te yi mi ba moko sike ké, mi dikima lepina takina neme meyasi nda moko sike. Ma ke mi ma si doko be mumo ké, e mi li mekele me moko sike hene. ¹² Wuse si beja yasi muka ne nduye nda yi mumo beje ne misi ke moko te yi ne fandafuye ké. Wete yeso he ta beje yasi misi ne misi. Muka mi yeti ke duwe yasi hene kimote na, wete yeso mi ta duwe yasi hene nda yi Njambiye duwe ne mi kumo njena ké. ¹³ Ndana, meyasi maka yitaiti ta kone: Tikina temo ke yi Njambiye, bibina temo ke meyasi mete yi ta dyo ké ne mekwadya. Ma ke meyasi maka yitaiti, yo mekwadya kwa mbombo.

Kasi punja melepi me Njambiye

14 Wune kana gosu nje te yi be ne temo mekwadya, ne wune nyeki sendi temo ke meyasi mete yi Kimi Sisiy nye mumo ké, jeko kwa kwango punja melepi me Njambiye. ² Yo nde, mo te e lepina ne yiya menumbu dele ko ti lepinangwe nye beso bomo na, yasi wete, a lepinangwe nye Njambiye, keto mumo yeti ke woko yasi te yi nye lepe ké na. Meyasi me Njambiye yi be sodiyate yi nye lepe ké wula ke deti te yi Kimi Sisiy. ³ Ma ke be mo te e punje melepi me Njambiye ko, a lepinangwe ne nye bomo yi kelo nde, bo beki ne deti ke nje Njambiye ke no mbombo yi kite ne bo yi wedye sendi ne metemo man. ⁴ Mo te e lepina ne yiya menumbu ko kel nde, nye sa te beki ne deti ke nje Njambiye ke no mbombo. Ma yoko e punje melepi me Njambiye ko kel nde, njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus baka beki ne deti ke nje Njambiye ke no mbombo. ⁵ Mi kwadyikwe nde, wune hene lepinangwe ne yiya menumbu. Ma mi jeki kwadye nde, wune punjukwe melepi me Njambiye. Yo nde, nge mo te e lepina ne yiya menumbu ko diye kine kwandye yasi te yi nye lepe ké, né botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus woku bu deti na, yite mo te e punje melepi me Njambiye ko kwa nye. ⁶ Wune njon, kande yi mi ma dyon ko ke yun, mi ma lepinangwe nye wune ne yiya menumbu kine punje meyasi mete yi ma beki sodiyate ne mbombo nye wune na, ma yite ta kame wune nge? Mi ma diy kine tedye wune yasi te yi mi duwa, ho diyo kine punje melepi me Njambiye, ho kine tedye wune yiya yanja te yi wule ke melepi me Njambiye na, ma yite ta kame

wunε nge? ⁷ He pān beŋε gbela meyasi nda mbule nε kunde te yi mumɔ tɔ ho mende kε. Nge memen mete yi punde kete kε be ne kpatak kpatak, 'mumɔ mǎ nje biye ba men jembɔ nan? ⁸ Sendi, nge dɔn boŋgwe ti punde kimɔte na, 'bomɔ yakama komsa dyambi nan? ⁹ Dete sendi, nge wunε lepina ne yiŋa menumbu te yi bomɔ yeti ke wokɔ, 'mumɔ mǎ nje biye ba to te nan? Komete, yasi te yi wunε lepe kε ke kwɔ nda pupɔ. ¹⁰ Ko beko nde, menumbu ne buyo ke to mboko, numbu hene lεpi yasi te yi mumɔ woke. ¹¹ Nge mi diyε kinε wokɔ to yasi te yi mumɔ lepe ke yiŋa numbu na, mi nda jεngwe ke misi mε mɔ te. Sendi, mɔ te nda jεngwe ke misi membe. ¹² Dete, nda wunε ke gɔɔ meyasi mete yi Kimɔ Sisiŋ nye mumɔ kε, wunε nyεki sosu yun yɔ be tondunate ne meyasi mete yi ta kelɔ nde, njɔn botu bete be sima tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka bεki ne deti ke nje Njambiyε kε nɔ mbombu. ¹³ Dete, mɔ te ε lepina ne yiŋa menumbu ko ngwεtanŋwe ne Njambiyε nde, a nyεki nye deti te yi kwanɔdye yo ke menumbu mete yi bomɔ yakama wokɔ. ¹⁴ Keto nge mi ngweta ne Njambiyε ke yiŋa menumbu, sisiŋ mbe ke mɔy mεngweta, yasi wete, dyanɔ dyembe yeti ke biye to te na. ¹⁵ Mi ta kelɔ ba nan? Mi ta ngweta ne Njambiyε ke yiŋa menumbu beŋgwe deti te yi sisiŋ ne nye mumɔ kε. Ndi nde, mi ta ngweta sendi ne dyanɔ, nε bomɔ hene woku to te. Mi ta jembɔ jembɔ ke yiŋa menumbu beŋgwe deti te yi Sisiŋ Njambiyε nye mumɔ kε. Ndi nde, mi ta jembɔ sendi ne dyanɔ, nε bomɔ hene woku to te. ¹⁶ Ma nge nye Njambiyε wosoko ndi ke yiŋa menumbu mete yi Sisiŋ ne nye wε deti te yi lepɔ, 'yite gbela botu bete be diyε womete be yeti ke duwe meyasi mete baka mǎ nje lepɔ nde *amen ke nyena wosoko yo piŋɔ te yi bo yeti ke wokɔ yasi te yi wε lepe kε keto nge? ¹⁷ Yo gbate nde, nyena wosoko te yi wε nye kε gba kimɔ yasi budyate, ma yasi wete, yo yeti ke kelɔ nde, mɔ te ε diyε womete ko bεki ne deti ke nje Njambiyε kε nɔ mbombu na. ¹⁸ Mi ke nye Njambiyε wosoko, keto mi ke lepina ne yiŋa menumbu kwɔ wunε hene. ¹⁹ Ndi nde, kome mi wesidya sine njɔn botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus, mi bεŋa kimɔte yɔ lepɔ yasi yitan te yi bomɔ ta wokɔ yɔ tedye ne bo yasi, laŋsa nde, mi lεpi yasi tomay kamɔ ke yiŋa menumbu.

²⁰ Wunε njɔn, wunε bεki ne metake mete yi goto bomɔ, yo tɔ beki nda yi bɔnɔsike na. Ndi nde, ke nje kelna beya mekele, wunε bεki nda gbela seke seke bɔnɔsike. ²¹ Yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Mi Baba Mboko ta kwɔ ne betombɔ nε yiŋa menumbu dele yi tapita nɔ nye kandɔ ke, ma ko dete, bo tɔ wokɔ men mbe na.» ²² Yite nde, lepina yiŋa menumbu yeti yasi te yi tedye yaŋa ke yi botu bete be tike temɔ ke yi Njambiyε na, yasi wete, yo yasi te yi tedye yaŋa ke yi botu bete be yeti ke tiko temɔ ke yi Njambiyε baka. Ma punja melepi me Njambiyε, yo gba yasi te yi tedye yaŋa ke yi botu bete be tike temɔ ke yi Njambiyε baka, yasi wete, yo yeti yasi te yi tedye yaŋa ke yi botu bete be yeti ke tiko temɔ ke yi Njambiyε na.

²³ He pān lepɔ nde, nge ndiŋgele botu bete be tike temɔ ke yi Njambiyε baka ngbo wesidya kande lepina

yiŋa menumbu, nge gbela bomɔ ho botu bete be yeti ke tiko temɔ ke yi Njambiyε baka nyiŋe dolɔ wunε, 'bo tɔ lepɔ gba nde, wunε ke kɔnɔ ne to na? ²⁴ Ma nge wunε hene ngbo punje melepi me Njambiyε ke numbu te yi mumɔ yakama wokɔ, nge mɔ te ε yeti ke tiko temɔ ke yi Njambiyε ko, ho gbela mumɔ nyiŋe dolɔ wunε, yasi te yi wunε hene ta lepɔ kε ta kelɔ nde, a dɔkwε mebeyo mene, yo mǎ lɔ sendi nye ke temɔ. ²⁵ Komete, meyasi mete yi diyε sɔdyate ke mɔy temɔ ne kε ta gbasina, a mǎ kuse meboŋ kɔnɔ mbombu ke meneti kanɔ Njambiyε, a mǎ lepɔ ke mbey hene nde, Njambiyε ke njoka yun gbate.

Kasi kimɔ tεri kanna Njambiyε

²⁶ Wunε njɔn, he yakanŋwe kelɔ ba nan? Kome wunε ngbo sanŋwa kε, nge baŋa ke njoka yun be ne mejembɔ te yi jembɔ yɔ besε ne Njambiyε, nge baŋa be ne yiŋa yasi te yi tedye besɔ, ho ne yiŋa sɔdya yasi te yi punje nye besɔ ho ne yiŋa yasi te yi lepɔ ke yiŋa menumbu, nge botu be kwanɔdye be kete yɔ kwanɔdye yo nye besɔ, yasi hene yakanŋwe kelna yi nye bomɔ hene deti. ²⁷ Nge be nde, baŋa ke diki lepina ne yiŋa menumbu, ndi bomɔ yiba ho yitati lεpinanŋwe. 'Bo lεpinanŋwe wete wete, yoko ke koŋ jakɔɔ, nε mbaŋa mumɔ kwānɔdya yasi te yi bo lepe kε nye besɔ. ²⁸ Nge ti be ne mɔ kwanɔdye, na dɔbi numbu ke njoka besɔ tapita ndi ke mɔy temɔ ne nye Njambiyε. ²⁹ Ke be botu be punja melepi me Njambiyε, ndi bomɔ yiba ho yitati lεpinanŋwe, nε bukwete baka lεnŋwe meto yɔ nembe yasi te yi bo lepe kε. ³⁰ Ma nge Njambiyε nye mbaŋa mɔ te ε ke metidyε womete ko deti te yi punje yiŋa lεpi te yi be sɔdyate, nε mɔ te yɔru pān pa dibo numbu. ³¹ Yo nde, wunε hene yakama lepina yɔ punje melepi me Njambiyε, wunε ta lepina wete wete, nε bomɔ hene duwe yasi, be ne deti yɔ kε nɔ mbombu. ³² Sisiŋ te yi nye mɔ punja melepi me Njambiyε deti kε ke wokuna ne nye, ³³ keto Njambiyε yeti mɔ te ε kele yasi ne ndul ndul na, nye Njambiyε te ε tete. Dete, meyasi kelnanŋwe nda yi yo diki kelna ke mewesidya me botu be Njambiyε hene kε. ³⁴ Bomari yakanŋwe dibo menumbu ke mbey hene te yi botu be Njambiyε wesidya kete kε, keto bo tɔ nye bo deti te yi tapita ke membey mete yite na. 'Bo yakanŋwe pidye meyotu nda yi memboŋga me Njambiyε lepe kε. ³⁵ Nge bo kwadyε duwe yiŋa yaŋa, bo dɔya benjoŋ ban ke mɔy tɔ. Yo yeti kimɔte nde, nyari tɔpitanŋwe ke mbey kome botu be Njambiyε wesidya kε na. ³⁶ 'Yite nde, melepi me Njambiyε wula ka pele yun nje nɔ? 'Yo kumma ka ndi pele yun bepo? ³⁷ Nge mbaŋa lepe nde, nye mɔ punja melepi me Njambiyε, ho nde, a ne deti te yi Kimɔ Sisiŋ, a dɔkwε nde, yasi te yi mi kete kenje wunε kε, yo mboŋga te yi wule ke yi Nyangwe Kumande. ³⁸ Ma nge mumɔ ti jaye dete na, ko Njambiyε ti jaya sendi nye na. ³⁹ Dete, wunε njɔn, wunε nyεki temɔ yun hene ke punja melepi me Njambiyε, ma wunε tɔ peti wete mumɔ nde, a tɔ lepinaŋwe ne yiŋa menumbu na. ⁴⁰ Ndi nde, meyasi hene kwānɔnŋwe kimɔte ne nje te.

Kasi womiya bemun

15 Wunε njɔŋ, mi ke kwadye nde, wunε t̄aka Kimɔ Tom te yi mi kwanɔɔya nye wunε k̄ε. Wunε jayma yo sumɔ kol nε ngbingim. ² Yo Kimɔ Tom te jɔngwe wunε, nge wunε kombile bakidye yo k̄ε nɔ mbɔmbu nda yi mi tedya wunε k̄ε. Ma nge wunε ti kele dete na, yite tikina temɔ te yi wunε tikima ke yi Njambiyε k̄ε gba gbelate. ³⁴ Meyasi mete yi bo tedya mi k̄ε, mi kwanɔɔya ndi yo sendi nye wunε. Ma ke njoka meyasi mete, nyaŋgwe yasi te yi mi kwanɔɔya nye wunε beŋgwe yasi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε k̄ε, yo nde, *Krist gw̄a keto mebeyɔ musu. ⁵ A nj̄a punje yotu nye Sefas, punje sendi nye bejeka bene kamɔ jɔ yiba. ⁶ Ke kɔŋte, ε nye punje yotu nye benjɔŋ busu, buyɔ yan kwanma gɔmay yitan ke kiya mbey. Ke njoka yan sulɔ te ndi ndana kete nε jɔŋ, ma baŋa ma gwe. ⁷ Ke kɔŋte yinɔri, ε nye punje yotu nye Jak, punje sendi nye botu be tomun bene hene. ⁸ Yí sidye nɔ, a nj̄a punje yotu nye mi, gba mumɔ nda mi pobɔ. ⁹ Yo nde, ke njoka botu be tomun be Yesus hene, mi nda gba díbɔ mekɔku. Yo ti yaka nde, bo j̄ebaŋgwe mi nde mɔ tomun wene na, ke-to mi tedya nyaŋgwe meɔne nye njɔŋ botu bete be tike temɔ ke yene baka. ¹⁰ Ma ndana, mi me ke teri te yike, keto Njambiyε nε ngikwa. Ngikwa te yi nye kelma nε mi k̄ε t̄i gwe mesenɔge na. Mi kelma mesay kw̄a botu be tomun bete bari hene. Ma yeti gba mi kele mesay mete na, yo ndi Njambiyε kele mesay mete nε mi keto ngikwa nε. ¹¹ Ma ko nde, yo mi tedye, ko nde, yo bari, siya Kimɔ Tom te yi wuse hene pele k̄ε, yori. Yo yite yi wunε tikima temɔ kete.

Wuse ta womiye

¹² Ma nge bo pele nde, *Krist womiya ke njoka bemun, keto nge yi baŋa ke njoka yun biye meso nde, bomɔ t̄i womiye k̄ε? ¹³ Má beki gbate nde, bomɔ t̄i womiye na, ma ta be sendi nde, Krist t̄i womiye na. ¹⁴ Má beki gbate nde, Krist t̄i womiye na, ma pelna Kimɔ Tom te yi wuse pele k̄ε n̄ε tikina temɔ te yi wunε tike ke yi Njambiyε k̄ε gba gbelate. ¹⁵ Má beki nde, bemun t̄i womiye na, ma ta be nde, Njambiyε t̄i womiye Krist na. Yite ma wuse botu bete be lepe yasi te yi Njambiyε kele nε ngbak ngbak baka ke kelɔ j̄a k̄ε nɔ, keto wuse sima lepe nde, a womiya Krist. ¹⁶ Nge be gbate nde, botu bete be gwe baka t̄i womiye na, yite nde, Krist t̄i womiye sendi na. ¹⁷ Nge be nde, Krist t̄i womiye na, yite nde, tikina temɔ te yi wunε tike ke yi Njambiyε k̄ε gba gbelate, yite wunε ndi ke mɔy mebeyɔ mun. ¹⁸ Ma yite t̄edyā nde, botu bete be gw̄a tikɔ temɔ ke yi Krist baka ta yabile. ¹⁹ Nge be nde, bibina temɔ te yi wuse nɔ pele yi Krist k̄ε, yo ndi keto jɔngwe te yi meneti maka, yite wuse jeko be nε ngwete kw̄a bomɔ hene.

²⁰ Ma yo gbate nde, *Krist womiya ke njoka bemun, nye bosa mɔ te ε womiya ke njoka botu bete be ma gwe baka. ²¹ Yo nde, nda yi mumɔ wete kelma nde, bomɔ hene s̄aŋgwanɔge nε sɔŋ, dete sendi, mumɔ

wete ta kelɔ nde, bomɔ hene w̄omkwε. ²² Ma nda yi bomɔ hene ke gwe, keto bo mbo Adam, dete sendi, bomɔ hene be be saŋgwate nε Krist baka ta j̄u nε nje nε. ²³ Ndi nde, bomɔ ta womiye nε nje te deke: Krist b̄a bosa mumɔ, ke kɔŋte, yo ta be botu bene komε nye ta basidye nje k̄ε. ²⁴ Yí k̄ε nɔ ndana ke siyna meyasi hene, Krist ta soŋe deti meyasi mete yi be nε nyaŋgwe deti, soŋe deti mesisiŋ mete yi j̄engila ke to mbokɔ, soŋe sendi deti meyasi mete yi be nε ngunɔgudye. Ke kɔŋte, a má nje kaŋe yey díyɔ Kumande nye Njambiyε te Da sidye nɔ. ²⁵ Yo nde, *Krist n̄am gbate kumɔ ke ngimɔ te yi saŋgwe ta si kawule bependɔ bene hene tikɔ ke nji mekol menε. ²⁶ Njena mɔ pendɔ te yi nye ta soŋe deti nε kɔ, yo sɔŋ. ²⁷ Yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Njambiyε kaŋma meyasi hene tikɔ ke nji mekol me Krist.» Ma nge Njambiyε lepe dete, yite nde, soŋe ndi nye, nye mɔ te ε kelma nde, Krist n̄am meyasi mete kɔ. ²⁸ Nge Njambiyε si kelɔ nde, Krist n̄am meyasi hene, komete, *M̄ɔnɔ má nje wokuna nε nye, mɔ te ε kelma nde, a n̄am meyasi hene kɔ. Yo ta kwanɔa dete, né Njambiyε nyepɔ nje tika Kumande ke to meyasi hene.

²⁹ He p̄aŋ pa lepe kasi botu bete yi bo tɔpe bo ke mɔɔku ke numbu botu bete be ma gwe baka. Nge be gbate nde, bemun t̄i womiye na, ma botu bete lépi nde, bo t̄pa bo ke mɔɔku ke numbu botu bete be ma gwe baka keto nge? ³⁰ Ma nge be gbate nde, bemun t̄i womiye na, keto nge yi wuse jekidye meyotu musu menɔgimɔ hene nye sɔŋ k̄ε? ³¹ Wunε njɔŋ, sine sɔŋ kol wete metu hene. Yo ndi gbakasi sendi dete nda yi mi lukse nε yotu mbe keto yun, keto wuse saŋgwate sine be Nyangwe Kumande wusu Krist Yesus. ³² Yo má beki nde, mi l̄ɔŋ dyambi sine benyamɔ nyan ke Efes yí gɔɔ nε yiŋa yasi nda yi bomɔ kele k̄ε, ma yite ta kame mi nge? Ma nge be nde, bemun t̄i womiye na, yite wuse dyēnaŋgwe, hɔbiye menjam ngenje, keto he ta gwe nemeno. ³³ Wunε t̄i sebila yotu yun na, beya kumbɔ békidya tete mumɔ. ³⁴ Wunε j̄emkwε kelɔ yasi nε ng-beŋ. Kpe, nε t̄i kel beya yasi na, keto baŋa ke njoka yun yeti ke duwe Njambiyε na. Mi lépi lepi ke, né njɔŋ biy wunε.

Njel yotu te yi mumɔ ta

womiye nɔ k̄ε

³⁵ Mumɔ yakama diyε nde: «Ma bemun ta womiye nan? »Bo ta womiye nε njel yotu te yen?» ³⁶ Lem mumɔ, nge we yikile kwalɔ ke meneti, nge yo t̄i pa gwe na, yo má j̄u? ³⁷ Kwalɔ te yi we yikile ke meneti k̄ε t̄i pundɔ ndi nε kiya njel yotu te yite na, yo b̄a ho mbumɔ mbusa ho yiŋa kwalɔ dele yi we yikila ke meneti. ³⁸ Yo nde, Njambiyε ta nje nye yo kwalɔ yotu te yi nye kwadye beŋgwe kwalɔ mbumɔ te ete. ³⁹ Meyasi hene te yi nε jɔŋ yi diyε ke to meneti k̄ε nε membundɔ dele dele. Membundɔ mete yi bomɔ dele, yi benyamɔ dele, yi benɔn dele, yi benjanjɔ sendi dele. ⁴⁰ Yo nε meyasi mete yi diyε ke kwey n̄ε meyasi mete yi diyε ke meneti maka. Yasi wete, nyɔŋ meyasi mete yi diyε ke kwey n̄ε yi diyε ke meneti

maka ké yeti wete na. ⁴¹ Yol te yi yeso nè yi ngwendé nè yi besisɔ yeti wete na. Ko ke njoka besisɔ, yol yan dèle dèle. ⁴² Womiya te yi bomɔ ta womiye nɔ ké ta be sendi dete. Yotu te yi bo pumbé ké bɔku bɔku, ma yike yi womiye ké tí bɔ se na. ⁴³ Yotu te yi bo pumbé ké, yo yasi nyɛ, ma kome yo womiye ké, yo me kpaɛ nyɔɔɔna yasi. Yotu te yi bo pumbé ké ne kɔɔ, ma kome yo womiye ké, yo me tondunate ne nyanɔwɛ deti. ⁴⁴ Yotu te yi bo pumbé ké, yo gbela membundɔ, ma kome yo womiye ké, yo me yotu te yi Sisiɔ nyɛ ké. Nda yotu te yi membundɔ kete ké, yotu te yi Sisiɔ nyɛ ké sendi kete. ⁴⁵ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Njambiyɛ kelma nde, bosa mumɔ Adam sɔsu.» Ma njena Adam njɔ be ne sisiɔ te yi nyɛ bomɔ jonɔwɛ. ⁴⁶ Yotu te yi Sisiɔ nyɛ ké yeti bosa yotu te yi mumɔ be nɔ ké na. Bosa yotu te yi mumɔ be nɔ ké, yo e membundɔ. Yotu te yi Sisiɔ nyɛ kɔ njáki nje njime. ⁴⁷ Bosa mumɔ, nyɛ mɔ meneti maka, keto a wúla ke ngbutu meneti. Ma yiba mumɔ te yɔkɔ wúla ke kwey nje nɔ. ⁴⁸ Botu be meneti ke boɔna ne mɔ te yi Njambiyɛ kusuma nyɛ ne ngbutu meneti kɔ. Botu bete be kwey ke boɔna ne mɔ te e wulma ke kwey nje nɔ kɔ. ⁴⁹ Nda wuse ke boɔna ne mɔ te e wulma ke ngbutu meneti, wuse ta boɔna sendi ne mɔ te e wulma ke kwey nje nɔ kɔ. ⁵⁰ Wune njɔɔ, mi ke leɔɔ nyɛ wune nde, mumɔ ti yaka nyiɔɔ ke *Kandɔ Njambiyɛ ne yotu te yike yi ne membundɔ nè mekiyɔ ké na. Sendi, yasi te yi bɔ ké ti yaka diyɔ bene yasi te yi ti bɔku ké na.

⁵¹ Ne lɛɔwɛ metɔ. Mi ke punje yiɔa yasi te yi ma béki sɔɔyate ne mbɔmbu ké nyɛ wune, yo nde: Yeti wuse hene ta gwe na, ndi nde, meyotu musu hene ta si senjɔ. ⁵² Yo ta kwarɔna ndi tu wete ne verum nda yi misi dyabidya nɔ ké. Yo ta kwarɔna ke njena tɔɔna dɔmbiya. Yo nde, bo ta tɔ dɔmbiya, bemuɔ má womiye. Bo ta womiye ne meyotu mete yi tí bɔ se na. Ma ke yusu, meyotu musu ta senjɔ, ⁵³ keto yotu te yike yi ta bɔ ké ta yeɔsa be yotu te yi tí bɔ na. Sendi, yotu te yike yi saɔgwa ne sɔɔ ké ta yeɔsa be yotu te yi tí gwe se na.

⁵⁴ Kome yotu te yike yi be nde, yo bɔku ké ta yeɔsa be yike yi tí bɔ ké, sendi, kome yotu te yike yi saɔgwa ne sɔɔ ké ta yeɔsa be yike yi tí gwe se na, komete, melépi mete yi diye ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Ngaɔ dyambi sima si menɔ sɔɔ ké» ta si tondɔ. ⁵⁵ «Ma sɔɔ, deti yɔ ba we? Ma sɔɔ, batal yɔ ba we?» ⁵⁶ Batal te yi sɔɔ, yo mebeyɔ, ma deti mebeyɔ wúla ke membɔɔga. ⁵⁷ Ndi nde, wosoko ne Njambiyɛ, keto a nya wuse deti te yi laɔsa ne nje Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist!

⁵⁸ Dete, wune njɔɔ, sɔɔ temɔ mbe, wune sũm kol diyɔ ne ngbingim kelb mesay me Nyangwe Kumande kimɔte kè nɔ mbɔmbu. Wune dûkwe nde, mesay mete yi wune kele ne deti Nyangwe Kumande ké tí gwe mesenɔge na.

Kasi wesidya mɔni yí kame

ne botu be Njambiyɛ

16 Ke kasi wesidya mɔni te yi kame ne botu be Njambiyɛ, wune sendi, wune kèl nda yi mi pesi-ma nyɛ menjɔɔ me botu bete be tike temɔ ke yi Ku-

mande Yesu ke meneti me Galasi ké. ² Mumɔ hene ke njoka yun sɔɔna yaɔa tikɔ ne naɔ ke bosa yeso te e kande jonja sɔndi benɔwɛ buyɔ yasi te yi nyɛ ta sɔmbɔ ké, kambɔ wune me nje wesidye sendi yiɔa yasi kome mi ta dyɔ ké. ³ Wune tɔka botu bete be wune kwadyɛ. Dete, kome mi ta dyɔ ké, mi ta tomɔ bo ne mekana yi kè tikidye ne mɔni te yi wune ndemma ké ke Yerusalem. ⁴ Nge be nde, mi kèn, sine bo má kè.

Mekendi mete yi Pol kwadyɛ kelb ké

⁵ Mi ta kwɔ ne Maseduwan yí kè nɔ pe yun, keto mi ta kwɔ ne mate. ⁶ Mi táka nde, sine wune ta pa ya ko sidye ngimɔ abekata, yaka nɔ, né wune kam mi, né mi kum ke mbey te yi mi ta kè kete ké. ⁷ Ke kendi te yike, mi yeti ke kwadyɛ kwɔ kwey ne kwey na. Nge Nyangwe Kumande jaye, sine wune ta pa kwarɔɔye mɔɔ metu. ⁸ Ndi nde, mi ta pa diyɔ ke Efes kumɔ ke jesɔ Paɔtektot, ⁹ keto Njambiyɛ ma bute nyanɔwɛ nje kelna kimɔ mesay nyɛ mi. Ma bependɔ ne buyɔ sendi. ¹⁰ Nge Timɔte dyɔ weri, wune kèl nde, a diyɔ ke njoka yun kine wɔ na, keto a ke kelb sendi mesay me Nyangwe Kumande nda mi. ¹¹ Mumɔ wete ne wete tí yelkwe nyɛ na. Wune kâma nyɛ, na tɔki nje ne te, na yɔkwe nje dolb mi, keto mi ke ladiye nyɛ sine benjɔɔ busu. ¹² Ma ke kasi maɔ wusu Apolos, mi ngwetama budyate ne nyɛ nde, a kèn kè beɔe wune bene baɔa benjɔɔ busu, yasi wete, a ti be ne yesidye kenate ndana na, a ta disɔ kè kome nyɛ ta be ne ngimɔ ké.

Njena lɛpi

¹³ Wune diyɔ mejemsidye tikɔ temɔ ne ngbik ke yi Njambiyɛ. Wune béki ne nyan nda bambam, be ne deti. ¹⁴ Yasi hene te yi wune kele, wune kèl yo ne temɔ te yi mekwadya. ¹⁵ Wune njɔɔ, mi ke kwadyɛ leɔɔ sendi yiɔa yasi nyɛ wune, yo nde: Wune duwɔ mɔy tɔ Stefanas. Ne duwɔ nde, yo bosa botu bete be yeɔsama temɔ jaye Njambiyɛ ke meneti me Akay, bo nya sosu yan hene ke kamna botu be Njambiyɛ. ¹⁶ Wune wɔkunangwe ne njel bomɔ nda bete, wokuna sendi ne bomɔ hene be kele kwalb mesay mete yite baka. ¹⁷ Mi ne mesosa yí beɔe Stefanas nè Fortunatus nè Akayikus, keto bo njɔ beɔe mi ke numbu yun. ¹⁸ Bo njɔ wedye temɔ mbe nda yi bo wedya ne yun sendi ké. Dete, wune jâya njel bomɔ nda bete. ¹⁹ Menjɔɔ me botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesu ke meneti me Asi baka ke nyenɔ wune. Akilas bene Pirisil by njɔɔ botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesu be dike wesidya kanɔ Njambiyɛ ke tɔ dyan baka ke nyenɔ wune budyate ke diɔɔ Nyangwe Kumande. ²⁰ Bemaɔ busu be wɔɔga hene ke nyenɔ wune. Wune nyènnangwe tandɛ yun wusa nda botu be Njambiyɛ. ²¹ Yí nyenɔ ne wune, yo gba mi Pol kete yite ne gba bɔ mbe. ²² Nge mumɔ ti kwadyɛ Nyangwe Kumande na, na béki ne mekita. *Maranata! Yite nde: Nyangwe Kumande, inja! ²³ Kumande Yesu kèl ngikwa ne wune. ²⁴ Temɔ mbe ke yotu yun hene, keto sine be Krist Yesu me saɔgwate.

2 KÖRENT

Yo ndi Pol, mɔ tomun Yesus Krist ketɛ sendi mɛkana metɛ yɔkɔ.

Nyangwɛ to lɛpi te yi nyɛ kwadɛ tɛdyɛ waka kɛ, yo nde, nyɛ Pol gbate kpasa mɔ tomun Yesus Krist. Yo nde, baŋa bomɔ dikima nyɛ mɛso nde, Pol yeti kpasa mɔ tomun Yesus na. Yasi te yi nyɛ lɛpɛ kɛ yeti gɔbakasi na. Nyɛ yeti mɔ mɛsay mɛ Njambiyɛ na. Yori Pol kɛ lɛpɔ tɛdyɛ nɛ saŋsaŋ nde, yo yeti dɛte na. A kɛ yekidɛyɛ nda yi nyɛ saŋgwama nɛ kwalɔ mɛbɔnɛ wɛtɛ wɛtɛ kɛ.

Wusɛ yakama baɛ mɛkana maka kɛ nyangwɛ mɛŋgabiye yitati:

1. Pol kɛ lɛpɔ kasi bɔ mɛsay mɛnɛ, pile sendi to te (kumte 1-7).
2. Kasi ndɛmna mɛyasi yɛ kamna bɛnjɔŋ ban bɛ Yerusalɛm (kumte 8-9).
3. Pol kɛ tɛdyɛ nde, yo Kumande Yesus nyɛ nyɛ mɛsay metɛ (kumte 10-13).

1 Mi Pol, Njambiyɛ tɔkuma mi nde, mi bɛki mɔ tomun Krist Yesus nda yi nyɛ Njambiyɛ kwadɛ kɛ. Yo mi sinɛ maŋ wusu Timɔtɛ ketɛ mɛkana maka kɛnjɛ wunɛ njɔŋ botu betɛ bɛ tikiɛ temɔ kɛ yi Njambiyɛ kɛ Kɔrɛnt baka. Wusɛ kɛti kɛnjɛ sendi bomɔ hɛnɛ bɛ Njambiyɛ jɛbama kɛ ndiŋgɛlɛ mɛnɛti mɛ Akay nde, nɛ bɔ wokuna ndi nɛ nyɛ baka. ² Njambiyɛ Saŋgwɛ wusu nɛ Kumande Yesus Krist kɛl njikwa nɛ wunɛ, nyɛ sendi wunɛ tɛtɛ.

³ Wusɛ lɔksa Njambiyɛ tɛ Saŋgwɛ nɛ Nyangwɛ Kumande wusu Yesus Krist. Nyɛ Da tɛ ɛ gwe ngwɛtɛ wusu kɛ mɛyasi hɛnɛ. Nyɛ Njambiyɛ tɛ ɛ wɛdyɛ mɛtemɔ musu yɛ nyɛ sendi wusɛ deti kɛ mɛyasi hɛnɛ.

⁴ A kɛ wɛdyɛ mɛtemɔ musu mɛŋgimɔ hɛnɛ yɛ nyɛ wusɛ deti kɛ kwalɔ mɛbɔnɛ hɛnɛ tɛ yi dɔyɔ wusɛ kɛ, nɛ wusɛ nje bɔ wɛdyɛ temɔ tɛ yi Njambiyɛ kelɛ nɛ wusɛ kɛ kɛ wɛdyɛ sendi nɛ mɛtemɔ mɛ botu betɛ bɛ saŋgwa nɛ kwalɔ mɛbɔnɛ hɛnɛ baka. ⁵ Yo nde, nda wusɛ kɛ saŋgwa nɛ mɛbɔnɛ budɔyate, keto wusɛ kɛ bɛŋgwɛ *Krist kɛ, dɛte sendi, Njambiyɛ kɛ wɛdyɛ mɛtemɔ musu budɔyate yɛ nyɛ wusɛ deti, keto sinɛ bɛ Krist mɛ saŋgwate. ⁶ Nge bɛ nde, wusɛ kɛ saŋgwa nɛ mɛbɔnɛ ndana, yo nɛ Njambiyɛ wɛdyɛ mɛtemɔ mun yɛ nyɛ wunɛ deti, na jɔŋgwɛ nɛ wunɛ. Nge nyɛ wɛdyɛ mɛtemɔ musu yɛ nyɛ wusɛ deti, yo na wɛdyɛ sendi mɛtemɔ mun yɛ nyɛ wunɛ deti. Yite ta kelɔ nde, wunɛ bɛki nɛ deti tɛ yi gbisɔ kwalɔ kiya mɛbɔnɛ mɛtɛ yi wusɛ saŋgwa nɔ muka kɛ.

⁷ Ma wusɛ nɛ bibina temɔ nɛ njɔŋ nɛ wunɛ nde, wunɛ ta gbisɔ mɛbɔnɛ mɛtɛ. Keto hɛ kɛ duwɛ gba nde, nda wunɛ kɛ njɔŋ saŋgwa nɛ mɛbɔnɛ sinɛ wunɛ kɛ, dɛte sendi, Njambiyɛ ta wɛdyɛ mɛtemɔ mun sinɛ wunɛ yɛ nyɛ wunɛ deti nda yi nyɛ kelɛ nɛ wusɛ kɛ.

⁸ Ma wunɛ njɔŋ, wusɛ yeti kɛ kwadɛyɛ nde, wunɛ ndɛkimangwɛ kasi mɛbɔnɛ mɛtɛ yi wusɛ saŋgwama nɔ kɛ Asi kɛ na. Wusɛ saŋgwama nɛ mɛbɔnɛ kwɔ to tɛ, so-su siyɔ, ɛ wusɛ take nde, hɛ ta kelɔ nan, yusu siyama.

⁹ Gbate, wusɛ nɛ nguru wusu jayma nde, yaŋa yeti se na, hɛ bɔ nda mɔ jɔkɔ tɛ yi bɔ pɛsima nde, bɔ ta wo nyɛ kɔ. Njambiyɛ jayma nde, mɛyasi kwɔŋnanɔgwɛ dɛte, ma wusɛ mɛ nje bɛ nɛ bibina temɔ kɛ deti su nɛ

nguru wusu, nɛ wusɛ nje kpɔl bɛ ndi nɛ bibina temɔ kɛ yɛnɛ, nyɛ Njambiyɛ tɛ ɛ womiyɛ bɛmunɔ kɔ. ¹⁰ Bɔ tɛdyɛ wusɛ mɛbɔnɛ kwey kɛ Asi diy wo wokɔ. ɛ Njambiyɛ jɔŋgwɛ wusɛ sɔŋɛ kɛ mɛbɔnɛ mɛtɛ. A ta kɛ sendi mɔmbu yɛ jɔŋgwɛ wusɛ muka dɛte. Gbate, wusɛ nɛ bibina temɔ nde, a ta kɛ mɔmbu jɔŋgwɛ wusɛ sendi dɛte kɛ mɛtu mɛtɛ yi nje kɛ. ¹¹ Kɛ yinɔri wunɛ ta kame sendi wusɛ nɛ nje mɛŋgwɛta mun, dɛte budɔyɛ bomɔ ta ngwɛta nɛ nyɛ, na jɔŋgwɛ wusɛ. Njambiyɛ nɛ njikwa. Kome nyɛ ta yɛŋsa kɛ mɛŋgwɛta mɛtɛ, jɔŋgwɛ wusɛ kɛ bɛya mɛyasi mɛtɛ yi mɔndɛ wusɛ kɛ, budɔyɛ bomɔ bɛnɔri ta nje kaŋɛ misi kɛnjɛ kwey nyɛ nyɛ wosoko, kɛto a jɔŋgwa wusɛ.

¹² Ma yasi tɛ yi kelɛ nde, wusɛ lɔksa yotu su kɛ, yo nde, temɔ su kɛ lɛpɔ nyɛ wusɛ nde, wusɛ jɔŋnama pupunate, jɔŋna sendi nɛ njɔŋ kɛ njoka botu bɛ mɛnɛti maka, jekɔ kwɔ kwɔŋgɔ sinɛ wunɛ. Jɔŋgwɛ tɛ yite wɔla kɛ yi Njambiyɛ. Wusɛ ti jɔŋna dɛte nɛ dɔyanɔ tɛ yi wulɛ kɛ yi botu bɛ mɛnɛti maka na. Yasi wɛtɛ, wusɛ kpɔlma jɔŋna nɛ nje njikwa tɛ yi Njambiyɛ. ¹³ Ma yasi tɛ yi wusɛ ketɛ kɛ, yo ndi yasi tɛ yi wunɛ tɔlɛ nɛ yi wunɛ woke kɛ mɔy mɛkana musu kɛ. Yeti yɛŋa yaŋa dɛlɛ na. Mi nɛ bibina temɔ nde, wunɛ ta wokɔ biye to mɛyasi maka ndana kumɔ njɛna, ¹⁴ keto wunɛ sima wokɔ biye yɛŋa kɛ njokate. Mɛyasi mɛtɛ, yo nde: Kɛ *Yesɔ Nyangwɛ Kumande, yo wusɛ ta kelɔ nde, wunɛ lɔksa yotu yun keto su, wunɛ mɔ kelɔ sendi nde, wusɛ lɔksa yotu su keto yun. ¹⁵⁻¹⁶ Mi kɛ kombile duwɛ nde, wunɛ sima duwɛ dɛte, ɛ mi take nde, mi ta pa kandɛ kɛ bɛŋɛ wunɛ, mɔ nje kwɔ kɛ pɛlɛ Maseduwan. Mi takima nde, nge mi yɔkwɛ Maseduwan, mɔ nje yɔkwɛ sendi nɛ kɔkɔ kumɔ pɛlɛ yun. Kɛ kɔŋtɛ yɛy, wunɛ mɔ kame mi, nɛ mi kɛ nɛ kendi mɛ kumɔ Yuda. Yite ta kelɔ nde, mi kɔm kɛ yun mɛŋga yɛba, nɛ mi kelɔ sendi kimɔ yasi nɛ wunɛ mɛŋga yɛba. ¹⁷ Wunɛ bɛŋa nan, mɛtake mɛmbɛ ti bɛ ka nɛ njɔŋ kɛ kendi tɛ yi mi kwadɛyɛ kelɔ kɛ? 'Mi takinama ka kɛ yite nda botu bɛ mɛnɛti maka? 'Mi ma nje tapita ka nɛ dɔyɛm yɛba lɛpɔ nde: <ɔ> kɛ numbu, kpɔlɔ sɛŋɛ nde: <Bɛ> kɛ mɔy temɔ? ¹⁸ Gbakasi, Njambiyɛ tɔnjukwɛ mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ si kpo kɛ. 'Dɛte sendi,

meyasi mete yi wuse lepima nye wune ké yeti dyem yiba, <ɔ̄> ke numbu, <be> ke moy temo na. ¹⁹ Wuse lépi dete, keto Yesus Krist, Mɔɔ Njambiyé tì diki lepɔ nde: <ɔ̄> ke numbu, kpalo sɛɛ nde: <Be> ke moy temo ke kiya yasi wete na. A dikima lepɔ ndi gbakasi ke meyasi hene. Ma yo Krist Yesus te mbete yi sine Silvɛ nɛ Timote dikima pele kasi ne nye wune. ²⁰ Sendi, yo ne nje *Krist yi Njambiyé dikima tonje meyasi hene te yi nye dikima kpo ké. Dete sendi, wuse kwán ndi ne nje wene yi lepɔ nye Njambiyé nde: <ɔ̄, *amen> yí nye ne Njambiyé luksa. ²¹ Sendi, yo Njambiyé ne nguru wene kele nde, sine wune kɛn mbombu diyɔ ne ngbingim ke jongwɛ te yi wuse diyɛ sangwate sine be Krist ké. Yo ndi sendi nye tɔke wuse ke njoka botu be meneti maka, kwɔ nye wuse Kimɔ Sisiɔ ke yotu. ²² Njambiyé kwetima sendi wuse yinɔ yo ne. Yo te, yo Kimɔ Sisiɔ. Ma yí tedye wuse nde, a ta nye wuse kimɔ meyasi hene, e nye kandɛ pa nye wuse Kimɔ Sisiɔ te ke metemo nda yi mum kandɛ nye ndɔtukwe yí ladye ne ngɔɔkɔ ké. ²³ Ma mi ke lepɔ ke mbombu Njambiyé, a ke duwe jongwɛ dyembe kimɔ duwate. Nge be nde, kumɔ muka mi tì pa kɛ se wɛri ke Kɔrenɔ na, yo keto mi yeti ke kwadye nde, wune bɛki ne menjangwe ke temo na. ²⁴ Yeti nde, wuse ke kwadye tedye wune yinɔ yasi ne ngan ke nje tikina temo te yi wune tike ke yi Yesus Krist ké na. Yasi wete, wuse ke kpalo kelɔ say sine wune, né wune nje be ne mesosa, keto ke tikina temo te yi wune tike ke yene ké, wuse ke duwe nde, wune ke sumɔ kol diyɔ ne ngbingim kɛ nɔ mbombu.

2 Dete, mi ne nguru wombe pɛsima nde, yo yeti kimɔte nde, mi yɔkwɛ ne kɔkɔ kɛ wɛri ne ngambi ke temo na, ² keto nge mi nye wune ngambi ke temo, nda má nje nye sendi mi mesosa kɔ? Mɔ te yi mi nya nye ngambi ke temo dete kɔ yakama nje nye sendi mi mesosa? ³ Nge be nde, mi ketima mekana dete kenje wune, yo nde, mi nje be ne ngambi wule ndi ke kiya botu bete be diyama nye mi mesosa ke temo ke ngimɔ te yi mi ta dyɔ wɛri ké. Mi ketima dete ne bibina temo ne wune hene nde, kome mi be ne mesosa ké, wune sendi ne mesosa. ⁴ Mi ketima mekana mete kenje wune ke moy nyangwe meɔne, temo mbe ke jaba, mi ketima ne misidyɛ ke misi. Mi tì ketɛ dete yí nye ne wune ngambi ke temo na. Yo né wune duwe nde, mi ke kwadye wune kwɔ to te.

⁵ Nge be nde, mbanɔ ke njoka yun kelma yasi te yi nya jakɔɔ ngambi dete ke temo, a ti kɛl ne mi na, yasi wete, a kɛl ne wune hene. Ma he pân lepɔ nde, yeti wune hene na, me nje be nde, mi dekidyɛ lepi. ⁶ Sulɔ bomɔ ke njoka yun bamama ne nye, ma yakama dete. ⁷ Ma ndana, wune kpâl tikɔ nye ne ngwete ke beya yasi te yi nye kelma ké, nye nye deti ke temo, kambɔ yinɔ nyangwe menjangwe me nje ngangile temo ne. ⁸ Dete, mi ke kite wune nde, wune pɛsi nde, wune ta tedye nye mekwadya mete yi wune ndi nɔ gbate sungwe ne nye ké. ⁹ Mi ketima sendi mekana mete kenje wune yí bobɛ ne wune, né mi beɔ, ho wune ke wokuna ne mi ke meyasi hene. ¹⁰ Ma nge wune tike mumɔ ne ngwete ke beya yasi te yi nye kelma ké, mi sendi tikima nye ne ng-

wete. Ke be mi, nge be nde, mɔ te kelma yinɔ beya yasi sungwe ne mi, mi má tikɔ nye ne ngwete keto yun ke mbombu *Krist, ¹¹ keto nge wuse ti tike nye ne ngwete na, *Satan ta kwɔ ne nje te yite yí sebile ne wuse. Ma wuse yeti ke ndekima beya metake mene ne mbet na. ¹² Mi temma kumɔ Turuwas yí kɛ lepɔ Kimɔ Tom ke kasi Krist mate. Mi kumma dolɔ nde, Nyangwe Kumande sima butɛ nje nye mi yí kelɔ nye mesay. ¹³ Ko dete, temo mbe tì be ne te na, keto mi tì dolɛ man mbe Tit na. Yori yi mi janama ne botu be Njambiyé kwɔ kɛ Maseduwan ké.

Kasi jonja mbon

¹⁴ Wosoko ne Njambiyé! A ke kendo ne wuse menjimɔ hene, keto sine be *Krist sangwate. Krist sima namɔ wuse, wuse me wokuna ne nye. Njambiyé ke kendo ne wuse ke membey hene yí tedye nde, Krist sima lanɔ meyasi hene. A ke tomɔ wuse kenje ke mbey hene, né wuse kɛ pel Kimɔ Tom ke kasi Krist, né bomɔ duwe nye. Pelnɔ Kimɔ Tom te nda lɔbinda te yi lapidya kɛ nɔ ke membey hene ké. ¹⁵ Wuse gbate nda lɔbinda te yi nye Njambiyé mesosa, keto wuse ke lepɔ melepi mene ke kasi Krist nye bomɔ. Wuse ke lepɔ nye botu bete be ma jɔ, ko nye baka be ke yambile baka. ¹⁶ Ke yi botu bete, melepi me Njambiyé te yi wuse lepe ké nda beya metul yi ke kelɔ nde, bo gwâki bɔne. Ma ke yi bari, yo nda kimɔ metul yi ke kelɔ nde, bo bɛki ne jongwɛ te yi kpo ne kpo. Ma ke yinɔri, nda yakama kelɔ njel mesay te yite kɔ? ¹⁷ Ma wuse yeti nda banɔ budya bomɔ be lepe melepi me Njambiyé yí sɔmbɔ ne mɔni ne menje hene nda yi banɔ botu be dyangwa meyasi diki kelɔ ké na. Wuse lépi su melepi me Njambiyé ne kimɔ temo, lepɔ ne deti te yene, duwe sendi nde, a ta diyɛ wuse nemeno, keto sine be Krist sangwate.

3 Ma yite yi mi lepima ké, 'wune ke take ka nde, wuse ne nguru wusu ke kwadye lepɔ nde, wuse yana? 'Wune ke take ka nde, wuse ke diyɛ yinɔ mekana yi lepe nde, wuse kpasa botu be tomun be Yesus, né wuse kɛ tedye wune? Ho nde, wuse ke diyɛ yinɔ mekana dete ke meɔ mun, né wuse kɛ tedye banɔ bomɔ nda yi banɔ diki kelɔ ké? ² Yo gba wune be mekana musu yi *Krist ketima gba ke moy metemo musu ké. Bomɔ hene yakama beɛ duwe yo, tɔɔ sendi yo. ³ Yo ke beɛna ne sanɔnɔ nde, wune mekana mete yi Krist ketima ne nje mesay mete yi wuse kelma ké. A tì ketɛ yo ne meyasi me ketina mekana na, yasi wete, a ketima yo ne nje Sisiɔ Njambiyé te e ne jon kɔ. A tì ketɛ yo ke mepɛl metari mete yi Njambiyé ketinama kete ne mbombu ké na, yasi wete, a ketima yo ke moy metemo mun. ⁴ Wuse lépi dete, keto wuse ke tikɔ temo su hene ke yi Njambiyé, mɔ te e tomma wuse kɔ. Wuse tiki temo dete ne nye ne nje Krist. ⁵ Yeti nde, wuse ne yinɔ dyanɔ te yi wuse yakama take yí kelɔ ne yinɔ yasi ne nguru wusu na. Yo nde, nge be nde, he yakama kelɔ yinɔ yasi, yo Njambiyé nye wuse deti te. ⁶ Yo nye nye wuse deti nde, wuse bɛki botu be mesay bene, né wuse lepi kasi jonja mbon ke nye bomɔ. Mbon te ti wúla ke membonɔna ne ke meyasi mete yi diyɛ ketinate ke moy membonɔ-

ga te ké na. Yasi wete, yo wúla ke yi Kimɔ Sisiŋ, keto membonŋa mete yi bo ketima ne mbombu ké wóku ndi mumɔ wokɔ. Ma Kimɔ Sisiŋ kpál kelɔ nde, a bêki ne jonŋ.

⁷ Ma membonŋa me Njambiyé bɔ ketinate ne mbombu ke mepel metari. Yo kpalma nje nye mumɔ ndi sɔŋ. Ko dete, kwanɔya membonŋa mete tedya meluksa me Njambiyé. 'Meluksa mete ti beŋna ka ke mbombu Mɔyisi ne pay pay na? 'Yo ti kele ka nde, 'Bɔɔ be Isarayel ti seŋgila mbombu wene na? Ma pay pay meluksa menɔri ti kike na. ⁸ Nge be nde, mesay me kwanɔya membonŋa maka tedya meluksa me Njambiyé, 'sunŋwa ne mesay mete yi Kimɔ Sisiŋ kele ké? 'Meluksa me Njambiyé yi Kimɔ Sisiŋ ta tedye ké kina be nyanŋwete kwɔ yiri na? ⁹ Ma membonŋa kelma nde, Njambiyé j̄sa bomɔ. Yo ke tedye wuse nde, Njambiyé ne meluksa. Nge be nde, membonŋa tedya dete, 'sunŋwa ne mesay mete yi jonja mbon kele, né wuse be ne ngben ke mbombu Njambiyé ké? 'Yo kina tedye wuse nde, meluksa mete yite kwɔ yi mesay me membonŋa na? ¹⁰ Ma nge be nde, yasi te yi bɔ kwey ne meluksa ké yeti se muka ne meluksa mete na, yo keto yinŋa yasi te yi ne meluksa kwɔ yite ké me kete. ¹¹ Nge be nde, yasi te yi ti kike ké bɔ ne meluksa, 'sunŋwa ne yasi te yi ta bɔne ké? 'Yeti meluksa mete yite kwɔ yiri na?

¹² Dete, wuse ke lepina ne gbas gbas nye wune kine sɔɔye yanŋa na, keto wuse ne bibina temɔ ke meyasi menɔri duwe nde, yo gbakasi. ¹³ Ne mbombu, Mɔyisi petima mbombu ne ne yinŋa lambɔ kambɔ 'Bɔɔ be Isarayel me nje seŋgile beŋe nda yi pay pay meluksa mete siye nɔ ké. Ma wuse yeti ke kelɔ nda nye na. ¹⁴ Yasi wete, kwey 'Bɔɔ be Isarayel sima dimbidye dyanɔ dyan. Kumɔ muka bo ndi dete. Yo nde, kome bo tɔle mekana me njombu mbon ké, bo yeti ke biye to te na, deke nda kiya lambɔ te ndi ke petɔ misi man, yo ti pa duwe na. Yo dísi duwe ndi kome mumɔ tike temɔ ke yi *Krist. ¹⁵ Gbate, kumɔ muka menŋimɔ hene te yi bo tɔle mekana mete yi Mɔyisi ketima ké ke mbombu bomɔ deke nda yinŋa yasi ke petɔ dyanɔ dyan nda yi mumɔ pete mbombu ne ne yinŋa lambɔ ké. ¹⁶ Yasi wete, yo ndi kome mumɔ yeŋsa temɔ tiko ke yi Nyangwe Kumande, yo komete yi lambɔ te yi pete misi mene ké duwe. ¹⁷ Yo nde, Nyangwe Kumande, nye Sisiŋ. Ma ke mbey kome Sisiŋ Nyangwe Kumande díye ké, díyɔ bala yeti na, mumɔ me ne te. ¹⁸ Wuse hene be tike temɔ ke yi Nyangwe Kumande baka, lambɔ te yeti ke petɔ se mbombu su na. Wuse me ke beŋe su pay pay meluksa me Nyangwe Kumande ne ngelele. Wuse ke punje sendi kiya meluksa mete yi wuse seŋgile ké nda yi mɔjɔli punje ne mbombu mɔ te e beŋe yo kɔ. Kome wuse kele dete ké, Njambiyé ke kè mbombu yí senjɔ wuse, né wuse nje boŋna ne yasi te yi wuse seŋgile ké kwɔ to te. Njambiyé ke senjɔ wuse dete, kelɔ nde, wuse bêki ne meluksa mete kwɔ to te kè nɔ mbombu. Mesay mete yi Nyangwe Kumande kele ke metemɔ musu ne nje Kimɔ Sisiŋ ké, yori.

Kasi meɔne nè kasi meluksa

⁴ Dete, Njambiyé kanŋa mesay mete nye wuse, keto a ke gwe ngwete wusu. Yori wuse yeti ke tekɔ na. ² Wuse yeti ke nye bɔ ke kelna mekele sɔɔyate yi yakama nye mumɔ njɔn na. Wuse yeti ke kelɔ yasi ne likisi, ho lepɔ melepi me Njambiyé ne jɔ ke mɔyete na. Yasi wete, wuse ke kpalɔ tedye su melepi mete yi lepɔ gbakasi ké ne gbas gbas. Ke yite wuse ke lepɔ ke mbombu Njambiyé nde, wuse ke nje. Dete, mumɔ hene yakama nembɛ ke temɔ ne, simande wuse lépi gbakasi. ³ Kumɔ ndana baŋa bomɔ yeti ke biye to Kimɔ Tom te yi wuse pele nye bomɔ ké na, deke nda yinŋa lambɔ sima petɔ misi man. Ma yo beŋa ndi botu bete be ke yambibile baka, ⁴ botu bete be yeti ke tiko temɔ ke Njambiyé baka, keto *Njambiyé te e name meneti maka ke ngimɔ te yɔkɔ kɔ sima dimbidye dyanɔ dyan, ma bo nje beŋe mejasi mete yi Kimɔ Tom paniye ké. Mejasi mete, yo pay pay meluksa me *Krist. Teri Njambiyé ke beŋna ke yotu Krist. ⁵ Yo nde, wuse yeti ke pele yinŋa yasi ke kasi su ne nguru wusu na. Yasi wete, yo kasi Yesus Krist te Nyangwe Kumande yi wuse pele. Wuse ke lepɔ nde, wuse su botu be mesay bun keto Yesus. ⁶ Yo sendi nde, Njambiyé lepima ne mbombu nde: «Mejasi pân ke mɔy yitil.» Yo ndi Njambiyé te paniye mejasi ke mɔy metemɔ musu, né wuse seŋgile duwe meluksa mene yi panɛ ne pay pay ke mbombu Krist ké.

⁷ Ma kpasa yasi ke, wuse ke bakidye yo ke membe mete yi bo kele ne yeko ké. Membe mete, yo meyotu musu, né bomɔ duwe nde, nyanŋwe deti wúla ke yi Njambiyé, yeti ke yi bomɔ na. ⁸ Bomɔ ke gbabite nate wuse menje menje. Ma ko dete, bo tí kɔkɔ wuse kɔkɔ ne mbɔl na. Yasi kwanŋa wuse, ma ko dete, wuse yeti ke lepɔ nde, yusu siyama na. ⁹ Bo ke bandɔ wuse, ma ko dete, Njambiyé yeti ke lɔ wuse na. 'Bo ke bubile wuse ne meneti kè nɔ, ma ko dete, bo yeti ke girise wuse na.

¹⁰ Ke meɔne mete yi wuse sanŋwa nɔ ké, wuse ke beŋe sɔŋ Yesus menŋimɔ hene ke yotu su, né bomɔ beŋ sendi nde, Yesus ne jonŋ ke jonŋwe te yi wuse jonŋa nɔ ké. ¹¹ Yo nde, ke ndinŋele jonŋwe dyusu hene sine be sɔŋ kol wete keto Yesus, né bomɔ beŋ sendi jonŋwe Yesus ke meyotu musu ko nde, yo ta gwe nemeno. ¹² Ma ke be sɔŋ, say te yi nye kele ké, a kél ke gba yotu su. Ma ke be jonŋwe, say te yi nye kele ké, a kél ke gba yotu yun.

¹³ Yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: «Mi tikima temɔ ke yene, dete, e mi pele Kimɔ Tom.» Ma wuse sendi ne kiya temɔ te yi kelɔ dete, yori yi wuse tike temɔ ke yene, pele sendi Kimɔ Tom ke. ¹⁴ Wuse ke duwe nde, yɔkɔ e womiya Nyangwe Kumande Yesus kɔ ta womiye sendi wuse, keto sine be Yesus sanŋwate. A ta kelɔ nde, sine wune hene tēma ke mbombu wene. ¹⁵ Dete, wuse sanŋwanŋwe ne meyasi menɔri hene keto yun, né ngikwa te yi Njambiyé kele ne bomɔ ké buy buyɔ. Dete, botu bete be nye kele ngikwa ne bo baka ta buyɔ buyɔ sendi, ɔ beŋa, nyena wosoko nè luksa ne ta nje buyɔ sendi buyɔ.

¹⁶ Yo keto te yite yi wuse yeti ke tekɔ ké. Ko nde, meyotu musu me ke dugbɔ tetek teteki, metu hene Njam-

biye ke kpalɔ nye wuse jɔnja deti ke temɔ kɛ nɔ mbɔmbu. ¹⁷Yo nde, mɛbɔnɛ mete yi wuse saɔgwa nɔ ndana kɛ tɪ kikɔ na, yo deke nɛ mbɛt. Ma mɛbɔnɛ mete ke kpalɔ kelɔ nde, wuse ta nje bɛ nɛ nyaɔgwɛ meluksa kwɔ to te. Meluksa mete ta diyɔ kpo nɛ kpo. ¹⁸Yo nde, yasi te yi wuse sɔ kɛ yeti yasi te yi mumɔ bɛɔ kɛ na. Yasi wɛtɛ, wuse sɔɔ yikɛ yi mumɔ yeti ke bɛɔ ndana kɛ, keto mɛyasi mete yi mumɔ bɛɔ ndana kɛ ti diyɔ kikwɛ na, ma ndi yikɛ yi nye ti bɛɔ kɛ diye kpo nɛ kpo.

Meyotu musu nda bala

5 Yo nde, wuse ke duwe nde, nge bala te yi wuse diye kete ke meneti maka kɛ si lekwe, wuse nɛ wɛtɛ tɔ ke dyobɔ ɛ ta diyɔ kpo nɛ kpo. Yo Njambiyɛ sumɛ yo, yeti bomɔ na. ²Ma ndana wuse ke njimɔ ke mɔy bala te yikɛ, keto temɔ su nɛ pɛpɛpɛ nde, Njambiyɛ bɔsukwe bala te nɛ jɔnja tɔ dyusu yi ke dyobɔ kɛ nda yi mumɔ bɔ nɛ wɛtɛ lambɔ lɛɔ ke to te mbaɔa kɛ. ³Wuse kwɔdyikwe nde, yo kɛlnaɔgwɛ dete piɔɔ te yi wuse ndi nɛ jɔɔ nɛ yotu su nda yi mumɔ bɛ nɛ lambɔ ke yotu kɛ. Yeti nde, pa gwe tikɔ yotu te yikɛ nda yi mumɔ diye nɔ sɔkɛrɛ kɛ na. ⁴Keto piɔɔ te yi wuse ndi ke bala te yikɛ kɛ, wuse ndi ke njimɔ, yasi ke kwɔ wuse. Wuse ti lɛpi nde, Njambiyɛ sɔɔa yotu te yikɛ tikɔ wuse sɔkɛrɛ na. Yasi wɛtɛ, a dɔkidya mbaɔa jɔnja yotu ke to te yɔkɔ, nɛ yotu te mbɛtɛ ɛ diye kpo nɛ kpo kɔ si mɛn njombu te ɛ gwe kɔ. ⁵Ma yo Njambiyɛ nɛ nguru wɛnɛ kombile nde, wuse ta bɛ nɛ jɔnja tɛri te yite. Yo nye kandɛ nye sendi wuse Kimɔ Sisiɔ nda yi mumɔ kandɛ nye nɛ ndɔtukwe yɪ ladye nɛ nyena ngɔlɔkɔ kɛ. ⁶Dete, wuse ke tikɔ su temɔ nɛ ngbik kete metu hɛnɛ, ko dete, wuse ke duwe nde, piɔɔ te yi wuse ndi nɛ yotu te yikɛ kɛ, wuse si lɔndunate nɛ Nyangwe Kumande. ⁷Yite nde, yo tikina temɔ te yi wuse nɔ ke yi Njambiyɛ kɛ kendɛ nɛ wuse ndana, yeti mɛyasi mete yi wuse bɛɔ kɛ na. ⁸Wuse ke tikɔ su temɔ gbate dete. Wuse lɔɔ bɛɔ kimɔte nde, wuse tiki yotu te yikɛ kwɔ kɛ diyɔ sine be Nyangwe Kumande. ⁹Ma ko nde, wuse kɛn mbɔmbu ndana jɔɔna nɛ yotu te yikɛ, ko nde, wuse kwɔɔ tikɔ yo, siya yasi te yi wuse jekɛ gɔɔ, yo nde, wuse kɛl ndi yasi te yi ta nye nye mɛsosa. ¹⁰Yo nde, wuse hɛnɛ ta nje temɛ wɛtɛ yesɔ, yɛnsa lɛpi ke mbɔmbu jɔsi *Krist, na nye mumɔ hɛnɛ sol bɛɔgwɛ bɔ mɛsay mete yi nye kelma ke jɔɔgwɛ dyɛnɛ kɛ, ho a kelma mɛsay kimɔte ho beyate.

Njambiyɛ ke jaɔgwɛ

njoka su sine bo

¹¹Ma wuse ke duwe kambina Nyangwe Kumande, dete wuse ke sɔ nde, bomɔ jɔya nde, yasi te yi wuse lɛpɛ kɛ, gbakasi. Njambiyɛ ke kombile duwe wuse nɛ lɔɔgo lɔɔgo. Mi tɔka gba nde, ke mɔy metemɔ mun, wune ke nɛmbɛ kombile duwe sendi wuse. ¹²Wuse yeti ke kwɔdyɛ basidyɛ tɛdyɛ nye wune nde, wuse nɛ nguru wusu kpasa botu be tomun be Yesu na. Ma yasi wɛtɛ, wuse kwɔdyikwe tɛdyɛ wune kimɔ nje te yi wune yakama lukse nɛ yotu yun keto su, nɛ wune duwe nda yi

wune yakama yɛnsa nɛ lɛpi nye botu betɛ be lukse yotu yan ke mɛyasi mete yi bɛɔna ndi ke misi kinɛ bɛɔ yasi te yi diye ke mɔy temɔ kɛ. ¹³Ma nge bɛ nde, wuse ke kelɔ yasi kwɔ to te, yo bɛɔa wuse sine be Njambiyɛ. Yasi wɛtɛ, nge bɛ nde, wuse ke kelɔ yasi teteki, yo yi kame nɛ wune. ¹⁴Yo nde, wuse ke duwe gba nde, *Krist ke kwɔdyɛ wuse budyate. Mekwadya mete ke pusɔ wuse nde, wuse kɛl mɛsay musu dete, keto wuse bɛɔma duwe su nde, yo ndi nye nyɛɔ gwɔ ke numbu bomɔ hɛnɛ, yite nde, yo bomɔ hɛnɛ gwe. ¹⁵A gwɔ ke numbu bomɔ hɛnɛ, nɛ botu betɛ be nye nya bo jɔɔna jɔɔgwɛ baka mɛ nje kɛ mbɔmbu kelɔ mɛyasi nda yi bo nɛ nguru wan gɔɔ kɛ, nɛ bo nje jɔɔna kelɔ mɛyasi mete yi ta nye nye mɛsosa, keto a sɔmbu sɔɔ keto yan. Njambiyɛ njɔ womiyɛ nye yɪ jɔɔgwɛ nɛ bo. ¹⁶Ma dete, wuse yeti ke bɔ su se wɛtɛ mumɔ ndana nɛ dyano te yi botu be meneti maka na. Nge bɛ nde, wuse bɔɔma Krist kwey nɛ nje te yite, ma yo yeti se ndana dete na. ¹⁷Yo nde, nge mumɔ diye saɔgwate bɛnɛ Krist, a mɛ jɔɔna yasi te yi Njambiyɛ kusuma. Njombu mɛyasi sima kwɔ, wune bɛɔa, mɛyasi hɛnɛ mɛ jɔɔjate. ¹⁸Yinɔri hɛnɛ mɛkele mɛ Njambiyɛ. A jaɔgwɛ njoka su sine bo nɛ nje Krist. A njɔ nye sendi wuse say bɔɔna bomɔ kenje ke yɛnɛ, na jaɔgwɛ njoka yan bɛnɛ bo. ¹⁹Yasi te yi wuse kwɔdyɛ lɛɔ kɛ, yo nde: Njambiyɛ bɛnɛ Krist bɔ saɔgwate yɪ jaɔgwɛ nɛ njoka botu be meneti maka bɛnɛ nye Njambiyɛ nɛ nguru wɛnɛ. A ti ba se beya mɛyasi mete yi bomɔ dikima kelɔ kɛ na. A kpalma nje kanje tom nɛ nye wuse, nɛ wuse kɛ lɛpi nye bomɔ nda yi nye jaɔgwɛ nɛ njoka nɛ bɛnɛ bo kɛ. ²⁰Dete, wuse su botu be tomun be Krist. Wuse kɛl mɛsay mete yi lɛpina ke numbu nɛ nɛ deti te yi nye nye wuse kɛ. Deke nda Njambiyɛ ke kwɔ nɛ wuse yɪ kenje nɛ tomun te nye bomɔ yɪ nambɛ nɛ metɔ man. Dete, wuse ke ngwɛta nɛ wune nɛ deti te yi Krist nde: Tiso, wune tiki, nɛ Njambiyɛ jaɔgwɛ njoka nɛ wune bo. ²¹Ma Krist, mɔ te ɛ ti bɛ nɛ mɔkɔ mbulma mɛbeyɔ ke yotu nɛ kɔ, Njambiyɛ kpalma nje kelɔ nde, a bɛki mɛbeyɔ keto su, na nje kwɔ nɛ nje te yite yɪ pɛsɔ nde, wuse mɛ nɛ ngberɔ ke mbɔmbu wɛnɛ, keto sine be Krist saɔgwate.

6 Ma wuse be kelɛ mɛsay ndana sine be Njambiyɛ baka, wuse ke ngwɛta nɛ wune nde: Tiso, nda yi Njambiyɛ ma kelɔ ngikwa nɛ wune kɛ, wune tɪ kel nde, ngikwa te gwɔki mɛsɛngɛ kinɛ kelɔ yaɔa ke jɔɔgwɛ dyun na. ²Ke yite Njambiyɛ lɛpima nde: «Kome ngimɔ te yi yakama nde, mi kɛl kimɔ yasi nɛ bomɔ kɛ ma dyɔ, ɛ mi kelɛ nda yi wɛ diyma kɛ. Ke yesɔ te yi yakama nde, mi jɔɔgwɛ bomɔ kɛ ma dyɔ, ɛ mi kame wɛ.» Ma gba kimɔ ngimɔ te yi Njambiyɛ kwɔdyɛ kelɔ ngikwa nɛ bomɔ kɛ, yoke ndana. Dyobɔ te yi Njambiyɛ kwɔdyɛ jɔɔgwɛ bomɔ kɛ, yoke.

Mɔ mɛsay mɛ Njambiyɛ

jɔɔnaɔgwɛ nan?

³Wuse yeti ke kwɔdyɛ kelɔ yɪɔa yaɔa wɛtɛ nɛ wɛtɛ yi yakama njangwe wɛtɛ mumɔ jatidyɛ nye ke beya nje

na, kambɔ bomɔ mɛ nje lɛpina beyate sunɔwɛ nɛ mɛsay musu. ⁴ Ma yasi wɛtɛ, wusɛ kɛ tedye nyɛ bomɔ kɛ mɛyasi hɛnɛ ndɛ, wusɛ botu bɛ mɛsay bɛ Njambiyɛ nɛ nje nyangwɛ tiɲ tɛ yi wusɛ bɛ nɔ, ko kɛ mɔy mɛbɔnɛ, ko ndɛ, mɛyasi hɛnɛ kɛ banɔ wusɛ, ko ndɛ, temɔ su lekɛ nɛ ɛs ɛs kɛ yiɲa beya yasi tɛ yi mɔndɛ wusɛ kɛ. ⁵ Ko ndɛ, bo kɛ njurɔ wusɛ, bo kɛ nyɛ wusɛ kɛ ɲɔɔ kɛ nɔ, ko ndɛ, bomɔ kɛ ngbɔ lɔ dyambi sunɔwɛ nɛ wusɛ, ko bɛkɔ ndɛ, wusɛ kɛ gwe mɛsay, ko ndɛ, kɛ yiɲa mɛngimɔ wusɛ yeti kɛ ya na, wusɛ yeti kɛ dyena na, kɛ yinɔri hɛnɛ wusɛ ndi kɛ tedye ndɛ, wusɛ botu bɛ mɛsay bɛ Njambiyɛ. ⁶ Kɛ jonɔwɛ dyusu, metakɛ musu nɛ ngbenɛ. Wusɛ kɛ duwɛ mɛyasi. Wusɛ nɛ temɔ tɛ yi gbisina bɛsɔ. Wusɛ nɛ temɔ tɛ yi ngikwa. Wusɛ kɛl yasi nɛ deti tɛ yi Kimɔ Sisiɲ. Sendi, mɛkwadya mɛtɛ yi wusɛ nɔ kɛ kinɛ likisi kɛ mɔyɛ na. Hɛ kɛl ndi sendi dete yi tedye bomɔ ndɛ, wusɛ botu bɛ mɛsay bɛ Njambiyɛ. ⁷ Wusɛ kɛ pele Kimɔ Tom tɛ yi lɛpɛ gbakasi kɛ nyɛ bomɔ. Njambiyɛ kɛ nyɛ wusɛ deti nɛ. Yo sendi dete yi wusɛ tedye ndɛ, wusɛ gbate botu bɛ mɛsay bɛnɛ. Wusɛ kɛ jonɔna kelɔ yasi nɛ ngbenɛ kɛ mbɔmbu wɛnɛ. Yo nda mɛɲɔlɛ mɛ dyambi mɛtɛ yi mumɔ biyɛ kɛ mbam bɔ, biyɛ yiɲa kɛ bɔ gare yɪ lɔ nɛ dyambi nɛ bɛpendɔ bɛnɛ, ko bo pɔndu wɛ nje nɔ. ⁸ Ko ndɛ, bomɔ lɔksa wusɛ, ko bo yɛlkwɛ wusɛ, ko bo lɛpinangwɛ beyate nɛ wusɛ ko kimɔtɛ, ko bo bɔnɔ wusɛ nda botu bɛ jɔ, ase ndɛ, wusɛ lɛpi ndi gbakasi, wusɛ kɛl ndi su mɛyasi hɛnɛ yɪ tedye ndɛ, wusɛ botu bɛ mɛsay bɛ Njambiyɛ. ⁹ Ko ndɛ, banɔ bomɔ yeti kɛ wokɔ yasi tɛ yi wusɛ kelɛ kɛ na, ase ndɛ, banɔ kɛ kombilɛ duwɛ wusɛ kumɔ njena, ko ndɛ, wusɛ nda botu bɛtɛ bɛ kɛ gwe gwakɔ, ma wusɛ ndi baka nɛ jonɔ. Ko ndɛ, bo kɛ tedye wusɛ mɛbɔnɛ, ma bo yeti kɛ wo wusɛ na. Kɛ yite hɛnɛ wusɛ ndi kɛ tedye ndɛ, wusɛ botu bɛ mɛsay bɛ Njambiyɛ. ¹⁰ Ko ndɛ, bo kɛ nyɛ wusɛ ngambi kɛ temɔ, wusɛ su nɛ mɛsosa ngimɔ hɛnɛ. Ko ndɛ, wusɛ bukate, wusɛ kɛ kelɔ ndɛ, bomɔ budyate tɔndu nɛ kimɔ mɛyasi mɛtɛ yi Njambiyɛ nyɛ mumɔ kɛ. Ko ndɛ, wusɛ kinɛ yanɔ, wusɛ su nɛ mɛyasi hɛnɛ. Yinɔri hɛnɛ, yo yɪ tedye bomɔ ndɛ, wusɛ botu bɛ mɛsay bɛ Njambiyɛ.

¹¹ Wusɛ botu bɛ Kɔrɛnt, wusɛ lɛpima mɛyasi nɛ gbas gbas nyɛ wunɛ, butɛ sendi mɛtemɔ musu nyɛ wunɛ.

¹² Wusɛ tɪ kwadyɛ wunɛ mbet tɛ na, ma yo wunɛ kɛ kpalɔ dɪyɔ kinɛ kwadyɛ wusɛ dete na. ¹³ Mi kɛ lɛpina ndana nyɛ wunɛ nda mi lɛpinangwɛ nyɛ bɔnɔ bembɛ. Yo ndɛ, wunɛ kɛl nɛ mi nda yi mi kelma sendi nɛ wunɛ kɛ, yite ndɛ, wunɛ bɔta mɛtemɔ mun nyɛ wusɛ.

Wusɛ bɔkangwɛ nɛ beya yasi

¹⁴ Wusɛ tɪ gɔam kol kelɔ yiɲa yasi wɛtɛ wɔnɛ botu bɛtɛ bɛ yeti kɛ tikɔ temɔ kɛ yi Njambiyɛ na. 'Ma yasi tɛ yi nɛ ngbenɛ kɛ yakama dɪyɔ ka bɛnɛ kɔtu yasi?' 'Ho ndɛ, mɛyasi bɛnɛ yitil yakama dɪyɔ ka kɛ mbɛy wɛtɛ?

¹⁵ *Krist bɛnɛ *Satan yakama bɛ ka nginɔ wɛtɛ? Yasi tɛ nda kɛ njoka mɔ tɛ ɛ tɪkɛ temɔ kɛ yi Njambiyɛ nɛ yɔkɔ ɛ yeti kɛ tikɔ temɔ kɛ yɛnɛ kɔ? ¹⁶ Sendi, mɔn tɛ nda kɛ njoka mbanɔ Njambiyɛ nɛ mɛyasi mɛtɛ yi bomɔ kanɛ tikɔ Njambiyɛ kɛ? Yo ndɛ, mɛyotu musu, yo mbanɔ

Njambiyɛ tɛ ɛ nɛ jonɔ kɔ. Yo dete nda yi Njambiyɛ lɛpima ndɛ: «Mi ta dɪyɔ jonɔna kɛ njoka yan. Mi ta bɛ Njambiyɛ wan, bo mɔ bɛ kandɔ dyembɛ.» ¹⁷ Yori Baba Mbokɔ tɛ ɛ nɛ ngunɔgudɔyɛ hɛnɛ kɔ lɛpɛ nyɛ botu bɛnɛ ndɛ: «Wunɛ jɪsa duwɛ kɛ njoka yan. Wunɛ bɔkangwɛ nɛ bo. Wunɛ tɪ kpoka yasi tɛ yi mi kidyɛ ndɛ, wunɛ tɪ kpoka kɛ na. Dete, mi ta bɔ wunɛ nɛ mɛsosa. ¹⁸ Nɔgɛ wunɛ kelɛ dete, mi mɔ bɛ Sangwɛ wun, wunɛ mɔ nje bɛ bɔnɔ bembɛ, bɔnɔ bembam nɛ bɔnɔ boma. Yo Baba Mbokɔ tɛ ɛ nɛ deti hɛnɛ kɔ lɛpɛ dete.»

7 Wunɛ njɔn, sɔnɔ temɔ mbɛ, nda yi Njambiyɛ kɔpoma ndɛ, a ta kelɔ nɛ wusɛ dete kɛ, wusɛ pɔpudɔyɛ mɛyotu musu tikɔ mɛkelɛ mɛ mɛmi hɛnɛ, pupudɔyɛ sendi mɛtemɔ musu tikɔ beya mɛtake. Hɛ kɛn kɛndɔ mbɔmbu nɛ nje tɛ yite yɪ tembidyɛ mɛyotu musu kiyo kɛ mɛnje hɛnɛ nɛ kambina Njambiyɛ.

Pol kɛ wɛdyɛ temɔ bɛkritɛn

bɛ Kɔrɛnt

² Wunɛ bɔta mɛtemɔ mun nyɛ wusɛ. Wusɛ tɪ kelɛ yiɲa beya yasi sunɔwɛ ko nɛ mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ na. Wusɛ tɪ bɛkidyɛ ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛ yiɲa mɛnje na. Wusɛ tɪ kelɛ yiɲa yasi, nɛ wusɛ dɔku nɔ kɛ yotu mbanɔ mumɔ na. ³ Mi tɪ lɛpi dete yɪ pɛsɔ ndɛ, wunɛ balma lɛpi na. Yo ndi nda yi mi lɛpima ndana nyɛ wunɛ ndɛ: «Wusɛ kɛ kwadyɛ wunɛ budyate. Ko sɔnɔ ko jonɔwɛ, kinɛ yanɔ yakama bake wusɛ na. ⁴ Mi kɛ lɛpina nyɛ wunɛ nɛ nyangwɛ biɔina temɔ. Mi kɛ lukse yotu mbɛ ndana budyate keto yun. Temɔ mbɛ mɛ nɛ piyɛm. Kɛ mɛbɔnɛ hɛnɛ tɛ yi wusɛ sangwa nɔ kɛ, mi nɛ mɛsosa kwɔ to tɛ. ⁵ Ma kandɛ yi wusɛ ma dɔyɔn nɔ kɛ Maseduwan, ko yotu su tɪ bɛ nɛ tɛ na. Wusɛ kpalma sangwa nɛ kwɔlɔ mɛbɔnɛ wɛtɛ wɛtɛ. Kɛ mɛmbundɔ, hɛ sangwama nɛ dyambi, ma kɛ mɔyɛ, temɔ nɛ habubu. ⁶ Yasi wɛtɛ, Njambiyɛ tɛ ɛ nyɛ mumɔ jonɔna deti kɛ temɔ kome yotu nɛ si tɛkɔ kɛ njɔ nyɛ wusɛ deti nɛ nje dyangwɛ Tit. ⁷ Ma yeti ndi keto dyangwɛ nɛ siyɛ na. Yo sendi kome nyɛ yekidyɛ nda yi wunɛ nya nyɛ deti kɛ temɔ kɛ. A lɛpima ndɛ, temɔ yun deke nɛ pɛpɛpɛ, nɛ wunɛ bɛnɛ mi. Sendi, wunɛ nɛ misidyɛ kɛ misi kɛ beya yasi tɛ yi kelnama kɛ njoka yun kɛ. A lɛpima sendi ndɛ, wunɛ nɛdɔ tɛ yi kama keto mbɛ. Mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ kelma ndɛ, mi bɛki nɛ nyangwɛ mɛsosa kwɔ yi mbɔmbu. ⁸ Mi duwɔ ndɛ, mɛkana mɛtɛ yi mi kenɔ wunɛ kɛ nya wunɛ ngambi kɛ temɔ. Mi yeti kɛ wo yotu kɛtɛ na, ko ndɛ, kɛ yiɲa ngimɔ wari mi dɪkima wo yotu gbate kome mi bɛnɔma ndɛ, mi nya wunɛ ngambi kɛ temɔ kɛ. Ngambi tɛ bɛnɔma ndi kɛ mɔnɔ ngimɔ tɛ yite. ⁹ Ma ndana mi nɛ mɛsosa, yeti keto mi nya wunɛ ngambi kɛ temɔ na, yo keto wunɛ wɔku ngambi tɛ, keto wunɛ njɔ nje duwɛ beya mɛkelɛ mun, ɛ wunɛ nje yɛnsa temɔ tikɔ yo. Yo njɛl ngambi tɛ yite yi Njambiyɛ kwadyɛ kɛ. 'Dete, wusɛ tɪ kelɛ yiɲa beya yasi nɛ wunɛ kɛ mɛkana mɛtɛ yi wusɛ kenɔ wunɛ kɛ na. ¹⁰ Yo ndɛ, ngambi tɛ yi Njambiyɛ kwadyɛ kɛ kɛl ndɛ, mumɔ yɛnsangwɛ temɔ, ɔ bɛnɔ, Njambiyɛ jonɔwɛ nyɛ. Mumɔ tɪ yaka wo yotu kɛ ngambi tɛ yite na. Ma

ngambi te yi mumɔ woke nda yi botu be meneti maka diki wokɔ ké wo mumɔ. ¹¹ Ma wune bêña nyangwe mesay mete yi ngambi te yi Njambiyé kwadyé kelma ne wune ké. Wune bêña ndi kwalɔ kimɔ temɔ te yi wune njɔ kelɔ ne meyasi ndana ké. Dete, wune ke tedye ndana nde, wune kine yaɗa ke mɔy lɛpi te na. Wune ke tedye sendi nde, wune ne nguru wun ke ndeye yotu yun ke beya yasi te yi kelnama ke njoka yun ké. Wune ke kambɔ Njambiyé. Sendi, temɔ yun deke ne pɛpɛpɛ, né wune beɗ mi. Wune bêña sendi nda yi wune ke nye sosu ndana budyate yí kelɔ yasi te yi Njambiyé kwadyé ké. Sendi, wune jɔsuma, bama ne mɔ te ε kelma beya yasi te kɔ. Wune tedya ke menje hene nde, metemɔ mun me pupunate ke lɛpi te. ¹² Ma nge be nde, mi ketima mekana dete kenje wune, yeti keto mɔ te ε kelma beya yasi te, ho keto mɔ te yi nye kelma beya yasi te sungwe ne nye kɔ na. Mi ketima yo kenje wune, né wune ne nguru wun beɗ ke mbɔmbu Njambiyé nde, wune ne kimɔ temɔ gbate sungwe ne wuse. ¹³ Dete, yo njɔ nje nye wuse jonja deti. Ma yeti ndi yite siye na. Wuse njɔ sosa sendi kwɔ to te kome wuse beɗma nde, Tit ne mesosa, keto wune hene nya nye deti ke temɔ. ¹⁴ Nge be nde, mi luksa yotu mbe ke mbɔmbu wene keto yun ke kimɔ yasi te yi mi lɛpima nye nye ke kasi yun ké, yo ti nye mi njɔn na, keto a beɗma nde, yasi te yi mi lɛpima nye nye ke kasi yun ké bɔ ndi sendi gbakasi nda meyasi mete yi wuse dikima lɛpɔ nye wune menjimɔ hene ké. ¹⁵ Yo sendi nde, kome nye take nda yi wune hene wokuna ne nye, nda yi wune boɗma ne nye kimɔte, kambɔ nye ne nyangwe jese, a ke nje kwadyé wune kwɔ yi mbɔmbu kome nye take meyasi menɔri ké. ¹⁶ Mi ke sosa budyate, keto ke meyasi hene mi ne bibina temɔ ne wune.

Menɗite ke kasi kelna ngay

8 Wune njɔn, wuse ke kwadyé nde, wune dûkwe nyangwe ngikwa te yi Njambiyé kelma ne menjɔn me botu bete be tike temɔ ke yi Yesus Krist ke Maseduwan ké. ² Njambiyé jayma nde, bo sɔngwangwe ne budya meɔɔne yí bobɛ ne bo. Ma ko dete, bo bɔ ne mesosa kwɔ to te ke mɔy nyangwe meɔbukɔ mete yi bo jonnama kete ké. Yasi wete, yo kpalma kelɔ nde, bo bêki ne kabi budyate. ³ Bo nya beɗgwe deti yan. Mi beɗma duwe nde, bo nya pɔke kwɔ yite. Bo ne nguru wan nye ne kimɔ temɔ kine malɔ bo malɔ na. ⁴ Bo ngwetama budyate ne wuse nde, tiso, wuse jâya nde, bo nyêki sendi bɔ bene besɔ ndemɔ meyasi yí kame ne botu be Njambiyé be diyé ke Yerusalem baka. ⁵ Bo kelma kwɔ yasi te yi wuse dikima take ké. Yo nde, bo ne nguru wan kandima pa bɔ yotu nye Nyangwe Kumande, bɔ sendi yotu nye wuse nda Njambiyé kwadya ké. ⁶ Dete, ε wuse lɛpɛ nye Tit nde, tiso, a yɔkwe kè weri kè sidye mesay me ndemna mɔni te yi nye kandima ke njoka yun ké. ⁷ Wune me tondunate ne mekombila ke menje hene, ke nje tikina temɔ ke yi Krist, ke nje lɛpina me lɛpi me Njambiyé, ke nje duwɔ meyasi, ke nje kelna meyasi ne kimɔ temɔ, nje bɔ ke nje mekwadya mete yi wune kwadyé ne wuse ké. Ma nda wune me tondunate ne

mekombila dete ké, wune nyêki sendi meyasi dete budye ke mesay me ndemna mɔni te yike. ⁸ Yike yi mi lɛpɛ ké, mi yeti ke nye wune kɔl ke ngin na. Yo nde, mi beɗma nda yi besɔ nya ne kimɔ temɔ ké, yori yi mi lɛpɛ nde, wune kèl sendi dete, né mi beɗ nda yi wune kwadyé sendi ne besɔ gbate ké. ⁹ Keto wune ke duwe nyangwe ngikwa te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kelma ne wuse ké. Yo nye diyé ne meyasi hene. Ma ko dete, a kpalma jaye be buka mumɔ keto yun. A jayma tɛri te yite, né Njambiyé nje tonje wune ne mekombila ke menje hene ne nje te yite. ¹⁰ Yike yi mi lɛpɛ ké, mi lɛpi yasi te yi mi take ke kasi te, keto nge wune kele dete, yo ta kame wune ne nguru wun. Mi nde, bosa botu bete be kwadya kelɔ yo ke sew te yoru baka 'ti be wune na? 'Wune ti si kande yo ke sew te ete na? ¹¹ Ma nda yi wune kandima yo kwey ne kimɔ temɔ ké, wune sɔdyikwe sendi yo ndana ne kimɔ temɔ dete beɗgwe deti yun. ¹² Keto nge wuse nye Njambiyé yasi ne kimɔ temɔ, a ke jaye yo ne mesosa beɗgwe ndi buyo yasi te yi wuse kɔ ké. Ma nge be nde, wuse kine yaɗa na, Njambiyé tí diyé sendi yaɗa ke meɔbɔ musu na. ¹³ Mi ti sɔn nde, wune kpâl bukɔ keto nyena besɔ meyasi yí wedyé ne metemɔ man na. Yasi wete, mi gɔru nde, baka bêki ne meyasi nda besɔ. ¹⁴ Ndana wune ke nyengwe, yo ta kame botu bete be kine yaɗa baka. Ma nge dyɔ nde, bo ke nyengwe, wune kine yaɗa na, diyɔ nyengwe te yan ta nje kame wune, né baka be ne meyasi nda besɔ. ¹⁵ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: «Mɔ te ε tɔkuma budyate kɔ ti be ne yaɗa kwɔ to te na. Ma yɔkɔ ε tɔkuma ne mbet kɔ, yaɗa ti banɛ nye na.»

¹⁶ Wuse ke nye Njambiyé wosoko, keto a nya Tit ndi kwalɔ nyena temɔ ke mesay te yi mi kɔ sungwe ne wune ké. ¹⁷ Tit jayma yasi te yi wuse diyima nye ké, ma yo ti be ndi yite siye na. Yasi wete, a tedya nde, a ke nye temɔ ndana ke mesay kwɔ to te, dete ε nye pesɛ ne nguru wene nde, a ta kè mate ke yun. ¹⁸ Wuse ke kenje wete maɗ wusu bene Tit. Bomɔ hene ke njoka menjɔn me botu bete be tike temɔ ke yi Yesus Krist baka ke lɛpɔ kasi ne kimɔte kè kɔ, keto mesay mete yi nye kelma ke kasi Kimɔ Tom ké. ¹⁹ Ma yeti ndi yite na. Jeko kwɔ kwangɔ menjɔn me botu bete be tike temɔ ke yi Yesus Krist baka tɔkuma sendi nye nde, sine bo kèn, na kè kam wuse ke mesay me ndemna mɔni te. Wuse kél mesay mete yí lukse ne Nyangwe Kumande ne nguru wene, tedye sendi nde, wuse ke kwadyé kame njɔn su. ²⁰ Mɔni te ne buyo budyate, yori yi wuse kenje bo, ma bomɔ nje lɛpina beyate ne wuse ke kasi bakidya mɔni te. ²¹ Wuse jéki kwadyé kelɔ kimɔ yasi ke mbɔmbu bomɔ, yeti ndi ke mbɔmbu Nyangwe Kumande siye na. ²² Wuse ke dokidye sendi mbaɗa maɗ wusu ke to te baka yiɓa kenje wune. Wuse dikima bobɛ nye ke budya menje, ε wuse beɗe nde, a ke nye temɔ ke mesay. A ke tedye ndana dete kwɔ yi mbɔmbu, keto a ne bibina temɔ budyate ne wune. ²³ Ma ke be Tit, nye kumbɔ wombɛ, sine nye ngbɔ kelɔ mesay yí kame ne wune. Ma, ke yi bemaɗ busu yiɓa baka, yo menjɔn me botu bete be tike temɔ ke yi Yesus Krist baka tome bo. Jong-

wε dyan ke nye *Krist luksa. ²⁴ Dete, wunε tēdya bo nde, wunε ke kwadyε bo, né menjɔŋ me botu bete be tike temɔ ke yi Yesus Krist baka duwe gbate nde, wuse bɔ ne kalε te yi lukse yotu su keto yun ke mbɔmbu yan.

Kasi kamna botu be Njambiye

9 Ma mi tí gwe ne keto mekana kenje wunε ke kasi kamna botu be Njambiye na. ² Yo nde, mi ke duwe kimɔ temɔ te yi wunε nɔ yí kame ne njɔŋ yun ké. Mi ke lukse yotu mbε keto te ke mbɔmbu botu be Njambiye te be diyε ke Maseduwan baka. Mi lepima nye bo nde: 'Bemaŋ bun be Akay ma kande kombila meyasi mete yi bo ta nye ké kande ke sew te yɔru. Nyena temɔ te yi wunε nɔ ke mesay ké kelma nde, sulɔ bomɔ ke njoka yan ngbâbikwe nye sendi bɔ ke mesay. ³ Mi ke tomɔ bemaŋ busu baka kenje wunε, keto mi ke kwadyε nde, wunε sîki komsa kelɔ dete, keto mi dikima lepɔ nye baŋa bomɔ nde, wunε ta kelɔ gba dete. Wunε sîki komsa biŋgiri, kambɔ kimɔ lepi te yi wuse dikima lepɔ ne dîɔ dýun nye bo ké me nje be gbelate. ⁴ Keto nge sine botu be Maseduwan baka dya weri dolɔ nde, wunε ti pa komsa na, yite he ta be ne njɔŋ ke mbɔmbu yan, keto wuse sima lepɔ nye bo nde, wuse ne bibina temɔ ne wunε. 'Ma nge wunε ti komsa na, wunε táka nde, yeti wunε ta kpalo tika ne mapi njɔŋ te na?' ⁵ Dete, ε mi beŋε kimɔte yí lepɔ nye bemaŋ busu baka nde, tiso, bo kânda kwâ mbɔmbu ne mi kè weri yí kobile kasi ndemna mɔni te yi wunε kpoma nde, wunε ta nye ké tiko gwâte, yaka nɔ, kome mi ta dya ké, mi ta dolɔ nde, wunε sima kobile meyasi hene. Wunε kël sendi dete, né yo beŋna gbate nde, wunε nyéki yo ne kimɔ temɔ, yeti ne j-ɔ na.

⁶ Wunε dûkwe nde, mɔ te ε be nyambi ne mbet ta wesidye ndi sendi ne mbet. Ma yɔkɔ ε be budyate kɔ ta wesidye sendi budyate. ⁷ Mumɔ hene nyéki yasi nda yi nye sima pesɔ biŋgiri ke temɔ ne, kine menjɔŋgila kine malɔ nye malɔ na, keto Njambiye jáya mɔ te ε nye ne mesosa ke temɔ kɔ. ⁸ Njambiye ne deti te yi tonje wunε ne kwalɔ mekombila hene, né wunε be ne kwalɔ meyasi hene te yi ta kame wunε menjimɔ hene, né meyasi bukwe sendi ke meɔ mun, wunε má bɔ yite yí kelɔ ne kwalɔ kimɔ mekele hene. ⁹ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: 'Mɔ Njambiye butuma bɔ kabɔ sendi kimɔ meyasi nye botu be ngwete. A ta kè ndi mbɔmbu yí kelɔ ngay dete kpo ne kpo.' ¹⁰ Yo Njambiye nye kwalɔ nye mɔ bena mbeki. Yo sendi Njambiye nye nye medye mete yi nye dye ké. Yo ndi sendi nye ta nye wunε meyasi, nye mekombila kete, ɔ béŋa, yo má buyɔ kè nɔ mbɔmbu. A ta kelɔ sendi nde, mesay me kamna besɔ te yi wunε kele ké dɔku dɔkɔ sendi. ¹¹ Dete, a ta tonje wunε ne mekombila ke menje hene, né wunε nye sendi meyasi budyate ne kimɔ temɔ yí kame ne besɔ. Komete, budya bomɔ ta nye Njambiye wosoko ke meyasi mete yi wuse boŋma ke meɔ mun nye bo ké. ¹² Yo nde, mesay me ndemna mɔni te yi wunε kele ndana ké tí kame ndi botu be Njambiye be diyε ke Yerusalem siye na. Yo ta jeko kelɔ nde, bomɔ budyate nyéki Njambiye wosoko. ¹³ Mesay mete ta tedye bo

nde, wunε ke beŋgwe *Krist gbate. 'Bo ta lukse Njambiye keto tikina temɔ te yi wunε tike gbate ke Kimɔ Tom Krist, wokuna ne yo ké, ɔ béŋa, bo má lukse sendi Njambiye kome bo beŋε nda yi wunε kabiɔya ne mɔni yun ne kimɔ temɔ wúne bo, kelɔ sendi dete sungwε ne menjɔŋ me botu be Njambiye hene ké. ¹⁴ Bo ke ngweta ne Njambiye keto yun, tedye ne nje te yite nye wunε nde, bo ke kwadyε wunε. 'Bo ta kelɔ dete, keto bo ke beŋε nyangwe ngikwa te yi Njambiye kelma ne wunε ké. Ngikwa te kwaŋma to te. ¹⁵ Wuse nyéki Njambiye wosoko ke yasi te yi nye nya wuse ké. He yakama yeko yo ne nge?

Pol ke kama ne mesay mene

10 Yo mi Pol ne nguru wombε, mi ke kite wunε ne te temɔ nè kimɔ temɔ nda yi *Krist diyima nɔ ké. Kome mi diyε sine wunε ké, ε nde, mi díy mbe ne ngulum. Ma nge mi tume kɔŋ lɔndɔ ne wunε ké, ε nde, mi lépi ndi mbe yasi ne gbas gbas nye wunε. ² Ma mi ke ngweta ne wunε nde: Tiso, kome mi ta dya weri ké, wunε tí kel nde, mi lêpinaŋgwe dete ne gbas gbas nye wunε na. Keto mi pesima nde, mi ta tedye deti te yi mi nɔ ké yí kelɔ ne yasi ne nyan sungwε ne botu bete be lepe nde, dyanɔ te yi wuse joŋna nɔ ké, yo dyanɔ te yi botu be meneti maka. ³ Yo gbate nde, wuse ndi botu be meneti. Ma yasi wete, dyaŋbi te yi wuse lɔ ké yeti yi botu be meneti maka na. ⁴ Keto meɔle medyaŋbi mete yi wuse nɔ ké yeti yike yi botu be meneti maka diki lɔ ne dyaŋbi ké na. Yasi wete, meɔle mete wúla ke yi Njambiye. Yo ne deti te yi yangile nyangwe mekɔte mete yi bomɔ sumε diyɔ te, kambɔ ne dyaŋbi ké. Wuse ke yangile beya dyanɔ te yi bomɔ diki take ne meyasi ké soŋε. ⁵ Wuse ke yangile sendi yasi hene te yi yeke to ne Njambiye, sɔ nde, bomɔ tí dukwe nye kimɔ duwâte ké. Wuse ke kelɔ nde, metake wete wete te yi bomɔ yakama be nɔ ké njâki nje be nda bebala busu, né wuse bɔ yo kè nɔ ke yi Krist, né yo hene wokuna ne nye. ⁶ Kome wúne njɔŋ botu be Njambiye ta tedye nde, wunε me sangwate yí wokuna ne Krist ke menje hene ké ta beŋna, komete, wuse ta be nedɔ te yi tedye meɔne nye botu bete be yeti ke wokuna ne nye ke njoka yun baka. ⁷ Wunε béŋa yasi ke misi ne gbas. Nge mbaŋa mumɔ take ke yene nde, a me gbate mɔ Krist, a dûkwe ndi tu wete sendi nde, wuse sendi, wuse botu be Krist nda nye. ⁸ Nge dya nde, mi lúksa sendi yotu mbe keto deti te yi Nyangwe Kumande nya wuse yí kendɔ ne wunε ké, mi tí gwe njɔŋ ke yite na, keto a nyéki wuse deti te yi kame ne wunε, yeti yí bekidya yun na. ⁹ Mi yeti ne metake mete yi nye wunε duku ke yotu ke mekana mete yi mi diki kenje wunε ké na, ¹⁰ keto bo ke diki lepɔ nde: 'Mekana mete yi Pol diki njese wuse ké ne detɔ, yo ke sana wuse ke temɔ. Ma yasi wete, kome nye ne nguru wene diyε sine bo ké, nye tekina mumɔ, a ti dûkwe ndapi na.' ¹¹ Ma mɔ te ε lepe dete kɔ dûkwe ne sanjan nde, yasi te yi wuse lepe ke mɔy mekana kenje wunε piŋɔ te yi wuse ne nan ké, wuse ta kelɔ meyasi ndi nda yi wuse lepima ké. Wuse ta kelɔ ndi dete, kome wuse ta dya ke njoka yun ké.

¹² Ma baŋa bomɔ wɛri kɛ diki lɛpɔ nɛ nguru wan nde, bo yaŋa. Wuse tí yaka lɛpɔ nde, sinɛ bo ndi wɛtɛ ho yekɔ to sinɛ bo na. Yasi wɛtɛ, bo yeti yan nɛ dyanɔ na, keto bo bɛŋa ndi jɔngwɛ dyan nɛ nguru wan yí lɛpɔ nde, jɔngwɛ dyan kimɔtɛ. 'Bo yéki jɔngwɛ dyan bɛngwɛ ndi jɔngwɛ te yan nɛ nguru wan. ¹³ Ma kɛ bɛ wuse, wuse yeti kɛ kwadyɛ lukse yotu su kwɔ to te kɛ mesay mɛtɛ yi kelna kɛ yiŋa mɛmbɛy kɛ na. Yasi wɛtɛ, wuse lúksa yotu su ndi kɛ mesay mɛtɛ yi wuse keɛ kɛ mɔy pɛl mɛnɛti mɛtɛ yi Njambiyɛ pɛsima nyɛ wuse nde, wuse kɛl mesay ketɛ kɛ. A pɛsima nde, wuse kɛn kelɔ mesay, lɛpɔ Kimɔ Tom ko kumɔ pɛ yun. ¹⁴ Dɛtɛ, kome wuse boŋma Kimɔ Tom *Krist kumɔ nɔ pɛ yun kɛ, wuse ti laŋsa pɛl mɛnɛti mɛtɛ yi Njambiyɛ pɛsima nyɛ wuse kɛ kɛ kelɔ mesay womaŋa na. Wuse má díy kinɛ kumɔ pɛ yun, ma ta bɛ nde, wuse kɔpuma kinɛ kumɔ kɛ mbɛy te yi Njambiyɛ pɛsima nyɛ wuse kɛ na. ¹⁵ Wuse yeti kɛ lukse yotu su kwɔ to te kɛ mesay mɛtɛ yi baŋa keɛ kɛ yiŋa mɛmbɛy kɛ na. Yasi wɛtɛ, nɛgɛ tikina temɔ te yi wunɛ tike kɛ yi Njambiyɛ kɛ dɔkɛ dɔkɛ kɛ nɔ mbɔmbu, yite wuse yakama bɛ nɛ bíbina temɔ nde, mesay mɛtɛ yi wuse keɛ kɛ njoka yun kɛ ta dɔkɛ dɔkɛ sendi kwɔ yi mbɔmbu. Ma yo ta kelna ndi kɛ mɔy pɛl mɛnɛti mɛtɛ yusu yi Njambiyɛ pɛsima nde, wuse kɛl mesay ketɛ kɛ. ¹⁶ Dɛtɛ, wuse yakama nje kwɔ toŋgidya kɛ mbɔmbu nɛ lɛpina Kimɔ Tom kɛ nɔ kɛ yiŋa mɛdya lɔndunate nɛ wunɛ kinɛ lukse yotu su kɛ mesay mɛtɛ yi baŋa keɛ kɛ pɛl mɛnɛti mɛtɛ yan kɛ na. ¹⁷ Yo nde: «Mɔ te ɛ kwadyɛ lukse yotu, a lúksa yotu ndi kɛ yasi te yi Nyangwɛ Kumande kelma kɛ.» ¹⁸ Keto yeti mɔ te ɛ lɛpɛ nɛ nguru wenɛ nde: «Mi yaŋa,» yi Nyangwɛ Kumande jayɛ na. Yasi wɛtɛ, yo yɔkɔ yi Nyangwɛ Kumande nɛ nguru wenɛ lɛpɛ nde, nyɛ yaŋa kɔ.

Pol kɛpasa mɔ tomun Yesus

11 Ma wunɛ gbísi mi ndana kɛ mɛyɛrɔ mɛmbɛ. Ma wunɛ gbísi mi lalɛ. ² Temɔ mbɛ nɛ pɛpɛpɛ kɛ yotu yun. Yo wúla kɛ yi Njambiyɛ nɛ nguru wenɛ. Yo nde, wunɛ nda pupuna bindi ngɔndu te yi mi wandɛ kaŋɛ nyɛ ndi mbam wɛtɛ. Mbam te, yo *Krist. ³ Yasi wɛtɛ, mi kɛ gwe kaŋ nde, mumɔ nje sebile wunɛ yí bekidyɛ mɛtake mun. Wunɛ táká nda yi nyɔŋɛ njá nɛ mɛmbɔlɛ nje sebile nɛ Eva kɛ. Mi kɛ gwe kaŋ nde, wunɛ mɛ nje jatɔ tikɔ kinɛ bɛngwɛ ndi nje te yi Krist nyɛpɔ, kaŋɛ mɛyotu mun nyɛ nyɛ, jɔŋna pupunate kɛ mbɔmbu wenɛ na. ⁴ Mi nɛ kaŋ dɛtɛ, keto nɛgɛ mbaŋa mumɔ nje pɛlɛ yiŋa yasi deɛ nyɛ wunɛ kɛ kasi Yesus, tikɔ yikɛ yi wuse pelma kɛ, wunɛ kɛ kɔŋ mɔ te. Sendi nde, wunɛ kɛ kombile jayɛ bɔ yiŋa sisiŋ deɛ, tikɔ Kimɔ Sisiŋ te yi Njambiyɛ nya wunɛ nɛ mbɔmbu kɛ. Nɛgɛ mumɔ nje lɛpɔ yiŋa kimɔ tom deɛ, tikɔ yikɛ yi wunɛ kandima wokɔ jayɛ kɛ, wunɛ lalɛ kɛ kɔŋ nɛ. ⁵ Wunɛ táká ka nde, botu betɛ gbate nyangwɛ botu be tomun? Mi bɛŋa nde, bo be lɛpɛ lɛpɔ dɛtɛ nɛ numbu baka ti kwɔ mi nɛ mbɛt kɛ yiŋa yaŋa na. ⁶ Ko bɛkɔ nde, mi yeti nɛ jɛŋ duwɔ ndapi na, yasi wɛtɛ, mi kɛ kombile duwɛ yasi te yi mi lɛpɛ kɛ. Wuse tedya dɛtɛ nyɛ wunɛ kɛ mɛnɛtɛ hɛnɛ. ⁷ Kome mi lɛpima Kimɔ Tom Njambiyɛ nyɛ wunɛ kɛ, mi ti diyɛ wunɛ yaŋa

na. Mi kpalma pidyɛ yotu mbɛ yí kame nɛ wunɛ, nɛ wunɛ dɔku dɔku kɛ nje tikina temɔ kɛ yi Njambiyɛ. 'Ma yi mi kelma dɛtɛ kɛ, yiŋa beya yasi yi mi kelma ri? ⁸ Kɛ ngimɔ te yi mi bɔ nɔ wɛri kɛ, mi jayma nde, yiŋa mɛnɔŋ mɛ botu betɛ be tike temɔ kɛ yi Kumande Yesus kɛ yiŋa mɛmbɛy baka diki nyɛ mi mɔni yí kame nɛ wunɛ. ⁹ Kɛ ngimɔ te yite yiŋa mɛyasi dikima banɔ mi. Ko dɛtɛ, mi ti kwadyɛ sobidyɛ wunɛ mapi te na, keto bemaŋ busu be njá wulɛ Maseduwan baka njá tonjɛ mɛyasi mɛtɛ yi dikima banɔ mi kɛ. Kɛ mɛyasi hɛnɛ mi ti kwadyɛ sobidyɛ wunɛ mapi te na. Mi ta kelɔ ndi dɛtɛ kɛ nɔ mbɔmbu. ¹⁰ Kɛ yasi te yi mi lɛpɛ kɛ, mi kɛ lukse yotu mbɛ keto te. Mi kɛ kombile lɛpɔ gbakasi kɛ mbɔmbu Krist te ɛ diyɛ pɛlɛ mi kɔ nde, kɛ mɛmbɛy hɛnɛ te yi mi ta kumɔ ketɛ kɛ mɛnɛti mɛ Akay mi tí tikɔ nde, yasi kɛ yi keɛ nde, mi lúksa yotu mbɛ keto te kɛ pɛtinangwɛ na. ¹¹ Mi lépi dɛtɛ keto nɛgɛ? 'Mi yeti kɛ kwadyɛ ka wunɛ? Njambiyɛ kɛ kombile duwɛ nda yi mi kwadyɛ nɛ wunɛ kɛ.

¹² Ma yasi te yi mi keɛ ndana kɛ, mi ta kelɔ ndi dɛtɛ kɛ nɔ mbɔmbu, ma botu betɛ nje kwɛdya nje te yi lukse yotu yan yí lɛpɔ nde, sinɛ bo ndi wɛtɛ kɛ kwalɔ kelna mesay mɛtɛ yan. ¹³ Botu betɛ botu be já. 'Bo yeti kɛpasa botu be tomun na. 'Bo kɛ sebile bomɔ kɛ mɔy mesay man. 'Bo kɛ bɔ tɛri te yi kɛpasa botu be tomun be *Krist kelɔ nɛ mesay. ¹⁴ 'Mumɔ yakama ngbakima ka njɛl mɛkele mɛtɛ yite? Ko na. Keto ko kɛ yiŋa mɛngimɔ ko *Satan nɛ nguru wenɛ kɛ diki yeŋsa yotu bɔ tɛri wɛtɛ jaki te ɛ diyɛ kɛ nyangwɛ mɛjasi mɛ Njambiyɛ kɔ. ¹⁵ Dɛtɛ, wunɛ tí ngbakimangwɛ yí bɛŋɛ nde, bɔkɔ be mesay bɛnɛ kɛ bɔ sendi tɛri kɛpasa botu be keɛ mesay mɛ Njambiyɛ nɛ ngbɛŋ baka na. Yasi wɛtɛ, kɛ siyna jɔngwɛ dyan Njambiyɛ ta kelɔ nɛ bo bɛngwɛ mɛkele man.

Mɛbɔnɛ mɛtɛ yi Pol saŋgwama nɔ kɛ

¹⁶ Mi kɛ kala lɛpɔ nde: Mumɔ tí boŋ mi nda lem na. Ma ndi wunɛ, nɛgɛ wunɛ kwadyɛ, wunɛ kɛn mbɔmbu yí bɔ mi nda lem, nɛ mi sendi lukse yotu mbɛ nɛ mbɛt. ¹⁷ Njɛl ndapi te yi mi ta tapita ndana yí lukse nɛ yotu mbɛ kinɛ wɔ kɛ ti wúla kɛ yi Nyangwɛ Kumande na. Kɛ yite mi ta tapita nda lem kinɛ dyanɔ na. ¹⁸ Ma nda yi budya bomɔ kɛ lukse yotu kɛ mɛyasi mɛ mɛnɛti maka kɛ, mi ta lukse sendi yotu te yɛmbɛ. ¹⁹ Wunɛ nɛ dyanɔ, nduku? Ma wunɛ kɛ nje kombile díyɔ lalɛ kɛ kɔŋ botu betɛ be kinɛ dyanɔ baka. ²⁰ Wunɛ kɛ díyɔ lalɛ kɛ kɔŋ yan, jayɛ nde, bo kɛl nɛ wunɛ nda bebala, wɛnjilɛ mɛyasi kɛ mɛbɔ mun. Wunɛ kɛ jayɛ nde, bo dɔku kɛ yotu yun, yɛliye wunɛ, ko nyɛ wunɛ banji kɛ pokɔ. ²¹ Ma mi ta lɛpɔ yikɛ nɛ gba njɔn kɛ misi nde, wuse su nɛ tɛkɔ gbate, keto wuse yeti nɛ dɛti te yi kelɔ nɛ wunɛ nda bo na. Mi ta tapita ndana nda lem gbate. Nɛgɛ mbaŋa mumɔ bobɛ kelɔ ko kwalɔ yasi te nda ndana yí lukse nɛ yotu nɛ, mi má kelɔ ndi sendi dɛtɛ yí lukse nɛ yɛmbɛ. ²² 'Bo 'Behebere? Mi sendi mɔkɔ 'Behebere nda bo. 'Bo botu be kandɔ Isarayɛl? Mi sendi ngbak ngbak mɔkɔ kandɔ Isarayɛl. 'Bo benday be Abaraham? Mi sendi nday wenɛ nɛ pitik. ²³ Bo botu be mesay be *Krist? Mi

kwanjama bo metu gomay. Yike yi mi lepima dete ké, mi lepina nda mo boku. Ke nje te yi mesay, mi ke kelb mesay wondɔ biriki kwɔ bo. Ke nje te yi nyinɔa jɔbɔ, bo nyinja mi ke jɔbɔ kwɔ bo. Ke nje te yi menjuruna, bo njuruma mi budyate kwɔ bo. Menjimɔ budyate mi dikima wokɔ tul sɔɔ. ²⁴ Ke jɔngwe dyembe Beyuden ngibila mi ne njambala menɔa yitan, njambala kamɔtati jɔ yitan jɔ yini. ²⁵ Bo njuruma mi ne ngbasi menɔa yitati. Bo loɔma mi ne metari tu wete nde, né bo wo mi. Kuka bimbina, mi ke moɔte kumɔ menɔa yitati. Mi kwanɔɔya ndingele yesɔ wete ne ndingele tu wete ke benɔila sine mekumbɔ ke maɔ. ²⁶ Mi dikima ke mekendi budyate ne kol, ε mi diki saɔgwa ne meɔne ke sabiya meɔduku, saɔgwa ne beya yasi ke meɔ me botu be gubɔ. Benjɔɔ bembɔ Beyuden ne baka be yeti Beyuden baka dikima tɔɔye mi meɔne. Mi dikima saɔgwa ne meɔne ke meɔya, ke moɔ mekoɔgor ke nɔ, bɔ sendi ke maɔ. Mi dikima saɔgwa sendi ne meɔne dete ke meɔ me botu bete be dikima kelb ja nde, bo bemaɔ busu baka. ²⁷ Mi dikima kelb mesay budyate wondɔ biriki. Metu budyate jakɔ yeti. Ke yinɔa menjimɔ mi dikima saɔgwa sendi ne nja ne yesidye moɔku. Mi dikima kiyo meɔye menjimɔ budyate. Sendi, duku ne diyo sɔkere dikima kwɔ mi. ²⁸ Mi saɔgwama ne meɔne dete budyate, mi tí gwe ne lepɔ hene na. Mi ne yasi ndi wete yi jeke biye mi ke temɔ, yo nde, metu hene mi ke gwe kaɔ menjɔɔ me botu bete be tike temɔ ke yi Njambiyɔ baka hene. ²⁹ Ma mo te nda tekinate, ε mi diye kine nje be tekinate sine nye ko? Nda jatima ke beya nje, ε yo diye kine kwadye temɔ mbe ko? ³⁰ Ma nge be ndana nde, mi luksa yotu mbe, mi ta lukse gba yotu mbe ke meteko membe. ³¹ Njambiyɔ te Saɔgwe ne Nyangwe Kumande Yesu ke duwe nde, mi yeti ke kelb ja na. A ne luksa kpo ne kpo. ³² Ke ngimɔ te yi mi ba nɔ ke Damas ké, Aretas ba kumande mate. Kum te ε ba nda ajiya wene ko tembidya bomɔ ke menumeɔ me ndoko te yi litima dya ké nde, bo pɛm yasi, simande bo ta biye mi. ³³ Yasi wete, botu be Njambiyɔ nya mi ke wete nyangwe ndoko kwanɔɔye ke wete wunda te yi ba ke ndoko te ké pidye ke koɔ te. ε mi diye nɔ ke meɔ mene.

Dimna meyasi mete yi Njambiyɔ

punja tɔɔye Pol ké

12 'Ma mi luksa yotu mbe ke nɔ mbombu, nduku? Ndi nde, yite yeti ke kame yaɔa na. Ko dete, mi ta lepina ndana ke kasi meyasi mete yi Nyangwe Kumande kelma nde, mi beɔna nda nyenɔ ne yike yi nye punja nye mi ké. ² Mi duwa mbaɔa Kriteɔ, yo me ke muka mesew kamɔ jɔ yini, Njambiyɔ kaɔma nye kumɔ ke dyobo yitatite. Ho Njambiyɔ kaɔma nye ne yotu ne hene ne jem, ho mbam ko kum mate ne mbaɔa nje nda nyenɔ, mi ti duwe na, ndi Njambiyɔ nyepɔ duwe. ³⁴ Mi ke duwe gbate nde, Njambiyɔ kaɔma nye kenje ke *Paradis. Ho a ka mate ne yotu ne hene ne jem, ho a ken mate ne mbaɔa nje nda nyenɔ, mi ti duwe, ndi Njambiyɔ nyepɔ duwe. Ma numbu te yi nye wokuma mate

ké, mumɔ ti pa lepɔ yo wete yesɔ na. Sendi, mumɔ ti lepɔ yo na. ⁵ Ke kasi njel mumɔ nda mbeɔe, mi yakama lukse yotu mbe keto ne. Ma ndi nde, mi yeti ke kwadye lukse yotu mbe ne nguru wombe, soɔe ndi ke meteko membe. ⁶ Yo nde, ma kwadyikwe lukse yotu mbe ke yinɔa yasi, ma mi tí be lem na, keto yasi te yi mi ta lepɔ ké, gbakasi. Ma ndana mi pesima nde, kway kelb dete na, kambɔ wete mumɔ me nje lukse mi laɔsa meyasi mete yi mi kele ne yi mi lepɔ ké. ⁷ Yo nde, Njambiyɔ tɔɔya mi nyangwe meyasi menɔri yi kwanjama meyasi hene te yi bomɔ duwe ké. Dete, ε nye nye yinɔa yasi ke yotu mbe yi ke tɔne mi ne hak, kambɔ me nje bendidye yotu mbe. Yo nde, Njambiyɔ jayma nde, wete jaki *Satan geɔbita mi yí tɔɔye mi meɔne dete, kambɔ me nje bendidye yotu mbe. ⁸ Mi ngwetama ne Nyangwe Kumande kumɔ menɔa yitati keto yasi yinɔri nde, tiso, a soɔna meɔne mete ke yotu mbe. ⁹ Ma ko dete, a kpalma yeɔsa nye mi nde: 'Ngikwa te yi mi kele ne we ké ma yaka, keto kome mumɔ be tekinate ké, yo komete yi nyangwe deti mbe kele mesay ke jɔngwe dyene ke menje hene.' Dete, mi ne mesosa yí lukse yotu mbe ndana ke meteko membe, né nyangwe deti *Krist diy ke yotu mbe. ¹⁰ Yo keto te yite yi mi ne mesosa ke moɔ meteko membe, ko ke moɔ wungwa te yi bomɔ kele ne mi ké, ko nde, meyasi ke banɔ mi, ko ke nyangwe meɔne mete yi bomɔ tɔɔye mi ké, ko nde, temɔ mbe ke lekwe ne ges ges keto beya meyasi mete yi moɔde mi ké keto Krist ké. Yo nde, kome mi be tekinate, yo komete yi mi nje be ne deti.

¹¹ Mi me lem, yo wune kele nde, mi tapitaɔgwe dete. Yo nde, ma wune ne nguru wun lepɔ nye bomɔ nde, mi yaɔa, yeti mi na. Ma ko nde, mi yeti yaɔa na, mi ke duwe nde, botu bete be lepɔ lepɔ ne numbu nde, bo nyangwe botu be tomun baka ti kwɔ mi ko ne mbet ke yinɔa moɔna yaɔa na. ¹² Mi tɔɔya wune nde, mi kpasa mo tomun *Krist ke mekele mete yi mi kelma ke njoka yun ké. Yo benɔna dete ke kelna mesay ne nyangwe tinɔ ke menje hene, benɔna sendi ke meyekambiyɔ ne ke nyangwe meyasi ne ke nyangwe mekele mete yi mi dikima kelb ké. ¹³ Ma kimɔ yasi te nda yi mi kelma ne baɔa menjɔɔ me botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesu, ε mi diye kine kelb ne wune ké? Mi duwa nde, siya yasi te yi mi ti kele ne wune, yo nde, mi ti kwadye sobidye wune mapi meyasi mete yi dikima banɔ mi ké na. Ma ke yite, wune beɔna mi ne ngwete ke beya yasi te yi mi kelma dete ne wune ké. ¹⁴ Wune beɔna, mi ta be ke ke ndana wɔri ke menɔa yitatite. Mi tí sobidye wune mapi meyasi mete yi banɔ mi ké na, keto yeti meyasi yi mi sa ke meɔ mun ké na, yasi wete, yo wune ne nguru wun yi mi sa. Keto yeti boɔnsike yaɔangwe ndemo meyasi komɔ yí dalɔ ne botu bete be jama bo baka na, yo botu bete be jama boɔnsike baka kpâl kelb dete suɔgwe ne boɔna ban. ¹⁵ Ke yembe, mi mbe ne mesosa te yi nye meyasi hene te yi mi nɔ ké yí kame ne wune ko ndingele jɔngwe dyembe ba! Ma nge mi jeke kwadye wune dete, 'yo ma kpalɔ kelb ka nde, wune kwadyikwe ndi mi ne mbet?

¹⁶ Ma wunε ke duwe nde, mi ti be nda mapi pele yun na. Yasi wete, banja bomɔ ke njoka yun ke lepɔ nde, mi mɔ mesebila, mi dya yiŋa yasi ke meɔɔ mun ne nje likisi. ¹⁷ Ma mi dɔku ba ke yotu yun ne nje te yen? 'Yo má nje be ka ne nje mbanja mumɔ ke njoka botu bete be mi dikima tomɔ kenje weri baka? ¹⁸ Mi tomma Tit ne mbombu lepɔ nye nye nde, tiso, a kên kè beŋe wunε. Mi kenja nye bene maŋ wusu kɔ. 'Tit má nje kelɔ ka yiŋa yasi mate yí dɔkɔ nɔ ke yotu yun? 'Sine bo ti be ndi ne kiya metake wete na? 'Sine bo ti kende ka ndi ke kiya nje wete na? ¹⁹ Wunε ke take njombu yanja nde, yike hene yi wuse lepe ké, wuse kél dete, ma wuse nje balɔ lepi ke mbombu yun. Yeti dete na. Yasi te yi wuse lepe nye wunε ké, wuse lépi ke mbombu Njambiyε, keto sine be *Krist sanɗwate. Wunε njɔŋ, sɔŋ temɔ su, wuse kél meyasi maka hene dete yí kame ne wunε, né wunε dɔku dɔkɔ ke nje Njambiyε. ²⁰ Mi ke gwe kaŋ nde, mi kûm weri dolɔ wunε ke teri te yi mi yeti ke kwadye na, ho nde, wunε ta dolɔ mi ke teri te yi wunε yeti ke kwadye na. Mi ke gwe kaŋ nde, mi dyân dolɔ nde, me-tandɔ ke njoka yun, ho nde, banja ne nyangwe temɔ sunɗwe ne besɔ, ho dolɔ banja ne temɔ ne jonɔ jonɔ sunɗwe ne njɔŋ yan, ho nde, banja ne temɔ te yi sunɗwa meyasi tandε yan. Mi ke gwe kaŋ nde, 'mi ta dolɔ ka banja ke njoka yun be diki kutɔ ka besɔ? Ho banja be numbu yan ti yâki kɔŋ taŋ? Ho botu be susula yotu? Mi ke gwe kaŋ dete nde, mi ta dyâ yari dolɔ meyasi ne kpalak kpalak. ²¹ Mi ke gwe kaŋ nde, kome mi ta dyâ weri ké, Njambiyε ta kelɔ ka nde, njɔn bîya mi wolo keto yun. Mi ke gwe kaŋ nde, mi njâki kwedya nde, banja budya botu bete be kelma beya yasi ne mbombu baka ti pa yenɗa temɔ tiko beya mekele mete na. Mi ke gwe kaŋ nde, mi njâki dolɔ nde, bo ndi ke kè mbombu yí jonɗa ke mɔy kelna mekele me memi, ke kelna mewanja nè ke mɔy sap sap jonɗwe. Mi ke gwe kaŋ nde, nge mi nje kwedya dete, misidyε ta pundɔ ke misi membe.

Njena menɗgite nè menyen

13 Ma menɗa yitatite yi mi ta kè weri ké. Ke lepi te yi wuse ta beŋe ké, yo ta kwanɗa ndi nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Ke melepi hene, lepi bîya mumɔ kome bomɔ yiba ho yitati be diyima ke mbey te lepe ndi kiya yasi wete.» ² Ke menɗa yibate yi mi kâ nɔ weri ké, ε mi si kobile lepina nye wunε ke kasi lepi ké. Ma ndana, piŋɔ te yi mi ti pa kumɔ weri ké, mi ke kande basidyε nambε metɔ me botu bete be kelma beya yasi ne mbombu baka nè bukwe bomɔ te bari hene. Mi ke lepɔ nde: Kome mi ta kala kumɔ weri ké, ko

mumɔ wete ne wete tí diyɔ na. ³ 'Nduku, wunε ke kwadye duwe ne sanɗan nde, *Krist ke kwâ ne mi yí lepina nɔ? A ti kél mesay ne yeŋe yeŋe ke njoka yun na. Yasi wete, a kél yo ne nyangwe deti. ⁴ Yo nde, kome bo nɗbama nye ke kroa ké, a bâ ne tekɔ. Ma a ndana ne jonɗ keto nyangwe deti Njambiyε. Ma wuse sendi ne tekɔ sine be Krist. Ndi nde, yasi te yi wuse ta kelɔ sunɗwe ne wunε ké ta tedye wunε nde, sine be Krist ne jonɗ ne nje nyangwe deti Njambiyε. ⁵ Wunε ne nguru wun pân pa bobε yotu yun yí beŋe, ho wunε ke tikɔ temɔ gbate ke yi Yesus Krist. Wunε ne nguru wun pân pa nembε sendi teri yun. 'Wunε yeti ke duwe ka nde, Yesus Krist ke jonɗa ke yotu yun na? Ma nge be nde, wunε ti pa kobile duwe dete na, yite wunε balma ke bobuna tikina temɔ te yi wunε kelma ké. ⁶ Yasi wete, mi ke take nde, wunε sima nembε duwe ndana yey ne sanɗan nde, wuse ti jsidyε su womaŋa na, yite tédyá nde, wuse kpaɗa botu be tomun. ⁷ Ma wuse ke ngweta ne Njambiyε keto yun nde, wunε tí kel se yiŋa beya yasi wete ne wete na. Wuse ti kél dete yí tedye bomɔ nde, wuse sima lanɗa ke mesay musu nde, wuse kpaɗa botu be tomun na. Wuse kpál ngweta ne nye nde, wunε kél ndi kimɔ yasi. Wuse ke ngweta gbate dete, ko nde, banja bomɔ ke beŋe yan nde, wuse jsidyá ke mesay musu. ⁸ Wuse lépi dete, keto wuse ti yaka lɔ dyambi sunɗwe ne gbakasi na. Yasi wete, wuse yakama kelɔ meyasi ndi keto gbakasi. ⁹ Yo nde, wuse ne mesosa kome wuse be ne metekɔ, wunε ke kpalɔ be yun ne deti. Yasi te yi wuse diyε Njambiyε ke mɔy menɗweta musu ké, yo nde, wunε dɔku dɔkɔ ke nje wene ke meyasi hene. ¹⁰ Yori yi mi ketε meyasi maka kande kenje wunε piŋɔ te yi mi yeti ke njoka wunε ké, kambɔ mi nje njanɗwe yotu yí ndeye wunε kimɔ ndeynate kome mi ta dyâ weri ké. Nyangwe Kumande nya mi deti te yi kelɔ dete yí kame ne wunε, né wunε dɔku dɔkɔ ke nje Njambiyε, yeti yí bekiɗya yun na.

¹¹ Wunε njɔŋ, yí sidye nɔ, mi ke lepɔ nye wunε nde: Wunε sɔsanɗwe, sâ sendi nje te yi dɔkɔ dɔkɔ ke nje Njambiyε ke meyasi hene. 'Baka nyêki besɔ deti ke temɔ. Metake mun bêki ndi wete. Wunε jôŋnanɗwe ne te tandε yun. 'Dete, Njambiyε te njuku mekwadya nè njuku te jonɗwe ta diyɔ wúne bo. ¹² Wunε nyênnaɗwe tandε yun, wusa nda botu be Njambiyε. 'Botu be Njambiyε be diyε wonɗa hene baka ke nyenɔ wunε. ¹³ Ngikwa te yi wule ke yi Nyangwe Kumande Yesus Krist, mekwadya mete yi wule ke yi Njambiyε nè sanɗwa metemɔ te yi Kimɔ Sisiŋ diki kelɔ ké kênnaɗwe dete ne wunε hene.

GALASI

Yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist ketɛ mɛkana mɛtɛ yɔkɔ kenjɛ bekritɛn betɛ bɛ diyɛ kɛ Galasi baka. Bo jɛbɔngwɛ mɛnɛti mɛtɛ muka ndɛ Turki.

Nyangwɛ to lɛpi tɛ yi ketɛ kɛ, yo ndɛ, yo ndi ngikwa Njambiyɛ kɛlɛ ndɛ, mumɔ bɛki nɛ jɔngwɛ, yeti mɛmbɔngɔ na. Yo nyɛ, Pol kandɛ kɛ lɛpɔ Kimɔ Tom Yesus Krist nyɛ Bɛgalat. Ma kɛ kɔŋ nɛ baŋa bɔmɔ njɔ njangwɛ bekritɛn lɛpɔ ndɛ, bekritɛn betɛ bɛ yeti Bɛyudɛn baka yɔkɔngwɛ bɛngwɛ mɛmbɔngɔ mɛ misɔn Bɛyudɛn. Yitɛ ndɛ, kasi pɛsina yotu bɛmbam nɛ kasi jɛsina yinɔ mɛngimɔ. ɛ Pol sɛnjɛ tɛdyɛ ndɛ, yo ndi nɛ njɛ tikina tɛmɔ yi Njambiyɛ pɛsɛ ndɛ, mumɔ mɛ nɛ ngbɛŋ kɛ mbɔmbu wɛnɛ, yeti ketɔ bɛngwɔ yinɔ mɛmbɔngɔ na.

Wusɛ yakama bakɛ mɛkana maka kɛ nyangwɛ mɛngabiɛ mɛtɛ yitan:

1. To mɛkana maka, yo ndɛ: Pol kɛti kenjɛ bekritɛn bɛ Galasi yɛ kite nɛ bo, ketɔ bo tumma kɔŋ nɛ faŋ Kimɔ Tom Krist (kumtɛ 1).
2. Pol kɛ kama nɛ mɛsay mɛnɛ ndɛ, nyɛ gbate mɔ tomun Yesus. Kasi bɔsa nyangwɛ mɛwɛsidya mɛtɛ yi bɛŋ-nama kɛ Yerusalem (kumtɛ 1-2).
3. Njambiyɛ pɛsi ndɛ, mumɔ mɛ nɛ ngbɛŋ kɛ mbɔmbu wɛnɛ ndi ketɔ tikina tɛmɔ kɛ yi Yesus, yeti ketɔ kelna mɛkɛlɛ mɛtɛ yi mɛmbɔngɔ lɛpɛ kɛ na (kumtɛ 3).
4. Njambiyɛ kɛ kelɔ ndɛ, mumɔ bɛki pupunatɛ, jɔŋna nɛ ngbɛŋ kɛ mbɔmbu wɛnɛ, wokuna ndi nɛ nyɛ. A kɛl yo nɛ njɛ tɛ yi ngikwa, yeti ketɔ bɛngwɔ mɛmbɔngɔ na (kumtɛ 3-4).
5. Jɔngwɛ mɔ tɛ yi Njambiyɛ si pɛsɔ ndɛ, a mɛ nɛ ngbɛŋ kɛ mbɔmbu wɛnɛ ketɔ tikina tɛmɔ kɔ bɛŋnangwɛ nɛ njɛ tɛ yin? (kumtɛ 5).
6. Mɔ tɛ ɛ njɛ bɛ nɛ jɔnja jɔngwɛ kɛ yi Yesus Krist kɔ kɛl mɛyasi tɛdyɛ dɛtɛ (kumtɛ 6).

1 Yo mi Pol ketɛ mɛkana maka kenjɛ wunɛ. Mi mɔ tomun. Yeti bɔmɔ bɛ tomɛ mi na, mi ti kwɔ nɛ njɛ mbaŋa mumɔ na. Yasi wɛtɛ, yo Yesus Krist tomɛ mi bɛnɛ Da Njambiyɛ, yɔkɔ ɛ womiya nyɛ kɛ njɔka bɛmun kɔ. ² Mi kɛ nyɛnɔ wunɛ sinɛ bɛnjɔŋ busu bɛ wɔŋga hɛnɛ. Wusɛ kɛ nyɛnɔ wunɛ, wunɛ mɛnjɔŋ mɛ botu betɛ bɛ tikɛ tɛmɔ kɛ yi Kumandɛ Yesus kɛ Galasi baka. ³ Njambiyɛ Saŋgwɛ wusu nɛ Kumandɛ Yesus Krist kɛl ngikwa nɛ wunɛ, nyɛ sendi wunɛ tɛtɛ. ⁴ Nyangwɛ Kumandɛ Yesus Krist nya yotu nɛ nɛ nguru wɛnɛ gwe kɛto mɛbɛyɔ musu, na jɔngwɛ wusɛ sɔnjɛ kɛ beya ngimɔ tɛ yɔkɔ nda yi Da Njambiyɛ wusu kwadya kɛ. ⁵ Bɔmɔ hɛnɛ lɔksa Njambiyɛ tɛ saŋgwɛ wusu kpo nɛ kpo, *amen.

Kpasa Kimɔ Tom ndi wɛtɛ nɛ wɛtɛ

⁶ Mi kɛ ngbakima ndɛ, dɔ dɔ tɛ yikɛ wunɛ tumma kɔŋ nɛ Njambiyɛ, mɔ tɛ ɛ jɛbama wunɛ nɛ njɛ ngikwa tɛ yi *Krist kelma nɛ wunɛ kɛ kpabɔ njɛ jayɛ wɛtɛ Kimɔ Tom dɛlɛ, ⁷ dɛkɛ nda wɛtɛ Kimɔ Tom sendi ketɛ. Yo ndɛ, baŋa bɔmɔ kɛ kwadyɛ njangwɛ wunɛ. Sendi, bo kɛ kwadyɛ kɔŋgite Kimɔ Tom tɛ yi lɛpɛ kasi Krist kɛ. ⁸ Ma ko mbaŋa mumɔ ko wusɛ ko wɛtɛ jaki wɔla kwey njɛ lɛpɔ wɛtɛ Kimɔ Tom dɛlɛ, tikɔ yikɛ yi wusɛ pelma nyɛ wunɛ kɛ, na sɔŋgwangwɛ nɛ mɛkita! ⁹ Hɛ sima lɛpɔ, ma yo yi mi basidyɛ lɛpɔ ndana ndɛ: Njɛ mbaŋa mumɔ njɛ lɛpɔ wɛtɛ Kimɔ Tom dɛlɛ nyɛ wunɛ, tikɔ yikɛ yi wunɛ kandima jayɛ kɛ, na sɔŋgwangwɛ nɛ mɛkita! ¹⁰ Ma yikɛ yi mi lɛpɛ ndana kɛ, 'mi sɔŋ ka ndɛ, bɔmɔ jɔya mi? 'Yeti

ndɛ, Njambiyɛ jɔya mi na? 'Mi sɔŋ ka ndɛ, bɔmɔ wɔku mɛsɔsa nɛ mi? Mi mɔ gɔru ndi ndɛ, bɔmɔ kɛn mbɔmbu yɛ wokɔ mɛsɔsa nɛ mi, ma mi ti njɛ bɛ bala Krist na.

Pol ndɛ, yo Yesus Krist nɛ nguru

wɛnɛ tɔkɛ nyɛ

¹¹ Wunɛ njɔŋ, mi kɛ kombilɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ ndɛ: Kimɔ Tom tɛ yi mi lɛpima kɛ ti wɔla kɛ dyanɔ bɔmɔ na. ¹² Yo ndɛ, mi ti ma wɔku mbɛ yo kɛ numbu wɛtɛ mumɔ na. Sendi, mi ti pa pa jɛkɛ jɛka kɛ mɛbɔ mɛ wɛtɛ mumɔ na. Yasi wɛtɛ, yo Yesus Krist nɛ nguru wɛnɛ punjɛ yo nyɛ mi. ¹³ Ma wunɛ wokuma nda yi mi jɔŋnama nɔ nɛ mbɔmbu kɛ mɔy misɔn Bɛyudɛn kɛ. Wunɛ wokuma nda yi mi dikima tɛdyɛ nɛ njɔŋ botu bɛ Njambiyɛ ganja, sɔ njɛ tɛ yi girisɛ sendi bo kɛ. ¹⁴ Kɛ njɔka bɛjakɔ bɛmbɛ, botu bɛ kandɔ dyɛmbɛ Bɛyudɛn, mi nya jɔngwɛ dyɛmbɛ nɛ pitik kɛ mɔy misɔn kwɔ budya bɔmɔ. Mi nya sosu mbɛ kwɔ to tɛ kɛ bɛngwɔ mɛkɛlɛ mɛtɛ yi wulma nɛ bɛsaŋmbambɔ busu kɛ kwɔ bo. ¹⁵ Ma yasi wɛtɛ, Njambiyɛ kikima si tɔkɛ nɛ mi ndɛ, mi ta wokuna nɛ nyɛ, yitɛ mi ti pa jadyɛ kɛ mɔy nyanɔmbɛ na. A jɛbama mi, ketɔ a nɛ ngikwa, nɛ mi kel mɛsay nyɛ nyɛ. ¹⁶ Njambiyɛ bɛŋma kimɔtɛ yɛ tɛdyɛ mi Mɔkɔ wɛnɛ, nɛ mi duwɛ nyɛ, nɛ mi pel kasi nɛ nyɛ botu betɛ bɛ yeti Bɛyudɛn baka. Ma ko mi ti njɛ kwɔ ndana ndana kɛ kɔŋtɛ kɛ diyɛ yinɔ mɛngitɛ kɛ numbu wɛtɛ mumɔ na. ¹⁷ Sendi, mi ti bɛndɛ kɛ Yerusalem kɛ lɛpina sinɛ botu bɛ tomun bɛ Yesus bɛ kandima byɛ mɛsay mɛtɛ nɛ mi

baka na. Mi kpalma nje kwà kè ke Arabi. 'Diyo kè, ε mi nje yɔkwε nje diyo ne kɔkɔ ke Damas. ¹⁸ Sew yitati kwanma, ε mi nje tɔke nje bendɔ kè Yerusalem beɲe Piyer kelɔ mesimɔ sine nye. Mi yama metu kamɔ jɔ yitan mate sine nye. ¹⁹ Ma mi ti nje beɲe mbanja mumɔ ke njoka botu be tomun be Yesus na, soɲe ndi Jak te maɲ ne Nyangwe Kumande. ²⁰ Yasi te yi mi kete kenje wune kè, mi lépi gbakasi ke mbɔmbu Njambiyε, yeti ja na.

²¹ Ke kɔɲte, mi njà teme ke Yerusalem, kwà kè ke meneti me Siri nè Silisi. ²² Menjɔɲ me botu bete be tike temɔ ke yi *Krist be ke Yuda baka ti pa beɲe mbɔmbu wombe ne toru na. ²³ Bo dikima wokɔ ndi kasi mbe wokɔ nde: «Mɔ te ε dikima tedye wuse mebɔne ne mbɔmbu kɔ me ke lepɔ kasi tikina temɔ ndana ke yi Krist nye bomɔ, ma kwey a kwadya girise yo.» ²⁴ Ke bo ma wokɔ dete kè, ε bo lukse Njambiyε keto mbe.

Pol bene betomba ke wesidya

ke Yerusalem

2 Yo kwanma mesew kamɔ jɔ yini ke kɔɲte, ε mi nje basidye tɔke nje bendɔ kè Yerusalem sine Barnabas. ε mi by sendi Tit kè nɔ. ² Mi kà keto Njambiyε tedya mi nde, mi kèn. Kumɔ Yerusalem, ε mi lepε kasi Kimɔ Tom te yi mi pele nye botu bete be yeti Beyuden baka nye benjɔɲ busu be mate. ε sine nyangwe botu bete be kendε ne njɔɲ botu be Njambiyε mate baka wesidya be ndi mi, be ndi bo, ε mi lepε kasi te sendi dete nye bo. Mi kelma dete, kambɔ say te yi mi kelma kwey nè yi mi kele ndana kè nɔ mbɔmbu kè me nje gwe mesεɲε. ³ Ma mɔ njɔɲ wombe Tit bə Begrek. Ko dete, bo ti bande nye nde, bo pési yotu ne yi bembam nda Beyuden na. ⁴ Baɲa botu be ja ke lepɔ nde, bo bemaɲ busu. Bo mbɔmbilama nyiɲε ke njoka su, né bo pem yi beɲe nda yi wuse sima duwe ke diyo bala kelna meyasi mete yi membonga me Beyuden lepε kè. Wuse sima duwe ke diyo te yite, keto sine be Krist Yesus me sanjwate. Botu bete kél dete, né bo yɔkidye wuse tikɔ ne kɔkɔ ke diyo bala te yite. ⁵ Wuse summa gba kol, ko kinε jaye gbela mɔnɔ lepi yan ne mbet na, né Kimɔ Tom te yi lepε gbakasi kè tika ne jem ke njoka yun. ⁶ Ma ke kasi nyangwe botu bete, ko bo bēki be nyangwe bete ko bo bēki nan, yeti kasi mbe na, keto bomɔ hene ndi wete ke misi me Njambiyε. Ma ndi nde, ke yembe, botu baka ti nje dokidye sendi yiɲa yasi ke Kimɔ Tom te yi mi pele kè na. ⁷ Bo kpalma beɲe nde, Njambiyε kanma say pelna Kimɔ Tom nye mi, né mi kè pel nye botu bete be yeti Beyuden baka nda yi nye kanma nɔ sendi nye Piyer, na kè pel nye Beyuden kè. ⁸ Yo nde, kiya mɔ te ε kelma mesay ke temɔ Piyer, na nje be mɔ tomun wene ke njoka Beyuden kɔ kelma sendi dete ne mi, né mi nje be mɔ tomun wene ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka. ⁹ Botu bete be tikima temɔ ke Yesus Krist baka dikima by Jak nè Piyer nè Jaɲ nda kpaɲa mekondu mete yi suke tɔ. Botu baka yitati beɲema gbate nde, Njambiyε nye mi kpaɲa mesay mete ne ngikwa. ε bo nje sambile mbam bɔ nyenɔ ne mi sine Barnabas yi tedye

nde, sine bo me sanjwate. Dete, wuse hene pesima nde, sine Barnabas ta kè pele su Kimɔ Tom nye botu bete be yeti Beyuden baka. Bo ta kè pele yan nye Beyuden. ¹⁰ Siya yasi te yi bo lepima nye wuse, yo nde, wuse tãka buka bomɔ. Yo gbate yasi te yi mi bə ke kwadye kelɔ ne temɔ mbe hene.

Pol ke ndeye Piyer ke Anɲiyos

¹¹ Ma kome Piyer njà kè Anɲiyos kè, ε mi lepina ndeye nye misi ne misi, keto a jɔsidya ke yasi te yi nye kelma kè. ¹² Yo nde, a dikima dyena bene benjɔɲ busu be yeti Beyuden baka. Ma ndana, ke botu bete be dikima diyo bene be Jak baka ma dyà kè, ε nye baka ne benjɔɲ busu bete kinε wuta se ke kɔki yan na, keto a bə ke kambɔ botu bete be lepε nde, bo pési bembam baka. ¹³ Baɲa Beyuden bete be ma tikɔ temɔ ke yi Yesus Krist baka kelma sendi nda Piyer, kol wete ke ngindi, kol wete ke sombu. Ko mumɔ nda Barnabas, bo kelma nde, a nyēki sendi kol ke mekele me likisi te. ¹⁴ Ndana, ke mi ma beɲe nde, bo yeti ke kendɔ se beɲgwe Kimɔ Tom te yi lepε gbakasi kè, ε mi lepε nye Piyer ke misi me bomɔ hene nde: «Wε Beyuden, ma wε ke kpalɔ jɔɲna nda botu bete be yeti Beyuden baka. Wε yeti ke jɔɲna nda mɔnɔ Beyuden na. 'Ma, wε ta nje jeliye botu bete be yeti Beyuden baka nde, bo bēngwe misɔn Beyuden nan?»

¹⁵ Wuse su bɔnɔ be kandɔ, ngbak ngbak bɔnɔ Beyuden. Besanmbambɔ busu ti be ne pitik ke mɔy mebeyɔ nda botu be mekandɔ bete be ti dúkwε Njambiyε na. ¹⁶ Ma ko dete, wuse ke duwe ndana nde, Njambiyε ti pési nde, mumɔ me ne ngben ke mbɔmbu wene keto kelna mekele mete yi membonga lepε kè na. Yo ndi ne nje tikina temɔ te yi mumɔ tike ke yi Yesus Krist kè. Yori, wuse sendi, wuse tikima temɔ ke yi Krist Yesus, né Njambiyε pési nde, wuse me ne ngben ke mbɔmbu wene keto tikina temɔ te yi wuse tike ke yi Krist kè, yeti keto kelna mekele mete yi membonga lepε kè na. Yo nde, Njambiyε tí pesɔ nde, ko mumɔ wete ne wete me ne ngben ke mbɔmbu wene, keto mɔ te ke kelɔ mekele mete yi membonga lepε kè na. ¹⁷ Ma nge be nde, wuse Beyuden ke sà nde, wuse bēki ne ngben ke mbɔmbu Njambiyε ndi ne nje tikina temɔ ke yi Krist, yite tédyà nde, wuse sendi, wuse botu be mebeyɔ ndi nda bari be yeti Beyuden baka. 'Ma, yite lépi ka nde, *Krist sán nde, mebeyɔ dɔku dɔkɔ kè nɔ mbɔmbu? Ko na. ¹⁸ Yo nde, nge mi nje yɔkwε ne kɔkɔ beɲgwe sendi membonga mete yi mi sima lj kwey kè, yite mi ne nguru wombe me mɔ yangila yasi te yi Njambiyε lepε kè. ¹⁹ Ke pay te yi membonga, mi ma gwe wule ke deti te yi membonga ne nguru wene, né mi nje jɔɲna ndana kelɔ yasi te yi Njambiyε kwadye. Bo ngbama mi sine Krist ke kroa. ²⁰ Mi ne jɔɲ, ma yeti se mi ne nguru wombe be ne jɔɲ na, yo Krist be ne jɔɲ ke yotu mbe. Mi ke jɔɲna ndana ke meneti, yasi wete, mi jɔɲnangwe dete ne nje tikina temɔ ke yi Mɔnɔ Njambiyε. A kwadya mi, nye yotu ne ne nguru wene gwe keto mbe. ²¹ Ko mi ti yaka paye ngikwa te yi Njambiyε kelma ne mi kè na. Yo nde, má bēki nde, Njambiyε pési nde, mumɔ me ne ngben ke

mbombu wene, keto kelna mekele mete yi membonnga lɛpɛ kɛ́, ma Krist gwɔ́ nɛ gbelate.

Kasi membonnga nɛ kasi tikina temɔ

kɛ yi Njambiyɛ

3 Wuy wunɛ botu bɛ Galasi, wunɛ ka belem! Yo nda bɛ sebile wunɛ deke? 'Mi ti kombile lɛpɔ nyɛ wunɛ nɛ kwɛt kwɛt nda yi bo biyma nɛ Yesus Krist ngba kɛ kroa kɛ́? ² Mi ndi nɛ yasi wɛtɛ yi mi kwadyɛ diyɛ wunɛ. Wunɛ yɛnsangwɛ nyɛ mi. 'Yo ka keto wunɛ kɛ kelb mekele mete yi membonnga lɛpɛ kɛ́, yori yi Njambiyɛ nya nɛ wunɛ Kimɔ Sisiɲ kɛ́? 'Yo yeti keto wunɛ lɛngwa metɔ tikɔ temɔ kɛ Kimɔ Tom te yi wunɛ wokuma kɛ́ na? ³ 'Wunɛ jekima bɛ belem dete nan? Wunɛ kandima jɔngwɛ dyun kwey kelb meyasi nɛ deti Kimɔ Sisiɲ. 'Ma wunɛ kɛ kwadyɛ nje sidyɛ kelna meyasi ndana kɛ jɔngwɛ dyun nɛ deti te yun nɛ nguru wun? ⁴ 'Meyasi hɛnɛ te yi wunɛ sangwama nɔ kɛ́ bɔ́ gbelate kinɛ tedye wunɛ yiɲa yasi na? ⁵ Njambiyɛ kɛ nyɛ wunɛ Kimɔ Sisiɲ, kelb sendi nde, nyangwɛ mekele kɛlnangwɛ kɛ njoka yun. 'A kɛ́l ka dete, keto wunɛ kɛ kelb mekele mete yi membonnga lɛpɛ kɛ́? 'A ti kɛ́l dete, keto wunɛ lɛngwa metɔ tikɔ temɔ kɛ Kimɔ Tom te yi wunɛ wokuma kɛ́ na?

⁶ Yo bɔ́ sendi dete nɛ Abaraham. A tikima temɔ kɛ yi Njambiyɛ, ɛ Njambiyɛ lɛpɛ nde, a mɛ nɛ ngbɛɲ kɛ mbombu wɛnɛ nɛ nje te yite. ⁷ Ma dete, wunɛ dɔ́kwɛ nde, yo ndi botu betɛ bɛ tike temɔ kɛ yi Njambiyɛ baka bɛ ngbak ngbak bɔ́nɔ bɛ Abaraham. ⁸ Sendi, mekana mɛ Njambiyɛ kandima si lɛpɔ nɛ mbombu nde, wɛtɛ yɛsɔ Njambiyɛ ta pɛsɔ nde, botu betɛ bɛ yeti Beyuden baka ta bɛ nɛ ngbɛɲ kɛ mbombu wɛnɛ, keto bo ta yɛnsa temɔ tikɔ kɛ yɛnɛ. Yori yi mekana mɛ Njambiyɛ kandima si lɛpɔ kimɔ tom nyɛ Abaraham nde: «Mekandɔ mɛ bomɔ hɛnɛ kɛ to mɛnɛti ta bɛ nɛ mekombila keto yɔ.» ⁹ Abaraham tikima temɔ kɛ yi Njambiyɛ, ɛ Njambiyɛ nyɛ nyɛ mekombila. Dete, botu betɛ bɛ tike temɔ kɛ yi Njambiyɛ, Njambiyɛ kɛ nyɛ sendi bo mekombila bɛnɛ bɛ Abaraham.

¹⁰ Ma botu betɛ bɛ nyɛ sosu kɛ kelna mekele mete yi membonnga lɛpɛ, take nde, Njambiyɛ ta pɛsɔ nde, bo mɛ nɛ ngbɛɲ kɛ mbombu wɛnɛ keto te yite baka, ta sangwa nɛ mekita mɛ Njambiyɛ, keto yo ketinate kɛ mekana mɛ Njambiyɛ nde: «Mumɔ hɛnɛ ɛ diyɛ kinɛ bakidyɛ meyasi hɛnɛ te yi yo ketinate kɛ mekana mɛ membonnga mɛ Njambiyɛ, kelb yasi te yi yo lɛpɛ kɛ́, sɔ́ngwɔ́ngwɛ nɛ mekita.» ¹¹ Yo kɛ kombile bɛɲna nɛ saɲsaɲ nde, Njambiyɛ ti pɛ́si nde, mumɔ nɛ ngbɛɲ kɛ mbombu wɛnɛ, keto a kɛ kelb meyasi mete yi membonnga lɛpɛ kɛ́ na. Yo gbate dete, keto mekana mɛ Njambiyɛ kɛ lɛpɔ nde: «Mɔ te yi Njambiyɛ si pɛsɔ nde, a mɛ nɛ ngbɛɲ kɛ mbombu wɛnɛ kɔ ta jɔ́ ndi nɛ nje tikina temɔ te yi nyɛ tike kɛ yɛnɛ kɛ́.» ¹² Yo nde, kelna mekele mete yi membonnga lɛpɛ kɛ́ ti wúla kɛ tikina temɔ kɛ yi Njambiyɛ na. Yasi wɛtɛ, yo nda yi yo ketinate kɛ mekana mɛ Njambiyɛ nde: «Mɔ te ɛ keke meyasi mete yi membonnga lɛpɛ kɛ́ ta jɔ́ nɛ nje te yite.»

¹³ Yo bɔ́ nde, wusɛ sɔ́ngwɔ́ngwɛ nɛ mekita mɛ Njambiyɛ, keto wusɛ ti keke meyasi mete yi membonnga lɛpɛ kɛ́ na. Ma *Krist njɔ́ kolɔ wusɛ sangwa nɛ mekita kɛ numbu su. Yo dete nda yi yo ketinate kɛ mekana mɛ Njambiyɛ nde: «Mɔ te yi bo keke nyɛ kɛ jeti kɔ́ nɛ mekita.» ¹⁴ Krist Yesus sangwama nɛ mekita musu, né yiɲa mekandɔ bɛ sendi nɛ mekombila mete yi Njambiyɛ kpoma nyɛ Abaraham kɛ́, né Njambiyɛ nyɛ sendi wusɛ Kimɔ Sisiɲ te yi nyɛ kpoma kɛ́ nɛ nje tikina temɔ te yi wusɛ tike kɛ yɛnɛ kɛ́.

Membonnga nɛ yasi te yi Njambiyɛ si

kpo kɛ́

¹⁵ Wunɛ njɔ́ɲ, nɛ pɔ́ɲ pa bɛɲɛ nda yi bomɔ diki kelɔ nɛ meyasi kɛ́. Ngɛ mumɔ si nyɛ numbu, keto nda yi bo yákaɲngwɛ kabɔ́ nɛ melikɔ́ mɛnɛ kɛ́, ngɛ bɛ nde, yasi te yi nyɛ ketima kɛ́ yakama nɛ ngbɛɲ, kinɛ mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ yakama nje yangile sendi yo, ho dokidyɛ sendi yaɲa kete na. ¹⁶ Ma Njambiyɛ kpoma meyasi nyɛ Abaraham bɛnɛ nday wɛnɛ. A ti lɛpɛ nde: «Bɛnɛ benday bɛnɛ,» nda a lépi nɛ budya bomɔ na. A lɛpima ndi kasi mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ, ɛ nde: «Wúne nday wɔ́,» yite lépi nɛ *Krist. ¹⁷ Yasi te yi mi kwadyɛ lɛpɔ́ kɛ́, yo nde: Njambiyɛ kelma mbon kpo meyasi mete yi nyɛ ta kelɔ kɛ́. Yo yakama nɛ ngbɛɲ nda yi mumɔ ketɛ nɛ mekana mɛ kabina melikɔ́ mɛnɛ kɛ́. Ya mɛsɛw gɔ́may yini jɔ́ kamɔtati kɛ kɔ́ntɛ, ɛ Njambiyɛ nje nyɛ yɛy kandɔ́ Isarayɛl membonnga mɛnɛ. Dete, membonnga mete yeti nɛ deti te yi yangile mbon te kelɔ nde, yasi te yi Njambiyɛ kpoma kɛ́ tɪ́ kelnaɲngwɛ se na. ¹⁸ Má bɛki nde, Njambiyɛ nyéki bomɔ yasi te yi nyɛ bakidyɛ tike botu bɛnɛ kɛ́ nɛ nje kelna mekele mete yi membonnga lɛpɛ kɛ́, ma bo ta lɛpɔ́ komɛte nde, a ti nyéki bomɔ yasi nɛ nje kpoma yasi na. Ma kɛ bɛ Abaraham, 'Njambiyɛ ti nyɛ nyɛ mekombila nɛ nje kpoma yasi na?

Yasi te yi membonnga tedye kɛ́

¹⁹ Ma ngɛ bɛ dete, Njambiyɛ njáki nje nyɛ ba membonnga keto ngɛ? Yo nde, Njambiyɛ njɔ́ nje nyɛ sendi membonnga kɛ kɔ́ntɛ, né yo tedye nɛ saɲsaɲ nyɛ bomɔ nde, bo díy ndi yangila membonnga mete yi nyɛ tɛmbidyɛ kɛ́. Membonnga tedya dete kumɔ kɛ ngimɔ te yi nday Abaraham yi Njambiyɛ kpoma yasi kɛ kasi nɛ kɔ́ njɔ́ nje kɛ́. Njambiyɛ kwanɲma nɛ nje bejaki yí pele nɛ membonnga mete, ɛ bo nje kwanɲdyɛ yo nyɛ bomɔ nɛ nje mumɔ wɛtɛ. ²⁰ Ma mɔ te ɛ keke mɛsay mɛ njunɔ́ kɛ njoka bomɔ yíba kɔ́ ti kɛ́l mɛsay ndi keto mɔ wɛtɛ na. Ma kɛ yi Njambiyɛ kpoma nɛ yasi nyɛ Abaraham kɛ́, a kelma yo nɛ nguru wɛnɛ kinɛ kwɔ́ nɛ mumɔ na. ²¹ 'Yite tédyá ka nde, membonnga kɛ lɔ́ dyambi nɛ meyasi mete yi Njambiyɛ si kpo kɛ́? Ma Njambiyɛ má tɛmbidyá wɛtɛ mbongga yi yakama nyɛ mumɔ jɔngwɛ, ma mbongga te yakama kelb sendi nde, Njambiyɛ pɛ́si nde, mumɔ mɛ nɛ ngbɛɲ kɛ mbombu wɛnɛ keto mbongga te ete. ²² Ma mekana mɛ Njambiyɛ kɛ kpalo lɛpɔ́ nde, mɛbeyɔ́ sima biyɛ botu bɛ mɛnɛti maka hɛnɛ nda bebala bɛnɛ, né

Njambiyɛ nje nyɛ yasi te yi nyɛ kpoma kɛ nyɛ botu bete be tike temɔ ke yi Yesus Krist baka. Njambiyɛ ta kelɔ dete ndi keto tikina temɔ te yi bo tike ke yi Yesus Krist kɛ. ²³ Nɛ mbɔmbu, piŋɔ te yi Njambiyɛ ti pa tedye bomɔ nje tikina temɔ ke yi Yesus Krist na, mɛmbɔŋga biyima wusɛ nda bebala diki pɛmɔ wusɛ nda bejɔbɔ. Mɛyasi kwanɔnama dete kumɔ ke ngimɔ te yi Njambiyɛ njɔ tedye nɛ wusɛ nje tikina temɔ ke yi *Krist kɛ. ²⁴ Dete, mɛmbɔŋga diyima nda mɔ pɛmna su kumɔ ke ngimɔ te yi Krist njɔ nje kɛ, nɛ Njambiyɛ nje pɛsi nde, wusɛ mɛ nɛ ngbɛŋ kɛ mbɔmbu wɛnɛ keto tikina temɔ te yi wusɛ tike ke yi Krist kɛ. ²⁵ Ma ngimɔ te yi Njambiyɛ sima si tedye wusɛ nje tikina temɔ ke yi Krist kɛ sima dyɔ. Dete ndana, mɛmbɔŋga yeti se mɔ pɛmna su na, ²⁶ keto wusɛ hɛnɛ mɛ ndana bɔɔ be Njambiyɛ keto Krist Yesus, keto wusɛ ke tiku temɔ ke yɛnɛ. ²⁷ Yo nde, wusɛ bomɔ hɛnɛ te yi bo tɔpuma ke mɔɔku baka wɛnɛ be Krist mɛ sangwate. Ndana wusɛ bɔŋma nyɛ, nyɛ ke yotu yun nda yi mumɔ bɔ nɛ lambɔ pɛtɔ nɛ yotu nɛ nɛ piyɛ kɛ. ²⁸ Dete, kinɛ se nde, baka Beyudɛn ho baka yeti Beyudɛn na. Kinɛ se nde, baka bebala ho baka yeti bebala na. Kinɛ nde, baka bɛmbam, ho baka bomari na. Wusɛ hɛnɛ mɛ ndi wɛtɛ, keto wɛnɛ be Krist Yesus sangwate. ²⁹ Njɛ bɛ nde, wusɛ mɛ wɔkuna nɛ Krist, yite wusɛ ngbak ngbak benday bɛ Abaraham, komɛtɛ, wusɛ ta bɛ nɛ mɛyasi hɛnɛ te yi Njambiyɛ kpoma nyɛ Abaraham bɛnɛ benday bɛnɛ kɛ.

4 Ma mi kwadyikwɛ lɛpɔ nde: Piŋɔ te yi mɔ te ε ta ti-ka nɛ mɛlikɔ mɛ sangwɛ kɔ ndi mɔɔnsike, bɛnɛ bala ndi wɛtɛ, a ti kwɔ nyɛ ke yaŋa na, ko nde, mɛyasi hɛnɛ ta wokuna nɛ nyɛ wɛtɛ yesɔ. ² Yo nde, piŋɔ te yi nyɛ ndi mɔɔnsike, botu bete be bakidye nyɛ nɛ botu bete be pɛmɛ bakidye mɛyasi mɛnɛ baka diyɛ nɛ nyɛ kumɔ ke ngimɔ te yi sangwɛ pɛsima kɛ. ³ Ko wusɛ, wusɛ bɔ sendi dete ke ngimɔ te yi wusɛ jɔŋnama nɔ kwey nda bɔɔnsike kɛ. Wusɛ dikima bɛngwɛ mɛyasi mɛ mɛnɛti maka yi bo dikima tedye wusɛ ke mɔy mɛmbɔŋga kɛ nda bebala.

Diyo bala siyima

⁴ Ma ke ngimɔ te yi Njambiyɛ pɛsima kɛ ma dyɔ, ε nyɛ tomɛ mɔɔnɛ wɛnɛ njɛsɛ. Yo wɛtɛ nyari ja nyɛ. A jadya ke njoka Beyudɛn bɛngwɛ mɛmbɔŋga man kumɔ njɛna, ⁵ na nje kol nɛ wusɛ botu bete be jɔŋna bɛngwɛ mɛmbɔŋga mɛtɛ nda bebala bete baka sendi, nɛ Njambiyɛ nje bɔ wusɛ nda bɔɔnɛ bɛnɛ. ⁶ Ma dete, Njambiyɛ tomɛma Sisiŋ mɔɔnɛ wɛnɛ njɛsɛ ke mɔy mɛtemɔ musu, keto wusɛ mɛ gbate bɔɔnɛ bɛnɛ. Sisiŋ te ke kɛmbidya nde: <*Aba Dal> ⁷ Yite tɛdyɔ komɛtɛ nde, wɛ yeti se bala na, wɛ mɛ mɔɔnɛ. Ma nda wɛ mɛ mɔɔnɛ kɛ, wɛ ta bɛ sendi nɛ mɛyasi mɛtɛ yi Njambiyɛ bakidye tike botu bɛnɛ kɛ. Yo hɛnɛ mɛkelɛ mɛ Njambiyɛ.

⁸ Ke ngimɔ te yi wusɛ diyima kwey kinɛ kombile duwɛ Njambiyɛ kɛ, wusɛ dikima nyɛ sosu yun ke kanna yinɔ gbɛla mɛyasi nda bebala bete, takɛ nde, yo Njambiyɛ, ase nde, mɛyasi mɛtɛ yeti Njambiyɛ na. ⁹ Ma ndana wusɛ sima duwɛ Njambiyɛ kimɔtɛ. Mi kwadya lɛpɔ nde: Yo Njambiyɛ kpalɛ duwɛ wusɛ kimɔtɛ. Dete, njɛ

nje kelɔ ba ndana nde, wusɛ yɔkwɛ nɛ kɔkɔ bɛngwɛ sendi sɛkɛ sɛkɛ gbɛla mɔɔnɛ mɛyasi hɛnɛ te yi bo dikima tedye wusɛ kɛ? Njɛ kelɛ yi wusɛ kwadyɛ yɔkwɛ nɛ kɔkɔ nje bɛngwɛ sendi yo nda bebala bete kɛ? ¹⁰ Wusɛ ke nyɛ misi ke mɛmbɔŋga mɛtɛ yi lɛpɛ kasi jesina yinɔ mɛtu nɛ yinɔ mɛngwendɛ nɛ yinɔ mɛnggimɔ nɛ yinɔ mɛsɛw. ¹¹ Mi nɛ kaŋ ketɛ budyatɛ nde, mɛsay mɛtɛ yi mi kelma wɔndɔ biriki, nɛ mi kam nɛ wusɛ kɛ mɛ nje gwe mɛsɛngɛ. ¹² Wusɛ njɔŋ, mi ke ngwɛta nɛ wusɛ nde: Tiso, wusɛ bɛki nda mi, keto mi sendi nda wusɛ. Wusɛ ti kelɛ yinɔ yasi kɔtute sungwɛ nɛ mi na. ¹³ Wusɛ ke duwɛ nde, mi kɔnda lɛpɔ Kimɔ Tom nyɛ wusɛ ke ngimɔ te yi kɔn dindima nɛ mi ke dya dyun kɛ. ¹⁴ Kɔn te yi mi bɔ nɔ kɛ njɔŋgwa wusɛ, yo bɔ nɛ deti te yi nyɛ wusɛ wɔ kelɔ nde, wusɛ yɛlkwɛ mi ho sa mɛsɛri mɛmbɛ. Ma wusɛ ti kelɛ detɛ na, wusɛ kpalma nje bɔ mi nda wusɛ bɔŋ wɛtɛ jaki Njambiyɛ ho Krist Yesus nɛ nguru wɛnɛ. ¹⁵ 'Ma mɛsosa mɛtɛ yi wusɛ bɔ nɔ kwey kɛ mɛ ba wɛ? Mi ke kombile lɛpɔ ke mbɔmbu yun nde, yo mɔ bɛki nde, wusɛ dɔka gba mɛmisi mun nyɛ mi, ma wusɛ jayma. ¹⁶ 'Mi mɛ ka muka mɔ pɛndɔ wun, keto mi ke lɛpɔ gbakasi nyɛ wusɛ? ¹⁷ Botu bete be kwadyɛ kɔŋgite Kimɔ Tom baka ke nyɛ sosu te yi gbamɔ kol wɛnɛ bo. Yasi te yi bo sɔ ke mɔyɛ kɛ yeti kimɔtɛ na. Ma bo kɛl detɛ yɛ sɔ nɛ nje te yi bakɛ njoka mɛbɛ sine wusɛ, nɛ wusɛ nje nyɛ sosu gbamɔ kol wɛnɛ bo. ¹⁸ Yo kimɔ yaŋa nde, wusɛ nyɛki sosu ke kelna kimɔ yasi mɛnggimɔ hɛnɛ, yeti ndi ke ngimɔ te yi mi bɛ ke njoka yun kɛ na. ¹⁹ Wusɛ bɔɔnɛ, mi ndana nɛ kɔkɔ nda nya te ε ke wa nɛ mɔ. Mi ke sangwa nɛ mɛbɔnɛ ke mɔy temɔ mɛbɛ keto yun kumɔ ke ngimɔ te yi bomɔ ta bɛnjɛ nde, jɔŋgwe dyun ma bɔŋna gbate nɛ yi *Krist. ²⁰ Mi nɛ nyɔŋgwe hel te yi diyɔ ndana ke njoka yun yɛ duwɛ nda yi mi yakama lɛpina nɔ nyɛ wusɛ kɛ, keto yasi kwanɔma mi, mi yeti ke duwɛ yasi te yi mi yakama kelɔ ke kasi yun kɛ na.

Kasi mɛmbɔn yiba

²¹ Ma wusɛ botu bete be kwadyɛ bɛngwɛ mɛmbɔŋga nda bebala baka, wusɛ lɛpi yasi ke nyɛ mi. 'Yite nde, wusɛ yeti ke wokɔ yasi te yi mɛmbɔŋga lɛpɛ kɛ na? ²² Yo nde, yo ketinate ke mɛkana mɛ Njambiyɛ nde, Abaraham jama bɔɔnɛ bɛmbam yiba. Nyɔŋgwe te ε mbanɔ bɔ bala, ma nyɔŋgwe te ε wɛtɛ ti bɛ bala na. ²³ Yasi wɛtɛ, mɔɔnɛ te yi nyɔŋgwe wɛnɛ bɔ bala kɔ jadya nda yi nyari hɛnɛ tɔkɛ nɛ mɔy yɛ ja nɛ mɔɔnɛ kɛ. Ma yɔru yi nyɔŋgwe ti bɛ bala kɔ jadya bɛngwɛ yasi te yi Njambiyɛ kandima si kpo kɛ. ²⁴ Yasi te yi kwanɔnama detɛ kɛ tedye wusɛ yinɔ dimna mɛyasi. Boma baka yiba ke tedye wusɛ kwalɔ mɛmbɔn yiba yi Njambiyɛ kelma kɛ. Wɛtɛ mɛbɔn te, yo yɔkɔ yi Njambiyɛ kelma bɛnɛ mɔyisi ke keki Sinayi kɔ. Mɛbɔn te mbɛtɛ kɛl nde, mumɔ bɛki bala. Agar, nya te ε bɔ bala kɔ tɛdyɔ mɛbɔn te mbɛtɛ. ²⁵ Agar kɔ tɛdyɔ sendi keki Sinayi te yi ke mɛnɛti mɛ Arabi kɛ. Nyɛ nda Yerusalem te yi bomɔ diyɛ ketɛ ndana kɛ, keto Yerusalem sendi ke diyɔ bala bɛnɛ bɔɔnɛ bɛnɛ. ²⁶ Ma Yerusalem te ε pɛ dyɔbɔ kɔ yeti ke diyɔ bala na. Yo Yerusalem te mbɛtɛ bɛ nyɔŋgwe wusu.

²⁷ Yo dete nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «We kundu, we nya te ε yeti ke ja kɔ, sɔsanɔwε! We nya te ε ti gwenjila ne mj wete yesɔ kɔ, sɔsanɔwε kpesa, keto bɔnɔ be nya te yi njom paɔma pa kinɔ nye kɔ ta laɔ buyɔ kwɔ bɔnɔ be nya te ε paɔma pa tika ne mbam kɔ!»

²⁸ Ma wunε njɔɔ, ke be wunε, wunε gba bɔnɔ be Njambiyε, keto a kpoma dete nda yi nye kpoma sendi nɔ kwey ke kasi Isak kε. ²⁹ Ma mɔnɔ te yi bo jama nye kwey nda yi nyari hene tɔke ne mɔy yɔ ja ne mɔnɔsike kɔ dikima tedye meɔnɔ nye mɔnɔ te yi bo jama ne deti te yi Sisiɔ Njambiyε kɔ. Yo ndi ke kwanɔna sendi muka dete. ³⁰ Njambiyε lepima nde nge ke mɔy mekana mene? A lepima nde: «Dudya bala nya kɔ bene mɔnɔ wene kwanɔnye, keto mɔnɔ te tɔ kpoke kabidya meliko me sanɔwe wete yesɔ bene mɔnɔ nya te ε yeti bala kɔ na.» ³¹ Wunε njɔɔ, yo dete sendi nde, wuse yeti bɔnɔ be nya te ε bɔ bala kɔ na. Yasi wete, wuse bɔnɔ be nya te ε yeti bala kɔ.

5 *Krist ma sonε wuse ke diyɔ bala bengwa membonɔga, nε wuse duwe ke diyɔ bala te nje jonna ne te. Ma dete, wunε diy ne ngbingim. Wunε tɔ jaya nde, yiɔa membonɔga yɔkidya wunε ne kɔkɔ kenje ke diyɔ bala na.

Botu be Krist nε kasi membonɔga

² Wunε wɔku, yo mi Pol, yo mi ke lepɔ nye wunε nde: Nge wunε nye sosu nde, bo pɛsi yotu yun yi bembam, yite mesay mete yi *Krist kelma kε tɔ kame wunε yaɔa na. ³ Mi ke kε mbɔmbu yɔ kombile lepɔ nye mumɔ hene ε nye sosu nde, bo pɛsi yotu ne dete kɔ nde, a yɔkanɔwe nje kelɔ sendi yasi hene te yi membonɔga hene lepε kε. ⁴ Wunε sima baka ne Krist, wunε botu bete be sɔ nde, Njambiyε pɛsi nde, wunε me ne ngben ke mbɔmbu wene, keto wunε ke kelɔ meyasi mete yi membonɔga lepε kε. Nge wunε kele dete, wunε kɔpuma ngikwa te yi Njambiyε diyma kelɔ ne wunε kε. ⁵ Ma ke be wuse, wuse ne bibina temɔ nde, Njambiyε ta pɛsɔ nde, wuse me ne ngben ke mbɔmbu wene, keto tikina temɔ te yi wuse tike ke yi Krist kε. Yo yite yi wuse ladiye ne nje deti te yi Kimɔ Sisiɔ nye wuse kε. ⁶ Yo nde, nge mumɔ be sanɔwate bene Krist Yesu, ko bo pɛsi nye ko bo ti pɛse nye, yite yeti ke kame yiɔa yaɔa na. Ma yasi te yi kame mumɔ, yo tikina temɔ te yi nye tike ke yi Krist Yesu kε. Tikina temɔ te bεɔnanɔwe ke mekele mete yi wuse kele wule ke mekwadya mete yi wuse nɔ kε. ⁷ Wunε kandima jonna kwey kimɔte kε nɔ mbɔmbu. Ma yo be nda nje petɔ wunε yɔ kelɔ nde, wunε tɔ bengwe se melepi mete yi lepε gbakasi kε? ⁸ Beya medyanɔ mete yite ti wula pele yi Njambiyε, nye mɔ te ε jebama wunε kɔ na. ⁹ Wunε ke duwe nde, ko mɔnɔ ngɔ ne mbet ke kelɔ nde, mbɔnɔ mampa hene wuduyukwe. ¹⁰ Ke yembe, mi ne bibina temɔ ne wunε nde, metake mun tɔ be dele ne yembe na, keto sine be Nyangwe Kumande sanɔwate. Yasi wete, ko mɔ te nda njangwe wunε dete, Njambiyε ta jɔse nye tedye nye meɔnɔ. ¹¹ Wunε njɔɔ, ke be mi, wunε tɔka nde, mɔ ken ndi mbɔmbu yɔ pele muka nde, bo pɛsi bembam, ma bo ndi ke tedye mi meɔnɔ keto

nge? Mɔ beki nde, mi ke pele dete, ma mumɔ yeti ke lɔ se dyambi sunɔwe ne lepina kasi sɔɔ Yesu ke kroa kwɔ jatɔ ke beya nje na. ¹² Ma botu baka be kε mbɔmbu njangwe wunε baka beki nyakote tu wete.

Wuse jɔɔnanɔwe ne Sisiɔ Njambiyε

¹³ Wunε njɔɔ, Njambiyε jebama wunε yɔ sonε ke diyɔ bala kwɔ jonna ne te. Ndi nde, nda yi wunε sima duwe ke diyɔ bala dete kε, wunε tɔ njaki nje lepɔ nde, wunε yakama kelɔ beya meyasi ndana lale nda yi temɔ yun gɔre kε na. Yasi wete, wunε diy bebala be besɔ kamna tande yun ne temɔ te yi mekwadya. ¹⁴ Keto ke membonɔga hene njuku te bεɔnanɔwe ndi ke lepɔ te yi lepε nde: «Kwadyikwe mɔnɔ nda yi we kwadye ne yotu yɔ kε.» ¹⁵ Ma wunε diy ne sɔsɔ, keto nge wunε kpale jonna ne hay hay tande yun diki lonna dyambi, yite wunε ta si wona.

¹⁶ Ma dete, mi ke lepɔ nye wunε nde: Wunε tiki, nε Kimɔ Sisiɔ kendi ne wunε kε nɔ mbɔmbu, yite ko wunε tɔ bengwe se beya mewobɔ mete yi diye ke yotu yun kε na. ¹⁷ Keto beya mewobɔ mete yi diye ke yotu mumɔ kε yeti wete ne meyasi mete yi Kimɔ Sisiɔ kwadye kε na. Sendi, meyasi mete yi Kimɔ Sisiɔ kwadye kε yeti wete ne beya mewobɔ mete yi diye ke yotu mumɔ kε na. Bo yiɔa ke lonna dyambi, ma wunε me nje kelɔ meyasi nda yi wunε kwadye kε. ¹⁸ Ma nge wunε tike Kimɔ Sisiɔ nde, a kɛndi ne wunε, yite wunε yeti ke kelɔ se meyasi bengwe membonɔga ne kwet kwet nda bebala na.

¹⁹ Yo nde, wuse sima duwe mekele mete yi wule ke mewobɔ mete yi diye ke yotu mumɔ kε. Yo kelna mewanja nε kelna mekele me memi nε sap sap jonɔwe, ²⁰ nε kanna yiɔa meyasi tiko Njambiyε nε kelna mekele me kifi, nε kelna beya to sunɔwe ne besɔ. Yo ne kusuna metandɔ ke njoka bomɔ, nε kelna nyangwe temɔ sunɔwe ne besɔ nε wokuna ngambi kwɔ to te. Yo sendi ne mesunɔnɔ nε bakina njoka bomɔ nje bɔ kusuna yiɔa menjɔɔ dele dele. ²¹ Yo sendi ne gɔruna meyasi nε beya gwena menjam nε dyena medye kwɔ to te, nje bɔ yiɔa meyasi hene te yi ke bonna ne meyasi maka. Mi ke kε mbɔmbu yɔ nambe metɔ mun nda yi mi sima lepɔ ne mbɔmbu nye wunε nde: Bomɔ hene be kele kwalɔ mekele nda yite baka tɔ nyiɔe ke *Kandɔ Njambiyε na.

²² Ma Kimɔ Sisiɔ kεl ne nde, mumɔ beki ne temɔ mekwadya, a beki ne mesosa, a jɔɔnanɔwe ne te disima sendi meyasi, a kεl sendi nde, mumɔ beki ne ngikwa, gwe ngwete besɔ, kelɔ yasi te yi besɔ ta be ne bibina temɔ ke yene. ²³ Kimɔ Sisiɔ kεl nde, mumɔ beki ne weyna temɔ sunɔwe ne besɔ, kelɔ nde, mumɔ biya temɔ ne. Kine mbonɔga wete ne wete ε ke lepɔ yiɔa beya yasi sunɔwe ne njel meyasi nda yite na. ²⁴ Botu bete be wokuna ne Krist Yesu baka sima ngba meyotu man ke kroa ke nje nyena temɔ ke meyasi nε ke nje beya mewobɔ. ²⁵ Yo Kimɔ Sisiɔ kele nde, wuse beki ne jon. Ma dete, wuse tiki nde, ndi Kimɔ Sisiɔ te kɛndi ne wuse. ²⁶ Wuse tɔ susula yotu su ne gbelate yɔ kelɔ nde, njɔɔ su kεl sendi dete, kelɔ sendi nde, baka beki ne nyangwe temɔ sunɔwe ne besɔ na.

Wuse kâmnangwe tandɛ su

6 Wunɛ njɔŋ, nge dya nde, mbanja mumɔ jɔsidya ke yiŋa yasi, wunɛ botu bete be Kimɔ Sisiŋ kendɛ nɛ wunɛ baka, wunɛ kîta nyɛ yɔkidye kenjɛ ke kimɔ nje nɛ wɛyna temɔ. Ma wɛ, mɔ te ɛ kite nyɛ dete kɔ, diyɔ nɛ sɔsɔ nɛ nguru wɔ, ma mɛbobilan mɛ nje dya sendi wɛ jatidye wɛ ke beya nje. ² Baka sôba mapi mɛbɔnɛ metɛ yi bɛsɔ, kelɔ dete tandɛ yun. Nge wunɛ keke dete, yite wunɛ bɛngwa mbonja te yi *Krist. ³ Ma nge wɛtɛ mumɔ take nde, nyɛ yaŋa, ase nde, nyɛ gbɛlate, yite a sébila yotu nɛ nɛ nguru wenɛ. ⁴ Mumɔ hɛnɛ pân pa nɛmbɛ mɛkele metɛ yɛnɛ nɛ nguru wenɛ. Nge nyɛ bɛnɛ nde, yakama, na njâki bɛ nɛ mesosa ndi ke mɛkele metɛ yɛnɛ nɛ nguru wenɛ kinɛ pa yekɔ to nɛ yi mbanja mumɔ na. ⁵ Kɛto yo ndi mumɔ hɛnɛ ta sobɛ mapi mɛkele metɛ yɛnɛ nɛ nguru wenɛ.

⁶ Mɔ te ɛ jekɛ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ ke bɔ wɛtɛ mumɔ kɔ yâkanɛwɛ kabɔ kwalɔ kimɔ mɛyasi hɛnɛ te yi nyɛ nɔ ké nyɛ mɔ te ɛ tedye nyɛ mɛlɛpi metɛ kɔ.

⁷ Wunɛ tî sebila yotu yun na. Njambiyɛ yeti ke jayɛ nde, mbenɔ bîya nyɛ na. Kwalɔ mbɛki te yi mumɔ bɛ, yo ndi yo yi nyɛ ta wesidye nɛmɛnɔ. ⁸ Mɔ te ɛ bɛ ndi yasi te yi yotu nɛ nɛ nguru wenɛ gɔrɛ, a ta wesidye ndi yasi te yi wulɛ ke yi mumɔ, yo nde, a ta sangwa nɛ sɔŋ. Ma yɔkɔ ɛ bɛ ndi yasi te yi Kimɔ Sisiŋ nɛ nguru wenɛ gɔrɛ, a ta wesidye ndi sendi yasi te yi wulɛ ke yi Kimɔ Sisiŋ, yo nde, a ta bɛ nɛ jonɛwɛ te yi kpo nɛ kpo.

⁹ Wuse tî kati kelna kimɔ yasi na. Kɛto nge wuse keke dete kinɛ katɔ ke nje na, wuse ta wesidye kimɔ mɛmbumɔ mɛ kwalɔ te yi wuse yikila ké kome ngimɔ te yi Njambiyɛ sima pɛsɔ ké ta dya. ¹⁰ Dete, mɛngimɔ hɛnɛ

te yi yakama dya wuse, wuse kɛl kimɔ yasi nɛ bomɔ hɛnɛ, jekɔ kwɔ kwangɔ nɛ njɔŋ botu bete be sinɛ bo bɛ sangwate ke tikina temɔ ke yi Yesus Krist.

Njena lɛpi

¹¹ Wunɛ bɛnɛ ndi ngbɔnjɔŋjɔ mɛketi metɛ yikɛ. Yo gba mi ketɛ nɛ gba bɔ mbɛ. ¹² Botu bete be bandɛ wunɛ nde, bo pɛsi yotu yun yi bembam baka, bo botu bete be ke kwadyɛ tedye yotu ke misi mɛ bomɔ ke gbɛla mɛyasi metɛ yi bomɔ bɛnɛ ndi ke misi ké. Bo bândi wunɛ dete, ma bomɔ nje tedye bo mɛbɔnɛ, nge bo lɛpɛ kasi sɔŋ *Krist ke kroa. ¹³ Ma ko bo botu bete be bɛngwe kasi pɛsina yotu bembam baka, bo yeti ke bɛngwe yan mɛmbonja kumɔ njena na. Bo kwadyikwɛ nde, bo pɛsi yotu yun dete, né bo nje susule yotu ke kɔŋtɛ, kɛto wunɛ pɛsinama nda yi bo kwadya ké. ¹⁴ Ma ke bɛ mi, ko na. Siya susula yotu te yembɛ, yo ndi kɛto kroa te yi Nyangwɛ Kumande wusu Yesus Krist. Nɛ nje te yite ndana ke yembɛ, mɛyasi mɛ mɛnɛti maka mɛ nda munɛta nda bo sima ngba yo ke kroa. Sendi, ke mɛyasi mɛ mɛnɛti maka, mi mɛ nda munɛta nda bo sima ngba sendi mi ke kroa. ¹⁵ Ma yo nde, ko bo pɛsi bembam ko bo ti pɛsɛ, yite kinɛ yaŋa na. Yasi wɛtɛ, kpasa yasi, yo kome Njambiyɛ keke nde, mumɔ njâki bɛ jɔŋja mumɔ ke misi mɛnɛ ké. ¹⁶ Bomɔ hɛnɛ be bɛngwɛ nje te mbɛtɛ baka, Njambiyɛ nyêki bo tɛtɛ, gwe sendi bo ngwɛtɛ, kelɔ sendi detɛ nɛ botu bete be tikɛ temɔ ke yɛnɛ ke kandɔ Isarayɛl baka. ¹⁷ Yí sidye nɔ, mumɔ tî potu to mbɛ na, kɛto mi muka nɛ mesal ke yotu kɛto Yesus. ¹⁸ Wunɛ njɔŋ, Nyangwɛ Kumande wusu Yesus Krist kɛl ngikwa nɛ wunɛ, *amen.

EFES

Yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist ketɛ məkana metɛ yɔkɔ, yite a ke jɔbɔ ke Rom.

Nyangwɛ to lɛpi, yo nde, njɔɔ botu betɛ be tike temɔ ke yi *Krist ke ndiŋgele meneti maka hɛnɛ baka, bo yotu nɛ. Yo nɛ nyangwɛ meyasi yitati yi bɛɔ njɔɔ bekritɛn kɛ: (1) Diyɔ kritɛn, yo nyangwɛ yasi budyate keto ngikwa Njambiyɛ. (2) Yotu Krist yo nge? (3) Kritɛn yâkangwɛ jɔɔna bɛngwɛ tɛri nɛ nda kritɛn. Yí tɛdyɛ nɛ tɛri Krist ke njoka bekritɛn, Pol ke nyɛ meyekambiyɛ yitati: Kasi yotu mumɔ, kasi njumɔ nɛ kasi gwaki.

Wusɛ yakama bakɛ məkana maka ke nyangwɛ mɛngabiye yitati:

1. Tɛri mɔ Njambiyɛ ke mɔy ngikwa te yi Njambiyɛ keɛ nɛ nyɛ kɛ (kumte 1-3).
2. Jongwɛ nɛ mesay mɛ mɔ Njambiyɛ (kumte 4-5).
3. Jongwɛ nɛ dɔyambi te yi mɔ Njambiyɛ lɔ kɛ (kumte 5-6).

1 Yo mi Pol, mi mɔ tomun Krist Yesus nda yi Njambiyɛ kwadya kɛ. Yo mi ketɛ məkana maka kenjɛ wunɛ botu betɛ be Njambiyɛ tɔkuma [ke Efɛs] nde, wunɛ bɛki ndi bɛnɛ, wunɛ botu betɛ be tike temɔ ke yi Krist Yesus nɛ temɔ yun hɛnɛ baka. ² Njambiyɛ Sangwɛ wusu nɛ Kumandɛ Yesus Krist kɛl ngikwa nɛ wunɛ, nyɛ sendi wunɛ tɛtɛ.

Kimɔ meyasi metɛ yi Njambiyɛ

nyɛ wusɛ kɛ

³ Wusɛ lúksa Njambiyɛ te Sangwɛ nɛ Nyangwɛ Kumandɛ wusu Yesus Krist, keto a kelma kimɔ yasi budyate nɛ wusɛ. A nya wusɛ kwalb kimɔ meyasi hɛnɛ te yi diyɛ ke kwey yi wulɛ ke yi Kimɔ Sisiɔ kɛ. A nya wusɛ yo, wusɛ be diyɛ sangwate sine be *Krist baka. ⁴ Njambiyɛ kikima si tɔkɛ wusɛ keto Krist, yite a tì pa kusɔ mbokɔ na, né wusɛ be ndi bɛnɛ kinɛ be nɛ yija mɔɔ mɛjɔɔ ke mbɔmbu wɛnɛ na. ⁵ Njambiyɛ kwadya wusɛ, detɛ ɛ nyɛ kike si pɛɔ nde, a ta jayɛ bɔ wusɛ nda ngbak ngbak bɔɔ bɛnɛ keto Yesus Krist. Yo nde, a bɛɔ kimɔtɛ yí kelb detɛ nda yi nyɛ nɛ nguru wɛnɛ kwadya kelb kɛ, ⁶ né wusɛ sombile nyɛ keto nyangwɛ kpasa ngikwa nɛ. A kɛl ngikwa te nɛ wusɛ detɛ, keto wusɛ sangwate sine be Mɔɔ wɛnɛ, sɔɔ temɔ nɛ. ⁷ Sine be Mɔɔ wɛnɛ te sima be sangwate. Njambiyɛ kolma wusɛ nɛ nje mɛkiyɔ mɛ Mɔɔ wɛnɛ, tikɔ sendi wusɛ nɛ ngwɛtɛ ke mɛjɔɔ musu keto nyangwɛ ngikwa nɛ. ⁸ Njambiyɛ kubula kelb ngikwa nɛ wusɛ yí tonjɛ wusɛ nɛ dyanɔ nɛ duwɔ yasi hɛnɛ yí nɛmbɛ nɛ meyasi. ⁹ Yo nde, a bɔ njombu yanɔ nɛ yija yasi te yi nyɛ kwadya kelb kɛ. A pɛsima nde, a ta kelb yo nɛ nje Yesus Krist. Yo bɔ sɔdyate nɛ mbɔmbu nɛ bomɔ, ma ndana, a sima punjɛ yo nyɛ wusɛ, keto a bɛɔ kimɔtɛ yí kelb detɛ. ¹⁰ A kpoma nde, a ta kelb yasi te kome ngimɔ te yi nyɛ pɛsima kɛ ta dɔɔ. Yo nde, kandɛ dyobɔ kumɔ meneti, a ta ngbɔ meyasi hɛnɛ te yi diyɛ ketɛ kɛ, Krist nyɛɔ ta be kum namɔ yo hɛnɛ. ¹¹ Njambiyɛ tɔkuma wusɛ nde, né wusɛ be ndi bɛnɛ keto Krist. A kikima si tɔkɛ wusɛ detɛ bɛngwɛ yasi te yi

nyɛ kombila nde, a ta kelb kɛ. A ke tonjɛ meyasi hɛnɛ nda yi nyɛ nɛ nguru wɛnɛ kwadyɛ kɛ yaka nɛ yasi te yi nyɛ pɛsima kɛ. ¹² A kikima si tɔkɛ wusɛ detɛ, né wusɛ sombile nyangwɛ meluksa mɛnɛ, wusɛ botu betɛ be kandima be nɛ bibina temɔ njombu yanɔ ke yi Krist baka. ¹³ Wunɛ sendi, wunɛ be Krist mɛ sangwate. Wunɛ wokuma lɛpi te yi lɛpɛ gbakasi. Lɛpi te, yo Kimɔ Tom te yi lɛpɛ nda yi Njambiyɛ jongwɛ nɛ wunɛ kɛ. Wunɛ sendi, wunɛ tikima temɔ ke yi Krist, detɛ ɛ Njambiyɛ nje kwɛtɛ wunɛ yija yɔ nɛ. Yɔ te, yo Kimɔ Sisiɔ te yi nyɛ kpoma kɛ. ¹⁴ A nya wusɛ Kimɔ Sisiɔ te, nda yi mumɔ kandɛ nyɛ ndɔtukwɛ yí lɔdyɛ nɛ nyɛna ngɔɔkɔ kɛ. Detɛ, a ke tɛdyɛ nde, a ta kɛ mbɔmbu yí nyɛ wusɛ kimɔ bukɛ meyasi hɛnɛ te yi nyɛ bakidyɛ tike botu bɛnɛ kɛ. A ta nyɛ wusɛ yo kome nyɛ ta sidyɛ jongwa botu bɛnɛ kɛ. Botu betɛ, yo baka be nyɛ kolma, né bo be bɛnɛ. Njambiyɛ kelma detɛ, né wusɛ sombile nyangwɛ meluksa mɛnɛ.

Pol ke ngwɛta nɛ Njambiyɛ

keto bekritɛn be Efɛs

¹⁵ Yori mi sendi, mi ke nyɛ Njambiyɛ wosoko kome mi wokuma kasi tikina temɔ te yi wunɛ tike ke yi Nyangwɛ Kumandɛ Yesus nɛ mɛkwadya metɛ yi wunɛ nɔ sungwɛ nɛ botu be Njambiyɛ hɛnɛ kɛ. ¹⁶ Mi yeti ke gbelɔ nyɛna Njambiyɛ wosoko detɛ keto yun kome mi take wunɛ ke mɔy mɛngwɛta mɛmbɛ kɛ na. ¹⁷ Mi ke ngwɛta nɛ Njambiyɛ te ɛ Nyangwɛ Kumandɛ wusu Yesus Krist keto yun. Nyɛ Da te ɛ nɛ meluksa hɛnɛ. Mi ngwɛtangwɛ nɛ nyɛ nde, a nyɛki wunɛ dyanɔ nɛ nje Sisiɔ nɛ. A kɛl sendi nde, Sisiɔ te púnjukwɛ nyɛ nyɛ wunɛ, né wunɛ duwɛ nyɛ kimɔ duwɛtɛ. ¹⁸ Detɛ, a bûta mɛtemɔ mun paniyɛ puyɛ ketɛ, né wunɛ duwɛ nɛ yasi te yi nyɛ jebama wunɛ nde, wunɛ bɛki nɛ bibina temɔ ketɛ kɛ, duwɛ sendi nde, kimɔ meyasi metɛ yi nyɛ bakidyɛ tike botu bɛnɛ kɛ gba kpasate budyate. A bákidyɛ yo, na nje nyɛ wunɛ wunɛ botu bɛnɛ hɛnɛ. ¹⁹ A kɛl sendi nde, wunɛ dûkwɛ nde, a nɛ nyangwɛ ngungudɛ kwɔ to te, duwɛ sendi

nda yi ngungudye te kele mesay ke temo su, wuse botu bete be tike temo ke yene baka. ²⁰Yo ndi sendi nyanjgwe ngungudye te yi nye tedya ke yi *Krist kome nye womiya ne nye ke njoka bemun nje lepo nye nye nde, a diy metidye ke mbam bo ne ke dyobo ke kwey ke.

²¹Kome nye diye mate ke, yo nye lanja bejaki hene ne bekum ban hene ne meyasi hene te yi ne ngungudye ne nyanjgwe bekum bejaki hene. Yo nye lanja sendi mumo hene, yeti ndi ke ngimo te yoko na, ko ke ngimo te yi ta duwe nje ke, ko mo te beki ne kwalo dino te nda.

²²Njambiyé kawula meyasi hene tiko ke nji mekol me *Krist, tembidyé sendi nye siya kum ke ndingele njon botu bete be tike temo ke yene baka. ²³Njon botu bete, yo yotu Krist. Bo ke kelo nde, Krist beki tondunate ke menje hene nda yi nye kele sendi nde, meyasi hene beki tondunate ke.

Njambiyé jóngwe mumo,

keto a ne ngikwa

2 Ma wune ba yun ne mbombu munte ke misi me Njambiyé, keto mejoso mun ne beya meyasi mete yi wune dikima kelo sendi ke. ²Ke ngimo te yite wune dikima jonja dete bengwe beya nje te yi botu be meneti maka, kelo meyasi nda yi beya *Kum beya mesisiyete yi jonjila ke kwey dikima tedye wune ke. Yo sisiyete ke kelo mesay ndana ke temo botu bete be lu dyambi sungwe ne Njambiyé baka. ³Wuse sendi, wuse hene dikima jonja kwey nda botu be meneti maka gbate. Wuse dikima kelo meyasi bengwe beya mewobo musu ne nguru wusu. He dikima kelo meyasi mete yi wuse ne nguru wusu ne yi metake musu dikima gwe ke. Ma nda wuse ba ndi sendi bomo nda beso ke, yo ba nde, ngambi Njambiyé bal sendi ke to su nda bo. ⁴Ma ko dete, Njambiyé ne gwena ngwete budyate. A kwadya wuse budyate. ⁵Yo nde, ke ngimo te yi wuse ba munte ke misi mene keto mejoso musu ke, a kpalma kelo nde, wuse beki ne jon ne koko sine be *Krist. Yo keto Njambiyé ne ngikwa, yori yi nye jonjwa ne wune ke. ⁶A womiya wuse sine be Krist Yesu lepo nde, sine be Krist diy metidye ke dyobo ke kwey, keto sine be Krist Yesu sangwate. ⁷Njambiyé kelma kimo yasi ne wuse dete ne nje Krist Yesu, na tedye nye bomo hene ke metu mete yi ta nje ke nde, a ne nyanjgwe ngikwa kwa to te. ⁸Ma yo keto Njambiyé ne ngikwa, yori yi nye jonjwa ne wune ke. A kel dete ne nje tikina temo te yi wune tike ke yene ke. Yo ti wula ke yun ne nguru wun na. Yo ndi keto Njambiyé nyeki mumo yasi ne gbelate. ⁹Njambiyé ti jonjwe wune keto yina kimo mekele mete yi wune kelma ke na, kambu mumo me nje bendidyé yotu ne. ¹⁰Yo dete, keto wuse yasi te yi nye ne nguru wene kelma. A kelma nde, wuse beki jonja yasi sangwate sine be Krist Yesu, ne wuse kel kimo mekele mete yi nye ne nguru wene kikima si kobile nde, ne wuse kel ke.

Son Yesu ke kroa ke jangwe

njoka mekando

¹¹Ma dete, wune pan pa take teri yun kwey. Bo ti ja wune Beyuden na. Bo botu bete be nye sosu ke kasi pesina yotu yan yi bambam baka kpal jeba ndi wune nde Mbo botu bete be ti pesinangwe baka. Ma mesina me bambam te yi bo lepe no ke, yo ndi yike yi bejna ke gbela yotu ke puye ke. Yo bomo diki kelo yite ne gba bo yan. ¹²Wune taka kimote. Ke ngimo te yite, wune ba londunate ne *Krist, wune ti be boko be kando ke moy kando Isarayel na. Wune ba nda bejengwe ke moy membon mete yi Njambiyé kelma bene kando dyene, kpo meyasi nye nye ke. Wune ti be ne moko yan ne mbet ke moyte na. Wune ti be ne yina meyasi mete yi wune yakama be ne bibina temo nde, wune ta be no nemono na. Wune dikima jonja ke meneti maka kine duwe Njambiyé na. ¹³Ma ko nde, wune dikima jonja kwey londunate ne Njambiyé dete, ndana wune be Krist Yesu me sangwate. Dete, wune ma si tutudya ne Njambiyé ne nje mekiyo me *Krist, ¹⁴keto yo nye kele nde, wuse jonjngwe ne te. Kwey Beyuden ne botu bete be yeti Beyuden baka dikima jonja dele dele. Ma a njalo kelo nde, bo beki yasi wete. Yo nde, a njalo leke nyekwe te yi dikima baka wuse ke sonje. Nyekwe te, yo mebenna mete yi wuse dikima benna kwey ke. A kelma dete ne nje son ne ke kroa ¹⁵ne nje sonja jiki jiki meyasi mete yi diye ke membonga me Beyuden ke, na nje sangwe mekando maka yiba, ne yo nje be ndi jonja kando bomo wete, keto bene bo hene me sangwate. Dete, a kelma nde, bo jonjngwe ne te tande yan. ¹⁶Ne nje son ne ke kroa Krist sonja pendu te yi ba ke njoka mekando maka ke, kelo nde, bo beki ndi yasi wete. Dete, a njalo jangwe njoka yan bene be Njambiyé. ¹⁷A njalo lepo Kimu Tom nye wune botu bete be yeti Beyuden be ba londunate kwey ne Njambiyé baka nde, wune me ne te. A njalo pele sendi Kimu Tom te nye botu bete be ma si tutudya ne Njambiyé baka nde, bo sendi me ne te. ¹⁸Yo dete, keto Krist Yesu wuse hene, ko bo ko bari, mumo hene yakama tutudya ne Da ne deti te yi kiy Kimu Sisiyete. ¹⁹Dete, wune yeti se bejengwe be wule wula nje biye dya ho beakwangwango na. Yasi wete, wune me sendi boko be kando wune botu bete be wokuna ne Njambiyé baka. Wune me sangwate wune botu be moy tu dyene. ²⁰Wune kete nda mekondu me tu. Botu be tomun be Yesu ne botu be punja melepi me Njambiyé be mekol me tu te. Krist Yesu ne nguru wene sangwe kondu. ²¹Nye ne nguru wene ke kelo nde, bendidyé tu te hene beki ne njololo, mesay mete ken kendo mbombu, ne yo nje be kpa njumo te yi Njambiyé ne nguru wene ta ke mbombu jonja kete. ²²Wune be Krist Yesu sangwate, dete wune sendi, wune ke njoka meyasi mete yi bo sume ne njumo te ke, ne wune beso hene nje ngbo be mbanjo te yi Njambiyé diye kete ne nje te yi Kimu Sisiyete ke.

Mesay me Pol ke njoka botu bete

be yeti Beyuden baka

3 Keto meyasi menɔri hene, mi Pol, mɔ jɔɔ Krist Yesus keto yun, botu bete be yeti Beyuden baka...
2 Mi ke take nde, wune wokuma kasi mesay mete yi Njambiyɛ nya mi ne ngikwa kɛ. A nya mi mesay mete, nɛ mi kam ne wune. **3** Yo ne nje punja meyasi yi Njambiyɛ tedya ne mi yasi te yi ba sɔɔyate ne mbɔmbu kɛ. Yo yasi te yi mi ketima ndana ne mbet kenje wune kɛ. **4** Kome wune ta tɔɔ yo kɛ, wune ta beɛɛ duwe nde, mi sima biye to yasi te yi ba sɔɔyate ne mbɔmbu ke kasi *Krist kɛ. **5** Mbɔmbu ne mbɔmbu, Njambiyɛ ti tedye yo nye bomɔ nde, bo dɔkwe na. Ma ndana, a kwanma ne nje Kimɔ Sisiɲ yɛ punje ne yo ne gbas gbas nye botu be tomun be Yesus nɛ botu be punja melepi mene. A tɔkuma bo hene, nɛ bo kel mesay nye ndi nye nyɛɔ. **6** Ma yasi te yi ba sɔɔyate kɛ, yo nde, yasi te yi Njambiyɛ bakidyɛ tike Beyuden kɛ, yo ndi kiya yasi te yi nye bakidyɛ tike botu bete be yeti Beyuden baka. Sendi, nɛ Beyuden nɛ botu bete be yeti Beyuden baka, bo hene me ndi kiya yasi wete, nda medoku me kiya yotu mumɔ. Yo sendi nde, yasi te yi Njambiyɛ kpoma nde, a ta nye Beyuden, a ta nye ndi kiya yasi te nye botu bete be yeti Beyuden baka, keto a ma sangwe bo bene be Krist Yesus. Yo hene wɔla ke jayna Kimɔ Tom. **7** Njambiyɛ kelma ngikwa ne mi yɛ kelɔ nde, mi njaki nje be mɔ pelna Kimɔ Tom te. A kanma yo nye mi ne nje ngungudye ne yi kele mesay ke yotu mbe kɛ. **8** Yo mi njena mumɔ ke njoka botu be Njambiyɛ hene. Njambiyɛ kelma ngikwa te dete ne mi nde, yo mi bɛki mɔ lepina Kimɔ Tom te nye botu bete be yeti Beyuden baka, nɛ mi kɛ pel kpaɔa budya meyasi hene te yi diyɛ ke yi Krist kɛ nye bo. Bomɔ ti yaka biye to meyasi mete kumɔ njena na. **9** Njambiyɛ kelma sendi ngikwa ne mi dete, nɛ mi paniye puye nye bomɔ hene lepɔ nda yi nye ta kelɔ yɛ tonje ne yasi te yi nye ma sɔɔyukwe mbɔmbu ne bo kɛ. Njombu yaɲa mesew mesew Njambiyɛ te e kusuma meyasi hene kɔ sɔɔya kimɔ yasi te ke mɔy temɔ ne. **10** A kelma dete, nɛ bejaki nɛ bekum ban be diyɛ ke kwey baka nje kwɔ ne nje njɔɲ botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus baka yɛ duwe nɔ nde, dyanɔ Njambiyɛ ne menje budyate. **11** Njambiyɛ kelma dete beɛɛɛ yasi te yi nye kikima kobile njombu yaɲa mesew mesew. A kelma yo ne nje Krist Yesus te Nyangwe Kumande wusu. **12** Sine be Krist Yesus sangwate. Wuse ke tikɔ sendi temɔ ke yene. Yo dete yi wuse yakama kɛ lalɛ ndana ke kɛki Njambiyɛ ne bibina temɔ kine gwe wɔ yaɲa na. **13** Dete tiso, yotu yun ti teki keto meɔɔne mete yi mi sangwa nɔ keto yun kɛ na. Ma meɔɔne mete ta kpalo kame wune kelɔ nde, wune bɛki ne meluksa.

14 Yo keto te yite yi mi ke kuse meɔɔɲ ke mbɔmbu Da. **15** Botu be kandɔ dyene, yite nde, baka be ke kwey nɛ baka be ke meneti jɔɲɲangwe keto ne sangwe wan. **16** Mi ngwɛtangwe dete ne Da nde, a kɛl nde, Sisiɲ ne

kombila nye wune nyangwe deti ke temɔ beɛɛɛ nyangwe meluksa mene. **17** Mi ngwɛtangwe sendi nde, *Krist dɛy ke mɔy metemɔ mun kɛ nɔ mbɔmbu, keto wune ke tikɔ temɔ ke yene. Mi ngwɛtangwe sendi dete, nɛ mekwadya mete yi wune kwadya tande yun kɛ lo megata, nɛ yo be ne ngbik nda tɔ te yi mekol mete be jelnate. **18** Dete, wune bomɔ hene be wokuna ndi ne Njambiyɛ baka ta be ne deti te yi duwe nde, mekwadya mete yi Krist nɔ kɛ gba nyangwete budyate, njanɲ mɔy te nɛ sewɔ te nɛ dimɔ te bu dɔ te kine njena na. **19** Mi ngwɛtangwe dete, nɛ wune duwe ne mekwadya me Krist yi kwanma dyanɔ hene, nɛ metemɔ mun tondu ne budya meyasi me Njambiyɛ hene kɛ nɔ mbɔmbu nda yi nye be tondunate ne budya meyasi hene kumɔ njena kɛ. **20** Ma Njambiyɛ yakama kelɔ meyasi hene lanɲa yike yi wuse diyɛ nye nɛ yi wuse take taka kɛ ne nje ngungudye ne yi kele mesay ke temɔ su kɛ. **21** Sine njɔɲ botu hene be tike temɔ ke yi Krist Yesus baka sɔmbila nye, keto sine be Krist Yesus sangwate. Wuse kɛl dete yaka ne menjimɔ hene kumɔ kpo ne kpo, *amen.

Wuse dɛy sangwate

4 Dete, mi mɔ jɔɔ keto Nyangwe Kumande ke kobile lepɔ ndana nye wune nde: Wune jɔɲɲangwe kelɔ meyasi yaka ne yi Njambiyɛ jebama ne wune kɛ. **2** Wune jɔɲɲangwe dete ne pidya yotu ke menje hene, jɔɲna ne te, gbiso sendi besɔ. Baka dɛsimangwe besɔ ne temɔ te yi mekwadya. **3** Wune sɔɲ nje te yi diyɔ sangwate kɛ nɔ mbɔmbu nda yi Kimɔ Sisiɲ sima sangwe wune kɛ. Kimɔ Sisiɲ te ke kelɔ nde, wune jɔɲɲangwe ne te tande yun, nɛ wune diy sangwate kɛ nɔ mbɔmbu. **4** Yotu *Krist ndi wete ne wete. Kimɔ Sisiɲ ndi sendi wete ne wete. Yo ndi sendi dete kome Njambiyɛ jebama wune njese ke yene kɛ. A jebama wune, nɛ wune be ndi ne bibina temɔ ke yasi wete ne wete. **5** Wuse ndi ne Nyangwe Kumande wete ne wete. Tikina temɔ te yi wuse tike ke yi Njambiyɛ kɛ ndi wete ne wete. Sendi, tɔpuna bomɔ te yi bo tɔpe ke mɔɔkɔ kɛ ndi wete ne wete. **6** Njambiyɛ ndi wete ne wete. Nye sangwe ne bomɔ hene. A ke namɔ bomɔ hene. A kɛl mesay mene ke yotu bomɔ hene. A sendi ke yi bomɔ hene. **7** Ma yasi wete, ke njoka su, Njambiyɛ nya mumɔ hene misi mesay te yene beɛɛɛ yasi te yi Krist kwadya nye mumɔ hene kɛ. **8** Yo dete nda yi mekana me Njambiyɛ lepɛ nde: «A bendima kɛ ne mbj ke kwey. A biyama bebala kwɔ nɔ. A kabima sendi meyasi nye bomɔ.» **9** Ma nge be nde, a bendima kɛ ne mbj ke kwey, 'yite ti tedya ka nde, a paɲma piye kumɔ ke meneti ke gba njj na? **10** Mɔ te e piya kɔ, yo ndi sendi nye e bendima ne mbj lanɲa dyoɔ, na tonje meyasi me mbokɔ hene ne mekombila. **11** Yo nye nye baɲa say nde, bo bɛki botu be tomun bene, nye baɲa say botu be punja melepi me Njambiyɛ, nye baɲa say pelna Kimɔ Tom. A nya sendi baɲa say bakidyɛ botu be Njambiyɛ nɛ say tedya yan melepi mene. **12** A kɛl dete, nɛ botu bete be wokuna ndi ne Njambiyɛ baka be ne deti te yi kelɔ mesay, nɛ njɔɲ botu bete be tike temɔ ke yi Krist baka dɔku dɔku kɛ nɔ mbɔmbu. **13** Njɔɲ botu bete ta dɔku dɔku dete kumɔ

nde, wuse hene njâki nje be sanḡwate ke tikina temo te yi wuse tike ke yi Yesus te Mɔnɔ Njambiyɛ kɛ nɛ duwɔ nɛ kimɔte. Dete, wuse ta ngbi, be nda goto bomɔ, be sendi tondunate ke menje hene nda Krist. ¹⁴ Dete, wuse tɛ be se nda gbela bɔnɔsike yɛ jaye tedya yasi hene te yi bomɔ yakama tedye wuse yɛ kɛ kaka, kɛ kaka nda njoy te yi pupɔ wumbidyɛ kɛ na. Botu bete be diki pɛsɔ mɔy yɛ sebile nɛ bɛsɔ dete baka tɛ be nɛ deti te yi jatidyɛ wuse ke beya nje kelɔ nɛ wuse dete na. ¹⁵ Ndi nde, ngɛ wuse lɛpɛ ndi gbakasi nɛ mɛkwadya ke mɔyte, yite wuse ta dɔkɔ dɔkɔ ke diyɔ te yi wuse diyɛ sanḡwate sine be Krist kɛ ke menje hene. Yo nyɛ, Krist bɛ to ke njoka njɔn botu bete be tike temo ke yene baka. ¹⁶ Yo nyɛ to kende nɛ ndingele yotu hene. Ke yotu te, mesisɔ ke janḡwe medoku mɛ yotu hene jeliyɛ yo nɛ ngbanḡin. Doku yotu hene ke kelɔ say te yene yɛ kame nɛ bɛsɔ beḡwe deti te yi nyɛ nɔ kɛ. Dete, ndingele yotu hene ta kɛ mbɔmbu dɔkɔ dɔkɔ nɛ nje mɛkwadya.

Kasi njombu jonḡwe nɛ jonja jonḡwe

sine be Krist

¹⁷ Ma dete, wune wɔku yasi te yi mi kobile lɛpɔ nɛ sanḡan nyɛ wune ke dɛnɔ Nyangwe Kumande wusu kɛ. Yo nde: Wune tɛ jonḡangwe se nda yi botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ jonḡa nɔ kɛ na. Meyasi mete yi bo diki take kɛ kine kpasa yanja ke mɔyte na. ¹⁸ Yo nde, dyanɔ dyan sima dimbiyɛ, yitil kpalma ngangile yo. Bo kine mɔnɔ yanja nɛ mbɛt ke mɔy kpasa jonḡwe te yi Njambiyɛ nyɛ botu bene kɛ na, keto bo yeti ke duwe nje Njambiyɛ na. Bo yeti ke duwe nje Njambiyɛ dete na, keto metemɔ man deke nɛ keskere. ¹⁹ Yo mɛ deke nɛ kpinḡin. Dete, ɛ bo nyɛ bɔ ke sap sap jonḡwe yɛ nyɛ nɛ to nɛ pitik ke kelna kwalɔ mekele mɛ memi wete wete kɛ nɔ. ²⁰ Ma duwɔ *Krist te yi wune jekima yun yɛ duwe nɛ nyɛ kɛ tɛ be dete na. ²¹ Wune kombila wokɔ kasi Krist gbate, wune botu bete be diyɛ sanḡwate nɛ nyɛ baka. Bo tedya wune meyasi beḡwe gbakasi te yi diyɛ ke yi Yesus kɛ. ²² Yo nde, wune tiki beya njombu jonḡwe te yi wune bɔ nɛ mbɔmbu kɛ nda yi mumɔ sɔre nɛ jegbe jegbe lambɔ ke yotu lɛ kɛ. Beya mɛwobɔ mɛ njombu jonḡwe te yite yi wune bɔ nɛ kɛ sɛbila mumɔ kɛ nɔ ke nje te yi nyɛ ta yabile kete. ²³ Ma dete, wune tiki nde, Njambiyɛ sɛnji metake nɛ metemɔ mun hene. ²⁴ Wune kpɔl nje jonḡa ndana nda jonja mɔ te yi Njambiyɛ nɛ nguru wene kusuma, na boḡna nɛ nyɛ. Jonja mɔ te ke jonḡa nɛ ngben ke mbɔmbu wene, bakidyɛ sendi yotu pupunate ke mbɔmbu wene. Yo gbakasi te yi diyɛ ke yi Njambiyɛ kɛ kele nde, a jonḡangwe dete. ²⁵ Nda yo dete kɛ, wune tiki jɔ. Mumɔ hene lɛpi ndi gbakasi nyɛ jakɔsɔ, keto wuse hene sanḡwate nda medoku mɛ kiya yotu wete. ²⁶ Ngɛ wune woke ngambi nɛ mumɔ, kpe, wune tɛ kel yija beya yasi na. Kwana temo te tɛ kum bekoko nɛ te na. ²⁷ Wune tɛ nyeki *Kum beya mekele nje te yi badyɛ wune na. ²⁸ Mɔ te ɛ dikima gubɔ kwey kɔ tɛ ken se mbɔmbu gubɔ na. Yasi wete, a kpɔl kelɔ mesay kimote nɛ mɛbɔ mɛnɛ wɔndɔ biriki, na nje be nɛ yija

yasi te yi nyɛ yakama kabɔ nyɛ botu be ngwete. ²⁹ Yija beya lɛpi wete nɛ wete tɛ pundu ke numbu yun na. Yasi wete, nɛ lɛpi ndi yija kimɔ melɛpi mete yi yakama kame bɛsɔ ke tɛri te yi bo diyɛ kete kɛ kelɔ nde, bo dɔku dɔkɔ ke nje Njambiyɛ kɛ nɔ mbɔmbu. Wune lɛpi ndi njel melɛpi mete yite, dete yo ta nyɛ mɛkombila nyɛ botu bete be woke yo baka. ³⁰ Wune tɛ kel yasi te yi ta nyɛ Kimɔ Sisiḡ Njambiyɛ duku na. Kimɔ Sisiḡ te, yo yɔ te yi Njambiyɛ kwetima ke yotu yun yɛ lade nɛ yesɔ te yi nyɛ ta sidye nɛ jonḡwa botu bene kɛ. ³¹ Beya pekeke metake nɛ jonḡ jonḡ temo nɛ ngambi nɛ hoya hoya melombɔ nɛ mendoy, wune tiki yo, tikɔ sendi kwalɔ beya mekele hene ke njoka yun. ³² Wune bɛki kimɔ bomɔ yɛ kelɔ kimɔ yasi nɛ bɛsɔ, gwe sendi ngwete bɛsɔ. Baka tiki bɛsɔ nɛ ngwete nda yi Njambiyɛ tikima sendi wune nɛ ngwete, keto yasi te yi *Krist kelma keto yun kɛ.

Wuse jonḡangwe ke mɔy mejasi

5 'Ma ndana, wune yeti mɛ ka bɔnɔ be Njambiyɛ na? Wune yeti sɔn temo nɛ na? Ma dete, wune kɛl meyasi nda yi Njambiyɛ kele kɛ. ² Wune jonḡangwe nɛ mɛkwadya ke temo nda yi *Krist kwadya sendi nɛ wuse kɛ. A nya yotu nɛ nɛ nguru wene yɛ jonḡwe nɛ wuse. A kelma dete nda yi mumɔ kaḡe nɛ yija yasi nyɛ Njambiyɛ kɛ, nda nyamɔ te yi bo kile ngin nɛ kelɔ nɛ sadaka nyɛ nyɛ. Kaḡa yotu te yi Krist kaḡma dete nyɛ Njambiyɛ kɛ, yo nda kimɔ lɔbinda te yi bo lodyɛ nyɛ nyɛ. ³ Ma dete, nda yi wune mɛ wokuna ndi nɛ Njambiyɛ kɛ, kasi kelna mewanja nɛ kwalɔ mekele mɛ memi hene, ho kasi nyena temo ke meyasi tɛ wokunangwe ko nɛ mbɛt ke mesimɔ mun na. ⁴ Yeti kimote nde, yija lɛpi janji nɛ lɛpi abalmba nɛ yija beya lɛpi mɛkɔka pɛndu ke numbu yun na, keto yite ti yaka nɛ botu be Njambiyɛ na. Yasi wete, lɛpi te yi kpɔl pundu ke numbu yun bɛki ndi yike yi nyɛ Njambiyɛ wosoko. ⁵ Wune dukwe gba nde, botu be kelna mewanja nɛ botu be kelna mekele mɛ memi, ko mumɔ wete nɛ wete ke njoka botu benɔri tɛ be nɛ meyasi mete yi Njambiyɛ bakidyɛ tike botu bene ke *Kando dyene bene Krist na. Dete sendi, botu be nyena temo ke meyasi, yite nde, botu bete be kane yija yasi tikɔ Njambiyɛ baka, ko mumɔ wete nɛ wete ke njoka yan tɛ be nɛ meyasi mete yi Njambiyɛ bakidyɛ tike botu bene mate na. ⁶ Mumɔ tɛ sebila wune nɛ yija lem melɛpi na. Yo kelna meyasi dete kele nde, ngambi Njambiyɛ bɔl ke to botu bete be kele da meto sunḡwe nɛ nyɛ baka. ⁷ Dete, wune tɛ gɔam kol wune botu bete na. ⁸ Keto nɛ mbɔmbu wune bɔ yitil. Ma ndana wune mɛ mejasi, keto wune be Nyangwe Kumande wusu mɛ sanḡwate. Dete, wune jonḡangwe nda botu bete be mɛ mejasi. ⁹ Wune kɛl dete, keto mejasi kɛl nde, mumɔ kɛl kwalɔ kimɔ yasi hene, kelɔ yasi hene nɛ ngben, kelɔ sendi nde, mumɔ lɛpi gbakasi ke meyasi hene. ¹⁰ Ma wune jonḡangwe ndana dete yɛ nɛmbɛ meyasi, duwe yike yi nyɛ Nyangwe Kumande mesosa. ¹¹ Wune tɛ nyeki bɔ ke kelna mekele mɛ yitil wune botu bete be kele yo baka na. Mekele mete ti nyeki yija kimɔ yasi na. Yasi wete, wune kpɔl gbasɔ yo

ke puyε ne ηgway. ¹² Keto meyasi mete yi bo kele ke so ké gba yasi njon. Ko yeti yasi te yi mumo yakama bobε lepo na. ¹³ Ma ηge yo si pundu hene ke puyε dete ké, o beηa, mumo ke nje duwe menjbonjolo mete yey, ¹⁴ keto yasi hene te yi mejasi punje ke puyε, yite me mejasi. Yo nda yi mekana me Njambiyε lepe nde: «We mo te ε ke jaku ko jemkwe, tema ke njoka bemun, né mejasi me *Krist pan ke jonngwe dyo.» ¹⁵ Dete, wune kōmbila diyo ne so so beηe nda yi wune jonna ko ké. Wune ti jonngwe nda belem na. Yasi wete, wune jonngwe nda botu bete be ne dyano. ¹⁶ Dete, ηgimo hene te yi dyo wune nde, wune kel yina yasi, wune nyeki bo kete kine dimbidye ηgimo na, keto metu mete yi wuse diye kete ndana ké beyate. ¹⁷ Dete, wune ti ndembi na, yasi wete, wune kpāl sa nje te yi duwe yasi te yi Nyangwe Kumande kwadye ké. ¹⁸ Wune ti gwaki menjam na, keto yo ke bekiye wune. Yasi wete, wune sanη nde, Kimu Sisiη tōndu ke temo yun. ¹⁹ Yite baka ta nye besu deti ne nje jembina besom te yi luksa Njambiyε ne nje yina mejembimete yi sombile ne nye ho ne nje mejembimete yi Kimu Sisiη ta nye wune deti te yi jembu ké. Yite wune ta jembina yi besε ne Nyangwe Kumande wusu ne temo yun hene. ²⁰ ηge Kimu Sisiη tondε metemo mun dete, yite wune ta nye Da Njambiyε wosoko menjgimo hene, ke meyasi hene, ke dino Nyangwe Kumande wusu Krist. ²¹ Yite baka ta tekwe to sunngwe ne besu, keto wune ke jesu Krist.

Jongwe botu be Njambiyε

ke moyu tu dyan

²² Wune bomari, nyari hene tekwe to sunngwe ne njom yi tedye nde, wune ke wokuna ne Nyangwe Kumande. ²³ Wune kel dete, keto yo mbam diye ne nyari nda yi *Krist diye ne njon botu bete be tike temo ke yene ké. Njon botu bete gba yotu ne, yo nye jonngwe bo. ²⁴ Ma nyari hene tekwe to sunngwe ne njom ke meyasi hene nda yi njon botu bete be tike temo ke yi Krist wokuna ne nye ké.

²⁵ Wune bambam, mbam hene kwadyikwe nyari wene nda yi *Krist kwadya ne njon botu bete be tike temo ke yene yi nye jonngwe dyene ne ηguru wene keto yan ké. ²⁶ A kelma dete, né bo wokuna ndi ne nye nyepo. Yite a panma pa pupudye bo ne moko ne melepi mene sendi. ²⁷ A kelma dete, né njon botu bete nje tem ke mbambu wene kimu yana ne benjenjen kine moko memi ho mbulma sal ho yina moko beya yana dete na. Yasi wete, a kelma dete, né bo wokunangwe ndi ne nye nyepo kine yina moko mejsu ke mbambu wene na. ²⁸ Dete sendi, mbam hene kwadyikwe nyari wene nda ηgbak ηgbak yotu ne. Yo nde, mo te ε kwadye nyari wene, mo te ke kwadye yotu ne ne ηguru wene. ²⁹ Keto ko mumo wete ne wete ti pa beno yotu ne mbara yesu na. Yasi wete, a dal yo bakidye yo kimote nda yi Krist kele sendi dete sunngwe ne njon botu bete be tike temo ke yene ké. ³⁰ A kel dete, keto wuse medoku me yotu ne. ³¹ Yo nda yi Njambiyε lepima nde: «Dete, mbam ta tiko

sanngwe bene nyangwe jonna bene nyari nda ko bene jon. «Bo hene yiba ta kpalu nje be ndi mbundu wete.»

³² Yasi ke yi Njambiyε lepima ké, yo ba so dyate ne mbambu. Yo gba nyangwe yasi. Mi lepi yo waka yi tedye ne njoka Krist bene njon botu bete be tike temo ke yene baka. ³³ Ma dete sendi, wune bambam, mbam hene kwadyikwe nyari wene nda yotu ne. Sendi, nyari jesi njon wene.

6 Wune bonosike, wune wokunangwe ne botu bete be jama wune baka, keto yo kimote nde, botu bete be me sanngwe bene be Nyangwe Kumande baka kel dete. ² Wete mbonga Njambiyε lepi nde: «Jesu soηngwe bene nyonngwe.» Ke njoka mbonga mete yi Njambiyε tembidiya, kpo sendi yina yasi dokidye kete, yoko bosate. ³ A kpoma nde: «ηge we kele dete, we ta be ne mesosa, we ma jonna sendi kikwe ke meneti maka.» ⁴ Ma wune besangwe ne bono, wune ti kel yasi te yi ta kwadye temo bono bun na. Yasi wete, wune dikwe bo ne nje tedyo yan mebone yi kite ne bo ne nje nambina meto man. Wune kel dete nda yi Nyangwe Kumande kwadye ké.

⁵ Wune bebala, wune wokunangwe ne botu bete be diye ne wune ke meneti maka baka. Wune kambu bo ηgwangwa. Wune kel dete ne temo yun hene yi tedye nde, wune ke wokuna ne *Krist. ⁶ Wune ti kel ndi dete keto bo ke kōη yun ke pemo wune na. Wune ti kel ndi dete, né bomu be ne mesosa ne wune na. Yasi wete, wune kel dete yi tedye nde, wune bebala be Krist be kele yasi te yi Njambiyε kwadye ké ne temo yan hene. ⁷ Dete, wune kel mesay nye bo ne kimu temo nda wune kel nye Nyangwe Kumande, yeti nye bomu na. ⁸ Ma wune dukwe nde, mumo hene, ko bala ko mo te ε ti bala ko, Nyangwe Kumande ta nye mumo yasi benngwe kimu mekele mene. ⁹ Ma wune botu bete be diye ne bebala baka, wune kel sendi dete ne bebala bun. Wune tiki ηgaliya misi sunngwe ne bo, keto wune ke duwe nde, mo te ε diye ne bo, diyo sendi ne wune ko, pele dyobo. A yeti ke gwe mberi misi me mumo na.

Mejle medyambi mete yi Njambiyε

nye wuse ké

¹⁰ Yi sidye ko, wune bon deti ke mebo me Nyangwe Kumande ne ke nyangwe ηgunngudye ne. ¹¹ Wune biya mejle me dyambi hene te yi Njambiyε nye wune ké jeliye, né wune be ne deti te yi diyo ne ηngingim kome *Kum beya mekele ta nje ne membale mene ké. ¹² Keto dyambi te yi wuse lu ké, wuse ti lonη ne gbela botu be membundu na, yasi wete, wuse lonη dyambi te sunngwe ne beya mesisiη bene bekum ban ne nyangwe bekum ban be name mboko te yi yitil yi ke meneti maka ké. Wuse lonη dyambi te sunngwe ne beya meyasi hene te yi ne nyangwe deti yi diye ke kwey ké. ¹³ Ma nda yo dete ké, wune biya mejle me dyambi hene te yi Njambiyε nye wune ké jeliye, né wune be ne deti te yi sumu kol kome beya yesu ta dyo ké. Dete, wune ta ke mbambu diyo ne ηngingim kome wune ta lanja kumu njena ké.

¹⁴ Wunε d̄iy nε ngbingim. Wunε l̄epi ndi gbakasi. Yo b̄e-ki nda kanda te yi mumɔ susule ke jon nε k̄ε. Wunε k̄el meyasi hεnε nε ngben ke jonɔwε d̄yun. Yo b̄eki nda lambɔ sumba te yi mumɔ l̄εnε k̄ε nɔ d̄yambi k̄ε. ¹⁵ Wunε nȳeki sosu ke pelna Kimɔ Tom te yi nye mumɔ tete k̄ε. Yo nda menakala mete yi mumɔ l̄εnε k̄endɔ nɔ k̄ε. ¹⁶ Ke meyasi hεnε, wunε t̄iki temɔ ke yi *Krist. Yo nda ngubɔ te yi wunε biye ȳi d̄imɔ nε bulam bulam mekɔ m̄ε ndolo hεnε te yi *Mɔ beya mekele l̄y nε d̄yambi k̄ε. ¹⁷ Wunε b̄iya jonɔwε te yi Njambiyε nya wunε k̄ε. Yo nda guka sumba te yi mumɔ petε nε to k̄ε nɔ d̄yambi k̄ε, b̄y sendi m̄εl̄epi m̄εnε nda kafa te yi Kimɔ Sisiɔ nye wunε k̄ε. ¹⁸ Wunε ngw̄etanɔwε nε Njambiyε m̄εngimɔ hεnε, kelɔ kwalɔ m̄εngweta n̄ε kwalɔ m̄εjaba hεnε nε d̄eti te yi Kimɔ Sisiɔ. Wunε t̄i yaki na, wunε k̄en ndi mbɔmbu ȳi ngweta nε Njambiyε d̄ete m̄εngimɔ hεnε kinε katɔ na. Wunε ngw̄etanɔwε sendi keto botu be Njambiyε hεnε, ¹⁹ jekɔ kw̄a kw̄anɔ keto m̄be, n̄ε Njambiyε nye mi l̄epi te yi mi ȳakanɔwε l̄epɔ komε mi kwadyε tapita k̄ε, n̄ε mi l̄epina nε sanɔan kinε wɔ na ȳi tedye nε yasi te yi ma

b̄eki sɔdyate nε mbɔmbu ke kasi Kimɔ Tom k̄ε. ²⁰ Mi mɔ boɔna Kimɔ Tom te k̄ε pelε, ko b̄ekɔ nde, mi ndana wotunate nε kɔl sumba ke t̄y jɔbɔ. Wunε ngw̄etanɔwε nε Njambiyε, n̄ε mi l̄epi yo nε sanɔan kinε wɔ na nda yi mi ȳakanɔwε kelɔ k̄ε.

Pol ke nyenɔ botu be Efes

²¹ Mi ke kwadyε nde, wunε sendi, wunε d̄ukwε yasi te yi kwanɔna ke kasi m̄be n̄ε yasi te yi mi kele ndana k̄ε. Wunε ta wokɔ yo hεnε ke numbu maɔ wusu Tisik, sɔɔ temɔ su. Nye mɔ mesay m̄ε Nyangwε Kumande. A nya sosu nε hεnε ke mesay mete. ²² Mi j̄eki tomɔ nye kenje, na k̄ε l̄epi t̄eri su nye wunε, nye sendi wunε d̄eti ke temɔ. ²³ Da Njambiyε n̄ε Kumande Yesu Krist nȳeki be-maɔ busu tete n̄ε mekwadya ke temɔ, kelɔ sendi nde, bo t̄iki temɔ ke yi Da k̄ε nɔ mbɔmbu. ²⁴ Njambiyε k̄el ngikwa nε bomɔ hεnε be kwadyε Nyangwε Kumande wusu Yesu Krist kinε njena baka.

FILIPHI

Yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist ketɛ mɛkana mɛte yɔkɔ, yite a kɛ jɔbɔ kɛ Rom.

Nyangwɛ to lɛpi, yo nyɛna wosoko nyɛ bekrɛten betɛ bɛ Filiphi kɛ mɛkamna mɛte yi bo kelma nɛ nyɛ kɛ. Pol kɛ kwadyɛ tɛdyɛ nyɛ bo ndɛ, a kɛ kwadyɛ bo. A jɛki lɛpɔ kasi mɛsosa, lɛpɔ sendi ndɛ, kritɛn, yo mɔ tɛ ɛ lanɔsa kpo nɛ kpo kɛ jɔngwɛ dyɛnɛ bɛnɛ Krist.

Wusɛ yakama bakɛ mɛkana maka kɛ nyangwɛ mɛngabiye yini:

1. Jɔngwɛ kritɛn, yo Krist, ko kɛ mɔy mɛbɔnɛ nɛ mɛsosa (kumtɛ 1).
2. Kritɛn jɔhɔngwɛ kelb mɛsay nɛ pidya yotu nda Krist (kumtɛ 2).
3. Kritɛn tiki ndi temɔ kɛ yi Krist bɛ nɛ bibina temɔ hɛnɛ ndi kɛ yɛnɛ nyɛpɔ (kumtɛ 3).
4. Dɛti kritɛn, yo Krist. Krist pɛlɛ yɛnɛ ko kɛ mɔy mɛbɔnɛ (kumtɛ 4).

1 Yo mi Pol sinɛ Timɔtɛ, wusɛ bebala bɛ Krist Yesus. Wusɛ kɛ ketɔ mɛkana maka kɛnjɛ botu bɛ Njam-biyɛ hɛnɛ bɛ diyɛ saɔgwatɛ bɛnɛ bɛ Krist Yesus kɛ Filiphi baka. Wusɛ kɛti kɛnjɛ sendi betomba betɛ bɛ kɛndɛ nɛ botu betɛ baka, ketɔ kɛnjɛ sendi bediyakɛrɛ. ² Njam-biyɛ Saɔgwɛ wusu nɛ Kumandɛ Yesus Krist kɛl ngikwa nɛ wunɛ, nyɛ sendi wunɛ tɛtɛ.

Pol kɛ ngwɛta nɛ Njam-biyɛ

ketɔ bekrɛten bɛ Filiphi

³ Mi kɛ nyɛ Njam-biyɛ wombɛ wosoko ketɔ yun kɛ mɛngimɔ hɛnɛ tɛ yi mi takɛ wunɛ kɛ. ⁴ Mɛngimɔ hɛnɛ tɛ yi mi ngwɛta nɛ Njam-biyɛ ketɔ yun hɛnɛ kɛ, mi kɛl yo nɛ nyangwɛ mɛsosa kɛ temɔ, ⁵ ketɔ wunɛ kamma mi kɛ say pɛlna Kimɔ Tom tɛ yi mi kelɛ kɛ kandɛ kɛ yesɔ tɛ yi mi kandima nɛ pɛlnatɛ nyɛ wunɛ kumɔ ndi ndana. ⁶ Mi kɛ kombilɛ duwɛ ndɛ, Njam-biyɛ mɔ tɛ ɛ kandima kelna kimɔ mɛsay kɛ mɛtemɔ mun kɔ ta kɛ mbɔmbu sidyɛ yo kumɔ kɛ *Yesɔ Krist Yesus. ⁷ Yo gba kimɔtɛ ndɛ, mi bɛki nɛ njɛl kimɔ mɛtakɛ nda yite saɔgwɛ nɛ wunɛ hɛnɛ, ketɔ mi kɛ takɛ wunɛ tu nɛ yesɔ kɛ temɔ mbɛ, ketɔ wunɛ hɛnɛ nɛ ngabiye kɛ kimɔ yasi tɛ yi Njam-biyɛ kelma nɛ mi kɛ, ko kɛ diyɔ jɔbɔ nda yi mi diyɛ ndana ketɛ kɛ, ko kɛ ngimɔ tɛ yi mi tɛmɛ kɛ mbɔmbu botu bɛ pɛsina jɔsi yɛ jɔsɛ lɛpi ketɔ Kimɔ Tom yɛ tɛdyɛ ndɛ, yo gbakasi kɛ. ⁸ Njam-biyɛ kɛ duwɛ ndɛ, mi lɛpi gbakasi komɛ mi lɛpɛ ndɛ, mi kɛ kwadyɛ wunɛ hɛnɛ kumɔ kɛ mɔy temɔ mbɛ nda yi Krist Yesus kwadyɛ nɛ wusɛ kɛ. ⁹ Yasi tɛ yi mi diyɛ Njam-biyɛ kɛ mɛngwɛta mɛmbɛ kɛ, yo ndɛ, mɛkwadyɛ mɛtɛ yi wunɛ bɛ nɛ kɛ dɔku dɔkɔ kwɔ to tɛ kɛ duwɔ yasi nɛ kɛ nɛmbina mɛyasi kumɔ njɛna. ¹⁰ A kɛl dɛtɛ, nɛ wunɛ bɛ nɛ dɛti tɛ yi nɛmbɛ mɛyasi yɛ tɔkɛ kɛpasa mɛyasi. Dɛtɛ, wunɛ tɛ bɛ nɛ mɛjɔsɔ ho nɛ mɛndɛya kɛ mbɔmbu wɛnɛ kɛ *Yesɔ tɛ yi Krist Yesus ta basidyɛ nɛ kɛ na. ¹¹ Yesus Krist ta nyɛ wunɛ dɛti tɛ yi kelb kwalɔ mɛkelɛ hɛnɛ tɛ yi nɛ ngbɛnj kɛ nɛ mbɔmbu, nɛ bomɔ lukɛ Njam-biyɛ sombɛlɛ nyɛ ketɔ tɛ yite.

Jɔngwɛ Pol, yo Krist

¹² Wunɛ njɔn, ndana mi kɛ kwadyɛ ndɛ, wunɛ dɔkwɛ gbate ndɛ, yasi tɛ yi mi saɔgwama nɛ kɛ kɛpalma kelb ndɛ, Kimɔ Tom nyɛnjangwɛ kɛ nɛ mbɔmbu. ¹³ Dɛtɛ, kɛ mbɛy jɔsi kɛ tɔ kumandɛ nɛ kɛ mɛmbɛy hɛnɛ, bomɔ njɔ kombilɛ duwɛ ndɛ, bo nyɛki mi kɛ jɔbɔ ketɔ *Krist.

¹⁴ Bibina temɔ tɛ yi sulɔ bɛmanɔ busu bɔ nɛ kɛ yi Nyangwɛ Kumandɛ wusu kɛ njɔ dɔkɔ dɔkɔ kwɔ yi mbɔmbu, ketɔ bo bɛnjɛma ndɛ, mi mɛ kɛ jɔbɔ. Yo kelma ndana ndɛ, bo bɛki nɛ dɛti tɛ yi pɛlɛ mɛlɛpi mɛ Njam-biyɛ kwɔ yi mbɔmbu kinɛ wɔ na. ¹⁵ Yo gbate ndɛ, banɔ kɛ njɔka yan pɛla kasi Krist, ketɔ bo nɛ bɛya temɔ saɔgwɛ nɛ mi yɛ kusɔ sendi mɛtandɔ kɛ njɔka su. Yasi wɛtɛ, banɔ kɛl yan yo nɛ kimɔ temɔ. ¹⁶ Ma baka bɛ kelɛ nɛ kimɔ temɔ baka kɛl dɛtɛ, ketɔ bo nɛ temɔ tɛ yi mɛkwadyɛ, ketɔ bo duwɔ ndɛ, yo Njam-biyɛ nyɛ mi mɛsay mɛtɛ, nɛ mi kambidyɛ nɛ Kimɔ Tom kɛ mbɔmbu bomɔ. ¹⁷ Ma bari pɛla sendi yan Kimɔ Tom Krist yɛ lɔ dyambi nɛ mi, nɛ bo kel ndi yasi tɛ yi bɛnjɛ bo kɛ. Kɛ yite, mɛtakɛ man yeti nɛ ngbɛnj na. Bo sɔnj nɛ tɛ yi dokidyɛ yinɔ mɛbɔnɛ kɛ to tɛ yikɛ yi mi saɔgwa nɛ ndana kɛ jɔbɔ kɛ. ¹⁸ Ma yo kɛ kelb mi nɛgɛ? Siya tɛ ndi ndɛ, bo lɛpi kasi Krist. Ko bo kɛl nɛ yinɔ bɛya mɛtakɛ kɛ mɔyɛtɛ, ko bo kɛl nɛ gbakasi, yo ndi pɛlna kasi Krist tɛ yite yi nyɛ mi mɛsosa. Yo ta nyɛ ndi gba mi mɛsosa kɛ nɛ mbɔmbu. ¹⁹ Mi lɛpi dɛtɛ, ketɔ mi duwɔ ndɛ, mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ ta kɛpalɔ kelb ndɛ, mi jɔhɔ, ketɔ wunɛ kɛ ngwɛta nɛ Njam-biyɛ ketɔ mbɛ. Sendi, Sisiɔ Yesus Krist kɛ kame mi. ²⁰ Ma mi kɛ kwadyɛ nɛ temɔ mbɛ hɛnɛ, bɛ sendi nɛ bibina temɔ ndɛ, kinɛ yanɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛ njɔka tɛ yakama kelb ndɛ, mi bɛki nɛ njɔn na. Yasi wɛtɛ, mi gɔru ndɛ, ko ndana ko kpo nɛ kpo, mi tɛdyɛ gbate kɛ ndiɔngɛlɛ jɔngwɛ dyɛmbɛ ndɛ, Krist gba nyangwɛtɛ. Mi tɛdyɛ dɛtɛ ko nɛ nɛ jɔngwɛ ko nɛ nɛ saɔ. ²¹ Ketɔ kɛ yɛmbɛ, jɔngwɛ dyɛmbɛ, yo Krist. Sendi, nɛgɛ mi gwe, yite gba kimɔtɛ kɛ yɛmbɛ. ²² Ma nɛgɛ mi kɛ ndi mbɔmbu yɛ jɔngna kɛ mɛnɛti maka, mi yakama kɛ sendi mbɔmbu yɛ kelb yinɔ yasi tɛ yi yakama kame bɛsɔ. Dɛtɛ, mi yeti

ke duwe se nje te yi mi yâkanḡwe tãke ké na. ²³ Mi ndana ke njoka meyasi maka yiba yi ke danda mi. Mi ke ḡɔɔ lekwe tiko jonḡwe te yike kè diyo sine Krist. Mi bêña nde, yo yite jekè be kimote kwã yiri. ²⁴ Ko dete, ke-to yun, mi táka nde, yasi te yi yakama laḡ be kimote ke njokate, yo nde, mi kên mbombu yí pa jonḡna ke meneti maka. ²⁵ Ma mi ke kobile duwe gbate gbate nde, mi ta diyo kwã jonḡna sendi sine wune hene, né mi kam wune, né wune dɔku dɔko kè nɔ mbombu ke tikina temo te yi wune tike ke yi Kumande Yesus ké, be sendi ne mesosa kete. ²⁶ Dete, kome mi ta kala nje ke yun ké, yo ta kelɔ nde, wune bêki ne kale te yi be ne mesosa keto mbe lanḡa yi mbombu, keto wune be Krist Yesus sanḡwate.

²⁷ Ndi nde, wune jôḡnanḡwe kimote ke misi me bomo nda yi Kimɔ Tom *Krist lere nde, botu be Njambiyè jôḡnanḡwe dete ké. Dete, ko nde, mi njâki nje berje wune, ko nde, mi ti nje na, mi wôku ndi nde, wune ke diyo sanḡwate ne ḡgbik, be ndi ne kiya to yasi te yi kelɔ. Mi wôku sendi nde, wune ke diyo temo wete, kelɔ mesay wãndɔ biriki, keto tikina temo te yi Kimɔ Tom lere ké, né kasi te nyanja ke membey hene. ²⁸ Ko wune tí gwaki wɔ yaḡa ke yasi te yi botu bete be lu dyambi sanḡwe ne wune kele ne wune ké na. Ke wune sume kol dete, yite ke tedye nde, bo ta yabile. Ma ke yun, yo tedya nde, Njambiyè ta jonḡwe wune. ²⁹ A kél dete ne wune keto Krist. Njambiyè kelma ḡgikwa ne wune dete, yeti ndi nde, wune ke tiko temo ke yi Krist siye na, yo sendi nde, wune ke sanḡwa ne mebɔne keto ne. ³⁰ Sine wune ke ḡḡɔ lu dyambi te ndana. Yo ndi kiya dyambi te yi wune berjma mi ke lu kwey ké. Mi ndi ke kè mbombu yí lu dyambi te ndana nda yi wune duwã ké.

Wuse pídyikwe meyotu musu

nda Krist

2 Kome wune diye sanḡwate wune be *Krist ké, 'diyo te yeti ke nye ka wune deti ke temo na? 'Mekwadya mete te yi nye kwadye ne wune ké yeti ke wedye ka metemo mun? 'Wune ka sanḡwate wune be Kimɔ Sisiḡ? 'Wune ke kwadya ka tande yun, gwe sendi ḡḡwete besɔ? ² Nda yo dete ké, wune kél nde, mi bêki ne mesosa kumɔ njena. Dete, wune bêki ndi ḡḡin wete, kwadya sendi tande yun. Wune bêki ndi ne kiya temo wete, be ndi sendi ne metake wete. ³ Wune tí kel yasi ne temo te yi mesunɔnɔ na. Wune tí sanḡ nde, bomɔ lúksa wune na, yite gbelate. Yasi wete, wune kpâl pidye meyotu mun yí bu besɔ nde, bo kwã wune. ⁴ Mumɔ tí sanḡ ndi menyɔḡḡ mete yene ne ḡḡuru wene na. A kpâl sã nde, besɔ bêki sendi ne menyɔḡḡ mete yan. ⁵ Wune jôḡnanḡwe tande yun berḡwe metake mete yi Krist Yesus bã nɔ ké. Yo nde: ⁶ Teri ne bã ndi wete bene Njambiyè, ma ko dete, a tí kwadye bu teri te yite yí yeko ne to ne Njambiyè na. ⁷ Ma ndi nde, nye ne ḡḡuru wene kpalma nje wenjile tiko teri te yi nye bã nɔ ké kpalɔ nje bu teri bala. A njã be nda bomɔ hene, ε bomɔ hene berje nde, nye gba mumɔ. ⁸ A pidya yotu ne ne ḡḡuru wene woku-

na ne Njambiyè kwã jaye sãḡ, ko gba sãḡ te yi kroa. ⁹ Yo keto te yite sendi yi Njambiyè bendidya ne nye kwã to te, nye sendi nye kpasa dino te yi kwanjma medino hene, ¹⁰ né meyasi hene te yi diye ne jonḡ ke dyobɔ nè ke meneti nè ke njj meneti kuse mebɔḡ yí jesɔ dino Yesus, ¹¹ né mumɔ hene duwe jaye ke mbombu bomɔ nde, Yesus Krist Nyangwe Kumande. Dete, bo ta lukse Da Njambiyè.

Say bekriten

¹² Wune njɔḡ, wune sãḡ temo mbe, nda yo dete ké, wune wôkunangwe ndana ne Njambiyè kwã to te, jeko kwã kwanḡo ke ḡḡimo te yi mi yeti se sine wune ké. Wune dikima wokuna ne nye kpo ne kpo. Wune kelma dete ke ḡḡimo te yi mi dikima diyo sine wune ké. Wune kên mbombu nye sosu yun yí kelɔ meyasi, né wune jonḡwe ne yotu yun ne ḡḡuru wun. Wune kél dete ne kambina Njambiyè nè menḡwanḡwa ke mbombu wene. ¹³ Keto yo Njambiyè ne ḡḡuru wene kele nde, wune bêki ne hel te yi kelɔ yasi te yi nye ne ḡḡuru wene kwadye ké. Yo nye sendi nye wune deti te yi kelɔ yo. ¹⁴ Wune kél meyasi hene kine menḡbɔḡḡila kine metando na. ¹⁵ Wune kél dete, ma wune nje be ne mendeya, né wune be pupunate kine memi nda bɔnɔ be Njambiyè be kine mɔnɔ yaḡa te yi bo yakama ndeye na. Wune ke jonḡna ke njoka beya botu bete be ḡḡimo te yoko be kele yasi kotute baka. Wune ke paniye mejasi ke njoka botu bete nda yi besisɔ pane nɔ ke dyobɔ ké. ¹⁶ Wune kél dete yí bu Kimɔ Tom te yi nye bomɔ jonḡwe ké kè lero nye bo, simande mi ta be ne mesosa keto yun ke *Yesɔ Krist. Mi ta be ne mesosa yesɔ te dete yí duwe nde, soko te yi mi sedya nè mebɔne mete yi mi sanḡwama nɔ ké tí gwe mesenḡe na. ¹⁷ Sadaka te yi wune nye Njambiyè ké, yo tikina temo te yi wune tike ke yene ké. Nḡe be nde, mekiyo membe nyânjanḡwe sanḡwe ne sadaka te, mi ne mesosa. Sine wune hene ke ḡḡɔ sosa keto te. ¹⁸ Dete, wune sendi, wune sôsangwe nda mi. Sine wune ḡḡbɔku sosa.

Kasi Timote nè Epafrodit

¹⁹ Ma mi ne bibina temo ke yi Kumande Yesus nde, mi ta tomɔ Timote ndana kenje wune. Simande yasi te yi nye ta yokwe nje yekidye nye mi ke kasi yun ké ta nye sendi mi deti ke temo. ²⁰ Keto kine mbanja wete mumɔ waka nda nye ε ne kiya metake wete sine nye, ε nye temo ke kasi yun na. ²¹ Yo nde, mumɔ hene sãḡ ndi nje mekele mete yi berje nye kine sã yi Yesus Krist na. ²² Wune ne ḡḡuru wun ke duwe nde, Timote tedya nde, nye kimɔ mɔnɔ mesay. A kelma mesay me lepina Kimɔ Tom sine nye nda yi mɔnɔsike kele ne mesay bene sanḡwe ké. ²³ Yo nye yi mi take nde, mi ta tomɔ nye nedɔ kenje wune. Mi ta nje tomɔ nye, ḡḡe mi si kobile duwe yasi te yi bo ta pesɔ wonḡa ke kasi lepi mbe ké. ²⁴ Mi ke kobile duwe sendi nde, Nyangwe Kumande wusu ta nye mi deti, né mi ne ḡḡuru wombe kè berje wune nedɔ.

²⁵ Ma mi beɲma nde, yo gba kimɔte nde, mi tɔm maɲ mbe Epafrudit yɔkidye kenje wune. Sine nye ke ngbo kelɔ mesay. Sine nye ke ngbo sendi lɔ dyambi te yi mi lɔ ke pelna Kimɔ Tom ké. Wune tomma nye njese mi yí nje kame mi ne meyasi mete yi banɛ mi ké. ²⁶ Ma temɔ ne bɔ ne bak bak nde, na beɲ wune hene ne kɔkɔ, keto wune wokuma kasi kɔn ne, ε yo njanɲwe nye budyate. ²⁷ A bɔ gbate ke kɔkɔ, bukwe ndi sɔɲ. Yasi wete, Njambiyɛ gwɔ ngwete wene. Yeti ndi nye nyepɔ na, a gwɔ sendi ngwete wombe, kambɔ yinɲa ngambi me nje dokidya sendi ke to te yi mi nɔ ndana ké. ²⁸ Dete, mi ke tomɔ nye beke beke kenje wune, né wune be ne mesosa te yi beɲe nye ne kɔkɔ, né ngambi te yi ke temɔ mbe ké wey sendi. ²⁹ Ma dete, wune bɔɲ nye ne nyangwe mesosa nda maɲ wun keto Nyangwe Kumande wusu. Wune jɛsi njel bomɔ nda bete. ³⁰ Wune bɔɲ nye ne mesosa dete, keto a diyama sanɲwa ne sɔɲ keto mesay me *Krist. A dyanɲwa yotu ne yí nje kame mi ke numbu yun, keto wune ti be ne nje te yi kame mi dete na.

Mumɔ béki ne ngben nan?

3 Wune njɔɲ, mi ke lepɔ sidye nɔ nde, ke meyasi hene, wune sɔsanɲwe, keto wune be Nyangwe Kumande sanɲwate. Mi yeti ke katɔ yí kala keto kiya meyasi mete yi mi ma kéti ne mbɔmbu kenje wune ké na, keto mi beɲma nde, meyasi mete ta kame wune, ma wune me nje sanɲwe ne beya yasi. ² Wune dɲy ne sɔsɔ ne botu bete be kele yasi nda bembiyɛ baka. Wune dɲy ne sɔsɔ ne bo, bo beya botu be mesay. Bo pɛsinanɲwe ndi ke gbela yotu. Wune dɲy ne sɔsɔ ne bo. ³ Yo nde, yo gba wuse be faɲ botu bete be pɛsinama baka, yeti bo na, keto wuse kél su mesay nye Njambiyɛ ne nje Kimɔ Sisɲ ne. Wuse lúksa su yotu, sosa keto Krist Yesus. Sendi, wuse yeti ne bibina temɔ ke meyasi mete yi wuse ne nguru wusu yakama kelɔ ké na. ⁴ Yasi wete, mi má kwadyikwe, ma mi nya sendi temɔ mbe ke meyasi mete. Nge banɲa bomɔ take nde, bo yakama nye temɔ yan ke meyasi mete, 'sunɲwa ne mi? ⁵ Mi lépi dete, keto bo jama mi ya metu yitan jɔ yitati, ε bo pɛse mi. Mi mɔkɔ kandɔ Isarayel. Mi mbo Beɲjamɛ, mɔkɔ Behebere ne ngbak ngbak. Mi beɲgwa membonɲa me Beyuden wete wete, keto mi bɔ ke njɔɲ *Befarisɛ. ⁶ Mi nya temɔ mbe hene ke mesay. Yo beɲnama dete kome mi tedya nyangwe meɔkɔne nye njɔɲ botu bete be tikima temɔ ke yi Kumande Yesus baka. Mi dikima kelɔ meyasi hene te yi membonɲa lepɛ ké. Dete, mi bɔ ne ngben ke yite. Ke nje te yi beɲgwa membonɲa mete, mumɔ wete ne wete tí be ne yanɲa te yi ndeye mi kete na. ⁷ Ma ndana, meyasi menɔri hene yi mi dikima take nde, yo kpasa meyasi mete yi ta kame mi ké, mi me kpab beɲe nde, yo hene gbelate, keto sine *Krist me sanɲwate. ⁸ Sendi, yeti ndi yite siye na, mi me beɲe meyasi hene ndana dete gbelate keto yasi ke yi kwanɲma meyasi hene ké. Yo nde, ndana mi me ke duwe Krist Yesus te Nyangwe Kumande wombe kumɔ njena. Mi sima lɲ meyasi menɔri hene ne mbul keto ne. Mi me beɲe meyasi mete hene nda yasi nyɛ, né Krist be wombe. ⁹ Mi me beɲe meyasi dete, né mi be sanɲwate ne

nye. Mi yeti ne ngben ke mbɔmbu Njambiyɛ, keto mi ke kelɔ yasi te yi membonɲa lepɛ ké na. Yasi wete, mi ne ngben ke mbɔmbu wene, keto mi ke tikɔ temɔ ke yi Krist. Yo Njambiyɛ kele nde, mi njáki nje be ne ngben ke mbɔmbu wene. A kél dete ne mumɔ hene ε tike temɔ ke yi Krist kɔ. ¹⁰ Siya yasi te yi mi gɔɛ ké, yo nde, mi dúkwe Krist ke mɔy nyangwe deti te yi kelma nde, a wɔmkwe ké. Mi góru sendi nde, mi béki sanɲwate sine nye ke meɔkɔne mene, be sendi nda nye ke sɔɲ te yi nye gwɔ ké. ¹¹ Mi góru sendi dete, simande ko nge ko nge, mi ta womiyɛ kome botu bete be ma gwe ta womiyɛ ké.

¹² Mi yeti ke kwadyɛ lepɔ nde, mi sima bɔ meyasi mete yi mi ladye ké na, ho nde, mi sima kelɔ meyasi hene kumɔ njena na. Mi ndi ke sedye ké nɔ mbɔmbu, né mi biy meyasi mete ne sɔp yey, keto mi sendi, Krist Yesus biyama mi ne sɔp jeliye. ¹³ Wune njɔɲ, mi ne nguru wombe yeti ke take nde, mi sima biye meyasi mete na. Siya metake membe, yo nde, mi ke lensa meyasi mete yi sima si kwɔ ké yí sambile ndi misi beɲe ne yasi te yi nje mbɔmbu ké. ¹⁴ Mi ke sedye, né mi kum ke njena sokɔ mbe, né mi be ne sol te yi Njambiyɛ ta nye wuse kome nye ta jeba wuse kenje ke dyobɔ ké. A ta nye wuse sol te, keto sine be Krist Yesus sanɲwate. ¹⁵ Dete, wuse hene be ma ngbi ke nje Njambiyɛ baka, wuse béki ne metake mete yite. Ma nge be nde, ke yinɲa mɔkɔ yasi wune ne yinɲa metake dɛle, Njambiyɛ ta butɛ dyanɔ dɲun, né wune duwe yo kimɔte. ¹⁶ Siya te ndi nde, wuse kɛn mbɔmbu yí kendɔ ke nje te yi wuse sima si tɔke kumɔ ndana ké.

¹⁷ Wune njɔɲ, wune jɔɲnanɲwe kelɔ meyasi ndi nda mi. Wune káɲa misi beɲe ndi ne botu bete be jɔɲna sendi nda yi wune beɲe ke yotu su ké, ¹⁸ keto budya bomɔ ke jɔɲna benɔ wokuna kasi kroa *Krist nye bɔ ke díte. Mi dikima lepɔ yo ne kpik kpik nye wune. Mi ke lepɔ yo sendi ndana nye wune ne misidyɛ ke misi. ¹⁹ Siyana te yan, yo nde, bo ta yambile, keto Njambiyɛ te wan, yo nje mɔy yan. Bo ke lukse yotu yan ke yasi te yi nye mumɔ njɔɲ ké. Bo nyéki sosu yan ndi ke meyasi me meneti maka. ²⁰ Ma ke be wuse, dya te yusu, yo pɛle dyobɔ. Wuse ke ladye nde, Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist, mɔ te ε jɔngwe wuse kɔ ta kala wule mate nje. ²¹ A ta yeɲsa bɔru meyotu musu nde, yo bɔɲnanɲwe ne yotu ne yi ne meluksa ké. A ta kelɔ dete ne nyangwe deti te yi kele nde, a nâɲ meyasi hene ké.

4 Wune njɔɲ, wune sɔɲ temɔ mbe, temɔ mbe deke ne pɛpɛɛ nde, mi kálanɲwe beɲe wune. Yo wune ke nye mi mesosa ke temɔ, kelɔ sendi nde, bo lúksa mesay membe. Dete, wune njɔɲ, wune sɔɲ temɔ mbe, wune dɲy sanɲwate ne ngbingim wune be Nyangwe Kumande wusu.

Pol ke nye botu be Filiphi menɲgite

² Mi ke kobile ngweta ne bedyɔmbu busu Evodi bene Siɲtis nde, metake man béki ndi wete ké nɔ mbɔmbu nda bemaɲ, keto bo sanɲwate bene be Nyangwe Kumande. ³ Ma we kimɔ maɲmbe, we yi sine we ngbo kelɔ mesay kɔ, mi ke kobile lepɔ sendi nye

wε nde, kama bo, keto yo sine bo lυ dyambi ke pelna Kimɔ Tom. Kelemaη nε baηa botu bete be sine bo kele sendi mesay baka loηma sendi dyambi te sine bo. Njambiyε sima keto medino man ke mekana me joηgwe. ⁴ Mi ke kombile lepɔ nye wune nde: Wune sɔsaηgwe meηgimɔ hene, keto wune be Nyangwe Kumande saηgwate. Mi ke basidye lepɔ dete nde: Wune sɔsaηgwe. ⁵ Wune kεl nde, bomɔ hene dũkwε nde, wune weyna bomɔ. Nyangwe Kumande ta be ke nje. ⁶ Wune tĩ gwaki kaη yaηa na, yasi wete, ko ηge dyáη wune, wune lēpi meyasi hene te yi baηe wune kε nye Njambiyε. Wune diya nye meyasi ne nje meηgweta nε mejaba. Wune kεl dete ne nyena wosoko. ⁷ ηge wune kele dete, yite Njambiyε ta kelɔ nde, metake mun bēki ne te ke meyasi hene. Tete yite kwanma yasi hene te yi mumɔ yakama take. Tete yi wune ta be nɔ kε ta kelɔ nde, metake mun nε metemɔ mun bēki ke meɔ Krist Yesus. ⁸ Wune ηjɔη, mi ke lepɔ sidye nɔ nde: Ke meyasi hene, metake mun kēn ke yasi te yi be gbakasi nε ke yasi te yi bomɔ yakama jesɔ. Yo kēn ke yasi te yi ne ηgberη nε ke yasi hene te yi pupunate. Yo kēn ke yasi hene te yi bomɔ yakama tɔndɔ nε ke yasi hene te yi bomɔ yakama jaye. Yo kēn sendi ke yasi hene te yi be kimɔte nε ke yasi hene te yi bomɔ yakama lukse. ⁹ Yasi hene te yi mi tedya wune nε yike yi wune jayma kε, wune kēn mbɔmbu yĩ kelɔ ndi dete. Wune kēn ndi sendi mbɔmbu yĩ kelɔ yasi hene te yi wune wokuma ke numbu mbε nε yike yi wune berηma mi ke kelɔ kε. Keto ηge wune kele ndi dete, Njambiyε te ε nye mumɔ tete kɔ ta diyɔ wune bo.

Pol ke nye botu be Filipi wosoko,

nyenɔ sendi bo

¹⁰ Dete, mi bɔ ne nyangwe mesosa keto Nyangwe Kumande, keto wune ke tedye ndana ne kɔkɔ nde, wune ndi ke take mi kε nɔ mbɔmbu. Mi ti lēpi nde, wune yeti ke take mi na, wune ke take gba mi budyate. Yasi wete, wune tĩ nje be se ne nje te yi tedye yo na. ¹¹ Mi ti lēpi

dete, keto meyasi ke banɔ mi ndana na, keto mi jekima ke joηgwe dyembe nde, ko mi bēki ne yasi ho mi kine yaηa, ke yembe, yo yakama. ¹² Mi duwɔ joηgwe ke mɔy meɔbukɔ, duwe sendi joηgwe ke mɔy nyεηgwe. Ke membey hene nε ke meyasi hene mi jekima diyɔ ne ditɔ, jeke sendi diyɔ ne nja. Mi jekima diyɔ ke mɔy nyεηgwe nε ke mɔy jarapa. ¹³ Mi yakama kelɔ meyasi menɔri hene keto mɔ te ε nye mi deti kɔ. ¹⁴ Ko dete, wune kelma kimɔte yĩ kame mi ke meɔne mete yi mi saηgwa nɔ kε. ¹⁵ Ma wune botu be Filipi, wune ne ηguru wun ke kombile duwe sendi nda mi nde, ke njoka meηjɔη me botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus baka kine wete ne wete ke njokate kamma mi ne yaηa na. Yo ndi wune bepɔ yi sine wune dikima nyena meyasi, baka ke nye besɔ, baka ke bυ. Yo kelnama dete ke ηgimɔ te yi mi duwɔ nɔ ke Maseduwan kande ne pelna Kimɔ Tom kε. ¹⁶ Mi lēpi dete, keto piηɔ te yi mi bɔ nɔ ke Tesalonik kε, wune kenja mi meyasi meηga yiba yĩ kame ne mi ke meyasi mete yi dikima banɔ mi kε. ¹⁷ Yeti nde, mi sáη nde, wune njēsikwe mi meyasi na. Yasi te yi mi sɔ kε, yo nde, Njambiyε kεl nde, mesay mete yi wune kele kε kpál wumɔ budya membumɔ nye wune. ¹⁸ Yasi hene te yi wune njesa mi kε, mi berηma ke meɔ me Epafrudit. A njɔ nye mi meyasi mete yi wune tomsa ne nye kε. Mi me ke nyεηgwe, mi me ndana ne meyasi hene te yi ta kame mi. Meyasi mete deke nda lɔbinda te yi ne kimɔ metul, yo nda sadaka te yi Njambiyε jaye yi nye sendi nye mesosa. ¹⁹ Njambiyε wombe ta nye wune meyasi hene te yi baηe wune kε berηgwe kpasa budya meyasi mete yi nye nɔ kε. A ta nye wune meyasi mete ne nje Krist Yesus. ²⁰ Wuse lůksa Njambiyε te Saηgwe wusu kpo ne kpo, *amen.

²¹ Wune nyēn mi bomɔ hene be wokuna ne Njambiyε, keto bene be Krist Yesus saηgwate. Benjɔη busu be sine bo wonga baka ke nyenɔ wune. ²² Botu be Njambiyε be diye wonga hene baka ke nyenɔ sendi wune, jeko kwɔ kwangɔ botu be tυ *Sesar. ²³ Kumande Yesus Krist kεl ηgikwa ne wune hene.

KOLOS

Yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist ketɛ mekana mete yɔkɔ, yite a ke jɔbɔ ke Rom. Yo yâkanɔwɛ be Epafra kuse njɔn bekritɛn bete be Kolos.

Nyanɔwɛ to lɛpi, yo nde, Krist kwɔ meyasi hɛnɛ. Baŋa bomɔ nɔ tɛdye yiŋa kɔtu meyasi nye bekritɛn be Kolos. Meyasi mete yeti ke yaka nɛ Kimɔ Tom te yi Yesus Krist na. Meyasi mete wúla ke mɛmbɔŋga mɛ misɔn te yi Beyuden nɛ yi Begrɛk ke kasi kanna bejaki, ke kasi pɛsina yotu bembam nɛ ke kasi beŋgwa yiŋa mɛmbɔŋga mete yi wulɛ ke dyanɔ bomɔ. Pol ke ketɔ kenje bo nde, Yesus Krist lanɔsa meyasi hɛnɛ. Ke njoka Njambiyɛ bɛnɛ bomɔ kinɛ mbaŋa mumɔ ho mbaŋa sisiŋ na, ndi Yesus Krist nyɛpɔ.

Wusɛ yakama baɛ mekana maka ke mɛŋgabiye yitati:

1. Yesus Krist kwɔ meyasi hɛnɛ (kumte 1).
2. Bekritɛn be Kolos dɛy nɛ sɔsɔ nɛ kɔtu tɛdya meyasi (kumte 2).
3. Jonɔwɛ kritɛn komɛ nye diyɛ sanɔgwate bɛnɛ Krist kɛ (kumte 3-4).

1 Yo mi Pol, mi yi Njambiyɛ tɔkuma nda yi nye kwadya nde, mi bɛki mɔ tomun Krist Yesus kɔ, yo mi sinɛ maŋ wusu Timɔtɛ ² ketɛ mekana maka kenje wunɛ botu bete be Njambiyɛ tɔkuma nde, wunɛ bɛki bɛnɛ, wunɛ be diyɛ ke Kolos baka. Wusɛ kɛti kenje wunɛ benjɔn busu be tike temɔ ke yi *Krist nɛ temɔ yun hɛnɛ mate baka. Njambiyɛ Sanɔwɛ wusu kɛl ngikwa nɛ wunɛ, nye sendi wunɛ tɛtɛ.

³ Wusɛ ke nye Njambiyɛ te Sanɔwɛ nɛ Nyanɔwɛ Kumande wusu Yesus Krist wosoko, ngwɛta mɛŋgimɔ hɛnɛ keto yun, ⁴ keto wusɛ wokuma kasi tikina temɔ te yi wunɛ tike ke yi Krist Yesus nɛ mekwadya mete yi wunɛ nɔ sanɔwɛ nɛ botu be Njambiyɛ hɛnɛ kɛ. ⁵ Wunɛ kɛl detɛ, keto wunɛ nɛ bibina temɔ ke meyasi mete yi Njambiyɛ siyma kɔmbilɛ tike wunɛ ke dyɔbɔ kɛ. Wunɛ dúkwɛ meyasi mete kandɛ ke ngimɔ te yi wunɛ wokuma nɛ Kimɔ Tom te yi lɛpɛ gbakasi kɛ. ⁶ Kimɔ Tom te kumma pɛ yun. Yo kɔ kɛndɔ mbɔmbu nyanja yaka nɛ mɛnɛti maka hɛnɛ, punjɛ kimɔ mekele ke jonɔwɛ bomɔ. Yo ke kelna sendi detɛ ke yun kandɛ ke yesɔ te yi wunɛ wokuma duwɛ gbate nde, Njambiyɛ nɛ ngikwa kɛ. ⁷ Wunɛ wóku Kimɔ Tom te ke numbu mɔ njɔn wusu Epafra, sɔn temɔ su. Yo sinɛ bo kele mesay. Temɔ su ke yotu nɛ. A kelma mesay ke njoka yun ke numbu su, nye temɔ nɛ hɛnɛ ke mesay mɛ *Krist. ⁸ E nye nje yekidyɛ nye wusɛ nda yi Kimɔ Sisiŋ nya wunɛ temɔ mekwadya kɛ.

Pol ke ngwɛta keto bekritɛn be Kolos.

Krist namɛ meyasi hɛnɛ

⁹ Dɛtɛ, kandɛ yesɔ te yi wusɛ ma wóku nɛ meyasi mete yi bo lɛpɛ ke kasi yun, wusɛ ke ngwɛta nɛ Njambiyɛ mɛŋgimɔ hɛnɛ keto yun, diyɛ nye nde, wunɛ bɛki tondunate nɛ duwɔ yasi te yi nye kwadyɛ kɛ nɛ nje nye-na yun dyanɔ hɛnɛ, bɔ duwɔ yasi te yi Kimɔ Sisiŋ nye mumɔ kɛ. ¹⁰ A nyɛki wunɛ yo, nɛ wunɛ jonɔna nda yi bo-

tu bete be beŋgwe Nyanɔwɛ Kumande yâkanɔwɛ jonna kelɔ meyasi hɛnɛ nda yi nye gɔrɛ. Dɛtɛ, wunɛ ta kelɔ kimɔ mekele ke meyasi hɛnɛ te yi wunɛ kele. Sendi, duwɔ Njambiyɛ te yi wunɛ duwɛ kɛ ta dɔkɔ dɔkɔ kɛ nɔ mbɔmbu. ¹¹ Wusɛ ke ngwɛta sendi nɛ Njambiyɛ nde, wunɛ bɛki jelnate nɛ ngbingim nɛ nje ngungudye te yi tɛdye meluksa mɛnɛ kɛ, nɛ wunɛ disima meyasi hɛnɛ kɛ nɔ mbɔmbu. ¹² Wunɛ nyɛki sanɔwɛ Njambiyɛ wosoko nɛ mesosa, keto a nya wunɛ deti te yi bɛ nɛ ngabiye ke kimɔ meyasi mete yi nye sima kɔmbilɛ tike botu bɛnɛ ke mbɛy te yi mɛyasi panɛ kɛ. ¹³ A jonɔwɛ wusɛ sɔŋɛ ke mɛbɔ mɛ detina meyasi mete yi kele mesay nɛ nje te yi yitil kpabɔ kenje wusɛ ke *Kandɔ te yi Mɔnɔ wɛnɛ, sɔn temɔ nɛ. ¹⁴ Yo Mɔnɔ wɛnɛ te kole wusɛ tikɔ wusɛ nɛ ngwɛtɛ ke mɛbeyɔ musu.

¹⁵ Njambiyɛ te yi mumɔ yeti nɛ deti te yi bɛnɛ kɔ, tɛri nɛ ke bɛŋna ke yotu Mɔnɔ wɛnɛ. Nye tomba mɔy ke meyasi hɛnɛ te yi Njambiyɛ kusuma, ¹⁶ keto Njambiyɛ kwanɔma nɛ nye yí kusɔ nɛ meyasi hɛnɛ, kandɛ ke meyasi mete yi diyɛ ke kwey kumɔ ke yike yi diyɛ ke mɛnɛti, yike yi mumɔ bɛnɛ nɛ yike yi nye ti bɛnɛ kɛ. Njambiyɛ kwanɔma nɛ nye yí kusɔ nɛ meyasi mete yi nɛ nyanɔwɛ deti yi diyɛ ke kwey, ko bejaki ko bekum bejaki ko nyanɔwɛ bekum ban. Ke meyasi mɛnɔri hɛnɛ Njambiyɛ kwanɔma nɛ Mɔnɔ yí kusɔ nɛ yo, na diy nɛ meyasi mete. ¹⁷ A bɔ gba ketɛ piŋɔ te yi meyasi hɛnɛ te yi diyɛ ke to mbokɔ tɛ pa kusuna na. Yo gba nye kele nde, yasi hɛnɛ dɛy ndi ke mbɛy te wɛnɛ. ¹⁸ Ke njɔn botu bete be tike temɔ ke yɛnɛ, yo nye bɛ te nda yi to diyɛ nɛ yotu kɛ. Yo nye butɛ nje jonɔna jonɔwɛ te yi Njambiyɛ nye mumɔ kɛ. Yo nye bosa mɔ te ε womiya ke njoka bɛmun, na nam meyasi hɛnɛ nda tomba mɔy. ¹⁹ Yo nde, Njambiyɛ bɛnɔma kimɔtɛ yí diyɔ ke nye nɛ deti nɛ meluksa mɛnɛ hɛnɛ. ²⁰ A bɛnɔma sendi kimɔtɛ yí kwɔ nɛ nye yí kelɔ nde, meyasi hɛnɛ yɔkwɛ nje ke yɛnɛ, Njambiyɛ. Yo nde, a nya tɛtɛ ke mbokɔ nɛ nje mɛkiyɔ mɛ Mɔnɔ wɛnɛ yi punduma ke kroa kɛ. Dɛtɛ, a kelma nde,

meyasi hene yôkwê ne te nje ke yene, ko yike yi diyê ke meneti ko yike yi diyê ke kwey.

²¹ Ke be wunê, wunê ti be yun sangwate ne mbombu wunê be Njambiyê na. Wunê b̄a bependo bene, keto beya metake mete yi wunê b̄a no nê beya mekele mete yi wunê dikima kelô ké. ²² Ma ndana, Njambiyê ma jangwê njoka ne wunê bo ne nje s̄oj te yi M̄oj wene gw̄a ke pay te yi m̄embundô ké. A kelma dete, né wunê tem lalê ke mbombu wene ne metemo pupunate kinê mendeya na kinê m̄oj yaŋa te yi bo yakama lep̄o beyate ne wunê kete na. ²³ A ta kelô nde, wunê t̄ema dete ke mbombu wene, nge wunê k̄e ndi mbombu tikô temo ke yi Kumande Yesus, diyô jelnate ne ngbingim, be ne bibina temo k̄e no mbombu ke meyasi mete yi Kimô Tom lep̄e nye wunê ké. Kimô Tom te, bo pelma yo nye mumô hene ke to meneti. Ke be mi Pol, Njambiyê t̄kuma mbe mi nde, mi bêki sendi m̄o lepina Kimô Tom te.

Dyambi te yi Pol l̄y ké

²⁴ Mi ndana ne mesosa ke mebone mete yi mi sangwa no keto yun ké. Keto ne nje te yite ke yotu mbe mi ke tonje bukwe mebone me *Krist keto yotu ne. Yotu Krist te, yo nj̄oj botu bete be tike temo ke yene. Mi s̄angwangwê sendi ne mebone dete yí tonje ne mesay mene. ²⁵ Njambiyê t̄kuma mi nde, mi bêki m̄o mesay wene ke njoka nj̄oj botu bete. A nya mi mesay mete keto yun yí lep̄o ne melepi mene hene nye bomô. ²⁶ Yo nde, njombu yaŋa kande ne betomba be mbombu melepi mene b̄a s̄odyate ne gb̄ol ne bomô. Ma ndana a punja yo nye bomô bene. ²⁷ Njambiyê kwadya tedye nye bomô bene nde, yasi te yi nye si kobile ké gba kimote budyate ke yi mekandô me botu bete be yeti ke duwe nye baka. Yasi te yi ma bêki s̄odyate ne mbombu ké, yo nde, Krist ke yotu yun. Yo t̄edya nde, wunê ne bibina temo nde, wunê be Krist ta diyô ke mbey meluksa mene. ²⁸ Yo Krist te yi wuse lep̄e kasi ne kite mumô hene tedye bo meyasi ne dyano. Wuse k̄el dete, né mumô hene be nda goto mumô ke diyô te yi nye diyê sangwate bene Krist ké, né wuse nje kanje nye nye Njambiyê. ²⁹ Yo keto te yite yi mi kele mesay l̄y dyambi ne sosu mbe hene, né mi k̄e kendô mbombu ne deti te yi Krist yi kele mesay ne ngungudye ke yotu mbe ké.

2 Yasi te yi mi kwadye ké, yo nde, wunê dûkwê gbate nde, mi ke l̄y nyangwê dyambi keto yun, keto botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus ke Lawodise nê baka hene be ti pa beŋe mbombu mbe wete yeso baka. ² Mi l̄oj dyambi dete yí s̄a nde, metemo mun b̄oj deti, né wunê kwadya, be sangwate, be sendi tondunate ne duw̄a yasi yí duwe ne yasi te yi Njambiyê ma s̄odyukwê ne mbombu ké. Yasi te, yo *Krist. ³ Kpasa dyano nê kpasa duw̄a yasi hene te yi wule ke yi Njambiyê ké, yo ke mebo me Krist.

⁴ Yike yi mi lep̄e nye wunê ké, mi lépi, ma wete mumô me nje sebile wunê ne yiŋa s̄onna melepi me j̄a. ⁵ Wunê dûkwê nde: Ko nde, mi l̄ondunate ne wunê, ma ke dyano dyembe sine wunê sangwate. Mi ne mesosa, keto mi duw̄a nde, wunê ke jonja ne ngben tikô temo ne ngbik ke yi *Krist.

Kasi diyô sangwate ne Krist

⁶ Dete, nda yi wunê ma jaye nde, Krist Yesus nye Nyangwê Kumande wun, wunê k̄en mbombu bengwe nye. ⁷ Wunê lôku megata sumô jonngwê dyun ke yene, tikô sendi temo ne ngbik ke yene nda yi bo t̄edya wunê ké. Wunê nyêki Njambiyê wosoko ne temo yun hene.

⁸ Wunê diyô ne s̄as̄o, ma mumô me nje lep̄o lep̄i j̄a te yi wule ke dyano dyene ké sebile ne wunê. Lep̄i nê dyano te yite ti wûla ke yi *Krist na. Yo wûla ke mekele me bomô ne nguru wan, wule sendi ke meyasi mete yi botu be meneti maka t̄edye ké. ⁹ Wuse lépi nde, wunê k̄el dete, keto yo ndi ke yotu Krist yi meyasi hene te yi beŋna ke yi Njambiyê beŋna sendi ke yene ke meyasi hene. ¹⁰ Dete, Njambiyê ma tonje wunê ne meyasi hene, keto wunê be Krist me sangwate. Yo nye Krist name bekum bejaki hene nê nyangwê bekum ban. ¹¹ Wunê be Yesus me sangwate. Dete, Njambiyê kwetima yiŋa yo ke yotu yun nda yi Beyuden pesê ne yotu bembam ké. Ma ke yun, yeti bomô kwete wunê yo te na, yasi wete, yo Krist. To yo te nde: Krist ma soŋe beya jonngwê mewobô te yi wuse b̄a no mbombu ké. ¹² Yo nde, t̄puna te yi bo t̄puma ne wunê ke m̄oj ké ke tedye nde, bo pumbuma wunê wunê be Krist, e wunê be Krist nje womiye sendi. Wunê be Krist wómkwê yite ne nje tikina temo te yi wunê tike ke yi Njambiyê nde, a womiya nye soŋe ke njoka bemuŋ ne ngungudye ne ké. ¹³ Wunê b̄a mbombu munte ke misi me Njambiyê keto mej̄as̄o mun. Sendi, wunê ti pesina nda yi b̄a nde, bembam yâkangwê kelô ké na. Ma ndana, Njambiyê ma nye wunê jonja jonngwê wunê be Krist tikô wuse ne ngwete ke mej̄as̄o musu hene. ¹⁴ Njambiyê boŋma mekana mete yi tedye beya mekele musu yi diyoma ke to su nda pilo ké si nyukute. A soŋma yo ke to su b̄y ngba ke kroa.

¹⁵ Komete, a soŋma deti te yi mesis̄ij nê yi bekum ban b̄a no ké, wungwê bo ke misi me bomô, kpatile bo, ngane kw̄a no ke njoka botu bete be ngane dyambi baka, keto M̄oj wene laŋsama bo ke kroa.

¹⁶ Dete, ko mumô wete ne wete t̄i lepinaŋwê ne wunê ke kasi yasi te yi wunê dye nê yi wunê h̄obiye ké na. Sendi, mumô t̄i njangwê wunê, keto wunê yeti ke bengwe yiŋa metu me jesô nda jesô te yi bo kele ke jonja ngwendê, ho w̄edya ke meyesô nda yesô *Saba na.

¹⁷ Meyasi men̄ri hene b̄a ke tedye gbela yekambiye yiŋa yasi te yi ta nje ké. Ma ngbak ngbak yasi te, yo *Krist ne nguru wene. ¹⁸ Wunê t̄i jaya nde, wete mumô kwâŋ ne nje yiŋa yasi te yi nye ne nguru wene beŋe kimote nda pidya yotu nê kanna bejaki yí k̄apidye ne wunê yasi te yi b̄a nde, wunê bêki no ke siyna mesay mun ké na. Njel bomô nda bete diyô ndi lepina meyasi mete yi bo beŋe yi pundê ke to yan nda nyenô ké. Bo ké bendidye yotu ne gbelate ke meyasi mete yi wule ke dyano dyan ké. ¹⁹ Botu bete yeti sangwate bene be Krist te e diyê to ko na. Krist diyê ne nj̄oj botu bete be tike temo ke yene baka nda yi to diyê ne ndingele yotu ké. Yo nye Krist kele nde, ndingele nj̄oj botu bete be tike temo ke yene baka bêki sangwate nda yi mesis̄o be sangwate ne medoku me yotu hene ké. Yo nye Krist

kele nde, ndingele njon botu bete bon deti doko doko ke no mbombu bengwe kwadya te yi Njambiyé.

Kasi njombu jongwe

nè jonja jongwe

²⁰ Ma wúne be Krist gwá gbate yí dúwe ke seke seke meyasi mete yi botu be meneti maka tedye ké. Dete, keto nge yi wune nje jonja sendi nda wune wókunangwe ne botu be meneti maka ké? Keto nge yi wune nje jaye nde, bo bēndi to yun lepo nye wune nde: ²¹ «We tí bon yike!» «We tí boba yiri!» «We tí kpoka yike!» ké? Wune jáya yite keto nge? ²² Metumbu nè tedya meyasi mete yite wúla ndi ke yi bomo. Meyasi mete yi bo lepe no ké, yo meyasi mete yi ta beyo yambile, nge mumo si dye ho biyna no. ²³ Gbate, membonga mete ke berina ke misi nda kpa yaasi, keto yo lépi nde, mumo kán Njambiyé nda yi nye kwadye, a pídyikwe yotu, a tēdyá yotu ne mebōne. Ko beko dete, kelna meyasi mete yinori tí kame mōno yanā ne mbet na, yo tónjukwe ndi gbela mewobō mete yi membundō.

3 Nda wúne be *Krist womiya ké, wune sãnj meyasi mete yi kwey ke mbey kome Krist diyē metidyē ke mbam bō Njambiyé ké. ² Wune nyēki temo yun ke meyasi me kwey, yeti ke meyasi me meneti maka na. ³ Keto wune sima gwe, ma Njambiyé sōdya jongwe dyun wúne be Krist ke mebo mene. ⁴ Kome Krist te jongwe wun ta punje yotu ké, wune ta punje sendi yotu wúne be Krist ke moy meluksa.

⁵ Dete, wune sōnja yotu ke beya mekele me meneti maka berje yo nda muj meyasi. Meyasi mete, yo kelna mewanja, yo kelna mekele me memi nè ngoro nè beya mewobō nè nyena temo ke meyasi. Wune dúkwe nde, nyena temo ke meyasi, yo nda kanna yija meyasi tiko Njambiyé. ⁶ Yo keto kelna kwal mekele mete yinori yi Njambiyé punje ngambi ne sungwe ne botu bete be kele dá meto ne nye baka. ⁷ Wune dikima kelo mbombu sendi dete ke ngimo te yi wune dikima jonja ne pitik ke moy beya mekele mete ké. ⁸ Ma ndana, wune tíki meyasi mete hene: Ngambi, jonjon temo, beya yasi, tiko sendi mendoy. Lépi janji tí pundu ke numbu yun na.

⁹ Mumo tí kel já nye jakoso na, keto wune ma tiko njombu jongwe nè beya mekele mete yi wune bā no mbombu ké. ¹⁰ Ma ndana, wune me ne jonja jongwe yi ke senje ké no mbombu, né yo bonna ne yi mo te e kusuma yo ko, né wune duwe nye kimō duwate kumo njena.

¹¹ Dete, kine se nde, baka yeti Beyuden ho baka Beyuden na. Kine yija se nde, bambam te baka sima pesina, ho nde, baka ti pa pesina na. Kine se nde, baka yeti ke duwe jongwe, ho nde, baka ke jonja nda benyamō na. Kine se nde, baka bebala, ho nde, baka yeti bebala na. Siya mumo te yi bomo yakanjwe duwe, yo ndi *Krist. Krist ke yi bomo hene.

¹² Njambiyé tokuma wune, né wune be bomo bene, soj temo ne. Dete, wune bēki botu be gwe ngwete beso, be botu be ngikwa, be sendi botu be pidye yotu. Wune bēki botu bete be jonja ne te, be ne gbisa. ¹³ Ba-

ka gbisi beso. Nge wete mumo ke njoka yun berje nde, manj kelma yija beya yasi sungwe ne nye, na tíki nye ne ngwete. Yoko tíki jakoso ne ngwete nda yi *Krist tiki ma wune ne ngwete ké. Wune sendi, wune kēl dete.

¹⁴ Ke meyasi menori hene, yasi te yi kwā mbombu, yo nde, wune kwādyangwe ne temo yun hene, keto yo mekwadya kele nde, bomo bēki sangwate, be temo wete ke meyasi hene. ¹⁵ Tete yi wule ke yi Krist ké nām metemo mun, keto Njambiyé jebama wune hene nda mumo wete, né wune be ne tete. Ma, wune nyēki Njambiyé wosoko. ¹⁶ Melepi me Krist bēki tondunate ke metemo mun. Baka tēdyá beso yasi nè wune kítinangwe ne kpa yaasi. Wune jēmbinangwe, nye Njambiyé wosoko ne temo yun hene. Wune jēmbi mejembi yí ngweta ne Njambiyé, jembo sendi mejembi mete yi Kimō Sisiñ ta nye wune deti te yi jembo ké. ¹⁷ Ke meyasi hene te yi wune kele, ko ke ndapi ko ke mekele, wune kēl meyasi hene ne dino Nyangwe Kumande Yesus, kwā ne nye yí nye ne Njambiyé wosoko.

Jongwe botu be Njambiyé

ke moy tū dyan

¹⁸ Wune bomari, nyari hene tēkwe to wokuna ne njonja te wene. Wune kēl dete nda boma bete be wokuna ne Nyangwe Kumande yakanjwe kelo ké. ¹⁹ Ma wune bambam, mumo hene kwādyikwe nyari wene. Mbam tí diy ne nyapipi sungwe ne nyari wene na. ²⁰ Wune bōnosike, wune wókunangwe ne botu bete be jama wune baka ke meyasi hene, keto yo kimote dete ke mbombu Nyangwe Kumande. ²¹ Ma wune besangwe ne bōno, wune tí kel yasi te yi ta kwadye temo bōno bun na, kambō yotu yan me nje tekō. ²² Wune bebala, wune wókunangwe ne botu bete be diyē ne wune ke meneti maka ke meyasi hene. Wune tí kel yasi, keto bo ke kōj yun ke pemō wune, né bo be ne mesosa na. Yo nde, wune kēl mesay ne temo yun hene, keto wune ke kambō Nyangwe Kumande. ²³ Ke meyasi hene te yi wune kele, wune kēl yo ne kimō temo. Yo nde, wune kēl nda wune kēl nye Nyangwe Kumande, yeti nye bomō na. ²⁴ Wune dúkwe nde, yo gba Nyangwe Kumande ta gbo nduku mesay mun. Wune ta be ne meyasi mete yi nye ma kobile, na nye botu bene ké. Yo Krist te Nyangwe Kumande yi wune kele mesay nye nye. ²⁵ Pe baka be kele kotu mekele, mumo hene ta be ne sol bengwe kotu mekele mete yi nye kelma ké, keto Njambiyé yeti ke gwe mberī misi me mumo na.

4 Ma wune botu bete be diyē ne bebala baka, wune kēl yasi ne ngben, jonja kimote wúne bebala bun. Wune dúkwe nde, wune sendi ne mo te e diyē ne wune ko ke kwey.

Pol ke nye botu be Kolos menjite

² Wune kēn ndi mbombu yí ngweta ne Njambiyé menjimō hene. Ne tí yaki na. Wune ngwētangwe dete yí nye ne Njambiyé wosoko. ³ Wune ngwētangwe sendi ne Njambiyé keto su, na buti nje lepina Kimō Tom ne

nye wuse, né mi lépi yasi te yi ma béki sɔɔyate ne mbɔmbu ke kasi *Krist ké nye bomɔ. Yo yite kele nde, mi béki ndana wotunate ne mekol me sumba ke jɔɔ. ⁴Wune ngwétangwe ne Njambiyé, né mi nɛmbi yasi te yi ma béki mbɔmbu sɔɔyate ke kasi Krist ké ne saɔsaɔ nye bomɔ beɔgwe yasi te yi mi yâkaɔgwe léɔ ké. ⁵Wune jôɔnaɔgwe ne dyaɔ wúne botu bete be ti pa tiko temɔ ke yi Krist baka. Ngimɔ hene te yi dyaɔ nde, wune kêl mesay, wune kêl. ⁶Melɛpi mete yi wune lépe nye bomɔ ké béki wɛynate meɔgimɔ hene. Yo béki sendi kimɔte nda som kwa, né wune duwe nda yi wune yakama yeɔsa ne yasi kimɔte nye mumɔ hene.

Pol ke jana ne botu be Kolos

⁷Ndana ke yembe, wune ta wokɔ kasi mbe ke meyasi hene ke numbu kimɔ maɔ wusu Tisik. Nye mɔ njɔɔ wombe ke mesay me Nyangwe Kumande. A nya sosu ne hene ke mesay mete. ⁸Mi jéki tomɔ nye kenje, na kè lépi teri su nye wune, nye sendi wune deti ke temɔ. ⁹Mi ke tomɔ nye bene maɔ wusu Onesim, sɔɔ temɔ su, mɔ dyaɔ dyun. A ke beɔgwe Kumande Yesus ne temɔ ne hene. Bo ta léɔ meyasi hene te yi kwaɔna woɔga ké nye wune. ¹⁰Aristark te yi sine nye ke jɔɔ kɔ ke nyenɔ wune. Mark te mɔɔ maɔ ne saɔgwe ne Barnabas ke nyenɔ sendi wune. Wune ma wokɔ yasi te yi wune yâkaɔgwe kelb ke kasi ne ké. Nge nye dyaɔ wɛri ke yun, wune bôɔ nye kimɔte. ¹¹Yesus te yi bo jeba nde Yustus

kɔ ke nyenɔ wune sendi. Ke njoka Beyuden hene be yeɔsama temɔ jaye Nyangwe Kumande baka ndi bem-bam baka betati nya bɔ ke kelna mesay sine bo yi dale ne bomɔ nyinje ke *Kandɔ Njambiyé. Bo nya sendi mi deti ke yotu budyate. ¹²Mɔ dyaɔ dyun Epafras te mɔ mesay me Yesus Krist ke nyenɔ sendi wune. A ke lɔ dyambi meɔgimɔ hene keto yun ne nje meɔgweta ne Njambiyé, né wune tiki temɔ ne ngbik, be jelnate nda goto bomɔ yi kelb mesay hene te yi Njambiyé kwadye nde, wune kêl ké. ¹³Ke yasi te yi mi beɔma duwe ke kasi Epafras, mi ke léɔ gbate nde, a ke kelb mesay saɔgwa ne meɔɔne keto yun, keto botu be Lawodise nè botu be Yerapolis. ¹⁴Maɔ wusu Lukas te dɔkita, sɔɔ temɔ su ke nyenɔ wune bene Demas. ¹⁵Wune nyên benjɔɔ busu be diyé ke Lawodise baka, nyenɔ sendi Nimfa nè njɔɔ botu bete be tike temɔ ke yi Yesus Krist be wesidya ke tɔ dyene baka. ¹⁶Kome wune ta si tɔɔ mekana maka ke mbɔmbu bomɔ hene ké, nè wune kwâɔɔya yo kenje sendi njɔɔ botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus Krist ke Lawodise baka. Ke kɔɔte, nè wune tɔɔ sendi mekana mete yi ta wule Lawodise nje ké. ¹⁷Nè wune lêpi nye Arisip nde, a kêl tiɔ te yi tonje mesay mete yi Nyangwe Kumande nya nye ké. ¹⁸Yi nyenɔ ne wune, yo gba mi Pol kete yite ne gba bɔ mbe. Wune tɔ leɔsaɔgwe nde, mi wotunate ke jɔɔ na. Njambiyé kêl ngikwa ne wune.

1 TESALONIK

Yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist ketɛ mɛkana mɛtɛ yɔkɔ kenjɛ bekriten be Tesalonik. A kɛti yo kɛ Kɔrɛnt tomse ne Timɔtɛ.

Mɛkana mɛtɛ jɛki lɛpɔ kasi njɛna Kumandɛ Yesus Krist. Pol kɛ lɛpɔ nyɛ bekriten be Tesalonik ndɛ, bo kɛn mbɔmbu bakidye mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ tedya bo kɛ nɛ kɔŋ kɔŋ, kite bo ndɛ, bo bɔkidya mɛyotu man pupunate kɛ mbɔmbu Njambiyɛ. A kɛ tedye sendi bo mɛyasi kɛ kasi botu betɛ be gwe baka, kite bo ndɛ, bo kɛn mbɔmbu bɛ nɛ bibina temɔ ndɛ, Kumandɛ Yesus ta kala nje gbate.

Wusɛ yakama bakɛ mɛkana maka kɛ nyanɔgwɛ mɛŋgabiye yitan:

1. Kimɔ jonɔgwɛ tɛ yi bekriten (kumtɛ 1).
2. Kimɔ mɔ mɛsay nɛ sol tɛ yi nyɛ ta bɛ nɔ kɛ (kumtɛ 2).
3. Tikina temɔ tɛ yi kpasa kriten yɔkɔŋgwɛ bɛ nɔ kɛ (kumtɛ 3).
4. Kriten bɛki nɛ bibina temɔ kɛ yi Njambiyɛ. Njɛna Kumandɛ Yesus yɛ nje bɔ botu bɛnɛ kɛ nɔ dɔyɔbɔ (kumtɛ 4).
5. Kasi *Yesɔ tɛ yi Kumandɛ Yesus (kumtɛ 5).

1 Yo mi Pol nɛ Silvɛ nɛ Timɔtɛ, yo wusɛ ketɛ mɛkana maka kenjɛ wunɛ njɔŋ botu betɛ be ma tikɔ temɔ kɛ yi Yesus Krist kɛ Tesalonik baka. Wusɛ kɛti kenjɛ wunɛ njɔŋ botu betɛ be wokuna nɛ Saŋgwɛ Njambiyɛ, wokuna nɛ Kumandɛ Yesus Krist baka. Bo kɛl ngikwa nɛ wunɛ, nyɛ sendi wunɛ tɛtɛ.

² Wusɛ kɛ nyɛ Njambiyɛ wosoko mɛŋgimɔ hɛnɛ keto yun, takɛ sendi wunɛ hɛnɛ kɛ mɔy mɛŋgwɛta musu.

³ Wusɛ kɛ diki lɛpɔ mɛŋgimɔ hɛnɛ kɛ mbɔmbu Saŋgwɛ Njambiyɛ wusu nda yi wunɛ keke nɛ mɛsay, keto wunɛ ma tikɔ temɔ kɛ yi Yesus, lɛpɔ sendi nda yi wunɛ gwe nɛ mɛsay, keto wunɛ nɛ temɔ tɛ yi mɛkwadya. Wusɛ kɛ diki lɛpɔ sendi nda yi wunɛ kɛ mbɔmbu bɛ nɛ bibina temɔ hɛnɛ kɛ yi Nyanɔgwɛ Kumandɛ wusu Yesus Krist kɛ. ⁴ Wunɛ njɔŋ, wusɛ duwɔ ndɛ, Njambiyɛ kɛ kwadyɛ wunɛ. A tɔkuma wunɛ ndɛ, nɛ wunɛ bɛ bomɔ bɛnɛ.

⁵ Wusɛ duwɔ detɛ, keto lɛpina Kimɔ Tom tɛ yi wusɛ lɛpima nyɛ wunɛ kɛ, wusɛ ti lɛpɛ ndi yo lɛpɔ nɛ numbu na, wusɛ lɛpima yo nɛ deti tɛ yi Njambiyɛ nɛ yi Kimɔ Sisiŋ, tedye sendi gbate ndɛ, mɛlɛpi mɛtɛ gbakasi. Wunɛ bɛŋma nda yi wusɛ jonɔnama nɔ kɛ njoka yun kɛ.

Wusɛ jonɔnama detɛ yɛ kamɛ nɛ wunɛ. ⁶ Wunɛ bɛŋgwa jonɔgwɛ dɔyusu, bɛŋgwe sendi jonɔgwɛ Nyanɔgwɛ Kumandɛ. Yo ndɛ, wunɛ saŋgwama nɛ mɛbɔnɛ budyatɛ, ma ko bɛkɔ detɛ, wunɛ jayma Kimɔ Tom kɛ kasi Yesus nɛ mɛsɔa tɛ yi Kimɔ Sisiŋ nyɛ kɛ temɔ kɛ. ⁷ Detɛ, wunɛ tedya nyɛ bomɔ hɛnɛ be ma tikɔ temɔ kɛ yi Yesus kɛ Maseduwan nɛ kɛ Akay ndɛ, bo kɛl nda wunɛ. ⁸ Yo ndɛ, mɛlɛpi mɛ Nyanɔgwɛ Kumandɛ yi wulma pɛ yun nyanja kɛ nɔ kɛ ti tɛmɛ ndi kɛ Maseduwan nɛ kɛ Akay na. Yasi wɛtɛ, kɛ mɛmbɛy hɛnɛ bomɔ kɛ lɛpɔ nda yi wunɛ tike nɛ temɔ kɛ yi Njambiyɛ kɛ. Detɛ, yinɔ yanɔ tɛ yi wusɛ yakama lɛpɔ sendi ketɛ yeti na. ⁹ Keto botu betɛ nɛ nguru wan kɛ yekidye nda yi wunɛ bɔŋma nɛ wusɛ kimɔtɛ kɛ. Bo kɛ yekidye nda yi wunɛ tumma kɔŋ nɛ benjambiyɛ betɛ be wunɛ dikima kanɔ baka yɛ bɛŋgwɛ

ndi kpasa Njambiyɛ, yɔkɔ ɛ nɛ jonɔ, yɔkɔ ɛ ketɛ gbate, nɛ wunɛ kel mɛsay nyɛ nyɛ. ¹⁰ Wunɛ tumma sendi kɔŋ nɛ benjambiyɛ tɛ betɛ yɛ ladiyɛ ndɛ, Mɔnɔ wɛnɛ Yesus yi nyɛ womiya sɔŋɛ kɛ njoka bɛmunɔ kɔ njɔki wulɛ kwey. Yo Yesus tɛ kɛ jonɔgwɛ wusɛ ndana, jonɔgwɛ sendi wusɛ kɛ ngimɔ tɛ yi Njambiyɛ ta tedye ngambi nɛ kɛ.

Mɛsay mɛtɛ yi Pol kelma

kɛ Tesalonik kɛ

2 Wunɛ njɔŋ, wunɛ nɛ nguru wunɛ kɛ kombilɛ duwɛ ndɛ, yo ti bɛ gbɛlatɛ yi wusɛ kɔ bɛŋɛ wunɛ kɛ na. ² Wunɛ duwɔ sendi ndɛ, wusɛ kandima saŋgwa nɛ mɛbɔnɛ, saŋgwa sendi nɛ wunɔgwa kɛ Filipi. Yasi wɛtɛ, Njambiyɛ nya wusɛ deti kɛ temɔ yɛ lɛpɔ nɛ Kimɔ Tom nɛ nyɛ wunɛ, ko bɛkɔ ndɛ, wusɛ saŋgwama nɛ dɔyambi kɛ dɔya dɔyɔn. ³ Kɛ mɛŋgite mɛtɛ yi wusɛ nyɛ bomɔ kɛ, mɛsɛbila nɛ kɔtu mɛtake nɛ likisi yeti kɛ mɔyɛ na. ⁴ Yasi wɛtɛ, Njambiyɛ kandima bɔbɛ wusɛ, duwɛ mɛtake musu, ɛ nyɛ jayɛ wusɛ nje kaŋɛ Kimɔ Tom nɛ nyɛ wusɛ, nɛ wusɛ kɛ lɛpi. Detɛ, wusɛ ti lɛpinangwɛ lɛpinangwɛ, nɛ bomɔ jay wusɛ na, yasi wɛtɛ, wusɛ lɛpi yasi tɛ yi Njambiyɛ ta jayɛ wusɛ, keto yo nyɛ bɔbɛ temɔ mumɔ, duwɛ mɛtake mɛnɛ. ⁵ Wunɛ kɛ kombilɛ duwɛ ndɛ, ko wusɛ ti lɛpina nɛ mbɛt nɛ mɛmbɔmbila kɛ mɔyɛ na. Njambiyɛ kɛ duwɛ sendi ndɛ, ko wusɛ ti lɛpina nɛ mbɛt nɛ mɛtake mɛtɛ yi bɔ nɛ yinɔ yasi kɛ mɛbɔ mun na. ⁶ Wusɛ ti sɔ ndɛ, mumɔ luksa wusɛ na, ko wunɛ ko banɔ bomɔ na. ⁷ Wusɛ bɔ nɛ deti tɛ yi diyɛ mɛyasi hɛnɛ kɛ mɛbɔ mun, keto wusɛ botu be tomun be Krist. Yasi wɛtɛ, wusɛ jonɔnama nɛ tɛ kɛ njoka yun, nda yi nyanɔgwɛ nɛ mɔnɔ gukulɛ nɛ bɔnɔ bɛnɛ kɛ. ⁸ Mɛkwadya mɛtɛ yi wusɛ bɔ nɛ kɛ temɔ saŋgwɛ nɛ wunɛ kɛ kelma ndɛ, wusɛ kwɔdyikwɛ wunɛ kwɔ to tɛ. Detɛ, yeti ndi lɛpina Kimɔ Tom Njambiyɛ nyɛpɔ yi bɔ

nde, wuse lêpi nye wune na, wuse bɔ sendi nɛdɔ te yi nye jɔngwe dyusu keto yun. ⁹ Wune njɔɔ, wune ke duwe gbate nda yi wuse kelma ne mesay wɔndɔ biriki saɔgwa ne katina yotu kɛ. Wuse kelma mesay dete tu ne yesɔ, kambɔ wete mumɔ ke njoka yun me nje gwe mesay keto su. Wuse kelma dete pele ne Kimɔ Tom Njambiyɛ nye wune. ¹⁰ Wune ne nguru wun ke duwe dete. Njambiyɛ sendi ke duwe nde, wuse jɔɔnama pupunate ke misi mene, jɔɔna ne ngben ke njoka yun kine kelɔ yija yasi te yi wuse yakama be ne mendeya kete na. ¹¹ Wune duwɔ sendi nde, wuse jɔɔnama sine bomɔ hene ke njoka yun nda yi saɔgwe ne mɔɔ jɔɔna nɔ bene bɔɔ kɛ. ¹² Wuse kitima wune nye wune deti ke temɔ. E wuse kobile lɛpɔ sendi nye wune nde, wune jɔɔnangwe nda yi Njambiyɛ kwadye kɛ. Yo Njambiyɛ te ne nguru wene ke jeba wune, nɛ wune nyij ke *Kandɔ dyene, be sendi ne meluksa mene.

¹³ Dete, wuse ke kɛ mbɔmbu yɛ nye sendi Njambiyɛ wosoko metu hene, keto ke wuse ma lɛpɔ melepi mene nye wune kɛ, e wune woke yo, jaye sendi nde, yo gbate melepi me Njambiyɛ, yeti melepi me mumɔ na. Wune wokuma jaye nde, yo gba dete, yo melepi me Njambiyɛ yi ke kelɔ mesay ke metemɔ mun, wune be tike temɔ ke yi Yesus baka. ¹⁴ Wune njɔɔ, wune saɔgwama ne kiya meyasi mete yi menjɔɔ me botu be Njambiyɛ, botu bete be ma tikɔ temɔ ke yi Krist Yesus saɔgwama nɔ ke Yuda kɛ. Bemanɔ bun tedya wune meɔne nda yi Beyuden tedya sendi ne ban kɛ. ¹⁵ Yo bo, Beyuden wo Nyangwe Kumande Yesus. Yo bo sendi wo botu be punja melepi me Njambiyɛ tedye sendi wuse nyangwe meɔne dudye wuse. Njambiyɛ yeti ke jaye bo na. Bo yeti ne ngij bene bomɔ na. ¹⁶ Bo ke petɔ wuse nde, wuse tɛ lɛpi Kimɔ Tom te yi jɔngwe nye botu bete be yeti Beyuden na. Bo kɛl dete, kambɔ botu bete me nje be ne jɔngwe te yi kpo ne kpo. Dete, metu hene bo ke kɛ mbɔmbu yɛ tonje mapi beya mekele man. Yasi wete, yɛ siyɔ nɔ, ngambi Njambiyɛ njɔ balɔ ke to yan.

¹⁷ Wune njɔɔ, ke be wuse, kande ke mɔɔ metu mete yi sine wune ma bakangwe nɔ kine meberna kɛ, temɔ su ndi ke yotu yun. Temɔ su deke ne pepere yɛ berɛ wune. Wuse ke kelɔ meyasi hene, nɛ wuse kɛ berɛ wune.

¹⁸ Yori yi wuse kwadya basidye kɛ pe yun kɛ. Gba mi Pol, mi bobuma kumɔ mɛnga yiba, e *Satan kele nde, wuse tɛ ken na. ¹⁹ Kome Nyangwe Kumande wusu Yesus ta nje kɛ, yo be nda ta kelɔ nde, wuse tɛma ke mbɔmbu wene kine njɔɔ ke misi? Yeti gba wune ta kelɔ nde, wuse tɛma dete na? Keto yo wune kele nde, wuse bɛki ne bibina temɔ ke meyasi mete yi nje mbɔmbu kɛ. Yo wune kele sendi nde, wuse bɛki ne mesosa, be ne dɔngwe te yi tedye nde, wuse laɔsama kɛ. ²⁰ Keto yo wune kele gbate nde, wuse bɛki ne meluksa, be sendi ne mesosa.

3 Yi kɛ nɔ mbɔmbu, wuse tɛ be se ne deti te yi diyɔ kine wokɔ kasi yun na. Yori yi wuse pesima nde, he ta diyɔ su bepɔ ke Aten, ² e wuse tome marɔ wusu Timɔte, yɔɔ e kele mesay me Njambiyɛ sine bo ke lɛpina Kimɔ Tom *Krist kɔ nde, a kɛn berɛ wune. Wuse kenja nye, na kɛ nye wune deti kite wune nde, wune kɛn

mbɔmbu tikɔ temɔ ke yi Njambiyɛ. ³ Wuse kelma dete, kambɔ ma nyangwe meɔne mete yi wuse saɔgwa nɔ ndana kɛ me nje kelɔ nde, banja ke njoka yun ndɛnsangwe. Wune ma duwe ne nguru wun nde, Njambiyɛ sima si kpo nde, wuse ta saɔgwa ne meyasi mete menɔri. ⁴ Sendi, ke ngimɔ te yi wuse bɔ nɔ sine wune kɛ, e wuse kande lɛpɔ nye wune nde, wuse ta saɔgwa ne nyangwe meɔne. Ma yoke yi dyanma kɛ, wune ma kobile duwe dete. ⁵ Yori yi mi kenja Timɔte nde, a kɛn berɛ, simande wune ndi ke kɛ mbɔmbu yɛ tikɔ temɔ ke yi Njambiyɛ, keto mi tɛ be ne deti te yi disima kɛ nɔ mbɔmbu kine wokɔ mɔɔ kasi yun na. Mi bɔ ke gwe kan nde, *Mɔ bobuna bomɔ me nje sebile wune, kambɔ mesay mete yi wuse kelma kɛ me nje gwe ne gbelate.

⁶ Ndana yo me kɛ mɔɔ metu yi Timɔte yɔkwɔ nɔ weri kɛ. A njɔ lɛpɔ kimɔ meyasi nye wuse ke kasi yun. A njɔ lɛpɔ nde, wune ke kɛ mbɔmbu yɛ tikɔ temɔ ke yi Njambiyɛ, wune ke kwadya take wuse metu hene. Sendi, wune ne yesidye berɛna su nda yi wuse gwe ne yesidye berɛna yun kɛ. ⁷ Wune njɔɔ, dete temɔ su ma weye ke kasi yun, keto wune ke kɛ mbɔmbu yɛ tikɔ temɔ ke yi Yesus, ko bekɔ nde, wuse ke mɔy nyangwe meɔne.

⁸ Ndana yotu su ma detɔ, keto wune ke kɛ mbɔmbu yɛ diyɔ ne ngbingim ke yi Nyangwe Kumande. ⁹ Ko nyangwe wosoko te yi wuse nye Njambiyɛ keto mesosa mete yi wune nye wuse ke temɔ ke mbɔmbu wene kɛ deke ne mbet ke misi musu. ¹⁰ Wuse ke ngweta ne Njambiyɛ ne temɔ su hene, diyɛ nye tu ne yesɔ nde, a nyɛki wuse deti, nɛ wuse basidye berɛ wune, nɛ wuse kɛ mbɔmbu yɛ tedye wune yasi te yi wune tɛ pa duwe ke kasi tikina temɔ te yi wune tike ke yi Yesus kɛ.

¹¹ Wuse ke ngweta ne Njambiyɛ Saɔgwe wusu nde, nye ne nguru wene nɛ Nyangwe Kumande wusu Yesus kɔmbila nje nye wuse, nɛ wuse kɛ pe yun. ¹² Nyangwe Kumande kɛl nde, mekwadya mun kɛn ndi kendɔ mbɔmbu. A kɛl nde, wune kwadyangwe kwɔ to te, kwadye sendi bomɔ hene nda yi wuse kwadye ne wune kɛ. ¹³ A nyɛki wune deti ke temɔ, nɛ metemɔ mun be ne te kine mendeya na, nɛ yo be pupunate ke mbɔmbu Njambiyɛ Saɔgwe wusu kome Nyangwe Kumande wusu Yesus ta nje bene botu bene hene kɛ.

Bekriten yâkangwe jɔɔna nan?

4 Wune njɔɔ, yɛ sidye nɔ, wuse ke kɛ mbɔmbu lɛpɔ nye wune nde, wuse ma tedye wune nda yi wune yâkangwe jɔɔna nɔ, nɛ Njambiyɛ woku mesosa ne wune kɛ. Yo gbate nde, wune me ke jɔɔna nda yite. Ma ko bekɔ dete, wuse ke lɛpɔ ngweta ne wune ndana ke diɔɔ Nyangwe Kumande Yesus nde, wune kɛl kwɔ yite. ² Wune ke kobile duwe meyasi mete yi wuse tedya wune ne diɔɔ Nyangwe Kumande Yesus kɛ. ³ Keto Njambiyɛ kwadyikwe nde, wuse tiki kelna beya meyasi me meneti maka, bakidye meyotu musu pupunate ke mbɔmbu wene, tikɔ kelna mewanja. ⁴ A kwadyikwe sendi nde, mumɔ hene ke njoka yun dɔkwe bakidye gba yotu te wene. A dɔkwe bakidye yo pupunate ke misi me Njambiyɛ dise yotu ne. ⁵ Mumɔ tɛ jaya nde, mewobo

mete yi membundɔ nam nye nda yi mekandɔ me botu bete be ti dúkwɛ Njambiyɛ kele kɛ na. ⁶ Kɛ meyasi menɔri, mumɔ tɪ sebila maŋ, ho kelɔ yiŋa beya yasi sunɔwɛ ne nye na. Keto Nyangwɛ Kumande ta tedye meɔnɛ nye botu bete be kele kwalɔ mekele mete yite baka. Wuse ma si leɔɔ nye wunɛ, ɛ wuse leɔɔ nde: Kpɛ! ⁷ Keto Njambiyɛ ti jébanɔwɛ wuse, né wuse joŋna ke mɔy kelna mekele me memi na. Yasi wete, a jébanɔwɛ wuse, né wuse tiki kelna beya meyasi me meneti maka bakidyɛ meyotu musu pupunate ke mbɔmbu wene. ⁸ Dete, mɔ te ɛ yeliyɛ melepi maka, a ti yélkwɛ mumɔ na, yasi wete, a yélkwɛ Njambiyɛ, nye ɛ nya sendi wunɛ Kimɔ Sisiŋ ne kɔ.

⁹ Wunɛ njɔŋ, wuse tí gwe ne keto mekana kenje wunɛ nde, wunɛ kwádyangwɛ nda bemaŋ na. Keto wunɛ ne nguru wun ma wokɔ nda yi Njambiyɛ ma tedye wunɛ nde, wunɛ kwádyangwɛ kɛ. ¹⁰ Yo gbate nde, wunɛ ke joŋna dete wunɛ benjɔŋ bun hene ke ndingele meneti me Maseduwan. Wunɛ njɔŋ, ko beko dete, wuse ke kite wunɛ nde, wunɛ kél kwá yite. ¹¹ Wunɛ nyéki sosu yí sá nje te yi joŋna ne te, nye temɔ ndi ke mekele mete yun ne nguru wun, kelɔ sendi mesay ne meɔɔ mun nda yi wuse lepima nye wunɛ kɛ. ¹² Nge wunɛ kele dete, botu bete be ti pa yeŋsa temɔ tikɔ ke yi Yesus baka ta jesɔ wunɛ. Sendi, wunɛ tí jɔmbɔ yaŋa ke bɔ mumɔ na.

Kasi njena Kumande wusu

Yesus Krist

¹³ Wunɛ njɔŋ, wuse yeti ke kwadyɛ nde, wunɛ díy ne yekere ke kasi botu bete be ma gwe baka na, ma wunɛ me nje be ne metake nda botu bete be yeti ne bibina temɔ ke yi Yesus baka. ¹⁴ Keto nda wuse ke tikɔ temɔ gbate nde, Yesus gwá nje womiyɛ kɛ, dete wuse ke tikɔ sendi temɔ nde, Njambiyɛ ta womiyɛ botu bete be ma gwe be tikima temɔ ke yi Yesus nda yi nye womiya ne Yesus kɛ. ¹⁵ Yasi te yi wuse ta leɔɔ ndana nye wunɛ kɛ, yo yasi te yi Nyangwɛ Kumande ne nguru wene lepima kɛ. Yo nde, ke *Yesɔ Nyangwɛ Kumande wuse botu bete be ta be ndi ne joŋ baka, ko wuse tí kandɛ kwá tikɔ botu bete be ma gwe baka na. ¹⁶ Keto Njambiyɛ ta bete men nde, meyasi kánda. He ta wokɔ men wete detina jaki wene, wokɔ sendi tɔŋna dɔmbiya Njambiyɛ. Ke ngimɔ te yite Nyangwɛ Kumande ne nguru wene ta siliyɛ wule dyobɔ. Komete, botu bete be gwá piŋ te yi bo ma yeŋsa temɔ tikɔ ke yi *Krist baka ta kandɛ womiyɛ. ¹⁷ Ke kɔŋte, wuse botu bete be ta be ne joŋ ke ngimɔ te yite baka, Njambiyɛ ta kanɛ wuse sine botu bete be womiya baka ke kulutu kɛ sangwa ne Nyangwɛ Kumande ke kwey. Dete, sine be Nyangwɛ Kumande ta díyɔ kpo ne kpo. ¹⁸ Ndana, mumɔ hene ke njoka yun wédyá temɔ jakɔɔ ne melepi maka.

⁵ Wunɛ njɔŋ, wuse tí gwe ne keto mekana kenje wunɛ ke kasi ngimɔ nè ke kasi metu mete yi meyasi mete ta dyá kete kɛ na. ² Keto wunɛ ne nguru wun ke kobile duwe nde, *Yesɔ Nyangwɛ Kumande ta ngbake wuse ngbaka nda yi mɔ guɔɔ nje nɔ ne tu kɛ.

³ Ke ngimɔ te yi bomɔ ta leɔɔ nde: «Yasi hene ne te, yaŋa yeti kél!» Yo ke ngimɔ te yite yi nyangwɛ kemiyɛ ta balɔ ke to yan ngbake bo nda yi kwana mɔy mɔ ngbake ne nyari kɛ. Ko mumɔ wete ne wete ke njoka yan tí diyɔ na. ⁴ Wunɛ njɔŋ, ke be wunɛ, wunɛ yeti nda botu bete be díyɛ ke yitil, né yesɔ te nje ngbaki wunɛ nda mɔ guɔɔ na. ⁵ Keto wunɛ hene botu be meyasi. Wunɛ botu be yesɔ. Wuse yeti botu be tu ho botu be yitil na. ⁶ Dete, wuse tí joŋnanɔwɛ nda botu bete be kwá ne jakɔ baka na. Yasi wete, wuse pɛm yasi. Sendi, wuse tí jeki nye temɔ ke meyasi na. ⁷ Keto botu bete be ya baka, bo yáki ne tu. Sendi, baka be gwe menjam baka, bo gwáki ne tu. ⁸ Ma wuse su botu be yesɔ, wuse bíya metemɔ musu ke meyasi. Wuse kɛn mbɔmbu tikɔ temɔ ke yi Yesus, be sendi ne temɔ mekwadya nda yi mumɔ leŋe ne lambɔ sumba dyambi yí petɔ ne beti dyene kɛ. Wuse béki ne bibina temɔ ke yi Yesus nde, a ta nye wuse joŋwɛ. Wuse béki ne bibina temɔ dete nda yi mumɔ bɔ ne guka sumba leŋe ke to kɛ nɔ dyambi kɛ. ⁹ Keto Njambiyɛ ti tɔke wuse nde, né wuse sangwa ne ngambi ne na, yasi wete, a kpoma nde, wuse ta be ne joŋwɛ te yi kpo ne kpo, keto Nyangwɛ Kumande wusu Yesus Krist. ¹⁰ Yesus Krist gwá gbate yi joŋwɛ ne wuse. Dete, ko beko nde, wuse béki ndi ne joŋ, ho nde, wuse ta si gwe, sine be Yesus ta joŋna kome nye ta nje kɛ. ¹¹ Ma yɔkɔ kíta jakɔɔ, yɔkɔ kama maŋ, na dɔku ke melepi me Njambiyɛ nda yi wunɛ kele kɛ.

¹² Wunɛ njɔŋ, wuse ke ngweta ne wunɛ nde: Wunɛ jési botu bete be kele mesay ke njoka yun baka. Yo Nyangwɛ Kumande tembidye bo nde, bo kɛ kita wunɛ.

¹³ Wunɛ kɔmbila jesɔ bo, kwadyɛ sendi bo, keto mesay mete yi bo kele kɛ. Wunɛ jɔŋnanɔwɛ ne te tandɛ yun.

¹⁴ Wunɛ njɔŋ, wuse ke kɛ mbɔmbu ngweta ne wunɛ nde: Wunɛ bamaŋwɛ ne botu bete be joŋna ne ndul ndul baka. Wuse ke ngweta sendi ne wunɛ nde: Wunɛ wédyá metemɔ me botu bete be gwe kan baka, kame baka be ne tekɔ baka. Wunɛ dísimaŋwɛ bomɔ hene.

¹⁵ Wunɛ díy ne sɔɔ, nge mumɔ kele beya yasi sunɔwɛ ne jakɔɔ, a tí yɔkidya kelɔ sendi beya yasi ne nye na. Yasi wete, wunɛ sáŋ nje te yi kelɔ kimɔ yasi metu hene tandɛ yun, kelɔ sendi dete sunɔwɛ ne bomɔ hene.

¹⁶ Wunɛ sɔsanaŋwɛ menɔmɔ hene. ¹⁷ Ne ngwétanɔwɛ ne Njambiyɛ metu hene. ¹⁸ Wunɛ nyéki Njambiyɛ wosoko ke meyasi hene te yi yakama dyá kɛ. Keto Njambiyɛ kwádyikwe nde, wuse kél dete ke joŋwɛ díyusu sine be Krist Yesus. ¹⁹ Wunɛ tí peti mesay me Kimɔ Sisiŋ na. ²⁰ Wunɛ tí yelkwe melepi mete yi botu be punja melepi me Njambiyɛ leɔɔ kɛ na. ²¹ Yasi wete, wunɛ nɛmba meyasi hene, bakidyɛ meyasi mete yi be kimɔte kɛ. ²² Wunɛ tiki kelna beya mekele hene.

²³ Njambiyɛ te ɛ nye tete kɔ kél nde, joŋwɛ díyun hene béki pupunate ke mbɔmbu wene. A bákidya metemɔ mun nè joŋwɛ díyun nè meyotu mun hene ne njololo kumɔ ke ngimɔ te yi Nyangwɛ Kumande wusu Yesus Krist ta nje kɛ. ²⁴ Yɔkɔ ɛ jeba wunɛ kɔ ta kelɔ yasi te yi nye ma kpo kɛ gbate, keto nye yɔkɔ ɛ tonje meyasi hene te yi nye kpo kɛ. ²⁵ Wunɛ njɔŋ, wunɛ ngwétanɔwɛ ne Njambiyɛ keto su. ²⁶ Wunɛ nyén benjɔŋ busu hene

wuse bo ne kimɔ temɔ te yi Njambiyɛ. ²⁷ Mi ke kobile
lɛɔ nyɛ wunɛ ne dɪnɔ Nyangwe Kumande nde: Wunɛ
tɔl mekana maka nyɛ benjɔɔ busu hɛnɛ. ²⁸ Ngikwa te yi

wulɛ ke yi Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist bɛn-
nangwe pɛ wunɛ.

2 TESALONIK

Mekana mete yɔkɔ, yo ndi Pol, mɔ tomun Yesus Krist kete yo. Yo mekana yibate yi nye ketima kenje bekriten be Tesalonik.

Ƙe mekana maka Pol ke kɛ mbɔmbu yɛ lɛpɔ kasi *Yesɔ Nyangwe Kumande. Yo nde, bekriten be Tesalonik nja be ne nyangwe menjangwe ke kasi Yesɔ Nyangwe Kumande. Yo nde, baɗa bomɔ ketima yiɗa mekana yɛ lɛpɔ nde, yesɔ te ma si kwɔ, yori yi Pol ke keto mekana maka yɛ wɛɗye ne temɔ yan nde, yo ja, yɛ nambɛ sendi ne meyasi mete yi ta kwarɗa kɛ ne kwet kwet nye bo.

Bosa mekana mete yi Pol ketima kenje bekriten be Tesalonik jɛki lɛpɔ nde, Krist ta kala nje yɛ nje by botu bene. Mekana yibate jɛki lɛpɔ kasi Yesɔ Nyangwe Kumande.

Wuse yakama baƙe mekana maka ke nyangwe menɗabiye yitai:

1. Kasi wɛɗya temɔ ke mɔy meɓɓe (kumte 1).
2. Kasi *Yesɔ Nyangwe Kumande nɛ kasi *Mɔ beya mekele (kumte 2).
3. Njena menɗite (kumte 2-3).

1 Yo mi Pol nɛ Silvɛ nɛ Timɔte, yo wuse ke keto mekana maka kenje wune njɗɗ botu bete be ma tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus Krist ke Tesalonik baƙa. Wuse kɛti kenje wune njɗɗ botu bete be wokuna ne Njambiyɛ Saɗɗwe wusu, wokuna sendi ne Nyangwe Kumande Yesus Krist. ² Da Njambiyɛ nɛ Nyangwe Kumande Yesus Krist kɛl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

³ Wune njɗɗ, wuse yaƙaɗɗwe nye Njambiyɛ wosoko menɗimɔ hene keto yun. Yo yakama nde, wuse kɛl dete, keto tikina temɔ te yi wune tike ke yi Yesus kɛ ke dɔkɔ dɔkɔ buɗyate kɛ nɔ mbɔmbu. Sendi, mekwadya mete yi mumɔ hene ke njoka yun by suɗɗwe ne beɓɔ kɛ ke dɔkɔ dɔkɔ kɛ nɔ mbɔmbu. ⁴ Dete, wuse ne nguru wusu ke lɛpina kine njɗɗ ke misi keto yun ke njoka menɗɗ me botu bete bari be ma tikɔ temɔ ke yi Njambiyɛ baƙa. Wuse lɛpinangwe dete, keto tiɗ te yi wune nɔ nɛ tikina temɔ te yi wune be nɔ ke yi Yesus ke mɔy nyangwe meɓɓe hene te yi bo tedye wune nɛ ke diɗɗ meɓɓe mete yi wune disima diɗɗ kete kɛ.

⁵ Yo ne nje meyasi menɗri yi Njambiyɛ tedye nde, a pɛsi meɛpi ne ngben. Ndana, wune ke saɗɗwa ne meɓɓe, keto wune ke jaye nde, Njambiyɛ nɔm bomɔ bene. Yo ne nje te yite yi Njambiyɛ ta pɛɓɔ nde, wune kɛpa botu bete be yakama ne kandɔ dyene yi wune saɗɗwa ne meɓɓe keto te kɛ. ⁶ Yo gbate nde, Njambiyɛ kɛl meyasi ne ngben. Dete, a ta yɔkidye tedye meɓɓe nye botu bete be tedye wune meɓɓe baƙa, ⁷ nye wune be diye ke diɗɗ meɓɓe ndana baƙa mewɛɗya sine wune kome Nyangwe Kumande Yesus ta punje yotu wule dyoɓɔ bene detina bejaki bene kɛ. ⁸ A ta nje ke mɔy wete bulam bulam lam dite nje tedye meɓɓe nye botu bete be yeti ke tikɔ temɔ ke yi Njambiyɛ baƙa nɛ botu bete be yeti ke beɗɗwe meɛpi mete yi Kimɔ Tom Nyangwe Kumande wusu Yesus lɛpɛ kɛ. ⁹ Yo nde, bo ta saɗɗwa ne nyangwe meɓɓe yambile kpo ne kpo lɔndunate ne mbj ne mbɔmbu Nyangwe

Kumande kine diɗɗ ke meluksa mete yi nyangwe deti ne nye kɛ na. ¹⁰ Bo ta diɗɗ lɔndunate ne mbj kome nye ta nje, nɛ bomɔ lukse nye keto bomɔ bene, nɛ bomɔ hene tɔndu nye keto botu bete be ta tikɔ temɔ ne nye baƙa. [Wune ta be yun ke njokate], keto wune tikima temɔ ke meyasi mete yi wuse ne nguru wusu duwɔ nje lɛpɔ nye wune kɛ. Meyasi hene ta kwarɗa dete ke nyangwe yesɔ te.

¹¹ Yo keto te yite yi wuse ngwɛta sendi ne Njambiyɛ menɗimɔ hene keto yun, diye Njambiyɛ wusu nde, a kɛl nde, wune jɔɗɗangwe yaka ne diɗɗ te yi nye jebama ne wune kɛ. Wuse ke diye nde, a tɔɗɗukwe kwadya kelna kimɔ mekele hene te yi wune kwadye kelɔ kɛ, tonje sendi meyasi mete yi wune kele kɛ, keto wune ke tikɔ temɔ ke yi Yesus. Wuse diya nde, a tɔɗɗukwe meyasi mete hene ne nyangwe deti ne. ¹² Dete, bomɔ ta lukse diɗɗ Nyangwe Kumande wusu Yesus keto yun. Sendi, bomɔ ta lukse wune keto ne. Yo ta kelna dete beɗɗwe ngikwa te yi Njambiyɛ wusu nɛ yi Kumande Yesus Krist.

Kasi Yesɔ te yi Nyangwe Kumande

2 Wune njɗɗ, ke kasi njena Kumande Yesus Krist nɛ ke kasi meɓaɗɗwa mene sine bo, wuse ke ngwɛta ne wune nde: ² Metemɔ mun tɛ beki ne habubu ke lɛpi te yi bo lɛpɛ nde, *Yesɔ Nyangwe Kumande ma dyɔ kɛ na. Ko mumɔ lɛpi nde, yo Sisiɗ Njambiyɛ lɛpɛ nye nye, ko bo lɛpi lɛpɔ ne numbu, ko bo kɛti keto yɛ lɛpɔ nde, yo wuse, wune tɛ gwaki wɔ yara na. ³ Ko mumɔ tɛ sebila wune ne yiɗa menje na. Keto wune dɔkwe nde, ngimɔ te yi bomɔ ta tumɔ kɗɗ lɔ dyambi ne Njambiyɛ kɛ ta pa kande dyɔ. Sendi, *Mɔ beya mekele kɔ ta pa kande punje yotu. Yo kponate nde, a ta yambile. Meyasi menɗri ta pa si kelna, ke kɗɗte, yesɔ te yi Kumande ta nje kete kɛ ma nje dyɔ. ⁴ Mɔ beya mekele kɔ, nye mɔ pendɔ, nye yɔkɔ ɛ teme lɔ dyambi suɗɗwe ne meyasi hene te yi bomɔ jeba nde Njambiyɛ, ho suɗɗwe ne

meyasi hene te yi bomɔ kanɛ. Nye ne nguru wene ta kwɔ, nyinɛ gba mbanjɔ Njambiyɛ diyɔ kete lepɔ ne nguru wene nde, nye Njambiyɛ.

⁵ Wunɛ ma leɲsa meyasi mete? 'Mi ti be ke lepɔ yo nye wunɛ ke ngimɔ te yi mi bɔ ndi sine wunɛ kɛ na? ⁶ Ma ndana, wunɛ duwɔ yasi te yi biye nde, meyasi mete ti yan kelna kɛ. Yo nde, *Mɔ beya mekele kɔ ta disɔ punje yotu ndi ke ngimɔ te yi Njambiyɛ kpoma kɛ. ⁷ Yasi wete ndana, deti kelna mebeyɔ yi bɔ sɔdyate kɛ ma kandɛ mesay mɛnɛ ke puyɛ. Yo ndi nde, meyasi mete ta disɔ kelna komɛ mɔ te ε biye yo kɔ ta jise kwɔ lɔndɔ. ⁸ Ma yo ke ngimɔ te yite yi mɔ beya mekele kɔ ta punje yotu yey. Komete, Nyangwe Kumande Yesu ta wo nye ne sosu te yi pundɛ ke numbu ne kɛ girise nye ne nyangwe deti meluksa te yi nye ta punje nje nɔ kɛ. ⁹ Mɔ beya mekele kɔ ta punje yotu ne deti te yi *Satan. A ta kelɔ nyangwe mekele wete wete tedye meyekambiyɛ, kelɔ sendi yinɔ nyangwe meyasi mɛ jɔ. ¹⁰ Dete, a ta kwɔ ne nje kelna kɔtu mekele hene yi sebile ne botu bete be ta yambile baka. Yo ta be dete ke yi botu bete, keto bo ti nye temɔ ke melepi mete yi lepe gbakasi ke kasi Nyangwe Kumande, nɛ bo jɔ na. ¹¹ Dete, Njambiyɛ ke tomɔ nyangwe deti kelna kɔtu mekele njese ke yotu yan, nɛ bo tiki temɔ ke melepi mɛ jɔ. ¹² Yo ta kwarɲa dete, nɛ bomɔ hene be ti tike temɔ ke melepi mete yi lepe gbakasi baka sɔngwa ne meɔnɛ, keto bo kpalma be ne mesosa ke kelna kɔtu mekele.

¹³ Wunɛ njɔn, ke be wuse, wuse yɔkanɔwe nye Njambiyɛ wosoko mɛngimɔ hene keto yun, botu bete be Nyangwe Kumande kwadyɛ baka. Wuse yɔkanɔwe nye Njambiyɛ wosoko, keto a tɔkuma wunɛ njombu yanɔ piɲɔ te yi nye ti pa kusɔ mbokɔ na, nɛ wunɛ be ne jɔngwe te yi kpo ne kpo. Wunɛ ta be ne jɔngwe te ne nje te yi Kimɔ Sisiɲ, nɛ wunɛ bakidye meyotu mun pupunate ke mbɔmbu Njambiyɛ. Wunɛ ta be sendi ne jɔngwe te ne nje tikina temɔ te yi wunɛ tike ke melepi mete yi lepe gbakasi ke kasi Nyangwe Kumande kɛ. ¹⁴ Njambiyɛ jebama wunɛ nde, nɛ wunɛ be ne jɔngwe te yi kpo ne kpo ne nje Kimɔ Tom te yi wuse lepima nye wunɛ kɛ. A jɛbanɔwe wunɛ, nɛ wunɛ be sendi ne meluksa mete yi Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist nɔ kɛ. ¹⁵ Dete, wunɛ njɔn, wunɛ diyɛ ne ngbingim kombile bakidye meyasi mete yi wuse tedya wunɛ kɛ kɛ nɔ mbɔmbu. Ko yike yi wuse lepima lepɔ ne numbu, ko yike yi wuse ketima keto kenje wunɛ kɛ. ¹⁶ Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist ne nguru wene nɛ Sangwe Njambiyɛ wusu kwadya wuse. Keto ngikwa ne, Sangwe Njambiyɛ wusu kelma nde, metemɔ musu bɛki ne te kpo ne kpo, kelɔ sendi nde, wuse bɛki ne bibina temɔ ne ngbik ke meyasi mete yi ta diyɔ kɛ. ¹⁷ Ndana, Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist ne nguru wene nɛ Sangwe Njambiyɛ wusu wɛdyɔ metemɔ mun, nye sendi wunɛ deti te yi kelɔ kimɔ yasi, ko ke mekele ko ke lepi te yi pundɛ ke numbu yun.

Pol nde, bo ngwɛtanɔwe keto yan

3 Wunɛ njɔn, mi ke lepɔ sidye nɔ nde: Wunɛ ngwɛtanɔwe ne Njambiyɛ keto su nde, melepi mɛ

Nyangwe Kumande nyɔnɔngwe nɛdɔ, nɛ bomɔ bɔnɔ yo kimɔte lukse Njambiyɛ nda yi yo kelna ke yun kɛ.

² Wunɛ ngwɛtanɔwe sendi ne Njambiyɛ, na jɔngwe wuse ke meɔ mɛ beya botu be nyalo, keto yeti bomɔ hene tike temɔ ke Kimɔ Tom te yi wuse lepima kɛ na. ³ Ko bɛkɔ dete, yasi te yi Nyangwe Kumande si kpo nde, a ta kelɔ kɛ, a ti diyɛ kinɛ tonje yo na. Dete, a ta nye wunɛ deti bakidye sendi wunɛ, kambɔ ne *Mɔ beya mekele kɔ. ⁴ Nyangwe Kumande ke nye sendi wuse deti nde, wuse bɛki ne bibina temɔ ke yun nde, wunɛ ke kelɔ meyasi mete yi wuse lepima nye wunɛ kɛ, be sendi ne bibina temɔ nde, wunɛ ta kelɔ dete kɛ nɔ mbɔmbu. ⁵ Nyangwe Kumande kɛlɛ nde, wunɛ nyɛki metemɔ mun ke duwɔ mekwadya mete yi Njambiyɛ kwadya ne wunɛ kɛ, disima meyasi nda nye *Krist.

Bekriten yɔkanɔwe kelɔ mesay

⁶ Wunɛ njɔn, wuse ke kobile lepɔ nye wunɛ ne diɲo Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist nde: Wunɛ bɔkanɔwe ne mɔ njɔn wunɛ hene ε jɔnɔna ne ndul ndul kinɛ beɲgwe meyasi mete yi wuse tedya nye kɛ na. ⁷ Ndana, wunɛ ne nguru wunɛ ke duwe yasi te yi wunɛ yɔkanɔwe kelɔ yi jɔnɔna nɔ nda wuse, keto yi wuse jɔnɔna nɔ ke njoka wunɛ kɛ, wuse ti jɔnɔna ne ndul ndul na. ⁸ Sendi, ko wuse ti diyɛ wete mumɔ nde, a nyɛki wuse medye ne gbelate na. Yasi wete, wuse dikima kelɔ mesay wɔndɔ biriki sana tu nɛ yesɔ, kambɔ wete mumɔ ke njoka yun mɛ nje gwe mesay keto su. ⁹ Yi wuse kelma dete kɛ, yeti nde, wuse ti be ne deti te yi diyɛ yinɔ yanɔ ke meɔ mun na. Yasi wete, wuse kwadya kelɔ dete, nɛ wunɛ beɲ nda yi wuse jɔnɔna nɔ kɛ kelɔ nda wuse. ¹⁰ Yo dete, ke yi wuse bɔ nɔ ke yun kɛ, ε wuse kobile lepɔ nye wunɛ nde, ngɛ mumɔ ti kwadyɛ kelɔ mesay na, a ti dyenɔngwe sendi na. ¹¹ Yo nde, wuse ke wokɔ nde, banɔ bomɔ ke njoka yun ke jɔnɔna ne ndul ndul kinɛ kelɔ mesay na, yasi wete, bo diyɛ ndi nyena numbu ke melepi mɛ besɔ. ¹² Dete, wuse ke kobile lepɔ nye botu bete be jɔnɔna dete baka, kite sendi bo ne diɲo Nyangwe Kumande Yesu Krist nde, bo kɛlɛ mesay ne te ne meɔ man yi dyena nɔ. ¹³ Wunɛ njɔn, ke be wunɛ, wunɛ ti kati kelna kimɔ yasi na. ¹⁴ Ndana, ke wete mumɔ ke njoka yun diyɛ kinɛ beɲgwe yasi te yi wuse lepe kenje wunɛ ke mɔy mekana maka na, nɛ wunɛ bɛnɔ nye kimɔte. Nɛ wunɛ pɔnɔ tumɔ kɔnɔ ne nye, nɛ njɔn te biye nye. ¹⁵ Yasi wete, wunɛ ti beɲa nye nda mɔ pendɔ wunɛ na, yo nde, wunɛ kɛta nye nda yi wunɛ yakama kite ne maɲ wunɛ kɛ.

Njena lepi

¹⁶ Ndana, Nyangwe Kumande te ε nye tete kɔ nyɛki wunɛ tete ne nguru wene metu hene nɛ ke meyasi hene. Nyangwe Kumande diyɛ pɛ wunɛ hene. ¹⁷ Mi ke nyenɔ wunɛ, gba mi Pol ne gba bɔ mbe. Yo ne njel bɔ meketi te yike ke siyna mekana membe hene yi tedye nde, yo mi lepina. Yo nda yike yi mi diki keto. ¹⁸ Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist kɛlɛ ngikwa ne wunɛ hene.

1 TIMŌTE

Yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist ketε mekana mete yɔkɔ kenje Timote. Yo bosa mekana mete yi nye ketima kenje nye kε. A ke jeba nye nde Mɔnɔ wene, keto yo nye tedye nye meyasi ke kasi tikina temɔ ke yi Kumande Yesus Krist. Enis, nyaŋgwe ne Timote bɔ ŋgɔndu Yuden, a bɔ ke beŋgwe nje Njambiyε budyate. Saŋgwe wene bɔ mɔ Begrek. Pol dɔl Timote ke kendi yibate yi nye kɔ nɔ kε pelna Kimɔ Tom kε. E Timote kande mesay bene nye ne tεle tεle kε nɔ.

Mekana mete jεki tedye nda yi kriten yɔkanŋwe jɔŋna nɔ ke mɔy misɔn kε. Yo ke njoka mekana mete yi tedye nda yi botu bete be kende ne njɔŋ bekriten yɔkanŋwe kelɔ mesay kε.

Wuse yakama ba ke mekana maka ke meŋgabiye yitan jɔ yiba:

1. Wuse dɔy ne sɔsɔ ne kɔtu tedya meyasi (kumte 1).
2. Pol ke lepɔ kasi ne ne ŋguru wene, kite sendi Timote (kumte 1).
3. Kasi meŋgweta nε kasi tεri bomari ke mɔy njɔŋ bekriten (kumte 2).
4. Tεri botu bete be kende ne njɔŋ bekriten baka (kumte 3).
5. Tεri kpasa mɔ mesay me Yesus Krist (kumte 4).
6. Mesay mete yi kpasa mɔ mesay me Yesus Krist yɔkanŋwe kelɔ kε (kumte 5).
7. Meŋgite mete yi beŋe kpasa mɔ mesay me Yesus Krist (kumte 6).

1 Yo mi Pol ketε mekana maka. Mi mɔ tomun Krist Yesus nda yi Njambiyε bene Krist Yesus lepima nde, mi bεki kε. Yo Njambiyε te jɔŋgwe wuse. Yo sendi Krist Yesus yi wuse be ne bibina temɔ ke yene. ² Timote, mi kεti mekana maka kenje we, we gba mɔnmbε, keto we sendi ke tikɔ temɔ ke yi Yesus Krist. Da Njambiyε nε Nyaŋgwe Kumande wusu Krist Yesus kεl ŋgikwa ne we. Bo gwaki ŋgwete yɔ, nye sendi we tete.

Kasi botu bete be tedye

kɔtu meyasi baka

³ Mi ke lepɔ nye we nde: Diyɔ ke Efes nda yi mi ma lεpi nye we ke ŋgimɔ te yi mi kwanma nɔ kε pele Maseduwan kε. Diyɔ ndi mate, nɔ lεpi kimote nye baŋa bomɔ nde, bo tɔ ken mbɔmbu yɔ tedye yɔŋa meyasi dele na. ⁴ Lepɔ nye bo nde, bo tɔ ken mbɔmbu yɔ nye sosu yan ke yaw yaw mekanɔ nε ke kasi mekana mete yi ne ŋgbenje ŋgbenje medɔnɔ me bebaba kete kε na. Meyasi menɔri kpɔl kelɔ ndi nde, metandɔ dyaŋ. Yo yeti ke kame yaŋa ke mesay mete yi Njambiyε sima kpo yɔ jɔŋgwe ne bomɔ kε na. Wuse dɔkwe mesay mete ne nje tikina temɔ te yi wuse tike ke yene kε. ⁵ Yasi te yi we yɔkanŋwe lepɔ kε, yo kasi mekwadya mete yi wule ke pupuna temɔ, wule sendi ke temɔ te yi ne te nε ke tiki-na temɔ ke yi Njambiyε kine likisi na. ⁶ Baŋa bomɔ sima tumɔ kɔŋ ne meyasi menɔri kpɔlɔ jatɔ ke metandɔ mete yi abalmba. ⁷ Bo ke kwadye tedye yotu nde, bo nyaŋgwe botu be tedya membonŋa me Njambiyε. Yasi wete, bo yeti ke duwe yasi te yi bo lepε nε yasi te yi bo jaye ne saŋsaŋ nde, yo ke nje kε na. ⁸ Ma wuse duwɔ nde, membonŋa me Njambiyε kimote, ŋge mumɔ kele nda yi bo lepε kε. ⁹ Wuse dɔkwe nde, Njambiyε tɔ tembidye

membonŋa keto ŋgbenj bomɔ na, yasi wete, a tεmbidya membonŋa keto beya botu bete be jɔŋna kine beŋgwe membonŋa baka. A tεmbidya sendi yo keto botu be mbandɔ, keto botu bete be kele detina to suŋgwe ne nye baka nε keto botu be mebeyɔ. A tεmbidya yo keto botu bete be gbute ne nye baka nε botu bete be yeliye meyasi me Njambiyε baka. A tεmbidya sendi yo keto botu bete be wo besaŋgwe ban nε benyaŋgwe ban nε keto botu bete be wo besɔ bomɔ baka. ¹⁰ Njambiyε tεmbidya sendi membonŋa keto botu be kelna mewanja, keto bembam bete be kele wanya tande yan bembam, ho boma bete be kele wanya tande yan boma nda yi mbam diyε nɔ bene nyari kε. A tεmbidya yo keto botu bete be dyaŋgwe besɔ bomɔ nda bebala baka nε keto botu be jɔ. A tεmbidya sendi yo keto botu bete be kinja yotu yɔ sebile ne besɔ. Njambiyε tεmbidya membonŋa keto bomɔ hene be tedye yɔŋa yasi dele tikɔ yene baka. ¹¹ Tedya yasi te yi mi lepε nɔ waka kε, yo ke mɔy Kimɔ Tom te yi nye kaŋma nye mi kε. Kimɔ Tom te ne meluksa mete yi wule pele yi Njambiyε. Menyɔŋ hene wɔla pele yene.

Pol ke nye Njambiyε wosoko

keto ŋgikwa ne

¹² Mi ke nye Nyaŋgwe Kumande wusu Krist Yesus wosoko, keto a nya mi deti ke mesay mete yi mi kele kε. Sendi, a beŋma nde, a yakama be ne bibina temɔ ne mi yɔ tembidye mi nde, mi kεl mesay mene. ¹³ A tɔkuma mi, ko beko nde, ne mbɔmbu mi dikima lepɔ lεpi gbutu suŋgwe ne nye, beŋgwe botu bene yɔ tedye bo nyaŋgwe mebonne. A tɔkuma mi, ko beko nde, mi bɔ mɔ beya to suŋgwe ne besɔ. Yasi wete, a gwɔ ŋgwete wombe, ke-

to mi dikima kelb yasi tukute kine duwe na, mi ti tike temo ke yene na. ¹⁴ Ma ngikwa te yi Nyangwe Kumande wusu kpalma nje kwā to te, a kelma nde, mi tiki temo ke yene, nye sendi mi temo te yi mekwadya, keto sine be Krist Yesus sangwate. ¹⁵ Lepi te yi mi ta lepo ndana ké yakama nde, bomo tiki temo kete jaye sendi yo ne temo yan hene. Yo nde: Krist Yesus njā ke meneti maka yí nje jongwe botu be mebeyo. Ke njoka botu bencri, yo mi be tokondo te. ¹⁶ Yasi wete, Krist Yesus gwā ngwete wombe, mi mo te e ba tokondo mebeyo ko. A kelma dete yí tedye bomo nde, a ne gbisa budyate. A kelma sendi dete ne mi yí kame ne botu bete be ta tiko temo ke yene yí be ne jongwe te yi kpo ne kpo. ¹⁷ Bomo lúksa sombile Kumande te e ti gwáki ko. A ne jon kpo ne kpo. Nye mo te yi bomo yeti ne deti te yi benje na. Siya Njambiyé ndi nye nyepo, *amen.

¹⁸ Timote monmbé, mi ke kanje mēlepi maka ndana nye ke moy mebo mo nda yi botu be punja mēlepi me Njambiyé kikima lepo ne mbombu ke kasi yo ké. Biya yo ne kon kon, né we lu dyambi kimote. ¹⁹ Ken mbombu yí tiko temo ke yi Njambiyé, be ne temo ne te. Baŋa bomo tikima nje te yite, e tikina temo te yi bo ba no ké si yambile. ²⁰ Ke njoka botu bencri Himene bene Aleksandere ba sendi kete, e mi kanje bo nye ke mebo me *Satan, simande yo ta nye bo dyan, ma bo nje ké mbombu yí gbuto ne Njambiyé.

Kasi mengweta keto bomo hene

2 Ma wune njon, ke yasi hene, bosa yasi te yi mi lepe nde, wune kanda kelb ké, yo nde: Wune diya Njambiyé meyasi, ngweta ne nye, jaba keto bomo hene, nye sendi nye wosoko keto yan hene. ² Wune ngwētangwe ne nye keto bekumande ne keto bomo hene te be diye ne beso baka, simande wuse ta jonna ne te kine menjangwe na, jeso Njambiyé ke menje hene, jonna kimote diise yotu. ³ Nge wune ngweta dete, yo kimote, yo ke nye Njambiyé te e jongwe wuse ko mesosa. ⁴ A kwadyikwe jongwe bomo hene, kwadye sendi nde, bomo hene dukwe gbakasi. ⁵ A kwadyikwe dete, keto Njambiyé ndi wete ne wete. Sendi, ke njoka Njambiyé bene bomo, yo ndi ne mumo wete ne wete e kele mesay me njunjo ke njoka yan. Yo Krist Yesus e njā nje be mumo ko. ⁶ A nya yotu ne ne nguru wene yí kolo ne bomo hene. Yo yite tedye bomo nde, Njambiyé kwadya jongwe bo ke ngimo te yi nye pesima ké. ⁷ Dete, Njambiyé tembidya mi nde, mi bêki mo pēna Kimō Tom, mi bêki mo tomun wene. Mi lépi gbakasi, mi yeti ke kelb jā na. A nya mi say tedya kasi tikina temo ne kasi gbakasi nye botu bete be yeti Beyuden baka. ⁸ Dete, mi kwadyikwe nde, ke membey hene bambam ngwētangwe ne Njambiyé kanje mebo kenje kwey ne pupuna temo kine ngambi kine dyan te yi metando na.

Kasi mesay me bomari

ke njoka bekriten

⁹ Mi kwadyikwe sendi nde, bomari lēŋa melambo mete yi ta diise bo. Bo lēŋa melambo mete yi ta yaka ne bo, yeti yí tedya yotu na. Bo tī boya meto yí dale ne temo bomo na. Bo tī lēŋa meyasi mete yi bo kele ne lor ho ne diyaman ho lēŋe meyasi mete yi dye budya moni ké na. ¹⁰ Yasi wete, melengwe me kondukwe te yan kpāl nje be kelna kimō mekele nda yi boma bete be tedye nde, bo ke kambō Njambiyé yākanŋwe kelb ké. ¹¹ Bomari yākanŋwe lēŋwe meto diyo ne sem ke ngimo te yi bo tedye bomo mēlepi me Njambiyé ké. ¹² Mi yeti ke jaye nde, nyari tēdyā yasi ho kelb yasi kwā to mbam na. Yasi wete, a diyo ne sem. ¹³ Keto Njambiyé kandima kusō Adam mbombu, ke konje Eva. ¹⁴ *Satan ti ma sébila Adam na, a sébila Eva, e nye yangile mbonŋa Njambiyé. ¹⁵ Ma yo nde, Njambiyé ta jongwe nyari, keto a ta ja bonosike. Njambiyé ta jongwe nye dete, nge nye ké mbombu tiko temo ke yene, kwadye beso bomo, bakidye yotu pupunate ke mbombu wene kine tedya yotu na.

Kasi teri botu bete be kende

ne bekriten baka

3 Lepi te yi mi ta lepo ndana ké, gbakasi. Yo nde, nge mumo kwadye be mo te e kende ne njon botu be Njambiyé, yite mo te gōroma kpasa mesay. ² Mo te e kende ne njon botu be Njambiyé ko tī beki ne yija mejoko te yi bo yakama ndeye nye kete na. A bêki ndi ne nyari wete. A tī jeki nye temo ke meyasi na. A bêki mo te e biye temo ne, diise sendi yotu ne. A bêki sendi mo te e byo bomo kimote ke mbey ne, be sendi kpasa mo tedya yasi. ³ A tī beki bala menjam ho mo metumbo na. A bêki te mumo. A tī beki mo saŋna waw ho mo kwadya moni na. ⁴ A bêki mo te e duwe bakidye ngbak ngbak botu be ty dyene kelb nde, bono bene wōkunangwe ne nye ne jese hene. ⁵ Keto nge mumo ti duwe bakidye ngbak ngbak botu be ty dyene, a má nje kelb ba nan yí bakidye ne njon botu bete be tike temo ke yi Njambiyé baka? ⁶ A tī beki mo te e yensama temo ndi kwey kwey na, yite a ta susule yotu, o bēŋa, lepi má biye nye nda yi biyima ne *Kum beya mekele ké. ⁷ Yo diya sendi nde, botu bete be yeti ke tiko temo ke yi Kumande Yesus baka jāya mo te, kambō bo me nje yeliye nye, o bēŋa, a balma ke mepondo me *Kum beya mekele.

⁸ Bediyakere disikwe sendi yotu yan. Bo tī beki ne dyem yiba nda ngombu na. Bo tī jeki dye menjam na. Bo tī kwan ne beya menje yí sombo ne moni na. ⁹ Bo jāya, nye sosu ke lepi te yi Njambiyé punja ké ne pupuna temo. ¹⁰ Bo pāŋ pa kande bobē sendi bo, ke konje, bo má nje kande yey mesay man nda bediyakere, nge be nde, bo kine mono beya yaŋa te yi bo yakama lepina ne bo kete na. ¹¹ Boma bete be kele say bediyakere baka yākanŋwe diise sendi yotu yan. Bo

tî beki botu be kutu na. 'Bo tî jeki nye temɔ ke meyasi na. 'Bo tɔnjukwe meyasi hene kumɔ njena. ¹² Ke yi bem-bam, mumɔ hene bēki ndi ne nyari wete. 'Bo yākaŋgwe mbo bɔɔ ban nē ngbak ngbak botu be tɔ dyan kimɔte. ¹³ Bedyakere bete be kele mesay man kimɔte baka, bomɔ ta jesɔ bo. Bedyakere bete má lepɔ sendi kasi tikina temɔ te yi wuse tike ke yi Krist Yesus ké kine wɔ na.

Kasi nyanɔgwe yasi te yi Njambiyɛ

punja ké

¹⁴ Mi ke keto meyasi maka kenje we. Mi ne bibina temɔ nde, mi ta kē berɛ we nedɔ. ¹⁵ Ma nge we ti berɛ mi nedɔ na, mekana maka ta tedye nda yi we yākaŋgwe jɔŋna nɔ ke mɔy *Kandɔ Njambiyɛ ké. Kandɔ te, yo njɔŋ botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus baka. 'Botu bete wókunangwe ne Njambiyɛ te ε ne jɔŋ kɔ. 'Bo ke lepɔ kasi gbakasi sukɔ yo nda yi saŋgwe kondu suke ne tɔ ké. ¹⁶ Wuse ke jaye gbate nde, kpasá lepi te yi Njambiyɛ sɔɔya ne mbɔmbu ké gba nyanɔgwe yasi budyate. Yo ke tedye wuse nda yi wuse yākaŋgwe jɔŋna nɔ sine be Njambiyɛ. Kpasá lepi te, yo nde: A njá yensa be gba mumɔ ne mēbundɔ. Kimɔ Sisiŋ tedya nde, a ne ngberɛ. 'Bejaki be Njambiyɛ berɛma gba nye. 'Bomɔ pelma kasi ne nye botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ baka. 'Botu be meneti maka tikima temɔ ke yene. Njambiyɛ njá yɔkidye nye kenje dyobɔ ke mbey meluksa.

Kasi kpasá mɔ mesay me

Yesus Krist

⁴ Kimɔ Sisiŋ ke kobile lepɔ nde: Yí kē nɔ ke siyna mbokɔ, banja bomɔ tí tikɔ se temɔ ke yi Njambiyɛ kē nɔ mbɔmbu na. 'Bo ta nye metɔ ke melepi mete yi mesisiŋ me já lepe ké nē ke meyasi mete yi beya mesisiŋ tedye ké. ² 'Botu be lepina ne likisi nē já baka ta jatidyɛ bo ke beya nje. Metemɔ man me deke ne biŋbili nda bo duma yo ne yaki. ³ 'Botu bete ke kidye bo nde, bo tî boŋ boma na, bo tî dyaki yiŋa meyasi na. Ma Njambiyɛ kusuma meyasi mete, né botu bete be tike temɔ ke yene duwe sendi kasi gbakasi baka dye yo ne nyena ne wosoko. ⁴ Ma yasi hene te yi Njambiyɛ kusuma ké kimɔte. Yaŋa te yi mumɔ yakama paye ke njoka te yeti na, siya te ndi nde, mumɔ bōŋ yo ne nyena Njambiyɛ wosoko. ⁵ Meyasi mete hene me kimɔte ke mbɔmbu wene, keto melepi mene nē menɔweta ke pupudye yo.

⁶ Nge we tedye dete nye bemaŋ busu, we ta be kpasá mɔ mesay me Krist Yesus, we má dɔkɔ ke nje Njambiyɛ kē nɔ mbɔmbu keto melepi me Njambiyɛ yi kele nde, mumɔ tiki temɔ ke yene ké. Sendi, keto we ke bengwe ngberɛ yasi te yi bo tedya we ké kimɔte. ⁷ Pupa metɔ ke yaw yaw mekanɔ mete yi berɛ ndi kasi jɔŋgwe te yi meneti yi njombu bomari diki yekidyɛ ké. Yasi wete, kpalɔ nye sosu yo hene yí jɔŋna nda yi Njambiyɛ kwadyɛ ké. ⁸ Kelɔ dete, keto ngbɔkisa yotu hene te yi mumɔ yakama kelɔ yí bɔ ne deti ké yeti ke kame nye

ɔkɛ na. Yasi wete, nge mumɔ jɔŋna nda yi Njambiyɛ kwadyɛ, yite ke kame nye ke menje hene. Yo ke kelɔ nde, Njambiyɛ nyēki wuse jɔŋgwe ndana nē ke metu mete yi nje mbɔmbu ké. ⁹ Lepi te yi mi ta lepɔ ndana ké yakama nde, bomɔ tiki temɔ kete, jaye sendi yo ne temɔ yan hene. ¹⁰ Yo keto te yite yi wuse kele mesay wɔndɔ biriki lɔ dyambi, keto wuse ne bibina temɔ ke yi Njambiyɛ te ε ne jɔŋ kɔ. Yo nye ke jɔŋgwe bomɔ hene, jekɔ kwá kwangɔ botu bete be tike temɔ ke yene baka. ¹¹ Kombila pele meyasi maka kē nɔ mbɔmbu tedye sendi yo hene. ¹² We tî jaya nde, mumɔ yēlkwe we, keto we ndi mɔɔnsike na. Kelɔ nde, botu be Njambiyɛ jōŋnanɔgwe nda we. Yo ta wule ke ndapi yo, ke jɔŋgwe dɔɔ nē ke mekwadya mete yi we kwadyɛ ne bo ké. Yo ta wule sendi ke tikina temɔ te yi we tike ke yi Njambiyɛ nē ke pupuna temɔ te yi we nɔ ké. ¹³ Nyekɔ temɔ yo ke tɔlna mekana me Njambiyɛ ke ngil, ke kitina bomɔ nē ke tedya yan meyasi kumɔ ke ngimɔ te yi mi ta dyá ké. ¹⁴ We tî yelkwe jen te yi Njambiyɛ kelma ngikwa nye ne we ké na. A nya we yo ne nje yasi te yi botu be punja melepi mene lepima ké, ne nje kasa meɔɔ te yi njɔŋ be-tomba kasa ke yotu yo ké. ¹⁵ Ndana yey, nyekɔ temɔ yo nē ndingele jɔŋgwe dɔɔ hene ke kelna meyasi maka, né bomɔ hene berɛ nda yi mesay mɔ dɔke dɔkɔ kē nɔ mbɔmbu ké. ¹⁶ We ne nguru wɔ, pemɔ jɔŋgwe dɔɔ kimɔte nē yasi te yi we tedye sendi ké. Kelɔ dete ne tiŋ, keto nge we kele dete, we ta jɔŋgwe yotu yo ne nguru wɔ, jɔŋgwe sendi botu bete be woke yasi te yi we lepe ké.

Kasi kitina betomba nē bekusɔ

nē bebala

⁵ We tî bamaŋgwe ke to tomba na. Yasi wete, lepinangwe nye nye teteke nda nye sɔŋgwe. 'Berɛ begwanɔ nda bemɔŋ. ² 'Berɛ goto boma nda benyɔŋgwe, berɛ bengɔndu ne pupuna temɔ nda bedyɔmbu bɔ. ³ Jesɔ bekusɔ boma bete be jɔŋna nda faŋ bekusɔ baka. ⁴ Nge kusɔ nyari be ne bɔɔnsike ho be ne benday, nē bɔɔ bete pāŋ pa jekɛ kelna ngay sungwe ne ngbak ngbak botu be tɔ dyan, yɔkidye sendi meɔkwa mete yi botu bete be jama bo kelma ne bo ké, keto Njambiyɛ bēŋa yite kimɔte. ⁵ Kusɔ nya te ε jɔŋna nda faŋ kusɔ jɔŋna ndi nyepɔ kɔ ke nye bibina temɔ ne ke yi Njambiyɛ. A ke kelɔ tiŋ te yi diyɛ Njambiyɛ meyasi ngweta ne nye tu nē yesɔ. ⁶ Ma yɔkɔ ε jɔŋna ke nyem nyem jɔŋgwe kɔ me munte, ko bekɔ nde, a ne jɔŋ. ⁷ Kombila pele dete nye bo, ma bo me nje kelɔ yiŋa yasi te yi mumɔ yakama ndeye bo kete. ⁸ Nge mumɔ ti kobile bakidyɛ bejadyɛ bene, jekɔ kwá kwangɔ ngbak ngbak botu be tɔ dyene kimɔte na, yite téɔya nde, a payma tikina temɔ te yi nye bɔ nɔ ke yi Njambiyɛ ké. Mumɔ nda mbete ngboro kwá mɔ te ε yeti ke tikɔ temɔ ke yi Njambiyɛ kɔ. ⁹ Ke njoka bekusɔ boma bete yi bo yākaŋgwe kame baka, we ta keto dɔnɔ kusɔ te ε me ne mesew kamotan jɔ kamɔ wete kɔ. We ta keto dɔnɔ dyene, nge be nde, a bɔ ndi ne mbam wete ke jɔŋgwe dyene. ¹⁰ Sendi,

ngɛ bɛ nde, bomɔ dikima jayɛ mekele mɛnɛ, ngɛ bɛ nde, a duwɔ bakidyɛ bɔnɔ bɛnɛ kimɔtɛ, bɔ bomɔ kimɔtɛ kɛ mbɛy nɛ, wɛyɛ mekol mɛ botu bɛ Njambiyɛ, kame botu bɛ ngwɛtɛ ho kelɔ yɪŋa kwalɔ kimɔ mekele hɛnɛ, wɛ mɔ ketɔ dɪnɔ dyɛnɛ. ¹¹ Ma wɛ tɪ keti dɪnɔ bekusɔ boma betɛ bɛ ndi bɛngɔndu baka na, ketɔ kome mɛwobɔ ta dya bɔ kɛ, bɔ ta tumɔ kɔŋ nɛ *Krist gɔsɔ nje mɛgwaki. ¹² ɔ bɛŋa, lɛpi balma kɛ to yan, ketɔ bɔ tikima yasi te yi bɔ sima kpo kwey kɛ mbɔmbu Njambiyɛ nde, bɔ ta kelɔ mɛsay nyɛ nyɛ kɛ. ¹³ Sendi, dyem ta si kanje bɔ, bɔ mɔ nje bɛ nda njɛkɔ yombila kɛ metɔ nɛ metɔ. Yeti ndi dyem nyɛpɔ na, ndapi tɪ duwɛ kɛ numbu yan na, bɔ ta nyɛ numbu kɛ mɛlɛpi mɛtɛ yi ti bɛŋa bɔ kɛ, lɛpɔ mɛlɛpi mɛjanji kɛ nɔ. ¹⁴ Dete, mi gɔru nde, bekusɔ boma betɛ bɛ ndi bɛngɔndu baka kɛn mɛgwaki, bɛ nɛ bɔnɔsikɛ, kombile kɛndɔ nɛ tɔ dyan, ma botu betɛ bɛ bɛnɛ wusɛ baka mɛ nje kwɛdya nje te yi lɛpina bɛyate nɛ wusɛ. ¹⁵ Mi lɛpi dete, ketɔ baŋa kɛ njokate ma duwɛ kɛ ngbɛŋ nje kpalɔ bɛngwɛ *Satan. ¹⁶ Ngɛ mbanja nya te ɛ tikɛ temɔ kɛ yi Krist kɔ bɛ nɛ baŋa bekusɔ boma nde, bɔ bejadyɛ bɛnɛ, na kama bɔ yɪ sonɛ nɛ mapi te yite kɛ to njɔŋ botu betɛ bɛ tike temɔ kɛ yi Kumande Yesus baka, nɛ njɔŋ botu betɛ bɛ nɛ deti te yi kame bekusɔ boma betɛ bɛ jɔŋna nda faŋ bekusɔ baka.

¹⁷ Betomba mbanjɔ Njambiyɛ bɛ kɛndɛ kimɔtɛ nɛ njɔŋ botu bɛ Njambiyɛ baka yakama nde, bɔ lɔksa bɔ mɛŋga yɪba, jɛkɔ kwɔ kwanɔ baka bɛ nyɛ sosu kɛ lɛpina mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nɛ kɛ tɛdyate kɛ nɔ baka. ¹⁸ Yo dete yi mekana mɛ Njambiyɛ lɛpɛ nde: «Wɛ tɪ kanja numbu nday piŋɔ te yi nyɛ kɛ kelɔ mɛsay mɛ natina nyambi yɪ baka nɛ kɔpu te nɛ njɔsɔ te kɛ na.» Kɛ yɪŋa mbɛy, yo lɛpi sendi nde: «Mɔ mɛsay yɔkanɔwɛ dye nduku mɛsay mɛnɛ.» ¹⁹ Ngɛ wɛtɛ mumɔ nje sɔmɛ wɛtɛ tomba mbanjɔ Njambiyɛ nde, a kelma yɪŋa bɛya yasi, wɛ tɪ yaki jayɛ kinɛ nde, bomɔ yɪba ho yitati bɛ dɪyima kɛ mbɛy te lɛpi sendi dete na. ²⁰ Ndeya botu betɛ bɛ keke bɛya yasi baka kɛ misi mɛ bomɔ hɛnɛ, nɛ bukwe botu te bari nje kambi kelna bɛya yasi sendi. ²¹ Mi kɛ kombile lɛpɔ nyɛ wɛ kɛ mbɔmbu Njambiyɛ, kɛ mbɔmbu Krist Yesus nɛ kɛ mbɔmbu bejaki betɛ bɛ Njambiyɛ tɔkuma baka nde: Kelɔ nda yi mi lɛpɛ nyɛ wɛ kɛ. Wɛ tɪ dɪy kɛ kɔŋ mumɔ ho gwe mɛri misi mɛ mumɔ na. ²² Wɛ tɪ pepidyangwɛ yɪ kase bɔ kɛ yotu mumɔ yɪ nyɛ nɛ nyɛ yɪŋa say kɛ njoka njɔŋ botu bɛ Njambiyɛ na. Wɛ tɪ nyɛki bɔ kɛ bɛya mekele mɛ mumɔ na. Wɛ nɛ nguru wɔ bakidyɛ temɔ yɔ pupunate. ²³ Wɛ tɪ kɛn se mbɔmbu yɪ hɔbiye ndi gbela mɔkɔku na. Kɛ hɔbiya mɔkɔ tena mɛnjam lalɛ nɛ mbɛt, ketɔ kɔn te yi kɛ bundɔ yɔ kɛ nɛ budya jaki jaki mɔkɔ mekɔn mɛtɛ yi tekwe yotu yɔ kɛ. ²⁴ Bɛya mekele mɛtɛ yi baŋa bomɔ keke kɛ bɛŋna kɛ misi, ko piŋɔ te yi bɔ ti pa pɛsɔ jɔsi yan na. Ma kɛ yi baŋa, yo njɔki nje pundɔ puyɛ ndi njimɛ, ngɛ bɔ si pɛsɔ jɔsi yan. ²⁵ Sendi, kimɔ mekele bɛŋnanɔwɛ kɛ misi. Ko nde, yɪŋa kɛ njokate tɪ bɛŋna ndana ndana na, yo tɪ tika sɔdyate kinɛ pundɔ kɛ puyɛ na.

6 Botu bɛ Njambiyɛ hɛnɛ bɛ kɛ dɪyɔ bala baka yɔkanɔwɛ jɛsɔ bɛmasa ban kɛ mɛnje hɛnɛ, ma

bomɔ nje lɛpɔ lɛpi gbutu sunɔwɛ nɛ dɪnɔ Njambiyɛ, sunɔwɛ sendi nɛ mɛlɛpi mɛnɛ yi wusɛ tɛdyɛ kɛ. ² Ma ngɛ bɛ nde, bɛmasa ban kɛ tikɔ temɔ kɛ yi Njambiyɛ, bɛbala betɛ tɪ yɛlkwɛ bɔ lɛpɔ nde, bɔ bɛmanɔ ban ketɔ te yite na. Bɔ kpɔl kelɔ mɛsay nyɛ bɔ kwɔ to te yɪ kame nɛ bɔ, ketɔ botu betɛ yi bɔ keke kimɔ mɛsay nyɛ bɔ dete baka kɛ tikɔ sendi temɔ kɛ yi Njambiyɛ. Sendi, ketɔ bɛbala betɛ kɛ kwadyɛ bɔ budyate. Mɛyasi mɛtɛ yi wɛ yɔkanɔwɛ tɛdyɛ kite bomɔ nde, bɔ kɛl kɛ, yori.

Kasi bɛya tɛdya yasi nɛ kasi

kwadya mɔni

³ Ngɛ mumɔ nje tɛdyɛ yɪŋa yasi dɛlɛ tikɔ kpasa mɛlɛpi mɛtɛ yi Nyangwɛ Kumande wusu Yesus Krist, ngɛ nyɛ tɪ kwadyɛ jayɛ yasi te yi wusɛ tɛdyɛ nda yi nyɛ yɔkanɔwɛ jɔŋna nɔ bɛnɛ Njambiyɛ kɛ, ⁴ yite bɛndidyɛ yotu ma namɔ nyɛ, a yeti kɛ duwɛ ko mɔkɔ yanɔ nɛ mbɛt na. A kɛ kwadyɛ mɛlombɔ, nyɛ mɔ mɛtandɔ kɛ gbɛla lem mɛlɛpi. Yo kɛ kelɔ nde, gɔruna yasi dyaŋ kɛ temɔ mumɔ. Yo kɛl sendi nde, bomɔ lɔmbidyangwɛ, bɔ tɔy-nangwɛ, bɔ bɛki nɛ bɛya mɛtake nde, baŋa kelma yɪŋa bɛya yasi sɔdyate. ⁵ Bɛndidyɛ yotu te dɔka sendi ngbɛnɛ ngbɛnɛ mɛtandɔ kɛ njoka botu betɛ bɛ nɛ bɛya dyanɔ, bɛ tɪ dɔkwɛ se gbakasi baka. Bɔ tɔka nde, ngɛ mumɔ jɔŋna bɛnɛ Njambiyɛ, yo nje dolna mɛyasi mɛ mɛnɛti. ⁶ Gbate, ngɛ mumɔ jɔŋna bɛnɛ Njambiyɛ, yo nje dolna nyangwɛ kpasa mɛyasi mɛtɛ yi Njambiyɛ nyɛ mumɔ kɛ, ngɛ mumɔ kɛ mbɔmbu bɛŋɛ nde, mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ nɔ kɛ yakama nyɛ. ⁷ Ketɔ ko wusɛ tɪ nje nɛ yɪŋa yanɔ kɛ mɛnɛti maka na. Sendi, yanɔ te yi wusɛ ta bɔ duwɛ nɔ kɛ mɛnɛti yeti na. ⁸ Dete, ngɛ wusɛ bɛ nɛ yasi te yi wusɛ yakama dye nɛ yi wusɛ yakama lɛŋɛ, yite yakama. ⁹ Ma botu betɛ bɛ kwadyɛ bɛ nɛ budya mɛyasi baka kɛ sangwa nɛ mɛbobilan balɔ kɛ mɛpɔndɔ mɛ *Satan nɛ kɛ budya jaki jaki lem bɛya mɛwobɔ mɛtɛ yi bekidyɛ bomɔ kelɔ nde, bɔ yɔmbila kɛ. ¹⁰ Yo nde, njuku kwalɔ mɛbɔnɛ hɛnɛ wɔla kɛ kwadya mɔni. Baŋa bomɔ nyinɔ to ketɛ, ɛ bɔ jatɛ kɛ bɛya nje lɔndɔ tikɔ tikina temɔ te yi bɔ bɔ nɔ kɛ yi Njambiyɛ kɛ nje bɔ nɛ mapi mɛbɔnɛ nyɛ kɛ temɔ yan nɛ nguru wan.

Njena mɛngite

¹¹ Kɛ bɛ wɛ, wɛ mɔ Njambiyɛ, kɛn mbɔmbu tumɔ kɔŋ lɔndɔ nɛ bɛya mɛyasi mɛnɔri. Nyɛkɔ sosu yɪ sɔ nje te yi jɔŋna nɛ ngbɛŋ kɛ mbɔmbu Njambiyɛ. Sangɔ nje te yi jɔŋna nda yi Njambiyɛ kwadyɛ tikɔ temɔ kɛ yɛnɛ kɛ nɔ mbɔmbu, kwadyɛ bɛsɔ bomɔ, bɛ nɛ temɔ gbisa, jɔŋna sendi nɛ tɛ wɔnɛ bɛsɔ. ¹² Longɔ dyambi nyɛ sosu kɛ tikina temɔ kɛ yi Njambiyɛ kimɔtɛ kɛ nɔ mbɔmbu. Biya jɔŋgwe te yi kpo nɛ kpo yi Njambiyɛ jɛbama wɛ nde, nɔ bɛ nɔ kɛ nɛ gbem. Wɛ kombila lɛpɔ jayɛ tikina temɔ yɔ kɛ kasi jɔŋgwe te nɛ sanɔŋ kɛ mbɔmbu budya bomɔ. ¹³ Mi kɛ kombile lɛpɔ nyɛ wɛ kɛ mbɔmbu Njambiyɛ te ɛ keke nde, mɛyasi hɛnɛ bɛki nɛ jɔŋ kɔ nɛ kɛ mbɔmbu Krist Yesus. Kome nyɛ tɛmma kɛ mbɔmbu Pɔnsi Pilat kɛ, a lɛpima ndi gbakasi nɛ sanɔŋ. ¹⁴ Yo nde, mi kɛ

kombile lɛpɔ nyɛ wɛ kɛ mbɔmbu yan nde: ʔbakidya yasi te yi mi lɛpima nyɛ wɛ kɛ nɛ pupuna temɔ, jɔŋna kinɛ yaŋa te yi mumɔ yakama ndeyɛ wɛ ketɛ na. Kelɔ detɛ kumɔ kɛ ŋgimɔ te yi Nyangwɛ Kumande wusu Yesus Krist ta nje kɛ. ¹⁵ Njambiyɛ ta kelɔ nde, a pɔnjukwɛ yotu kɛ ŋgimɔ te yi nyɛ Njambiyɛ sima pɛsɔ kɛ. Nyɛ Njambiyɛ te yi mɛnyɔŋɔ hɛnɛ wulɛ pɛlɛ yɛnɛ. Siya mɔ te ɛ namɛ mɛyasi hɛnɛ ndi nyɛ nyɛpɔ. Nyɛ Kumande bekumande. Nyɛ sendi Baba Mbokɔ ɛ laŋsama bebaba mbokɔ. ¹⁶ Ko a ti yaka gwe wɛtɛ yesɔ na. A dɔy kɛ yol mɛyasi mɛtɛ yi mumɔ ti yaka wuta nɛ yo na. Ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ ti bɛŋɛ nyɛ wɛtɛ yesɔ na. Ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ yeti nɛ deti te yi bɛŋɛ nyɛ na. ʔbomɔ sɔmbila nyɛ, a nɛ ŋgunɔgudɔyɛ kpo nɛ kpo, *amɛn.

¹⁷ Kɛ yi botu betɛ bɛ nɛ mɛkusuku muka baka, kom-bila lɛpɔ nyɛ bo nde, bo tɔ bendidya yotu na. ʔbo tɔ bɛki nɛ bibina temɔ kɛ mɛkusuku mɛtɛ yi yakama yambile

nɛmɛnɔ kɛ na. Yasi wɛtɛ, bo kpâl bɛ nɛ bibina temɔ kɛ yi Njambiyɛ te ɛ nyɛ wusɛ budya kimɔ mɛyasi kɔ, nɛ wusɛ bɔ mɛyasi mɛtɛ nɛ mɛsosa. ¹⁸ ʔbo kɛl kimɔ yasi. Yasi hɛnɛ te yi bo kelɛ bɛki kimɔ mɛkelɛ. ʔbo bɛki botu bɛ ŋgay kapidya mɛyasi bɛnɛ bɛsɔ bomɔ. ¹⁹ Nɛ bo kelɛ detɛ, bo kɛ ndɛmɔ kpasa mɛyasi mɛtɛ yi tɔ yambile na yɔ ladɔyɛ nɛ mɛtu mɛtɛ yi nje kɛ, nɛ bo bɛ nɛ kpasa jɔŋwɛ te yi kpo nɛ kpo.

²⁰ Ma Timɔtɛ, bakidya yasi kɛ yi Njambiyɛ sima kaŋɛ nyɛ wɛ kɛ kimɔtɛ. Wɛ tɔ nyɛki numbu yɔ kɛ yaw yaw mɛlɛpi na. Wɛ tɔ nyɛki sendi numbu kɛ mɛlomɔ mɛtɛ yi wulɛ kɛ tɛdya yasi te yi bo lɛpɛ lɛpɔ nde faŋ duwɔ yasi kɛ na. ²¹ ʔbaŋa bomɔ kɛ lɛpɔ nde, bo nɛ faŋ duwɔ yasi te. Detɛ, ɛ bo si lɔndɔ nɛ tikina temɔ te yi bo bɔ nɔ nɛ mbɔmbu kɛ yi Njambiyɛ kɛ. Njambiyɛ kɛl ŋgikwa nɛ wunɛ.

2 TIMŌTE

Yo ndi sendi Pol, mɔ tomun Yesus Krist ketε mekana mete yɔkɔ, yite a ke jɔbɔ ke Rom. Yo mekana yifate yi nye ketima kenje Timote kε. Yo sendi njena mekana mεne.

Ke mɔy mekana mete Pol jεki lepɔ kasi dɔiyɔ ne ngbik ke mɔy gbakasi. A ke lepɔ sendi nde, ngimɔ kwange ne sima wuta, yite nde, ngimɔ sɔŋ ne. A ke beŋe nde, sulɔ benjɔŋ bene sima lj nye. A ke lepɔ sendi teri te yi bomɔ ta be nɔ ke ngimɔ te yi mbokɔ ta be ke kε ke signate kε.

Wuse yakama bake mekana maka ke nyaŋgwe menɔgabiye yini:

1. Pol ke kite Timote (kumte 1).
2. Kpasa mɔ te ε beŋgwe Yesus Krist kɔ bεki nan kome bomɔ tume kɔŋ ne meyasi me Njambiyε kε? (kumte 2).
3. Mekana me Njambiyε ke kame kriten ke ngimɔ te yi bomɔ tume kɔŋ ne meyasi me Njambiyε kε (kumte 3).
4. Kpasa kriten tɔnjukwe meyasi me Kumande Yesus Krist. Sendi, Nyaŋgwe Kumande tɔ lensa nye na (kumte 4).

1 Yo mi Pol ketε mekana maka. Njambiyε tɔkuma mi nda yi nye kwadya kε nde, mi bεki mɔ tomun Krist Yesus, nε mi lepi kasi jonɔgwe te yi nye kpoma nde, a ta nye botu bete be diyε saŋgwate bene be Krist Yesus baka. ² Mi kεti kenje we mɔnmbε Timote, sɔŋ temɔ mbe. Da Njambiyε nε Krist Yesus, Nyaŋgwe Kumande wusu kεl ngikwa ne we. Bo gwaki ngwete yɔ, nye sendi we tete.

Pol ke nye Timote deti ke temɔ

³ Mi ke nye Njambiyε te yi mi kele nye mesay kɔ wosoko ne pupuna temɔ nda yi besaŋmbambɔ bembe dikima kelɔ kε. Tu nε yesɔ mi ke take we menɔgimɔ hene kome mi ngweta ne nye kε. ⁴ Mi ke take nda yi we punja ne misidyε ke misi kε. Mi ne nyaŋgwe hεl te yi beŋe we ne kɔkɔ, nε temɔ mbe tondu ne mesosa. ⁵ Mi ke take tikina temɔ te yi we nɔ ke yi Njambiyε kine likisi kε. Nyɔŋmbambɔ Lowis nε nyɔŋgwe Enis kandima be ne njel tikina temɔ te yite. Mi ke duwe gbate nde, we ke tiko sendi temɔ dete. ⁶ Dete, mi ke basidyε lepɔ nye we nde: Kelɔ nde, jεŋ te yi Njambiyε nya we ke ngimɔ te yi mi kasa ne mεbɔ ke yotu yɔ kε ngbɔbikwe. ⁷ Keto Sisij te yi Njambiyε nya ke yotu su kε yeti sisij te yi kele nde, wuse bεki ne wɔ na. Yo Sisij te yi nye wuse ngunɔgudye yi kele nde, wuse kwadyikwe besɔ, be sendi ne dyanɔ te yi biye temɔ su ke meyasi. ⁸ Dete, we tɔ gwaki njɔn te yi lepɔ kasi Nyaŋgwe Kumande wusu nye bomɔ na. We tɔ gwaki sendi njɔn te yi lepɔ kasi mbe, ko beko nde, mi ndana ke jɔbɔ keto ne na. Ma ndi nde, sine we sɔŋgwaŋgwe ne mεbɔne keto Kimɔ Tom. Kelɔ dete ne deti te yi Njambiyε nye we kε. ⁹ Yo Njambiyε te jonɔgwe wuse kwey jeba wuse, nε wuse be botu bene. A tɔ kele dete, keto yɔŋa kimɔ mekele musu na, yasi wete, yo keto nye ne nguru wene sima si kobile dete. Sendi, keto a ne ngikwa. A kpoma nde, a ta kwɔ ne nje Krist Yesus yɔ tedye ne wuse ngikwa ne. A kpoma dete njombu yaŋa mεsew mεsew. ¹⁰ Ma a punja ngikwa te

ndana, keto Krist Yesus, mɔ te ε jonɔgwe wuse kɔ njɔ nje. A sɔŋma deti te yi sɔŋ bɔ nɔ kε. A kwanma ne nje lepina Kimɔ Tom yɔ punje ne kasi kpasa jonɔgwe nε kasi jonɔgwe te yi tɔ beyɔ wete yesɔ kε. ¹¹ Njambiyε tembidya mi nde, mi bεki mɔ pelna Kimɔ Tom, mi bεki mɔ tomun wene nε mɔ tedya bomɔ Kimɔ Tom te kε nɔ. ¹² Yo keto te yite yi mi saŋgwa ne mεbɔne mete yike ndana kε. Ko dete, mi yeti ke gwe njɔn yaŋa na, keto mi ke duwe mɔ te yi mi tikima temɔ ke yene kɔ. Mi ke duwe gbate nde, a ne deti te yi bakidyε yasi te yi nye kaŋma nye mi kε kumɔ ke nyaŋgwe yesɔ te. ¹³ We wokuma kpasa melepi mete yi punduma ke numbu mbe kε. Kelɔ ndi nda yi yo lepe kε. Beŋgwe yo ne kwet kwet yɔ tedye nde, we ke tiko temɔ ke yi Njambiyε, sendi, we ne mekwadya, keto wune Krist Yesus saŋgwate. ¹⁴ Bakidya kimɔ yasi ke yi Njambiyε nya we kε ne deti Kimɔ Sisij te yi diyε ke yotu su kε. ¹⁵ We ke duwe nde, botu be Njambiyε hene be diyε ke Asi baka tumma kɔŋ ne mi. Figel bene Her-mogen ke njoka botu bete. ¹⁶ Nyaŋgwe Kumande kεl ngikwa ne Onesifɔr bene botu be tɔ dyene, keto menɔgimɔ budyate a dikima nye mi deti ke temɔ. Sendi, ko beko nde, mi bɔ ke jɔbɔ, a tɔ gwe njɔn te ke mbɔmbu bomɔ na. ¹⁷ Yasi wete, ke yi nye njɔ nɔ ke Rom kε, a kpalma sɔ mi beke beke de dolɔ. ¹⁸ Nyaŋgwe Kumande kεl ngikwa ne nye ke keki ne, Nyaŋgwe Kumande ke nyaŋgwe yesɔ te. Ke njoka bomɔ hene, yo ndi we nyepɔ ke kobile duwe budya mekana mete yi nye kelma ne mi ke Efes kε.

Kasi kpasa mɔ mesay

me Yesus Krist

2 Mɔnmbε, ke be we, bonɔgɔ deti ne nje ngikwa te yi Njambiyε kele ne wuse kε, keto sine be Krist Yesus saŋgwate. ² Kome mi dikima tedye we meyasi kε, budya bomɔ bɔ ke mbey te beŋe. We wokuma meyasi mete, ma tedya sendi yo nye botu bete be we ne bibina

temo ke yan nde, bo yakama kwanɔɔye sendi yo ne jem nye beso baka. ³ Jaya sangwa ne ngabiye meɔne mete yo keto Krist Yesus nda kɔsa soja wene. ⁴ Nge soja ke ke lu dyambi, nge nye gɔre nde, kum besoja te e kenja nye ko beki ne mesosa ne nye, yite a ti kelɔ se meyasi mete yi gbela bomɔ diki kelɔ yi joɔna ko metu hene ke na. ⁵ Sendi, nge mumo kele yiɔa adingbakere nda soko, a ti be ne sol, nge nye ti sedye beɔgwe memboɔga me soko te na. ⁶ Yo mo beɔa mbeki te e kele mesay wondo biriki ko yaɔangwe be bosa mo te e dye kwalɔ nyambi te. ⁷ Taka yasi te yi mi lepe ke kimote. Yo nde, yo Nyangwe Kumande ta nye we dyanɔ te yi woko ne njombo meyasi hene te yi mi lepe nye we ke. ⁸ Paɔ pa take Yesus Krist, nday kumande Davit, a womiya ke njoka bemuɔ nda yi Kimɔ Tom te yi mi pele ke lepe ke. ⁹ Yo keto Kimɔ Tom te yite yi mi sangwa ne meɔne yi mi diyɔ wotunate ke jɔbo nda wete mo nyangwe kelna beya mekele. Ma ke be melepi me Njambiyɔ, bo ti yaka woto yo na. ¹⁰ Dete, mi ke disima meyasi hene keto botu bete be Njambiyɔ ma si tɔke baka, ne Krist Yesus joɔngwe sendi bo, ne bo nyiɔ diyɔ ke mbey meluksa mete yi kpo ne kpo.

¹¹ Lepi te yi mi ta lepo ndana ke yakama nde, bomɔ ti ki temo kete. Yo nde, nge be nde, wuse gwɔ sine be Krist Yesus, sine be Krist Yesus ta ju sendi. ¹² Nge wuse disima meɔne sine be Krist Yesus, yite sine be Krist Yesus ta namo sendi. Nge wuse tone lepo nde, wuse yeti ke duwe nye na, yite a ma lepo sendi nde, a yeti ke duwe wuse na. ¹³ Nge wuse diyɔ kine tonje meyasi mete yi wuse si kpo ke, ma a ke tonje ne meyasi mete yi nye si kpo ke, keto a ti yaka diyɔ kine kelɔ yasi te yi nye ne nguru wene si lepo ke na.

¹⁴ Lepo meyasi maka nye beso. Ma kombila lepo nye bo ke mbombu Njambiyɔ nde, bo ti lombidyangwe keto yiɔa gbela lem melepi na, keto yo yeti ke kame mumo yanɔ na, yo kpɔl bekidyɔ botu bete be leɔgwe meto kete baka. ¹⁵ We ne nguru wa, nyeko sosu sa nje te yi kelɔ yasi ke mbombu Njambiyɔ nda mo te yi Njambiyɔ sima si bobɔ ko. Kelɔ dete nda kɔsa mo mesay te e yeti ke gwe njɔn ke mesay mete yi nye kele ke. Kelɔ yasi ne nje te yi tedye bomɔ kɔsa lepi Njambiyɔ yi tedye kasi gbakasi ke. ¹⁶ We ti nyeki numbu ke yaw yaw melepi na, keto botu bete be lepina dete baka ke tɔkula lɔndo lɔndo ne Njambiyɔ. ¹⁷ Lepi te yi bo lepe ke ta kokile bo nda gba dale. Himene ne Filetas ke njoka botu bete. ¹⁸ Bo ma tumo koɔ ne lepina gbakasi yi lepo nde, bemuɔ ma si womiyɔ. Dete, bo ke yangile tikina temo te yi baɔa bomɔ tike ke yi Krist Yesus ke. ¹⁹ Ko dete, kɔsa mekol me tyɔ te yi Njambiyɔ sima tambidyɔ ke jelnate ne ngbiɔ. Yo ketinate ke mekol me tyɔ te nde: «Baba Mboko ke duwe botu bene.» Yo sendi ketinate nde: «Mo te e lepe nde, a wokunangwe ne Baba Mboko ko tumo koɔ lɔndo ne mebeyo.»

²⁰ Ke meɔle mete yi nyari biyna ko ke yeti ndi meɔle mete yi bo kele ne lor ho ne sumba yi mumo dole ke nyangwe tyɔ ke na. Yo sendi ne meɔle mete yi bo kwake kwako ne jeta ne yi bo wome wome ne yeko. Bo biyangwe ne kɔsa meɔle mete yiri ke ngimo mejeso, biyna ne

bukwe te yike ke gbela meyeso. ²¹ Dete, nge mumo dale yotu soɔe ke beya meyasi hene te yi mi lepe ko ke, yite a ta nje be nda kɔsa meɔle mete yi sa te bakidyɔ ne ngom ngom, yo ta kame nye, mengimo hene a yakama byo yo yi kelɔ ne kwalɔ kimɔ mekele hene. ²² Tumo koɔ lɔndo ne beya mewobo mete yi begwanjo ne beɔgɔndu be ko ke. Sangɔ nje te yi joɔna ne ngben, sa nje te yi tiko temo ke yi Krist Yesus. Sangɔ sendi nje te yi kwadyɔ beso bomɔ, sa nje te yi joɔna ne te wune botu bete be ngweta ne Baba Mboko ne pupuna temo baka. ²³ Pupa meto ke lem metando mete yi abalmba. We duwa nde, yo ken siyo ndi ne melombo. ²⁴ Ma mo te e kele mesay nye Nyangwe Kumande nda bala wene ko ti beki mo melombo na. A joɔngangwe kimote bene bomɔ hene. A beki kɔsa mo tedya yasi, be sendi mo gbisa, nge mumo kele beya yasi sangwe ne nye. ²⁵ A kiɔa botu bete be lu dyambi ne nye baka ne weyna temo. A beki ne bibina temo nde, Njambiyɔ yakama kelɔ nde, bo yensangwe temo yi duwe lepi te yi be gbakasi. ²⁶ A kelɔ dete, simande dyanɔ dyan ta yoko, bo ma diyɔ ke meɔndɔ me *Kum beya mekele yi ndadyɔ bo nde, bo kelɔ ndi yasi te yi nye kwadyɔ ke.

Beya ngimo ta dya

3 Duko nde, ke metu mete yi ke ko ke signa mboko, meyasi ta nje be sulnate budiyate. ² Keto bomɔ ta be ne ka. Bo ta be botu be kwadya moni. Bo ta susule yotu ne gbelate. Bo ta be botu be mbeno. Bo ta gbuto ne Njambiyɔ. Bo ta be ne mbandɔ sangwe ne botu bete be jama bo baka. Bo ta be botu be kpa ne botu be dyangma sangwe ne meyasi mete yi wokuna ne Njambiyɔ ke. ³ Bo ti be ne temo mekwadya na, kine gwena ngwete beso na. Bo ta be botu be kutu. Bo ti biye temo ke meyasi na. Bo ta be sendi nda gongo njomo. Bo ta beno kimɔ yasi, nye ko ke dite. ⁴ Bo ta be botu be dyangwa dino beso. Metemo man ta be deke ne haw haw. Bo ta bendidyɔ yotu kwɔ to te. Bo ta lan kwadyɔ yasi te yi bo ne nguru wan gɔre ke kwɔ Njambiyɔ. ⁵ Bo ta tedye ke mbombu bomɔ nde, bo botu be Njambiyɔ, ma jayna ngungudyɔ Njambiyɔ yeti na. We ti gban kol wune njel bomɔ nda bete na. ⁶ Baɔa ke njoka yan ke diki mbombila, nyiɔe ke yiɔa meto yi sebile baɔa boma bete be ne metemo ne lep lep baka nde, bo jaya melepi man. Mebeyo ma si ngangile boma bete. Bo ke beɔgwe kwalɔ beya meyasi hene te yi temo yan gɔre ke ke ko. ⁷ Boma bete ke kwadyɔ jekina meyasi kpo ne kpo ke ko, ma ko dete, deti te yi duwe ne yasi te yi be gbakasi wete yeso yeti na. ⁸ Botu baka ke lu dyambi sangwe ne lepi te yi be gbakasi, ndi nda yi Yanɔ bene Yamberɔ biyama ne meso mbombu ne Mɔyisi ke. Dyanɔ dyan nja dimbiye. Sendi, tikina temo te yi botu baka tike ke yi Njambiyɔ ke ti yaka nde, bo jaya bo na. ⁹ Ma ndi nde, bo ti kumo womaɔa na, keto bomɔ hene ta si duwe beya yaw yaw mekele man nda yi bambam baka yiba Yanɔ bene Yamberɔ.

¹⁰ Ma ke be we, we beɔgwa yasi te yi mi dikima tedye ke ne kwet kwet. We kombila beɔe sendi nda yi mi dikima joɔna ko ke. We duwa sendi meyasi mete yi mi

kwadya kelb ké, duwe nda yi mi tike ne temo ke yi Njambiyé ké. We duwá sendi temo gbisa nê temo mekwadya mete yi mi no ké. We duwá sendi nde, mi ne tiŋ. ¹¹ We ke kobile duwe nda yi bomo sɔgbita ne mi, tedye mi mebonne ke Anŋiyos, ke Ikɔn nê ke Lister ké. Yo kwalɔ tedya nyangwe mebonne te yin yi mi ti gbise ké? Ko dete, Nyangwe Kumande jɔngwa mi ke yinɔri hene. ¹² Botu bete be ke kwadye jɔngwa nda yi Njambiyé kwadye, keto bene be Krist Yesus sangwate baka, bo ta tedye bo nyangwe mebonne. ¹³ Ma yasi wete, beya bomo, yite nde, botu bete be sebile besɔ baka ta tɔkula lɔndɔ lɔndɔ ke kelna beya yasi kpo ne kpo. Bo ta sebile bomo kè no, sebile sendi yotu yan ne nguru wan. ¹⁴ Ma ke be we, ken ndi yo mbombu yí nye temo ke yasi te yi we jekima ké. Yo yasi te yi we tike temo ne ngbik kete ké, keto we duwá mo te e tedya we yo ko. ¹⁵ Kande ne mɔnɔsike we duwá pupuna mekana me Njambiyé hene te yi bo ketima ké. Yo yakama nye we dyanɔ, nɔ duwe nda yi Njambiyé jɔngwe ne mumo kome nye tike temo ke yi Krist Yesus ké. ¹⁶ Yasi hene te yi diyé ketinate ke mekana me Njambiyé ké wúla ke numbu Njambiyé ne nguru wene. Yo ke kame yí tedye bomo meyasi, yí ndeye bo kome bo kele beya yasi, yí kite bo, yí tedye sendi bo nda yi bo yakama jɔngwa ne ngben. ¹⁷ Yo dete, né mo Njambiyé si komsa ke menje hene, na be ne meyasi mete yi ta kame nye yí kè kelb kwalɔ mekele hene.

4 Mi ke kobile lepo nye we ke mbombu Njambiyé nê ke mbombu Krist Yesus. Yo nye ta pesɔ jɔsi botu bete be ne jɔn nê botu bete be ma gwe baka. Mi ke kobile lepo nye we, keto a ta kala nje, sendi, a ta namo. ² Yasi te yi mi lepe nye we ké, yo nde, pela melepi me Njambiyé, lepo yo jeliye nye bomo. Pela menjimo hene, ko bo jaya, ko bo ti jaye. Ndeya bomo, gayo bo kite sendi bo. Kelb dete, disima meyasi hene yí tedye ne bo yasi, ³ keto ngimo ta dyá yi bomo tí kulb woko se kimɔ tedya yasi te yi wule pele yi Njambiyé ké na. Bo ta nje kelb meyasi nda yi temo yan gɔre. Dete, bo ta tɔke bengwe budya jaki jaki beyekele kè no. Yasi te yi beyekele bete ta lepo nye bo ké ta be ne min ke meto te man. ⁴ Bo ta pupu meto ke lepi te yi gbakasi, kpab nje nye meto ke yaw yaw mekanɔ. ⁵ Ke be we, ke meyasi hene we tí jeki nye temo kete na. Gbisangwe mebonne, kelb mesay me pelna Kimɔ Tom. Tonjukwe mesay mete yi Njambiyé nya we ké kimote. ⁶ Ke be mi, mi me mbe

nda menjam mete yi bo kumbe kelb ne sadaka nye Njambiyé ké. Ngimo kwanje mbe sima wuta. ⁷ Mi lonma dyambi kimote. Mi sidya soko mbe. Mi kombila bengwe meyasi mete yi wuse tike temo kete ké kumo ke siynate. ⁸ Ma ndana, Njambiyé sima bakidye sol mesay mete tike mi. Sol te bêŋa kelna ngben mekele. Nyangwe Kumande wusu, nye mo te e pese jɔsi ne ngben ko ta be ne sol te na. A ta nye sendi bomo hene be sosa yɔkwe ne baka.

⁹ Sangɔ nje hene te yi nje benje mi nedɔ, ¹⁰ keto Demas lenma mi, a nya temo penjo ne meyasi mete yi ngimo te yoko. A kwanma kè pele Tesalonik. Keresans ka pele Galasi. Ma Tit kwanma kè pele Dalmasi. ¹¹ Ndi Lukas waka sine nye. Bongɔ Mark nje no, keto a ke kame mi budyate ke say te yi mi kele nye Njambiyé ké. ¹² Mi tomma Tisik kenje ke Efes. ¹³ Kome we ta nje ké, nɔ bɔŋ gambo mbe yi duku yi mi tikima ke Turuwas ke yi Karpus ké nje no, nje by sendi mekana, jeko kwa kwangɔ mekana mete yi bo kele ne kotu ké. ¹⁴ Aleksandere te mo mbelb kelma beya yasi ne mi budyate. Nyangwe Kumande ta yɔkidye yo nye nye, yaka ne yasi te yi nye kelma ké. ¹⁵ Ma we, diyɔ ne sɔsɔ ne nye sendi, keto a lonma dyambi ne yasi hene te yi wuse tedya ké nye bo ke dite. ¹⁶ Ke bosate yi mi temma no pile ne lepi mbe ke jɔsi ké, ko mumo wete ne wete ti nje diyɔ ke koŋ mbe na, bo hene lenma mi. Yasi wete, Njambiyé bêŋa bo ne ngwete ke yasi te yi bo kelma dete ké. ¹⁷ Ma ndi Nyangwe Kumande wusu nyepo diyima pele yembe kwá nye mi deti, né mi pel melepi mene kumo njena, né bomo hene be yeti Beyuden baka woku. A jɔngwa sendi mi ke numbu bedila. ¹⁸ Nyangwe Kumande ta jɔngwe mi ke beya meyasi hene. A ta bakidye mi yí nyinje mi ke kandɔ dyene ke dyobo. He lúksa nye kpo ne kpo, *amen.

Njena menyen

¹⁹ Nyenɔ mi Pirusil nê Akilas, nyenɔ sendi botu be ty Onesifor. ²⁰ Erast tikama ke Korɛnt. Mi tikima Torofim ke kɔno ke Mile. ²¹ Sangɔ nje hene te yi kumo wonja pinjo te yi ngimo abekata ti pa kande ké. Ubul nê Pudens nê Lin nê Kolodiya nê benjoŋ busu be wonja hene ke nyenɔ we. ²² Nyangwe Kumande wusu díy pe we. A kèl ngikwa ne wune.

TIT

Yo Pol ketε mekana mete yɔkɔ kenje Tit. Tit kamma Pol budɔyate ke mesay, ε Pol be ne bibina temɔ ne nye. Mekana mete lɛpi nde, bekriten tɪ jɔŋnaŋgwe ne kpalak kpalak na. Yo ke tedye sendi tɛri mumɔ hene te yi bo tɔke nda tomba ke njoka njɔŋ bekriten. Pol ke lɛpɔ sendi kasi kimɔ tedya meyasi mete yi ne ngberɛ, kite betomba nɛ begwanjɔ nɛ berɛŋɔndu nɛ botu be mesay nde, bo dɔy ne sɔsɔ, ma bo mɛ nje nɔyɔnje to ke kelna kɔtu mekele. Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe menɔgabiye yitai:

1. Diyɔ tomba nɛ yasi te yi mɔ te ε bu diyɔ te yankangwe kelɔ kɛ (kumte 1).
2. Mesay mete yi kpasa mɔ te ε kendɛ ne njɔŋ botu be Njambiyɛ yakama kelɔ kɛ (kumte 2).
3. Menɔgite nda yi kriten yankangwe jɔŋna nɔ ke njoka bomɔ (kumte 3).

1 Yo mi Pol ketε mekana maka. Mi ke kelɔ mesay nye Njambiyɛ nda bala wene. Mi sendi mɔ tomun Yesus Krist. Njambiyɛ nya mi mesay mete yɪ ngbɔsɔ botu bete be nye sima tɔke baka, nɛ bo tiki temɔ ke yene, duwe sendi gbakasi. Gbakasi te ke kelɔ nde, mumɔ jɔŋnaŋgwe nda yi Njambiyɛ kwadye kɛ. ² Meyasi menɔri hene wɔla ke bibina temɔ te yi wuse nɔ kɛ. Wuse ne bibina temɔ nde, he ta be ne jɔŋgwe te yi kpo ne kpo. Njambiyɛ ti kɛl jɔ na, a kpoma dete njombu yanja mesew mesew. ³ Ke ngimɔ te yi nye pesima kɛ ma yaka, ε nye punje yo ne nje lɛpi ne yi nye kanma nye mi nde, mi pɛla kɛ. Nye Njambiyɛ, jɔŋgwe wusu nye mi deti te yi pele yo. ⁴ Mi kɛti mekana maka kenje we Tit. We gba mɔnmbɛ, keto sine we hene tiki temɔ ndi ke yi Yesus Krist. Da Njambiyɛ nɛ Krist Yesus, mɔ te ε jɔŋgwe wuse kɔ kɛl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Mesay mɛ Tit ke Kret

⁵ Mi tikima we ke Kret, nɛ we sidye kombila meyasi hene te yi bukwɔ kɛ. Sendi, nɛ we tɛmbidye banja betomba mbanjɔ Njambiyɛ ke medya hene. We ta kelɔ nda yi mi tedya we kɛ. ⁶ Mɔ te ε bu diyɔ tomba dete kɔ tɪ beki ne yɪŋa mɔnɔ beya yasi te yi bo yakama lɛpina ne nye kete na. A bɛki ndi ne nyari wete. Bɔnɔ bene tiki temɔ ke yi Kumande Yesus. Bo tɪ kel yasi te yi bomɔ ta lɛpɔ nde, bo ke jɔŋna ne sap sap, ho bo bɔnɔ be mbandɔ na. ⁷ Ma yo nde, mɔ te ε kendɛ ne njɔŋ botu be Njambiyɛ kɔ bɛki mɔ bakidya meyasi mɛ Njambiyɛ. Dete, a tɪ beki ne yɪŋa mejsɔ te yi bomɔ yakama ndeye nye kete na. A tɪ beki mɔ yɛliya ho mɔ ngambi na. A tɪ beki bala menjam ho mɔ sarɔna wɔw na. Temɔ ne tɪ beki ne bak bak yɪ kwɔ ne yɪŋa beya menje yɪ sɔmbɔ ne mɔni na. ⁸ Yasi wete, a bɔŋ bomɔ kimɔte ke mbey ne, kwadye sendi kelna kimɔ yasi. A bɛki mɔ te ε biye temɔ ne, be ne ngberɛ, wokuna ndi ne Njambiyɛ, ngbisɔ yotu ke meyasi. ⁹ Yo kimɔte nde, a nyɛki yotu ne hene ke lɛpi te yi mumɔ yakama tikɔ temɔ kete. Lɛpi te ndi wete ne yasi te yi wuse tedya kɛ. Dete, a yakama kite sendi besɔ ne nje kpasa tedya yasi. Komete, a mɔ tedye nye botu bete be lɔ dyambi ne lɛpi te baka nde, bo ne mejsɔ.

¹⁰ Yo nde, botu be beya to ne buyɔ. Bo lɛpi lem meyasi mete yi tɪ kame mumɔ kɛ yɪ sebile ne bo. Botu bete lɔŋ berɔna ke njoka bekriten bete be wulma ke misɔn Beyuden baka. Bo lɛpi nde, bambam pɛsinangwe.

¹¹ Wuse kɛl nde, botu baka dɔbi menumbu man, keto bo ke yangile ndingele mɔy metɔ mɛ bomɔ. Bo ke tedye yasi te yi mumɔ tɪ tedya kɛ kwɔ ne beya nje te yite yɪ sɔmbɔ ne mɔni. ¹² Mbanja mumɔ wan, gba mɔ Kret nda bo, a bɔ wete mɔ punja melɛpi ke njoka yan. A lɛpima nde: «Botu be Kret gba botu be jɔ kpo ne kpo. Bo nda benyamɔ nyan. Bo botu be dyem. Bo tɔka ndi nje mɔy yan.» ¹³ Yasi te yi mumɔ wan te lɛpima kɛ, gbakasi. Ndeya bo kimɔ ndeynate keto te yite, nɛ bo nje tiki temɔ ne ngberɛ ke yi Njambiyɛ. ¹⁴ Kelɔ dete, ma bo nje nye sosu yan ke yaw yaw mekanɔ mɛ Beyuden nɛ ke membonɔga mete yi wule ke dyanɔ botu bete be serɛ gbakasi baka. ¹⁵ Nge mumɔ mɛ pupunate ke mbɔmbu Njambiyɛ, yite meyasi hene pupunate ke yene. Ma nge mumɔ be ne semɔ ke mbɔmbu Njambiyɛ, nge be sendi nde, a yeti ke tikɔ temɔ ke yi Yesus Krist na, yite meyasi hene yeti sendi pupunate ke yene na. Yo nde, dyanɔ dyene nɛ temɔ ne ne semɔ sendi. ¹⁶ Bo ke kobile lɛpɔ ke numbu nde, bo ke duwe Njambiyɛ, yasi wete, mekele man ke kpalɔ tedye nde, bo ke serɛ nye. Bo ke kelɔ mekele mɛ nyɛ ke mbɔmbu Njambiyɛ. Bo ne beya to sunɔgwe ne nye. Bo ti yaka kelɔ yɪŋa kimɔ mekele wete ne wete na.

Kasi kpasa tedya melɛpi

mɛ Njambiyɛ

2 Ma ke be we, lɛpɔ meyasi nye bomɔ ndi nda yi melɛpi mɛ Njambiyɛ tedye kɛ. ² Lɛpɔ nye bambam bete be ma jombe baka nde, bo tɪ jeki nye temɔ ke meyasi na. Bo kɛl yasi ne nje te, nɛ bomɔ jesi bo. Bo kɛl yasi ne dyanɔ, tikɔ temɔ kimɔte ke yi Njambiyɛ. Bo kwadyikwe besɔ bomɔ kimɔte ne temɔ yan hene, gbisɔ sendi meyasi kimɔte. ³ Lɛpɔ sendi nye boma bete be ma jombe baka nde, bo jɔŋnaŋgwe sendi kimɔte nda kpasa botu be Njambiyɛ. Bo tɪ beki botu be kutu na.

Bo tî jeki bε bebala mεnjam na. Bo yâkangwε nyε besɔ kimɔ mεngite. ⁴Bo jôhnanangwε dete, né bo tedye benjɔndu nda yi bo yâkangwε kwadyε né benjɔɔ ban nε bɔɔ ban ké. ⁵Bo tédya bo nde, bo bêki né dyanɔ, jɔɔna pupunate ké mbɔmbu Njambiyε. Bo bândi-manangwε kelɔ mesay ké tɔ gwaki yan. Bo kél kimɔ yasi, tekwε to sunngwε né benjɔɔ ban, kambɔ bomɔ mε nje gbuto sunngwε né mεlɛpi mε Njambiyε.

⁶Lɛpɔ kite sendi begwanjɔ nde, bo kél yasi né dyanɔ. ⁷Kε mεyasi hεnε, wε né nguru wɔ, kelɔ kimɔ mεkele kε nɔ mbɔmbu, né bomɔ bεɔ, kelɔ sendi nda wε. Dete, komε wε tedye bomɔ yasi ké, tédya nde, wε kél mεyasi né ngbenj, tédye sendi nde, wε ké díse yotu yɔ. ⁸Lɛpɔ yasi te yi bε gbakasi yi bomɔ tí ndeyε wε kete na, né njɔn biy botu bete be lɔ dyambi né wusε baka, ma bo mε nje kwedyā yinā yasi te yi bo ta lɛpina beyate né wusε keto te.

⁹Lɛpɔ kite bebala nde, bo tékwe to sunngwε né be-masa ban ké mεyasi hεnε, kelɔ yasi te yi ta nyε bo mε-sosa. Bo tí pitidyā lɛpi ké numbu yan na. ¹⁰Bo tí gubu yinā yasi yan na. Yasi wetε, bo kpâl nje kelɔ mεyasi kimɔte budyate tonje mεyasi hεnε, né bomɔ tɔndu jayε mεyasi hεnε te yi wusε tedye ké kasi Njambiyε te ε jonngwε wusε kɔ. ¹¹Yo nde, Njambiyε kombila tedye nde, a né ngikwa sunngwε né bomɔ hεnε yí jonngwε né bo. ¹²Ngikwa te yi Njambiyε kelma né wusε dete ké ké tedye nde, wusε tî ken mbɔmbu yí kelɔ mεyasi mεte yi botu bete be yeti ké duwε Njambiyε kelε ké na. Sendi, wusε tî ken se mbɔmbu yí wobɔ beya mεyasi mε mεneti maka na. Ngikwa te ké tedye sendi wusε nde, wusε jôhnanangwε né dyanɔ ké ngimɔ te yɔkɔ, kelɔ yasi né ngbenj, jɔɔna nda yi Njambiyε kwadyε ké. ¹³Yo dete yi wusε yâkangwε jɔɔna yí ladyε né yesɔ mesosa te yi wusε bε né bibina temɔ kete ké. Yo *Yesɔ te yi Nyangwε Njambiyε, Yesus Krist te ε jonngwε wusε kɔ ta punje meluksa mεnε. ¹⁴A nya yotu né né nguru wenε keto su yí kolɔ né wusε ké beya mεkele hεnε. A kelma sendi dete yí pupudyε né wusε, né wusε bε ndingεle kandɔ te yi wokuna ndi né nyε nyεpɔ, né wusε nyε sosu yí kelɔ kimɔ mεkele. ¹⁵Ma mεyasi maka, tédya yo nyε bomɔ, lɛpɔ kite bo, gayɔ sendi bo. Kelɔ dete né deti yɔ hεnε. Kpε, mumɔ tî yelkwε wε na!

Jonngwε bekriten

3 Kalangwε lɛpɔ nyε bo hεnε nde, bo tékwe to sunngwε né bekum, kelɔ sendi dete sunngwε né baka be kende né dya baka wokuna né bo. Bo bêki nedɔ te yi kelɔ kwalɔ kimɔ mεkele hεnε. ²Lɛpɔ nyε bo nde, bo tî toya mumɔ ho sɔ wɔw na. Bo bêki né kimɔ temɔ sunngwε né besɔ, jɔɔna né te benε bomɔ hεnε. ³Yo nde, kwey wusε jɔɔnama sendi dete kinε dyanɔ na. Wusε bɔ

botu be mbandɔ. Hε kɔpuma tɔke beya nje. Kwalɔ beya mεwobɔ hεnε dikima namɔ wusε nda bebala, pusɔ wusε nde, wusε kél kwalɔ beya mεyasi hεnε te yi dikima nyε wusε mesosa ké. Sendi, wusε dikima jɔɔna, nyε sosu ké kelna beya mεyasi, bε né nyangwε temɔ sunngwε né besɔ. Yo bɔ nde, bomɔ bân wusε wulε ké beya mεkele musu. Hε dikima benna sendi tandε su. ⁴Ma ko dete, Njambiyε te ε jonngwε wusε kɔ tédya bomɔ nde, a né ngikwa, a ké kwadyε sendi bo. ⁵Kε ngimɔ te yite, ε nyε jonngwε wusε, yeti keto yinā kimɔ ngbenj mεkele mεte yi wusε né nguru wusu kelma ké na, yo ndi keto a gwɔ ngwetε wusu, jonngwε wusε ké mεbeyɔ musu né nje weyna su, pupudyε wusε kelɔ nde, wusε jâdyikwε né kɔkɔ, bε né jɔɔna jonngwε né nje te yi Kimɔ Sisij. ⁶Njambiyε tungbusa nyε Kimɔ Sisij te ké yotu su né nje Yesus Krist, mɔ te ε jonngwε wusε kɔ. ⁷Njambiyε kelma dete, na pési nde, wusε mε né ngbenj ké mbɔmbu wenε, keto a kelma ngikwa né wusε, né wusε nje bε né jonngwε te yi kpo né kpo. Bibina temɔ te yi wusε nɔ ké, yo nde, a ta nyε wusε jonngwε te. ⁸Lɛpi te yi mi lɛpima ndana ké yakama nde, bomɔ tíki temɔ kete. Mi kwádyikwε nde, kombila lɛpɔ yo kimɔte, simande botu bete be ma tikɔ temɔ ké yi Njambiyε baka ta nyε sosu ké kelna kimɔ mεkele kε nɔ mbɔmbu. Kimɔ yasi te yi yakama kame bomɔ ké, yori. ⁹Wε tî nyeki numbu ké metandɔ mεte yi abalmba nε ngbenjε ngbenjε kasi mεdinc mε bebaba na. Wε tî nyeki sendi numbu yɔ ké melombɔ nε nyεna mεso ké kasi mεmbonngā mεte yi Mɔyisi ketima ké na. Mεyasi mεnɔri yeti ké kame yanā na, yo gbelate. ¹⁰Ngε mumɔ kelε yasi dete yí bakε né bomɔ, nɔ kânda lɛpɔ nyε nyε. Ngε nyε basidyε, nɔ kâlāngwε lɛpɔ nyε nyε. Ma ké kɔɔte, ngε nyε ti wokε na, nɔ dũdyā nyε ké kɛki yɔ, ¹¹keto wε duwā nde, njel mumɔ nda mbete sima jatɔ ké beya nje, nyε mɔ mεbeyɔ, nyε né nguru wenε ké tedye nde, a ma balɔ lɛpi.

Njena lɛpi

¹²Komε mi ta tomɔ Artemas ho Tisik kenje pelε yɔ ké, nɔ jêw nje dolɔ mi ké Nikopolis, keto mi pēsima nde, mi ta kwandye ngimɔ abekata womεte. ¹³Sangɔ nje te yi kame Senas te nyangwε mɔ duwā mεmbonngā nε Apolos ké kendi yan, ma yanā nje banɔ bo. ¹⁴Benjɔɔ busu jêka sendi kelna kimɔ mεkele kε nɔ mbɔmbu, né bo kam botu bete be kinε mεyasi mεte yi mumɔ yakama jɔɔna nɔ ké. Bo kél dete, ma mεyasi mεte yi bo kelε ké jonngwε dyan ké mε nje gwe mεsenngε. ¹⁵Bomɔ hεnε be díyε sine bo wonngā baka ké nyεnɔ wε. Nyεnɔ wusε botu bete be kwadyε wusε baka, botu bete be tike temɔ ké yi Yesus Krist baka. Njambiyε kél ngikwa né wunε hεnε.

FILEMՈՂ

Yo Pol, mճ tomun Yesus Krist ketե mekana mete yճkճ, yite a ke jճbճ ke Rom. A k՛eti yo kenje wetե kimճ sճ wene nde Filemճղ ke Kolos. Filemճղ bճ nyarղwe mumճ. A yerճsama temճ nje be kriten. A bճ ne wetե bala wene nde Onesim. Ta be Onesim kճ kelma yիղa beya yasi sunղwe ne masa wene, e nye bճmbե kwճ k՛e Rom. A sarղwama ne Pol mate. E Pol lեpe Kimճ Tom Yesus nye nye, e nye yerճsa temճ nje be kriten sendi. Ndana, Pol ke ketճ mekana maka tikճ ke bճ Tisik bճ ne Onesim kwճ nճ. Pol ke ղղweta ne Filemճղ ke mճy mekana maka nde, a b՛ղa Onesim ne ղղwetե, gbisճ bճ nye nda marղ wene, ketճ Onesim me ndana kriten nda nye sendi.

Wuse yakama baե mekana maka ke menղabiye yini:

1. Kandina lեpi (seե seեete 1-3).
2. Jonղwe Filemճղ (seե seեete 4-7).
3. Pol ke ղղweta ne Filemճղ ketճ Onesim (seե seեete 8-21).
4. Njena lեpi (seե seեete 22-25).

1 Yo mi Pol, mճ jճbճ ketճ Krist Yesus. Yo mi sine marղ wusu Timճte ketե mekana maka kenje we Filemճղ te sճղ temճ su. Sine wune ke ղղbճ kelճ kiya mesay. ² Wuse k՛eti kenje sendi dճmbu dճusu Apiya nե marղ wusu Arisip, mճ te yi sine bo lճ dճambi ketճ Kumande Yesus Krist kճ, ketճ yo sendi kenje njղղ botu bete be tike temճ ke yi Kumande Yesus be dճki wesidճya ke mճy tճ dճ baka. ³ Da Njambiyե nե Krist Yesus Nyarղwe Kumande wusu k՛el ղղikwa ne wune, nye sendi wune tete. ⁴ Mi ke nye Njambiyե wombe wosoko menղimճ hene, take we kome mi ղղweta ne nye k՛e, ⁵ ketճ mi ke wokճ nde, we ke kwadճye botu be Njambiyե hene budyate. Sendi, we ke tikճ temճ ne ղղbik ke yi Kumande Yesus. ⁶ Mi dճya Njambiyե nde, ken mbճmbu dճy sarղwate w՛une botu bete be tike sendi temճ ke yi *Krist baka kwճ to te, nե we duwe kimճ meyasi hene te yi wuse yakama kelճ ketճ Krist k՛e. ⁷ Marղmbե, mekwadճya mete yi we kwadճye ne bemղղ k՛e nya mi mesosa budyate, nye sendi mi deti ke temճ, ketճ we kelma nde, temճ botu be Njambiyե b՛eki ne te.

Pol ke ղղweta ne Filemճղ

ketճ Onesim

⁸ Ma yo ketճ te yite yi mi ne deti te yi lեթ yasi te yi we yճkarղwe kelճ k՛e nye we, ketճ mi mճ tomun *Krist.

⁹ Ko dete, mi ke kpalճ ղղweta ղղwetarղwe ne we ketճ mekwadճya mete yi wuse nճ k՛e. Yo mi Pol, tomba mumճ, mճ jճbճ nda yi mi dճye nճ ndana ketճ Krist Yesus k՛e lեpe dete. ¹⁰ Mi ke ղղweta gba ne we ketճ Onesim. Mi njճ nje be sarղwe wene, ketճ mi tedye nye nje Krist, yite mi ke jճbճ. ¹¹ A tի kelե yarղa mbճmbu yի kame ne we na. Ma ndana, a me ke kelճ mesay yի kame ne wuse hene, nե we nե mi. ¹² Mi ke yճkidye nye ndana kenje we, gba nye Onesim, sine nye me muka nda kճl bene jon. ¹³ Mi kwadճya tika mbe ne nye, nե sine nye diy,

na pa kam mi ke numbu yճ piղղ te yi mi ndi ke jճbճ ketճ Kimճ Tom k՛e. ¹⁴ Yasi wetե, mi tի kwadճye kelճ dete kine pa diyե we na, me nje be nda mi ke malճ we malճ. Ma mi kwadճyikwe nde, yo w՛la ke kwadճya te yճ ne ղղguru wճ. ¹⁵ Ta be Onesim parղa jise ke keki yճ yi yaka mճղղ ղղimճ, na nje yճkwe nje dճyճ w՛une nye kpo ne kpo.

¹⁶ Ma ndana, yeti ndi ne teri te yi bala siye na, yasi wetե, a me sendi ke kimճ teri kwճ yite, a me marղ wusu, sճղ temճ su. Ke yembe, mi ke kwadճye nye ne temճ mbe hene, ma we kwadճyikwe nye kwճ yite, ketճ nye mճ te yi w՛une nye jonղa, nye sendi marղ wճ, ketճ a ke tikճ sendi temճ ke yi Nyarղwe Kumande. ¹⁷ Nղe be nde, we ke bճ mi nda mճ njղղ wճ, boղղո nye kimճte nda we bճղ gba mi. ¹⁸ Nղe be nde, a kelma yիղa kճtu meեkele sunղwe ne we, ho nde, a ne yիղa pilo yճ, nճ ny՛eki yo ke to mbe.

¹⁹ Yo gba mi Pol ketե dete ne gba bճ mbe. Mi ta gbo yasi te nye we. Mi tի gwe ne lեթո nye we nde, we ne pilo mbe na. Pilo te, yo jonղa jonղwe te yi we nճ ketճ Kimճ Tom te yi mi pelma nye we k՛e. ²⁰ Gbate marղmbե, kama mi kelճ yasi ke yi mi diyե we k՛e ketճ Nyarղwe Kumande wusu. Kelճ nde, temճ mbe b՛eki ne te, ketճ wuse sarղwate sine be *Krist. ²¹ Mi k՛eti mekana maka kenje we dete, ketճ mi ne bibina temճ nde, we ta wokճ men mbe nda yi we dճki kelճ menղimճ hene k՛e. Mi duwճ nde, we ta kelճ larղsa yike yi mi diyե we k՛e.

Njena lեpi

²² Sendi, nճ kճmbila mbaղa tonղari tike mi. Mi ne bibina temճ nde, Njambiyե ta wokճ menղweta mun, bo mճ sorղe bճ ne mi yճkidye nye wune. ²³ Epafra ke nyenճ we. Sine nye ke jճbճ ketճ Krist Yesus. ²⁴ Mark nե Aristark nե Demas bճ Lukas ke nyenճ sendi wune. Sine bo hene ke ղղbճ kelճ kiya mesay wetե. ²⁵ Nyarղwe Kumande wusu Yesus Krist k՛el ղղikwa ne wune, nye sendi wune tete.

BEHEBERE

Mɔ te ε ketima mekana mete yɔkɔ kenje Behebere kɔ, bo yeti ke duwe dinc dyene na.

Mekana maka jeki berje Behebere bete be yensama temɔ tikɔ misɔn yan nje be bekriten baka. Ma yasi wete, banja ke njoka yan dikima simta, ho nde, bo yɔkwe ne kɔkɔ berɔgwe misɔn yan, ho nde, bo tiki temɔ ke yi Krist gbate. E bo kete ne mekana maka yi nye ne Beyuden bete be me bekriten baka deti ke temɔ, yi tedye sendi bo nde, Krist sima tonje meyasi hene te yi membonɔga dikima leɔɔ kɛ, dete bo ti yɔkwe se berɔgwe misɔn yan nɛ membonɔga mete yite na. Mekana maka ke tedye sendi wuse bekriten hene nde, Krist lanjsama meyasi menɔri hene.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanɔgwe menɔgabiye yitai:

1. Krist kwɔ bejaki nɛ Mɔyisi (kumte 1-4).
2. Say nyena sadaka te yi Krist kwɔ mesay me nyena mesadaka hene. Sendi, nyena yotu ne ne nguru wene nda sadaka yi Krist nya kɛ, kwɔ mesadaka hene (kumte 5-10).
3. Jongwe mɔ te ε tike temɔ ke yi Krist kɔ (kumte 10-13).

Njambiyɛ lepinama nɛ nje

mɔkɔ wene

1 Ke metu te yi mbɔmbu Njambiyɛ kwanɔma nɛ botu be punja melɛpi mene yi lepinama nɔ menɔga budɔyate nye besanɔmbambɔ*^{f1}* busu. A kwanɔma sendi nɛ bo yi lepinama nɔ nye besanɔmbambɔ busu nɛ budɔya menje.

² Ma ndana, ke ngimɔ te yɔkɔ yi mbokɔ ke kɛ ke siynate kɛ, Njambiyɛ lepinama nye wuse nɛ nje Mɔkɔ wene. A kwanɔma nɛ nye yi kusɔ nɛ mbokɔ, tɛmbidye sendi nye nde, a nɔm meyasi hene. ³ Meluksa me Njambiyɛ ke berɔna ke yi Mɔkɔ. A ndi nda gba Njambiyɛ. Lepi te yi pundɛ ke numbu nɛ kɛ nɛ ngunɔgudye. Yo ke kelɔ nde, meyasi me mbokɔ hene kɛn mbɔmbu diyɔ kete. Ke nye ma si kobile nje te yi Njambiyɛ ta weye nɛ mesembɔ me bomɔ kɛ, ε nye nje kwɔ kɛ diyɔ metidyɛ ke kwey ke mbam bɔ Njambiyɛ te ε nɛ ngunɔgudye hene kɔ.

Yesus Krist kwɔ bejaki hene

⁴ Yo nde, Yesus njɔ be nyanɔgwete kwɔ bejaki, ε Njambiyɛ nye nye kɔpa dinc lanjsa yan hene. ⁵ Ma yo jaki te nda yi Njambiyɛ lepinama nye nye wete yesɔ nde: «We mɔkɔmbe, kande ndana mi me sɔngwe» kɔ? Ho nde, yo jaki te nda yi Njambiyɛ lepinama ke kasi nɛ nde: «Mi ta be sanɔgwe wene, a mɔ be mɔkɔmbe kɔ?» ⁶ Sendi, ke ngimɔ te yi Njambiyɛ tomma nɛ Mɔkɔ wene njese ke mbokɔ kɛ, ε nye basidyɛ leɔɔ ke kasi nɛ nde: «Bejaki bene hene kɔsukwe meɔnɔ kɔkɔ mbɔmbu ke meneti kanɔ nye.» Mɔkɔ wene te diyɛ tomba mɔy ke njoka meyasi hene. ⁷ Ke pay te yi bejaki bene, Njambiyɛ ke leɔɔ nde: «A ke kelɔ nde, bo bɛki nda pupɔ, bo botu be mesay bene bɛki nda lam dite.» ⁸ Ma ke pay te yi mɔkɔ wene, a ke leɔɔ nde: «We gba Njambiyɛ, we kumande kɔ nɛ kɔ. We nɔm botu bɔ nɛ nje te yi nɛ ngben. ⁹ We kwɔdyikwe ngben mekele, benɔ kɔtu mekele nye bɔ ke dite. O Njam-

biye, yori yi Njambiyɛ wɔ kumbuma mutɔ ke to yɔ yi nye nɛ we nyanɔgwe mesosa! A kelma dete yi tɔke nɛ we tikɔ benɔnɔ kɔ.» ¹⁰ Njambiyɛ lepinama sendi ke kasi Mɔkɔ nde: «Baba Mbokɔ, pinɔ te yi meyasi ti pa kusuna, we kandima kusɔ meneti. Yo we kuse sendi dyobɔ nɛ gba bɔ yɔ. ¹¹ Meyasi menɔri hene ta si yambile, ma ndi we ta bɔne kɔ nɛ kɔ. Yo hene ta si beyɔ nda yi melambɔ si butɔ nɔ kɛ. ¹² We ta byɔ yo hene kɛ tikɔ womaɔa nda yi bo nike nɛ melambɔ kɛ. We ta si senɔ yo. Ma ndi we ta bɔne kɔ nɛ kɔ kine senɔ na.» ¹³ Ma yo jaki te nda yi Njambiyɛ lepinama nye nye wete yesɔ nde: «Diyɔ metidyɛ ke mbam bɔ mbe kumɔ nde, mi siki kawule bependɔ bɔ tikɔ ke njj mekol mɔ kɔ?» ¹⁴ Ma dete, bejaki be nda? «Bo hene yeti botu be mesay be Njambiyɛ na? «Bo yeti mesisinɔ mete yi Njambiyɛ tome yi kɛ kame botu bete be ta be nɛ jongwe te yi kɔ nɛ kɔ kɛ na?»

Kasi jongwe te yi Njambiyɛ

nye wuse kɛ

2 Ma dete, wuse bakiɔya melɛpi mete yi wuse wokuma kɛ nɛ gbem, kambɔ he me nje yambile duwe ke kimɔ nje. ² Lepi te yi bejaki be Njambiyɛ njɔ leɔɔ kɛ bɔ kɔpa lepi. Bomɔ hene be payma lepi te diyɔ kine berɔgwe yo baka dikima sanɔgwa nɛ pɔnsi te yi yakama nɛ bo. ³ Ma nɔgɛ wuse yeliye kɔpa jongwe te yi Njambiyɛ nye wuse kɛ, he mɔ nje kelɔ nan yi diyɔ nɔ ke pɔnsi te? Nyanɔgwe Kumande nɛ nguru wene kande nje pele kasi jongwe te. Botu bete be wokuma yo baka njɔ jaye gbate nye wuse nde, yasi te yi bo leɔɔ ke kasi jongwe te kɛ, yo kɔpa lepi. ⁴ Njambiyɛ sendi dikima kelɔ meyekambiyɛ nɛ nyanɔgwe meyasi nɛ kwalɔ nyanɔgwe mekele wete wete, nye sendi bo meyasi mete yi Kimɔ Sisinɔ nye mumɔ kɛ nda yi nye kwadyɛ. A kelma dete yi tedye nde, yasi te yi bo dikima leɔɔ kɛ bɔ gbakasi.

Njambiyε ke tedye mɔ te ε ta

jonɔwe bomɔ kɔ

⁵Yo nde, Njambiyε tɪ tɛmbidyε bejaki nde, yo bo ta namɔ jɔnja mbokɔ te yi ta nje yi wuse lɛpɛ nɔ kɛ na. ⁶Yasi wete, ke yike yi wuse lɛpɛ kɛ, wete mumɔ lɛpima womaŋa ke mɔy mekana mɛ Njambiyε nde: «Njambiyε, mumɔ ba nda, nɛ wε taki nyε? Mɔnɔ mumɔ ba nda, nɛ wε nyε misi ke yotu nɛ? ⁷Wε paŋma kelɔ nde, a dɪy njime, bejaki mbɔmbu yi yaka mɔnɔ kum ngimɔ. Wε njɔ tonjε nyε nɛ meluksa hɛnɛ, nganɛ sendi nyε. [Wε tɛmbidyε nyε nde, a nɔm meyasi mɛte yi wε kusuma kɛ.] ⁸Wε kaŋma meyasi hɛnɛ tikɔ ke njj mekol mɛnɛ.» Yi wuse lɛpɛ nde: «Njambiyε kaŋma meyasi hɛnɛ tikɔ ke njj mekol mɛnɛ» kɛ, yite nde, a tɪ bukwe ko yaŋa wete nɛ wete na. Yasi wete, kumɔ ndana wuse yeti ke bɛŋɛ nde, a kaŋma meyasi hɛnɛ tikɔ ke njj mekol mɛnɛ na. ⁹Ma kwey Njambiyε paŋma kelɔ nde, Yesus dɪy njime, bejaki mbɔmbu yi yaka mɔnɔ kum ngimɔ. Yasi wete ndana, wuse ke bɛŋɛ nda yi Njambiyε tonja nyε nɛ meluksa, nganɛ sendi nyε keto mɛbɔnɛ mɛte yi nyε saŋgwama nɔ ke sɔŋ kɛ. Dete, keto Njambiyε nɛ ngikwa, Yesus sɔmbuma sɔŋ keto bomɔ hɛnɛ. ¹⁰Yo Njambiyε kuse meyasi hɛnɛ, yo nyε diyε sendi nɛ yo hɛnɛ. A bɛŋma kimɔte nde, Yesus kwɔŋ nɛ nje mɛbɔnɛ yi bɛ nɛ njololo ke meyasi hɛnɛ, nɛ bɔnɔ bɛnɛ budyate bɛ nɛ ngabiye ke meluksa mɛ Yesus. Yo Yesus butɛ nje yɪ jonɔwe nɛ bo. ¹¹Yo nyε ke pupudye bomɔ kaŋɛ nyε Njambiyε. Nɛ nyε nɛ botu betɛ, bo hɛnɛ ndi nɛ kiya saŋgwe wete. Yori yi nyε yeti ke gwe njɔn te yi jeba bo nde Bemaŋ bɛnɛ kɛ. ¹²A ke lɛpɔ nyε Njambiyε nde: «Mi ta lɛpɔ kasi yo nyε bemaŋ bɛmbɛ. Mi ta tɛmɛ ke mbɔmbu njɔŋ botu bɔ hɛnɛ, jembina yɪ lukse nɛ wɛ.» ¹³ɛ nyε lɛpɛ sendi nde: «Mi ta bɛ nɛ bibina tɛmɔ hɛnɛ pɛlɛ yi Njambiyε», lɛpɔ sendi nde: «Mi waka sinɛ bɔnɔ bɛ Njambiyε bɛ nyε kaŋma nyε mi baka.» ¹⁴Ma bɔnɔ betɛ bɛ nyε lɛpɛ nɔ baka, yo wuse botu bɛ mɛnɛti maka bɛ nɛ mɛmbundɔ nɛ mɛkiyɔ baka. Yori yi Yesus nɛ nguru wɛnɛ boŋma sendi tɛri su, na gwe yɪ yaŋgile nɛ deti *Kum beya mɛkele. Keto yo nyε, Kum beya mɛkele kɔ kelɛ nde, bomɔ gwɔki. ¹⁵Yesus kelma detɛ yɪ jonɔwe nɛ botu betɛ bɛ gwɔ wɔ sɔŋ kwey, diyɔ nda bebala ke ndiŋgɛlɛ jonɔwe dyan hɛnɛ baka. ¹⁶Yo gbate nde, a njɔki nje kame benday bɛ Abaraham, a tɪ njɔki kame bejaki na. ¹⁷Dete, yo bɔ kimɔte nde, a bɔŋ tɛri bemaŋ ke mɛnɛ hɛnɛ, na bɛ nyɔngwe kum botu bɛ nyɛna sadaka te ε gwe bomɔ ngwete, nyε tɛmɔ ke mɛsay mɛ Njambiyε yɪ sɔŋɛ nɛ ngambi nɛ ke to bomɔ, saŋgwe bo bɛnɛ bɛ Njambiyε. ¹⁸A bɛŋma mɛbɔnɛ ke ngimɔ te yi nyε saŋgwama nɛ mɛbobilan kɛ. Dete ndana, a yakama kame botu betɛ bɛ saŋgwa sendi nɛ mɛbobilan baka.

Yesus Krist kwɔ Mɔyisi

3 Wunɛ njɔŋ, Njambiyε jebama sendi wunɛ nde, wunɛ bɛki botu bɛnɛ. Dete, wunɛ kɔŋa misi yɪ

bɛŋɛ ndi nɛ Yesus. Nyε mɔ te yi Njambiyε tomma kɔ. Nyε sendi nyɔngwe kum botu bɛ nyɛna sadaka te yi wuse tike tɛmɔ ke yɛnɛ ke mbɔmbu bomɔ kɔ. ²A tonja mɛsay hɛnɛ kimɔte ndi nda yi mɔ te ε tɛmbidyε nyε nya nyε nde, a kɛl kɛ. A tonja yo ndi nda yi Mɔyisi kelma kwey ke njoka kandɔ bɔnɔ bɛ Njambiyε kɛ. ³Yo nde, ke njoka tɪ nɛ mɔ te ε sumɛ yo kɔ, bo lɔksa mɔ te ε sumɛ kɔ, yeti tɪ na. Ke njoka Yesus nɛ Mɔyisi, yo detɛ sendi, yo yakama nde, bo lɔksa Yesus kwɔ Mɔyisi. ⁴Tɪ hɛnɛ, yo mumɔ sumɛ yo, ma ko bɛkɔ detɛ, yo Njambiyε kele meyasi hɛnɛ. ⁵Ngɛ bɛ Mɔyisi, a tonja mɛsay mɛnɛ hɛnɛ kimɔte ke njoka kandɔ bɔnɔ bɛ Njambiyε nda mɔ mɛsay. Mɛsay mɛnɛ bɔ nde, a kɔnda lɛpɔ yasi te yi Njambiyε ta nje lɛpɔ ke mɛtu te yi nje kɛ. ⁶Ma ke bɛ *Krist, a tɔnjukwe nɛ mɛsay mɛnɛ hɛnɛ kimɔte nda Mɔnɔ te ε diyε nɛ tɪ saŋgwe kɔ. Ma ngɛ wuse kɛ mbɔmbu diyɔ nɛ ngbingim, bɛ nɛ bibina tɛmɔ te yi nyε wuse mɛsosa kɛ kumɔ ke signate, yite wuse tɪ te.

Njambiyε ta nyε botu bɛnɛ mɛwɛdya

⁷Yori yi Kimɔ Sisiŋ lɛpɛ nde: «Muka ngɛ wunɛ woke mɛn nɛ, ⁸wunɛ tɪ deskwe mɛtɛmɔ mun nda yi besaŋmbambɔ bun kelma detina to saŋgwe nɛ Njambiyε ke kongor bobɛ nɛ nyε kɛ na. ⁹Njambiyε nde: Ko bɛkɔ nde, bo bɛŋma mɛkele mɛte yi mi dikima kelɔ ke mɛsew kamɔni kɛ, bo bobuma mi yɪ bɛŋɛ nɛ yasi te yi mi ta kelɔ kɛ. ¹⁰Yo kelma nde, mi wɔku ngambi saŋgwe nɛ bo, ε mi lɛpɛ nde: Mɛngimɔ hɛnɛ, mɛtake man lɔndunate nɛ mi. Ko, bo tɪ kwadyε duwɛ mɛnɛ mɛmbɛ na. ¹¹Dete, mi wokuma ngambi, ε mi kinja nde, ko bo tɪ nyiŋɛ gba ke mbɛy mɛwɛdya mɛmbɛ na.» ¹²Wunɛ njɔŋ, wunɛ dɪy nɛ sɔsɔ, ma baŋa ke njoka yun mɛ nje diyɔ kinɛ tikɔ tɛmɔ se ke yi Njambiyε na. Yo yakama kelɔ nde, bo tɔm kɔŋ nɛ Njambiyε te ε nɛ jon kɔ. ¹³Ma baka kɪta bɛsɔ mɛtu hɛnɛ piŋɔ te yi muka te yi wuse lɛpɛ nɔ kɛ ndi ketɛ, kambɔ mɛbeyɔ mɛ nje sebile wunɛ yɪ dɛsɛ nɛ mɛtɛmɔ mun. ¹⁴Yo nde, ngɛ wuse kɛ mbɔmbu diyɔ nɛ ngbingim, bɛ sendi nɛ bibina tɛmɔ te yi wuse bɔ nɔ nɛ mbɔmbu kɛ kumɔ ke signate, komɛte, sinɛ bɛ *Krist ta bɛ nɛ ngabiye ke meyasi hɛnɛ. ¹⁵Yo detɛ yi mekana mɛ Njambiyε ke lɛpɔ nde: «Muka ngɛ wunɛ woke mɛn nɛ, wunɛ tɪ deskwe mɛtɛmɔ mun nda yi besaŋmbambɔ bun kelma detina to saŋgwe nɛ Njambiyε kɛ na.» ¹⁶Ma bɛ nda si wokɔ mɛn Njambiyε nje kpalɔ kelɔ yasi te yi kwadya tɛmɔ nɛ kɛ? Yeti ndi kiya botu baka bɛ Mɔyisi punja sɔŋɛ bo hɛnɛ ke Ejipt baka kelɛ detɛ na? ¹⁷Ma Njambiyε ma wɔku ngambi saŋgwe nɛ bɛ nda ke mɛsew kamɔni? 'A tɪ ma wɔku ngambi saŋgwe ndi nɛ kiya botu baka bɛ kelma beya yasi, ε bo saŋgwa nɛ sɔŋ ke mɔy kongor baka na? ¹⁸Ma Njambiyε ma kɪnɔngwe nde, bɛ nda tɪ nyiŋɛ ke mbɛy mɛwɛdya mɛnɛ? 'Yo tɪ ma bɛŋa ndi kiya botu baka bɛ kelma dɔ mɛto saŋgwe nɛ nyε baka na? ¹⁹Dete, hɛ ke bɛŋɛ nde, Njambiyε tɪ jayɛ nde, bo nyiŋa ke mbɛy te na, keto bo tɪ tike tɛmɔ ke yɛnɛ na.

4 Njambiyε kpoma nde, wuse yakama nyiŋɛ ke mbɛy mɛwɛdya mɛnɛ. Ma detɛ, piŋɔ te yi ngimɔ nyiŋnate ndi ketɛ, hɛ dɪy nɛ sɔsɔ, ma mbaŋa mumɔ ke

njoka yun me nje kɔɔ nyin̄nate take nde, a tikama ne njime. ² Ma he wokuma sendi Kimɔ Tom te ndi nda yi besan̄mbambɔ busu wokuma nɔ sendi kwey ke kon̄gor kɛ. Bo wokuma Kimɔ Tom te, yasi wete, yo ti kame bo yaɲa na, keto bo wokuma ndi wokɔ kine tiko temɔ kete na. ³ Ke be wuse be tike temɔ kete baka, wuse ke nyin̄e su ke mbey mewedyā mete yi Njambiyē lɛpima nde: «Mi wokuma ngambi, ε mi kinja nde: Ko bo tɪ nyin̄e gba ke mbey mewedyā mɛmbɛ na.» Njambiyē lɛpima melɛpi maka, ko bekɔ nde, a ma kiki sidyē mesay mɛnɛ kome nye kusuma ne mbokɔ kɛ. ⁴ Womaɲa ke mɛkana me Njambiyē, ke kasi metu yitan jɔ yibate yi yo lɛpɛ kɛ, ε nde: «Njambiyē kelma mesay mɛnɛ hɛnɛ ke metu yitan jɔ wete, ma ke yitan jɔ yibate, ε nye wedyā.» ⁵ Nda yi wuse kandima si lɛpɔ ndana kɛ, mɛkana me Njambiyē ke basidyē lɛpɔ sendi waka nde: «Ko bo tɪ nyin̄e gba ke mbey mewedyā mɛmbɛ na.» ⁶ Ma botu bete be kandima wokɔ Kimɔ Tom te baka ti nyin̄e ke mbey mewedyā mete na, keto metemɔ man bɔ ne keskere. Yasi wete, muka baɲa yakama nyin̄e ke mbey mewedyā mete. ⁷ Yori yi Njambiyē ke tɛmbidyē sendi wete jon̄ja ngimɔ te yi nye jeba nde muka kɛ. Mɛsew kwan̄ma ke kɔɲte budyate, ε nye lɛpɛ lɛpi te yi wuse lɛpima ndana kɛ ne numbu Davit nde: «Muka ngɛ wunɛ woke mɛn ne, ne tɪ deskwɛ metemɔ mun na!» ⁸ Ma Yosuwā mā kɛndi ne besan̄mbambɔ busu kumɔ nɔ ke mbey mewedyā mete, ma Njambiyē ti lɛpɛ se kasi wete ngimɔ mewedyā ke kɔɲte na. ⁹ Dete, Njambiyē kombila wete ngimɔ mewedyā yi ke boɲna ne yi yesɔ *Saba nye botu bene. ¹⁰ Mɔ te ε nyin̄ma ke mbey mewedyā me Njambiyē kɔ ke wedyā ke mesay mɛnɛ hɛnɛ nda yi Njambiyē wedyāma nɔ ke kɔɲ mesay mete yenɛ kɛ. ¹¹ Dete, he nyɛki sosu su hɛnɛ yɪ sɔ nje te yi nyin̄e ke mbey mewedyā mete, kambɔ baɲa me nje kelb dɔ metɔ nda besan̄mbambɔ busu kɔɔ ne nyin̄nate ke mbey mewedyā mete. ¹² Wunɛ kɛl dete, keto melɛpi me Njambiyē nyɛki mumɔ kɔpasa jɔngwɛ, yo sendi ne ngun̄gudye. Yo lɔɲ mumɔ ke temɔ kwɔ yi kafa te ε ne mɛnumbu mete yiba yakama kelb kɛ. Yo nyin̄a ndi pɔke kumɔ ke mɔy mbumɔ temɔ, nyin̄e kumɔ ke mɔy dɔɔɲɔɔ ke to. Yo kɛn kumɔ ke mɛjangwɛ me yotu, kumɔ sendi ke dɔɔɲɔɔ te yi mɔy mɛyesɔ. Yo ke nɛmbɛ pun̄je mɛdyanɔ nɛ metake mete yi diyɛ ke temɔ mumɔ kɛ. ¹³ Ke mɛyasi mete yi Njambiyē kusuma kɛ, kine yaɲa wete ne wete sɔdyate ke mbɔmbu wɛnɛ na. A ke bɛɲɛ mɛyasi hɛnɛ te yi nye kusuma kɛ ne lon̄go lon̄go. Mɛyasi hɛnɛ te yi wuse kelma kɛ, he ta tɛmɛ ke mbɔmbu wɛnɛ pile yo nye nye.

Yesus Krist kwɔ nyangwɛ botu

be nyena sadaka hɛnɛ

¹⁴ Wuse mɛ ndana ne nyangwɛ kum botu be nyena sadaka te ε kwan̄ma bari hɛnɛ kɔ. Yo Yesus te Mɔɔ Njambiyē ε bendima kɛ kwey ke dyobɔ kɔ. Dete, he tiki temɔ ne ngbik ke yenɛ ke mbɔmbu bomɔ. ¹⁵ Keto Yesus te nyangwɛ kum botu be nyena sadaka wusu te yi wuse lɛpɛ nɔ kɔ tɪ diyɔ kine gwe ngwɛtɛ wusu ke metekɔ

mete yi wuse nɔ kɛ na. A sangwama ne mɛbobilan ndi nda wuse ke mɛn̄je hɛnɛ. Yasi wete, ko a ti kele ne yin̄a mɛbeyɔ na. ¹⁶ Dete, he kɛn ndana ne bibina temɔ ke keki siya bekum te yi Njambiyē te ε ne ngikwa kɔ, na tiki wuse ne ngwɛtɛ ke beya mɛkele musu, kelb ngikwa ne wuse yɪ kame wuse kome yin̄a yasi dyɔ wuse kɛ.

⁵ Yo nde, ke yi nyangwɛ kum botu be nyena sadaka hɛnɛ, bo tɔka nye ndi ke njoka bomɔ tɛmbidyē nye, na kel mesay me Njambiyē yɪ kame ne botu bete. Mesay mɛnɛ, yo nde, a bɔɲ mɛyasi nye Njambiyē, kelb sendi sadaka nye nye keto mɛbeyɔ me bomɔ. ² A yakama wokɔ yasi te yi dyɔ ke yi botu bete be ndekima mɛyasi, nɛ baka be jate ke yin̄a mɛn̄je baka, keto yo dyɔɲ sendi nye nda bo. ³ Yo keto te yite yi nye yɔkangwɛ nye sadaka, keto mɛbeyɔ mete yenɛ ne nguru wɛnɛ nɛ yi botu be kandɔ sendi. ⁴ Mumɔ ti bɔɲ nyangwɛ diyɔ te ne nguru wɛnɛ na. Yasi wete, yo Njambiyē ne nguru wɛnɛ jeba mumɔ tɛmbidyē nye nda yi nye kelma kwey ne *Arɔn kɛ.

⁵ Ke yi *Krist, yo bɔ sendi dete. Nye ne nguru wɛnɛ ti bɔ nyangwɛ diyɔ kum botu be nyena sadaka nye ke yotu ne na. Yasi wete, yo Njambiyē lɛpɛ nye nye nde: «We mɔn̄mbɛ, kandɛ ndana mi me sɔngwɛ.» ⁶ Yo nda yi yo ketinate sendi womaɲa ke mɛkana me Njambiyē nde: «We mɔ nyena sadaka kpo ne kpo nda Melkisedɛk.» ⁷ Ke jɔngwɛ dyɛnɛ ke mɛnɛti maka, Yesus dikima ngwɛta jaba kɛmbidyā detinate pun̄je misidyē ke misi ke mbɔmbu Njambiyē te ε bɔ ne deti te yi sɔɲɛ sɔɲ ke yotu ne kɔ. ε Njambiyē woke mɛngwɛta mɛnɛ, keto Yesus pidya yotu ke mbɔmbu wɛnɛ. ⁸ Ko bekɔ nde, a bɔ gbate Mɔɔ wɛnɛ, a kwan̄ma ne nje mɛbɔnɛ yɪ jekɛ ne kelna yasi te yi Njambiyē kwadyɛ kɛ. ⁹ Ke Njambiyē ma si nye nye deti te yi ton̄je mɛyasi hɛnɛ kɛ, ε nye nje be mɔ te ε butɛ nje yɪ jɔngwɛ ne bomɔ hɛnɛ be kele yasi te yi nye lɛpɛ yɪ nye bo jɔngwɛ te yi kpo ne kpo. ¹⁰ Dete, ε Njambiyē tɛmbidyē nye nde, a bɛki nyangwɛ kum botu be nyena sadaka nda Melkisedɛk.

He kɛl mɛyasi mete yi goto bomɔ

¹¹ Wuse ne budya mɛyasi mete yi wuse yakama lɛpɔ nye wunɛ ke kasi nyangwɛ kum botu be nyena sadaka kɔ. Yasi wete, yɪ nɛmbɛ nɔ, yo ne detɔ, keto wunɛ yeti se ke biye to mɛyasi nɛdɔ nda yi mbɔmbu na. ¹² Ma, ke budya ngimɔ te yi sima kwɔ kɛ, ma wunɛ me ndana botu bete be yakama tedye mɛyasi nye bɛsɔ, yasi wete, yo ke diyɛ ndana nde, bo bɔsidya tedye sendi wunɛ bosa mɔɔ mɛyasi mete yi bo kandima tedye wunɛ mbɔmbu ke melɛpi me Njambiyē kɛ. Wunɛ me ndana nda bɔɔɔ bete be ndi ke dye bɛri baka. Nɛ nde, wunɛ dyɔki mɛdyɛ mete yi ne detɔ, wunɛ ke kpab kelb nde, bo nyɛki wunɛ mɔɔku mɛbɛri ne kɔkɔ. ¹³ Yo nde, mɔ te ε ndi ke dye bɛri kɔ ndi ne gbela mɔɔsike. Njɛl mɔ te mbete ti pa duwɛ nɛmbina yasi te yi ne ngbɛɲ nɛ yasi te yi be kɔtute kɛ na. ¹⁴ Ma detina mɛdyɛ bɛɲa goto bomɔ. Njɛl botu te bete yakama nɛmbɛ kimɔ yasi nɛ beya yasi, keto bo nya sosu yan ke jekina mɛyasi mete, ε bo si yila nɔ.

6 Ma dete, he kên kendo mbombu jeké meyasi mete yi beŋe goto bomɔ. He tí diy ndi ke kiya mbey ke bosa meyasi mete yi bo tedia wuse ke kasi *Krist ké na. He ma si tembidye mekol me tɔ, he tí basidya tembidye se na. He sima lepo yo nye wune, yo nde, bomɔ tùm kɔŋ ne mekele mete yi kè ne mumɔ ke nje sɔŋ ké, yensa temɔ tikɔ ke yi Njambiyé. ² He sima nembé njoka tɔpuna bomɔ ke mɔɔku te yi kwanja ké nye wune, lepo kasi kasa mebo ke yotu bomɔ te yi kelna ké nè kasi womiya bemuŋ nè kasi pesina josi te yi Njambiyé ta pesɔ ke siyna mbokó ké. ³ Ma ndana, nge Njambiyé jaye, he tí bɔne ndi wari na, he ta kè mbombu.

⁴ Njambiyé paniya puye nye baŋa bomɔ. Bo ne nguru wan beŋma nde, yasi te yi Njambiyé nya bo ké gba kimɔte. Bo beŋma sendi mekamna me Kimɔ Sisij. ⁵ Bo beŋma gbate nde, melemi me Njambiyé kimɔ yasi, kande beŋna nyanŋwe nguŋgudye ngimɔ te yi ta duwe nje ké. ⁶ Botu bete beŋma duwe meyasi menɔri hene. Yasi wete, bo kpalma tumɔ kɔŋ ne Njambiyé. Ma dete, nje te yi bo yakama kelɔ nde, botu bete yeŋsanŋwe sendi temɔ ne kɔkɔ ké yeti se na. Yo nda bo ne nguru wan ke kala ngba Mɔnɔ Njambiyé ke kroa, kelɔ nde, bomɔ wúŋgwe nye. ⁷ He pân bɔ yekambiyé ne meneti. Nge mbiyɔ díki nɔ ne kpik kpik ke yiŋa mbey, nge mɔɔku diki nyiŋe meneti bɔse yo, nge meneti mete jongwe nyambi yí kame ne botu bete be kelma ngwan womete baka, yite Njambiyé ke nye meneti mete mekombila. ⁸ Ma nge meneti mete kpale kelɔ nde, membunɔ mete yi ne mesɔru nda menɔmbiya ké jôn kete, yite bomɔ béŋa meneti mete soŋe misi, Njambiyé má kita ne yo si lodye yo ne ngito. ⁹ Wune njɔŋ, sɔŋ temɔ su, ko beko nde, wuse lêpinanŋwe dete, wuse ne bibina temɔ nde, wune ke gba kimɔ nje te yi ta kelɔ nde, Njambiyé jôŋgwe wune. ¹⁰ He lépi dete, keto Njambiyé yeti mɔ te ε kele yasi kɔtute na. A tí lensa mesay mete yi wune kele nè mekwadya mete yi wune tedia sunŋwe ne nye ké na. Mekwadya mete ke beŋna ke kimɔ meyasi mete yi wune kelma sunŋwe ne botu bene nè yi wune kè mbombu kelɔ ké. ¹¹ Ma yasi te yi wuse gɔre ké, yo nde, mumɔ hene ke njoka yun nyêki sosu ne hene ke kelna mesay dete kumɔ ke siynate. Dete, wune ta be ne meyasi hene te yi wune be ne bibina temɔ nde, wune ta be nɔ ké. ¹² Ma wuse yeti ke kwadye nde, dyem bîya wune na. Yasi wete, he kwadyikwe nde, wune kèl nda yi botu be Njambiyé bete be tike temɔ ke yene, be sendi ne tiŋ kele ké. Bo ke nje be ne kimɔ meyasi mete yi nye kpoma tike bo ké.

Njambiyé tónjukwe meyasi mete

yi nye si kpo ké

¹³ Ke ngimɔ te yi Njambiyé kpoma yiŋa yasi nye Abaraham ké, a lelima kinja yotu ne ne nguru wene, keto mbaŋa mɔ te ε kwanja nye, na kinja yotu mɔ te yeti na. ¹⁴ A lelima kinja yotu ne nde: «Gbakasi, mi ta tonje we ne mekombila, kelɔ nde, benday bɔ nyêbi nyebo kè nɔ mbombu.» ¹⁵ Abaraham wokuma dete, ε

nye kele tiŋ ladiye. Dete, ε nye nje be ne yasi te yi Njambiyé kpoma nde, a ta nye nye ké. ¹⁶ Ke yi bomɔ diki kinja nɔ ké, bo kijnanŋwe ne dino mɔ te ε be nyanŋwete kwɔ bo kɔ. Nge mumɔ kinja dete, yo ke tedia nde, lepi te yi nye lepe ké, gbakasi. ɔ béŋa, meso te yi bɔ ke njoka yan ké tí kè se mbombu na. ¹⁷ Dete, Njambiyé kwadya tedia ne nje te yite nye botu bete be nye si kpo yiŋa yasi nye bo baka nde, ko a tí diyɔ kine tonje yasi te yi nye si kpo ké na. Yí tedia ne yo, a lepinama nje kinja sendi yotu. ¹⁸ Ke meyasi maka yiba, yite nde, nge Njambiyé si kpo yiŋa yasi, kinja sendi yotu ne, yaŋa tí senjo se kete na. Ko a ti kél jɔ na. Dete, pe wuse botu bete be sɔma ke yasi ne baka, yo ke nye wuse nyanŋwete deti te yi be ne bibina temɔ ne ngbik ke meyasi mete yi nye sima kpo nye wuse ké. ¹⁹ Bibina temɔ te yi wuse nɔ dete ke yi Njambiyé ké ke kelɔ nde, wuse díy ne ngbingim kine ndeŋa na nda yi dinde tembidye ne landi ne njik ke sombu ké. Bibina temɔ te ke kelɔ sendi nde, wuse lânŋanŋwe lambɔ te yi bo kesa petɔ ne mbey te yi ne kiyɔ ké nyiŋe kumɔ ke mɔyte mate. ²⁰ Yesu ma kake nje nye wuse, kande kumɔ mate, ε nye nje be nyanŋwete kum botu be nyena sadaka kpo ne kpo nda Melkisedek.

Kasi Melkisedek te mɔ nyena

sadaka nye Njambiyé

7 Melkisedek kɔ bɔ kumande Salem.*f1* A bɔ sendi mɔ nyena sadaka nye Njambiyé te ε kwanja meyasi hene ke kwey kɔ. Ke ngimɔ te yi Abaraham bɔ ke yɔkwe ke lonja dyambi kome nye lanŋsama budya bekumande ké, ε Melkisedek teme kè sanŋwa ne nye kwɔ nye nye mekombila. ² Ke meyasi hene te yi Abaraham yɔkwɔ nɔ ke dyambi ké, a bakima kwalɔ yasi hene ke menɔmbiya kamɔ kamɔ. ε nye bɔ ngabiye kwalɔ meyasi mete wete wete nye Melkisedek. Faŋ to dino Melkisedek, yo nde: Kumande te ε ne ngben. Sendi, nye kumande te ε Salem, yite nde: Kumande te ε kele nde, bomɔ díy ne te. ³ A kine sanŋwe na, a kine nyanŋwe na, a kine besanŋbambɔ na. Ko bo yeti ke lepo kasi jariki ne, ho lepo nde, a gwɔ na. Dete, nye nda Mɔnɔ Njambiyé, nye mɔ nyena sadaka nye Njambiyé kpo ne kpo.

⁴ Ne béŋa ndi, a bɔ gba nyanŋwete budiate. Ko nyanŋwe sanŋbambɔ wusu Abaraham ne nguru wene, ke meyasi hene te yi nye yɔkwɔ nɔ ke dyambi ké, a bakima kwalɔ yasi hene ke menɔmbiya kamɔ kamɔ, bɔ ngabiye kwalɔ meyasi mete wete wete nye nye. ⁵ Ke njoka benday be Levi baŋa kete botu be nyena sadaka nye Njambiyé. Membonja me Njambiyé te yi Mɔyisi ketima ké ke nye bo deti te yi diye ngabiye kamɔ ke mebo me mumɔ hene ke kando Isarayel. Yite nde, bo díya ndi ke mebo me bemaŋ ban, ko beko nde, bene bo hene wúla ndi ke mekiyɔ me Abaraham. ⁶ Ma ke be Melkisedek, a yeti ne nday Levi nda bo na. Ko dete, a bonja ngabiye kamɔ ke mebo me Abaraham. A kɔ sendi mbombu yí nye Abaraham mekombila, nye mɔ te yi Njambiyé kpo-

ma meyasi nye nye ko. ⁷ He duwa gbate nde, mo te e nye jakwo mekombila ko kwa mo te e bu mekombila bonjo ke mebo mene ko. Yite kine meso na. ⁸ Ke yi benday be Levi te yi wuse lere no be bu ngabiye kwalo meyasi wete wete ke njoka menngabiye kam ko meyasi hene te yi mumo be no ke, bo gbela botu bete be ta si gwe gwako. Ma yasi wete, ke yi Melkisedek, mekana me Njambiyi lepi nde, nye mo te e bonjama ngabiye te ke mebo me Abaraham ko, nye mo te e ne jon. ⁹ He yakama lere nde nge? Ko Levi, nye mo te e diki bu ngabiye kam ko mebo me njon ne ko nya sendi ngabiye kam te yene nye Melkisedek kome Abaraham nya nye ngabiye te yene ke, ¹⁰ ko beko nde, ke ngimo te yi Melkisedek temma ke sanjwa ne Abaraham ke, Levi ti pa jadye na. Wuse lepi nde, a nya Melkisedek yasi ne nje Abaraham, keto Levi nday Abaraham, nye mekiyo mene.

¹¹ Mesay me nyena sadaka nye Njambiyi te yi benday be Levi dikima kelo ke ba njuku membonja mete yi Njambiyi nya kando Isarayel ke. Ma mesay mete yi bo kelma ke ma tonjukwe meyasi hene te yi Njambiyi kwadya ke, ma wete mo nyena sadaka dele e bonjama ne Melkisedek ti nje se tiko mo ty *Aron na. ¹² Yo nde, ke wete jonja bo mesay me nyena sadaka dya, yo diya nde, membonja senjinangwe sendi. ¹³ Ma Nyangwe Kumande wusu te yi wuse lere no waka ko wula ke yija kando dele. Wete mo kando te ti pa be mo nyena sadaka nye Njambiyi wete yeso na. ¹⁴ Bom ko hene ke kombile duwe nde, Nyangwe Kumande wusu ko wula ke kando Yuda. Kome Moyisi lepima kasi botu be nyena sadaka nye Njambiyi ke, a ti lere kasi wete mo kando te na.

Kasi Mo te e nda Melkisedek ko

¹⁵ Mesay me nyena sadaka te yi botu be kando Levi dikima kelo ke ti be ne deti te yi tonje yasi te yi Njambiyi kwadya ke na. Yasi te yi tedye ne sanjan nde, yo dete ke, yo keto Njambiyi nja tembidye mbanja mo nyena sadaka dele, mbete nda Melkisedek. ¹⁶ A ti bonjo diyo mo nyena sadaka, keto a wula ke wete kando botu be nyena sadaka nda yi membonja me bom pesa ke na. Yasi wete, a bonjo diyo te, keto nye ne ngungudye te yi diyo ne jon kpo ne kpo. ¹⁷ Yo kwanjama dete nda yi mekana me Njambiyi lere ke kasi ne nde: «We mo nyena sadaka kpo ne kpo nda Melkisedek.» ¹⁸ Dete, Njambiyi sima li membonja mete yi mbombu, keto yo ti be ne deti te yi kelo yan na. Sendi, yo ti be ne deti te yi jonjwe mumo na, ¹⁹ keto membonja mete ti kele nde, mumo beki ne ngben ke mbombu Njambiyi na. Ma ndana, yo me ne yija yasi te yi kwanjama membonja. Yo yasi te yi wuse be ne bibina temo kete, yo ke bute wuse nje yi ke no ke keki Njambiyi. ²⁰ Ke meyasi menori, Njambiyi kinjama yotu ne ne nguru wene. Ma ke tembidya botu be nyena sadaka te bari, a ti kinja yotu ne na. ²¹ Yasi wete, ke yi Jesus, ke yi Njambiyi tembidya ne nye ke, Njambiyi ne nguru wene kinjama yotu lere nye nye nde: «Mi Baba Mboko kinjama nde, we Mo nyena sadaka kpo ne kpo. Ko mi ti yokidye se numbu na.»

²² Dete, Jesus nja be mo te e bakidye kpasa mbon te e kwanjama e mbombu ke njoka su sine be Njambiyi.

²³ Ma yija yan kete sendi, yo nde, ke yi botu be nyena sadaka te bari, bo ba budyate, keto bo dikima gwe, son ti tike nde, bo ken ne mesay man mbombu na.

²⁴ Ma ke be yi Jesus, yo yeti dete na, keto nye mo te e diye kpo ne kpo. Dete, ko yeso wete ne wete mumo ti bu say mo nyena sadaka ke mebo mene na. ²⁵ Yo keto te yite sendi yi nye yakama jonjwe bom hene be kwa ne nye ke no ke yi Njambiyi ndi tu wete ne sat, keto a ne jon kpo ne kpo. A ke ngweta ne Njambiyi metu hene keto yan.

²⁶ Yo gba nje nyangwe kum botu be nyena sadaka nda yoko e yakama ne wuse. A pupunate ke mbombu Njambiyi. A kine mejso na. A kine mo mebeyo ne mbet ke yotu ne na. A yeti ne kumbo bene botu be mebeyo na. Njambiyi bendiya nye kenje ke dyobo ke kwey. ²⁷ A yeti ne nda be nyangwe bekum be botu be nyena sadaka te bari na. Ke yan, metu hene bo dikima pa nye sadaka nye Njambiyi keto mebeyo mete yan ne nguru wan, nje nye sendi keto yi botu be kando. Ma ke yi Jesus, a nya sadaka nye Njambiyi ndi tu wete ne sat. Yo nde, a nya yotu ne ne nguru wene ne sadaka.

²⁸ Nyangwe bekum be botu be nyena sadaka te yi bo dikima tembidye bengwe membonja me Moyisi baka ba ndi gbela bom ne mejso sendi. Ma ke be *Moko, lepi te yi Njambiyi nja lere kinja yotu ne ke nja bu mbey membonja. Lepi te nja tembidye Moko wene nyangwe kum botu be nyena sadaka, kelo nde, a beki kpo ne kpo ne njololo ke meyasi hene.

Yesus nyangwe kum botu be

nyena sadaka te wusu

8 Ma nyangwe yasi te yi wuse jeka kwadye lere ke, yo nde: Wuse me ndana gbate ne nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyi. A ka diyo metidye ke kwey ke mbam bo Njambiyi te e diye ne meyasi hene ko. ² A kel mesay me nyangwe kum botu be nyena sadaka ke mbey te yi ne kiyo, kpasa mbey te yi Baba Mboko ne nguru wene kombila, yeti mumo na.

³ Bo tembidya nyangwe kum botu be nyena sadaka hene, na bu meyasi kanje nye Njambiyi, wo sendi benyamo kelo ne sadaka nye nye. Dete, yo kimote nde, nyangwe kum botu be nyena sadaka te wusu beki sendi ne yasi te yene yi nye ta nye Njambiyi ke. ⁴ Ndi nde, a ma beki ke meneti maka, ko ma nye ti be mo nyena sadaka na, keto yo ne gweya botu be nyena sadaka kete be kanje meyasi nye Njambiyi bengwe membonja me Moyisi. ⁵ Meyasi hene te yi bo kele ke, yo gbela yekambiyi, yo ke bonja bonjanjwe ne meyasi mete yi kelna ke dyobo ke. Yo dete kome Moyisi kwadya sumo nje ty te yi bo kele ne to melambo yi wuse lere no ke, e Njambiyi lere nye nye nde: «Benja, kelo ty te bengwe yekambiyi te yi mi tedya we ke keki ke.»

⁶ Ma ndana, he benja nde, mesay mete yi *Krist kwanjama gbate yi botu be nyena sadaka te bari budyate. He

lépi dete, keto mesay me njunɔ te yi nye kelma ké, a kelma yo ne nje kpasa mbon te ε kwanɔma ε mbɔmbu, keto kimɔ kpasa meyasi mete yi Njambiyε kpoma nye wuse ke mɔy mbon te ké kwɔ meyasi mete yi nye kpoma ke yi mbɔmbu ké.

⁷ Ma bosa mbon te yi Njambiyε kelma ké má diy kine meɔsɔ na, ma nye tì tike se mbete, nje kelɔ sendi mbanɔ na. ⁸ Yo gbate dete, keto Njambiyε lepinama nye kandɔ dyene yí ndeye bo nde: «Ne bēɔna, mi Baba Mbokɔ ke leɔo nde: Ke metu mete yi nje ké, mi ta kelɔ jonja mbon sine botu be kandɔ Isarayel nē botu be kandɔ Yuda. ⁹ Yo tì be nda mbon te yi mi kelma sine besaɔmbambɔ ban ke ngimɔ te yi mi biyima bo ne gba bɔ mbe punje soɔe ke meneti me Ejipt ké na. Nda bo tì kē mbɔmbu beɔgwe mbon te ké, ε mi soɔe temɔ ke yotu yan. Yo mi Baba Mbokɔ lepe dete. ¹⁰ Ma mbon te yi mi ta nje kelɔ sine botu be kandɔ Isarayel ké, yo nde, ke menɔgimɔ mete yite si kwɔ, mi ta ngba membonɔga membe ke dyanɔ dyan ketɔ yo ke metemɔ man. Mi ta be Njambiyε wan, bo má be kandɔ dyembe. ¹¹ Ko mbanɔ mumɔ tì leɔo se nye jakɔsɔ ho nye maɔ tedye nye nde, a dūkwe Baba Mbokɔ na. Keto mumɔ hene ta duwe mi kandε bɔnɔsike kumɔ betomba hene. ¹² Yo ta kelna dete, keto mi ta tikɔ bo ne ngwete ke kotu mekele man. Mi tì take se mebeyɔ mete yi bo kelma ké na.» ¹³ Ma nge Njambiyε lepe kasi jonja mbon, yite tedya nde, a pesima nde, bosate sima jombe. Ma nge yinɔ njombu yasi si jombe, yite yo ta be ke yambile.

Njombɔ kanna Njambiyε ke njombu mbon

nē ke jonjate

⁹ Bosa mbon bɔ ne membonɔga mete yene yí tedye nda yi bomɔ yãkangwe kelɔ ne mesay nye Njambiyε ké. Yo bɔ sendi ne mbey kiyo te wene yi bomɔ summa ne mebo man ké. ² Yo nde, bo kelma tɔ ne to melambɔ. Bosa tonɔgari te yi diyε kete ké, bo jébangwe nde Mbey te yi ne kiyo. Bo dikima tikɔ yasi te yi bo kase lambo kete ké womete, bɔ tebel nē memampa mete yi bo kanɔ nye Njambiyε ké kete. ³ Ke kɔɔ lambɔ yibate yi bo kesa ke kɔɔ tonɔgari te ete ké, we kúm ke wete tonɔgari sendi. Bo jébangwe mbete nde Mbey te yi ne kiyo laɔsa yɔru. ⁴ Ke mɔy tonɔgari te, yo bɔ ne wete mbey te yi bo diki lodye meyasi mete yi ne kimɔ metul ké. Mbey te bɔ hene tande lɔr ne lɔr. Bo dikima lodye yinɔ kwalɔ mutɔ te yi ne kimɔ metul ké kete. Kponɔgi te yi tedye mbon ke njoka Njambiyε bene botu bene ké bɔ sendi ke tonɔgari te. Kɔɔ kponɔgi te bɔ hene tande lɔr ne lɔr. Wete pan bɔ ke mɔyte tande lɔr ne lɔr, yinɔ medye nde man bɔ ke mɔyte. Wakatiki te yi *Arɔn bɔ nɔ yi menjam mejeti loma kete ké bɔ sendi ke mɔy kponɔgi yinɔri. Mepel metari yiba te yi Njambiyε ketima membonɔga mete yi tedye mbon ne bene kandɔ Isarayel ké bɔ sendi ke mɔyte. ⁵ Bo sama yekambiyε nyangwe banɔ bejaki be Njambiyε yi bo jeba nde Beserubε baka kase ke to kponɔgi yinɔri. Bejaki benɔri tedya nyangwe meluksa me Njambiyε. Wukumε mepapɔ man petima to kponɔgi

kome bo diki kelɔ sadaka te yi soɔna mebeyɔ me bomɔ ké. Ma ngimɔ te yi nembe ne yo ndana ne kwet kwet yeti na. ⁶ Yo nde, ke bo ma si kombile meyasi hene dete ké, ε botu be nyena sadaka nye Njambiyε nje diki nyinɔ ke bosa tonɔgari menɔgimɔ hene yí kelɔ mesay man. ⁷ Ma ke be tonɔgari yibate, ndi nyangwe kum botu be nyena sadaka nyepɔ nyinɔ mate. Ke sew wete, a nyinɔ ndi tu wete. A ti yaka nyinɔ kine kē ne mekiyo me nyamɔ yí kelɔ ne sadaka keto mebeyɔ mete yene ne nguru wene nē keto mebeyɔ mete yi botu be kandɔ kele ne jekwe ké na. ⁸ Kimɔ Sisiɔ kwadya tedye komete nde, pinɔ te yi bosa tonɔgari bɔ ndi kete, nje te yi kumɔ nɔ ke tonɔgari te ε ne kiyo laɔsa yɔru kɔ tì pa butuna pundɔ puyε na. ⁹ Meyasi menɔri tedya yekambiyε meyasi mete yi kwanɔna ndana ké. Yo tedya nde, meyasi mete yi bo nye Njambiyε nē mesadaka me benyamɔ te yi bo kele nye nye ké tì kelɔ nde, temɔ mɔ te ε nye yo kɔ bēki ne te ke menje hene na. ¹⁰ Membonɔga mete bēɔna ndi kasi meyasi mete yi membundɔ, kasi medye nē meyasi mete yi mumɔ hɔbiye nē budya jaki jaki kasi weyna yotu nē weyna meyasi. Membonɔga menɔri diyima kumɔ ke ngimɔ te yi Njambiyε nɔ senɔ ne meyasi hene ké.

¹¹ Ma *Krist sima nje, nye nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε, né wuse be ne kimɔ meyasi mete yi nye sima kombile, na nye wuse ké. A kél mesay mene ke mbey te yi ne dɔkɔ kwɔ tɔ lambɔ te ε mbɔmbu. Yo sendi kpasate budyate, yo ne nyɔɔ kwɔ ete. Yeti bomɔ sume yo na. Yo yeti sendi waka ke to meneti na. ¹² Ke yi *Krist nyinɔma nɔ ndi tu wete ne sat ke mbey te yi ne kiyo ké, a tì bɔ mekiyo me bambam tabɔ ho mekiyo me bambam benday kē nɔ na. Yasi wete, yo ngbak ngbak mekiyo mene yi nye kɔ nɔ. Yo mekiyo mene soɔe mebeyɔ musu, jonɔgwe wuse kpo ne kpo. ¹³ Bo dikima bɔ mekiyo me bambam tabɔ nē yi bambam benday, nyanje ke yotu botu bete be ne sembɔ ke yotu yí weye ne bo soɔe ne sembɔ ke yotu yan. Bo dikima biye sendi nyari nday wo ba nye lodye, bɔ su te kelɔ sendi nɔ dete. ¹⁴ Ma nge be nde, mekiyo me benyamɔ nē su te yite bɔ ne deti te yi kelɔ dete 'sunɔgwa ne mekiyo me Krist? 'Yene kina kél kwɔ yite na? Ne deti te yi Kimɔ Sisiɔ te ε diyε kpo ne kpo kɔ, Krist mɔ te ε kine mbulma mebeyɔ kɔ nya yotu ne ne sadaka nye Njambiyε. Mekiyo mene ta pupudye metemɔ musu gbate soɔe ke mekele mete yi kē ne mumɔ ke nje soɔe, né wuse kel mesay nye Njambiyε te ε ne jonɔ kɔ.

¹⁵ Yo dete nde, *Krist kelma say njunɔ te yí kelɔ jonja mbon, né botu bete be Njambiyε jebama baka be ne kimɔ meyasi mete yi nye sima kpo ké. Keto Krist gwɔ yí soɔe ne mebeyɔ mete yi bomɔ kelma ke ngimɔ njombu mbon ké. Meyasi mete yi nye kpoma dete ké ta diyɔ kpo ne kpo. ¹⁶ Yo nde, nge mumɔ si nye numbu ketɔ nda yi bo yãkangwe kabɔ ne melikɔ mene ké, bo dísi kabɔ meyasi mete, nge bo lepe nde, mɔ te gwɔ. ¹⁷ Ma pinɔ te yi mɔ te ndi kete ne jonɔ, mekana mete yi nye ketima ké yeti ke nye bomɔ deti te yi kelɔ yanɔ na, keto yo nyéki bomɔ deti, nge mɔ te gwe. ¹⁸ Dete sendi, mesay me bosa mbon tì kandε kine nde, mekiyo pãɔ pa nyanja na. ¹⁹ Ne mbɔmbu, ke Mɔyisi ma si nembe to mem-

bonḡa wete wete nye ndingele kandɔ hene nda yi yo diye ketinate ke mekana me membonḡa me Njambiyɛ kɛ, ɛ nye bɔ mekiyo me bonɔ benday nɛ yi bembam tabɔ sanḡwe ne mɔɔku. ɛ nye nje bɔ yinḡa tena lambɔ ne hanḡbe hanḡbe nɛ tonḡa wete mɔɔ jeta nde *yisɔp tɔpe kete kwɔ nyanje ke gba mekana me membonḡa nɛ ke yotu bomɔ hene leɔɔ nde: ²⁰ «Yike mekiyo mete yi Njambiyɛ kele ne mbon yɔ pɛsɔ nde, wune wɔkunḡwe ne nye.» ²¹ A nyanja sendi mekiyo mete ndi dete ke tɔ te yi bo kelma ne to melambɔ nɛ ke ndingele mejɔle mete yi bo dikima kelɔ ne mesay yɔ kanɔ ne Njambiyɛ kɛ. ²² Benḡwe yasi te yi membonḡa lepe kɛ, yo mekiyo pupudye sulɔ meyasi hene. Yite nde, nḡe mekiyo ti nyanja na, Njambiyɛ yeti ke tikɔ mebeyɔ me mumɔ ne nḡwete na.

Mekiyo me Krist ke soḡe mebeyɔ

me bomɔ

²³ Dete, nda bo ke pupudye meyasi mete yi tedye nḡbak nḡbak meyasi mete yi diye ke dyobɔ kɛ ne nje te yite, yo diya nde, bo pɔpudya sendi nḡbak nḡbak meyasi mete yi diye ke dyobɔ kɛ ne nje kɔpasa sadaka te yi kwanḡma mesadaka mete yiri hene. ²⁴ Keto mbey te yi ne kiyo yi *Krist nyinḡa kete kɛ, yeti yike yi bomɔ sume ne meɔ man kɛ na. Yike yi bo sume kɛ tedya gbela yekambiyɛ nḡbak nḡbak mbey te yi Krist nyinḡa kete kɛ. Yasi wete, Krist nyinḡa ne ke gba dyobɔ yɔ kɛ nḡweta ne Njambiyɛ keto su. ²⁵ A ti nyinḡa mate, na kɛ mbɔmbu yɔ nye yotu ne ne sadaka na. A ti kele nda yi nyanḡwe bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ diki kelɔ kɛ na. Keto ke yi nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ, yo sew hene yi nye diki bɔ mekiyo me benyamɔ nyinḡe nɔ ke tonḡari te ɛ ne kiyo lanḡa yɔru kɔ. ²⁶ Mɔ bekɔ nde, Krist nyinḡa sew hene mate dete, ma yo bɔ nde, a sanḡwanḡwe ne meɔne menḡa budyaate kandɛ ke yi Njambiyɛ ma kɔsu ne mbokɔ kɛ. Ma ndana, ke nḡimɔ te yi mbokɔ te yɔkɔ ke siyo kɛ, a nḡa punje yotu ndi tu wete ne sat yɔ nye yotu ne ne sadaka yɔ soḡe ne mebeyɔ me bomɔ. ²⁷ Ma nda yo kɔnate nde, mumɔ gwɔki ndi tu wete, ke kɔnḡe, Njambiyɛ ke pɛsɔ jɔsi ne kɛ, ²⁸ dete sendi, Krist nya yotu ne ndi tu wete yɔ sobe ne mebeyɔ me budya bomɔ. A ta basidyɛ nje ke menḡa yibate, yeti se yɔ sobuna mebeyɔ na, yasi wete, yo yɔ jonḡwe botu bete be ladyɛ nye baka.

10 Yo nde, membonḡa me Njambiyɛ yi Mɔyisi keti-ma kɛ tedya yekambiyɛ kimɔ meyasi mete yi ke nje kɛ. Yo yeti ke tedye nḡbak nḡbak meyasi mete ne yotu na. Dete, ko membonḡa mete yeti ne deti te yi kelɔ nde, botu bete be nje ke yi Njambiyɛ ne nje kelna kiya mesadaka mesew hene baka bɛki ne njololo ke meyasi hene na. ² Yo mɔ bekɔ nde, botu bete be nye mesadaka dete baka njaki nje be pupunate ndi tu wete ne sat, ma bo yeti ke kɛ se mbɔmbu yɔ kala nye mesadaka na, keto yinḡa mebeyɔ mete yi bo ta take sendi ke temɔ yan yeti se na. ³ Ma yasi wete, nyena

mesadaka mete yinḡari kɛl nde, mumɔ kɛ taka mebeyɔ mete yi nye kele kɛ yaka ne mesew wete wete. ⁴ Yite nde, mekiyo me bembam benday nɛ yi bembam tabɔ yeti ne deti te yi soḡe mebeyɔ me mumɔ na. ⁵ Yori, ke nḡimɔ te yi *Krist bɔ nedɔ te yi nje ke mbokɔ kɛ, ɛ nye lepe nye Njambiyɛ nde: «Ko wona benyamɔ yɔ nye ne we sadaka ko nyena yɔ yinḡa meyasi, we ti gɔre na, yasi wete, we nya mi yotu te yi mumɔ. ⁶ Ko menjay mete yi bo lodyɛ lodyukwe yɔ kelɔ ne sadaka nye we kɛ ko mesadaka mete yi bo kele yɔ soḡna mebeyɔ, we ti nye temɔ ke yite hene na. ⁷ Dete, ɛ mi lepe nde: Njambiyɛ benḡa, mi yima, nɛ mi kɛ kel yasi te yi we kwadyɛ benḡwe yasi te yi yo ketinate ke kasi mbe ke mɔy mekana mɔ kɛ.» ⁸ Bosa yasi te yi Krist lepima kɛ, ɛ nde: «Ko nyena yo mesadaka ko nyena yɔ yinḡa meyasi ko lodya menjay ko nyena sadaka te yi soḡna mebeyɔ, meyasi menḡari hene, we ti gɔre, ko nye temɔ yɔ kete na.» Ko bekɔ dete, membonḡa ke leɔɔ nde, yo kɛlnanḡwe dete. ⁹ Ke kɔnḡe, Krist ke leɔɔ sendi nde: «Njambiyɛ benḡa, mi yima, nɛ mi kɛ kel yasi te yi we kwadyɛ!» Dete, Krist ke tikɔ bosa mesadaka mete yiri yɔ nje tembidyɛ yibate. ¹⁰ Ne nje te yite Yesus Krist kelma yasi te yi Njambiyɛ kwadya kɛ. Dete, ɛ Njambiyɛ pupudye wuse keto sadaka te yi Krist nya ne yotu ne ndi tu wete ne sat kɛ.

¹¹ Mɔ nyena sadaka nye Njambiyɛ hene ke diyo ke tɛri metu hene yi kelɔ mesay mene. A diki kelɔ sadaka ndi ne kiya meyasi mete yi kine deti te yi soḡe mebeyɔ wete yesɔ na. ¹² Ma ke be *Krist, a nya yotu ne ne sadaka nye Njambiyɛ ndi tu wete yɔ soḡe ne mebeyɔ. Ke kɔnḡe, ɛ nye kwɔ kɛ diyo metidyɛ ke mbam bɔ Njambiyɛ kɔ ne kɔ. ¹³ A dɔy ndana yɔ ladyɛ nḡimɔ te yi Njambiyɛ ta kawule bependɔ bene tikɔ ke nḡi mekol mene. ¹⁴ Dete, ne nje nyena sadaka wete ne wete nye Njambiyɛ, a kelma nde, botu bete be Njambiyɛ sima pupudye baka bɛki ne njololo ke meyasi hene kɔ ne kɔ. ¹⁵ Ma Kimɔ Sisinḡ sendi ke jaye leɔɔ nye wuse nde, yo gbate dete. A kandima si leɔɔ lepi ke ne mbɔmbu nde: ¹⁶ «Mbon te yi sine bo ta kelɔ kɛ, yo ta be deke: Mi, Baba Mbokɔ ke leɔɔ nde: Ke kɔnḡ metu mete, mi ta nye membonḡa membe ke metemɔ man, mi mɔ ketɔ yo sendi ke medyanɔ man. ¹⁷ Mi tɔ take se mebeyɔ man ko kɔtu mekele man wete yesɔ na.» ¹⁸ Yite nde, kome Njambiyɛ si tikɔ mebeyɔ me mumɔ ne nḡwete kɛ, yo yeti ke diye se nde, bo nyɛki sendi yinḡa sadaka yɔ soḡe ne mebeyɔ na.

He kɛn kɛ yi Njambiyɛ

ne bibina temɔ

¹⁹ Wune nḡnḡ, dete wuse me ne gba bibina temɔ te yi nyinḡe lalɛ ke mbey te yi ne kiyo keto mekiyo me Yesus. ²⁰ Yɔ nyinḡe nɔ mate, Yesus butuma wuse nje te, kandɛ kwɔ kete. Yo jonḡa nje, yo sendi nje te yi nye wuse jonḡwe. A bɔta nje te nye wuse kome lambɔ te yi bɔ kesate ke mbanḡ Njambiyɛ nyaliya nɔ kɛ. Lambɔ te yi nyaliya kɛ tedya yotu ne yi bo nḡbama ke kroa kɛ. ²¹ Ndana wuse ne nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye

Njambiyε ε kεndε nε ndiηgεle *Kandɔ Njambiyε kɔ.
²² Ma dete, hε kēn ndana ke kεki Njambiyε nε temɔ te yi nε ηgberη kinε mεsebila na, tikɔ temɔ hεnε ke yenε yί kε nɔ kinε meso na. Hε kēl dete, keto mεkiyɔ mε Yesus sima pupudye metemɔ musu sonje beya metake. A weyma sendi wuse nε pupuna mɔrɔku. ²³ Ma ndana, hε kēn mbɔmbu yί lεpɔ yasi te yi wuse tike temɔ kete ke misi bomɔ kinε yɔkwε nε kɔη na, keto mɔ te ε kpoma meyasi mete kɔ tɔnjukwε ndi meyasi mete yi nyε si kpo kε. ²⁴ Yo kimɔte nde, baka tākα besɔ, nyena mεηgite yί kelɔ nde, wuse kwādyangwε kelɔ kimɔ mεkele. ²⁵ Ma hε tī tiki kinε diki wesidya se na nda yi baηa diki kelɔ kε na. Yasi wetε, baka nyēki besɔ deti ke temɔ, jekɔ kwā kwangɔ nda yi wunε duwε nde, *Yesɔ te yi Nyangwε Kumande ta nje kete kε ke wuta.

²⁶ Yo nde, wuse sima wokɔ duwε faη nje Njambiyε. Ma ke wuse nje kε mbɔmbu ke kɔηte kelɔ beya yasi nε nyalɔ, komete, kinε se sadaka wetε nε wetε ta nyena sendi yί sonje nε mεbeyɔ na. ²⁷ Yite wuse ta diyɔ nε nyangwε wɔ yί ladiyε nε pesina jɔsi nε ηgwεy ηgwεy jɔη dīte te yi ta girise bependɔ be Njambiyε kε. ²⁸ Wunε duwā nde, ηge mumɔ bekiyε mεmbonηa mete yi Mɔyisi ketima kε, ma ηge bomɔ yiba ho yitati ke njoka botu bete be diyma ke mbey te baka nje jayε nde, mɔ te kelma gbate dete, ɔ bēηa, bo ke wo nyε kinε mɔnɔ gwena ηgwete na. ²⁹ Nge bε dete, 'ma wunε tākα nde, yo ta nje bε nan pε yi mɔ te ε bεηe Mɔnɔ Njambiyε nda sara mbaya ke misi mεnε, besile mεkiyɔ mεnε yi Njambiyε kelma nε mbon yί pupudye nε mɔ te kε? Yo ta nje bε ba nan pε yi yɔkɔ ε wungwε Sisiη te ε kele ηgikwa nε wuse kɔ? 'Wunε tākα nde, njeη pɔnsi te yi mɔ te ta sangwa nɔ kε ta bε nan? ³⁰ Hε lēpi dete, keto hε duwā mɔ te ε lēpima nde: «Mekundɔ, yo yembe, yo mi yɔkidye ndi beya yasi te yi bomɔ kele kε nyε ndi bo.» A lēpima sendi nde: «Yo mi, Baba Mbokɔ ta pesɔ jɔsi botu bembε.»

³¹ Ma yo gba beyate budyate nde, mumɔ bāl ke mεbo mε Njambiyε te ε nε jɔη kɔ. ³² Wunε tākα nda yi wunε jɔηnama nɔ mbɔmbu ke kɔηte yi Njambiyε paniya nε mεyasi nyε wunε kε. Wunε sangwama nε beya nyangwε mεbɔnε ke ηgimɔ te yite, ε wunε sumε kol jeliye.

³³ Ke yiηa mεηgimɔ bo dīkima tembidye wunε ke misi mε bomɔ yί wungwε wunε tedye sendi wunε mεbɔnε. Ke yiηa mεηgimɔ sendi, wunε nya sendi yotu yί sangwa nε mεbɔnε wūnε botu bete be sangwama nε meyasi mεnɔri baka. ³⁴ Yo nde, wunε jayma yί sangwa nε mεbɔnε wūnε benjɔη bun be bā ke jɔbɔ baka. ε wunε jayε sendi lalε nε mesosa nde, bomɔ ηgāngila meyasi mun, keto wunε duwā nde, wunε nε meyasi mete yi nε nyɔkɔη laηsa yite. Yo meyasi mete yi diyε njombu diyɔ. ³⁵ Dete, wunε tī tiki bibina temɔ te yi wunε bε nɔ ke yi Njambiyε kε na. Nge wunε kε mbɔmbu yί bε nε bibina temɔ dete, wunε ta bε nε nyangwε sol. ³⁶ Yasi te yi wunε yākangwε kelɔ, yo nde, wunε bēki nε tiη yί kelɔ yasi te yi Njambiyε kwadyε kε, nε wunε nje bε nε yasi te yi nyε kpoma nyε wunε kε. ³⁷ Yori yi Njambiyε lεpe nde: «Ma ηgimɔ bukwa ndi nε mbet, yo bukwa ndi gba nε mbet, nε mɔ te ε yākangwε nje kɔ dyā. A tī kikɔ nε dyanate na.» ³⁸ Njambiyε lēpima sendi

nde: «Mɔ te yi mi si pesɔ nde, a mε nε ηgberη ke mbɔmbu wombε kɔ ta jɔ ndi nε nje tikina temɔ te yi nyε tike ke yembe kε. Ma ηge nyε yɔkwε kε njime, temɔ mbε tī biye nyε na.» ³⁹ Ma ke bε wuse, wuse yeti su ke njoka botu bete be yɔkwε kε njime yί yabile nɔ na. Wuse su ke njoka botu bete be tike temɔ ke yi Njambiyε yί jɔηgwe nε sisiη yan baka.

Kwalɔ tikina temɔ te yi botu be

mbɔmbu bā nɔ kε

11 Tikina temɔ ke yi Njambiyε, yo kome mumɔ bε nε bibina temɔ nde, meyasi mete yi nyε tike temɔ kete kε ta kelna gbate. Yo sendi kome mumɔ jayε gbate nde, meyasi mete yi nyε yeti ke bεηe nε misi kε kete gbate. ² Yo tikina temɔ te yi baηa botu bete be jɔηnama mbɔmbu bā nɔ kε kele nde, Njambiyε jāya bo. ³ Yo nε nje tikina temɔ yi wuse kombile duwε nde, Njambiyε kusuma mbokɔ nε lēpi te yi punduma ke numbu nε kε. Yite nde, meyasi mete yi wuse bεηe muka kε ti wūla ke meyasi mete yi wuse bεηe kε na.

⁴ Yo tikina temɔ te yi Abel bā nɔ kε kele nde, a nyēki Njambiyε kpa sadaka laηsa yi *Kayin. Yo yite kele nde, Njambiyε nε ηguru wenε pēsi nde, Abel mε nε ηgberη ke mbɔmbu wenε, jayε nε sadaka nε. Abel ma kiki gwe, ko dete, tikina temɔ te yi nyε tikima ke yi Njambiyε kε ke kelɔ nde, a lēpinangwε nyε wuse kumɔ ndi muka.

⁵ Yo tikina temɔ te yi Enɔk bā nɔ kε kele nde, Njambiyε bōη nyε nε jɔη kenje dyobɔ, ma nyε nje sangwa nε sɔη. Bomɔ saηma nyε kinε dolɔ na, keto Njambiyε boηma nyε. Mεkana mε Njambiyε ke lεpɔ nde, piηɔ te yi Njambiyε tī pa bɔ nyε nε jɔη kenje dyobɔ, Njambiyε bā nε mesosa nε nyε. ⁶ Ma ηge mumɔ ti tike temɔ ke yi Njambiyε na, ko Njambiyε tī bε nε mesosa nε nyε na. Yo nde, mɔ te ε kε ke yi Njambiyε kɔ jāya nde, Njambiyε kete gbate, a jāya sendi nde, Njambiyε nyēki kimɔ meyasi nyε botu bete be gɔsε nyε baka.

⁷ Yo tikina temɔ te yi Nɔy bā nɔ ke yi Njambiyε kε kele nde, a sāki nyangwε kuka yί jɔηgwe nε botu be tɔ dyenε. Njambiyε kombila lεpɔ meyasi mete yi ta kwangwa kε nyε nyε piηɔ te yi nyε tī pa bεηe yo bεηa nε misi mεnε na. A jesima Njambiyε wokɔ mεn nε, sa nyangwε kuka. Yasi te yi nyε kelma kε tēdyā nde, mεkele mε botu bete bari bā beyate. Tikina temɔ te yi Nɔy tikima dete ke yi Njambiyε kε kelma nde, Njambiyε bēηa nyε nde ηgberη mumɔ.

⁸ Yo keto Abaraham tikima temɔ ke yi Njambiyε, yori yi nyε wokuma jeban nε, temε kwā kε ke mεnεti mete yi Njambiyε kpoma nde, a ta nyε nyε kε. A temma kwā kinε duwε mbey te yi nyε kε kete kε na. ⁹ Yo tikina temɔ te yi nyε bā nɔ kε kele nde, a kēn kε diyɔ ke mεnεti mete yi Njambiyε kpoma nyε nyε kε, ko nde, a bā jεηgwe. A dīkima jɔηna ke metɔ mete yi bo kele nε to melambɔ kε. Isak bεnε Yakɔp jɔηnama ke kiya kwalɔ metɔ mete sendi. Njambiyε kpoma mεnεti mete nyε bo sendi. ¹⁰ Abaraham jɔηnama ke metɔ melambɔ mete

yite yí ladye nde, a nyíña ke dya te yi mekol metu be jelnate ké. Yo Njambiyé gba dyan te yi sumo yo. Yo sendi nye ne nguru wene sume sendi yo.

¹¹ Yo keto Sara tikima temo ke yi Njambiyé, e Njambiyé nye nye deti te yi ja yí kuso ne kandó, ko beko nde, a sima jombé. Yo kelnama dete, keto a ba ne bibina temo nde, Njambiyé te e kpoma meyasi mete ko ta tonje yo. ¹² Dete, nyaŋgwe kandó njá jadye wule ndi ke njombu mbam wete e me diyo ladye ndi ne soŋ ko. Buyo botu be kandó te nda besisó bete be diye ke dyobu baka, buyo yan nda mesey me man, bo ti yaka tolo buyo yan na.

¹³ Botu baka hene tikima temo ke yi Njambiyé gwe no. Ke meyasi hene te yi Njambiyé kpoma nye bo ké, bo sambila misi beŋe ndi yo beŋa ne nan, pepidye bo kenje, yasi wete, bo ti nje be ne meyasi mete na. Bo jayma lepo nde, bo beŋeŋwe, bo beakwaŋkwaŋgo ke meneti maka. ¹⁴ Botu bete be lepe dete baka ke kombile tedye nde, bo ke nye sosu yí kumo ke dya te yan. ¹⁵ Ma bo má gwaki wombolo dya te yi bo wulma kete ké, ma bo yokwa ne kóko ké mate. ¹⁶ Yo nde, dya te yi bo nya sosu yí kumo ndana kete ko lan be kimote ne bosa te yoru. Yoko yi bo lepe no ko pele dyobó. Dete, Njambiyé yeti ke gwe njon nde, bo jébaŋgwe nye nde Njambiyé wan na, keto a sima kombile dya tike bo.

¹⁷ Yo tikina temo te yi Abaraham ba no ké kele nde, a bôh moko wene Isak nye ne sadaka nye Njambiyé ke ngimo te yi Njambiyé lepima nde, a kél dete ké. Njambiyé lépi dete yí bobé ne nye. Yo kiko moko wene yi nye nya Njambiyé ne sadaka ru. A kelma dete, ko beko nde, Njambiyé kpoma yiŋa yasi nye nye ¹⁸ lepo nde: «Ngbak ngbak benday bo, yo baka be ta wule ke mekiyo me Isak.» ¹⁹ Abaraham dikima lepo ke moy temo ne nde, Njambiyé ne deti ko yí womiye mumo soŋe ke njoka be mun. Yori yi Njambiyé yokidya ne moko wene nye nye ké. Yo ke tedye wuse yiŋa yasi te yi ta kwaŋna ké.

²⁰ Yo tikina temo te yi Isak ba no ké kele nde, a nyêki Yakop bene Eso mekombila ke meyasi mete yi ta kwaŋna ke joŋgwe dyan ke metu mete yi nje mbombu ké.

²¹ Yo tikina temo te yi Yakop ba no ké kele nde, ke ngimo te yi nye ta be ke gwe ké, a nyêki boko be Yosep hene mekombila, kwaŋ jekima tongolo ne kano Njambiyé.

²² Yo tikina temo te yi Yosep ba no ké kele nde, ke joŋgwe dyene ma si wuta ne signate, a lépi nye Boko be kandó Isarayel nde, bo ta duwe ke Ejipt, lepo sendi yasi te yi bo yakaŋgwe kelb ne meyeso mene kome bo ta kwaŋ ké.

²³ Yo tikina temo te yi saŋgwe ne Moyisi bene nyaŋgwe ba no ké kele nde, ke bo ma ja nye, bo sôdyukwe nye ke ty ke menngwende yitati kine kambó mbonga te yi kumande nya ké na. Bo kelma dete, keto mokoŋsike ba ne nyoko.

²⁴ Yo tikina temo te yi Moyisi ba no ké kele nde, kome nye ma si doko be mumo ké, a sêŋa nde, bomo ti jebaŋgwe nye nde moko te e ngokodu Farawoŋ na. ²⁵ A lanma beŋe kimote nde, a saŋgwaŋgwe ne mekone bene botu be Njambiyé, lanma nde, a kên mbombu joŋ-

na ke nyem nyem joŋgwe, kelb beya yasi ke moko metu mete yi mumo kwaŋdye ke meneti maka ké. ²⁶ A beŋma nde, nge nye saŋgwa ne wuŋgwa keto *Krist, yite gba mberi yasi budyate lanma kpasa mekusuku mete yi diye ke Ejipt ké, keto a sambila misi kenje lóndunate yí beŋe ne sol te yi Njambiyé ta nye nye ké. ²⁷ Yo tikina temo te yi nye ba no ké kele nde, a têma duwe ke Ejipt, yeti keto a gwá wó nyaŋgwe ngambi kumande na. A pesima dete, biye ne bo deke nda a ba ke beŋe Njambiyé te yi bomo ti béŋa ko. ²⁸ Yo sendi tikina temo te yi nye ba no dete ké kele nde, a lépi nye botu be Isarayel nde, bo wôku boko besam yí kelb ne wete jesó nde *Paska. Yo tikina temo te yi nye ba no ké kele nde, a lépi nye bo nde, bo bôh mekiyo me boko besam bete nyanje ke menumeŋ man, kambó jaki Njambiyé te e ta nje wo be-tombu mo ke meneti me Ejipt baka me nje wo sendi botu be Isarayel.

²⁹ Yo tikina temo te yi botu be Isarayel ba no ke yi Njambiyé ké kele nde, bo sâbikwe Tena man ne mekol nda yi mumo kende no ke kutu kutu meneti ké. Ma ke botu be Ejipt ma bobé kwaŋ sendi dete ké, e duku si memiye bo.

³⁰ Yo tikina temo te yi botu be Isarayel ba no ké kele nde, nyaŋgwe ndoko te yi linja Yeriko ké gbôŋgulaŋgwe. Bo dikima kendo linje yo ke meyeso yitan jo yiba.

³¹ Yo tikina temo te yi Rahab te nya mewanja ba no ké kele nde, bo tî woku nye ke yi bo woma ne botu bete be ti tike temo ke yi Njambiyé baka na. A ti soŋbe soŋ na, keto a boŋma botu bete be potama nje beŋe teri dya baka ne te.

³² Mi ta kè mbombu lepo ne nge? Nge mi lepe ndana nde, mi ta pa sambile misi kenje njime yí lepo kasi Jedeyoŋ nê Barak nê Samsón nê Jefte nê Davit nê Samiyel nje by botu be punja melepi me Njambiyé, yite ngimo ta siyo. ³³ Tikina temo te yi botu bete ba no ke yi Njambiyé ké kelma nde, bo lôh dyambi ne yiŋa mekando lanma bo. Yo kelma nde, bo nâm bomo, kelb meyasi ne ngben, kelb sendi nde, bo bêki ne meyasi mete yi Njambiyé kpoma nye bo ké. Tikina temo te yi bo ba no ké kelma sendi nde, bo díbi numbu bedila.

³⁴ Yo kelma nde, bo gwêsikwe joŋjoŋ nyan díte, diyo ke numbu mekafa. Yo yo kele nde, ke mbey te yi bo ba tekinate bo kpâl nje be ne deti, bo bêki bengar dyambi ke misi me dyambi potó njoko medyambi mete yi be-tombu be dikima nje ly dyambi ne bo baka. ³⁵ Tikina temo te yi banja bomari ba no ké kelma nde, Njambiyé wômkwe bomo ban be si gwe baka nye bo. Ma nge be banja botu bete be dikima tiko temo ke yi Njambiyé baka, bo tédya bo beya detina mekone. Ma ne nde, bo sêŋa tikina temo te yi bo tikima ke yi Njambiyé ké, né bo soŋ bo ne bo, bo kpalma jaye soŋ, né Njambiyé womiye bo wete yeso, né bo be ne kpasa joŋgwe lanma yike. ³⁶ Ke yi banja, bo saŋgwama ne nyèti, njuro bo ne njambala. Bo ká mbombu woto bo ne mekol me sumba nye bo ke joko. ³⁷ Bo loŋma banja ne metari wo, kile banja ne njiki. Bo woma banja ne kafa. Bo ba nda be yambala ngoto kine mbey diyo na. Bo dikima lenje kotu besam nê kotu begbatabo, ko bo ti be ne gbela moko

mbulma yanja na. Bo tedya bo mebɔne budyate kelɔ beya yasi ne bo. ³⁸ Bo dikima jonja yan ke mekonɔr, ke to mekeki, ke menɔguku metari ne ke menjembi ke moɔ meneti. Jonɔwe dyan ba ne ngberɔ, dete botu be meneti maka ti yaka jonja bene bo na.

³⁹ Ma botu baka hene be Njambiyɛ jayma bo keto tiki-na temɔ te yi bo tikima ke yene ke ti biye ho berɛ yasi te yi Njambiyɛ kpoma nye bo ke ke ngimɔ te yite na.

⁴⁰ Yo nde, Njambiyɛ sima kombile yija kimɔ yasi te yi nye ta nye wuse ke, lanɔsa yiri yi bo dikima take ke. Ma Njambiyɛ ti kwadyɛ nde, bo kanda be ne kimɔ yasi te li wuse na.

Njambiyɛ tedya mumɔ mebɔne

yí kite ne nye

12 Ke be wuse, nyanɔwe ngil botu baka sima memiyɛ wuse linje nda kulutu. Bo ke kanɛ misi yi berɛ ne wuse. Dete, he lɛn jaki jaki meyasi mete yi ndadyɛ wuse ke ne mebeyɔ mete yi ti kiki ne buse wuse ne piyele ke. He lɛn meyasi menɔri hene nye kol ke soko te yi Njambiyɛ lɛpɛ nde, he kɛl ke. ² He lɛn meyasi mete kanɛ misi berɛ ndi ne Yesus. Yo nye kele nde, wuse kanda tikina temɔ ke yene. Ke tikina temɔ te yi wuse tike ke yene ke no mbɔmbu ke, yo sendi nye ta tonje meyasi hene kumɔ njena. A sambila misi berɛ ne mesosa mete yi Njambiyɛ ta tonje ke temɔ ne ke. Dete, e nye jaye gbiso nde, bo ngbaki nye ke kroa, yeliye wunɔwa te yi bo kelma ne nye ke. Ma ndana, a metidyɛ ke siya bekum te yi Njambiyɛ pulɔ mbam bo.

³ Wune taka nye. Wune taka nda yi botu be mebeyɔ benma ne nye, nye bo ke dite ke. Wune taka yo, kambɔ wune me nje tekɔ, kambɔ temɔ yun me nje yɔkwe ke njime. ⁴ Ke tumbɔ te yi wune duɔe sunɔwe ne mebeyɔ ke, wune ti pa duɔe kumɔ nde, sɔn biya wune na.

⁵ Wune ma lanɔsa ka melɛpi mete yi Njambiyɛ lɛpima nye wune yi nye ne wune deti nda yi sanɔwe ne boɔ kele ne boɔ bene ke? A lɛpima nde: «Mɔnɔmbe, nɔge Baba Mbokɔ tedya we mebɔne yi kite ne we, we ti yelkwe na. Ma, nɔge nye gaye we, yo ti kpal nje tekwe yotu yo tekwe na. ⁶ Yo nde, Baba Mbokɔ tedya mebɔne nye mo te yi nye kwadyɛ ko yi kite ne nye. A ngibila mumɔ hene te yi nye jaye nde, a me moɔ wene ko.»

⁷ Wune gbisi mebɔne mete yi Njambiyɛ tedya wune yi kite ne wune, nda yi sanɔwe ne boɔ kele ne boɔ bene ke. Ma yo ba moɔ te nda yi sanɔwe diyɛ kinɛ tedya nye mebɔne yi kite ne nye ko? ⁸ Njambiyɛ tedya mebɔne dete nye boɔ bene hene yi kite ne bo. Ma nɔge wune diyɛ kinɛ sanɔwa ne mebɔne dete sendi na, yite wune boɔ be wanja, wune yeti ngbak ngbak boɔ bene na. ⁹ Wuse taka sendi yasi te yi besanɔwe busu be jama wuse ke meneti maka dikima kelɔ ne wuse ke. Bo dikima tedya wuse mebɔne yi kite ne wuse, e wuse diki jesɔ bo, wokuna ke men yan. Nɔge be nde, wuse dikima kelɔ dete ne besanɔwe busu bete, 'ma sunɔwa ne Da te e diyɛ ke dyobo ko? 'He kina jesi nye, wokuna ne nye kwɔ to te, ne wuse ju na? ¹⁰ Besanɔwe busu be meneti ma-

ka dikima tedya yan wuse mebɔne yi kite ne wuse yi yaka moɔ kum ngimɔ. Bo dikima kelɔ dete nda yi bo kwadyɛ. Ma ke be Njambiyɛ, a tedya wuse mebɔne yi kite ne wuse yi kpalɔ kame ne wuse besa bete, ne wuse be pupunate nda nye. ¹¹ Menɔgimɔ hene te yi bo tedya mumɔ mebɔne yi kite ne nye, ke ngimɔ te yite a berɛ nde, yo yasi ngambi, yeti yasi mesosa na. Ma ke koɔ mebɔne menɔri mo te e jekima yija yasi ke moɔte ko ke nje jonja ne ngberɔ ke mbɔmbu Njambiyɛ, be ne temɔ ne te.

¹² Dete, wune namba mebɔ mun yi sima katɔ ke ne mebɔnɔ mun yi me ne tukulek ke. ¹³ Wune boɔ mekol mun kendɔ no ke menje mete yi ne ngberɔ, kambɔ botu bete be ndi ke ndumbe baka me nje jatɔ ke beya nje. Wune kɛl dete, ne bo kpal be ne deti te yi kendɔ ke kimɔ nje. ¹⁴ Wune sanɔ nje te yi jonja ne te wune bomɔ hene, bakidyɛ sendi metemɔ mun pupunate ke mbɔmbu Njambiyɛ. Keto nɔge mumɔ ti kanɛ jonɔwe dyene dete nye Baba Mbokɔ na, a ti berɛ nye na. ¹⁵ Wune diyɛ ne sɔsɔ, ma mumɔ me nje tumɔ koɔ ne Njambiyɛ, ma nye me nje diyɛ kinɛ kelɔ ngikwa ne nye na. Wune diyɛ sendi ne sɔsɔ, ma mumɔ me nje be nda yija pekeke kanɔgil yi lapidyɛ jona yasi nye besɔ, yi bekidyɛ ne budyɛ bomɔ.

¹⁶ Wune diyɛ ne sɔsɔ, ma mbanja ke njoka yun me nje be mo kelna mewanja ho mo yeliya meyasi mete yi Njambiyɛ si tembidye ke nda Eso. A dyanɔwa diyɛ tomba moɔ te yi nye ba no ke kpalɔ yo ne moɔ katɔ medye. ¹⁷ Wune ke duwe yasi te yi nja kwanja ke ngimɔ te yi nye kwadyɛ nde, sanɔwe wene nyeki nye mekombila nda yi bo diki nye ne betomba moɔ ke. Yasi wete, sanɔwe senɔma, ko bekɔ nde, a sanɔma yo ne misidyɛ ke misi, a ti be se ne nje te yi senjo yanja ke meyasi mete yi sima kwanja ke na.

¹⁸ Ke yi wune nja no ke yi Njambiyɛ ke, wune ti wuta yun ne wete keki te yi mumɔ yakama kenje bo kpoke no ke na. Keki te ba hene tande dite ne nyɛn nyɛn, yitil ba kete ne gir, nyanɔwe mbuku ba ke yifila. ¹⁹ Botu bete be ba kete baka wokuma medombiya ke lumsa, woko wete detina men ke lɛpina. Yo kelma nde, botu bete be wokuma men te baka, lɛpi nde, men ti ken se mbɔmbu yi lɛpɔ ko gbela lɛpi wete ne wete nye bo na. ²⁰ Bo lɛpi dete, keto mbonɔa te yi men te nya ke kwanja bo. Men te nya mbonɔa nde: «Ko nde, yo nyamo kpoka keki, bo loɔ nye ne metari wo.» ²¹ Yasi te yi kwanjama ke ba yasi wɔ budyate, e moɔyisi ne nguru wene lɛpɛ nde: «Yike kwanja mi, yotu mbe ne tututu ne wɔ.» ²² Ma yasi wete, ke yun, ke yi wune nja no ke yi Njambiyɛ ke, wune wutama ne keki te yi bo jeba nde *Siyɔn ko, wuta ne dya Njambiyɛ te e ne jon ko. Dya te, yo Yerusalem te e diyɛ ke dyobo ko. Wune wutama ne bejaki be Njambiyɛ be diyɛ ke dya te baka. Buyɔ yan ba besanɔmay besanɔmay. Bo wesidyama yi kelɔ nyanɔwe jesɔ. ²³ Wune wutama ne mewesidyama me njɔn betomba moɔ ke njoka boɔ be Njambiyɛ be nye sima si ketɔ medino man ke dyobo baka. Wune wutama ne Njambiyɛ te mo pesina jɔsi bomɔ hene, wuta ne mesisiɔ me botu bete be ba ne ngberɔ, be tonja meyasi kumɔ njena baka. ²⁴ Wune wutama ne Yesus te e kelma say njunɔ yi kelɔ jonja mbon

kɔ, wuta sendi ne mekiyo mene yi nyanjama yi pupudye ne bomɔ ké. Mekiyɔ mete yite ke lepɔ yiɲa kɔpa yasi nye wuse, ko mekiyo me Abel yeti ke lepɔ yiɲa kɔpa yasi kwɔ yite na.

²⁵ Yi bɔ dete ké, wune dɔy ne sɔsɔ, ma wune me nje seɲe kine leɲgwe metɔ ke numbu mɔ te e lepina nye wune kɔ na. Ne mbɔmbu, botu bete be seɲma kine leɲgwe metɔ ke mbel mɔ te e lepina nye bo ke meneti maka kɔ saɲgwama ne meɔɔne. Ma nge be dete, yo ta nje be nan pe yusu, nge wuse paye mɔ te e diye ke dyobo lepina njese wuse kɔ? ²⁶ Ke ngimɔ te yite, men ne kelma nde, meneti wati. Ma ndana, a kpoma yiɲa yasi te yi nye ta kelɔ ké. E nde: «Mi ta kala kelɔ nde, meneti wati. Ma yo tí be ndi meneti nyepɔ na, ko dyobo sendi ta watɔ.» ²⁷ Lepi te yi nye lepima nde: «Mi ta kala kelɔ ké téɔya nde, yi sidye nɔ, meyasi hene te yi nye kusuma ké ta watɔ yambile, né meyasi mete yi tí watɔ ké tika. ²⁸ Nda yo dete ké, he nyêki Njambiyé wosoko, keto dya te yi nye nye wuse ké tí watɔ na. He kél dete yi kelɔ ne mesay nye nye, njel kelna mesay te yite ta nye nye mesosa. Wuse kél dete ne pidya yotu, nê kambina ne sendi, ²⁹ keto Njambiyé wusu nda dité te yi girise yasi.

Yasi te yi nye Njambiyé mesosa

13 Wune njɔɲ, ne kên mbɔmbu yi kwadya tande yun nda bemaɲ. ² Ne tí leɲsaɲgwe boɲna be-jeɲgwe kimɔte ke mbey yun na. Baɲa bomɔ kelma dete, bɔ ne bejaki be Njambiyé, yadye ke metɔ man kine duwe na. ³ Wune tâka botu bete be ke jɔɔ baka, beɲe bo nda wune bo diye ke jɔɔ te. Wune tâka sendi botu bete yi bo tedye bo meɔɔne baka, ne kél nda wune bo saɲgwa ne kiya meɔɔne mete. ⁴ Bomɔ hene jêsi megwaki. Mekele me memi tí beɲnaɲgwe ke mɔy gwaki na. Yo nde, Njambiyé ta pɛsɔ jɔsi botu bete be kele mewanja baka, yite nde, botu bete be ke megwaki ko baka be yeti ke megwaki baka. ⁵ Ne tí joɲnaɲgwe yi nye sosu yun hene ke kasi mɔni na. Ne bêki ne mesosa ke meyasi hene te yi wune nɔ ké, yite yakama wune. Yo nde, Njambiyé ne nguru wene ke lepɔ nde: «Ko mi tí tiko ho lɔ we na.» ⁶ Yori yi wuse yakama lepɔ ne bibina temɔ nde: «Baba Mbokɔ, nye mɔ te e kame mi, mi tí gwe wɔ yaɲa na. Mumɔ yakama kelɔ mi nge?» ⁷ Wune tâka bosa botu bete be kendima ne wune yi lepɔ meɔɔni me Njambiyé nye wune baka. Wune bêɲa nda yi bo joɲna-ma nɔ kumɔ ke sɔɲ ké. Wune kél dete, né wune tiki temɔ ke yi Njambiyé nda yan. ⁸ Yesus Krist yeti ke senjɔ na. A muka ndi nda yi nye bɔ nɔ kwey ké, a ta be ndi dete kpo ne kpo. ⁹ Ne tí jaya nde, bomɔ jâtidya wune ke beya nje wule ke budya jaki jaki meyasi mete yi bo tedye ndana ké na. Ma yo kimɔte nde, ngikwa te yi Njambiyé kele ne mumɔ ké nyêki mumɔ deti ke temɔ, yeti kasi dyena yiɲa medye ho kinate na. Botu bete be beɲgwa yite baka ti kwedya yiɲa mekamna ke kelna te dete na.

¹⁰ Wuse ne mbey nyena sadaka te yusu nye Njambiyé. Botu be nyena sadaka bete be kele mesay me Njambiyé ke tɔ te yi bo kele ne lambɔ ké ti yaka dye menjay mete yi wule ke mbey nyena sadaka te mbete na. ¹¹ Yo nde, nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyé woku benyamɔ, bɔ mekiyo mete kél kelɔ ne sadaka nye Njambiyé ke mbey te yi ne kiyo yi sɔɲe ne mebeyɔ ke to bomɔ. Ke kɔɲte, bo ma nje bɔ membundɔ mete jise nɔ ke mɔy dya kél lodye ne naɲ. ¹² Dete sendi, bo boɲma Yesus jise nɔ ke mɔy dya. A saɲgwama ne meɔɔne mate, punje gba mekiyo mene yi pupudye ne bomɔ ke misi me Njambiyé. ¹³ Nda yo bɔ dete ké, he pûndu jise ke mɔy dya yi kél pe yene, jaye nde, bo wûngwe wuse nda yi bo wuɲgwa ne nye ké. ¹⁴ He kél dete, keto wuse yeti ne dya te yi ta bɔne waka na. Ma he sâɲ, né wuse be ne dya te e ke nje kɔ. ¹⁵ He sômbila Njambiyé meɲgimɔ hene ne nje Yesus. Sadaka te yi wuse nye nye ké, yori. Yite nde, he bûta menumbu musu yi sombile ne dinc dyene ke misi me bomɔ. ¹⁶ Ma ne tí leɲsaɲgwe kelna ngikwa nê kelna ngay na, keto yo njel mesadaka mete yite yi Njambiyé be ne mesosa kete. ¹⁷ Wune wôkunangwe ne botu bete be kende ne wune baka, tekwe to sunɲgwe ne bo, keto yo bo diye ne say mbona yun, né wune joɲna ne ngbeɲ, keto bo ta duwe teme wete yesɔ ke mbɔmbu Njambiyé yi pile nda yi bo kelma ne mesay man ké. Wune sâɲ nje te nde, bo kél mesay man ne mesosa ke temɔ kine meɲgboɲgila na, keto nge bo kele ne meɲgboɲgila, wune tí kwedya kimɔ yaɲa kete na. ¹⁸ Ne kên mbɔmbu yi ngweta ne Njambiyé keto su. He ke kombile duwe nde, metemo musu ne te kine yaɲa ke njaɲgwe wuse na, keto he góru kelɔ kimɔ yasi ke menje hene. ¹⁹ Mi jéki diye wune nde: Ne ngwêtaɲgwe ne Njambiyé, na yokidye mi nedɔ kenje wune.

Njena lepi

²⁰ Njambiyé te e ne tete kɔ womiya Nyangwe Kumande wusu Yesus te e njɔ be nyangwe kum botu be bakidya besam bene kɔ. Njambiyé kwanma ne nje mekiyo me Yesus yi kelɔ ne mbon te yi ta diyo kpo ne kpo. ²¹ Ma Njambiyé te mbete nyêki wune deti te yi kelɔ kimɔ yasi ke menje hene, né wune kel yasi te yi nye kwadye. A kwâɲ ne Yesus Krist yi kelɔ nde, wuse kél yasi te yi nye nye mesosa. He lûksa nye kpo ne kpo, *amen. ²² Wune njɔɲ, ndana mi ke ngweta ne wune nde: Ne jâya meɲgite mete yi mi nye wune ke mekana maka ké. Ma mi ketima mɔnɔ mekana maka yi lepina nɔ ne mbet kenje wune. ²³ Ne dûkwe nde, maɲ wusu Timɔte yeti se ke jɔɔ na, bo ma punje nye. Nge nye dyɔ nedɔ, sine nye má kél beɲe wune. ²⁴ Wune nyên botu bete be kende ne wune baka hene, nyenɔ sendi botu be Njambiyé hene. Benjɔɲ busu be Itali ke nyenɔ wune. ²⁵ Njambiyé kél ngikwa ne wune hene.

JAK

Mekana mete yɔkɔ, yo Jak te maŋ ne Kumande Yesus kete yo. Mekana maka jéki beŋe Beyuden bete be nja be bekriten, ε bo tedye bo meɔne, ε bo si wanja kè dɔyɔ ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka.

Mekana mete jéki leɔ nde, bekriten yâkaŋwe joŋna kelɔ yasi te yi meɔpi me Njambiyε tedye bo ké.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyaŋgwe meŋgabiye yini:

1. Tikina temɔ ke Yesus Krist nè meɔbobilan mete yi mumɔ saŋgwa nɔ kete ké (kumte 1-2).
2. Mɔ te ε tike temɔ ke yi Yesus Krist kɔ bîya dɔyem ne ke beya ndapi (kumte 3).
3. Yo yasi mendeya nde, bekriten nyêki temɔ ke meyasi me meneti maka (kumte 4).
4. Botu be kusuku dɔy ne sɔsɔ, ma bo me nje nye temɔ ke kusuku yan leŋsa Njambiyε. Meŋgite ke kasi njena Krist (kumte 5).

1 Yo mi Jak, mi bala Njambiyε bene Nyangwe Kumande Yesus Krist. Mi ke nyeno wune, wune mekandɔ me botu be Njambiyε kamɔ jɔ yiba be sima wanja ne to meneti maka baka.

Kasi dyanɔ nè kasi tikina temɔ

ke yi Njambiyε

² Wune njɔŋ, wune bêki ne nyaŋgwe mesosa kome kwalɔ meɔne hene dya pele wune yí bobε ne wune.

³ Keto wune duwɔ nde, meɔne mete yi dya wune yí bobε ne tikina temɔ te yi wune tike ke yi Njambiyε ké ta kelɔ nde, wune sôm kol ne ngbingim kè nɔ mbɔmbu.

⁴ Yo nde, wune sôm kol dete kumɔ ke njena mekele mun hene, né wune nje be nda goto bomɔ ke meyasi hene kine tikɔ mɔnɔ yanja wete ne wete na. ⁵ Ma nge dyanɔ banε mbanja mumɔ ke njoka yun, na dîya Njambiyε, a ta nye nye yo. Keto Njambiyε nyéki bomɔ hene meyasi ne kimɔ temɔ kine mebam na. ⁶ Ndi nde, mɔ te ε diyε yo kɔ tiki temɔ ke yi Njambiyε kine simta na. Keto mɔ te ε simta kɔ nda mekumbɔ me duku te yi pupɔ wumbidyε, yo má bendɔ piyε ne kubulu kubulu ké.

⁷ Kwalɔ mɔ te mbete tî taka nde, Nyangwe Kumande ta nye nye yija yasi na, ⁸ keto mɔ te ne metake yiba, a ti pési meyasi ndi nga wete ke mekele mene na.

Kasi meɔbukɔ nè kasi kusuku

⁹ Maŋ wusu ε kine yanja yi bomɔ yeti ke nye misi ke yotu ne kɔ lûksa yotu ne, keto Njambiyε ke bendidyε nye. ¹⁰ Ma yɔkɔ ε ne budya meyasi kɔ lûksa yotu ne, keto Njambiyε ke pidyε nye. Sendi, siyna joŋgwe te ε ne budya meyasi kɔ deke nedɔ nda njam jeti. ¹¹ Yo nde, yesɔ ke bendɔ panɔ ne ban ban. Mbunɔ ke nyɔkɔ, njam te ke sɔsɔ kusiyε, ɔ bêŋa, nyɔkɔ te yeti se na. Mɔ te ε ne budya meyasi kɔ ta yambile sendi dete ke moy kelna budya mesay mene.

Njambiyε yakama bobε wuse

¹² Mɔ te ε sumε kol ne ngbingim ke meɔne mete yi dya nye yí bobε ne nye ké, Njambiyε ke nye nye mesosa, keto nge nye si laŋsa meɔne mete, Njambiyε ta nye nye joŋgwe te yi kpo ne kpo, yite dɔŋgwe te yi nye kpo-ma yí lukse ne botu bete be kwadyε nye baka. ¹³ Nge meɔbobilan dya mumɔ, a tî lepi nde: «Yo Njambiyε» na, keto yija beya yasi yeti ne deti te yi kelɔ nde, meɔbobilan dyan Njambiyε na. Sendi, Njambiyε ne nguru wene ti kél nde, meɔbobilan dyan mumɔ na. ¹⁴ Yasi wete, meɔbobilan dyan ke yi mumɔ kome beya mewobɔ mene ne nguru wene dale nye nje sebile nye. ¹⁵ Ma nge beya mewobɔ si ngangile mumɔ, ɔ bêŋa, beya yasi dyanma. Nge beya yasi si kelna, sɔŋ dyanma. ¹⁶ Wune njɔŋ, wune sɔŋ temɔ mbe, mumɔ tî sebila yotu ne ke meyasi menɔri na. ¹⁷ Kimɔ meyasi hene nè kpasa meyasi hene te yi mumɔ yakama be nɔ ké wûla ke kwey, ke yi Da. Nye kuse meyasi hene te yi pane ke dyobɔ ké. A yeti ke senɔ ne nda yi yesɔ bene ngwendε diki kelɔ nde, ne su meyasi ne su yitil ké na. ¹⁸ Njambiyε ne nguru wene kwadya nye wuse joŋgwe ne nje lepi ne yi lepe ndi gbakasi ké. A kelma dete, né wuse be nda nyambi tɔm-na ke njoka meyasi mete yi nye kusuma ké.

Kasi leŋgwa metɔ nè kasi kelnate

¹⁹ Wune njɔŋ, wune sɔŋ temɔ mbe, wune dükwe nde, mumɔ hene bêki nedɔ te yi leŋgwe metɔ ke yasi te yi besɔ lepe ké. Mumɔ tî jaki lepi nda mbake na. Mumɔ tî woku ngambi nedɔ na. ²⁰ Keto, nge mumɔ woke ngambi dete, a ti yaka kelɔ se meyasi mete yi ne ngben ke mbɔmbu Njambiyε na. ²¹ Dete, wune tûm kɔŋ ne kwalɔ mekele me memi hene nè kwalɔ beya meyasi hene. Wune jâya lepi te yi Njambiyε ngbalma ke temɔ yun ké ne pidya yotu, keto lepi te yakama joŋgwe wune. ²² Ma wune kél yasi te yi meɔpi me Njambiyε lepe nye wune ké, yeti ndi gbela wokunate na. Mɔ te ε woke ndi wokɔ ke sebile yotu ne ne nguru wene. ²³ Keto mɔ te ε woke meɔpi me Njambiyε kine nje kelɔ yasi te yi yo

lepe ké, nye nda mo te e senjile mbombu ne ke mojoli. ²⁴ Ma nge nye nje tóke kendi ke kónte kwá ké, ndana ndana a ma lenja mbombu ne. ²⁵ Ma mo te e nye temo ne hene, nembé kpara mbonja te e soje mumo ke diyo bala, Njambiyé ta nye nye mesosa ke yasi te yi nye kele ké. Yo díya ndi nde, a kél tinj kelo dete, a tí woku ndi woko kwá lenja na, yasi wete, a kél nda yi mbonja te lepe ké. ²⁶ Nge mumo take nde, a ke kano Njambiyé kimote kine biye numbu ne ke ndapi na, yite mo te ne nguru wene ke sebile temo ne, yite kanna Njambiyé te yi nye kane ké gba gbelate. ²⁷ Kpara kanna Da Njambiyé, kanna te yi kine mocho beya yasi ne mbet kete, yo nde: Mumo kama benyuru nè bekuso boma ke meboné man, bakidye yotu ne pupunate kine kelo beya meyasi me meneti maka na.

Mumo tí namba njoka bomo na

2 Wune njon, wune tí kel yasi bengwe teri mumo na, keto kelnate dete yeti ke kendo wete ne tikina temo te yi wune tike ke yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist ké na. A ne nyangwe meluksa. ² He pan pa lepo nde: Bomo yiba nyinma kome wune wesidya ké. Yoko ne bolo ke bo tande lor nè kpara melambo ke yotu. Ma yoru buka mumo ne melambo ne jegbe jegbe ke yotu. ³ Ma wune má yensa ndi misi beré ndi ne mo te e ne kpara melambo ke yotu ko lepo nye nye nde: «Nyangwe mbam, inja diyo wonja ke mbey te yi nyangwe bomo.» Ke kónte, wune má nje lepo nye buka mumo nde: «Ma we, tema yo tema kaka,» ho nde: «Inja diyo waka ke njj mekol membe.» ⁴ Nge wune kele dete, 'yite wune yeti ke kelo yasi ke njoka yun bengwe teri mumo na? 'Yite wune yeti ke jase bomo wule ke beya metake na? ⁵ Wune njon, wune soje temo mbe, wune lèngwe meto. 'Njambiyé tí tóke ka botu bete yi botu be meneti maka beré nde bukate baka, né bo be ne budya kpara meyasi mete yi nye nye ké, keto bo ke tiko temo ke yene na? 'A ti kél ka sendi dete, né bo nyin ke *Kando dyene namo meyasi mete yi nye kpoma nye botu bete be kwadye nye baka na? ⁶ Yasi wete, wune ke yeliye yun buka mumo. 'Ma, yeti botu be kusuku ke nate wune na? 'Yeti bo ke dale wune ké ko ke membey me pesina josi na? ⁷ 'Yeti bo ke toyé kimó dino te yi Njambiyé nya wune ké na? ⁸ Ma nyangwe mbonja te yi Kumande Njambiyé pesima ké lépi nde: «Kwadyikwe mocha nda yi we kwadye ne yotu yo ké.» Nge wune kele dete nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé ké, yite wune kelma kimó yasi. ⁹ Yasi wete, nge wune kele yasi bengwe teri mumo, yite wune kelma beya yasi. Yite mbonja Njambiyé ke lepo nde, wune balma lépi, wune botu be yangi-la mbonja. ¹⁰ Keto, nge mumo bakidye mbonja hene, kpaló nje joidye ko ndi mocho yanja ne mbet ke moy mbonja wete, yite a ma balo ke mbonja hene. ¹¹ Ma mo te e lepima nde: «Kpe, we tí kel wanja» ko, yo nye lepe sendi nde: «We tí woku mumo na.» Dete, nge we diye kine kelo wanja, kpaló nje wo mumo, yite we ma yangile mbonja hene. ¹² Dete, wune lèpinangwe, kelo sendi yasi nda botu bete be Njambiyé ta jase bengwe yasi te yi mbonja mene lepe ké. Yo ndi

mbonja mete soje wuse ke diyo bala. ¹³ Keto Njambiyé tí gwe ngwete kome nye ta jase mo te e tí gwe ngwete beso ko na. Yasi wete, nge mumo gwe ngwete beso, yite gwena ngwete beso te yite lansama josi.

Tikina temo nè kelna kimó mekele

¹⁴ Wune njon, nge mumo lepe ndi lepo ne numbu nde, a ke tiko temo ke yi Njambiyé kine mekele na, yite kama nge? 'Njel tikina temo te yite ma jongwe ka nye? ¹⁵ He pan pa lepo nde: Wete man wusu ho wete dyombu dyusu kine melambo na, ho nde, medye mete yi bo ta dye ke ndingele yeso yeti. ¹⁶ Ma nge mbanja ke njoka yun lepe nye bo nde: «He sangwa, wune kwán ne te. Ne kén wetina dite, nè wune dyènanngwe ditó.» Ma nge mo te diye kine nye bo yasi te yi bo yakama jonja no, 'yite lepinate ndi ne numbu dete má kame nge? ¹⁷ Tikina temo te yi mumo tike ke yi Njambiyé ké sendi dete. Nge mumo lepe nde, a ke tiko temo ke yi Njambiyé kine tedye yo ke mekele na, yite tikina temo te munje, keto yo kine mekele na.

¹⁸ Ma mumo yakama lepo nde: «We ke tiko yo temo ke yi Njambiyé, ma mi mbe ke kelo mekele. Ma tedya mi tikina temo te yi we tike ke yi Njambiyé kine mekele ké. Mi ta tedye mbe we tikina temo te yembe ne nje mekele.» ¹⁹ We ke tiko yo temo jaye nde, yo ndi ne Njambiyé wete ne wete, yite we ke kelo kimote. Ma beya mesisiñ ke tiko sendi temo jaye dete, yasi wete, yo ke kpaló kelo nde, bo ngwàngwangwe. ²⁰ Lem mumo! We ke kwadye duwe ndana nde, 'nge mumo tike temo ke yi Njambiyé kine mekele na, yite gbelate? ²¹ 'Njambiyé tí pese ka nde, sangbambó wusu Abaraham me ne ngberé ke mbombu wene keto mekele na? 'Njambiyé tí njáki pesó dete, keto Abaraham bonja mocho wene Isak ké ko ke mbey nyena sadaka, na bu nye kelo ne sadaka nye nye na? ²² We beré ke yite nde, tikina temo te yi Abaraham tikima ke yi Njambiyé nè mekele mene kendima ndi wete. Mekele mete yi nye kelma ke mbombu Njambiyé ké njá tonje tikina temo te yi nye tikima ke yene ké. ²³ Meyasi kwanama dete, né lépi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé ké si tondu. Yo ketinate nde: «Abaraham tikima temo ke yi Njambiyé, e Njambiyé pese nde, a me ne ngberé ke mbombu wene.» E Njambiyé nje jeba nye nde So wene. ²⁴ Wune ke beré komete nde, Njambiyé pési nde, mumo me ne ngberé ke mbombu wene, keto mekele, yeti ndi keto tikina temo na.

²⁵ Sendi, Rahab te nya mewanja, 'Njambiyé tí pese ka nde, a me ne ngberé ke mbombu wene, keto kimó mekele mete yi nye kelma ké na? 'Yeti keto a bonja botu bete yi bo tomma baka kimote nje kwandye bo yokidye ne mbanja nje dele na? ²⁶ Ma nge sosu duwe ke yotu mumo, mo te gwá, a me munje. Dete sendi, nge mumo tike temo ke yi Njambiyé kine mekele na, tikina temo te yite munje.

Mumɔ b̄iya d̄yem d̄yene

3 Wunɛ njɔŋ, yo yeti kimɔte nde, budya bomɔ ke njoka yun b̄eki nɛ hɛl tedya b̄esɔ yasi na, keto wunɛ duwɔ nde, wusɛ botu betɛ bɛ tedye b̄esɔ yasi baka, jɔsi te yusu ta bɛ detinate ke mbɔmbu Njambiyɛ kwɔ yan. ²Yo nde, wusɛ bomɔ hɛnɛ ke jɔsidye ke mɛnje budyate. Nɔgɛ mumɔ ti jɔsidye ke yasi te yi nyɛ d̄iki lɛpɔ kɛ, yite nyɛ mɔ te ɛ nɛ njololo. A yakama biye temɔ ke mɛyasi hɛnɛ te yi nyɛ kele kɛ. ³Nɔgɛ wusɛ nyɛ suŋ ke numbu beyaŋga nde, nɛ bo wokuna nɛ wusɛ, yite wusɛ ke kɛndɔ nɛ ndiŋgele yotu yan hɛnɛ. ⁴Wunɛ p̄aŋ bɛŋɛ sendi nyaŋgwe mɛkuka. Ko bɛkɔ nde, yo nyaŋgwe, ko bɛkɔ sendi nde, yo nyaŋgwe detina mɛpupɔ kele nde, yo kɛ kɛndɔ, yasi wetɛ, yo mɔkɔ wulɔ nɛ mbet tedye yo nje yí kɛ nɔ kome mɔ dukunate kwadyɛ kɛ. ⁵Dete sendi, d̄yem, yo mɔkɔ doku yotu, ma ko bɛkɔ dete, a yakama duŋgwe beti ke nyaŋgwe mɛyasi mɛte yi nyɛ kele kɛ. Wunɛ p̄aŋ bɛŋɛ nde, yo ndi mɔkɔ mbulma d̄ite nɛ mbet lodye ndiŋgele nyaŋgwe l̄ɔ nɛ sɛkɛp. ⁶Dyem ndi sendi nda d̄ite. Kɔtu mɛkele mɛte yi botu bɛ mɛnɛti maka kele kɛ d̄iy hɛnɛ ke d̄yem. Ke njoka mɛdoku mɛ yotu su d̄yem kete. Dyem ke bekidyɛ ndiŋgele yotu mumɔ, a ke ndambidyɛ d̄ite ke ndiŋgele jɔŋgwe mumɔ. D̄ite te yi nyɛ ndambidyɛ kɛ w̄ula ke nyaŋgwe d̄ite te yi ti d̄im kɛ. ⁷Mumɔ nɛ deti te yi biye kwalɔ benyamɔ bɛ likɔ hɛnɛ kuse, ko benɔŋ ko benyamɔ hɛnɛ bɛ d̄ulma d̄ulmaŋgwe nɛ mɔy, ko benyamɔ betɛ bɛ jɔŋna ke d̄uku, mumɔ sima si biye bo kuse hɛnɛ. ⁸Yasi wetɛ, ko mumɔ ti yaka biye d̄yem kuse wetɛ yesɔ na. Dyem yiŋa beya yasi te yi mumɔ ti yaka ndadyɛ na. A nɛ mada te yi yakama wo mumɔ. ⁹Nɛ kiya d̄yem ke, wusɛ ke lukse Baba Mbokɔ te Da, ma ndi nɛ kiya d̄yem te, wusɛ ke kita nɛ botu betɛ bɛ Njambiyɛ kusuma bɔŋna nɛ nyɛ baka. ¹⁰Nyena mɛkombila nɛ lɛpina yawo p̄undu ndi ke kiya numbu. Wunɛ njɔŋ, yo t̄i kelnaŋgwe dete na. ¹¹'Kiya njɛmbi ŋgɛ wetɛ yakama punjɛ ka kimɔ mɔkɔku, punjɛ sendi jona mɔkɔku? ¹²Wunɛ njɔŋ, 'njuku maŋgolo yakama wumɔ ka mbumɔ fiya? Ho nde, njuku baŋa yakama wumɔ ka mbumɔ maŋgolo? Dete sendi, ŋgɛ te yi punjɛ saŋga songo mɔkɔku kɛ ti yaka punjɛ sendi kimɔ mɔkɔku na.

Dyano te yi wulɛ pɛlɛ yi

Njambiyɛ kɛ

¹³Nda ke njoka yun nɛ d̄yano, duwɛ sendi mɛyasi kimɔ duwɔte kɔ? Nɔgɛ bɛ nde, mbaŋa nɛ d̄yano, duwɛ sendi mɛyasi dete, a p̄aŋ pa tedye yo ke kimɔ wɛyna jɔŋgwe, yite nde, ke kelna kimɔ mɛkele. A p̄aŋ pa tedye sendi yo dete nɛ nje pidya yotu, nɛ bomɔ bɛŋ gbate nde, a nɛ d̄yano. ¹⁴Yasi wetɛ, ŋgɛ wunɛ kele beya temɔ nɛ hakaka suŋgwe nɛ b̄esɔ, suŋna mɛyasi w̄une bo, yite wunɛ t̄i gwaki lukse yotu yun nde, wunɛ nɛ d̄yano na. Ma dete, wunɛ t̄i kel j̄a suŋgwe nɛ gbakasi na. ¹⁵Dyano te yite ti w̄ula pɛlɛ kwey, pɛlɛ yi Njambiyɛ na. Yo w̄ula ke mɛnɛti maka, ke beya mɛtake mɛ bomɔ nɛ ke yi beya

mɛsisiŋ. ¹⁶Keto ke mbey kome bomɔ kele beya temɔ suŋgwe nɛ b̄esɔ suŋna mɛyasi bɛnɛ bo, komɛte, bomɔ kɛl mɛyasi nɛ kpalak kpalak, kelɔ sendi kwalɔ beya mɛkele hɛnɛ. ¹⁷Yasi wetɛ, d̄yano te yi wulɛ pɛlɛ kwey ke yi Njambiyɛ kɛ dɛlɛ. Yo dɛŋ pupunate. Sendi, yo s̄aŋ nde, bomɔ j̄ɔŋnaŋgwe nɛ tɛ tandɛ yan, kelɔ nde, mumɔ j̄ɔŋnaŋgwe kinɛ s̄a wɔw na. Yo kɛl nde, mumɔ tɛkwɛ to suŋgwe nɛ b̄esɔ, kelɔ nde, mumɔ gw̄aki ŋgwɛtɛ jakɔɔ. Dyano te kɛl nde, mumɔ kɛl kimɔ mɛkele, kelɔ sendi nde, mumɔ t̄i kel yasi bɛŋgwe tɛri mumɔ na. Yo kɛl nde, mumɔ kɛl yasi kinɛ likisi na. ¹⁸Botu betɛ bɛ kele nde, bomɔ j̄ɔŋnaŋgwe nɛ tɛ baka kɛl dete, keto mɛtemɔ man nɛ tɛ. Ma yasi te yi bo ta nje kwɛdya ke mɛsay mɛte yi bo kele kɛ ta bɛ nɛ ŋgbenj ke mbɔmbu Njambiyɛ.

Wusɛ d̄iy nɛ s̄asɔ nɛ

beya mɛwobɔ

4 To mɛwona nɛ mɛtandɔ w̄ula we ke njoka yun? 'Yo ti w̄ula ke beya mɛwobɔ mɛte yi l̄y d̄yambi tandɛ yan ke mɛdoku mɛ yotu yun kɛ na? ²Wunɛ ke gɔkɔ yasi, ma wunɛ yeti ke kwɛdya ya te na. Wunɛ botu bɛ wona bomɔ, wunɛ sendi nɛ beya temɔ suŋgwe nɛ b̄esɔ, ko wunɛ ti yaka bɛ nɛ yaŋa na. Yo nɛ mɛtandɔ ke njoka yun, wunɛ sendi ke wona. Ma wunɛ yeti ke kwɛdya yaŋa na, keto wunɛ yeti ke diyɛ Njambiyɛ na. ³Ko bɛkɔ nde, wunɛ ke diyɛ yasi, Njambiyɛ yeti ke nyɛ wunɛ yaŋa na, keto wunɛ ke diyɛ beyate, nɛ wunɛ sambɛ yo yí tonjɛ nɛ beya mɛwobɔ mun. ⁴Wunɛ nda boma betɛ bɛ tike benjɔŋ ban kelɔ mɛwanja baka. 'Wunɛ yeti ke duwɛ ka nde, kwadya mɛyasi mɛ mɛnɛti maka, yo benna Njambiyɛ na? Yo nde, mɔ te ɛ kwadyɛ nyɛ temɔ nɛ hɛnɛ ke mɛyasi mɛ mɛnɛti maka kɔ ke kpalɔ nje bɛ pɛndɔ Njambiyɛ. ⁵'Wunɛ t̄aka ka nde, yasi te yi mɛkana mɛ Njambiyɛ lɛpɛ kɛ kinɛ to te na? ɛ nde: 'Njambiyɛ ke kwadyɛ sisiŋ te yi nyɛ nya wusɛ ke ŋgimɔ te yi nyɛ kusuma nɛ wusɛ kɛ budyate. A ḡru nde, yo w̄okunaŋgwe ndi gba nɛ nyɛ nyɛpɔ.' ⁶Yasi wetɛ, a ke kelɔ ŋgikwa nɛ wusɛ kwɔ to te, keto mɛkana mɛ Njambiyɛ ke lɛpɔ nde: 'Njambiyɛ ke tumɔ kɔŋ nɛ botu bɛ bendidyɛ yotu baka, yasi wetɛ, a kɛl kimɔ yasi nɛ botu betɛ bɛ pidya yotu baka.' ⁷Dete, wunɛ pidyikwe yotu wokuna nɛ Njambiyɛ. Wunɛ p̄aya *Kum beya mɛkele, yite a ta kambɔ lɔndɔ ke kɛki yun. ⁸Wunɛ kɛn ke kɛki Njambiyɛ, yite a má kɛ sendi ke kɛki yun. Wunɛ botu bɛ mɛbeyɔ, wunɛ s̄ɔŋa kol ke kelna beya yasi. Wunɛ botu betɛ bɛ nɛ mɛtake yiba baka, wunɛ p̄upudya mɛtemɔ mun. ⁹Wunɛ w̄oku yotu, keto wunɛ nɛ ŋgwɛtɛ. Wunɛ j̄abangwe lelɔ. Nɛ nde, wunɛ nyɛti, wunɛ kp̄al jaba. Nɛ nde, wunɛ s̄asangwe, wunɛ kp̄al bɛ nɛ ŋgambi. ¹⁰Wunɛ pidyikwe yotu ke mbɔmbu Baba Mbokɔ, yite a ta bendidyɛ wunɛ. ¹¹Wunɛ njɔŋ, wunɛ t̄i kutunaŋgwe tandɛ yun na. Mɔ te ɛ lɛpina beyate nɛ maŋ ho j̄ɔse nyɛ kɔ lɛpinangwe beyate nɛ mɛmbɔŋga mɛ Njambiyɛ, j̄ɔse sendi yo. Ma ŋgɛ wɛ j̄ɔse mɛmbɔŋga, yite wɛ mɛ mɔ te ɛ yeti ke kelɔ se yasi te yi mɛmbɔŋga lɛpɛ kɛ na.

Komete, wε mε ndi mɔ te ε jɔse yo. ¹² Mɔ nyena membonnga mete, yo ndi nye be sendi mɔ pesina jɔsi, a ne deti te yi jonngwe mumɔ ho girise nye. Wε mɔ te ε jɔse jakɔɔ kɔ, wε yɔ ba nda?

¹³ Ma ndana, wune lɛngwe metɔ, wune botu bete be lɛpe nde: «Muka ho nemeno he ta kɛ ke dya te yɔkɔ ho ke yɔru. He ta kwanɔdye sew wete mate dyanngwe meyasi sɔmbɔ ne mɔni.» ¹⁴ Wune yeti ke duwe yasi te yi ta dya wune nemeno kɛ na, keto jonngwe dyun ba yasi te nda? Yo nda wudye mbe te yi timbila ne vum kine kiko kɛ. Sekɛp, yo mɔ yambile. ¹⁵ Yasi wete, mɔ wune lɛpi nde: «Nge Baba Mbokɔ jaye, wuse mɔ jonna kɛ nɔ mbombu, wuse mɔ kelɔ yike ho yiri.» ¹⁶ Ma ndana, wune ke lukse yotu yun ne gbelate ke nyanngwe metake mete yite. Kwab luksa yotu te yite hene beyate. ¹⁷ Mɔ te ε duwe kimɔ yasi te yi nye yakanngwe kelɔ nje diyɔ kine kelɔ yo kɔ kelma beya yasi.

Botu be kusuku dɛy ne sɔɔ

⁵ Ma ndana, wune lɛngwe metɔ, wune botu be kusuku. Wune lɛl jaba, keto meɔne mete yi ta bab keto yun kɛ. ² Mekusuku mun sima bɔ, benya sima dye melambɔ mun. ³ Ngalma ma biye melɔr mun nɛ mɔni yun. Ngalma te ta tedye wune ne sanɔnɔ nde, mekele mun beyate. Yo ta kokile wune nda yi dite loɔye ne yasi kɛ. Wune ndemma kusuku ndana ke metu mete yi kɛ ke siyna mbokɔ kɛ. ⁴ Ne bɛna, wune ma dye mɔni botu bete be wesidya nyambi ke mɛngwan mun baka. Botu bete ke lelɔ dukwe ne wune. Mekembi me botu be mesay bete kumma ke metɔ me Baba Mbokɔ te *Saba-wot. ⁵ Wune jonnama ke meneti maka ke nyem nyem jonngwe, kelɔ yasi nda yi temɔ yun kwadye. Wune dyenama dɔkɔ ne ngbɔskɔkɔ, ko bekɔ nde, yesɔ te yi Njambiyε ta pesɔ ne jɔsi yun kɛ ma wuta. ⁶ Wune pesima jɔsi bete ke to ngberɔn mumɔ kwɔ wo nye. Ma a tɔ wa ke meɔ mun na.

Wuse gbɛsi meɔne

⁷ Dete, wune njɔn, wune gbɛsi kumɔ ke ngimɔ te yi Nyanngwe Kumande ta nje kɛ. Wune bɛna nda mɔ bena mbeki gbise laɔye kimɔ membumɔ mete yi ta wule ke meneti kɛ. A ke gbiso laɔye kumɔ nde, bosa membiyɔ nɛ njena membiyɔ mete yi bena membeki siki nɔ. ⁸ Wune sendi, wune bɛki ne gbisa dete, be ne nyan ke temɔ, keto Nyanngwe Kumande ta be ke nje. ⁹ Wune

njɔn, mumɔ tɔ bon lɛpi nye ke to jakɔɔ na, ma Njambiyε me nje jɔse wune. Ne bɛna, mɔ pesina jɔsi ke nje, a me ke numey. ¹⁰ Wune njɔn, ke kasi meɔne nɛ gbisina yasi, wune tɔka botu be punja melɛpi me Njambiyε be dikima lɛpina ke dɔnɔ Baba Mbokɔ baka. Bo sanngwama ne meɔne, ε bo gbisima. Wune bɛki sendi nda bo ke yite. ¹¹ Wuse ke kombile lɛpɔ nde, botu bete be summa kol ne ngbik baka, Njambiyε nya bo mesosa. Wune wokuma kasi gbisa te yi Jop bɔ nɔ kɛ. Wune duwɔ sendi yasi te yi Baba Mbokɔ kelma ne nye ke siynate kɛ, ke-to a ne ngikwa budyate, a ke gwe sendi ngwete mumɔ. ¹² Wune njɔn, ke meyasi hene, bosate yo nde: Wune tɔ kinjanngwe yanɔ kanɛ bɔ kenɛ kwey tendε meneti, ho kinja yinɔ kwalɔ mekinja na. Nge wune lɛpe nde: «ɔ,» yo bɔna ndi nde: «ɔ.» Nge wune lɛpe nde: «Be,» yo bɔna ndi nde: «Be.» Yo bɛki dete, ma jɔsi Njambiyε me nje biye wune.

¹³ Nge mbanɔ mumɔ ke njoka yun sanngwa ne meɔne, na ngwɛtanngwe ne Njambiyε. Nge mbanɔ be ne mesosa, a jɛmbi mejembi yɔ sombile ne Njambiyε. ¹⁴ Nge mbanɔ mumɔ ke njoka yun kɔne, a jɛbanngwe betomba mbanɔ Njambiyε, nɛ bo ngwɛtanngwe ne Njambiyε keto ne, lɔmbe nye mutɔ ke dɔnɔ Nyanngwe Kumande. ¹⁵ Mɛngweta mete yi bo ta kelɔ ne tikina temɔ ke yi Njambiyε kɛ ta jonngwe mɔ kɔn. ɔ bɛna, Nyanngwe Kumande mɔ tembidye nye. Ma nge be nde, a kelma yinɔ beya meyasi, Njambiyε mɔ soɔye yo ke to ne ne ngwete. ¹⁶ Dete, baka jɔya beya meyasi mete yi bo kelɔ kɛ meɔmbu besɔ. Baka ngwɛtanngwe ne Njambiyε keto besɔ, nɛ mekɔn man siy. Mɛngweta mete yi mɔ te ε me ne ngberɔn ke meɔmbu Njambiyε kele ne temɔ ne hene kɛ ke kelɔ nyanngwe mesay. ¹⁷ Wune tɔka Eli. A bɔ ndi sendi mumɔ nda wuse. A ngwɛtama ne Njambiyε ne sosu ne hene nde, mbiyɔ tɔ nɔku na. ε mbiyɔ pesiyε ke mesew yitati nɛ ngwendε yitan jɔ wete kine nɔ se ke to meneti na. ¹⁸ Ke kɔnɛ, ε nye ngweta ne kɔkɔ ne Njambiyε, ε dyobɔ bute bɔ ne mbiyɔ, ε meneti kandε sendi punja nyambi ne kɔkɔ.

¹⁹ Wune njɔn, nge mbanɔ ke njoka yun duwe ke ngberɔn nje lɔndɔ tikɔ gbakasi, wete mumɔ yakama yɔkidye nye ne kɔkɔ. ²⁰ Ma wune dukwe nde, mɔ te ε soɔye mɔ mebeyɔ dete ke beya nje te yi nye tɔkuma yɔkidye nye njese ke kimɔ nje, mɔ te jonngwa sisinɔ mɔ mebeyɔ te soɔye ke nje sɔn, kelɔ sendi nde, Njambiyε siki soɔye budya beya meyasi mete yi nye kelma kɛ ne ngwete.

1 PIYER

Yo Piyer, mɔ tomun Yesus Krist ketɛ mɛkana mɛtɛ yɔkɔ.

Mɛkana mɛtɛ lɛpi kasi mɛbɔnɛ nɛ kasi meluksa mɛtɛ yi bekriten ta bɛ nɔ kɛ. Yo bɛɲa bekriten hɛnɛ, jɛkɔ kwɔ kwanɔɔ ʔbeyuden betɛ bɛ yeɲsama temɔ tikɔ kɛ yi *Krist baka. Piyer kɛti yo yɛ nyɛ nɛ bekriten betɛ bɛ saɲgwa nɛ mɛbɔnɛ baka dɛti kɛ temɔ. Kritɛn yâkanɲwɛ dɛiyɔ nɛ nɲbik kɛ tikina temɔ te yi nyɛ bɛ nɔ kɛ yi Krist kɛ, ko bɛkɔ nde, a ta saɲgwa nɛ mɛbɔnɛ ketɔ te. Kritɛn yâkanɲwɛ bɛ nɛ bibina temɔ kɛ yi Krist te nɲolɔ wɛnɛ ɛ womiya kɔ. Wusɛ yakama bakɛ mɛkana maka kɛ nyanɲwɛ mɛɲɲabiye yitati:

1. Jonɲwɛ kritɛn kɛ mɔy mɛbɔnɛ yɛ tedye nde, a mɛ nɛ kpasa jonɲwɛ, ketɔ a mɛ saɲgwate bɛnɛ Krist (kumtɛ 1-2).
2. Jonɲwɛ kritɛn nɛ mɛbɔnɛ mɛtɛ yi Krist, nɲolɔ wusu saɲgwama nɔ kɛ numbu su kɛ (kumtɛ 2-4).
3. Kritɛn hɛnɛ kɛl mɛsaj kimɔtɛ, duwɛ nde, Krist ta kala nɲɛ (kumtɛ 5).

1 Yo mi Piyer ketɛ mɛkana maka. Mi mɔ tomun Yesus Krist. Mi kɛti kɛɲɛ wunɛ botu betɛ bɛ Njam-biyɛ tɔkuma, wunɛ bɛ jonɲa wɛtɛ wɛtɛ kɛ nɔ kɛ mɛnɛti mɛ Pɔɲ, kɛ Galasi, kɛ Kapadɔs, kɛ Asi nɛ kɛ Bitini nda bɛjɛɲwɛ baka. ² Da Njam-biyɛ kikima si tɔkɛ wunɛ dɛtɛ nɲombu yaɲa bɛɲɲwɛ yasi te yi nyɛ sima kombilɛ kɛ. A tɔkuma wunɛ dɛtɛ nɛ nɲɛ te yi Kimɔ Sisiɲ, nɛ wunɛ jonɲa pupunatɛ kɛ mbɔmbu wɛnɛ, kɛ mbɔmbu wokuna nɛ Yesus Krist, nɛ mɛkiyɔ mɛnɛ yi nyanɲama kɛ pupudye wunɛ. Nɲikwa nɛ tɛtɛ nyɛnɲanɲwɛ pɛlɛ wunɛ budye.

Wusɛ bɛki nɛ kpasa bibina temɔ

kɛ yi Njam-biyɛ

³ Wusɛ lûksa Da Njam-biyɛ te Saɲgwe nɛ Nyanɲwɛ Ku-mande wusu Yesus Krist. Yo nde, bɛɲɲwɛ nyanɲwɛ gwɛna nɲwɛtɛ nɛ, a kelma nde, wusɛ jâdyikwɛ nɛ kɔkɔ, bɛ nɛ jonɲa jonɲwɛ, ketɔ a womiya Yesus Krist soɲɛ kɛ nɲoka bɛmunɲ, nɛ wusɛ bɛ nɛ kpasa bibina temɔ te yi tí siyɔ na. ⁴ A kelma dɛtɛ, nɛ wusɛ bɛ nɛ kimɔ mɛyasi mɛtɛ yi Njam-biyɛ komɛ tɛkɛ botu bɛnɛ kɛ. Kimɔ mɛyasi mɛtɛ tí butɔ ho biye mɛmi ho bɛyɔ wɛtɛ yesɔ na. A kɛ komɔ yo tɛkɛ wunɛ kɛ dɲobɔ. ⁵ Njam-biyɛ bákidyɛ kimɔ mɛyasi mɛnɔri tɛkɛ wunɛ, wunɛ botu betɛ bɛ nyɛ kɛ mbɔmbu bakidyɛ wunɛ nɛ nɲunɲudye nɛ baka, ketɔ wunɛ kɛ tikɔ temɔ kɛ yɛnɛ. A kɛ kɛ mbɔmbu yɛ bakidyɛ wunɛ kumɔ komɛ nyɛ ta tedye kɛ puyɛ nde, a sima jonɲwɛ botu bɛnɛ. Yo ta kwanɲa dɛtɛ kɛ mɛtu mɛtɛ yi kɛ nɔ kɛ siyɛna mbokɔ kɛ. ⁶ Mɛyasi mɛnɔri kɛ kelɔ nde, wunɛ sɔsaɲgwe kpɛsa kɛ nɔ mbɔmbu, ko nde, ndana wunɛ yakama wo yotu kɛ mɛbɔnɛ wɛtɛ wɛtɛ te yi wunɛ yakama saɲgwa nɔ yɛ bobɛ nɛ wunɛ, nɲɛ bɛ kimɔtɛ nde, yo kɛlnɲanɲwɛ dɛtɛ. Ma, yitɛ yo ndi yi gbɛla mɔkɔ nɲimɔ nɛ mbɛt. ⁷ Wunɛ yakama saɲgwa nɛ mɛbɔnɛ mɛnɔri dɛtɛ yɛ bɛɲɛ, simande tikina temɔ te yi wunɛ tɛkɛ kɛ yi Njam-biyɛ kɛ jɛlnatɛ. Yɛ duwɛ nde, yikɛ kpasa lɔr, 'bo ti pán pa bobɛ boba kɛ dítɛ na? Ko dɛtɛ, yo ta

bɛyɔ wɛtɛ yesɔ. Yasi wɛtɛ, tikina temɔ te yi sumɛ kol kɛ mɛbɔnɛ kɛ gba sulna yasi budyate laɲsa lɔr te yitɛ. Ma nɲɛ tikina temɔ te yi mumɔ tɛkɛ kɛ yi Njam-biyɛ kɛ sumɛ kol dɛtɛ nɛ nɲbik, komɛtɛ, Njam-biyɛ ta nɲanɛ mɔ te lukɛ nyɛ sombilɛ sendi nyɛ komɛ Yesus Krist ta nɲɛ kɛ. ⁸ Yesus Krist te, wunɛ tí bɛɲɛ nyɛ wɛtɛ yesɔ na, ko dɛtɛ, wunɛ ndi kɛ kwadyɛ nyɛ kɛ nɔ mbɔmbu. Ko nde, wunɛ yeti kɛ bɛɲɛ nyɛ ndana na, wunɛ kɛ tikɔ temɔ kɛ yɛnɛ. Ma yo kɛ kelɔ nde, wunɛ bɛki nɛ nyanɲwɛ mɛsosa kpɛsa, yeti yasi te yi mumɔ yakama pilɛ na. ⁹ Yo dɛtɛ, ketɔ yo tikina temɔ te yi wunɛ tɛkɛ kɛ yi Yesus Krist kɛ ta kelɔ nde, a jonɲwɛ wunɛ. ¹⁰ Kasi jonɲwɛ mumɔ te yi Njam-biyɛ jonɲwɛ dɛtɛ kɛ, botu bɛ punɲa mɛlɛpi mɛnɛ saɲma nɲɛ te yi nɛmbɛ, duwɛ nɲombɔ te. ʔbo kandima si lɛpɔ kasi kimɔ yasi kɛ yi Njam-biyɛ kombila nde, a ta kelɔ nɛ wunɛ kɛ. ¹¹ Sisiɲ *Krist yi dɛyɛma kɛ yotu yan kɛ kandima si lɛpɔ nyɛ bo nde, Krist ta saɲgwa nɛ mɛbɔnɛ, kɛ kɔɲtɛ, a má nɲɛ bɛ nɛ meluksa. Botu bɛ punɲa mɛlɛpi mɛ Njam-biyɛ baka saɲma nɲɛ te yi duwɛ nɲimɔ te yi mɛyasi mɛtɛ ta dɲɔ ketɛ nɛ nda yi yo ta kwanɲa kɛ. ¹² Njam-biyɛ nɲɔ tedye nyɛ bo nde, mɛyasi mɛtɛ yi bɔ nde, bo lɛpi kɛ ti bɛɲa bo nɛ nɲuru wan na. Yasi wɛtɛ, yo ketɔ yun yi bo lɛpima mɛyasi mɛtɛ. Ndana, botu betɛ bɛ pɛlɛ Kimɔ Tom baka pelma yo nyɛ wunɛ nɛ dɛti te yi Kimɔ Sisiɲ te yi Njam-biyɛ nɲɛsa wulɛ dɲobɔ kɛ. Ko bɛjaki bɛ Njam-biyɛ nɛ nɲuru wan ndi kɛ ndanɲɛ misi ketɛ yɛ sɔ nɲɛ te yi duwɛ nɲombɔ te.

Wusɛ kɛl mɛyasi nɛ nɲɛ tɛ

¹³ Ma nda yo dɛtɛ kɛ, wunɛ kɔmbila mɛdyanɔ mun yi kelɔ nɛ mɛsaj. Wunɛ tí jeki nyɛ sendi temɔ kɛ mɛyasi na. Dɛtɛ, wunɛ bɛki ndana nɛ bibina temɔ hɛnɛ kɛ kimɔ yasi te yi Njam-biyɛ ta kelɔ nɛ wunɛ komɛ Yesus Krist ta nɲɛ kɛ. ¹⁴ Wunɛ mɛ kɛ wokuna ndana nɛ Njam-biyɛ nda bɔkɔ betɛ bɛ wokɛ pɲ. Piɲɔ te yi wunɛ tí pa duwɛ Yesus Krist kwey kɛ, wunɛ dɛkima jonɲa nda yi bɛya mɛwobɔ mɛtɛ yi wunɛ bɔ nɔ dɛkima tedye wunɛ kɛ. Ma ndana, wunɛ tí jonɲanɲwɛ sɛ bɛɲɲwɛ bɛya mɛ-

wobɔ mete na. ¹⁵Yasi wete, jonɔwe dyun nɛ mekele mun hene bɛki ndana pupunate ndi nda mɔ te ε jebama wune be pupunate kɛ, ¹⁶keto yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Wune bɛki pupunate, keto mi ne nguru wombe pupunate.» ¹⁷Sendi, kome wune jeba nye nde, a njaki nje kame wune kɛ, wune jɛbanɔwe nye nde Da. Yasi wete, a jɔsa mumɔ hene beɔwe mekele mene. Bomɔ hene ndi wete ke misi mene. Ma dete, wune jɔnɔnɔwe ne kambina ne ke bukwe metu mete yi wune ndi ke kɛ mbɔmbu jonɔna ke meneti maka kɛ, ¹⁸keto wune ke duwe nde, Yesus Krist kolma wune soɔe ke beya lem jonɔwe te yi besanɔmbambɔ bun dikima tedye wune kɛ. A ti kole wune ne yiɔa meyasi mete yi ta si beyɔ nemeɔɔ nda yiɔa kɔpa mesumba ho lɔr na. ¹⁹Yasi wete, a kolma wune ne kimɔ kɔpa mekiyɔ mene nda mekiyɔ me mɔɔɔ sam te ε kine mɔɔɔ kɔsu ho yiɔa mɔɔɔ kɔn ke kondɔ ne kɔ. ²⁰Njambiyɛ kikima si tɔke nye, yite mbokɔ ti pa kusuna na. Ma ndana, ke ngimɔ te yi mbokɔ me ke kɛ ke siynate kɛ, Njambiyɛ njɔ punje nye ke puye, na jonɔwe wune. ²¹Yo nye kele nde, wune tiki temɔ ke yi Njambiyɛ te ε womiya nye ke njoka bemun kɔ. Njambiyɛ nya nye meluksa, nɛ wune nje tiki temɔ ke yi Njambiyɛ ne nguru wene, be sendi ne bibina temɔ ne nye.

²²Wune sima pupudye metemɔ mun keto wune wokunama ne gbakasi te yi lepi Njambiyɛ lepe kɛ, nɛ wune kwadye bemaɔ bun kine likisi na. Dete, wune kɛn mbɔmbu yi kwadya budyate nda bemaɔ ne temɔ yun hene. ²³Yo nde, Njambiyɛ kelma nde, wuse jadyikwe ne kɔkɔ, be ne jonɔa jonɔwe. Yeti besanɔwe busu be ta si gwe nemeɔɔ baka ja wune yite na. Yasi wete, yo ne nje yiɔa kwalɔ te yi ti gwe wete yesɔ na. Kwalɔ te, yo melepi me Njambiyɛ yi nye bomɔ jonɔwe kɛ. Melepi mete ta diyɔ kpo ne kpo, ²⁴keto yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Bomɔ hene nda gbela mbunɔ. Meluksa hene te yi bomɔ be nɔ kɛ deke nda njam jeta, mbunɔ ke nyɔɔ si sɔsɔ, ɔ bɛɔa, njam te ma si kusiyɛ. ²⁵Yasi wete, ndi melepi me Baba Mbokɔ diyɔ kpo ne kpo. Melepi mete, yo Kimɔ Tom te yi bo lepima nye wune kɛ.»

2 Ma dete, wune tiki kwalɔ beya yasi hene, kwalɔ sebila bomɔ nɛ kwalɔ mekele me likisi hene. Wune tiki sendi nyanɔwe temɔ nɛ kwalɔ kutuna besɔ hene. ²Wune wɔku yesidyɛ kimɔ pupuna mɔɔkɔ me beri nda mbɔnɔɔ bɔnɔsike. Mɔɔkɔ me beri mete, yo melepi me Njambiyɛ. Wune wɔku yesidyɛ te dete, nɛ wune dɔku dɔkɔ ke nje Njambiyɛ kumɔ ke ngimɔ te yi nye ta sidye ne jonɔwa yun kɛ, ³keto wune sima duwe nde, Nyangwe Kumande ne ngikwa.

⁴Wune njaki ke keki ne, nye tari te yi nye bomɔ jonɔwe. Ma bomɔ seɔma tari te. Yasi wete, Njambiyɛ kpalma nje tɔke nye nde, nye kɔpa tari ke misi mene.

⁵Wune sendi, wune ke nje ke yi Njambiyɛ nda kɔpa jonɔnɔwe metari. Wune tiki nde, Njambiyɛ bɔnɔ wune yi sumɔ ne tɔ dyene kome Sisiɔ ne ta diyɔ kɛ. Dete, a ta tembidyɛ wune, njɔnɔ botu be nyena sadaka te benɛ, nɛ wune nye nye mesadaka mete yi Kimɔ Sisiɔ ta tedye wune kɛ. Njambiyɛ ke jaye mesadaka mete yite ne mesosa ne nje Yesus Krist. ⁶Yo nde, yo ketinate ke mekana

me Njambiyɛ nde: «Ne bɛɔa, mi sawma kɔpa Tari*f1* yi sanɔwe kondɔ tembidyɛ ke *Siyɔnɔ. Mɔ te ε tike temɔ ke yi tari te, a ti sanɔwa ne njɔn na.» ⁷Ma ke be wune, wune botu bete be tike temɔ ke yi tari te baka, yo kɔpa yasi ke yun. Yasi wete, ke yi botu bete be yeti ke tikɔ temɔ ke yi tari te baka, yo yeti dete na. Yo nde, yo sendi ketinate womaɔa ke mekana me Njambiyɛ nde: «Tari te yi botu be sumna njumɔ seɔma kɔ kpalma nje be sanɔwe kondɔ.» ⁸Sendi nde: «Yo tari te yi bomɔ bomiyɛ baki kete, mbatɔ te yi badye bomɔ.» Bo ke bomiyɛ baki kete, keto bo yeti ke kwadye kelɔ yasi te yi melepi me Njambiyɛ lepe kɛ na. Yo ma be ndi ke yan nde, bo ta bomiyɛ baki dete.

⁹Ma ke be wune, wune mbo botu bete be Njambiyɛ tɔkuma, njɔnɔ botu be nyena sadaka te be kele mesay nye Kumande. Wune njɔnɔ botu bete be Njambiyɛ tɔkuma nde, bo ndi benɛ yi kelɔ mesay nye nye. Wune sendi kandɔ botu bete be wokuna ndi ne nye nyepɔ. A tɔkuma wune dete, nɛ wune lepi nyanɔwe kimɔ mekele mene nye bomɔ. Yo nye jeba wune soɔe ke mɔy yitil njese ke kɔpa mejasi mene. ¹⁰Wune ti be yun yiɔa kandɔ kwey na, ma ndana, wune me kandɔ Njambiyɛ. Njambiyɛ ti gwe ngwete wun kwey na, ma muka, a ma gwe wune ngwete.

¹¹Wune njɔnɔ, wune sɔnɔ temɔ mbe, wune bejonɔwe, beakwanɔkwanɔ ke meneti maka. Dete, mi ke kombile lepɔ nye wune nde, wune tiki beya mewobɔ mete yi diyɛ ke yotu yun yi lɔ dyambi ne metake me temɔ yun kɛ.

¹²Kome wune jonɔna ndana ke njoka mekandɔ me botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ baka, wune jɔnɔnɔwe kimɔte. Dete, kome bo lepina beyate ne wune ke yiɔa yasi nde, wune ke kelɔ beyate kɛ, bo ta kpalɔ bɛɔe kimɔ mekele mun, lukse Njambiyɛ ke yesɔ te yi nye ta nje sanɔwa ne bomɔ kɛ. ¹³Wune tɛkwe to wokuna ne bomɔ hene be diyɛ ne besɔ ke to meneti maka baka, keto wune be Nyangwe Kumande sanɔwate. Wune kɛl dete ko sunɔwe ne kumande dya, nye mɔ te ε name bomɔ hene kɔ, ¹⁴ko sunɔwe ne nyangwe bekum bete be nye tembidyɛ baka. A tembidyɛ bo, nɛ bo tedye mebɔne nye botu bete be kele beya yasi, lukse be kele kimɔ yasi baka. Wune tɛkwe to dete, ¹⁵keto Njambiyɛ kwadyikwe nde, wune kɛl kimɔ yasi dete yi dibo ne numbu botu bete be kine dyanɔ, be yeti ke duwe yanɔ baka. ¹⁶Wune jɔnɔnɔwe nda yite nda botu bete be yeti se bebala baka. Ma wune ti taka nde, wune yakama jonɔna kelɔ beya yasi ndana lalɛ, keto wune sima duwe ke diyɔ bala te na. Yasi wete, wune kpɔl nje jonɔna kelɔ kimɔ meyasi nda bebala be Njambiyɛ. ¹⁷Wune jɛsi bomɔ hene. Wune kwadyikwe bemaɔ bun, ndingele njɔnɔ botu bete be tike temɔ ke yi Yesus baka. Wune kambi Njambiyɛ. Wune jɛsi sendi kumande te ε diyɛ ne besɔ bomɔ kɔ.

¹⁸Wune botu be mesay, wune tɛkwe to wokuna ne bemasa bun nɛ kambina yan ke menje hene. Wune ti kel ndi dete, nge be nde, bo kimɔ weyna bomɔ sunɔwe ne wune na. Wune kɛl dete, ko bo bɛki botu be nyalɔ.

¹⁹Keto, nge mumɔ gbise mebɔne dete, keto a ke kwadye kelɔ yasi te yi Njambiyɛ kwadye, komete, Njambiyɛ ke jaye yite kelɔ kimɔ yasi ne mɔ te, keto a sanɔ-

wanḡwε ne meɓɓne mete, ko beko nde, a ti kele yasi kotute na. ²⁰ Ma nḡe bo nḡibile wune tedye wune meɓɓne keto yiḡa beya yasi te yi wune kelma ké, ko nde, wune gbísi, 'bo má nje tɔndɔ wune ke yite keto nḡe? Yasi wete, nḡe wune gbise meɓɓne keto kimɔ yasi te yi wune kele ké, komete, Njambiyε ke jaye yite kelɔ kimɔ yasi ne wune, ²¹ keto Njambiyε jebama wune, né wune kel gba dete, keto *Krist ne nḡuru wene sanḡwama sendi ne meɓɓne dete keto yun. A kelma dete, yí tedye wune, né wune kel sendi nda nye yí beḡwε nje te yi nye kwanma kete ké. ²² Yo nde, a ti kele ne yiḡa beya yasi wete yesɔ na. Bo ti woke yiḡa lɛpi jɔ wete yesɔ ke numbu ne na. ²³ Bo toyma nye, yasi wete, a ti yeḡsa toyε mumɔ na. Bo tedya nye meɓɓne, yasi wete, a ti nḡaliye misi nde, a ke yɔkidye yene na. A kpalma kaḡe yotu ne nye ke meɓɔ me mɔ te ε pɛse jɔsi ne nḡberɛ ko. ²⁴ A sobuma mebeyɔ musu ke yotu ne kome bo nḡbama nye ke jeti ké, dete wuse gwɔ duwe ke deti te yi mebeyɔ bɔ nɔ sanḡwε ne wuse ké. Krist sobuma mebeyɔ musu, né wuse nje jɔḡna kelɔ nde, meyasi kɛlnanḡwε ne nḡberɛ. A sanḡwama ne meɓɓne ne mepeɛ ke yotu, né jɔḡwε dyun njaki be ne te ke mbɔmbu Njambiyε. ²⁵ Wune díkima wowɔ mbɔmbu kɛ nɔ nda besam. Ma ndana, wune ma yɔkwe nje kɛ yi mɔ te ε kende ne wune, bakidyε sendi wune ko.

Jɔḡwε mbam bene nyari

ke mɔy tɔ dyan

3 Wune bomari, wune kɛl sendi nda wuse lɛpima sanḡwε ne botu be mesay ké. Nyari hene tɛkwe to wokuna ne njoḡ te wene. Simande ko nde, baḡa bembam ke njoka te yeti ke beḡwε meɛpi me Njambiyε na, bo ta tikɔ temɔ kete, ko nde, bo ti lɛpe nye bo na kome bo beḡe boma ban ke jɔḡna weynate. ² Bo ta kelɔ dete, nḡe bo sambile misi beḡe nde, wune ke jɔḡna ne kambina Njambiyε yí kelɔ meyasi ne pupuna temɔ. ³ Wune tí nyeki temɔ ke kombila yotu, né bomɔ beḡ wune na. Meyasi nda kasi bɔyna meto yí kelna kondukwe, kasi lɛḡna jɔle jɔle meyasi mete yi bo kele ne lɔr, nje bɔ kasi lɛḡna yiḡa kɛsa melambɔ. ⁴ Yasi wete, wune kpâl kelɔ nde, kombila yotu yun bêki yike yi diyε sɔdyate ke mɔy temɔ. Yo nde, wune jɔḡnanḡwε weynate, be ne kimɔ temɔ, keto nḡel kombila yotu te yite tí beyɔ wete yesɔ na. Yo yite be kɛsa nyanḡwε yasi ke mbɔmbu Njambiyε. ⁵ Baḡa boma díkima beḡwε ndi nje Njambiyε ke metu me njime, be ne bibina temɔ ke yene. Bo díkima tekwe to wokuna ne benjoḡ ban. Kombila yotu te yan bɔ gba yite. ⁶ Wuse bêḡa Sara. A díkima wokuna ne njoḡ wene Abaraham, jeba nye nde Masa wene. Ma nḡe wune kele kimɔ yasi kinε gwe wɔ yaḡa na, yite wune ta kɛ mbɔmbu be benday be Sara. ⁷ Wune bembam, wune kɛl sendi dete. Mbam hene jɔḡnanḡwε ne dyanɔ bene nyari wene, duwe nde, boma ne tɛkɔ kwɔ wune bembam. Wune lúksa bo, keto kimɔ jɔḡwε te yi Njambiyε sima bakidyε tike wune ne gbelate ké, wune bo hene ke mɔy te. Wune kɛl dete

sanḡwε ne bo, ma yiḡa yasi me nje njanḡwε menḡweta mun.

Wuse jɔḡnanḡwε nda beman

⁸ Yí sidye nɔ, wune hene bêki ne metake wete ke meyasi, be sendi temɔ wete. Wune kwádyanḡwε nda beman. Baka gwâki nḡwete besɔ. Wune bêki sendi botu be pidya yotu. ⁹ Nḡe mumɔ kele beya yasi sanḡwε ne wune, wune tí yɔkidya kelɔ beya yasi ne nye na. Nḡe mumɔ toyε wune, wune tí yɔkidya toyε sendi nye na. Yasi wete, wune kpâl nḡweta ne Njambiyε nde, a nyêki mbete mekombila. Keto Njambiyε jebama wune, né wune kel dete, né wune be ne mekombila mete yi nye sima bakidyε tike wune ké. ¹⁰ Yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Nḡe mumɔ kwadyε jɔḡna ne te, be ne mesosa ke jɔḡwε dyene, mɔ te bâkidya dyem ne ke lɛpina beya lɛpi, bakidyε sendi kondɔ numbu ne ke sebila besɔ. ¹¹ A tûm kɔḡ lɔndɔ ne beya yasi, a kpâl kelɔ kimɔ yasi. A sâḡ nje hene te yi jɔḡna ne te bene besɔ, nye sosu kete kɛ nɔ mbɔmbu. ¹² Keto Baba Mbokɔ nyêki misi ke yotu botu bete be kele yasi ne nḡberɛ baka bakidyε bo. A ke lɛḡwε metɔ ke menḡweta man. Yasi wete, a ke tiḡ menḡembi ne sibibi sanḡwε ne botu bete be kele beya yasi baka.»

Wuse sûm kol ke meɓɓne

¹³ Ma nḡe wune nye sosu hene ke kelna kimɔ yasi, mɔ te nda yakama kelɔ beya yasi sanḡwε ne wune kɔ? ¹⁴ Ko nde, bomɔ tɛdyá wune meɓɓne, keto wune ke kelɔ yasi te yi ne nḡberɛ ke mbɔmbu Njambiyε, wune ne mesosa. Wune tí gwaki wɔ yan na. Sendi, temɔ yun tí kudiyukwe na. ¹⁵ Yasi wete, wune bêsikwe ndi *Krist nyepɔ ke mɔy metemɔ mun nde, nye Baba Mbokɔ. Wune kômsanḡwε menḡimɔ hene yí lɛpɔ ne to te yi wune be ne bibina temɔ ke yi Krist ké nye botu bete be ta diyε wune baka. ¹⁶ Ndi nde, wune yêḡsanḡwε nye bo ne kimɔ temɔ ne kambina Njambiyε sendi. Metemɔ mun bêki ne te kinε yaḡa te yi yakama njanḡwε wune na. Wune kɛl dete, né njoḡ biy botu bete be díki dyanḡwε díɔ dyun ke yasi te yi bo lɛpina beyate sanḡwε ne wune, keto wune ke jɔḡna ne te beḡwε nje Krist. ¹⁷ Yo kimɔte budiyate nde, wune sâḡwanḡwε ne meɓɓne keto kelna kimɔ yasi, nḡe Njambiyε kwadyε dete, lanɔa nde, wune sâḡwanḡwε ne meɓɓne keto kelna beya yasi. ¹⁸ Yo nde, *Krist ne nḡuru wene gwɔ ndi nḡa wete, keto mebeyɔ me bomɔ. Nye nḡberɛ mumɔ gwɔ keto botu bete be kele yasi kotute baka, na nḡbɔsu wuse kɛ nɔ ke yi Njambiyε. Bo woma nye ndi ke pay te yi membundɔ. Yasi wete, Njambiyε kelma nde, a bêki ne jɔḡ ke pay te yi Sisiḡ. ¹⁹ Dete, a kɔ kɛ pele Kimɔ Tom te ne mbɔmbu nye botu bete be me ndana bejɔbɔ ke dya bemuḡ baka ne nje Sisiḡ te. ²⁰ Botu bete summa kol ne mbɔmbu sanḡwε ne Njambiyε kinε kwadyε tiko temɔ ke yene na, ko nde, Njambiyε kɔ mbɔmbu gbisɔ bo piḡ te yi Nɔy bɔ ke kelɔ nyanḡwε landi ké. Ndi bomɔ ne mbet jɔḡma ke duku, bomɔ yitan jɔ yitati. ²¹ Njambiyε jɔḡwa botu benɔri ne nje mɔrɔku. Yo tɛdyá tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku

te yi bo tɔpɛ wunɛ kɛ́. Yo yite kɛ jonɔwɛ wunɛ ndana. Ma yo yeti yi gbɛla weyna mɛmi sɔɔɛ kɛ yotu na. Yasi wetɛ, yo yi diyina Njambiyɛ nde, a p̄pudya mɛtemɔ musu, né yo bɛ nɛ tɛ kinɛ yaɔa te yi yakama njanɔwɛ wusɛ na. A jónɔwɛ wusɛ dete, keto Yesus Krist womiya kɛ njoka bemuɔ. ²² A bendima kɛ dyobɔ, a mɛ kɛ mbam bɔ Njambiyɛ. Njambiyɛ nya nyɛ deti te yi namɔ bejaki nɛ nyanɔwɛ bekum ban nɛ mɛyasi mete yi bɛ nɛ nyanɔwɛ deti kɛ́.

Wusɛ jónɔnɔwɛ bɛnɔwɛ mɛkwadya

mɛ Njambiyɛ

4 Ma dete, nda yi *Krist sanɔgwama nɛ mɛbɔnɛ kɛ yotu nɛ kɛ́, wunɛ sendi, wunɛ bɛ́ki nɛ kiya mɛtake mɛte yite. Keto nɔɛ mumɔ si sanɔgwa nɛ mɛbɔnɛ dete, yɛnɛ siyma bɛnɛ kelna mɛbeyɔ. ² Dete, kandɛ kɛ ngimɔ te yite kumɔ kɛ ndinɔɛle mɛtu mɛte yi nyɛ ta jonɔna nɔ kɛ mɛnɛti maka kɛ́, a tí jonɔna kelɔ se mɛyasi bɛnɔwɛ beya mɛwobɔ mɛte yi temɔ nɛ kwadyɛ kɛ́ na. Yasi wetɛ, a ta kpabɔ jonɔna kelɔ mɛyasi bɛnɔwɛ yasi te yi Njambiyɛ kwadyɛ kɛ́. ³ Yo nde, nɛ mbɔmbu, wunɛ dikima kelɔ mɛyasi mɛte yi mɛkandɔ mɛ botu betɛ bɛ yeti kɛ duwɛ Njambiyɛ kwadyɛ kɛ́. Ma siyma dete. Wunɛ dikima jonɔna nɛ sap sap, kelɔ beya mɛyasi mɛte yi wunɛ dikima wobɔ kɛ́. Wunɛ bɔ́ botu bɛ gwena mɛnjam. Wunɛ dikima kelɔ mɛjesɔ hɔkuma mɛdyɛ nɔɔ hɔkuma mɛnjam. Wunɛ dikima nyɛ temɔ kɛ yina nyakbala kan na beya mɛyasi tikɔ Njambiyɛ. ⁴ Ma ndana, bedanɔal bun kɛ nɔɔbakima yí bɛnɛ nde, wunɛ yeti se kɛ nɔɔbɔ nyɛ bɔ kɛ sap sap jonɔwɛ te wunɛ bo na. Dete, bo kɛ kpabɔ lɛpina beyate nɛ wunɛ. ⁵ Yasi wetɛ, bo ta pilɛ to te yi bo kelɛ dete kɛ́ wetɛ yesɔ nyɛ mɔ te ɛ ta bɛ kɛ pɛsɔ jɔsi botu betɛ bɛ nɛ jonɔ, ko bɛ ma gwe baka. ⁶ Yo keto te yite yi bo lɛpima Kimɔ Tom nyɛ botu betɛ bɛ ma gwe baka, né bo nɛ bɛ nɛ jonɔ nda Njambiyɛ kɛ pay te yi sisinɔ, ko bɛkɔ nde, Njambiyɛ jɔsuma bo kwey. Yite nde, bo sanɔgwama nɛ sɔɔɛ kɛ pay te yi mɛmbundɔ nda bomɔ hɛnɛ.

⁷ Ngimɔ te yi mɛyasi hɛnɛ ta siyɔ nɔ kɛ́ ma wuta. Dete, wunɛ jónɔnɔwɛ ndana nɛ dyanɔ. Wunɛ tí jeki nyɛ temɔ kɛ mɛyasi na, né wunɛ bɛ nɛ deti te yi ngwɛta nɛ Njambiyɛ kinɛ mɛnjanɔwɛ na. ⁸ Yasi te yi kwanɔma mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ, yo nde, wunɛ kwádyanɔwɛ tandɛ yun nɛ temɔ yun hɛnɛ. Keto mɛkwadya kɛ́l nde, mumɔ tíki budya beya mɛyasi mɛte yi mbanɔ mumɔ yakama kelɔ nɛ nyɛ kɛ́ nɛ nɔɔwɛtɛ. ⁹ Baka bɔ́nɛ bɛsɔ kimɔtɛ kɛ mbɛy yan kinɛ mɛnɔɔnɔgila na. ¹⁰ Njambiyɛ nɛ nɔɔkwa, a nyɛ́ki bomɔ mɛyasi dɛlɛ dɛlɛ. A nya mumɔ hɛnɛ jɛn te yɛnɛ yí kelɔ nɛ mɛyasi. Dete, mumɔ hɛnɛ bɔ́nɛ jɛn te yite yí kelɔ nɛ mɛsay, yí kame nɛ nɔɔnɛ nɛ nda kimɔ mɔ bakidya mɛyasi. ¹¹ Nɔɔɛ bɛ nde, Njambiyɛ nya mumɔ jɛn te yi lɛpina yí kame nɛ bɛsɔ, a kwánɔdyanɔ ndi mɛlɛpi mɛte yi wulɛ kɛ yi Njambiyɛ. Nɔɔɛ bɛ nde, Njambiyɛ nya mumɔ jɛn te yi kelna yina yasi yí kame nɛ bɛsɔ, a kɛ́l yo nɛ deti te yi Njambiyɛ nyɛ nyɛ kɛ́, né Njambiyɛ bɔ́ luksa kɛ mɛyasi hɛnɛ nɛ nɛ Yesus Krist. A bɛ́ki nɛ luksa nɛ nɔɔnɔɔgudɛ kpo nɛ kpo, *amen.

¹² Wunɛ nɔɔnɛ, wunɛ sɔɔnɛ temɔ mbɛ, wunɛ tí nɔɔbakimɔnɔwɛ nyɛn nyɛn dɛtɛ te yi bumbula ndana kɛ njoka yun yí bobɛ nɛ wunɛ kɛ́ na. Yinɔri yeti yina jonɔna yasi na.

¹³ Yasi wetɛ, wunɛ kɛ nyɛ bɔ sanɔgwa nɛ mɛbɔnɛ wunɛ bɛ *Krist. Dete, wunɛ kpál sosa, né wunɛ nɛ sosa sendi kpɛsa komɛ nyɛ ta punɔɛ nyanɔwɛ meluksa mɛnɛ wetɛ yesɔ kɛ́. ¹⁴ Nɔɔɛ bomɔ lɛpina wunɔwɛ wunɛ, keto wunɛ bɛ Krist sanɔgwate, yite wunɛ nɛ mɛsosa, keto Sisinɔ Njambiyɛ yi nɛ nyanɔwɛ meluksa kwá mɛyasi hɛnɛ kɛ́ pɛlɛ wunɛ. ¹⁵ Ma mumɔ wetɛ nɛ wetɛ kɛ njoka yun tí sanɔwanɔwɛ nɛ mɛbɔnɛ keto wona mumɔ, keto gubɔ, keto yina beya mɛkelɛ, ho keto a nya numbu nɛ kɛ mɛlɛpi mɛ banɔ bomɔ na. ¹⁶ Yasi wetɛ, nɔɔɛ mumɔ sanɔgwa nɛ mɛbɔnɛ, keto nyɛ kɛritɛn, yite a tí gwaki nɔɔnɛ yaɔa na, ma a kpál lukɛ Njambiyɛ keto dɛnɔ te.

¹⁷ Ma ngimɔ te yi Njambiyɛ ta jɔsɛ nɛ bomɔ kɛ́ sima dyá. A ta kandɛ nɛ wusɛ nɔɔbak nɔɔbak botu bɛnɛ. Ma nɔɔɛ Njambiyɛ kandɛ dete nɛ wusɛ, yo má nɛ bɛ ba nan kɛ yi botu betɛ bɛ sɛnɛ kinɛ tikɔ temɔ kɛ Kimɔ Tom nɛ baka? ¹⁸ Yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ nde: «Yo nɛ dɛtɔ, ko kɛ yi mɔ te yi Njambiyɛ sima pɛsɔ nde, a mɛ nɛ nɔɔbɛnɛ kɛ mbɔmbu wɛnɛ kɔ nde, a bɛ́ki nɛ jonɔwɛ. Ma nɔɔɛ bɛ dete, yo ta nɛ bɛ nan kɛ yi mɔ te ɛ kelɛ beya yasi kɔ, kɛ yi mɔ mɛbeyɔ?» ¹⁹ Ma dete, botu betɛ bɛ sanɔgwa nɛ mɛbɔnɛ, keto yo Njambiyɛ kwadyɛ nde, bo sanɔwanɔwɛ nɔ baka, bo kánɔ mɛyotu man hɛnɛ nyɛ kɛ mɛbɔ mɛ Njambiyɛ te ɛ kusuma bo kɔ. Keto a tónɔjukwɛ mɛyasi mɛte yi nyɛ si lɛpɔ kɛ́ kpo nɛ kpo yí kelɔ kimɔ yasi kɛ́ nɔ mbɔmbu.

Mɛnɔgite mɛte yi bɛnɛ botu betɛ bɛ

kandɛ nɛ botu bɛ Njambiyɛ

5 Dete, mi kɛ kwadyɛ tapita ndana nyɛ botu betɛ yi bo nya bo diyɔ betomba kɛ njoka yun baka, mi sendi nɛ diyɔ te nda bo. Mi bɛnɔma duwɛ sendi nda yi *Krist sanɔgwama nɛ mɛbɔnɛ kɛ́. Sendi, mi ta bɛ nɛ nɔɔgabiɛ kɛ meluksa mɛnɛ komɛ meluksa mɛte ta pundɔ puyɛ kɛ́. ² Mi kɛ kombilɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: Wunɛ dál kuru besam bɛ Njambiyɛ bɛ kɛ mɛbɔ mun baka. Wunɛ tí kel dete nda bo kɛ malɔ wunɛ malɔ na. Yasi wetɛ, wunɛ kɛ́l yo, keto yo wunɛ nɛ nɔɔguru wun kwadyɛ kelɔ mɛsay mɛte nda yi Njambiyɛ kwadya kɛ́. Wunɛ tí kel sendi mɛsay mɛte keto yesidɛ mɔni na. Yasi wetɛ, wunɛ kɛ́l yo nɛ kimɔ temɔ. ³ Wunɛ tí kel mɛsay mɛte nɛ nɛ te yi nɔɔnɛ yi sunɔwɛ nɛ botu betɛ bɛ Njambiyɛ kanɔma nyɛ wunɛ baka na. Yasi wetɛ, wunɛ kɛ́l yo wɛynatɛ, né bo bɛnɛ kelɔ sendi nda wunɛ. ⁴ Wunɛ kɛ́l dete, yaka nɔ, komɛ kum botu bɛ bakidya besam ta nɛ kɛ́, wunɛ botu betɛ bɛ lanɔsama baka ta bɛ nɛ kɛ́pasa dɔnɔwɛ te yi meluksa. Dɔnɔwɛ te tí beyɔ wetɛ yesɔ na.

⁵ Wunɛ bɛganɔnɔ nɛ bɛnɔɔndu, wunɛ sendi, wunɛ tɛ́kwe to wokuna nɛ botu betɛ yi bo nya bo diyɔ betomba baka. Ma wunɛ hɛnɛ, kɛ́l diyɔ yun, wunɛ pídyikwɛ gba mɛyotu kamna tandɛ yun, keto yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ nde: «Njambiyɛ sɔ́m kol sunɔwɛ nɛ botu betɛ bɛ bendidɛ yotu baka. Yasi wetɛ, a kɛ́l

kimɔ yasi ne botu bete be pidye yotu baka.› ⁶ Dete, wune pɔdyikwe meyotu kanɛ nye ke meɔɔ me Njambiyɛ te ɛ ne ngunɔdye hene kɔ, yaka nɔ, na nje bendidyɛ wune ke ngimɔ te yi nye sima pesɔ kɛ. ⁷ Wune kɛl dete yɔ by ne mapi meyasi hene te yi njanɔwe wune kɛ nye ke meɔɔ mene, keto a ke kelɔ meyasi hene nye wune. ⁸ Wune tɔ nyeki temɔ ke meyasi na. Wune dɔy mejem-sidyɛ, keto *Mɔ pendɔ wun, *Kum beya mekele ke bumbula nda dila te ɛ bete men yɔ sɔ mɔ te yi nye ta nyambɔ kɔ. ⁹ Wune sɔm kol sunɔwe ne nye. Wune tiki temɔ ne ngbik ke yi Njambiyɛ kɛ nɔ mbɔmbu, keto wune ke duwe nde, bemaɔ bun ke sanɔwa sendi ne kiya meɔɔne mete ke to mbokɔ hene. ¹⁰ Ma yo Njambiyɛ nye kimɔ meyasi hene. A jebama wune, nɛ wune jonɔna ke mɔy meluksa mene kpo ne kpo, keto wune be *Krist me sanɔwate. Wune ta kwanɔdye ndi mɔɔ ngimɔ ne mbet ke mɔy meɔɔne. Ke kɔɔte, Njambiyɛ ne nguru wene ta nje tonje meyasi hene ne kɔkɔ ke jonɔwe dyun,

jeliye wune, nye wune deti, kelɔ nde, wune bɛki ne ngbingim. ¹¹ Yo ndi nye bɛki ne ngunɔdye kpo ne kpo, *amen.

Piyer ke nyenɔ benɔɔɔ bene

¹² Maɔ wusu Silvɛ kamma mi yɔ ketɔ mɔɔ mekana maka yɔ lepina nɔ ne mbet kenje wune. Ke yembe, mi bɛɔna nde, a ke benɔwe nje *Krist kimɔte. Mi kɛti yo yɔ nye ne wune deti ke temɔ yɔ kombile lepɔ ne sanɔɔɔ nye wune nde, kpasa ngikwa te yi Njambiyɛ kele ne mumɔ kɛ, yoke yi mi lepima nye wune kɛ. Wune ke diyɔ ne ngbingim ke mɔy ngikwa te. ¹³ Njɔɔ botu bete be tike temɔ ke yi Krist be diyɛ ke Babilɔn baka ke nyenɔ wune. Njambiyɛ tɔkuma sendi bo nda wune. Mɔnmbɛ Mark ke nyenɔ sendi wune. ¹⁴ Wune nyɛnɔnɔwe tande yun, wusa ne temɔ te yi mekwadya. Tete diy pele wune hene, wune be diyɛ sanɔwate wune be Krist baka!

2 PIYER

Yo ndi sendi Piyer, mɔ tomun Yesus *Krist kete məkana mete yɔkɔ. Yo məkana yibate yi nye ketima kenje Beyuden bete be yeŋsama temɔ tiko ke yi Krist baka.

Məkana maka jéki lepɔ meyasi mete yi ta kwanɔna ke ngimɔ te yi mbokɔ ta be ke kè ke signate ké. Yo ke boɔna budiyate ne məkana yibate yi Pol ketima kenje Timɔte ké. Məkana maka ke lepɔ nde, bekriten lôn dɔyambi ne beya tedya yasi te yi ti wúla ke Kimɔ Tom te yi Yesus Krist ké. Bekriten yâkanɔgwe joɔna nda yi Yesus Krist kwadye ké.

Wuse yakama baka məkana maka ke menɔgabiye yitan:

1. Kimɔ tɛri te yi kriten yâkanɔgwe be nɔ ke joɔgwe dɔyene ké (kumte 1).
2. Kasi yeŋsa yotu te yi Krist yeŋsama nɔ ke to keki ké (Mt 17) (kumte 1).
3. Yasi te yi botu be punja melepi me Njambiyé lepima ne mbɔmbu ké bɔ gbakasi (kumte 1).
4. Bekriten dɔy ne sɔsɔ ne nyanɔgwe botu be tedya kɔtu melepi (kumte 2-3).
5. Kasi njena Krist metu yibate nè kasi *Yesɔ te yene (kumte 3).

1 Yo mi Simeyɔn Piyer kete məkana maka. Mi bala Yesus Krist, mi sendi mɔ tomun wene. Mi kéti məkana mete kenje wune botu bete be tike temɔ ke yi Yesus Krist baka. A kelma nde, wune bêki ne kiya kɔpasa tikina temɔ ke yene nda yusu botu be tomun bene, ke-to a kél yasi ne ngberɔ sunɔgwe ne bomɔ hene. Yesus Krist te, nye Njambiyé, nye sendi Mɔ te e joɔgwe wuse. ² Ngikwa nè tete búy buyɔ pɛle wune wule ke nje duwɔ Njambiyé nè Yesus te Nyanɔgwe Kumande wusu.

Kasi kimɔ joɔgwe te yi kriten

yâkanɔgwe be nɔ ké

³ Yo nde, nyanɔgwe ngunɔgudye Njambiyé nya wuse meyasi hene te yi yakama kame wuse ke joɔgwe dɔyusu yí kelɔ mesay nye Njambiyé. Yo kelnama dete ne nje duwɔ mɔ te e jebama wuse, ne nje meluksa mene, ne nje kelna kimɔ yasi ne kɔ. ⁴ Ne nje te yite Njambiyé nya wuse kɔpasa nyanɔgwe meyasi mete yi kwanɔna meyasi hene. Yo meyasi mete yi nye kɔpoma ne mbɔmbu nde, a ta nye wuse ké. A kelma dete, né wune nje be fan bɔnɔ bene yi boɔna ne nye yi be ne joɔgwe te yi kpo ne kpo. A kwadya kelɔ dete keto yun, botu bete be ma soɔre temɔ ne kɔpandan ke beya bɔru meyasi me meneti maka yi wule ke beya mewobɔ ké. ⁵ Ma keto te yite, nda wune ke tiko temɔ ndana ke yi Yesus ké, wune sâɔ sendi nje hene te yi joɔna ne te, kelɔ kimɔ yasi. Ma nge be nde, wune me ke joɔna ne te, kelɔ kimɔ yasi, nè wune sâɔ sendi nje te yi be ne kɔpasa dyanɔ te yi duwe meyasi. ⁶ Nge wune si be ne dyanɔ te yi duwe meyasi dete, nè wune sâɔ sendi nje te yi biye temɔ yun ke meyasi hene. Ke kɔnɔte, nè wune sâɔ sendi nje te yi kelɔ yasi ne tiɔ. Ndana, nè wune sâɔ sendi nje te yi kelɔ meyasi ne ngberɔ nda yi Njambiyé kwadye. ⁷ Ke kɔnɔte yite, nè wune sâɔ nje te yi kwadye bemanɔ bun, sɔ sendi nje te yi be ne temɔ mekwadya sunɔgwe ne bomɔ hene. ⁸ Ma nge meyasi menɔri hene berɔna ke joɔgwe dɔyun, nge yo

buye kè nɔ mbɔmbu, ko yo tí kelɔ nde, wune kɔpɔku meɔbɔ, ho kelɔ nde, mesay mun gwâki mesenɔge na. Yasi wete, yo ta kelɔ nde, wune kɔpâl nje duwe Nyanɔgwe Kumande wusu Yesus Krist kimɔ duwɔte kè nɔ mbɔmbu. ⁹ Ma yasi wete, nge meyasi menɔri ti berɔna ke joɔgwe mumɔ na, mɔ te nda mɔ díbina misi, a yeti ke berɔna ne ngelele na. A ke leɔsa nde, Njambiyé ma pupudye nye ke mebeyɔ mete yi nye dikima joɔna kete ne mbɔmbu ké. ¹⁰ Wune njɔnɔ, dete nda yi Njambiyé jebama wune tɔke wune ké, wune nyêki sosu sɔ nje te yi tedye gbate nde, Njambiyé kelma ne wune dete. Wune sâɔ nje te yi tedye dete kwɔ yi mbɔmbu. Nge wune kele dete kè nɔ mbɔmbu, ko wune tí balɔ wete yesɔ na. ¹¹ Nge wune kele gba dete, Njambiyé ta bute numey tiko ne loɔ nye wune, né wune nyiɔ ke *Kandɔ Nyanɔgwe Kumande wusu Yesus Krist, nye mɔ te e joɔgwe wuse kɔ. Kandɔ te ta díyɔ kpo ne kpo.

¹² Nda yo dete ké, mi ta kè mbɔmbu yí gba dyanɔ dɔyun kpo ne kpo, né wune taki meyasi mete, ko beko nde, wune sima duwe yo. Mi ta kelɔ sendi dete, ko nde, wune me jelnate ne ngbingim ke meyasi me Njambiyé te yi bo tedya wune ké. ¹³ Ko dete, ngimɔ hene te yi mi ndi ke kè mbɔmbu yí joɔna ke meneti maka, mi béɔna kimɔte nde, mi kên mbɔmbu yí gba dyanɔ dɔyun ke meyasi mete, né wune diy mejemsidyé. ¹⁴ Keto mi duwɔ nde, ngimɔ duwe mbe ke meneti maka sima wuta. Yo yasi te yi Nyanɔgwe Kumande wusu Yesus Krist tedya mi. ¹⁵ Ma mi ta sɔ menje hene nde, ko nde, mi gwâki, wune bêki ne deti te yi take meyasi mete menɔgimɔ hene ke kɔnɔ mbe.

¹⁶ Ma ne mbɔmbu, wuse lepima kasi ngunɔgudye Nyanɔgwe Kumande wusu Yesus Krist nye wune, lepɔ sendi nde, a ta kala nje. Ke yite wuse ti béngwe gbela məkana mete yi bomɔ díki kusɔ ndi ne dyanɔ dyan ké na. Wuse lepima dete nye wune, keto wuse berɔna nyanɔgwe meluksa mene ne gba misi musu. ¹⁷ Yo nde, Da Njambiyé te e ne meluksa kwɔ meyasi hene kɔ sombila nye, besé nye kome nye betima men wule dɔyobɔ

lepɔ nyɛ nyɛ nde: «Yɔkɔ mɔnmbɛ, sɔŋ temɔ mbɛ. Temɔ mbɛ hɛnɛ kɛ yotu nɛ.»¹⁸ Mɛn yincɔri, wusɛ nɛ nguru wusu wokuma yo wulɛ dyobɔ kɛ ngimɔ te yi sinɛ bɛ Kumande Yesus bɛ kɛ to keki te yi Njambiyɛ tɔkuma tapita kɛtɛ kɔ.¹⁹ Dɛtɛ, yo kɛ kelɔ nde, wusɛ jɛki tikɔ temɔ ndana nɛ ngbik kɛ mɛlɛpi mɛtɛ yi botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima kɛ kwɔ yi mbɔmbu. Wunɛ kɛ kelɔ kimɔtɛ yi lɛngwɛ mɛtɔ wokɔ nɛ mɛlɛpi mɛtɛ. Yo nda lambo te yi paniyɛ mɛjasi kɛ mbɛy kɔmɛ yitil diyɛ kɛ. Wunɛ kɛl dɛtɛ kumɔ kɔmɛ misi nje nɛ bɛy bɛy kɛ, kumɔ kɔmɛ sisɔ te ɛ panɛ nɛ kpalele kɛ njenamɛnɔ kɔ ta kandɛ pannatɛ kɛ mɔy mɛtemɔ mun.²⁰ Wunɛ kɛ kelɔ kimɔtɛ dɛtɛ yɛ duwɛ nde: Kɛ mɛyasi hɛnɛ te yi botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima kɛtɔ kɛ mɛkana mɛnɛ kɛ, kinɛ mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ yakama nɛmbɛ biyɛ to te wulɛ kɛ dyanɔ dyɛnɛ nɛ nguru wɛnɛ na.²¹ Keto kɔmɛ botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ dikima lɛpina kɛ, ko yo ti wulɛ mbanja yɛsɔ kɛ yasi te yi bo nɛ nguru wan kwadyɛ kɛ na. Yasi wɛtɛ, yo Kimɔ Sisiŋ kpale kelɔ nde, bo lɛpi ndi yasi te yi wulɛ kɛ numbu Njambiyɛ kɛ.

Kasi botu bɛ punja kɔtu mɛlɛpi

2 Ma banja botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ jɔ bɔ sendi mbɔmbu kɛ mɔy kandɔ Isarayɛl. Dɛtɛ sendi, yo ta bɛ nɛ banja botu bɛ tɛdya kɔtu mɛyasi kɛ njoka yun. Bo ta kwɔ nɛ mɛmbɔlɛ yɛ tɛdye wunɛ yɛŋa bɛya mɛyasi mɛtɛ yi ta kelɔ nde, bomɔ yɔmbila. Bo ta kelɔ dɛtɛ, ko sɛŋɛ Yesus Krist te Sa Mbokɔ wusu, mɔ te ɛ kolma bo kwey kɔ. Dɛtɛ, bo nɛ nguru wan ta kelɔ nde, semɔ semɔ, Njambiyɛ gɛrisa bo.² Budya bomɔ ta nyɛ to kɛ sap sap jɔngwɛ nda bo, ɔ bɛŋa, bomɔ mɔ nje lɛpɔ lɛpi gbutu sunɔwɛ nɛ nje te yi gbakasi keto yan.³ Botu bɛ tɛdya kɔtu mɛyasi baka diyɛ ndi gɔruna mɛyasi mɛ bɛsɔ. Dɛtɛ, bo ta sebile wunɛ nɛ yɛŋa mɛlɛpi mɛtɛ yi wulɛ kɛ dyanɔ dyan nɛ nguru wan yɛ bɔ nɛ mɛyasi kɛ mɛbɔ mun. Ma yasi wɛtɛ, Njambiyɛ ma kiko pɛsɔ nde, a ta jɔsɛ bo, a mɛ nɛ lɛndɛ yɛ girisɛ bo.

⁴ Ko bejaki betɛ bɛ kelma mɛbɛyɔ kwey baka, Njambiyɛ ti gwe ngwɛtɛ wan na. A kwabima bo jombilɛ betɛ kɛnjɛ kɛ hebebe gbɔŋgo ndoŋ. A ndadya bo kɛ mɔy yitil mate yɛ ladyɛ nɛ ngimɔ te yi nyɛ ta pɛsɔ jɔsi yan kɛ.⁵ Ko botu bɛ mɛnɛti maka bɛ jɔŋnama kɛ mɛtu mɛ njimɛ, kelɔ dɔ mɛtɔ sunɔwɛ nɛ nyɛ baka, a ti tiki sendi bo nɛ ngwɛtɛ na. A kelma nde, mɛbɛŋ mɛmɛkɛwɛ bɛya botu betɛ. Yasi wɛtɛ, a jɔngwa ndi bomɔ yitan jɔ yiba, yitan jɔ yitatitɛ nɛ Nɔy. Yo nyɛ dikima pɛlɛ nyɛ bomɔ nde, bo jɔŋnangwɛ nɛ ngbɛŋ nda yi Njambiyɛ kwadyɛ kɛ.⁶ Ko *Sɔdɔm nɛ *Gɔmɔr, Njambiyɛ jɔsuma mɛdya mɛtɛ girisɛ yo lodyɛ yo nɛ dɛtɛ nɛ ngito, bukwe ndi mɛsu nɛ mɛsu. A kelma dɛtɛ yɛ kite nɛ botu betɛ bɛ ta nje jadyɛ kɛ kɔŋtɛ kelɔ bɛya yasi baka.⁷ Yo bɔ nɛ mbanja mbam nde Lɔt. A bɔ ngbɛŋ mumɔ. A dikima wo yotu jaba keto bɛya sap sap jɔngwɛ te yi bɛya kɔtu botu bɛ mɛdya mɛtɛ dikima jɔŋna kɛtɛ kɛ. ɛ Njambiyɛ jɔngwɛ ndi nyɛ nyɛpɔ kɛ kemiye yincɔri.⁸ Yo nde, nyɛ ɛ dikima kelɔ mɛyasi nɛ ngbɛŋ kɔ dikima jɔŋna kɛ njoka yan. Dɛtɛ, mɛtu hɛnɛ a dikima bɛŋɛ wokɔ bɛya mɛyasi mɛtɛ yi bo dikima kelɔ kinɛ bɛngwɛ mɛmbɔŋga kɛ. ɛ nyɛ dikima

wo yotu keto te, keto a bɔ ngbɛŋ mumɔ.⁹ Ma ngɛ bɛ nde, mɛyasi kwanɔnama dɛtɛ, yo kɛ tɛdye nde, Baba Mbokɔ kɛ duwɛ gbate nje te yi nyɛ yakama jɔngwɛ nɛ botu betɛ bɛ kambɛ nyɛ baka sɔŋɛ kɛ mɔy mɛbɔnɛ. A kɛ duwɛ sendi nda yi nyɛ ndadyɛ nɛ botu betɛ bɛ kelɛ yasi kɔtute yɛ ladyɛ tɛdye bo mɛbɔnɛ kɔmɛ nyɛ ta pɛsɔ jɔsi yan kɛ.¹⁰ A ta jekɔ tɛdye mɛbɔnɛ kwɔ to te nyɛ botu betɛ bɛ nyɛ jɔngwɛ dyan kɛ kelna mɛkelɛ mɛ mɛmi te yi yotu mumɔ gɔrɛ kɛ. Bo kɛ sɛŋɛ sendi nde, Baba Mbokɔ nɔm bo. Botu baka bɛ tɛdye kɔtu mɛyasi baka yeti kɛ gwe wɔ yanja na, bo sendi nɛ bɛya to. Bo kɛ lɛpɔ lɛpi gbutu sunɔwɛ nɛ jɔngwɛ mɛyasi mɛtɛ yi diyɛ nɛ meluksa kɛ dyobɔ kɛ.¹¹ Yincɔri ko bejaki bɛ Njambiyɛ bɛ nɛ dɛti nɛ ngunɔgudye kwɔ bo baka yeti kɛ lɛpɔ lɛpi gbutu sunɔwɛ nɛ jɔngwɛ mɛyasi mɛtɛ kɛ mbɔmbu Baba Mbokɔ na.¹² Ma botu bɛ tɛdye mɛyasi maka baka kinɛ dyanɔ na, bo nda bɛnyamɔ. Bɛnyamɔ jadyikwe ladyɛ ndi nde, bo bɛya bo kɛ wo. Botu baka kɛ lɛpɔ lɛpi gbutu sunɔwɛ nɛ mɛyasi mɛtɛ yi bo yeti kɛ duwɛ na. Ma bo ta sɔŋwa nɛ sɔŋ nda yi bɛnyamɔ betɛ gwe nɔ kɛ.¹³ Bɛya yasi te yi bo kelɛ dɛtɛ kɛ, Njambiyɛ ta yɔkidyɛ kelɔ sendi bɛya yasi nɛ bo. Yasi te yi nyɛ bo mɛsosa, yo kɔmɛ bo jɔŋna kɛ bɛya nyɛm nyɛm jɔngwɛ, ko nɛ yɛsɔ kɛ puyɛ. Kɔmɛ bo ngbɔ dyɛna wunɛ bo kɛ, yo yasi njɔn, yasi wunɔwɛ. Kɔmɛ bo diyɛ dɛtɛ wunɛ bo kɛ, bo kɛ sebile wunɛ, ɔ bɛŋa, yo kɛ nyɛ bo mɛsosa budyate.¹⁴ Bɛndi yan bɛŋa ndi bomari yɛ gɔsɔ nɛ nje kelna wanja. Bo yeti kɛ dɛngɔ kelna bɛya yasi na. Bo kɛ sebile botu betɛ bɛ ti pa tikɔ temɔ nɛ ngbik kɛ yi Njambiyɛ baka, kelɔ nde, bo bɛbikwe kɛ mɛpɔndɔ man. Bo ma si ngbi kɛ nyɛna temɔ budyate kɛ mɛyasi. Mɛkita mɛ Njambiyɛ mɛ kɛ yotu yan.¹⁵ Bo sima jatɔ, keto bo duwɔ kɛ ngbɛŋ nje. Bo sima dimbiye kɛ bɛngwa nje te yi *Balam te mɔnɔ Beyɔr. Balam te dikima kwadyɛ sɔmbo mɔni nɛ nje kelna kɔtu yasi.¹⁶ Yasi wɛtɛ, ɛ Njambiyɛ bama nɛ nyɛ, keto a ti kwadyɛ wokuna nɛ nyɛ na. Yo nde, nyamɔ nde tofu ɛ ti lɛpi numbu bomɔ kɔ lɛpinama nyɛ nyɛ nɛ numbu te yi bomɔ yɛ pɛtɔ nɛ mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɔ kɛ bɛya lem yasi te yi nyɛ bɔ kɛ kwadyɛ kelɔ kɛ.

¹⁷ Botu baka bɛ tɛdye kɔtu mɛyasi baka nda mɛngɛ mɛtɛ yi nɛ kutu kutu kinɛ mɔrɔku kɛ. Bo nda mɛkulutu mɛtɛ yi pupɔ wumbidyɛ kɛnjɛ womaŋa kinɛ nde, mbiyɔ nɔku kɛ. Njambiyɛ kombila mbɛy te yi bo ta diyɔ kɛtɛ kɛ kɛ mɔy yitil nɛ gir.¹⁸ Yo nde, bo lɛpinangwɛ yɛ dɔkwe nɛ yotu yan. Yasi te yi bo lɛpɛ kɛ yeti kɛ kame mumɔ yanja na. Dɛtɛ, bo kɛ lɛbiye botu betɛ bɛ duwɔ ndana ndana kɛ njoka botu betɛ bɛ jɔŋna kɔtute kinɛ duwɛ Njambiyɛ baka nɛ nje kelna bɛya sap sap jɔngwɛ te yi yotu mumɔ gɔrɛ kɛ.¹⁹ Bo lɛpi nyɛ bari nde: «Wunɛ ti bɛ se bebala na.» Ase nde, bo nɛ nguru wan bebala mɛyasi mɛtɛ yi bekidyɛ mumɔ kɛ. Keto ngɛ yɛŋa yasi name jɔngwɛ mumɔ, mɔ te mɛ bala yasi te.²⁰ Banja bomɔ sima tumɔ kɔŋ tikɔ bɛya mɛyasi mɛ mɛnɛti maka, keto bo njɔ duwɛ Nyangwɛ Kumande wusu Yesus Krist, mɔ te ɛ jɔngwɛ wusɛ kɔ. Yasi wɛtɛ, ngɛ bo nje yɔkwe sendi nɛ kɔkɔ nyɛ bo kɛtɛ tikɔ nde, mɛyasi mɛtɛ nɔm bo wolo, yite yo ta siyɔ nɛ bo bɛyate. Kometɛ, tɛri

yan ta nje be beyate kwà yiri yi bo diyma kete ke ngimo te yi bo ti pa duwe Yesus Krist ne mbombu ké. ²¹ Keto bo má diy kine duwe nje kelna yasi ne ngben na, ma yite lanma be kimote ke yan, lanja nde, bo síki duwe yo nje tiko kelna yasi te yi Njambiyé kombila lepo nye bo ké. ²² Ma yasi te yi bo sanjwama no ké yakama ne jyy ne mekanó maka yiba yi lepe nde: «Mbiye ke yókwé ne kóko ké dye yasi te yi nye sima jo ké.» Sendi: «Bo wêya ngó, a ke kpalo yókwé ne kóko ké biŋgila ke mesóko.»

Nyangwe Kumande ta kala nje

3 Wune njn, wune sɔn temo mbe, mekaná yibate yi mi kete kenje wune ké. Ke mekaná mete hene yiba, mi ke gba dyanɔ dyan, né wune ké mbombu take meyasi mete yi wune sima duwe ké. Mi kél dete yí jeme ne wune, né wune taki meyasi mete kimote ne ngben dyanɔ. ² Mi ke kwadye nde, wune tâka meyasi mete yi pupuna botu be punja meŋpi me Njambiyé kandima lepo ne mbombu ké. Sendi, mi ke kwadye nde, wune tâka yasi te yi Nyangwe Kumande, nye Mo te ε jongwe wuse ko dikima lepo ké. A kwanɔya meyasi mete hene nye wune ne nje botu be tomun bene be nye tomma kenje wune baka. ³ Nyangwe yasi te yi wune kânda duwe ké, yo nde, ke metu mete yi ké no ke siyna mboko, banja botu be serka ta nje, né bo nje serke wune. Bo ta jonja kelɔ meyasi nda yi temo yan kwadye. ⁴ Bo ta lepo nde: «A ti ma lépi nde, a ta kala nje, ma yo ba we? Ma kande ne yi besanmbambo busu ma gwáki no kumo muka meyasi hene ndi dete nda yi Njambiyé ma kúsu ne yo ké.» ⁵ Ma botu baka be lepe dete baka ke kelɔ nda bo ke lanja yija yasi. Yo nde, ne mbombu ne mbombu, yo lepi te yi punduma ke numbu Njambiyé ké kuse dyobɔ nê meneti. A lepinama dete yí kusɔ ne meneti wule ke mɔkɔku yí baka ne meneti bene mɔkɔku. ⁶ Yo ndi sendi ne nje te yite yi Njambiyé girisa ne mboko te ε mbombu kome nyangwe mbenɔ dyanma memiye ndinɔgele mboko hene ké. ⁷ Kwey, yo ndi lepi te yi punduma ke numbu ne ké kuse dyobɔ nê meneti. Ma yo ndi kiya lepi te lepe nde, a ke komo dyobɔ nê meneti te yi wuse berɔ ndana ké yí ladiye girise yo ne ngito ke dite. A ta girise yo kome nye ta pesɔ jɔsi, girise sendi botu bete be kele dɔ meto sunɔwe ne nye baka.

⁸ Ma wune njn, wune sɔn temo mbe, yo ne yasi wete, wune tí lanjanɔwe yo na. Yo nde, ke yi Baba Mboko, yeso wete ndi nda mesew tomay wete. Ko mesew tomay wete ndi sendi nda yeso wete ke misi mene.

⁹ Banja bomo táka nde, Baba Mboko kél yasi ne kite kite kine kelɔ yasi te yi nye si kpo ké nedo na. Yeti dete na, yasi wete, yo nde, a ne gbisa, a ke ké mbombu yí gbiso

wune, keto a yeti ke kwadye nde, mumo wete ne wete yâmbila na. A kpál kwadye nde, bomo hene dól nje te yi yensa temo tiko mebeyo man.

¹⁰ Ndi nde, *Yeso te yi Baba Mboko ta nje kete ké ta ngbake wuse ngbaka nda mo gubɔ. Yeso te, dyobɔ ta kwà yambile ne beya nyangwe meɔun. Meyasi mete yi diye ke kwey ké ta lolɔ kusiye yambile. Meneti nê meyasi mete yi diye kete ké ta lolɔ ne ngito kwà yambile. ¹¹ Ma nda meyasi mete hene ta si yambile dete ké, wune yâkanɔwe jonja ba nan? 'Yo yeti ka nde, wune jôn-nangwe pupunate nda botu be Njambiyé, kelɔ sendi meyasi nda yi Njambiyé kwadye ké na? ¹² Wune jôn-nangwe dete yí ladiye ne dyobɔ te yi Njambiyé ta jɔse ne botu be meneti maka ké, kelɔ sendi dete yí nye ne sosu, yí sɔ nje te yi kelɔ nde, dyobɔ te dyân nedo. Yeso te dyobɔ ta lolɔ kusiye yambile. Meyasi mete yi diye ke kwey ké ta lolɔ ne ngito kusiye. ¹³ Ko dete, Njambiyé kpoma nye wuse nde, a ta kusɔ jonja dyobɔ nê jonja meneti. Ke jonja mboko te ete, meyasi ta kelna ndi ne ngben nda yi Njambiyé kwadye ké. Wuse díy su ndana ladiye meyasi menɔri.

¹⁴ Wune njn, wune sɔn temo mbe, nda yo dete ké, kome wune diye ndana yí ladiye meyasi mete ké, wune nyéki sosu sɔ nje nde, Yesus Krist njâki kwedyá wune kine moko beya yanja na. A kwedyangwe wune kine moko beya yasi te yi Njambiyé yakama ndeye wune kete na, kwedyá sendi wune ne temo ne te. ¹⁵ Wune dûkwe kimote nde, yo gbisa te yi Nyangwe Kumande wusu be no sunɔwe ne bomo ké jongwe bo. Marɔ wusu Pol, sɔn temo su ketima sendi dete kenje wune. A keti-ma yo ne dyanɔ te yi Njambiyé nya nye ké. ¹⁶ A tapitama kete nda yi nye díki keto ke mekaná mene hene kome nye lepiná ke kasi meyasi menɔri ké. Yo ne yija membey detinate gbate ke moɔ te yi mumo ti yaka biye to te nedo na. Banja bomo yeti ke kumo duwe yasi na, bo ti pa tiko temo ne ngbik ke yi Njambiyé na. Bo ke woko nembé membey mete kotute. Bo ke kelɔ sendi dete ne bukwe mekaná me Njambiyé te yiri hene. Yasi te yi bo kele dete ké ta kelɔ nde, bo yâmbila.

¹⁷ Wune njn, wune sɔn temo mbe, nda he kandima si lepo meyasi mete nye wune ké, wune díy ne sɔko ké no mbombu, kambɔ botu baka be jate ke beya nje, keto bo yeti ke berɔwe yasi te yi Njambiyé kwadye ké, me nje jatidye wune ke beya nje yan kelɔ nde, wune bâl kine tiko se temo ne ngbik ke yi Njambiyé na. ¹⁸ Ma ndi nde, wune dɔku doko ké no mbombu ke moɔ ngikwa te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kele ne wuse ké nê ke moɔ duwá ne. Nye mo te ε jongwe wuse ko. A bêlki ne luksa kumo ke yeso te ε ta diyɔ kpo ne kpo, *amen.

1 JAN

Yo Jan, mɔ tomun Yesus Krist kete mekana mete yɔko.

Mekana mete jéki lepɔ kasi díyɔ sanɔgwate sine be Njambiyɛ. Jan kéti yo kenje njɔn bekriten bete be ngimɔ te yite, keto menjanɔgwɛ mete yi bo sanɔgwama nɔ ké. Yo nde, baɔa bomɔ njɔ tedye yiɔa kɔtu meyasi ke kasi Yesus, lepɔ nde, a ti jadye gbate nda mumɔ na, nye yeti *Krist na. Bo kɔ sendi mbɔmbu lepɔ nde, mebeyɔ yeti pɔke yiɔa nyangwe beya yasi te yi mumɔ ta sanɔgwa ne meɔne kete ke mbɔmbu Njambiyɛ na. Dete, Jan ke keto mekana maka yí nye ne bekriten deti ke tikina temɔ te yi bo tike ke yi Krist ké, yí lepɔ sendi nye bo nde, bo bákidyá melepɔ mete yi botu be tomun be Yesus kandima tedye bo ké ne koɔ koɔ. A ke jeba bo nde Bɔnɔ bene.

Wuse yakama baɔe mekana maka ke menɔgabiye yitan jɔ wete:

1. Bekriten bêki sanɔgwate bene Njambiyɛ, jɔɔna sendi dete tande yan (kumte 1-2).
2. Kasi bependɔ be bekriten (kumte 2).
3. Bekriten nɛ kasi njena Yesus Krist (kumte 2-3).
4. Bekriten yeti wete bene bɔnɔ be *Satan na (kumte 3).
5. Bekriten nɛ kasi botu be tedya kɔtu meyasi (kumte 4).
6. Kasi mekwadya nɛ kasi tikina temɔ ne ngbik ke yi Njambiyɛ (kumte 4-5).

Kasi Lepi te yi nye bomɔ jɔngwe

1 Wuse lépi meyasi maka kenje wune ke kasi mɔ te yi bo jeba nde Lepi*f1* kɔ. Yo Lepi te nye bomɔ kpasa jɔngwe. Wuse lépi kasi mɔ te e kandima be, yite Njambiyɛ ti pa kusɔ mbokɔ na. Wuse wokuma nye ke lepina, beɔe nye ne gba misi musu. Wuse senɔgila nye, e wuse kpoke sendi gba nye ne meɔ musu. ² Mɔ te e nye kpasa jɔngwe te kɔ njɔ punje yotu. Wuse beɔma nye, dete wuse ke lepɔ yasi te yi wuse beɔma nɛ yi wuse duwɔ ke kasi ne. Wuse ke pele kasi jɔngwe te yi kpo ne kpo nye wune. Jɔngwe te bɔ mbɔmbu ke kéki Da. Ma ndana, Da punja yo tedye nye wuse. ³ Yasi te yi wuse beɔma ne misi musu nɛ yi wuse wokuma, wuse ke pele sendi yo nye wune, né wune be sendi sanɔgwate ne wuse. Ma díyɔ te yi wuse díyɛ su sanɔgwate ké, yo sine be Da nɛ Mɔnɔ wene Yesus Krist. ⁴ Wuse kéti meyasi maka kenje wune, né metemɔ musu tondu ne mesosa.

Njambiyɛ, nye mejasi

⁵ Ma tom te yi Mɔnɔ wene njɔ lepɔ nye wuse ké, yo nde, Njambiyɛ ne nguru wene mejasi kine mɔnɔ yitil ne mbet ke yene na. Yo yite yi wuse pele nye wune. ⁶ Nge wuse lepe nde, sine be Njambiyɛ sanɔgwate, kpalo nje jɔɔna ke mɔy yitil, yite wuse ke kelɔ jɔ. Sendi, wuse ke tedye nde, wuse ti kél meyasi ne ngben ke jɔngwe dyusu nda yi Njambiyɛ tedye wuse ké na. ⁷ Ma yasi wete, nge wuse nje jɔɔna ke mɔy mejasi nda yi Njambiyɛ ne nguru wene ke mɔy mejasi ké, yite wuse sanɔgwate tande su, ɔ béɔa, mekiyɔ me Mɔnɔ wene Yesus ma pupudye wuse soɔe mebeyɔ hene te yi wuse kelma ké. ⁸ Nge wuse lepe nde, wuse kine mebeyɔ na, yite wuse ke sebile yotu su ne nguru wusu, komete, gbakasi yeti ke temɔ su na. ⁹ Ma nge wuse jaye kɔtu mekele mete yi

wuse kele ké ke mbɔmbu Njambiyɛ, yite a ta tikɔ wuse ne ngwete, soɔe yo ke to su, pupudye wuse ke beya mekele musu hene, keto a tónjukwe meyasi mete yi nye si kpo ké, sendi nye ne ngben. ¹⁰ Ma nge wuse nje lepɔ nde, wuse ti kele yiɔa beya yasi wete yesɔ na, yite wuse ke pesɔ nde, Njambiyɛ mɔ jɔ. Komete, melepɔ mene ti pa sekila ke temɔ su na.

Krist ke kama keto su

2 Wune bɔnɔ, mi kéti meyasi maka kenje wune, ma wune me nje kelɔ yiɔa beya yasi. Ma nge dyɔ nde, mbaɔa kelma yiɔa beya yasi, wune dúkwe nde, wuse ne Mɔ te e kama keto su ke kéki Da kɔ. Yo Yesus Krist, mɔ te e ne ngben kɔ. ² Nye ne nguru wene nya yotu ne ne sadaka, gwe punje mekiyɔ mene yí soɔe ne ngambi Njambiyɛ keto mebeyɔ musu. Ma yeti ndi keto mebeyɔ musu bepɔ na, yo sendi keto te yi botu be meneti maka hene.

Kasi mekwadya ke njoka bemaɔ

³ Yasi te yi tedye wuse gbate nde, wuse ma duwe Njambiyɛ kimɔ duwɔte ké, yo kome wuse bakidyɛ membɔɔga mene, kelɔ meyasi mete yi yo lepe ké. ⁴ Nge mumɔ lepe nde, a ma duwe Njambiyɛ kimɔ duwɔte, kine bakidyɛ kelɔ meyasi mete yi membɔɔga mene lepe ké, yite nye mɔ jɔ. Sendi, gbakasi yeti ke jɔngwe dyene na. ⁵ Ma mɔ te e bakidyɛ kelɔ yasi te yi Njambiyɛ lepe ké ke tedye nde, a ke kwadye Njambiyɛ gbate ne temɔ ne hene. Yasi te yi tedye wuse nde, sine be Njambiyɛ me sanɔgwate ké, ⁶ yo nde, mɔ te e lepe nde, a ke díyɔ wete bene Njambiyɛ kɔ yákanɔgwɛ jɔɔna nda yi Yesus Krist jɔɔnama nɔ ké.

⁷ Wune njɔn, wune soɔn temɔ mbe, yasi te yi mi kete kenje wune ké yeti yiɔa jɔnɔ yasi te yi membɔɔga me

Njambiyε lεpε kε na. Yasi wεtε, yo ndi kiya njombu yasi te yi wunε wokuma ke ngimɔ te yi wunε kandima ne jayna mεlεpi mε Njambiyε kε. Njombu yasi te, yo lεpi te yi wunε sima wokɔ kε. ⁸ Ma ko dete, yasi te yi mi ketε kenje wunε kε deke nda yiηa jɔηja yasi te yi mεmbɔηga lεpε kε, keto yo ke bεηna gbate dete ke Jongwε *Krist nε ke jongwε dyun. Yo nde: Yitil ke si kwā, ma kpasa mejasi mε ke panɔ. ⁹ Nge mumɔ lεpε nde, a ke mejasi, nje kpalɔ kε mbɔmbu bεnɔ maη, yite mɔ te ndi ke mɔy yitil kumɔ ndana. ¹⁰ Mɔ te ε kwadyε maη kɔ ke jɔηna ke mejasi, yaηa te yi yakama jatidyε nyε ke beya nje yeti na. ¹¹ Ma mɔ te ε bεnε maη kɔ ndi ke mɔy yitil. A ke kεndɔ ke mɔy yitil kinε duwε kome nyε kε kε na, keto yitil ma dibo misi mεnε.

¹² Wunε bɔnɔ, mi kεti mεyasi maka kenje wunε, keto Njambiyε sima tiko beya mεyasi mεte yi wunε keke kε ne ηgwεtε, keto yasi te yi Yesus Krist kelma kε. ¹³ Wunε besangwε ne bɔnɔ, mi kεti mεyasi maka kenje wunε, keto wunε ke kobile duwε mɔ te ε kandima bε kete, yite Njambiyε ti pa kusɔ mbokɔ na. Wunε begwanjɔ nε bεngɔndu, mi kεti mεyasi maka kenje wunε, keto wunε sima lanɔsa *Mɔ beya mekele. ¹⁴ Wunε bɔnɔ, mi ketima mεyasi maka kenje wunε, keto wunε ke kobile duwε Da. Wunε besangwε ne bɔnɔ, mi ketima mεyasi maka kenje wunε, keto wunε ke kobile duwε mɔ te ε kandima bε kete, yite Njambiyε ti pa kusɔ mbokɔ na. Wunε begwanjɔ nε bεngɔndu, mi ketima kenje wunε, keto wunε ne deti ke nje Njambiyε. Sendi, mεlεpi mε Njambiyε ke dɔyɔ ke mɔy mεtemɔ mun. Wunε sima lanɔsa sendi Mɔ beya mekele.

¹⁵ Wunε tɪ nyeki temɔ ke mεnεti maka nε ke mεyasi mεte yi dɔyε kete kε na. Nge mumɔ nyε temɔ ke mεnεti maka, yite a yeti ne mekwadya sungwε ne Da na. ¹⁶ Ke-to mekele mεte yi botu be mεnεti maka diki kelɔ kε, yo deke: Gɔruna kelna beya mekele mεte yi bo diki kwadyε kε, bεηna mεyasi nje gɔrɔ namɔ yo, nje bu susula yotu ke yasi te yi mumɔ ne ηguru wenε jɔηna nɔ kε. Mekele mεte yinɔri hεnε ti wula ke yi Da na, yasi wεtε, yo wula ke yi botu be mεnεti maka. ¹⁷ Ma mεnεti maka ke kwā, mεyasi hεnε te yi bomɔ gɔrε kete kε ke kwā sendi. Yasi wεtε, mɔ te ε keke yasi te yi Njambiyε kwadyε kε ta jɔ kpo ne kpo.

Kasi botu be yeke to ne Krist baka

¹⁸ Wunε bɔnɔ, mεtu mεte yi siyna ηgimɔ sima dyā. Wunε wokuma nde, *Mɔ te ε ta yekɔ to ne Krist kɔ ta nje. Ma ndana, budya botu bete be yeke to ne nyε baka sima dyā. Dete, wusε ke duwε nde, mεtu mεte yi siyna ηgimɔ sima dyā gbate. ¹⁹ Botu bete duwā ke njoka su, yasi wεtε, sinε bo tɪ bε ne yiηa nam na. Keto bo mǎ beki ne yiηa nam sinε bo, ma bo bɔnma ke njoka su. Bo duwā dete ke njoka su, nε yo tedye ne sanɔan nde, bo hεnε yeti ne nam sinε bo na. ²⁰ Ma ke bε wunε, pupuna mɔ te ε Njambiyε tɔkuma njese kɔ nya Kimɔ Sisiη ke yotu yun. Dete, wunε hεnε ma duwε lεpi te yi gbakasi. ²¹ Mi ketima mεyasi maka kenje wunε, yeti nde, wunε ke ndekima gbakasi te na. Yasi wεtε, mi kεti kenje wunε, keto wunε sima duwε yo. Wunε ke duwε

nde, ko kelna jā wεtε ne wεtε ti yaka wulε ke lεpina gbakasi na. ²² Ma mɔ jā, yo nda? 'Mɔ jā yeti mɔ te ε sεηe nde, Yesus yeti *Krist kɔ na? Mɔ te ε ta yekɔ to ne Krist kɔ, eru. A ke sεηe Da bεnε *Mɔnɔ. ²³ Mumɔ hεnε ε sεηe Mɔnɔ, mɔ te yeti sangwate bεnε Da na. Mɔ te ε lεpε jaye ke mbɔmbu bomɔ nde, Mɔnɔ, nyε Krist, mɔ te sendi sangwate bεnε Da. ²⁴ Ke bε wunε, wunε kεn mbɔmbu yɪ bakidyε yasi te yi wunε wokuma ke ngimɔ te yi wunε kandima ne jayna mεlεpi mε Njambiyε kε. Ke wunε kε mbɔmbu bakidyε yo ke mɔy mεtemɔ mun, yite wunε be Mɔnɔ nε Da ta bε sendi sangwate kε nɔ mbɔmbu. ²⁵ Yasi te yi nyε ne ηguru wenε kpoma nde, a ta nyε wusε kε, yo jongwε te yi kpo ne kpo. ²⁶ Mεyasi maka, mi kεti kenje wunε ke kasi botu bete be kwadyε sebile wunε baka. ²⁷ Ma ke yun, Kimɔ Sisiη te yi Yesus Krist nya ke yotu yun kε ke dɔyɔ ke temɔ yun. Dete, yeti se nde, mbaηa mumɔ tɔdyā wunε yiηa yaηa na, keto yo Kimɔ Sisiη te ke kpalɔ tedye wunε mεyasi hεnε. Sendi, yasi te yi nyε tedye kε, gbakasi, yeti jā na. Ndana, wunε dɔy sangwate wunε be Yesus Krist nda yi Kimɔ Sisiη te tedya wunε kε.

Wusε bɔnɔ be Njambiyε

²⁸ Ma ndana, wunε bɔnɔ, wunε dɔy wunε be Yesus Krist, nε wusε tem ne bibina temɔ kinε wɔ na kome nyε ta nje punje yotu kε, ma njɔn mε nje biye wusε ke mbɔmbu wenε ke yesɔ te. ²⁹ Wunε duwā nde, nyε ne ηgberη. Dete, mumɔ hεnε ε keke yasi ne ηgberη, mbete mε mɔnɔ Njambiyε.

3 Wunε bεηa ndi, o nyangwε mekwadya mεte yi Da kwadya ne wusε ke wa! Dete, a kelma nde, wusε bεki ne dɔnɔ nde Bɔnɔ be Njambiyε. Wusε gbate bɔnɔ bεnε. To te yi botu be mεnεti maka yeti ke duwε wusε gbate kε, yo keto bo tɪ duwε Njambiyε na. ² Wunε njɔη, sɔη temɔ mbε, wusε mε ndana bɔnɔ be Njambiyε. Yasi wεtε, tɔri te yi wusε ta bε nɔ nemεnɔ kε tɪ pa bεηna ne gbas na. Ma wusε duwā nde, kome *Krist ta nje punje yotu kε, wusε ta bɔηna ne nyε, keto wusε ta bεηe nyε ne jɔy. ³ Mumɔ hεnε ε bε ne bibina temɔ ke yene dete kɔ ke bakidyε yotu ne pupunate kinε sembɔ na nda yi nyε Krist pupunate kε.

⁴ Mumɔ hεnε ε jɔηna ke mεbeyɔ ke jɔηna yanggile mεmbɔηga mε Njambiyε. Keto ηge mumɔ jɔηna ke mεbeyɔ, yo yanggila mεmbɔηga mε Njambiyε. ⁵ Ma wunε duwā nde, Yesus Krist njā nje punje yotu yɪ sonje beya mεyasi mεte yi wusε keke kε. A kinε mεbeyɔ.

⁶ Mumɔ hεnε ε dɔyε ke yi Yesus Krist, mɔ te ke tiko kelna beya yasi kε nɔ mbɔmbu. Ma ηge mumɔ kε mbɔmbu kelɔ beya yasi, yite tɔdyā nde, a tɪ pa bεηe nyε na. Sendi, a tɪ pa duwε nyε na. ⁷ Wunε bɔnɔ, mumɔ tɪ sebila wunε na. Mɔ te ε keke yasi ne ηgberη kɔ sendi ne ηgberη nda yi Yesus Krist ne ηguru wenε dɔyε ne ηgberη kε.

⁸ Mɔ te ε jɔηna ke mεbeyɔ kɔ mɔnɔ *Kum beya mekele, keto kande yi Njambiyε ma kusu ne mbokɔ, Kum beya mekele kɔ ndi Mɔ kelna beya yasi kumɔ muka. Mɔnɔ Njambiyε njā punje yotu, na nje yanggile mεsay mε *Satan sonje. ⁹ Mumɔ hεnε ε mε mɔnɔ Njambiyε kɔ yeti ke jɔηna ke mεbeyɔ na, keto jongwε te yi Njambiyε nya

nye ké ke díyɔ ke mɔy yotu ne. Dete, ko a ti yaka kelɔ se beya yasi kpo ne kpo na, keto Njambiyɛ me Saɔngwe wene. ¹⁰ Yasi te yi tedye nde, baka bɔɔɔ be Njambiyɛ, baka bɔɔɔ be *Kum beya mekele ké, yo nde, mumɔ hene ε díyɛ kine kelɔ yasi ne ngberɔ kpo ne kpo kɔ yeti mɔɔɔ Njambiyɛ na. Sendi, mumɔ hene ε díyɛ kine kwadye maɔ kɔ yeti mɔɔɔ wene na.

Njambiyɛ nde, wuse kwâdyangwe

¹¹ Ma tom te yi bo lepima nye wune ke ngimɔ te yi wune kandima ne wokuna melepi me Njambiyɛ ké, yo nde, wuse kwâdyangwe tande su. ¹² Wuse tî kel yasi nda *Kayin na. A bɔ mɔɔɔ *Mɔ beya mekele, ε nye wo maɔ wene. Keto nge yi nye woma nye ké? Yo keto mekele mete yene bɔ beyate, yi maɔ nje be ne ngberɔ. ¹³ Dete, wune njɔɔ, nge botu be meneti maka bene wune, wune tî ngbakimaɔngwe na. ¹⁴ Wuse duwɔ su nde, wuse sima duwe ke sɔɔ kè ke jɔngwe. Wuse ke duwe dete, keto wuse ke kwadye bemaɔ busu. Mɔ te ε díyɛ kine kwadye njɔɔ ne kɔ ndi munte. ¹⁵ Mumɔ hene ε bene maɔ wene, nye nda mɔ te ε wo mumɔ. Ma, wune duwɔ nde, mɔ te ε wo mumɔ kɔ, kpasa jɔngwe te yi kpo ne kpo yeti ke díyɔ ke yene na. ¹⁶ Yesu Krist ne nguru wene nya jɔngwe dyene keto su. Yo gba yite ke tedye nda yi wuse yâkaɔngwe kwadye sendi ne bemaɔ busu ké. Dete, wuse sendi, wuse yâkaɔngwe nye jɔngwe dyusu keto bemaɔ busu. ¹⁷ Nge mumɔ be ne meyasi ke to meneti, berɛ maɔ ke bukɔ, soɔɔ misi ne sap, 'bo má lepɔ ka nde, mekwadya me Njambiyɛ ke mɔy temɔ ne? ¹⁸ Wune bɔɔɔ, wuse tî kwadyikwe bemaɔ busu ndi ke numbu nè ke bɔɔɔ ndapi na. Yasi wete, wuse tédya mekwadya mete ke mekele, nje bu sendi ke gbakasi. ¹⁹ Nge wuse kele dete, yite wuse ta duwe nde, gbakasi ke díyɔ ke jɔngwe dyusu. Dete, he ta kelɔ nde, metemɔ musu bêki ne te ke mbɔmbu Njambiyɛ. ²⁰ Yo nde, nge temɔ su ndeye wuse ke yiɔa yasi, wuse ke duwe nde, Njambiyɛ laɔsa temɔ su, a ke duwe sendi meyasi hene. ²¹ Wune njɔɔ, wune sɔɔ temɔ mbe, nge temɔ su ti ndeye wuse na, yite wuse ne bibina temɔ nde, wuse yakama tutudya ne Njambiyɛ kine wɔ na. ²² Yite ko wuse díya nye yasi te nda, a ke nye wuse yo, keto wuse ke bakidyɛ meyasi mete yi membonɔa mene lepe ké, kelɔ sendi yasi te yi nye nye mesosa. ²³ Mbonɔa te mbete yi nye nye wuse ké, yo nde, wuse tiki temɔ ke dino mɔɔ wene Yesu Krist, kwadya sendi tande su nda mbonɔa te yi nye nya wuse lepe ké. ²⁴ Mɔ te ε bakidyɛ kelɔ meyasi mete yi membonɔa mene lepe ké ke díyɔ ke yene, nye, Njambiyɛ sendi ke díyɔ ke yi mɔ te. Yasi te yi tedye wuse nde, sine be Njambiyɛ ke díyɔ wete ké, yo Sisiɔ te yi nye nya wuse ké.

Kasi botu be Njambiyɛ nè kasi botu

bete be tedye kɔtu meyasi

4 Wune njɔɔ, wune sɔɔ temɔ mbe, wune tî tiki temɔ ke yi bomɔ hene te be lepe nde, bo ne Sisiɔ Njambiyɛ ke yotu yan ké na. Yasi wete, wune paɔ pa bobɛ bo

yí duwe, ho sisiɔ te yi bo nɔ ké wúla gbate ke yi Njambiyɛ, keto budya botu be punja melepi me jɔ ma si nyanja ke to meneti. ² Yasi te yi ta tedye wune nde, mumɔ me ne Sisiɔ Njambiyɛ ke yotu ne ké, yo kome nye lepe jaye ke mbɔmbu bomɔ nde, Yesu Krist njɔ jadyɛ gba mumɔ ne jem. Yite sisiɔ te yi mɔ te nɔ ké wúla ke yi Njambiyɛ. ³ Ma nge mumɔ díyɛ kine lepɔ jaye dete ke mbɔmbu bomɔ na, yite sisiɔ te yi nye nɔ ké ti wúla ke yi Njambiyɛ na. Sisiɔ te kpál wule ke yi *Mɔ te ε ta yekɔ to ne Yesu kɔ. Wune sima wokɔ nde, Mɔ te ε ta yekɔ to ne Yesu kɔ yima. Ma ndana, a sima dyɔ ke meneti.

⁴ Wune bɔɔɔ, ke be wune, wune yun bɔɔɔ be Njambiyɛ. Sendi, wune sima laɔsa botu be punja melepi me jɔ baka, keto Mɔ te ε díyɛ ke yun kɔ ne deti kwɔ mɔ te ε díyɛ ke yi botu be meneti maka kɔ. ⁵ Ma ke be botu be punja melepi me jɔ baka, bo wókunaɔngwe yan ne meneti maka, yori yi bo tapita nda yi botu be meneti maka diki tapita nɔ ké. Dete, botu be meneti maka ke lengwe metɔ ke meyasi mete yi bo lepe ké. ⁶ Ma ke be wuse, wuse wókunaɔngwe su ne Njambiyɛ. Mɔ te ε duwe Njambiyɛ kɔ ke lengwe metɔ ke meyasi mete yi wuse lepe ké. Ma nge mumɔ ti wokuna ne Njambiyɛ na, a tí lengwe metɔ ke meyasi mete yi wuse lepe ké na. Yo ne menje mete yite yi wuse duwe, ho mumɔ ne Sisiɔ te yi gbakasi, ho a ne sisiɔ te yi jɔ.

Njambiyɛ ne mekwadya

⁷ Wune njɔɔ, wune sɔɔ temɔ mbe, wuse kên mbɔmbu kwadya tande su, keto mekwadya wúla pele yi Njambiyɛ. Mumɔ hene ε be ne mekwadya ke temɔ ke tedye nde, a me mɔɔɔ Njambiyɛ. Sendi, a ke duwe Njambiyɛ. ⁸ Mɔ te ε kine mekwadya ke temɔ kɔ yeti ke duwe Njambiyɛ na, keto Njambiyɛ ne nguru wene mekwadya. ⁹ Yasi te yi tedye nde, Njambiyɛ ne mekwadya ké, yo nde, a tomma Kikɔ mɔɔ wene njese ke meneti maka, na nje nye wuse kpasa jɔngwe. ¹⁰ Ma yasi te yi tedye njɔmbɔ mekwadya mete ké, yo nde, wuse tî kwadyɛ su Njambiyɛ na, yo nye kpale kwadyɛ wuse, ε nye tome ne mɔɔ wene njese yí nye yotu ne ne sadaka, gwe punje mekiyɔ mene yí soɔɔ ne ngambi Njambiyɛ keto beya meyasi mete yi wuse kele ké. ¹¹ Wune njɔɔ, wune sɔɔ temɔ mbe, nge be nde, Njambiyɛ jekima kwadyɛ wuse dete, wuse sendi, wuse kwâdyangwe tande su. ¹² Kine mbaɔa mumɔ ε berɔma Njambiyɛ ne toru na. Nge wuse kwadya tande su, yite Njambiyɛ ke díyɔ ke yusu. Sendi, mekwadya mene tondunate ke temɔ su. ¹³ Yasi te yi tedye wuse nde, wuse ke díyɔ ke yi Njambiyɛ, nye sendi ke díyɔ ke yusu ké, yo nde, a nya wuse yiɔa ngabiye Sisiɔ ne. ¹⁴ Ma ke be wuse, wuse ma sengile nye, wuse ke lepɔ yasi te yi wuse duwɔ ké ne gbololo nde: Da njesa mɔɔ wene, na nje be mɔ te ε jɔngwe botu be meneti maka. ¹⁵ Mɔ te ε lepe jaye nde, Yesu mɔɔ Njambiyɛ, Njambiyɛ ke díyɔ ke yene, nye sendi ke díyɔ ke yi Njambiyɛ. ¹⁶ Wuse njɔ nje duwe mekwadya mete yi Njambiyɛ bonɔa sunɔngwe ne wuse ké, ε wuse tike sendi temɔ kete. Njambiyɛ ne nguru wene mekwadya. Mɔ te ε kè mbɔmbu be ne mekwadya ke temɔ, mɔ te ke díyɔ ke yi Njambiyɛ. Njambiyɛ sendi ke díyɔ ke yene. ¹⁷ Yasi

te yi tedye nde, mekwadya tondunate ke metemo musu ké, yo nde, wuse yakama be ne bibina temo nde, ke yeso pesina jsi wuse tí gwe wɔ yanja na, keto teri su ndana ke meneti maka ke bonja ne yi Yesus Krist. ¹⁸ Ke mbey kome mekwadya diyé kete ké, wɔ ti yaka diyɔ womete na. Yasi wete, nge mekwadya tonde ke temo mumɔ, yo ke soɲe wɔ lonje. Keto nge mumɔ gwe wɔ, a ke take nde, bo ta pɔnse nye keto yija beya yasi te yi nye kelma ké. Nge mumɔ gwe wɔ kɛ ɔ mbɔmbu, yo tédyá nde, mekwadya ti pa tondɔ ke temo ne na. ¹⁹ Ma ke be wuse, wuse su ne mekwadya ke temo, keto Njambiyé kande kwadye wuse. ²⁰ Nge mumɔ lepe nde: «Mi ke kwadye Njambiyé,» nje benɔ man wene, yite nye mɔ ja, keto nge mumɔ ti kwadye man wene yi nye beɲe kɔ, a ta nje kelɔ nan yí kwadye ne Njambiyé te yi nye ti béɲa kɔ? ²¹ Mbonja te yi nye nya wuse ké, yo nde, mɔ te e kwadye Njambiyé kɔ yâkanɲwe kwadye sendi man wene.

Tikina temo ke yi Njambiyé kél nde,

wuse lânɲangwe

5 Mumɔ hene e tike temo nde, Yesus nye *Krist, yite nde, kɔkɔ yi Njambiyé tɔkuma, mɔ te me mɔkɔ Njambiyé. Mɔ te e kwadye sanɲwe ne mɔkɔ, a ke kwadye sendi mɔkɔ wene. ² Yasi te yi tedye wuse nde, wuse ke kwadye bɔkɔ be Njambiyé ké, yo kome wuse kwadye Njambiyé, kelɔ sendi meyasi mete yi membonja mene lepe ké. ³ Keto kwadya Njambiyé, yo kome mumɔ bakidyé kelɔ meyasi mete yi membonja mene lepe ké. Ma meyasi mete yi membonja me Njambiyé lepe ké yeti sulate ke yusu na. ⁴ Keto mumɔ hene e me mɔkɔ Njambiyé kɔ ke lanja deti meneti maka. Ma yasi te yi lanja deti meneti maka ké, yo tikina temo te yi wuse ɔ ke yi Njambiyé ké. ⁵ Yo nda yakama lanja deti te yi meneti maka dete kɔ? 'Yeti ndi mɔ te e tike temo nde, Yesus Mɔkɔ Njambiyé kɔ na? ⁶ Yo nye Yesus Krist njɔ. A njɔ, e bo tɔpe nye ke mɔkɔku. Sendi, a njɔ, e mekiyɔ mene punde. 'Bo ti tɔpe ndi nye ke mɔkɔku siye na. Yasi wete, bo tɔpuma nye ke mɔkɔku. Sendi, a njɔ, e mekiyɔ mene punde. Yo Kimɔ Sisij ke tedye dete ne sanjan, keto Sisij te ne nguru wene gbakasi. ⁷ Yo ne meyasi yitati yi tedye yo dete ké: ⁸ Yo ne Kimɔ Sisij, yo ne mɔkɔku, nje bɔ mekiyɔ. 'Bo hene yitati lépi ndi kiya yasi wete. ⁹ Yasi te yi bomɔ beɲe nje leɔɔ nye wuse ké, wuse ke jaye yo. Ma yasi te yi Njambiyé ne nguru wene

lepe nye wuse ké, kwɔ yi bomɔ, yo yike yi nye lepe ke kasi Mɔkɔ wene ké. ¹⁰ Mɔ te e tike temo ke yi Mɔkɔ Njambiyé, mɔ te ke duwe gbate ke temo ne nde, yasi te yi Njambiyé lepe ke kasi Mɔkɔ ké, gbakasi. Ma mɔ te e diyé kine tiko temo ke yasi te yi Njambiyé lepima ké na, mɔ te ke leɔɔ nde, Njambiyé mɔ ja, keto a ti tike temo ke yasi te yi Njambiyé lepe ke kasi Mɔkɔ wene ké na. ¹¹ Yasi te yi Njambiyé lepima nye wuse ké, yo nde, a nya wuse jonɲwe te yi kpo ne kpo. A kwanja ne Mɔkɔ wene yí nye ne wuse yo. ¹² Mɔ te e diyé sanɲwate ne Mɔkɔ, mɔ te ne kɔpa jonɲwe. Ma mɔ te e yeti sanɲwate ne Mɔkɔ Njambiyé na, a kine kɔpa jonɲwe na.

¹³ Wune botu bete be tike temo ke dínɔ Mɔkɔ Njambiyé baka, mi ketima meyasi maka kenje wune, né wune duwe nde, wune me ne jonɲwe te yi kpo ne kpo.

¹⁴ Yasi te yi tedye nde, wuse ne bibina temo ke yi Njambiyé kine gwe wɔ yanja ké, yo keto wuse ke duwe gba nde, nge wuse diyé nye yija yasi nda yi nye kwadye, a ke lenɲwe metɔ ke men su. ¹⁵ Dete, nda yi wuse sima duwe nde, a ke lenɲwe metɔ ke yasi hene te yi wuse diyé nye ké, wuse ke duwe sendi nde, wuse me ne meyasi mete yi wuse diyama nye ké.

¹⁶ Mbanja mumɔ yakama beɲe man ke kelɔ yija beya yasi. Nge be nde, beya yasi te yeti kwalɔ beya yasi te yi yakama kelɔ nde, a sanɲwanɲwe ne sɔɲ na, na ngwétanɲwe ne Njambiyé keto ne. Njambiyé ta jonɲwe man wene te. Ma yo béɲa ndi botu bete be kele yija beya yasi te yi ti yaka kelɔ nde, mumɔ sanɲwanɲwe ne sɔɲ keto te ké. Yo ne yija kwalɔ beya yasi yi yakama kelɔ nde, mumɔ sanɲwanɲwe ne sɔɲ keto te, yeti kwalɔ beya yasi te yite yi mi lepe nde, bo ngwétanɲwe ne Njambiyé keto te ké na. ¹⁷ Kelna kɔtu mekele hene, yo beya yasi, ma yasi wete, yeti beya yasi hene yakama kelɔ nde, mumɔ sanɲwanɲwe ne sɔɲ keto te na.

¹⁸ Wuse duwɔ nde, mumɔ hene e me mɔkɔ Njambiyé kɔ yeti ke kɛ se mbɔmbu yí kelɔ beya meyasi na, keto Mɔkɔ Njambiyé ke bakidyé nye. 'Dete, *Mɔ beya mekele kɔ yeti ne deti te yi kpoke nye na. ¹⁹ Wuse duwɔ nde, wuse botu be Njambiyé. Ma bukwe botu te baka hene ke to meneti, yo Mɔ beya mekele kɔ name bo.

²⁰ Ma wuse duwɔ sendi nde, Mɔkɔ Njambiyé njɔ. A nya wuse dyanɔ, né wuse duwe ne Kɔpa Njambiyé. Sine be Kɔpa Njambiyé te sanɲwate ne nje Mɔkɔ wene Yesus Krist. Yo nye be Kɔpa Njambiyé, be sendi jonɲwe te yi kpo ne kpo. ²¹ Wune bɔkɔ, wune díy ne sɔkɔ, lɔndɔ ne meyasi mete yi bomɔ kane tiko Njambiyé ké.

2 JAN

Yo ndi sendi Jan, mɔ tomun Yesus Krist ketɛ mɛkana mɛtɛ yɔkɔ. Kɛ kasi mɔ te yi nyɛ ketima mɛkana mɛtɛ kɛnjɛ nyɛ kɔ, sulɔ bomɔ lɛpi nde, Nyanɔgwɛ nyari te yi nyɛ nyɛnɛ nyɛ bɛnɛ bɔnɔ bɛnɛ baka, yo wɛtɛ njɔnɔ bekritɛn. Baɔa lɛpi yan nde, yo wɛtɛ nyanɔgwɛ nyari te yi nyɛ duwɔ bɛnɛ bɔnɔ bɛnɛ.

Mɛkana mɛtɛ jɛki lɛpɔ kasi mɛkwadɔya nɛ kasi gbakasi. Jan kɛ lɛpɔ kɛnjɛ bekritɛn nde, bo jɔnɔnɔgwɛ kɛ mɔy gbakasi nɛ kɛ mɔy mɛkwadɔya, dɔyɔ nɛ sɔsɔ nɛ botu betɛ bɛ lɔ dyambi nɛ *Krist lɛpɔ nde, a ti jadɔyɛ gbate mumɔ na.

Wusɛ yakama bakɛ mɛkana maka kɛ mɛnɔgabiɛ yini:

1. Kandina lɛpi (sɛkɛ sɛkɛtɛ 1-3).
2. Kasi gbakasi nɛ kasi mɛkwadɔya (sɛkɛ sɛkɛtɛ 4-6).
3. Kasi botu bɛ tɛdɔya kɔtu mɛyasi (sɛkɛ sɛkɛtɛ 7-11).
4. Njɛna lɛpi (sɛkɛ sɛkɛtɛ 12-13).

1 Yo mi tomba mumɔ, mi kɛ ketɔ mɛkana maka kɛnjɛ wɛ Nyanɔgwɛ nyari*^{f1}* wɔnɛ bɔnɔ bɔ. Njam-biyɛ tɔkuma wɛ. Gbakasi, mi kɛ kwadɔyɛ wunɛ budɔyate. Yeti ndi mi nyɛpɔ kwadɔyɛ wunɛ detɛ na. Bɔmɔ hɛnɛ bɛ njɔ duwɛ gbakasi baka kɛ kwadɔyɛ sendi wunɛ detɛ, ² ketɔ gbakasi kɛ dɔyɔ kɛ jɔnɔgwɛ dyusu. Yo ta dɔyɔ detɛ kɛ njoka su kpo nɛ kpo. ³ Ngikwa, gwɛna nɔgwɛtɛ nɛ tɛtɛ ta bɛnɔna pɛlɛ wusɛ wulɛ pɛlɛ Da Njam-biyɛ nɛ Yesus Krist, Mɔnɔ wɛnɛ kɛ mɔy gbakasi nɛ mɛkwadɔya tandɛ su.

Kasi gbakasi nɛ kasi mɛkwadɔya

⁴ Mi bɔ nɛ nyanɔgwɛ mɛsosa yɛ bɛnɛ nde, kɛ njoka bɔnɔ bɔ baɔa kɛ jɔnɔna bɛnɔgwɛ gbakasi kɛ nɔ mbɔmbu nda yasi te yi mɛmbɔnɔga mɛtɛ yi Da nya wusɛ lɛpɛ kɛ. ⁵ Ma Nyanɔgwɛ nyari, ndana mi kɛ nɔgwɛtɛ nɛ wɛ nde: Wusɛ kwadɔyanɔgwɛ tandɛ su. Ma yo yeti yɛnɔ jɔnɔja yasi te yi mɛmbɔnɔga lɛpɛ kɛ yi mi ketɛ kɛnjɛ wɛ kɛ na. Yasi wɛtɛ, yo ndi yikɛ yi wusɛ wokuma kɛ nɔgimɔ te yi wusɛ kandima nɛ jayna mɛlɛpi mɛ Njam-biyɛ kɛ. ⁶ Ma mɛkwadɔya, yo komɛ mumɔ jɔnɔna bɛnɔgwɛ mɛyasi mɛtɛ yi mɛmbɔnɔga mɛ Njam-biyɛ lɛpɛ kɛ. Wunɛ jɔnɔnɔgwɛ bɛnɔgwɛ mɛmbɔnɔga mɛ Njam-biyɛ. Wunɛ jɔnɔnɔgwɛ bɛnɔgwɛ yasi te yi mɛmbɔnɔga te lɛpɛ nda yi wunɛ wokuma

kɛ nɔgimɔ te yi wunɛ kandima nɛ jayna mɛlɛpi mɛ Njam-biyɛ kɛ.

⁷ Mi lɛpi detɛ, ketɔ budɔya botu bɛ mɛsɛbila ma si nyanɔ kɛ to mɛnɛti. Bɔ yeti kɛ lɛpɔ jayɛ nde, Yesus Krist njɔ jadɔyɛ gba mumɔ nɛ jɛm na. Nɔgɛ mumɔ ti jayɛ detɛ na, nyɛ mɔ sɛbila bomɔ. Nyɛ sendi *mɔ te ɛ yɛkɛ to nɛ Krist. ⁸ Wunɛ dɔyɔ nɛ sɔsɔ, ma wunɛ mɛ nɛ dim-bidɔyɛ yasi te yi mɛsay musu punja kɛ. Wunɛ dɔyɔ nɛ sɔsɔ detɛ, nɛ wunɛ kpal bɛ nɛ ndiɔngɛlɛ sol te yi Njam-biyɛ ta nyɛ wunɛ kɛ. ⁹ Mumɔ hɛnɛ ɛ lanɔsa tikɔ tɛdɔya yasi te yi *Krist kinɛ bɛnɔgwɛ yo nɛ kwɛt kwɛt na, mɔ te yeti sanɔgwate bɛnɛ Njam-biyɛ na. Ma, yɔkɔ ɛ kɛ ndi mbɔmbu bɛnɔgwɛ yo nɛ kwɛt kwɛt kɔ sanɔgwate bɛnɛ Da nɛ *Mɔnɔ. ¹⁰ Nɔgɛ mumɔ nɛ pɛ yun kinɛ tɛdɔyɛ yasi detɛ na, wunɛ ti jaya nde, a nyɛnɔna tɔ dyun na. Wunɛ lɛpidɔya ndi nyɛ lɛpidɔya kinɛ bɔ nyɛ nda maɔ wun na. ¹¹ Ketɔ mɔ te ɛ lɛpidɔyɛ nyɛ nda maɔ wɛnɛ, mɔ te kɛ gbamɔ sendi kol bɛnɛ nyɛ kɛ mɔy bɛya mɛkɛlɛ mɛnɛ.

¹² Ko nde, mi nɛ budɔya mɛyasi mɛtɛ yi mi yɔkanɔgwɛ ketɔ kɛnjɛ wunɛ, mi ti kwadɔyɛ ketɔ yo ketɔ kɛ mɛkana nɛ yasi ketina mɛkana na. Yasi wɛtɛ, mi tɔka nde, mi ta kɛ kɛndɔ wɛri, nɛ wusɛ tapita wusɛ hɛnɛ kɛ dɔyɔ, nɛ mɛtɛmɔ musu tondu nɛ mɛsosa. ¹³ Nyanɔgwɛ yari, bɔnɔ bɛ mɔnɔ ɛ nyari kɛ nyɛnɔ wɛ. Njam-biyɛ tɔkuma sendi nyɛ nda wɛ.

3 JAN

Mekana mete yɔkɔ, yo ndi Jan, mɔ tomun Yesus Krist kete yo. A kɛti kenje wete mbam nde Gayus yɔ tɔndɔ ne nye, keto a ke jɔɔna beɔgwe gbakasi, jeko kwɔ kwanɔa a ke bɔ botu be leɔpina melepi me Njambiyɛ kimɔte ke mbey ne. Jan ke lukse sendi wete mbam nde Demiturus ke kimɔ yasi te yi nye kele kɛ. Ke mɔy mekana maka Jan ke kɔla keto wete mbam nde Diyoteref, keto bendidya yotu te yi nye bendidye ke njoka besɔ.

Wuse yakama bake mekana mete yɔkɔ ke menɔgabiye yitan:

1. Kandina lepi (seke seke 1-4).
2. Kasi boɔna botu be leɔpina melepi me Njambiyɛ kimɔte (seke seke 5-8).
3. Kasi Diyoteref, mɔ bendidya yotu ke njoka botu be Njambiyɛ (seke seke te 9-11).
4. Kasi Demiturus, mɔ kelna kimɔ yasi ke njoka botu be Njambiyɛ (seke seke 12).
5. Njena lepi (seke seke 13-15).

1 Yo mi tomba mumɔ, mi ke keto mekana maka kenje we Gayus, sɔɔ temɔ mbe. Gbakasi, mi ke kwadye we budyate. ² Maɔmbe, sɔɔ temɔ mbe, mi gɔru nde, meyasi hene kɛndi kimɔte ne we. Sendi, membundɔ mɔ bɛki ne te nda yi temɔ yɔ kɛ mbɔmbu diyɔ sendi ne te kɛ. ³ Mi bɔ ne nyangwe mesosa, keto kome baɔa bemaɔ busu nje kɛ, bo ke leɔ kasi yɔ nye mi nde, we ke beɔgwe gbakasi ne temɔ yɔ hene, we ke jɔɔna sendi nda yi gbakasi te lepe kɛ. ⁴ Mi ne mesosa kwɔ to te, nge mi woke nde, bɔnɔ bembɛ ke jɔɔna nda yi gbakasi te lepe kɛ. Yaɔa te yi yakama nye mi mesosa dete yeti na.

Kasi Gayus

⁵ Maɔmbe, sɔɔ temɔ mbe, we ke tonje meyasi hene sunɔwe ne benjɔɔ busu, ko baka be dyɔ ne jɔɔgwe te baka. ⁶ Bo ne nguru wan nɔ leɔ wɔɔga nde, we ke kwadye njɔɔ yɔ budyate. Bo lepi dete ke mbɔmbu njɔɔ botu bete be ma tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus baka. Mi ke ngweta ne we nde: Ken mbɔmbu yɔ kame bo, kelɔ kimɔ yasi sunɔwe ne bo, nɛ bo kɛ ne kendi yan mbɔmbu. Kelɔ kimɔ yasi dete yi ta yaka ne Njambiyɛ. ⁷ Kama bo, keto kendi te yi bo kɛ kɛ, bo kɛn kelɔ mesay me Nyangwe Kumande. Bo kwanma kinɛ bɔ yaɔa ke meɔ bo botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ baka na. ⁸ Dete, wuse kama njel bomɔ nda bete yɔ tedye nde, wuse ke nye bɔ sine bo ke mesay me tedya kasi gbakasi te yi bo kele kɛ.

Kasi Diyoteref nɛ kasi Demiturus

⁹ Mi ketima yiɔa mɔnɔ mekana kenje njɔɔ botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus wune bo baka. Yasi wete, Diyoteref ke kɛ mbɔmbu yɔ paye wuse. A ke kwadye be nda kum ke njoka yan. ¹⁰ Dete, kome mi ta nje kɛ, mi ta gbasɔ beya meyasi mete yi nye kele kɛ. A ke jɔɔgile diɔnɔ dyusu ke membey hene. Ko dete, yite ti pa yaka nye na. Nye ne nguru wene yeti ke bɔ benjɔɔ busu be dyɔ ne jɔɔgwe te baka kimɔte ke mbey ne na. A ke kpalɔ petɔ botu bete be kwadye bɔ bo kimɔte baka duɔye bo sɔɔ ke njɔɔ botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus baka. ¹¹ Maɔmbe, sɔɔ temɔ mbe, nge we beɔe mumɔ ke kelɔ yiɔa beya yasi, we ti kel nda nye na. Yasi wete, nge we beɔe mumɔ ke kelɔ kimɔ yasi, nɔ kɛl nda mbete. Mɔ te e kele kimɔ yasi, mɔ te me mɔnɔ Njambiyɛ. Ma yɔkɔ e kɛ mbɔmbu kelɔ beya yasi ko ti pa duwe Njambiyɛ na. ¹² Ke be Demiturus, bomɔ hene ke leɔ kasi ne kimɔte ke mbɔmbu bomɔ. Sendi, gbakasi te yi beɔna ke jɔɔgwe dyene ne nguru wene kɛ ke tedye dete ke mbɔmbu bomɔ hene. Ma wuse sendi, wuse ke leɔ kasi ne dete. Ma we duwɔ nde, yasi te yi wuse lepe ke kasi ne kɛ, yo gbakasi.

Njena lepi

¹³ Mi ne budya meyasi mete yi mi yakama keto kenje we. Yasi wete, mi yeti ke kwadye keto yo keto ne meyasi me ketina mekana na. ¹⁴ Mi taka nde, ndana kɔkɔ te ti kikɔ na, mi ta beɔe we. Wuse ta tapita, wuse hene ke diyɔ. ¹⁵ Diyɔ ne te. Besɔ bo ke nyenɔ we. Nyenɔ sendi besɔ busu wete wete.

YUDE

Yo Yude te wete maŋ ne Kumande Yesus kete mekana mete yɔkɔ (Mt 13:55). A bɔ sendi mɔ tomun Yesus Krist. A kɛti kenje bekriten be ngimɔ te yite nde, bo dɛy ne sɔsɔ sumɔ kol yí lɔ dyambi ne kɔtu tedya yasi te yi baŋa bomɔ njɔ tedye ke njoka yan kɛ. Bekriten kɛl dete yí bakidye ne tikina temɔ te yi bo tike ke yi *Krist kɛ ne ngbik kɛ nɔ mbɔmbu. Beya botu be tedya kɔtu meyasi mete ke seŋe Yesus Krist nɛ Kimɔ Tom te yi lɛpɛ kasi ngikwa Njambiyɛ kɛ jɔŋna yan ke sap sap jɔŋgwe. Yude ke lɛpina detinate sunɔgwe ne botu bete.

Wuse yakama baka mekana maka ke meŋgabiye yitan jɔ wete:

1. Kandina lɛpi (seke sekete 1-2).
2. Bekriten dɛy ne sɔsɔ ne botu be tedya kɔtu meyasi tumɔ kɔŋ ne meyasi me Njambiyɛ baka (seke sekete 3-4).
3. Meyasi mete yi botu bete be bɔ ne temɔ ne keskere, sumɔ sendi kol sunɔgwe ne Njambiyɛ saŋgwama nɔ kɛ (seke sekete 5-7).
4. Teri botu be tedya kɔtu meyasi (seke sekete 8-19).
5. Yude ke kite bekriten (seke sekete 20-23).
6. Njena lɛpi (seke sekete 24-25).

1 Yo mi Yude kete mekana maka. Mi bala Yesus Krist. Mi maŋ ne Jak. Mi kɛti mekana maka kenje wune botu bete be Da Njambiyɛ kwadye baka. A jebama wune bakidye yí lɔdye ne Yesus Krist. ² Gwena ngwete nɛ weyna jɔŋgwe nɛ mekwadya bɔy bɔy pele yun.

Kasi botu be tedya kɔtu meyasi

³ Wune njɔŋ, wune sɔŋ temɔ mbe, temɔ mbe bɔ deke ne bak bak nde, mi kɛti mekana kenje wune yí lɛpɔ nda yi Njambiyɛ jɔŋgwe ne wuse hene kɛ. Mi njɔ beŋe kimɔte nde, mi kɛti gba mekana kenje wune yí ngweta ne wune nde, wune kɛn mbɔmbu lɔ dyambi, nɛ botu be Njambiyɛ hene tiki temɔ ne ngbik ke yene. Bo botu bete be wokuna ndi ne nye baka. A nya bo deti te yi tikɔ temɔ ke yene dete ndi nga wete ne sat. ⁴ Yo nde, baŋa beya bomɔ mbɔmbilama nyiŋe ke njoka yun. Bo yeti ke duwe Njambiyɛ na. Yo ketinate njombu yaŋa ke mekana me Njambiyɛ nde, jɔsi Njambiyɛ ta balɔ ke to yan, keto bo ke kɔŋgite lɛpi te yi lɛpɛ kasi ngikwa Njambiyɛ wusu kɛ yí jɔŋna nɔ ke sap sap jɔŋgwe. Bo ke paye sendi Nyangwe Masa wusu ε ndi wete ne wete kɔ, Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist.

⁵ Ko beko nde, wune sima duwe meyasi mete yi kwanama hene kɛ kumɔ njena, mi ke kwadye gba ndi dyanɔ dyun nde, Baba Mbokɔ jɔŋgwa kandɔ Isarayel soŋe ke Ejipt. Ma yasi wete, ke kɔŋte, a njɔ girise botu bete be ti tike temɔ ke yene baka. ⁶ Wune tɔka sendi bejaki bete be ti bakidye diyɔ yan yi Njambiyɛ nya bo kɛ. Bo kpalma tikɔ ngbak ngbak mbey te yan yi Njambiyɛ nya bo kɛ, ε nye kanje bo ne kol sumba te yi diye kpo ne kpo, tikɔ bo ke mɔy yitil te yi ne gir yí lɔdye ne nyangwe yesɔ pɛsina jɔsi. ⁷ Wune tɔka sendi *Sɔdɔm nɛ *Gɔmɔr nɛ nyangwe medya mete yi pɔku te yite. Bo nya sendi bɔ ke kelna mekele me memi nda bejaki

bete, diyɔ sendi diyɔ mbam bene nyari bene botu bete be yeti nda botu be meneti maka baka. Dete, bo ndana ke mɔy meɔbɔne ke dite te yi jɔ kpo ne kpo. Yo ke kite bomɔ hene nde, bo dɛy ne sɔsɔ.

⁸ Ma botu baka be mbɔmbilama nyiŋe ke njoka yun baka ke kelɔ sendi dete. Yaw yaw metake man ke kelɔ nde, bo kɛl mekele mete yi nye sembɔ ke yotu yan, seŋe nde, Nyangwe Kumande tɛ nam bo na. Bo ke lɛpɔ sendi lɛpi gbutu sunɔgwe ne jɔŋjɔŋgwe meyasi mete yi diye ne meluksa ke dyobɔ kɛ. ⁹ Ma ko Mikayel te nyangwe jaki Njambiyɛ, kome nye beŋgilama bene *Kum beya mekele yi sunɔna ne muŋ Mɔyisi bene nye kɛ, Mikayel ti bobɛ lɛpɔ yiŋa lɛpi gbutu sunɔgwe ne Kum beya mekele kɔ yí jɔse ne nye na. Yasi wete, a lɛpima ndi nde: «Baba Mbokɔ bamaŋgwe ne we.» ¹⁰ Ma ke be botu baka, bo ke lɛpɔ yan lɛpi gbutu ke meyasi hene te yi bo ndekima kɛ. Ma ke meyasi mete yi bo duwe nda benyamɔ bete be kine dyanɔ duwe ne meyasi kɛ, yo yite ke kpalo nje bekidye bo bekidya. ¹¹ Bo saŋgwangwe ne meɔbɔne, keto bo tɔkuma beya nje te yi *Kayin. Bo tumbulama jatɔ ke beya nje nda yi *Balam kelma kɛ yí sɔmbɔ ne mɔni yambile, keto bo bendidya to sunɔgwe ne Njambiyɛ nda *Kore. ¹² Yo nde, botu benɔri, kome wune diki wesidya yí dyena nda bemaŋ kɛ, bo ke nje diyɔ ke njoka yun nda metari mete yi diye sɔdyate ke nji duku. Bo ke hɔkuma medye, mɔy ne ngala ngolo kine gwena njɔn na, take ndi nje mɔy yan. Bo nda mbiyɔ te yi si yindɔ ke dyobɔ, ke kɔŋte, dyobɔ me ne wanɔ, mbiyɔ kwanɔma. Bo nda mejeti mete yi ti wum membumbɔ ke ngimɔ te yi yo yakaŋgwe wumɔ kɛ. Bo ke gwe meŋga yiba, keto bo ma si mune bo. ¹³ Beya mekele man ke pundɔ puyɛ nda yi gbela mewuru memiye ne to duku kome nyangwe mekumbɔ bende piye ne kubulu kubulu kɛ. Bo nda besisɔ bete be duwe megwaki. Njambiyɛ sima kombile mbey te yi bo ta diyɔ kete kpo ne kpo kɛ ke mɔy yitil ne gir.

¹⁴ Enɔk kandima punje meyasi mete yi ba sɔɔyate ne mbɔmbu ké ke kasi botu baka. Bomɔ jadya ne ndendi te kumɔ yitan jɔ yiba kande ke Adam kumɔ Enɔk. Enɔk lɛpima nde: «Ne bêɲa, Baba Mbokɔ yima ne njɔɲ pupuna bejaki bene, buyɔ yan besaɲmay besaɲmay.

¹⁵ A njáki nje pɛsɔ jɔsi botu be meneti maka hene. A ta tedye mɛbɔne nye beya bomɔ, keto beya mekele hene te yi bo kelma ké nê keto nyalɔ mɛlɛpi mete yi bo punja suɲgwe ne nye ké.» ¹⁶ Botu baka botu be mbùɔ kpo ne kpo. Bo ke wo yotu ke teri te yi Njambiyɛ tikima bo kete ké. Bo kél yasi bɛɲgwe beya mɛwobɔ man. Bo lépi nyaɲgwe mɛlɛpi yí dɔkwe ne yotu, lɛpina sendi ne membɔmbila yí bɔ ne yasi ke bɔ bomɔ.

¹⁷ Ma wune njɔɲ, wune sɔɲ temɔ mbɛ, ke bɛ wune, wune tâka mɛlɛpi mete yi botu be tomun be Nyaɲgwe Kumande wusu Yesu Krist dikima pele ké. ¹⁸ Bo dikima lɛpɔ nye wune nde: «Ke metu mete yi kɛ nɔ ke siyna mbokɔ, botu bete be nyete besɔ baka ta dya. Bo yeti ke duwe Njambiyɛ na, bo jóɲnaɲgwe bɛɲgwe beya mɛwobɔ man yí kelɔ beya meyasi.» ¹⁹ Yo bo díki kelɔ nde, bomɔ bâkaɲgwe. Metake man hene kén ndi ke mekele mete yi meneti maka. Bo kine Kimɔ Sisiɲ ke yotu na.

²⁰ Ma wune njɔɲ, wune sɔɲ temɔ mbɛ, ke bɛ wune, wune sâɲ nde, baka nyéki besɔ deti, né wune bɛ jelnate kɛ nɔ mbɔmbu ke tikina temɔ te yi wune tike ke yi

Njambiyɛ ké. Tikina temɔ te yite wúla pele yi Njambiyɛ ne ɲguru wene. Wune ɲgwɛtaɲgwe ne deti te yi Kimɔ Sisiɲ. ²¹ Wune kɛn mbɔmbu yí díyɔ ne ɲgbɲɲgim ke mɛbɔ me Njambiyɛ te ɛ kwadyɛ wune kɔ yí lɔdyɛ ne ɲgimɔ te yi Nyaɲgwe Kumande wusu Yesu Krist ta gwe ɲgwɛte wusu yí nye wuse jɔɲgwe te yi kpo ne kpo ké. ²² Ke yi botu bete be ndi ke simta ke kasi tikina temɔ ke yi Njambiyɛ baka, wune gwâki ɲgwɛte yan. ²³ Wune jóɲgwe baɲa soɲe ke dite. Wune gwâki sendi ɲgwɛte baɲa, ma yasi wete, wune díy ne sɔsɔ, kambɔ beya mekele man me nje lapidya ne wune. Kpe, wune tí kpo-ka ko gbela numbu melambɔ man yi me ne sembɔ beya mekele man ké na.

Njena lɛpi

²⁴ Yo Njambiyɛ nyepɔ yakama bakidyɛ wune nde, wune tí bal na, kelɔ nde, wune tâma ke mbɔmbu wene sengile meluksa mɛne kine mɛndeya na sosa kpɛsa. ²⁵ Wuse lúksa, nê wuse sômbila ndi Njambiyɛ nyepɔ. Yo nye Mɔ te ɛ jɔɲgwe wuse ne nje Yesu Krist te Nyaɲgwe Kumande wusu. Yo nye bɛ ne nyaɲgwe deti. Yo nye name kande ke ɲgimɔ te yi nye tí pa kusɔ meyasi na. Yo nye name ndana. Yo nye ta namɔ sendi mɛɲgimɔ hene, *amen.

PUNJA MEYASI

Yo Jan, mɔ tomun Yesus Krist kete sendi mekana mete yɔkɔ, yite a me tomba budyate. A kɛti, yite a ke wete kiringira nde Patmos. Bo biyima nye kɛ tiko mate nda mɔ jɔkɔ keto lepina Kimɔ Tom Yesus Krist. Yo ke Patmos mate yi Kumande Yesus kwanma ne wete jaki wene yi tedye ne Jan meyasi mete yi ta kwanma ke siyna mbokɔ kɛ. Jan keti-ma mekana maka kenje njɔn bekriten yitan jɔ yiba yi bɔ ke Asi ke ngimɔ te yite kɛ. Bo jɛbanɔgwe meneti mete muka nde Turki.

Mekana mete lɛpi nda yi meyasi ta kwanma nɔ ke siyna mbokɔ kome Yesus Krist ta tonje meyasi hene kɛ. Yo ne budya sulna meyasi ke mɔy mekana maka. Yo ke lepɔ sendi kasi meluksa me Yesus Krist. Yeti se kasi pidya yotu te yi nye bɔ nɔ yi bo lɛpe ke mekana me Kimɔ Tom Matiyo, Mark, Lukas nɛ Jan kɛ na.

Wuse yakama bake mekana maka ke menɔgabiye yitati:

1. Meyasi mete yi kwanama kɛ (kumte 1).
2. Meyasi mete yi kwanma ndana nɛ metom mete yi Nyangwe Kumande kenje menɔn me bekriten yitan jɔ yiba kɛ (kumte 2-3).
3. Meyasi mete yi ta nje kwanma kɛ (kumte 4-22).

1 Mekana mete yɔkɔ ke tedye meyasi mete yi bɔ sɔdyate mbombu yi Yesus Krist punja kɛ. Njambiyɛ nya nye say te yi punje meyasi menɔri yi yankɔgwe dyɔ nedɔ kɛ, na tedye botu be mesay bene. Dete, Yesus Krist tomma jaki wene yi punje ne yo nye mɔ mesay wene Jan. ²Jan yekidya meyasi hene te yi nye berɔma kɛ. A lepima nde, yo gbate melɛpi me Njambiyɛ yi Yesus Krist te mɔ te ε duwɔ yo ne ngbak ngbak kɔ punja nye nye kɛ. ³Mekana maka ke punje meyasi mete yi ta kwanma kɛ. Mɔ te ε tɔle melɛpi mete yi nye bomɔ kɔ ne mesosa. Botu bete be lɛngwe metɔ bakidye melɛpi mete yi diyɛ ketinate ke mɔy mekana baka ne mesosa sendi, keto ngimɔ sima wuta.

Jan ke nyenɔ bekriten be Asi

⁴Yo mi Jan kete mekana maka kenje menɔn yitan jɔ yiba me botu bete be tike temɔ ke yi Yesus yi diyɛ ke Asi kɛ. Njambiyɛ kɛl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. A ndana kete, a bɔ kwey kete, a ke nje sendi. Mesisiɔ Njambiyɛ yitan jɔ yiba be diyɛ ke mbombu siya bekumande ne baka kɛl sendi ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. ⁵Yesus Krist te ε lɛpe meyasi mete yi nye berɛ ne ngbak ngbak kɔ kɛl sendi ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. Nye bosa mɔ te ε womiya ke njoka be-muɔ. Nye kum bekumande be meneti maka. A kwadya wuse, sorɛ wuse ke diyɔ bala mebeyɔ musu ne mekiyɔ mene. ⁶A kelma nde, wuse bɛki ndingele kandɔ bekumande, be sendi botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ te Sangwe wene. A bɛki ne luksa nɛ ngunɔgudye kpo ne kpo, *amen. ⁷Ne bɛnɔ, a yima ke njoka mekulutu! Bomɔ hene ta berɛ nye, ko botu bete be lonɔma nye ne kɔ punje baka. Mekandɔ me bomɔ ke to meneti hene ta jaba kɔla keto ne. ⁸J, meyasi ta kwanma gbate dete, amen. ⁸Njambiyɛ te Baba Mbokɔ ke lepɔ nde: «Yo mi

alfa*f1* nɛ omega.*f1*» A kete ndana, a bɔ kwey kete, a yima, a ne ngunɔgudye hene!

Yesus ke punje yotu nye Jan

⁹Yo mi Jan te maɔn wun, wuse sangwate sine be Yesus. Yo dete, sine wune ke sangwa ne nyangwe mebɔne. Sine wune hene ke namɔ. He ke kelɔ tin, wuse hene kɛ nɔ mbombu. Bo berɔma mi bete ke wete kiringira nde Patmos, keto mi lepima melɛpi me Njambiyɛ, lepɔ sendi meyasi mete yi Yesus punja nye mi kɛ nye bomɔ. ¹⁰Kimɔ Sisiɔ dyanma mi ke yesɔ Nyangwe Kumande. E mi woke yina nyangwe detina men ke kɔn mbe nda yi mumɔ tɔ ne dɔmbiya kɛ. ¹¹Men te lepima nde: «Yasi te yi we berɛ kɛ siki ketɔ ke mekana, kenje menɔn yitan jɔ yiba me botu bete be tike temɔ ke yembe baka. Ketɔ kenje njɔn botu bete be Efes, be Simirn, be Pergam, be Tiyatir, be Sardes, be Filadelfi nɛ be Lawodise.» ¹²Ndana, ε mi yerɔsa, nɛ mi berɔ mɔ te ε lepina nye mi kɔ. Ke mi ma yerɔsa kɛ, berɔ, meyasi me kasa lambo kete kɛ yitan jɔ yiba, yo bɔ hene tande lɔr. ¹³Berɔ kɛ, yina yasi nda gba mumɔ ke njoka meyasi menɔri. A bɔ ne sewna gambo ke yotu nɛ kanda ke beti tande lɔr. ¹⁴To ne bɔ hene wumnate ne mborɔ mborɔ nda ndombɔ, yo bɔ nda su yombo. Misi mene bɔ ke panɔ nda lam dite. ¹⁵Mekol mene bɔ ke panɔ ne ngɛy ngɛy nda tunɔgi te yi bo bete ke nyerɔ nyerɔ dite kɛ. Men ne bɔ nda mesokɔ me nyangwe duku te ε ke sokula. ¹⁶A bɔ ne besisɔ yitan jɔ yiba ke mbam bɔ ne. Wete ngwele ngwele kafa ne numbu te yiba bɔ ke pundɔ ke numbu ne. Mbombu ne bɔ ke panɔ nda yol yesɔ sew. ¹⁷Ke mi ma berɛ nye kɛ, ε mi bale ke njj mekol mene nda muɔn mumɔ. E nye kase mbam bɔ ne ke yotu mbe lepɔ nde: «We tɛ kambi yanɔ na. ¹⁸Mi diyɛ bosate, diyɛ sendi njenate. Mi yɔkɔ ε ne jon. Mi gwɔ ne mbombu, ma berɔ, ndana mi ta diyɔ ne jon kpo ne kpo. Mi ne

njanjo te yi sɔŋ nɛ yi dya bemuŋ. ¹⁹ Dete, ketɔ yasi te yi we beŋma nɛ yike yi we beŋe ndana nɛ yike yi ta nje kwaŋna kɛ. ²⁰ Wokɔ to yasi te yi be sɔɔyate kɛ kasi besisɔ yitan jɔ yibate yi we beŋma kɛ mbam bɔ mbɛ nɛ kɛ kasi meyasi mɛ kasa lambo kete yitan jɔ yiba yi bɔ tandɛ lɔr kɛ. To te deke: 'Besisɔ baka yitan jɔ yiba tɛɔya bejaki be Njambiyɛ yitan jɔ yiba be kɛndɛ nɛ menjɔŋ yitan jɔ yiba mɛ botu bete be tike temɔ kɛ yembɛ baka. Meyasi mɛ kasa lambo kete yitan jɔ yiba kɛ tɛɔya sendi menjɔŋ yitan jɔ yiba mɛ botu bete be tike temɔ kɛ yembɛ baka.»

Mekana mete yi beŋe bekriten

be Efɛs

² Ndana, ɛ mɛn lɛpɛ sendi nyɛ mi nde: «Ketɔ mɛkana kɛnjɛ jaki te ɛ kɛndɛ nɛ njɔŋ botu bete be tike temɔ kɛ yi Yesus kɛ Efɛs nde: Wokɔ yasi te yi mɔ te ɛ nɛ besisɔ yitan jɔ yiba kɛ mbam bɔ nɛ lɛpɛ kɛ. Nyɛ mɔ te ɛ kɛndɛ kɛ njoka meyasi mɛ kasa lambo kete yitan jɔ yiba yi tandɛ lɔr kɛ kɛ lɛpɔ nde: ² Mi duwɔ mɛkele mɔ, duwɛ nde, wɛ kɛ gwe mesay. Mi duwɔ nde, wɛ nɛ tiŋ, duwɛ sendi nde, wɛ ti yaka gbisɔ beya bomɔ na. Mi duwɔ nde, wɛ bobuma botu bete be lɛpɛ lɛpɔ nde, bo botu be tomun be Yesus baka, ɛ wɛ beŋe nde, bo botu be jɔ, bo yeti botu be tomun na. ³ Wɛ nɛ tiŋ, wɛ saŋg-wama nɛ mɛbɔnɛ keto dɪnɔ dyembɛ, ma wɛ ti yɔkwɛ kɛ njime na. ⁴ Ko beko dete, mi nɛ yinɔ yasi te yi mi ndeyɛ wɛ kete kɛ. Yo nde, wɛ yeti kɛ kwadyɛ se mi nda yi mbɔmbu na. ⁵ Dete, yɔkidya misi beŋe mbɛy te yi wɛ kɔpuma kete kɛ. Yɛnsaŋgwɛ temɔ yɔkwɛ nɛ kɔkɔ jɔŋna nda yi wɛ dikima jɔŋna nɛ mbɔmbu kɛ. Kɛ ti bɛ dete na, mi ta nje kɛ yɔ, mi mɔ sɔŋe yasi kasa lambo te wɔ kɛ mbɛy te, ŋgɛ wɛ ti yɛnsa temɔ yɔkwɛ nɛ kɔkɔ na. ⁶ Ma ko dete, wɛ nɛ yinɔ kimɔ mɛkele. Yo nde, wɛ kɛ bɛnɔ mɛkele mɛ botu bete be beŋgwɛ tɛɔya yasi te yi Nikola. Mi kɛ bɛnɔ yo sendi.

⁷ «Mɔ te ɛ nɛ mɛtɔ kɔ wɔku lɛpi te yi Kimɔ Sisiŋ lɛpɛ nyɛ menjɔŋ mɛ botu bete be tike temɔ kɛ yi Yesus baka! Mɔ te ɛ ta laŋsa, mi ta nyɛ nyɛ mbumɔ jɛti te yi jɔŋgwɛ yi diyɛ kɛ *Paradis Njambiyɛ kɛ nde, a dyɔki.»

Mekana mete yi beŋe bekriten

be Simirn

⁸ ɛ mɛn nje lɛpɔ nde: «Ketɔ mɛkana kɛnjɛ jaki te ɛ kɛndɛ nɛ njɔŋ botu bete be tike temɔ kɛ yi Yesus kɛ Simirn nde: Wokɔ yasi te yi mɔ te ɛ diyɛ bosate, diyɔ njenate kɔ lɛpɛ kɛ. Nyɛ ɛ gwɔ nɛ mbɔmbu nje bɛ nɛ njɔŋ kɔ kɛ lɛpɔ nde: ⁹ Mi duwɔ nyanggwɛ mɛbɔnɛ mete yi wɛ saŋgwa nɔ kɛ. Mi duwɔ mɛbukɔ mɔ, ko beko nde, wɛ nɛ kusuku. Mi duwɔ sendi nde, botu bete be lɛpɛ ndi nɛ numbu nde, bo Beyuden, ase nde, bo yeti Beyuden baka kɛ diki lɛpɔ lɛpi gbutu suŋgwɛ nɛ wɛ. Yo nde, bo njɔŋ botu bete be wokuna nɛ *Satan. ¹⁰ Wɛ tɪ kambi yanɔ kɛ mɛbɔnɛ mete yi wɛ ta saŋgwa nɔ kɛ na. Beŋa, *Kum beya mɛkele kɔ ta betɛ baŋa bomɔ kɛ jɔbɔ

kɛ njoka yun yɪ bobɛ nɛ wunɛ. Wunɛ ta saŋgwa nɛ nyanggwɛ mɛbɔnɛ yaka metu kamɔ. Kɛn ndi yɔ mbɔmbu tiko temɔ nɛ ŋgbik, ko beko nde sɔŋ. Dete, mi ta nyɛ wɛ duŋgwɛ te yi tɛɔye nde, wɛ sima jɔ.

¹¹ «Mɔ te ɛ nɛ mɛtɔ kɔ wɔku lɛpi te yi Kimɔ Sisiŋ lɛpɛ nyɛ menjɔŋ mɛ botu bete be tike temɔ kɛ yembɛ baka! ɛ nde: Mɔ te ɛ ta laŋsa kɔ tɪ saŋgwa se nɛ mɛbɔnɛ mɛ sɔŋ yibate ɛ ta nje kɔ na.»

Mekana mete yi beŋe bekriten

be Pɛrgam

¹² Kɛ kɔŋte, ɛ mɛn nje lɛpɔ sendi nde: «Ketɔ mɛkana kɛnjɛ jaki te ɛ kɛndɛ nɛ njɔŋ botu bete be tike temɔ kɛ yi Yesus kɛ Pɛrgam nde: Wokɔ yasi te yi mɔ te ɛ nɛ ŋgwele ŋgwele kafa yi nɛ numbu te yiba lɛpɛ kɛ. ɛ nde: ¹³ Mi duwɔ mbɛy te yi wɛ diyɛ kete kɛ. Yo mbɛy te yi *Satan name kɛ. Ma wɛ ndi kɛ kɛ mbɔmbu yɪ bakidyɛ dɪnɔ dyembɛ jeliyɛ. Sendi, wɛ tɪ tonɛ tikina temɔ te yi wɛ tike kɛ yembɛ kɛ na, ko kɛ ŋgimɔ te yi bo woma nɛ Antipas te ɛ lɛpima meyasi mete yi nyɛ duwɔ nɛ ŋgbak ŋgbak kɛ kasi mbɛ nyɛ bomɔ kɛ. Bo wɔku nyɛ ndi kɛ mbɛy kome wunɛ diyɛ kɛ, kɛ mbɛy te yi Satan bɛ nɛ mbɛy diyɔ nɛ kɛ. ¹⁴ Ko dete, mi nɛ yinɔ yasi te yi mi ndeyɛ wɛ kete kɛ. Yo nde, wɛ nɛ baŋa bomɔ kɛ yɔ be nyɛ sosu kɛ yasi te yi *Balam dikima tɛɔye Balak kɛ. A dikima tɛɔye yasi te yi ta jatidyɛ botu be kandɔ Isarayɛl kɛ beya nje. A dikima tɛɔye dete, nɛ bo dye menjay mete yi bo kele nɛ sadaka nyɛ baŋa benjam-biyɛ, nyɛ bɔ sendi kɛ kelna mɛwanja. ¹⁵ Sendi, baŋa bomɔ bɔ kɛ kelɔ ndi njɛl kiya mɛkele mete. Bo nyɛki yan sosu kɛ tɛɔya yasi te yi Nikola tɛɔye kɛ. ¹⁶ Ma, yɛnsaŋgwɛ temɔ. ŋgɛ ti bɛ dete na, mi ta nje kɛ yɔ nɛdɔ, mɔ lɔ dyambi nɛ bo nɛ kafa te yi kɛ numbu mbɛ kɛ.

¹⁷ «Mɔ te ɛ nɛ mɛtɔ kɔ wɔku lɛpi te yi Kimɔ Sisiŋ lɛpɛ nyɛ njɔŋ botu bete be tike temɔ kɛ yi Yesus baka! ɛ nde: Mɔ te ɛ ta laŋsa, mi ta nyɛ nyɛ yinɔ mɛɔye te yi bo jeba nde *man yi diyɛ sɔɔyate kɛ dyɔbɔ kɛ. Mi ta nyɛ sendi nyɛ wɛtɛ wumna tari te yi nɛ wɛtɛ jɔŋja dɪnɔ keti-nate kete. Mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ yeti kɛ duwɛ jɔŋja dɪnɔ te na, sɔŋe ndi mɔ te yi bo nyɛ nyɛ dɪnɔ te kɔ.»

Mekana mete yi beŋe bekriten

be Tiyatir

¹⁸ ɛ mɛn nje lɛpɔ nde: «Ketɔ mɛkana kɛnjɛ jaki te ɛ kɛndɛ nɛ njɔŋ botu bete be tike temɔ kɛ yembɛ kɛ Tiyatir nde: Wokɔ yasi te yi Mɔnɔ Njambiyɛ, nyɛ ɛ nɛ misi nda lam dɪtɛ nɛ mekol nda tunji te yi panɛ nɛ ŋgɛy ŋgɛy kɛ lɛpɛ kɛ. ɛ nde: ¹⁹ Mi duwɔ mɛkele mɔ nɛ temɔ mɛkwadya mɔ, duwɛ nde, wɛ kɛ tiko temɔ kɛ yembɛ. Mi duwɔ sendi nda yi wɛ kɛ mbɔmbu yɪ tonjɛ nɛ mesay kɛ. Mi duwɔ tiŋ yɔ, duwɛ nde, mesay mete yi wɛ kele ndana kɛ buyɛ kwɔ yi mbɔmbu. ²⁰ Ko dete, mi nɛ yinɔ yasi te yi mi ndeyɛ wɛ kete. Yo nde, wɛ kɛ tiko nya te yi bo jeba nde Jesabel kɔ nde, a kɛl mesay mɛnɛ lalɛ. Nyɛ

ne nguru wene ke lepo nde, nye mo punja melepi me Njambiyé. A ke tedye meyasi yí jatidye ne botu be mesay bembé ke beya nje. A kél dete, né bo nye bo ke kelna mewanja, dye sendi menjay mete yi bo kele ne sadaka nye banja benjambiyé ké. ²¹ Mi nya nye ngimo yí ladiye nde, a yênsangwe temo. Ko dete, a yeti ke kwadye yensa temo tiko kelna mewanja mene na. ²² Bèja, mi ta bete nye ke tan kon. Mi ta tedye sendi nyangwe mebône nye botu bete be sangwa kelwanja ne nye baka, nge bo diyé kine yensa temo tiko mekele mene na. ²³ Mi ta girise wo bono bené. Dete, menjoh me bomo hene be tike temo ke yembé baka ta duwe nde, mi yoko e sohile metake me moy mumo, duwe yasi temo ne. Mi ta nye mumo hene yasi ke njoka yun bengwe mekele mene.

²⁴ «Ma wune bukwe botu bete be tike temo ke yembe ke Tiyatir baka, wune ti bengwe yun tedya yasi te yite, ho duwe yasi te yi bo jeba nde: «Dimna yasi te yi diyé sodyate ke temo *Satan ké» na. Ke yun, mi yeti ke sobidye se wune yiya mapi na. ²⁵ Siya te ndi nde, wune kômbila bakidye yasi te yi bo tedya wune ké ne gbem kumo ke ngimo te yi mi ta nje ké. ²⁶ Mo te e ta lajsa kel mesay membe kumo ke signate, mi ta nye nye deti te yi namo mekando me bomo hene ke to meneti. ²⁷ A ta biye njambala te yi sumba namo ne bo, wanjo bo wete wete nda yi bo pote ne membe mete yi bo sa ne yeko ké. A ta be ne deti ndi nda yi Saŋmbé nya mi ké. ²⁸ Mi ta nye sendi mo te sisɔ te e pane ne kpalele ke njenameno ko.

²⁹ «Mo te e ne meto ko wôku lepi te yi Kimɔ Sisih lepe nye menjoh me botu bete be tike temo ke yembé baka!»

Mekana mete yi beje bekriten

be Sardes

3 E men kè mbombu lepo nde: «Keto mekana kenje jaki te e kende ne njoh botu bete be tike temo ke yembe ke Sardes nde: Woko yasi te yi mo te e ne mesisih Njambiyé yitan jo yiba be diyé ke mbombu wene lepe ké. A sendi ne besisɔ yitan jo yiba. E nde: Mi duwa mekele mo. Bo ke lepo nde, we ne joh, ase nde, we me munte. ² Jemkwe, jelkwe bukwe yasi te yi ke si gwe ké, keto mi bejma nde, mekele mo yeti ne njololo ke mbombu Njambiyé wombe na. ³ Pan pa take nda yi we wokuma ne melepi me Njambiyé bu ne yo ké. Bakidya melepi mete, yensa temo. Ma nge we ti diyé ne soso na, yite mi ta nje pe yo nda mo gubo. We ti duwe ngimo te yi mi ta nje ngbake we kete ké na. ⁴ Ko dete, we ne banja bomo ke Sardes be ti nye memi ke melambo man na. Bo ta lenje wumna melambo, sine bo má kendo no, keto jonngwe dyan yakama nde, bo kél ne bo dete. ⁵ Dete, mo te e ta lajsa, bo ta lenje nye wumna melambo. Ko mi tí sohé dino dyene ke mekana mete yi jonngwe na. Mi ta jaye ke mbombu Saŋmbé nè ke mbombu bejaki bene nde, nye mumo wombe.

⁶ «Mo te e ne meto ko wôku yasi te yi Kimɔ Sisih lepe nye menjoh me botu bete be tike temo ke yembé baka!»

Mekana mete yi beje bekriten

be Filadelfi

⁷ E men lepe nde: «Keto mekana kenje jaki Njambiyé te e kende ne njoh botu bete be tike temo ke yi Yesus ke Filadelfi nde: Woko yasi te yi mo te e kine sembo lepe ké. Nye sendi mo te e gbakasi. A ne njango Kumande Davit. Nge nye bute numey, kine mumo wete ne wete yakama dibó na. Nge nye díbe, kine mumo wete ne wete yakama bute na. E nde: ⁸ Mi duwa mekele mo. Bèja, mi butuma numey tiko nyase ke mbombu wo, kine mumo wete ne wete yakama dibó yo na. Mi duwa nde, we yeti ne deti pake na. Ko dete, we ka ndi mbombu bakidye melepi membe, we ti tone mi na. ⁹ Dete, bèja, mi ke kanje banja bomo ke njoka njoh botu bete be wokuna ne *Satan baka nye ke moy mebo mo. Bo ke kel ja lepo nde, bo Beyuden, ase nde, bo yeti Beyuden na. Bèja, mi ta kel nde, bo njâki nje kuse meboh ke njj mekol mo. Dete, bo ta duwe nde, mi ke kwadye we. ¹⁰ We bakidya lepi te yi mi lepima nye we nde: Kel tin ké no mbombu ké. Dete, mi sendi, mi ta bakidye we ke ngimo te yi mebobilan ta nje ke ndingele meneti maka yí bobé ne bomo hene be diyé ke to meneti baka. ¹¹ Mi yima nedo! Kombila bakidye yasi te yi bo tedya we ké ne gbem, kambu mumo me nje bu dungwe yo. ¹² Mo te e ta lajsa, mi ta tembidye nye nda kondu ke moy mbanjo Njambiyé wombe, ko a tí pundo se ké womaŋa na. Mi ta keto dino Njambiyé wombe nè dino dya Njambiyé wombe ke yotu ne. Dya te, yo joha Yerusalem te yi piye wule dyobo ke keki Njambiyé wombe ké. Mi ta keto sendi joha dino dyembe ke yotu ne.

¹³ «Mo te e ne meto ko wôku yasi te yi Kimɔ Sisih lepe nye menjoh me botu bete be tike temo ke yembé baka!»

Mekana mete yi beje bekriten

be Lawodise

¹⁴ E men lepe nde: «Keto mekana kenje jaki te e kende ne njoh botu bete be tike temo ke yembe ke Lawodise nde: Woko yasi te yi Mo te yi dino dyene nde *Amen lepe ké. Nye yoko e lepe meyasi mete yi nye beje ne ngbak ngbak, nye sendi gbakasi. Nye mo te yi Njambiyé kwanjma ne nye yí kuso ne mboko. E nde: ¹⁵ Mi duwa mekele mo. Mi duwa nde, we yeti weynate ne jiriri ho dinate ne kpaben na. Biraŋ nde, beko ne jiriri ho ne kpaben. ¹⁶ Dete, nda we ne bisbis, we yeti ne jiriri ho ne kpaben ké, mi ta jo we lj. ¹⁷ Ma we ne nguru ke lepo nde, we mo kusuku, we ma ndemo kusuku yaka. 'We ke lepo sendi nde, we ta sa sendi nge? Ndi nde, we yeti ke duwe nde, we ne ngwete, we ke moy jarapa, we ke buko, misi mo dibinate, sendi, we sokere na. ¹⁸ Dete, mi ke kite we nde: 'Bomo lor te yi bo sima beje bobé ke dite ké ke bo mbe. Kel dete, né we be ne kpasa kusuku. Bomo wumna melambo ke bo mbe, né we len peto ne yotu yo, kambu bomo me nje beje sokere yo nye ne we njoh. Nè we bôm sendi nyeti misi dodye ke misi mo, né we bej-

na. ¹⁹ Mi ndeya mbe tedye mebɔne nye bomɔ hene be mi kwadye yi kite ne bo. Ma dete, nyekɔ temɔ yo hene ke mesay, yensa sendi temɔ. ²⁰ Beɲa, mi ke ɛri ke numey ke duɲgwe. Nge mumɔ woke men mbe bute numey, mi ta nyiɲe tɔ dyene, nɛ mi nɛ nye, he ta dyena wete. ²¹ Mɔ te ɛ ta laɲsa, mi ta jaye nde, sine nye diɲ ke siya bekumande mbe nda yi mi ne nguru wombe laɲsama nɔ sendi, nje kwɔ diɲ metidye sine Saɲmbe ke siya bekumande ne kɛ.

²² «Mɔ te ɛ ne metɔ kɔ wɔku yasi te yi Kimɔ Sisiɲ lɛpe nye menjɔɲ me botu bete be tike temɔ ke yembe baka!»

Kanna te yi bo kane ne Njambiyɛ

ke dyobɔ kɛ

4 Ke kɔɲ meyasi menɔri, ke mi ma kanɛ misi, beɲa, wete numey nyase ke dyobɔ. ɛ mi woke men te yi ma lɛpinanɲgwe ne mbɔmbu nye mi kɛ. Men te lum-sama nda yi mumɔ tɔ ne dɔmbiya kɛ. ɛ men te lɛpe nye mi nde: «Bendɔ nje wonɲa, nɛ mi tedye we meyasi mete yi yɔkanɲgwe dyɔ ke kɔɲte yiri kɛ.» ² Ke kiya ngimɔ te ɛ Kimɔ Sisiɲ dyɔ mi, ɛ mi beɲe wete siya bekumande ke dyobɔ nɛ wete mumɔ metidye kete. ³ Mbɔmbu mɔ te ɛ bɔ metidye kete kɔ bɔ ke panɔ ne ngɛy ngɛy nda kpasa yiɲa tari nde japi nɛ sɔrdiyɔɲ. Yiɲa yasi nda yi lumbu te nɔ kɛ linja siya te. Yo bɔ ke panɔ nda kpasa wete tari nde emerod.

⁴ Yiɲa mesiya bekumande kaba jɔ yini linja siya bekumande te yɔru. Betomba kaba jɔ yini bɔ metidye ke mesiya menɔri. Bo bɔ ne wumna melambɔ ke yotu nɛ meɲungwe ke to tande lɔr. ⁵ Yesi mbiyɔ dikima pundɔ ke siya bekumande te. Memen nɛ lum mbiyɔ dikima wule sendi mate. Melambo yitan jɔ yiba dikima panɔ ne kpalele ke pulɔ mbɔmbu siya te. Melambo mete, yo mesisiɲ Njambiyɛ yitan jɔ yiba.

⁶ Yiɲa yasi bɔ ke mbɔmbu siya bekumande te nda maɲ. Yo bɔ ne ngelele, panɔ ne ngɛy ngɛy nda wete wumna tari nde kirisital. Yiɲa jonjonɲgwe meyasi yini linja siya bekum yinɔri tikɔ ke bembe. Be jonjonɲgwe meyasi menɔri bɔ ne memisi ne kamtana ke yotu hene pulɔ mbɔmbu nɛ pulɔ kɔɲ. ⁷ Bosa jonjonɲgwe yasi boɲnama ne dila. Yibate boɲnama ne mɔɔ nday. Mbɔmbu te yi yitatite boɲnama ne yi mumɔ. Jonjonɲgwe yasi yinite boɲnama ne mbele te ɛ ke je kɔ. ⁸ Jonjonɲgwe yasi hene ke njoka be jonjonɲgwe meyasi maka yini bɔ ne mepapɔ yitan jɔ wete. Bo bɔ ne memisi ne kamtana ke yotu hene pulɔ puyɛ nɛ ke njɔ mepapɔ. Tu ne yesɔ bo ti be ne ngimɔ mewɛdya na, say yan ndi lɛpinate nde: «Kiɲ, kiɲ, kiɲ! Njambiyɛ te Baba Mbokɔ ɛ ne ngunɲgudye hene kɔ kiɲ! A bɔ kwey kete, a ndana kete, a yimal!» ⁹ Be jonjonɲgwe meyasi maka yini dikima jembina lukse mɔ te ɛ ke metidye ke siya bekumande kɔ. Bo dikima ngane, nye wosoko nye nye, mɔ te ɛ diye kpo ne kpo kɔ. ¹⁰ Menɲimɔ hene te yi bo kele dete kɛ, betomba baka kaba jɔ yini ke kuse mebɔɲ kɔɔ mbɔmbu ke menɛti ke mbɔmbu mɔ te ɛ ke metidye ke siya bekumande kɔ. Bo ke kanɔ yɔkɔ ɛ diye kpo ne kpo kɔ, soɲe

meɲungwe man niɲgwe ke mbɔmbu siya bekumande te lɛpɔ nde: ¹¹ «Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wusu, yo yakama nde, bo lɔksa we, bo ngɔna we, bo dɔkwe nde, we ne ngunɲgudye, keto yo we kuse meyasi hene! We kwadye nde, meyasi mete bɛki kete, ɛ we kuse ne yo.»

Mɔɔ Sam ke bute mekana mete

yi bɔ ndadyate kɛ

5 Ke kɔɲte, ɛ mi beɲe wete mekana ke mbam bɔ mɔ te ɛ bɔ metidye ke siya bekumande kɔ. Yo bɔ ne meketi ke mɔy te nɛ ke kɔɲ te. Bo ndadya yo ne meyasi me ndadya yasi yitan jɔ yiba nda danɲi. ² ɛ mi beɲe wete detina jaki Njambiyɛ ke pele ne men ke kwey nde: «Nda yakama pake meyasi me ndadya yasi bute mekana maka kɔ?» ³ Ma ko mumɔ wete ne wete ke dyobɔ ko ke menɛti ko ke njɔ menɛti ti be ne deti te yi bute mekana beɲe yasi te yi ke mɔy te kɛ na. ⁴ ɛ mi gbongile dukwe, keto kinɛ mumɔ wete ne wete yakama bute mekana beɲe yasi te yi ke mɔy te kɛ na. ⁵ ɛ wete tomba ke njoka betomba baka lɛpe nye mi nde: «We ti lel na. Beɲa, dila te ɛ kandɔ Yuda, njuku jeta te yi mɔy tɔ Davit laɲsama yasi hene. A ta pake meyasi me ndadya yasi yitan jɔ yiba, bute mekana.»

⁶ ɛ mi beɲe wete *Mɔɔ Sam deke nda bo kilma ngiɲ ne yi kelna sadaka. A bɔ ke bembe siya bekumande. Be jonjonɲgwe meyasi maka yini nɛ betomba baka linja nye tikɔ ke bembe. A bɔ ne melako yitan jɔ yiba nɛ memisi yitan jɔ yiba. Memisi mete, yo mesisiɲ Njambiyɛ yitan jɔ yiba be nye tome kenje ke to menɛti maka hene kɛ. ⁷ ɛ Mɔɔ Sam kɔ kwɔ kɛ bɔ mekana mete yi bɔ ke mbam bɔ mɔ te ɛ bɔ metidye ke siya bekumande kɔ.

⁸ Ke nye ma bɔ mekana menɔri kɛ, ɛ be jonjonɲgwe meyasi maka yini nɛ betomba baka kaba jɔ yini kuse mebɔɲ ke mbɔmbu wene. Bo hene bɔ ne yiɲa meyasi nda mekunde ke bɔ. Bo bɔ sendi ne mepelɔ tande lɔr tondunate ne yiɲa melɔbinda. Melɔbinda menɔri tɛdya menɲgwe ta me botu be Njambiyɛ. ⁹ ɛ bo jembe wete jonja jembɔ lɛpɔ nde: «Yo we yakama bɔ mekana pake meyasi mete yi ndadye yo kɛ, keto bo woma we, ɛ we kole bomɔ ne mekiyɔ mɔ. We kolma bomɔ ke njoka mboya bomɔ hene, kolɔ bomɔ ke njoka menumbu hene. We kolma bomɔ ke njoka mekandɔ hene, kolɔ bomɔ ke njoka bomɔ hene ke to menɛti. We kolma bo yi yɔkidye bo nye Njambiyɛ. ¹⁰ We kelma nde, bo bɛki kandɔ bekumande nye Njambiyɛ wusu, be sendi botu be nyena sadaka nye nye. Bo ta namɔ ke to menɛti maka.» ¹¹ Ke kɔɲte, ɛ mi senɲile yasi, ɛ mi woke men budya bejaki be Njambiyɛ. Bo linja siya bekumande ke, linje be jonjonɲgwe meyasi maka nɛ betomba baka tikɔ ke bembe. Buyɔ yan bɔ besanɲmay besanɲmay, betomay betomay. ¹² Bo dikima kembidya lɛpɔ nde: «Ke be *Mɔɔ Sam te yi bo woma kɔ, yakama nde, bomɔ dɔkwe nde, a ne ngunɲgudye. Meyasi hene yo yene. Bo dɔkwe sendi nde, a ne dyanɔ nɛ deti. Bo ngɔna nye, lukse nye, sombile sendi nye.»

¹³ E mi woke meyasi hene te yi Njambiyē kusuma, yike yi diye ke dyobɔ nɛ ke meneti nɛ ke nji meneti nɛ yi diye ke maŋ. Mi wokuma meyasi mete hene ke leɔɔ nde: «Wuse hene sɔmbila yɔkɔ e ke metidyē ke siya bekumande kɔ bene *Mɔnɔ Sam. Wuse ngāna bo, lukse bo, duwe nde, bo ne deti kpo ne kpo.» ¹⁴ E be jonjongwe meyasi maka yini lepe nde: «*Amen!» E betomba baka kuse meɔnɔ kɔtɔ mbɔmbu ke meneti kano yɔkɔ e ke metidyē ke siya bekumande bene Mɔnɔ Sam kɔ.

Mɔnɔ Sam ke pake meyasi me ndadya

meyasi yitan jɔ wete

6 Ndana, e mi sengile yasi, beŋa, *Mɔnɔ Sam ke pake bosa yasi ndadya meyasi maka yitan jɔ yiba. E mi woke wete jonjongwe meyasi menɔri ke leɔɔ ne men nda lum mbiyɔ nde: «Inja!» ² Ke mi ma kanje misi, beŋa, wete wumna yanŋa. Mɔ te e bɔ metidyē ke to yanŋa te kɔ bɔ ne ndolo ke bɔ. E bo nye nye dɔnŋwe ke to, e nye kwɔ ne yi nganɔ dyambi, na lanŋa lanŋanŋwe kɛ nɔ mbɔmbu.

³ Ke Mɔnɔ Sam ma pake yiba yasi kɛ, e mi woke jonjongwe yasi yibate ke leɔɔ nde: «Inja!» ⁴ E wete yanŋa punde ne hɔkɔ hɔkɔ nda dite. Bo nya mɔ te e bɔ ke to yanŋa te kɔ deti te yi sonje tete ke meneti maka, nɛ bomɔ wona tande yan. E bo bɔ wete nyangwe kafa nye nye.

⁵ Ke Mɔnɔ Sam ma pake yitani yasi ndadya yasi kɛ, e mi woke jonjongwe yasi yitatite ke leɔɔ nde: «Inja!» Ke mi ma kanje misi, beŋa, wete yindina yanŋa. Mɔ te e bɔ metidyē ke to ne kɔ bɔ ne kilo yekina meyasi ke bɔ. ⁶ E mi woke yinŋa men ke wule ke njoka be jonjongwe meyasi maka yini leɔɔ nde: «Mejen me kilo mbusa wete yakama ne buyɔ mɔni te yi bo gbo ne mɔ mesay ke yeso wete kɛ. Mejen me kilo lesi yitani nda yi kilo mbusa wete. Ma nɛ mutɔ nɛ menjam, tikɔ yite, we tɔ kpoka na.»

⁷ Ke Mɔnɔ Sam ma pake yini yasi kɛ, e mi woke men te yi jonjongwe yasi yinite. E nye lepe nde: «Inja!» ⁸ Ke mi ma kanje misi, beŋa, wete yanŋa ne fandafuye. Dinɔ mɔ te e bɔ metidyē ke to ne kɔ nde sɔnɔ, dya bemunɔ bɔ ke kɔnɔ ne. E bo nye bo deti te yi wo bomɔ. Ke njoka mepel me meneti maka yini, bo nya bo deti te yi wo bomɔ ke ndingele pel te wete ne kafa, ne nje kolɔ, ne nje yinŋa beya ginŋa mekɔn, ne nje benyamɔ nyan bete be diye ke to meneti maka baka.

⁹ Ke nye ma pake yitan yasi ndadya yasi kɛ, e mi beŋe mesisiŋ me botu bete yi bo woma baka. Bo wɔku bo keto melepi me Njambiyē, keto bo beŋgwa sendi yasi te yi Yesus tedya kɛ. Mesisiŋ man bɔ ke mbey kelna sadaka nye Njambiyē pulɔ mekol mete. ¹⁰ E bo kembidya detinate leɔɔ nde: «Sa Mbokɔ, we kiyɔ, we yɔ gbakasi, we ta ladiye kumɔ ndenen yɔ nje pesɔ ne jɔsi botu be meneti maka yɔ kundɔ ne mekiyɔ musu?» ¹¹ E bo nye wumna gambo nye mumɔ hene ke njoka yan. E bo lepe nye bo nde, bo pɔn pa ladiye ne mbet, nɛ buyɔ benjɔn ban be bene bo kele mesay baka, buyɔ bemanɔ ban yi bo ta wo nda bo baka si tondu.

¹² Ke ngimɔ te yi *Mɔnɔ Sam pakima ne yitan jɔ wete yasi ndadya yasi kɛ, e mi beŋe, e meneti ngwanŋwa budyate. E yeso yeŋsa be yindinate ne fiŋfiŋ nda yindina lambɔ bekusɔ. E ndingele ngwende hene yeŋsa be tenate nda mekiyɔ. ¹³ E besisɔ ketiye ke dyobɔ balɔ ke meneti nda yi mepiŋ bale nɔ ne kpiŋ kpiŋ kpiŋ kome nyangwe pupɔ kwɔ kɛ. ¹⁴ E dyobɔ kwɔ yambile nda yi bo bɔye ne mbɔru mekana kɛ tikɔ kɛ. Keki nɛ kiringira hene duwɔ ke membey man. ¹⁵ Ko bekumande be meneti maka ko be nyangwe bomɔ nɛ bekum besɔja ko botu be kusuku ko ngabolo bomɔ ko bebala ko botu bete be yeti bebala baka, bomɔ hene kwanŋma kɛ sɔma ke mɔy meŋguku nɛ ke gule gule metari ke mekeki. ¹⁶ E bo lepe nye mekeki nɛ gule gule metari nde: «Wune bɔl ke to su sɔdye wuse sonje ke mbɔmbu yɔkɔ e diye metidyē ke siya bekumande kɔ. Wune sɔdyukwe wuse, kambɔ ngambi *Mɔnɔ Sam me nje biye wuse. ¹⁷ Keto nyangwe yeso ngambi yan dyanŋma, ma nda yakama sumɔ kol kɔ?»

Bomɔ 144.000 be Njambiyē pesima

nde, bo ta be bene baka

7 Ke kɔnɔ, e mi beŋe baŋa bejaki be Njambiyē yini ke teri yaka ne mebokɔ me meneti maka yini. Bo tembidya mepupɔ yini te yi kwɔ ke to mbokɔ kɛ, kambɔ pupɔ wete ne wete me nje kwɔ ke to meneti ko ke maŋ, ho wumbidye wete jete. ² E mi beŋe sendi wete jaki Njambiyē ke wule kome yeso punde kɛ. A bɔ ne yinŋa yasi nda ngembiye te yi Njambiyē te e ne jon kɔ ke bɔ. E nye kembidya detinate kenje bejaki yini bete be Njambiyē nya bo deti te yi bekidyē meneti nɛ maŋ baka. E nye lepe nye bo nde: ³ «Kpe, ne tɔ bekidya ko meneti ko maŋ ko mejeti na, kumɔ ke ngimɔ te yi wuse ta pa si nye ngembiye ke mbɔmbu botu be mesay be Njambiyē wusu.» ⁴ E mi woke buyɔ botu bete yi bo nya ngembiye ke mbɔmbu yan baka. Bo bɔ hene bomɔ tomay gɔmay wete nɛ bomɔ tomay kamɔni jɔ yini (144.000) ke njoka mekandɔ me botu be kandɔ Isarayel hene. ⁵ Ke kandɔ Yuda, bomɔ tomay kamɔ jɔ yiba. Ke kandɔ Ruben, bomɔ tomay kamɔ jɔ yiba. Ke kandɔ Gad, ndi dete sendi. ⁶ Ke kandɔ Aser, bomɔ tomay kamɔ jɔ yiba. Ke kandɔ Neftali, ndi dete sendi. Ke kandɔ Manase, bomɔ tomay kamɔ jɔ yiba. ⁷ Ke kandɔ Simeyɔn, ndi dete sendi. Ke kandɔ Levi, bomɔ tomay kamɔ jɔ yiba. Ke kandɔ Isakar, ndi dete sendi. ⁸ Ke kandɔ Sabulɔn, bomɔ tomay kamɔ jɔ yiba. Ke kandɔ Yosep ndi dete dete. Ke kandɔ Benjamɔ, bomɔ tomay kamɔ jɔ yiba. Bo nya ngembiye ke mbɔmbu botu benɔri hene.

Nyangwe ngil bomɔ

⁹ Ke kɔnɔ te yinɔri, e mi beŋe nyangwe ngil bomɔ. Yeti yasi te yi mumɔ yakama tɔkɔ na. Botu bete wɔla ke njoka bomɔ hene be diye ke to meneti baka. Bo wɔla ke njoka mboya bomɔ hene, wule ke njoka mekandɔ hene, wule ke njoka mboya menumbu hene. Bo bɔ ke teri ke mbɔmbu siya bekumande nɛ ke mbɔmbu *Mɔnɔ Sam.

Bo bā ne wumna megambo ke yotu nē mbōru mēbaŋa ke mēbō. ¹⁰ Bo dikima kembidya detinate lepō nde: «Yo Njambiyē wusu ε ke metidyē ke siya bekumande kō jonḡwē wusē bene Mōnō Sam.» ¹¹ Bejaki hēne bā ke tēri linje siya bekumande, linje sendi betomba nē be jonjonḡwē meyasi maka yini. Bo kusa mēbōŋ kōtō mbōmbu ke mēneti ke mbōmbu siya bekumande kanō Njambiyē ¹² lepō nde: «*Amēn! Wusē sōmbila lukse ḡganē Njambiyē wusu, nyē nyē wosoko kpo nē kpo. Hē dūkwe nde, a nē dyanō nē ḡgunḡudyē nē deti kpo nē kpo, amēn.»

¹³ E wētē ke njoka betomba benōri bŷ lēpi lepō nyē mi nde: «Botu betē be nē wumna megambo baka be nda? Bo wūla we nje nō?» ¹⁴ E mi yeŋsa nyē nyē nde: «Baba, yo wē duwē.» E nyē lēpē nyē mi nde: «Yo baka be saŋg-wama nē mēbōnē ke ḡgimō nyangwē mēbōnē te yi kwaŋnama kē. Bo weyma megambo man nje pupudyē yo nē bŷ nē mēkiyō mē *Mōnō Sam. ¹⁵ Yo yite kelē nde, bo tēma ke mbōmbu siya bekumande te yi Njambiyē kelō mēsāy nyē nyē tu nē yesō ke mōy mbanjō nē. Yōkō ε ke metidyē ke siya bekumande kō ta gukule bo ke mōy dakwē dyenē. ¹⁶ Ko bo tī gwe se nja ho yesidyē wētē yesō na. Ko yesō ko kwalō jon hēne tī lodyē se borōmō yan na, ¹⁷ keto Mōnō Sam te ε ke metidyē ke bēmbē siya bekumande kō ta dalō bo ḡgbōkō bo kē nō ke mēḡḡ mētē yi nē mōrōku mētē yi nyē jonḡwē kē. Njambiyē ta titō misidyē hēne soŋe ke misi man.»

Mōnō Sam ke pake yitan jō yiba yasi

ndadya meyasi

8 Ke *Mōnō Sam ma pake yitan jō yiba yasi ndadya yasi kē, ε yasi hēne bē nē ḡbilik ke dyōbō kelō nda kum hawa wētē. ² E mi bēŋe bejaki be Njambiyē yitan jō yiba be diyē tēmnate ke mbōmbu wēne baka. E bo kaŋe mēdōmbiya yitan jō yiba nyē bo. ³ E wētē jaki Njambiyē ke pundō sendi. A bā nē wētē pan ke bō tandē lōr. Bo dīki lodyē lōbinda ketē yī kelō nē sadaka nyē Njambiyē. E nyē kwā kē tēme ke to mbey te yi bo dīki kelō sadaka ketē nyē Njambiyē kē. E bo nyē nyē budya mēlōbinda, na lodyē, saŋgwe nē mēḡgweta mē botu be Njambiyē hēne. A ta lodyē yo ke mbey kelna sadaka nyē Njambiyē yi tandē lōr yi diyē ke mbōmbu siya bekumande nē kē. ⁴ E yidyē mēlōbinda mēnōri saŋgwe nē mēḡgweta mē botu be Njambiyē yi diyma ke mēbō mē jaki Njambiyē kē bendē kumō ke yi Njambiyē. ⁵ E jaki Njambiyē bŷ pan lōbinda yinōri, bŷ dītē ke mbey nyēna sadaka nyē Njambiyē tonjē ketē, betē kenjē ke to mēneti. Ke nyē ma betē yo detē kē, ε mbiyō lumē budyate, ε mēmen pundē, ε yesi mbiyō yēsē budyate, ε mēneti ḡgwangwa sendi. ⁶ E bejaki be Njambiyē yitan jō yiba be bā nē mēdōmbiya yitan jō yiba baka komsa, né bo tō dōmbiya.

Bejaki be Njambiyē ke tō mēdōmbiya

⁷ E bosa jaki tō dōmbiya. E mētari nē dītē saŋgwate nē mēkiyō nukudya ke to mēneti. Mēneti bakama ke mēpel

yitani, ε ndingelē pēl te wētē si lolō ḡbesō nē mējeti bŷ besi mēmbunjō hēne te yi bā ketē kē.

⁸ E jaki yibate tō dōmbiya. E bo bŷ yīŋa jonjon yasi nda nyangwē keki te yi dītē biye ketē kē betē ke maŋ. E maŋ baka ke mēpel yitani, ε pēl te wētē yeŋsa bē tandē mēkiyō. ⁹ E meyasi hēne te yi diyē nē jon ke maŋ kē baka ke mēnōŋ yitani, ε ndingelē njōŋ te wētē si gwe. E buyō mēkuka hēne te yi kēndē ke maŋ kē baka ke mēḡgabiye yitani, ε bo si bekiyē ndingelē ḡgabiye te wētē.

¹⁰ E jaki yitatite tō dōmbiya, ε wētē jonjon nyangwē sisō nda nyan wulē dyōbō balō ke to mēduku nē mēndōŋ busē ḡgabiye te wētē ke njoka mēḡgabiye mētē yitani. ¹¹ Dinō sisō te nde Pekeke yasi. E ḡgabiye mōrōku wētē ke njoka mēḡgabiye mētē yitani si jō nē pekeke. E bomō budyate gwe keto pekeke mōrōku yinōri.

¹² E jaki yinite tō dōmbiya te wēne. E pēl yesō wētē si dīmō bukwe mēpel mētē yiba. E pēl ḡgwendē wētē si yindō bukwe mēpel mētē yiba. E besisō hēne baka ke mēḡgabiye yitani, ε ndingelē ḡgabiye besisō wētē si yindō. Meyasi mēnōri hēne yitani bakama ke mēḡgabiye yitani tati. Yo kwaŋnama detē, né ḡgabiye wētē ke njoka mēḡgabiye yitatite yi meyasi mēnōri hēne si dīm. E ndingelē ḡgimō hēne te yi yesō dīki panō ketē ke dyōbō wētē kē bakina ke mēḡgabiye yitani. E ndingelē ḡgabiye te wētē kwaŋna ke mōy yitil. Sendi, ε ndingelē ḡgimō hēne te yi ḡgwendē dīki panō ketē ke tu wētē kē bakina ke mēḡgabiye yitani. E ndingelē ḡgabiye te wētē kwaŋna ke mōy yitil.

¹³ Ke mi ma seŋgile yasi, bēŋa, wētē mbele ke jē ke kwey nē mbiyōŋ. Mi wokuma nda yi nyē dīkima kēmbidya lepō nde: «O mēbōnē wa! O mēbōnē wa! O mēbōnē nē botu betē be diyē ke mēneti maka baka komē mēn mēdōmbiya ta lumsa ke ḡgimō te yi bukwe bejaki betē bari betati ta tō mēdōmbiya kē wa!»

Jaki yitante ke tō dōmbiya

9 E jaki yitante tō dōmbiya. E mi bēŋe wētē sisō te ε wulma dyōbō balō ke mēneti kō. E bo nyē sisō te njango te yi butē nē numey te yi hebebe ḡbōŋgo ndōŋ. ² E nyē butē numey te, ε yidyē timbila pundō ketē nda yidyē te yi wulē ke nyangwē dītē te yi bo lombē kē. E misi mē yesō dībina nē likap, ε yasi hēne bē tandē yitil nē gir nē yidyē ndōŋ yinōri. ³ E bedōlō pundē ke yidyē yinōri mēmiyē mēneti. E bo nyē bo deti nda yi belel kolō betē be mēneti maka. ⁴ E bo lēpē nyē bo nde, bo tī kpo-ka ko mbunjō wētē nē wētē ke to mēneti, ko yaŋa te yi lo, ko jeti wētē nē wētē na. Yasi wētē, bo kēl bēya yasi ndi nē botu betē be kinē ḡgēmbiyē Njambiyē ke mbōmbu yan baka. ⁵ Bo tī nyē bo deti te yi wo bomō wokō na. Yasi wētē, bo nya bo deti te yi tedye bo mēbōnē yaka mēḡgwendē yitan, mēbōnē mētē ta bē nda yi mumō saŋgwa nō ke ḡgimō te yi lel kolō to nē nyē kē. ⁶ Ke buyō mētē mētē yite bomō ta sō nde, sōŋ bīya bo. Ko detē, sōŋ tī wuta ke keki yan na. Bo ta ḡrō gwe, ma yasi wētē, sōŋ ta lōndō lōndō nē bo. ⁷ Bedōlō betē bā nda bēyanga betē yi bo kombile bo yī kē nō dyambi. Bo bā nē meyasi ke to nda mēduḡwē mētē yi bo kelē nē lōr kē. Mēmbōmbu man bōŋnama nē yi bomō. ⁸ Nyinō to

yan b̄a nda yi bomari. M̄es̄u man b̄a nda yi bedila. ⁹ Bo b̄a ne ȳiṅa meyasi ke beti nda lamb̄o sumba te yi mumo leṅe k̄e n̄o dyambi k̄é. Duṅ mepap̄o man b̄a nda duṅ mematuwa mete yi tande sumba yi budya beyaṅga dale ne soko k̄e n̄o dyambi k̄é. ¹⁰ Mekondu man b̄a nda yi belel kol̄o, bo t̄oku bom̄o nda bo sendi. Deti meḅone mete yi bo ta tedye bom̄o yaka meṅgwende yitan k̄é w̄ula ke mekondu man. ¹¹ Kumande wan, yo beya jaki te ε diȳe ne hebebe gbonḅo ndoṅ k̄o. Bo j̄ebaṅgw̄e nȳe ke numbu Hebere nde Abadoṅ, ke numbu Gr̄ek nde Apoliȳoṅ. ¹² Bosa meḅone yori yi sima kw̄a k̄é. Ma buk-w̄a meḅone yiba yi ta dȳa ke k̄oṅte k̄é.

Jaki yitan j̄o wetete ke t̄u d̄ombiya

¹³ E jaki yitan j̄o wetete t̄u d̄ombiya. E mi woke men ke wule ke mb̄ey nyena sadaka nȳe Njambiye yi diȳe ke mb̄ombu Njambiye yi b̄a tande l̄or k̄é. Yo wulma ke meḅoku mete yini. ¹⁴ Men te lepima nȳe jaki yitan j̄o wetete ε b̄a ne d̄ombiya k̄o nde: «Wunja bejaki yini te be diȳe wotunate ke keki nyangwe duk̄u te yi bo jeba nde Efrat k̄o.» ¹⁵ E bo wunje bejaki yini bete be Njam-biye temb̄idya bo ȳi laḅye ne yasi te yi bo ȳakaṅgw̄e kel̄o ke ngbak ngbak hawa te yi yes̄o te, yi ngwende te n̄e yi sew te yi b̄a kponate k̄é. Bo bakima bom̄o ke men-j̄oṅ yit̄ati. Bo wunjuma bejaki baka, né bo k̄e wo bom̄o ke ndingele nj̄oṅ bom̄o wet̄e ke njoka menj̄oṅ maka yit̄ati. ¹⁶ Mi wokuma buȳo botu be loṅna dyambi be b̄a ke to beyaṅga baka. Buȳo yan b̄a bemiliȳoṅ ḡomay yiba. ¹⁷ Ke m̄oṅ yasi te yi mi b̄a ke beṅe nda nȳeṅo k̄é, mi beṅma beyaṅga n̄e botu bete be b̄a ke to yan baka. Botu bete b̄a ne lamb̄o sumba ke yotu. Melamb̄o mete b̄a ne hunḅe hunḅe nda dite. Yo b̄a ne biȳo biȳo, be sendi bel-nate nda poȳo. To beyaṅga bete b̄a nda yi bedila. Dite n̄e yidye n̄e ȳiṅa yasi nda piti dikima pund̄o ke numbu yan. ¹⁸ E buȳo nj̄oṅ bom̄o wet̄e ke njoka menj̄oṅ mete yit̄ati s̄ombe s̄oṅ ke mekemiȳe men̄ori yit̄ati. Bo s̄ombuma s̄oṅ ne nje dite, ne nje yidye, ne nje piti te yi dikima pund̄o ke numbu beyaṅga k̄é. ¹⁹ Yo nde, deti beyaṅga bete w̄ula ke numbu yan n̄e ke kondu yan. Mekondu man ke boṅna ne benȳoṅ. Yo sendi ne meto kete. Bo diki kel̄o meḅeȳo ne bom̄o ne meto man men̄ori. ²⁰ Botu bete be t̄i s̄ombe s̄oṅ ke mekemiȳe men̄ori baka t̄i yeṅsa tem̄o tik̄o beya mekele man na. Ko bo t̄i tike kanna beya meṅsiṅ n̄e kanna meyasi mete yi bo dikima tuȳo ne l̄or ho ne sumba ho ne ȳiṅa sumba sendi k̄é na. Ko bo t̄i tike kanna meyasi mete yi bo dikima kwak̄o kwak̄o ne tari ho ne j̄eti k̄é na. Bo kelma dete k̄e n̄o mb̄ombu, ko beko nde, meyasi men̄ori t̄i be ne deti te yi beṅe yasi, yi wok̄o p̄e ho kend̄o na. ²¹ Ko bo t̄i yeṅsa sendi tem̄o tik̄o kasi wona bom̄o ho kasi melemb̄o ho kasi kelna mewanja n̄e kasi meḅub̄o man na.

Wete jaki Njambiye ne m̄oṅo

mekana ke b̄o

10 Ke k̄oṅte, ε mi beṅe wete detina jaki Njambiye ke piȳe wule dyob̄o. A b̄a ke m̄oṅ kulutu ne piȳe.

Lumbu b̄a yaka ne to ne. Mb̄ombu ne b̄a ke pan̄o nda misi me yes̄o. Mekol mene b̄a nda nyangwe melam me dite. ² A b̄a ne wete m̄oṅo mekana butunate ke b̄o. A kaṅma kol te ε mbam b̄o temb̄idye ke to maṅ, nje kaṅe ε gare temb̄idye ke ngindi. ³ E nȳe kemb̄idya detinate nda yi dila bete ne men k̄é. Ke nȳe ma kemb̄idya dete k̄é, ε lum mbiȳo yitan j̄o yiba lumsa punje men yan. ⁴ Ke melum me mbiȳo men̄ori ma lumsa k̄é, ε mi diȳe ket̄o. Ma yasi wete, mi nj̄a wok̄o wete men ke wule dyob̄o lep̄o nde: «Yasi te yi melum me mbiȳo maka yitan j̄o yiba lep̄ima k̄é, s̄adyukwe yo ne gb̄ol, k̄pe, we t̄i keti na.»

⁵ E jaki te yi mi beṅma ke teri, kol wete ke maṅ, kol wete ke ngindi k̄o kaṅe mbam b̄o ne kenje kwey. ⁶ A kinjama ne d̄iṅo m̄o te ε diȳe kpo ne kpo. Nȳe ε kusuma dyob̄o n̄e meyasi mete yi diȳe kete, kus̄o men̄eti n̄e meyasi mete yi diȳe kete, kus̄o sendi maṅ n̄e meyasi mete yi diȳe kete k̄é. A kinjama lep̄o nde: «Dimbidya ngim̄o yeti se na. ⁷ Kome jaki yitan j̄o yibate ta bete men t̄u d̄ombiya k̄é, Njambiye ta tonje yasi te yi nȳe kroma yi b̄a s̄adyate ne mb̄ombu k̄é. A ta tonje yo beṅwe Kim̄o Tom te yi nȳe lep̄ima nȳe botu be mesay bene, botu be punja melepi mene k̄é.»

⁸ E men te yi mi wokuma wule dyob̄o k̄é nje lep̄ina ne k̄oṅo sendi nȳe nde: «Ken b̄u m̄oṅo mekana mete yi diȳe butunate ke meḅo me jaki te ε ke teri, kol wete ke to maṅ, kol wete ke ngindi k̄o.» ⁹ E mi k̄e ke yi jaki lep̄o nȳe nȳe nde, a nȳeṅi mi m̄oṅo mekana mete. E nȳe lep̄e nȳe mi nde: «Bonḅo yo men̄o, yo ta be jonate ke m̄oṅ, ma ke numbu, yo ta be ne min min nda mut̄o me jo.» ¹⁰ E mi b̄u m̄oṅo mekana mete ke b̄o jaki men̄o. Yo b̄a ne min min ke numbu nda mut̄o me jo. Ma ke mi ma si men̄o k̄é, ε yo kpale be jonate ke m̄oṅ. ¹¹ Ke k̄oṅte, ε bo lep̄e nȳe mi nde: «Ken sendi k̄e punje yasi te yi Njambiye lep̄e ke kasi ȳiṅa mekand̄o me bom̄o budyate, ke kasi mboya bom̄o budyate ke to men̄eti, ke kasi bom̄o yaka ne budya menumbu mete yi bo lep̄e n̄e ke kasi beku-mande budyate.»

Botu be lep̄ina melepi me Njambiye yiba

11 E bo b̄u ȳiṅa kum s̄oṅ yi yekina yasi nȳe mi. E bo lep̄e nȳe mi nde: «Tema, yek̄o mbanj̄o Njambiye. Yek̄o sendi mb̄ey nyena sadaka nȳe Njambiye. T̄oṅ buȳo botu bete be kane Njambiye womete baka. ² Ma we t̄i yeki s̄e mbanj̄o Njambiye na, tik̄o yo ne nyek. We t̄i yeki yo na, keto Njambiye kaṅma yo nȳe mekand̄o me botu bete be yeti ke duwe nȳe baka. Bo ta s̄oṅp̄ite nate dyari ke yi Njambiye t̄okuma k̄é yaka meṅgwende kam̄oni j̄o yiba. ³ Mi ta nȳe deti te yi punje melepi membe nȳe bom̄o bemb̄e yiba be beṅma duwe meyasi mete yi mi kelma k̄é. Bo ta leṅe lamb̄o te yi bekus̄o ȳi punje ne melepi mete yaka metu tomay wete j̄o ḡomay yiba j̄o kam̄otan j̄o kam̄o wete.» ⁴ Botu baka yiba d̄iȳe ke mb̄ombu Baba Mbok̄o te ε name men̄eti maka k̄o. Botu bete, yo njuku *meoliviye yiba n̄e melambo yiba. ⁵ Ke mban̄a m̄o pend̄o kwadye kel̄o ȳiṅa yasi k̄otute sunḅwe ne bo, ɔ béṅa, dite ke pund̄o ke numbu yan girise m̄o te. Dete, nḡe mum̄o kwadye kel̄o ȳiṅa yasi k̄otute sunḅwe ne bo, m̄o te ta s̄omb̄o s̄oṅ ne nje te yite. ⁶ Ke ndingele ngim̄o

te yi bo ta punje mēlepi mē Njambiyē kē, bo yakama biye mbiyo kē dyobɔ nde, mbiyo tī nɔku na. Bo yakama kelɔ nde, mɔɔku līngwē mekiyo, kelɔ sendi nde, kwalɔ kemiye hēne bāl kē to meneti kē ngimɔ hēne te yi bo kwadye.

⁷ Kē bo si lēpɔ yasi te yi Njambiyē lēpima nde, bo pēla kē, komete, nyamɔ te ε ta pundɔ kē hebebe gbongɔ ndonɔ kɔ ta lɔ dyambi nē bo. A ta lanɔa bo wo bo. ⁸ Mē-muɔ man ta diyo kē nyangwē mbanɔo nyangwē dya. Bo ngbāki Nyangwē Kumande wan ndi kē dya te. Bo kpāl jeba dya te nde *Sɔɔm, yiɔa nde Ejipt. ⁹ Bomɔ ta ngbɔ nje beɔe muɔ yan yaka metu yitati nē kumte. Bo ta wulē kē njoka kwalɔ bomɔ hēne, kē njoka mboya bomɔ, kē njoka bomɔ hēne ko bo lépi numbu te yen nē kē njoka mekandɔ hēne. Bomɔ tī jaye nde, bo pūmbu bo na. ¹⁰ Botu be meneti maka ta be nē mesosa, bo ta sosa kpesa keto sɔɔ yan. Bo ta nyena meyasi tandē yan, keto botu be punja mēlepi mē Njambiyē baka yiba jekima tedye bo mēbɔnē budyate. ¹¹ Kē metu yitati nē kumte ma si kwā kē, ε Njambiyē wumbidye sosu nē yi kele nde, mumɔ bēki nē jorɔ kē ye yotu yan. ε bo tēmē. ε botu bete be beɔma bo baka gwe wɔ budyate. ¹² ε botu be punja mēlepi mē Njambiyē baka yiba woke wete detina mēn kē wulē dyobɔ lēpɔ nye bo nde: «Wunē bēndi nje wonɔa!» ε bo bēndē kē kē dyobɔ kē mɔy kulutu kē misi mē bependɔ ban. ¹³ Kē gba ngimɔ te yite ε meneti ngwanɔgwa budyate. ε dya bakina kē mēpēl kamɔ, ε ndingēle pēl te wete si gbungula. Bomɔ tomay yitan jɔ yiba sɔmbuma sɔɔ kē yi meneti ngwanɔgwama nɔ kē. ε botu bete be tī gwe baka gwe wɔ budyate kwā lukse Njambiyē te ε diye kē dyobɔ kɔ. ¹⁴ Yiba kemiye te yi kwanɔma ri. Ma yitatite ta be kē dya.

Jaki yitan jɔ yibate kē tɔ dɔmbiya

¹⁵ Kē kɔɔte, ε jaki yitan jɔ yibate tɔ dɔmbiya. ε yiɔa mēmen pundē detinate kē dyobɔ lēpɔ nde: «Deti te yi namna meneti maka mē kē mēbɔ mē Baba Mbokɔ wusu bēne *Krist wēne te yi nye tɔkuma kɔ. A ta namɔ kpo nē kpo.» ¹⁶ ε betomba baka kaba jɔ yini be diye kē mesiya bekumande yan kē mbɔmbu Njambiyē baka kuse mēbɔnē kɔtɔ mbɔmbu kē meneti kanɔ Njambiyē ¹⁷ lēpɔ nde: «Njambiyē Baba Mbokɔ, wē ε nē ngungudye hēne, wē ndana kete, wē bɔ sendi kwey kete. Wuse kē nye wē wosoko, keto wē boɔma nyangwē ngungudye yɔ yi bɔ nē diyo kumande yɔ. ¹⁸ Mekandɔ mē botu bete be yeti kē duwē wē baka wokuma kwana temɔ sunɔgwe nē wē, ε ngimɔ wokuna ngambi yɔ dya. Ngimɔ te yi wē ta pēsɔ nē jɔsi botu bete be ma gwe baka dyanɔma. Yo ngimɔ te yi wē ta nye botu be mesay bɔ, botu be punja mēlepi mɔ nduku mesay man. Wē ta nye sendi nye bomɔ bɔ hēne, nye sendi botu bete be kambē wē, ko bɔnɔsike ko betomba. Ma pē yi botu bete be bekidyē meneti maka baka, ngimɔ te yi wē ta girise nē bo kē dyanɔma.»

¹⁹ Kē kɔɔte, ε mbanjɔ Njambiyē te yi diye kē dyobɔ kē butuna. ε nyangwē kponɔgi te yi tedye mbon Njambiyē bēne kandɔ dyene kē beɔna kē mɔy mbanjɔ nē. ε yesi mbiyo yese budyate. ε mēmen pundē, ε lum mbiyo lum-

sa budyate, ε meneti ngwanɔgwa, ε mētari nukudya balɔ.

Kasi wete nyari bēne wete ndondo

12 ε wete nyangwē meyekambiyē pundē kē dyobɔ. Yo bɔ wete nyari. A bɔ kē mɔy misi mē yesɔ nē piyēle. Ngwendē bɔ kē pulɔ mekol mēne pay nji. Besisɔ kamɔ jɔ yiba bɔ kē to nē nē dɔngwē te. ² A bɔ nē mɔy. A bɔ kē wa nē miy sanɔgwa nē mēbɔnē kembɔ kē ngimɔ te yi mɔnɔsike bɔ kē nje kē.

³ Wete meyekambiyē njɔ pundɔ sendi kē dyobɔ. Yo bɔ wete nyangwē nyamɔ nda ngando tenate nē hɔko hɔko nda dite. A bɔ nē mēto yitan jɔ yiba nē mēlakɔ kamɔ. Kē mēto mēnɔri yitan jɔ yiba to hēne bɔ nē yiɔa yasi kete nda dɔngwē bekumande. ⁴ Bo bakima besisɔ hēne be diye kē dyobɔ baka kē mēngabiye yitati, ε kondu nē wukule ndingēle ngabiye besisɔ wete bete kē to meneti. ε nye nje kwā kē tēmē kē mbɔmbu nya te ε bɔ kē wa nē mɔ kɔ, na mēn mɔnɔsike kome nye ta ja kē. ⁵ ε nyari ja mɔnɔ mbam. Mɔnɔ te ta biye njambala te yi sumba yī namɔ nē mekandɔ mē bomɔ hēne kē to meneti. Kē nyari ma si ja kē, ε Njambiyē kele nde, mɔnɔsike kēn pele yene kē siya bekumande nē. ⁶ ε nyari nje bɔmbɔ kwā kē kē kongor kē mbey te yi Njambiyē sima kombile tike nye kē, na kē dal nye mate yaka metu tomay wete jɔ gɔmay yiba jɔ kamɔtan jɔ kamɔ wete (1260).

⁷ ε dyambi kpo kē dyobɔ. ε Mikayel te nyangwē jaki Njambiyē tēmē bēne bejaki bēne yī lɔ dyambi nē ngando kɔ. ε ngando tēmē bēne bejaki te bēne jaɔgwe dyambi. ⁸ Ma ngando tī sumē kol bēne bejaki bēne na. Dete, bo tī be se nē mbey diyo kē dyobɔ na. ⁹ ε bo biye nyangwē ngando kɔ, njombu nyɔɔ kɔ bete kenje kē meneti. Bo jēbanɔgwe nye nde *Kum beya mekele, yiɔa nde *Satan. Nye Mɔ sebila bomɔ hēne kē to meneti. Bo biyima nye bete kenje kē meneti bēne bejaki bēne.

¹⁰ ε mi woke wete detina mēn kē lēpɔ kē dyobɔ nde: «Ndana, ngimɔ te yi Njambiyē jorɔgwe nē bomɔ kē dyanɔma. A tedya ngungudye nē, tedye sendi nde, yo nye name. Ndana, *Krist te yi nye tɔkuma kɔ tedya sendi nde, yo nye be nē deti hēne, keto bo biyima *Mɔ sɔmsa bemanɔ busu tu nē yesɔ kē mbɔmbu Njambiyē wusu kɔ bete kenje kē meneti. ¹¹ Benjɔnɔ busu lanɔsama nye keto mekiyo mē *Mɔnɔ Sam nē keto mēlepi mē Njambiyē te yi bo kwanɔdya nye bomɔ kē. Bo tī kambē sɔɔ, kambidya nē jorɔgwe dyan nē ngom ngom na. ¹² Dete, dyobɔ sɔsanɔgwe nē wunē be diye kete baka. Mēbɔnē nē meneti nē man, keto *Kum beya mekele piya kē pele yun nē beya nyangwē ngambi, keto a duwā nde, ngimɔ nē bukwā ndi nē mbet.»

¹³ Kē nyangwē ngando kɔ ma beɔe nde, bo betima nye kenje kē meneti kē, ε nye kandē dudyanya te ε jama mɔnɔ mbam kɔ. ¹⁴ Yasi wete, ε bo nye nyari mēpapo mē nyangwē mbele yiba, na je nɔ kē nɔ kē mbey nē pele kongor. Bo ta dalɔ nye mate yaka mēsew yitati nē kumte lɔndunate nē nyɔɔ kɔ. ¹⁵ ε nyɔɔ kɔ jo mɔɔku nda sombu nyangwē duku kenje kē kɔɔ nyari, né yo mēmiye nye. ¹⁶ Yasi wete, ε meneti nje kama nē nyari. Meneti nyaliya bute numbu nē si mēnɔ nē nyangwē

duku te yi nyanḡwe ngando kɔ joma ké. ¹⁷ Ké nyanḡwe ngando ma beḡe dete ké, ε nye woke kwana temɔ sunḡwe ne nyari. E nye kwɔ yí kè lɔ dyambi ne bukwe mboya bomɔ bete be wulma ke mɔy nya kɔ baka. Yo baka be bakidye membonḡa me Njambiyé, beḡwe sendi meyasi mete yi Yesus tedya ké. ¹⁸ E ngando kɔ kwɔ kè teme ke kundu mesey ke goḡ maḡ.

Kasi baḡa benyamɔ yiba

13 Ké kɔḡte, ε mi beḡe wete nyamɔ ke pundɔ ke maḡ ne melako kamɔ nè meto yitan jɔ yiba. Lako hene ba ne yiḡa yasi nda duḡwe kete. Yiḡa dinc ba ketinate ke to hene. Medinc mete hene ba ke tedye yiḡa lepi gbutu sunḡwe ne Njambiyé. ² Nyamɔ te yi mi beḡma kɔ bonnama ne ngwey. Mekol mene ba nda mekol me wete nyamɔ nda gbonḡoy. Numbu ne ba nda yi dila. E ngando kɔ nye nye ngunḡudye ne, nye sendi nye siya bekumande ne nè nyanḡwe deti te yi namɔ meyasi. ³ Mi beḡma yiḡa peḡ ke wete to nyamɔ kɔ nda a ta gwe gwako. Ko dete, peḡ te njɔ nje kwɔ. Botu be meneti maka hene tɔnduma nyamɔ kɔ kwɔ beḡwe nye. ⁴ E bo kané ngando kɔ, keto a nya nyamɔ kɔ deti te yi namɔ meyasi. Bo kanma nyamɔ kɔ leḡɔ nde: «Nda yakama yekɔ to ne nyamɔ kɔ kɔ? Nda yakama lɔ dyambi ne nye kɔ?» ⁵ E bo nye nye deti te yi leḡɔ melepi me mbenɔ nè melepi me gbutu sunḡwe ne Njambiyé. Bo nya nye deti te yi kelɔ meyasi dete ke meḡwende kamɔni jɔ yiba. ⁶ E nye bute numbu ne yí leḡɔ ne lepi gbutu sunḡwe ne Njambiyé, sunḡwe ne dinc Njambiyé nè mbey kome Njambiyé diyé ké. E nye lepina sendi dete sunḡwe ne botu bete be diyé ke dyobɔ baka. ⁷ E bo nye nye deti te yi lɔ dyambi ne botu be Njambiyé laḡsa bo. Bo nya nye deti te yi namɔ bomɔ ke njoka mboya bomɔ hene, ke njoka mekandɔ hene, ke njoka menumbu hene nè ke njoka bomɔ hene ke to meneti. ⁸ Botu be meneti maka hene ta kuse meɔɔḡ ke mbɔmbu nyamɔ kɔ kanɔ nye. Yo botu bete yi dinc dyan ti be ketinate ke mekana me jonḡwe baka. Yo mekana me jonḡwe te yi *Mɔɔ Sam te yi bo woma kɔ. Medinc man ti be ketinate ke mɔyete na kande ke kusuna mbokɔ. ⁹ Mɔ te ε ne metɔ te yi wokɔ ne pɔ, a wɔku. ¹⁰ E nde: Ké yi mɔ te yi yo sima kpona ke yene nde, bo ta biye nye ne bala, a ta be bala gbate. Ké yi yɔkɔ yi yo sima kpona nde, bo ta wo nye ne kafa, bo ta wo nye gbate ne kafa. Nda yo dete ké, botu be Njambiyé kèl tiḡ tiko temɔ ke yi Njambiyé kè nɔ mbɔmbu.

¹¹ Ké kɔḡte yinɔri, ε mi beḡe sendi wete nyamɔ ke pundɔ ke mɔy meneti. A ba ne melako yiba nda yi mɔɔ sam. A ba ke lepina nda ngando. ¹² A ba ke kelɔ nyanḡwe mekele ke mbɔmbu nyamɔ te yɔru ne kiya deti nda nye. A kelma nde, ndinḡele meneti nè botu be meneti hene kân nyamɔ te yɔru. Yo nyamɔ te ε ma béki mbɔmbu ne peḡ te yi ba nde, a ta gwe gwako, ε yo si nje kwɔ kɔ. ¹³ A dikima kelɔ nyanḡwe meyekambiyé, kelɔ gba nde, dite wûla kwey piye ke meneti ke misi me bomɔ. ¹⁴ A jatidya botu be meneti maka ke beya nje. A kelma dete ne nje meyekambiyé mete yi bo nya nye deti te yi kelɔ ke mbɔmbu nyamɔ te yɔru ké. A dikima leḡɔ nye

bomɔ nde, bo kèl yekambiyé nyamɔ te yɔru kanɔ yo. Yo nyamɔ te yi bo ma kɔtu nye ne kafa, ε nye nje jɔ ne kɔkɔ kɔ. ¹⁵ Bo nya nye deti te yi kelɔ nde, yekambiyé nyamɔ kɔ sɔsu kelɔ nde, a tâpitanḡwe yí leḡɔ nde, bo wɔku bomɔ hene be ta diyɔ kiné kanɔ yekambiyé nyamɔ te baka. ¹⁶ A kelma sendi nde, bomɔ hene, ko bɔmbesike ko betomba ko botu be kusuku ko buka bomɔ ko baka be yeti bebala ko bebala, mumɔ hene béki ne yɔ nyamɔ te ke mbam bɔ ho ke mbɔmbu ne. ¹⁷ Yo nde, ḡge mumɔ ti be ne yɔ nyamɔ te ke yotu na, ko mɔ te tí bɔmɔ ho dyanḡwe yaḡa na. Yɔ te tedya dinc nyamɔ te, tedye sendi yiḡa buyɔ yasi te yi tedye dinc nyamɔ te ké.

¹⁸ Yo waka yi mumɔ ta tedye dyanɔ dyene yey. Mɔ te ε ne dyanɔ kɔ kwèdyanḡwe buyɔ yasi te yi tedye nyamɔ te ké. Yo nde, buyɔ yasi te béḡa mumɔ. Buyɔ te, yo gɔmay yitan jɔ wete jɔ kamɔtan jɔ kamɔ wete jɔ yitan jɔ wete (666).

Botu be Njambiyé ke jembɔ wete

jonja jembɔ ke dyobɔ

14 Ké kɔḡte, ke mi ma kané misi, beḡa, *Mɔɔ Sam ke teri ke keki *Siyɔḡ bene bomɔ tomay gɔmay wete jɔ tomay kamɔni jɔ yini (144.000). Yo ba botu bete yi dinc dyene nè dinc sanḡwe wene ba ketinate ke memɔmbu man baka. ² E mi woke wete men ke wule dyobɔ nda mesokɔ me nyanḡwe duku. Yo ba ne ḡḡi ḡḡi ḡḡi nda meduḡ me nyanḡwe lum mbiyɔ. Men te yi mi wokuma ké bonnama ne memen me botu bete be mende mekunde ke ḡḡimɔ te yi bo jembina mende ne mekunde man ké. ³ Botu tomay gɔmay wete jɔ tomay kamɔni jɔ yini (144.000) baka dikima jembɔ wete jonja jembɔ ke mbɔmbu siya bekumande nè ke mbɔmbu be jonjonḡwe meyasi yini nè ke mbɔmbu betomba bari. Mumɔ wete ne wete ti be ne deti te yi jeké jembɔ yinɔri na, soḡe ndi botu baka tomay gɔmay wete jɔ tomay kamɔni jɔ yini be Njambiyé sima si kolɔ ke meyasi me meneti baka. ⁴ Yo botu bete be ti diyé bene bomari kè nɔ yí nye ne memi ke yotu yan baka. Yo nde, bo hene bakidya meyotu man nda bindi beḡɔndu. Mbey hene te yi Mɔɔ Sam kè kete, bo ke beḡwe nye. Njambiyé kolma bo ke njoka botu be meneti maka, né bo be nda nyambi tɔmna te yi bo kané nye Njambiyé bene Mɔɔ Sam. ⁵ Ko yiḡa lepi jɔ ti pundé wete yesɔ ke numbu yan na. Sendi, kiné yaḡa te yi bo yakama ndeye bo kete na.

Bejaki be Njambiyé yitati ke leḡɔ

kasi jɔsi te yi ta nje ké

⁶ Ké kɔḡte, ε mi nje beḡe wete jaki Njambiyé sendi ke je ke kwey ne mbiyɔḡ. A ba ne Kimɔ Tom te yi ta diyɔ kpo ne kpo, na lepi nye botu be meneti maka, leḡɔ nye mekandɔ hene, nye mboya bomɔ hene, leḡɔ nye bomɔ hene, ko bo lépi numbu te yen, leḡɔ sendi nye kwalɔ bomɔ hene. ⁷ A dikima leḡɔ ne men ke kwey nde: «Wune kâmbi Njambiyé lukse nye, keto ḡḡimɔ te yi nye ta pesɔ

ne jpsi ké sima dya. Wune kân yoko e kusuma dyobo ne meneti ne man ne mendoḡ meduku ko.»

⁸ Ke koḡ jaki te ete, e jaki yibate dya lepo nde: «Yene siyma! Yene siyma, Babilon te nyanḡwe dya! A kelma nde, bom ko hene ke to meneti hōbiya menjam mene. Menjam mete, yo nyakbala mekele me memi mene.»

⁹ Ke koḡ bejaki bencri yiba, e jaki yitatite dya lepo ne men ke kwey nde: «Nge mum ko kan nyam ko, kan yekambiye ne, nge mum be ne yo ne ke mbombu ho ke bo ne, ¹⁰ mo te ta hōbiye sendi menjam mete yi tedye ḡgambi Njambiyé ké. Njambiyé ta kumbe yo ne seḡgeleḡ ke pel te yi tedye ḡgambi ne ké. Mo te ta diy ko moḡ meboḡe ke lam dite ne ke moḡ piti. A ta saḡwa ne meboḡe dete ke mbombu pupuna bejaki be Njambiyé ne ke mbombu *Moko Sam. ¹¹ Ma botu bete be ta kan nyam ko, kan sendi yekambiye ne baka tí be ne moḡ ḡgimo mewedya na, ko tu ko yeso. Sendi, mum hene te e ta be ne yo te yi tedye dino nyam ko ke yotu ne, mo te ta saḡwa sendi ne meboḡe dete. Yidyé dite te yi tedye bo meboḡe ké ta tul kpo ne kpo.» ¹² Dete, botu be Njambiyé, yite nde, baka be bakidyé membonḡa me Njambiyé, tik sendi tem ko ke yi Yesus baka keli tiḡ kē ko mbombu.

¹³ E mi woke men ke wule dyobo lepo nde: «Keto melepi maka yi lepe nde: 'Botu bete be nje gwe yite, bo me saḡwate bene be Nyanḡwe Kumande baka ne mesosa kande ndana. Bo ke wedya ke mesay mete yi bo kelma ké, keto kim ko mekele man ke koḡ yan. Kim ko Sisiḡ ke jaye nde, yo gbate dete.»

Nḡimo bakina kim ko nyambi

nē beya nyambi

¹⁴ Ke mi ma kanje misi, beḡa, yiḡa wumna kulutu. Yiḡa yaḡa ba metidyé ke to kulutu yincri nda gba mum ko. A ba ne duḡwe ke to. Yo ba tande lɔr. A ba sendi ne wete nyanḡwe wotuna keḡ ke bo. ¹⁵ E wete jaki Njambiyé punde ke mbanjo Njambiyé kembidya detinate lepo kenje mo te e ba metidyé ke to kulutu ko nde: «Sambila bo ne keḡ yo yí pɛso ne nyambi, keto ḡgimo soḡna nyambi ke ḡgwan sima dya. Nyambi te yi diyé ke to meneti ké sima deto.» ¹⁶ E mo te e ba metidyé ke to kulutu ko sambile keḡ kenje meneti. E nye si soḡe nyambi hene.

¹⁷ E wete jaki punde sendi ke mbanjo Njambiyé te yi diyé ke dyobo ké. A ba sendi ne nyanḡwe wotuna keḡ.

¹⁸ Ke koḡte, e mbanjo jaki Njambiyé nje pundo wule ke mbey nyena sadaka nye Njambiyé. A ba ne deti te yi kelɔ yasi hene te yi nye kwadyé ké ne dite. E nye lepe ne men ke kwey kenje jaki te e ba ne nyanḡwe wotuna keḡ ko nde: «Sambila wotuna keḡ yo yí noko ne mesan me *vinye mete yi ke to meneti ké, keto membumo mete sima deto.» ¹⁹ E jaki te sambile keḡ kenje meneti. E nye noko membumo me *vinye kē kumbe ke nyanḡwe mbey sɔpita membumo te yi tedye ḡgambi Njambiyé ké. ²⁰ Bo duwā ke dya kē sɔpita yo ne nan. Ke ḡgimo sɔpitate, e mekiyo punde. Yo punduma dendila kumo kilometa ḡo-

may yitati. Dimo te kumma saman te yi yanḡa yakama tota kumo ke ḡḡinḡ.

Bejaki yitan jo yiba ke lepo mekemiye

mete yi ta dya ké

15 Ke koḡte, e mi beḡe wete nyanḡwe meyekambiye sendi ke dyobo. Yo ba yasi te yi ḡḡbakima budyate. Yo ba bejaki be Njambiyé yitan jo yiba. Bo ba ne njena mekemiye yitan jo yiba. Yo nde, Njambiyé ta kwā ne mekemiye mencri yí sidye ne tedya ḡgambi ne.

² E mi beḡe yiḡa yasi nda man. Yo ba ke pan ko ne ḡḡey ḡḡey. Dite ba sendi kete. E mi beḡe sendi bom ko ke teri ke to man yincri. Bo ba ne mekunde me Njambiyé ke mebo. Yo ba botu bete be laḡsama nyam ko baka. Bo ti kan yekambiye ne ho be ne yiḡa buyo yasi ketinate ke yotu yan yi tedye dino nyam ko na. ³ Bo ke jemb ko jemb te yi Moysi te mo mesay me Njambiyé dikima jemb ké, jemb sendi jemb *Moko Sam. Bo ke jemb ko lepo nde: «Njambiyé te Baba Mboko e ne ḡḡḡḡdyé hene, mekele mo gba nyanḡwete, yo yasi te yi ḡḡbakima budyate: We Kumande bom ko hene ke to meneti, we keli yasi ne ḡḡbeḡ, mekele mo hene tedya ndi gbakasi. ⁴ Baba Mboko, nda ta diy ko kine kamb ko we ko? Nda ta diy ko kine lukse dino dyo ko? Keto yo ndi we nyepo be kine sembo na. Mekando hene ke to meneti maka ta ḡḡbo nje kan we, keto we tedya nye bom ko hene nde, mekele mo ne ḡḡbeḡ.»

⁵ Ke koḡte, ke mi ma kanje misi, beḡa, mbanjo Njambiyé te yi diyé ke dyobo ké butunama. E mi beḡe moḡo tu te yi bo kele ne to melambo yi tedye nde, Njambiyé ke njoka bom bene ké ke moḡte. ⁶ E bejaki be Njambiyé yitan jo yiba be ba ne mekemiye yitan jo yiba baka punde ke moḡ mbanjo Njambiyé kē seḡ. Bo ba ne yiḡa wumna melambo ne fanya fanya ke yotu ne mekanda ke beti tande lɔr. ⁷ Ke njoka be jonjonḡwe meyasi mari yini, e wete kanje mepel yitan jo yiba nye bejaki be Njambiyé baka yitan jo yiba. Mepel mete ba tande lɔr. Yo ba tondunate ne ḡgambi Njambiyé te e diyé kpo ne kpo ko. ⁸ E meluksa ne ḡḡḡḡdyé te yi Njambiyé be no ké kele nde, yidyé tōndu ke mbanjo Njambiyé ne kip. Ko mum wete ne wete ti be ne deti te yi nyiḡe ke moḡ mbanjo na kumo nde, mekemiye yitan jo yiba te yi bejaki be Njambiyé baka yitan jo yiba be no ké siki kelna.

Kasi mepel mete yi ne ḡgambi

Njambiyé kete ké

16 E mi woke yiḡa detina men ke wule ke mbanjo Njambiyé te yi diyé ke dyobo ké. E men te lepe nye bejaki baka yitan jo yiba nde: «Ne kwāḡ, ne kumba yasi te yi ke moḡ mepel maka yitan jo yiba yi tedye ḡgambi Njambiyé ké kenje meneti.»

² E bosa jaki kwā, e nye kumbe pel te wene kenje meneti. E yiḡa beya kwana mepeḡ nukudya biye botu bete be ba ne yo nyam ko ke yotu yan, kan sendi yekambiye ne ko.

³ E jaki yibate kumbɛ pelɔ te wene kenje ke maŋ. E maɔɔku me maŋ liŋgwe mekiyo nda mekiyo me muŋ mumɔ. E yasi hene te yi ba ne joŋ ke moɔ maŋ ke si gwe.

⁴ E jaki yitatite kumbɛ pelɔ te wene ke meɔuku ne ke menɔ. E yo hene si liŋgwe mekiyo. ⁵ E mi woke jaki te e diye ne meɔuku hene ko ke lepɔ nde: «We ne ngben, yori yi we pesima nde, meyasi kwahnanngwe deke ke. Siya Njambiyɛ ndi gba we, we nyepɔ. We yoko e ndana kete, yoko e ba kwey kete ko. ⁶ Bo punja mekiyo me botu bo ne mekiyo me botu be punja melepi mo. Ma ndana, we nya bo mekiyo nde, bo hɔbiya. Yakama nde, bo saŋgwanngwe no dete.» ⁷ Ke koŋte, e mi woke wete men ke wule ke mbey nyena sadaka nye Njambiyɛ. Men te lepima nde: «I, Njambiyɛ te Baba Mboko e ne ngungudye hene, we pesi meyasi mo ne ngben, lepɔ gbakasi!»

⁸ E jaki yinite kumbɛ pelɔ te wene ke misi me yesɔ, e yesɔ be ne deti te yi lodye bomɔ nda dite. ⁹ E wete banban joŋ lodye bomɔ. Ke bo ma beŋe dete ke, e bo lepe lepi gbutu sungwe ne dino Njambiyɛ te yoko e diye ne mekiyo me te ko. Ko bo ti yensa temo yi lukse nye na.

¹⁰ E jaki yitante kumbɛ pelɔ te wene ke siya beku-mande be nyamo ko. E yitil nganngile ndingele mbey te yi nyamo ko name ke. E bomɔ kande nyambina medyem man keto meboŋe me te yi bo sangwama ko ke. ¹¹ E bo lepe lepi gbutu sungwe ne Njambiyɛ te e diye ke dyobo ko keto meboŋe me te yi bo sangwama ko ne beya kwana mepɛŋ me te yi biyima bo ke. Ko bo ti yensa temo ke mekele man na.

¹² E jaki yitan jo wete kumbɛ pelɔ te wene ke nyangwe duku te yi bo jeba nde Efrat ko. E sombu duku si gweye ne ngbay, ne bekumande bete be ta wule pulɔ kome yesɔ punde baka dol nje kwanje. ¹³ Ke koŋte, e mi beŋe beya mesisiŋ yitati. Bo boŋnama ne bejebɔ. Wete punduma ke numbu ngando ko, wete ke numbu nyamo ko, wete ke numbu mo punja melepi me ja.

¹⁴ Meyasi menɔri, yo beya mesisiŋ me *Satan yi kele meyekambiyɛ ke. Mesisiŋ me te ken ke yi bekumande be meneti maka hene yi wesidye bo yi dyambi te yi ta kelna ke nyangwe *Yesɔ Njambiyɛ te e ne ngungudye hene ko. ¹⁵ E men te yi mi wokuma ke lepe nde: «Beŋa, mi yima nda mo gubɔ! Mo te e diye mejemsidyɛ bakidye melambo mene pupunate ko ne mesosa, keto a ti kendo sɔkere, be ne njon ke misi me bomɔ na.» ¹⁶ Mesisiŋ maka wesidya bekumande be meneti maka ke wete mbey te yi bo jeba ke numbu Hebere nde Har-magedɔŋ.

¹⁷ E jaki yitan jo yibate kumbɛ pelɔ te wene ke gbela pupɔɔ te yike. E yina men lepina detinate wule ke siya bekumande te yi diye ke mbanjo Njambiyɛ ke. Men te lepima nde: «Yina yana te yi kelɔ yeti se na.» ¹⁸ E yesi mbiyo yesɛ budyate. E memen punde. E lum mbiyo lumsa budyate, e meneti ngwanngwa budyate. Kande ne yi Njambiyɛ ma kusu ne mumɔ tikɔ ke to meneti, meneti ti pa ngwanngwa dete wete yesɔ na. ¹⁹ E Babilɔn te nyangwe dya nyaliye ke menngabiye yitati. E nyangwe

medya hene te yi diye ke to meneti ke si gbungula. Njambiyɛ takima nyangwe dya ke dete yi nye nye pelɔ menjam mete yi tedye nyangwe ngambi ne ke. ²⁰ E mekingira hene si yambile, ko mekeki ti beŋa se na. ²¹ E wete nyangwe mbiyo metari wule dyobo nukudya ke to bomɔ. Ditɔ kil metari wete kumma kilo kamoni. Ko dete, bomɔ lepima lepi gbutu sungwe ne Njambiyɛ, ke-to kemiye metari menɔri, keto yo ba beyate budyate.

Njambiyɛ ke pesɔ josi Babilɔn

te nya mewanja ko

17 Ke koŋte, e wete jaki ke njoka bejaki baka yitan jo yiba be ba ne mepelɔ yitan jo yiba baka nje lepɔ nye mi nde: «Inja, ne mi tedye we nda yi nyangwe nya mewanja ko e diye ke to budya meɔuku ko ta sangwa ne pesina josi ke. ² Bekumande be meneti maka ngbo-ma kelɔ mekele me memi bene be nya ko. E botu be meneti maka tukuse gwe menjam mene. Menjam mete, yo mekele me memi mete yi nye kelma bene bo ke.»

³ E jaki ko bu mi ne nje te yi sisiŋ kumo ko ke wete koŋgor. E mi beŋe wete nyari metidye ke to wete tena nyamo ne hangbe hangbe. Medino mete yi tedye lepi gbutu sungwe ne Njambiyɛ ke ba ketinate ke yotu nyamo enɔru ne ngben. A ba ne meto yitan jo yiba ne melako kamɔ. ⁴ Nya te leŋma yina kpaŋa kimɔ tena lambo ne hangbe hangbe. Ke melengwe mene, yina ba ne lɔr, yina ne kpaŋa yina metari, yina ne kpaŋa yina meyasi nda membambo. A ba ne wete pelɔ ke bo, bo sama yo ne lɔr. Mekele me nyɛ ne mekele me memi mete yi kelna mewanja mene ba ne ngben ke mo te. ⁵ Yina dino te yi tedye yasi te yi be sodyate ke ba ketinate ke mbombu wene. Yo ba ketinate nde: «Babilɔn te nyangwe dya, nye Nyangwe ne botu be kelna mewanja ne botu be kelna mekele me memi ke to meneti maka.» ⁶ Teri nya ko yi mi beŋma ke ba nda yi mo te e si gwe menjam. Yo mekiyo me botu be Njambiyɛ ne mekiyo me botu bete be lepe kasi Yesu yi nye hɔbiya ke kele nde, a beki dete. Ke mi ma beŋe nye ke, e mi ngbakima budyate.

⁷ E jaki diye mi nde: «We ngbakimangwe keto nge? Mi ta punje yasi te yi be sodyate ke kasi nya ko ne ke kasi nyamo te e sobe nye ko ndana nye we. Yo nyamo te e ne meto yitan jo yiba ne melako kamɔ ko. ⁸ Nyamo te yi we beŋma ko ba ne joŋ ne mbombu, ma ndana a yeti se ne joŋ na. A ta be ke pundo ke hebebe gboŋgo ndoŋ gwe boŋe ne ngbot. Botu be meneti maka yi dino dyan ti be ketinate ke mekana me joŋgwe wule ke ngimo te yi Njambiyɛ kusuma ne mboko ke ta ngbakima yi beŋe nyamo ko. Bo ta ngbakima, keto nyamo ko ba ne joŋ ne mbombu, ma ndana a yeti se ne joŋ na. Sendi, a ta nje punje yotu ne koko.

⁹ «Ma yo waka yi mumɔ yakanngwe tedye nde, a ne dyanɔ gbate yey. Yo nde, meto maka yitan jo yiba tedya mekeki yitan jo yiba te yi nya ko diye metidye kete ke.

¹⁰ Meto maka tedya sendi bekumande yitan jo yiba. Ma ke njoka yan, yitan yeti se na, wete ndi kete, ma mbanja

tì pa dya na. Ndi nde, kome mbete ta dya ké, ngimɔ namnate yene ta be kumte. ¹¹ Nyamɔ kɔ ε bɔ nɛ jonɛ nɛ mbɔmbu, ma ndana a yeti se kɔ, nyɛ kumande yitan jɔ yitatite. A ke njoka te bari yitan jɔ yiba. Ma a ta gwe bɔne nɛ ngbɔt. ¹² Melakɔ kamɔ te yi wɛ beɲma ké tédyá bekumande kamɔ be tì pa bɔ diyɔ bekumande baka. Yasi wete, bo ta bɔ diyɔ bekumande yí namɔ saman mɔnɔ ngimɔ nɛ mbet bene be nyamɔ kɔ. ¹³ Bekumande baka hene ndi nɛ kiya to yasi wete yi tonje, yo nde, bo nyêki ngungudye yan nyɛ nyamɔ kɔ, sana nɛ deti yan hene nyɛ nyɛ. ¹⁴ Bo ta lɔ dyambi nɛ *Mɔnɔ Sam. Yasi wete, Mɔnɔ Sam ta laɲsa bo, keto nyɛ Baba Mbokɔ te ε laɲsama bebaba mbokɔ. Nyɛ Kumande bekumande. Nê nyɛ nê botu bete be nyɛ sima tɔke, botu bete be nyɛ jebama, bo botu bete be wokuna nɛ nyɛ baka, bene bo hene ta laɲsa.»

¹⁵ E jaki lepe sendi nyɛ mi nde: «Mɛduku mete yi wɛ beɲma yi nya mewanja kɔ diyɛ metidyɛ kete ké, yo tédyá mekandɔ mɛ bomɔ nê mɛngil mɛ bomɔ. Yo tédyá botu be meneti maka hene nê bomɔ be lepe ko kwalɔ numbu te yen. ¹⁶ Melakɔ maka kamɔ yi wɛ beɲma ké nê nyamɔ kɔ ta benɔ nya mewanja kɔ nyɛ bɔ ke dite. Bo ta wɔmbile meyasi hene ke meɔ mɛne tikɔ nyɛ sɔkere. Bo ta dye mbundɔ yotu nɛ lodye yike yi ta bukwe ké. ¹⁷ Yo Njambiyɛ kele nde, bekumande baka hene bêki ndi nɛ kiya to yasi wete yí tonje. A kelma dete, né bo tonje yasi te yi nyɛ sima si kpo ké. Yo nde, bekumande baka kél mesay yí nyɛ nɛ diyɔ namnate yan nyɛ nyamɔ kɔ kumɔ nde, melepɛ mete yi Njambiyɛ lepɛma ké siki tondɔ.

¹⁸ «Ma, nya te yi wɛ beɲma kɔ tédyá nyangwe dya kɔ ε diyɛ nɛ bekumande ke to meneti kɔ.»

Njambiyɛ ke yangile Babilɔn

te nyangwe dya

18 Ke kɔnte yinɔri, ε mi beɲɛ sendi wete jaki Njambiyɛ ke piye wule dyobɔ. A bɔ nɛ deti budyate. E meluksa mete yi nyɛ bɔ nɛ ké paniye ndingele meneti. ² E nyɛ kembidya detinate lepɔ nde: «Yene siyama, yene siyama, Babilɔn te nyangwe dya! A lingwa gban beya mesisiɲ mɛ *Satan, gban kwalɔ beya mesisiɲ hene, gban hikiri hikiri beya benɔn hene. ³ Yo dyanma dete ke yi Babilɔn, keto mekandɔ mɛ botu be meneti hene hɔbiya menjam mɛne. Yo nyakbala mekele mɛ memi mete yi bo nê bekumande be meneti maka kelma bene be Babilɔn ké. Yo sendi nde, botu be dyanngwe meyasi ke to mbokɔ baka tonduma nɛ kusuku keto mberi meyasi mɛne.»

⁴ Ke kɔnte, ε mi woke wete men ke lepɔ wule dyobɔ nde: «Wune botu bembɛ, nɛ jisa pundɔ ke dya ke, ma wune mɛ nje nyiɲɛ ke mɔy mebeyɔ mɛne. Wune jisa, kambɔ nɛ nje sangwa nɛ mekemiye mete yi ta balɔ ke to nɛ ké. ⁵ Wune jisa, keto mebeyɔ mɛne ma wesidya nɛ kembembe kumɔ dyobɔ. Sendi, Njambiyɛ tì lenɲa kɔtu mekele mɛne na. ⁶ Wune yɔkidya ndi kiya yasi te yi nyɛ kelma nɛ besɔ ké nyɛ nyɛ. Ke yasi hene te yi nyɛ kelma, wune yɔkidya yo mɛngɔ yiba beɲngwe mekele mɛne.

Nge be nde, a yekima ndonje pelɔ hakambe menjam wete, wune kpâl yekɔ yiba nyɛ nyɛ. ⁷ Ndi nda yi nyɛ dɔngwa nɛ beti kwey, jonɲa ke nyɛm nyɛm jonngwe, wune kpâl tedye nyɛ meɔne ndana tikɔ nyɛ nɛ misidyɛ ke misi ndi dete sendi. Wune kɛl nɛ nyɛ dete, keto a ke lepɔ ke mɔy temɔ nɛ nde: «Mi ke namɔ meyasi nda kumande. Mi yeti kusɔ na. Ko mi tí be nɛ misidyɛ ke misi wete yesɔ na.» ⁸ Keto metake mete yite mekemiye maka ta balɔ ke to nɛ ke kiya yesɔ. A ta sangwa nɛ sɔɲ, misidyɛ ta pundɔ ke misi mɛne. Kolɔ ta dya nyɛ, dite ta lodye nyɛ nɛ ngito. Yo ta kwanɲa dete, keto Baba Mbokɔ, Njambiyɛ te ε pesima jɔsi nɛ kɔ nɛ ngungudye.» ⁹ Bekumande be meneti maka hene be nya bɔ ke kelna mekele mɛ memi bene be nya kɔ, jonɲa bene bo ke nyɛm nyɛm jonngwe baka ta lelɔ jaba keto nɛ. Bo ta kelɔ dete kome bo ta beɲɛ tululu yidyɛ dite te yi ta girise nyɛ ké. ¹⁰ Bo ta gwe wɔ nyangwe meɔne mete yi nyɛ ta sangwa nɔ ké, diyɔ nɛ naɲ nɛ mbj nɛ nyɛ lepɔ nde: «O meɔne wa! O meɔne nɛ nyangwe dya nde Babilɔn te ngabolɔ dya wa! Pesina jɔsi Njambiyɛ balma ke to yo ndi ke hawa wete!»

¹¹ Ma botu bete be dyanngwe meyasi ke to mbokɔ baka ke lelɔ punje misidyɛ ke misi keto Babilɔn, keto mɔ te ε bɔmɛ meɲɲ man yeti se na. ¹² Meyasi mete yi bo dikima dyanngwe ké bɔ lɔr nê yiɲa sumba sendi nê kɔpa yiɲa metari nê kɔpa yiɲa yasi nda membambɔ. Yo bɔ nɛ yiɲa kɔpa wumna to melambɔ nê yiɲa kɔpa tena melambɔ nê yiɲa jendina melambɔ nê yiɲa tena melambɔ nɛ hangbe hangbe. Yo bɔ sendi nɛ kɔpa kwalɔ mejeti hene nê kwalɔ meyasi hene te yi bo sa nɛ sɔ njoku nê kwalɔ meyasi hene te yi bo sa nɛ kɔpa mejeti mete yi dye budya mɔni nê meyasi mete yi bo tuye nɛ yiɲa yasi nda tunji nê sumba nê wete wumna tari. ¹³ Bo dikima dyanngwe sendi kwalɔ wete kɔpa lɔbinda nde sinamɔm nê yiɲa membunɔ te yi nɛ kimɔ metul nde amɔm. Bo dikima dyanngwe sendi yiɲa budya kwalɔ melɔbinda nê yiɲa yi bo kele nɛ wete mɔnɔ jeti mbunɔ nde *mir nê yiɲa sendi nda paka. Bo dikima dyanngwe sendi menjam nê gbela memutɔ nê su farin nê yiɲa nyambi nda mbusa. Bo dikima dyanngwe benday nê besam nê beyangɔ nê yiɲa mematuwa mete yi tandɛ sumba yi beyangɔ dikima dale ké. Bo dikima dyanngwe sendi bebala nê gbela bomɔ. ¹⁴ Botu be dyanngwa meyasi maka dikima lepɔ nyɛ nyangwe dya kɔ nde: «Meyasi mete yi wɛ nya temɔ yɔ hene kete ké sima lɔndɔ nɛ wɛ. Kimɔ ngere ngere buyɔ kusuku hene te yi wɛ bɔ nɛ ké sima si yambile ke meɔ mɔ. Ko wɛ tí bedya se yo wete yesɔ na!» ¹⁵ Botu be dyanngwa meyasi benɔri be sɔmbuma kusuku keto nɛ baka ta gwe wɔ nyangwe meɔne mete yi nyɛ ta sangwa nɔ ké, diyɔ nɛ naɲ nɛ mbj nɛ nyɛ. Bo ta lelɔ punje misidyɛ ke misi. ¹⁶ Bo ta lepɔ nde: «O meɔne wa! O meɔne nɛ nyangwe dya ke ε dikima lenje kimɔ fanya fanya wumna lambɔ kɔ wa! O nyɛ ε dikima lenje kɔpa hangbe hangbe tena lambɔ, kombile melɛngwe mɛne nɛ lɔr nê kɔpa metari nê kɔpa yiɲa yasi nda membambɔ kɔ wa! ¹⁷ Ma ndi ke hawa wete nɛ wete budya kusuku te yinɔri sima si yangila!»

Botu be dukuna kuka hene nê nyanḡwe bemasa ban nê bomɔ hene te be kele mesay ke maḡ nê gbela botu bete be kè yan kendi baka, bo hene dikima teme ne naḡ ne mbj. ¹⁸ Bo dikima kaḡe misi yí beḡe ne tululu yidyete dite te yi girise dya ke ké. E bo diki kembidya lepɔ nde: «Dya te nda e nda nyanḡwe dya kɔ kɔ?» ¹⁹ Bo dikima taye ngbutu kutudye ke meto man lelɔ jaba kembidya lepɔ nde: «O meɔɔne wa! O meɔɔne ne nyanḡwe dya ke yi bomɔ hene te be ne mekuka ke maḡ sɔmbuma kusuku keto ne ké wa! Ma ndi ke hawa wete ne wete, bo sima yanḡile nyel!»

²⁰ Dyobɔ, sosanḡwe ke yasi te yi dyanḡma nye ké. Ma wune botu be Njambye nê wune botu be tomun be Yesus nje bɔ wune botu be punja melepi me Njambye, wune sɔsanḡwe sendi, keto Njambye pesima jɔsi dya ke yí kundɔ ne wune.

²¹ Ndana, e wete detina jaki Njambye bɔ yinḡ tari nda nyanḡwe tari mekɔkɔ bete ke maḡ lepɔ nde: «Yo deke nda yí bo ta yombile ne Babilɔn te nyanḡwe dya bete ne veḡ. Ko bo tí beḡe se mbɔmbu wene na. ²² Ko mumɔ tí wokɔ se bomɔ ke mende mekunde ho wokɔ men bomɔ ke jembina ke dya dɔɔ na. Ko mumɔ tí wokɔ se bomɔ ke tɔ membule nê medɔmbiya na. Ko sana kwalɔ yasi te nda, ko wokuna meduḡ me kɔkuna yinḡ yasi tí beḡna se ke dya dɔɔ na. ²³ Ko puyelambo wete ne wete tí panɔ se ke yasi yɔ na. Ko mumɔ tí wokɔ se men mbam bene nyari ke kelɔ jeso gwaki ke yasi yɔ na. Meyasi ta kwanḡa dete, keto botu bete be dikima dyanḡwe meyasi ke dya dɔɔ baka bɔ nyanḡwe bomɔ ke to meneti maka hene. Sendi, we jatidya mekandɔ me botu be meneti hene ke beya nje keto kelna mekele me kifi yɔ. ²⁴ Yo nde, Njambye semma mekiyɔ me botu be punja melepi mene nê mekiyɔ me botu bene nê mekiyɔ me bomɔ hene te yi bo woma ke to meneti maka baka ke meɔɔ mene.»

19 Ke kɔḡ meyasi menɔri, e mi woke yinḡ detina men ke wule dyobɔ nda men nyanḡwe ngil bomɔ. E men lepe nde: «*Aleluya, yo Njambye wusu nye wuse jonḡwe! He lúksa nye. He dúkwé nde, a ne ngunḡudye. ² A pési meyasi ne ngben lepɔ gbakasi, keto a pesima jɔsi nyanḡwe nya mewanja kɔ e bekidya meneti ne kelna mewanja mene kɔ. Njambye kunduma mekiyɔ me botu be mesay bene ndi ke yotu nya mewanja kɔ ne nguru wene.» ³ E bo basidye lepɔ nde: «Aleluya! Yidyete dite te yi lodye nye ké ta tulɔ bendɔ kpo ne kpo.» ⁴ E betomba baka kaba jɔ yini nê be jonḡonḡwe meyasi maka yini kuse meɔɔnḡ kanɔ Njambye te e ke metidyete ke siya bekumande kɔ. E bo lepe nde: «*Amen, aleluya!»

Kasi ngimɔ jeso gwaki

te yi Mɔnɔ Sam

⁵ E wete men wule ke siya bekumande lepɔ nde: «Wune sɔmbila Njambye wusu, wune botu be mesay bene hene, wune be kambé nye baka, ko bɔnɔsike ko betomba.» ⁶ Ke kɔḡte, e mi woke wete men nda men

nyanḡwe ngil bomɔ. Yo boḡnama ne mesoko me nyanḡwe duku. Yo boḡnama sendi ne meduḡ me nyanḡwe lum mbiyɔ. Men te lepima nde: «*Aleluya! Keto Baba Mbokɔ te Njambye wusu boḡma diyɔ kumande ne. A ne ngunḡudye hene. ⁷ Wuse sɔsanḡwe. He sɔsanḡwe kpesa. He lúksa nye, keto ngimɔ jeso gwaki *Mɔnɔ Sam dyanḡma. Nya gwaki wene sima si komsa. ⁸ Ngimɔ yakama yi nya gwaki yakama leḡe kimɔ fanya fanya wumna lambɔ.» Wumna lambɔ te tédya ngben mekele mete yi botu be Njambye kelma ké. ⁹ E jaki lepe nye mi nde: «Keto nde: Botu bete yi bo jebama ke jeso gwaki Mɔnɔ Sam baka ne mesosa.» E nye lepe sendi nye mi nde: «Melepi maka, yo gbakasi, yo ngbak ngbak melepi me Njambye.» ¹⁰ E mi bale ke njj mekol mene, né mi kan nye. Yasi wete, e nye lepe nye mi nde: «Ay, we tí boba! Sine we nê benḡonḡ bɔ be bakidye meyasi mete yi Yesus tedya ké, wuse hene ndi kiya kumbɔ botu be mesay. Dete, kanɔ ndi Njambye.» Keto lepɔ hene te yi Yesus lepima ké, yo yite nye botu be punja melepi me Njambye deti te yi punḡe melepi mene.

Kasi Mɔ te e ke to wumna yanḡa kɔ

¹¹ Ke kɔḡte, ke mi ma kaḡe misi, beḡa, dyobɔ nyase, e mi beḡe wete wumna yanḡa. Dincɔ mɔ te e bɔ ke to yanḡa te kɔ bɔ nde Mɔ te e tonḡe meyasi mete yi nye si kpo. Yinḡ dincɔ dyene nde Mɔ te e lepe ndi gbakasi. A pési jɔsi lɔ sendi dyambi ne ngben. ¹² Misi mene bɔ ne hɔkɔ hɔkɔ nda lam dite. A bɔ ne budya medunḡwe ke to. Wete dincɔ bɔ ketinate ke yotu ne. Ma ko mumɔ wete ne wete tí duwe dincɔ te na, soḡe ndi nye sa te. ¹³ Lambɔ te yi nye leḡma ké bɔ tande mekiyɔ ne batikala. Dincɔ dyene nde Lepi Njambye. ¹⁴ Ngil menḡonḡ me dyambi te yi dyobɔ beḡgwa nye kɔḡ ne kɔḡ. Botu bete bendima wumna beyanḡa. Bo leḡma kimɔ wumna melambɔ ne mboḡ mboḡ. ¹⁵ Wete ngwele ngwele kafa punduma ke numbu ne, na lanḡa ne mekandɔ me botu be meneti maka. A ta biye njambala te yi sumba namɔ ne bo. A ta soḡite sendi menjam mete yi tedye nyanḡwe ngambi Njambye te e ne ngunḡudye hene kɔ. ¹⁶ Wete dincɔ bɔ ketinate ke lambɔ ne nê ke bey ne nde Kumande bekumande, Baba Mbokɔ te e lanḡsama bebaba mbokɔ.

Kasi nyanḡwe dyambi te

yi ta kwanḡa ké

¹⁷ Ke kɔḡte, e mi beḡe wete jaki Njambye ke teri ke misi me yesɔ. E nye kembidya detinate lepɔ nye benɔn hene be je ne mbiyɔn ke kwey baka nde: «Ne njâki, wune ngbɔku wesidya nje dye nyanḡwe dina Njambye. ¹⁸ Ne ngbɔku nje dye membundɔ me bekumande nê membundɔ me bekum besɔja. Ne ngbɔku nje dye membundɔ me be ngabolo bomɔ nê membundɔ me beyanḡa nê yi botu bete be bende bo baka. Ne njâki nje dye membundɔ me bomɔ hene, ko bomɔ bete be yeti bebala ko bebala ko bɔnɔsike ko betomba, ne njâki nje dye membundɔ me botu bete hene.»

¹⁹ E mi beŋe nyamɔ kɔ nɛ bekumande be meneti maka nɛ menjɔŋ me dyambi man. Bo wesidyama yɪ nje lɔ dyambi nɛ mɔ te ε bɔ ke to yanɔa kɔ bene njɔŋ dyambi nɛ. ²⁰ Ke kɔŋte, ε bo kwabe nyamɔ kɔ bene mɔ punja melepi me jɔ ε dikima kelɔ meyekambiyɛ ke mbɔmbu nyamɔ kɔ kɔ. A dikima kelɔ meyekambiyɛ, jatidyɛ nɛ botu bete be bɔ nɛ yɔ nyamɔ kɔ ke yotu, kanɔ sendi yekambiyɛ nɛ baka ke beya nje. E bo bɔ bo hɛnɛ yɪba betɛ nɛ jonɔ ke matɔ dɪtɛ komɛ piti lolɛ kɛ. ²¹ E bukwe bomɔ te bari sɔmbɛ sɔŋ nɛ nje kafa te yɪ punduma ke numbu mɔ te ε bɔ metidyɛ ke to yanɔa kɔ. E benɔn hɛnɛ hɔkuma membundɔ man ditɔ.

Bo ta kanje Satan

yaka sew tomay wɛtɛ

20 Ke kɔŋte, ε mi beŋe wɛtɛ jaki Njambiyɛ ke piyɛ wulɛ dyobɔ. A bɔ nɛ njanɔo hebebe gbɔŋgo ndonɔ nɛ wɛtɛ nyangwe kɔl sumba ke bɔ. ² E nyɛ biyɛ ngando kɔ. Bo jɛbanɔgwe nyɛ nde Njombu nyɔŋɛ, yɪŋa nde *Kum beya mekele, yɪŋa nde *Satan. A biyɛ nyɛ wotɔ yɪ yaka ndingɛlɛ mɛsew tomay wɛtɛ. ³ E jaki bɔ nyɛ betɛ ke mɔy hebebe gbɔŋgo ndonɔ, dɪbɔ numbu te ndadyɛ nyɛ ketɛ nɛ gbem, kambɔ a mɛ nje kɛ mbɔmbu jatidyɛ mɛkandɔ mɛ botu be meneti maka ke yɪŋa nje kumɔ nde, mɛsew tomay wɛtɛ sɪki kwɔ. Yo kponate nde, bo ta nje sɔŋɛ bɔ nɛ nyɛ yɪ yaka mɔnɔ ngimɔ.

⁴ E mi beŋe mesiya bekumande, beŋe sendi bomɔ ke nje diyɔ metidyɛ ketɛ. E Njambiyɛ nyɛ bo deti te yɪ pɛsɔ jɔsi bomɔ. E mi beŋe mesisiŋ mɛ botu bete yɪ bo kilma to yan baka. Bo wɔku bo, keto bo lɛpima nde, Yesu gbate kumande, lɛpɔ sendi melepi me Njambiyɛ. E mi beŋe sendi mesisiŋ mɛ botu bete be ti kanɛ ko nyamɔ kɔ ko yekambiyɛ nɛ baka. Bo ti bɛ nɛ yɔ nɛ ke mem-bɔmbu man ho ke mɛbɔ man na. Bo hɛnɛ njɔ jɔ nɛ kɔkɔ, ε bene be *Krist name ke mɛsew tomay wɛtɛ. ⁵ Bosa womiya bomɔ, yori. Ma bari ti womiyɛ na, bo diyɛ kumɔ nde, mɛsew tomay wɛtɛ sɪki kwɔ. ⁶ Botu bete be ta womiyɛ ke bosate yite baka nɛ mesosa. Njambiyɛ tɔkuma bo nde, bo bɛki botu bene. Sɔŋ te ε njime tɪ kpokɛ se bo na. Bo ta bɛ botu be nyena sadaka be Njambiyɛ nɛ Krist. Bene be Krist ta namɔ ke mɛsew tomay wɛtɛ.

Njambiyɛ ke pɛsɔ jɔsi Satan

⁷ Ke mɛsew tomay wɛtɛ si kwɔ, bo ma sɔŋɛ bɔ nɛ *Satan punje nyɛ ke jɔbɔ nɛ. ⁸ A ta pundɔ womɛtɛ yɪ kɛ jatidyɛ mɛkandɔ mɛ bomɔ hɛnɛ ke beya nje. A ta kɛ ke mɛboku mɛ meneti maka yini, bo jɛbanɔgwe yo nde Gɔk nɛ Magɔk. A ta ngbɔ bo, nɛ bo kɛ lɔ dyambi. Bo ta bɛ budyate nda mɛsey mɛ marɔ. ⁹ E botu baka nyanja ke to meneti maka hɛnɛ, litɔ mbɛy diyɔ te yɪ botu be Njambiyɛ nɛ dya te yɪ temɔ Njambiyɛ biyɛ kɛ. Yasi wɛtɛ, ε dɪtɛ wulɛ pelɛ kwey balɔ ke to yan girise bo. ¹⁰ E bo nje biyɛ *Kum beya mekele, nyɛ mɔ te ε dikima jatidyɛ bomɔ ke yɪŋa menje kɔ, betɛ ke matɔ dɪtɛ te yɪ nɛ piti ketɛ kɛ. A kɔ dolɔ nyamɔ kɔ bene mɔ punja

melepi me jɔ kɔ mate. Bo hɛnɛ ta sangwa nɛ nyangwe mɛbɔnɛ mate kpo nɛ kpo tu nɛ yesɔ.

Njambiyɛ ke pɛsɔ njena jɔsi

¹¹ Ke kɔŋte, ε mi beŋe sendi wɛtɛ nyangwe wumna siya bekumande nɛ mɔ te ε bɔ metidyɛ ketɛ kɔ. E meneti bene dyobɔ jise lɔndɔ ke mbɔmbu nɛ, yambile bɔnɛ nɛ ngbɔt. ¹² E mi beŋe botu bete be ma gwe baka, betomba nɛ bɔnɔsike ke tɛri ke mbɔmbu siya bekumande. E wɛtɛ mumɔ butɛ yɪŋa mɛkana. E nyɛ nje butɛ wɛtɛ mɛkana sendi. Mɛkana mɛtɛ mbɛtɛ, yo mɛkana mɛtɛ yɪ jonɔgwe. Njambiyɛ pɛsima melepi me botu bete be gwɔ baka beŋgwe mekele man, beŋgwe yasi te yɪ bɔ ketinate ke mɔy mɛkana menɔri kɛ. ¹³ Botu bete be gwɔ ke marɔ baka, marɔ punja bo. Sɔŋ nɛ dya bemuŋ punja sendi botu bete ban. Njambiyɛ pɛsima jɔsi mumɔ hɛnɛ beŋgwe mekele menɛ. ¹⁴ Ke kɔŋte, ε bo biyɛ sɔŋ nɛ dya bemuŋ betɛ ke matɔ dɪtɛ. Sɔŋ te ε ta nje sendi njime kɔ, yori, matɔ dɪtɛ. ¹⁵ Mumɔ hɛnɛ te yɪ bo ti dolɛ dɪnɔ dyene ketinate ke mɛkana mɛ jonɔgwe, bo betima nyɛ ke matɔ dɪtɛ.

Njambiyɛ ta kusɔ jonja dyobɔ

nɛ jonja meneti

21 Ke kɔŋte, ε mi beŋe jonja dyobɔ nɛ jonja meneti, keto bosa dyobɔ nɛ bosa meneti yambila bɔnɛ, marɔ ti bɛ se na. ² E mi beŋe dya te yɪ Njambiyɛ, jonja Yerusalem ke piyɛ wulɛ pɛ yɪ Njambiyɛ ke dyobɔ. Njambiyɛ kombila yo mberi yanɔa nda ngɔndu nya te ε kombile yotu yɪ nyɪŋɛ nɛ tɔ gwaki kɔ. ³ E mi wokɛ wɛtɛ detina men ke lɛpɔ wulɛ ke siya bekumande nde: «Nɛ bɛŋa, mbɛy te yɪ Njambiyɛ diyɛ ketɛ bene bomɔ kɛ, yokɛ. A ta diyɔ bene bo. Bo ta bɛ kandɔ dyene. Njambiyɛ nɛ nguru wɛnɛ ta bɛ bene bo, a ta bɛ Njambiyɛ wan. ⁴ A ta tito misidyɛ hɛnɛ ke misi man. Ko sɔŋ tɪ bɛ se na, ko mɛjaba ko wona yotu ko mɛbɔnɛ tɪ beŋna se na, keto bosa meyasi ma si yambile bɔnɛ.»

⁵ E mɔ te ε bɔ metidyɛ ke siya bekumande kɔ lɛpɛ nde: «Beŋa, mi ke kelɔ meyasi hɛnɛ jonjate.» E nyɛ lɛpɛ sendi nde: «Kɛtɔ melepi maka, keto melepi mɛtɛ gbakasi, yo ta kwanɔna gbate detɛ.» ⁶ E nyɛ lɛpɛ nyɛ mi nde: «Meyasi hɛnɛ sima kelna. Mi alfa,*f1* mi sendi omega,*f1* kandina meyasi nɛ sidya meyasi. Mɔ te ε gwe yesidyɛ, mi ta nyɛ nyɛ mɔrɔku mɛtɛ yɪ wulɛ ke ngɛ te yɪ nyɛ mumɔ jonɔgwe kɛ nɛ gbɛlate. ⁷ Mɔ te ε ta larɔsa kɔ ta bɛ nɛ meyasi mɛtɛ. Mi ta bɛ Njambiyɛ wɛnɛ, a mɔ bɛ mɔnɔ wombɛ. ⁸ Yasi wɛtɛ, nduku mesay mɛ botu be wɔ nɛ yɪ botu bete be yeti ke tikɔ temɔ ke yɪ Njambiyɛ baka ta bɛ nyɛŋ nyɛŋ matɔ dɪtɛ komɛ piti lolɛ ketɛ kɛ. Yo ta bɛ sendi nduku mesay mɛ botu bete be kele mekele mɛ nyɛ nɛ botu be wona bomɔ nɛ botu be kelna mɛwanja nɛ botu be kelna mekele mɛ kifi. Botu be kanɛ yɪŋa meyasi tikɔ Njambiyɛ baka nɛ botu be jɔ hɛnɛ ta bɛ nɛ kiya sol te. Sɔŋ te ε ta nje njime kɔ, yori.»

Kasi jonja Yerusalem

⁹ Kε kɔnte, ε wete jaki Njambiyε nje ke yembe. A bɔ ke njoka bejaki yitan jɔ yiba te be bɔ ne mepelɔ yitan jɔ yiba baka. Mepelɔ mete bɔ ne njena mekemiye yitan jɔ yiba kete ne ngben. E nye lepe nye mi nde: «Inja, nε mi tedye we nya te yi *Mɔɔɔ Sam ta bɔ ne megwaki kɔ.»
¹⁰ E nye bɔ mi ne nje te yi sisiɲ kε nɔ ke wete nyaɲgwe dɔɲna keki. E nye tedye mi Yerusalem te dya Njambiyε. Yo bɔ ke piye wule ke yi Njambiyε ke dɔyɔɔ ne meluksa mene. ¹¹ Meluksa me Njambiyε bɔ ke kelɔ nde, Yerusalem pɔn panɔ ke misi. Yo bɔ ke panɔ ne ngɣy ngɣy nda wete kpasɔ tari te yi ne ngelεle yi bo jeba nde japi kɔ. ¹² Wete nyaɲgwe dɔɲna ndoko linja dya saɲgwe. Ndoko te bɔ ne menumey kamɔ jɔ yiba. Bejaki be Njambiyε kamɔ jɔ yiba bɔ ke teri yaka ne menumey mete. Medinɔ me mekandɔ me botu be Isarayel kamɔ jɔ yiba bɔ ketinate yaka ne menumey menɔri. ¹³ Menumey yitati bɔ pulɔ kome yesɔ punde kε. Yitati bɔ pulɔ ngari, yitati pulɔ njembɔ, nje bɔ sendi yitati pulɔ kome yesɔ bale kε. ¹⁴ Bo summa ndoko te ne nyaɲgwe metari kamɔ jɔ yiba yɔ suke yo nda saɲgwe kondɔ. Medinɔ me botu be tomun be *Mɔɔɔ Sam kamɔ jɔ yiba bɔ ketinate yaka ne metari menɔri. ¹⁵ Jaki te ε bɔ ke lepina nye mi kɔ biyma yiɲa kum soɲ ke bɔ yɔ yekina yasi. Kum soɲ te bɔ tandε lɔr. A biyma yo ke bɔ, na yeki ne dɔkɔ dya, yekɔ menumey nε ndoko te yi linje dya kε. ¹⁶ Sewɔ dya nε dɔkɔ mɔy te bɔ ndi wete. A boɲma kum soɲ yinɔri yekɔ ne dɔkɔ dya. E nye kwedyɔ sewɔ te kilometa tomay yiba jɔ gɔmay yiba. Dɔkɔ mɔy te nε dɔ te bɔ ndi sendi dete. ¹⁷ E jaki yekε sendi dɔ ndoko, kwedyɔ nde, yo meta kamɔtan jɔ kaba jɔ yiba. A yekima yo nda yi bomɔ diki yekɔ ne meyasi kε. ¹⁸ Ndoko te bɔ sumnate ne yiɲa kpasɔ tari nde japi. Ndingelε dya bɔ hene tandε lɔr ne senɲelεɲ. Yo bɔ ke panɔ nda kimɔ mɔjɔli. ¹⁹ Bo kombila wɔmɔ nyaɲgwe metari me ndoko yi bɔ nda saɲgwe kondɔ kε nε kwalɔ kpasɔ metari hene. Bosate bɔ ne wete kpasɔ tari nde japi, yibate bɔ ne wete tari nde safir, yitatite ne wete nde kalsedɔɲ, yinite bɔ ne wete tari nde emerod. ²⁰ Yitante bɔ ne wete tari nde sardonik, yitan jɔ wete ne wete kpasɔ tari nde sarduwan, yitan jɔ yibate ne wete nde kirisolit, yitan jɔ yitatite bɔ ne wete tari nde beril, yitan jɔ yinite ne wete tari nde topase, kamɔte bɔ ne wete tari nde kirisoparase, kamɔ jɔ wete bɔ ne wete kpasɔ tari nde hiyasintε, kamɔ jɔ yibate bɔ ne wete nde ametistε.
²¹ Menumey maka kamɔ jɔ yiba bɔ kpasɔ yiɲa meyasi nda membambɔ kamɔ jɔ yiba. Bo kelma numey hene ne kpasɔ yiɲa yasi wete nda mbambɔ. Ndingelε membanɲo me dya hene bɔ tandε lɔr ne senɲelεɲ. Yo bɔ ne ngelεle nda mɔjɔli. ²² Ko mi ti beɲε mbanjɔ Njambiyε ke mɔy dya te na, keto yo Baba Mbokɔ te Njambiyε ε ne ngunɲudye hene kɔ, yo nye ne nguru wene bene *Mɔɔɔ Sam be mbanjɔ Njambiyε te yi dya te. ²³ Dya te yeti ke pa diyε nde, yesɔ bene ngwendε nyεki mejasi kete na, keto yo nyaɲgwe meluksa me Njambiyε nye mejasi ke dya te. Lambo dya te, yo Mɔɔɔ Sam. ²⁴ Mekandɔ me botu be meneti maka hene ta kendɔ ke mejasi mene.

Bekumande be meneti maka ta nje ne mekusuku man yɔ nye bo luksa te hene. ²⁵ Kandε bemenemene kumɔ bekoko ko menumey me dya te tɔ dibina se na, keto ko tu tɔ beɲna se na. ²⁶ Bo ta bɔ meyasi hene te yi nye botu be meneti maka luksa nε yi kele nde, bo sɔmbila bo kε nje nɔ ke dya te. ²⁷ Ma ko yiɲa mekele me memi, ko botu bete be kele mekele me nyε nε jɔ baka tɔ nyiɲε ke dya te na. Siya botu bete be ta nyiɲε, yo ndi baka be dɔnɔ dyan ketinate ke mekana me jonɲgwe te yi Mɔɔɔ Sam.

22 Kε kɔnte, ε jaki Njambiyε kɔ tedye mi wete nyaɲgwe duku te yi ne mɔɔɔku mete yi nye jonɲgwe kε. Mɔɔɔku mete bɔ ne ngenje ngenje, pupɔ nda wete wumna tari nde kirisital. Duku te sɔkulangwe wule ke siya bekumande te yi Njambiyε diyε kete bene *Mɔɔɔ Sam kε. Yo sɔkulangwe beɲgwe bembe mbanɲo dya. ² Jeti te ε nye bomɔ jonɲgwe kɔ ke meɲon me duku kɔ hene yiba. Sew wete, yo wum meɲga kamɔ jɔ yiba. Yo wum meɲgwende hene. Membɔru mete sɔdyikwe mekɔn me mekandɔ me bomɔ hene ke to meneti. ³ Ko mekita tɔ beɲna se na. Siya bekumande te yi Njambiyε bene *Mɔɔɔ Sam ta dɔyɔ ke mɔy dya. Botu be mesay bene ta kelɔ mesay nye nye. ⁴ Bo ta beɲε mbɔmbu wene, dɔnɔ dyene ta be ketinate ke membɔmbu man. ⁵ Ko tu tɔ beɲna se na. Ko bo tɔ diyε ko lambo ko yol yesɔ na, keto Baba Mbokɔ te Njambiyε ta be mejasi man. Bo ta namɔ kpo ne kpo.

Yesus nde, a yima

⁶ E jaki lepe nye mi nde: «Melepi maka gbakasi, yo ta kwaɲna gbate dete. Baba Mbokɔ Njambiyε te ε nye botu be punja melepi mene sisiɲ ne kɔ tome jaki wene nde, a nɲaki nje tedye meyasi mete yi yɔkanɲgwe dya nedɔ kε nye botu be mesay bene.» ⁷ Kumande Yesus nde: «Beɲa, mi yima nedɔ! Mɔ te ε bakidye melepi mete yi Njambiyε punja ke mekana maka kε ne mesosa.»

⁸ Yo gba mi Jaɲ woke, beɲε sendi meyasi mete. Ke mi ma si wokε beɲε meyasi menɔri kε, ε mi bale ke njj mekol me jaki te ε tedya mi yo kɔ, nε mi kan nye. ⁹ Ma yasi wete, ε nye lepe nye mi nde: «Ay, we tɔ bobɔ! Mi ndi kumbɔ wɔ ke kiya mesay, kumbɔ bemɔɲ bɔ, botu be punja melepi me Njambiyε nε baka hene be bakidye melepi mete yi yo ketinate ke mekana maka baka. Kanɔ ndi Njambiyε.» ¹⁰ E nye lepe nye mi nde: «Kpe, we tɔ sɔdyukwe melepi mete yi Njambiyε punja ke mekana maka kε na, keto ngimɔ sima wuta. ¹¹ Ma mɔ te ε kele kɔtu mekele, a kεn mbɔmbu yɔ kelɔ dete. Mɔ te ε kele mekele me memi, a kεn mbɔmbu yɔ kelɔ dete. Ma mɔ te ε kele ngben mekele, a kεl dete kε nɔ mbɔmbu. Sendi, yɔkɔ ε bakidye yotu ne pupunate ke misi me Njambiyε, beɲgwe nye kɔ, a kεn mbɔmbu kelɔ dete.»

¹² Kumande Yesus nde: «Beɲa, mi yima nedɔ! Sol te yi mi nɔ kε ke bɔ mbe yɔ solɔ mumɔ hene beɲgwe mekele mene. ¹³ Mi alfa,*f1* mi sendi omega.*f1* Yo mi diyε bosate, dɔyɔ njenate, kandina meyasi nε sɔdya meyasi. ¹⁴ Botu bete be weye melambɔ man baka ne mesosa, yo bo ta be ne ngabiye ke mbumɔ jeti te yi nye mumɔ jonɲgwe kε. Bo ta kwɔ ne numey yɔ nyiɲε nɔ ke mɔy dya.

¹⁵ Botu bete be kele yasi nda bemiye baka ta bɔne ne naŋ kine nyiŋe moɔ dya na. Botu be kelna mekele me kifi nɛ botu be kelna mewanja nɛ botu be wona bomɔ ta tika ne naŋ. Botu bete be kanɛ yiŋa meyasi tikɔ Njambiyɛ nɛ botu bete be nye sosu ke kelna jɔ baka, bo hene ta bɔne ne naŋ sendi.

¹⁶ «Mi Yesu, yo gba mi tome jaki wombe nde, a ken ke lepɔ meyasi mete gbate gbate nye wune ke njoka menɔŋ me bomɔ hene be tike temɔ ke yembe baka. Mi njuku jeta, nday Davit, sisɔ te e pane ne kpalele ke nje-namenɔ kɔ.» ¹⁷ Kimɔ Sisiŋ nɛ nya gwaki ke lepɔ nde: «Inja!» Mɔ te e woke melemi maka kɔ lɛpi nde: «Inja!» Mɔ te e gwe yesidyɛ, a njaki. Mɔ te e kwadyɛ hɔbiye mɔɔku mete yi nye mumɔ jɔngwe, a hɔbiya yo lalɛ ne gbɛlate.

Njena lɛpi

¹⁸ Mi Jaŋ ke pele nye mumɔ hene e woke melemi mete yi Njambiyɛ punja ke mekana mete yɔkɔ kɔ nde: Nge mumɔ dokidye yiŋa yaŋa ke to melemi maka, Njambiyɛ ta kelɔ nde, a sɔngwanɔwe ne mekemiyɛ mete yi diyɛ ketinate ke mekana maka kɛ. ¹⁹ Ma nge mumɔ soŋɛ yiŋa yasi ke melemi mete yi Njambiyɛ punja yi diyɛ ketinate ke mekana maka kɛ, Njambiyɛ ta soŋɛ sendi ngabiye te yi mɔ te diyma be nɔ ke jeta te yi nye mumɔ jɔngwe kɛ. Njambiyɛ ta kelɔ sendi nde, mɔ te tɪ nyiŋa ke dya Njambiyɛ na. Kasi jeta te yi nye mumɔ jɔngwe nɛ kasi dya Njambiyɛ ketinate ke moɔ mekana maka.

²⁰ «Mi Kumande Yesu, mi mɔ te e jaye gbate nde, meyasi mete hene gbakasi kɔ ke lepɔ nde: Mi yima nedɔ!» *Amen, Kumande Yesu, inja! ²¹ Kumande Yesu kɛl ngikwa ne wune hene.